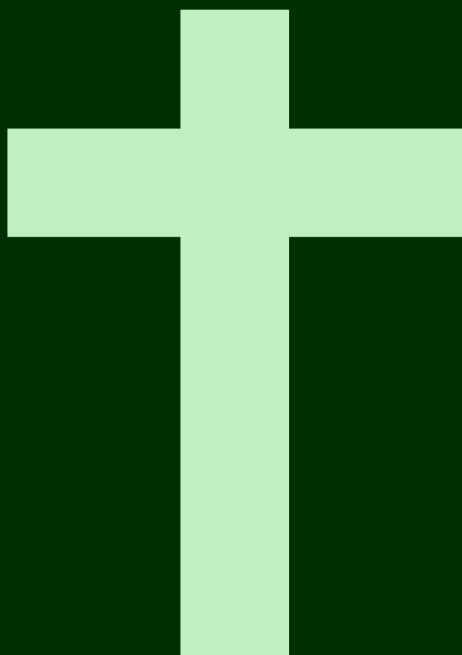


Topẽ vĩ rá



New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

Topẽ vĩ rá
New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaingang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaingang

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-04

Contents

FRT	1
MATEUS	2
MARCOS	46
LUCAS	70
JOÃO	116
HAN KÃME	148
ROMA	187
1 CORINTO	207
2 CORINTO	226
GALÁCIA	237
ÉFESO	244
FILIPOS	251
COLOSSOS	256
1 TESSALÔNICA	261
2 TESSALÔNICA	265
1 TIMÓTEO	268
2 TIMÓTEO	273
TITO	277
FILEMOM	279
HEBREU	280
TIAGO	295
1 PEDRO	301
2 PEDRO	307
1 JOÃO	311
2 JOÃO	316
3 JOÃO	317
JUDAS	318
NÉN VENH KE	320
Leia o Novo Testamento	341

TOPÊ VĨ RÁ

O Novo Testamento na língua Kaingáng

TOPÊ VĨ RÁ

O Novo Testamento na língua Kaingáng
[kgp]

Primeira Edição,
© 1977, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Segunda Edição
© 2005, Sociedade Bíblica do Brasil (SBB)
em cooperação com Missão de
Cristianismo Decidido (MCD) e Summer
Institute of Linguistics (SIL)

Edição para a Web
© 2021, Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons Licença
Atribuição-Usa Não-Comercial-Vedada a Criação de Obras Derivadas

Você pode copiar, distribuir, exibir e executar a obra sob as seguintes condições:

Atribuição. Você deve dar crédito ao autor original, da forma especificada pelo autor ou licenciante.

Uso não-Comercial. Você não pode utilizar esta obra com finalidades comerciais.

Vedada a Criação de Obras Derivadas.

Você não pode alterar, transformar ou criar outra obra com base nesta.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Índice

página

MATEUS TÏ RÁ

Jesus jógjóg ve ag
(Lc 3.23-28)

¹ *Jesus Cristo* jógjóg ve ag rán hã vë. *Jesus Cristo* vÿ tÿ *Davi* krë'krë nÿ, kÿ *Davi* vÿ tÿ *Abraão* krë'krë nÿ.

² *Abraão* vÿ *Isaque* han. Kÿ *Isaque* vÿ *Jacó* han. Kÿ *Jacó* vÿ *Judá* han, ti mré ke ag ke gé. ³ Kÿ *Judá* vÿ *Peres* han. *Zera* ti kegé, ti prÿ tÿ *Tamar* fi ki. Kÿ *Peres* vÿ *Esrom* han. Kÿ *Esrom* vÿ *Arão* han. ⁴ Kÿ *Arão* vÿ *Aminadabe* han. Kÿ *Aminadabe* vÿ *Nasom* han. Kÿ *Nasom* vÿ *Salmom* han. ⁵ Kÿ *Salmom* vÿ *Boaz* han, ti prÿ tÿ *Raabe* fi ki. Kÿ *Boaz* vÿ *Obede* han, ti prÿ tÿ *Rute* fi ki. Kÿ *Obede* vÿ *Jessé* han. ⁶ Kÿ *Jessé* vÿ pã'i mág tÿ *Davi* ên han.

Kÿ pã'i mág tÿ *Davi* vÿ *Salomão* han, ti prÿ tÿ tÿ *Urias* prÿ ja ên fi ki. ⁷ Kÿ *Salomão* vÿ *Roboão* han. Kÿ *Roboão* vÿ *Abias* han. Kÿ *Abias* vÿ *Asa* han. ⁸ Kÿ *Asa* vÿ *Josafá* han. Kÿ *Josafá* vÿ *Jorão* han. Kÿ *Jorão* vÿ *Uzias* han. ⁹ Kÿ *Uzias* vÿ *Jotão* han. Kÿ *Jotão* vÿ *Acaz* han. Kÿ *Acaz* vÿ *Ezequias* han. ¹⁰ Kÿ *Ezequias* vÿ *Manassés* han. Kÿ *Manassés* vÿ *Amom* han. Kÿ *Amom* vÿ *Josias* han. ¹¹ Kÿ *Josias* vÿ *Jeconias* han, ti jãvy ag ke gé. *Israel* ag tÿ êmã tÿ *Babilônia* ra sigse kÿ mÿ ên kã tóg ag hynhan.

¹² Ag tÿ êmã ên tá vÿnvÿn ke kar kÿ *Jeconias* vÿ *Salatiel* han. Kÿ *Salatiel* vÿ *Zorobabel* han. ¹³ Kÿ *Zorobabel* vÿ *Abiúde* han. Kÿ *Abiúde* vÿ *Eliaquim* han. Kÿ *Eliaquim* vÿ *Azor* han. ¹⁴ Kÿ *Azor* vÿ *Sadoque* han. Kÿ *Sadoque* vÿ *Aquim* han. Kÿ *Aquim* vÿ *Eliúde* han. ¹⁵ Kÿ *Eliúde* vÿ *Eleazar* han. Kÿ *Eleazar* vÿ *Matã* han. Kÿ *Matã* vÿ *Jacó* han. ¹⁶ Kÿ *Jacó* hã vÿ *José* han, *Maria* fi mén ên ti. *Maria* ên fi ki *Jesus* tóg mur ja nÿ, hã vÿ: *Cristo*, he mÿ.

¹⁷ *Abraão* krë'krë ag tóg 14 (ke) nÿtÿ, *Davi* mré nÿgrén kÿ. Kÿ *Davi* krë'krë ag tóg 14 (ke) nÿtÿ gé, ag tÿ ag nÿgrén kÿ, ag tÿ êmã tÿ *Babilônia* ra ag tatÿ mÿ mÿ ên kã. Ag tÿ tá vÿnvÿn ke ên kar kÿ ag krë'krë vÿ 14 (ke) nÿtÿ gé, *Cristo* mré nÿgrén kÿ. *Cristo* jógjóg ve ag hã vë.

Jesus Cristo mur
(Lc 2.1-7)

¹⁸ *Jesus Cristo* mur vÿ ge nÿ, ha mÿ. Ti mÿnh fi vÿ tÿ *José* prÿnh ke fi nÿ. Hã ra fag tóg ver jagnë mré nÿ ja tÿ nÿgtÿ. Ên kã *Topë* kuprÿg tóg fi mÿ gÿr han, hã kÿ fi tóg kufy nÿ ha, fi tÿ ù mré nÿ tÿ ra. ¹⁹ Kÿ *José* tóg mÿg mÿ sir, kÿ tóg ti mÿ e tÿ. Ûn jykre kuryj vë mÿr, hã kÿ tóg fi mÿ'a han sór tÿ nÿ. Kÿ tóg fi pin kÿ fi mÿ: “kÿ inh hÿn ã tÿ prÿg ke tÿ nÿ ha,” he sór mÿ sir.

²⁰ Ti tÿ ver fi tovãnh to jykren kÿ *Topë* tÿ jÿnë jafã tóg ti mÿ vÿnh ven mÿ sir, ti vÿnh péti kÿ. Kÿ tóg ti mÿ: “*José*,” he mÿ. “Tÿ ã *Davi* krë'krë ag kã ù nÿ,” he tóg. “*Maria* fi to jykren kónãnh tÿg nÿ. Fi tovãnh sór tÿg nÿ. Û tÿ pijé', *Topë* kuprÿg tÿ fi mÿ gÿr han ja vë. ²¹ Gré ti nÿnh mÿ, ha vem nÿ. Kÿ ti mÿ: *Jesus*, hem nÿ. ãjag krenkren han jé tóg ke mÿ, ãjag tÿ *Topë* vÿ mranh mÿ ra,” he tóg.

²² Hã ra *Topë* tóg vãsÿ ti vÿ tó tÿ ù mÿ: ²³ “Ûn mén ja tÿ fi vÿ kufy nÿnh mÿ. Fi tÿ ti ve kÿ ag tóg ti to: *Emanuel*, henh ke mÿ,” he ja nÿ. *Emanuel* to ken hã vë, hã vÿ: *Topë* vÿ êg ki rÿr há han ke mÿ, he mÿ.

²⁴ Kÿ tóg rÿr mÿ sir, ti vÿnh péti kar kÿ. kÿ tóg fi mÿ: “ã ki sóg rÿr ke mÿ,” he mÿ. Ti tÿ *Topë* tÿ jÿnë jafã vÿ to jykren kÿ tóg, ti mÿ ki krov nÿ sir, ti tÿ fi tÿ prÿg ke ti. ²⁵ Hã ra tóg ver fi mré nÿ tÿ nÿgtÿ. Kejÿn fi tóg fi kósin vég mÿ. Kÿ tóg ti jÿjin kÿ ti mÿ: *Jesus*, he mÿ. Tag pãte tóg vãhã fi mré nÿ mÿ sir.

2

Pã'i ag tÿ Jesus venh kãmÿ

¹ Fi tÿ *Jesus* ve ên kã fag tóg êmã tÿ *Belém* tá nÿtÿ, ga tÿ *Judéia* tá. Ên kã *Herodes* vÿ tÿ pã'i mág nÿ. Kÿ kejÿn ù ag tóg kuvar há tá kãmÿ mÿ, rã jur ja tá. Ûn *estudo* mág ag vë, krÿg to ag tóg *estudar* he mág han tÿ. ² Ag tÿ *Jerusalém* tá junjun kÿ ag tóg sir: “Û tÿ ùri mur mÿ tag vÿ tÿ *Israel* ag pã'i mág nÿnh ke mÿ,” he mÿ. “Ti kri êg krÿg vé, êg tÿ êg jamã tá nÿtÿn kÿ. Êg tÿ ti mÿ nÿn ù há gé kãmÿ vë,” he ag tóg. ³ Pã'i tÿ *Herodes* tÿ ag vÿ tag mÿ kÿ tóg ti mÿ e tÿ, kÿ tóg krÿ kufy nÿ sir. ⁴ Kÿ tóg *Topë* tÿ to pã'i ag jé prÿr kÿ ag mÿ: “*Cristo* nÿji hÿ tá mur ke mÿ?” he mÿ. ⁵ Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Belém* tá ke nÿji, ga tÿ *Judéia* tá,” he

mũ. “Topê vî tó tĩ ù vỹ vãsỹ ti to tag rán ja nĩgtĩ, ha mẽ: ⁶ “Sĩ ti nĩ, êmã tỹ *Belém* ti, ga tỹ *Judéia* tá. Ti sĩ nĩ ra tóg êmã mág kar kãfór nĩ, pã'i mág ên tỹ tá mur ke tugrĩn. Tỹ tóg êg *povo* kri pã'i mág jẽnh ke mũ,” he ja tóg nĩ,” he ag tóg.

⁷ Kỹ *Herodes* tóg vẽn h péju kỹ fóg ên ag mỹ: “kurã tỹ hẽ ri ke kã ãjag krĩg ên ve vén?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ tó mũ. ⁸ Kỹ tóg *Belém* ra ag jẽgnẽg mũ sir. “Vẽn kar ki ti jẽmẽm nĩ. ãjag tỹ ti ve kỹ inh mỹ tónh kãmũm nĩ. Kỹ sóg ti venh tĩg ke mũ gé, sỹ ti mỹ nèn ù há nĩm jé,” he tóg.

⁹⁻¹⁰ Ag mũ ra ag tóg krĩg ên ve mãn mũ gé sir. Ag jo tóg tĩ nĩ. Ag tỹ tá junjun kỹ krĩg ên tóg ùn sĩ nĩgja ên kri sa nĩ sir. Kỹ ag fe tóg mrin ke mũ sir. ¹¹ Tá ag tóg ùn sĩ vэг mũ, ti mỹnh fi ke gé. Kỹ ag tóg ti krẽm grĩnhgrĩnh ke mũ, ti mỹ: “tỹ ã Topê kósĩn nĩ,” he jé. Kỹ ag tóg ti mỹ ag tũ ti vin mũ sir, *ouro* ti, ka jẽnjo tỹ *incenso* ti ke gé, kar kỹ ka tỹ *mirra* jẽnjo ke gé.

¹² Hã ra Topê tóg, ag vẽnh péti ki ag mỹ: “*Herodes* mỹ tó tũg nĩ,” he mũ sir. Hã kỹ ag tóg êpry ù jagma mũ kỹ ag jamã ra vỹnvỹn ke mũ sir, rã jur ja ra.

José fag tỹ vẽnh pigju

¹³ Ag mũ kar kỹ *José* tóg kejẽn Topê tỹ jẽnẽ jafã vэг mũ, ti vẽnh péti kỹ. Kỹ tóg ti mỹ: “ùn sĩ va tĩg, ga tỹ *Egito* ra, ti mỹnh fi mré. *Herodes* vỹ ti tén sór mũ. Kejẽn sóg ã mỹ: ha vỹn ké, henh ke mũ. *Egito* tá inh vĩ jãvãnh nĩ,” he tóg.

¹⁴ Kỹ tóg kuty ên hã kã fag tatĩn tĩ mũ sir, vẽnh péju jé. ¹⁵ *Herodes* tỹ kejẽn ter kỹ tóg tá vỹn ke mũ. Hã ra ti tĩg ja tag vỹ rán kỹ nĩ gé, hã vỹ: “ga tỹ *Egito* ra sóg vẽnh vĩ jẽnẽ, inh kósĩn tỹ tá vỹn ke jé,” he mũ.

Herodes tỹ gĩr ag kãgtén

¹⁶ Hã ra *Herodes* tóg fagrĩnh mỹ fóg ên ag jãvãnh ja nĩ. Vãhã tóg: “ag tỹ inh mỹ tó tũg hỹn,” he mũ. Kỹ ti fe tóg gỹm ke mũ sir. Kỹ tóg ti porisa ag mỹ: “*Belém* ra gĩr ag kãgtén mũjẽg, ùn kri prỹg tỹ 2 anos tá krỹg tũ ên ag tãvĩ,” he mũ. Ag mỹ tóg 2 anos tó, fóg ag tỹ ti mỹ: “1 ano kãfór ti nĩ ha, êg tỹ ti kri krĩg ve ja ti,” hen kỹ.

¹⁷ Hã ra tag tóg rán kỹ nĩ gé. Vãsỹ Topê vĩ tó tĩ tỹ *Jeremias* tóg tag rán ja nĩ, ha mẽ:

¹⁸ “êmã tỹ *Ramá* tá êg tóg vẽnh kygfỹ mẽn h mũ, vẽnsỹrénh mág ke gé. *Raquel* fi krẽ ag vỹ tũ' he kãn, hã kỹ fi tóg vẽnsỹrénh mũ,” he ja tóg nĩ.

José fag tỹ Egito tá vỹnvỹn ke

¹⁹ Kejẽn *Herodes* ên vỹ ter mũ sir. Kỹ Topê tỹ jẽnẽ jafã vỹ *José* mỹ vẽnh ven mũ, ti vẽnh péti ki. ²⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “ùn sĩ va tĩg, ti mỹnh fi mré, ga tỹ *Israel* ra. ù tỹ ti tén sór mũ ên vỹ hur ter,” he mũ.

²¹ Kỹ fag tóg mũ mũ sir, ùn sĩ ti ke gé. ²² Tá junjun kỹ fag tóg pã'i mág tãg jiji jẽmẽg mũ. Hã ra tóg tỹ *Arquelau* nĩ. *Herodes* kósĩn vẽn. Ti panh ri kén tóg tỹ pã'i mág nĩ, ga tỹ *Judéia* tá. Kỹ tóg ti kamẽg mũ. Kỹ Topê tóg ti vẽnh péti kỹ ti mỹ: “ga tỹ *Judéia* tá nĩ mãn sór tũg,” he mũ. Kỹ tóg ga tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ sir. ²³ Kỹ tóg êmã tỹ *Nazaré* tá êmãn mũ. Hã ra tóg rán kỹ nĩ gé: “ti to ag tóg: *Nazaré* tá ke vẽn, henh ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Jesus* to.

3

João Batista tỹ ag jyvẽn

(*Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28*)

¹ Kejẽn *João Batista* tóg êmã tũ ja ra tĩ mũ, ga tỹ *Judéia* tá ga kórég ên ra. Tá jẽ kỹ tóg ag jyvẽn mũ sir. ² “ãjag jykre pãno tovãnh nĩ, Topê tỹ tỹ ãjag pã'i nĩ jé,” he tóg. ³ Hã ra *Isaías* tóg tag rán ja nĩ: “êmã tũ ja tá tóg jẽn h ke mũ, ga kórég tá. Tá tóg ag mỹ jamã há ra: ”êg *Senhor* kãtĩg ke jo vẽnh jãnhkrĩgkrĩg nĩ,” henh ke mũ. “Êpry kurég ãjag tóg tĩ, ãjag pã'i mág jun ken kỹ. Kỹ tag ri ke han nĩ. ãjag jykre pãno tugvãnh nĩ,” he jé tóg ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Isaías* ti. Ti tỹ *João* mur to hã ti kãmén jan hã vẽn.

⁴ *João* ên kur tóg tỹ kãvãru pãnĩ sór kyki tỹ há nĩ. Kỹ tóg nèn ù fãr hã tỹ vẽnsógfĩg tĩ gé. Ópã hã ko ti tĩ, mỹg mré.

⁵ Kỹ *Jerusalém* tá ke ag tóg ti tá junjun mũ sir, ga tỹ *Judéia* tá ke ag ke gé, goj tỹ *Jordão* tá ke kar ag ke gé. ⁶ Ti tỹ ag mỹ: “ãjag jykre pãno tovãnh nĩ,” hen kỹ ù ag tóg: “Topê vĩ mranh ja sóg nĩgtĩ,” he mũ. Ên ag kygpég tóg mũ sir, goj tỹ *Jordão* ki.

⁷ Kỹ pã'i tỹ *Fariseu* ag vỹ ti tá junjun mũ gé sir, pã'i tỹ *Saduceu* ag ke gé. Ôn kỹ ag tóg ti to kãmũ mũ, ti tỹ ag kygpe jé. Kỹ tóg ag

jyvĕn tar han mŭ sir. “Pŷn ri ke ājag nŷtĭ, ājag jykre pāno nŷtĭn kŷ,” he tóg ag mŷ. “Ū nŷ ājag mŷ: Topĕ vŷ ājag to jŭnh ke tŭ nĭ, he tĭ”? ⁸ Ājag jykre pāno tovānh nĭ, ti tŷ ājag to jŭ tŭ nĭ jé. Vĕjykre há han nĭ, ěg tŷ ājag jykre tág há ve jé. ⁹ Hā ra ājag tóg jagnĕ mŷ: “*Abraão* vŷ tŷ ěg jóg jóg ve nĭ. Kŷ Topĕ vŷ ěg to jŭnh ke tŭ nĭ,” he tĭ. Ke tŭ vĕ há ra. Ājag jykre kórég ěn to ājag tóg jagtar ke mŭ, ha vem nĭ. Topĕ vŷ pó tag tŷ *Abraão* krĕ'krĕ hynhan ki kanhró nĭ, ti tŷ *Abraão* krĕ'krĕ ũ ve sór kŷ. ¹⁰ ěg tŷ ka tóg gŷn kŷ tŷ pĭ han ri ke tóg nĭ. Ājag tŷ vĕjykre há han sór tŭ nŷtĭn kŷ Topĕ tóg, pĭ ki ājag vām ke mŭ,” he tóg.

¹¹ Kŷ tóg vĕnh kar mŷ: “goj há tŷ sóg ājag kygpég tĭ, ājag tŷ ājag jykre pāno tovānh kŷ,” he mŭ. “*Cristo* tóg inh nón kātĭg ke mŭ. Kŷ ti há tóg Topĕ kuprĭg tŷ ājag jagrĕ han ke mŭ. Kŷ tóg tŷ pĭ ve nĭ. Ti tŷ ājag kygpenh ken há vĕ. Inh káfór ti nĭ, jāvo sóg tŷ ti krĕm ke pĕ nĭ,” he tóg.

¹² “Ti kātĭg vŷ ěg tŷ rāgró rĕn ri ke nĭ. Ti rĕn kar kŷ ěg tóg ti fár pŭn tĭ. Ti kanĕ há vin han ěg tóg tĭ. *Cristo* kātĭg kŷ tóg ge nĭnh mŭ. Ti to há nŷtĭ ag mŷ tóg: “ha kāmŭ jĕg,” henh ke mŭ. Kŷ tóg ti to há tŭ ag vām ke mŭ, pĭ ki, há ra tóg nhyn kenh ke tŭ pĕ nĭ,” he tóg, *João* ti.

João tŷ Jesus kype (*Mc 1.9-11; Lc 3.21-22*)

¹³ ěn kã kejĕn *Jesus* tóg *João* tá jun mŭ gé sir, goj tŷ *Jordão* tá. Ga tŷ *Galilĕia* tá tóg kātĭ mŭ. Kŷ tóg *João* mŷ: “ha inh kypé,” he mŭ sir. ¹⁴ Hā ra tóg *João* mŷ e tĭ, kŷ tóg ti mŷ: “ā há tŷ inh kypenĕ ke vĕ vĕ,” he mŭ. “Inh mŷ tóg e tĭ, ā tŷ inh mŷ: ha inh kypé, hen kŷ,” he tóg mŭ. ¹⁵ Hā ra *Jesus* tóg ti mŷ: “hŷ,” he mŭ. “Hā ra tóg isŷ Topĕ tŷ nĕn tó mŭ han kãn há tĭ,” he tóg. Kŷ tóg vāhã ti kypég mŭ sir.

¹⁶ Ti tŷ *Jesus* kype kar kŷ ag tóg, goj kã tá kãpa mŭ sir. Kŷ *Jesus* tóg, kanhkã ki ěvānh kŷ ti nor nĭ ěn vég mŭ, ha mĕ, kŷ tóg Topĕ kuprĭg kātĕre ěn vég mŭ. Sórãg tĕ ri ke tóg nĭ, ti kātĕre ti. *Jesus* kri tóg góm ke mŭ. ¹⁷ Kŷ vĕnh vĭ tóg mĕ há tĭ, kanhkã tá, kŷ tóg: “inh kósĭn pir vĕgtĭ,” he mŭ. “Inh fe pĕ vĕgtĭ,” he tóg.

4

Japo tŷ Jesus krĭn kónãn sór (*Mc 1.12-13; Lc 4.1-13*)

¹ Kŷ Topĕ kuprĭg vŷ *Jesus* mŷ: “ĕmã tŭ ja ra tĭg,” he mŭ. Kŷ tóg tĭ mŭ. Ti tŷ ĕmã tŭ ja tá nĭn kŷ Japo vŷ, ti tŷ ti jóg vĭ mranh han sór mŭ, há ra tóg ke jāvānh nĭ. ² Kurã tŷ 40 han tóg, ĕmã tŭ ja tá nĭ ki. Kŷ tóg jĕg tŭ nĭ, kurã tŷ 40 ěn ki, kuty mré há. Kŷ tóg, vāhã kókĭr mŭ sir, vĕjĕn tŭ tĭn kŷ. ³ Kŷ Japo tóg, ti to kātĭ mŭ sir, ũ tŷ ěg tŷ Topĕ vĭ mranh han sór tĭ ěn ti. Kŷ tóg ti mŷ: “Topĕ kósĭn vŷ tŷ ā nĭ,” he mŭ. “Hā kŷ pó tag tŷ ĕmĭ han, ā tŷ ko jé,” he tóg ti mŷ. ⁴ Kŷ tóg ti mŷ: “há ra tag tóg rán kŷ nĭ, ha mĕ,” he mŭ. “ěg pijé ĕmĭ tãvĭ jamĕn kŷ rĭnrĭr mŭgtĭ'. Topĕ vĭ há jamĕn kŷ ěg tóg rĭnrĭr mŭgtĭ, he tóg, Topĕ vĭ tŷ rán kŷ nĭ ki. Kŷ tóg isŷ ti vĭ mranh jāvānh tĭ, ĕmĭ to,” he tóg.

⁵ Kŷ Japo vŷ ti pére tĭ mŭ, ĕmã mág tŷ *Jerusalém* ěn ra. Kŷ ag tóg tá Topĕ ĩn kri nŷtĭ nĭ. Hā ra tóg tá kãgnó nĭ, Topĕ ĩn mã tá. ⁶ Kŷ tóg ti mŷ: “ā há ne tóg tŷ Topĕ kósĭn nĭ',” he mŭ. “Kŷ kema ki hŭm,” he tóg. “Topĕ vĭ ki tag tóg rán kŷ nĭ, há vŷ: “ti tŷ jĕgnĕ jafã ag mŷ tóg tónh mŭ, kŷ ag tóg ā jy nĭgãn ke mŭ,” he mŭ. “Kŷ ā tóg rŷj ke tŭ nĭ. Ā pĕn vŷ rŷj ke tŭ nĭ,” he tóg. ⁷ Kŷ tóg ti mŷ: “hŷ. Kŷ tag vŷ rán kŷ nĭ gé, ha mĕ,” he mŭ. “Topĕ mŷ: “ā mŷ ā tŷ nĕn tó ja ěn han mŭ vŷ?” he tŭg nĭ, ti to é he tŭg nĭ,” he tóg mŭ gé. Hā kŷ sóg ti tŷ inh mŷ nĕn to: “han ra,” he mŭ ěn há han tĭ, há kŷ sóg hŭm ke tŭ nĭ,” he tóg.

⁸ Kŷ Japo tóg, ti mré tĭg mãn mŭ. Pãnónh tĕj ra ag tóg mŭ mŭ sir. Kŷ tóg, ti mŷ ga kar ven kãn mŭ, ga kri mŭ kar ag ke gé. Ti sĭnvĭ kar ěn ven kãn tóg ti mŷ. ⁹ Kŷ tóg ti mŷ: “isŭ vĕ, tag kar ti,” he mŭ. “Hā ra sóg, ā mŷ tovānh kãn sór mŭ, ā tŷ ā jakrĭ tŷ grĭnh ken kŷ, inh krĕm, inh mŷ: Topĕ vŷ tŷ ā nĭ, he jé,” he tóg. ¹⁰ Kŷ tóg ti mŷ: “ha tĭg, *Satanás*,” he mŭ. “ěg pã'i tŷ Topĕ há krĕm ěg tóg ěg jakrĭ tŷ grĭnh ke tĭ, ti há to ěg tóg: “Topĕ vĕ,” he tĭ, há kŷ tóg rán kŷ nĭ, Topĕ vĭ tŷ rán kŷ nĭ ki,” he tóg.

¹¹ Kŷ Japo vŷ tóg tĭ mŭ sir, ti tovānh kŷ. Kŷ Topĕ tŷ jĕgnĕ jafã ag tóg ti tá junjun mŭ sir, *Jesus* ki rĭr jé. Ti jóg vĭ mranh ja tŭ tóg nĭ.

Jesus tỹ Galiléia tá Topẽ vỹ tó
(Mc 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Kejëñ ag tóg *João* ség mũ sir, kỹ *Jesus* tóg mễg mũ. Kỹ tóg ga tỹ *Galiléia* ra vỹn ke mẫ mũ. ¹³ Êmã tỹ *Nazaré* tá kãkutẽ kỹ tóg, êmã tỹ *Cafarnaum* ra tĩ mũ, tá nĩ jé, goj nig mág êñ tá, *Zebulom* ag jamã tá, *Naftali* ag jamã tá. ¹⁴ Hã ra tag tóg rán kỹ nĩ gé. Vãsỹ Topẽ vỹ tó tĩ tỹ *Isaiás* tóg: ¹⁵ “*Zebulom* ag jamã tá ti nĩnh mũ, *Naftali* ag jamã tá, goj nig mág tá, goj tỹ *Jordão* mã tá. Fóg ag jamã tá ti nĩnh mũ, *Israel* tũ ag jamã tá, ù tỹ Topẽ ki kagtĩg ag jamã tá, goj nig mág tỹ *Galiléia* fyr ki. ¹⁶ Tá ag tóg Topẽ ki kagtĩg nỹtĩ, hã kỹ tóg tá ag kri kuty ri ke nĩ. Ti tỹ tá jun kỹ tóg ag kri kurã êñ ri ke nĩ. Ag kãgter ke vễ vễ, hã ra tóg ag kanhrãn mũ, ag krenkren jé,” he tóg, Topẽ vỹ rán ki. ¹⁷ Ga êñ tá nĩ kỹ tóg, ag mỹ Topẽ vỹ tó mũ, kỹ tóg ag mỹ: “ãjag jykre pãno tovãnh ra,” he mũ, “ãjag tỹ ùri ù tỹ kanhkã tá nĩ êñ tỹ tỹ êg pã'i nĩ ve jé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag jé prẽr
(Mc 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Kỹ tóg kejëñ, goj nig mág tỹ *Galiléia* êñ fyr jagma tĩ mũ. Kỹ tóg tá ùn régre ag vég mũ, hã vỹ: *Simão Pedro* mré ti jãvy tỹ *André*, he mũ. Kur tỹ pirã kugmĩ jafã tỹ ag tóg, goj kã ki fón mũ. Ag rãnrãj hã vễ. ¹⁹ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “inh mré kãmũjêg,” he mũ. “Pirã kugmĩ há ãjag nỹtĩ. ãjag kanhrãn jé sóg ke mũ, ãjag tỹ êprã ke ag tỹ inh ki ge han jé,” he tóg. ²⁰ Kỹ ag tóg vêsỹmér ti mré mũ mũ, ag tỹ nén tovãnh kỹ.

²¹ Kỹ ag tóg mũ mũ, goj fyr jagma. Ag mũ sĩ han mũ ra tóg, ùn régre ù ag ve mẫ mũ gé, hã vỹ: *Tiago* mré ti jãvy tỹ *João* he mũ. *Zebedeu* krẽ ag vễ. *Canoa* kã ki ag nỹtĩ, kur tỹ pirã kugmĩ jafã ki ag tóg han nỹtĩ nĩ. Ag panh vỹ, ag mré nĩ nĩ. Kỹ *Jesus* tóg, ag mỹ: “inh mré kãmũjêg,” he mũ. ²² Kỹ ag tóg vêsỹmér, ag tỹ nén tovãnh kỹ ti to kãmũ mũ, *canao* tovãnh kỹ, ag panh ti tovãnh kỹ ke gé. *Jesus* mré ag tóg mũ mũ.

Jesus tỹ ag tỹ há' he
(Lc 6.17-19)

²³ Kỹ *Jesus* tóg, ga tỹ *Galiléia* kar mĩ tĩ mũ sir, ag mré. *Judeu* ag vễnh kanhrãn jafã krẽm tóg ag kanhrãn mũ. Ag mỹ tóg Topẽ vỹ sér tó mũ, ù tỹ kanhkã tá nĩ êñ tỹ tỹ êg pã'i

nĩ tĩ. ùn kagyga kar ag hynhan tóg, fag kar ke gé, gĩr kar ke gé. ²⁴ Hã kỹ ti kãmẽ tóg vễnh kar kri rũm mũ sir, ga tỹ *Síria* tá ke kar kri. Kỹ ag tóg sir ùn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ, ti to, vễnh kaga vễnh mỹ han mũ ag mré hã, kỹ tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir. Vễjagrẽ kórég ag pan kãn tóg mũ gé. ù ter tĩ han tĩ ag tỹ tóg há' he mũ gé, ùn kãnhgrĩn kỹ nỹtĩ ag tỹ ke gé, fag kar tỹ ke gé. ²⁵ Hã kỹ ùn tỹ hẽñ ri ke ag tóg, ti mré mũ mũ sir. ù ag tóg, ga tỹ *Galiléia* tá kãmũ mũ, kỹ ù ag tóg, êmã tỹ *Decápolis* tá kãmũ mũ gé, *Jerusalém* tá ke gé, ga tỹ *Judéia* tá ke gé, goj tỹ *Jordão* mã tá ke gé.

5

Jesus tỹ ag kanhrãn
(Lc 6.20-23)

¹ ùn e ag tỹ *Jesus* venh kãmũ kỹ tóg, ag mré krĩ ra tãpny mũ. Tá tóg nĩ mũ, kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg, ti mré nĩgnĩ mũ, ti rã hã. ² Kỹ tóg ag kanhrãn kỹ ag mỹ:

³ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: “kórég inh nĩ,” hen kỹ. “Sỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽn kỹ nĩ tũ nĩ ra sóg tỹ, ùn kórég nĩnh mũ vễ,” hem nĩ. Kỹ ãjag tóg, ti tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke mũ, kanhkã tá,” he tóg.

⁴ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag fỹn kỹ. Kỹ tóg ãjag fỹ êñ tỹ tũ' henh ke mũ,” he tóg.

⁵ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ vễnh kar mỹ komẽr hã vĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg ga kar kri tỹ pã'i nỹtĩnh ke mũ,” he tóg.

⁶ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ vễjyre kuryj ve sór nỹtĩn kỹ, ti tỹ ãjag mỹ ãjag kókĩr ri ke nĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg venh ke mũ,” he tóg.

⁷ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ jagnẽ jagãgtãn kỹ. Kỹ Topẽ vỹ ãjag jagãgtãn ke mũ gé,” he tóg.

⁸ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag jãnhkri nỹtĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg Topẽ venh mũ,” he tóg.

⁹ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ jagnẽ krĩ tỹ kãnhvy' hen kỹ. Kỹ Topẽ tóg ãjag to: “inh krẽ ag vễ,” henh ke mũ,” he tóg.

¹⁰ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ vễjyre kuryj to ãjag vóg kónãn mũ ra. Kỹ ãjag tóg kanhkã tá jun ke mũ,” he tóg.

¹¹ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ isugrĩn ãjag mỹ vỹ kónãn mũ ra, ag tỹ ãjag

vóg kónān mū ra. Ag tỹ ón kỹ ājag to vī vī he kỹ tóg há tĩ, ag tỹ ón kỹ: “jykre pāno ag nỹtĩ,” he mū ra. ¹² Mỹ sér nỹtĩm nĩ, krĩ kuprā nỹtĩm nĩ. Kanhkā tá ājag tóg nēn há kar venh ke mū, vēnh kato. Ge ja ag tóg nĩgtĩ gé vāsỹ, Topē vī tó tĩ ag mỹ, ājag jo ke ag mỹ. Ag ri kén ājag tóg tag venh ke mū,” he tóg, *Jesus* ti.

Ti tovānh ke tũ kāme
(*Mc 9.50; Lc 14.34-35*)

¹³ “Sa ri ke ājag nỹtĩ, ājag tỹ ga kri mūn kỹ. Sa kāhór nĩn kỹ ěg tóg tỹ sa há han mān ki kagtĩg nỹtĩ. Kórég ti nĩgtĩ, ti kāhór nĩn kỹ. Kỹ ěg tóg ti vām tĩ sir, kỹ tóg tũ' he tĩ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg tỹ ěg jykre há ven ke kāme
(*Mc 4.21-23; Lc 8.16-17*)

¹⁴ “Ga kri mūn kỹ ājag tóg, jēngrē ri ke nỹtĩ, ājag tỹ vējykre há han kỹ, ag tỹ ājag ki Topē jykre há ve jé. Ěmā mág tỹ pānónh kri nỹn kỹ tóg kuvar há tá ve há nĩgtĩ. Ti pijé vēnh péju kỹ nỹ'. ¹⁵ Ri ke ti nĩ, néj gru ti. Ěg tỹ grug kỹ ěg pijé *lata* krēm fēg tĩ'. Ti fēg jafā hā kri ěg tóg fēg tĩ. Kỹ ĩn kā tá nỹtĩ kar tóg ěn vég tĩ sir. ¹⁶ Gem nĩ, néj gru ri ke nỹtĩm nĩ. Topē jykre han nĩ, vēnh kar tỹ ājag jykre há ve jé. Kỹ ag tóg, Topē mỹ vī há han ke mū, ěg jóg tỹ kanhkā tá nĩ ěn mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topē tỹ Moisés mỹ vējykre nĩm ja

¹⁷ “Ājag hỹn iso: “*Moisés* tỹ ěg mỹ nēn tó ja ěn tỹ tóg, tũ' he sór mū,” he mū. “Hā tũ vē. Sỹ ki króm kān sór vē,” he tóg. ¹⁸ “Topē vỹ, ti jykre ěn tỹ tũ' henh ke tũ nĩ, ga tỹ ver tũ' he tũ nĩn kỹ. Sỹ ki króm kān ke vē, kỹ tóg ki krov kān kỹ nỹnh mū, mỹr, ha mē,” he tóg. ¹⁹ “Kỹ ājag tỹ ti vī pir tỹ tũ' hen kỹ tóg kórég nĩ. Vēnh kar krēm ke vỹ tỹ ājag nỹtĩnh mū, gen kỹ. Ājag tỹ hā ra han kān kỹ ājag tóg tỹ, ũn mág nỹtĩnh mū,” he tóg.

²⁰ “*Fariseu* ag ri ke nỹtĩ sór tũg nĩ. Ón kỹ ag tóg Topē vī ki króm sór tĩ, hā ra ag tóg, ki króm há han tũ nĩgtĩ. Ag jykre pijé kuryj nỹ'. Ājag tỹ kanhkā ve sór nỹtĩn kỹ vējykre kuryj han nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg tỹ jagnē to há nỹtĩnh ke

²¹ “Topē tỹ vāsỹ ěg jo ke ag jyvēn mē ājag huri, hā vỹ: “ũ tén tũg nĩ,” he mū. “Ā tỹ ũ

tén kỹ ag tóg, ā senh ke mū, ā tỹ ti mré ter jé,” he ja tóg nĩ, Topē vī tỹ rán kỹ nĩ ki. ²² Sỹ ũri ājag jyvēn hā vē, ha mē. Ā tỹ ā régre to ā fe tỹ gỹm ke kỹ tóg ā tỹ ti tén ri ke nĩ, fi ke gé. Ag tỹ tag to ā se kỹ tóg inh mỹ há tĩnh mū. Kỹ ā régre mỹ féfén tũg nĩ gé. Jāvo ā tóg, nũgme ki kutēnh ke mū, pĩ ěn ki,” he tóg.

²³ “Ā tỹ Topē ĩn krēm ti mỹ nēn ũ pũn sór kỹ, vēso jykrén vén nĩ. “Inh mỹ ũ to jũ tũ nĩ vỹ? ũ mỹ iso jykrén kónān tũ nĩ vỹ?” hem nĩ. ²⁴ Ā tỹ ũ to jũ nĩn kỹ ti venh tũg nĩ ver. Ti mỹ: “inh mỹ vēnh pāte fón nĩ,” hem nĩ ver, fi mỹ ke gé. Kar kỹ hā Topē mỹ nēn ũ pũn nĩ sir,” he tóg.

²⁵ “Kejēn ā tóg, ā mré ke ũ mỹ név jē, ā mré ke ũ fi mỹ ke gé. Kỹ fi tóg pā'i ag mỹ ā kāmén tĩg ke mū. Fi tỹ tónh tĩg ke ěn jo fi mré vĩm nĩ, ti mré ke gé. “Kajām jé sóg ke mū,” hem nĩ. Ke tũ nĩ mū ra pā'i vỹ, ā jykre pāno venh ke mū, kỹ tóg ti porisa mỹ: “ti se ra,” henh ke mū. ²⁶ Ha mē, tá ā kānhmar kākutē mān ke tũ nĩ. Ā tỹ kajām kān kar kỹ hā ā tóg, tá kākutē mān mū sir, hēn ri ke mūn,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg prũ tũ fi mré nỹnh ke tũ

²⁷ “Topē tỹ vāsỹ ěg jo ke ag jyvēn ũ tag mē ājag huri, ke gé, hā vỹ: “ā prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ,” he mū. ²⁸ Sỹ ũri ājag jyvēn hā vē, ha mē: ā tỹ ũn tỹtá ũ fi ki vē'ĩ kỹ tóg, ā tỹ fi mré nỹ sĩ han ěn ri ke nĩ sir, ā tỹ fi ki vē'ĩ mū ti. Ā tỹ ũn tỹtá ũ fi mré nũr sór kỹ tóg, ā tỹ fi mré nũr ri ke nĩ sir, ā tỹ fi to ěn mū ti. Ke tũg nĩ. ²⁹ Ā tỹ nēn ũ ki vē'ĩ tugrĩn Topē vī mranh kỹ ā kanē tỹ nám kem nĩ, ā tỹ ki vē'ĩ mān tũ nĩ jé. Ā kyvó nĩn kỹ tóg, ā mỹ jagy tĩ vē. Ā tỹ hā ra nũgme ki kutē kỹ tóg, ti jagy kāfór nĩ. Kỹ tag hā ve sór tũg nĩ. ³⁰ Ā tỹ ā nĩgé tỹ nēn ũ kórég han kỹ ā nĩgnó kym nĩ gé, ā tỹ ke mān tũ nĩ jé. Ā nĩgnó pir nĩn kỹ tóg, jagy tĩ vē. Ā tỹ hā ra nũgme ki kutē kỹ tóg, jagy kāfór nĩ sir, kỹ tag hā kamēg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg prũ fón ke tũ

(*Mt 19.9; Mc 10.11-12; Lc 16.18*)

³¹ “Topē tỹ vāsỹ ěg jo ke ag jyvēn ũ hā vỹ nỹ gé, hā vỹ: “ā tỹ ā prũ fi fón sór nĩn kỹ tóg há tũ nỹ,” he mū. “Ā tỹ ge ra fi fón sór nĩn kỹ fi mỹ vēnh rán kỹ nĩm nĩ, fi tỹ vēnh rá ma tĩg jé,” he ja tóg nĩ. ³² Sỹ ũri ājag jyvēn hā vē,

ha mẽ: ãjag prũ fón tũg nĩ. Æ tỹ fi fón kỹ fi tỹ ù tỹ mén mǎn kỹ fi tóg, ã tigrĩn Topẽ vĩ mranh mũ sir, ã tỹ tỹ fi mén pẽ ra. Fi tỹ ã jãvo vėsóg ki ù mré nỹ ja nĩn kỹ tóg, há sĩ nỹ, ã tỹ fi mỹ: ha tĩg, hen kỹ. Kỹ fi mén tỹ fi fón kỹ fi tỹ prũg sór tũg nĩ gé. Æ prũ tũ fi vễ, fi mén tỹ fi fón ja nĩn kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jagnẽ to ón ke tũ

³³ “Vãsỹ Topẽ tỹ ãg jo ke ag jyvẽn ù tag mẽ ãjag tóg huri ke gé, hã vỹ: “jagnẽ mỹ ón tũg nĩ,” he mũ. “Æ tỹ ù mỹ: Topẽ vỹ ki kanhró nĩ, hen kỹ ti mỹ ón sór tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ gé, ã tỹ Topẽ mỹ: tag hã han jé sóg ke mũ, hen kỹ. Ón kỹ vĩ tũg nĩ,” he ja tóg nĩ. ³⁴ Sỹ ùri ãjag jyvẽn hã vễ, ha mẽ: Ón kỹ “Topẽ vỹ ki kanhró nĩ,” he sór tũg nĩ. Ón kỹ “ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn vỹ, ki kanhró nĩ,” he sór tũg nĩ gé. Topẽ nĩgja vễ, kanhkã tá, kỹ ón kỹ tag tó sór tũg nĩ. ³⁵ Kỹ ón kỹ: “ù tỹ tỹ ga kri ke ãn vỹ, ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Topẽ tũ vễ, ga ti. Kỹ ón kỹ: “ù tỹ *Jerusalém* tá ke ag ki rĩr tĩ ãn vỹ, ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Æg pã'i mág tũ vễ mỹr, *Jerusalém* ti. ³⁶ Kỹ ón kỹ: “ù tỹ inh krĩ han mũ ãn vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Æ tỹ ã gǎnh kuprig sór mũ ra ã tóg, ã tỹ nén tỹ ã gǎnh kuprig ke mũ ãn ki kagtĩg nĩ. Æ tỹ ã gǎnh sán sór mũ ra ã tóg, ã tỹ nén tỹ sán ke mũ ãn ki kagtĩg nĩ gé. ³⁷ Ki hã tóm nĩ, jagnẽ mỹ, ón sór tũg nĩ. Æ tỹ ã mỹ ki hã tó kỹ: hỹ, hem nĩ. Ti tỹ ki hã ke tũ nĩ kỹ: vó, hem nĩ gé. Æ tỹ han ke nĩn kỹ: he, hem nĩ. Æ tỹ han ke tũ nĩ kỹ: nejé, hem nĩ. Æ tỹ ón sór kỹ ã tóg Nén-Kórég jykre hã han ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Æg tỹ vễnh kajãm ke tũ (Lc 6.29-30)

³⁸ “Topẽ tỹ vãsỹ ãg jo ke ag jyvẽn ù tag mẽ ãjag huri, hã vỹ: “ù tỹ ã kanẽ pir ki tãnh kỹ vễnh kato ti kanẽ pir ù hã ki tãnh nĩ gé,” he ja tóg nĩ. “Û tỹ ã jã pir ki tãnh kỹ mranh kỹ vễnh kato ti jã pir hã ki tãnh kỹ mranh nĩ gé. Pátén tũg nĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti. ³⁹ Sỹ ùri ãjag jyvẽn mũn hã vễ, ha mẽ: ù tỹ ã to jũ mũ ra ti to jũ tũg nĩ, fi to jũ tũg nĩ gé. Ti tỹ ã jamẽ ki tãnh kỹ ti mỹ ã jamẽ ù ven nĩ gé, ti tỹ ã mỹ ki tãnh jé gé, fi ke gé. ⁴⁰ Ti tỹ ã pãritó mǎn sór kỹ ti mỹ ã *camisa* mré nĩn nĩ gé. ⁴¹ Ti tỹ ã mỹ: “mũ nỹ, tag tá, kakó ja tá inh

fón jé,” hen kỹ ti mré tĩg nĩ, kỹ ti mỹ: “kór há tá inh ã fón tĩg mũ ha,” hem nĩ. ⁴² Ti tỹ ã mỹ nén ù to: “inh mỹ nĩm,” hen kỹ ti mỹ nĩn nĩ, fi mỹ ke gé. Æ tỹ ã mỹ: “inh mỹ *prestar* hem nĩ,” hen kỹ ti mỹ, fi mỹ: nejé, he tũg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Æg tỹ ãg kato vãsãn mũ ag tó há nỹtĩn ke (Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ “Topẽ tỹ vãsỹ ãg jo ke ag jyvẽn ù mẽ ãjag huri, hã vỹ: ã mré ke ag to há nĩn nĩ, kỹ ù tỹ ã kato vãsãnsãn mũ ag to jũ nĩn nĩ gé, he mũ. ⁴⁴ Isỹ ùri ãjag jyvẽn hã vễ, ha mẽ: ù tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag to há nỹtĩn nĩ, ù tỹ ãjag vóg kónãn mũ ra ag to Topẽ mré vĩm nĩ, fag to ke gé. ⁴⁵ Kỹ ãjag tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ, ãjag tỹ ãg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ãn ri ke han kỹ. Ti hã ne tóg rã han', ti tỹ vễnh kar kri jẽngrẽg kỹ san jé, ùn jykre kuryj ag kri, ùn jykre pãno ag kri ke gé, fag kri ke gé. Ta han ti ke gé, ti tỹ vễnh kar há han jé, ùn jykre kuryj ag, ùn jykre pãno ag ke gé, fag ke gé. Ver tóg vễnh kar to há nĩ, Topẽ ti,” he tóg.

⁴⁶ “Æjag mré ke ù ag tóg, ãjag to há nỹtĩ. Æjag tỹ tag ag hã to há nỹtĩn kỹ, fag hã to há nỹtĩn kỹ tóg, tỹ nén ù tũ nĩ ver. Æn jykre kórég ag vỹ ge nỹtĩgtĩ gé, *governo* mỹ jãnkamy mǎg tĩ ag. Æ tỹ ag to há nỹtĩ ãn ag hã to ag tóg, há nỹtĩgtĩ, vễnh kato. Há ti nĩ, hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. ⁴⁷ Kỹ ãjag tỹ ãjag mré ke ag hã mỹ: “ã mỹ há?” hen kỹ tóg tỹ, nén ù tũ nĩ gé ver. Æ tỹ Topẽ vĩ ki kagtĩg ag vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Ag mré ke ag hã mỹ ag tóg: “ã mỹ há?” he tĩ gé, hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ver. ⁴⁸ Hã kỹ vễnh kar to vễjykre kuryj han kỹ nỹtĩn nĩ, ù tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag mré hã, fag mré hã. Æg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ãn ri ke han nĩ. Ti hã ne tóg, vễnh kar to vễjykre kuryj han kỹ nĩ nĩ'. Ti ri ke han nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

6

Æg tỹ ù jagãgtãn ke

¹ “Kỹ ãjag tỹ Topẽ jykre han sór kỹ ù tỹ vễjykre pãno han mũ ag jykre ri ke han tũg nĩ. Ón kỹ ag tóg, vễnh kar rĩnve Topẽ jykre han sór tĩ, vễnh kar tỹ ag ve jé. Kar kỹ ag tóg hã ra, hã tũ han tĩ sir, fag ke gé. Kỹ ag ri ke han tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãg jóg tỹ kanhkã

tá nĩ ên vỹ tóg, ãjag mỹ ti kaja ven ke tũ nĩ,” he tóg. ² “Hã kỹ ãjag tỹ ùn jagtar ag jagãgtãn kỹ ù mỹ: ag jagãgtãn inh tĩ, he tũg nĩ. Û tỹ vễjyre régre han mũ ag jykre ri ke han tũg nĩ. Vẻnh kar mỹ ag tóg: ag jagãgtãn inh tĩ, fag ke gé, he tĩ. Ag *ganho* hã vễ, kỹ ag tóg kanhkã tá *ganho* ù ve mãn ke tũ nĩ ha, he tóg.

³ “Ag ri ke han tũg nĩ. Û mỹ tó tũg nĩ, ãjag tỹ ù jagãgtãn kỹ, ãjag mré ke fag mỹ tó tũg nĩ gé. ⁴ Kỹ ãjag tỹ ag jagãgtãn kỹ ãg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ên tóg, ãjag vég mũ sir, kỹ tóg ãjag mỹ nĩm ke mũ sir, ãjag *ganho* ti. Ëg tỹ vẻnh vatánh tá nén han mũ ên ve kãn tóg tĩ, Topẽ ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ Topẽ mré vẻmẻn
(Lc 11.2-4)

⁵ “Kỹ ãjag tỹ Topẽ mré vẻmẻn kỹ ù tỹ vễjyre régre han mũ ên jykre ri ke han tũg nĩ gé. Ag tỹ ón kỹ Topẽ mré vĩ kỹ ag tóg, *igreja* krẻm jẻgẻ kỹ nỹtĩ, ke tũ nĩ kỹ ìn krẻm. Kỹ vẻnh kar vỹ ón kỹ ag to vĩ há han mũ sir, fag to ke gé. Kanhkã tá tóg *ganho* ù ve mãn ke tũ nĩ ha. ãjag mỹ sóg ki hã tó mũ, ha mẽ. ⁶ Ag jãvo ãjag tỹ Topẽ mré vẻmẻn kỹ ãjag ìn kã ra gem nĩ. Kỹ jãn kã nẻfẻnh nĩ. Kỹ tá Topẽ mré vĩm nĩ sir, ãg jóg mrẻ, ãg tỹ ùn vég tũ ên mrẻ. Kỹ tóg kanhkã tá ãjag mỹ nĩm ke mũ, ãjag *ganho* ti. Ëg tỹ vẻnh kar vatánh tá nén han mũ ên vég tóg tĩ mỹr, Topẽ ti,” he tóg, *Jesus* ti.

⁷ “ãjag tỹ ti mrẻ vẻmẻn kỹ fagrĩnh mỹ ti mrẻ vẻmẻn mág han tũg nĩ. Û tỹ Topẽ vĩ ki kagtĩg ag ri ke han tũg nĩ. Ag jãn jãn kỹ ag tóg ón kỹ vĩ jagy han tĩ. “Ëg tỹ vĩ jagy han kỹ ti hỹn ãg vĩ mẽnh mũ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ, fag ke gé. ⁸ Ag ri ke han tũg nĩ. Ëg jóg vỹ nẻn kar ki kanhró nĩ. ãjag tỹ ti mỹ tó tũ ra tóg ki kanhró nĩ,” he tóg.

⁹ “ãjag tỹ Topẽ mrẻ vĩ kỹ tag tóm nĩ, ha mẽ: “Ëg jóg mág, kanhkã tá ã tóg nĩ nĩ. ãjiji tó ãg tóg tĩ, kỹ vẻnh kar jẻ ã tỹ tỹ ùn mág nĩ vé.

¹⁰ Ëg jẻ kãn hmar ã tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vé.

Vẻnh kar jẻ ã tỹ nẻn to jykrẻn mũ ên han sór, ga tá ke kar, ag jẻ kanhkã tá ke kar ag ri ke han.

¹¹ Ëg mỹ ùri ãg jẻn ti nĩm, ãg tỹ kurã kar ki ko tĩ ên.

¹² Kỹ ãg mỹ vẻnh pãte fón nĩ, ãg tỹ ã vĩ mranh ja ti.

Hã jẻ ãg tóg, ãg tỹ jagnẻ to jũ tỹ jagnẻ mỹ vẻnh pãte fón ke mũ gé.

¹³ Kỹ ãg tỹ ã vĩ mranh sór kỹ ãg kren han nĩ, ãg tỹ mranh tũ nĩ jẻ.

Nẻn-Kẻrẻg jo ãg vem nĩ.

ã hã ne tóg tar nĩ'.

ã hã ne tóg mág nĩ inhhã'.

ã jykre tóg tũ' hẻnh ke tũ nĩ,”

hem nĩ, Topẽ mỹ,” he tóg.

¹⁴ “Hỹ, ge ti nĩ,” he tóg. “Û tỹ ãjag to jũ kỹ ti mỹ vẻnh pãte fón nĩ. Û tỹ ãjag mỹ vĩ kónãn kỹ ti mỹ vẻnh pãte fón nĩ gé. ãjag tỹ gen kỹ ãg jóg vỹ ãjag mỹ vẻnh pãte fón ke mũ gé.

¹⁵ ãjag tỹ tag han tũ nĩn kỹ ãg jóg tóg, ãjag mỹ vẻnh pãte fón ke tũ nĩ gé, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg vãkre

¹⁶ “Kejẻn ãjag tóg vãkrẻg tĩ. Jẻg tũ ãjag nĩ, Topẽ mỹ há nỹtĩ jẻ. Kỹ fe ù nỹtĩ tũg nĩ. Vãkre ki ù tỹ vễjyre régre han mũ ag jykre ri ke han tũg nĩ. Ag tỹ ón kỹ vãkre kỹ ag tóg, fe ù nỹtĩgtĩ sir, vẻnh kar tỹ ag vãkre ve jẻ. Ag *ganho* hã vễ. Kanhkã tá ag tóg, *ganho* ù venh ke tũ nĩ ha. ãjag mỹ sóg ki hã tó mũ, ha mẽ. ¹⁷ ãjag vãkre kỹ ãjag gãn h tãg nĩ, ãjag jamẻ kupem nĩ, fẻnh ta han nỹtĩ ve nĩm nĩ.

¹⁸ Hã kỹ ag tóg vég tũ nĩ, ãjag vãkrẻg mũ ti. Ëg jóg hã ne vég mũ inhhã', ãg tỹ ùn vég tũ ên hã vỹ vég mũ. Kỹ tóg kanhkã tá ãjag mỹ ãjag *ganho* nĩm ke mũ. Ëg tỹ vẻnh kar vatánh tá nẻn han mũ vég tóg tĩ, Topẽ ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg rikon sór ke tũ
(Lc 12.33-34)

¹⁹ “Ga kri mũn kỹ rikon ke to vãsãn sór tũg nĩ. Ga vỹ ãjag tỹ nẻn kar konh ke mũ. Kỹ ãjag jãn kamy vỹ vẻso jãgfanh ke mũ gé sir. Kỹ ag tóg pigju kỹ ma mũnh ke mũ gé sir, ãjag tỹ nẻn ti, ti e nĩn kỹ. ²⁰ ãjag tỹ inhhã kanhkã tá tũ mág pẻ nỹtĩn kỹ tóg hã ra ãjag mỹ há tĩnh mũ. Tá ti pijẻ tỹ ga nĩ', ãjag tũ ti, tá ti pijẻ vẻso jãgfanh mũ'. Tá ag pijẻ pẻju kỹ ma mũnh mũ'. Hã kỹ tá ãjag tũ vin han sórm nĩ. ²¹ ãjag tỹ ga kri tỹ nẻn ù mág nỹtĩn kỹ

ājag tóg, ga kri mũ mág sór mũ. Ājag tỹ hã ra kanhkã tỹ tỹ nén ù mág nỹtĩ sór kỹ ājag tóg, kanhkã ra mũ sór mũ, kỹ tag hã ne há nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ēg kanē tỹ ěg mỹ kurã han
(Lc 11.34-36)*

²² “Ēg kanē tỹ ěg tóg vэг tĩ. Kỹ tóg ěg mỹ kurã nĩ, ěg kanē há nĩn kỹ. ²³ Ti kórég nĩn kỹ tóg, ěg mỹ kuty tĩnh mũ. kỹ kuty tag vỹ kuty kar kãfór nĩ. Ge ti nĩ, ěg jykre kórég nĩn kỹ. Ēg kanē kórég ri ke ti nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ēg tỹ Topē hã tỹ jagrē nĩnh ke
(Lc 16.13; 12.22-31)*

²⁴ “Ā jagrē régre nĩn kỹ tóg vєnh mỹ tĩ. Ā tỹ Topē hã tỹ jagrē nĩn kỹ jãnkamy tãn ěn tỹ jagrē nĩ sór tũg nĩ. Ā tỹ jãnkamy e ve sór kỹ ti hã vỹ tỹ Ā jagrē nĩnh mũ. Kỹ Ā tóg Topē tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn to jykrén há han ke tũ nĩ. Hã kỹ Ā tỹ Topē to há nĩn kỹ ga kri riko nĩ sór tũg nĩ. Topē kã jatun jé Ā tóg ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ²⁵ “Hã kỹ sóg ājag mỹ tó mũ. Ājag tỹ nén ve sór mũ to krĩ kufy han tũg nĩ. “Inh hỹn ũri ne konh mũ’, inh hỹn ne tunh mũ’?” he tũg nĩ. Topē tỹ ěg han ja vє mỹr, ěg tỹ ga kri mũ jé. Hã kỹ tóg ěg mỹ ěg tỹ konh ke mũ ven tĩ gé sir, ěg kur ti ke gé. ²⁶ Sēsĩ to jykrén nĩ. Ag mỹ ěkrãn tĩ? Vó. Ag mỹ pãjó krēm vin tĩ? Vó. Ge ra ěg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ěn tóg ag ki rĩr nĩ nĩ. Ājag mỹ jēsĩ kãfór tũ nỹtĩ’, Topē mỹ’? Vó, sēsĩ kãfór ājag tóg nỹtĩ. ²⁷ Topē tỹ ěg kã ũ jé prēr kỹ ěg tóg ter ke mũ, ěg ter sór tũ ra. Ēg tỹ to krĩ kufy han mũ ra ěg tóg ter ke mũ. Ēg krĩ kufy ěn pijé ěg kren han mũ’.

²⁸ Kỹ kur to krĩ kufy han tũg nĩ gé. Ka fej to jykrén nĩ. Jatun mỹ tóg mog tĩ. Rãnhraj tũ tóg nĩgtĩ, kur han tũ tóg nĩgtĩ. ²⁹ Ge ra tóg sĩnvĩ nỹtĩ, ka fej ti, pã’i mág tỹ *Salomão* kur sĩnvĩ kãfór, ti tỹ ěprã ke ag kur sĩnvĩ kãfór ja ra. Ki hã sóg tó mũ mỹr. ³⁰ Topē hã ne, ka fej sĩnvĩ han. Hã ra tóg kãnhmar kãgter tĩ. Ũri tóg há nỹtĩ. Vaj kỹ tóg kógungun kỹ pũr mũ sir, re mré. Kỹ Topē tóg ājag ki rĩr kãfór han mũ, ājag kur mré hã. Hã kỹ ti vĩ kri fim nĩ. ³¹ Krĩ kufy han tũg nĩ. “Inh hỹn ne konh mũ’? Inh hỹn ne kron mũ’? Inh hỹn ne tunh mũ’?” he tũg nĩ. ³² ũ tỹ Topē vĩ ki kagtĩg ag vỹ tag to jykrén mág tĩ. Hã ra ěg

jóg tỹ Topē vỹ ěg vэг tĩ. Kỹ to krĩ kufy han tũg nĩ. ³³ Topē tỹ tỹ ěg pã’i nĩ ěn hã ve sór nĩ. Kỹ tag hã to vãsãn nĩ. Ti jykre kuryj tag hã to jykrén mág nĩ. Kỹ tóg ājag mỹ ājag tỹ nén ve sór mág mũ ěn vin ke mũ sir. ³⁴ Hã kỹ ājag tỹ vaj kỹ nén ve sór mũ to krĩ kufy han tũg nĩ. Vaj kỹ ājag tóg venh ke mũ, kỹ ājag tóg to jykrén ke mũ sir. Ũri ājag tỹ nén vэг mũ hã to jykrén nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

7

*Ēg tỹ ũ to vĩ kónãn ke tũ
(Lc 6.37-38, 41-42)*

¹ “Ā régre to vĩ kónãn tũg nĩ, ti jykre kórég ra. Kỹ Topē vỹ Ā to vĩ kónãn ke tũ nĩ gé. ² Ā tỹ ũ to vĩ mũ ěn ri ke han jé tóg ke mũ, Topē ti, Ā to. Ā tỹ ũ mỹ kãmun mũ ri ke han jé tóg ke mũ, Ā mỹ, Topē ti. ³ Jykre kórég mág Ā tóg nĩ gé, hã ra Ā régre jykre pãno sĩ ěn tóg Ā mỹ kórég nĩ’. ⁴ Kỹ Ā hã ne tóg Ā régre mỹ, fi mỹ: “Ā jykre kórég kurynh jé sóg ke mũ,” he tĩ’, Ā tỹ Ā jykre pãno ěn kurynh jãvãnh ra’. ⁵ Ke tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra Ā tóg jykre régre nĩ. Kỹ Ā jykre kurynh vén nĩ. Kar kỹ Ā tóg sir Ā régre jykre kurynh há han ke mũ,” he tóg.

⁶ “Hã ra kasor jykre ri ke ag mỹ Topē jykre sĩnvĩ ěn tó tũg nĩ. Porko jykre ri ke ěn ag mỹ ke gé, fag mỹ ke gé. Jykre kavėj ag nỹtĩ, hã kỹ ag tóg, Topē jykre to é henh ke mũ. Tỹ tũ’ he sór ag tóg tĩ, ti sãn kỹ, kar kỹ ag tóg sir, Ā to jũ sór mũ gé, ha vem nĩ, Ā tỹ ag mỹ Topē jykre sĩnvĩ tó ja hã ra,” he tóg, *Jesus* ti.

*Topē tỹ tỹ ũn vĩ há nĩ
(Lc 11.9-13)*

⁷ “Topē mỹ nén kar to vĩm nĩ, kỹ tóg ājag mỹ han ke mũ. Ājag tỹ ti mỹ nén ũ to vĩ mũ ěn jãvãnh nĩ, kỹ ājag tóg venh ke mũ. Ti mré vĩ kỹ ěg tỹ ti jãnkã tỹ tórón tórón ke ěn ri ke han nĩ. Kỹ tóg ājag mỹ nón ri ke han mũ sir, ti tỹ ājag mỹ ājag tỹ nén to vĩ mũ ěn han kỹ. ⁸ Hỹ, hã vє. Ājag tỹ ti mỹ nén ũ to vĩn kỹ tóg, ājag mỹ han mũ sir. Ājag tỹ jãvãnh kỹ ājag tóg, venh ke mũ sir,” he tóg.

⁹ “Kejēn ājag kósın tóg: “isỹ ěmĩ konh há tóg tĩ,” he mũ. Kỹ ājag pijé, ti mỹ pó nĩm ke mũ’. ¹⁰ Ti tỹ ājag mỹ: “isỹ pirã konh há tóg tĩ,” hen kỹ ājag pijé ti mỹ pỹn nĩm ke mũ’. ¹¹ Jykre pãno ājag nỹtĩ. Ge ra ājag tóg ājag krē

mỹ nén ù há vin tĩ. Ge ti nĩ gé, ãjag tỹ Topẽ mỹ nén ù to vĩn kỹ. Nén ù há tãvĩ hã vin jé tóg ke mũ. Hã ra tóg ãjag kãfór han tĩ, ãg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ên ti,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tỹ jagnẽ mỹ nén han ke
(Lc 6.31)*

¹² “Ãjag tỹ ù to: “ti tỹ inh mỹ tag han ra tóg há tĩ vễ,” hen kỹ inhhã ti mỹ han nĩ, fi mỹ ke gé. *Moisés* tỹ ãg jyvẽn hã vễ, Topẽ vĩ tó tĩ ag tỹ ãg jyvẽn hã vễ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Jãnkã kãme
(Lc 13.24)*

¹³ “Û tỹ inh ki rã mũ vỹ, jãnkã sĩ fĩn rãm sór ri ke nĩ. Fĩn rãm jé ãg tóg, vãsãn tĩ. Jãnkã mág vỹ nĩ gé. Fĩn rãm há ti nĩ, ti mág nĩn kỹ. Hã kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ fĩn rãm tĩ. Hã ra ù tỹ fĩn rãm mũ ên ag vỹ, kãgter pẽ han ke mũ, nũgme ki vár kỹ. ¹⁴ Ag jãvo jãnkã sĩ ên fĩn rãm sórm nĩ, ãjag tỹ rĩr krỹg ja tũ ve jé. Ti sĩ nĩn kỹ tóg fĩn rãm jagy nĩ, hã kỹ ùn pipir ag hã vỹ jãnkã sĩ fĩn rãm ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag
(Lc 6.43-44)*

¹⁵ “Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ên ag vĩ kri nĩm tũg nĩ. Há nỹtĩ ve ag tóg nĩ, hã ra ag tóg, ãjag kókén sór nỹtĩ. ãjag kókén sór to ag tóg, mĩg jũ ên ri ke nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. ¹⁶ ãjag tỹ ag jykre tugnỹm kỹ ãjag tóg, ag tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ên ki kanhró nỹtĩ, fag ke gé. Ha vé, vãn h tỹ jóhó ki ãg tóg, *uva* vég tũ nĩgtĩ mỹr. Kỹ ãg tóg sónh ki pẽnva vég tũ nĩgtĩ gé. ¹⁷ Ka vỹ ge nỹgtĩ. Ti há jẽn kỹ tóg kanẽn há han tĩ, kỹ ãg tóg ko tĩ. Ti kórég jẽn kỹ tóg kanẽn kónãn tĩ gé, kỹ ãg pijé ko tĩ. ¹⁸ Ka há vỹ kanẽn kónãn ki kagtĩg jẽ, kỹ ka kórég vỹ kanẽn há han ki kagtĩg jẽ gé. ¹⁹ Kỹ ãg tóg ka kórég ên gỹn tĩ, tỹ ãg pĩnh tĩ, ka tỹ kanẽn há han vãn h ên tỹ. ²⁰ Ge ag nỹtĩ, ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag. Ag tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ra ag tóg, ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ. Ag tỹ nén han mũ ki ãg tóg, ag jykre kórég vég mũ, fag ke gé“ he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tỹ Topẽ vĩ ki króm ke
(Lc 13.25-27)*

²¹ “Vẽn h kar tóg iso: “pã'i vễ, pã'i vễ,” he tĩ. Hã ra ù ag tóg, Topẽ tỹ nén tó mũ ên han tũ nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg, Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i mág

nĩ venh ke tũ nĩ. Û tỹ inh jóg vĩ han mũ ên ag hã vỹ, Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i mág nĩ venh ke mũ, fag ke gé. ²² Kurã tỹ ãgno kã, isỹ vẽn h kar jykre tugnỹm ke kurã ên kã ag tóg, inh mỹ: “*Senhor; Senhor*, ã jykre tó ãg mỹr,” henh ke mũ. “Ã jykre hã ki êkrén kỹ ãg tóg, ãg tỹ nén han vãn h han ja nĩgtĩ mỹr. ã jykre hã tỹ ãg tóg, vễjagrẽ kórég pan mỹr,” he jé ag tóg ke mũ, inh mỹ. ²³ Hã ra sóg ag mỹ: ãjag pijé tỹ, inh mré ke nỹtĩ, henh ke mũ. ãjag ki kagtĩg sóg nĩ mỹr. Ha mũ jẽg. Jykre kórég ãjag tóg nỹtĩ, he jé sóg ke mũ, ù tỹ inh panh vĩ han jãvãn h ên ag mỹ, fag mỹ ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

*Đn nũna gunh gunh kãme
(Lc 6.47-49)*

²⁴ “Ha mẽ, inh vĩ mẽg ãjag tóg nỹtĩ,” he tóg. “Ãjag tỹ inh vĩ ki króm kỹ ãjag tóg sir tỹ, ùn jykre há ri ke nỹtĩ. Đn han ken kỹ tóg, to jykrén mũ. To jykrén há han kỹ tóg, ga kũm kỹ pãró kri ãn nũna ka fẽg mũ sir. ²⁵ Kejẽn ta tóg kutẽ mũ, kỹ goj vỹ var mũ sir. Kóho jũ vỹ kãtĩ mũ gé, ãn to, hã ra tóg kutẽ tũ nĩ sir, ãn ti. Pãró kri tóg nỹtĩ, ti nũna ti, hã kỹ tóg kutẽ tũ nĩ. Ge ti nĩ, ãjag tỹ inh vĩ kri fi kỹ. ²⁶ ãjag tỹ inh vĩ mẽg mũ ra ki króm tũ nĩn kỹ ãjag tóg tỹ ùn jykre kórég ri ke nỹtĩ. Đn han ken kỹ tóg, to jykrén kónãn mũ, kỹ tóg ga rỹnhryj hã ki ka fẽg mũ, krĩg mỹ, ãn nũna ti. ²⁷ Kejẽn ta tóg kutẽ mũ, kỹ goj vỹ var mũ sir. Kóho jũ vỹ kãtĩ mũ gé, ãn to, kỹ ãn tóg vom ke tere kỹ kutẽ mũ sir. Mráj kãn tóg mũ sir, ãn ti. Ge ti nĩ, ãjag tỹ inh vĩ kri fig tũ nĩn kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus vĩ tỹ vẽn h kar vĩ kãfór nĩ

²⁸ Hã ki *Jesus* tóg krỹg he mũ sir, ag kanhrãn ki. Kỹ tóg vẽn h kar mỹ e tĩ sir, ti vĩ ti. ²⁹ Ti vĩ tóg vẽn h kar vĩ kãfór nĩ, Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag vĩ kãfór ti nĩ, kỹ tóg pã'i vĩ kãfór pẽ nĩ gé, ti vĩ ti. Hã kỹ tóg ki hã tó mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ sir, fag mỹ ke gé.

8

*Jesus tỹ ùn kaga kren vãn h tỹ há' he
(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)*

¹ *Jesus* tỹ ag mỹ tó kãn kar kỹ tóg pãnónh ên to tere mũ sir. Kỹ ùn e ên ag tóg, ti nón mũ mũ sir, fag ke gé. ² Kỹ vãn h ù tóg ti tá jun mũ. Vẽn h kaga kren vãn h han kỹ tóg nĩ,

věnh kaga tỹ *lepra* he mũ ẽn. Kĩ tóg ti krēm grĩnh ke kỹ ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “*Ă mỹ isỹ há' he sór tũ'?* *Ă* hã tóg isỹ há henh ke mũ, *ă* tỹ isỹ há' he sór kỹ,” he tóg ti mỹ.

³ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “he,” he mũ. “*Há' he ja há ă tóg nĩ,*” he tóg ti mỹ. Kỹ tóg ti kaga kren vãnh ẽn tỹ há' he mũ vēsỹmér. *Jãnhkri'* he tóg mũ, ti fár ti. ⁴ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “*ker ũ mỹ tó hê'!*,” he mũ. “*Ha tĩg. Topê tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ. Kỹ Topê mỹ Moisés tỹ vãsỹ ẽg mỹ nén tó ja ẽn nĩm nĩ. Hã tũgrĩn vãnh kar vỹ ă tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,*” he tóg ti mỹ. Kỹ tóg tĩ mũ sir.

Jesus tỹ pã'i mág camarada tỹ há' he (Lc 7.1-10)

⁵ Kỹ *Jesus* tóg kejẽn ẽmã tỹ *Cafarnaum* tá jun mũ. Kỹ fóg tỹ *capitão* tóg, ti venh kãtĩ mũ. ⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “*Inh camarada tóg nỹ nĩ, inh ĩn tá. Kãnhgrĩn kãn kỹ tóg nỹ, hã ra tóg kaga jagy nỹ gé,*” he tóg. ⁷ Kỹ tóg ti mỹ: “*kỹ inh hỹn ă mré ti venh tĩg mũ ha, sỹ ă mỹ ti tỹ há' he jé,*” he mũ. ⁸ Hã ra tóg: “*ă mỹn hỹn jagy nĩ, ă tỹ inh ĩn kã ki sãn ke ti, isỹ tỹ fóg nĩn kỹ,*” he mũ. “*Ă vĩ pir ki tóg há' henh mũ. Ă vĩ hã tỹ ă tóg ti tỹ há' henh ke mũ,*” he tóg. ⁹ “*Ha vé, tỹ sóg pã'i krēm ke nĩ gé, kỹ soldado ag tóg tỹ inh krēm ke nỹtĩ gé. Hã kỹ sóg pã'i jykre ki kanhró nĩ. Isỹ soldado ũ mỹ: kutĩg, hen kỹ tóg tĩ mũ. Sỹ ti mỹ: kunĩg, hen kỹ tóg kãtĩ mũ gé. Isỹ inh camarada mỹ: tag han ra, hen kỹ tóg han tĩ. Inh vĩ tỹ sóg ag jẽgnẽg tĩ. Ă vĩ hã tỹ ă tóg ti tỹ há' henh ke mũ,*” he tóg. ¹⁰ Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg ti mré mũ ag mỹ: “*ha mẽ, Israel ag vỹ ti ri ke tũ nỹtĩ,*” he mũ. “*Ki kanhró tóg nĩ mỹr, kỹ tóg inh ki rã kỹ jẽ. Ge ve ja tũ sóg nĩ,*” he tóg. ¹¹ “*Ha vé, ũ tỹ hẽn ri ke ag vỹ kãmũnh ke mũ, rã jur ja tá, rã pur ja tá ke gé. Abraão mré ag tóg ũ tỹ kanhkã tá nĩ ẽn tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke mũ, Isaque mré, Jacó mré ke gé. Topê tóg ag ki rĩr ke mũ.*” ¹² Ag jãvo *Israel* krẽ'krẽ ag tóg, kuty ki vár ke mũ. Ag tỹ ũ tỹ kanhkã tá nĩ ẽn tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke vẽ vẽ, hã ra ag tóg venh ke tũ nĩ. Kỹ ag tóg vēsỹrénh ke mũ, ag jã tỹ ag tóg gángán kenh mũ, veso jũn kỹ, fag ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

¹³ Kỹ tóg *capitão* mỹ: “*Inh ki rã kỹ ă tóg jẽ nĩ,*” he mũ. “*Hã kỹ ă tóg venh ke mũ sir. Ă camarada tỹ inh hur há' hé,*” he tóg. Kỹ tóg

tĩ mũ sir. *Jesus* tỹ ti mỹ tó mũ ẽn hã kã tóg há' he ja nĩ.

Jesus tỹ ũn kagyga tỹ hághá' he (Mc 1.29-34; Lc 4.38-41)

¹⁴ Kỹ *Jesus* tóg sir *Pedro* ĩn kã ra rã mũ. Hã ra ti prũ fi mỹnh fi tóg kaga nỹ nĩ, rỹg kỹ. ¹⁵ Kỹ tóg fi nĩgé mẽg mũ sir. Kỹ fi rỹg ẽn tóg tũ' he mũ sir. Kỹ fi tóg nĩ kỹ ag ki rĩr mũ sir. ¹⁶ *Kuty* ẽn kã ag tóg ũn *jagrẽ kórég* ag tatĩ kãmũ mũ, ti to. Kỹ tóg ag mỹ vĩ mũ, kỹ ag *jagrẽ tóg pa kãn mũ sir. ũn kagyga ag tỹ há' há' he tóg mũ gé sir, fag ke gé.* ¹⁷ Hã ra tag tóg rán kỹ nĩ gé. *Vãsỹ Topê vĩ tó tĩ tỹ Isaías vỹ tag rán ja nĩ, ha mẽ: “ẽg kaga nỹtĩn kỹ tóg ẽg tỹ há' há' he tĩ, ti tỹ ẽg jagfy jagtar tũgrĩn,*” he ja tóg nĩ.

Ũ tỹ Jesus mré mũ sór mũ ag (Lc 9.57-62)

¹⁸ *Kejẽn ag tóg, Jesus pẽnĩn e nỹtĩ, fag ke gé, hã kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “mũ jé ha,*” he mũ. “*Goj kafã ũ ra ẽg tóg mũnh mũ,*” he tóg.

¹⁹ *Ag mũnh ke to hã Topê vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ũ tóg, ti mré vĩnh kãtĩ mũ. “Senhor,” he tóg. “Sỹ ă mré tĩg há tóg tĩ. Ă tỹ hẽ ra tĩg kỹ sóg, ă mré tĩg mũ,” he tóg.* ²⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “*hã ra tóg jagy tĩ,*” he mũ. “*Đn tũ sóg nĩ. Mĩg vỹ kré nỹgtĩ. Sēsĩ vỹ jagfe nỹgtĩ gé. Ag jãvo isỹ hẽ tá nũr ke tóg tũ tĩ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ,*” he tóg.

²¹ Kỹ *Jesus* mré tĩ ũ tóg ti mỹ: “*ă mré sóg tĩ sór mũ, hã ra sóg ver inh panh ter kỹ ga ki ti fón sór mũ,*” he mũ gé. ²² Kỹ tóg ti mỹ: “*vó,*” he mũ. “*Ti kénh tĩ tũg,*” he tóg. “*Inh mré kãtĩg. Inh ki ge tũ ag vỹ ă panh kej han mũnh mũ,*” he tóg. ²³ Kỹ tóg *canoa* kã ra rã mũ sir. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré ki ge mũ gé, ag tỹ goj kafã ũ ra mũ jé.

Jesus tỹ kóho jũ tỹ tũ' he (Mc 4.35-41; Lc 8.22-25)

²⁴ *Ag tỹ goj nĩg mág ẽn kã mĩ mũ ra kóho jũ tóg krog he kãtĩ mũ sir, ha mẽ. Kỹ goj tóg canoa kã ki krém krém ke mũ, ti fãn sór tóg mũ. Hã ra Jesus tóg nũr nỹ.* ²⁵ Kỹ ag tóg ti rĩn kỹ ti mỹ: “*Senhor, ẽg krenkren han nĩ, ẽg kãgter ha mẽ tóg tĩ,*” he mũ.

²⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “*ă jag tỹ neje mũmẽgmẽg nẽ? ă jag mỹ inh ki ge há han tũ'?*” he mũ.

Kỹ tóg nĩ mũ sir, jěgně kỹ tóg goj mĩ vĩ mũ, kóho mĩ. Kỹ tóg tũ' he mũ sir. Katy' he tóg mũ, katy tãvĩ tóg tĩ mĩr, ha mẽ. ²⁷ Kỹ tóg vėnh kar mĩ e tĩ gé. “Ti jykre tóg ěg mĩ e tĩ,” he ag tóg mũ. “Kóho tóg ti vĩ han mũ, goj ti ke gé,” he ag tóg, fag ke gé.

Jesus tỹ vėjagrě kórég pan
(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Kỹ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré fĩn rãm kỹ kafã ù tá jun mũ sir, *Gadara* tá. Kỹ ùn régre ag tóg ti kato těgtě mũ, ùn jagrě kórég ag. Vėnh kej tá ag tóg kãmũ mũ. Ag jamã vė, vėnh kej ti. Jũgũ mẽ ag tóg nỹtĩ, kỹ ù ag tóg hėn ra mũ vãnh nỹtĩ, ag kaměg kỹ. ²⁹ *Jesus* kato ag tóg kãmũ mũ. Ti ve kỹ ag tóg prėnprėr mũ sir, ha mẽ. “!..Ă hỹn ěg tỹ hė ri kenh mũ, Topě kósin'..!” he ag tóg mũ. “!..Ă mĩ ěg vóg kónãn sór mũ ha, ěg kurã to hã..!” he ag tóg.

³⁰ Hã ra porko tóg tá e nỹtĩ. Kakó tá ag tóg jěg nỹtĩ. ³¹ Kỹ Nén-Kórég ag tóg *Jesus* mĩ: “ã tỹ ěg pan kỹ tóg ã tỹ porko to ěg jěgněnh há tĩ,” he mũ. ³² Kỹ tóg ag mĩ: “he,” he mũ. Kỹ ag tóg porko ag ki ge mũ, Nén-Kórég ag. Kỹ vãhã porko ag tóg, rán ki re kãn mũ sir, goj nig mág ki ag tóg vár mũ. Nãgnãr kãn ag tóg mũ sir, tũ' he ag tóg mũ sir, mĩr, ha mẽ. ³³ Kỹ porko ki rĩr tĩ ag tóg, pětě kãn mũ sir, ěmã ra, kaměg kỹ. Tá ag tóg kãmén kãn mũ, *Jesus* tỹ ù ag ki vėjagrě kórég pan ja ěn ti.

³⁴ Kỹ vãhã ěmã tá ke kar ag tóg, *Jesus* venh kãmũ mũ. Kãmũ kãn ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg tá junjun kỹ *Jesus* mĩ to vĩ mũ, ti tỹ tá kutě jé, ti tỹ ag rã hã nĩ mãn tũ nĩ jé.

9

Jesus tỹ ùn kãnhgrĩn kỹ nỹ tỹ há' he
(Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Kỹ *Jesus* tóg, *canoa* ki rã kỹ goj nig mág kafã ù ra tĩg mãn mũ sir, ti mré mũ tĩ ag mré. Kỹ tóg ti jamã tá jun mũ. ² Ti tỹ ti jamã tá jun kỹ ag tóg vãhã, ti mĩ ùn kãnhgrĩ vyn kỹ junjun mũ. Kĩmỹ kri tóg nỹ nĩ. Kỹ *Jesus* tóg, ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ vėg mũ sir. Hã kỹ tóg ùn kãnhgrĩ ěn mĩ: “inh kósin’,” he mũ. “Ă fe tỹ há' hé. Ă tỹ Topě vĩ mranh ja ěn tỹ tũ' hen hã vė ha,” he tóg.

³ Hã ra Topě vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag vỹ tá nỹtĩ gé. Ti vĩ mẽ kỹ ag tóg: “Topě to vĩ kónãn

tóg mũ mĩr. Věsỹ tóg Topě han mũ mĩr,” he mũ. Kỹ ti jykre tóg ag mĩ tỹ ù nỹ.

⁴ Hã ra *Jesus* tóg, ag tỹ nén to jykren mũ ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ag mĩ: “ãjag ne tóg iso jykren kónãn mũ,” he mũ. ⁵ “Ů tĩg vãnh tag mĩ sóg: ã tỹ Topě vĩ mranh ja tỹ tũ' hen vė ha,” he mũ. “Sỹ ti mĩ: nĩ ra, tĩg ra, henh ke vė gé. Hã ran mĩ ãjag mĩ vãnh mĩ?” he tóg. ⁶ “Isỹ ãjag mĩ inh jykre ven sór vė. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Tá sóg krỹg ke mũ, Topě vĩ mranh tỹ vėnh pãte fón ke tá.

Hã kỹ sóg ùn kãnhgrĩ mĩ: nĩ ra, jěg ra, ã kur gé tĩg, ã ĩn ra, he mũ,” he tóg. ⁷ Kỹ tóg vym ke nĩ mũ. Jěgně kỹ tóg tĩ mũ sir, ti ĩn ra. ⁸ Kỹ vėnh kar ěn ag tóg vėg mũ. Kỹ tóg ag mĩ e tãvĩ tĩ. Topě mĩ ag tóg vĩ há han mũ, ti tỹ *Jesus* mĩ vėjykre há nĩm kỹ, ti tỹ tỹ ěprã ke nĩ ra.

Jesus tỹ Mateus jé prėr
(Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Kỹ *Jesus* tóg ti jamã tá kã kutě kỹ tĩ mũ sir. Kỹ tóg *Mateus* vėg mũ. *Governo* mĩ tóg jãnkamy mãg tĩ, *imposto* kaja ti, kỹ tóg ti rãnhrãj han nĩ nĩ. Kỹ tóg ti mĩ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. Kỹ tóg jěgně kỹ ti mré tĩ mũ sir.

¹⁰ Kỹ tóg kejėn ti mré jěg mũ. Kỹ ù tỹ hėn ri ke ag tóg tá vėnh mãn mũ, ti ĩn krēm, *governo* mĩ jãnkamy mãg tĩ ag, Topě vĩ mranh tĩ ag, *Jesus* mré mũ tĩ ag ke gé. ¹¹ Kỹ pã'i ag tóg vėg mũ. Kỹ ag tóg ti mré mũ tĩ ag mĩ: “ãjag pã'i ne tóg ùn jykre pãno ag mré jěg mũ’,” he mũ.

¹² Hã ra *Jesus* tóg měg mũ. Kỹ tóg ag mĩ: “ùn kagyga tũ ag vỹ *médico* venh mũ tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Hã ra ùn kagyga ag hã vỹ ti venh mũ tĩ,” he tóg. ¹³ “Ha vé, Topě vĩ tag to jykren, ha mẽ. “Ăjag tỹ jagně jagãgtãn kỹ tóg, inh mĩ há tĩ inhhã. Ăjag tỹ inh mĩ nén ù pũn kãfór tóg nĩ,” he tóg. Hã kỹ jagně jagãgtãn nĩ, jagně to vĩ tũg nĩ,” he tóg. “Inh pijé, ù tỹ vėjykre kuryj han mũ ag mĩ: ãjag jykre tovãnh nĩ, he sór tĩ'. Ů tỹ Topě vĩ mranh tĩ ěn ag hã mĩ sóg: ãjag jykre kórég tovãnh nĩ, he sór tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ěg vãkre kãmén
(Mc 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Kỹ *João Batista* mré mũ tĩ ag tóg, *Jesus* tá junjun kỹ ti mĩ: “ěg hã ne tóg vãkrég tĩ’,

Fariseu mré ke ag ke gé. Ëg jãvo ã mré mũ tí ag tóg vãkrég tũ nĩgtĩ. Hẽ ri ken kũ?“ he ag tóg.

¹⁵ Kũ tóg ag mũ: “hũ,” he mũ. “Vẽnh kyprũg venh kãmũ mũ ag pijé vãkrég tí,” he tóg. “Fénhta vẽ mũr, kũ ùn prũg mũ ãn mré ke ag tóg ti venh kãmũ tí. Hã ra sóg, ùn prũg mũ ãn ri ke nĩ, hã kũ tóg inh mré mũ tí ag mũ sér tí ver,” he tóg. “Vãhã tóg jun, inh kurã ti, ag tũ inh pére mũnh ke ti. Ën kã hã ag tóg vãkrenh ke mũ,” he tóg.

¹⁶ “Ëg pijé kur tãg tũ kur si jar kã nĩm tí. Ke tũ nĩ mũ ra tóg jagnẽ ki par tũ nĩnh mũ. Kũ tóg kórég nĩ sir,” he tóg. Ti tũ ti jykre tãg tón hã vẽ.

¹⁷ Kũ tóg ag mũ: “kũ *vinho* vỹ ge nĩgtĩ gé,” he mũ gé. “Ëg pijé *uva* me kajãg mũ tũ nĩn ù fãr tũ sako há si ki kujẽg tí. Ke tũ nĩ mũ ra tóg, kunãnh kũ jaran kenh mũ. Kũ *vinho* ãn tóg tũ' henh mũ, sako ke gé. *Vinho* kajãg mũ tũ nĩn ù fãr tãg ki kujẽn ke vẽ mũr’,” he tóg. Ti tũ ti jykre tãg tón hã vẽ gé.

Jesus tũ ùn kagyga fag tũ há' he (Mc 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Ti tũ ver ag mré vēmén nĩ ra pã'i ù tóg, ti tá jun mũ, ha mẽ. Ti krēm grĩnh ke kũ tóg ti mũ: “inh kósín fi vỹ krónh ke nỹ ha. ã nĩgẽ tũ fi mẽnh kãtĩg, kũ fi fe tóg mriñ kenh ke mũ, ha vem nĩ,” he mũ. ¹⁹ Kũ *Jesus* tóg ti mré tí mũ sir. ²⁰ Ag mũ ra ù fi tóg, ti tá jun mũ, ùn kaga ù fi. Kyvẽnh krỹg ja tũ han kũ fi tóg nĩ, prỹg tũ 12 (ke) ki. ²¹ Ën fi vỹ: “sỹ ti kur mẽ kũ inh hỹn hẽn ri ke mũnh há' henh mũ,” he mũ, to jykren kũ. Kũ fi tóg ti kur tóv mẽg mũ sir. ²² Hã ra *Jesus* tóg vĩrĩn ke kũ fi vég mũ. Kũ tóg fi mũ: “inh kósín,” he mũ. “Kamẽg tũg nĩ. ã tũ inh ki rã kũ ã tóg há' henh ke mũ,” he tóg. Kũ fi tóg há' he mũ sir vėsỹmér, ha mẽ.

²³ Kũ tóg tĩg mãn mũ. Kũ ag tóg vãhã, pã'i ãn ãn tá junjun mũ sir. Hã ra tóg tá fór nĩ, ùn kygfỹ mũ fag, ùn vãkynkyn nỹtĩ ãn ag ke gé, ti kósín fi ter kũ. ²⁴ Kũ *Jesus* tóg fag mũ: “ha mũjẽg,” he mũ. “ter tũ fi nĩ. Nũr fi nỹ nĩ,” he tóg. Hã ra fag tóg ti nyg mũ. ²⁵ Hã ra tóg fag pan kãn mũ sir. Kũ tóg fi nĩgẽ kãgmĩ kũ fi nĩm mũ sir. ²⁶ Kũ ti tũ fi rĩn mãn tag kãme tóg vẽnũ kar kri rũm mũ sir, ga kar mũ hã.

Jesus tũ ùn kyvó ag tũ há' he

²⁷ Kũ *Jesus* tóg ãn ãn tá kãkutẽ mũ sir. Hã ra ùn kyvó régre ag tóg, ti nón mũ mũ. Kũ ag tóg ti jé prẽr kũ ti mũ: “!..*Davi* krẽ'krẽ' !..! Ëg jagãgtãn ra..!” he mũ, prẽnprẽr kũ.

²⁸ Kũ *Jesus* tóg ãn ù kã ra rã mũ sir. Kũ ùn kyvó ãn ag tóg ti nón ge mũ gé sir. Kũ tóg ag mũ: “inh mũ ãjag tũ há' henh mũ?” he mũ. Kũ ag tóg ti mũ: “hũ,” he mũ. ²⁹ Kũ tóg ag kanẽ mẽgmẽg mũ sir, ti nĩgẽ tũ. Kũ tóg ag mũ: “ãjag tũ inh ki ge kũ nỹtĩn kũ ãjag tóg há' henh mũ,” he mũ. ³⁰ Kũ ag kanẽ tóg há' he mũ sir. Ëvãnh há' he ag tóg mũ sir. Kũ tóg ag mũ vỹ tar han kũ: “ker ù mũ tó hẽ,” he mũ. ³¹ Hã ra ag tóg mũ kũ vẽnũ kar mũ tugtó mũ. Kũ ti kãme ãn tóg vẽnũ kar kri rũm ke mũ sir.

Jesus tũ ùn vỹ vãnũ vĩn

³² Kũ ùn jagrẽ kórég tóg ti tá jun mũ gé. Ti jagrẽ tóg ti vỹ vãnũ han. ³³ Kũ *Jesus* tóg, ti jagrẽ kórég kutẽm mũ sir. Kũ tóg vỹ há' he mũ sir. Kũ tóg vẽnũ kar mũ e tí. “Ge ve ja tũ ãg tóg nỹtĩ, ãg *povo* kar kãmĩ,” he ag tóg mũ.

³⁴ Hã ra pã'i ag tóg mẽg mũ. Kũ ag tóg ón kũ *Jesus* to vỹ kónãn mũ. “Vẽjagrẽ kórég pan há tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg vẽnũ jagrẽ kórég ag pã'i jykre tũ ag pan tí, ti tũ tũ Japo mré ke nĩn kũ,” he ag tóg, ón kũ.

Jesus mũ ùn jagtar ag

³⁵ Kũ *Jesus* tóg ãmã kar mũ tí mũ, ãmã kãsir mũ ke gé. Vẽnũ kanhrãn jafã krēm tóg ag kanhrãn tí. Ag mũ tóg ù tũ kanhkã tá nĩ ãn tũ tũ ãg pã'i nĩ ãn kãmén tí. Kũ tóg ùn kagyga ag hynhan tí gé sir. ³⁶ Vẽnũ e ãn tóg ti mũ jagtar nỹtĩ. ù tũ ag ki rĩr há han ke tóg tũ tí, jo ag tóg vẽnũ ki rĩr há han ki kagtĩg nỹtĩ gé. Kũ tóg *carneiro* tũ mẽg mũ ãkrég mũ sir. ù tũ ki rĩr tũ nĩn kũ ag tóg véké mũgtĩ. Tag ri ke ag tóg nỹtĩ, *Jesus* mũ, ùn e ãn ag. ³⁷ Kũ tóg ti mré mũ tí ag mũ: “sỹ ag ve kũ sóg ãg jakré mũ ãkrég tí,” he mũ. “Ti éhé nỹn kũ ãg tóg kejẽn kre kãn tũ nĩgtĩ, ãg pir nỹtĩn kũ. Ge ti nĩgtĩ. ùn e ag tóg inh ki ge sór mũ, hã ra ù tũ ag mũ tónh ke tóg tũ tí,” he tóg. ³⁸ “Hã kũ Topẽ mré vỹ, ti tũ ù jẽgnẽ jé, ag tũ ag mũ ti vỹ tó jé,” he tóg, *Jesus* ti, ti mré mũ tí ag mũ.

10

Jesus tũ apóstolo ag kuprẽg (Mc 3.13-16; Lc 6.12-16)

¹ Kĩ *Jesus* tóg ùn tỹ 12 ag jé prēr mũ. Kĩ tóg ag mỹ vėjykre nĩm mũ sir, ag tỹ vėjagrē kórég pan jé, ag tỹ ùn kagyga ag hynhan jé ke gé. ² *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag jijin hã vë, ha mẽ. Ùn ve vỹ tỹ *Simão* nĩ, kỹ ti jiji ù hã vỹ: *Pedro*, he mũ. Kar kỹ ti jãvy vỹ nĩ gé, hã vỹ: *André*, he mũ, *Tiago* ke gé, *Zebedeu* kósin tag ti, ti jãvy tỹ *João* ke gé, ³ *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, *Tomé* ke gé, *Mateus* ke gé, *governo* mỹ jãnkamy mãng tĩ ja ên ti, *Tiago* ù ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Tadeu* ke gé, ⁴ *Simão* ke gé, ag tỹ ù to: *Zelote*, he mũ tag ti, kar kỹ *Judas Iscariotes* ke gé, ù tỹ vënh kar vatánh tá pã'i ag mỹ *Jesus* fëg mũ tag ti.

Jesus tỹ apóstolo ag jëgnë
(*Mc 6.7-13; Lc 9.1-6*)

⁵ Û tỹ 12 ên ag jëgnëg tóg mũ sir, *Jesus* ti, ag tỹ vënh kar mỹ *Topê* vĩ kãmén jé. Kỹ tóg ag mỹ: “ver fóg ag mỹ inh kãmén mũ tũg nĩ, kanhgág ag mỹ kãmén tũg nĩ gé ver,” he mũ. “Kỹ *Samaria* tá ke ag jamã ki ge tũg nĩ gé,” he tóg. ⁶ “*Israel* ag tãvĩ mỹ tóm nĩ ver. *Topê* mỹ ag tóg tỹ *carneiro* vãgfor mũ ri ke nỹtĩ, kỹ ag hã mỹ tóm nĩ ver,” he tóg. ⁷ “Û tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩnh ke vë, ùri,” hem nĩ, ag mỹ. ⁸ Ùn kaga ag tỹ há' hem nĩ. Ùn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn nĩ gé. Ùn kaga kren vãnh ên kren han nĩ. Vėjagrē kórég pan nĩ gé. Ājag mỹ sóg ge ra inh jykre nĩm mũ, hã kỹ ag mỹ: “inh mỹ kajãm,” he tũg nĩ. ⁹ Kỹ jãnkamy ma mũ tũg nĩ, *ouro*, *prata* ti ke gé. ¹⁰ Kỹ sako ma mũ tũg nĩ gé, *bolsa* ên. Kur tỹ vënh kri rĩnh tũg nĩ, pën né ù gé mũ tũg nĩ gé, pën to ró ên. Kỹ vátó va mũ tũg nĩ gé, kãtó ti. Inh rãnrãj han ājag tóg mũ. Kỹ ag tóg to ājag jën ke mũ, vënh kato, ha vem nĩ,” he tóg.

¹¹ “Kỹ ājag tóg kejën, êmã ù tá junjun ke mũ. Tá ùn jykre há jãvãnh nĩ. Kỹ ên ïn ra gem nĩ. Ên ïn krēm ājag tỹ kurã ki kã panh ke mũ ên tá krỹg nĩ. ¹² Kỹ ïn ên krēm nỹtĩ fag mỹ: “*Topê* jé ājag ki rĩr há han, kỹ ājag jé krĩ kuprã nỹtĩ nĩ,” hem nĩ. ¹³ Fag tỹ ājag mỹ vĩ há han kỹ fag tóg, krĩ kuprã nỹtĩnh mũ. Fag tỹ ājag mỹ vĩ há han tũ nĩn kỹ fag tóg, krĩ kuprã nỹtĩnh ke tũ nĩ. Fag jãvo ājag tóg, krĩ kuprã nỹtĩnh mũ. ¹⁴ Kejën ù tóg ājag mỹ: “kãge jëg ra” henh ke tũ nĩ, êmã ù tá. Kỹ tá kãpam nĩ, ag tỹ ājag vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn

kỹ. Tá kãpa kỹ ājag pën hã kycũnh nĩ. Kỹ ag tóg *Topê* tỹ ag to kórég nĩ ki kanhrãn mũ. ¹⁵ Ha mẽ, ki hã sóg tó mũ. Kurã tỹ êgno kã, isỹ vënh kar jykre tugnỹm ke kurã ên kã ag tóg, jagtar nỹtĩnh mũ sir, ag tỹ ājag vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ. Êmã tỹ *Sodoma* mré êmã tỹ *Gomorra* tá ke ag tóg jykre pãno nỹtĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg jagtar nỹtĩnh ke mũ gé. Hã ra ùn tỹ ājag vĩ jëmë jãvãnh ên ag tóg ag jagtar kãfór han ke mũ mỹr, ha vem nĩ,” he tóg.

Ag tỹ Jesus tugrĩn êg to jũnh ke
(*Mc 13.9-13; Lc 21.12-17; 12.11-12*)

¹⁶ “*Carneiro* vỹ, vënh jy nĩgãn ki kagtĩg nỹtĩ, mĩg tỹ ag mãn sór mũ ra. Ri ke ājag nỹtĩ, hã ra sóg ājag jëgnënh mũ, ù tỹ tỹ mĩg ri ke ag to, hã ra *Topê* hã vỹ ājag jy nĩgãn ke mũ sir. Hã kỹ vënh ki rĩr há han nĩ. Pỹn jykre ri ke han nĩ. Vãjig tóg tĩ, kỹ êg tóg kãnhmar ti tỹ hë ri ke tũ nĩgtĩ. Kỹ sórãg jykre ri ke han nĩ gé. Jũ vãnh pë ti nĩ, nén ù vënh mỹ han tũ ti nĩgtĩ. ¹⁷ Êprã ke ag tóg, ājag vóg kónãn ke mũ, isugrĩn. Ag pã'i ag mỹ ag tóg ājag kãmén ke mũ, ag tỹ ājag vóg kónãn jé. Ag vënh kanhrãn jafã krēm ag tóg, ājag mrãnmrãn ke mũ. ¹⁸ Fóg tỹ pã'i mág mỹ ag tóg, ājag ven ke mũ, pã'i mág ù ag mỹ ke gé. Isugrĩn ājag tóg, vënh jagtar tag venh ke mũ, ājag tỹ ag mỹ inh vĩ ti tó jé, fóg ag kar mỹ, kanhgág ag kar mỹ ke gé. ¹⁹ Pã'i ag tỹ ājag jé ke kỹ to jykrén tũg nĩ, ājag tỹ ag mỹ nén tónh ke mũ to. *Topê* kuprĩg hã ne, ājag krĩn ke mũ', kỹ ājag tóg ti tỹ ājag mỹ nén tó mũ ên hã tónh ke mũ, óra ên kã. ²⁰ Hã kỹ ājag tỹ tó tũ vë sir. Êg jóg kuprĩg tỹ ājag mỹ tón hã vë,” he tóg.

²¹ “Û ag tóg, ag mré pafa mũ fag kãmén ke mũ, pã'i ag mỹ, ag tỹ fag kãgtén jé. Kỹ ù ag tóg ag krē kãmén ke mũ gé. Kỹ ù ag tóg ag han mũ fag kãmén ke mũ gé, pã'i ag mỹ, ag tỹ fag kãgtén jé, mỹr, ha mẽ. ²² Vënh kar vỹ ājag to jũ kỹ ājag vóg kónãn sór nỹtĩ, isugrĩn. Hã ra ù tỹ isovãnh tũ ên ag hã vỹ, krenkren ke mũ, kurã tỹ êgno ên kã,” he tóg.

²³ “Ag tỹ êmã ù tá ājag vóg kónãn kỹ êmã ù ra pétëm nĩ. Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. *Israel* ag jamã fĩn rãm kãn ke tũ ājag tóg nĩ, kurã ên kã. Sĩ ti nĩ, ag tỹ ājag vóg kónãn ke kurã ên ti. Kãtĩg jé sóg ke mũ, ag tỹ gen kỹ ājag vóg mũ ra. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ, mỹr,

ha mẽ. ²⁴ Ûn vênh kanhrân mũ pijé ù tỹ ti kanhrân mũ kãfór nĩ. Ûn *camarada* pijé ti *patrão* kãfór nĩ. ²⁵ Ûn vênh kanhrân mũ tỹ ù tỹ ti kanhrân mũ ri ke nĩn kỹ tóg há tĩ. Ûn *camarada* tỹ ti *patrão* ri ke nĩn kỹ tóg há tĩ gé. Iso ag tóg: *Belzebu*, he ja nĩgtĩ, inh kato vãsãnsãn mũ ag, hã vỹ: Japo, he mũ. Tỹ sóg ù tỹ ãjag kanhrân mũ ri ke nĩ, ãjag *patrão* ri ke. Ag tỹ iso: Japo, hen kỹ ag tóg ãjag to vĩ kónãn mũ gé, ha vem nĩ, ãjag tỹ inh jykre hã han ti kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tỹ Topẽ hã kamẽg ke
(Lc 12.2-7)*

²⁶ “Ge ra ag kamẽg tũg nĩ, pã'i ag. Ëg tỹ vênh péju kỹ nén han mũ tóg vênh ven kãn ke mũ. Ëg tỹ vênh kar vatánh tá nén to jykren mũ tóg vênh ven kãn ke mũ gé. ²⁷ Isỹ vênh kar vatánh tá ãjag mỹ nén tó mũ tag tỹ vênh kar mỹ tó kãn nĩ. Isỹ komẽr hã ãjag mỹ nén tó mũ tag tỹ vênh kar mỹ jamã há ra tóm nĩ. ²⁸ Mũmẽg tũg nĩ, ag kamẽg tũg nĩ, pã'i ag. Ëg tén há ag nỹtĩ, hã ra ag tóg nũgme ki ãg fón ki kagtũg nỹtĩ. Ûn pir hã kamẽg nĩ, hã vỹ: Topẽ, he mũ. Ti hã ne ãg tén kar kỹ nũgme ki ãg fón ki kanhró nĩ. Kỹ ti hã kamẽg nĩ. ²⁹ Ha vé, sēsĩ vêne he ag tĩ, kỹ ag tóg ùn régre to jãnkamy pir mǎg tĩ. Hã ra Topẽ tóg sēsĩ ag ki rĩr nĩgtĩ. Ti tỹ: he, hen kỹ ãg tóg ag pin tĩ, ke tũ nĩ kỹ ãg tóg ag krenkren tĩ. ³⁰ Ëg ki rĩr tóg tĩ gé. Hã kỹ tóg ãg gãnh kar nĩgkren ja nĩ gé, Topẽ ti. ³¹ Hã kỹ pã'i ag kamẽg tũg nĩ. Sēsĩ kãfór ãjag tóg nỹtĩ, Topẽ mỹ. ãjag kã mĩ ùn pir tóg sēsĩ e kãfór nĩ, ti mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tỹ Jesus kãmén ke
(Lc 12.8-9)*

³² “Hã kỹ inh kãmén nĩ, ãprã ke ag mỹ. Ag kamẽg tũg nĩ. Kỹ sóg inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ãn mỹ ãjag kãmén ke mũ gé, kurã ãn kã. ³³ ãjag tỹ hã ra inh kãmén tũ nĩn kỹ sóg inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ãn mỹ ãjag kãmén ke tũ nĩ gé, kurã ãn kã, ãjag tỹ iso: “ti ki kagtũg sóg nĩ, hen kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ëg tỹ ãg jykre finh ke
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ “ãjag hỹn iso: vênh kar tỹ jagnẽ to há han jé tóg ke mũ, he tĩ. Hã tũ vẽ. Û tỹ hẽn ri

ke tỹ jagnẽ to jũ han jé sóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁵ Hã kỹ ù tóg ti panh kato tênh mũ, kỹ ù fi tóg fi mỹnh fi kato tênh mũ gé. Kỹ ù fi tóg fi má fi kato tênh mũ gé, mỹr, ha mẽ. ³⁶ Ti mré ke ag vỹ ti kato vãsãnsãn ke mũ, kỹ fi mré ke fag tóg fi kato vãsãnsãn ke mũ gé, ha mẽ. ³⁷ Iso há kãfór nỹtĩm nĩ, ãjag han mũ fag kri, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg inh mỹ há tũ nỹtĩ. Iso há kãfór nỹtĩm nĩ, ãjag krẽ kri, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg inh mỹ há tũ nỹtĩ. ³⁸ Isỹ inh krunh va tũg ãn ri ke han nĩ gé, isỹ tá ter ke ãn ti, hã vỹ: iser ãn ri ke han sór mũ, he mũ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg inh mỹ há tũ nỹtĩ. ³⁹ ãjag tỹ iser ri ke han sór tũ nĩn kỹ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ, ãjag tỹ ãjag jykre tovãnh sór tũ nĩn kỹ. ãjag tỹ isugrĩn kãgter sór kỹ ãjag tóg rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke mũ, ãjag tỹ ãjag jykre tovãnh kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Topẽ tỹ ãg mỹ nén ù há tónh ke
(Mc 9.41)*

⁴⁰ “Û tỹ ãjag mỹ: he, hen kỹ tóg inh mỹ: he, he mũ gé, kỹ tóg inh ki rã mũ sir. Ti tỹ inh ki rã kỹ tóg, ù tỹ inh jẽnẽg mũ ãn ki rã mũ gé sir, hã vỹ: Topẽ, he mũ. ⁴¹ Û tóg Topẽ vĩ tó tĩ ag mỹ: “ha kãrã,” he tĩ, ag tỹ Topẽ vĩ tó tĩ tũgrĩn. Ti tỹ ag mỹ vĩ há han kỹ tóg, Topẽ mỹ há tĩ sir. Kỹ tóg kejẽn ti mỹ nén ù há tónh ke mũ, Topẽ ti. Û tóg ùn jykre kuryj ag mỹ: “ha kãrã,” he tĩ gé, ag jykre kuryj nỹtĩ tũgrĩn. ãn mỹ tóg nén ù há tónh ke mũ gé, Topẽ ti. ⁴² Û tóg kejẽn ùn sĩ mỹ nén ù nĩm tĩ, goj hẽn ri ke mũn. Ûn sĩ tỹ inh ki rã kỹ nĩ tũgrĩn tóg, ti mỹ nén ù nĩm tĩ. ãn mỹ tóg nén ù há tónh ke mũ gé, Topẽ ti. Nén ù há ve jé tóg ke mũ mỹr,” he tóg, *Jesus* ti.

11

*João Batista tỹ Jesus ki jẽmẽ
(Lc 7.18-35)*

¹ *Jesus* tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tó kãn kỹ tóg, tá kãkutẽ mũ sir, ù tỹ 12 (ke) ag mré. Kỹ tóg ãmã kar mĩ tĩ mũ sir. Vênh kar kanhrãnrãn tóg tĩ mũ, ag mỹ Topẽ vĩ tón kỹ. ² Kejẽn *João Batista* tóg se kỹ nĩ nĩ. Ti tỹ se kỹ nĩ ra tóg *Jesus* kãmẽ mẽg mũ. Kỹ tóg ti mỹ vênh vĩ jẽnẽg mũ, ti mré mũ tĩ ag tỹ. ³ Kỹ tóg *Jesus* mỹ: “ã hã mỹ?” he mũ. “Ëg tỹ ùn jãvãnh mũ mỹ tỹ ã nĩ?” Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũ hã mỹ tỹ

ã nĩ'? Ëg mÿ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte'?" he tóg.

⁴ Kÿ tóg ag mÿ: "ha *João* mÿ ãjag tÿ nén vég mũ tag ti tóg, ha mẽ," he mũ. ⁵ "Tag han inh tĩ, ha mẽ: ùn kyvó ag vÿ, isugrĩn ãvãnh há nÿtĩ. Ùn kãnhgrĩ ag vÿ mũ há nÿtĩ, ù tÿ vënh kaga kren vãnh han mũ ãn ag krenkren han inh tĩ. Ùn kutu ag vÿ ãmẽ há nÿtĩ ha, ùn kãgter mũ ag vÿ rĩnrĩr mãn kÿ nÿtĩ. Ùn jagtar ag vÿ Topẽ vĩ mæg tĩ, ù tÿ kanhkã tá nĩ ãn tÿ tÿ ãg pã'i nĩnh ke to. ⁶ Kÿ tóg ti tÿ iso jykrén kónãn tũ nĩn kÿ há tĩ. Kÿ Topẽ tóg ti ve há han mũ gé. Tag tóg nĩ, ti mÿ," he tóg. ⁷ Kÿ ag tóg mũ mũ sir, *João* mÿ tóg jé.

Ag mũ kar kÿ tóg, vënh e ag mÿ ti kãmén mũ. "ãjag tÿ ãmã tũ ja ra mũn kÿ, ti ve jé, kÿ ti jykre hÿn ne ri ke nĩ, ãjag mÿ?" he tóg. "Ti jykre mÿ kãka tÿ vãnh tÿ man man ke ri ke nĩ? Vó, ri ke tũ ti nĩ. ⁸ Kÿ ti jykre mÿ ãjag mÿ ùn kur sĩnvĩ ag jykre ri ke nĩ? Vó, ùn kur sĩnvĩ ag vÿ, ãmã mág tá nÿtĩgtĩ, pã'i ag ãn krëm. ⁹ Ti jykre mÿ, Topẽ vĩ tóg tĩ jykre ri ke nĩ? Hÿ, Topẽ vĩ tóg tĩ vë mÿr. Hã ra tóg ag kãfór kar nĩ. ¹⁰ Topẽ vÿ ti jënẽ, ti tÿ ijo tĩg jé. Hã kÿ tag tóg, ti to rán kÿ nĩ gé: "ha vé, ã jo sóg ù jënẽnh ke mũ, ti tÿ vënh kar jykre tÿ há' hen jé, ã tĩg ken jo. Ag jyvën jé tóg ke mũ, kÿ tóg ãpry kure ri ke nĩ," he ja tóg nĩ, Topẽ ti, *João* to. ¹¹ Ki hã sóg tóg mũ, ha mẽ. Ëprã ke ag kãfór kar ti nĩ, Topẽ vĩ tón ki. Ge ra ù tÿ Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩ vég mũ ag vÿ ti kãfór nÿtĩnh mũ, ag kãsir nÿtĩ ra," he tóg.

¹² "Ti kãtĩg kar kÿ ù ag tóg ag jykre tar tÿ ù tÿ kanhkã tá nĩ ãn tÿ tÿ ãg pã'i nĩ han sór mũ, vësóg ki. ¹³ Topẽ vĩ tóg tĩ ag kar vÿ Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩnh ke ãn kãmén ja nĩgtĩ, Topẽ tÿ ãg jyvën mũ ãn ti. Kÿ *João* tóg tag tóg ja nĩ gé, ag nón. ¹⁴ *João* vÿ *Elias* ri ke nĩ, *Elias* kãtĩg mãn ke ãn ti, *Cristo* kãtĩg ke ãn jo. Rán kÿ tóg nĩ. Ti hã vë, *João* hã vë, *Elias* kãtĩg mãn ãn ti. ¹⁵ To jykrén há han nĩ," he tóg.

¹⁶ "Ûri ãjag ge nÿtĩ gé, ha mẽ. Gĩr ri ke ãjag nÿtĩ. Gĩr ag vÿ, jagnẽ mré kanhinnhir mũgtĩ. Kÿ ag tóg kejën jagnẽ to jũgũ tĩ gé.

¹⁷ "ãjag mÿ ãg tóg vãkyn tĩ, kanhinnhir kÿ, hã ra ãjag ne, vënh gringrén jãvãnh nÿtĩ'. Kÿ ãg tóg vësÿrénh mũ sir, kanhinnhir kÿ, hã ra ãjag tóg, ãg mré kygfÿ jãvãnh nÿtĩ gé," he ag tóg tĩ, ón kÿ jagnẽ to jũ kÿ. ¹⁸ Gĩr tag ag ri

ke ãjag nÿtĩ, *João* to, iso ke gé. *João* vÿ vãkre ja nĩgtĩ, jæg tũ, kron tũ ke gé. Kÿ ãjag tóg ti to: jagrẽ kórég ti nĩ, he ja nĩgtĩ, ti vãkre to. ¹⁹ Ti jãvo sóg vãkrég tũ nĩgtĩ. Jæg sóg tĩ, kron sóg tĩ gé. Kÿ ãjag tóg iso: "ti hã ne jæg tĩ', ti hã ne kron tĩ', ti hã ne *governo* mÿ jãnkamy mæg tĩ ag to há nĩgtĩ', ti hã ne Topẽ vĩ mranh tĩ ag há to há nĩgtĩ'," he tĩ sir, ãprã ke fi kósin to. Kÿ *João* jykre tóg, ãjag mÿ kórég nÿ, ti vãkre to. Jãvo inh jykre tóg ãjag mÿ kórég nÿ gé, inh vãkrég tũ to. Hã ra ãg tóg ãg tÿ ù jykre tugnÿm kÿ ti jykre há ãn ki kanhró nĩ sir," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ãmã ù tá ke ag mÿ vĩ kónãn (Lc 10.13-15)

²⁰ Kÿ *Jesus* tóg ãmã ù tá ke ag mÿ vĩ kónãn mũ sir, ù tÿ ti tÿ *milagre* hynhan vég mũ ra ag jykre tovãnh sór tũ ag mÿ, ù tÿ ti ki ge sór tũ ag mÿ. ²¹ Kÿ tóg: "ãmã tÿ *Corazim* ki ke ag mÿ sóg tag tóg sór mũ, ãmã tÿ *Betsaida* tá ke ag mÿ ke gé, ha mẽ," he mũ. "Kórég ve jé ãjag tóg ke mũ. *Milagre* tÿ hën ri ke hynhan isóg ãjag mÿ, hã ra ãjag tóg, ãjag jykre tovãnh sór tũ nĩ. ãmã tÿ *Tiro* tá, ãmã tÿ *Sidom* tá sóg hynhan ja tũ nĩ. Sÿ tá hynhan ra ag tóg vãsÿ, ag jykre tovãnh ke mũ vë. Kygfÿ ag mũ vë, ag jykre pãno tÿ ag mÿ e tĩn kÿ," he tóg. ²² "*Tiro* tá ke ag vÿ, vësÿrénh ke mũ, kurã tÿ ãgno ãn kã, *Sidom* tá ke ag ke gé, ag jykre pãno to. Hã ra ãjag tóg, ag vësÿrénh kãfór han ke mũ, ha vem nĩ, ãjag tÿ inh vég mũ ra inh ki ge sór tũ nĩn kÿ. Ki hã sóg tóg mũ," he tóg.

²³ "Sÿ ãmã tÿ *Cafarnaum* tá ke ag mÿ tag tóg sór vë gé, ha mẽ. Ûri tóg ãjag mÿ sér tĩ. Kanhkã ra ãg mũnh mũ, he ãjag tóg tĩ, to jykrén kÿ. Hã ra ãjag tóg nũgme ki vár kãn ke mũ, ha vem nĩ. ãmã tÿ *Sodoma* tá ke ag vÿ, ag jykre pãno to kãgter. Ag tÿ sÿ nén han mũ ve ra ag vãsÿ to jykrén mũ vë, kÿ ag kãgter ke tũ nĩ vë. Kÿ ag ùri ãg mré nÿtĩnh mũ vë. ²⁴ Kurã tÿ ãgno kã ag tóg vësÿrénh ke mũ. Hã ra ãjag tóg, ag vësÿrénh kãfór han ke mũ, sÿ vënh kar jykre tugnÿm ke kurã ãn kã, ãjag tÿ inh vég mũ ra inh ki ge sór tũ nÿtĩn kÿ," he tóg.

Jesus tÿ ãg krĩ tÿ kãnhvy' henh ke (Lc 10.21-22)

²⁵ Kÿ tóg: “jóg’,” he mũ. “Tÿ ã kanhkã tân ag kãfór kar nĩ, kar kÿ ã tÿ ãprã ke ag kãfór kar nĩ gé,” he tóg. “Inh mÿ tóg há tĩ, ã tÿ nén han mũ ti. Û tÿ: ki kanhró mág inh nĩ, he mũ ag mÿ ã tóg, ã jykre ven ja tũ nĩ. Ag mÿ ã tóg kãmén ja tũ nĩ gé. Û tÿ gĩr ri ke ki kagtĩg ag hã mÿ ã tóg ven ja nĩ, ã jykre ti,” he tóg.

²⁶ “Hÿ, hã vë. Hã ra tóg há tãvĩ nĩ, jóg’,” he tóg.

²⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “inh jóg tóg, inh mÿ tovãnh kãn, ti tÿ nén han mũ kar ãn ti,” he mũ. “Kÿ ù pijé ti kósin ki kanhró nĩ’. Inh jóg hã ne inh ki kanhró nĩ’. Kÿ ù pijé inh jóg ki kanhró nĩ gé’. Inh hã ne ti ki kanhró nĩ’, isÿ tÿ ti kósin nĩn kÿ. Hã ra sóg ãjag mÿ ti kãmén jé kãtĩ mũ, sÿ ùn kuprëg mũ ag mÿ, fag mÿ ke gé” he tóg. ²⁸ “Ãjag tÿ Topë vĩ ki króm ki kagtĩg nÿtĩ tugrĩn jagtar nÿtĩn kÿ iso kãmũ jëg. Nén ù tÿ ãjag mÿ jagy tĩn kÿ iso kãmũ jëg. ãjag krĩ tÿ sóg kãnhvy’ henh ke mũ mÿr, ha mẽ,” he tóg. ²⁹ “Inh mré kãmũ jëg. ãjag kanhrãn jé sóg ke mũ. Komër hã sóg vĩ tĩ. Inh pijé vësÿ ùn mág han tĩ’. Vĩ tar han vãnh sóg nĩ. ãjag tÿ iso kãmũ kÿ ãjag krĩ vÿ há’ henh mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Ijykre pijé kufy nĩ’. Isÿ ãjag mÿ nén tó mũ pijé han kórég nĩ’,” he tóg.

12

Jesus tÿ tÿ vënhkãn ke kurã to pã’i
(Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Kejën *Jesus* tóg *trigo* kré mĩ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Vënhkãn ke kurã ki ke vë, hã ra ag tóg kókĩnkĩr mũ. Hã kÿ ag tóg, *trigo* kanë tÿ kym ke kÿ ko mũ sir. ² Kÿ pã’i ag tóg ag vég mũ. Kÿ ag tóg *Jesus* mÿ: “ha vé, ã mré mũ tĩ ag ne tóg, ag tÿ nén han ke tũ han mũ ha’, vënhkãn ke kurã ki’. Vënh rãnhraj vë mÿr,” he mũ.

³ Hã ra tóg: “vó,” he mũ. “*Davi* tÿ nén han mũ to jykren nĩ. Ti kókĩr nĩn kÿ tóg, ti tÿ nén han ke tũ han gé, ti mré mũ tĩ ag mré, hã ra Topë pijé ti to jũ mũ’. ⁴ Tag han ja ti nĩ, ha mẽ. Topë ãn kã ra rã kÿ tóg, tá Topë jamĩ ãn kó, tÿ tĩ tÿ konh ke tũ ra. Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ vin gé. Topë tũ ki rĩr tĩ ag hã tÿ konh ke vë vë. Hã kÿ tóg rán kÿ nĩ, Topë vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki,” he tóg.

⁵ “Kÿ Topë tũ ki rĩr tĩ ag jykre to jykren nĩ gé. Tÿ vënhkãn ke kurã ra ag tóg rãnhraj mũgtĩ, Topë ãn krëm ti tũ ki rĩr kÿ. Hã kÿ ag tóg, tÿ vënhkãn ke kurã ra ki vënhkãn tũ nĩgtĩ gé, ge ra ag jykre tóg Topë mÿ há nĩ. Hã kÿ tóg rán kÿ nĩ gé. ⁶ Ha mẽ, Topë ãn vÿ tÿ ti tũ nĩ. Kÿ ag tóg ti tũ ki rĩr tĩ, tÿ vënhkãn ke kurã ra. Hã ra sóg Topë ãn kãfór nĩ, Topë mÿ. Hã kÿ inh mré mũ tĩ ag tóg Topë mÿ há nÿtĩ, ag tÿ vënhkãn ke kurã ki vënhkãn tũ ra,” he tóg.

⁷ “Kÿ Topë vĩ tag to jykren nĩ gé, ha mẽ. ãjag tÿ jagnë jagãgtãn kÿ tóg ãjag tÿ inh mÿ nén ù pũn kãfór nĩ, he ja tóg nĩ. ãjag tÿ tag to jykren ra ãjag tóg, inh mré ke ag to jũnh ke tũ nĩ vë. Ag kókĩr vë mÿr. Nén ù kórég han ja tũ ag nĩ. ⁸ Hã ra sóg tÿ vënhkãn ke kurã to pã’i nĩ. Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nĩ” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ vënh kãn ke kurã ki ù tÿ há’ he
(Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Kÿ tóg ãmã ãn tá kutë kÿ ãmã ù ra tĩ mũ, kÿ tóg vënh kanhrãn jafã kã ra rã mũ sir. ¹⁰ Hã ra ù nĩgé tóg vÿ tá nĩ nĩ. Kÿ ag tóg ón kÿ *Jesus* mÿ: “mÿ há nÿ, ãg tÿ vënhkãn ke kurã ki ù kygtãg ke tag ti?” he mũ. Ag tÿ pã’i ag mÿ: “vënhkãn ke kurã ki tóg Topë vĩ mranh tĩ, ti tÿ ù kygtãg kÿ,” he sór vë.

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ãjag mÿg tÿ vënhkãn ke kurã ki kãgnó ki kutë kÿ ãjag tóg ti kunũnh ke mũ,” he mũ. ¹² “Ëg mré ke vÿ tÿ, ãg mÿg kãfór nĩ mÿr. Kÿ tóg há nĩ, ãg tÿ ãg mré ke kygtãg ti kÿ, tÿ vënhkãn ke kurã ra,” he tóg.

¹³ Kÿ tóg ùn nĩgé tóg ãn mÿ: “ã nĩgé tÿ krÿg’ hé,” he mũ. Kÿ tóg tÿ krÿg’ he kÿ há’ he mũ sir.

¹⁴ Kÿ pã’i ag tóg, jũgũ kÿ pa mũ sir. “Ëg hÿn hë ri kenh mũ, ãg tÿ ti tén jé?” he ag tóg mũ, *Jesus* to. ¹⁵ Hã ra tóg ki kanhró nĩ, ag tÿ ti tén sór ãn ki. Kÿ tóg tá kãkutë mũ sir.

Isaías tÿ Jesus kãmén ja

Ti tĩg kÿ ùn tÿ hën ri ke ag tóg, ti nón mũ mũ, ùn kagyga ag ke gé, fag ke gé. Kÿ tóg ag tÿ há’ he kãn mũ sir, fag tÿ ke gé. ¹⁶ Kÿ tóg ag mÿ: “ker isÿ ãjag tÿ há’ he tag kãmén hë’,” he mũ. ¹⁷ Hã ra tag tóg rán kÿ nĩ gé. Vãsÿ Topë vĩ tó tĩ tÿ *Isaías* vÿ *Jesus* to tag rán ja nĩ, ¹⁸ ha mẽ: “sÿ ùn kuprëg mũ ãn, he tóg,

Topě ti. Inh mý rãnrãj tĩn hã vễ. Inh fe pễ vễgtĩ, sỹ ti ve kỹ tóg inh mý sér tĩ. Ti hã mý sóg inh kuprĩg jẽnẽnh ke mũ, kỹ tóg inh vĩ tónh ke mũ sir, fóg ag mý, kanhgág ag mý ke gé, isỹ ag jykre tugnỹm ke ti, he tóg, Topě ti. ¹⁹ Vĩ jũ han ke tũ ti nĩ, jũ kỹ vĩ tar han ke tũ ti nĩ gé. Re tá ag tóg ti vĩ mẽnh ke tũ nĩ gé. Koměr hã tóg vĩnh ke mũ, he tóg, Topě ti. ²⁰ Êprã ke ag tỹ inh vĩ mranh kỹ ag tóg vãn tóg tỹ kamkam ke ẽn ri ke nỹtĩ. Hã ra ti pijé ag tỹ kamkam ke kãn ke mũ', isỹ ù to: inh fe, he mũ ẽn ti. Nėj gru tỹ nhyn ke sór ẽn ri ke ag nỹtĩ gé. Ti pijé ag tỹ nhyn kenh ke mũ'. Ag mý tóg vĩ há han ke mũ. Tag kar kỹ sóg kejẽn vẽn kar jykre tugnỹm ke mũ. ²¹ Ẽn kã ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag hã vĩ krenkren ke mũ, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã ke gé, he tóg, Topě ti," he ja tóg nĩ, *Isaías* ti, *Jesus* to.

Jesus tỹ Japo jykre tó
(*Mc 3.20-30; Lc 11.14-23*)

²² Kejẽn ag tóg, *Jesus* to ù pére kãmũ mũ, ùn kyvó. Vĩ vãn h tóg nĩ gé. Hã ra tóg jagrẽ kórég nĩ gé. Kỹ *Jesus* tóg ti tỹ há' he mũ sir. Kỹ tóg vĩ há' he mũ sir. Vãhã tóg ve há han mũ gé sir. ²³ Kỹ tóg vẽn kar mý e tãvĩ tĩ. Kỹ ag tóg jagnẽ mý: "Davi krẽ'krẽ ẽn tũ mý'?" he mũ sir, *Jesus* to. "Ủ tỹ vãsỹ rán kỹ nĩ ẽn tũ mý'?" he ag tóg mũ. Ag mý tóg tỹ ti hã ve nĩ.

²⁴ Kỹ Pã'i ag tóg mẽg mũ sir, *Jesus* tỹ ti tỹ há' he ẽn ti. Hã kỹ ag tóg *Jesus* to: "jagrẽ kórég ti nĩ," he mũ. "Nén-Kórég ag pã'i tỹ ti jagrẽ nĩ, *Belzebu* ẽn tỹ. Hã kỹ tóg Nén-Kórég ag pan tĩ," he ag tóg mũ.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg, ag tỹ nén to jykren mũn ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ag mý: "pã'i pir krẽm ke ag tỹ jagnẽ kato tẽgtẽn kỹ ag tóg jagnẽ kãgtẽn kãn ke mũ," he mũ. "Ẽmã pir ki ke ag tỹ jagnẽ kato tẽgtẽ kỹ, ìn pir krẽm ke fag tỹ jagnẽ kato tẽgtẽ kỹ fag tóg, vẽn kãpãm kỹ nỹtĩnh mũ, kỹ fag tóg jagnẽ kãgtẽn kãn ke mũ. ²⁶ Ge ti nĩ gé. Nén-Kórég tỹ Nén-Kórég ù kutẽm kỹ tóg Nén-Kórég ag tỹ jagnẽ kato tẽgtẽ han mũ sir. Kỹ ag tóg jagnẽ tỹ tũ' henh ke mũ gé, Nén Kórég ag. ²⁷ "*Belzebu* tỹ tóg Nén-Kórég ag pan tĩ," he ãjag tóg tĩ iso. Jãvo ãjag mré ke ag hỹn vễjyre tỹ ne tỹ vễjagrẽ kórég pan tĩ? Ag mý Nén-Kórég ag jykre tỹ ag pan tĩ gé', Topě jykre tỹ, vó? Topě jykre

tỹ ag tóg ag pan tĩ. ãjag tỹ tag to jykren kỹ ãjag tóg inh jykre há ẽn ki kanhrãn ke mũ vễ," he tóg. ²⁸ "Topě kuprĩg jykre tỹ sóg Japo ag pan tĩ mýr. Topě kuprĩg tỹ Japo ag pan kãn kỹ Topě tóg tỹ ẽg pã'i nĩ vễ mýr. Tag to jykren nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

²⁹ "Ẽg tỹ ùn jũ mẽ tũ mãn sór kỹ ẽg tóg ti se vẽn tĩ, ke tũ nĩ mũ ra tóg ti tũ ki rĩr ke mũ. Ẽg tỹ ti se kar kỹ hã ẽg tóg ti tũ mãn ke mũ sir," he tóg. "Ge ti nĩgtĩ, sỹ nén han mũ ti. Japo vĩ tar nĩ. Hã ra sóg hur ti sé, hã kỹ sóg ti tũ ag kygvãn ke mũ sir. Ag jagrẽ kórég pan jé sóg ke mũ gé," he tóg.

³⁰ "ãjag tỹ tỹ inh mré ke tũ nỹtĩn hã kỹ ãjag tóg, inh kato tẽgtẽ mũ. ãjag tỹ inh mré êprã ke ag tỹ Topě to kãmũ han tũ nĩn kỹ ãjag tóg, ag kãmũ kamẽg mũ," he tóg.

³¹ "Ha mẽ, ãjag tỹ Topě vĩ mranh mũ ra tóg, ãjag mý vẽn pãte fón sór mũ, ãjag tỹ Topě to vĩ kónãn mũ ra ke gé. ãjag tỹ hã ra Topě kuprĩg tỹ ù krĩn kỹ to: Japo tỹ ti jagrẽ nĩ, hen kỹ tóg, ãjag mý vẽn pãte fón mãn ke tũ nĩ sir, Topě ti. ³² ãjag tỹ iso vĩ kónãn mũ ra tóg, ãjag mý vẽn pãte fón sór mũ gé, ãjag tỹ êprã ke fi kósin to vĩ kónãn mũ ra. ãjag tỹ Topě kuprĩg to vĩ kónãn kỹ tóg, ãjag mý vẽn pãte fón mãn ke tũ nĩ. ãjag tỹ ga kri mũn kỹ tóg, tag tỹ vẽn pãte fón ke tũ nĩ, Topě ti, ãjag ter kar kỹ ke gé," he tóg, *Jesus* ti, pã'i ag mý.

Ka há mré ka kórég kãmẽ
(*Lc 6.43-45*)

³³ "Ẽg tỹ ka kanẽ ko há krãn kỹ ti kanẽ vĩ, ko há nĩ, ẽg tỹ ka kanẽ ko vãn krãn kỹ ti kanẽ vĩ, ko kórég nĩ gé. Ẽg tỹ ti kanẽ ve kỹ ẽg tóg: "ùn kanẽ ko vãn ja vễ," he tĩ. Ge ti nĩgtĩ, ẽg jykre ti. ùn jykre há tóg há nĩ, jãvo ùn jykre kórég tóg kórég nĩ gé.

³⁴ Pỹn ri ke ãjag nỹtĩ. Kórég tãvĩ ãjag nỹtĩ, hã ra ãjag tóg, ón kỹ nén ù há tó sór tĩ. Ẽg jẽnky ki tóg kãkutẽ tĩ, ẽg tỹ nén to jykren mũ ti. Ẽg jykre kórég tãvĩ nỹtĩn kỹ ẽg tóg, nén ù kórég tãvĩ tó tĩ. Hã kỹ ãjag pijé tó há han tĩ'.

³⁵ ùn jykre há vĩ, nén ù há kar to jykren tĩ, kỹ tóg ẽg mý tó há han tĩ gé. ùn jykre kórég vĩ, nén ù kórég kar to jykren tĩ gé, kỹ tóg ẽg mý tó kónãn tĩ gé sir," he tóg.

³⁶ "Ha mẽ, kurã tỹ ẽgno kã, isỹ vẽn kar jykre tugnỹm ke kurã ẽn kã sóg, ãjag vĩ

tugnÿm ke mÿ. Ajag tÿ ón kÿ vÿ ja ên ve jé sóg ke mÿ gé. Ajag tÿ nén tó ja kar tugnÿm jé sóg ke mÿ, ha vem nÿ,” he tóg. ³⁷ “Ajag tÿ vÿ há han ja nÿn kÿ ajag tóg, inh mÿ há nÿtÿ gé. Ajag tÿ vÿ kónân ja nÿn kÿ ajag tóg, inh mÿ kórég nÿtÿ. Kÿ ajag tóg to jagtar ke mÿ,” he tóg. Ti tÿ ti kato tê mÿ ag mÿ Topê jykre tón há vÿ.

Ag tÿ milagre ve sór
(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Kÿ Topê vÿ to êg kanhrân tÿ ù ag tóg Fariseu ù ag mré Jesus mÿ: “*Senhor, êg tÿ ã tÿ milagre ù han venh há tóg tÿ,*” he mÿ.

³⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “kórég ajag nÿtÿ,” he mÿ. “Topê ki ge sór vânh ajag tóg nÿtÿ. Ajag tÿ *milagre* ve sór mÿ tag venh ke tÿ ajag tóg nÿ. Nén pir há ve jé ajag tóg ke mÿ, há vÿ: *Jonas* tÿ nén ve ja ên ri ke, he mÿ. ⁴⁰ *Jonas* ên vÿ, goj tân nug kã kã nÿ ja nÿgtÿ, kurã tâgtÿ ki. Tag ri ke ve jé sóg ke mÿ gé. Ga krêm sóg nÿnh mÿ, kurã tâgtÿ ki. Tÿ sóg êprã ke fi kósín nÿ,” he tóg.

⁴¹ “Kÿ *Nínive* tá ke ag vÿ, ajag kato vÿnh ke mÿ sir, kurã tÿ êgno kã, ha vem nÿ. Ag tÿ *Jonas* vÿ mÿ kÿ ag tóg ag jykre kórég tovânh. Tÿ sóg *Jonas* kãfór nÿ, há ra ajag tóg ajag jykre kórég tovânh sór tÿ nÿtÿ. ⁴² Kÿ pã'i mág ên fi, ù tÿ kuvar há tá kãtÿg ja ên fi vÿ ajag mré nÿnh ke mÿ gé, kurã tÿ êgno kã. Kÿ fi tóg ajag mÿ vÿ kónân ke mÿ gé. Kuvar há tá fi tóg kãtÿg ja nÿgtÿ, vãsÿ, fi tÿ pã'i mág tÿ *Salomão* vÿ mÿ jé. *Salomão* kãfór vÿ tÿ inh nÿ, há ra ajag tóg inh vÿ jêmê jãvânh nÿtÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Vëjagrê kórég jykre
(Mc 11.24-26)

⁴³ Kÿ tóg: “kejên sóg ù ki vëjagrê kórég kutêm mÿ,” he mÿ. “Kÿ tóg ga kórég ra tÿ mÿ, ti jagrê ên ti. Goj venh ke tÿ tóg nÿ, tá. Vënhkán ke tÿ tóg nÿ gé, ti tÿ hÿ ri ken kÿ vënhkán ke tÿ tÿn kÿ. ⁴⁴ Kÿ tóg vâhã to jykren kÿ: “inh jé hÿn tÿg mán ha, sÿ ù tá kãkutê ja ên ra. Inh mÿ tóg tÿ ïn ri ke ja nÿ,” he mÿ. Kÿ tóg ti venh tÿ mÿ sir. Há ra tóg krÿ há nÿ, kÿ tóg ti mÿ ïn há ri ke nÿ sir, ïn prur, ïn kuprã, ïn sÿnvÿ ri ke. ⁴⁵ Kÿ tóg Nén-Kórég tÿ 7 (ke) ag mÿ tónh tÿ mÿ sir. Kÿ ag kar tóg ù ên kã ra ge mÿ sir. Há ra ag jykre pãno tóg ti jykre pãno kãfór nÿ. Há kÿ tóg kórég tâvÿ nÿ sir. Ti

jagrê pir kutêm inh vÿ vÿ, há ra ù tÿ 8 (ke) ag tóg sir tÿ ti jagrê nÿtÿ ha, ti tÿ inh ki rã tÿ nÿn kÿ. Ajag mÿ tóg ge nÿnh mÿ, kurã tÿ êgno kã. Ajag jykre pãno to ajag tóg jagtar ke mÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus mré ke pë fag
(Mc 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Ti tÿ ver tÿ vëmén jê ra ti mÿnh fi tóg, tá jun mÿ sir, ti jãvy ag mré. Ti mÿ fag tóg vënh vÿ jënëg mÿ, fag tÿ ti mré vëmén jé. ⁴⁷ Kÿ ù tóg ti mÿ tónh kãtÿ mÿ. “*Á mÿnh fi vÿ re tá jê, ã jãvy ag mré. Fag tÿ ã mré vëmén ke nÿji,*” he tóg, *Jesus* mÿ. ⁴⁸ Kÿ tóg ù tÿ ti mÿ tó mÿ ên mÿ: “mê’,” he mÿ. “Inh mÿnh fi mÿ’? Inh jãvy ag mÿ’?” he tóg. ⁴⁹ Kÿ tóg ti mÿ ti mré mÿ tÿ fag ven mÿ sir, ti nÿgé tÿ. Kÿ tóg: “inh mÿnh pë fi há vÿ, inh jãvy pë ag há vÿ gé,” he mÿ, ti mré mÿ tÿ ag to. ⁵⁰ “Û tÿ inh panh tÿ kanhkã tá nÿ ên vÿ ki króm mÿ ag há vÿ tÿ, inh jãvy pë nÿtÿnh mÿ, inh ve pë fag ke gé, inh mÿnh pë fi ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

13

Nén fy kãmê
(Mc 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Kurã ên kã *Jesus* tóg, ïn tá kãkutê mÿ, kÿ tóg goj nig mág ra tÿ mÿ. Tá tóg nÿ nÿ sir. ² Kÿ ù tÿ hÿn ri ke ag vÿ tá vënh mán mÿ sir, ti rã há, kÿ tóg *canoa* kã ra rã kÿ kã kã nÿ mÿ sir, jo ùn e ên ag tóg nig fyr tá nÿtÿ. ³ Kÿ tóg ag kanhrân mÿ sir. Ag mÿ tóg: “*Û tÿ Topê vÿ tó tÿ ag vÿ ge nÿtÿnh mÿ, ha mÿ,*” he mÿ. “*Kejên ù tóg nén fy krân jé tÿ mÿ.*” ⁴ Ti tÿ krân kÿ ti fy ù tóg, êpÿ kri kutê mÿ, kÿ sÿsÿ tóg ko mÿ sir. ⁵ Ti fy ù tóg, pãró kri krân kÿ nÿ, ga e tÿ ki. Ge ra tóg kãnhmar mur mÿ vÿ, ga sÿ ên ki. ⁶ Há ra tóg rã tÿ êg nÿno kã sa kÿ ti pÿn mÿ. Ti jãre han tÿ nÿn kÿ tóg, tóg mÿ. ⁷ Ti fy ù tóg, sónh kã ki krân kÿ nÿ gé, kÿ sónh tóg ti mré mur mÿ, kÿ tóg ti kri rÿm ke mÿ. Kÿ tóg tÿ' he mÿ sir. ⁸ Ti fy ù tóg vâhã, ga há ki krân kÿ nÿ, kÿ tóg mur há han mÿ, mog há han tóg mÿ gé, kanên há han tóg mÿ gé sir. Û tóg kanê tÿ 100 han mÿ, jo ù vÿ kanê tÿ 60 han mÿ gé, jo ù vÿ tóg kanê tÿ 30 han mÿ. ⁹ Ha to jykren há han,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tÿ Topê jykre to vënh kanhrân ke
(Mc 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti to kãmũ mũ, kÿ ag tóg ti mÿ: “ã tÿ ne tó nê?” he mũ.

¹¹ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag hã ne, ù tÿ kanhkã tá nĩ ên tÿ tÿ êg pã'i nĩ ên ki kanhró nÿtĩnh mũ,” he mũ. “Jãvo ùn e ên ag vÿ, ki kanhrãn kãn ke tũ nĩ. ¹² Hã kÿ tóg ge nĩ. Û tÿ nén ù to jykrén há han kÿ tóg ù to jykrén mãn', ù to jykrén mãn' he tĩ. Komêr hã tóg to jykrén kãn ke mũ. Û tÿ nén ù to jykrén tũ nĩn kÿ tóg ti mÿ tũ tĩ, ti tÿ to jykrén sĩ han mũ ra. ¹³ Hã kÿ sóg ùn e ên ag mÿ nén kãme hã tó mũ, ag tÿ mēg mũ ra han sór tũ nÿtĩnh kÿ. Kÿ ag tóg ón kÿ mē ja nĩ sir, hã kÿ ag ki kagtĩg nÿtĩ, to jykrén tũ ag nÿtĩ sir. ¹⁴ Hã ra *Isaías* tóg tag rán ja nĩ gé, ha mē. “Mē jé ãjag tóg ke mũ, ón kÿ, hã ra tóg ãjag tÿ to jykrén tũ tĩnh mũ, hã kÿ ãjag tóg ki kagtĩg nÿtĩnh mũ. ¹⁵ *Povo* tag ag vÿ, krĩ tũ nÿtĩ. Nĩgrēg kutu ag nÿtĩ. Kanē kyvó ag nÿtĩ gé, ag tÿ inh ki ge sór tũ nÿtĩnh kÿ. Hã kÿ sóg ag tÿ há' henh ke tũ nĩ gé,” he tóg, Topē ti, he ja tóg nĩ, *Isaías* ti, *povo* tag to,” he tóg.

¹⁶ “Ag jãvo ãjag hã vÿ, nĩgrēg há nÿtĩ, hã kÿ ãjag tóg, jēmē há han mũ. ¹⁷ Ha mē, vãsÿ ke tÿ hēn ri ke ag vÿ, inh ve sór e ja nĩgtĩ, ãjag tÿ ùri vég mũ tag ti. Hã ra ag tóg inh kãtĩg ke jo kãgter kãn. Topē vĩ tó tĩ ag vē. Jykre kuryj ja ag nÿtĩ. Ge ra ag tóg inh ve ja tũ nĩgtĩ. ãjag hã ne inh vĩ mēg mũ', inhhã',” he tóg, *Jesus* ti, ti mré mũ tĩ ag mÿ.

Jesus tÿ nén fy kãmén

(Mc 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ “Kÿ sóg ãjag mÿ êg tÿ nén fy krãn kãmén há han mũ, ha mē. ¹⁹ Û tóg kejēn, ón kÿ Topē vĩ mēg mũ. Hã ra tóg to jykrén tũ nĩ. Kÿ Nén-Kórég vÿ, ti mÿ tÿ tũ' he mũ sir, ti tÿ mē ja ti tÿ. Kã jatú tóg nĩ sir. Nén fy tÿ êmĩn kri kutē mũ ên hã vē. ²⁰ Kÿ ti fy ù tóg, pãró kri krãn kÿ nĩ. Û vē gé. Topē vĩ mēg tóg mũ gé. Kÿ tóg kãnmar: he, he mũ sir. Ti mÿ tóg sér tĩ. ²¹ Hã ra tóg tÿ nén ù kré jãre tũ ên ri ke nĩ mÿr. Hã kÿ tóg tĩg sĩ han mũ, Topē mré. Nén ù jagy kutē kÿ tóg, Topē tovãnh mũ sir, ù tÿ Topē vĩ tugrĩn ti kato tē kÿ. ²² Ti fy ù tóg sónh kã ki krãn kÿ nĩ. Û vē gé. Topē vĩ mēg tóg mũ gé. Hã ra tóg ti rãnhraj hã mĩ êkrég mũ sir. Nén kar to én tóg mũ sir. Ón kÿ tóg riko nĩ sór mũ. Hã kÿ tóg Topē vĩ kã jatú' he mũ sir. Kÿ tóg kanēn há han tũ nĩ sir. ²³ Ti

fy ù tóg ga há ki krãn kÿ nĩ. Û vē gé. Topē vĩ mēg tóg mũ gé. Mē kÿ tóg to jykrén mũ sir. Kÿ tóg kanēn há han mũ sir. Kÿ ù vÿ tóg kanē tÿ 100 han, jo ù vÿ tóg kanē tÿ 60 han mũ, jo ù vÿ tóg kanē tÿ 30 han mũ gé,” he tóg.

Vãnh kãme

²⁴ Kÿ tóg vãnh to kãmén kÿ: “Nén-Kórég tÿ inh rãnhraj kókén sór mũ vÿ ge nÿnh mũ, ha mē,” he mũ. “Kejēn ù tóg ti japÿ tá nén ù fy krãn mũ. ²⁵ Kÿ tóg nÿr tĩ mũ, ti *camarada* ag ke gé. Kÿ ti kato tē ên tóg kutyg kÿ ti japÿ ra tĩ mũ, kÿ tóg tá jun kÿ vãnh fy krãn mũ, ti jakré ên kãmĩ. Kÿ tóg tĩ mũ sir. ²⁶ Kÿ ti jakré tóg mur mũ, mog tóg mũ, kanēn tóg mũ gé sir. Hã ra vãnh tóg ti mré mur mũ gé. ²⁷ Kÿ ti *camarada* ag tóg ti mÿ: “nén ù fy krãn êg tóg mũ vē, hã ra vãnh tóg ti mré mur mũ. Ne nē hÿn?” he mũ.

²⁸ Kÿ tóg ag mÿ: “êg kato tē ên rãnhraj hã vē,” he mũ. “Ên hã vÿ isũ kókég mũ'. “Kÿ ag tóg ti mÿ: “kÿ êg mÿ vãnh ên kunũnh ke tũ nĩ?” he mũ.

²⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mũ. “ãjag tÿ vãnh ên kunũnh kÿ tóg inh mÿ ãjag tÿ ti pēn ù kunũnh ha mē tĩ, vãnh mré. Kÿ kunũnh tũg nĩ. ³⁰ Vãnh hÿn tóg inh jakré mré mog mũ gé. Kÿ sóg êg tÿ krenh ken kÿ ù tÿ krég mũ ag mÿ: “vãnh kre vén nĩ,” henh ke mũ. “Kÿ tugfĩn nĩ, êg tÿ pũn jé. Kar kÿ ãjag tóg inh jakré krenh ke mũ, sÿ pãjó krēm vin han jé,” he tóg, ag *patrão* ti,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tÿ ù tÿ ón kÿ Topē ki ge kÿ nÿtĩ ên ag tón hã vē.

Topē vĩ tÿ vēnh kar kri rũm ke

(Mc 4.30-32; Lc 13.18-21)

³¹ Kÿ tóg ag mÿ: “ù tÿ kanhkã tá nĩ ên tÿ tÿ êg pã'i nĩ vÿ ge nĩnh mũ, ha mē,” he mũ gé. “Ka tÿ krén ri ke tóg nĩ. Ti krãn êg tóg tĩ. ³² Ti mog kÿ tóg vãhã vãnh kãfór kar nĩ. Hã kÿ sēsĩ ag vÿ ti féj kã ki ti jagfe han kÿ kã ki krēg tĩ,” he tóg.

³³ Kÿ tóg fag mÿ: “Topē tÿ tÿ êg pã'i nĩ vÿ ùn tÿtã fag tÿ êmĩ han ri ke nĩ,” he mũ gé. “Êmĩ han jé fag tóg, êmĩ jãgia jafã tÿ *fermento* ên tÿ farĩnh mré jãgãg tĩ. Kÿ tóg tÿ sòn ke kãn tĩ,” he tóg.

Jesus tÿ nén ù tÿ êg kanhrãn

(Mc 4.33-34)

³⁴ Nén tỹ hên ri ke kāmén tóg tĩ, *Jesus* ti, vênh kar mỹ. “Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩnh ke vỹ tag ri ke nĩ,” he tãvĩ han tóg tĩ ag mỹ. ³⁵ Hã ra tóg rán kỹ nĩ gé. Vãsỹ Topê vĩ tó tĩ ù tóg *Jesus* to tag rán ja nĩ, ha me: “nén tỹ hên ri ke kāmén jé sóg ke mũ. Inh jo tó ja tũ ên tó jé sóg ke mũ. Û vỹ tag mẽ ja tũ nĩ ver, sỹ tónh ke mũ tag,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ tó tĩ ên, *Jesus* to.

Jesus tỹ vãnh kāmén

³⁶ Ag mỹ kāmén kãn kar kỹ tóg, vênh e ên ré kỹ ĩn kã ra rã mũ, *Jesus* ti. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg, ti to kãmũ mũ, ti ki jēmẽ jé. “Êg mỹ ã tỹ ag mỹ kāmén ja ên ti tó mãn nĩ, ã tỹ ag mỹ êkré mré vãnh tó ja ên ti. Êg tỹ ver to jykrén tũ tóg tĩ,” he ag tóg mũ.

³⁷ Kỹ tóg ag mỹ: “êprã ke fi kósin vỹ nén ù fy krãn mũ. Inh hã vễ,” he mũ. ³⁸ “Ga hã to sóg: êpỹ, he mũ. Kỹ inh jakré vỹ tỹ, Topê kré ag ri ke nỹtĩ, kỹ vãnh vỹ tỹ, Nén-Kórég kré ag ri ke nỹtĩ gé. ³⁹ Û tỹ ag han mũ vỹ tỹ, Japo ti nĩ, Nén-Kórég ên kré ag. Ti krenh ke kurã hã vỹ: kurã tỹ êgno, he mũ. Û tỹ inh jakré krenh ke mũ ag vỹ tỹ, Topê tỹ jëgnê jafã ag nỹtĩ. ⁴⁰ Kurã tỹ êgno kã ag tóg, êg tỹ vãnh pũn ên ri ke han ke mũ, Japo tũ ag tỹ. ⁴¹ Êprã ke fi kósin ên, inh hã vỹ, isỹ jëgnê jafã ên ag jëgnênh ke mũ sir, kỹ ag tóg, ù tỹ vễjykre pãno han mũ kar ag génh kãn ke mũ, ù tỹ ù ag mỹ: “ha jatun mỹ Topê vĩ mranh,” he mũ kar ag ke gé. ⁴² Ag génh kỹ ag tóg, pĩ gru mág ên ki ag vãm ke mũ sir. Tá ag tóg vêsýrénh tãvĩ han ke mũ. Ag jã tỹ ag tóg gyngyn kenh ke mũ, jũ kỹ, vêsýrénh kỹ ke gé. ⁴³ Ag jãvo ùn jykre kuryj ag vỹ, hapê nỹtĩnh mũ, sĩnvĩ, kókov, rã gru ri ke, ag tỹ ag jóg tá nỹtĩnh kỹ sir, ag tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ ven kỹ. Ha mẽ há han,” he tóg, *Jesus* ti.

Êpỹ ki jãnkamy kãme

⁴⁴ “Kỹ êg tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke vỹ, tag ri ke nĩ gé, ha mẽ. Û tỹ ti *patrão* japỹ tá jãnkamy ne kunũnh kỹ péju mãn kỹ nĩm ên ri ke tóg nĩ. Ti péju mãn kar kỹ tóg, ti tỹ nén kar fón kãn mũ sir, ti kaja to êpỹ ên vyn jé sir. Ti tỹ êpỹ ên vyn kar kỹ jãnkamy ên vỹ tỹ, ti tũ nĩ sir,” he tóg. Ti tỹ êg tỹ ti ki rã há han ke kãmén hã vễ.

Pérola kãme

⁴⁵ “Êg tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke vỹ tag ri ke nĩ gé, ha mẽ,” he tóg mũ gé. “*Negociante* ù tóg jãnka han jafã tỹ *negociar* he tĩ, *pérola* tỹ. Hã kỹ tóg ùn há kuprêg tĩgtĩ. ⁴⁶ Kejên tóg ùn hapê ù vég mũ sir, ùn kaja e. Kỹ tóg ti tũ vãm kãn mũ sir, ti tỹ ùn sĩnvĩ pẽ ên kũpra he jé,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ êg mỹ êg tỹ ti ki rã há han ke kãmén mãn hã vễ gé.

Rede kãme

⁴⁷ “Êg tỹ Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke kãme ù vễ gé, ha mẽ,” he tóg mũ gé. “*Rede* ri ke tóg nĩ, êg tỹ tỹ pirã kugmĩ jafã ên. Ti fón êg tóg tĩ, goj kã ki, êg tỹ pirã kugmĩ jé, kãkufár ke gé. ⁴⁸ Goj ki fón kar kỹ êg tóg nỹgnỹn tĩ sir, kỹ êg tóg, pirã mré kãkufár gég tĩ. Génh kỹ êg tóg, ùn mág hã kuprêg tĩ, ma mũ jé. Ûn kãsir ên tugvãnh êg tóg tĩ. ⁴⁹ Ge ti nĩnh mũ, kurã tỹ êgno kã. Topê tỹ jëgnê jafã ag tóg, ùn jykre kuryj ag kuprêg ke mũ, Topê mỹ. ⁵⁰ Ûn jykre pãno ag vãm jé ag tóg ke mũ, pĩ gru mág ên ki. Tá ag vêsýrénh ke vễ sir. Ag jã tỹ ag tóg gyngyn kenh ke mũ, tỹ ag gangan kenh ke mũ, jũ kỹ, vêsýrénh kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg panh kãme

⁵¹ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ãjag mỹ tag to jykrén kãn mũ ha?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ sir.

⁵² Kỹ tóg ag mỹ: “kỹ tóg há tĩ,” he mũ. “Û tỹ Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ên, ti tỹ kanhkã tá nĩ ên jykre han kỹ tóg ge nĩ, ha mẽ. Êg panh ri ke ti nĩ. Kejên tóg êg mỹ ti tỹ nén sĩnvĩ ven tĩ, ti tỹ ùri mǎg mũ ti, ti tỹ vãsỹ mãn ja ên ke gé,” he tóg. Ti tỹ êg tỹ Topê vĩ to vênh kanhrãn mág han tón hã vễ.

Jesus tỹ Nazaré ra vỹn ke (Mc 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Ag mỹ kãmén kãn kar kỹ tóg, tá kãkutê mũ sir. ⁵⁴ Kỹ tóg ti jamã ra tĩ mũ sir. Tá jun kỹ tóg, vênh kanhrãn jafã krêm ag kanhrãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ, ti vĩ ti. Kỹ ag tóg ti to vĩ kónãn mũ. “Hên tán hỹn ki kanhrãn, vễjykre tag ki? Û nỹ hỹn ti kanhrãn, ti tỹ nén han vãnh tag hynhan jé? ⁵⁵ Đn han tĩ ên kósin vễ mỹr. Ti mỹnh fi vỹ tỹ *Maria* fi nĩ, kỹ ti jãvy ag vỹ ki nỹtĩ, *Tiago, José, Simão, Judas*. ⁵⁶ Kỹ

ti ve fag vỹ, tag ki nỹtĩ gé, ẽg mré. Ti tỹ ne jé ẽg kãfór nĩ sór nẽ hỹn?“ he ag tóg mũ sir, *Jesus* to.

⁵⁷ Kĩ tóg ag mỹ tỹ ù nỹ. Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “ẽmã ù tá ag tóg Topẽ vĩ tó tĩ to é he tũ nĩgtĩ. Jãvo ti jamã tá ke ag tóg ti to é he tĩ, ti mré ke ag, ti kanhkã ag,” he mũ.

⁵⁸ Kĩ tóg tá *milagre* e hynhan tũ nĩ, ag tỹ ti ki ge jãvãnh nỹtĩn kỹ.

14

João Batista ter

(*Mc 6.14-29; Lc 9.7-9*)

¹ Kĩ kejẽn pã'i mág tỹ *Herodes* vỹ mẽg mũ, *Jesus* kãme ti. ² Kĩ tóg ti *camarada* ag mỹ: “*João Batista* hỹn, ãjag tỹ inh mỹ ù tó mũ ẽn ti,” he mũ. “Ti hỹn rĩr mãn, sỹ ti tén kar kỹ, hã kỹ tóg *milagre* tỹ hẽn ri ke hynhan tĩgtĩ,” he tóg, *Herodes* ti, *Jesus* to.

³ *Herodes* vỹ *João* se ja nĩ, *Herodias* fi tugnĩn. Ti jãvy tỹ *Filipe* prũ ja fi vẽ, hã ra tóg fi tỹ prũg mũ, *Herodes* ti. Hã kỹ *João* tóg ti mỹ: ⁴ “ã hã ne tóg, ã mré ke prũ fi tỹ prũg mũ,” he ja nĩ. “Fi ki ã tóg Topẽ vĩ mranh mũ,” he tóg, *João* ti, *Herodes* mỹ.

⁵ Kĩ *Herodes* tóg ti tén sór mũ, hã ra tóg vẽn kar kamẽg mũ. Vẽn kar tóg *João* to: “Topẽ vĩ tó tĩ ù vẽ,” he tĩ. ⁶ Hã ra tóg kejẽn *Herodes* mur ja kurã tá krỹg mũ. Kỹ fénhta ẽn kã *Herodias* fi kósin fi vỹ ag jo vẽn grén mũ sir, ti mré jẽg mũ ag jo. Kỹ tóg *Herodes* mỹ sĩnvĩ nĩ. ⁷ Kĩ tóg fi mỹ: “ã tỹ nèn to vĩ mũ kar nĩm jé sóg ke mũ ã mỹ, sỹ ke há vẽ,” he mũ.

⁸ Kĩ fi tóg fi mỹnh fi mỹ tó mũ. Kĩ fi mỹnh fi tóg, fi krĩn mũ, fi tỹ *João* krĩ to vĩ jé. Kĩ fi tóg: “inh mỹ ùri *João Batista* krĩ tỹ pẽnky kã kã nĩm,” he mũ.

⁹ Kĩ tóg ti mỹ e tĩ sir, ti tỹ ti tén jé. Hã ra tóg fi mỹ: “sỹ ke há vẽ,” he ja nĩ, kỹ ti mré jẽg mũ ag vỹ mẽ kãn ja nĩ. Kĩ tóg fi mỹ: “he,” he mũ sir. ¹⁰ Kĩ tóg *soldado* ù jẽnẽg mũ, ti tỹ *João* krĩ kym jé. Hã ra *João* tóg vẽn ja kã kã nĩ nĩ. ¹¹ Kĩ tóg ti krĩ kym mũ sir. Pẽnky kã kã nĩm kỹ tóg, fi mỹ nĩm mũ, tytãg fi mỹ, ti krĩ ti. Kĩ fi tóg fi mỹnh fi mỹ ma tĩ mũ. ¹² Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg, ag tỹ mẽ kỹ ti vyn kãmũ mũ, vẽn kej tá ti péju jé. Ti péju kar kỹ ag tóg *Jesus* mỹ tónh mũ mũ.

Jesus tỹ ùn e jẽn

(*Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14*)

¹³ *Jesus* tóg, ti tỹ *João* ter mẽ kỹ tá kãkutẽ mũ, *canoa* kãmĩ. Kĩ tóg ẽmã tũ ja ra tĩ mũ sir, ti pir mỹ nĩ jé. Hã ra vẽn e ẽn ag tóg ti tĩg mẽg mũ. Kĩ ag tóg ti nón mũ mũ, ag pẽn kã, ẽmã kar tá kãmũ kỹ. ¹⁴ Kĩ *Jesus* tóg kafã ù tá vag ke mũ, kỹ tóg tá ùn e ẽn ag vэг mũ sir, ti nón kãmũ mũ ẽn ag. Kĩ ag tóg ti mỹ jagtar nỹtĩ. Ag jagãgtãn kỹ tóg, ag kã mũ ùn kagyga ag tỹ há' he mũ sir.

¹⁵ Hã ra tóg rãké nỹ sir, kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “rãké ti nỹ ha,” he mũ. “Tag mĩ tóg ẽmã tũ tĩ. Kĩ tóg ã tỹ ag jẽgnẽn há tĩ, ag tỹ ẽmã ù ra mũ jé, vẽn kũpra he jé,” he ag tóg mũ.

¹⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “ha inhhã ag jẽn, kỹ ag tóg hẽ ra mũnh ke tũ nĩ,” he mũ.

¹⁷ Kĩ ag tóg ti mỹ: “hã ra tóg tũ tĩ, vẽn tĩ,” he mũ. “Èmĩ tỹ 5 (ke) hã vỹ ki nỹtĩ, pirã régre ke gé,” he ag tóg.

¹⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “inh mỹ ma kãmũ jẽg ge,” he mũ. ¹⁹ Kĩ tóg ùn e ẽn ag mỹ tó mũ, ag tỹ re tá nĩgnĩ kỹ nỹtĩ jé. Kĩ tóg ẽmĩ tỹ 5 (ke) ẽn mãg mũ, pirã régre ẽn ke gé. Kĩ tóg kanhkã ki ẽvãnh mũ sir. Vẽn ẽn to tóg Topẽ mré vĩ mũ sir. Kĩ tóg vãhã ẽmĩ kénh kỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ vin mũ sir, ag tỹ kãnhkrén jé, ùn e ẽn ag mỹ. ²⁰ Kĩ vẽn kar tóg ko kãn kỹ funfór mũ sir. Hã ra tóg kén mũ. Kẽj tỹ 12 (ke) fãn ag tóg mũ, ti ke tỹ. ²¹ Èmĩ ko mũ ẽn ag tóg tỹ ùn tỹ 5 *mil* (ke) ag nỹtĩ, ùn tỹ tá mré tó tũ, fag krẽ mré tó tũ, hã ra fag tóg tá e nỹtĩ gé mỹr, ha mẽ.

Jesus tỹ goj nig mág kri tĩg

(*Mc 6.45-52; Jo 6.15-21*)

²² Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ tó mũ, ag tỹ *canoa* kã mũ mũ jé, ag tỹ ti jo kafã ù ra mũ jé. “Isỹ ver ùn e tag ag mỹ: ha mũjẽg, henh ke vẽ,” he tóg ag mỹ. ²³ Ag mũ kar kỹ tóg, ti pir mỹ krĩ ra tâpny mũ, Topẽ mré vĩ jé. Tĩ tỹ tá nĩ ra tóg kutyg mũ sir. ²⁴ Kĩ *canoa* tóg goj nig mág ẽn kã mũ tĩ mũ sir, kafã ù ra. Nig fyr tóg kuvar gy nĩ. Kãka vỹ ag kato tẽ mũ gé, hã kỹ ag tóg mũ kónãn mũ. Kĩ goj tóg krém krém ke sa nĩ, kỹ tóg ag kutãn mũ, goj ti. ²⁵ Hã ra *Jesus* tóg kurã ke ra ag to kãtĩ mũ, goj kri tĩg kỹ, ti pẽn kã. ²⁶ Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti vэг mũ, ti tỹ goj kri tĩg kỹ, kỹ ag fe

tóg jūrūn ke mū. “Vēnh kuprīg vē,” he ag tóg mū. Ti kamēg ky ag tóg vēkrēnkrēr mū sir. ²⁷ Hā ra *Jesus* tóg ag mý: “inh kamēg tūg nī, inh hā vē, jūrūn ke tūg nī,” he mū.

²⁸ Ky *Pedro* tóg ti mý: “ā hā mý'? Ky inh mý tó, isý ā to tīg jé, goj kri tīg ky,” he mū.

²⁹ Ky *Jesus* tóg ti mý: “kunīg ge,” he mū. Ky *Pedro* tóg *canoā* ki kākutē ky goj kri tī mū sir, *Jesus* to. ³⁰ Ti tý goj kri tīg ky tóg vāhā, kāka ki ēvānh mū, ky tóg mūmēg mū sir. Mūmēg ky tóg goj ki pun ke ky ter kren mū. Ky tóg prēr mū. “*Senhor*, inh kren han nī,” he tóg.

³¹ Ky *Jesus* tóg vēsýmér ti kāgmīg mū. Ky tóg ti mý: “inh ki rā há han tū ā tóg nī, vý,” he mū. “Ā hā ne tóg: inh mý tá jun mū vý? he mū', hā ky ā tóg ki pun ke kren mū,” he tóg.

³² Ky ag tóg *canoā* kā ki ge mū sir. Ky kāka ēn tóg tū' he mū sir, vēsýmér. ³³ Ky tóg ag mý há tī. Ky ag tóg *Jesus* ki ge há han ky ti mý: “Topē kósin vý tý ā nī, mýr,” he mū.

Jesus tý Genesaré tá jun (Mc 6.53-56)

³⁴ Ky ag tóg kafā ũ tá junjun mū sir, ga tý *Genesaré* tá. ³⁵ Tá ke ag tóg, ag tý *Jesus* ve ky ti ki kanhrān mū. Ky ag tóg vēnh kar mý vēnh vī jēgnēg mū sir, ag tý ũn kagyga ag tatī kāmū jé, *Jesus* to. ³⁶ Ky ag tóg *Jesus* mý to vī mū, ag tý ti kur tóv mē jé. Ky ũ tý ti kur mēg mū ag tóg há' he kām mū sir.

15

Judeu ag jykre si (Mc 7.1-13)

¹ Ky kejēn pā'i ũ ag tóg *Jerusalém* tá junjun mū, *Jesus* tá, Topē vī to ēg kanhrān tī ag mré hā. *Jesus* mý ag tóg: ² “ā mré mū tī ag ne tóg ēg jykre si mranh tī',” he mū. “Ēg jykre si ki ēg tóg ēg jēn ke jo nīgpég tī. Jāvo ag tóg ag nīgpég tū ra jēg tī, ā mré mū tī ag” he ag tóg.

³ Ky *Jesus* tóg ag mý: “ājag hā vý Topē vī mranh tī, inhhā, ājag tý ājag jykre si han ky,” he mū. ⁴ “Topē tý ēg mý tón hā vē, ha mē: “ā mýnh fi mré ā panh kamēg nī, fag jagāgtān nī,” he ja tóg nī. Ky tóg tag tó mū gé, ha mē: “ū tý ti han mū fag mý vī kónān mū ēn tén jé ā tóg ke mū,” he ja tóg nī gé, Topē ti. ⁵ Ti jāvo ājag tóg tag tó tī, ha mē: “ā

panh mý nén ũ nīm tūg nī, ā mýnh fi mý nīm tūg nī gé, ā tý fag mý: “sý ājag mý nén ũ nīm ke vē vē, hā ra sóg Topē mý nīm sór mū,” hen ky. “Ū tý tag han ky tóg há tī,” he ājag tóg tī. ⁶ Hā ky ājag tóg Topē vī tý tū' he tī, ājag tý ājag jykre si hā han ky,” he tóg.

⁷ “Jykre régre ājag nýtī, ha mē. Hā ky *Isaiás* vý ājag to vī ja nīgtī, ti tý tag tó ky, ha mē. ⁸ “*Povo* tag vý ag nūnē hā tý inh mý vī há han tī, hā ra ag jykre pijé tý inh jykre ný',” he ja tóg nī. ⁹ “*Fagrīnh* mý ag tóg iso grīnhgrīnh ke tī, hā ra ag tóg ēprā ke ag jykre to: Topē tý tón hā vē, he tī,” he ja tóg nīgtī, *Isaiás* ti. Ki hā tóg tó ja nī, ājag to, ājag jykre régre nýtīn ky,” he tóg, *Jesus* ti.

Ne tý ēg kavénh (Mc 7.14-23)

¹⁰ Ky tóg vēnh kar jé prēr mū sir, ag tý ti rā hā nýtī jé, ti vī jēmē há han jé. Ky tóg ag mý: “ha mē, sý nén tó mū ti, ky to jykren nī gé,” he mū. ¹¹ “Ēg jēn pijé ēg kavénh tī'. Ēg jēnky kā ra ēg tóg rāg tī, vējēn tý. Nén ũ tý ēg ki kāpa hā vý ēg kavénh tī, ha mē,” he tóg.

¹² Ky ti mré mū tī ag tóg ti to kāmū ky ti mý: “ha mē,” he mū. “Pā'i ag vý ā to jū nýtī, ā tý ag mý: vējēn pijé ēg kavénh tī', hen ky,” he ag tóg ti mý.

¹³ Ky tóg ag mý: “ēg jóg mág tý nén krān ja tū ēn vām kām ky nīnh ke vē, ēg jóg tý kanhkā tá nī tý nén krān ja tū ēn ti,” he mū. “Ag pijé tý Topē krē nýtī', pā'i ēn ag, hā ky tóg ag vām ke mū,” he tóg. ¹⁴ “Hā ky ag to jykren tūg nī. Ūn kyvó ag mý ag tóg: “sý ā jāmī tūg ke vē,” he tī, hā ra ag tóg ag kóm kyvó nýtī gé, ky ũn kyvó tý ũn kyvó jāmī tīg ky ag tóg kāgnó ki vār kām ke mū, ha vem nī,” he tóg. Ag tý nūgme ki vār ke to ken hā vē, hā vý: kāgnó ki vār, he mū.

¹⁵ Ky *Pedro* tóg ti mý: “ēg mý kāmén há han nī, ā vī tag,” he mū. ¹⁶ Ky *Jesus* tóg ag mý: “ky ājag mý ver ki kanhrān tū'?” he mū. ¹⁷ “Mý ājag tý to jykren tū tī'?” he tóg. “Ha vé, ēg tý ēg jēn tý ēg jēnky kā ra rāg ky tóg ēg nug kā ra rā mū, kar ēg tóg fón mū sir. ¹⁸ Nén tý ēg ki kāpa mū vý tý ēg jykre nī, hā ky tóg ēg kavénh tī. ¹⁹ Nén tý ēg ki kāpa mūn hā vē, ha mē: jykren kónān, ũ tén, ti prū tū fi mré ný, fi mén tū mré ný, ũn mén tū fag to én, nén ũ péju, ũ to ón, ũ to vī kónān. ²⁰ Nén

tỹ ãg ki kãpan hã vễ, ãg kavénh tĩn hã vễ. ãg tỹ nĩgpég tũ ra jẽn kỹ ti pijé ãg kavénh tĩ', he tóg, *Jesus* ti.

Canaã tá ke fi tỹ Jesus mré vēmén
(*Mc 7.24-30*)

²¹ Kỹ *Jesus* tóg tá kãkutẽ kỹ ga ù ra tĩ mũ, ãmã tỹ *Tiro* ra, ãmã tỹ *Sidom* ra. ²² Ti tỹ tá jun kỹ fóg ù fi tóg ti venh kãtĩ mũ. Ga tỹ *Canaã* tá ke fi vễ. Kỹ fi tóg *Jesus* tá jun kỹ prěr mũ. “!..*Senhor*, *Davi* krẽ'krẽ..!” he fi tóg. “!..Inh jagãgtãn ra..!” he fi tóg. “!..Inh kósín fi vỹ jagrẽ kórég távĩ nĩ, inh mỹ tóg ã tỹ fi mỹ kutēm há tĩ..!” he fi tóg, prěr kỹ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ vỹ tũ nĩ. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “ã mỹ fi ve sór tũ? ãg nón fi tóg ãg jé prěr mũ, kỹ tóg ãg mỹ e tĩ,” he mũ.

²⁴ Hã ra tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Topẽ vỹ inh jẽnẽ, sỹ *Israel* ag hã tỹ há' he jé, ù tỹ *Israel* kã mĩ Topẽ vỹ mranh mũ ag tỹ,” he tóg. Hã ra fi tóg tỹ fóg nĩ, hã kỹ *Jesus* tóg fi ve sór tũ nĩ.

²⁵ Ge ra fi tóg ti tá jun mũ sir. Ti krēm fi tóg grĩnh ke mũ. Kỹ fi tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Á mỹ inh jagãgtãn ke tũ?” he fi tóg.

²⁶ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ: “há tũ tóg nĩ, ã tỹ nén to vỹ mũ ti,” he mũ. “ãg krẽ jamĩ vỹ tỹ ãg krẽ tũ nĩ, kỹ ãg tóg kasor mỹ fón tũ nĩgtĩ,” he tóg.

²⁷ Kỹ fi tóg: “hỹ, hã ra kasor sĩ tóg ãmĩ vár ko tĩ,” he mũ. “Hã kỹ inh mỹ ãmĩ vár nĩm, hã vỹ: inh kósín fi tỹ há' henh ke, he mũ,” he fi tóg.

²⁸ Kỹ tóg fi mỹ: “ã hã ne tóg inh ki rã há han'. Hã kỹ sóg ã mỹ han mũ,” he mũ. Ti tỹ tag tó kỹ fi kósín fi tóg há' he mũ, óra ãn hã kã.

Jesus tỹ ùn e ag tỹ há' he

²⁹ Kỹ *Jesus* tóg ãmã ãn tá kãkutẽ kỹ goj nig mág tỹ *Galiléia* ãn fyr jagma tĩ mũ. Kỹ tóg krĩ to tãpry kỹ tá nĩ mũ. ³⁰ Kỹ ùn tỹ hẽn ri ke ag vỹ tá junjun mũ, ùn kagyga ag ke gé, ùn kãnhgrĩ ag ke gé, fag mré hã. Ti ki ag tóg junjun mũ, kỹ tóg ag tỹ há' he kãn mũ. ³¹ Kỹ tóg vẽn kar ãn mỹ e tĩ. ùn vỹ vãn ag tóg vỹ há nỹtĩ, ùn kãnhgrĩ ag tóg mũ há nỹtĩ, ùn kyvó ag tóg ãvãn há nỹtĩ gé. Kỹ ag tóg Topẽ mỹ vỹ há han mũ sir.

Jesus tỹ ùn e ù jẽn mãn
(*Mc 8.1-10*)

³² Kỹ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag jé prěr mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “inh mỹ ag tóg jagtar nỹtĩ, ùn e tag ag,” he mũ. “Kurã tãgtũ han ag tóg huri ãg mré. Hã ra ag tóg ver vějẽn vэг tũ nĩ. Kỹ tóg sỹ ag jęg tũ ra ag jěgně jãvãn tĩ, ag jamã ra. Ag mũn kỹ ù ag hỹn kãgter ke mũ, kókĩnkĩr kỹ,” he tóg.

³³ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “ki tóg ãmã tũ nĩ, ki tóg ga kórég nĩ,” he mũ. “ãg hỹn hẽ tá vějẽn venh mũ, ãg tỹ ùn e tag ag jẽn jé?” he ag tóg ti mỹ.

³⁴ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ãmĩ tỹ hẽ ri ke vỹ ki nỹtĩ ge?” he mũ. Kỹ ag tóg: “ũ tỹ 7 (ke) vễ, kãkufár pipir ke gé,” he mũ.

³⁵ Kỹ tóg ùn e ãn ag mỹ: “nĩgnĩ ra, ga kri,” he mũ. ³⁶ Kỹ tóg ãmĩ tỹ 7 (ke) mäg mũ, pirã mré, kỹ tóg to Topẽ mré vỹ mũ. Kỹ tóg vẽn kãkugpãg mũ, ãmĩ ti. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ vin mũ, ag tỹ vẽn e ãn ag mỹ kãnhkrén jé. ³⁷ Kỹ ag tóg ko kãn mũ, funfór ag tóg mũ, hã ra tóg kén mũ. Kre tỹ 7 (ke) fãn tóg mũ sir, *Jesus* mré mũ tĩ ag tỹ génh kỹ. ³⁸ ù tỹ ko mũ ag vỹ tỹ ù tỹ 4 mil (ke) nỹtĩ, ag távĩ, ùn tỹtã mré tó tũ, ag krẽ mré tó tũ. Hã ra fag tóg tá e nỹtĩ gé.

³⁹ Kỹ *Jesus* tóg ag jěgněg mũ, ag jẽn kar kỹ, ag jamã ra. Kỹ tóg *canoa* ki rã mũ sir, ãmã tỹ *Magadã* tá ga ra tĩg jé, ti mré mũ tĩ ag mré.

16

Ag tỹ Jesus mỹ milagre to vỹ
(*Mc 8.11-13; Lc 12.54-56*)

¹ Kỹ pã'i ù ag tóg *Jesus* tá junjun mũ. Ag tỹ ón kỹ ti ki jěmẽ sór vễ, ag tỹ kar kỹ ti kato vỹ jé. Kỹ ag tóg ti mỹ *milagre* to vỹ mũ. Ag tỹ ti jykre to: “Topẽ jykre mỹ vỹ?” he sór vễ. ² Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “ta to jykren há ãjag nỹtĩ, ãmẽ to ke gé,” he mũ. “Rãkãnh kỹ ãjag tóg kãnhkã ki ãvãn tĩ. Rãren kỹ ãjag tóg: “ãmãn ke vễ,” he tĩ. ³ Kỹ ãjag tóg kusãg ki kãnhkã ki ãvãn tĩ gé. Kãnhkã pũr kỹ ãjag tóg sir: “ta vỹ kutẽn mũ, kãnhkã vỹ pũr mũ” he tĩ. Tó há han ãjag tóg tĩ, rãre ve kỹ, kãnhkã pũr ve kỹ ke gé. Hã ra ãjag tóg inh ki kagtĩg nỹtĩ, ãjag tỹ sỹ nén han mũ vэг mũ ra. Hã kỹ ãjag tóg: “Topẽ jykre mỹ vỹ?” he tĩ. ⁴ Kórég ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ Topẽ ki ge jãvãn nỹtĩn kỹ. ùri ke kar vỹ kórég nỹtĩ gé, ãjag ri ke. *Milagre*

venh ke tũ ãjag tóg nĩ. Vãsỹ Topẽ vĩ to tĩ ù tóg nĩgtĩ, hã vỹ: *Jonas*, he mũ. *Jonas* tỹ nén ve ja ên ri ke hã ve jé ãjag tóg ke mũ, ùri,” he tóg, *Jesus* ti. Kĩ tóg ag ré kĩ tĩ mũ sir.

Fermento kãme ù
(*Mc 8.14-21*)

⁵ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩ mũ, goj nig mág kafã ù ra. Tá junjun kĩ ag tóg êmĩ to jykrén mũ sir. Kã jatun kĩ ag tóg mũ ja nĩ. ⁶ Kĩ *Jesus* tóg tag to ag kanhrãn mũ. “*Fariseu* mré *Saduceu* ag tỹ *fermento* há kamẽg nĩ,” he tóg mũ.

⁷ Kĩ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti tỹ ãg tỹ êmĩ mãg tũ ên to hỹn,” he mũ.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, kĩ tóg ag mỹ: “inh ki ge há han tũ ãjag tóg nĩ ver. Hã kĩ ãjag tóg jagnẽ mỹ: “êmĩ tũ mỹ!” he mũ.

⁹ Ver tóg ãjag tỹ to jykrén tũ tĩ'. Êmĩ tỹ 5 (ke) ên mĩ êkrén nĩ. Û tỹ 5 *mil* (ke) ag tóg ko kãn, hã ra tóg kén, ag kar tỹ ko mũ ra. Ti ke hỹn kěj tỹ hẽ ri ke fãn?“ he tóg. Kĩ ag tóg ti mỹ tó mũ sir. ¹⁰ Kĩ tóg ag mỹ: “jo êmĩ tỹ 7 (ke) ên ti, ù tỹ 4 *mil* (ke) ag vỹ kó, hã ra tóg kén mũ gé, ag kar tỹ ko mũ ra. Ti ke hỹn kěj tỹ hẽ ri ke fãn?“ he tóg. Kĩ ag tóg ti mỹ tó mũ gé sir.

¹¹ Kĩ tóg ag mỹ: “kỹ inh vĩ to jykrén nĩ,” he mũ. “Êmĩ tó tũ sóg nĩ. *Fermento* pẽ tó tũ sóg nĩ gé. To jykrén há han nĩ, ha mẽ. *Fariseu* mré *Saduceu* ag tỹ *fermento* há kamẽg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹² Kĩ ag tóg vãhã to jykrén há han mũ sir. Ti tỹ *fermento* pẽ tó pijé'. Ti tỹ *Fariseu* mré *Saduceu* ag jykre tó ja vẽ. Ag jykre régre nỹtĩ hã to tóg: “ên kamẽg nĩ,” he ja nĩ, *Jesus* ti.

Pedro tỹ Jesus kãmén
(*Mc 8.27-30; Lc 9.18-21*)

¹³ Kĩ *Jesus* tóg êmã tỹ *Cesaréia Filipe* ra tĩ mũ. Kĩ tóg ag mỹ: “tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ. Kĩ ag iso hẽ ri ke tĩ?“ he mũ.

¹⁴ Kĩ ag tóg ti mỹ. “ũ ag tóg ã to: “*João Batista* vẽ,” he tĩ. Jãvo ù ag tóg: *Elias* vẽ, he tĩ. Jãvo ù ag tóg: *Jeremias* vẽ, he tĩ gé, jãvo ù ag tóg: Topẽ vĩ tó tĩ ù vẽ, he tĩ gé,” he mũ.

¹⁵ Kĩ tóg ag mỹ: “ag jãvo ãjag hẽ ri ke tĩ, iso?“ he mũ.

¹⁶ Kĩ *Simão Pedro* tóg ti mỹ: “tỹ ã *Cristo* nĩ. Topẽ kósin vỹ tỹ ã nĩ. Ûn rĩr nĩ ên kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ.

¹⁷ Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: “*Simão*’, *João* kósin’,” he mũ. “Êprã ke tỹ ã mỹ tó pijé’, inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ ã mỹ tó vẽ. Hã kĩ tóg ã ve há han mũ, Topẽ ti,” he tóg. ¹⁸ “Ha mẽ, tỹ ã *Pedro* nĩ, hã vỹ: pó, he mũ. Pó tag kri sóg isũ han mũ, tỹ ãn ri ke ên, hã vỹ: “ã tỹ ag mỹ inh vĩ tó tugrĩn ag tóg inh ki genh ke mũ,” he mũ. Kĩ ù tỹ inh ki ge kĩ nỹtĩ ag vỹ tỹ Topẽ ãn ri ke nỹtĩ. Ag fár tỹ tũ’ he mũ ra ag tóg rĩnrĩr mãn ke mũ. Tũ’ henh ke tũ ag tóg nĩ. ¹⁹ Êprã ke ag vỹ kanhkã ra mũnh ke mũ, ã vĩ ki. ã hã mỹ sóg ti nón jafã finh ke mũ sir, save ti. Kĩ ã tỹ ù mỹ: “kanhkã ra tĩg jé ã tóg ke mũ,” hen kĩ tóg ra tĩg mũ. Kĩ ã tỹ ù mỹ: “kanhkã ra tĩg ke tũ ã nĩ,” hen kĩ tóg ra tĩg ke tũ nĩ,” he tóg, *Pedro* mỹ.

²⁰ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag tỹ ti kãmén kamẽg mũ ver. “Ker ù mỹ sỹ tỹ *Cristo* nĩ tó hẽ!“ he tóg mũ ag mỹ.

Jesus tỹ ti ter ke tó vén
(*Mc 8.31–9.1; Lc 9.22-27*)

²¹ Kĩ tóg komẽr hã ti mré mũ tĩ ag mỹ ti jagtar ke kãmén mũ. “Kãnhmar sóg *Jerusalém* ra tĩg mũ ha,” he tóg. “Tá sóg hã ra jagtar ke mũ. Kófa ag vỹ iso kórég nỹtĩnh mũ, ha vem nĩ, Topẽ tũ to pã’i ag, Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tỹ isén ke vẽ, hã ra sóg kurã tãgtũ ki rĩr mãn ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²² Kĩ *Pedro* tóg ti pin kĩ ti mỹ: “*Senhor*, Topẽ jé ã jy nĩgãn, ã tỹ ã jagtar ke tag vég tũ nĩ jé,” he mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg vêsỹjãm êvãnh kĩ ti mỹ vĩ tar han mũ sir, ti to jũ kĩ. “Kutĩg, *Satanás*,” he tóg, *Pedro* mỹ. “Isỹ Topẽ vĩ mranh han sór ã tóg mũ. ã pijé Topẽ jykre tó mũ’. Êprã ke jykre vẽ, ã tỹ inh mỹ nén tó mũ tag tĩ,” he tóg.

²⁴ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ãjag tỹ inh mré kãmũ kĩ tóg há tĩnh mũ,” he mãn mũ. “Kỹ ãjag jykre tovãnh nĩ, ãjag tỹ isũ hã han jé. Ha vé, ag tỹ inh krunh tỹ inh kri fi kĩ sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa kĩ isén jé, ha vem nĩ. Vẽnh nenh ke tũ sóg nĩ. Isỹ tag han ri ke han nĩ, ãjag tỹ inh mré mũ sór kĩ,” he tóg. ²⁵ “ãjag tỹ ãjag jykre hã han kĩ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ãjag tỹ isugrĩn ãjag jykre tovãnh kĩ ãjag krenkren ke mũ, ãjag kãgter ke mũ hã ra. ²⁶ Hẽn ri ke mũn ãjag

hÿn ãprã nén ù há kar ve sór mũ, hã ra ãjag kuprĩg vÿ vãfor ke mũ. Kÿ tóg kórég nÿ. Ëg tÿ ne tÿ ãg kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, ãg tÿ ti ve mãn jé,” he tóg. ²⁷“Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nĩ. Kãtĩg mãn jé sóg ke mũ, kanhkã tá, isÿ jẽgnẽ jafã ag mré, inh jóg tÿ isÿ ùn mág han kÿ. Kÿ sóg vẽnũ kar mũ ag tÿ nén han ja ãn kajãm ke mũ. ²⁸Ha vé, ki hã sóg tó mũ. Æjag kã mĩ ù ag tóg Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to hã, tag ki ãg mré nÿtĩ ù ag. Æprã ke fi kósin ãn ve jé ag tóg ke mũ, ti tÿ tÿ pã'i nĩ ti. Inh hã vẽnũ,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tÿ Moisés mré Elias mré vẽnũ (Mc 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹Kar kurã tÿ 6 tũg kÿ *Jesus* tóg ag mũ: “mũ nÿ, vyr mũ,” he mũ. *Pedro* mũ tóg ke mũ. *Tiago* mũ ke gé, ti jãvy tÿ *João* mũ ke gé. Ag hã mré tóg tĩ mũ, pãnónh ra. ²Kÿ tóg ag jo vẽnũ ve ù han mũ sir, kÿ ti kakã tóg kókov nĩ. Rã ri ke tóg nĩ, ti kakã ti. Ti kur vÿ kópréj nĩ gé, jẽngrẽ ri ke. ³Kÿ vãhã *Moisés* tóg ag mũ vẽnũ ven mũ sir, *Elias* ti ke gé. *Jesus* mré ag tóg vẽnũ mũ. ⁴Kÿ *Pedro* tóg *Jesus* mũ: “*Senhor*,” he mũ. “Tag ki tóg sér tĩ,” he tóg. “Ëg mũ pãjó tãgtũ han mũ', ã mũ', *Moisés* mũ', *Elias* mũ ke gé?” he tóg.

⁵*Pedro* tÿ ver vẽnũ jẽ ra kanhkã góg kókov tóg ag kri rũm ke mũ. Kÿ vãhã vẽnũ vĩ tóg mẽ há tĩ', kanhkã góg ãn kã tá, kÿ tóg: “inh kósin pir hã vẽnũ,” he mũ. “Ti vĩ jẽmẽ ra,” he tóg, Topẽ ti.

⁶Kÿ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg mẽg mũ, kÿ tóg ag mũ e tĩ. Kÿ ag tóg mũgmũg ke mũ sir. ⁷Kÿ *Jesus* tóg ag to kãtĩg kÿ ag mẽg mũ sir, ti nĩgẽ tÿ, kÿ tóg ag mũ: “nĩgnĩ ra, mũmẽg tũg nĩ,” he mũ.

⁸Kÿ ag tóg mũ ãvãnh mũ, hã ra ag tóg *Jesus* hã vég mũ. Ti mré vẽnũ mũ ag ve mãn tũ ag tóg nĩ, kanhkã tá kãmũ mũ ãn ag.

⁹Kÿ ag tóg pãnónh tá kãre mũ sir. Ag mũn kÿ *Jesus* tóg ag mũ: “ker ù mũ tó hẽ', ãjag tÿ ùri nén vég mũ tag ti. Isÿ iser ja tá vÿn ke kar hã kãmén nĩ,” he mũ.

¹⁰Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mũ: “hã ra Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg *Elias* tó tĩ,” he mũ. “Kãtĩg jé tóg ke mũ nẽji, *Cristo* kãtĩg ke to hã, *Elias* ti. Hã mũ?” he ag tóg mũ.

¹¹Kÿ tóg ag mũ: “hÿ,” he mũ. “Kãtĩg jé tóg ke mũ mũr, nén kar han mãn jé. ¹²Ha mẽ, kãtĩg ti huri. Hã ra ag tóg ti ki kãtĩg ja nÿtĩgtĩ. Hã kÿ ag tóg ti vóg kónãn ja nĩgtĩ. Hã ra ãprã ke fi kósin ãn tóg ag tugrĩn jagtar ke mũ gé, ag tÿ inh vóg kónãn ken kÿ,” he tóg.

¹³Kÿ ag tóg vãhã to jykren mũ. “*João Batista* to ke ja vẽnũ, ãg kygpég tĩ ãn to, hã vÿ: *Elias*, he mũ, ti tÿ tÿ *Elias* ãn ri ke ja nĩn kÿ,” he ag tóg mũ sir, ti mré mũ tĩ ag.

Jesus tÿ kyrũ tÿ há' he (Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a)

¹⁴Kÿ ag tóg vẽnũ e ãn tá junjun mũ sir. Kÿ ag kã mĩ ke ù tóg, *Jesus* to kãtĩ mũ. Ti krẽm tóg grĩnh ke mũ, ti jakrĩ tÿ, kÿ tóg ti mũ: ¹⁵“*Senhor*,” he mũ. “Inh kósin jagãgtãn nĩ. Ter tĩ han tĩ tóg nĩgtĩ, to tóg jagtar tĩ. Kejẽn tóg pĩ ki kutẽ tĩ, ter tĩ ãn han kÿ, kejẽn tóg goj ki kutẽ tĩ gé. ¹⁶Kÿ sóg ã mré mũ tĩ ag mũ ti ven ja nĩgtĩ, ag tÿ ti tÿ há' he jé, hã ra ag tóg ti tÿ hẽ ri ke ja tũ nĩ,” he tóg.

¹⁷Kÿ *Jesus* tóg ti mũ: “ã ne tóg inh ki rã há han ja tũ nĩ,” he mũ. “Topẽ tóg ã mũ krój nĩ ve nĩ, inh mũ tóg e tĩ, sÿ ãjag to krónh kenh ha mẽ tóg tĩ. Inh mũ kyrũ pére kãtĩg,” he tóg.

¹⁸Ag tÿ ti mré kãmũ kÿ *Jesus* tóg ti jagrẽ mũ vĩ jũ han mũ sir, ti tÿ ti tovãnh jé. Kÿ tóg vẽnũmér ti ki kãkutẽ mũ sir, kÿ tóg há' he mũ vãhã, kyrũ ti.

¹⁹Kÿ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti ki jẽmẽ sór mũ. Vyr mũ ag tóg *Jesus* mũ: “ãg ne tóg ti tÿ hẽ ri ke ja tũ nĩ,” he mũ. “Hẽ ri ken kÿ hÿn?” he ag tóg mũ.

²⁰Kÿ tóg ag mũ: “ãjag tÿ inh ki ge tũ nÿtĩ tũgnĩn ke vẽnũ, ãjag tÿ inh vĩ kri fig tũ tugrĩn ke vẽnũ,” he mũ. “Ha mẽ, ãjag tÿ inh ki ge sĩ han kÿ nÿtĩ ra ãjag tóg pãnónh tag mũ: “ha tag ra tĩg,” he há nÿtĩnh mũ vẽnũ, ha mẽ. Ka tÿ *mostarda* fy vÿ sĩ tãvĩ nĩ. Æjag tÿ ka tÿ *mostarda* fy sĩ ãn ri ke nÿtĩ ra tóg há tĩnh mũ vẽnũ. Kÿ ãjag tóg nén kar han há nÿtĩnh mũ vẽnũ, ãjag tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. ²¹Hã ra vẽnũgrẽ kórég tÿ ge kutẽm ke tóg jagy nĩ. Topẽ mré ãg tóg vĩnh ke mũ, kÿ ãg tóg ti mré vĩ kÿ vãkrenh ke mũ gé, nén ù konh ke tũ ãg tóg nĩ, kÿ tóg vãhã kutẽnh ke mũ, vẽnũgrẽ kórég tÿ ge ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ti ter ke tó mãn (Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45)

²² Kejëñ ag tóg ga tỹ *Galiléia* tá nỹtĩ. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ẽprã ke fi kósin vỹ jagtar nĩnh mũ. Inh hã vễ,” he mãn mũ. “Èprã ke ag vỹ ag tỹ inh ki nén han sór mũ ãn han ke mũ. ²³ Ag tỹ isén ke vễ. Ag tỹ isén kar kỹ sóg hã ra rĩr mãn mũ, kurã tâgtũ tũg kỹ,” he tóg. Ag tỹ ti vỹ tag mẽ kỹ tóg ag mỹ e tâvĩ tĩ sir. Fe kaj ag tóg mũ sir, ti mré mũ tĩ ag.

Jesus tỹ imposto kajãm

²⁴ Kỹ ag tóg mũ mãn kỹ ãmã tỹ *Cafarnaum* tá junjun mũ sir. Kỹ *imposto* kaja mãng tĩ ag tóg *Pedro* mỹ vỹ mũ, Topẽ ãn jé *imposto* mãng tĩ ag. *Imposto* ãn kaja hã vỹ: jãnkamy régre, he mũ. *Pedro* mỹ ag tóg: “ãjag *Senhor* mỹ kajãm tũ nĩgtĩ?” he mũ.

²⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “vó, kajãm ti tĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti ãn tá jun mũ sir. Ti tỹ ver nén ù tó tũ ra *Jesus* tóg ti mỹ: “*Simão*, pã'i ag mỹ ã mỹ: “ha *imposto* kajãm,” he ja tũ nĩ?” he mũ. “Tag to jykrén, ha mẽ. Èprã pã'i ag mỹ ag krẽ mỹ: “kajãm nĩ,” he tĩ', ag mré ke tũ ag mỹ, vó?” he tóg. ²⁶ Kỹ *Pedro* tóg: “ag mré ke tũ ag mỹ ag tóg: “kajãm nĩ,” he tĩ,” he mũ. Kỹ *Jesus* tóg: “hỹ, hã vễ,” he mũ. “Kỹ ãg kajãm ke tũ nĩ vễ. ²⁷ Hã ra ag tóg ãg to jykrén kónãn sór mũ, ãg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ ra. Kỹ ãg hỹn tóg kajãm ke mũ. Hã kỹ pirã sygsam tĩg, nig ãn tá. ã tỹ ùn sam vén mũ ãn jẽnky kã tá tugnyĩm nĩ. Jãnkamy vỹ kã kã nĩ, ã tỹ ijo kajãm jé, vẽn jo ke gé,” he tóg. Kỹ *Pedro* tóg tĩ mũ sir. Jãnkamy vég tóg mũ sir. Kỹ tóg tỹ *imposto* kajãm tĩ mũ.

18

Û tỹ ãg kãfór nĩ

(Mc 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Kỹ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “kejẽñ ãg tóg Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke mũ. ãg tỹ ti ve kỹ ù tỹ hẽ nỹ hỹn ãg kãfór kar nĩnh mũ?” he mũ. ² Kỹ *Jesus* tóg gĩr ù jé prẽr mũ, kỹ tóg ag kuju kã ti fẽg mũ. ³ Kỹ tóg: “gĩr tag ri ke han nĩ, ãjag tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ ve sór kỹ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg venh ke tũ nĩ. Hã kỹ ãjag jykre tovãnh nĩ, gĩr jykre han jé,” he mũ. ⁴ “Gĩr pijé ùn sanh kãfór nĩ sór tĩ'. Hã kỹ jagnẽ kãfór nĩ sór tũg nĩ. ùn sĩ vỹ tỹ inh nĩ, gĩr ri ke, hem nĩ, ãjag tỹ kar kỹ tỹ ùn mág nỹtĩ jé, Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩn kỹ. ⁵ ãjag hã vỹ

tỹ inh mré ke nỹtĩ. ãjag tỹ isugrĩn gĩr tag to há nỹtĩn kỹ ãjag tóg, iso há nỹtĩ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Inferno ki kutẽ tỹ jagy pẽ nĩ

(Mc 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ “Ûn sĩ tag tóg inh ki rã kỹ jẽ. Hã ra ù tóg kejẽñ ti tỹ isovãnh han sór mũ. ãn jykre vỹ kórég tâvĩ nĩ. ù tỹ pó mág tỹ ãn nunh to sa kỹ, goj nig mág ki ti fón kỹ tóg há nỹnh mũ vễ, ti tỹ goj ki ter jé. Jagy tâvĩ tóg nĩ,” he tóg. ⁷ “Topẽ vỹ ãn vóg kónãn pẽ han ke mũ. ù tỹ hẽn ri ke ag tóg ag krĩn kónãn tĩ. Hã ra ag tóg to jagtar tâvĩ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ “ã tỹ nén ù vóg kỹ Topẽ vỹ mranh kỹ ã nĩgnó kym nĩ. ã tỹ hẽ kã tá tĩg kỹ Topẽ vỹ mranh kỹ ã pẽn kym nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã nĩgnó pir nĩ ti, ã tĩg vãnh ti ke gé. Hã ra ã tỹ nĩgnó régre ra, pẽn régre ra nũgme ki kutẽ kỹ tóg jagy kãfór nĩ,” he tóg. ⁹ “ã tỹ nén ù ki vễ ã kỹ Topẽ vỹ mranh kỹ ã kanẽ ù nám nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã kyvó nĩ ti. ã tỹ hã ra kanẽ régre ra nũgme ki kutẽ kỹ tóg jagy kãfór nĩ. ã tỹ rĩr krỹg ja tũ ãn ve kỹ tóg hã ra há tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Carneiro vãfor kãme

(Lc 15.3-7)

¹⁰ “Hã kỹ gĩr to é he tũg nĩ. ù tỹ ag ki rĩr mũ ag vỹ kanhkã tá nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ù ag vễ. Inh jóg mré ag tóg nỹtĩ, ti vég ag tóg nỹtĩ. ¹¹ Tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ. ùn vãgfor mũ ãn ag krenkren han hã jé sóg jun ja nĩ, mỹr, ha mẽ,” he tóg.

¹² “Tag to jykrén nĩ. ù tóg *carneiro* tỹ 100 tỹ mẽg nĩ. Hã ra kejẽñ ti mẽg pir tóg vãfor mũ. Kỹ tóg ti mẽg ãn ag ré kỹ ùn pir ãn jãvãnh tĩ mũ sir. ¹³ Vãhã tóg ti vég mũ sir. Kỹ tóg ti mỹ sér pẽ tĩ sir, ha mẽ. Ti mẽg e ãn ag tóg ti mỹ há nỹtĩ, ù tỹ 99 ãn. Hã ra tóg ti tỹ ùn pir ãn ve mãn kỹ ti mỹ há tâvĩ tĩ sir, ùn e ãn tỹ ti mỹ há nỹtĩ kãfór. ¹⁴ Hã kỹ tóg Topẽ mỹ kórég nĩ, ùn sĩ pir vãfor kỹ, ti kren tũ nĩn kỹ, gĩr sĩ pir mỹr. Topẽ pijé tag to há nĩ', inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ãn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

ãg mré ke ù tỹ Topẽ vỹ mranh

¹⁵ “Kejëñ ã régre vỹ Topẽ vỹ mranh mũ. Kỹ ti venh tĩg nĩ, ã tỹ ti mré vẽnén jé, to. Vyr

mỹ ti mré vēmén vén nĩ. Hẽn ri ke mũn tóg ã vĩ jēmēnh mũ, kỹ ã tóg ti kren han mũ sir. ¹⁶ Ti tỹ ã vĩ jēmē sór tũ nĩn kỹ ù mỹ: “inh mré ti jyvēn tĩg,” hem nĩ, ùn pir mỹ, ke tũ nĩ kỹ ùn régre ag mỹ. Kỹ ti mré vēmén mǎn nĩ, ag rĩnve, ag tỹ ã tỹ ti mré vĩ mẽ jé. ¹⁷ Ti tỹ ãjag vĩ jēmē sór tũ nĩn kỹ vēnh kar mỹ tóm nĩ sir, ãjag mré ke kar ag mỹ, fag mỹ ke gé. Ti tỹ vēnh kar vĩ mẽ sór tũ nĩn kỹ ti mré vĩ mǎn tũg nĩ sir. “Topē vĩ ki kagtĩg ti nĩ, fóg kórég ag ri ke ti nĩ,” hem nĩ ti to. “Topē vĩ mranh sór ti mũ, *governo* mỹ jǎnkamy mǎg tĩ ag ri ke,” hem nĩ ti to. ¹⁸ Ki hǎ sóg tó mũ, hǎ kỹ sóg ke mũ, ha mẽ. ãjag tỹ tag ki ù mỹ: “kanhkǎ venh ke tũ ã tóg nĩ,” hen kỹ tóg venh ke tũ nĩ. Jǎvo ãjag tỹ ù mỹ: “kanhkǎ ve jé ã tóg ke mũ,” hen kỹ tóg venh ke mũ,” he tóg.

¹⁹ “Ha mẽ, sỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ ti. Kejēn ãjag kǎ mũ ùn régre ag tóg nén ù to jyrén mũ, ag tỹ Topē mỹ nén ù to vĩ jé. Kỹ ag tóg ti mỹ to vĩ mũ sir. Kỹ inh jóg tỹ kanhkǎ tá nĩ tóg ag mỹ han ke mũ, ag tỹ nén to vĩ mũ ěn ti, fag mỹ ke gé,” he tóg. ²⁰ “Kejēn ãjag kǎ mũ ùn régre ag vĩ iso vēmén ke mũ, kejēn ùn tǎgtũ ag. Inh jiji tó jé ag tóg vēnh mǎn ke mũ, fag ke gé. Kỹ sóg ag mré nĩ nĩ sir, fag ke gé, ag tỹ inh vэг tũ ra. Hǎ kỹ Topē tóg ag mỹ han ke mũ,” he tóg.

Ủ camarada kórég kǎme

²¹ Kỹ *Pedro* tóg ti to kǎtĩg kỹ ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Kejēn inh régre tóg vėjykre pǎno han ja nĩnh mũ. Kỹ inh mỹ ti mỹ vēnh pǎte fón e han mũ’? Vēnh pǎte fón tỹ hẽ ri ke nỹ hỹn há nĩnh mũ? Ke tỹ 7 mỹ há nĩ’?” he tóg, *Pedro* ti.

²² Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “vó,” he mũ. “Vēnh pǎte fón tỹ 7 (ke) vĩ pir nĩ,” he tóg. “Vēnh pǎte fón tỹ 70 tỹ 7 (ke) vĩ pǎgsĩ nĩ,” he tóg. ²³ “Ha vé, ù tỹ kanhkǎ tá nĩ ěn tỹ tỹ ěg pǎ’i nĩnh ke vĩ tag ri ke nĩ, ha mẽ. Pǎ’i mǎg ri ke ti nĩ. *Camarada* e ti nĩ. Kỹ tóg kejēn ag tũ ve sór mũ, ag tỹ ti mỹ név ti. ²⁴ Kỹ tóg vэг mũ. Hǎ ra ti *camarada* ù tóg ti mỹ név mǎg jẽ, hǎ vĩ: 10 mil (ke), he mũ. ²⁵ Hǎ ra ti tỹ ne tỹ kajǎm ke tóg tũ tĩ, kỹ ti *patrão* vĩ ti fón sór mũ, jǎnkamy to, ti prũ fi ke gé, ti krẽ ke gé, ti tũ kar mỹr, ti tỹ ti kaja tỹ ti név kajǎm jé. ²⁶ Hǎ ra tóg ti mỹ jagy tĩ, kỹ tóg ti krẽm ti

jakrĩ tỹ jẽ mũ. Ti krẽm grĩnh ke kỹ tóg ti mỹ: “*Senhor*, ver isovǎnh sĩ han, kajǎm jé sóg ke mũ ha, vǎhǎ,” he mũ.

²⁷ Kỹ ti *patrão* tóg ti jagǎgtǎn mũ sir, kỹ tóg ti tovǎnh mũ. Ti mỹ tóg ti név tỹ tũ’ he mũ. “Ha tĩg, jatun mỹ,” he tóg mũ sir. ²⁸ Kỹ ti *camarada* ěn tóg tĩ mũ sir. Kỹ tóg ti mré *camarada* ù vэг mũ sir. Ti mỹ tóg név sĩ jẽ, jǎnkamy pir mỹr. Kỹ tóg ti kǎgmĩg mũ sir. Ti nunh kǎgũg tóg mũ, kỹ tóg ti mỹ: “inh mỹ kajǎm, ã név ti,” he mũ, ùn név mǎg ja ěn ti, ù tỹ ti mỹ név sĩ ěn mỹ.

²⁹ Kỹ tóg ti krẽm grĩnh ke kỹ ti jakrĩ tỹ jẽ mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “ver isovǎnh, vǎhǎ sóg kajǎm kǎn ke mũ ha,” he mũ.

³⁰ Hǎ ra tóg mẽ jǎvǎnh nĩ. Kỹ tóg vэгe ja kǎ tá ti fón mũ sir, ti tỹ ti mỹ kajǎm jé. ³¹ Hǎ ra ti mré *camarada* ù ag vĩ vэг mũ, kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg ag *patrão* mỹ tó kǎn mũ sir, ti tỹ nén han mũ ti. ³² Kỹ ti *patrão* tóg ti jé prěr mũ sir. Kỹ tóg ti to jũ mũ. “Vėjykre kórég pẽ han ã. Ā név mǎg tỹ sóg tũ’ he vẹ, ã tỹ inh mỹ to vĩn kỹ. ³³ Kỹ ã tỹ ã mré *camarada* ěn jagǎgtǎn ke vẹ vẹ, isỹ ã jagǎgtǎn ri ke,” he tóg. ³⁴ Kỹ tóg ti to jũ mǎg han kỹ ti sэг mũ. Ag mỹ tóg: “ha ti vóg kónǎn,” he mũ gé, ti tỹ ti *patrão* mỹ kajǎm kǎn jé, ti név mǎg ěn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁵ “Hǎ han jé tóg ke mũ, inh jóg tỹ kanhkǎ tá nĩ ti, ãjag tỹ ãjag régre ag mỹ vēnh pǎte fón pẽ han sór tũ nĩn kỹ, ag tỹ kygnẽ ja ti,” he tóg.

19

Ĕg tỹ ěg prũ fón ke tũ (Mc 10.1-12)

¹ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ tó kǎn ja nĩ, ti tỹ nén tó sór mũ ti. Kỹ tóg *Galiléia* tá kǎkutẽ kỹ goj tỹ *Jordão* mǎra tĩ mũ sir. *Israel* ag jamǎ ù vẹ gé. ² Kỹ ùn e ag tóg ti nón mũ mũ. Kỹ tóg tá ag kygtǎg kǎn mũ sir.

³ Kỹ pǎ’i ag tóg ti tá junjun mũ gé sir. Ag tỹ ón kỹ ti vĩ mẽ sór vẹ, vēnh prũ fón ke to. Kỹ ag tóg ti mỹ: “mỹ ěg tỹ nén ù ù to ěg prũ fag fón jé há nĩ’?” he mũ.

⁴⁻⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “Topē vĩ rá ki vem nĩ,” he mũ. “Ki tóg rán kỹ nĩ, Topē tỹ nén han mũ ti. Ti tỹ nén kar han ve ki tóg ti mré fi han. Hǎ kỹ tóg tag tó mũ, ha mẽ. “Hǎ kỹ ùn gré tóg ti prũ fi to ti panh tovǎnh kỹ tĩg mũ,

ti mýnh fi tovãnh ký ke gé. Ti prũ fi mré tóg tĩnh mũ. Fi mré tóg tỹ ùn pir nĩ sir, ti prũ fi mré,” he tóg, Topẽ ti. ⁶ Hã ký fag tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Fag pijé tỹ ùn régre nỹtĩ'. Hã ký fag tỹ vènh kãpãm tũg nĩ. Topẽ tỹ fag tỹ ùn pir han vè mýr,” he tóg.

⁷ Ký ag tóg ti mý ke mãn mũ. “Hã ra Moisés tóg ãg mý: “fi mý vènh rá nĩm kar ký fi fón nĩ,” he ja nĩ. Ti tỹ ne jé ãg mý tag tó ja nẽ?” he ag tóg.

⁸ Ký tóg ag mý: “hỹ,” he mũ. “Tag tó ja ti nĩ, ãjag mý, ãjag tỹ to jykrén sór tũ nỹtĩn ký. Hã ký tóg ãjag mý: “ha fi fón ge,” he ja nĩ. Hã ra Topẽ tóg tag han ja tũ nĩ, ti tỹ nén kar han ve ki. ⁹ Hã ký sóg ãjag mý ke mũ. ãjag tỹ ãjag prũ fi fón ký ù fi tỹ prũg mãn ký ãjag prũ tũ fi vè sir, ha mẽ. ãjag tỹ fi tỹ ù mré nỹ tugrĩn fi fón ký tag hã ne pãgsĩ nỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁰ Ký tóg ti mré mũ tĩ ag mý e tĩ, ti vĩ tag, hã ký ag tóg ti mý: “ã tỹ ge ký tóg tỹ ù nỹ, ãg prũg ký,” he mũ. “Ëg tỹ ãg prũ fi fón sór mũ ra fi fón tũ nĩn ký tóg vènh mý nỹ, ký ãg hỹn prũg sór ke tũ nĩ,” he ag tóg.

¹¹ Ký tóg ag mý: “ùn pipir ag tóg tag han ke mũ,” he mũ. “Topẽ tóg ù ag mý: ha prũg tũg, henh ke mũ, ãn ag hã vĩ prũg ke tũ nĩ.

¹² Û ag tóg kurĩ nỹtĩ, ag mur mũ kã. Ký ù ag tóg kurĩ nỹtĩ gé, ag tỹ ag grãfy kym ký. Ký ù ag tóg kurĩ ri ke nỹtĩ gé, ag tỹ Topẽ to jykrén ký, ag tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tugrĩn prũg sór tũ nỹtĩn ký. Û tỹ to jykrén mũ ãn jé to jykrén,” he tóg.

*Jesus tỹ gĩr ag to há nĩ
(Mc 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Ký fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ, ti tỹ ti nĩgé tỹ ag mẽ jé, ti tỹ ag to Topẽ mré vĩ jé. Ký *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg fag to jũ mũ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “vĩ tũg nĩ, gĩr ag mý. Gĩr fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ,” he mũ. “Û tỹ ge hã vĩ ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tỹ tỹ pã'i nĩ ãn krẽm nỹtĩ nĩ,” he tóg. ¹⁵ Ký tóg ag mẽgmẽ kãn mũ sir, ti nĩgé tỹ. Fag mẽgmẽ kãn kar ký tóg tá kãkutẽ mũ sir.

*Kyrũ riko kãme
(Mc 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Hã ra vãhã ù tóg ti tá jun ký ti mý: “*Senhor*, há ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ inh rĩr krỹg

ja tũ venh há tóg tĩ. Isỹ ve jé inh hỹn vỹjykre há tỹ ne han ke mũ?” he tóg.

¹⁷ Ký *Jesus* tóg ti mý: “ã tỹ ne jé inh ki vỹjykre há jẽmẽ sór nẽ?” he mũ. “Ûn pir tóg há nĩ, ha mẽ. Topẽ tỹ ãg jyvẽn ãn ki króm nĩ,” he tóg.

¹⁸ Ký tóg ti mý: “ti tỹ ãg jyvẽn tỹ hẽ nẽ?” he mũ. Ký *Jesus* tóg: “tag hã vè, ha mẽ: ù tén tũg nĩ, ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nén ù péju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ¹⁹ ã nỹ mré ã jóg kamẽg nĩ, ã régre ki rĩr há han nĩ, ã tỹ vènh ki rĩr há han ri ke han nĩ, ã régre ki,” he tóg.

²⁰ Ký kyrũ tóg: “tag kar ki sóg króm tĩ, ký ne nỹ hỹn ver inh mý tũ tĩ?” he mũ. ²¹ Ký *Jesus* tóg: “ã tỹ vỹjykre há han sór ký ã tũ vãm kãn tũg,” he mũ. “Kỹ ùn jagtar ag mý vin, jãnkamy ti, ký ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩ sir. Kar kãtũg nĩ, ã tỹ inh mré tũg jé,” he tóg. ²² Kyrũ ãn tỹ ti vĩ tag mẽ ký tóg fe kaj han ký tĩ mũ sir. Ti tũ vĩ e nỹtĩ, hã ký tóg ti mý vènh mý tĩ.

²³ Ký *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mý: “sỹ ke há vè. Jagy pẽ ti nĩ, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. ²⁴ “Kãvãru pãnĩ sór vĩ préj nor fĩn kutẽ tũ nĩgĩ mýr. Ti tỹ fĩn kutẽ há nĩ ra tóg há tĩ vè, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

²⁵ Ký tóg ti mré mũ tĩ ag mý e tĩ, ti vĩ tag. Ký ag tóg to kanẽ jur mũ. “Kỹ ù hỹn kren ke tũ nĩ,” he ag tóg. ²⁶ Ký *Jesus* tóg ag ki ãvãnh mũ, ký tóg ag mý: “ẽprã ke ag vĩ vèsóg ki tá jun ke tũ nĩ,” he mũ. “Topẽ hã tóg ãjag tỹ tá jun han ki kanhró nĩ, ti tỹ nén ù kar tỹ hẽ ri ken há nĩn ký,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁷ Ký *Pedro* tóg ti mý: “ha vé, nén kar ré ký ãg mũ mũ, ã mré. Tag to ãg hỹn ne venh ke mũ?” he mũ.

²⁸ Ký *Jesus* tóg: “sỹ ke há vè,” he mũ. “Inh mré ãjag tóg mũ mũ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósĩn nĩ. Kejẽn sóg inh nĩgja kri nĩnh mũ, isỹ vènh kar jykre tugnỹm jé. Sĩnvĩ inh nĩnh mũ, kurã ãn kã. Ký ãjag tóg ãjag nĩgja kri nĩgnĩ ký nỹtĩnh mũ gé, nĩgja tỹ 12 (ke) kri, ãjag tỹ *povo* tỹ *Israel* tỹ 12 (ke) ag jykre tugnỹm jé,” he tóg. ²⁹ “Jó ù tóg isugrĩn ti jamã ré ký tĩ mũ, ti kãke, ti jãvy, ti ve, ti panh, ti mýnh, ti japỹ ré ký tóg tĩ mũ, inh jykre tugrĩn. ãn vĩ tóg vènh kato ti tỹ ẽprã ré ký tũg ja ãn e ri ke venh ke mũ, tag ki, ẽprã. Ký tóg rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke mũ gé,” he tóg. ³⁰ “Jãvo tag ki

ũn mág ù ag kāsir nýtĩnh ke vē, tá tére kȳ, kȳ tag ki ũn kāsir ù ag tȳ tȳ ũn mág nýtĩnh ke vē, tá tȳ pā'i nýtĩnh ke vē,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tȳ ag mȳ kanhkā jykre tó vē.

20

Uva ki rānrāj tĩ ag

¹ Kȳ *Jesus* tóg ag mȳ: “Topē tȳ tȳ ēg pā'i nĩ vȳ *patrão* tȳ ti *camarada* jāvānh ri ke nĩ,” he mũ. “Kusā ki 6 *horas* ki tóg, ag jāvānh tĩ mũ, ag tȳ ti jakré tȳ *uva* ki rĩr jé. ² Kȳ tóg ù ag ve kȳ ag mré vēnh rānrāj kaja to jykrén mũ, hā vȳ: jānkamy pir, he mũ, *por dia* kaja ti. Kȳ tóg ag mȳ: “hā ki rĩr mũjēg,” he mũ sir. ³ Kȳ ag tóg mũ mũ. Óra tāgtũ tũg kȳ, 9 *horas* ki tóg tĩg mǎn mũ, ù ag jāvānh jé. Véké ag tóg ěmā kaju tá nýtĩ. ⁴ Kȳ tóg ag mȳ: “inh mȳ inh jakré ki rĩr mũjēg,” he mũ gé. “Kajām jé sóg ke mũ,” he tóg. ⁵ Kȳ ag tóg mũ mũ.

Óra tāgtũ ù tũg kȳ, *meio dia* ki tóg ù ag jāvānh tĩg mǎn mũ, kar kȳ tóg 3 *horas* ki tĩg mǎn mũ gé. Ag ve kȳ tóg ag mȳ ke mũ gé, kȳ ag tóg mũ mũ gé, ti jakré ki rĩr jé. ⁶ Vāhā tóg rākānh mũ sir. 5 *horas* ki tĩg mǎn kȳ tóg ù ag vég mũ gé, kȳ tóg ag mȳ: “ājag tȳ ne jé rānrāj tũ nĩ nē?” he mũ. “Kurā kar ki ājag tóg tag ki nýtĩ, ājag rānrāj tũ ra,” he tóg ag mȳ. ⁷ Kȳ ag tóg: “hā ra ù tóg ēg mȳ: hā inh rānrāj han, he ja tũ nĩ,” he mũ. Kȳ tóg: “hā inh jakré ki rĩr mũjēg ge,” he mũ sir. Kȳ ag tóg mũ mũ gé.

⁸ Rāké ra 6 *horas* ki *patrão* ěn tóg ti tũ ki rĩr tĩ mȳ: “hā ag jé prēr,” he mũ. “Ag mȳ ti kaja ti nĩm. ũn tȳ rākānh kȳ kāmũ mũ ag mȳ nĩm vén, kar kȳ ù tȳ kusāg ki kāmũ mũ ag mȳ nĩm rén,” he tóg.

⁹ Kȳ ù tȳ rākānh kȳ junjun mũ ag vȳ ag tũ kaja ti mǎg mũ, hā vȳ: jānkamy pir, he mũ. Ag rānrāj sĩ ra ag tóg *por dia* kaja vég mũ sir. ¹⁰ Kȳ ù tȳ kusāg ki rānrāj mũ ag tóg: “ti hȳn ēg mȳ ti kaja kāfór nĩm ke mũ, ēg tȳ kurā kar ki rānrāj kȳ,” he mũ, to jykrén kȳ. Hā ra tóg ag mȳ jānkamy pir ěn nĩm mũ gé sir, *por dia* kaja ěn. ¹¹ Kȳ ag tóg ag *patrão* ti to jũ mũ. ¹² Kȳ ag tóg ti mȳ: “kurā kar ki ēg tóg rānrāj mȳr, to ēg ron, ti rȳ jagy ra ēg tóg to krónh ke ja tũ nĩ. Jāvo tag ag vȳ óra pir hā ki rānrāj, hā ra ā tóg ag mȳ ēg kaja ri ke nĩm,” he ag tóg, ag *patrão* mȳ.

¹³ Kȳ tóg ag kā mĩ ù mȳ: “sȳ ā ki kygnē pijé,” he mũ. “Inh mré ā tóg jānkamy pir to jykrén ja nĩ, hā kȳ sóg ā mȳ nĩm mũ. ¹⁴ Kȳ ā tũ mǎn kȳ tĩg. Hā ra sóg ag mȳ nĩm sór mũ gé, sȳ ā mȳ nĩm ja ěn ri ke. ¹⁵ Isũ vē mȳr, jānkamy ti, kȳ sóg sȳ tȳ nén han sór mũ ěn han mũ. Hā ra ā tóg jũ mũ, isȳ ag mȳ vĩ há han to,” he tóg ti mȳ, *patrão* ti.

¹⁶ Hā kȳ ēgno tá kāmũ mũ ag vȳ ũn kāmũ vén mũ ag ri ke nýtĩnh mũ, tāpȳr kȳ, jāvo ũn kāmũ vén mũ ag vȳ ēgno tá kāmũ mũ ag ri ke nýtĩnh mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tȳ ti ter ke tó mǎn

(*Mc 10.32-34; Lc 18.31-34*)

¹⁷ Kȳ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tĩ mũ. Kȳ tóg vȳrmȳ ù tȳ 12 (ke) ěn ag mré vēmén mũ, ěpȳr jagma mũn kȳ. ¹⁸ “Hā vé,” he tóg. “*Jerusalém* ra ēg tóg mũ mũ. ěprā ke fi kósín ěn vȳ jagtar ke mũ. Inh hā vē. Topē tũ to pā'i ag tóg ag tȳ isȳ nén han sór mũ ěn han ke mũ, Topē vĩ to ēg kanhrān tĩ ag ke gé. Ag tȳ iso: “ter jé tóg ke mũ,” henh ke vē. ¹⁹ Kȳ ag tóg fóg ag mȳ inh fēg ke mũ sir, ěn ag tȳ iso é he jé, ag tȳ inh mrānmrān jé, ag tȳ ka to isa jé. Kurā tāgtũ ki sóg hā ra rĩr mǎn ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ūn régre ag tȳ tȳ ũn mág nýtĩ sór

(*Mc 10.35-45*)

²⁰ Kȳ *Zebedeu* krē ag mȳnh fi tóg *Jesus* venh kǎtĩ mũ, fi krē ag mré. Kȳ fi tóg ti krēm mũg ke mũ. ²¹ Kȳ tóg fi mȳ: “ā tȳ ne to vĩ sór nē?” he mũ. Kȳ fi tóg: “kejēn ā tóg tȳ pā'i mág nĩnh mũ, kȳ tóg inh krē tag ag tȳ ā rā hā nýtĩnh há tĩ, ag tȳ ā mré tȳ pā'i mág nýtĩ jé,” he mũ.

²² Kȳ *Jesus* tóg fi krē ag mȳ: “ājag tȳ nén to vĩ mũ ki kagtĩg ājag tóg nýtĩ,” he mũ. “Jagy ti nȳ. Ājag mȳ inh ri kén jagtar sór mũ'? Ājag mȳ tovānh ke tũ nĩ'?” he tóg. Kȳ ag tóg ti mȳ: “hȳ, tovānh ke tũ ēg nĩ,” he mũ. ²³ Kȳ tóg: “hȳ, jagtar jé ājag tóg ke mũ, inh ri kén,” he mũ. “Hā ra isũ tũ vē, sȳ ājag tȳ pā'i han ke ti. Topē tȳ ũn mȳ: “hā ti rā hā nýtĩ,” he mũ ěn ag hā vȳ inh rā hā nýtĩnh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ Hā ra ù tȳ 10 ag tóg mēg mũ, ũn régre ag tȳ *Jesus* mȳ tag to vĩ ja ti. Kȳ ag tóg ag to jũ mũ. ²⁵ Hā ra *Jesus* tóg ag jé prēr kǎn kȳ ag mȳ: “fóg ag pā'i ag jykre ki kanhró ājag tóg

nýtĩ,” he mũ. “Věnh kar jěgněg ag tóg tĩ mýr, kýtĩ ag mág ag tóg věnh kar mýtĩ: “gem nĩ, ge tũg nĩ,” he tĩ, vĩ tar han kýtĩ. ²⁶ Ag ri ke han tũg nĩ. Ājag mýtĩ tỹ ũn mág nýtĩ sór mũ’? Kýtĩ tỹ jagně *camarada* ri ke nýtĩm nĩ, jagně tũ ki rĩr kýtĩ. ²⁷ Ājag mýtĩ tỹ pã’i nýtĩ sór mũ’? Kýtĩ tỹ jagně krēm ke nýtĩm nĩ, tỹ ũn kāsir nýtĩm nĩ. ²⁸ Hã kýtĩ sóg *camarada* tũ nĩ gé. Sýtĩ tỹ *camarada* nĩ jé sóg kãtĩg, sýtĩ Ājag mré rãnrãj jé. Hã kýtĩ sóg věnh kar jagfytĩ ter ke mũ, sýtĩ ag krenkren han jé. Tỹ sóg ěprã ke fi kósĩn nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ũn kyvó ag tỹ há’ he (Mc 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Hã ki ag tóg *Jerusalém* ra mũ mũ. Kejěn ag tóg ěmã tỹ *Jericó* fĩn rãm kýtĩ tá pa mũ, hã ra ũ tỹ hěn ri ke ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. ³⁰ Hã ra ũn kyvó ag tóg ěprytĩ kri nĩgnĩ kýtĩ nýtĩ nĩ, ũn régre ag. Vãhã ag tóg *Jesus* tỹ jagma tĩg mēg mũ. Kýtĩ ag tóg ti jé prěr mũ. “!..*Senhor*..!” he ag tóg. “!..*Davi* krě’krě’, ěg jagãgtãn ra..!” he ag tóg. ³¹ Kýtĩ ag tóg ag to jũgũ mũ, ti nón mũ ũ ag. “Mě kã nýtĩ,” he ag tóg mũ. Hã ra ag tóg prěr mãn’, prěr mãn’ he mũ, jamã há ra. “!..*Senhor*, *Davi* krě’krě’, ěg jagãgtãn ra..!” he ag tóg mũ.

³² Kýtĩ *Jesus* tóg krýtĩg he mũ, kýtĩ tóg ag mýtĩ: “ne to Ājag vỹ, sýtĩ Ājag mýtĩ han jé?” he mũ. ³³ Kýtĩ ag tóg: “ěg tỹ venh há tóg tĩ,” he mũ. ³⁴ Kýtĩ *Jesus* tóg ag jagãgtãn kýtĩ ag kaně mēgmēg mũ sir. Kýtĩ ag tóg ěvãnh há’ he mũ sir. Ti nón ag tóg mũ mũ sir.

21

Jesus tỹ Jerusalém tá jun (Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Ag mũn kýtĩ ag tóg *Jerusalém* to hã junjun mũ, ěmã tỹ *Betfagé* tá, krĩ tỹ *Oliveiras* tá. Kýtĩ *Jesus* tóg ũn régre ag mýtĩ: ² “ěmã ěn ra mũjěg, ěg jo ěmã nĩ ěn ra,” he mũ. “Tã Ājag tóg *burrica* fi venh mũ. Se kýtĩ fi jě. Fi kósĩn vỹ fi mré jě nĩ. ěn fi kavãn kýtĩ fi pére kãmũm nĩ. ³ Hěn ri ke mũn ag tóg Ājag mýtĩ vỹ sór mũ, fi to. Kýtĩ ag mýtĩ: “ěg *Senhor* vỹ fi ve sĩ han sór mũ. Kãnhmar tóg fi jěně mãn mũ,” hem nĩ,” he tóg.

⁴ Hã ra tag tóg rãn kýtĩ nĩ gé, ha mẽ. ⁵ “*Sião* tá ke fag mýtĩ: “hã vé, Ājag pã’i mág tóg Ājag ki jun ke mũ,” hem nĩ. Věnh kar to tóg fe

há nĩ, jũ vãnh nĩn kýtĩ, Ājag *Senhor* ti. *Burrica* kri tóg nĩ nĩ, fi kósĩn kri, ěg tu tĩ ěn fi kósĩn kri mýtĩ,” he tóg, Topě vỹ tỹ rãn kýtĩ nĩ ki.

⁶ Kýtĩ ag tóg *burrica* fi to mũ mũ sir. ⁷ Fi pére ag tóg kãmũ mũ, fi kósĩn mré. Kýtĩ ag tóg ag kur tỹ fi kri vãm mũ, kýtĩ tóg kri nĩ mũ. ⁸ Kýtĩ věnh e ěn ag tóg ag kur tỹ ěprytĩ kri kugjén mũ. Kýtĩ ũ ag tóg ka féj kre kýtĩ ěprytĩ kri vãm mũ sir. Ag tỹ ti jamĩn sĩnvĩ han sór vē. ⁹ Kýtĩ ũ ag tóg ti jamĩ mũ mũ, jo ũ ag tóg ti nón mũ mũ. ěn ag tóg prěrnrěr mũ sir. “!..*Viva*, *Davi* krě’krě..!” he ag tóg mũ. “!..*Sér* tóg tĩ, pã’i vỹ ěg tá jun, ěg Pã’i mág tỹ ti jěněn kýtĩ..! !..Topě tá tóg kãtĩg, ũ tỹ kynhmýtĩ nĩ ěn tá, *viva*..!” he ag tóg, prěrnrěr kýtĩ.

¹⁰ Hã ki ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ. Kýtĩ tá ke kar ag vỹ ti venh kãmũ mũ. Ag mýtĩ tóg e tĩ, kýtĩ ag tóg ti to: “ũ ně?” he mũ. ¹¹ Kýtĩ ag tóg ag mýtĩ: “Topě vỹ tóg tĩ ěn vē,” he mũ. “*Jesus* vē, *Nazaré* tá ke ěn vē, *Galilėia* tá ke ěn,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ Topě ěn tá ag pan (Mc 11.15-19; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹² Kýtĩ *Jesus* tóg Topě ěn jytĩ ró kã ra rã mũ. Hã ra ag tóg tá ag *bodega* han ja nĩ. Jãnkamy *trocar* he tĩ ag tóg tá nýtĩ gé. Kýtĩ tóg ag pan kãn mũ sir, nén vēne he tĩ ag, nén kũpra he tĩ ag ke gé. Ag tỹ nén tỹ kri vin jafã tỹ tóg vyryn ke mũ sir, sórãg vēne he tĩ ag nĩgnĩ jafã tỹ ke gé. ¹³ Ag mýtĩ tóg: “Topě vỹ rá to jykrén nĩ, ha mẽ,” he mũ. “*Inh* ěn jiji vỹ tỹ Topě mré vỹ jafã nĩ, he tóg, Topě vỹ rá ki. Hã ra Ājag tóg Topě mré vỹ jafã tag krēm nén kar pigju mũgtĩ, kýtĩ tóg tỹ *bandido* ag jamã ri ke nĩ ha,” he tóg. Ag pan kýtĩ tóg ke mũ, *Jesus* ti.

¹⁴ Kýtĩ ũn kyvó ag tóg ti tá junjun mũ sir, ũn kãnhgrĩ ag ke gé, ti tỹ Topě ěn krēm jě ra. Kýtĩ tóg ag tỹ há’ he kãn mũ sir.

¹⁵ Hã ra Topě tũ ki rĩr tĩ ag tóg tá nýtĩ, Topě vỹ to ěg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ti tỹ ag tỹ há’ he vég ag tóg mũ. Gĩr ag vỹ mēg ag tóg mũ gé. Topě ěn krēm ag tóg nýtĩ, gĩr ag, kýtĩ ag tóg *Jesus* mýtĩ prěrnrěr mũ. “!..*Viva*, *Davi* krě’krě..!” he ag tóg mũ, prěrnrěr kýtĩ. Kýtĩ pã’i ag tóg ti to jũgũ mũ. ¹⁶ Hã kýtĩ ag tóg ti mýtĩ: “ã mýtĩ ag prěrnrěr mēg tũ’?” he mũ. Kýtĩ tóg ag mýtĩ: “hã ra Topě vỹ rá to jykrén nĩ,” he mũ. “Ũn kāsir ag vỹ iso vỹ há han tĩ. Ũn pafa tĩ ag vỹ ěnh mýtĩ vỹ há han tĩ. Ā hã ne tag han’, ũn

kāsir ag tỹ inh mỹ vĩ há han jé, he tóg, Topě vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁷ Tag tó kar kỹ tóg ag ré kỹ tĩ mũ sir. Ēmã ěn tá tóg kãkutě mũ, ěmã tỹ *Betfagé* ra tĩg jé. Tá tóg sir nũr mũ.

Ka tỹ figueira tóg
(*Mc 11.12-14, 20-24*)

¹⁸ Tỹ vaj kỹ kusãg ki tóg ěmã ra tĩg mãn mũ. Ti tĩg kỹ tóg kókĩr mũ. ¹⁹ Kỹ tóg ka tỹ *figueira* vėg mũ sir, kỹ tóg ra tĩ mũ, ti kaně ko jé. Hã ra tóg kaně tũ jé. Féj tãvĩ tóg jě, kỹ tóg ti mỹ vĩ mũ. “Kaněn mãn ke tũ ã nĩ ha,” he tóg mũ. Kỹ tóg tóg mũ sir vėsỹmér, ka ti. ²⁰ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg vėg mũ sir, kỹ tóg ag mỹ e tĩ. “Vėsỹmér tóg tóg ja nĩ. Ti hẽ ri ké?” he ag tóg.

²¹ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “Inh ri ke han jé ãjag tóg ke mũ. Isỹ ka tỹ *figueira* mỹ: “tóg ra,” hen kỹ tóg tóg ja nĩ. Inh vĩ tag ri ke han jé ãjag tóg ke mũ, ãjag tỹ inh ki ge há han kỹ. Hã ra to: “Topě mỹ inh vĩ mėg mũ vỹ?” he tũg nĩ. “Hỹ mỹ vỹ?” he tũg nĩ. Kỹ ãjag tỹ kejěn pãnónh mỹ: “ha kutě, goj nig mág ki,” hen kỹ tóg kutěnh mũ, ãjag tỹ ti kutěnh ke to: “hỹ mỹ vỹ?” he tũ nĩn kỹ. ²² Kỹ ãjag tỹ Topě mỹ nén ù to vĩn kỹ to: “han jé tóg ke mũ,” hem nĩ. Kỹ tóg ãjag mỹ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ù tỹ ti jěněg mũ tó tũg
(*Mc 11.27-33; Lc 20.1-8*)

²³ Kỹ tóg ěmã tá jun kỹ Topě ĩn kã ra rã mãn mũ sir. Kỹ Topě tũ to pã'i ag vỹ ti to kãmũ mũ, kófa ag mré hã. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ù nỹ ã mỹ: tag han nĩ, hé? ù nỹ ã jěně?” he mũ.

²⁴ Kỹ *Jesus* tóg: “ãjag ki sóg jěměnh ke mũ gé, vėnh kato,” he mũ. “ãjag tỹ inh mỹ tó há han kỹ sóg ãjag mỹ ù tỹ inh jěněg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. ²⁵ “*João* vỹ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ti mỹ kanhkã tá vėjykre han ja nĩgtĩ, ěprã vėjykre vó? ù nỹ ti jěně?” he tóg.

Kỹ ag tóg ti vĩ to jykrén mũ jagně mré. “Ěg tỹ ti mỹ: Topě tỹ ti jěně ja vė, hen kỹ tóg ěg mỹ: kỹ ãjag tỹ ne jé ti vĩ kri fig tũ nĩ nẽ? henh ke mũ. ²⁶ Ěg tỹ hã ra ti mỹ: ěprã ke jykre ja vė, hen kỹ ěg tóg vėnh kar kato tẽ mũ sir. Vėnh kar vỹ *João* to: Topě vĩ tó tĩ pẽ ja vė, he tĩ. Kỹ ěg tóg ag kaměg mũ, vėnh e ěn,” he ag tóg mũ, jagně mỹ, pã'i ag. ²⁷ To

jykrén kỹ ag tóg *Jesus* mỹ: “ěg pijé *João* jykre ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. Ón kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “kỹ sóg ãjag mỹ tónh ke tũ nĩ gé, ù tỹ inh jěněg mũ ti,” he mũ.

Ůn krě régre kãme

²⁸ Kỹ tóg ag kanhrãn kỹ ag mỹ: “tag to jykrén nĩ, ha mē,” he mũ sir. “Ů tóg kósin régre nĩ. Kejěn tóg ùn sanh mỹ: “inh kósin, ũri inh jakré tugnỹm tĩg,” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg ti panh ti mỹ: “vó,” he mũ. Kar kỹ tóg to jykrén mãn kỹ tĩ mũ sir, ěpỹ ra. ³⁰ Kỹ ti panh tóg ti jãvy mỹ ke mũ gé sir. “Ůri inh jakré tugnỹm tĩg,” he tóg mũ gé. Kỹ ti jãvy tóg: “he,” he mũ, ti panh ti mỹ. Hã ra tóg tĩ tũ nĩ. ³¹ Kỹ ù tỹ hẽ nỹ ti panh vĩ ki króm hỹn?” he tóg. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ùn sanh ti,” he mũ. Kỹ *Jesus* tóg “hỹ, hã vė,” he mũ. “Hã kỹ sóg ãjag mỹ ke mũ. Ů tỹ *governo* mỹ jãnkamy mág tĩ ù ag vỹ Topě vĩ mranh, hã ra ag tóg to jykrén mãn kỹ ag jykre kórég tovãnh. Kỹ ùn mén tũ ù fag vỹ fag jykre kórég tovãnh gé. Hã kỹ ag tóg Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ, fag ke gé. Ti kósin sanh ri ke ag hã vė. Ag jãvo ãjag tóg kanhkã venh ke tũ nĩ, ãjag tỹ ón kỹ Topě mỹ: he, he mũ ra. ³² *João* vỹ ãjag mỹ Topě vĩ tó ja nĩgtĩ, ãjag tỹ ti jykre kuryj jagma mũ jé. Hã ra ãjag tóg ti vĩ kri nĩm ja tũ nĩ. Ĥjag jãvo ù tỹ *governo* mỹ jãnkamy mág tĩ ag vỹ ti vĩ kri fi ja nĩ, ùn mén tũ fag ke gé. Tag ve ãjag mỹr. Ge ra ãjag tóg ãjag jykre tovãnh tũ nĩ. *João* vĩ kri nĩm tũ ãjag nĩ,” he tóg.

Ůn camarada kórég ag
(*Mc 12.1-12; Lc 20.9-19*)

³³ “Sỹ ãjag mỹ ãjag tỹ Topě tovãnh kãmén mãn ke vė, ha mē,” he tóg mũ. “Kejěn ù tóg nĩgtĩ. *Uva* kré tóg nĩgtĩ, tỹ *vinho* han jafã ěn. Ti jakré to tóg rón mũ. Kỹ tóg kũm kỹ *uva* jěgmĩ jafã han mũ. Kỹ tóg ki pãjó han mũ gé. Kỹ tóg ù tỹ ki rĩr tĩ ag mỹ tovãnh mũ, ag tỹ ti mré ti kaně vėnh kãpãm jé. Kỹ tóg tĩ mũ, ga ù ra. ³⁴ Ti kaněnh kỹ tóg ti *camarada* ag jěgněg mũ, ag tỹ ag mỹ ti tũ vin jé, *uva* kaně ti. ³⁵ Hã ra ag tóg ag vóg kónãn mũ sir. Ů mrãnmrãn ag tóg mũ, ù tén ag tóg mũ, ù pin ag tóg mũ, pó tỹ. ³⁶ Kỹ tóg ag mỹ ti *camarada* ù ag jěgně mãn mũ gé sir, ùn e ag sir, hã ra ag tóg ag vóg kónãn kãn mũ gé. ³⁷ Vãhã tóg ag mỹ ti kósin jěněg mũ. “Ag hỹn ti kaměg

mũ, inh kósin ti,” he tóg, hã ký tóg ti jěněg mũ. ³⁸ Ký ag tóg ti kósin ti ve ký jagně mý: “kejěň ěkré tag vỹ tỹ ti tũ nỹnh ke mũ,” he mũ. “Mũ nỹ, ti tén jé, ti tũ tag tỹ tỹ ěg tũ nỹn jé,” he ag tóg mũ, *patrão* kósin to. ³⁹ Ký ag tóg ti kãgmĩg mũ sir. Ró pãte ag tóg ti tén ký ti fón mũ sir.

⁴⁰ Kejěň ag *patrão* vỹ kãtĩg ke mũ, ù tỹ nén krãn ja ěn ti. Kỹn hỹn hẽ ri kenh mũ, ti *camarada* ag tỹ?“ he tóg, *Jesus* ti. ⁴¹ Ký ag tóg ti mỹ: “vějykre pãno han ag tóg mũ mỹr,” he mũ. “Ag kãgtén jé tóg ke mũ, jũ ký, ag *patrão* ti, ký tóg *uva* kré ěn tỹ ù mỹ tovãnh ke mũ, ag tỹ ti mré vėnh kãpãm jé, ti kaně ti,” he ag tóg, *Jesus* mỹ.

⁴² Ký tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Kỹ Topě vĩ rá tag to jykrén nĩ gé, ha mẽ: “pó tỹ ĩn han jafã fón ag tóg, pó tỹ ĩn han tĩ ag. Ag mỹ tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topě tóg hã tỹ ĩn nũna han mũ. ěg *Senhor* mág tỹ há vė mỹr, hã ký tóg ěg mỹ e tĩ,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ rá ki,” he tóg, *Jesus* ti.

⁴³ “Hã ký sóg ãjag mỹ: ãjag tỹ Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke vė vė, hã ra ãjag tóg venh ke tũ nĩ,” he mũ. “Û ag hã vỹ venh ke mũ, *povo* ù ag, ag tỹ inh vĩ kri fi ký,” he tóg. ⁴⁴ “Û tỹ hěn ri ke ag vỹ pó tag kri vár ke mũ, ký ag tóg tũ' henh ke mũ. Ký pó tag vỹ ù tỹ hěn ri ke ag kri kutěnh ke mũ gé, ký tóg ag tỹ tũ' he kãn mũ,” he tóg, *Jesus* ti. Tĩ tỹ ěg tỹ ti ki rá tũ tugrĩn nũgme ki vár ke tón hã vė.

⁴⁵ Ký pã'i ag tóg vãhã *Jesus* vĩ tag mẽ ký to jykrén mũ. “ěg hã to tóg: *uva* ki rĩr tĩ kórég ag, he ja nĩ,” he ag tóg mũ sir. ⁴⁶ Hã ký ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vėnh e ěn kaměg mũ, ag tỹ *Jesus* to: “Topě vĩ tó tĩ pẽ vė,” hen ký.

22

Vėnh prũg kãme

(Lc 14.15-24)

¹ Ký *Jesus* tóg ag mỹ: “Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ vỹ ge nĩ, ha mẽ,” he mãn mũ. ² “Pã'i mág ri ke ti nĩ. Tĩ kósin prũg ken ký tóg to fénhta mág han sór mũ. ³ Hã ký tóg vėnh kar mỹ vėnh vĩ jěněg mũ. Hã ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. ⁴ Ký tóg: “hěn ri ke mũn ag mẽ há han tũ nĩ, ti kurã ti,” he mũ. Ký tóg ag mỹ vėnh vĩ jěně mãn mũ, ag mỹ: “ũri ke vė,” he jé.

⁵ Ge ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. Û tóg ti japỹ ra tĩ mũ, jó ù tóg ti tỹ nén han sór mũ nón tĩ mũ gé, pã'i ěn to é he ký. ⁶ Û ag tóg ti tỹ ùn jěněg mũ ag kugmĩ ký ag vóg kónãnh mũ. Û ag kãgtén ag tóg mũ sir, mỹr, ha mẽ. ⁷ Ký pã'i mág tóg ag to jũ mũ. Ký tóg ti porisa ag jěgně ký ag kãgtén mũ gé sir, ù tỹ ti to é he mũ ěn ag. Ag ĩn kugprũg ag tóg mũ sir. ⁸ Ký tóg ti tũ ag mỹ: “inh fénhta vỹ kar ký nĩ ha,” he mũ. “Hã ra ag tóg kãmũ jãvãnh nỹtĩ, ag jykre kórég nỹtĩn ký. ⁹ Ha ěpřy ra mũjěg, ěmĩn vėnh kãpów ja ra ke gé. Ājag tỹ ù ve ký ti mỹ inh fénhta ti tóm nĩ,” he tóg, pã'i mág ti. ¹⁰ Ký ag tóg mũ mũ sir. Vėnh kar mỹ ag tóg tó mũ, ùn jykre há ag mỹ, ùn jykre kórég ag mỹ ke gé. Hã ký tóg fór mũ sir, *clube* ti.

¹¹ Ký pã'i mág tóg kãrã mũ sir, ag vigve jé. Ký ù tóg tá jě nĩ, hã ra tóg fénhta to kur tu tũ nĩ. ¹² Ký tóg ti mỹ: “isỹ ã mỹ fénhta to kur nĩm mũ ra ã tóg tu tũ nĩ, vỹ,” he mũ. “Ā hã ne tóg ã kur pẽ tu sór mũ', inh fénhta ki',” he tóg. Hã ra tóg vĩ tũ nĩ sir. ¹³ Ký tóg: “ti mrĩnh ra, ti pěn, ti nĩgé. Re tá ti fón,” he mũ. Re tán kuty nĩ. Tá ag tóg jagtar tĩ. Ag jã tỹ ag tóg gágán ke tĩ sir, vėso jũgũ ký. ¹⁴ Ge ti nĩ. Û tỹ hěn ri ke tóg mēgměg mũ, hã ra tóg pipir nỹtĩ, ùn kupřég ký nỹtĩ ag, ù tỹ to jykrén há han mũ ag,” he tóg, *Jesus* ti.

Ag tỹ imposto to ti ki jěmě

(Mc 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Ký pã'i ag tóg jagně mỹ: “ti vĩ tỹ hẽ to ěg hỹn ti senh mũ?“ he mũ. ¹⁶ Ký ag tóg *Jesus* to ù ag jěgněg mũ, pã'i mág tỹ *Herodes* mré ke ù ag mré hã, ag tỹ ón ký ti ki jěmě jé. “*Senhor*,” he ag tóg mũ. “Ā jykre kuryj nĩn ký ã tóg, Topě to ěpřy ki ěg kanhrãn há han tĩ. Û tỹ vějykre há hã han ve ra ã tóg, ti jykre ki kanhró kar nĩ. ¹⁷ Hã ký ěg mỹ ã tỹ nén to jykrén mũ tóm nĩ. Mỹ há nỹ', ěg tỹ *governo* mỹ *imposto* kajãm jé'? ěg mỹ hỹn ti mỹ nĩm mũ', vó mỹ vó?“ he ag tóg mũ.

¹⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jykre pãno ki kanhró nĩ. Hã ký tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg ón ký inh ki jěmě sór mũ',” he mũ. “Jykre régre ãjag nỹtĩ mỹr. ¹⁹ Inh mỹ jãnkamy jun, *imposto* kajãm jafã ěn ti,” he tóg. Ký ag tóg ti mỹ ù jun mũ sir. ²⁰ Ký tóg ag mỹ: “ũ jiji nỹ kã nĩ, ù kãgrã nỹ kã nĩ?“ he mũ. ²¹ Ký ag tóg ti mỹ: “pã'i

mág tỹ *governo* kãgrá vë,” he mũ. Kĩ tóg ag mỹ: “kỹ pã'i mág mỹ ti tũ nĩm nĩ, hã ra Topẽ mỹ ti tũ nĩm nĩ gé,” he mũ sir.

²² Ag tỹ ti vĩ mẽ kỹ ti jykre tóg ag mỹ e tĩ sir. Kĩ ag tóg ti tovãnh kỹ mũ mũ sir.

*Ëg tỹ ãg ter ja tá vỹn kenh ke
(Mc 12.28-34; Lc 10.25-28)*

²³ Kĩ kejẽn *Saduceu* ag tóg, ón kỹ *Jesus* ki jẽmẽ sór mũ gé. Ën ag tóg: “ãg ter ja tá ãg vỹnvỹn kenh ke tũ nĩ, rĩr mãn ke tũ ãg tóg nĩ,” he tĩ. ²⁴ Kĩ ag tóg: “*Senhor*,” he mũ gé. “*Moisés* tỹ ãg mỹ vëjykre nĩm kỹ tóg: “ã régre tỹ krẽ tũ ra ter kỹ ã tỹ ti prũ fi tỹ prũg ke vë. Á tỹ ã régre mỹ ã krẽ han ke vë, fi ki,” he ja nĩgtĩ. ²⁵ Kĩ ù tỹ jagnẽ mré pafa ja tỹ 7 (ke) vỹ nỹtĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mũ, hã ra tóg ti kósın tũ ra ter mũ. Kĩ ti jãvy tóg fi tỹ prũg mũ, hã ra tóg ti kósın tũ ra ter mũ gé. Kĩ ti jãvy ù tóg, fi tỹ prũg mũ gé sir, ²⁶ hã ra tóg ti kósın tũ ra ter mũ gé, ti jãvy ù ke gé, hã ki ag kar vỹ, kósın tũ ra kãgter kãn mũ sir. ²⁷ Kĩ vãhã ag kar prũ fi tóg, ter mũ gé sir. ²⁸ Kĩ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kỹ fi hỹn, mën tỹ 7 (ke) nĩnh mũ vë. Ag kar vỹ fi tỹ prũg ja nĩ mỹr. Hã kỹ tóg vënh mỹ nỹ, ag tỹ: “rĩr mãn jé ãg tóg ke mũ,” hen kỹ,” he ag tóg, *Saduceu* ag, *Jesus* mỹ.

²⁹ Hã ra *Jesus* tóg: “kygnẽ ãjag huri,” he mũ. “Ãjag pijé Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki kanhró nỹtĩ’, ãjag pijé Topẽ jykre ki kanhró nỹtĩ’.” ³⁰ Ëg rĩnrĩr mãn kỹ ãg tóg, prũg mãn ke tũ nĩ sir, kỹ fag mën mãn ke tũ nĩ gé. Topẽ tỹ jëgnẽ jafã ri ke ãg nỹtĩnh mũ, kanhkã tá.

³¹ Kĩ Topẽ vĩ rá ù to jykren nĩ, ti tỹ ãg ter ja tá vỹn ke tó ti. Topẽ hã ne tỹ vëmén ja nĩ mỹr, hã kỹ tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ. ³² “*Abraão* vỹ iso: Topẽ, he tĩ, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti. Kãgter ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Hã ra Topẽ tóg: “tỹ inh ag Topẽ nĩ,” he ja nĩgtĩ, ag kãgter kar kỹ. Hã kỹ ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ, Topẽ tỹ tỹ ùn rĩnrĩr nỹtĩ ag hã kri ke nĩnh kỹ,” he tóg, *Jesus* ti. ³³ Kĩ ag tóg ti vĩ mẽg mũ sir, kỹ ti jykre tóg ag mỹ e pẽ tĩ, ti vĩ ti.

*Topẽ tỹ ãg jyvẽn kãfór
(Mc 12.28-34; Lc 10.25-28)*

³⁴ Kĩ *Fariseu* ag tóg mẽg mũ, *Jesus* tỹ *Saduceu* ag mỹ vĩ há han ja ti, kỹ ag tỹ ti mỹ kafãn ke tóg tũ tĩ sir. ³⁵ Kĩ ag tóg ti to vënh

mãn mũ sir. Kĩ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ù tóg *Jesus* mỹ: ³⁶ “*Senhor*, Topẽ tỹ ãg jyvẽn tỹ hẽ nỹ hỹn, ti tỹ ãg jyvẽn kar kãfór nỹnh mũ?” he mũ. ³⁷ Kĩ *Jesus* tóg: “ãg jóg mág to há tãvĩ nỹtĩm nĩ, ti ki ge há han nĩ, ti to jykre pir nỹtĩm nĩ,” he mũ. ³⁸ “Topẽ tỹ ãg jyvẽn kar kãfór hã vë. ³⁹ Kĩ ti tỹ ãg jyvẽn ù tóg, hã ri ke nĩ gé, hã vỹ: ãjag régre ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ vënh ki rĩr há han ri ke, he mũ. ⁴⁰ Vënh jyvẽn tag vỹ vënh jyvẽn kar kãfór nỹtĩ. Régre ti nỹtĩ, Topẽ tỹ ãg jyvẽn kãfór ti. Ëg tỹ tag ki króm kỹ ãg tóg Topẽ jykre ki króm kãn mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Cristo tỹ tỹ Davi krẽ'krẽ nĩ ra ti kãfór nĩ,
Topẽ kósın
(Mc 12.35-37; Lc 20.41-44)*

⁴¹ Kĩ *Jesus* tóg *Fariseu* ag mỹ: ⁴² “*Cristo* to ãjag hẽ ri ke tĩ?” he mũ. “Û krẽ'krẽ nẽ hỹn?” he tóg. Kĩ ag tóg ti mỹ: “*Davi* krẽ'krẽ vë,” he mũ. ⁴³ Kĩ tóg: “hã ra *Davi* tóg ti to: inh *Senhor*, he ja nĩ, Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ. Kĩ tóg: ⁴⁴ ãg jóg tỹ Topẽ vỹ inh *Senhor* mỹ: “nĩ ra ver, inh pëgja tá,” he ja nĩ. “Sỹ ver ã kato vãsãnsãn mũ ag sigsenh ke vë,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti, he tóg, *Davi* ti. ⁴⁵ Hã kỹ *Davi* tóg *Cristo* to: “inh *Senhor*,” he ja nĩ. Ti tỹ tỹ ti krẽ'krẽ nĩ ra ti mỹ tỹ ti kri ke nĩnh mũ vë?” he tóg, *Jesus* ti. ⁴⁶ Hã ra ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ, ag tỹ ti vĩ kafãn sór mũ ra. Vãhã ag tóg ti ki jẽmẽ sór mãn tũ nĩ. Ti kamẽg ag tóg mũ sir.

23

*Ón kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag
(Mc 12.38-39; Lc 11.43-46; 20.45-46)*

¹ Kĩ *Jesus* tóg vyr mỹ *Fariseu* ag mré vëmén kar kỹ vãhã vënh kar kanhrãn mũ sir. Kĩ tóg ag mỹ: ² “*Moisés* vỹ ãg jóg ag kanhrãn ja nĩgtĩ,” he mũ. “Ti nón Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg, ãg kanhrãn sór mũ gé, pã'i ù ag ke gé. ³ Ag vĩ ki króm nĩ. Ag tỹ nén han mũ ri ke han tũg nĩ jãvo, ag jykre kórég ãn han tũg nĩ. ãjag kanhrãn há han ag tóg tĩ, hã ra ag tóg ki króm sór tũ nĩgtĩ. ⁴ ãjag mỹ ag tóg, vëjykre kufy vin tĩ, hã ra ag hã tóg han sór tũ nĩgtĩ, vëjykre kufy ãn ti. ⁵ Ag tỹ nén ù há han kỹ ag tóg tỹ ùn mág nỹtĩ sór mũ sir, vënh kar tỹ ag ve jé. Ag tỹ Topẽ mré vĩ jé ag tóg, ti vĩ rá tỹ ag nĩgẽ tógfĩg

tĩ, ag kakã ke gé. Vēsógfĩn ja tãpér tỹ ag tóg vēsógfĩg tĩ. Topẽ jykre han jé ag tóg kur tóg mág tu tĩ gé. ⁶ Fénhta ki ag tóg jën vén sór tĩ. Vēnh kanhrãn jafã krēm ag tóg vēnh kãpóv kỹ nỹtĩ. ⁷ Ēmã kuju ki vēnh kar tóg ag mỹ: “ã mỹ há?” he tĩ, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ. Kỹ ag tóg ag to: “*Senhor*,” he tĩ gé, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ. ⁸ Ag jãvo jagnē mỹ: “*Senhor*,” he sór tũg nĩ, kỹ ag tỹ ãjag mỹ: “*Senhor*,” he mũ ra ag mỹ: “inh pijé tỹ ùn mág nĩ,” hem nĩ. Ûn pir vỹ tỹ ãjag kri ke nĩ, hã vỹ: Topẽ, he mũ, jó ãjag tóg tỹ jagnē mré ke nỹtĩ. ⁹ Kỹ ù mỹ: “ēg jóg,” he tũg nĩ gé, ěprã. Ûn pir vỹ tỹ ãjag jóg nĩ, hã vỹ: Topẽ, he mũ, kanhkã tá nĩ ěn ti. ¹⁰ Kỹ ù tỹ ãjag mỹ: “ēg kri tỹ ùn mág nĩm nĩ,” he kỹ ag mỹ: “vó, kenh ke tũ inh nĩ,” hem nĩ gé. Ûn pir vỹ ãjag kri tỹ ùn mág nĩ, hã vỹ: *Cristo*, he mũ. ¹¹ ãjag kã mĩ ùn mág ag jé ãjag ki rĩr há han, ãjag *camarada* tỹ ãjag rãnrãj ki rĩr há han tĩ ěn ri ke. ¹² ãjag tỹ tag ki vēsỹ ùn mág han sór nỹtĩn kỹ ãjag tóg, tá térenh ke mũ, ha vem nĩ. ãjag tỹ hã ra: “tỹ inh ùn sĩ nĩ,” hen kỹ ãjag tóg, tá jãprynh ke mũ, tỹ ùn mág ãjag nỹtĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Topẽ vỹ to ěg kanhrãn tĩ ag jagtar ke
(M̄c 12.40; Lc 11.39-42, 52; 20.47)*

¹³ “Ón kỹ Topẽ vỹ to ěg kanhrãn tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre ãjag nỹtĩ. Topẽ vỹ ãjag ve kónãn,” he tóg. “Û ag tóg ù tỹ kanhkã tá nĩ ěn tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ve sór nỹtĩ, hã ra ãjag tóg ag mỹ kanhkã ti nenh tĩ. Ag jãvo ãjag tóg, ve sór tũ nĩgtĩ,” he tóg.

¹⁴ “Ón kỹ Topẽ vỹ to ěg kanhrãn tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre ãjag nỹtĩ. Topẽ vỹ ãjag ve kónãn,” he tóg. “ãjag ne tóg ùn mén ter ja fag tũ mãn kãn tĩ'. Kar kỹ ãjag tóg ón kỹ Topẽ mré vỹ téj han mũgtĩ, ěg tỹ ãjag to: “há ag nỹtĩ,” he jé. Hã kỹ Topẽ vỹ, ãjag vóg kónãn kãfór han ke mũ,” he tóg.

¹⁵ “Ón kỹ Topẽ vỹ to ěg kanhrãn tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Jykre régre ãjag nỹtĩ. Topẽ vỹ ãjag ve kónãn,” he tóg. “ãjag ne tóg kuvar há ra mũ tĩ', ga mĩ, goj mĩ ke gé, ãjag tỹ ù tỹ *Israel* ag jykre han sór mũ ù jãvãnh jé. ãjag tỹ ù ven kỹ ãjag tóg ti tỹ Japo krē han mũ sir, ti tỹ ón kỹ Topẽ vỹ mē jé, ãjag ri ke, ti tỹ ãjag mré nũgme ki kutē jé. Kỹ ti jykre

pãno vỹ ãjag jykre pãno kãfór nỹ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁶ “Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mỹr,” he tóg. “Kyvó ãjag nỹtĩ, hã ra ãjag tóg ù tỹ ki kagtĩg ag tatĩn sór mũ. Kỹ ãjag tóg ag kanhrãn kónãn tĩ. “Ěg tỹ ón kỹ: tag han jé sóg ke mũ, he sór kỹ ěg tóg: Topẽ ĩn krēm nĩ ěn vỹ ki kanhró nĩ, henh ke mũ,” he ãjag tóg tĩ. “Ěg tỹ hã ra: Topẽ ĩn krēm *ouro* tãn ěn vỹ ki kanhró nĩ, hen kỹ ěg tóg ón ke tũ nĩ,” he ãjag tóg tĩ gé. ¹⁷ Vēnh mỹ ti nĩ, ãjag vỹ tag. Krĩ tũ ãjag tóg nỹtĩ, kyvó ãjag tóg nỹtĩ. *Ouro* mỹ Topẽ ĩn kãfór nĩ? Vó'. *Ouro* vỹ tỹ Topẽ tũ nĩ, ti tỹ Topẽ ĩn krēm nĩn kỹ. Hã kỹ tóg tỹ, Topẽ tũ kar nĩ sir, *ouro* ti, ti ĩn ti ke gé. Ón kỹ: “Topẽ hã vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ,” he tóg. ¹⁸ “ãjag vỹ vēnh mỹ ù vỹ nĩ gé. Ón kỹ ěg tóg: ěg tỹ *mesa* kri ùn mỹ nén ù pũn mũ ěn vỹ ki kanhró nĩ, henh ke mũ,” he ãjag tóg tĩ gé. “Ěg tỹ hã ra: ěg tỹ ùn mỹ ěg mēg pũn tĩ ěn vỹ ki kanhró nĩ, hen kỹ ěg ón ke tũ nĩ,” he ãjag tóg tĩ gé. ¹⁹ Vēnh mỹ ti nĩ gé, ãjag vỹ tag ti. Kyvó ãjag nỹtĩ mỹr. Ěg tỹ Topẽ mỹ ěg mēg pũn mũ mỹ *mesa* kãfór nĩ? Vó'. Topẽ ĩn krēm *mesa* kri ěg tóg ěg mēg ti pũn tĩ, hã kỹ tóg Topẽ mỹ há tĩ, ěg mēg ti, ěg tỹ ti ĩn tá ti mỹ *mesa* kri pũn tugrĩn. ²⁰ ãjag tỹ Topẽ ĩn krēm *mesa* tón kỹ, kỹ ãjag tóg ěg tỹ ěg mēg tỹ *mesa* ěn kri pũn mũ ěn tó tĩ gé. ²¹ ãjag tỹ Topẽ ĩn tón kỹ, kỹ ãjag tóg Topẽ ti tó tĩ gé. ²² ãjag tỹ kanhkã tón kỹ, kỹ ãjag tóg Topẽ nĩgia tó tĩ gé, kỹ ãjag tóg Topẽ ti tó tĩ gé sir. Nén ù pir vē, ti kar ti. Hã kỹ ón kỹ: “Topẽ hã vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ,” he tóg.

²³ “Ón kỹ Topẽ vỹ to ěg kanhrãn tĩ,” he tóg. “*Fariseu*,” he tóg. “Krĩ régre ãjag nỹtĩ, kỹ Topẽ vỹ ãjag ve kónãn,” he tóg. “Ón kỹ ãjag tóg, Topẽ mỹ ãjag jakré ki *dízimo* vin tĩ. ãjag jakré tỹ *hortelã* tỹ 10 (ke) nỹtĩn kỹ ãjag tóg Topẽ mỹ ùn pir nĩm tĩ, ãjag jakré tỹ *erva doce* tỹ ke gé, ãjag jakré tỹ *cominho* tỹ ke gé. Há ti nĩ vē. Hã ra ãjag tóg, ti tỹ ěg jyvēn mũ ěn han tũ nĩgtĩ. Vējykre kuryj han tũ ãjag tóg nĩgtĩ. Ûn jagtar ag jagãgtãn tũ ãjag tóg nĩgtĩ. Topẽ vỹ kri fig tũ ãjag tóg nĩgtĩ. ãjag tỹ ti vỹ ki króm mré hã ãjag jakré ki *dízimo* vin ra tóg, há tĩ vē, ha mē. Hã ra ãjag tóg ki króm sór tũ nĩgtĩ. ²⁴ Kyvó ãjag nỹtĩ, hã ra ãjag tóg ag tatĩn

mũ sór mũ. Topě vī ũ ki króm sór ājag tóg tĩ, ti tỹ Topě mỹ tỹ nén ũ sī hã ra, kỹ ājag tóg ti vī ũ mranh tĩ, ti tỹ Topě mỹ kórég pē hã ra. Kỹ tóg goj ki ka ri ke nĩ. Ājag tỹ ka gón tũ nĩ jé ājag tóg kur ki kujěg tĩ, kỹ tóg pa tĩ, goj ti. Hã ra ājag tóg kãvãru tỹ goj ki ter mũ ra goj kórég ěn kron tĩ,” he tóg.

²⁵ “Ón kỹ Topě vī to ěg kanhrãn tĩ,” he tóg. “Fariseu,” he tóg. “Krĩ régre ājag nỹtĩ, kỹ Topě vỹ ājag ve kónãn,” he tóg. “Kópa venja kupég ājag tóg tĩ, pénky venja, hã ra tóg kã tá kavéj nĩ. Kỹ ājag ge nỹgtĩ gé. Jykre há nỹtĩ ve ājag tóg nỹtĩ gé, hã ra ājag tóg vỹjykre pãno han tĩ, hã vỹ: jãnkamy to ag *lograr* he tĩ, he mũ, ājag prũ tũ fag mré nỹ tĩ, he mũ gé. ²⁶ Kyvó ājag nỹtĩ, ājag tỹ tỹ *Fariseu* nỹtĩ ra. Ājag jykre pãno tovãnh nĩ, ājag jãnhkri nỹtĩ jé. Kỹ vãhã vėnh kar vỹ, ājag jykre há venh mũ,” he tóg.

²⁷ “Ón kỹ Topě vī to ěg kanhrãn tĩ,” he tóg. “Fariseu,” he tóg. “Krĩ régre ājag nỹtĩ, kỹ Topě vỹ, ājag ve kónãn,” he tóg. “Vėnh kej sĩnvĩ ri ke ājag nỹtĩ. Sĩnvĩ nĩ ve ti nĩ, vėnh kej ti, ěg tỹ pó tỹ kri tam kỹ, kar *tinta* tỹ to tĩn kỹ. Ti sĩnvĩ nĩ ve ra tóg ti kã tá kórég nĩ. Vėser vỹ krēm nỹ nĩ, vėser vag mũ ti, ti kuka. ²⁸ Tag ri ke ājag nỹtĩ. Há nỹtĩ ve ājag nỹtĩ. Jykre kuryj nỹtĩ ve ājag nỹtĩ, hã ra tóg ājag kã tá kórég nĩ, ājag jykre régre nỹtĩn kỹ, ājag tỹ Topě vī ki króm sór tũ nỹtĩn kỹ mỹr, ha mẽ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ŭn jykre régre ag jagtar ke (Lc 11.47-51)

²⁹ “Ón kỹ Topě vī to ěg kanhrãn tĩ,” he tóg. “Fariseu,” he tóg. “Krĩ régre ājag nỹtĩ, kỹ Topě vỹ ājag ve kónãn,” he tóg. “Ājag jógjóg ag vỹ Topě vī to tĩ ag kãgtén ja nĩgtĩ. Jãvo ājag tóg ag kej sĩnvĩ han tĩ, ũn jykre kuryj ja ag kej ti. ³⁰ Kỹ ājag tóg ag to: “ěg tỹ ěg jógjóg ag mré ga kri mũ ra ěg tóg, ag kãgtén ke tũ nĩ vė,” he tĩ. “Ag mré ěg ag vóg ke tũ nĩ vė,” he ājag tóg tĩ, ón kỹ. ³¹ Hã ki ājag tóg ājag jógjóg ag tó tĩ. “Ěg jógjóg ag vỹ ag kãgtén, Topě vī to tĩ ag,” he ājag tóg tĩ. “Ŭ tỹ ag kãgtén mũ ag krē'krē vỹ tỹ ěg nỹtĩ,” he ājag tóg tĩ. ³² Kuri ājag jógjóg ag ri ke han nĩ, kuri ājag jógjóg ag tỹ ũn kãgtén ja tũ ěn ag kãgtén nĩ, ājag tỹ tỹ ājag jógjóg ag krē'krē

nỹtĩn kỹ,” he tóg. ³³ “Pỹn ri ke ājag nỹtĩ, mĩg ri ke ājag nỹtĩ. Ājag pijé nũgme ki vár tũ nĩnh mũ', *inferno* ki'. ³⁴ Hã kỹ sóg ājag mỹ, Topě vī to tĩ pē ag jėgnėnh ke mũ, vėnh vī hapē to mũ ag, Topě vī rán tĩ pē ag, ag tỹ ājag jyvėn jé. Kỹ ājag tóg ag kãgtén ke mũ gé, ha vem nĩ. Ka to ājag tóg ag sanh ke mũ. Ag mrãnmrãn jé ājag tóg ke mũ, ājag tỹ vėnh kanhrãn jafã krēm. Ěmã kar mĩ ājag tóg ag nón mũnh mũ, ājag tỹ ag vóg kónãn jé. ³⁵ Hã kỹ tóg ājag tỹ ũn jykre kuryj kar kãgtén mũ ri ke nĩ. Ŭn tỹ hėn ri ke ag kãgtén ag tóg huri, ěprã ke ag, hã ra tóg, ājag tỹ ag kãgtén kãn ri ke nĩ sir, *Abel* ti, ti nón ke ag mré hã, *Zacarias* ěn mré hã, *Baraquias* kósin ěn. Ěn tỹ ājag tóg Topě ĩn krēm ti tén ja nĩ, Topě mỹ nén ũ pũn jafã ěn tá, *Zacarias* ěn. ³⁶ Ājag mỹ sóg tó mũ, ha mẽ. Ājag hã to ti jũnh ke mũ, Topě ti, ājag jógjóg ag tỹ ag kãgtén tugrĩn, ājag tỹ ag kãgtén tugrĩn ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Jerusalém tá ke ag to há (Lc 13.34-35)

³⁷ Kỹ tóg *Jerusalém* ki ke ag to vėmėn mũ. Fe kaj han kỹ tóg: “Topě vī to tĩ ag kãgtén ag tóg tĩ, pó tỹ ag pin kỹ,” he mũ. “Isỹ ag vėnh mãn há tóg tĩ vė, isỹ ag ki rĩr jé, hã kỹ sóg ag jé prěr tỹ hėn ri ke han mũ. Garĩnh fi vỹ fi krē kri jě nĩ. Fi tỹ ag vėšyrėnh tũ nĩ jé ke vė. Ěn ri ke han sór sóg mũ vė, hã ra ag tóg ke jãvãnh nỹtĩ. ³⁸ Hã kỹ fóg ag tóg, ag jamã pũn kãn ke mũ, kỹ vãpũr vė sir. Ŭ vỹ kãnhmar tá nĩ mãn ke tũ nĩ ha, ag tỹ ěmã kókén ja tá. ³⁹ ĩnh ve mãn ke tũ ag nĩ ha mỹr. Kejėn ag tóg iso: “Topě tỹ ti jėnė ja vė,” henh ke mũ. “Topě vỹ ti ve há han, ti tỹ ti jiji tónh kãtĩg kỹ,” he jé ag tóg ke mũ iso. Ěn kã ag tóg ĩnh ve mãn ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

24

Topě ĩn kókén kỹ nĩnh ke (Mc 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Kỹ *Jesus* tóg Topě ĩn tá kãkutě kỹ tĩ mũ sir. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg, ti tá junjun mũ, kỹ ag tóg ti mỹ Topě ĩn ěn ag vinven mũ sir. ² Kỹ tóg ag mỹ: “ājag mỹ pó tỹ ĩn mág tag vigvėg mũ?” he mũ. “Kejėn pó tag tóg jagnė kri nỹtĩ mãn ke tũ nĩ. Gũm ke kãn jé tóg ke mũ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg

*Ĕg jagtar ke
(Mc 13.3-13; Lc 21.7-19)*

³ Kar kŷ tóg krĩ tŷ *Oliveiras* ra tĩ mũ sir. Ti tŷ tá nĩ kŷ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mŷ: “Ĕg tŷ ne ve kŷ ĕg ki kanhró nŷtĩnh mũ, ã kãtĩg mãn ke kurã ĕn ti, nén kar tũg ke kurã ĕn ti?” he mũ. ⁴ Kŷ tóg: “ker ũ ãjag mŷ ón hẽ’,” he mũ. ⁵ “*Cristo* vŷ tŷ inh nĩ,” he jé ag tóg ke mũ, inh jiji tó kŷ, ũ tŷ hẽn ri ke ag. Kŷ ũ tŷ hẽn ri ke ag tóg ag vĩ kri nĩm ke mũ. ⁶ Vẽnh génh kãme mẽgmẽ jé ãjag tóg ke mũ, tag ki vẽn ģénh to, kuvar há tá vẽn ģénh to ke gé. Mũmẽg tũg nĩ, hã ra. Vẽn ģénh ĕnh ke vẽn. Hã ra kurã tŷ ĕgno to hã ke vẽn ver. ⁷ *Nação* ag tŷ jagnẽ kato tẽgtẽnh ke vẽn, pã'i ag ke gé. ũ tŷ hẽn ri ke ag tŷ, jagnẽ to jũnh ke vẽn gé. Ga tŷ ragra ke tŷ hẽn ri ke han ke vẽn, ĕmã tŷ hẽn ri ke mũ. Vẽjẽn tŷ tũ' hẽnh ke vẽn gé. ⁸ Hã ra ãjag jagtar ke vẽn ven vẽn vẽn ver,” he tóg.

⁹ “Kar kŷ ãjag jagtar ke mũ, ãjag tŷ inh ki ge kŷ nŷtĩ tigrĩn. ãjag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, ãjag kãgtén jé ag tóg ke mũ gé. *Nação* kar vŷ, ãjag to vĩ kónãn ke mũ, ãjag tŷ inh jiji tó tigrĩn. ¹⁰ Kŷ ũ tŷ hẽn ri ke vŷ, isogvãnh ke mũ sir, ĕn kã. ãjag mré ke fag tó jé ag tóg ke mũ, inh kato vãsãnsãn mũ ag mŷ, kŷ ag tóg jagnẽ to vĩ kónãn ke mũ gé. ¹¹ Ón kŷ inh vĩ tó tĩ ag vŷ junjun ke mũ gé, ag tŷ ũn e krĩn jé sir, ag tŷ isogvãnh jé. ¹² Kŷ vẽn ģénh kar vŷ vỹjkre pãno han ke mũ, hã kŷ ũ tŷ ón kŷ iso há nŷtĩ ve ĕn ag tóg, isogvãnh ke mũ gé, ũn e ag. ¹³ Hã ra ũ tŷ isovãnh tũ pẽ ĕn ag tóg, krenkren ke mũ. ¹⁴ Kŷ *nação* kar vŷ, vẽn ģénh vĩ sér ĕn mẽnh mũ, ga kar mũ hã, kŷ ag tóg, Topẽ tŷ tŷ ĕg pã'i nĩnh ke ĕn mẽnh mũ. Ag tŷ mẽ kãn kŷ kurã tŷ ĕgno vẽn sir,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ĕg jagtar mág pẽ ti
(Mc 13.14-23; Lc 21.20-24)*

¹⁵ “Kejẽn ãjag tóg, ãjag tŷ nén kamẽg tĩ ĕn venh ke mũ sir, ĕg kavẽnh tĩ ĕn ti,” he tóg. “Topẽ vĩ tó tĩ tŷ *Daniel* vŷ ti tó ja nĩgtĩ. Topẽ ĩn tá tóg jẽn ģénh mũ, ĕg kavẽnh tĩ ĕn ti. ũ tŷ vẽn ģénh rá tag to ke mũ jé ki kanhró nĩ. ¹⁶ ãjag tŷ ti ve kŷ ga tŷ *Judéia* ki ke kar jé, vẽn ģénh pigjunh mũjẽg, pãnónh ra. ¹⁷ Kŷ ũ tŷ re tá nĩ ĕn jé, ti ĩn kã ra rã tũg, ti tũ mãn jé. Vẽsŷmér tóg vẽn ģénh pẽjunh tĩg ke mũ. ¹⁸ Kar kŷ ũ tŷ ti japŷ tá jẽ ĕn jé, vŷn ke tũg gé, ti kur mãn jé. Vẽsŷmér

tóg vẽn ģénh pẽjunh tĩg ke mũ gé. ¹⁹ ũn kufy fag jagtar mág ke vẽn, kurã ĕn kã, ũ tŷ ģĩr pygfãm mũ fag ke gé. ²⁰ Topẽ mré vĩm nĩ, ti tŷ kusa kã vẽn ģénh ven tũ nĩ jé, ti tŷ vẽn ģénh kãn ke kurã ki vẽn ģénh ven tũ nĩ jé. ²¹ Jagtar mág tŷ ge han ja tũ ĕg tóg nŷtĩ, Topẽ tŷ *mundo* han jãn ki. Kŷ ĕg ge han mãn ke tũ nĩ gé, kar kŷ. ²² Ĕg tŷ kurã ki jagtar ke mũ ĕn vŷ e nŷtĩnh mũ vẽn, hã ra tóg tẽrem kŷ nŷtĩ nĩ, Topẽ tŷ ũn kuprẽg ja ĕn ag tigrĩn. Ti tŷ tẽrem tũ nĩ ra ũ vŷ, kren ke tũ pẽ nĩ vẽn, vẽn ģénh jagtar mág ĕn to,” he tóg, *Jesus* ti.

²³ “Ĕn kã ũ tŷ ãjag mŷ: “*Cristo* vŷ tag kã jẽ nĩ,” he mũ ra kri nĩm tũg nĩ, ag tŷ: “tãtã ti jẽ,” he mũ ra. ²⁴ Ón kŷ *Cristo* ag vŷ vẽn ģénh venven ke mũ, ón kŷ Topẽ vĩ tó tĩ ag ke gé. Ĕn ag vŷ ĕg tŷ nén han vãn ģénh hynhan ke mũ, *milagre* tŷ hẽn ri ke ti. Ag tŷ vẽn ģénh kar krĩn kónãn sór vẽn, ag tŷ kygnẽ jé, Topẽ tŷ ũn kuprẽg ja ĕn ag mré hã, hẽn ri ke mũn. ²⁵ ãjag mŷ sóg tó kãn mũ, ti kutẽnh ke to hã,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁶ “Kejẽn ag tóg ãjag mŷ: “ĕmã kórég tá tóg jẽ, *Cristo* ti,” hẽnh ke mũ. Ra ti venh mũ tũg nĩ. Ag tŷ ãjag mŷ: “ĩn kã tá tóg nĩ nĩ,” he mũ ra kri fi tũg nĩ. ²⁷ ĩnh kãtĩg mãn ke vŷ, ta tŷ kóm kóm ke ri ke nĩnh mũ. Ti tŷ kóm kóm ke kŷ ĕg tóg, nén kar vэг tĩ, rã jur ja tá, rã pur ja tá ke gé. ĩnh kãtĩg mãn ke vŷ ri ke nĩnh mũ. Tŷ sóg ĕprã ke fi kósĩn nĩ,” he tóg.

²⁸ “Nén ũ ter nŷgja ri ke ti nĩ gé. Hã tá tóg vẽn ģénh mãn tĩ, jãtã ti. Tag ri ke ti nĩnh mũ, ĩnh kãtĩg mãn ke ti,” he tóg.

*Topẽ kósĩn kãtĩg mãn ke
(Mc 13.24-27; Lc 21.25-28)*

²⁹ “Vẽn ģénh jagtar ĕn kar kŷ rã vŷ nhyr ke mũ, kŷ kysã vŷ jẽngrẽg mãn ke tũ nĩ gé. Krĩg vŷ vár ke mũ gé, kanhkã krẽm. Ĕg tŷ kanhkã tá nén vэг tũ kar ĕn vŷ ragra ke kãn mũ gé. ³⁰ Kŷ vãhã ĕprã ke fi kósĩn vŷ vẽn ģénh ven ke mũ, kanhkã tá. Kŷ ga kri mũ kar vŷ kygfŷ kãn ke mũ sir, *povo* kar ti, vẽn ģénh kar tŷ inh kãtĩg ven kŷ. Kanhkã góg kã mũ sóg kãtẽrenh ke mũ. Tar pẽ sóg nĩnh mũ, ha vem nĩ, kŷ inh ve vŷ kókov pẽ nĩnh mũ gé. ³¹ Kŷ sóg isŷ jẽgnẽ jafã ag jẽgnẽnh mũ, ag tŷ tẽntén kynkyn jé, kŷ ag tóg isŷ ũn kuprẽg mũ ag jé prẽnprẽr kãn ke mũ sir, ga kar mũ hã, kanhkã fyr mũ hã,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ka tỹ figueira kãme**(Mc 13.28-31; Lc 21.29-33)*

³² “Ka tỹ *figueira* to jykrén nĩ. Ti pẽ tánh kỹ, ti féj tãg han kỹ êkré tygtánh ke kurã tóg kakó tĩ sir. ³³ Ri ke ti nĩ, ãjag tỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nỹtĩnh ke ti. ãjag tỹ isỹ ãjag mỹ nén tó mũ tag ve kỹ tóg, kakó tãvĩ tĩ sir, inh kãtĩg mãn ke ti, ên kã. ³⁴ Sỹ ke há vễ, ha mẽ: ùri ùn rĩnrĩr nỹtĩ ag tỹ nén kar ên venh ke vễ, ag kãgter ke to hã. ³⁵ Kanhkã vỹ tũ' henh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo inh vỹ vỹ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg.

*Jesus kãtĩg mãn ke kurã**(Mc 13.32-37; Lc 17.26-30, 34-36)*

³⁶ “Hã ra ù pijé, isỹ kurã ki kãtĩg mãn ke mũ ki kanhró nĩ', óra ki ke gé'. Topẽ tỹ jěgně jafã ag pijé ki kanhró nỹtĩ'. Inh pijé ki kanhró nĩ gé'. Êg jóg mág hã vỹ ti pin kỹ ki kanhró nĩ', kurã kã nén kutěnh ke mũ ên ki. ³⁷ Inh kãtĩg mãn ke kurã vỹ Noé tỹ ga mĩ tĩg ja ên ri ke nĩnh mũ. ³⁸ Ta kutěnh ke to hã ag tóg jěn ja nĩgtĩ, kron ja nĩgtĩ, jagně tỹ prũg ja nĩgtĩ, jagně tỹ mén ja nĩgtĩ, Noé mré ke ag. Ên kã Noé tóg kejěn *canoa* tỹ ìn kã ra rã mũ. ³⁹ Hã ra tóg ag mỹ tỹ nén ù tũ tĩ, ti tỹ *canoa* kã ra rã ên ti. Kejěn ta tóg kutě mũ, kỹ goj tóg var mũ sir. Kỹ ag tóg vãhã, kãgter kãn mũ sir. Ge ti nĩnh mũ, êprã ke fi kósin kãtĩg mãn kỹ mỹr. ⁴⁰ Ên kã ùn régre ag vỹ ag japỹ ki rãnrãj ke mũ. Kỹ sóg ùn pir jé prěr ke mũ, jãvo ti régre vỹ tá jěnh mũ sir. ⁴¹ Kỹ ùn régre fag vỹ êgtynyn nỹtĩnh ke mũ, jagně mré. Kỹ sóg ùn pir fi jé prěr ke mũ, jãvo fi régre fi vỹ tá jěnh mũ gé sir. ⁴² Věnh ki êmēm nĩ, nũr ri ke han tũg nĩ. Inh kãtĩg ke óra ki kãtĩg ãjag tóg nỹtĩ. ãjag *Senhor* vỹ tỹ inh nĩ,” he tóg.

⁴³ “Kỹ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Êg pijé, ù tỹ êg tỹ nén péju sór mũ kãtĩg ke ki kanhró nỹtĩ'. Êg tỹ ki kanhró nỹtĩ' ra êg tóg, ti jo êg tỹ nén ki rĩr ke mũ vễ, kỹ ù pijé, êg ìn kã ra rãnh ke mũ vễ'. ⁴⁴ Ge ti nĩ, êprã fi kósin kãtĩg mãn ke ti. Ha věnh kãn, ha věnh ki êmēm. ãjag tỹ inh kãtĩg ke to jykrén tũ ra sóg kãtĩg ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Camarada ag kãme**(Lc 12.41-48)*

⁴⁵ Kỹ tóg ag mỹ ti kãtĩg mãn ke tó mãn mũ. “Kejěn *patrão* tóg hěn ra tĩg sór mũ. Kỹ tóg ti *camarada* ag kã ù kuprěg mũ, ti tỹ ti jo ti mré *camarada* ag ki rĩr jé, ag mỹ vějěn ven jé, vějěn ke *horan* ki. ⁴⁶ Ti tỹ ag ki rĩr há han kỹ ti *patrão* vỹ ti mỹ vỹ há han ke mũ, ti kãtĩg mãn ke ên kã. ⁴⁷ Ti tỹ tóg pã'i han ke mũ, ti tỹ ti tũ ki rĩr kãn jé sir. Kĩ hã sóg tó mũ, ha mẽ. ⁴⁸ Kejěn ti *camarada* ù tóg hã ra jykre pãno nĩ. Kỹ tóg: “êg *patrão* vỹ kãtĩg vãnh han mũ,” he mũ sir. ⁴⁹ Kỹ tóg ti mré *camarada* ag vóg kónãn mũ sir, ag mrãnmrãn kỹ. Kỹ tóg ù ag mré kron mũ gé, jěnh mág tóg mũ gé sir. ⁵⁰ Hã ra ùn jykre kórég ên *patrão* vỹ, ti kãnhmỹ kãtĩg ke mũ sir, ha vem nĩ. ⁵¹ Ti kãtĩg kỹ tóg ti kapãn mũ sir, kỹ tóg ti fón ke mũ gé, ùn jykre régre ag mré. Tá ag tóg jagtar ke mũ, ag jã tỹ ag tóg gyngyn kenh mũ, jũ kỹ, ùn jykre kórég ên ag,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ù tỹ ti rãnrãj han kónãn mũ kãmén hã vễ.

25*Tytãg tỹ 10 (ke) fag kãme*

¹ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ ti kãtĩg mãn ke ên kãmén mãn mũ. “Tytãg fag ri ke ti nĩnh mũ,” he tóg. “Tytãg tỹ 10 (ke) fag vỹ nỹtĩ. Věnh kyprũg ve jé fag tóg, *lampião* vyn kỹ mũ mũ, ùn prũg mũ ên kato. ² ù tỹ 5 fag vỹ jykre kórég nỹtĩ, jãvo ù tỹ 5 (ke) fag vỹ jykre há nỹtĩ. ³ Kỹ ùn jykre kórég fag vỹ vỹrmỹ *lampião* vyn kỹ mũ mũ, hã ra fag tóg tỹ ki mĩn jafã ma mũ ja tũ nĩ. ⁴ Fag jãvo ùn jykre há fag vỹ vỹrmỹ tỹ ki mĩn jafã ma mũ mũ. ⁵ Hã ra ùn prũg mũ ên tóg kãtĩg vãnh han mũ. Kỹ tóg kejěn fag nũgnũr hapě tĩ, ti jun tũg ki. Hã kỹ fag tóg nũgnũr kãn mũ sir.

⁶ Kutỹ kujũ ki věnh vỹ tóg mẽ há tĩ, kỹ tóg: “ùn prũg mũ vỹ hur kãteg..!” he mũ. “!..Ha ti venh kãmũ jeg..!” he tóg. ⁷ Kỹ tytãg ên fag vỹ fag *lampião* grugrug mũ sir. ⁸ Hã ra ùn jykre kórég fag tũ vỹ nhynnhyn ke sór mũ. Kỹ fag tóg ù fag mỹ: “êg mỹ ãjag tũ věnh kãpãm,” he mũ. ⁹ Hã ra fag tóg fag mỹ: “êg tỹ ãjag mỹ věnh kãpãm kỹ tóg êg mỹ kã kyn kenh ke mũ gé, ãjag ri kén. ù kaněnh mũjěg,” he mũ. ¹⁰ Kỹ fag tóg mũ mũ. Fag gunja tá tóg jun mũ sir, ùn prũg mũ ti. Kỹ fag tóg ti mré mũ mũ sir, ùn *lampião* gru nỹtĩ fag. Tá junjun kỹ ag tóg jãnkã ti nĩfěnh

mũ sir, ùn jykre kórég fag jy. ¹¹ Hã ra ù fag tóg vãhã tá junjun mũ gé sir, ký fag tóg ti mÿ: “*Senhor*’, *Senhor*’, êg jy nón,” he mũ sir. ¹² Hã ra tóg fag mÿ: “ãjag ki sóg kagtīg nĩ, mÿr, ha mẽ,” he mũ,” he tóg, *Jesus* ti. ¹³ “Hã ký sóg ãjag mÿ: vènh ki rĩr, nũr tũg ri ke han nĩ, he mũ. Kãtīg jé sóg ke mũ. Hã ra ãjag tóg inh kãtīg ke kurã ki kagtīg nÿtĩ, inh óra ki ke gé. Hã ký inh jãvãnh to krónh ke tũg nĩ,” he tóg.

Patrão tÿ ti camarada ag mÿ ti tũ vin (Lc 19.11-27)

¹⁴ Ký tóg: “inh kãtīg mãn ke vÿ tag ri ke nĩnh mũ gé, ha mẽ,” he mũ. “Kejèn *patrão* tóg ga ù ra tĩg sór mũ. Ký tóg ti *camarada* ag mÿ ti tÿ nén kar vin mũ, ti jãnkamy ke gé. ¹⁵ Û mÿ tóg jãnkamy kãmur tÿ 5 (ke) vin mũ, ù mÿ tóg ti kãmur régre vin mũ, ù mÿ tóg ti kãmur pir nĩm mũ. Ûn krĩ há ên mÿ tóg ti kãmur e vin mũ. ¹⁶ Ký ù tÿ ti kãmur tÿ 5 (ke) mäg mũ ên vÿ ti jãnkamy ên tÿ rãnrãj mäg han mũ. Ký tóg kejèn, ù tÿ 5 (ke) ù mäg mũ, ký ti tũ vÿ tÿ ti kãmur tÿ 10 (ke) nÿtĩ sir. ¹⁷ Ký ù tÿ ti kãmur régre mäg mũ ên vÿ tÿ rãnrãj mũ gé. Ti kãmur régre ù mäg tóg mũ gé sir, ký tóg tÿ ti kãmur tÿ 4 (ke) nÿtĩ. ¹⁸ Ag jãvo ù tÿ ti kãmur pir mäg mũ ên vÿ ti tũ nég mũ sir, tÿ rãnrãj mẽ kã, mÿr, ha mẽ.

¹⁹ Kejèn ag *patrão* tóg vÿn ke mũ sir, si há tĩ ký. ²⁰ Ký ù tÿ ti kãmur tÿ 5 (ke) mãn ja ên tóg ti mÿ: “inh mÿ ã tóg ù tÿ 5 (ke) vin, hã ra sóg tÿ rãnrãj ký ù tÿ 5 (ke) ù mãn ja nĩ. Hã vè ha,” he mũ. ²¹ Ký tóg ti mÿ: “jykre há ã nĩ,” he mũ. “Ã tũ ki rĩr há han ja ã nĩ mÿr, nén sĩ ki. Ký sóg ã mÿ nén ù e vin sór mũ,” he tóg. ²² Ký ù tÿ ti kãmur régre mãn ja ên tóg ti mÿ: “inh mÿ ã tóg ti kãmur régre vin ja nĩ. Hã ra sóg tÿ rãnrãj ký ùn régre ù mã. Hã vè ha,” he mũ gé. ²³ Ký tóg ti mÿ: “jykre há ã nĩ,” he mũ gé. “Ã tũ ki rĩr há han ja ã nĩ mÿr, nén sĩ ki. Ký sóg ã mÿ nén ù e vin sór mũ,” he tóg.

²⁴ Ký ù tÿ ti kãmur pir mãn ja ên tóg ti mÿ: “*Senhor*’,” he mũ. “Vĩ tar han ã tóg tĩgtĩ, ki sóg kanhró nĩ. ã tÿ nén krãn ja tũ ên mãn sór ã tóg tĩgtĩ, ã tÿ ti fy krãn tũ ra ã tóg ti kanẽ ve sór tĩgtĩ. ²⁵ Hã ký sóg inh mũmæg ký ã tũ ên né. Hã vè ha,” he tóg. ²⁶ Ký tóg ti mÿ: “jykre kórég ã tóg nĩ,” he mũ. “Inh mÿ isÿ nén krãn

ja tũ mãn sór tĩgtĩ? Inh mÿ isÿ nén ù fy krãn tũ ra ti kanẽ ve sór tĩgtĩ? Hã ki kanhró ã mÿ nĩ? ²⁷ ã tÿ ne jé inh jãnkamy tÿ *banco* tá vin ja tũ nĩ nẽ? ã tÿ tá vin ra sóg isũ kãfór mãn ke mũ vè,” he tóg. ²⁸ Ký tóg porisa ag mÿ: “ti tũ ma ra. Ký ù tÿ ti kãmur tÿ 10 (ke) mäg mũ ên mÿ nĩm,” he mũ. ²⁹ “Ûn tũ mäg vÿ ù mãn mãn ke mũ, ký tóg ti mÿ tũ’ henh ke tũ pè nĩ. Jo ùn tũ sĩ ên tóg ti tũ kren kãn ke mũ,” he tóg. ³⁰ “Ký inh *camarada* kórég tag fón, kutyg ja ên kã tá. Tá ag tóg jagtar tĩ, ag jã tÿ ag tóg gangan ke tĩ, vèso jũ ký,” he tóg, *patrão* ti,” he tóg, *Jesus* ti, ti tÿ ti kãtīg mãn ke kãmén ký.

Jesus tÿ vènh kar jykre tugnÿm ke

³¹ Ký *Jesus* tóg ag mÿ: “êprã ke fi kósín kãtīg mãn ký tóg ge nĩnh mũ, ha mẽ,” he mãn mũ. “Isÿ jègnè jafã ag vÿ inh mré kãmũnh ke mũ. Ký sóg inh nĩgia sĩnvĩ ên kri nĩnh ke mũ sir, ký inh jykre tar vÿ vènh ven ke mũ. ³² Ký êprã ke kar vÿ inh jo vènh mãn kãn ke mũ sir. Ký sóg vènh kar tÿ vènh kãpãm ke mũ sir, ha mẽ. *Carneiro* mré *cabrito* ki rĩr tĩ ên vÿ kejèn ti mæg tÿ vènh kãpãm tĩ. ³³ Ký tóg *carneiro* tÿ ti pègja tá vin tĩ, jó tóg *cabrito* tÿ ti jakãnh tá vin tĩ. Tag ri ke han jé sóg ke mũ. ³⁴ Tÿ sóg vènh kar kri pã’i mäg nĩnh mũ, kurã ên kã. Ký sóg inh pègja tá nÿtĩnh ke mũ ag mÿ: inh panh vÿ ãjag mÿ vĩ há han ke mũ. Topè tÿ ga tãg mré kanhkã tãg venh kãmũ jèg. Ti tÿ ga si han kurã ên kã tóg ãjag hã kuprèg ja nĩ. ³⁵ Kejèn sóg kókĩr nĩ ja nĩgtĩ, ký ãjag tóg inh jèn. Isÿ kron há tĩn ký ãjag tóg inh mÿ goj ven. Isÿ ãjag ĩn tá jun ký ãjag tóg inh mÿ: “kãrã ra, êg mré nĩ jé,” he ja nĩgtĩ gé. ³⁶ Inh kur tũ nĩn ký ãjag tóg inh mÿ kur vin. Inh kaga nĩn ký ãjag tóg inh ki rĩr’ he ja nĩgtĩ. Ise ký jè ký ãjag tóg inh venh mũ’ he ja nĩgtĩ gé, he jé sóg ke mũ ag mÿ,” he tóg.

³⁷ “Ký ùn jykre kuryj ag vÿ inh mÿ: “êg hẽ ri ke kã ã kókĩr nĩ vé? Êg hẽ ri ke kã ã kron há tĩ vé? ³⁸ ã hẽ ri ke kã êg ĩn tá jun? Êg hẽ ri ke kã ã kur tũ vé? ³⁹ Êg hẽ ri ke kã ã kaga vé, êg hẽ ri ke kã ã se vé? Ki kagtīg êg nÿtĩ,” henh ke mũ, inh mÿ.

⁴⁰ Ký sóg ag mÿ: ùn jagtar ag jagãgtãn ja ãjag tóg nĩgtĩ, inh mré ke ag, fag mré hã, ký

tóg tỹ ãjag tỹ inh jagãgtãn ri ke nĩ, henh ke mũ, isỹ tỹ pã'i mág nĩ kurã ên kã,” he tóg.

⁴¹ “Kỹ sóg inh jakãnh tá nỹtĩ ag mỹ: inh panh vỹ ãjag mỹ vĩ kónãn. Pĩ nhyr vãnh ra mũjêg. Nén-Kórég mỹ tóg kar kỹ nĩ, pĩ nhyr vãnh ên ti, ti tỹ jêgnê jafã ag mỹ ke gé. Ên ra mũjêg. ⁴² Inh kókĩr ra ãjag pijé, inh mỹ vễjên ven'. Isỹ kron há ra ãjag pijé, inh mỹ goj ven'. ⁴³ Isỹ ãjag ãn tá jun mũ ra ãjag pijé, inh mỹ: kãrã ra, he ja nĩgtĩ'. Isỹ kur tũ ra ãjag pijé, inh mỹ ù vin'. Inh kaga nỹ ra, ise kỹ jê ra ãjag pijé, inh venh mũ' he ja nĩgtĩ', he jé sóg ke mũ,” he tóg.

⁴⁴ “Kỹ ag tóg inh mỹ: “êg hê ri ke kã ã kókĩr vé, ã kron há ti? ã hê ri ke kã êg ãn tá jun'? Êg hê ri ke kã ã kur tũ vé', ã kaga ti', ã se ti'? Kĩ kagtĩg êg nỹtĩ,” henh ke mũ gé.

⁴⁵ Kỹ sóg ag mỹ: ùn jagtar ag jagãgtãn ja tũ ãjag tóg nĩgtĩ, fag ke gé, hã kỹ tóg tỹ, ãjag tỹ inh jagãgtãn tũ ri ke nĩ, mỹr, ha mẽ, henh ke mũ. ⁴⁶ Kỹ ag tóg jagtar ke mũ, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ag jagtar ke ti. Ag jãvo ùn jykre há ag vỹ rĩr krỹg ja tũ ên venh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

26

Ag tỹ Jesus tén sór

(Mc 14.1-2; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Vãhã tóg tó kãn ja nĩ sir, ti tỹ nén tónh ke mũ ti. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ² “kurã régre tũg kỹ tóg tỹ, êg fénhta mág tỹ *Páscoa* nĩ,” he mũ. “Ên kã ag tóg, êprã ke fi kósĩn ti senh ke mũ, kỹ ag tóg, ka to ti sanh ke mũ. Inh hã vễ,” he tóg, *Jesus* ti.

³ Hã ra Topê tũ to pã'i ag vỹ vễnh mãn mũ sir, Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mré hã, kófa ag ke gé, Pã'i mág tỹ *Caifás*, he mũ ãn tá. ⁴ Kỹ ag tóg *Jesus* se to jykrén mũ sir. Ag tỹ ti vatánh tá ti kãgmĩ sór vễ, ti tén jé. ⁵ Kỹ ag tóg: “êg hỹn fénhta tag to mẽnh ke mũ ver. Êg tỹ fénhta kã ti se kỹ vễnh génh mág vỹ tóg kutênh mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

Jesus tỹ Betânia tá nĩ

(Mc 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶ Ên kã *Jesus* tóg kejên êmã tỹ *Betânia* tá nĩ nĩ, *Simão* ãn krêm, vễnh kaga kren vãnh han ja ên ti. ⁷ Ti jêg nĩ ra ù fi tóg, tá jun mũ, *garrafa* vyn kỹ. Pó kupri tânãj tỹ tóg há jê, *garrafa* ti. Ti ki jê vỹ tỹ, nén ger há jê, ùn

kaja e ên. Ti gãnh tãg fi tóg mũ, ger há ên tỹ. ⁸ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg, fi vэг mũ, kỹ tóg ag mỹ kórég nĩ. Kỹ ag tóg: “fi tỹ ne jé nén kaja e kókén nê?” he mũ. ⁹ “Êg tỹ ger há tag fón ke vễ vễ, kaja há to, êg tỹ ùn jagtar ag mỹ vin jé,” he ag tóg mũ.

¹⁰ Hã ra *Jesus* tóg mẽ kỹ ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé fi mỹ kaga han nê?” he mũ. “Inh jykre ki króm fi tóg. ¹¹ Inh hã tóg ver, ãjag mré nĩ sĩ han mũ, jãvo ù jagtar ag vỹ, kurã kar ki ãjag mré nỹtĩ nĩ. ¹² Fi tỹ inh kãn vễ, ag tỹ vễnh kej tá inh fón ke jo, hã jé fi tóg, ger há tag tỹ inh kri kujêg mũ. ¹³ Ag tỹ vễnh vĩ sér tugtón kỹ ag tóg, fi tỹ nén han mũ tag tónh ke mũ gé, ga kar mũ hã. Kỹ vễnh kar vỹ, fi tỹ nén han mũ mẽnh ke mũ, ha vem nĩ. Kĩ hã sóg tó mũ,” he tóg.

Judas tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven ke

(Mc 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Kar kỹ ù tỹ 12 (ke) ên ag kã ù tóg, Topê tũ to pã'i ag venh tĩ mũ. ùn tĩ mũ jijin hã vỹ: *Judas Iscariotes*, he mũ. ¹⁵ Tá jun kỹ tóg ag mỹ: “sỹ ãjag mỹ *Jesus* fêg ke vễ, ãjag tỹ ti se jé. ãjag mỹ inh mỹ kajãm mũ'?” he mũ. Kỹ ag tóg: “hỹ,” he kỹ ti mỹ jãnkamy tỹ 30 (ke) vin mũ sir. ¹⁶ Kỹ tóg to jykrén mũ. “Inh hỹ hê ri kenh mũ, sỹ vễnh kar vatánh tá ag mỹ ti fêg jé,” he tóg mũ sir.

Jesus tỹ Páscoa ko

(Mc 14.12-21; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ Kejên tóg êmĩ konh ke kurã tá krỹg mũ, kỹ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “êg hỹn hê tá *carneiro* sĩ tânkh kỹ konh mũ'?” he mũ. ¹⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “êmã mág ên ra ù tỹ êg to há nĩ ên venh mũjêg,” he mũ. “Ti mỹ: “êg *Senhor* vỹ ã mỹ: inh kurã vỹ kakó tĩ ha, kỹ tóg sỹ ã ãn krêm *Páscoa* konh há tĩ, inh mré mũ tĩ ag mré, he ti,” hem nĩ ti mỹ,” he tóg. ¹⁹ Kỹ ag tóg mũ mũ sir. Hã tá ag tóg mé sĩ tânkh mũ sir.

²⁰ Rã pur kar kỹ *Jesus* tóg tá jun kỹ ù tỹ 12 (ke) ag mré ko mũ sir. ²¹ Ag jêg nỹtĩ kỹ tóg ag mỹ: “ãjag kã mũ ù tóg, pã'i ag mỹ inh fêg ke mũ, ag tỹ ise jé,” he mũ. ²² Kỹ tóg ag fe kaj tĩ sir, kỹ ag tóg ti mỹ: “inh mỹ vó'? Inh mỹ vó'?” he kãn mũ sir.

²³ Kỹ tóg ag mỹ: “ù tỹ inh mré ti nĩgé tỹ êmĩ mãn kỹ pênky kã ki kã punpun mũ ên

hã vễ,” he mũ. ²⁴ “Tĩg jé sóg ke mũ, isỹ tỹ ãprã ke fi kósın nĩn kỹ, hã kỹ tóg rãn kỹ nĩ. Hã ra Topẽ tóg ù tỹ ag mỹ inh fêg ke mũ ên mỹ vĩ kónãn pẽ han ke mũ. Ti mur tũ nĩ ra tóg ti mỹ há tĩ vễ,” he tóg.

²⁵ Kỹ *Judas* ên, ù tỹ pã'i ag mỹ ti fêg ke mũ ên tóg ti mỹ: “*Senhor*”, inh hã mỹ?” he mũ gé. Kỹ tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

Santa Ceia

(*Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25*)

²⁶ Kỹ ag tóg jêg mũ. Ag jêg nỹtĩ ra *Jesus* tóg êmĩ mǎg mũ sir. Kỹ tóg to Topẽ mré vĩ mũ. Kỹ tóg vênh kã kupãn kỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “té, ha kó,” he mũ. “Inh hã vễ,” he tóg, êmĩ to.

²⁷ Kar kỹ tóg kópa vǎg mũ gé sir, *vinho* tỹ ki jẽ ên. To tóg Topẽ mré vĩ mũ gé. Ag mỹ kópa fêg kỹ tóg: “ha kronkron,” he mũ.

²⁸ “Inh kyvénh hã vễ,” he tóg, *vinho* to. “Inh kyvénh tỹ vênh kar jagfy kutênh ke vễ. Sỹ vênh e mré vễjyke tǎg han to ken hã vễ, hã vỹ tỹ inh kyvénh ti nĩ. Hã tugrĩn Topẽ vỹ ãjag mỹ vênh pãte fón ke mũ, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja ti,” he tóg. ²⁹ “Ha mẽ, ãjag mré sóg *vinho* kron mǎn ke tũ nĩ ha. Kejên sóg ãjag mré kron mǎn ke mũ, inh panh tỹ tỹ êg pã'i nĩnh ke kurã ên kã, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁰ Kỹ ag tóg jãn mũ sir, ag jên kar kỹ. Ag tỹ Topẽ mỹ jãn kar kỹ ag tóg krĩ tỹ *Oliveiras* ra mũ mũ sir.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó

(*Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38*)

³¹ Ag mũn kỹ *Jesus* tóg: “kuty tag kã ãjag tóg inh ré kỹ mũ kãn ke mũ,” he mũ. “Hã kỹ tóg rãn kỹ nĩ. Û tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ ên tǎnh jé sóg ke mũ, kỹ ti mễg ag vỹ, krig ke kãn ke mũ, he tóg, Topẽ vỹ tỹ rãn kỹ nĩ ki, iso” he tóg. ³² “Hã ra sóg iser kar kỹ rĩr mǎn ke mũ. Ên kã sóg ãjag jo tĩg ke mũ, ga tỹ *Galiléia* ra,” he tóg.

³³ Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “inh pijé, ã ré kỹ tĩg mũ', ag kar tỹ ã ré kỹ mũ mũ ra,” he mũ.

³⁴ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “ũri, kuty tag kã ã tóg iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tǎgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã, ha vem nĩ,” he mũ.

³⁵ Kỹ *Pedro* tóg: “hã ra sóg ã mré ter ke mũ. Kỹ sóg ã to: ti ki kagtĩg sóg nĩ, henh ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg hã tó mũ gé sir.

Getsêmani tá

(*Mc 14.32-42; Lc 22.39-46*)

³⁶ Kỹ *Jesus* tóg ag mré ka kré tá jun mũ sir. Ka kré jijin hã vỹ: *Getsêmani*, he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ha ver nĩgnĩ, tag ki,” he mũ. “Sỹ ver Topẽ mré vĩnh ke vễ, tǎtá,” he tóg. ³⁷ Kỹ tóg *Pedro* mré *Zebedeu* krẽ ag mỹ: “inh mré kãmũ jêg,” he mũ. Fe kaj tóg nĩ sir. Mũmễg tóg mũ gé. ³⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “inh fe kaj mǎg tóg tĩ,” he mũ, “kỹ tóg inh mỹ tỹ iser ri ke nĩ,” he tóg. “Tag ki nỹtĩm nĩ, nũgnũr tũg nĩ, inh mré,” he tóg.

³⁹ Kỹ tóg tĩg sĩ han kỹ mũg ke mũ sir, ga kri tóg nỹ mũ. Topẽ mré tóg vĩ mũ. “Panh'”, he tóg. “Mỹ ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ' he jǎvǎnh?” he tóg. “Hã ra isỹ ã mỹ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ. ã tỹ nén han ke mũ ên hã han nĩ,” he tóg.

⁴⁰ Kar kỹ tóg, ti mré mũ tĩ ag venh tĩ mũ sir, hã ra ag kar tóg nũgnũr ja nĩ. Kỹ tóg *Pedro* mỹ: “mỹ óra pir ki nũr tũg kórég?” he mũ. ⁴¹ “Nũgnũr tũg nĩ, Topẽ mré vĩm nĩ, ãjag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ù tỹ ãjag kutǎn mũ ra. ãjag tỹ mranh sór tũ vễ vễ, hã ra ãjag tóg krój nỹtĩ, he tóg.

⁴² Kỹ tóg tĩg mǎn mũ sir, kỹ tóg Topẽ mré vĩ mǎn mũ. Kỹ tóg: “panh'”, he mǎn mũ. “ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ' he jǎvǎnh tĩn kỹ sóg jagtar ke mũ. ã tỹ isỹ nén han ke mũ ên han nĩ,” he tóg. ⁴³ Kỹ tóg ag venh tĩg mǎn mũ gé sir, hã ra ag tóg nũgnũr mǎn ja nĩ, ag nũgnũr hapẽ tĩn kỹ. ⁴⁴ Kỹ tóg ag mỹ vĩ mẽ kã tĩ mũ sir, Topẽ mré vĩ mǎn jé. Ti mỹ tóg ti tỹ tó ja ên tó mǎn mũ. ⁴⁵ Kỹ tóg ag venh tĩg mǎn kỹ ag mỹ: “ãjag ne tóg ver nũgnũr nỹtĩ'”, he mũ. “Vênhkǎn ja ãjag tóg nĩ'. Pétêm ti huri, óra ti. Ti tỹ Topẽ vĩ mranh tĩ ag mỹ inh fêg ke nẽ ha, isỹ tỹ ãprã ke fi kósın nĩn kỹ,” he tóg. ⁴⁶ “Nĩgnĩ ra, ag kato mũ jé ha. Û tỹ ag mỹ inh ven mũ tóg jun ke mũ ha,” he tóg.

Ag tỹ Jesus se

(*Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12*)

⁴⁷ Ti tỹ ver vēmén jẽ ra *Judas* tóg jun mũ sir, ù tỹ 12 (ke) ag kã ù ên ti. Hã ra porisa ag tóg ti mré kãmũ mũ, rógro génh kỹ, ka kykyv génh kỹ ke gé. Topẽ tũ to pã'i ag tỹ ag jêgnẽ vễ, kófa ag ke gé. ⁴⁸ Hã ra ù tỹ ag mỹ *Jesus* fêg mũ ên tóg ag mỹ: “sỹ ùn ki nhun ke mũ ên hã sem nĩ,” he ja nĩ. ⁴⁹ Hã kỹ tóg

vėsŷmér *Jesus* to grĕn ke kŷ ti mŷ: “ã mŷ há, *Senhor*?” he mŷ. Kŷ tóg ti ki nhun ke mŷ, *Judas* ti. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mŷ: “régre', ã tŷ nĕn han ke mŷ ěn han nŷ,” he mŷ.

Kŷ porisa ag tóg vėsŷmér ti kãgmŷ kŷ ti ség mŷ sir. ⁵¹ Kŷ *Jesus* mré tŷ tŷ ũ tóg rógro kunŷnh kŷ porisa ũ nŷgrĕg kym mŷ. Topĕ tŷ to pã'i mág *camarada* vĕ. ⁵² Hã ra *Jesus* tóg ti mŷ: “ã rógro fi han ra. Ęg tŷ rógro tŷ ke kŷ ag tóg rógro tŷ ěg tĕn ke mŷ gé, “ he mŷ. ⁵³ “Isŷ inh panh mŷ to vŷ ra tóg inh mŷ ti tŷ jĕgnĕ jafã ag jĕgnĕnh ke mŷ vĕ, ũn tŷ 12 *mil* (ke) kãfór ěn, ag tŷ ijj nŷgãn jĕ. ⁵⁴ Hã ra sóg nĕn tŷ iso rán kŷ nŷ ěn ve kãn sór mŷ,” he tóg.

⁵⁵ Ęn kã tóg porisa ag mŷ: “ãjag ne tóg, rógro génh kŷ kãmŷ mŷ', ka kykyv mré', ise jĕ,” he mŷ. “Inh pijé tŷ *bandido* nŷ'. Kurã kar ki sóg ãjag mré jĕ ja nŷgtŷ, Topĕ ĩn krĕm. Vĕnh kar kanhrãn sóg jĕ ja nŷgtŷ, hã ra ãjag tóg tá ise ja tŷ nŷ vĕ mŷr. ⁵⁶ Hã ra sóg nĕn tŷ iso rán kŷ nŷ ěn vég mŷ,” he tóg.

Kŷ ti mré mŷ tŷ ag tóg ti ré kŷ pétĕ kãn mŷ sir, vĕnh pigju jĕ.

Pã'i ag tŷ Jesus ki jĕmĕ

(*Mc 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.12-14, 19-24*)

⁵⁷ Kŷ ũ tŷ ti ség mŷ ag tóg ti pére mŷ mŷ, Topĕ tŷ to pã'i mág tŷ *Caifás* ĩn ra. Tá Topĕ vŷ to ěg kanhrãn tŷ ag vŷ vĕnh mãn kŷ nŷtŷ, kófa ag, vĕnh jyvĕn tŷ ag ke gé. Ag kar tŷ ti tĕn sór vĕ.

⁵⁸ Hã ra *Pedro* tóg, *Jesus* nón kãtŷ mŷ, kuvar há tá, kŷ tóg Topĕ tŷ to pã'i mág ĩn kã ra rã mŷ. Ti tŷ ag tŷ *Jesus* tŷ hĕn ri ke ěn ve sór vĕ.

⁵⁹ Kŷ pã'i kar ag tóg ũ ag jãvãnhvãnh mŷ, ũ tŷ ti jykre kórĕg tónh ke mŷ ag. ⁶⁰ Hã ra ag tóg vég tŷ nŷ. Ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg, ón kŷ ti jykre kórĕg tó mŷ, hã ra tóg ki krov tŷ nŷ. Kŷ vãhã ũ ag tóg: ⁶¹ “ti vŷ vĕnh mŷ mĕ ěg,” he mŷ. “Topĕ ĩn kókĕn kar sóg ũ han mãn ke mŷ, kurã tãgtŷ ki, he ja tóg nŷ, *Jesus* ti,” he ag tóg mŷ. Ũn régre ag tŷ ti to tag tó kŷ tóg vãhã ki krov nŷ, ag mŷ.

⁶² Kŷ Topĕ tŷ to pã'i mág vŷ, jĕgnĕ mŷ sir, kŷ tóg ti mŷ: “ã tŷ ne tónh ke mŷ tŷ?” he mŷ. “Ag hã ne ã vŷ kónãn tag tó ja nŷ gé” he tóg. ⁶³ Hã ra *Jesus* tóg nĕn ũ tó tŷ nŷ. Kŷ pã'i mág tóg ti mŷ: “Topĕ vŷ rŷr nŷ,” he mŷ.

“Ti rŷnve sóg ã ki jĕmĕg mŷ. Ā mŷ tŷ *Cristo* nŷ', ã mŷ tŷ Topĕ kósĭn nŷ'? Ha ěg mŷ tó,” he tóg, pã'i mág ti. ⁶⁴ Kŷ *Jesus* tóg: “ki hã ã tóg tó mŷ,” he mŷ. “Kŷ sóg ãjag mŷ tag tó mŷ gé, ha mĕ. Ęprã ke fi kósĭn vŷ tŷ inh nŷ,” he tóg. “Kŷ ãjag tóg ũ tŷ nĕn ũ kar han mŷ ěn pĕgja tá inh venh ke mŷ. Kanhkã góg kã mŷ sóg kãtĕrenh ke mŷ gé,” he tóg.

⁶⁵ Kŷ pã'i mág tóg, jŷ kŷ ti kur tŷ jaran' ke mŷ sir. Kŷ tóg: “Topĕ kato vŷ kónãn ti huri,” he mŷ. “Mĕ kãn ěg tóg, kŷ ěg tóg ũ tŷ ti jykre kórĕg tónh ke mŷ ũ jãvãnh mãn ke tŷ nŷ ha. ⁶⁶ Ęg hŷn ti tŷ hĕ ri kĕnh mŷ ha?” he tóg. Kŷ ag tóg ti mŷ: “ter jĕ tóg ke mŷ, ti vŷ tag to,” he kãn mŷ sir. ⁶⁷ Kŷ ag tóg ti kakã to sugrug mŷ sir, ti kakã ki ag tóg tãnh mŷ gé. Kŷ ũ tóg ti vatãnh tá ti tãnh kŷ ti mŷ: ⁶⁸ “*Cristo* nĕji tŷ ã nŷ, kŷ ã nĕji nĕn kar ki kanhró nŷ,” he mŷ. “Ũ nŷ ã tãnh?” he tóg. Gen kŷ ag tóg ti to ě he mŷ.

Pedro tŷ Jesus to ón

(*Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Hã ra *Pedro* vŷ, re tá nŷ nŷ, ĩn vãso kã. Kŷ pã'i *camarada* ũ fi tóg ti venh kãkutĕ kŷ ti mŷ: “*Jesus* mré ã tóg tŷ ja nŷ gé, *Galiléia* tá ke ěn mré,” he mŷ. ⁷⁰ Hã ra tóg: “vó, ã tŷ ne tó nĕ hŷn'?” he mŷ. Kŷ ag kar vŷ ti vŷ mĕg mŷ. ⁷¹ Kar kŷ tóg jãnkã ra rã sór mŷ. Hã ra ũ fi tóg ti vég mŷ gé, kŷ fi tóg ag mŷ: “*Jesus* mré ke ũ vĕ, *Nazaré* tá ke ěn mré,” he mŷ gé. ⁷² Hã ra tóg: “vó,” he mãn mŷ. “Ti ki kagtŷ sóg nŷ, Topĕ vŷ ki kanhró nŷ,” he tóg, *Pedro* ti. ⁷³ Ver si há tŷ ra tá nŷtŷ ũ ag tóg ti venh kãmŷ kŷ ti mŷ: “ha mĕ, ti mré ke ũ vŷ tŷ ã nŷ,” he mŷ. “Ā vŷ to ěg tóg ã ki kanhrãn mŷ,” he ag tóg. ⁷⁴ Hã ra tóg: “vó,” he mãn mŷ. “Inh pijé, ti ki kanhró nŷ'. Inh ón kŷ Topĕ vŷ inh vóg kónãn ke mŷ,” he tóg. Hã ra vãhã *galo* tóg kyr mŷ. ⁷⁵ Kŷ *Pedro* tóg *Jesus* vŷ ja ěn to jykren mŷ, ti tŷ ti mŷ: “iso ã tóg: ti ki kagtŷ sóg nŷ, he tãgtŷ han ke mŷ, *galo* kyr ke to hã,” he ja ěn mŷ. Kŷ *Pedro* tóg mŷ ěkren kŷ tá kãkutĕ mŷ sir. Fŷ jagy han tóg mŷ sir.

27

Ag tŷ Pilatos mŷ Jesus ven

(*Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32*)

¹ Tỹ vaj ký kusãg ki ag tóg *Jesus* tén ke to jykren mũ sir, Topê tũ to pã'i kar ag. ² Ký ag tóg ti mrĩnh mũ sir. Ti pére mũ ký ag tóg pã'i mág tỹ *governador* mỹ ti fêg mũ sir, *Pilatos* mỹ.

Judas Iscariotes ter
(*Hk 1.16-19*)

³ Hã ra *Judas* tóg, ag tỹ ti tén ke vég mũ. Ký tóg vãhã ti mỹ e tĩ. Ti tỹ to jykren mãn ký tóg jãnkamy tỹ 30 (ke) ên ma kãtĩg ký Topê tũ to pã'i ag mỹ ven mũ, kófa ag mỹ. ⁴ Ký tóg ag mỹ: “ti kórég han inh,” he mũ. “Ti pijé, nén ù kórég han ja nĩgtĩ, hã ký tóg vènh mỹ nĩ, ti tỹ inh vĩ to ter ký,” he tóg.

⁵ Hã ra ag tóg ti mỹ: “êg tũ pijé', ã tũ hã nê',” he mũ. Ký tóg jãnkamy ên vãm mũ sir, Topê ãn krêm, kar ký tóg hên ra tĩ mũ sir. Tá tóg ti nunh kã vènh jãjãn mũ, ký tóg ter mũ sir.

⁶ Ký Topê tũ to pã'i ag vỹ, jãnkamy ên mãn ký to jykren mũ. “Êg tỹ Topê mỹ jãnkamy tag nĩm ký tóg vènh mỹ tĩ. Tỹ tóg vènh kyvènh kajãm ja nĩ, hã ký êg tóg Topê mỹ nĩm sór tũ nĩ,” he ag tóg. ⁷ Ký ag tóg vènh mãn ký to jykren ký: “êg hỹn tỹ êpỹ kajãm mũ,” he mũ. Ag tỹ tá go'or vég tĩ ên tá ag tóg, fóg ag kej han sór mũ, fóg tỹ *Jerusalém* ra pygsa tĩ ag mỹ. ⁸ Hã ký êg tóg êpỹ ên to: “êpỹ kyvènh,” he tĩ.

⁹ Hã ra Topê vĩ tó tĩ tỹ *Jeremias* vỹ *Judas* to tag rán ja nĩgtĩ, ha mẽ: “jãnkamy tỹ 30 (ke) tỹ tóg, êprã ke ù kajãm vén ke mũ, ti kaja tỹ ag mỹ há nỹn ký. ¹⁰ Êprã ke ên kajãm kar ký ag tóg tỹ êpỹ kajãm mũ sir, ag tỹ go'or vég tĩ ên tá. Hã tó ja tóg nĩ, inh mỹ, êg jóg tỹ Topê ti,” he ja tóg nĩgtĩ, *Jeremias* ti.

Pilatos tỹ Jesus ve
(*Mc 15.2-5; Lc 23.3-5; Jo 18.33-38*)

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg, fóg tỹ pã'i mág rã hã jẽ nĩ. Ký tóg ti ki jẽmêg mũ, ký tóg: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i nĩ?” he mũ. Ký *Jesus* tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. ¹² Ký Topê tũ to pã'i ag tóg ti kato vĩ mág mũ, kófa ag ke gé, hã ra tóg hun ke ký jẽ nĩ. ¹³ Ký *Pilatos* tóg ti mỹ: “mỹ ã mỹ tỹ nén ù tũ nĩ, ag tỹ ã kato vĩ mág han mũ tag ti?” he mũ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* tóg vĩ mãn tũ nĩ, ký tóg *Pilatos* mỹ e tĩ sir.

Ag tỹ Jesus to: ter jé tóg ke mũ, he
(*Mc 15.6-15; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16*)

¹⁵ Hã ra *Pilatos* tóg ag mỹ fénhta tỹ *Páscoa* kar ki vèse pir kavãg tĩ, ag tỹ ùn to vĩ mũ. Ti jykre vè. ¹⁶ Ên kã ù tóg se ký jẽ nĩ, vènh kar tỹ ùn ki kanhró ên, ti jijin hã vỹ: *Jesus Barrabás*, he mũ.

¹⁷ Jãvo ag tóg tá vènhmãn ký nỹtĩ, *Judeu* kar ag. Ký *Pilatos* tóg ag mỹ: “inh ãjag mỹ ù tỹ hẽ kavãn ha? Mỹ *Jesus Barrabás*, *Jesus Cristo* mỹ vó?” he mũ. ¹⁸ *Pilatos* vỹ pã'i ag jykre ki kanhró nĩ, ag tỹ ón ký *Jesus* to jũ nỹtĩn ki. Ti há nĩ hã tugrĩn ag tóg ti to jũ mũ. Hã ký tóg ti kavãn sór mũ.

¹⁹ Ti tỹ vènh jyvèn jafã tá nĩ ra ti prũ fi tóg, ti mỹ vènh vĩ jènêg mũ, ký fi tóg ti mỹ: “vèjykre kuryj han ti tĩ,” he mũ, *Jesus* to. “Hã ký ti vóg sór tũg nĩ. Kutu tag kã sóg ti to vènh péti kónãn. Êg tỹ ti tugrĩn jagtar ke ve inh, inh vènh péti ki,” he fi tóg. ²⁰ Hã ra Topê tũ to pã'i ag tóg, vènh kar krĩn mũ sir, kófa ag mré, vènh kar tỹ *Barrabás* kavãr ve sór jé, ag tỹ *Jesus* ter hã ve sór jé.

²¹ Ký fóg tỹ pã'i tóg, ag ki jẽmê mãn mũ. “Inh hỹn ùn régre tag ag kã ù tỹ hẽ kavãn ha?” he tóg. Ký ag tóg ti mỹ: “*Barrabás*” he mũ. ²² Ký tóg ag mỹ: “ký inh *Jesus* tỹ hẽ ri kenh mũ, ag tỹ ù to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ,” he tĩ ên tỹ,” he mũ. Ký ag tóg ti mỹ: “krunh to ti sã,” he kãn mũ sir. ²³ Ký tóg ag mỹ: “ti kórég tỹ ne han ti?” he mũ. Hã ra ag tóg prẽnprẽr mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprẽr ký.

²⁴ Ag tỹ tóg hẽ ri ke tũ nĩ. Vènh génh kutê ri ke tóg nĩ, hã ký tóg goj jé prẽr mũ. Ký tóg nĩpég mũ sir, vènh kar rĩnve, ký tóg ag mỹ: “inh jykre pijé’,” he mũ. “Inh nĩgé kavènh ke tũ sóg nĩ, ti kyvènh tỹ. ùn jykre kuryj vè, ký sóg ti tén sór tũ nĩ. ãjag jykre vè,” he tóg. ²⁵ Ký vènh kar ag tóg ti mỹ: “êg jykre vè,” he kãn mũ. “Êg hã ne ti tén sór mũ’. Ký Topê vỹ, êg hã vóg kónãn ke mũ, êg krê ag ke gé,” he ag tóg.

²⁶ Ký *Pilatos* tóg *Barrabás* kavãg mũ sir. *Jesus* to tóg porisa ag mỹ: “ha ti mrãnmrãn,” he mũ sir. Ag tỹ ti mrãnmrãn kar ký tóg ag mỹ ti fêg mũ, ag tỹ ka to ti sa jé.

Porisa ag tỹ Jesus vóg kónãn
(*Mc 15.16-20; Jo 19.2-3*)

²⁷ Ký fóg tỹ pã'i krêm porisa ên ag tóg, *Jesus* pére mũ mũ, pã'i tỹ *governador* ãn ra,

palácio ên ra. Kÿ ag tóg porisa ù ag jé prër kãn mũ. ²⁸ Ti kur kunũg ag tóg mũ, kÿ ag tóg kur kusũg tÿ ti kri fón mũ. ²⁹ Sónh rër téj pirĩn kÿ ag tóg, tÿ ti krĩ tógfĩg mũ sir. Vãn tÿ ag tóg, ti nĩgẽ kã fẽg mũ, ti pẽgja tá. Kÿ ag tóg, ti krẽm grĩnhgrĩnh ke mũ sir, ón kÿ. Ti to é he kÿ ag tóg: “viva, Judeu ag pã'i,” he mũ. ³⁰ Kÿ ag tóg ti to sugsg mũ gé. Vãn ên tÿ ag tóg ti krĩ mũ rẽg mũ sir.

³¹ Ag tÿ ti nyg kar kÿ ag tóg, ti ki kur kusũg ên kunũg mũ. Kÿ ag tóg, ti tũ pẽ tÿ ti kã ra rãg mãn kÿ ti pére mũ mũ, krunh to ti sa jé sir.

Jesus tÿ krunh to sa

(Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

³² Ag mũn kÿ ag tóg, ù kato tẽ mũ, *Cirene* tá ke ù, ti jijin hã vÿ: *Simão*, he mũ. Ên mũ ag tóg vĩ tar han mũ, ti tÿ *Jesus* krunh vyn kÿ tĩg jé, ti jo.

³³ Kÿ ag tóg, *Gólgota* tá junjun mũ sir. *Gólgota* to êg tóg: vẽn krĩ kuka, he tĩ, êg vĩ ki. ³⁴ Tá junjun kÿ ag tóg, ti mũ *vinagre* ven mũ, nén ù tÿmẽ jynh mré hã. Kÿ tóg kãmẽ sĩ han mũ, hã ra tóg kron sór tũ nĩ, vẽn kagta ti. ³⁵ Kÿ ag tóg, krunh to ti sãg mũ sir. Ti kur tÿ ag tóg, jagnẽ mũ vẽn kãpãm mũ sir, to ag tóg joga he mũ. ³⁶ Kÿ ag tóg nĩgnĩg kÿ nÿtĩ nĩ, ti ki rĩr jé. ³⁷ Ag tÿ nén tÿ ti kato vĩ mũ vÿ, ti kri rán kÿ sa, hã vÿ: “*Jesus, Judeu* ag pã'i mág vẽ,” he mũ. Ti tÿ vêsÿ pã'i mág han to ag nẽji ti tén mũ. ³⁸ Ti kóm ag tóg, ùn régre ag tÿ krunh to sãg mũ gé, *bandido* ag. Kÿ ù tóg ti pẽgja tá sa, jó ù tóg ti jakãnh tá sa.

³⁹ Kÿ ù tÿ mũ mũ mũ ag tóg, ti nyg mũ gé, vÿn vÿn hen kÿ. ⁴⁰ “Ã mũ Topẽ ãn kókén kar kÿ kurã tãgtũ ki ù han mãn sór mũ'?” he ag tóg mũ. “Vẽn kren han ra kema', krunh to kãtère, ã tÿ tÿ Topẽ kósin nĩn kÿ,” he ag tóg ti mũ. ⁴¹ Kÿ Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti nyg mũ gé, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mré hã, kófa ag ke gé. Kÿ ag tóg jagnẽ mũ: ⁴² “ũ ag krenkren han tóg, hã ra tóg vẽn hã kren han ki kagtĩg nĩ,” he mũ. “Êg pã'i mág jé krunh to kãtère kema', êg tÿ ve jé, êg tÿ ti ki ge jé,” he ag tóg. ⁴³ “Topẽ ki ti nẽji rã kÿ jẽ, kÿ Topẽ jé ti kren han, ti tÿ ti to há nĩn kÿ. Topẽ kósin vÿ tÿ inh nĩ, he ti mũr,” he ag tóg ti to, ti nyg kÿ. ⁴⁴ Kÿ ù tÿ ti kóm krunh to nÿtĩ ên ag tóg ti nyg mũ gé, *bandido* ag.

Jesus ter

(Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

⁴⁵ Rã tÿ êg nĩno kã sa ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar mũ hã. Kuty ên tóg óra tãgtũ han mũ. ⁴⁶ 3 (ke) óra ki *Jesus* tóg prër mũ sir, kÿ tóg: “*Eli, Eli, lemá sabactani?*” he mũ. Êg vĩ ki tóg tag to: “Topẽ, Topẽ, ã tÿ ne jé isovãnh nẽ?” he mũ. ⁴⁷ Kÿ ù tÿ tá nÿtĩ ag tóg, ag tÿ mẽg kÿ jagnẽ mũ: “*Elias* jé tóg prër mũ,” he mũ. ⁴⁸ Kÿ ù tóg vẽn hvãg mũ, kÿ tóg *esponja* mrãn mũ sir, *vinho* kaja pir tÿ. Ka jurÿn kÿ tóg, tÿ kusón kÿ ti mũ ven mũ sir, ti tÿ ki ùnh' ùnh' he jé. ⁴⁹ Hã ra ù ag tóg: “toreg',” he mũ. “Hẽn ri ke mũn *Elias* kãtĩg mũ, ti kren han jé,” he ag tóg. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg, prër mág han mãn kÿ hun ke mũ sir.

⁵¹ Hã ra Topẽ ãn krẽm kur tÿ jãnkã nĩfe tóg, vẽn kã hã jaran ke mũ, ha mẽ, ti jar tóg vẽn kãkym ke kãn mũ sir. ⁵² Kÿ ga tóg, ragra ke mũ sir, pãró vÿ, gũm ke mũ gé, vẽn kej vÿ, nugnor mũ gé, kÿ ù tÿ Topẽ ki ge kÿ nÿtĩ tÿ hẽn ri ke ag tóg, rĩnrĩr mãn mũ, ùn kãgter mũ ag. Ag kej tá ag tóg kãpa mũ. ⁵³ Kÿ ag tóg *Jerusalém* kã ra ge mũ, kÿ ag tóg, ù tÿ hẽn ri ke ag mũ vẽn venven mũ sir. Kÿ ag tóg ag vigvæg mũ, *Jerusalém* tá ke ag.

⁵⁴ Hã ra *capitão* tóg, porisa ag mré *Jesus* ki rĩr jẽ nĩ. Ga tÿ ragra ke ên væg ag tóg mũ, nén kar ti, *Jesus* ter ên kã. Kÿ tóg ag mũ e tĩ. Kÿ ag tóg: “Topẽ kósin ja vẽ mũr,” he mũ.

⁵⁵ Kÿ ùn tÿtã fag vÿ, tá nÿtĩ gé, ù tÿ hẽn ri ke fag. Kuvar há tá nÿtĩ kÿ fag tóg ti væg nÿtĩ nĩ. Ti mré fag tóg kãmũ ja nĩ, ga tÿ *Galiléia* tá. Ti ki fag tóg rĩr ja nĩgtĩ. ⁵⁶ Fag kã ù fi vÿ tÿ *Maria Madalena* fi nĩ, jo ù fi tóg tÿ *Maria* fi nĩ gé, *José* mré *Tiago* mũnh fi. Kÿ ù fi vÿ tÿ *Zebedeu* krẽ ag mũnh fi nĩ gé. Fag mré ke ù fag vÿ tá nÿtĩ gé.

Ag tÿ vẽn kej kã kã Jesus fi

(Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁵⁷ Rãké tóg nÿ ha, kÿ ùn há tóg jun mũ. *Arimatéia* tá tóg kãtĩg ja nĩ. Ti jijin hã vÿ: *José*, he mũ. *Jesus* mré ke ù vẽ gé. ⁵⁸ Ên tóg, *Pilatós* venh tĩ mũ, kÿ tóg ti mũ *Jesus* to vĩ mũ, ti ter kar kÿ. Kÿ *Pilatós* tóg: “he,” he mũ. ⁵⁹ Kÿ *José* tóg *Jesus* vyn kÿ tĩ mũ sir, kur jãnhkri tÿ ti pãg kÿ. ⁶⁰ Kÿ tóg, vẽn kej kã kã ti fig mũ sir. Pó kã ki tóg han ja nĩgtĩ, kÿ tóg tãg nĩ, vẽn kej ti. *José* tũ vẽ. Ên kã kã tóg ti

fig mũ sir, kÿ tóg, pó tãpér tĩn kÿ tÿ vãnh kej jãnkã nĩfénh mũ sir. Kar kÿ tóg tĩ mũ. ⁶¹ Hã ra *Maria Madalena* fi vÿ tá nĩ nĩ, *Maria* ù fi ke gé. Ti kej rã fag tóg nĩgnĩ kÿ nÿtĩ nĩ.

Ag tÿ ti kej ki rĩr

⁶² Tÿ vaj kÿ, vãnh kán ke kurã ki Topẽ tũ to pã'i ag tóg, vãnh mãn mũ sir. Kÿ ag tóg, *Pilatos* venh mũ mũ. ⁶³ Ti mÿ ag tóg: “vãnh kar krĩn kónãn tĩ ên tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ: “kurã tãgtũ ki sóg rĩr mãn ke mũ,” he ja ti nĩ. Êg tÿ tag to jykrén kÿ êg tóg, ã mÿ nén ù to vĩ sór mũ. ⁶⁴ Êg mÿ tóg, porisa ag tÿ ti kej ki rĩr há tĩ, kurã tãgtũ ki. Jãvo tóg êg mÿ, ti mré mũ tĩ ag tÿ ti to nón kÿ ti péjunh ha mẽ tĩ, kÿ tóg êg mÿ ag tÿ vãnh kar mÿ: “rĩr mãn ti, ti ter kar kÿ,” henh ha mẽ tĩ gé,” he ag tóg, *Pilatos* mÿ. ⁶⁵ Kÿ *Pilatos* tóg ag mÿ: “he,” he mũ. “Vÿ nÿtĩ, ti kej ki rĩr ke mũ ag,” he tóg, porisa ù ag to. “Ti kej ki rĩr há han nĩ, ge kÿ,” he tóg. ⁶⁶ Kÿ ag tóg, mũ kÿ ti kej to ag vin mũ, ag tÿ ki rĩr jé sir. Ti kej nĩfe ên jy ag tóg tógfĩn mũ gé, vãfe tÿ, pãró to. Ên ki ag tóg nÿtĩ nĩ, porisa ag, ù tÿ ti kej nĩfe kunũg tũ nĩ jé.

28

Jesus rĩr mãn

(*Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10*)

¹ Vãnhkán ke kurã tÿ *semana* kurã ve ki *Maria Madalena* fi tóg, ti kej venh tĩ mũ, kusãg pẽ ki, *Maria* ù fi mré. ² Hã ra ga tóg, ragra ke tar han mũ sir. Kÿ Topẽ tÿ jẽnẽ jafã tóg, kanhkã tá kãtère mũ. Kÿ tóg pó tÿ ti kej jãnkã nĩfê ên tĩn mũ, kÿ tóg kri nĩ mũ sir, pó ên kri. ³ Tÿ tóg ta tÿ kóm kóm ke ve nĩ gé, Topẽ tÿ jẽnẽ jafã ên ti. Ti kur vÿ kópréj nĩ, kukryr kó ri ke. ⁴ Kÿ porisa ag tóg jũrũn ke mũ, kamẽg kÿ ag tóg kãgter ve nĩ. ⁵ Kÿ Topẽ tÿ jẽnẽ jafã tóg, ùn tÿtã fag mÿ: “kamẽg tũg nĩ,” he mũ. “*Jesus* kanẽg ãjag tóg mũ, ag tÿ krunh to ùn sãg mũ ên ti. ⁶ Ki ti tũ nĩ, rĩr ti huri, hã kÿ tóg ãjag mÿ tó ja nĩgtĩ. Ha kãge jẽg, ãjag tÿ ti nÿgja ve jé. ⁷ Kuri, ha ti mré mũ tĩ ag mÿ tónh mũjẽg, ti rĩr mãn ti. Ha vé, ãjag jo tóg tĩg mũ, *Galiléia* ra. Tá ãjag tóg ti venh mũ, ha vem nĩ. Inh vĩ kã jatun tũg nĩ,” he tóg, Topẽ tÿ jẽnẽ jafã ti, ù tÿtã fag mÿ. ⁸ Kÿ fag tóg, ti kej tá kãpa kÿ fũrũrũn mũ mũ sir. Fag mÿ tóg e tĩ. Ge ra tóg fag mÿ sér pẽ tĩ, hã

kÿ fag tóg pêtẽ mũ sir, fag tÿ *Jesus* mré mũ tĩ ag mÿ tó jé.

⁹ Fag mũ ra *Jesus* tóg, fag kato tẽ mũ', kÿ tóg fag mÿ: “mÿ sér nÿtĩn nĩ,” he mũ. Vãhã fag tóg, ti to grẽn ke mũ sir. Ti pẽn kãgmĩg fag tóg mũ, kÿ fag tóg, ti krẽm mũg ke mũ gé. ¹⁰ Kÿ *Jesus* tóg fag mÿ: “kamẽg tũg nĩ,” he mũ. “Ha mũjẽg, inh régre ag mÿ tó jé, ag tÿ ga tÿ *Galiléia* ra mũ jé. Tá ag tóg inh venh ke mũ,” he tóg.

Porisa ag ón

¹¹ Fag mũn kÿ porisa tÿ *Jesus* kej ki rir mũ ên ag tóg, êmã ra mũ mũ. Tá junjun kÿ ag tóg, Topẽ tũ to pã'i ag mÿ tó kãn mũ, ag tÿ nén vég mũ ên ti. Kÿ tóg ag mÿ e tĩ. ¹² Kÿ ag tóg, kófa ag mré vãnh mãn kÿ: “êg hÿn hẽ ri kenh mũ?” he mũ jagnẽ mÿ. Kÿ ag tóg, porisa ag mÿ jãnkamy e vin mũ sir. ¹³ “On kÿ vãnh kar mÿ: “êg nũgnũr mũ jãvo *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg, ti péju ja nĩ, kuty si há tá,” hem nĩ,” he ag tóg. ¹⁴ “Hẽn ri ke mũn pã'i tÿ *governador* tóg mẽnũ mũ, ãjag nũgnũr ja ti. Kÿ êg tóg, ti mré vémén ke mũ, ti tÿ ãjag vóg kónãn tũ nĩ jé,” he ag tóg, porisa ag mÿ. ¹⁵ Kÿ porisa ag tóg, jãnkamy ên mãn kÿ vãnh kar mÿ ónón mũ mũ sir, *Jesus* mré mũ tĩ ag to. Hã kÿ *Judeu* ag tóg, ver tag tó tĩ, ùnri.

Jesus tÿ ti mré mũ tĩ ag mÿ vãnh ven

(*Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8*)

¹⁶ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg, ga tÿ *Galiléia* ra mũ mũ, pãnónh ra, *Jesus* tÿ ag mÿ: “ên ra mũm nĩ,” he ja ên ra. ¹⁷ Tá ag tóg ti vég mũ sir, kÿ ag tóg, ti krẽm mũgmũg ke mũ sir. Hã ra tóg ù ag mÿ vãnh mÿ tĩ. Ag mÿ tóg tÿ, ki hã ke tũ nĩ ve nĩ. ¹⁸ Kÿ *Jesus* tóg, ag rã hã jẽ kÿ, ag mÿ: “nén kar vÿ tÿ, inh krẽm ke nĩ ha, kanhkã tá ke kar, ga tá ke kar ke gé,” he mũ. ¹⁹ “Hã kÿ mũjẽg, *povo* kar kanhrãn jé. Ag tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩn kÿ ag kygpem nĩ gé. Inh panh jiji tó kÿ, ti kósin jiji tóm nĩ gé, kÿ Topẽ kuprĩg jiji tóm nĩ gé, ãjag tÿ ag kygpe kÿ, fag ke gé. ²⁰ Kÿ isÿ ãjag mÿ nén tó mũ kãmén kãn nĩ gé, ag tÿ ki króm jé. Ha mẽ, ãjag mré sóg jẽ nĩ, kurã kar ki, ãjag tovãnh ke tũ sóg nĩ ha, ga tũg ke kurã ki ke gé,” he tóg, *Jesus* ti, ti tÿ ti mré mũ tĩ ag jẽgnên kÿ.

MARCOS TÏ RÁ

João Batista tÏ Jesus tó
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

¹ SÏ *Jesus Cristo* káme sér tónh ke vë, Topë kósin ti. ² VäsÏ Topë vÏ tó tÏ tÏ *Isaiás* vÏ *Jesus* to tag rán ja nÏ, ký tóg: “ã jo sóg ù jënënh mÏ, ti tÏ vënh kar kãn jé, ã tÏg ken jo,” he mÏ. “Ag jyvën jé tóg ke mÏ, ký tóg ëpÏy prun ri ke nÏ. ³ Ëmã tÏ ja tá tóg jënënh ke mÏ, ga kórég tá. Tá tóg ag mÏ: “ëg *Senhor* kãtÏg ke jo vënh jãnhkrigkrig nÏ,” henh ke mÏ. “Ãjag jykÏe pãno tovãnh nÏ, ëg *Senhor* kãtÏg ken jo,” he jé tóg ke mÏ,” he ja tóg nÏ. *João Batista* to tóg ke mÏ.

⁴ Ký *João Batista* tóg ëmã tÏ ja tá jë nÏ. Ag jyvën tóg tÏ, ký tóg: “ã kÏpe jé sóg ke mÏ, ã tÏ ã jykÏe kórég tovãnh ký, Topë tÏ ã tÏ ti vÏ mranh tÏ ã mÏ vënh pãte fón jé,” he tÏ sir, vënh kar mÏ.

⁵ Ký ga tÏ *Judéia* tá ke ag tóg ti to kãmÏ kãn mÏ sir, ëmã tÏ *Jerusalém* tá ke ag ke gé. Ký tóg ag kygpég mÏ sir, goj tÏ *Jordão* ki, ag tÏ: “Topë vÏ mranh ja sóg nÏgtÏ, tag han ký,” hen ký. ⁶ Jó ti kur tóg tÏ kãvãru pãnÏ sór kyki tÏ há nÏ. Ký ti vësógfÏn ja vÏ tÏ nën ù fãr tÏ há nÏ gé. Ópã hã ko ti tÏ, mÏg mré. Ti jën hã vë. ⁷ Ký tóg ag mÏ *Jesus* kãmén ký: “ù tóg inh nón kãtÏg mÏ, ha më,” he mÏ. “Inh jykÏe há kãfór ti nÏ. SÏ tÏ ti *camarada* nÏnh ke vë vë, sÏ ti pën né kunÏnh ke vë vë, hã ra sóg tÏ ti krëm ke pë jë,” he tóg. ⁸ “Goj hã tÏ sóg ãjag kygpenh ke mÏ. Jãvo ù tÏ inh nón kãtÏg ke mÏ ën vÏ Topë kuprÏg tÏ ãjag jagrë han ke mÏ. Ti tÏ ãjag kygpenh ken hã vë,” he tóg, vënh kar mÏ.

João tÏ Jesus kÏpe
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Kejën *Jesus* tóg ëmã tÏ *Nazaré* tá kãtÏ mÏ, ga tÏ *Galiléia* tá. Ký tóg *João* tá jun mÏ, ký *João* tóg ti kÏpég mÏ sir, goj tÏ *Jordão* ki. ¹⁰ Ti tÏ goj kãtã kãkutë ký kãnhkã vÏ nor' he mÏ sir vësÏmér. Ký *Jesus* tóg Topë kuprÏg vëg mÏ. Sórág ri ke tóg kãtére mÏ. Ký tóg *Jesus* kri góm ke mÏ sir. ¹¹ Ký tóg kãnhkã tá vënh vÏ mëg mÏ gé sir, ký tóg: “tÏ ã inh kósin pir jë, tÏ ã inh fe pë jëgtÏ,” he mÏ, vënh vÏ ën ti.

Satanás tÏ Jesus krÏn kónãn sór
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Ký vësÏmér Topë kuprÏg tóg *Jesus* krÏn mÏ, ti tÏ ëmã tÏ ja ra tÏg jé. ¹³ Kurã tÏ 40 (ke) han tóg mÏ, ëmã tÏ ja tá nÏ ki. Ký vãhã *Satanás* vÏ ti tÏ ti jóg vÏ mranh han sór mÏ, hã ra tóg ke tÏ nÏ. Tá misu ag vÏ nën kã mÏ mÏgtÏ gé, ëmã tÏ ja ën tá. Hã ra Topë tÏ jëgnë jafã ag tóg tá ti ki rÏr mÏ sir.

Jesus tÏ Galiléia ra vÏn ke
(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Kejën ag tóg *João* ség mÏ. Ag tÏ ti se kar ký *Jesus* tóg ga tÏ *Galiléia* ra tÏ mÏ. Tá tóg ag mÏ Topë tÏ tÏ ëg pã'i nÏnh ke kãmén mÏ, vënh vÏ sér ën ti. ¹⁵ Ký tóg: “Pëtëm ti huri, ëg tÏ Topë tÏ tÏ ëg pã'i nÏ venh ke ti,” he mÏ. “KÏ ãjag jykÏe kórég tovãnh nÏ. Ti vÏ kri fim nÏ, ãjag tÏ ti tÏ tÏ ëg pã'i nÏ ën ve jé,” he tóg.

¹⁶ Kejën tóg goj nig mág tÏ *Galiléia* ën fyr jagma tÏ mÏ. Ti tÏ ra tóg *Simão Pedro* vëg mÏ, ti jãvy tÏ *André* ke gé. Pirã kugmÏ jafã tÏ ag tóg goj ki fón nÏtÏ nÏ, *rede* tÏ, ag tÏ pirã kugmÏ jé. Ag rãnhãj hã vë. ¹⁷ Ký tóg ag mÏ: “inh mré kãmÏjëg,” he mÏ. “Pirã kugmÏ há ãjag nÏtÏ. ãjag kãnhãn jé sóg ke mÏ, ãjag tÏ ëprã ke ag tÏ inh ki ge han jé,” he tóg. ¹⁸ Ký ag tóg vësÏmér ag *rede* tovãnh ký ti mré mÏ mÏ, *Pedro* ti, *André* ti ke gé.

¹⁹ Ag mÏ sÏ han mÏ ra ag tóg ùn régre ù ag ve mán mÏ gé, *Tiago* ti, ti jãvy tÏ *João* ti ke gé. *Zebedeu* krë ag vë. *Canoa* kã ki ag tóg pirã kugmÏ jafã ki han nÏtÏ nÏ. ²⁰ Ký *Jesus* tóg vësÏmér ag jé prër mÏ. Ký ag tóg ag panh ré ký mÏ mÏ. Ag mÏ rãnhãj tÏ ag vÏ ag panh mré *canoas* kã ki nÏtÏ nÏ. Ag ré ký ag tóg *Jesus* mré mÏ mÏ sir.

Jesus tÏ vëjagrë kórég kutëm
(Lc 4.31-37)

²¹ Ký ag tóg ëmã tÏ *Cafarnaum* tá junjun mÏ sir. Vënhkãn ke kurã ki tóg *Judeu* ag vënh kãnhãn jafã kã ra rã mÏ, ag kãnhãn jé, *Jesus* ti. ²² Ký ti vÏ tóg ag mÏ e tÏ. Vënh kar vÏ kãfór ti nÏ, Topë vÏ to ëg kãnhãn tÏ ag mré hã. Hã ra tóg ki hã tó mÏ. ²³ Hã ra ù tóg tá jun mÏ. Jagrë kórég ti nÏ. ²⁴ Ký tóg prër mÏ. “Ã tÏ ëg tÏ hë ri ke në, *Nazaré* tá *Jesus*?” he tóg. “Ã mÏ ëg kókén sór tÏ? ã ki sóg kãnhãn nÏ. TÏ ã tóg ã pir mÏ Topë mré ke nÏ. Ti tÏ pë vÏ tÏ ã nÏ,” he tóg.

²⁵ Hã ra tóg ti jagrê mÿ vÿ tar han mÿ, kÿ tóg: “vÿ tÿg ra,” he mÿ. “Ti tovãnh ra,” he tóg.

²⁶ Kÿ ti jagrê tóg ti ter tÿ han mÿ sir. Prêr tóg mÿ. Kÿ tóg ti tovãnh mÿ. ²⁷ Kÿ tóg vënh kar mÿ e tÿ sir. Jagnê mÿ ag tóg: “ne nê vé? Vënh vÿ tãg mÿ vó?” he mÿ. “Vëjagrê kórég ag mÿ tóg vÿ tÿ, kÿ ag tóg ki ke tÿ, ti kamêg kÿ. Ag kri ke hÿn,” he ag tóg mÿ. ²⁸ Kÿ ti kãme tóg vënh kar kri rÿm mÿ, *Galiléia* tá ke kar kri.

Jesus tÿ Pedro má fi tÿ há' he
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Kar kÿ *Jesus* tóg ag vënh kanhrãn jafã tá kãkutê kÿ *Simão Pedro* ãn kã ra rã mÿ sir. *André* mré ti ãn vë. *Tiago vÿ João* mré ra rã mÿ gé. ³⁰ Hã ra *Pedro* prÿ fi mÿnh fi vÿ kaga nÿ nÿ. Rÿg fi tóg nÿ nÿ. Kÿ ag tóg *Jesus* mÿ fi tó mÿ. ³¹ Kÿ tóg fi nÿgé kãgmÿ kÿ fi nÿm mÿ. Kÿ fi rÿ ãn tóg tÿ' he mÿ sir. Ag ki fi tóg rÿr mÿ sir, *Pedro* má fi.

Jesus tÿ ãn kagyga ag tÿ há' he
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Kurã ãn kã kuty tá ag tóg ãn kagyga ag tatÿ kãmÿ mÿ, ãn jagrê kórég ag mré hã. ³³ Æmã ãn ki ke kar ag vÿ ti ãn jãnkã tá nÿtÿ mÿ. ³⁴ Kÿ *Jesus* tóg ag tÿ há' há' he kãn mÿ sir, fag tÿ ke gé. Vëjagrê kórég pan kãn tóg mÿ gé. Kÿ vëjagrê kórég ag tóg ti mÿ vÿ sór mÿ, ag tÿ ti ki kanhró nÿtÿn kÿ. Hã ra tóg ag mÿ: “vÿ tÿg ra!” he mÿ.

Jesus tÿ ti jóg mré vÿ
(Lc 4.42-44)

³⁵ Tÿ vaj kÿ tóg kurã ke ra nÿ mÿ. Kÿ tóg ãmã tÿ ja ra tÿ mÿ sir, tá Topê mré vÿ jé. ³⁶ Kÿ *Simão* ag tóg ti kanënh mÿ mÿ, ti jãvãnh kÿ. ³⁷ Kÿ ag tóg ti mÿ: “vënh kar vÿ ã kanêg mÿ,” he mÿ. ³⁸ Hã ra tóg ag mÿ: “mÿ nÿ, ãmã ã ra,” he mÿ. “Sÿ vënh kar mÿ Topê vÿ tó hã jé sóg kãtÿg,” he tóg.

³⁹ Kÿ ag tóg ga tÿ *Galiléia* kar mÿ mÿ mÿ. Vënh kanhrãn jafã krêm tóg ag mÿ Topê vÿ tó mÿ sir. Ag jagrê kórég pan tóg mÿ gé.

Jesus tÿ ãn kaga kren vãnh tÿ há' he
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Kÿ kejën ãn kaga kren vãnh vÿ ti to kãtÿ mÿ, vënh kaga tÿ *lepra* han kÿ nÿ ã. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ isÿ há' he sór tÿ?” he mÿ. “ã hã

tóg inh mÿ isÿ há' henh ke nÿ,” he tóg. ⁴¹ Kÿ tóg *Jesus* mÿ jagtar nÿ. Kÿ tóg ti nÿgé tÿ ti mÿ kÿ ti mÿ: “hej, há' he jé ã tóg ke mÿ,” he mÿ.

⁴² Kÿ ti kaga kren vãnh ãn tóg tÿ' he mÿ vësÿmér. Kÿ tóg jãnhkri nÿ sir, ti fár ti. ⁴³ Kÿ tóg ti mÿ vÿ tar han kÿ: ⁴⁴ “ker ã mÿ tó hë'. Topê tÿ ki rÿr tÿ hã mÿ tóm nÿ, kÿ Topê mÿ *Moisés* tÿ vãsÿ ãg mÿ nÿn tó ja ãn nÿm nÿ. Hã tugrÿn vënh kar vÿ ã tÿ há' he mÿ tag ki kanhrãn mÿ,” he tóg.

⁴⁵ Ge ra ãn kaga ja ãn tóg vënh kar mÿ *Jesus* tÿ ti tÿ há' he tó mÿ sir. Kÿ ti kãme ãn vÿ vënh kar kri rÿm mÿ. Hã kÿ *Jesus* tóg ãmã ã ki vënh ven tÿ nÿgtÿ. Æmã tÿ mÿ tóg tÿgtÿ, hã ra ag tóg ãmã kar tá ti to kãmÿ tÿ.

2

Jesus tÿ ãn kãnhrÿn kÿ nÿ tÿ há' he
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Kejën *Jesus* tóg kurã ã kã ãmã tÿ *Cafarnaum* tá jun mãn mÿ, kÿ ag tóg mÿg mÿ sir, ti tÿ tá nÿ ãn ti. ² Kÿ ãn e ag vÿ ti tá junjun mÿ, kÿ ag tóg ti to vënh mãn mÿ, kÿ tóg fór nÿ, jãnkãmÿ hã. Kÿ tóg ag mÿ Topê vÿ tó mÿ sir. ³ Hã ra ã ag tóg ãn kãnhgrÿ vyn kÿ tá junjun mÿ sir. Û tÿ 4 (ke) ag vë. ⁴ Hã ra ag tóg vënh e ãn tugrÿn ti pétêm tÿ nÿn kÿ ti kri ãn nón mÿ. Kÿ ag tóg nor ãn ki ãn kaga ãn térem mÿ, kur kã kã ti fi kÿ. ⁵ Kÿ *Jesus* tóg ag tÿ ti ki ge kÿ nÿtÿ vëg mÿ sir. Kÿ tóg ãn kaga ãn mÿ: “inh kósin, ã tÿ Topê vÿ mranh ja ãn vÿ tÿ tÿ ha,” he mÿ.

⁶ Hã ra Topê vÿ to ãg kanhrãn tÿ ã ag vÿ tá nÿtÿ gé. Kÿ ag tóg ti vÿ to jykrén kónãn kÿ: ⁷ “ti tÿ ne tó nê? “ he mÿ, jagnê mÿ, komêr hã. “Topê to vÿ kónãn vë. Topê hã ne ti pin kÿ ãg tÿ Topê vÿ mranh tÿ tÿ' he há nÿnh mÿ. Tÿ tÿ vësÿ Topê han vë,” he ag tóg mÿ.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jykre ki kanhró nÿ, ti fe tÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ ne to jykrén kónãn nê?” he mÿ. ⁹ “Ne nÿ ãjag mÿ vënh mÿ nÿ? Ûn kãnhgrÿn kÿ nÿ tag mÿ sóg: ã tÿ Topê vÿ mranh ja ãn vÿ tÿ tÿ ha, hé. Kÿn mÿ ãjag mÿ vënh mÿ? Sÿ ti mÿ: nÿ ra, ã kur gég tÿg, henh ke nê ha. Kÿn mÿ ãjag mÿ vënh mÿ ke gé?” ¹⁰ Isÿ ãjag mÿ inh jykre ven sór vë ha. Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nÿ. Tá sóg krÿg ke mÿ, Topê vÿ mranh tÿ vënh pãte fón ke tá. Sÿ tá krÿg mÿ ven jé sóg ke mÿ, ãjag mÿ,” he tóg.

Hã ky tóg ùn kãnhgrĩn ky nỹ ãn mỹ: ¹¹ “nĩ ra, ã kur gé tĩg,” he mũ.

¹² Ky tóg vãhã jãgnẽ mũ sir. Ti kur gég tóg mũ sir, ky tóg ag rĩnve tĩg há han mũ sir, ùn kãnhgrĩn ky nỹ ja ãn ti.

Vẽnh kar mỹ tóg e tĩ, ky ag tóg Topẽ to: “ẽg jykre kãfór ti nĩ,” he mũ. “Ge ve ja tũ ẽg nỹtĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ Levi jé prẽr
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Ky Jesus tóg tĩg mãn mũ, goj nig mág tỹ Galilẽia ra. Ky vẽn h e ag tóg ti pẽnĩn vẽn h mãn mãn mũ sir. Ky tóg ag kanhrãn mũ, fag ke gé. ¹⁴ Ti tĩg mãn ky tóg Levi vég mũ, Alfeu kósin. Hã ra tóg ti rãnhrãj han nĩ nĩ. Governo mỹ tóg imposto kaja mãg tĩ. Ky Jesus tóg ti mỹ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. Ky tóg jãgnẽ ky ti mré tĩ mũ sir.

¹⁵ Ky tóg kejẽn ti ãn krẽm jẽg mũ. Hã ra ag tóg ti mré e nĩ, governo mỹ jãnkamy mãg tĩ ag, Topẽ vĩ mranh tĩ ù ag ke gé. Ti nón mũ mũ ag tóg e tãvĩ nỹtĩ.

¹⁶ Hã ra Topẽ vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ù ag vỹ tỹ Fariseu nỹtĩ gé. Jesus vég ag tóg mũ, ti tỹ Topẽ vĩ mranh tĩ ag mré jẽn ky. Ky ag tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ti ne tóg ùn jykre pãno ag mré jẽg mũ,” he mũ.

¹⁷ Hã ra Jesus tóg mẽg mũ. Ky tóg ag mỹ: “ùn kagyga tũ ag vỹ médico venh mũ tũ nĩgtĩ. Hã ra ùn kagyga ag hã vỹ ti venh mũ tĩ,” he mũ. “Inh pijé ù tỹ vỹjykre kuryj han mũ ag mỹ: ãjag jykre tovãnh nĩ, he sór tĩ. Û tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ãn ag hã mỹ sóg: ãjag jykre tovãnh nĩ, he sór tĩ,” he tóg.

Jesus tỹ vãkre kãmén
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Kejẽn João mré mũ tĩ ag tóg vãkrég mũ, Fariseu ag ke gé. Jẽg tũ ag nĩ, ag tỹ Topẽ mỹ há nỹtĩ jé. Ky ag tóg Jesus mỹ: “João mré mũ tĩ ag vỹ tóg vãkrég mũ, Fariseu mré mũ tĩ ag ke gé,” he mũ. “Jo ã mré mũ tĩ ag ne tóg vãkrég tũ nĩ,” he ag tóg.

¹⁹ Ky tóg ag mỹ: “vẽn kyprũg venh kãmũ mũ ag pijé vãkrég tĩ,” he mũ. “Fẽnhta vẽn mỹr, vẽn kyprũg ti, ky ùn prũg mũ ãn mré ke ag tóg ti venh kãmũ tĩ. Ge ti nĩ, inh mré mũ tĩ ag mỹ. Isỹ ag mré nĩn ky tóg ver ag mỹ sér tĩ. ²⁰ Hã ra tóg kejẽn jun mũ, inh kurã ti,

ky ag tóg inh pére mũnh mũ. ãn kã hã ag tóg vãkrenh ke mũ,” he tóg.

²¹ “Fag pijé vãfe kygnej tũ tỹ kur si jar ki hynhan tĩ. Fag tỹ ùn kygnej tũ tỹ ki hynhan ky tóg jaran kenh mũ. Ky kur si jar ãn tóg mág mũ sir. ùn kygnej hã tỹ fag tóg ki hynhan tĩ, ky tóg jaran ke tũ nĩgtĩ,” he tóg, ti jykre tãg to.

²² “Ky vinho vỹ ge nĩgtĩ gé,” he tóg mũ gé. “Ëg pijé vinho kajã tỹ ti fãr si tỹ sako ki kujẽg tĩ mỹr. Ke tũ nĩ mũ ra tóg kunãnh ky jarn kenh mũ. Ky vinho tóg tũ henh mũ, sako ti ke gé. Vinho kajã tỹ ti fãr tãg ki kujẽn ke vẽn mỹr,” he tóg, ti jykre tãg to.

Jesus tỹ vẽnkhãn ke kurã kãmén
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Kejẽn tóg, ti mré mũ tĩ ag mré trigo kré mĩ tĩ mũ. Vẽnkhãn ke kurã vẽn. Ag mũn ky ag tóg trigo mó tỹ kym ke mũ, ag tỹ ko jé. ²⁴ Ky Fariseu ù ag tóg Jesus mỹ: “ha vé, ag tỹ ne jé vẽnkhãn ke kurã ki ag tỹ nẽn han ke tũ han nẽ?” he mũ.

²⁵ Ky tóg ag mỹ: “vó,” he mũ. “Davi tỹ nẽn han mũ to jykren nĩ. Ti kókĩr nĩn ky tóg ti tỹ nẽn han ke tũ han gé, ti mré mũ tĩ ag mré, hã ra Topẽ pijé ti to jũ mũ, ha mẽ. ²⁶ Topẽ ãn kã ra tóg rã. ãn kã Abiatar vỹ tỹ Topẽ tũ to pã'i nĩ. Tá tóg Topẽ jamĩ ãn kó, tỹ ti tỹ konh ke tũ ra. Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag hã tỹ konh ke vẽn vẽn. Hã ra tóg kó, ti mré mũ ag ke gé. Rãn ky tóg nĩ nĩ,” he tóg.

²⁷ “Ha mẽ, Topẽ vỹ ẽg mỹ vẽnkhãn ke kurã nĩm, ẽg tỹ ki vẽnkhãn jé. Hã ra tóg tỹ kurã kórég han tũ nĩ. ²⁸ Hã ky sóg tỹ vẽnkhãn ke kurã to pã'i nĩ gé. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg.

3

Jesus tỹ ùn nĩgé tóg tỹ há' he
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Kejẽn tóg vẽn kanhrãn jafã ra rã mãn mũ. Hã ra ù tóg tá jẽ nĩ, ti nĩgé tóg tóg ja nĩ. ² Ky ag tóg ti tugnỹm mũ sir. “Kema ti tỹ vẽnkhãn ke kurã ki ti tỹ há' he ve jé,” he ag tóg mũ. Ag tỹ pã'i ag mỹ ti tó sór vẽn, ti tỹ vẽnkhãn ke kurã ki Topẽ vĩ mranh ky. ³ Hã ra Jesus tóg ùn nĩgé kórég ãn mỹ: “kunĩg,” he mũ. ⁴ Ky tóg ag kar mỹ: “vẽnkhãn ke kurã ki ẽg hỹn ne han mũ, ẽg tỹ Topẽ vĩ ki króm

je'? Ęg mŷ hŷn nĕn ũ h  h n mŷ'? Ęg tŷ ũ tŷ k k n kŷn mŷ k r g tŷ nŷn mŷ'? Ęg mŷ ũ kren h n mŷ hŷn'? Ęg tŷ ũ t n kŷn mŷ h  nŷn mŷ hŷn'?" he t g. H  ra ag t g ti mŷ vŷ tŷ nŷ sir.

⁵ Kŷ t g jŷ mŷ sir. Fe kaj t g nŷ sir, ag krŷ tŷ nŷtŷn kŷ. "  nŷg  tŷ krŷg' h ," he t g ti mŷ. Kŷ t g h ' he mŷ sir, v h .

⁶ Kŷ v h  *Fariseu* ag t g mŷ mŷ sir, jagn  mr  ti to jykren j , p 'i m g tŷ *Herodes* mr  ke ag mr  ke g . "Ęg hŷn h  ri ken kŷ ti t n mŷ?" he ag t g mŷ.

Jesus tŷ goj nig fyr t  ag kanhr n

⁷ H  ra *Jesus* t g ti mr  mŷ tŷ ag mr  goj nig m g tŷ *Galil ia* ra tŷ mŷ, v nh e tŷg ja ra. Ge ra v nh e ag t g ti n n mŷ mŷ. Ga tŷ *Galil ia* t  ag t g k mŷ mŷ, ga tŷ *Jud ia* t  ke g , ⁸  m  tŷ *Jerusal m* t , ga tŷ *Idum ia* t , goj tŷ *Jord o* m  t ,  m  tŷ *Tiro* t ,  m  tŷ *Sidom* t  ke g . E t vŷ ag nŷtŷ, e p . Ti tŷ n n h n mŷ kar m  kŷ ag t g ti to k mŷ mŷ. ⁹ Kŷ *Jesus* t g v nh e tŷ ti kut n kŷ ti mr  mŷ tŷ ag mŷ t  mŷ, ag tŷ ti mŷ *canoa* j j n j . ¹⁰ Ũ tŷ h n ri ke tŷ t g h ' he ja nŷ. H  kŷ ũn kagyga tŷ h n ri ke ag t g ti p nŷn nŷtŷ. Ag tŷ ag nŷg  tŷ ti m  s r v , fag ke g . ¹¹ Kŷ ũn jagr  k r g ag vŷ t  nŷtŷ g . Ag tŷ *Jesus* ve kŷ ag t g pr npr r mŷ sir. "!.Tŷ   Top  k sin ne..!" he ag t g mŷ. ¹² Kŷ t g ag mŷ vŷ tar h n mŷ. "Ker inh k m n h '," he t g.

Jesus tŷ ũ tŷ 12 (ke) ag vin (Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Kej n t g p n nh ra tŷ mŷ. Kŷ t g t  ag j  pr r kŷ ag kupr g mŷ, ag vin j . ¹⁴ Ũ tŷ 12 (ke)  n ag kupr g t g mŷ sir, ag tŷ tŷ ti mr  mŷ tŷ nŷtŷ j , ti tŷ ag j gn  j , Top  vŷ t  j . ¹⁵ Ag mŷ t g v jykre nŷm mŷ, ag tŷ v jagr  k r g pan to tar nŷtŷ j . ¹⁶ Ũ tŷ 12 (ke) ag h  v , ha m : *Sim o*, *Jesus* tŷ ti jiji ũ h  vŷ: *Pedro*, he mŷ, ¹⁷ *Tiago* ke g , ti j vy tŷ *Jo o* mr , *Zebedeu* kr  tag ag. *Jesus* tŷ ag jiji ũ h  vŷ: *Boanerges*, he mŷ,  g vŷ ki ke h  vŷ: ta tŷ tŷrŷr he ri ke ag, he mŷ, ¹⁸ *André* ke g , *Filipe* ke g , *Bartolomeu* ke g , *Mateus* ke g , *Tom * ke g , *Tiago* ke g , *Alfeu* k sin tag ti, *Tadeu* ke g , *Sim o* ke g , ag tŷ ũ to: *Zelote*, he mŷ tag ti, ¹⁹ *Judas Iscariotes* ke g , ũ tŷ p 'i ag mŷ *Jesus* ven mŷ  n ti.

Top  vŷ to  g kanhr n tŷ ag tŷ Jesus to vŷ k n n

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Kŷ *Jesus* t g ag mr  tŷg kŷ ti jam  t  jun mŷ. Kŷ v nh e t g sir t  v nh m n m n mŷ, kŷ t g ag j n ke mŷ ra v nh mŷ tŷ. ²¹ Kŷ ti kanhk  fag vŷ ti k me m  kŷ ti k gmŷnh k mŷ mŷ. "Krŷ v nh mŷ nŷ ve ti nŷ," he fag t g. H  ra t g fag mr  tŷ tŷ nŷ.

²² Kŷ Top  vŷ to  g kanhr n tŷ ag t g t  junjun mŷ g , ti ve j . *Jerusalém* t  ag t g k mŷ j g. Ag tŷ ti to: "Japo tŷ t g jagr  nŷ. H  kŷ t g v jagr  k r g ag pan tŷ," hen kŷ. "*Belzebu* jykre h n t g tŷ, N n-K r g ag p 'i m g  n jykre ti," he ag t g.

²³ Kŷ *Jesus* t g ag j  pr r kŷ: "*Satanás* vŷ v jagr  k r g pan tŷ nŷgŷ mŷr," he mŷ.

²⁴ "P 'i pir kr m ke ag tŷ jagn  kato t gt n kŷ ag t g jagn  k gt n k n ke mŷ. ²⁵  n pir kr m ke fag tŷ jagn  kato t  kŷ fag t g jagn  k gt n k n ke mŷ g . ²⁶ *Satanás* kr m ke ag tŷ jagn  kato t  kŷ ag t g jagn  tŷ tŷ' h nh ke mŷ g , kŷ t g tŷ' he mŷ sir, *Satanás* ti. ²⁷ Ęg tŷ ũ tar  n t  ti tŷ n n ũ p ju s r kŷ  g t g, ti se v n tŷ. Kar kŷ h   g t g ti tŷ m n ke mŷ sir. Ge ti nŷgŷ, sŷ n n h n mŷ ti. Japo vŷ tar nŷ, h  ra s g hur ti s . H  kŷ s g ti tŷ ag kygv g mŷ sir. Ag jagr  k r g  n pan s g mŷ sir," he t g.

²⁸ "Sŷ ke h  v , h  kŷ s g t  mŷ. Top  vŷ  jag mŷ v nh p te f n k n mŷ,  jag tŷ ti vŷ mranh ja kar  n tŷ,  jag tŷ ti to vŷ k n n  n mr  h . ²⁹ J vo  jag tŷ Top  kupr g to vŷ k n n kŷ t g  jag mŷ v nh p te f n m n ke tŷ nŷ.  n vŷ  jag h  k  nŷ nŷ. Kur  tŷ ti nŷ," he t g.

³⁰ Ag mŷ t g ke mŷ, ag tŷ ti to: "Japo tŷ t g jagr  nŷ," hen kŷ.

Jesus mr  ke p  fag

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Kŷ ti mŷnh fi t g ti j vy ag mr  ti venh k tŷ mŷ. Re t  fag nŷtŷ. Kŷ fag t g ũ j n g mŷ, ti to. ³² *Jesus* p nŷn t g f r tŷ, kŷ t g ti mŷ: "  mŷnh fi vŷ re t  j ,   j vy ag mr . Fag tŷ   mr  v m n s r v ," he mŷ.

³³ Kŷ t g: "m '," he mŷ. ³⁴ H  ra t g ũn nŷgnŷg kŷ nŷtŷ ag ki  v nh kŷ ag to: " nh mŷnh fi h  v ,  nh j vy ag h  v  g ," he mŷ.

³⁵ "Ũ tŷ Top  vŷ h n mŷ  n ag h  vŷ tŷ inh

jävvy nýtĩ, inh ve fag ke gé, inh mýnh fi ke gé,” he tóg.

4

Jesus tỹ nén fy kāmén

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹Kejēn Jesus tóg goj nig mág tỹ *Galiléia* fyr tá ag kanhrān mǎn mũ. Hǎ ra vēnh e vỹ ti pēnĩn nýtĩ, vēnh e tǎvĩ, hǎ kỹ tóg *cano* kǎ ra rǎ kỹ kǎ kǎ nĩ mũ. Hǎ ra vēnh e vỹ nig fyr tá vēnh mǎn kỹ nýtĩ. ²Kỹ tóg ag mỹ: ³“kejēn ũ tóg nén ũ fy krān tĩ mũ,” he mũ. ⁴“Ti tỹ krān kỹ ti fy ũ tóg ěmĩn kri kutē mũ. Kỹ sēsĩ tóg ti ko mũ sir. ⁵Ti fy ũ tóg pǎró kri kutē mũ, ga e tũ ki, kỹ tóg kǎnhmar mur mũ vē, ga sĩ ěn ki. ⁶Hǎ ra tóg rǎ tỹ ěg nĩno kǎ sa kỹ ti pũn mũ. Ti jǎre han tũ nĩn kỹ tóg tóg mũ. ⁷Ti fy ũ tóg sónh kǎ ki kutē mũ, kỹ tóg ti mré mur mũ. Ti kri tóg rũm ke mũ sir. Kỹ tóg kanēn tũ nĩ. ⁸Ti fy ũ tóg ga há kri kutē mũ. Kỹ tóg ti mur kỹ mog há han mũ. Kanēn há han tóg mũ gé. ũ tóg kanē tỹ 30 (ke) han, jo ũ vỹ kanē tỹ 60 (ke) han, jo ũ vỹ kanē tỹ 100 (ke) han. ⁹Ũ nĩgrēg nýtĩ tỹ tỹ jēmē jé,” he tóg.

Jesus tỹ nén fy kāmén

(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

¹⁰Ũn e ěn ag mũ kar kỹ ti mré nýtĩ ag tóg, ti ki nén fy kǎme jēmēg mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ǎ tỹ ěg mỹ ne tó nē?” he mũ.

¹¹Kỹ tóg: “ǎjag hǎ tóg Topē tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ ki kanhró nýtĩnh mũ, ijo tó ja tũ ěn ki,” he mũ. “Hǎ ra sóg ěn ag mỹ: tag ri ke ti nĩ, he tǎvĩ han mũ. ¹²Ũ tỹ ón kỹ mēg mũ ag mỹ sóg tó há han ke tũ nĩ. Kỹ ag tóg ag tỹ vég mũ ra ki kagtĩg nýtĩnh mũ. Ag tỹ mēg mũ ra ag tóg to jykrén ke tũ nĩ. Kỹ ag tóg Topē ki ge tũ nýtĩ gé. Kỹ Topē tóg ag mỹ vēnh pǎte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

¹³Kỹ tóg ag mỹ: “ǎjag tỹ to jykrén tũ tóg tĩ', sỹ ǎjag mỹ nén fy kāmén kỹ,” he mũ. “Kỹ ǎjag mỹ ũ to jykrén há nýtĩnh mũ', sỹ kar kỹ ǎjag mỹ nén ũ kāmén mǎn kỹ?” he tóg.

¹⁴Kỹ tóg ag mỹ: “ũ tóg nén fy krān tĩ, kỹ ti tỹ Topē vĩ tó vē, hǎ vỹ: krān, he mũ. Nén fy krān ri ke vē,” he tóg. ¹⁵“Ti fy ũ vỹ ěmĩn kri kutē mũ. Topē vỹ mēg mũ ũ ag vē. Ag tỹ mēg mũ ra *Satanás* tóg ag mỹ tỹ tũ' he mũ, vēsýmér. Kỹ ag tóg ki kagtĩg nýtĩ ha. Ępry kri kutē mũ ri ke ag hǎ vē sir. ¹⁶Hǎ ri ken hǎ vē

gé, ti tỹ pǎró kri krān mũ ěn ti. Ag tỹ Topē vỹ mē kỹ ag tóg vēsýmér: hej, he mũ sir. Ag mỹ tóg sér tĩ. ¹⁷Hǎ ra ag tóg nén fy kré jǎre tũ ri ke nýtĩ, kỹ ag tóg mũ sĩ han mũ, Topē mré. Nén ũ jagy kutē kỹ ag tóg sir tovǎnh mũ vēsýmér, ũ tỹ Topē tugrĩn ag kato tē kỹ. ¹⁸Ti tỹ sónh kǎ ki krān mũ ěn hǎ vē gé, hǎ vỹ tỹ, Topē vỹ mēg mũ ag nýtĩ gé. ¹⁹Hǎ ra ag tóg, ag rǎnhraj hǎ mĩ ěkrég mũ, ón kỹ riko nĩ sór kỹ. Nén ũ kar to ag tóg ěn tĩ, hǎ kỹ Topē vỹ tóg, ag mỹ tũ' he mũ sir. Kỹ ag tóg kanēn há han tũ nĩ. ²⁰Kỹ ti tỹ ga há ki krān mũ ěn vỹ tỹ Topē vỹ mēg mũ ag nýtĩ gé. Hej, he ag tóg mũ sir, kanēn há han ag tóg mũ, ũ tóg kanē tỹ 30 (ke) han mũ, ũ tóg kanē tỹ 60 (ke) han mũ, ũ tóg kanē tỹ 100 (ke) han mũ,” he tóg.

Jesus vỹ ki kanhrān kǎme

(Lc 8.16-18)

²¹Kỹ tóg ag mỹ: “ěg pijé néj grug kỹ kěj krēm fēg tĩ', ěg pijé kỹmỹ krēm fēg tĩ',” he mũ. “Ti fēg jafǎ kri ěg tóg fēg tĩ, ti tỹ ěg mỹ jēngrē han jé. ²²Hǎ kỹ ǎjag tỹ, ǎjag tỹ nén ki kagtĩg ěn ki kanhrān kǎn ke vē. ²³Ũn nĩgrēg nýtĩ tỹ tỹ jēmē jé,” he tóg.

²⁴“Hǎ kỹ jēmē há han, inh vỹ ti. ǎjag mré ke ag jykre tugnỹm ǎjag tóg tĩ, kỹ ǎjag tóg ag mỹ vỹ tar han tĩ. Hǎ ra Topē vỹ ǎjag mỹ vỹ tar han ke mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg. ²⁵“Ũ tỹ ti vỹ to jykrén há han mũ ěn tar han jé tóg ke mũ. Jǎvo tóg ũ tỹ nén ũ to jykrén há han tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ' he mũ sir, ti tỹ nén ũ to jykrén sĩ han mũ ra,” he tóg.

Jesus kǎtĩg mǎn ke kǎme

²⁶Kỹ Jesus tóg ag mỹ: “Topē tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ vỹ ge nĩnh mũ, ha mē,” he mũ. “Kejēn ũ vỹ tóg nén ũ fy krān mũ, ti japỹ ki. ²⁷Krān kar kỹ tóg jatun mỹ nĩ nĩ. Kejēn tóg vǎhǎ venh tĩ mũ. Hǎ ra ti fy ěn vỹ mur ja nĩ. Mog ja tóg nĩ. Kỹ tóg: “ti hē ri ken kỹ mur’?” he mũ. ²⁸Jǎvo tóg vēsóg ki mog, kar tóg mó han, kỹ tóg vǎhǎ kanēn mũ sir, ti mó kǎ ki. ²⁹Ti tỹ tóg' he kỹ tóg krég mũ sir, ke tũ nĩ kỹ tóg fǎg mũ sir,” he tóg.

Topē vỹ tỹ vēnh kar kri rũm ke

(Mt 13.31-32, 35; Lc 13.18-19)

³⁰Kỹ Jesus tóg: “Topē tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ vỹ ³¹ka tỹ krén ri ke nĩ,” he mũ. “Ti krān ěg

tóg tĩ. ³² Ti mog kÿ tóg vâhã vânh kãfór kar nĩ. Kÿ sēsĩ vÿ ti féj kã ki ti jagfe han kÿ kã ki krêg tĩ.

³³ Kãmén tÿ hên ri ke han tóg, ag tÿ to jykren jé. ³⁴ “Tag vÿ ge nĩnh mũ,” he tóg tĩ, ùn e ag mÿ. Hã ra tóg ti mré mũ tĩ ag hã mÿ kãmén há han mũ, ag pin kÿ.

Jesus tÿ kóho tÿ tũ' he
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Hã tÿ kuty tá tóg ag mÿ: “mũ nÿ, goj nig mág kafã ù ra,” he mũ.

³⁶ Hã kÿ ag tóg vènh e ên ré kÿ ti mré canoa kã mĩ mũ mũ sir. Hã ra ù ag tóg ti mré mũ mũ gé, canoa ù kãmĩ.

³⁷ Kejên kãka tar tãvĩ vÿ tóg vâhã krog he mũ. Kÿ goj tóg canoa kã ki krém krém ke kÿ fãn sór mũ sir. ³⁸ Hã ra Jesus tóg nÿr nÿ, fakrĩnh kÿ, canoa nér tá. Kÿ ag tóg ti rĩn kÿ ti mÿ: “*Senhor*, êg kãgter ha mẽ tóg tĩ. Mÿ ã mÿ tÿ nén ù tũ?” he mũ.

³⁹ Kÿ tóg rĩr mũ sir, kÿ tóg kóho mÿ vĩ tar han mũ, ti mÿ: “krÿg he ra,” hen kÿ. Kÿ tóg tũ' he mũ. Katy' he tóg mũ. ⁴⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ ne jé kanê junjur nê? ãjag mÿ inh ki ge há han tũ?” he mũ. ⁴¹ Kÿ ti jykre tóg ag mÿ e pẽ tãvĩ tĩ sir. Jagnê mÿ ag tóg: “kóho vÿ ti vĩ han, goj ti ke gé,” he mũ.

5

Jesus tÿ vèjagrê kórég tÿ mil ag pan
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Kÿ ag tóg goj nig mág kafã ù tá junjun mũ sir, *Gerasa* tá ke ag tá. ² Jesus tÿ canoa kã tákãkutẽ mũ ra ù tóg ti kato tẽ mũ. Jagrê kórég ti nĩ. Vènh kej tá tóg kãtĩ mũ. ³ Tá tóg êmã nĩ. Ag tÿ ti senh ke mũ ra tóg vènh mÿ tĩ. ⁴ Ti se tÿ hên ri ke han ja ag tóg nĩgtĩ vè, *ferro* tÿ, ti nĩgé, ti pèn ke gé. Hã ra tóg ên kykym kãn ja nĩgtĩ. Ag tÿ ti kanhrãn sór mũ ra ag tóg ti tÿ hê ri ke ja tũ nĩgtĩ. ⁵ Kuty mré kurã ki tóg prêr tĩgtĩ, vènh kej tá. Pãró ên ki pó génh kÿ tóg tÿ vèsãnh tĩgtĩ. ⁶ Ti tÿ kuvar há tá Jesus ve kÿ tóg ti kato vènhvãg kãtĩ mũ, kÿ tóg ti krém grĩnh ke mũ. ⁷ Prêr tóg mũ, kÿ tóg: “!..Jesus!..!” he mũ, “!..kynhmÿ Topẽ kósin!..! ã isÿ hê ri kenh mũ,” he tóg. “!..Topẽ jiji tó kÿ sóg ã mÿ to vĩ mũ, ã tÿ inh vóg kónãn tũ nĩ jé..!” he tóg. ⁸ Hã ra tóg ti mÿ: “ti tovãnh ra, Nén-Kórég’,” he ja nĩ.

⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “ã jiji hê ri ke tĩ,” he mũ. Kÿ tóg: “*Mil*,” he mũ. “E tãvĩ êg nÿtĩ,” he tóg, Nén-Kórég ti.

¹⁰ Kÿ tóg to vĩ', to vĩ', he mũ, ti tÿ êmã ên ki ti kutêm tũ nĩ jé.

¹¹ Hã ra ag mēg tÿ porko ag tóg jēg nÿtĩ, pãnónh ên kri. ¹² Kÿ Nén-Kórég ag tóg ti mÿ: “ag mēg to êg jēgnē, êg tÿ ag ki ge jé,” he mũ.

¹³ Kÿ tóg ag mÿ: “hej,” he mũ. Kÿ ag tóg ên ti tovãnh kÿ porko ag ki ge mũ sir. Kÿ ag tóg rán ki re mũ sir, porko ag. Nãgnãr kãn ag tóg mũ sir, goj nig mág ki, porko tÿ *mil* régre ag hÿn.

¹⁴ Kÿ porko ki rĩr tĩ ag tóg pètẽ mũ sir, êmã ra. Tá ag tóg kãmén kãn mũ, ù tÿ Nén-Kórég tÿ jagrê ja ên ti. Kÿ ag tóg Jesus to mũ kãn mũ sir, nén ên ve jé. ¹⁵ Hã ra ùn jagrê kórég ja ên tóg kur tu kÿ nĩ nĩ. Krĩ há tóg nĩ gé. Kÿ ag fe tóg jÿrÿn ke mũ. ¹⁶ Kÿ ù tÿ vėg mũ ag tóg ti kãmén mũ sir. ¹⁷ Hã kÿ ag tóg Jesus mÿ: “ha êmã tag ki kutẽ,” he mũ, ti tÿ ag rã hã nĩ tũ nĩ jé.

¹⁸ Ti tÿ canoa kã ki rã kÿ ùn jagrê kórég ja tóg: “nhÿ ã mré tĩg mũ,” he mũ. ¹⁹ Hã ra tóg ti mÿ: “nejé. Ha tĩg, ã ãn ra, ã tÿ ã mré ke ag mré nĩ jé,” he mũ. “Ag mÿ kãmén nĩ, êg jóg mág tÿ ã tÿ há' he mũ ti, ti tÿ ã jagãgtãn mũ ti,” he tóg. ²⁰ Kÿ tóg tĩ mũ. Êmã tÿ *Decápolis* tá tóg Jesus tÿ ti tÿ há' he ên kãmén mũ. Kÿ tóg vènh kar mÿ e tĩ sir.

Jairo tÿ ti kósin fi kaga tÿ Jesus mÿ tó
(Mt 9.18-19; Lc 8.40-42)

²¹ Kÿ Jesus tóg goj nig mág kafã ra tĩg mãn mũ, canoa kãmĩ. Kÿ vènh e tóg ti jo vènh mãn mũ, goj fyr tá. ²² Kÿ Judeu ag vènh kanhrãn jafã to pã'i tÿ Jairo tóg tá jun kÿ Jesus krêm mÿg ke mũ. ²³ Ti mÿ tóg: “inh kósin fi vÿ tũg sór mũ. Kunĩg, ã tÿ ã nĩgé tÿ fi mẽ jé, fi tÿ há' he jé, fi kren jé,” he mũ. ²⁴ Kÿ tóg ti mré tĩ mũ. Hã ra ùn e ag tóg ti nón mũ kÿ ti kutãn mũ.

Ûn tÿtã kaga fi
(Mt 9.20-22; Lc 8.43-48)

²⁵ Ag mũ ra ùn tÿtã ù fi tóg ag nón tĩ mũ. Kyvènh krÿg ja tũ han kÿ fi tóg nĩ, prÿg tÿ 12 (ke) ki. ²⁶ Médico ag mÿ fi tóg vènh ven tÿ hên ri ke han, to fi tóg fi tÿ nén vãm kãn, hã ra fi tóg há' he tũ nĩ, ke han han fi tóg. ²⁷ Hã ra fi tóg Jesus kãme mẽ ja nĩgtĩ. ²⁸ Kÿ fi tóg:

“sỹ hên ri ke mûn ti kur mêng ký sóg há' henh mû,” he mû. Ký fi tóg vênh e kã mĩ tĩg ký ti nón ti kur mêng mû sir. ²⁹ Ký vâhã fi kyvénh tóg gám ke mû sir, ký fi tóg ki kanhró nĩ, fi kaga tỹ há' he ên ti.

³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti fe tỹ ki kanhró nĩ gé. Ký tóg vênh e kã ki vĩrĩn ke ký: “ũ nỹ inh kur mẽ'?” he mû. ³¹ Ký ti mré mû tĩ ag tóg ti mỹ: “vênh kar tỹ ã kutân vë,” he mû. ³² Ký tóg tã mĩ êvãnh ký fi vég mû. ³³ Ký fi tóg jũrũn ke mû. Ti krêm mũg ke ký fi tóg ti mỹ kãmén kãn mû sir. ³⁴ Hã ra tóg fi mỹ: “inh kósin,” he mû. “Á tỹ inh ki rã hã ký ã tóg há' hé. Ha tũg, jatun mỹ. Á tỹ há' he vë ha,” he tóg.

Jairo kósin fi rĩr mãn
(Mt 9.23-26; Lc 8.49-56)

³⁵ Ti tỹ ver fi mré vēmén jê ra *Jairo* mré ke ù ag tóg ti tá junjun mû. “Á kósin fi vỹ hur ter. Ti kutân mãn tũg nĩ,” he ag tóg mû. ³⁶ Hã ra *Jesus* tóg: “to krĩ kufy han tũg nĩ, inh vĩ hã kri nĩm nĩ,” he mû. ³⁷ Ký tóg ùn e ag mû kamêg ký ag mỹ: “*Pedro* hã vỹ tĩg mû inh mré, *Tiago* ke gé, *Tiago* jãvy tỹ *João* ke gé,” he mû.

³⁸ Ag tỹ *Jairo* ãn tá junjun ký tóg ùn kygfỹ mû fag mỹ: ³⁹ “ãjag tỹ ne jé kygfỹ nẽ,” he mû. “Ájag tỹ ne jé vësýrénh nẽ? Ter tũ fi nĩ. Fi nũr vë,” he tóg. Ûn vësýrénh jagy han mû ên fag mỹ tóg ke mû.

⁴⁰ Hã ra fag tóg ti to é he mû. Ký tóg fag pan ký gĩr fi mỹnh fag mré fi venh rã mû, ti mré kãmũ mû ag mré. ⁴¹ Fi nĩgé kãgmĩ ký tóg fi mỹ: “*talitá cumi*,” he mû. Êg vĩ ki ke, hã vỹ: “nĩ ra, jỹ,” he mû.

⁴² Ký vâhã gĩr fi tóg, nĩ ký kynẽ tĩ nĩ sir. Kri prỹg tỹ 12 (ke) fi nĩ. Ký tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ. ⁴³ Hã ra tóg ag mỹ: “ker ù mỹ tó hẽ!” he mû. “Ha fi mỹ vëjên ven,” he tóg.

6

Jesus jamã tá ke ag tỹ ti to é he
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Ký *Jesus* tóg ti mré mû tĩ ag mré êmã tỹ *Nazaré* tá jun mû sir, ti jamã tá. ² Vênhkán ke kurã ki tóg ag vênh kanhrãn jafã krêm ag kanhrãn mû. Ag tỹ ti vĩ mẽ ký tóg ag mỹ e tĩ. “Hẽ tán hỹn ki kanhrãn. Û nỹ hỹn ti kanhrãn?” he ag tóg. “Êg tỹ nén han vãn

hynhan tóg tĩgtĩ. ³ Đn han tĩ ên vë mỹr. *Maria* fi kósin vë, *Tiago*, *José*, *Judas*, *Simão* ag kãke vë mỹr, ký ti ve fag vỹ êg mré nỹtĩ gé. Ti tỹ ne jé êg kãfór nĩ sór nẽ?” he ag tóg. Ký tóg ag mỹ ù nỹ.

⁴ Ký tóg ag mỹ: “êmã ù tá ke ag tóg Topẽ vĩ tó tĩ to é he tũ nĩgtĩ,” he mû. “Ti jamã tá ke ag tóg ti to é he tũ jãvo, ti mré ke ag, ti kanhkã ag,” he tóg. ⁵ Ký tóg tá nén ù han tũ nĩ sir. Ûn kagyga pipir ag hã tỹ há' he tóg, ti nĩgé tỹ ag mẽ ký. ⁶ Ký tóg ti mỹ e tĩ, ag tỹ ti ki ge tũ nỹtĩn ký. Hã ký tóg êmã kãsir mĩ tĩg ký ag kanhrãn tĩ nĩ sir.

Jesus tỹ ù tỹ 12 (ke) ag jêgnẽ
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Ký tóg ù tỹ 12 (ke) ag jé prêr mû. Ký tóg ag jêgnẽg mû, ùn régre tĩn', ùn régre tĩn' he tóg. Ag mỹ tóg vëjyke nĩm mû, ag tỹ vëjagrẽ kórég pan jé. ⁸ Ký tóg ag mỹ: “ãjag mûn ký êmĩ ma mû tũg nĩ, sako ke gé, jãnkamy ke gé,” he mû. ⁹ “Vátó hã va mũm nĩ, pẽ né ke gé, pên to ró ti,” he tóg. ¹⁰ “Ájag tỹ êmã ù tá junjun ký, ãjag tỹ ãn kãra ge mû hã ki nũgnũr' hem nĩ, hã ki ãjag tỹ kurã ki panh ke mû ên tá krỹg nĩ,” he tóg. ¹¹ “Êmã ù tá ke ag tóg kejên ãjag mỹ: “kãgem nĩ,” henh ke tũ nĩ, ag tỹ ãjag kãmén mẽ sór tũ nỹtĩn ký. Ký ãjag pên hã kykũnh nĩ, ãjag tỹ tá pa ký. Ký ag tóg Topẽ tỹ ag to kórég nĩ ki kanhrãn mû, ha mẽ. Ki hã sóg tó mû. Kurã tỹ êgno kã, isỹ vênh kar jyke tugnyẽm ke kurã ên kã ag tóg jagtar nỹtĩnh mû, ag tỹ ãjag vĩ jêmẽ jãvãnh nỹtĩn ký,” he tóg.

¹² Ký ag tóg mû mû sir. “Ájag jyke tovãnh nĩ,” he ag tóg mû, vênh kar mỹ. ¹³ Vëjagrẽ kórég pan ag tóg mû, ha mẽ. Ûn kagyga ag to ag tóg *azeite* tĩn mû, ký ag tóg ag tỹ há' he kãn mû sir.

João Batista ter
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Ký pã'i mág tỹ *Herodes* tóg *Jesus* kãmẽ mêng mû. Vênh kar vỹ ti kãmén tĩ, hã ký tóg mêng mû. Ký tóg: “*João Batista* hỹn, “ he mû. “Ti ter ja tán hỹn vỹn ké. Hã ký tóg êg tỹ nén han vãn hynhan tĩ,” he tóg, *Jesus* to.

¹⁵ Hã ra ù ag tóg *Jesus* to: “*Elias* vë,” he mû. Ký ù ag tóg: “Topẽ vĩ tó tĩ vë, vãsỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag ri ke vë,” he mû gé.

¹⁶ Kĩ *Herodes* tóg ti tỹ ti kãme mẽ kỹ: “*João* hỹn ti ter ja tá vỹn ké, sỹ ùn krĩ kym ja ên ti,” he mũ.

¹⁷ *Herodes* vỹ *João* se ja nĩ, vese ja kã ki tóg ti fón ja nĩ, *Herodias* fi tugrĩn. Tỹ fi *Filipe* prũ fi nĩ, ti jãvy, hã ra tóg fi tỹ prũg mũ. ¹⁸ Kĩ *João* tóg ti mỹ: “ã hã ne tóg ã jãvy prũ fi tỹ prũg mũ! Kĩ ã tóg Topẽ vĩ mranh mũ,” he ja nĩ. ¹⁹ Tag tugrĩn *Herodias* fi tóg ti to kórég ja nĩ, hã kỹ fi tóg ti tén sór ja nĩ, hã ra fi tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ. ²⁰ *Herodes* vỹ ti kamẽg ja nĩ, ti tỹ jykre kuryj nĩn kỹ. Topẽ jykre hã han tóg tĩ ja nĩgtĩ. Kĩ *Herodes* tóg ti jy nĩgãn ja nĩ, ti jykre há tugrĩn. Ti vĩ tóg ti mỹ mẽ há ja nĩ, ge ra tóg to jykrén ja tũ nĩ.

²¹ Kejẽn tóg fi tỹ ti tén ke ki króm ke mũ. *Herodes* tóg ti mur ja kurã ên ki fénhta mág han mũ, *tenente* ag mỹ, *soldado* ag pã'i ag mỹ ke gé, ùn riko ag mỹ ke gé.

²² Fénhta ên ki fi kósın tytãg fi tóg ag mỹ vẽnhrén mũ, kỹ fi tóg *Herodes* ag mỹ sĩnvĩ tãvĩ jẽ. Kĩ tóg fi mỹ: “ã tỹ nén to vĩ mũ tỹ sóg ã mỹ nĩm mũ,” he mũ. ²³ Fi mỹ tóg: “sỹ ke há vẽ,” he mũ. “Ã tỹ nén to vĩ mũ kar nĩm jẽ sóg ke mũ, isỹ nén kar kuju mré hã,” he tóg.

²⁴ Kĩ fi tóg fi mỹnh fi to tĩg kỹ fi mỹ: “Inh hỹn ne to vĩnh mũ?” he mũ. Kĩ fi tóg: “*João* krĩ to vĩm nĩ,” he mũ. ²⁵ Kĩ fi tóg vēsỹmér ti to vẽnhrvãg tĩ kỹ ti mỹ: “inh mỹ ùri *João Batista* krĩ tỹ pénky kã kã nĩm,” he mũ.

²⁶ Kĩ *Herodes* tóg fe kaj mág han mũ sir. Hã ra tóg fi mỹ: “sỹ ke há vẽ,” he ja nĩ, hã kỹ tóg fi mỹ han sór mũ, ti mré nỹtĩ ag tỹ mẽ kãn ja nĩn kỹ. ²⁷ Hã kỹ tóg porisa ù jẽnẽg mũ, vese ja ra, ti tỹ *João* krĩ kym kỹ ma kãtĩg jẽ. ²⁸ Kĩ tóg ti krĩ ma kãtĩ mũ sir. Pénky kã kã nĩm kỹ tóg tytãg fi mỹ nĩm mũ. Kĩ fi tóg fi mỹnh fi mỹ ma tí mũ.

²⁹ Kĩ *João* mré mũ tí ag tóg ti venh mũ mũ, ti ter mẽ kỹ. Kĩ ag tóg ti há va mũ mũ, vẽnhr kej tá ti péju jẽ sir.

Hã to jykrén kỹ *Herodes* tóg *Jesus* to: “*João* hỹn ti ter ja tá rĩr mãn, hã kỹ tóg nén ve vãnhr ên hynhan mũ,” he mũ.

Jesus tỹ ù tỹ 5 mil (ke) ag jẽn
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰ *Jesus* tóg ti tỹ ùn vĩn mũ ag jẽnẽn ja nĩgtĩ, ag tỹ vẽnhr kar mỹ ti kãmén jẽ, ùn kagyga ag

tỹ há' he jẽ ke gé. Hã ra ag tóg kejẽn ti to vỹnvỹn ke mũ sir, ti mỹ ag tỹ nén han ja ên kãmén jẽ. ³¹ Hã ra ag tóg tá e nĩ. Kãmũ ag tóg nỹ nĩ, hã kỹ tóg ag jẽn ke mũ ra vẽnhr mỹ tĩ. Kĩ tóg ag mỹ: “mũ nỹ, ãg pir mỹ ãmã tũ ja ra mũ jẽ, ãg vẽnhrkãn sĩ han jẽ,” he mũ. ³² Kĩ ag tóg ag pir mỹ *canoas* kã mũ goj nig mág ên kã mũ mũ mũ sir, ãmã tũ ja ra.

³³ Hã ra ùn e ên ag tóg ag mũ ve kỹ ag ki kanhrãn mũ. Kĩ ag tóg goj fyr jagma pétẽ mũ, ag jy. Ag jo ag tóg tá junjun mũ sir. ãmã kar tá ag tóg kãmũ ja nĩ, hã kỹ ag tóg e nỹtĩ.

³⁴ *Jesus* tỹ tá jun kỹ tóg sir ùn e ag vég mũ, kỹ ag tóg ti mỹ jagtar nỹtĩ. Ti mỹ ag tóg tỹ ãg mẽg tỹ mé ri ke nỹtĩ. Û tỹ ãg mẽg ki rĩr tũ nĩn kỹ tóg jagtar nỹtĩgtĩ.

³⁵ Hã ra tóg rãké nỹ sir, kỹ ti mré mũ tí ag tóg ti mỹ: “rãké ti nỹ ha, ki ti ãmã tũ nĩ,” he mũ. ³⁶ “Ã tỹ ag mỹ ha mũjẽg', hen kỹ tóg há tí vẽ. Kĩ ag tóg ãmã kar mũ mũnh mũ, vẽnhr jãvãnhr jẽ,” he ag tóg ³⁷ Hã ra tóg ag mỹ: “ha inhã ag jẽn ge,” he mũ. Kĩ ag tóg: “kỹ ãg mỹ jãnkamy tỹ hẽn ri ke tỹ ãmã kajãm mũ?” he mũ.

³⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “ãmã tỹ hẽn ri ke nỹ ki nỹtĩ? Ha venh mũ jẽg,” he mũ. Ag tỹ ve kỹ ag tóg: “ù tỹ 5 (ke) vẽ, pirã régre ke gé,” he mũ.

³⁹ Kĩ tóg ag mỹ: “nĩgnĩ ra, vẽnhrmãn kỹ, re kri, mrugmru há kri,” he mũ. ⁴⁰ Kĩ ag tóg vẽnhrmãn kỹ nĩ', vẽnhrmãn kỹ nĩ' he mũ. Û vĩ tóg 100 (ke) nĩ' he mũ, jo ù tóg 50 (ke) nĩ' he mũ, ag vẽnhrmãn ù. ⁴¹ Kĩ tóg ãmã mré pirã génh kỹ kanhkã ki ãvãnhr mũ. Kĩ tóg Topẽ mré vĩ mũ sir. Kĩ tóg ãmã kupãg mũ sir. Ti mré mũ tí ag mỹ tóg vĩn mũ, ag tỹ ùn e ên mỹ kãnhrkén jẽ. Pirã régre tỹ tóg vẽnhr kãpópãm mũ gé sir. ⁴² Kĩ vẽnhr kar vĩ ko kãn kỹ funfór mũ sir. ⁴³ Kēj tỹ 12 (ke) fãn ag tóg mũ sir, ãmã ke tỹ, pirã ke tỹ. ⁴⁴ ãmã ên ko mũ ag tóg tỹ ùn tỹ 5 mil (ke) ag nỹtĩ, ùn týtã fag tó tũ.

Jesus tỹ goj kri tĩg
(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Vēsỹmér *Jesus* tóg ti mré mũ tí ag mỹ: “ijo kafã ù ra mũjẽg, ãmã tỹ *Betsaida* ra,” he mũ. “Isỹ ùn e tag ag mỹ: ha mũjẽg, henh ke vẽ ver,” he tóg. ⁴⁶ Ag mũ kar kỹ tóg pãnónhr to tãpry mũ, Topẽ mré vĩ jẽ.

⁴⁷ Kuty ěn kã canoa tóg ver tĩ nĩ, goj kãmĩ. Jo *Jesus* tóg tar tá jẽ nĩ, ti pir mỹ. ⁴⁸ Hã ra ag tóg canoa vóg ký ronron mũ sir. Mũ kónãn ag tóg mũ sir, kãka tỹ ag kato tẽn ký. Hã ra *Jesus* tóg kurã ke ra ag to kãtĩ mũ, goj kri tĩg ký, ti pẽn kã mỹr. Ký tóg ag tá jun ký ag pãtén sór ve nĩ. ⁴⁹ Ký ag tóg jũrũn ke ký: “vẽn kũprĩg vẽn,” he mũ. Ký ag tóg kamẽgmẽg ký vẽnkrẽnkrẽn mũ. ⁵⁰ Ag kar tỹ ti ve ký ag tóg jũrũn ke mũ. Hã ra tóg vẽnýmér ag mỹ: “kamẽg tũg nĩ, inh hã vẽn,” he mũ.

⁵¹ Ký tóg canoa kã ki rã mũ sir ag mré. Ký kãka tóg tũ' he mũ sir. Ký tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ. ⁵² Ag tỹ to jykrén tũ tóg tĩ. Ver ag tóg krĩ tũ nỹtĩ, hã ký ag tóg *Jesus* jykre ki kagtũg nỹtĩ ver, ti tỹ ěmĩ pir tỹ ũn e jẽn ja ra.

Jesus tỹ Genesaré mĩ tĩg (Mt 14.34-36)

⁵³ Ký ag tóg canoa kã mĩ pa ký ga tỹ *Genesaré* tá junjun mũ. Tá ag tóg canoa nỹgnỹn mũ sir. ⁵⁴ Ag kãpa ký tá ke ag tóg vẽnýmér ti ki kanhrãn mũ. ⁵⁵ Ký ag tóg ĩn kar mĩ pětẽ mũ sir, ag tỹ ũn kagyga ag gé kãmũ jé. Kur kã ki ag vin ký ag tóg ag gé kãmũ mũ. Ti jẽg jan ra ag tóg ti nón mũ mũ.

⁵⁶ Ti tỹ ěmã ũ tá jun ký ag tóg vẽn kaga gé kãmũ tĩ. Ký ag tóg ĩn prur ki ag vin tĩ. ěmã mág tá ag tóg ge tĩ, ěmã kãsir mĩ, vãn kã mĩ ke gé. “Mỹ ã mỹ há, ěg tỹ ã kur tóv mẽ jé?” he ag tóg tĩ. Ký ag tóg há' há' he kãn tĩ sir, ag tỹ ti kur tóv mẽn ký.

7

Judeu ag si ag jykre ti (Mt 15.1-9)

¹ Kejẽn *Fariseu* ag tóg *Jesus* to vẽnhmãn mũ, Topẽ vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag mré. *Jerusalém* tá ag kãmũ ja nĩ. ² Hã ra ag tóg ti mré mũ tĩ ũ ag tỹ nĩgpég mẽ kã jẽn vэг mũ, hã ký tóg ag tỹ ag jẽgry tĩ. ³ *Fariseu* ag tóg nĩgpe kar ký tỹ jẽg tĩ, ag tỹ *Judeu* ag si ag jykre han ký. ⁴ Ag tỹ *negocio* tá kãmũ ký ag tóg vẽn sỏ tỹ kó'kó' he tĩ, goj tỹ. Vẽn sỏ tỹ kó he kar hã ag tóg jẽg tĩ. Vẽn jykre si tỹ hẽn ri ke han ag tóg tĩ. *Caneca* mré kukrũ to ag tỹ kó he tĩ, *lata* to ke gé, nén kar to.

⁵ Ký *Fariseu* ag tóg *Jesus* mỹ: “ã mré mũ tĩ ag tỹ hẽn ri ken ký ěg si ag jykre han tũ nĩ nẽn? Ag tỹ ne jé ag nĩgẻ to tỹ kó he tũ ra jẽn nẽn?”

he mũ. ⁶ Hã ra tóg ag mỹ: “*Isaiás* vỹ ãjag to vĩ ja nĩgtĩ, vãsỹ, ký tóg rãn ký nĩ,” he mũ. “Ti vĩn hã vẽn, ha mẽ: “*povo* tag vỹ ag nũnẽ hã tỹ inh mỹ vĩ há han tĩ, hã ra ag jykre pijé tỹ inh jykre nỹ’.” ⁷ *Fagrĩnh* mỹ ag tóg iso grĩnh ke tĩ, hã ra ag tóg ěprã ke ag jykre to: Topẽ tỹ tón hã vẽn, he tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Isaiás* ti,” he tóg, *Jesus* ti. “Hã ra tóg ãjag to ki hã tó ja nĩ, ãjag jykre rẻgre nỹtĩn ký. ⁸ Topẽ vĩ tovãn hã ãjag tóg mũ. Hã ra ãjag tóg ěprã ke jykre hã han tĩ,” he tóg.

⁹ “Ãjag hã vỹ Topẽ vĩ mranh tĩ', ãjag tỹ ãjag jykre si han ký,” he tóg. “Hã ra tóg ãjag mỹ há nỹ. ¹⁰ *Moisés* tỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ tó ký tóg ãjag mỹ: “ã mỹnh fi mré ã panh kamẽg nĩ, fag jagãgtãn nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Ũ tỹ ti han mũ fag mỹ vĩ kónãn mũ ěn tén jé ã tóg ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ. ¹¹⁻¹² *Moisés* jãvo ãjag tóg: “ã tỹ ã han mũ fag jagãgtãn sỏr tũ nĩn ký fag mỹ ón ký: “Topẽ tũ vẽn, isỹ nén ti,” hem nĩ,” he tĩ. Gen ký tóg fag jagãgtãn tũ nĩ. Ti tỹ fag to é he vẽn. ãjag jykre kórẻg hã vẽn,” he tóg. ¹³ Ký tóg ag mỹ: “Topẽ vĩ mranh ãjag tóg tĩ, ti jẻgja ki ãjag tóg ěprã ke ag jykre hã ki króm sỏr tĩ. Ge tỹ hẽn ri ke han ãjag tóg tĩ, ón ký,” he mũ.

Nén tỹ ěg kavẻnh mũ (Mt 15.10-20)

¹⁴ Ký tóg vẽn kar jé prẻr mãn ký ag mỹ: “inh vĩ jẻmẻ ra,” he mũ. ¹⁵ “Vẻjẻn pijẻ ěg kavẻnh tĩ'. Nén tỹ ěg ki kãpa mũ hã vỹ ěg kavẻnh tĩ. ěg tỹ nẻn ũ vẽn mỹ han mũ hã vỹ ěg kavẻnh tĩ. ¹⁶ Ũ nẻgrẻg nỹtĩ tỹ tỹ jẻmẻ jẻ,” he tóg.

¹⁷ Ti tỹ ti pir mỹ ĩn kã ra rã ký ti mrẻ mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “ẻg mỹ kãmẻn há han nĩ, ã vĩ tag,” he mũ.

¹⁸ Ký tóg ag mỹ: “kỹ ãjag mỹ ver ki kanhrãn tũ'?” he mũ. “Ễg jẻn tỹ ěg jẻnky kã ra rã ký tóg ěg kavẻnh tũ nĩgtĩ mỹr. ¹⁹ Ěg nug kã ra tóg rã mũ, kar ěg tóg fỏn tĩ. Hã ký tóg tỹ nẻn ũ tũ nĩ,” he tóg. Hã ký *Jesus* tóg vẻjẻn kar to: “há ti nĩ,” he mũ.

²⁰ Ký tóg: “nẻn tỹ ěg ki kãpa hã vỹ ěg kavẻnh tĩ,” he mũ, ²¹ “hã vỹ: jykrẻn kónãn, ũn mẻn tũ fag toẻn, nẻn ũ pẻju, ũ tẻn, ti prũ tũ fi mrẻ nỹ, fi mẻn tũ mrẻ nỹ, ²² nẻn kar toẻn, vẻjẻkre pãno han, ti tỹ nẻn ũ nẻnh mẽ, ũ kato vĩ kónãn, vẻnh mỹ inh ag kãfỏr kar nĩ,

he tĩ, krĩ tũ, he mũ. ²³ Nén kar kórég ěn tóg ěg ki kãpa tĩ, hã kũ tóg ěg kavénh tĩ,” he tóg.

*Jesus tũ tytãg sĩ fi jagrẽ kórég kutẽm
(Mt 15.21-28)*

²⁴ Kũ tóg tá kãkutẽ mũ sir, ěmã tũ *Tiro* ra tĩg jé, ěmã tũ *Sidom* ra ke gé. Tá tóg ĩn ù krẽm rã mũ, kũ tóg: “ker ù inh nĩgja ki kanhrãn hẽ’,” he mũ. Ge ra ag tóg ki kanhrãn mũ.

²⁵ Kũ vėsýmér fóg ù fi tóg kãtĩ mũ. Fi kósın fi vỹ jagrẽ kórég nĩ. Kũ fi tóg ti krẽm mũg ke mũ, ti tũ fi mũ fi kósın fi jagrẽ kórég ěn kutẽm jé. ²⁶ Hã ra fi tóg *Grego* vĩ hã tó tĩ. Ga tũ *Siro-Fenícia* tá ke fi vē. Tĩ mũ fi tóg to vĩ mãn’, to vĩ mãn’ he mũ.

²⁷ Vãhã tóg fi mũ: “ěg jẽn vỹ tũ ěg krẽ tũ ko jafã nĩ,” he mũ. “Vẽnh mũ ti nĩ, ěg tũ ěg krẽ jamĩ tũ kasor mũ fón kũ,” he tóg.

²⁸ Hã ra fi tóg: “hỹ,” he mũ. “Hã ra kasor sĩ tóg ěg krẽ jamĩ mru vár ěn ko tĩ,” he fi tóg.

²⁹ Kũ tóg: “tó há han ã tóg. Ha tĩg, fi jagrẽ kórég tóg hur kutẽ, ã kósın fi ki,” he mũ.

³⁰ Kũ fi tóg fi ĩn ra tĩ mũ sir. Fi tũ tá jun mũ ra fi kósın fi tóg nũ nĩ, kũmũ kri, hã ra fi jagrẽ kórég ěn vỹ kutẽ ja nĩ.

Jesus tũ ùn vỹ vãn h vãn

³¹ Kũ *Jesus* tóg ěmã tũ *Tiro* ki ga ki kutẽ mũ. Kũ tóg ěmã tũ *Sidom* mĩ tĩ mũ gé sir. ěmã tũ 10 (ke) fĩn rãm kũ tóg ga tũ *Galilėia* ki goj nig mág tá jun mũ sir. ³² Kũ ag tóg ti to ùn kutu pėre kãmũ mũ, ùn vỹ kar vãn h. Kũ ag tóg ti mũ: “ã nĩgẽ tũ ti mẽ,” he mũ. ³³ Hã ra tóg ti pėre tĩ mũ, ti pin kũ. Kũ tóg ti nĩgẽ jufėj tũ ti nĩgrẽg nor nĩgfėnh mũ. Kũ tóg ti nũnẽ to sug mũ sir. ³⁴ Kũ tóg kanhkã ki ěvãn h kũ ŷnh’ ŷnh’ ke mũ sir. Kũ tóg ti mũ: “*efatá*,” he mũ. ěg vỹ ki ke hã vỹ: “ti nĩgrẽg jé nor’ hé,” he mũ. ³⁵ Kũ ti nĩgrẽg tóg nor’ he mũ sir. Tĩ nũnẽ tóg kavarr mũ sir. Vỹ tóg mũ sir. Há’ he tóg mũ sir vėsýmér. ³⁶ Kũ tóg ag tũ tó kamėg mũ, hã ra ag tóg tugtó kãn mũ, ti tũ: “ker tó hẽ’, ker tó hẽ’,” he mũ ra. ³⁷ Kũ ag fe tóg hẽn ri ke mũ. “Tĩ tũ nẽn han mũ vỹ tóg há tãvĩ nĩ,” he ag tóg. “Ùn kutu ag ěmẽ han tóg, ùn vỹ vãn h ag vỹ han tóg mũ gé,” he ag tóg.

8

*Jesus tũ ù tũ 4 mil (ke) ag jẽn
(Mt 15.32-39)*

¹ Kejẽn ùn e ag tóg vėnhmãn kũ nỹtĩ mãn mũ, hã ra ag tũ nẽn ù konh ke tóg tũ tĩ. Kũ tóg ti mré mũ tĩ ag mũ: ² “inh mũ ag tóg jagtar nỹtĩ,” he mũ. “Kurã tãgtũ han ag tóg huri, ěg mré, hã ra ag tóg vėjẽn ve ja tũ nĩgtĩ.

³ Sỹ ag kókĩnkĩr ra ag mũ: ha mũjėg, hen kũ tóg inh mũ ù ag kãgter ha mẽ tĩ, ěmĩn kri. Kuvar gy tóg nĩ, ù ag jamã ti,” he tóg.

⁴ Kũ ag tóg ti mũ: “ěg hẽn ri ken kũ ěmĩ venh mũ, ěmã tũ ja tag ti ki, ěg tũ ag jẽn jé?” he mũ.

⁵ Hã ra tóg: “ěmĩ tũ hẽn ri ke nỹ ki nỹtĩ ge?” he mũ. Kũ ag tóg: “ũ tũ 7 (ke) vỹ ki nỹtĩ,” he mũ.

⁶ Kũ tóg vėnh kar mũ: “nĩgnĩ ra, ga kri,” he mũ. Kũ tóg ěmĩ tũ 7 (ke) ěn mãn kũ Topẽ mré vỹ mũ. “Inh mũ tóg há tĩ,” he tóg. Kũ tóg kupãg’ mũ sir. Tĩ mré mũ tĩ ag mũ tóg vin mũ sir, ag tũ vėnh kar mũ kãn hkrėn jé sir.

⁷ Kãkufár pipir vỹ ki nỹtĩ gé. Kũ tóg to Topẽ mré vỹ mũ gé, kũ tóg ag mũ: “ha kãn hkrė,” he mũ gé. ⁸ Kũ ag tóg ko kãn mũ sir. Funfór ag tóg mũ. Hã ra tóg kėn mũ sir. Kre tũ 7 (ke) fãn tóg mũ, ti ke ěn ti, ag tũ gėnh kũ. ⁹ Ù tũ 4 mil (ke) ag vē, hẽn ri ke mũn, ěmĩ ko mũ ag.

Kar kũ tóg ag mũ: “mũ nỹ,” he mũ. ¹⁰ Kũ tóg vėsýmér ag mré *canoa* kã ki rã mũ, kũ ag tóg ga tũ *Dalmanuta* ra mũ mũ.

*Fariseu ag tũ milagre ve sór
(Mt 16.1-4)*

¹¹ Kũ *Fariseu* ag tóg ti tá junjun mũ, ón kũ ti ki jėmẽ jé. Kũ ag tóg ti mũ nẽn han vãn h to vỹ mũ, ti tũ ag mũ han jé. Ag tũ ti jykre to: “Topẽ jykre mũ vỹ?” he sór vē.

¹² Kũ tóg ti fe tũ jėnger jagy han mũ. Kũ tóg ag mũ: “ã jag ne tóg ěg tũ nẽn han vãn hã ve sór mũ’,” he mũ. “Sỹ ke há vē, hã kũ sóg ke mũ: venh ke tũ ã jag nĩ. Ùri ke ag vỹ ěg tũ nẽn han vãn h venh ke tũ pė nĩ,” he tóg, ag mũ. ¹³ Kũ tóg ag ré kũ tĩ mũ sir. *Canoa* kã ki tóg rã mãn mũ, kũ tóg kafã ù ra tĩ mũ sir.

*Vỹ jykre kórég kãme
(Mt 16.5-12)*

¹⁴ Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg ěmĩ ki ěkrėn ja tũ nĩ. ěmĩ pir hã vỹ *canoa* kã kã nĩ.

¹⁵ Hã ra tóg ag mũ: “ha mẽ, *Fariseu* tũ *fermento* há kamėg nĩ. *Herodes* tũ *fermento* há kamėg nĩ gé,” he mũ. ¹⁶ Kũ ag tóg jagnẽ

mỹ: “ẽmĩ kã ẽg jatun, hã kÿ tóg tag tó mũ,” he mũ.

¹⁷ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩn kÿ ag mỹ: “ẽmĩ tũ ti tĩ, he tũg nĩ,” he mũ. “Inh vĩ ki kagtĩg nÿtĩ ve ãjag tóg nÿtĩ. Sÿ nén han mũ to jykrén tũ nÿtĩ ve ãjag tóg nÿtĩ. Krĩ tũ nÿtĩ ve ãjag tóg nÿtĩ. ¹⁸ ãjag kanẽ ra ãjag kyvó nÿtĩ ve nĩ. ãjag nĩgrẽg ra ãjag tóg kutu nÿtĩ ve nĩ. Mĩ ẽkrén nĩ, ¹⁹ sÿ ẽmĩ tÿ 5 (ke) tÿ ùn e jẽn ja ẽn mĩ. Û tÿ 5 mil (ke) ag vÿ kó, mÿr, hã ra tóg kén. ãjag kěj tÿ hẽ ri ke fãn, ẽmĩ ke tÿ?” he tóg. Kÿ ag tóg: “kěj tÿ 12 (ke),” he mũ.

²⁰ Kÿ tóg: “kÿ ẽmĩ tÿ 7 (ke) to jykrén nĩ gé. Û tÿ 4 mil (ke) ag vÿ kó, hã ra kre tÿ hẽ ri ke vÿ fór, ti ke tÿ?” he mũ. Kÿ ag tóg: “kre tÿ 7 (ke),” he mũ.

²¹ Kÿ tóg ag mỹ: “ge ra ãjag tóg ki kagtĩg nÿtĩ,” he mũ. Ti tÿ ag mỹ *Fariseu* ag jykre tó jan hã vẽ, *Herodes* jykre ti. Ag jykre hã to tóg: ag tÿ *fermento* há, he ja nĩ.

Jesus tÿ ùn kyvó tÿ há' he

²² Kÿ ag tóg kafã ù tá junjun mũ sir, ẽmã tÿ *Betsaida* tá. Kÿ tá ke ag tóg ùn kyvó pére kãmũ mũ, ti tÿ ti nĩgé tÿ ti mẽ kÿ ti tÿ há' he jé. ²³ Kÿ tóg ti nĩgé kãgmĩ kÿ ti pére kutẽ mũ. Kÿ tóg ti nĩgé to sug kÿ ti kanẽ mĩ tĩn mũ. Kÿ tóg ti mỹ: “ã mÿ nén ù vég mũ?” he mũ.

²⁴ Kÿ tóg ẽvãnh kÿ ti mỹ: “ag ve inh, hã ra ag tóg inh mÿ tÿ ka mũ ẽn ve nÿtĩ,” he mũ.

²⁵ Kÿ tóg ti nĩgé tÿ ti kanẽ mẽ mãn mũ, kÿ tóg ẽvãnh há han mũ sir. Há' he tóg mũ. Tã mĩ tóg ve há han kãn mũ, ùn kyvó ja ti. ²⁶ Kÿ tóg ti mỹ: “ha vêsÿmér ã jamã ra tĩg. Ẽmã tag ra vÿn ke tũg nĩ,” he mũ. Kÿ tóg tĩ mũ sir.

Pedro tÿ Jesus tó

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Kÿ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩg mãn mũ gé sir, ẽmã tÿ *Cesaréia Filipe* tá ga ra. Ẽpry jagma tĩg kÿ tóg ag mỹ: “ag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ.

²⁸ Kÿ ag tóg ti mỹ: “*João Batista* vẽ, he ag tóg tĩ, ã to. Jãvo ù ag tóg: *Elias* vẽ, he tĩ. Jãvo ù ag tóg: Topẽ vĩ tó tĩ ù vẽ, he tĩ gé, “ he mũ.

²⁹ Kÿ tóg: “ag jãvo ãjag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ. Kÿ *Pedro* tóg ti mỹ: “tÿ ã *Cristo* nĩ,” he mũ. ³⁰ Kÿ tóg ag mỹ: “hÿ,” he kar kÿ ag jyvẽn mũ, ag tÿ ù mÿ ti kãmén tũ nĩ jé.

Jesus tÿ ti jagtar ke tó

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Kÿ tóg: “tÿ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ,” he mũ. “Ijagtar jagy han ke vẽ. Kófa ag tÿ iso: “kórég ti nĩ,” henh ke vẽ, Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag ke gé, Topẽ vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tÿ isén ke vẽ, kurã tãgtũ tũg kÿ sóg rĩr mãn mũ hã ra,” he tóg. ³² Ag mỹ tóg jamã há ra tó mũ.

Hã ra *Pedro* tóg ti pin kÿ ti mỹ: “vĩ tÿ ge han tũg nĩ,” he mũ. ³³ Hã ra *Jesus* tóg vêsÿjãm ti mré mũ tĩ ag ki ẽvãnh kÿ *Pedro* to jũ mũ. “Kutĩg, *Satanás!* ã pijé Topẽ jykre tó mũ,” he tóg. “Ẽprã ke jykre vẽ, ã tÿ inh mÿ nén tó mũ tag ti,” he tóg.

³⁴ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mré vẽn kar jé prẽr mũ, kÿ tóg ag mỹ: “ãjag tÿ inh mré kãmũ kÿ tóg há tĩnh mũ. Kÿ ãjag jykre tovãnh nĩ, ãjag tÿ isũ tãvĩ han jé. Ha vé, ag tÿ krunh tÿ inh kri fi kÿ sóg tĩg ke mũ, ag tÿ to isa kÿ isén jé, ha vem nĩ. Vẽn nenh ke tũ sóg nĩ. Isÿ tag han ri ke han nĩ, kurã kar ki, ãjag tÿ inh mré mũ sór nÿtĩn kÿ. Isũ hã han to tar nÿtĩm nĩ,” he tóg. ³⁵ “ãjag tÿ ãjag jykre hã han sór kÿ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ãjag tÿ isugrĩn ãjag jykre tovãnh kÿ ãjag krenkren ke mũ,” he tóg. ³⁶ “Hẽn ri ke mũn ãjag hÿn ga kri nén ù kar gÿjÿ henh ke mũ, hã ra ãjag kuprĩg tóg vãfor ke mũ. Kÿ tóg kórég nÿ. ³⁷ Ẽg tÿ ne tÿ ẽg kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, ẽg tÿ ti ve mãn jé. ³⁸ Ûri ke ag tóg vyr mÿ topẽ ù hynhan tĩ, kÿ ag tóg Topẽ vĩ mranh tĩ gé. Ag kã mĩ iso mÿ'ãg tũg nĩ. ãjag tÿ ùri inh vĩ to mÿ'ãg kÿ sóg, inh kãtĩg mãn kÿ ãjag to mÿ'ãg ke mũ gé, isÿ Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã mág ag mré kãtĩg kÿ. Ijóg vÿ tóg isÿ ùn mág han ke mũ. Tÿ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

9

¹ Kÿ tóg ag mỹ: “ha vé, ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “ãjag kã mĩ ù ag vÿ Topẽ tÿ tÿ ẽg pã'i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to hã, tag ki ẽg mré nÿtĩ ù ag. Topẽ vÿ tar nĩ. Ti tar nĩ ve jé ag tóg ke mũ,” he tóg.

Jesus tÿ vẽn ve ù han

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Kurã tÿ 6 (ke) tũg kar kÿ *Jesus* tóg ag mỹ: “mũ nÿ, vyr mÿ,” he mũ. *Pedro* mÿ tóg ke

mũ, *Tiago* mĩ ke gé, *João* mĩ ke gé. Ag hã mré tóg pãnonh ra tĩ mũ. Kĩ tóg ag jo vènh ve ù han mũ. ³ Ti kur vỹ tóg kókov tãvĩ nĩ sir, kópréj. Fag tỹ kur kupri fa kũ ti kupri kãfór tóg nĩ. ⁴ Kĩ *Elias* tóg sir vènh ven mũ, *Moisés* ke gé. *Jesus* mré ag tóg vèmén mũ.

⁵ Kĩ *Pedro* tóg *Jesus* mĩ: “*Senhor*, tag ki tóg há nĩ,” he mũ. “Èg tỹ tag ki pãjó tãgtũ han kũn hỹn há nĩnh mũ vè, ã mĩ, *Moisés* mĩ, *Elias* mĩ ke gé,” he tóg. ⁶ Hã ra tóg ti tỹ nén tónh ke mũ ki kagtĩg nĩ, ag fe tỹ jũrũn ken kũ. ⁷ Kĩ vèsýmér kanhkã góg vỹ ag kri rũm ke mũ sir. Kĩ vènh vỹ tóg mẽ há' he mũ, kanhkã góg kã tá. Kĩ tóg: “inh kósin hã vè. Inh fe pè vè. Ti vỹ jèmè ra,” he mũ. ⁸ Kĩ vãhã ti mré mũ tĩ ag tóg *Jesus* hã vég mũ sir. Ti mré nỹtĩ ag ve mãn tũ ag tóg nĩ.

⁹ Kĩ ag tóg pãnonh tá kãre mũ sir. Kĩ tóg: “ker ù mĩ ãjag tỹ ùri nén vég mũ tó hẽ'. Èprã ke fi kósin tỹ ti ter ja tá vỹn ke kar hã inh kãmén nĩ,” he mũ. ¹⁰ “Ne nẽ hỹn, ti tỹ: iser ja tá vỹn ke, he mũ tag ti?” he ag tóg mũ, jagnẽ mĩ. ¹¹ Kĩ ag tóg ti mĩ: “hã ra Topè vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg: “*Cristo* kãtĩg ke to hã *Elias* tóg kãtĩg vén ke mũ,” he tĩ. Hã mĩ?” he mũ.

¹² Kĩ tóg: “hỹ, kãtĩg jé tóg ke mũ, *Elias* ti, nén kar han mãn jé,” he mũ. “Hã ra sóg rán kũ nĩ gé. Tỹ sóg èprã ke fi kósin nĩ mỹr. Jagtar jagy han jé sóg ke mũ. Ag tỹ iso é henh ke vè. ¹³ Kĩ *Elias* vỹ hur kãtĩg gé, kũ ag tóg ag tỹ ti ki nén han sór mũ ãn han. Hã kũ tóg rán kũ nĩ,” he tóg.

Jesus tỹ kyrũ jagrẽ kórég kutêm
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)

¹⁴ Vãhã ag tóg *Jesus* mré mũ tĩ ù ag tá junjun mũ. Vènh e tóg ag pãnĩn nỹtĩ. Kĩ Topè vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg ag vỹ kato vỹ ù han mũ. ¹⁵ Ag tỹ *Jesus* ve kũ tóg vãhã ag mĩ e tĩ, vènh e ãn mĩ. Kĩ ag tóg ti to pétẽ kãmũ kũ ti mĩ: “ã mĩ há?” he mũ. ¹⁶ Kĩ tóg ag mĩ: “ãjag tỹ ne tỹ vèmén nẽ?” he mũ.

¹⁷ Kĩ ag kã ù tóg ti mĩ: “*Senhor*, inh kósin pére sóg kãtĩg, ã to,” he mũ. “Jagrẽ kórég ti nĩ, hã kũ tóg vỹ vãnh pè nĩ. ¹⁸ Ti jagrẽ kórég tỹ ti kã vỹryn ke kũ tóg kutẽ' he tĩ. Kĩ tóg jãrãn tĩ. Ti jã tỹ tóg gángán ke tĩ. Tar' he tóg tĩ. ã mré mũ tĩ ag mĩ sóg to vỹ vè, hã ra ag tóg tỹ hẽ ri ke tũ nĩ,” he tóg.

¹⁹ Kĩ *Jesus* tóg: “ãjag ne tóg inh ki ge há han tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Topè tóg ãjag mĩ krój nĩ ve nĩ, ãjag kar mĩ. Inh mĩ tóg e tĩ, sỹ to krónh kenh ha mẽ tóg tĩ. Inh mĩ ti pére kãmũjég,” he tóg. ²⁰ Ti jagrẽ kórég tỹ *Jesus* ve kũ tóg kyrũ kã vỹryn ke mãn mũ gé. Kĩ tóg kutẽ mãn mũ gé sir. Vĩrĩn', vĩrĩn' he tóg mũ. Jãrãn tóg mũ gé sir.

²¹ Kĩ tóg ti panh mĩ: “mĩ si há tĩ ha?” he mũ. Kĩ tóg: “hỹ, ti sĩ kã tóg ge nĩ,” he mũ. ²² “Kejèn tóg pĩ ki ti fón mũ, goj ki ke gé. Ti tỹ ti tén sór vè. ã tỹ hẽ ri ken há nĩn kũ ãg jagãgtãn nĩ, ti tỹ há' hem nĩ,” he tóg.

²³ Kĩ tóg: “ã tỹ hẽ ri ken há nĩn kũ, he tũg nĩ, inh mĩ. ù tỹ Topè ki rã mũ ãn tỹ inh hẽ ri ken há han tĩ, nén kar tỹ,” he mũ.

²⁴ Kĩ vèsýmér kyrũ panh tóg: “ti ki sóg rãnh mũ,” he mũ, jamã há ra. “Isỹ ti ki rã tũ ãn tỹ inh ki tỹ tũ' hem nĩ,” he tóg.

²⁵ Hã ra tóg ù tỹ hèn ri ke fag vènhmãn vég mũ, kũ tóg ti jagrẽ kórég to jũ mũ. “Vējagrẽ vỹ vãnh', vējagrẽ kutu', kãkutẽ ra, ti ki rã mãn tũg,” he tóg.

²⁶ Kĩ tóg prẽr mũ sir. Ti tỹ jũrũn ke han tóg mũ. Kĩ tóg kyrũ ki kãkutẽ mũ sir. Kĩ tóg ter ve nĩ, kũ ag tóg ti to: “tũg ja ti nĩ,” he mũ.

²⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti nĩgé kãgmĩ kũ ti nĩm mũ, kũ tóg jègnẽ mũ sir. Há' he tóg mũ sir.

²⁸ Kĩ tóg ãn kã ra rã mũ. Tá ti mré mũ tĩ ag tóg ti pin kũ ti mĩ: “èg ne tóg ti tỹ há' he ja tũ nĩ'. Hẽ ri ken kũ, hỹn?” he mũ.

²⁹ Kĩ tóg: “vējagrẽ kórég tỹ ge kutêm tóg jagy nĩ,” he mũ. “Topè mré ãg vỹ tĩ, kũ ãg tóg vãkrég tĩ gé sir. Kĩ tóg vãhã kãkutẽ tĩ,” he tóg.

Jesus tỹ ti ter ke tó mãn
(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)

³⁰ Kĩ ag tóg tá kãpa kũ *Galiléia* mĩ mũ mũ. Kĩ tóg: “ker ù ãg tỹ mĩ mũ ki kanhrãn hẽ',” he mũ. ³¹ Ti tỹ ti mré mũ tĩ ag kanhrãn sór vè, hã kũ tóg ke mũ. Kĩ tóg ag mĩ: “èprã ke fi kósin ãn vỹ jagtar nĩnh mũ,” he mũ. “Inh hã vè. Èprã ke ag vỹ ag tỹ isỹ nén han sór mũ ãn han ke mũ. Ag tỹ isén ke vè. Hã ra sóg kurã tãgtũ tũg kũ rĩr mãn mũ,” he tóg.

³² Kĩ tóg ag tỹ ti tỹ nén tó mũ tag to jykrén tũ tĩ. Hã ra ag tóg ag tỹ ti kamèg kũ ti ki jèmèg tũ nĩ.

Û tỹ tỹ ùn mág nĩ

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Kĩ ag tóg mũ măn kỹ ãmã tỹ Cafarnaum tá junjun mũ sir, ù tỹ 12 (ke) ag mré. Đn krêm nỹtĩn kỹ tóg ag mỹ: “ẽpry jagma mũn kỹ ãjag ne tó ja nĩ?” he mũ.

³⁴ Hã ra ag tóg ti mỹ tó tũ nĩ. Jagnẽ mỹ ag tóg: “ẽg kã ù tỹ hẽ nỹ hỹn tỹ ùn mág nĩ?” he ja nĩ.

³⁵ Kỹ Jesus tóg ag mỹ: “ãjag mỹ tỹ ùn mág nỹtĩ sór mũ?,” he mũ. “Kỹ tỹ ùn sĩ ri ke nỹtĩm nĩ. Û tỹ ãjag mỹ nén tó mũ han nĩ, ti há nĩn kỹ,” he tóg. ³⁶ Kỹ tóg gĩr ù mỹ: “kunĩg,” he mũ. Ag kuju kã ti fẽg kỹ tóg ti nunh jagma ti pẽ fón mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ: ³⁷ “Gĩr tỹ ge ri ke nỹtĩm nĩ. ãjag tỹ isugrĩn ùn sĩ to há nỹtĩn kỹ tóg inh mỹ há tĩ, kỹ ãjag tóg ù tỹ ijẽnẽg mũ ẽn to há nỹtĩ gé sir. Tỹ ùn mág nĩ to ken hã vẽ,” he tóg.

Û tỹ Jesus mré ke

(Lc 9.49-50)

³⁸ Kỹ João tóg Jesus mỹ: “Senhor, ù ve ẽg tóg. Hã ra ẽn tóg ã jiji tó kỹ vẽjagrẽ kórég pan ja nĩgtĩ,” he mũ. “Hã ra tóg tỹ ẽg mré ke tũ nĩ, kỹ ẽg tóg ti mỹ: ke tũg nĩ, hé,” he tóg.

³⁹ Hã ra tóg: “vó, ti tỹ vẽjagrẽ kórég pan kamẽg tũg nĩ,” he mũ. “Û tỹ inh jiji tó kỹ nén ù há han kỹ tóg iso há nĩ,” he tóg. ⁴⁰ “Û tỹ ẽg kato tẽ tũ nĩn kỹ tóg tỹ ẽg mré ke nĩ sir,” he tóg. ⁴¹ “Sỹ ke há vẽ. Kejẽn ù tóg ãjag mỹ, nén ù sĩ ven mũ, goj hẽn ri ke mũn, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ tugrĩn. Ẽn tóg vẽn kato nén ù há venh ke mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg.

Ẽg tỹ Topẽ vĩ mranh

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Kỹ tóg “ùn sĩ tag vĩ inh ki rã kỹ jẽ,” he mũ. “Kejẽn ù tóg ti tỹ inh vĩ mranh han sór mũ. Ẽn jykre vĩ kórég tãvĩ nĩ. Û tỹ pó mág tỹ ẽn nunh to sa kỹ goj nig ki ti fón kỹ tóg há nĩnh mũ vẽ. Jagy tãvĩ tóg nĩ, ù tỹ gĩr tỹ isovãnh han kỹ,” he tóg.

⁴³ “Ã tỹ nén ù péju to Topẽ vĩ mranh kỹ ã nĩgnó kym nĩ, ã tỹ ke măn tũ nĩ jé. Jagy tóg nĩ, ã nĩgnó pir nĩ ti. Jãvo ã tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke tóg inhhã há nĩ. ã tỹ ã nĩgnó régre ra nũgme ki kutẽn kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁴ Tá ga tóg ã konh mũ, hã ra tóg tũ' henh

ke tũ nĩ. Tá pĩ ẽn vĩ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki.

⁴⁵ ã tỹ hẽn kã tátĩg to Topẽ vĩ mranh kỹ ã pẽn kym nĩ, ã tỹ ke măn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã tĩg vãn nĩn ti. Jãvo ã tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke tóg inhhã há nĩ. ã tỹ ã pẽn régre ra nũgme ki kutẽn kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁶ Tá ga vĩ ã konh mũ gé, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ẽn vĩ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki.

⁴⁷ ã tỹ nén ù ki vẽ'ĩ to Topẽ vĩ mranh kỹ ã kanẽ tỹ nám kem nĩ, ã tỹ ke măn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã kyvó nĩ ti. Jãvo tóg há nĩ, ã tỹ Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ ven kỹ. ã tỹ ã kanẽ régre ra nũgme ki kutẽn kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁸ Tá ga tóg ã konh mũ, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ẽn vĩ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki,” he tóg.

⁴⁹ “ãjag tỹ tag ki jagtar nỹtĩ tóg pĩ tỹ ãjag pũn ri ke nĩ. Kỹ tóg, ẽg tỹ Topẽ mỹ nén ù pũn mũ ri ke nĩ. Sa ri ken hã vẽ,” he tóg. ⁵⁰ “Sa vĩ há nĩ. Hã ra ti kãhór nĩn kỹ tóg kórég nĩ, kỹ ẽg tỹ ne tỹ tỹ kajã' henh ke tóg tũ tĩ. Kỹ sa há ri ke nỹtĩm nĩ. Jagnẽ to krĩ kusa nỹtĩm nĩ,” he tóg.

10

Ẽg tỹ ẽg prũ fi fón ke tũ

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Kỹ tóg tá kutẽ kỹ ga tỹ Judéia ra tĩ mũ sir, goj tỹ Jordão mã ra. Kỹ vẽn e ag tóg ti pẽnĩn vẽnhmãn mũ sir, kỹ tóg ag kanhrãn măn mũ gé. Ti tỹ nén han tĩ ẽn han măn tóg mũ. ² Kỹ Fariseu ag tóg ti tá junjun mũ gé sir. Ag tỹ ón kỹ ti ki vẽn prũ fón ke jẽmẽ sór vẽ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ẽg tỹ ẽg prũ fi mỹ: ha tĩg, he tag mỹ kórég nỹ?” he mũ. ³ Kỹ tóg: “Moisés vĩ ãjag mỹ hẽ ri ké?” he mũ. ⁴ Kỹ ag tóg: “ã tỹ ã prũ fi fón sór kỹ fi mỹ vẽn rãn kỹ nĩm nĩ, fi tỹ kar kỹ tĩg jé, he ja tóg nĩ,” he mũ.

⁵ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag jykre kórég nỹtĩn kỹ, hã kỹ tóg ãjag mỹ tag tó ja nĩ,” he mũ. ⁶ “Topẽ tỹ nén kar han ve ki tóg ti mré fi han,” he tóg. ⁷ “Hã kỹ ùn gré tóg ti prũ fi to ti panh ré kỹ tĩ mũ, ti mỹnh fi ré kỹ tóg tĩ mũ gé, ti prũ fi mré. ⁸ Fi mré tóg tỹ ùn pir nĩ sir, he ja tóg nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ fag tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Fag pijé tỹ ùn régre nỹtĩ'. ⁹ Hã kỹ fag tỹ vẽn kãpãm tũg nĩ. Û mỹ: “ha ã prũ fi fón,”

he tũg nĩ. Topẽ tỹ fag tỹ ùn pir há vẽ mỹr,” he tóg.

¹⁰ Ag tỹ Ìn kã tánỹtĩn kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ki jẽmẽ mãn mũ, vẽn prũ fón ke to. ¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ãjag prũ fi fón kar kỹ ù fi tỹ prũg mãn kỹ ãjag prũ tũ fi vẽ, ha mẽ,” he mũ. ¹² “Kỹ fi tỹ fi mèn fón kar ù tỹ mèn mãn kỹ fi mèn tũ vẽ gé,” he tóg.

*Jesus tỹ gĩr mỹ vĩ há han
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

¹³ Jo fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ, *Jesus* tỹ ti nĩgé tỹ ag mẽ jé. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg fag to jũ mũ.

¹⁴ Kỹ tóg vég mũ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag to jũ mũ. “Vĩ tũg nĩ, gĩr ag mỹ. Gĩr fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ. Û tỹ ge hã vỹ Topẽ krẽm nỹtĩ nĩ, ti tũ vỹ tỹ fag nỹtĩ,” he tóg. ¹⁵ “Sỹ ke há vẽ. Gĩr ag vỹ iso hapẽ nỹtĩ. Ûn kãsir tag fag ri ke nỹtĩm nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg fag jãvo venh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg.

¹⁶ Kỹ tóg gĩr nunh jagma ti pẽ fón mũ sir. Ti nĩgé tỹ tóg ag mẽ kãn mũ sir. Fag to tóg Topẽ mré vỹ mũ sir.

*Ûn riko kãmẽ
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

¹⁷ Kỹ *Jesus* tóg tĩg mãn mũ gé sir. Hã ra kyrũ ù tóg ti to vẽn hvãg kãtĩ mũ, kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ mũ, kỹ tóg ti mỹ: “*Senhor*, hapẽ ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ ình rĩr krỹg ja tũ venh há tóg tĩ. Kỹ ình hỹn vễjykre há tỹ ne han mũ?” he tóg.

¹⁸ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ã tỹ ne jé ình mỹ: há ã tóg jẽ, he nẽ?” he mũ. “Ëg pijé há nỹtĩ. Topẽ hã ne ti pir mỹ há nĩ,” he tóg. ¹⁹ “Topẽ tỹ nén to ãg jyvẽn mũ ki kanhró ã tóg nĩ, hã vỹ: ù tén tũg nĩ, ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nén ù péju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ù tũ to é n tũg nĩ, ã nỹ mré ã jóg kamẽg nĩ, he mũ,” he tóg ti mỹ.

²⁰ Hã ra tóg ti mỹ: “tag kar ki sóg króm kãn, isĩn kã,” he mũ.

²¹ Kỹ tóg ti ki ãvãnh mũ, ti to há nĩn kỹ. “Nén ù pir vỹ tũ nĩ ver,” he tóg mũ. “Ã tũ kar vãm tĩg, ã tỹ ùn jagtar ag mỹ vin jé, jãnkamy ti. Kỹ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỹ ình mré tĩg jé,” he tóg. ²² Kỹ *Jesus* vỹ tag tóg ti mỹ vẽn mỹ tĩ. Fe kaj tĩ tóg mũ sir, ti tũ e nĩn kỹ.

²³ Kỹ tóg vẽn pẽnĩn ãvãnh kỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “jagy ti nĩ, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. ²⁴ Kỹ ti vỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ e tĩ. Hã ra tóg ag mỹ ke mãn mũ. “Ình krẽ,” he tóg. “Jagy tãvĩ ti nĩ, mỹr, ãg tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg. ²⁵ “Kỹ tóg ùn riko ag mỹ jagy han tĩ. Kãvãru pãnĩ sór vỹ prėj nor fĩn kutẽ tũ nĩgtĩ mỹr,” he tóg. “Ti tỹ fĩn kutẽ há nĩ ra tóg há tĩ vẽ, ùn riko ag tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

²⁶ Kỹ tóg ag mỹ e pẽ tãvĩ tĩ. “Kỹ ù hỹn kren ke tũ pẽ nĩ,” he ag tóg, jagnẽ mỹ.

²⁷ Kỹ tóg ag mỹ: “ẽprã ke ag vỹ vẽn kren han ki kagtĩg nỹtĩ,” he mũ. “Ag jãvo Topẽ tóg ãg krenkren han ki kanhró nĩ. Topẽ hã tóg nén kar han ke ki kanhró nĩ ình hã,” he tóg.

²⁸ Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “ha vé, ãg tỹ nén ù kar ré kỹ ãg tóg ã mré mũ mũ,” he mũ.

²⁹ Kỹ tóg: “sỹ ke há vẽ. ãjag kã mũ ù tóg kejẽn isugrĩn ti jamã ré kỹ tĩ mũ, ti jãvy ag, ti kãke ag, ti ve fag, ti mỹnh fi, ti panh ti, ti krẽ ti, ti japỹ ré kỹ ke gé, vẽn vỹ sér tugrĩn,” he tóg. ³⁰ “Ën vỹ tóg sir vẽn kato ù tỹ 100 (ke) venh ke mũ, ùri hã ra, hã vỹ: ãmã kar, jãvy kar, kãke kar, ve kar, mỹnh kar, ãpỹ kar ve jé tóg ke mũ. Hã ra ag tóg ti vóg kónãn ke mũ gé. Kar kỹ tóg vãhã sir rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé,” he tóg. ³¹ “Jãvo tag ki ùn mág ù tỹ tá térenh ke vẽ, kỹ tag ki ùn kãsir ù tỹ tá jãprynh ke vẽ,” he tóg.

*Jesus tỹ ti jagtar ke tó mãn
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³² Kar kỹ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩ nĩ sir, *Jerusalém* ra. Ag jãmĩ tóg tĩ nĩ. Hã ra tóg ag mỹ e tĩ. Mũmẽg ag tóg mũ sir. Kỹ tóg ù tỹ 12 (ke) ag mỹ ti tỹ nén venh ke mũ ãn kãmén mãn mũ, vyr mỹ. ³³ “Ha vé, *Jerusalém* ra ãg tóg mũ mũ,” he tóg. “Ëprã ke fi kósin ãn vỹ jagtar ke mũ. Ình hã vẽ. Ón kỹ Topẽ tũ to pã'i ag tóg ag tỹ isỹ nén han sór mũ ãn han ke mũ,” he tóg. “Ag tỹ iso: “ter jé tóg ke mũ,” henh ke vẽ, kỹ ag tóg fóg ag mỹ ình fẽg ke mũ. ³⁴ Kỹ fóg ag tỹ iso é henh ke vẽ. Ag tỹ iso sug ke vẽ. Ag tỹ ình mrãnmrãn ke vẽ. Isén ke ag tóg ke mũ. Hã ra isóg kurã tagtũ ki rĩr mãn mũ sir,” he tóg.

*Tiago mré João ag tỹ tỹ pã'i jẽ sór
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Kÿ *Tiago* mré *João* ag tóg ti kukãm mũ mũ, *Zebedeu* krê ag. “*Senhor*, êg mũ êg tÿ nén to vĩ mũ tag ti han,” he ag tóg. ³⁶ Kÿ tóg ag mũ: “ne nê,” he mũ. ³⁷ Kÿ ag tóg ti mũ: “kejên ã tóg tÿ pã'i nĩnh mũ,” he mũ. “Kÿ tóg sÿ ã pẽgia tá nĩnh há tĩ vễ,” he tóg, jo ù tóg: “sÿ ã jakãnh tá nĩnh há tóg tĩ vễ,” he mũ gé. “Êg tÿ ã rã hã nÿtĩnh há tóg tĩ vễ, ã tÿ tÿ pã'i nĩnh kÿ,” he ag tóg.

³⁸ Hã ra tóg ag mũ: “ãjag tÿ nén to vĩ mũ ki kagtĩg ãjag tóg nÿtĩ,” he mũ. “ãjag mũ inh ri kén jagtar sór mũ? ãjag mũ ãjag jagtar jagy han kÿ to krónh kenh ke tũ nĩ vÿ?” he tóg.

³⁹ Kÿ ag tóg: “hÿ, ke jé êg tóg ke mũ,” he mũ. Hã ra *Jesus* tóg ag mũ: “hÿ, jagtar jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén,” he mũ. “Vễsÿrénh jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén. ⁴⁰ Hã ra isũ tũ vễ, sÿ ãjag mũ: ha inh pẽgia tá nĩ, ha inh jakãnh tá nĩ, he jé. Û tÿ inh rã nÿtĩnh ke mũ ên ag hã tÿ inh rã nÿtĩnh ke vễ,” he tóg.

⁴¹ Hã ra ù tÿ 10 (ke) ag tóg mễg mũ, kÿ ag tóg ag to jũ mũ sir. ⁴² Kÿ tóg ag jé prêr kãn kÿ ag mũ: “fóg tÿ pã'i ag jykre ki kanhró ãjag tóg nÿtĩ,” he mũ. “Vễnh kar jẻgnẻg ag tóg tĩ, kÿ ag mág ag tóg vễnh kar mũ: gem nĩ, ge tũg nĩ, he tĩ, vĩ tar han kÿ. ⁴³ Ag ri ke han tũg nĩ. ãjag mũ tÿ ùn mág nÿtĩ sór mũ? Kÿ tÿ jagnẻ mũ rãnhrãj tĩ ri ke nÿtĩm nĩ. ⁴⁴ ãjag mũ tÿ pã'i nÿtĩ sór mũ? Kÿ tÿ jagnẻ krêm ke nÿtĩm nĩ, tÿ ùn kãsir ri ke nÿtĩm nĩ. ⁴⁵ Hã kÿ sóg ù mũ rãnhrãj tĩ tũ nĩ gé. Sÿ tÿ ãjag mũ rãnhrãj tĩ nĩ jé sóg kãtĩg. Tÿ sóg ẻprã ke fi kósin nĩ. Hã kÿ sóg vễnh kar jagfÿ ter ke mũ, sÿ ag krenkren han jé,” he tóg.

Ủn kyvó tÿ há' he

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Kejên tóg ti mré mũ tĩ ag mré ẻmã tÿ *Jericó* tá jun mũ. Ag tÿ *Jerusalém* ra mũ vễ. Kÿ ag tóg *Jericó* ki pa mũ gé. Vễnh e tãvĩ tóg ag mré mũ mũ. Hã ra ag tóg ùn kyvó vẻg mũ. *Bartimeu* vễ, *Timeu* kósin vễ. ẻprÿ kri nĩ kÿ tóg vễnh kar mũ: “inh mũ nén ù nĩm,” he nĩgtĩ. ⁴⁷ Ên tóg *Jesus* tÿ ẻmĩn jagma tĩg mễg mũ sir. Kÿ tóg prêr mũ sir. “!..*Jesus*!..!” he tóg. “!..*Davi* krẻ'krẻ'! !..!jagãgtãn ra..!” he tóg. ⁴⁸ Hã ra ag tóg ti to jũgũ kÿ “mẻ kã nĩ nĩ,” he mũ. Hã ra tóg prẻr mãn', prẻr

mãn', he mũ. “!..*Davi* krẻ'krẻ'!..!” he tóg. “!..!jagãgtãn ra..!” he tóg.

⁴⁹ Kÿ tóg ti to krÿg he mũ. Kÿ tóg ti jé prẻr mũ sir. Kÿ ag tóg ti mũ: “ã fe tÿ há' hé, jẻg ra, ã jé tóg prẻr mũ,” he mũ. ⁵⁰ Kÿ tóg ti pãritó fón kÿ jẻgnẻ mũ sir. *Jesus* to tóg tĩ mũ sir.

⁵¹ Kÿ tóg ti mũ: “inh ã tÿ hẻ ri kenh mũ?” he mũ. Kÿ tóg: “*Senhor*, sÿ venh há tóg tĩ,” he mũ. ⁵² Kÿ tóg: “hej, ã tÿ há' henh ke nẻ ha, ã tÿ inh ki rã tugrĩn” he mũ. Kÿ tóg vễsÿmér ẻvãnh há' he mũ sir, kÿ tóg ti nón tĩ mũ sir, ẻprÿ jagma.

11

Jesus tÿ *Jerusalém* tá jun

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Vãhã ag tóg *Jerusalém* to hã nÿtĩ. Kÿ ag tóg ẻmã tÿ *Betânia* tá junjun vén mũ, ẻmã tÿ *Betfagẻ* tá, krẻ tÿ *Oliveiras* tá ke gé. Kÿ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ rẻgre ag jẻgnẻ kÿ ag mũ: ² “ha ẻg jo ẻmã nĩ ẻn ra mũjẻg,” he mũ. “Tã ãjag tóg *burrica* fi krẻ venh ke mũ. Se kÿ tóg jẻ. Û vÿ ver ti kri nĩ ja tũ nĩ. Ti kavãn kÿ ti pẻre kãmũm nĩ,” he tóg. ³ “Hẻn ri ke mũn ag tóg ãjag mũ: ãjag tÿ ne jé ti kavãn nẻ? henh ke mũ. Kÿ ag mũ: ẻg *Senhor* tóg ti ve sĩ han sór mũ, kãnhrmar tóg ti jẻnẻ mãn mũ, hem nĩ,” he tóg.

⁴ Kÿ ag tóg mũ mũ sir. *Burrica* fi krẻ vẻg ag tóg mũ. Jãnka rã tóg se kÿ jẻ. Kÿ ag tóg ti kavãg mũ sir. ⁵ Kÿ ag tóg ag mũ: “ãjag tÿ ne jẻ *burrica* sĩ kavãn nẻ?” he mũ.

⁶ Kÿ ag tóg *Jesus* tÿ ag mũ nén tó ja ẻn ti tó mũ. Kÿ ag tóg: “ha ma mũjẻg ge,” he mũ. ⁷ Kÿ ag tóg *burrica* krẻ ma mũ mũ sir, *Jesus* to. Ag kur tÿ ag tóg ti kri kugjén mũ, kÿ tóg kri nĩ mũ sir. ⁸ Kÿ vễnh kar tóg ẻprÿ kri ag kur kugjén mũ sir, jo ù ag tóg ka fẻj kre kÿ ti jo vãvãm mũ gé. ⁹ Kÿ ù ag tóg ti jãmĩ mũ mũ, jo ù ag tóg ti nón mũ mũ. Ên ag tóg prẻnprẻr mũ sir. “!..*Viva*! !..pã'i vÿ ẻg tá jun, ẻg *Senhor* mág tÿ ti jẻnẻn kÿ..! ¹⁰ !..Sẻr tãvĩ tóg tĩ..! !..Êg pã'i vễ mÿr, ẻg jógióg tÿ *Davi* ri kén..! !..Topẻ tá tóg kãtĩg, ù tÿ kynhmÿ nĩ ẻn tá, *viva*..!” he ag tóg mũ, prẻnprẻr kÿ.

¹¹ Gen kÿ tóg *Jerusalém* ra rã mũ sir, Topẻ ẻn ra. Kÿ tóg nén kar ki ẻvãnh mũ, kar kÿ tóg rãkẻ ra *Betânia* ra tĩg mãn mũ, ù tÿ 12 (ke) ag mrẻ.

*Ka tỹ figueira
(Mt 21.18-19)*

¹² Tỹ vaj ký, ag tỹ *Betânia* tá kãmũ ký tóg kókĩr mũ. ¹³ Ký tóg ka tỹ *figueira* féj vég mũ. Ký tóg to tĩ mũ, ti kanẽ ko jé. Tá jun ký tóg ti féj tâvĩ vég mũ, ti kanẽn ke pétẽm tũ nĩn ký. ¹⁴ Ký tóg *figueira* ẽn mỹ: “ũ tóg ã kanẽ ko mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg ti vĩ mẽg mũ.

*Jesus tỹ Topẽ ãn krẽm ag pan
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)*

¹⁵ Ký ag tóg mũ mãn ký *Jerusalém* tá jun-jun mũ sir. Topẽ ãn ra tóg rã mũ. Tá tóg nẽn ù vẽn he tĩ ag ve ký ag pan kãn mũ sir, nẽn ù kũmpra he tĩ ag ke gé. Topẽ ãn krẽm ag tóg nẽn kar kygĩãm tĩ, jãnkamy *trocara* he ag tĩ gé. Ag *mesa* tỹ tóg vyryn ke mũ, *Jesus* ti. Sórãg vẽn he tĩ ag nĩgnĩ jafã tỹ tóg vyryn ke mũ gé sir. ¹⁶ Ký tóg ag tỹ Topẽ ãn fin nẽn gé mũ kamẽg mũ gé sir. ¹⁷ Ký tóg ag mỹ: “Topẽ vĩ rá to jykrén nĩ,” he mũ. “Inh ãn jiji hã vỹ: *nação* kar tỹ Topẽ mré vĩ jafã, he mũ, he tóg, Topẽ vĩ rá ki. Hã ra ãjag tóg krẽm nẽn kar pigju mũgtĩ,” he tóg.

¹⁸ Hã ra Topẽ tũ to pã'i ag vỹ *Jesus* vĩ mẽg mũ. Ký ag tóg: “ẽg hỹn hẽ ri ken ký ti tén ke mũ?” he mũ. Hã ra ag tóg ti kamẽg mũ. Vẽn kar mỹ tóg há tĩ, ti vĩ ti. Hã ký ag tóg ti vóg tũ nĩ sir.

¹⁹ Kutyg ký ag tóg ẽmã mág ki pa mãn mũ sir.

*Ka tỹ figueira tóg
(Mt 21.20-22)*

²⁰ Tỹ vaj ký ag tóg ẽmã mág ẽn ra mũ mãn mũ sir. Mũ ký ag tóg sir ka tỹ *figueira* ẽn ve mãn mũ, hã ra tóg tóg ja nĩ, ti jãre mré hã. ²¹ Ký *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja ẽn mĩ ẽkrén ký ti mỹ: “ha vé, *Senhor*,” he mũ. “Ã vĩ ja ẽn hã vẽ. ã tỹ ka tỹ *figueira* mỹ vĩ kónãn ja ẽn vỹ tóg ja nĩ,” he tóg.

²² Ký tóg ag mỹ: “Topẽ ki ge pẽ han nĩ,” he mũ. ²³ “Sỹ ke há vẽ: kejẽn ãjag tóg krĩ mỹ: ha goj nig ki ráj kutẽ, henh ke mũ. Ký tóg ki ráj ke mũ, ãjag tỹ ãjag fe tỹ: ti mỹ ki ráj mũ vỹ? he tũ nĩn ký,” he tóg. ²⁴ “Hã ký sóg ãjag mỹ ke mũ. ãjag tỹ Topẽ mỹ nẽn ù to vĩ ký to: han jé tóg ke mũ, hem nĩ, ký ãjag tóg venh ke mũ sir,” he tóg.

²⁵ “ãjag tỹ kejẽn Topẽ mré vĩ ký, ãjag tỹ ù to jũ mũ mĩ ẽkrén ký, ti mỹ vẽn pãte fón nĩ. ãjag tỹ gen ký tóg vẽn kato ãjag mỹ vẽn pãte fón ke mũ gé, ẽg jóg mág tỹ kanhkã tá nĩ ti. ²⁶ ãjag tỹ hã ra ag mỹ vẽn pãte fón tũ nĩn ký ẽg jóg mág vỹ vẽn kato ãjag mỹ vẽn pãte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

*Jesus tỹ ù tỹ ti jẽnẽg mũ tó tũg
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)*

²⁷ Ký ag tóg mũ mãn ký *Jerusalém* tá jun-jun mãn mũ sir. Topẽ ãn ra tóg tĩ mũ. Ký Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti venh kãmũ mũ. ²⁸ “Û nỹ ã mỹ: tag han nĩ, hé? Û nỹ ã jẽnẽ?” he ag tóg.

²⁹ Ký tóg ag mỹ: “ãjag ki sóg jẽmẽn ke mũ gé, vẽn kato,” he mũ. “ãjag tỹ inh mỹ tó há han ký sóg ãjag mỹ ù tỹ inh jẽnẽg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. ³⁰ “*João* vỹ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Ti mỹ kanhkã tá vỹjyre han, ẽprã vỹjyre vó? Û nỹ ti jẽnẽ?” he tóg.

³¹ Ký ag tóg jagnẽ mỹ: “ẽg tỹ ti mỹ: Topẽ tỹ ti jẽnẽ ja vẽ, hen ký tóg ẽg mỹ: ãjag tỹ ne jé ti vĩ kri fi ja tũ nĩ nẽ? henh ke mũ. ³² ẽg tỹ hã ra ti mỹ: ẽprã ke jykre ja vẽ, hen ký tóg vẽn mỹ nỹ gé,” he ag tóg, ag tỹ vẽn kar kamẽg ký. Vẽn kar tóg *João* to: “Topẽ vĩ tó tĩ pẽ ja vẽ,” he tĩ. ³³ Hã ký ag tóg ti mỹ: “ẽg pijé ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. Ón ký ag tóg ke mũ. Ký tóg ag mỹ: “ký sóg ãjag mỹ ù tỹ inh jẽnẽg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

12

*Û mỹ rãnrãj tĩ kórég ag
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)*

¹ Ký tóg ag kanhrãn ký ag mỹ: “kejẽn ù tóg *uva* krãn mũ. Pẽnĩn tóg rón mũ, kã ki tóg kũm mũ, *uva* jẽgmĩ jafã han jé. Ki tóg pãjó han mũ gé,” he mũ. “Ký tóg ù tỹ ki rĩr tĩ ag mré to jykrén kar ký tĩ mũ, ga ù ra, ag tỹ ti jo ki rĩr jé. ² Ti tỹ kejẽn kanẽn ký tóg ag mỹ, ti mỹ rãnrãj tĩ ù jẽnẽg mũ, ag tỹ ti mỹ *uva* vẽn kãpãm jé. ³ Hã ra ag tóg ti kãgmĩg mũ sir. Ti mrãnrãn ag tóg mũ sir. Ký ag tóg ti mỹ: “ha tĩg,” he mũ sir, ti mỹ nẽn ù nĩm mẽ kã.

⁴ Ký tóg ag mỹ ti mỹ rãnrãj tĩ ù jẽnẽ mãn mũ gé sir, ký ag tóg ti krĩ ki tãnh mũ sir, ti to é he ký. ⁵ Ký tóg ag mỹ ù jẽnẽ mãn mũ gé sir, hã ra ag tóg ti tén mũ gé sir. Ti mỹ rãnrãj

tĩ kar to ag tóg jũ mũ, ù mrãnrãnrã ag tóg, ù tén ag tóg.

⁶ Kĩ hã ra ù tóg kén mũ. Hã ra ti kósin vë. Ti fe pë vë hã ra. Kĩ tóg vãhã ag mũ ti jënëg mũ sir. “Hën ri ke mũn ag inh kósin kamëg mũ,” he tóg.

⁷ Ti tỹ tá jun kũ ag tóg jagnë mũ: “kejën êkré kar vỹ tỹ ti tũ nĩnh mũ, ha vem nĩ. Mũ nỹ, ti tén jé, ti tũ tag tỹ tỹ ãg tũ nỹ jé,” he mũ.

⁸ Kĩ ag tóg ti kãgmĩ kũ ti tén mũ sir. Ró pãte ag tóg ti fón mũ sir,” he tóg.

⁹ “Kĩ êkré tỹ tũn mũ ãn hë ri kenh ke mũ? Jun jé tóg ke mũ, ti mũ rãnrãj tĩ ag kãgtén jé. Kĩ tóg êkré ki rĩr tĩ ù ag mũ finh ke mũ, ti tũ ti,” he tóg.

¹⁰ Kĩ tóg ag mũ: “Topë vĩ rá tag to jykrén nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Pó fón ag tóg, pó tỹ ãn han tĩ ag. Ag mũ tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topë tóg pó ãn hã tỹ ãn nũna han mũ. ¹¹ Topë tỹ há vë, hã kũ tóg ãg mũ e tĩ, ãg tỹ ven kũ, he tóg, Topë vĩ tỹ rán kũ nĩ ki,” he tóg ag mũ.

¹² Kĩ ag tóg ki kanhró nỹtĩ. Ag kato tóg tag tó ja nĩ. Hã kũ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vënh e ãn kamëg mũ. Kĩ ag tóg ti ség tũ nĩ. Ti ré kũ ag tóg mũ mũ sir.

Ëg tỹ imposto kajãm ke

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Hã ra ag tóg ti to *Fariseu* ù ag jëgnëg mũ gé sir, pã'i tỹ *Herodes* mré ke ù ag ke gé, ag tỹ ti vĩ to ti se jé. ¹⁴ Ag tỹ ti tá junjun kũ ag tóg ón kũ ti mũ: “*Senhor*, ã jykre kuryj nĩ ki kanhró ãg nỹtĩ,” he mũ. “Vëjykre pir hã han ã tóg tĩ, vënh kar mũ. Hã kũ ã tóg Topë japry to ãg kanhrãnrã há han tĩ. Mũ há nỹ', ãg tỹ *governo* mũ jãnkamy nĩm ke ti', *imposto* kajãm ke ti'? ¹⁵ Ëg mũ hỹn nĩm mũ', vó mũ vó? he ag tóg. Hã ra *Jesus* tóg ag jykre régre nỹtĩn ki kanhró nĩ. Kĩ tóg ag mũ: “ãjag ne tóg ón kũ inh ki jëmë sór mũ',” he mũ. “Inh mũ jãnkamy jun, sỹ ve jé,” he tóg. ¹⁶ Kĩ ag tóg ti mũ ù jun mũ sir. Kĩ tóg: “ũ jiji nỹ kã nĩ? Û kãgrá nỹ kã nĩ?” he mũ. Kĩ ag tóg ti mũ: “pã'i mág tỹ *imperador* kãgrá vë,” he mũ.

¹⁷ Kĩ tóg ag mũ: “kũ pã'i mág mũ ti tũ nĩm nĩ, hã ra Topë mũ ti tũ nĩm nĩ gé,” he mũ. Kĩ ti vĩ tóg ag mũ e tĩ. Ag tỹ nén ù to ti senh ke mũ vég tũ ag tóg nĩ.

Ëg tỹ ãg ter ja tá vỹn kenh ke

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Kĩ *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mũ gé, ti ki jëmë jé. Hã ra *Saduceu* ag tóg: ãg ter ja tá ãg vỹn kenh ke tũ nĩ,” he tĩ. Kĩ ag tóg ti mũ:

¹⁹ “*Senhor*, *Moisés* tóg ãg mũ vëjykre tag nĩm ja nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Ëg mũ tóg: ã régre tỹ ti krë tũ ra ter kũ ti prũ fi tỹ prũg nĩ, ã tỹ ã régre mũ ã krë han jé, fi ki, he ja nĩ,” he ag tóg.

²⁰ “Kĩ ù tỹ jagnë mré pafa ja tỹ 7 (ke) ag vỹ nỹtĩ ja nĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ sir. ²¹ Kĩ ti jãvy tóg fi tỹ prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ gé sir. Kĩ ti jãvy ù vỹ fi tỹ prũg mũ gé. ²² Hã ra ag kar tóg fi kósin tũ ra kãgter kãn mũ sir, ag kãke ti nón, ù tỹ 7 (ke) ãn ag. Kejën fi tóg vãhã ter mũ gé sir. ²³ Kĩ fag kãgter ja tá vỹnvỹn ke kũ fi hỹn mén tỹ 7 (ke) nĩnh mũ vë. Ag kar vỹ fi tỹ prũg ja nĩgtĩ. Hã kũ tóg vënh mũ nỹ, ag tỹ: rĩr mãn jé ãg tóg ke mũ, hen kũ,” he ag tóg.

²⁴ Hã ra tóg ag mũ: “ãjag pijé Topë vĩ tỹ rán kũ nĩ ki kanhró nỹtĩ,” he mũ, “Topë jykre ki kagtũg ãjag nỹtĩ. Hã kũ ãjag tóg kygnë ja nĩ.

²⁵ Ëg tỹ ãg ter ja tá vỹn ke kũ ãg tóg tỹ Topë tỹ jëgnë jafã ag ri ke nỹtĩnh mũ, kanhkã tá. Kĩ ãg prũg ke tũ nĩ. Mén ke tũ fag nĩ gé,” he tóg.

²⁶ “Topë vĩ ù to jykrén nĩ. Topë tóg vãnh pũr kã ki *Moisés* mũ: “*Abraão* vỹ iso: Topë, he tĩ, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé,” he ja nĩ. Kãgter ag huri, hã ra Topë tóg: “tỹ inh ag Topë nĩ,” he ja nĩ, ag kãgter mũ ra. ²⁷ Hã kũ ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ mũr. Topë vỹ tỹ ùn rĩnrĩr nỹtĩ ag hã kri ke nĩ,” he tóg, *Saduceu* ag mũ. Kĩ ag tỹ ti mũ ne tónh ke tóg tũ tĩ.

Topë tỹ ãg jyvën kãfór

(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Hã ra Topë vĩ to ãg kanhrãnrã tĩ ù tóg tá jun mũ gé sir. Kĩ tóg *Jesus* tỹ *Saduceu* ag mũ tó há han ja ãn mëg mũ. Hã kũ tóg: “Topë tỹ ãg jyvën tỹ hë nỹ hỹn ti tỹ ãg jyvën kar kãfór nỹnh mũ?” he mũ.

²⁹ Kĩ tóg ti mũ *Moisés* tỹ ag jyvën ja tó mũ, hã vỹ: “ha mẽ, *povo* tỹ *Israel*! Ëg pã'i vỹ tỹ Topë nĩ, ãg pã'i vỹ tỹ ùn pir nĩ. ³⁰ Topë to, ãg jóg mág to há tãvĩ nỹtĩm nĩ! Ti ki ge há han nĩ! Ti to jykre pir nỹtĩm nĩ, krĩ pir! Ti to tar nỹtĩm nĩ! Û tỹ kãfór nỹn hã vë,” he mũ.

³¹ “Kĩ ù tóg hã ri ke nĩ gé, hã vỹ: ãjag régre ki rĩr há nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ vënh ki rĩr há han

ri ke, he mũ. Ti tỹ ãg jyvẽn ù pijé tag kãfór nĩ,” he tóg,

³² Kĩ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ãn tóg ti mỹ: “ke tóg tĩ. Æ tỹ ke há vẽn. Pir ti nĩ, Topẽ ti, ù pijé ti ri ke nĩ,” he mũ. ³³ “Ëg jé ti to fe há nỹtĩ, ãg jé ti to krĩ há nỹtĩ gé, jykre pir ke gé. Ëg jé ti to tar nỹtĩ gé. Ëg jé ãg régre ki rĩr há nỹtĩ gé, ãg tỹ vẽn ki rĩr há han ri ke,” he tóg. “Tag tóg ti tỹ ãg jyvẽn kãfór nĩ. Ëg tỹ Topẽ mỹ nén ù pũn kãfór tóg nĩ gé,” he tóg.

³⁴ Kĩ tóg ti tỹ tó há nĩ ve kỹ ti mỹ: “Tó há han ã, kỹ ki króm kãn sórm nĩ,” he mũ. Kar kỹ ù tóg *Jesus* ki jẽmẽ mãn tũ nĩ sir. Ti kamẽg ag tóg mũ sir.

Cristo tỹ tỹ Davi krẽ'krẽ nĩ ra ti kãfór nĩ
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Kĩ *Jesus* tóg Topẽ ãn krẽm ag kanhrãn kỹ ag mỹ: “Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg: *Cristo* vỹ tỹ vãsỹ ãg pã'i mág tỹ *Davi* krẽ'krẽ ag kã ù nĩ,” he mũ. “To há han ag tóg. ³⁶ Hã ra *Davi* vỹ *Cristo* to: Topẽ vỹ inh *Senhor* mỹ: “nĩ ra ver, inh pẽgja tá,” he ja nĩ. “Sỹ ver ã kato vãsãnsãn mũ ag sigsenh ke vẽn, he ja tóg nĩ, Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ. ³⁷ Hã kỹ *Davi* tóg *Cristo* to: inh *Senhor* vẽn, he ja nĩ. Ti tỹ tỹ ti krẽ'krẽ nĩ ra ti mỹ tỹ ti kri ke nĩnh ke mũ vẽn?” he tóg. Hã ra ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ. Ti vỹ tag tóg vẽn kar mỹ há nỹ.

Ón kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag jagtar ke
(Mt 23.1-36; Lc 20.45-47)

³⁸ Kĩ tóg: “ón kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag kamẽg nĩ,” he mũ. “Kur kaja e rĩnh (ka)mẽ ag nỹtĩ. Kĩ tóg vẽn kar tỹ ag to: pã'i mág ag vẽn, hen kỹ ag mỹ sér tĩgtĩ,” he tóg. ³⁹ “Ëg tỹ vẽn kanhrãn jafã krẽm ag tóg vẽn kãpãm kỹ nỹtĩgtĩ. Fénhta ki ag tóg jẽn vén tĩ, ag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩn kỹ,” he tóg. ⁴⁰ “Hã ra ag tóg ùn mên ter ja fag tũ mãn kãn tĩ. Fag tũ mãn kãn kỹ ag tóg ón kỹ Topẽ mré vĩ mág han mũgtĩ, ãg tỹ ag to: “ùn há vỹ tỹ ag nỹtĩ,” he jé. Hã to ag vẽnřrénh mág tãvĩ han ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ûn jagtar fi tỹ fi tũ vin kãn
(Lc 21.1-4)

⁴¹ Kĩ tóg kejẽn Topẽ ãn tá jãnkamy vin jafã ra hã nĩ mũ. Kĩ tóg ag tỹ kã ki nén vin mũ vég mũ sir. Ûn riko ag tóg jãnkamy mág tỹ kã ki vin mũ. ⁴² Kĩ ùn jagtar fi vỹ tá jun mũ

gé, ùn mên ter ja fi. Hã ra fi tóg jãnkamy kãsir régre hã vin mũ sir, hã vỹ: 1 *centavo*, he mũ.

⁴³ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag jé prër kỹ ag mỹ: “ve ra ha. Ûn riko tỹ vin kãfór han fi tóg, fi tũ sĩ hã ra,” he mũ. “Tỹ nén ù tũ fi tóg nĩ. Fi mên vỹ hur ter. ⁴⁴ Kĩ fi tóg fi tũ vin kãn ja nĩ, fi jẽn mré hã. Jãvo ùn riko ag vỹ ag tũ ke hã tỹ Topẽ mỹ vin mág tĩ. Hã ki fi tóg ag tỹ nĩm kãfór han, fi tỹ nĩm sĩ pẽ han mũ ra. Kĩ hã sóg tó mũ mỹr,” he tóg.

13

Ëg jagtar ke

(Mt 24.1-14; Lc 21.5-19)

¹ Kĩ tóg Topẽ ãn tá kãkutẽ mũ sir. Re tá ti mré tĩ ù tóg ti mỹ: “ve ra ha, *Senhor*,” he mũ. “Pó sĩnvĩ tãvĩ tỹ tóg há nỹtĩ, ãn tag ti”, he tóg, Topẽ ãn to. ² Hã ra tóg ti mỹ: “ã mỹ ãn mág tag ti vég mũ”? Kejẽn pó tag tóg jagnẽ kri nỹtĩ mãn ke tũ nĩ. Ag rãnrãj kãn ke vẽn,” he mũ.

³ Kar kỹ tóg krĩ tỹ *Oliveiras* ra tĩg kỹ tá nĩ nĩ sir, Topẽ ãn kakãm. Kĩ *Pedro*, *Tiago*, *João*, *André* ag tóg ag pin kỹ ti mỹ: ⁴ “ãg mỹ ag tỹ kókén ke kurã ti tó. Ëg ne ve kỹ ti kurã ki kanhró nỹtĩnh mũ? Kurã tỹ hẽ ki ãg hỹn tag venh ke mũ?” he mũ.

⁵ Kĩ tóg ag mỹ: “ker ù ãjag *lograr* hé hẽ,” he mũ. ⁶ “*Cristo* vỹ tỹ inh nĩ,” he jé ag tóg ke mũ, ijiji tó kỹ. Û tỹ hẽn ri ke ag tóg tag tónh mũ, kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag tóg ag vỹ kri nĩm ke mũ. ⁷ “Vẽnh génh kãme mẽgmẽ jé ãjag tóg ke mũ, tag ki vẽnh génh ke to, kuvar há tá vẽnh génh to ke gé. To jũrũn ke tũg nĩ hã ra. Vẽnh génh enh ke vẽn. Hã ra kurã tỹ ãgno to hã ke vẽn ver,” he tóg. ⁸ “*Nação* ag tỹ jagnẽ kato tẽgtẽnh ke vẽn. Pã'i krẽm ke ag tỹ pã'i ù krẽm ke ag to jũnh ke vẽn gé. Kỹ ga tỹ ragrag ke tỹ hẽn ri ke han ke vẽn gé, ãmã tỹ hẽn ri ke ki. Vẽnh tỹ tũ' henh ke vẽn gé. Æjag jagtar ke vẽn ven vén vẽn ha,” he tóg.

⁹ “Rẽngag nĩ. Æjag jyvẽn tar han jé ag tóg ke mũ. Vẽnh kanhrãn jafã krẽm ag tóg ãjag mrãnmrãn ke mũ, isũgrĩn. Æjag jé ag tóg prër ke mũ gé, pã'i mág tỹ ãjag ve jé, pã'i mág kar ti, ãjag tỹ ag mỹ inh vỹ tugtó jé. ¹⁰ Kĩ inh kãtĩg ke to hã *povo* kar vỹ inh vỹ sér mẽnh ke mũ,” he tóg. ¹¹ “Ag tỹ vãhã sir ãjag sigse kỹ, ãjag tỹ nén tónh ke mũ to jykren tũg nĩ!

Jatu nýtĩm nĩ! Ag tỹ ãjag ki jẽmẽn kỹ Topẽ kuprĩg tóg ãjag mỹ tónh ke mũ. Ti vĩ hã tó jé ãjag tóg ke mũ. ãjag tỹ tó tũ vẽ sir, ti tỹ tó vẽ sir,” he tóg. ¹² “Ủ vĩ tóg ti régre senh ke mũ, ti ter jé, ẽn kã. Kỹ ủ panh tóg ti kósin senh ke mũ gé. Kỹ ủ krẽ tóg ti han mũ fag sigsenh ke mũ gé, fag kãgtén jé. ¹³ Vẽn kar vĩ tóg ãjag to vĩ kónãn ke mũ gé, ijiji tugrĩn. Hã ra ủ tỹ isovãnh tũ pẽ ẽn kren ke vẽ,” he tóg.

Vẽsỹrẻnh mág ke

(Mt 24.15-28; Lc 21.20-24)

¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “kejẽn ãjag tóg vãhã ãjag tỹ nẻn kamẻg tĩ ẽn venh ke mũ, ẻg kavẻnh mũ ẻn ti,” he mũ. “Topẽ vĩ tó tĩ tỹ *Daniel* vĩ ti tó ja nĩgtĩ. Ti jẻnh ke tũ tá tóg jẻnh mũ. Ủ tỹ to ke mũ ẻn jé ki kanhró nĩ. Kỹ *Judẻa* ki ke kar ag jẻ vẻnh pigjunh mũjẻg, pãnỏnh ra, fag mrẻ hã. ¹⁵ Ủ tỹ re tá nĩ ẻn jé ti ỉn kã ra rã tũg, ti tũ mãn jẻ. ¹⁶ Kỹ ủ tỹ ti japỹ tá jẻ ẻn jẻ vĩn ke tũg gé, ti kur mãn jẻ. ¹⁷ Ủn kufy fag tỹ vẻsỹrẻnh ke vẻ, kurã ẻn kã, ủ tỹ gĩr pygfãm mũ fag ke gé. ¹⁸ Topẽ mrẻ vĩm nĩ, ti tỹ kusa kã vẻnh ven tũ nĩ jẻ! ¹⁹ Vẻsỹrẻnh tỹ ge ve ja tũ ẻg nỹtĩ, Topẽ tỹ ga han jãn ki. Kỹ ẻg ge venh ke tũ nĩ gé, kar kỹ. ²⁰ ẻg tỹ kurã ki vẻsỹrẻnh ke mũ vĩ e nỹtĩ vẻ, hã ra tóg tẻrem kỹ nỹtĩ nĩ, Topẽ tỹ ủn kuprẻg ja ẻn ag tugrĩn. Ti tỹ tẻrem tũ nĩ ra ủ vĩ kren ke tũ nĩ vẻ, ag vẻsỹrẻnh ẻn to,” he tóg.

²¹ “Kỹ ủ tỹ ãjag mỹ: ha vé, *Cristo* vĩ tag kã jẻ nĩ, tãtã ti jẻ nĩ, he mũ ra kri nĩm tũg nĩ. ²² Ỏn kỹ *Cristo* vĩ vẻnh venven ke mũ, ỏn kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag ke gé. Kỹ ag tóg ỏn kỹ *milagre* tỹ hẻn ri ke hynhan ke mũ. Ag tỹ vẻnh kar krĩn kónãn sỏr vẻ, Topẽ tỹ ủn kuprẻg ja ẻn ag mrẻ hã, hẻn ri ke mũn. ²³ Ha vé, sỹ ãjag mỹ tó kãn vẻ, ti kutẻnh ke to hã,” he tóg, *Jesus* ti.

Topẽ kósin kãtĩg mãn ke

(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴ “Hã ra kurã ẻn kã, vẻsỹrẻnh ẻn kar kỹ rã vĩ nhyr ke mũ, kỹ kysã vĩ jẻngrẻg mãn ke tũ nĩ gé. ²⁵ Kỹ krĩg vĩ vár ke mũ gé, kanhkã krẻm. ẻg tỹ kanhkã tá nẻn vẻg tũ kar ẻn vĩ ragrag ke kãn mũ gé. ²⁶ Kỹ vãhã vẻnh kar vĩ ẻprã ke fi kósin kãtẻre venh ke mũ sir, kanhkã góg kãmĩ, ỉnh jykre tar pẻ nĩn kỹ. Ỉnh ve vĩ kókov pẻ nĩnh mũ gé. ²⁷ Kỹ sóg isỹ

jẻgnẻ jafã ag mỹ: ha mũjẻg, hẻnh ke mũ, ag tỹ isỹ ủn kuprẻg ja ag vẻnhmãn jẻ, ga kar tá, kanhkã fyr mĩ hã,” he tóg.

Ka tỹ figueira kãme

(Mt 24.32-35; Lc 21.29-33)

²⁸ “Ka tỹ *figueira* to ki kanhrãn nĩ. Ti pẻ tánh kỹ, ti fẻj tãg han kỹ tóg kakó tĩ sir, ẻkrẻ tygtánh ke kurã ti. ²⁹ Ri ke ti nĩ, ãjag tỹ ỉnh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nỹtĩ ti. ãjag tỹ sỹ ãjag mỹ nẻn tó mũ tag ve kỹ tóg kakó tãvĩ tĩ ha, ỉnh kãtĩg mãn ke ti. ³⁰ Sỹ ke há vẻ, ha mẽ. Ủri ủn rĩnrĩr mũ ag tỹ nẻn kar ẻn venh ke vẻ, ag kãgter ke to hã. ³¹ Kanhkã vĩ tũ' hẻnh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo ỉnh vĩ vĩ tũ' hẻnh ke tũ nĩ,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn ke kurã

(Mt 24.36-44)

³² “Hã ra ủ pijẻ isỹ kurã kã kãtĩg mãn ke mũ ki kanhró nĩ', óra ki ke gé'. Topẽ tỹ jẻgnẻ jafã ag pijẻ ki kanhró nỹtĩ'. Ỉnh pijẻ ki kanhró nĩ gé', isỹ tỹ Topẽ kósin ra. ẻg jóg mág hã vĩ ti pin kỹ ki kanhró nĩ, kurã kã nẻn kutẻnh ke mũ ẻn ki. ³³ ãjag kanẻ nĩm nĩ, rĩnfig nỹtĩm nĩ. Topẽ mrẻ vĩ, ãjag tỹ ti kurã ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. ³⁴ Ủ pasanh tĩg ri ke vẻ. Ti tỹ ti ỉn ki kutẻ kỹ tóg ti mỹ rãnrãj tĩ ag mỹ: “ijo ki rĩr,” he mũ, Kỹ tóg ủ tỹ jãn kã ki rĩr tĩ ẻn mỹ: “ã kanẻ nĩm nĩ,” he mũ gé. ³⁵ Hã kỹ sóg ãjag mỹ: “ãjag kanẻ nĩm nĩ,” he mũ gé. ãjag pijẻ ti jun ke ki kanhró nỹtĩ', Hẻn ri ke mũn tóg kutyg ke ra jun mũ, hẻn ri ke mũn tóg *galo* kyr mũ ra jun mũ, hẻn ri ke mũn tóg kusãg ki jun mũ. ³⁶ “Vẻnh ki ẻmẻm nĩ, nửr tũg nĩ. ãjag tỹ ỉjãvãnh tũ ra sóg jun mũ. ³⁷ Vẻnh kar mỹ sóg tó mũ, sỹ ãjag mỹ tó mũ tag, hã vĩ: vẻnh ki ẻmẻm nĩ, he mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

14

Ag tỹ Jesus tẻn sỏr

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Hã ra fẻnhta tỹ *Páscoa* kã tákurã tãgtũ vẻ sir, ẻmĩ jãgja tũ konh ke kã tá. Kỹ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag tóg, *Jesus* vatánh tá ti se sỏr mũ, ti tẻn jẻ. ² Hã ra ag tóg: “fẻnhta tag to ẻg tóg mẻnh ke mũ ver,” he mũ. “ẻg tỹ fẻnhta kã ti se kỹ vẻnh gẻnh mág hỹn kutẻnh mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg.

Maria fi tÿ Jesus gãnh tãg
(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Ën kã tóg kejën ãmã tÿ *Betânia* tá nĩ nĩ, *Simão* ãn krêm, vënh kaga tÿ *lepra* han ja ãn ãn krêm. Ti jëg nĩ ra ù fi tóg tá jun mũ, *garrafa* vyn kÿ. Pó tÿ *alabastro* tÿ tóg há jë, *garrafa* ti. Ti ki jë vÿ tÿ nén ger há nĩ, há vÿ: *nardo*, he mũ. Ûn kaja e pë vë. *Garrafa* ãn nunh mranh kÿ fi tóg ti ki jë ãn tÿ *Jesus* gãnh tãg mũ sir.

⁴ Hã ra ù tÿ tá nÿtĩ ag kã ù ag tóg jagnë mÿ: “fi tÿ ne jé nén kaja e tag kókén nẽ? ⁵ Ëg tÿ nén ger há tag fón ke vë vë, kaja mág to. Ëg tÿ ùn jagtar ag mÿ vin ke vë vë,” he mũ. Kÿ ag tóg fi mÿ vÿ tar han mũ.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “fi mÿ vÿ tũg! Æjag tÿ ne jé fi fe kaj han nẽ? Nén ù há han fi tóg,” he mũ. ⁷ “Æjag mré sóg nĩg sĩ han mũ, jãvo ùn jagtar ag vÿ Æjag mré nÿtĩg mág han mũ. Isĩg kar kÿ ag mÿ nĩm nĩ, Æjag tÿ ag mÿ nén nĩm ke mũ ti,” he tóg. ⁸ “Fi tÿ nén han sór mũ han fi tóg huri. Ình kãn fi tóg huri, vënh kej tá ãnh fón ke to. ⁹ Ag tÿ vënh vÿ sér tugtó kÿ ag tóg fi tÿ nén han mũ tag tónh ke mũ gé, kÿ vënh kar vÿ fi tÿ nén han mũ tag mēgmēnh mũ sir, ha vem nĩ. Ki há sóg tó mũ,” he tóg.

Ag tÿ Jesus vatánh tá ti kãgmĩnh ke to jykrén

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Kar kÿ *Judas Iscariotes* tóg tĩ mũ, Topë tũ ki rĩr tĩ ag mré *Jesus* to jykrén jé, ù tÿ 12 (ke) ag kã ù vë, ¹¹ Ag tÿ ti vÿ mẽ kÿ tóg ag mÿ sér tĩ sir. “Æ mÿ ãg tóg jãnkamy vin mũ,” he ag tóg ti mÿ. Kÿ tóg to jykrén kÿ: “ình hÿn hẽ ri kenh mũ, ag tÿ ti kãgmĩ jé?” he mũ.

Ag tÿ Páscoa ko mũ

(Mt 26.17-25; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

¹² Ëmĩ jãgja tũ konh ke kurã ve vë sir, mé sĩ tãnh ke kurã vë sir, *Páscoa* kã. Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg *Jesus* mÿ: “ãg hÿn hẽ tá ã mÿ *carneiro* sĩ tãnh mũ, ãg tÿ kon jé?” he mũ. ¹³ Kÿ tóg ùn régre ag mÿ: “ha ãmã mág ra mũjëg. Tá Æjag tóg ù tÿ goj vyn kÿ tĩ venh ke mũ. Ën nón mũm nĩ,” he mũ. ¹⁴ “Ti tÿ ãn kã ra rã kÿ ãn tãn ãn mÿ: ãg *Senhor* vÿ ã mÿ vënh vÿ jënëg mũ. Ti tÿ ã ãn krêm *Páscoa* konh há tóg tĩ, ti mré mũ tĩ ag mré, hem nĩ

ti mÿ,” he tóg. ¹⁵ “Kÿ tóg Æjag mÿ, krogrog tÿ kynhmÿ nÿ ven ke mũ. Éhé ti nĩ. Tá nén kar vÿ kynkar kÿ nÿtĩ. Nĩgja vÿ tá nÿtĩ gé. Tá ãg jo han nĩ,” he tóg.

¹⁶ Kÿ ag tóg mũ mũ sir, ãmã mág ra, kÿ ag tóg sir vëg mũ,. Kÿ ag tóg vëjën kãn mũ sir.

¹⁷ Rã pur ja ra *Jesus* tóg ù tÿ 12 (ke) ag mré tá jun mũ sir. ¹⁸ Ag jën kÿ tóg ag mÿ: “Æjag kã ù tóg ãnh vatánh tá ãnh kato vãsãnsãn mũ ag mÿ ãnh ven ke mũ,” he mũ. “Ình mré jëg mũ ù vë, ki há sóg tó mũ,” he tóg. ¹⁹ Kÿ tóg ag fe kaj tĩ sir. Ti mÿ ag tóg: “ình mÿ vó? Ình mÿ vó?” he kãn mũ. ²⁰ Hã ra tóg ag mÿ: “Æjag kã ù vë. Ình mré ãmĩ tÿ pénky kã ki kã punpun mũ ãn vë mÿr. ²¹ Ter jé sóg ke mũ, isÿ tÿ ãprã ke fi kósin nĩn kÿ. Hã kÿ iser ke vÿ rán kÿ nĩ, vãsÿ. Hã ra tóg ù tÿ pã'i ag mÿ ãnh ven ke mũ ãn mÿ vÿ kónãn tãvĩ han ke mũ. Ti mur tũ nĩ rán há tĩ vë,” he tóg.

Santa Ceia

(Mt 26.26-30; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25)

²² Ag tÿ ver jëg nÿtĩ ra *Jesus* tóg ãmĩ mãg mũ. To tóg Topë mré vÿ mũ sir. Kÿ tóg vënh kã kupãn kÿ ti mré mũ ti ag mÿ: “té, ha kó,” he mũ. “Ình há vë,” he tóg, ãmĩ to.

²³ Kar kÿ tóg kópa vãg mũ gé sir. Uva mé tÿ ki jë ãn to tóg Topë mré vÿ mũ gé sir. Kÿ ùn pir tóg kã kron' kron' he kãn mũ sir. ²⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “ình kyvénh há vë. Vënh kar jagfy tóg ãnh ki kã kutënh ke mũ. Topë vÿ vënh kar to há nĩ sór mũ, ãnh kyvénh tugrĩn,” he mũ. ²⁵ “Ha mẽ, ãnh pijë *vinho* kron mân mũ ha'. Topë tÿ tÿ ãg pã'i nĩ ãn kã sóg kejën kron mân mũ,” he tóg.

²⁶ Ag jën kar kÿ ag tóg Topë mÿ jãn mũ sir. Jãn kar kÿ ag tóg sir krĩ tÿ *Oliveiras* ra mũ mũ.

Jesus tÿ Pedro mÿ tó

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “Æjag kar vÿ ãnh ré kÿ mũ kãn ke mũ,” he mũ. “Hã kÿ tóg rán kÿ nĩ, há mẽ. “Û tÿ *carneiro* ki rĩr tĩ ãn tãnh jé sóg ke mũ, kÿ ti mēg vÿ krig ke kãn ke mũ,” he tóg, iso, Topë ti, ti vÿ rá ki. Hã ve jé Æjag tóg ke mũ. ²⁸ Hã ra sóg iser kar kÿ rĩr mân ke mũ. Ën kã sóg Æjag jo tĩg ke mũ, ga tÿ *Galiléia* ra,” he tóg.

²⁹ Kÿ *Pedro* tóg ti mÿ: “ag kar tÿ ã ré kÿ mũ mũ ra isóg ã ré kÿ tĩg ke tũ nĩ,” he mũ.

³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mÿ: “ha vé, ùri, kuty tag kã ã tóg iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr régre han ke to hã. Ki hã sóg tó mũ,” he mũ.

³¹ Hã ra *Pedro* tóg vĩ tar han mũ. “Sÿ ã mré ter sór kÿ sóg ã to: ti ki kagtĩg sóg nĩ, henh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg hã tó kãn mũ gé sir.

Getsêmani tá
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Kÿ ag tóg ka kré ra mũ mũ sir. Ka kré ên jijin hã vÿ: *Getsêmani*, he mũ. Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “nĩgnĩ ra ver, tag ki. Sÿ ver Topẽ mré vēmén ke vë,” he mũ. ³³ Kÿ tóg *Pedro, Tiago, João* ag mÿ: “inh mré kãmũ jëg,” he mũ. Vãhã tóg ti mÿ e tĩ, fe kaj han tóg mũ sir. ³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “inh fe kaj mág tóg tĩ, kÿ tóg inh mÿ tÿ iser ri ke nĩ. Tag ki nÿtĩm nĩ, nũgnũr tũg nĩ,” he mũ. ³⁵ Kÿ tóg tũg sĩ han mãn kÿ mũg ke mũ. Ga kri tóg nÿ mũ sir. Ti jóg mré tóg vĩ mũ sir, “isÿ hên ri ke mũn nén venh ke mũ ên vég tũ nĩ jé, óra ên ki,” he tóg. ³⁶ Kÿ tóg: “*Aba'*, panh', nén kar han ki kanhró ã tóg nĩ. Kÿ tóg inh mÿ ã tÿ inh jagtar ke tag tÿ tũ' henh há tóg tĩ vë. Hã ra isÿ ã mÿ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ, ã tÿ nén han ke mũ ên hã han nĩ,” he mũ. ³⁷ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag venh tĩ mũ, hã ra ag tóg nũgnũr ja nĩ, kÿ tóg *Pedro* mÿ: “*Simão*, ã mÿ nũr'?” Mÿ ã tÿ óra pir ki nũr tũg jé hê ri ke?” he mũ. ³⁸ “Nũr tũg nĩ! Topẽ mré vĩm nĩ, ãjag tÿ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ù tÿ ãjag kutãn mũ ra. ãjag tÿ mranh sór tũ vë vë, hã ra ãjag tóg krój nÿtĩ,” he tóg.

³⁹ Kÿ tóg tũg mãn mũ sir, Topẽ mré vĩ mãn jé. Ti vĩ ên hã tó mãn tóg mũ. Kar tóg vÿn ke mũ. ⁴⁰ Kÿ tóg ag tá jun mãn mũ gé sir. Hã ra ag tóg nũgnũr mãn nÿtĩnĩ, ag kanẽ krój nÿtĩn kÿ. Hã kÿ ag tÿ ti mÿ ne tónh ke tóg tũ tĩ. ⁴¹ Kÿ tóg tá jun tãgtũ han mãn mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg nũgnũr ja nĩ'. Vënhkãn ja ãjag tóg nĩ,” he mũ. “Pétêm ti huri, óra ti. Û tÿ Topẽ vĩ mranh tĩ ag tÿ isenh ke nê ha. Tÿ sóg êprã ke fi kósín nĩ mÿr. ⁴² Nĩgnĩ ra, ag kato mũ jé ha. Û tÿ ag mÿ inh ven mũ tóg kãtĩ ha,” he tóg.

Ag tÿ Jesus se
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴³ *Jesus* tÿ ver vēmén jê ra *Judas Iscariotes* tóg jun mũ sir. Û tÿ 12 (ke) ag kã ù vë, Ti mré porisa ag tóg kãmũ mũ gé, rógro génh kÿ, ka kykyv génh kÿ ke gé. Topẽ tũ to pã'i ag vÿ ag jëgnê, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé, kófa ag ke gé. ⁴⁴ Û tÿ ag mÿ *Jesus* ven mũ ên vÿ ag mÿ vëjykre nĩm ja nĩ. “Sÿ ùn ki nhun ke mũ ên hã sem nĩ. Ên hã pére mũm nĩ,” he ja tóg nĩ. ⁴⁵ Ti tÿ tá jun kÿ tóg vësÿmér *Jesus* to grên ke kÿ ti mÿ: “*Senhor*,” he mũ. Kÿ tóg ti ki nhun ke mũ sir, ón kÿ.

⁴⁶ Kÿ ag tóg ti kãgmĩ kÿ ti ség mũ sir. ⁴⁷ Ti mré tĩ tĩ ù tóg rógro kunũnh kÿ porisa ù nĩgrêg kym mũ sir. Topẽ tũ to pã'i mág mÿ rãnhraj tĩ vë, ti tÿ ùn nĩgrêg kym mũ ên ti.

⁴⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg rógro génh kÿ kãmũ mũ', ka kykyv génh kÿ ke gé'. Inh pijé tÿ *bandido* nĩ'. ⁴⁹ Kurã kar ki sóg ãjag mré jê ja nĩgtĩ, mÿr, Topẽ ìn krêm, vënh kar kanhrãn kÿ. Hã ra ãjag tóg tá iség tũ nĩ vë mÿr. Hã ra vãsÿ iso nén rán kÿ nĩ ên hÿn,” he tóg.

⁵⁰ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ré kÿ pétê kãn mũ, vënh pigju jé, mÿr, ha mē.

⁵¹ Hã ra kyrũ ù tóg ti nón tĩ mũ. Vënh kãtor tãvĩ ti nĩ. Ti kãgmĩg ag tóg mũ gé. ⁵² Kÿ tóg ti mũmêg kÿ ti kur ré kÿ vënhvãg mũ, ti kator ra.

Pã'i tÿ Jesus mré vĩ
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.13-14, 19-24)

⁵³ Kÿ ag tóg *Jesus* pére mũ mũ, Topẽ tũ to pã'i ìn ra. Tá Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag tóg kófa ag mré vënhmãn kÿ nÿtĩ, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé.

⁵⁴ Hã ra *Pedro* tóg *Jesus* nón kãtĩ mũ, kuvar há tá. Kÿ tóg Topẽ tũ to pã'i ìn vãso ra rã mũ. Kÿ tóg tá porisa ag mré pĩ to tón nĩ nĩ.

⁵⁵ Kÿ Topẽ tũ to pã'i ag tóg, vënh jÿvën tĩ kar ag mré, ù tÿ ón kÿ *Jesus* jykre kórég tónh ke mũ jãvãnhvãnh mũ. Ag vĩ tugrĩn ag tóg *Jesus* tén sór mũ. Hã ra tóg ag mÿ ki krov tũ nĩ. ⁵⁶ Û tÿ hên ri ke ag tóg ón kÿ *Jesus* jykre kórég tó mũ, hã ra tóg ag mÿ ki krov tũ pẽ nĩ sir, ag tÿ vëjykre ù tó', vëjykre ù tó' he mũ ra.

⁵⁷ Kÿ ù ag tóg vãhã ón kÿ ti jykre kórég ù kãmén mũ sir. ⁵⁸ “Ti tÿ tó mē êg,” he ag tóg. “Topẽ ìn tag kókén jé sóg ke mũ, vënh nĩgê

tỹ há tag ti, he ja tóg nĩ, hã ra sóg kurã tăgtũ ki ũ han măn ke mũ. Ęg tỹ ěg nĩgẽ tỹ han vãn ěn han jé sóg ke mũ, he ja tóg nĩ,” he ag tóg. ⁵⁹ Ge ra tóg ag mỹ ki krov tũ nĩ. Ti jykre kórég ěn vég tũ ag tóg nĩ.

⁶⁰ Kĩ Topẽ tũ to pã'i mág tóg jěgnẽ kĩ ag kujũ kã jẽ kĩ *Jesus* mỹ: “Ă tỹ ne tónh ke mỹ tũ? Ag hã ne tóg ã vĩ kónãn tag tó mũ,” he mũ. ⁶¹ Hã ra tóg hun ke kĩ jẽ nĩ, nén ũ tó mẽ kã. Kĩ pã'i mág ěn tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Cristo* nĩ? Ă mỹ tỹ Topẽ kósin nĩ?” he măn mũ.

⁶² Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: “hỹ, inh hã vẽ,” he mũ. “Ěprã ke fi kósin ěn vỹ tỹ inh nĩ. Inh ve jé ãjag tóg ke mũ ha. Ũ tỹ nén kar han mũ ěn pějga tá sóg nĩnh ke mũ. Kanhkã góg kã mĩ sóg kátérenh ke mũ gé,” he tóg.

⁶³ Kĩ pã'i mág ěn tóg ti kur tỹ jaran' ke mũ sir, jũ kĩ. Kĩ tóg: “ũ tỹ ti jykre kórég tónh ke ũ jãvãn măn ke tũ ěg nĩ ha,” he mũ. ⁶⁴ “Ti tỹ Topẽ kato vĩ kónãn tag mẽ ěg huri. Ęg hỹn ti tỹ hẽ ri kenh mũ ha?” he tóg.

Kĩ ag kar ěn tóg: “ter jé tóg ke mũ, ti vĩ tag tigrĩn,” he mũ.

⁶⁵ Kĩ ũ ag tóg ti to sugrug mũ sir. Ti kanẽ pãg ag tóg mũ gé sir, kĩ ag tóg ti tãn kĩ ti mỹ: “ũ nỹ ã tãn?” he mũ. Kar kĩ porisa ag tóg ti kakã ki tãn mũ gé sir.

Pedro tỹ Jesus to ón

(*Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27*)

⁶⁶ Hã ra *Pedro* tóg ver ĩn vãso kã nĩ nĩ, kĩ Topẽ tũ to pã'i mág mỹ rãnhrãj tĩ fag kã ũn pir fi tóg ti to kãtĩ mũ. ⁶⁷ Kĩ fi tóg ti tỹ pĩ to tón nĩ ra ti vég mũ sir. Kĩ fi tóg ti mỹ: “*Jesus* mré tĩ tĩ ũ vỹ tỹ ã nĩ, *Nazaré* tá ke ěn mré,” he mũ.

⁶⁸ Hã ra *Pedro* tóg: “vó, inh pijé ti ki kanhró nĩ. Ă tỹ ne tó nẽ?” he mũ. Kĩ tóg ĩn jãn kã ra tĩg kĩ ra rã sór mũ sir. Hã ra *galo* tóg kyr mũ.

⁶⁹ Hã ra fi tóg tá ti ve măn mũ gé. Kĩ fi tóg tá nỹtĩ ag mỹ: “jẽ ěn tóg tỹ ag kã ũ jẽ gé,” he măn mũ.

⁷⁰ Hã ra tóg: “vó,” he măn mũ. Kar kĩ tá nỹtĩ ag tóg *Pedro* mỹ: “ã hỹn tỹ ag kã ũ nĩ. Ă vỹ vỹ *Galiléia* tá ke ag vĩ ri ke nĩ,” he mũ gé.

⁷¹ Hã ra *Pedro* tóg ag mỹ: “ãjag tỹ nén tó mũ ěn ki sóg kagtĩg nĩ mỹr. Inh ón kĩ Topẽ

tóg inh vóg kónãn ke mũ, hã kĩ sóg ón ke tũ pẽ nĩ,” he mũ.

⁷² Hã ra vėsỹmér *galo* tóg kyr măn mũ. Kĩ *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja to jykrén mũ sir, ti tỹ ti mỹ: “iso ã tóg: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tăgtũ han ke mũ, *galo* kyr régre han ke to hã,” he ja ěn mĩ. Vãhã tóg ti mỹ e tĩ. Kĩ tóg vẽn pēju kĩ nĩ kĩ fỹ jagy han mũ sir.

15

Pilatos tỹ Jesus mré vĩ

(*Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jo 18.28-38*)

¹ Tỹ vaj kĩ vẽn jyvẽn tĩ kar ěn ag tóg kusãg kĩ *Jesus* to jykrén mũ jagnẽ mré, Topẽ tũ to pã'i ag, kófa ag mré hã, Topẽ vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag mré hã ke gé. Kĩ ag tóg ti mrĩnh kĩ ti péré mũ mũ, *Pilatos* mỹ ti fěg jé.

² Kĩ tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i nĩ?” he mũ. Kĩ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

³ Hã ra Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti kato vĩ tỹ hẽn ri ke han mũ sir. ⁴ Kĩ tóg ti mỹ ke măn mũ. “Mỹ ã tỹ ag mỹ nén ũ tó jãvãn? Ha mẽ, ã to ag tóg vĩ kónãn mũ,” he tóg. ⁵ Hã ra tóg vĩ măn tũ nĩ, kĩ tóg *Pilatos* mỹ e tĩ sir.

Ag tỹ Jesus to: “ter jé tóg ke mũ,” he

(*Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16*)

⁶ Hã ra *Pilatos* tóg ag mỹ vese ag kã ũn pir kavãg tĩ, fénhta tỹ *Páscoa* kar ki. Ag tỹ ũ to vĩ mũ ěn kavãg tóg tĩ. Ti jykre vẽ. ⁷ Hã ra ũ tóg se kĩ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Barrabás*, he mũ. Vẽn génh kutẽm tĩ ag mré tóg se kĩ jẽ nĩ. Vẽn génh kĩ ag tóg ũ kãgtén ja nĩgtĩ, hã kĩ ag tóg sigse kĩ nỹtĩ. ⁸ Kĩ vẽn e ěn ag tóg *Pilatos* to mũ mũ sir, ti mỹ: “ěg mỹ ã tỹ nén han tĩ ěn han nĩ,” he jé.

⁹ Kĩ tóg ag mỹ: “mỹ sỹ *Judeu* ag pã'i kavãn há?” he mũ. ¹⁰ Pã'i ag tóg *Jesus* to jũ nỹtĩ, hã kĩ ag tóg nén ũ tũ to ti se ja nĩ. Hã ra *Pilatos* tóg ki kanhró nĩ, hã kĩ tóg ti kavãn sór mũ. ¹¹ Hã ra pã'i ag tóg vẽn kar krĩn ja nĩ, ag tỹ ti mỹ: “*Barrabás* hã kava ra,” he jé.

¹² Kĩ *Pilatos* tóg ag mỹ: “kĩ inh ãjag tỹ ũ to: *Judeu* ag pã'i, he mũ ěn tỹ hẽ ri kenh mũ?” he mũ. ¹³ Kĩ ag tóg prẽnprěr mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprěr kĩ.

¹⁴ Kĩ tóg ag mỹ: “hẽ ri ken kĩ? Ti kórég tỹ ne han ti?” he mũ. Hã ra ag tóg prěr măn',

prēr mǎn' he mǔ sir. “!...Krunh to ti sǎ..!” he ag tóg, prēnprēr kǔ.

¹⁵ Kǔ tóg ag mǔ *Barrabás* kavāg mǔ sir. *Jesus* mrānmrān tóg mǔ sir, mrān ke jafǎ tǔ, kǔ tóg ag mǔ ti fēg mǔ sir, ag tǔ ka to ti sa jé.

Soldado ag tǔ Jesus vóg kónǎn
(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶ Kǔ *soldado* ag tóg pǎ'i mág ĩn kǎ ra ti pére ge mǔ sir, ag vēnh jyvēn jafǎ ěn kǎ ra. Kǔ ag tóg *soldado* kar ag jé prēr mǔ sir. ¹⁷ Ti kri ag tóg kur kusūg fón mǔ. Kǔ ag tóg sónh pirĭn kǔ tǔ ti krĭ tógfĭg mǔ sir. ¹⁸ Kǔ ag tóg ti nyg kǔ ti mǔ: “*viva, Judeu* ag pǎ'i,” he mǔ sir. ¹⁹ Kǔ ag tóg vǎn tǔ ti krĭ mǔ mrānmrān mǔ sir. Ti to ag tóg sugsgug mǔ sir. Kǔ ag tóg ti jo grĭnhgrĭnh ke mǔ sir, ag tǔ ón kǔ ti to: “ěg *Senhor*,” hen kǔ. ²⁰ Ag tǔ ti nyg kar ag tóg ti ki kur kusūg ěn kunūnh kǔ ti kur pē tǔ ti kǎ ra rǎg kǔ ti pére mǔ mǔ, ag tǔ krunh to ti sa jé.

Jesus tǔ krunh to sa
(Mt 27.32-34; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹ Hǎ ra ũ tóg vǎnh kǎ tákātĭ mǔ, ti jiji hǎ vǔ: *Cirene* tá *Simão*, he mǔ. Ti krē ag vǔ tǔ *Alexandre* mré *Rufo* nǔtĭ. ěn mǔ ag tóg vĭ tar han mǔ, ti tǔ *Jesus* krunh vǔn jé.

²² Kǔ ag tóg ti mré *Gólgota* tá junjun mǔ sir. *Gólgota* to ken hǎ vē, hǎ vǔ: vēnh krĭ kuka, he mǔ. ²³ Kǔ ag tóg ti mǔ *vinho* ven mǔ, ka tǔ *mirra* jēnjo mré, hǎ ra tóg kron jāvǎnh nĭ, vēnh kagta ti. ²⁴ Kǔ ag tóg krunh to ti sǎg mǔ sir. Ti kur tǔ ag tóg jagnē mǔ vēnh kǎpǎm mǔ sir, to joga hen kǔ. ²⁵ Kusǎ ki 9 óra vē sir.

²⁶ Ag tǔ nén tǔ ti kato vĭ mǔ vǔ ti kri rán kǔ sa, hǎ vǔ: “*Judeu* ag pǎ'i mág vē,” he mǔ. Ti tǔ nēji vēsǔ pǎ'i mág han mǔ to ag tóg ti tén mǔ. ²⁷ Ti kóm ag tóg krunh to *bandido* régre ag sǎg mǔ gé, ũ vǔ ti pēgia tá sa, jó ũ vǔ ti jakǎnh tá sa. ²⁸ Hǎ kǔ *Jesus* tóg nén tǔ ti to rán kǔ nĭ ěn vé, hǎ vǔ: “ag mǔ tóg tǔ ũn jykre pǎno ag mré ke nĭ,” he mǔ, *Topē* vĭ rán ki.

²⁹ Kǔ ũ tǔ mǔ mǔ mǔ ag tóg ti nyg' he mǔ gé, vǔn vǔn he kǔ. “Ó’, ě ne tóg: *Topē* ĩn kókén jé sóg ke mǔ, he gé’,” he ag tóg. “*Kurǎ* tǎgtǔ ki sóg ũ han mǔ, he ě tóg mǔ gé’. ³⁰ Vēnh kren han ra kema’. Krunh to kátére kema’,” he ag tóg, ti to é he kǔ.

³¹ Kǔ *Topē* tǔ to pǎ'i ag tóg ti nyg mǔ gé. *Jagnē* mǔ ag tóg: “ũ krenkren han tóg, hǎ ra tóg vēnh hǎ kren han ki kagtĭg nĭ,” he mǔ.

³² “*Cristo* jé krunh to kátére kema’, *Judeu* ag pǎ'i ti, ěg tǔ ve jé, ěg tǔ ti vĭ kri nĭm jé,” he ag tóg. Kǔ ti kóm krunh to nǔtĭ ěn ag tóg, ti nyg mǔ gé.

Jesus ter
(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Rǎ tǔ ěg nĭno kǎ sa ra tóg kuty' he mǔ sir, ga kar mĭ hǎ. Kǔ kuty ěn tóg óra tǎgtǔ tǔg mǔ. ³⁴ 3 óra ki *Jesus* tóg prēr mǔ sir, jamǎ há ra, kǔ tóg: “*Eloí, Eloí, lemá sabactani?*” he mǔ. ěg vĭ ki ěg tóg tag to: “*Topē, Topē, ě tǔ ne jé isovǎnh nē?*” he mǔ.

³⁵ Kǔ tá nǔtĭ ũ ag tóg ti vĭ tag mē kǔ jagnē mǔ: “ha vé, *Elias* jé tóg prēr mǔ,” he mǔ. ³⁶ Kǔ ũ tóg vēnhvǎg tĭ mǔ. Kǔ tóg ka jurĭn kǔ tǔ *esponja* kusón kǔ *vinho* kǎ ra rǎg mǔ sir. Kǔ tóg ti mǔ ven mǔ sir, ti tǔ ki ũnh' ũnh' he jé. “*Toreg*,” he tóg. “*Hēn* ri ke mǔn *Elias* kǎtĭg mǔ, ti kátérem jé,” he tóg, ag mǔ.

³⁷ Hǎ ra *Jesus* tóg prēr mág pē han kǔ hun ke mǔ sir. ³⁸ Kǔ *Topē* ĩn krēm kur tǔ jǎnkǎ nĭfe tóg jaran ke mǔ. Hǎ tóg vēnh kǎkym ke kǎn mǔ sir.

³⁹ Hǎ ra *capitão* tóg ti vég jē nĭ. Ti prēr mēg tóg mǔ. Ti tǔ hun ke ěn vég tóg mǔ. Kǔ tóg: “vēnh vĭ há ja vē,” he mǔ. “*Topē* kósĭn ja vē” he tóg.

⁴⁰ Kǔ ũn tǔtǎ fag tóg tá nǔtĭ gé. *Kuvar* há tá nǔtĭ kǔ fag tóg ti vég nǔtĭ nĭ. Fag kǎ ũ fi vǔ tǔ *Maria Madalena* fi nĭ, kǔ ũ fi tóg tǔ *Salomé* fi nĭ gé, kǔ ũ fi tóg tǔ *Maria* fi nĭ gé, *José* mré *Tiago* sĭ mǔnh tag fi. ⁴¹ ũn tǔtǎ ěn fag tóg ti nón mǔ ja nĭgtĭ, ti tǔ *Galiléia* tá tĭ mǔn kǎ. Tá fag tóg ti ki rĭr ja nĭgtĭ gé. Kǔ ũn tǔtǎ tǔ hēn ri ke fag tóg ti vég nǔtĭ gé, ti tǔ krunh to sa kǔ, ti mré *Jerusalém* ra mǔ ja ěn fag.

Ag tǔ vēnh kej tá ti fi
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴² Rǎké tóg nǔ ha, vēnh kán ke kurǎ to hǎ. ⁴³ Hǎ kǔ *Arimatéia* tá *José* tóg *Pilatos* mǔ *Jesus* fár to vĭ mǔ. Tǔ tóg vēnh jyvēn tĭ ag kǎ ũ nĭ. *Jykre* kuryj tóg nĭ. *Topē* tǔ tǔ ěg pǎ'i nĭ ve sór tóg tĭ gé. ěn hǎ vǔ mǔmēg vǎnh nĭ kǔ ti fár to vĭ mǔ.

⁴⁴ Kǔ tóg: “kǔ ti mǔ ter huri’?” he mǔ. Kǔ tóg *capitão* jé prēr kǔ ti ki jēmēg mǔ. ⁴⁵ Kǔ

tóg: “hỹ, ter ti huri,” he mũ. Kỹ tóg *José* mỹ ti fár ti fig mũ sir.

⁴⁶ Kỹ tóg kur kupri kaja e kym mũ. Kỹ tóg ti kátérem mũ. Kur ên tỹ tóg ti pãg mũ. Kỹ tóg vênh kej kã táti finh tĩ mũ sir, ag tỹ pãró nor han ja kã kã. Kỹ tóg pó tỹ ti jy nĩfénh mũ sir. ⁴⁷ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg vég mũ, *Maria* tỹ *José* mỹnh fi ke gé.

16

Jesus rĩr mãn

(*Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10*)

¹ Vênhkán ke kurã tũg kỹ, kuty ên kã fag tóg nén ger há mäg mũ. *Maria Madalena* fi vễ, kar kỹ *Salomé* fi ke gé, kar kỹ *Maria* tỹ *Tiago* mỹnh fi ke gé. Fag tỹ ti fár ger há han sór vễ. ² Tỹ vaj kỹ kusãg pẽ ki fag tóg ti kej ra mũ mũ. Fag mũ ki rã tóg jun ke kỹ sa nĩ. *Semana* kurã ve ki ke vễ. ³ Kỹ fag tóg jagnẽ mỹ: “ũ nỹ hỹn ẽg mỹ ti kej ti nón mũ', tá', pó tỹ nĩfe ên ti?” he mũ. ⁴ Fag tỹ tá junjun mũ ra ti kej nĩfe tóg nor nĩ nĩ. Pó mág ên tóg tĩn kỹ nĩ nĩ.

⁵ Kỹ fag tóg ti kej kã ra ge mũ sir. Kã táfag tóg kyrũ vég mũ. Kur kupri tu kỹ tóg ẽg pẽgja tá nĩ nĩ. Kỹ fag tóg ti kamẽg mũ. ⁶ Kỹ kyrũ ên tóg fag mỹ: “vênh mỹ' he tũg,” he mũ. “Ajag hỹn *Jesus* jãvãnh mũ, *Nazaré* tá ke ti, ag tỹ krunch to ùn sãg mũ ên ti. Rĩr ti jẽ nĩ, tag ki ti tũ nĩ ha. Ag tỹ ti fi jan hã vễ ha,” he tóg. ⁷ “Kur *Pedro* ag mỹ tónh mũ jẽg, ti mré mũ tĩ kar ag mỹ ke gé. Ag mỹ: ajag jãmĩ tóg tĩg mũ nẽji, *Galiléia* ra, hem nĩ. Tá ajag ti venh mũ, hã kỹ tóg ajag mỹ tó ja nĩ, hem nĩ,” he tóg.

⁸ Kỹ fag tóg ti kej tá fũrũrũn kãpa mũ. Pétẽ fag tóg mũ mũ sir, fag mỹ e tĩn kỹ, fag tỹ jũrũn ke kỹ. Fag pijé ù mỹ nén ù tó mũ mỹr', fag kanẽ jur kỹ.

Maria Madalena fi tỹ ti ve

(*Mt 28.9-10; Jo 20.11-18*)

⁹ *Semana* kurã ve ên ki *Jesus* tóg ti rĩr mãn kỹ, kusãg ki *Maria Madalena* fi mỹ vênh ven vén mũ, ti tỹ ùn ki vễjagrẽ kórég tỹ 7 (ke) pan ja ên fi mỹ. ¹⁰ Kỹ fi tóg ti mré ke ag mỹ tónh tĩ mũ, ag fe kaj nỹtĩn kỹ, ag kygfỹ' hen kỹ. ¹¹ Hã ra ag tóg fi vĩ kri nĩm tũ nĩ.

Ùn régre ag tỹ ti ve

(*Lc 24.13-35*)

¹² Kar kỹ *Jesus* tóg ùn régre ag mỹ vênh ven mũ gé sir. Ag mũ ra ag tóg ẽpry kri ti vég mũ. Ag mỹ tóg vễsỹ ùn kỹ tĩ nĩ. ¹³ Kỹ ag tóg vỹnvỹn ke kỹ ti mré ke ag mỹ tó mũ gé sir. Hã ra ag tóg ag vĩ kri fig tũ nĩ gé.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ vênh ven

(*Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8*)

¹⁴ Vãhã tóg ù tỹ 11 (ke) ag mỹ vênh ven mũ gé, ag pin kỹ, ag jẽg nỹtĩ ra. Kỹ tóg ag mỹ vĩ tar han kỹ: “ajag ne tóg ù tỹ inh rĩr mãn vég mũ ên fag fi vĩ kri nĩm ja tũ nĩ,” he mũ.

¹⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ga kri mũ kỹ ẽmã kar mĩ vênh vĩ sér kãmén nĩ, Topẽ tỹ há kar ag mỹ,” he mũ. ¹⁶ “Ù tỹ ajag vĩ kri fig mũ ên ag vỹ krenkren ke mũ, fag ke gé, ù tỹ inh ki ge kỹ kygpe kỹ nỹtĩ ên ag,” he tóg. “Hã ra ù tỹ kri fig tũ ên vỹ kren ke tũ nĩ, ù tỹ inh ki rã tũ ên,” he tóg. ¹⁷ “Ù tỹ inh ki ge mũ ên ag vỹ *milagre* venh ke mũ, fag ke gé,” he tóg. “Vễjagrẽ kórég pan jé ag tóg ke mũ, ijkre tỹ. Ùn vĩ ù ag vĩ tó jé ag tóg ke mũ,” he tóg. ¹⁸ “Ag tỹ kejẽn pỹn kãgmĩg mũ ra, *veneno* kron mũ ra tóg, ag tỹ hẽ ri kenh ke tũ nĩ,” he tóg. “Ùn kagyga ag mẽgmẽ jé ag tóg ke mũ gé, ag nĩgé tỹ, kỹ ag tóg sir krenkren ke mũ, fag ke gé” he tóg.

Jesus tỹ ti jóg ra tĩg

(*Lc 24.50-53; Hk 1.9-11*)

¹⁹ Kar kỹ *Jesus* tóg kanhkã ra tãpry mũ sir, kỹ tóg tá jun kỹ Topẽ pẽgja tá nĩ mũ. ²⁰ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ẽmã kar mĩ mũ mũ sir. Vênh vĩ sér ên tugtó ag tóg mũ sir. Kỹ ẽg *Senhor* tóg ag tar han tĩ nĩ. Ag vĩ kóm tóg ẽg tỹ nén han vãnh ên hynhan mũ. Hã vễ.

LUCAS Tÿ RÁ

¹ Lucas tÿ rá vē. Sÿ ā mÿ rán vē, *Teófilo*'. Ū tÿ hēn ri ke ag tóg *Jesus* káme rán huri. ² Ū tÿ ti vég mÿ ag tóg ēg mÿ ti kāmén ja nĭgtĭ, ū tÿ ti vĭ tó tĭ ag, ū tÿ ti mré mÿ ja ēn ag. ³ Ge ra sóg vāhā rán ke to jykrén mÿ gé, ha mē. *Jesus* káme mē kán inh, ti mur mré hā. Ūn e ag ki sóg jēmē. Hā kÿ sóg komēr hā ā mÿ ti káme rán kán sór mÿ.

Tÿ ā tóg pā'i mág nĭ, *Teófilo*'. ⁴ *Jesus* káme mē ā huri. Sÿ ā mÿ rán mÿ tag tugnÿm nĭ. Ki hā ke ti nĭ, ha vem nĭ.

João Batista mur ke tó

⁵ Kejēn *Herodes* tóg tÿ *Israel* ag pā'i mág nĭ, ga tÿ *Judéia* tá. Ēn kā Topē tū ki rĭr tĭ tÿ *Zacarias* tóg nĭ nĭ. Ti jógjóg ve jijin hā vÿ: *Abias*, he mÿ. *Arão* krē'krē ū vē. Ti prū fi jijin hā vÿ: *Isabel*, he mÿ. *Arão* krē'krē fi vē gé. ⁶ Ēn fag vÿ Topē jykre hā han tĭ. Kygnē sór tū fag nĭgtĭ. Hā kÿ fag tóg Topē mÿ há nÿtĭ. ⁷ Hā ra fag tóg krē tū nÿtĭ. Kurĭ fi tóg nĭ, *Isabel* fi. Kÿ fag tóg krē tū nÿtĭ ki kófa nÿtĭ ha.

⁸ Kejēn tóg *Zacarias* tÿ Topē tū ki rĭr tĭg ke pētēm mÿ sir. Kÿ tóg *Jerusalém* ra tĭ mÿ, ti tÿ tá ū ag mré Topē tū ki rĭr jé. Tá ag tóg *sorteio* han tĭ, ag tÿ ū tÿ Topē mÿ nén ger há pūn ke mÿ ēn ve jé. ⁹ Ag tÿ to joga he kÿ tóg *Zacarias* hā ki kutē mÿ sir. Kÿ tóg Topē ĩn kā ra rā mÿ, ti mÿ nén ger há ēn pūn jé. ¹⁰ Hā ra vēnh kar tóg Topē mré vēmén nÿtĭ nĭ, re tá, ti tÿ Topē mÿ pūn mÿ jāvo.

¹¹ Vāhā Topē tÿ jēnē jafā vÿ, ti mÿ vēnh ven mÿ. Topē mÿ nén ger há pūn jafā pēgja tá tóg jē nĭ. ¹² Ti tÿ ti ve kÿ tóg jūrūn ke mÿ. Ti mÿ tóg e tĭ, ti tÿ ti ven kÿ. ¹³ Hā ra tóg ti mÿ: “inh kamēg tūg nĭ,” he mÿ. “Topē vÿ ā vĭ ēn mē, kÿ tóg ā mÿ han ke mÿ ha. Ā prū fi kufyg jé ā tóg ke mÿ, *Isabel* fi. vÿ kósin ke mÿ. Fi tÿ ti ve kÿ tóg gré nÿnh mÿ. Kÿ ā tÿ ti jijin kÿ ti mÿ: *João*, hem nĭ,” he tóg. ¹⁴ “Kÿ tóg ā mÿ sér tĭnh mÿ. Ā fe tóg mrin kenh mÿ. Ū tÿ hēn ri ke ag mÿ tóg há tĭnh mÿ gé, fi tÿ ti ven kÿ. ¹⁵ Topē vÿ ti tÿ ūn mág han ke mÿ. *Vinho* kron ke tū tóg nĭ. Goj fa kron ke tū ti nĭ gé, nén ū fa kar ti. Topē kuprĭg

vÿ tÿ ti jagrē nĭnh mÿ, fi tÿ ver ti vég tū hā ra. ¹⁶ *Israel* ag mÿ tóg Topē vĭ tónh mÿ, kÿ ū tÿ hēn ri ke ag vÿ ti vĭ mē kÿ, kri fi kÿ, ag jykre pāno tovānh ke mÿ, Topē jykre kuryj hā han jé, fag ke gé. ¹⁷ Ēg *Senhor* jo tóg tĭg ke mÿ gé. Vāsÿ Topē vĭ tó tĭ tÿ *Elias* jykre han jé tóg ke mÿ. *Elias* vÿ Topē kuprĭg tÿ jagrē ja nĭgtĭ. Ēn ri ke han jé tóg ke mÿ. Ti tÿ ag jyvēn kÿ ag panh tóg ag krē mré vējykre pir han ke mÿ. Topē mÿ tóg ag jykre tÿ há' hēnh ke mÿ, *Cristo* kātĭg ken jo, ā kósin tag ti,” he tóg, Topē tÿ jēnē jafā ti, *Zacarias* mÿ.

¹⁸ Kÿ tóg ti mÿ: “hā ra sóg kófa nĭ ha. Kar inh prū fi tóg kófa nĭ ha ke gé. Kÿ ēg mÿ tá krÿg mÿ vÿ?” he mÿ. ¹⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “tÿ sóg *Gabriel* nĭ,” he mÿ. “Topē nĭgia tá inh jēgtĭ. Hā ra tóg inh jēnē, sÿ ā mÿ vēnh vĭ sér tag tó jé,” he tóg. ²⁰ “Ha vé, vĭ vānh nĭ jé ā tóg ke mÿ ha, ha vem nĭ. Vĭ vānh nĭ ki ā tóg isÿ ā mÿ nén tó mÿ tag kurā ēn pētēm ke mÿ. Ā hā ne tóg sÿ ā mÿ nén tó mÿ tag kri fig tū nĭ'. Ti kurā ki ā tóg venh mÿ,” he tóg.

²¹ Hā ra vēnh kar ēn tóg re tá ti jāvānh nÿtĭ nĭ. Ag mÿ tóg e tĭ, ti tÿ Topē ĩn kā tá kākutē vānh han kÿ. ²² Vāhā tóg kākutē mÿ. Hā ra tóg vĭ vānh jē sir. Kÿ tóg ag mÿ kāgran mÿ, ti nĭgé tÿ. Hā ki ag tóg ki kanhrān mÿ sir, ti tÿ Topē ĩn kā tá nén nē ve ja ēn ki.

²³ Ti vĭ vānh nĭ hā ra tóg ti tÿ Topē tū ki rĭr ēn fĭn rām mÿ sir. Kar kÿ tóg ti ĩn ra tĭ mÿ sir. ²⁴ Kejēn ti prū fi tóg kufyg mÿ sir, *Isabel* fi. Kÿ fi tóg kysā tÿ 5 (ke) ki hē kā tá tĭ tū nĭ, fi mÿ sér tĭn kÿ. ²⁵ “Topē hā ne inh jagāgtān',” he fi tóg. “Inh ve tóg, kÿ tóg inh mÿ'āg tÿ tū' hé. Inh kurĭ to fag tóg: Topē hÿn fi to kórég nĭ, he ja nĭgtĭ. Hā ra tóg fag vĭ tÿ tū' hé,” he fi tóg mÿ.

Jesus mur ke tó

²⁶ *Isabel* fi kufy nĭ ki kysā tÿ 6 (ke) vē sir. Kÿ Topē vÿ ti tÿ jēnē jafā tÿ *Gabriel* jēnē mǎn mÿ, ti tÿ *Jesus* mur ke tónh tĭg jé. Kÿ tóg ga tÿ *Galiléia* ra tĭ mÿ, ēmā tÿ *Nazaré* ra. ²⁷ Tá tytāg ū fi tóg nĭ nĭ. Ūn mén ja tū fi vē. Fi jiji hā vÿ: *Maria*, he mÿ. Fi mén ke vÿ tÿ *José* nĭ. *Davi* krē'krē ū vē, *José* ti. ²⁸ Fi hā mÿ tóg vēnh ven mÿ sir. Kÿ tóg fi mÿ: “ā mÿ há?” he mÿ. “Topē vÿ ā jagāgtān, kÿ tóg ā ve há han mÿ,” he tóg mÿ. ²⁹ Fi tÿ ti ve kÿ fi tóg

jürün ke mũ. Ti vĩ tóg fi mĩ e tí. “Ti tỹ ne tó nẽ, hỹn?” he fi tóg mũ.

³⁰ Kĩ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg fi mỹ: “inh kamẽg tũg ra,” he mũ. “Topẽ vĩ ã jagãgtãn mỹr,” he tóg. ³¹ “Ha vé, kufyg jé ã tóg ke mũ. Kĩ ã tóg kósin ke mũ. ã tỹ ti jijin kĩ ti mỹ: *Jesus*, hem nĩ. ³² Tỹ tóg ùn mág jẽnẽ ke mũ. Kĩ ag tóg ti to: ù tỹ kynhmỹ nĩ ã kósin vẽ, henh ke mũ. Ëg jóg tỹ Topẽ vĩ, ti tỹ pã'i mág han ke mũ, vãsỹ ti jógjóg ve tỹ *Daví* jẽgja kã. ³³ Kĩ tóg tỹ pã'i mág nĩnh mũ sir, *Jacó* krẽ kar to. Ti tỹ tỹ pã'i mág nĩ tag vĩ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg.

³⁴ Kĩ fi tóg ti mỹ: “hã ra sóg ù mré nỹ ja tũ nĩ ver;” he mũ. “Kĩ inh hẽ ri kenh mũ?” he fi tóg, ti mỹ. ³⁵ Kĩ tóg fi mỹ: “Topẽ kuprĩg vĩ ã kri tĩnh ke mũ, ti kãnhvẽg ti,” he mũ, “kĩ tóg ti jykre tỹ ã kósin ti han ke mũ. Hã kĩ ag tóg ti to: Topẽ kósin vẽ, henh ke mũ. ³⁶ Ha vé, ã mré ke tỹ *Isabel* fi vĩ kufy nĩ ha, fi kófa ra. Kysã tỹ 6 (ke) han fi tóg huri, kufy nĩ ki. Fi to ãjag tóg: kurĩ fi tóg nĩ, he tí vẽ, hã ra fi tóg kufy nĩ ha. ³⁷ Topẽ hã ne nén kar han há nĩ'. Hã kĩ tóg isỹ ã mỹ tó mũ tag han ke mũ gé,” he tóg. ³⁸ Kĩ fi tóg ti mỹ: “tỹ sóg Topẽ mỹ rãnhraj tí fi nĩ,” he mũ. “Kĩ tóg inh mỹ há tí, ã tỹ inh mỹ tó mũ tag ti,” he fi tóg. Kĩ tóg tí mũ sir, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ti.

Maria fi tỹ Isabel fi venh tĩg

³⁹ Ti tĩg kar kĩ fi tóg fũrũn tí mũ sir, *Isabel* fi jamã ra. Ga tỹ *Judéia* tá pãnonh e ãn tá tóg nĩ. ⁴⁰ Fi tỹ *Zacarias* ãn tá jun kĩ fi tóg fi mỹ: “ã mỹ há?” he mũ. ⁴¹ Fi tỹ fi vĩ mẽ kĩ fi kósin tóg fi kã ki vo mũ. Kĩ Topẽ kuprĩg vĩ fi krĩn mũ. ⁴² Kĩ fi tóg jamã hára *Maria* fi mỹ: “Topẽ vĩ ã ve há han, fag kar kã mĩ tóg ã kuprẽg,” he mũ. “Kĩ Topẽ vĩ ã kósin ve há han mũ gé, ã tỹ ùn venh ke mũ tag ti. ⁴³ Inh *Senhor* mỹnh fi hã ne tóg inh venh kãtĩ mũ', kĩ tóg inh mỹ sér pẽ tí,” he fi tóg. ⁴⁴ “Ha vé, isỹ ã vĩ mẽ kĩ inh kósin tóg inh kã ki vo mũ. Ti mỹ tóg sér tí. ⁴⁵ ã hã ne tóg Topẽ vĩ kri fi', ti tỹ ã mỹ vẽnẽ vĩ jẽnẽn kĩ. Hã kĩ tóg ã ve há han. Kĩ ã tóg venh ke mũ, ti tỹ ã mỹ nén tó ja ti,” he fi tóg, *Isabel* fi, *Maria* fi mỹ.

Maria fi jãn

⁴⁶ Kĩ *Maria* fi tóg: “Topẽ mỹ sóg vĩ há han ke mũ gé,” he mũ. “Inh mỹ tóg tỹ ùn mág

nĩ, ãg *Senhor* ti. ⁴⁷ Kĩ inh fe tóg mrin ke mũ, isỹ tỹ Topẽ tũ nĩn kĩ, isỹ tỹ ãg kren han tí ãn tũ nĩn kĩ. ⁴⁸ Inh ki tóg ãvãnh mỹr. Tỹ sóg ti mỹ rãnhraj tí fi nĩ. Inh pijé tỹ ùn mág fi nĩ', hã ra tóg inh ki ãvãnh. Kĩ vẽnẽ kar tóg iso: Topẽ vĩ fi ve há han, henh ke mũ. ⁴⁹ Topẽ hã ne inh mỹ ãg tỹ nén ve vãnh han', ti tar nĩn kĩ, hã kĩ tóg inh mỹ ti tỹ nén tó ja tag han. Jykre kuryj ti nĩ, Topẽ ti, kĩ ti jiji tóg ãg mỹ mẽ há tí. ⁵⁰ Ëg jagãgtãn tóg tí, ãg jógjóg ve ag, ãg han mũ fag, ãg krẽ ke gé. ù tỹ ti vĩ kri fig mũ kar jagãgtãn tóg nĩgtĩ mỹr, ha mẽ. ⁵¹ Jykre e tóg nĩ, kĩ tóg ãg tỹ nén han vãnh hynhan tí. ù tỹ: vêsóg ki inh nén kar han tí, he mũ ãn ag jykre tỹ tóg tũ' henh ke mũ,” he fi tóg. ⁵² “Pã'i mág ag tỹ tóg ùn kãsir han tí. Kĩ tóg ùn kãsir ag tỹ ùn mág han tí. ⁵³ ùn jagtar ag mỹ tóg nén ù há kar vin tí, ù tỹ ti vĩ mẽ sór mũ ãn ag kar mỹ. ùn riko ag mỹ tóg: ha mũ jẽg, he tí. Kĩ tóg ag mỹ nén ù nĩm tũ nĩgtĩ, kĩ ag tóg jagtar nỹtĩ ha, ù tỹ ti vĩ mẽ jãvãnh ãn ag, fag ke gé. ⁵⁴ *Israel* ag jagãgtãn tóg mũ, ti mỹ rãnhraj tí ag, ti tỹ vãsỹ ag jagãgtãn ke ãn to jykren kĩ. Ëg hã vẽ, ãg jagãgtãn tóg. ⁵⁵ Ëg jógjóg ve ag mỹ tóg ti tỹ ãg jagãgtãn ke tó ja nĩgtĩ, *Abraão* mỹ, ti krẽ'krẽ ag mỹ ke gé. Kĩ tóg vãhã ti vĩ ãn to jykren kĩ han mũ, ti tỹ vãsỹ nén tó ja ãn ti. Hã kĩ ti tỹ ãg jagãgtãn ke ãn tóg tũ' henh ke tũ nĩ,” he fi tóg, Topẽ mỹ vĩ há han kĩ.

⁵⁶ Kĩ fi tóg *Isabel* fi mré kysã tãgtũ han mũ sir. Kar kĩ fi tóg fi jamã ra vỹn ke mũ sir.

João Batista mur

⁵⁷ Fi tĩg kar kĩ *Isabel* fi tóg kejẽn fi kósin venh ke kurã tá krỹg mũ sir. Kĩ fi tóg vég mũ. Hã ra tóg gré nỹ. ⁵⁸ Kĩ fi rã nỹtĩ fag vĩ ti vég mũ gé, fi kãnhkã fag ke gé. Topẽ tỹ fi jagãgtãn mẽg fag tóg mũ. Kĩ fag tóg fi mré fi kósin to mỹ sér nỹtĩ sir.

⁵⁹ Ti mur kar kĩ kurã tỹ 8 (ke) ki ag tóg ti gré fãr junun kym kãmũ mũ. Kĩ ag tóg ti panh jiji tỹ ti jijin sór mũ, hã vĩ: *Zacarias*, he mũ. ⁶⁰ Hã ra ti mỹnh fi tóg: “vó,” he mũ. “*João* vẽ,” he fi tóg mũ. ⁶¹ Kĩ ag tóg fi mỹ: “ã kãnhkã jiji tũ vẽ hã ra,” he mũ. ⁶² Kĩ ag tóg ti panh ki jẽmẽg mũ. Ag nĩgé tỹ ag tóg ti mỹ: “tĩ jiji hỹn hẽ ri kenh mũ?” he mũ. ⁶³ Kĩ tóg ag mỹ ki rán jafã to vĩ mũ. Kĩ tóg ki rán kĩ:

“ti jijin hã vỹ: *João*, he mũ,” he mũ. Kĩ tóg ag mỹ e tĩ sir. ⁶⁴ Kĩ tóg vãhã vĩ há' he mãn mũ sir. Kĩ tóg Topẽ mỹ vĩ há han mũ, ti mỹ sér tĩn kỹ.

⁶⁵ Kĩ fag rã nỹtĩ kar vỹ kamẽg mũ. Vẽnh kar tỹ vẽnĩ vĩ ẽn tỹ vẽnĩn kỹ tóg, ga tỹ *Judéia* mĩ vẽnĩ kar kri rũm mũ. ⁶⁶ “Gĩr tag hỹn hẽ ri kenh mũ?” he fag tóg mũ. Topẽ tỹ ti ki rĩr há han tóg ve há tĩ, hã kỹ tóg fag mỹ e tĩ.

Zacarias tỹ Topẽ mỹ vĩ há han

⁶⁷ Kĩ Topẽ kuprĩg vỹ ti panh tỹ *Zacarias* krĩn mũ, kỹ tóg: ⁶⁸ “tỹ ti ùn mág jẽ, ẽg *povo* tỹ *Israel* kri, ẽg *Senhor* ti, hã vỹ: Topẽ, he mũ. Ẽg ki tóg ẽvãnh nĩgtĩ, ti tỹ ti tũ ag krenkren han jẽ. Ẽg hã vỹ tỹ ti tũ nỹtĩ,” he tóg. ⁶⁹ “Ti mỹ rãnrãj tĩ tỹ *Davi* krẽ'krẽ ag kã ùn pir ẽn vỹ ẽg krenkren han ke mũ, ẽg tỹ ti vĩ jẽmẽn kỹ. Ùn mág pẽ vẽ, *Davi* krẽ'krẽ ẽn ti. Topẽ tỹ ẽg mỹ nén han mũn hã vẽ. ⁷⁰ Hã kỹ tóg vãsỹ tó ja nĩ. Ti vĩ tó tĩ ag vỹ tag tugtó ja nĩgtĩ, ti tũ ẽn ag. ⁷¹ Û tỹ hẽn ri ke ag vỹ ẽg kókén sór mũgtĩ, hã ra tóg ag jo ẽg krenkren han mũ, ù tỹ ẽg to kórég tãvĩ nỹtĩ ag jo. ⁷² Topẽ tỹ ẽg jógjóg ve ag mỹ tó ja ẽn han ja tóg nĩ, ẽg jagãgtãn kỹ. Ag mré tóg vỹjyre han ja nĩ, kỹ tóg vãhã ẽn ki króm mũ sir. ⁷³ Ẽg jógjóg ve tỹ *Abraão* mỹ tóg: ⁷⁴ “ã krẽ'krẽ ag krenkren han jẽ sóg ke mũ, ù tỹ ag kókén sór mũ ag jo, ha vem nĩ,” he ja nĩ. “Sỹ ag krenkren han kỹ ag tóg sir jatun mỹ isũ han ke mũ, mũmẽg tũ nĩn kỹ,” he ja tóg nĩgtĩ. ⁷⁵ “Nén ù vẽnĩ mỹ han ke tũ ag tóg nĩ, kurã kãtĩg ke mũ ẽn kã. Ag tỹ ga kri mũn kỹ ag tóg vỹjyre kuryj tãvĩ han ke mũ, isũ han kỹ. Kurã kar ki ag tóg sir inh jykre hã han ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ ti, *Abraão* mỹ,” he tóg, *Zacarias* ti.

⁷⁶ Kĩ tóg ti kósin mỹ: “ha mẽ!” he mũ. “Sĩ ã tóg nĩ ver. Û tỹ kynhmỹ nĩ ẽn vĩ tó jẽ ã tóg ke mũ, kỹ ag tóg ã to: Topẽ vĩ tó tĩ vẽ, henh ke mũ. Ẽg *Senhor* jo ã tóg tĩnh mũ, ã tỹ vẽnĩ kar mỹ Topẽ vĩ tó jẽ, kỹ ã tóg ti japry kure ri ke han ke mũ,” he tóg. ⁷⁷ “Ag kanhrãn jẽ ã tóg ke mũ, Topẽ tỹ ẽg krenkren han sór ẽn to. Ẽg tỹ ti vĩ mranh tỹ tóg ẽg mỹ vẽnĩ pãte fón ke mũ, hã ki tóg ẽg krenkren han ke mũ, Topẽ ti,” he tóg. ⁷⁸ “Topẽ tỹ ẽg jagãgtãn hã vẽ, ti tỹ ẽg to há tãvĩ nĩn kỹ. Ẽg ve jẽ tóg kãtĩg ke mũ, kỹ tóg rã tỹ jun ke ri ke nĩ, *Cristo* mur

ke ti. ⁷⁹ Ẽg tỹ ti ki kãgtĩg nỹtĩn kỹ tóg ẽg mỹ kuty ri ke nĩ. Hã ra tóg ti kãtĩg kỹ ẽg mỹ kurã han mũ. Kĩ tóg ẽg mỹ ti japry ven ke mũ. *Jagma* mũn kỹ ẽg tóg ti jykre kusa venh ke mũ,” he tóg, ti kósin mỹ.

⁸⁰ *Zacarias* fag tỹ *João* ve jan hã vẽ, fag tỹ kófa nỹtĩ ra. Kĩ tóg fag mỹ mog mũ sir. Tar tóg jẽ sir. Krĩ há tóg nĩ gé. Kĩ tóg ẽmã tũ mĩ tĩ mũ ver, ti tỹ *povo* tỹ *Israel* ag mỹ Topẽ vĩ kãmén ke jo.

2

Jesus mur (*Mt 1.18-25*)

¹ *João* mur kar kỹ ga kri pã'i mág tỹ *Augusto* vỹ kejẽn vẽnĩ vĩ jẽnẽg mũ, vẽnĩ kar tỹ ag jiji rãnrãn mũ jẽ. Ti ga ki ke kar ag mỹ tóg vẽnĩ vĩ ẽn jẽnẽg mũ. ² Ag tỹ vãhã vỹjyre tag han. *Cirênio* vỹ tỹ ga tỹ *Síria* kri pã'i tỹ *governador* nĩ, *Augusto* tỹ vẽnĩ vĩ jẽnẽg mũ ẽn kã. ³ Kỹ ag tóg mũ kãn mũ, ag jógjóg ve ag jamã ja ẽn ra, ag tỹ tá ag jiji rãnrãn jẽ.

⁴⁻⁵ Kỹ *José* tóg tĩ mũ gé, ti prũnh ke fi mré, *Maria* fi. Ẽmã tỹ *Nazaré* tá fag tóg pa mũ. Kỹ fag tóg ga tỹ *Judéia* ra mũ mũ, ẽmã tỹ *Belém* ra, *Davi* jamã ja ra. *Davi* krẽ'krẽ vẽ, *José* ti. Kỹ ti prũnh ke fi vỹ ti mré tĩ mũ, hã ra fi tóg kufy jagy nĩ. ⁶ Fag tỹ tá nỹtĩ ki fi tóg fi kurã pêtẽm mũ. ⁷ Kỹ fi tóg fi kósin vэг mũ sir. Gré ti nỹ, fi kósin ve tag ti. Kỹ fi tóg ti pãg kỹ koso kã kã ti fig mũ. Đn vỹ funfór nỹtĩ, hã kỹ fag tóg vẽnĩ mẽg jo ãn krẽm nỹtĩ ja nĩgtĩ.

Mé ki rĩr tĩ ag

⁸ Kuty ẽn kã ù tỹ mé ki rĩr tĩ ag vỹ ag japỹ tá ag mẽg ki rĩr nỹtĩ. ⁹ Hã ra vãhã Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vỹ ag mỹ vẽnĩ ven mũ, kanhkã tá. Topẽ tỹ jẽngrẽ vỹ ag kri rũm ke mũ. Kỹ ag tóg kamẽg kỹ jũrũn ke mũ sir. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “inh kamẽg tũg ra,” he mũ. “Isỹ ãjag mỹ vẽnĩ vĩ há tónh ke vẽ, kỹ tóg ãjag mỹ sér tĩnh mũ. Kỹ vẽnĩ kar vỹ mẽnĩ ke mũ gé, *povo* kar, kỹ ag fe tóg mrin kenh mũ sir. ¹¹ ãjag krenkren han tĩ vỹ ùri mur, hã vỹ: *Cristo*, he mũ. *Davi* jamã ja tá tóg mur. Tỹ tóg ẽg *Senhor* nĩ ha mỹr. ¹² Ha mũ jẽg, ãjag tỹ gĩr ẽn ve jẽ. Koso kã kã tóg pãg kỹ nỹ nĩ. Hã ki ãjag tóg ti ki kanhró nỹtĩnh mũ,” he tóg ag mỹ.

¹³ Kÿ ù tÿ hên ri ke ag vÿ vâhã vênh ven mÿ sir, kanhkã tá. Ën ag vÿ Topê mÿ vÿ há han mÿ. ¹⁴ “Topê vÿ tÿ ùn mág pē nÿ,” he ag tóg mÿ. “Kynhmÿ ti nÿ, vênh kar kãfór ti nÿ. Kÿ ãprã ke ag vÿ jatun mÿ nÿtÿ, ag krÿ kusa tÿn kÿ, Topê tÿ ù to há ag, fag mré hã,” he ag tóg mÿ. ¹⁵ Kar ag tóg tÿ' he mÿ sir, ag tÿ kanhkã ra mÿn kÿ.

Ag tÿ tÿ' he kar kÿ ag tóg jagnē mÿ: “mÿ nÿ, ãg tÿ ti ve jé. Ëg *Senhor* hã ne tóg ãg mÿ vênh vÿ jênē,” he mÿ. ¹⁶ Kÿ ag tóg fÿrÿnrÿn mÿ mÿ sir. Ag tÿ tá junjun kÿ ag tóg *Maria* fi vég mÿ, *José* ti ke gé, gÿr sÿ ti ke gé. Koso kã kã tóg pãg kÿ nÿ nÿ. ¹⁷ Hã kÿ ag tóg vênh kar mÿ kãmén mÿ. ¹⁸ Kÿ tóg ag kar mÿ e tÿ sir, ge ra tóg ag mÿ sér tÿ. ¹⁹ Kÿ *Maria* fi tóg to jykrén mÿ gé sir. Fi pijé kã jatun mÿ', to jykrén tãvÿ han fi tóg nÿ nÿ.

²⁰ Kÿ ag tóg sir ag mæg to vÿnvÿn ke mÿ gé. Topê mÿ ag tóg vÿ há han mÿ. “Ti hã ne tóg ãg mÿ ti tÿ jëgnē jafã ag tÿ vênh vÿ jênē ja nÿ', hã kÿ ãg tóg vé,” he ag tóg mÿ sir.

Fag tÿ Jesus jijin

²¹ Kar kurã tÿ 8 (ke) vÿ tÿg mÿ. Kÿ tóg gÿr sÿ ãn gré fár junun kym ke kurã pétēm mÿ sir. Kÿ fag tóg ti jijin kÿ ti mÿ: *Jesus*, he mÿ. Topê tÿ jênē jafã vÿ ti jiji tag tó ja nÿ, ti mÿnh fi tÿ ver ti tÿ kufyg tÿ ki.

Fag tÿ Topê mÿ Jesus ven

²² Kurã tÿ 40 (ke) tÿg kÿ fi vãkre tóg tÿ' he mÿ. *Moisés* vÿ vãsÿ *Judeu* ag mÿ vÿjykre tag rán ja nÿ, fag tÿ gÿr ve kar kÿ vênh kykÿnh ke ti. ²³ Topê vÿ ki tag vÿ rán kÿ nÿ gé, hã vÿ: “*Judeu* fag kósin ve tÿ gré nÿn kÿ tóg tÿ ãg Jóg Mág tÿ Topê tÿ nÿ,” he mÿ. ²⁴ Hã kÿ *José* fag tóg Topê mÿ fag kósin ve ven sór mÿ gé. Ti mÿ fag tóg nén ù pÿn sór mÿ, hã vÿ: sórãg régre, ke tÿ nÿ kÿ ton régre, he mÿ.

Hã jé fag tóg Jerusalém ra mÿ mÿ.

²⁵ Hã ra *Jerusalém* tá ù tóg nÿ nÿ, ti jiji hã vÿ: *Simeão*, he mÿ. ùn jykre kuryj vë. Topê kamæg tóg tÿ, ti kuprÿg tÿ tóg jagrē nÿ. Ti tÿ *Israel* ag krenkren han ke mÿ ãn jãvãnh tóg tÿgtÿ. ²⁶ Kÿ Topê kuprÿg vÿ ti mÿ: “*Cristo* ve jé ã tóg ke mÿ, ã ter ke to hã, Topê tÿ ti jênēn kÿ,” he ja nÿgtÿ.

²⁷ Topê kuprÿg tÿ ti krÿn kÿ tóg kejēn Topê ãn ra tÿ mÿ. Ti tÿ tá jē ra fag tóg *Jesus*

va kãmÿ mÿ, fag tÿ Topê mÿ sórãg pÿn jé. ²⁸ *Simeão* tÿ fag ve kÿ tóg *Jesus* vãg mÿ sir, kÿ tóg ti to Topê mÿ vÿ há han mÿ. ²⁹ “Ëg Jóg Mág,” he tóg. “Vãhã ã tóg inh jé prēr ke mÿ, kÿ sóg jatun mÿ tÿg ke mÿ ha. ã tÿ inh mÿ nén tó jan han ã tóg huri,” he tóg. ³⁰ “Û tÿ ãg krenkren han ke mÿ tag ti ve inh huri, *Cristo* ti. ³¹ Vênh kar mÿ ã tóg ã tÿ ãg krenkren han ke mÿ tag ven huri. ³² Kÿ tóg ãg mÿ jëngrē ri ke nÿ. Kÿ *povo* kar vÿ ti jëngrē tag venh ke mÿ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé. Ëg *povo* tÿ *Israel* tÿ ã tóg ùn mág han huri,” he tóg, *Simeão* ti, Topê mÿ.

³³ Kÿ *Jesus* mÿnh fag vÿ ti vÿ mæg mÿ, kÿ tóg fag mÿ e tÿ, ti tÿ *Jesus* to nén tó mÿ ãn ti.

³⁴ Kÿ *Simeão* vÿ fag mÿ vÿ há han mÿ gé. “Topê vÿ ãjag ve há han mÿ,” he tóg. Kÿ tóg fi mÿ: “ha vé, *Israel* tÿ hên ri ke ag vÿ ti tigrÿn mÿ há han ke mÿ, jãvo ù tÿ hên ri ke ag vÿ ti tigrÿn mÿ kónãnh ke mÿ gé. Kÿ ag tóg ti kato vÿnh ke mÿ gé, Topê tÿ ti jênēg mÿ ra,” he mÿ. ³⁵ “Kÿ ã tóg ti tigrÿn vësÿrénh ke mÿ,” he tóg fi mÿ. “Kÿ tóg rógro tÿ ã fe tÿ gynh ke ri ke nÿnh mÿ, ã vësÿrénh ke ti,” he tóg.

³⁶ Kÿ ù fi tóg tá nÿ gé, fi jiji hã vÿ: *Ana*, he mÿ. Topê vÿ tó tÿ ù fi vë. *Fanuel* kósin fi vë. Kÿ fi jógjóg ve vÿ tÿ *Aser* nÿ. Kófa pē fi nÿ ha. Fi tÿ fi mén mré prÿg tÿ 7 (ke) han kar kÿ tóg ter ja nÿ. ³⁷ Kÿ fi tóg vãhã prÿg tÿ 84 (ke) han mÿ sir, mén tÿ nÿ ki. Kurã kar ki fi tóg Topê ãn hã krēm nÿgtÿ. Tá fi tóg Topê tÿ han nÿgtÿ. Ti mré fi tóg vēmén tÿ, nén ù ko mē kã. ³⁸ Ën fi vÿ *Simeão* tÿ Topê ãn krēm *Jesus* va jē ra: “inh mÿ tóg há tÿ, sÿ ti ven kÿ,” he mÿ gé, Topê mÿ. Kar kÿ fi tóg vênh kar mÿ gÿr sÿ ãn kãmén mÿ, ùn krenkren sór mÿ ag mÿ, *Jerusalém* tá.

Fag tÿ Nazaré ra vÿnvÿn ke

³⁹ Kÿ fag tóg *Moisés* tÿ vênh kykÿnh to nén rán ja ãn han kãnh mÿ sir. Kar kÿ fag tóg sir fag jamã ra vÿnvÿn ke mÿ, *Nazaré* ra. ⁴⁰ Kÿ gÿr tóg mog mÿ sir. Komēr hã tóg tar jē sir. Kÿ tóg vênh kanhrãnh há han mÿ. Topê vÿ ti ve há han mÿ gé.

Jesus tÿ ti pir mÿ Topê ãn tá nÿ

⁴¹ Prÿg kar ki fag tóg *Jerusalém* ra mÿ tÿ, fénhta tÿ *Páscoa* ve jé. Fag jykre vë. ⁴² *Jesus*

tỹ 12 (ke) anos han kỹ tóg fag mré tĩ mũ gé. ⁴³Fénhta tỹ tũ' hen kỹ fag tóg vỹnvỹn ke mũ. Hã ra tóg *Jerusalém* tá nĩ nĩ. ⁴⁴Fag tỹ ti vég tũ nĩn kỹ fag tóg: “ti hỹn ãg jo vyr, ãg mré kãmũ mũ fag mré,” he mũ. Kỹ fag tóg kurã ãn ki mũ mũ, jatun mỹ. Hã tỹ kuty tá fag tóg ti jãvãnh mũ, fag to há kar fag kãmĩ. ⁴⁵Hã ra fag tóg ti vég tũ nĩ. Kỹ fag tóg tỹ vaj kỹ *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mãn mũ gé. ⁴⁶Vãhã fag tóg tá ti vég mũ. Topẽ ãn krẽm tóg nĩ nĩ, ãg kanhrãn tĩ ag mré. Ag vỹ mẽg tóg nĩ nĩ, kỹ tóg ag ki jẽmẽg mũ gé. ⁴⁷Ti vỹ tóg vẽn kar mỹ e tĩ. To jykrén há han tóg mũ. Kỹ ãg kanhrãn tĩ ag tóg ti mré vẽnẽn nỹtĩ nĩ.

⁴⁸Ti mỹnh fag tỹ ti ve kỹ tóg fag mỹ e tĩ gé sir. Kỹ fi tóg ti mỹ: “inh kósin’,” he mũ. “Ã tỹ tag kã ne han nĩ nẽ? ã jóg mré sóg ã jãvãnh to kanẽ jur,” he fi tóg, ti mỹ. ⁴⁹Hã ra tóg fi mỹ: “ãjag ne tóg inh jãvãnh ja nĩ’,” he mũ. “Inh panh pẽ ãn krẽm sóg nĩ nĩ mỹr, kỹn mỹ ãjag mỹ vẽn mỹ?” he tóg. ⁵⁰Hã ra tóg fag tỹ to jykrén tũ tĩ.

⁵¹Kỹ tóg fag mré *Nazaré* ra tĩ mũ. Tá tóg jatun mỹ fag mré nĩ nĩ sir. Fag tỹ ti mỹ nẽn tó mũ han tóg mũ. Hã ra ti mỹnh fi pijé nẽn kar ãn kã jatun mũ’.

⁵²Kỹ tóg mog mũ sir. Krĩ há tãvĩ tóg nĩ. Topẽ vỹ ti ve há han mũ gé. Kỹ ti jykre tóg vẽn kar mỹ há nĩ sir.

3

João Batista ti

(*Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28*)

¹Kejẽn tóg *Tibério* tỹ *Roma* tá tỹ vẽn kar kri pã'i mág pẽ nĩ kri 15 (ke) anos han mũ. ãn kã *Pôncio Pilatos* vỹ tỹ, ga tỹ *Judéia* kri pã'i tỹ *governador* nĩ. Kỹ *Herodes* vỹ tỹ *Galiléia* kri pã'i tỹ *governador* nĩ gé. Jo ti jãvy tỹ *Filipe* vỹ tỹ ga tỹ *Ituréia* tá pã'i tỹ *governador* nĩ gé, ga tỹ *Traconites* tá ke gé. Jãvo *Lisânias* vỹ tỹ ga tỹ *Abilene* tá tỹ pã'i tỹ *governador* nĩ.

² ãn kã *Caiús* vỹ tỹ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag pã'i mág nĩ, *Anás* mré. Kỹ vãhã Topẽ vỹ *Zacarias* kósin tỹ *João* mỹ: “há *Israel* ag mỹ vẽn ven tũg,” he mũ, ti tỹ ãmã tũ ja tá nĩn kỹ. ³Kỹ tóg tĩ mũ sir, goj tỹ *Jordão* jagma. Tĩg kỹ tóg vẽn kar jyvẽn mũ. Ag mỹ tóg: “ã kype jé sóg ke mũ, ã tỹ ã jykre kórég tovãnh

kỹ. Kỹ Topẽ tóg ã tỹ ti vỹ mranh ja tỹ ã mỹ vẽn pãte fón mũ,” he mũ.

⁴Vãsỹ tóg rán kỹ nĩ. Topẽ vỹ tó tĩ tỹ *Isaiás* vỹ: “ãmã tũ ja tá tóg jẽn ke mũ, ga kórég tá,” he ja nĩ. “Tá tóg ag mỹ: “ãg *Senhor* kãtig ke jo vẽn jãnhkrikrig nĩ,” henh ke mũ. “Ëpry kurég ãjag tóg tĩ, ãjag pã'i mág jun ken kỹ. ⁵Ti kãgnó tỹ ãjag tóg kyjer' he tĩ. Kar kỹ ãjag tóg ãpry sór kar kũm tĩ gé. Ti jonjor kugrynh kãn ãjag tóg tĩ. Ti sunsór vãvãm kãn ãjag tóg tĩ gé, ãjag tỹ ãmĩn han kỹ. Kỹ tag ri ke han nĩ, ãjag jykre kórég tỹ. ⁶Hã kỹ ãprã ke kar vỹ Topẽ tỹ ãg krenkren han ke ti venh ke mũ,” he ja tóg nĩ.

⁷Gen kỹ tóg ag jyvẽn mũ, ag tỹ ti to kãmũn kỹ, ti tỹ ag kygpe jé. E tãvĩ ag nỹtĩ. Ag jyvẽn kỹ tóg ag mỹ: “pỹn ri ke ãjag tóg nỹtĩ, ãjag jykre pãno tãvĩ nỹtĩn kỹ,” he mũ. “Û nỹ ãjag mỹ: “Topẽ jũ venh ke tũ ãjag nĩ,” he tĩ? ⁸ ãjag jykre pãno tugvãnh ra, ãjag tỹ ti jũ ve jãvãnh tĩn kỹ. Vẽjykre há han ra, ãg tỹ ãjag jykre tãg ve jé. Hã ra ãjag tóg jagnẽ mỹ: “*Abraão* krẽ vỹ tỹ ãg nỹtĩ, kỹ Topẽ hỹn ãg to jũnh ke tũ nĩ,” he tĩ. Hã tũ vẽn hã ra. ãjag jykre pãno ãn to ãjag tóg jagtar ke mũ, ha vem nĩ. Topẽ vỹ pó tag tỹ *Abraão* krẽ'krẽ hynhan ki kanhró nĩ, ãjag jẽgja kã. ⁹ ãjag tỹ tóg tũ' henh ke mũ, ãjag tỹ ãjag jykre pãno tovãnh tũ nĩn kỹ,” he tóg,

“ãg tỹ ka gỹn ri ke tóg nĩ. Ti kanẽn vãn jẽn kỹ ãg tóg tỹ pĩ han tĩ. Tag ri ke han jé tóg ke mũ, ãjag tỹ vỹjykre há han tũ nĩn kỹ,” he tóg ag mỹ.

¹⁰Kỹ ãn e ag tóg ti mỹ: “kỹ ãg hỹn hẽ ri kenh mũ, ãg tỹ Topẽ jykre han jé?” he mũ.

¹¹Kỹ tóg ag mỹ: “ã kur régre nĩn kỹ ãn kur tũ ãn mỹ ã nĩm nĩ,” he mũ. “ã vẽn tỹ ãn kókĩr ãn mỹ vẽn kãpãm nĩ gé,” he tóg.

¹²Kỹ ã tỹ *governo* mỹ *imposto* kaja mág tĩ ag vỹ *João* to kãmũ mũ gé. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ãg kanhrãn tĩ', ãg hỹn hẽ ri kenh mũ?” he mũ gé. ¹³Kỹ tóg ag mỹ: “pã'i mág tỹ jãnkamy to ãjag mỹ nẽn tó mũ ãn hã ri ke mãn nĩ,” he mũ. “Ker kãfãn kỹ mãn sór hẽ',” he tóg ag mỹ.

¹⁴Kỹ porisa ag vỹ: “kỹ ãg hỹn hẽ ri kenh mũ?” he mũ gé sir. Kỹ tóg ag mỹ: “ũ tũ mãn sór tũg nĩ,” he mũ. “Û to vãsãn tũg nĩ. Û to ón tũg nĩ. Ag jãnkamy mãn tũg nĩ. ãjag rãnhraj

to ãjag tóg jãnkamy vég tĩ. Kĩ ti kãfór mãn sór tũg nĩ,” he tóg.

¹⁵ Kĩ vãnh kar ag tóg *João* to: “ti mĩ tỹ *Cristo* tũ nĩ vỹ?” he mũ. ¹⁶ Kĩ tóg ag mỹ: “inh pijé tỹ *Cristo* nĩ,” he mũ. “Goj hã tỹ sóg ãjag kygpég tĩ. *Cristo* vỹ Inh nón kãtĩg mũ, ha mẽ. Inh kãfór ti nĩ. Sỹ tỹ ti mỹ rãnrãj tĩ nĩnh ke vễ vễ, sỹ ti pẽn né kunũnh jé. Hã ra sóg tỹ ti krêm ke pẽ jẽ. Topẽ kuprĩg tỹ tóg ãjag jagrẽ han ke mũ, kũ tóg pĩ ri ke nĩ,” he tóg.

¹⁷ “Ti kãtĩg vỹ tỹ ãg tỹ rãgró rẽn ri ke nĩ. Ti rẽn kar kũ ãg tóg ti fár pũn tĩ, kar kũ ãg tóg pãjó krêm ti kanẽ vin han tĩ. *Cristo* kãtĩg kũ tóg ri ke nĩ. Û tỹ ti to há ag mỹ tóg: “ha kãmũ jẽg,” henh ke mũ. Û tỹ ti to kórég ag vãm jé tóg ke mũ, pĩ ki, hã ra tóg nhyn kenh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. ¹⁸ Hã kũ *João* tóg vãnh kar mỹ Topẽ vĩ sér tó mũ, ag jyvẽn kũ.

¹⁹ Kĩ tóg pã'i mág tỹ *Herodes* jyvẽn mũ gé, ti prũ fi to, hã vỹ: *Herodias* fi, he mũ. Ti jãvy prũ ja fi vễ, hã ra tóg fi péju kũ fi tỹ prũg mũ. Nén ù vãnh mỹ e han tóg tĩ, hã kũ tóg ti jyvẽn mũ. ²⁰ Kar kũ tóg nén ù vãnh mỹ ù han mãn mũ gé sir. *João* ség tóg mũ, ti tỹ ti jyvẽn tugrĩn.

João tỹ Jesus kype (Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Ti tỹ ver se kũ jẽ tũ nĩn kũ tóg ag kygpe kãn mũ. Kũ tóg kejẽn *Jesus* kypég mũ gé. Kũ *Jesus* tóg Topẽ mré vĩ mũ, ti tỹ ti kype kar kũ. Kũ vãhã kanhkã tóg nor' he mũ. ²² Kũ Topẽ kuprĩg vỹ kanhkã tá kãtère mũ, ti kri. Tỹ tóg sórãg ve nĩ. Kũ kanhkã tá vãnh vĩ tóg mẽ há tĩ. Kũ tóg: “tỹ ã inh kósin pir jẽ, tỹ ã tóg inh fe pẽ jẽgtĩ,” he mũ.

Jesus jógjóg ve ag (Mt 1.1-17)

²³ *Jesus* vỹ 30 anos han mũ, ti tỹ vãnh kar mỹ Topẽ kãmén ve ki. “*José* kósin vễ,” he ag tóg tĩ ti to, hã ra tóg tỹ ti kósin tũ nĩgtĩ. *Eli* kósin vễ, *Jesus* ti, kũ *Eli* ãn vỹ tỹ ti vovô nĩ.

Ti jo ke ag jigjin hã vễ, hã vỹ: *Eli*,
²⁴ *Matate*, *Levi*, *Melqui*, *Janai*, *José*,
²⁵ *Matatias*, *Amós*, *Naum*, *Eslí*, *Nagai*,
²⁶ *Maate*, *Matatias*, *Semei*, *José*, *Jodá*,
²⁷ *Joanã*, *Resa*, *Zorobabel*, *Salatiel*, *Neri*,
²⁸ *Melqui*, *Adi*, *Cosã*, *Elmadã*, *Er*, ²⁹ *Josué*,
Eliézer, *Jorim*, *Matate*, *Levi*, ³⁰ *Simeão*,

Judá, *José*, *Jonã*, *Eliaquim*, ³¹ *Meleá*, *Mena*,
Matatá, *Natã*, *Davi* ³² *Jessé*, *Obede*, *Boaz*,
Sala, *Nassom*, ³³ *Aminadabe*, *Admim*, *Arni*,
Esrom, *Peres*, *Judá*, ³⁴ *Jacó*, *Isaque*, *Abraão*,
Tera, *Naor*, ³⁵ *Serugue*, *Reú*, *Pelegue*,
Éber, *Selá*, ³⁶ *Cainã*, *Arpaxade*, *Sem*, *Noé*,
Lameque, ³⁷ *Matusalém*, *Enoque*, *Jarede*,
Malalel, *Cainã*, ³⁸ *Enos*, *Sete*, *Adão*. *Adão* vỹ tỹ Topẽ tỹ há nĩ. *Jesus* jóg'jóg ve ag hã vễ.

4

Jesus tỹ Topẽ vĩ mranh tũ (Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ *Jesus* vỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ. Hã kũ tóg goj tỹ *Jordão* tá vỹn ke mũ, ti kype kũ jẽn kũ. Ti tĩg kũ Topẽ kuprĩg vỹ ti krĩn mũ. ² Kũ tóg ãmã tũ ja ra tĩ mũ sir, ga kórég ra. Tá tóg kurã tỹ 40 (ke) han mũ, ãmã tũ ja tá. Kũ Japo vỹ ti tỹ ti jóg vĩ mranh han sór mũ, hã ra *Jesus* tóg ke tũ nĩ. Jẽg tũ tóg nĩ, kurã tỹ 40 (ke) ki. Kũ tóg kókĩr mũ sir.

³ Ti kókĩr nĩn kũ Japo vỹ ti mỹ: “tỹ ã tóg Topẽ kósin nĩ mỹr. Hã kũ pó tag tỹ ãmĩ han nĩ, ã tỹ ko jé,” he mũ. ⁴ Kũ tóg ti mỹ: “hã ra tag tóg rán kũ nĩ, ha mẽ: “ãmĩ tãvĩ jamẽn kũ ãg rĩnrĩr tũ nỹtĩ, Topẽ vĩ hã jamẽn kũ ãg rĩnrĩr nỹtĩ.” Hã kũ tóg sỹ ti vĩ mranh jãvãnh tĩ, ãmĩ to,” he mũ.

⁵ Kũ tóg ti mré krĩ ra tãpry mũ. Kũ tóg ti mỹ ga kar ven kãn mũ, ù tỹ kri mũ kar ag ke gé. ⁶ Kũ tóg ti mỹ: “isũ vễ mỹr,” he mũ. Japo ti. “Á mỹ sóg tovãnh kãn sór mũ, ã tỹ tỹ vãnh kar tag ag pã'i jẽ jé. Kũ nén sĩnvĩ tag kar vỹ tỹ ã tũ nĩnh mũ. Û tỹ han mũ ãn tỹ inh mỹ: “té,” henh kũ sóg isỹ ùn kuprẽg mũ ãn mỹ nĩm tĩ sir. ⁷ ã hã mỹ sóg tovãnh sór mũ ha, ã tỹ inh krêm grĩnh ke kũ inh mỹ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ, henh kũ,” he tóg. ⁸ Kũ tóg ti mỹ: “tag vỹ rán kũ nĩ, ha mẽ: “ãg pã'i tỹ Topẽ hã krêm ãg tóg ãg jakrĩ tỹ grĩnh' ke tĩ, ti hã to ãg tóg: Topẽ vễ, he tĩ,” he tóg, Topẽ vỹ rán kũ nĩ ki. Hã kũ tóg sỹ mranh jãvãnh tĩ,” he tóg.

⁹ Kũ tóg ti mré tĩg mãn mũ, *Jerusalém* ra. Tá ag tóg Topẽ ãn to jãpry kũ ti nĩno tá nỹtĩ nĩ. Kũ tóg tá *Jesus* mỹ: “Topẽ kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Kũ ki hũm nĩ. ¹⁰ Tag vỹ rán kũ nĩ, ha mẽ: “ti tỹ jẽgnẽ jafã ag mỹ tóg tónh mũ, kũ ag tóg ã ki rĩr ke mũ. ¹¹ Ag nĩgé tỹ ag tóg ã kãgmĩnh ke mũ, kũ ã tóg rỹj ke tũ nĩ. ã pẽn

vỹ rỹj ke tũ nĩ gé,” he tóg, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Kỹ jatun mỹ hũm nĩ,” he tóg. ¹² Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ tag vỹ rán kỹ nĩ gé, ha mẽ,” he mũ. “Topẽ mỹ: ã mỹ ã tỹ nén tó ja ên han mũ vỹ? he tũg nĩ,” he tóg mũ gé, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hã kỹ sóg hũm ke tũ nĩ,” he tóg.

¹³ Kỹ Japo vỹ ti tỹ nén tónh ke mũ ên tó kãn ja nĩ, hã kỹ tóg *Jesus* tovãnh mũ ver, ti tỹ kejẽn ti mré vĩ mãn jé, kurã ù kã.

Jesus tỹ Galiléia tá ag kanhrãn
(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Kỹ tóg tĩ mũ sir, Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ. Ga tỹ *Galiléia* ra tóg tĩ mũ. Kỹ vẽn kar tóg ti kãme mẽ kãn mũ sir, ga ên tá ke kar ag. ¹⁵ Kỹ tóg ag kanhrãn mũ sir, ag vẽn kar kanhrãn jafã krẽm. Kỹ ti vỹ tóg ag mỹ e tĩ. Hã kỹ ag tóg ti to vỹ há han mũ sir.

Jesus tỹ Nazaré ra vỹn ke
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶ Kỹ tóg *Nazaré* tá jun mũ gé, ti tỹ hẽ tá mog ja ên tá. Kỹ tóg ti tỹ nén han tĩ ên han mũ. Vẽn kãn ke kurã ki tóg *culto* venh tĩ mũ. Tá tóg sir jẽgnẽ mũ, Topẽ vỹ rá to ke jé. ¹⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ *Isaiás* tỹ rá jun mũ. Kỹ tóg *livro* kavãn kỹ to ke kỹ tag tó mũ, ha mẽ: ¹⁸ “Topẽ kuprĩg vỹ inh krĩn mũ. Inh jagrẽ vỹ mỹr. “Ûn jagtar ag mỹ inh vỹ tóm nĩ,” he tóg inh mỹ. Inh jẽnẽg tóg mũ, isỹ ùn sigse kỹ nỹtĩ ag kygvãn jé, isỹ ùn kyvó ag tỹ êvãnh há han jé, isỹ ag tỹ ùn vóg kónãn mũ ag ki rĩr há han jé, ag jatu nỹtĩ jé, ¹⁹ isỹ vẽn kar mỹ: ùri êg jóg mág vỹ êg kren han sór mũ, he jé,” he tóg, *Isaiás* ti, vẽn rá ên ki. Hã to tóg ke mũ.

²⁰ To ke kar kỹ tóg ù tỹ ki rĩr tĩ ên mỹ nĩm mãn mũ. Kỹ tóg nĩ mũ sir. Hã ra vẽn kar tóg ti ki êvãnh mũ, ti vỹ mẽ jé. ²¹ Kỹ tóg: “vãsy rán kỹ nĩ tag mẽ ãjag tóg,” he mũ. “Ûri ke vỹ. Inh hã to tóg tag rán ja nĩ, *Isaiás* ti,” he tóg.

²² Kỹ tóg ag mỹ e tĩ sir. “Ki hã tóg tó mũ,” he ag tóg mũ. Kỹ ag tóg ti to: “*José* kósin vỹ mỹr, êg mré ke ên, hã ra tóg êg kãfór nĩ sór mũ,” he mũ. ²³ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ãjag hỹn iso jykrén kónãn sór mũ,” he mũ. “*Médico* mỹ êg tóg: kur vỹsy há' hé,” he tũ nĩgtĩ. ãjag hỹn inh mỹ: êmã tỹ *Cafarnaum* tá ã tóg ùn kagyga ag tỹ há' hé, kỹ kur tag ki êg tỹ há' he gé, ã tỹ vẽn kar tỹ há' he sór nĩn kỹ, he sór mũ,” he tóg.

²⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “ti jamã tá ke ag tóg Topẽ vỹ tó tĩ to é he tĩ,” he mũ. “Hã kỹ ãjag tóg iso é he tĩ gé. ²⁵ Ha mẽ. *Elias* to jykrén nĩ. Ti tỹ ga kri tĩ mũn kã Topẽ tóg ti mỹ ta kutẽ vãnhan han ke tó ja nĩgtĩ. Kỹ ta tóg kutẽ vãnhan han mũ, prỹg tãgtũ kri kysã tỹ 6 (ke) ki. Kỹ tóg prỹg tĩ sir, ga ên mĩ, vỹjẽn tóg tũ' he mũ sir. ²⁶ Kỹ tóg *Elias* jẽnẽ, ti tỹ êmã tỹ *Sarepta* ra tĩg jé, *Sidom* to hã. Tá fóg ù fi tóg nĩ nĩ, ùn mén ter ja fi. Fi hã mré tóg jẽg mũ sir. Topẽ tỹ fi hã to ti jẽnẽ ja vỹ, ti tỹ fi kren han jé. *Elias* jamã tá fag tóg e ja nỹtĩgtĩ gé, ùn mén ter ja fag. Hã ra Topẽ tóg fóg ên fi hã to ti jẽnẽ ja nĩgtĩ,” he tóg.

²⁷ “Kỹ *Eliseu* to jykrén nĩ gé, vãsy Topẽ vỹ tó tĩ ên to. Ti tỹ ga kri tĩ mũn kã ù tỹ vẽn kaga kren vãnhan han mũ ag tóg e ja tĩgtĩ gé. Hã ra ag tóg ti mỹ to vỹ ja tũ nĩgtĩ, ti tỹ ag tỹ há' hen jé. Kuvar há tá fóg tóg kãtĩg ja nĩgtĩ, *Naamã* ti, ga tỹ *Síria* tá. Kỹ ên hã ne *Eliseu* mỹ to vỹ kỹ há' he ja nĩgtĩ, inhhã. Ge ãjag tóg nỹtĩgtĩ, iso,” he tóg.

²⁸ Kỹ ù tỹ ti vỹ mẽg mũ ag fe tóg gỹm ke mũ sir, *Jesus* to. ²⁹ Jẽg jẽg nẽgnẽ kỹ ag tóg ti pãnfón kãpa mũ sir. Ag tỹ kãgnó ki ti fón sór vỹ, ti tỹ ki kutẽ kỹ ter jé sir. *Nazaré* vỹ pãnónh tá nĩ, ag jamã ti. ³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag fĩn rãm kỹ ag ré kỹ tĩ mũ. Ti tỹ ag tóg hẽ ri ke tũ nĩ sir. Ti vỹ kri ag tóg fi jãvãnh nỹtĩ, ti jamã tá ke ag.

Jesus tỹ vỹjagrẽ kórég kutẽm
(Mc 1.21-28)

³¹ Kỹ tóg *Cafarnaum* ra tĩ mũ. Tá jun kỹ tóg vẽn kãn ke kurã ki ag kanhrãn mũ. ³² Kỹ ti vỹ tóg ag mỹ e tĩ. Vẽn kar vỹ kãfór ti nĩ.

³³ Hã ra ùn jagrẽ kórég tóg tá nĩ nĩ. Kỹ tóg prẽr kỹ: ³⁴ “ha mẽ, ã tỹ êg tỹ hẽ ri kenh ke nẽ, *Nazaré* tá *Jesus*?” he mũ. “Ã mỹ êg tũg sór mũ? ã ki kanhró sóg nĩ. ã pir mỹ ã tóg tỹ Topẽ mré ke nĩ. Ti tũ pẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he tóg. ³⁵ Hã ra tóg vỹ tar han kỹ: “vỹ tũg ra!” he mũ. “Ti tovãnh ra!” he tóg. Kỹ ti jagrẽ kórég ên tóg ti ter tĩ han kỹ ti ki kutẽ mũ sir. Ti kókég tũ tóg nĩ.

³⁶ Kỹ tóg vẽn kar mỹ e pẽ tãvĩ tĩ sir. Jagnẽ mỹ ag tóg: “ne nẽ hỹn?” he mũ. “Vỹjagrẽ kórég ag mỹ tóg vỹ tĩ, kỹ ag tóg ki ke tĩ, ti kamẽg kỹ. Ti hỹn tỹ ag kri ke nĩ,” he ag tóg

mũ sir. ³⁷ Kĩ ti kãme tóg vënh kar kri rùm ke kãn mũ sir, ga ên tá.

Jesus tỹ ùn kagyga e ag tỹ há' he
(Mt 8.14-17; Mc 1.29-34)

³⁸ Kĩ tóg vënh kanhrãn jafã ên ki kutẽ kỹ *Simão Pedro* ãn ra tĩ mũ. Hã ra ti má fi vỹ kaga kỹ nỹ nĩ. Rỹg jagy han kỹ fi tóg nỹ nĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ fi tó mũ. ³⁹ Kĩ tóg fi mỹ: “rỹg mãn tũg nĩ,” he mũ. Kỹ fi rỹ ên tóg tũ' he mũ sir. Kỹ fi tóg vësỹmér nĩ kỹ ag ki rĩr mũ sir.

⁴⁰ Rã tỹ pun ke kar kỹ ag tóg ùn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ. Kỹ tóg ti nĩgẽ tỹ ag mẽgmẽ kỹ ag tỹ hághá' he kãn mũ. ⁴¹ Vëjagrẽ kórég pan kãn tóg mũ gé, ag to jũ kỹ. Ag panh ke to hã ag tóg prër tĩ, kỹ ag tóg: “Topẽ kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he tĩ. Ti ki kanhró ag tóg nỹtĩ, ti tỹ tỹ *Cristo* nĩ ti. Hã ra tóg ag mỹ: “vĩ tũg ra,” he mũ.

Jesus tỹ Topẽ vĩ tó
(Mc 1.35-39)

⁴² Tỹ vaj kỹ *Jesus* tóg êmã tũ ja ra tĩ mũ, vënh péju kỹ. Kỹ vënh kar tóg ti jãvãnh kãn mũ. Vãhã ag tóg ti vég mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “êg ré kỹ tĩ tũg nĩ,” he mũ. ⁴³ Hã ra tóg: “vó, êmã ù tá sóg ag mỹ Topẽ vĩ tónh ke mũ gé,” he mũ. “Hã jé Topẽ tóg ãn mỹ: ha ag mỹ vënh ven, he ja nĩ,” he tóg. ⁴⁴ Kỹ tóg ga tỹ *Judéia* mĩ tĩ mũ sir. Tĩg kỹ tóg ag mỹ Topẽ vĩ tó mũ sir, ag vënh kanhrãn jafã krêm.

5

Jesus tỹ Pedro kanhrãn
(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Kejën tóg goj nig mág tỹ *Galiléia* fyr tá Topẽ vĩ kãmén jẽ nĩ. Hã ra vënh e tãvĩ vỹ ti pénĩn nỹtĩ nĩ, kỹ ag tóg ti kutãn mũ sir. ² Hã ra tóg goj fyr tá *canoa* régre vég mũ. Tỹ ù tũn mũ ag tóg kãpa kỹ pirã kugmĩ jafã kupég nỹtĩ nĩ. ³ Kỹ tóg *Simão canoa* kã ra rã kỹ ti mỹ: “goj kuju kã tá tĩn sĩ han,” he mũ. Vãhã tóg kã kã nĩ kỹ jatun mỹ vënh e ên ag kanhrãn mũ sir.

⁴ Ag kanhrãn kar kỹ tóg *Simão* mỹ: “goj kuju ra tĩn, ti nig ja ra,” he mũ. “Tá ã *rede* tỹ goj ki fón, ã tỹ pirã kugmĩ jé,” he tóg. ⁵ Kỹ tóg ti mỹ: “kuty tag kã êg tóg *rede* tỹ ki fón', ki fón' he ja nĩgtĩ vë. Hã ra êg tóg nén ù kãgmĩ ja tũ nĩ. Hã ra sóg ã vĩ tugrĩn ki fón mãn ke mũ ha,” he mũ. ⁶ Ti tỹ ki fón kỹ tóg kugmĩ

mág mũ. Fór tóg mũ, *rede* ti, kỹ tóg jaran ke mũ, ti kufy jagy tãvĩ nĩn kỹ. ⁷ Kỹ tóg ti régre ag mỹ: “kuri, êg mré ké!” he mũ, ti nĩgẽ tỹ ag mỹ ven kỹ. Kỹ ag tóg *canoa* régre ên fãn mũ, pirã tỹ. Hã kỹ tóg ki punpun ke kren mũ sir.

⁸ Kỹ tóg *Simão* mỹ e tĩ. Kỹ tóg *Jesus* krêm grĩnh kỹ ti mỹ: “ã hỹn ãn ré kỹ tĩg mũ ha. Topẽ vĩ mranh ja ãn nĩgtĩ. Kórég ãn nĩ,” he mũ. ⁹ Pirã e pẽ tỹ ge ve ja tũ ti nĩ. Hã kỹ *Jesus* jykre tóg ti mỹ e tĩ, ¹⁰ *Zebedeu* krẽ tỹ *Tiago* mré *João* mỹ ke gé. *Simão* mré ag tóg rãnrãj mũgtĩ.

Simão tỹ ti mỹ: “ã hỹn ãn ré kỹ tĩg mũ ha,” hen kỹ tóg ti mỹ: “vó, mũmẽg tũg nĩ,” he mũ. “Pirã kugmĩ há ã tóg nĩ. ã kanhrãn jé sóg ke mũ, ã tỹ êprã ke ag tỹ ãn ki ge han jé,” he tóg.

¹¹ Kỹ ag tóg ag *canoa* tỹ nig fyr tá fi han kar kỹ, ag tũ tovãnh kãn kỹ *Jesus* mré mũ mũ sir.

Jesus tỹ ùn kaga kren vãnh tỹ há' he
(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Kỹ tóg kejën êmã ù tá nĩ nĩ. Hã ra ù tỹ vënh kaga kren vãnh han kỹ nĩ ù tóg ti tá jun mũ. *Lepra* he mũ ên tóg ti kri rùm ke kãn ja nĩ. *Jesus* krêm grĩnh ke kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ isỹ há' he sór tũ? To tar ã tóg nĩ,” he mũ.

¹³ Kỹ tóg ti nĩgẽ tỹ ti mẽg kỹ: “he,” he mũ. Kỹ ti kaga kren vãnh ên tóg há' he mũ sir vësỹmér. ¹⁴ Kỹ tóg ti mỹ: “ker ù mỹ tó hẽ',” he mũ. “Topẽ tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ. Kỹ Topẽ mỹ *Moisés* tỹ vãsỹ nén tó ja ên nĩm nĩ. Hã tugrĩn vënh kar vỹ ã tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg.

¹⁵ Kỹ ti kãme tóg vënh kar kri rùm ke mũ. Kỹ ù tỹ hën ri ke ag tóg ti vĩ mẽnh kãmũ mũ, ti tỹ ag tỹ há' he jé gé. ¹⁶ Hã ra tóg ag ré kỹ êmã tũ ja ra tĩ mũ, Topẽ mré vëmén jé.

Jesus tỹ ùn tĩg vãnh tỹ há' he
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Kejën tóg ag kanhrãn nĩ nĩ. Pã'i tỹ hën ri ke ag tóg ti vĩ mẽg nỹtĩ, *Fariseu* ag, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag, kuvar há tá ke ag, ga tỹ *Galiléia* tá ke ag, ga tỹ *Judéia* tá ke ag, *Jerusalém* tá ke ag ke gé. Hã ra Topẽ tóg ti tar han, hã kỹ tóg ùn kaga tỹ hën ri ke tỹ há' he kãn mũ.

¹⁸ Kỹ vãhã ù ag tóg ùn kãnhgrĩ vyn kỹ kãmũ mũ. Ag tỹ *Jesus* mỹ ti ven sór vë. ¹⁹ Hã

ra tóg tá fór tãvĩ nĩ, kÿ ag tóg ti tá junjun tũ nĩ sir. Kÿ ag tóg ãn to jãpry kÿ ti kri ãn kunũg mũ. Ti nor ki ag tóg ti térem mũ, *Jesus* jẽ ãn kukãm. ²⁰ Kÿ tóg ag tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩ vég mũ. Hã kÿ tóg ãn kãnhgrĩ mÿ: “ã tÿ Topẽ vĩ mranh ja ãn tÿ tũ' he vễ ha, vÿ,” he mũ.

²¹ Hã ra ti vĩ tóg pã'i ag mÿ e tĩ. Kÿ ag tóg ti to jykrén kónãn mũ. “Ti tÿ ne tó nẽ hÿn'? Topẽ to vĩ kónãn vễ mÿr. Topẽ hã ne ti pir mÿ ã tÿ ti vĩ mranh mũ ãn mÿ tÿ tũ' he há nĩnh mũ,” he ag tóg mũ.

²² Hã ra tóg ag tÿ nén to jykrén mũ ki kanhró nĩ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ ne jé iso jykrén kónãn nẽ?” he mũ. ²³ “Ne nÿ ãjag mÿ vễnh mÿ nÿ?” he tóg. “Ûn tĩg vãn tag mÿ sóg: “ã tÿ Topẽ vĩ mranh ja ãn tÿ tũ' he vễ ha,” hé. Sÿ ti mÿ: “nĩ ra, tĩg ra,” henh ke vễ gé. Hã ran mÿ ãjag mÿ vễnh mÿ?” he tóg. ²⁴ “Isÿ ãjag mÿ ãn jykre ven sór vễ. Tÿ sóg ãprã ke fi kósın nĩ. Topẽ vĩ mranh tÿ vễnh pãte fón ke tá sóg krÿg ke mũ. Hã ven jé sóg ke mũ ãjag mÿ,” he tóg. Hã kÿ tóg ãn kãnhgrĩ mÿ: “nĩ ra, ã kur gé tĩg, ã ãn ra,” he mũ. ²⁵ Kÿ tóg vãhã jẽgnẽ mũ sir. Ti kur gég tóg mũ, ag rĩnve. Ti ãn ra tóg tĩ mũ, Topẽ mÿ vĩ há han kÿ, ãn kãnhgrĩ ja ãn ti.

²⁶ Kÿ tóg vễnh kar mÿ e tãvĩ tĩ. Topẽ mÿ ag tóg vĩ há han mũ gé, “ẽg kãfór ti nĩ,” hen kÿ. “Ge ve ja tũ ẽg nÿtĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tÿ Levi jé prẽr

(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Kar kÿ tóg tĩg mãn mũ. Kÿ tóg ã tÿ *governo* mÿ *imposto* kaja mãg tĩ vég mũ, ti jiji hã vÿ: *Levi*, he mũ. Ti rãnhràj han tóg nĩ nĩ. Kÿ tóg ti mÿ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. ²⁸ Kÿ tóg jẽgnẽ kÿ ti mré tĩ mũ sir, ti tũ kar ré kÿ.

²⁹ Kÿ *Levi* tóg ti mÿ fénhta mág han mũ. Kÿ ã tÿ *governo* mÿ jãnkamÿ mãg tĩ ã ag vÿ tá nÿtĩ gé, ag mré ke ã ag ke gé.

³⁰ Kÿ tóg pã'i ag mÿ kórég nĩ. Hã kÿ ag tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “ãjag ne tóg *governo* mÿ jãnkamy mãg tĩ ag mré jẽg mũ'. Topẽ vĩ mranh tĩ ag vễ,” he mũ.

³¹ Hã ra tóg ag mÿ: “hÿ, ag mré sóg jẽg mũ,” he mũ. “Hã mẽ, ãn kaga tũ ag vÿ *médico* venh mũ tũ nĩgtĩ. Ûn kaga ag hã vÿ ti venh mũ tĩ,” he tóg. ³² “Inh pijé ã tÿ vễjykre kuryj han mũ ag mÿ: ãjag jykre tovãnh ra,

he sór tĩ'. Û tÿ Topẽ vĩ mranh tĩ ãn ag hã mÿ sóg: ãjag jykre kórég tovãnh ra, he sór tĩ. Hã jé sóg ãjag mÿ vễnh ven,” he tóg, *Jesus* ti.

Vãkre tãg

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Kÿ *Fariseu* ag tóg ti mÿ: “*João Batista* mré mũ tĩ ag vÿ vãkrég tĩ, vễjẽn ki. Kÿ ag tóg Topẽ mré vĩ mág han tĩ gé. Kÿ *Fariseu* mré ke ag tóg vãkrég tĩ gé. Jo ã mré mũ tĩ ag ne tóg vãkrég tũ nĩgtĩ. Jẽg ag tóg tĩ, kurã kar ki,” he ag tóg mũ. ³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mũ. “Vễnh prũg venh kãmũ mũ ag pijé vãkrég tĩ'. Fénhta vễ mÿr, kÿ tóg vễnh kar mÿ sér tĩ. Tÿ sóg, ãn prũg mũ ãn ri ke nĩ, hã kÿ tóg, ãn mré mũ tĩ ag mÿ sér tĩ,” he tóg. ³⁵ “Hã ra tóg kejẽn jun mũ, ãn kurã ti, ha vem nĩ. Kÿ ag tóg ãn pére mũnh mũ. ãn kã hã ag tóg vãkrenh ke mũ,” he tóg.

³⁶ Kÿ tóg fag mÿ: “inh jykre tãg vÿ, ge nÿnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Ëg pijé, ẽg kur tãg kókég tĩ', ẽg tÿ ẽg kur si jar kã nĩm jé. Ëg tÿ jagnẽ mré ki sigse kÿ tóg ki par tũ nĩnh mũ,” he tóg.

³⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “*vinho* vÿ ge nĩgtĩ gé,” he mũ gé. “Ëg pijé *vinho* tãg tÿ nén fãr si tÿ sako há ki kujẽg tĩ'. Kunãnh kÿ tóg jar ke mũ, sako ti, kÿ *vinho* ãn tóg tũ' henh ke mũ. ³⁸ *Vinho* tãg tÿ sako tãg ki kujẽn ke vễ mÿr,” he tóg. Ti tÿ ti jykre tãg tón hã vễ. Hã ra tóg *vinho* kãjãg mũ ri ke nĩ.

³⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “ẽg pijé *vinho* si kron kar kÿ ãn tãg kron sór tĩ',” he mũ gé. “Ti si hã tóg ãn mÿ kron há nĩ, he ẽg tóg tĩ,” he tóg, ti jykre tãg tóg kÿ. Hã ra ag jykre si tóg ag mÿ há nĩ, ã tÿ ti vĩ mẽg mũ ag mÿ.

6

Vễnhkãn ke kurã ki vễjykre

(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Kejẽn tóg vễnhkãn ke kurã ki *trigo* kré mĩ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Kÿ ag tóg *trigo* mó ãn tÿ kam ke mũ sir. Ag nĩgé tÿ rynthranh kÿ ag tóg ti kanẽ ko mũ sir. ² Hã ra *Fariseu* ã ag tóg ag vég mũ. Ag mÿ vễnh rãnhràj vễ, ag tÿ *trigo* rynthranh mũ ãn ti. Hã kÿ ag tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg nén han ke tũ han mũ nĩ', vễnhkãn ke kurã ki',” he mũ.

³ Hã ra tóg ag mÿ: “vó,” he mũ. “Ag kókĩnkĩr vễ mÿr,” he tóg. “*Davi* to jykrén nĩ,

ti mré mũ tĩ ag to ke gé. Ti kókĩr kũ tóg ti tỹ nén han ke tũ han gé, hã ra Topẽ pijé ti to jũ mũ'. ⁴ Topẽ ãn kã ra tóg rã, Davi ti. Tá tóg Topẽ jamĩ ên kó. Ti tỹ konh ke tũ vễ vễ, Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag hã tỹ konh ke vễ vễ. Hã ra tóg kó, ti mré mũ tĩ ag mũ tóg vễnh kãpópãm gé. Rán kũ tóg nĩ nĩ mỹr," he tóg. ⁵ Kũ tóg ag mũ: "tỹ sóg vễnhkán ke kurã to pã'i nĩ mỹr," he mũ. "Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ," he tóg.

Jesus tỹ vễnhkán ke kurã ki ù tỹ há' he
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Vễnhkán ke kurã ù ki tóg vễnh kanhrãn jafã krêm ag kanhrãn mũ. Tá ù tóg nĩ. Ti nĩgé vỹ tóg ja nĩ. ⁷ Kũ êg kanhrãn tĩ ag tóg Jesus tỹ rĩr mũ, Fariseu ag ke gé. "Ti mũ ti tỹ há' he sór tũ, tỹ vễnhkán ke kurã ra'? Ti tỹ ti tỹ há' he kũ êg tóg pã'i ag mũ ti kãmén mũ," he ag tóg.

⁸ Hã ra Jesus tóg ag tỹ nén to jykren mũ ki kanhró nĩ. Kũ tóg ùn nĩgé tóg ên mũ: "kunĩg," he mũ. "Tag kã jẻnh kãtĩg," he tóg ti mũ. Kũ tóg kãtĩg kũ kã jẻ mũ sir. ⁹ Kũ tóg ag mũ: "sỹ ãjag ki jẻmẻnh ke," he mũ. "Vễnhkán ke kurã ki êg hỹn ne han mũ', êg tỹ Topẽ vĩ ki króm jẻ? Êg mũ hỹn nẻn ù há han mũ'? Êg mũ hỹn nẻn ù kórẻg han mũ'? Êg mũ ù kren han mũ hỹn'? Êg tỹ ù tẻn kỹn mũ há nẻnh mũ hỹn'?" he tóg. Hã ra ag tóg ti mũ nẻn ù tó tũ nĩ.

¹⁰ Kũ tóg ag ki ẻvẻnh kãn kũ ùn nĩgé tóg ên mũ: "ã nĩgé tỹ krỹg hé," he mũ. Kũ tóg tỹ krỹg he mũ sir. Ti tỹ tỹ krỹg he kũ tóg há' he mũ, ti nĩgé tóg ên ti. ¹¹ Kũ tóg vễnh kar mũ e tĩ. Ag fe tóg gỹm ke mũ, kũ ag tóg jagnẻ mũ: "ẻg ti tỹ hẻ ri kẻnh mũ hỹn'," he mũ, "ti kãmẻnh mũ, vó?" he ag tóg.

Jesus tỹ apóstolo ag kuprẻg
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Ên kã tóg kejẻn pãnẻnh ra tĩ mũ, Topẽ mrẻ vẻmẻn jẻ. Kutỳ ên kã tóg Topẽ mrẻ vĩ nĩ ki kurẻg mũ. ¹³ Tỹ vaj kũ tóg ti mrẻ mũ tĩ ag jẻ prẻr kãn mũ, kũ tóg ag kã mũ ù tỹ 12 (ke) ag hã kuprẻg mũ. Ag to tóg: "sỹ ùn vin mũ ag," he mũ, hã vỹ: *apóstolo*, he mũ. ¹⁴ Ag hã vẻ, ha mẽ: *Simão*, ti jiji ù hã vỹ: *Pedro*, he mũ, ti jẻvỹ tỹ *André* ke gé, *Tiago* ke gé, ti jẻvỹ tỹ *João* mrẻ, *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, ¹⁵ *Mateus* ke gé, *Tomẻ* ke gé, *Tiago* ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Simão* ke gé, ag tỹ ù

to: *Zelote*, he mũ tag ti, ¹⁶ *Judas* ke gé, *Tiago* kósin tag ti, *Judas Iscariotes* ke gé, ù tỹ *Jesus* vatẻnh tá pã'i ag mũ ti kãmẻn ke mũ tag ti.

Jesus tỹ ùn e ag ki rĩr
(Mt 4.23-25)

¹⁷ Kũ Jesus tóg ag mrẻ pãnẻnh ên tá kãtẻre mũ sir, kũ tóg kyjer tá jẻ nĩ. Ti mrẻ mũ tĩ tỹ hẻn ri ke ag vỹ tá nỹtĩ gé, fag ke gé. ù tỹ hẻn ri ke ag vỹ ti ki junjun ja nĩgtĩ, ga tỹ *Judẻia* tá kãmũ kũ, ẻmã tỹ *Jerusalẻm* tá ke gé, ẻmã tỹ *Tiro* tá ke gé, *Sidom* tá, goj kafã tũ fyr tá kãmũ kũ ke gé. Hã kũ tóg fỏr pẻ tẻvĩ nĩ. ¹⁸ Kũ tóg ùn jagrẻ kórẻg ag tỹ há' he mũ, ag jagrẻ kórẻg pan kũ, fag mrẻ hã. ¹⁹ Kũ vễnh kar vỹ ti kã krỹ' he sór mũ sir, hã jẻ ag tóg ti ki junjun mũ. Kũ ù tỹ ti kã krỹ' he mũ ên ag vỹ há' he kãn mũ, ti tỹ ti jykre tar tỹ ag tỹ há' hen kũ.

Jesus tỹ ag kanhrãn
(Mt 5.1-12)

²⁰ Kũ tóg ti mrẻ mũ tĩ ag ki ẻvẻnh mũ, kũ tóg ag mũ: "Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: "kórẻg ẻg tóg nỹtĩ," hen kũ," he mũ. "Kũ ãjag tóg Topẽ tỹ tỹ ẻg pã'i nẻ venh ke mũ," he tóg.

²¹ "Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: inh kókĩr ri ke tóg tĩ, sỹ vẻjyke kuryj ve sór tĩ ên ti, hen kũ. Kũ ãjag tóg venh ke mũ," he tóg.

"Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag vẻsỹrẻnh mũn kũ, ẻprã. ãjag mũ tóg sér tẻnh mũ, tá," he tóg.

²² "Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ isugrẻn ãjag to kórẻg nỹtẻn kũ, ãjag mũ: "ha mũ jẻg, hen kũ. Ag tỹ isugrẻn ãjag mũ vĩ kónẻn kũ tóg há tĩ, ag tỹ ón kũ ãjag jykre kórẻg tó kũ. Tỹ sóg ẻprã ke fi kósin nẻ mỹr," he tóg. ²³ "Mỹ sér nỹtẻm nẻ, krẻ kuprã nỹtẻm nẻ, ag tỹ isugrẻn ãjag vóg kónẻn mũ ra. Kũ ãjag tóg kanhkã tá nẻn ù há kar venh ke mũ, vẻnh kaja jẻ, isugrẻn. Ge ja ag tóg nẻgtĩ, ù tỹ ãjag vóg kónẻn mũ ag jógẻg ag. Vẻsỹ Topẻ vĩ tó tĩ ag vóg kónẻn he ja ag tóg nẻgtĩ gé," he tóg.

²⁴ "Hã ra Topẽ vỹ ãjag ve kónẻn mũ, ãjag tỹ: "há ẻg tóg nỹtĩ," hen kũ. Ga kri mũn kũ ãjag tóg nẻn ù há vẻg tĩ, kũ ãjag tóg kanhkã tá jun ke tũ nẻ," he tóg.

²⁵ "Topẽ vỹ ãjag ve kónẻn mũ, ti tỹ ón kũ ãjag mũ sér tẻn kũ, ẻprã, ãjag tỹ vẻjyke kuryj

ve sór tũ nýtĩn kũ, ti tũ ãjag mũ ãjag kókĩnkĩr ri ke tũ nĩ kũ, êprã. Kũ ãjag tóg venh ke tũ nĩ. Vēsýrénh jé ãjag tóg ke mũ. Kũ tóg ãjag kókĩnkĩr ri ke tĩnh mũ, tá. Kygfỹ jé ãjag tóg ke mũ,” he tóg.

²⁶ “Topě vỹ ãjag ve kónãn mũ, vènh kar tũ ãjag to vỹ há han mũn kũ. ãjag mũ ti há tĩ, hã ra tóg Topě mũ kórég nĩ. Ge ja ag tóg nĩgtĩ, ù tũ ãjag mũ vỹ há han mũ ag jógjóg ag, ón kũ Topě vỹ tó tĩ ên ag mũ, vãsỹ. Ag mũ ag tóg vỹ há han ja nĩgtĩ gé. Ag ri ke ãjag tóg nýtĩ, vènh kar tũ ãjag mũ vỹ há han kũ. Hã kũ tóg ãjag ve kónãn mũ, Topě ti,” he tóg.

Ëg tũ ãg kato tẽ mũ ag to há nýtĩnh ke (Mt 5.38-48)

²⁷ “Ù tũ ãjag kato vãsãnsãn mũ ên ag to fe nýtĩm nĩ, inhhã. ù tũ ãjag to jũ mũ ag mũ nén ù há han nĩ jãvo. ²⁸ ù tũ ãjag mũ vỹ kónãn mũ ag mũ vỹ há han nĩ gé. ù tũ ãjag mũ féfén mũ ag to Topě mré vĩm nĩ gé. ²⁹ ù tũ ãjag jamẽ ki tãnh kũ ti mũ ãjag jamẽ ù ven nĩ gé, ti tũ ãjag mũ ki tãnh jé gé. ù tũ ãjag pãritó mãn sór kũ ti mũ ãjag *camisa* mré nĩm nĩ gé. ³⁰ ù tũ ãjag mũ nén ù to: “inh mũ nĩm, hen kũ ti mũ nĩm nĩ. ù tũ ãjag tũ nén ù mãn kũ ti mũ: “inh mũ isũ nĩm,” he tũg nĩ. ³¹ ãjag tũ ù to: “ti tũ inh mũ tag han ra tóg há tĩ vè,” hen kũ inhhã ti mũ han nĩ, fi mũ ke gé,” he tóg.

³² “Ù ag tóg ãjag to há nýtĩ. ãjag tũ tag ag hã to há nýtĩn kũ tóg tũ nén ù tũ nĩ ver. Vènh kar vỹ ge nýtĩ gé. ù tũ ag to há nýtĩ ên ag hã to ag tóg há nýtĩgtĩ gé, vènh kato. Hã ra tóg tũ nén ù tũ nĩ ver. ³³ ù ag tóg ãjag mũ vỹ há han tĩ. ãjag tũ ên ag hã mũ vỹ há han kũ tóg tũ nén ù tũ nĩ ver. Ge ag tóg nýtĩ gé, Topě vỹ mranh tĩ ag. ãjag tũ ag mũ vỹ há han kũ ag tóg ãjag mũ vỹ há han mũ gé, vènh kato. Há ti nĩ, hã ra tóg tũ nén ù tũ nĩ ver. ³⁴ ù ag vỹ, ãjag tũ ag mũ *prestar* hen kũ ãjag mũ nĩm mãn mũ, ãjag tũ ti. ãjag tũ ag hã mũ *prestar* he mãn kũ tóg tũ nén ù tũ nĩ ver. Topě vỹ mranh tĩ ag vỹ ge nýtĩ gé. ãjag tũ ag mũ nĩm mãn kũ ag tóg ãjag mũ *prestar* he mãn mũ sir, ãjag tũ ti. Há ti nĩ, hã ra tóg tũ nén ù tũ nĩ ver.

³⁵ Ag jãvo ù tũ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag to há nýtĩm nĩ, ha mẽ. Vènh kar mũ *prestar* hem nĩ, ag tũ ãjag mũ ãjag tũ nĩm tũ hã ra.

Kũ ãjag tóg kanhkã tá venh ke mũ, ãjag tũ ùri nén han mũ tag ri ke ti. Hã ki ãjag tóg tũ Topě krẽ nýtĩ, ãjag tũ ti ri ke han kũ. Ti hã ne vènh kar mũ vỹ há han kãn tĩ ver', ùn jykre kórég kar ag mré hã. ³⁶ Vènh kar jagãgtãn kãn nĩ, ãg jóg ri ke,” he tóg.

Ëg tũ kãnhmar ù to vỹ kónãn ke tũ (Mt 7.1-5)

³⁷ “Kãnhmar ù to vỹ kónãn tũg nĩ, kũ Topě vỹ ãjag to vỹ kónãn ke tũ nĩ gé. Kãnhmar ù to: “kórég ti nĩ,” he tũg nĩ, kũ Topě vỹ ãjag to: “kórég ti nĩ,” henh ke tũ nĩ gé. Vènh kar mũ vènh pãte fón nĩ, ke tũ nĩ mũ ra Topě vỹ ãjag mũ vènh pãte fón ke tũ nĩ gé. ³⁸ Ag mũ nén ù há kar nĩm nĩ, kũ Topě vỹ ãjag mũ nén ù há kar nĩm ke mũ gé sir, hã ra tóg ãjag mũ ên kãfór nĩm ke mũ, nén ù há kar tũ. Hỹ, ge ti nĩ. ãjag tũ ù mũ nén ù há han kũ Topě vỹ ãjag mũ nén ù há han ke mũ gé. ãjag tũ ù mũ nén ù kórég han kũ tóg ãjag mũ hã ri ke han ke mũ gé,” he tóg.

³⁹ Kũ tóg ag kanhrãn kũ ag mũ: “tag ri ke ti nĩ,” he mũ gé. “Ùn kyvó tũ ùn kyvó ù mũ: sỹ ã pére tĩg ke vè, hen kũ ag tóg kãgnó ki vár kãn ke mũ. ⁴⁰ *Aluno* pijé ti kanhrãn tĩ kãfór nĩnh mũ'. Ti tũ kanhrãn há han kũ tóg kejèn ti kanhrãn tĩ ri ke nĩnh mũ. ⁴¹ Jykre kórég mág ãjag tóg nýtĩ, hã ra ãjag régre jykre pãno sĩ ên tóg ãjag mũ kórég nỹ'. ⁴² Kũ ãjag tóg ti mũ: “sỹ ã mũ ã jykre kórég kurynh há tóg tĩ,” he tĩ', ãjag tũ ãjag jykre pãno tãvĩ ên kurynh jãvãnh hã ra. Ke tũg ra. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg jykre régre nýtĩ. ãjag jykre kurynh vèn nĩ, kar ãjag tóg ãjag régre ag jykre kurynh há han mũ,” he tóg.

Ëg jykre tũ ka há ri ke nĩ (Mt 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ “Ha vé, ka há pijé, kanẽ kórég han tĩ'. Kũ ka kórég pijé, kanẽ há han tĩ gé'. ⁴⁴ Ëg tũ ti kanẽ ve kũ ãg tóg: ùn kanẽ ko há ja vè, henh ke mũ. Ke tũ nĩn kũ ãg tóg: ùn kanẽ ko vãnh ja vè, henh ke mũ. Sónh to ãg tóg, pènvã vég tũ nĩgtĩ mỹr', kar ãg tóg, vãnh tũ jóhó to *uva* vég tũ nĩgtĩ gé. ⁴⁵ Ge tóg nýtĩ, ãg jykre ti. Ëg jykre há nĩn kũ ãg tóg, nén ù há kar to jykren tĩ. Kũ ãg tóg, jagnẽ krĩn há han tĩ gé sir. Jãvo ãg tũ jykre kórég nĩn kũ ãg tóg, nén ù kórég kar to jykren tĩ. Kũ ãg tóg, jagnẽ

krĩn kónãn tĩ gé sir. Hỹ, ge ti nĩgtĩ. Ęg tỹ nén to jykrén tĩ ěn hã kãmén ěg tóg tĩ, jagnẽ mỹ,” he tóg.

*Đn nũna gunh gunh kãme
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ “Ăjag ne tóg inh mỹ: *Senhor'*, he tĩ'. Hã ra ģjag tóg isỹ ģjag mỹ nén tó mũ ěn han vãnhan nỹtĩgtĩ. Kỹ tóg vẽnhan mỹ nỹ. ⁴⁷ Ăjag tỹ inh ki ge kỹ, inh vĩ ki króm kỹ ģjag tóg sir, tag ri ke nỹtĩ, ha mẽ. ⁴⁸ Ũ tóg, ti tỹ ĩn han jé kũm tĩ, ga kã há tá. Kỹ tóg ti nũna gunh gunh mũ sir. Kỹ vãnã goj tóg var mũ, kỹ tóg, ĩn kri rũm ke mũ. Hã ra tóg kókég tũ nĩ, goj ti. ⁴⁹ Ăjag tỹ inh vĩ ki króm tũ nĩn kỹ tóg sir, tag ri ke nĩ, ha mẽ. Ũ tóg, ti tỹ ĩn han mũ ra krĩgmỹ ti nũna kafég mũ. Kỹ vãnã goj var ěn vỹ, ti ĩn kri rũm ke mũ sir, kỹ tóg kutẽ mũ sir. Mráj kãn tóg mũ sir, ti nũna tỹ krĩgmỹ nỹtĩn kỹ. Ge ti nĩ, ũ tỹ inh vĩ jẽmẽ jãvãnhan ěn ti,” he tóg.

7

*Fóg tỹ capitão tỹ Jesus ki rã
(Mt 8.5-13)*

¹ *Jesus* tỹ vẽnhan kar kanhrãn kãn kar tóg ěmã tỹ *Cafarnaum* ra tĩ mũ. ² Tá fóg tỹ *capitão* tóg nĩ nĩ. Ti mỹ rãnhrãj tĩ tóg kaga nỹ nĩ. Krój pẽ tóg nỹ, kỹ tóg: “ti hỹn ter mũ ha,” he mũ. Ti to tóg há tãvĩ nĩ. ³ Ti tỹ *Jesus* kãmẽ kỹ tóg ti mỹ vẽnhan vĩ jẽnẽg mũ, *Israel* kófa ag tỹ, ti tỹ ti mỹ rãnhrãj tĩ ěn kren han jé. ⁴ Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ: “ã mỹ ti venh tĩg ke tũ?” he mũ. “Fóg há vẽ. ⁵ Ęg *povo* to tóg há tãvĩ nĩ. Ęg mỹ tóg ĩn han ja nĩ, ěg tỹ krẽm Topẽ vĩ tó jé,” he ag tóg mũ.

⁶ Kỹ tóg ag mré tĩ mũ. Ti tỹ ti ĩn to hã tĩ ra *capitão* tóg ti mỹ vẽnhan vĩ jẽnẽ mãn mũ gé, ti mré ke ag tỹ. “Ti venh kãrãnhan ke tũ ã nẽji nĩ, ti tỹ tỹ fóg nĩn kỹ,” he ag tóg. “Ă mỹn hỹn jagy nỹ, ã tỹ fóg ĩn kã ki sãn ken kỹ,” he ag tóg. ⁷ “Hã kỹ ti nẽji ã venh kãtĩg ke tũ nĩ gé, hã ra tóg ã mỹ vẽnhan vĩ jẽnẽg mũ. Ā vĩ pir ki ã nẽji ti tỹ há' henh mũ,” he ag tóg. ⁸ “Ha vé, tỹ ti nẽji pã'i krẽm ke nĩ gé, kỹ porisa ag nẽji tỹ ti krẽm ke nỹtĩ gé. Hã kỹ ti nẽji pã'i jykre ki kanhró nĩ. Ti tỹ porisa ũ mỹ: kutĩg, hen kỹ ti nẽji tĩ tĩ, ti tỹ ti mỹ: kunĩg, hen kỹ ti nẽji kãtĩ tĩ gé. Ti tỹ ti mỹ rãnhrãj tĩ mỹ: tag han ra, hen kỹ tóg han tĩ. Ti vĩ tỹ tóg ag jẽnẽg

tĩ. Hã kỹ tóg ki kanhró nĩ. Ā vĩ tỹ ã nẽji ti mỹ rãnhrãj tĩ tỹ há' henh mũ,” he ag tóg mũ, *capitão* mré ke ag.

⁹ Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “*Israel* ũ pijé ti ri ke nĩ', ti tỹ tỹ fóg hã ra',” he mũ. “Kĩ kanhró tóg nĩ mỹr, kỹ tóg inh ki rã kỹ jẽ. Ge ve ja tũ sóg nĩ. Há' he kỹ ti nĩ ha, ti mỹ rãnhrãj tĩ ti,” he tóg.

¹⁰ Kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ, *capitão* ĩn ra, ti tỹ ũn jẽnẽg mũ ag. Ag tỹ tá junjun mũ ra tóg há' he ja nĩ sir.

Jesus tỹ ũn ter mũ rĩn mãn

¹¹ Kỹ *Jesus* tóg tĩ mũ gé sir, ěmã tỹ *Naim* ra. Ti mré mũ tĩ ag tóg mũ mũ gé, fag mré hã. Kỹ vẽnhan e ag tóg ti nón mũ mũ gé. ¹² Ag tỹ ěmã jy ró jãnã tá junjun mũ ra ag tóg tá vẽser va kãmũ nĩ. Ag tỹ vẽnhan kej tá ti pẽjunh mũ vẽ. Ti mỹnh fi tóg ag mré tĩ nĩ. Fi kósin pir vẽ. Ti panh tóg ter ja nĩ. Kỹ ũ tỹ hẽn ri ke ag vỹ fi mré mũ nĩ, fag ke gé.

¹³ Kỹ *Jesus* tóg fi vég mũ, kỹ fi tóg ti mỹ jagtar nĩ. Kỹ tóg fi mỹ: “fỹ tũg nĩ,” he mũ.

¹⁴ Kỹ tóg vẽser ti mẽg mũ. Kỹ ũ tỹ ti va mũ ěn ag vỹ krỹg' krỹg' he mũ. Kỹ tóg vẽser mỹ: “kỹrũ', nĩ ra, he sóg mũ ã mỹ,” he mũ. ¹⁵ Kỹ vẽser ěn tóg nĩ mũ sir, ha mẽ. Kỹ tóg vĩ mũ sir. Kỹ tóg ti mỹnh fi mỹ ti fẽg mũ.

¹⁶ Kỹ tóg vẽnhan kar mỹ e tĩ, kỹ ag tóg Topẽ to vĩ há han mũ sir. “Topẽ vĩ tó tĩ kãfór vỹ ěg ki jun,” he ag tóg mũ. “Topẽ vỹ ěg ve há han, hã kỹ tóg ti jẽnẽ,” he ag tóg mũ. ¹⁷ Kỹ ti kãmẽ tóg vẽnhan kar kri rũm ke mũ sir, ga tỹ *Judéia* kar tá, ga kar ěn mũ hã ke gé, ti tỹ ũn ter mũ rĩn mãn ja ěn ti.

*João Batista tỹ Jesus mỹ vẽnhan vĩ jẽnẽ
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Ęn kã *João Batista* vỹ se kỹ jẽ nĩ. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ *Jesus* tỹ nén han mũ tó kãn mũ sir. ¹⁹ Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg ti to: “Topẽ tỹ ũn jẽnẽg mũn hã mỹ vỹ?” he mũ. Hã kỹ tóg ti mré mũ tĩ régre ag jẽnẽg mũ, ag tỹ *Jesus* mỹ: “ã hã mỹ?” he jé. “Ęg mỹ ũ jãvãnhan mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte?” he sór ag tóg mũ.

²⁰ Kỹ ag tóg ti mỹ: “*João Batista* vỹ ěg jẽnẽg, ěg tỹ ã ki jẽmẽ jé,” he mũ. “Ă hã mỹ? he tóg. Ęg mỹ ũ jãvãnhan mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte? he tóg, *João* ti,” he ag tóg mũ.

²¹ Hã ra *Jesus* tóg ùn kagyga ag tỹ há' he mũ, ag tỹ ti mré vĩnh kãmũ ký. Vẽjagrẽ kórég pan tóg mũ gé. Ùn kyvó ag tỹ tóg há' he mũ gé. ²² Ký tóg ag mỹ: “*João* mỹ ãjag tỹ nén vég mũ tag tónh mũ jẽg,” he mũ. “Tag han inh tĩ, ha mẽ: ùn kyvó ag vỹ isugrĩn êvãnh há nỹtĩ ha. Ùn kãnhgrĩ ag vỹ mũ há han mũ ha, ù tỹ *lepra* han mũ ag vỹ há nỹtĩ. Ùn kutu ag vỹ êmẽ há nỹtĩ ha. Ùn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn gé. Ùn jagtar e ja ag vỹ Topẽ vỹ sér mẽg mũ ha ke gé, Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke to. ²³ Ký tóg ti tỹ iso jykrén kónãnh tũ nĩn ký há tĩnh mũ. Ký Topẽ tóg ti ve há han mũ sir. Tag tóm nĩ, *João* mỹ,” he tóg. ²⁴ Ký ag tóg mũ mũ sir, *João* mỹ tó jé.

Ag mũ kar ký *Jesus* tóg ùn e ên ag mỹ *João* kãmén mũ. “Êmã tũ ja ra ãjag tóg mũ ja nĩgtĩ, *João* ve jé,” he tóg. “Kỹ ti jykre hỹn ne ri ke nĩ, ãjag mỹ? Kejẽn kãka tóg goj jagma krã tỹ man man ke tĩ. *João* jykre mỹ ãjag mỹ tag ri ke tũ nĩ? Hỹ, ri ke tũ ti nĩ. ²⁵ Ti mỹ ãjag mỹ ùn kur sĩnvĩ ag jykre ri ke nĩ? Vó. Ùn kur sĩnvĩ ag vỹ êmã mág tá nỹtĩ, pã'i mág ãn krẽm, ùn jẽn mág tĩ ag. Ag pijé êmã tũ ja mĩ mũ tĩ. ²⁶ Ti jykre mỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag jykre ri ke nĩ? Hỹ, ri ke tĩ nĩ. Topẽ vỹ tó tĩ vỹ mỹr, hã ra tóg Topẽ vỹ tó tĩ ag kãfór kar nĩ. ²⁷ Topẽ vỹ *João* jẽnẽ, ti tỹ ijo tĩg jé. Hã ký tóg rán ký nĩ, Topẽ vỹ ki, ha mẽ. “Ha vé, ã jo sóg ù jẽnẽnh mũ, ti tỹ vẽnẽnh kar tỹ há' he jé, ã tĩg ken jo. Ag jyvẽn jé tóg ke mũ, ti tỹ ag jykre kurynh jé,” he tóg, Topẽ vỹ tỹ rán ký nĩ ki, *João* to,” he tóg. ²⁸ “*João Batista* tóg êprã ke ag kãfór kar nĩ, Topẽ vỹ tón ki. Û tỹ hã ra Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vég mũ tóg ti kãfór nĩ ha,” he tóg.

²⁹ “Jo ù tỹ hẽn ri ag tóg *João* vỹ mẽ há han ja nĩgtĩ, *governo* mỹ jãnkamy mãg tĩ ag mré hã. Hã ký tóg ag kygpe ja nĩgtĩ. ³⁰ Hã ra *Fariseu* ag tóg *João* vỹ jẽmẽ jãvãnh ja nỹtĩgtĩ, Topẽ vỹ to ãg kanhrãnh tĩ ag ke gé. Hã ký ag tóg Topẽ tỹ ag mỹ nén han sór mũ ên tỹ ti mỹ nenh ja nĩgtĩ gé. Hã ký *João* tóg ag kygpe ja tũ nĩgtĩ gé,” he tóg.

³¹ “Uri ke ag vỹ ge nỹtĩ gé, ha mẽ. ³² Gĩr ri ke ag tóg nỹtĩ. Gĩr ag vỹ jagnẽ mré kanhinnhir mũgtĩ. Ký ag tóg kejẽn jũ tĩ. “Ãjag mỹ ãg tóg vãkyn tĩ, hã ra ãjag tóg vẽnẽh gringrén jãvãnh nỹtĩ. Kar ký ãg tóg kygfỹ

mũ gé sir, hã ra ãjag tóg ãg mré kygfỹ jãvãnh nỹtĩ gé,” he ag tóg tĩ, ón ký jagnẽ to jũ ký. ³³ Gĩr tag ag ri ke ãjag tóg nỹtĩ, *João* to, iso ke gé,” he tóg. “*João* vỹ vãkre ja nĩgtĩ, jẽg tũ, kron tũ. Ký ãjag tóg ti to: “jagrẽ kórég ti nĩ,” he ja nĩgtĩ, ti vãkre to. ³⁴ Ti jãvo sóg vãkrég tũ nĩgtĩ. Jẽg sóg tĩ, kron sóg tĩ gé. Ký ãjag tóg iso: “tĩ hã ne jẽg tĩ. Tĩ hã ne kron tĩ. Tĩ hã ne Topẽ vỹ mranh tĩ ag to há nĩ,” he tĩ, êprã ke fi kósin to. ³⁵ Hã ra ù tỹ Topẽ jykre to há kar ag tóg ti tỹ ki hã tó mũ ki kanhró nỹtĩ, komẽr hã, fag mré hã,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ag mỹ *João Batista* kãmén hã vỹ.

Jesus tỹ Simão ãn krẽm jẽn

³⁶ Kejẽn *Fariseu* ù tóg ti kógfyn mũ, ti tỹ ti ãn ra tĩg jé, ti mré jẽn jé. ³⁷ Ti tỹ ti mré jẽg nỹ ra ù fi tóg ti ki jun mũ, ùn mẽn ja e fi. *Garrafa* va fi tóg kãtĩ mũ. ãg gãnh tãg jafã tóg ki jẽ, nén ger há ên ti. ³⁸ Ký fi tóg ti pẽn rã hã jẽ ký fỹ mũ sir, fi tỹ Topẽ vỹ mranh ja ên tugrĩn. Fi kynhme tỹ fi tóg ti pẽn kupég mũ. Ký fi tóg fi gãnh tỹ ti pẽn kykũg mũ gé. Ti pẽn ki fi tóg nhun ke mũ gé. Ký fi tóg ti pẽn tãg mũ sir, *garrafa* ki jẽ ên tỹ.

³⁹ Ký *Fariseu* ên tóg to jykrén mũ. “Ti tỹ tỹ Topẽ vỹ tó tĩ nĩ ra tóg fi ki kanhró nĩnh mũ vỹ,” he tóg. “Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ ve nĩ. Topẽ vỹ mranh fi tóg tĩgtĩ mỹr. Hã ra tóg fi tỹ ti vóg kamẽg tũ nĩ,” he tóg.

⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ. Ký tóg ti mỹ: “*Simão*’, sỹ ã mré vẽnẽnh ke vỹ,” he mũ. Ký tóg ti mỹ: “ha tó,” he mũ. ⁴¹ Ký tóg: “kejẽn *patrão* ù tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Ti mỹ rãnhràj tĩ régre ag tóg ti mỹ név nỹtĩ. Ùn név vỹ tỹ 500 (ke) nĩ, kar ùn név vỹ tỹ 50 (ke) nĩ gé. ⁴² Hã ra ag tỹ ne tỹ kajãm ke tóg tũ tĩ, ký tóg ag mỹ tỹ tũ' he mũ, ag név tỹ. Ký ti mỹ rãnhràj tĩ tỹ hẽ nỹ hỹn ti to há kãfór nĩ?” he tóg.

⁴³ Ký *Simão* tóg ti mỹ: “ùn név mág ja ên hỹn ti to há kãfór nĩ,” he mũ. Ký tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. ⁴⁴ Ký tóg ùn tỹtã kórég ên fi jé vĩrĩn ke ký *Simão* mỹ: “ã mỹ fi vég mũ?” he mũ. “Fi kynhme tỹ fi tóg inh pẽn kugpég mũ, kar fi tóg fi gãnh tỹ inh pẽn kykũg mũ gé. Fi jãvo ã tóg inh mỹ goj ven tũ nĩ, isỹ inh pẽn kugpe jé. ⁴⁵ Inh ki nhun ke ja tũ ã tóg nĩ, ã jãvo fi tóg inh pẽn ki nhun ke tỹ hẽn ri ke han mũ. To krónh ke tũ fi nĩ. ⁴⁶ ã pijé inh

gãnh tãg ja nĩ', ã jãvo fi tóg inh pẽn tãg. ⁴⁷ Hỹ, Topẽ vi mranh tỹ hẽn ri ke han fi tóg. Hã ra tóg fi mỹ vẽn pãte fón kãn mũ sir, Topẽ ti, fi tỹ iso há tãvĩ nĩn kỹ, isỹ tỹ fi fe nĩn kỹ. Û mỹ tóg kejẽn vẽn pãte fón pir han tĩ, Topẽ ti, ù tỹ *patrão* ki név sĩ ẽn ri ke mỹ. Kỹ ẽn tóg ti to há sĩ nĩ gé sir, fi tỹ iso há tãvĩ jãvo," he tóg. ⁴⁸ Kỹ tóg fi mỹ: "ã tỹ Topẽ vi mranh ja ẽn tỹ sóg vẽn pãte fón mũ," he mũ.

⁴⁹ Kỹ ti mré jẽg mũ ag tóg jagnẽ mỹ: "ti mỹ ẽg tỹ Topẽ vi mranh tỹ vẽn pãte fón ke mũ vỹ?" he mũ. "Topẽ hã ne vẽn pãte fón há nĩ', hã kỹ tóg ẽg mỹ vẽn mỹ tĩ," he ag tóg. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ ke mãn mũ. "Ã tỹ inh ki rã kỹ sóg ã kren han mũ," he tóg. "Ha jatun mỹ tĩg," he tóg, ùn týtá kórég ja ẽn fi mỹ.

8

Ûn týtá fag tỹ Jesus ki rĩr

¹ Tag pãte *Jesus* vỹ ẽmã kar mĩ tĩg kãn mũ, ẽmã kãsir mĩ hã ke gé. Topẽ vi tó tóg tĩ mũ. Ag mỹ tóg: "Topẽ tỹ tỹ ãjag pã'i nĩ sór vẽ," he mũ. Kỹ ù tỹ 12 (ke) ag tóg ti mré mũ mũ. ² Kỹ ùn týtá fag tóg ti mré mũ mũ gé sir, ti tỹ fag tỹ há' hen kỹ. Û fag tóg kaga ja nỹtĩgtĩ. Û fag tóg jagrẽ kórég ja nỹtĩgtĩ gé. Hã ra tóg fag tỹ há' he kãn ja nĩ. Û fi vỹ tỹ *Maria* fi nĩ, *Madalena* he mũ tag fi. *Jesus* vỹ fi jagrẽ kórég tỹ 7 (ke) pan ja nĩ, ha mẽ. ³ Kar ù fi vỹ tỹ *Joana* fi nĩ gé. *Cuza* prũ fi vẽ, pã'i mág tỹ *Herodes* tũ ki rĩr tĩ ẽn prũ fi vẽ. Kar ù fi vỹ tỹ *Suzana* fi nĩ gé. Kar ù fag vỹ ti mré mũ mũ gé. Fag tũ hã tỹ fag tóg ti mỹ vẽn han tĩ, ti mré mũ tĩ ag mỹ ke gé.

Nén fy kãme

(*Mt 13.1-9; Mc 4.1-9*)

⁴ Kejẽn ùn e ag vỹ, vẽn mãn mũ sir, ẽmã tỹ hẽn ri ke tá kãmũ kỹ. Kỹ tóg, ag kanhrãn kỹ ag mỹ: ⁵ "kejẽn ù tóg, nén ù krãn mũ, gãr hẽn ri ke mũn. Hã ra ti fy ù tóg ga kri vár mũ, kỹ ag tóg ti sãn mũ, kỹ sēsĩ vỹ ko mũ gé sir. ⁶ Ti fy ù tỹ tóg, pãró kri krãn mũ. Kỹ tóg, mur mũ vẽ, hã ra tóg tóg mũ sir, ga tỹ sĩ nĩn kỹ. ⁷ Ti fy ù tỹ tóg, sòngh kã ki krãn mũ. Kỹ sòngh tóg, ti mré mur mũ, ti kri tóg rũm ke mũ sir. Kỹ tóg ter mũ sir, sòngh kã ki. ⁸ Ti fy ù tỹ tóg ga há ki krãn mũ. Kỹ tóg mur há han mũ. Kanẽn há han tóg mũ. Kanẽ tỹ 100

(ke) han tóg mũ sir, ga há ẽn ki," he tóg. Kỹ tóg prẽr mũ. "!'..Û nĩgrẽg nỹtĩ tỹ tỹ jẽmẽ jé..!" he tóg, prẽr kỹ, *Jesus* ti.

Jesus tỹ nén fy kãmén

(*Mt 13.10-23; Mc 4.10-20*)

⁹ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: "ne to ke nẽ, nén fy kãme tag ti?" he mũ. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: "ãjag hã mỹ sóg, kãmén há han ke mũ, Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ ti," he mũ. "Hã ra sóg ù ag mỹ: tag ri ke ti nĩ, he tãvĩ han mũ, ù tỹ ón kỹ mẽg mũ ag mỹ. Kỹ ag tóg mẽg mũ ra ki kagtĩg nỹtĩnh mũ. To jykrén ke tũ ag nĩ gé," he tóg.

¹¹ "Topẽ vi vỹ, nén fy ri ke nĩ. ¹² Û ag tóg, Topẽ vi jẽmẽg tĩ. Ag tỹ jẽmẽ kar kỹ Japo tóg, ag mỹ tỹ tũ' he tĩ, Topẽ vi tỹ. Kỹ ag tóg sir, ti ki ge tũ nĩgtĩ. Krenkren ke tũ ag tóg nĩ sir. Kỹ ag tóg ga kri vár mũ ẽn ri ke nỹtĩ. ¹³ Kar ù ag tóg tỹ pãró kri krãn kỹ nỹtĩ ẽn ri ke nỹtĩ gé. Mẽg ag tóg tĩ vẽ. Kỹ ag tóg: he, he tĩ. Ag mỹ tóg sér tĩ sir. Hã ra ag tóg tỹ, ẽkré jãre tũ ri ke nỹtĩ mỹr, ha mẽ. Mũ sĩ han ag tóg mũ, Topẽ mré. Nén ù jagy kutẽ kỹ ag tóg, vãhã tovãnh mũ sir. ¹⁴ Kỹ ti fy tỹ sòngh kã ki krãn kỹ nỹtĩ vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Topẽ vi mẽg ag tóg tĩ gé. Hã ra ag tóg, ag rãnrãj hã tỹ vẽn kutãn tĩ. Ón kỹ ag tóg riko nỹtĩ sór mũ, ag rãnrãj to. Nén kar to ag tóg ẽn tĩ, kỹ tag hã ne ag kókég tĩ'. Hã kỹ ag tóg, Topẽ vi mĩ ẽkrén mãn tũ nĩ sir. Kanẽn há han tũ ag tóg nĩ gé sir. ¹⁵ Kar ga há ki krãn kỹ nỹtĩ ag vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Jẽmẽg ag tóg tĩ. Kỹ ag tóg, ag fe tỹ ti ki rã mũ sir, ag tỹ ti vĩ ki króm jé. Kỹ ag tóg, kanẽn há han mũ sir. Komẽr hã ag tóg, kanẽn há han', han', he mũ, ag tỹ nén ù jagy vэг mũ ra," he tóg.

Nėj gru kãme

(*Mc 4.21-25*)

¹⁶ Kỹ tóg: "ẽg tỹ nėj grug kỹ ẽg pijé, kěj krẽm fẽg tĩ'," he mũ. "Èg pijé, kỹmỹ krẽm fẽg tĩ gé'. Ti fẽg jafã kri ẽg tóg fẽg tĩ. Kỹ vẽn kar tóg vэг mũ sir, ag tỹ ẽg ìn kã ra kãgen kỹ. ¹⁷ Ge ti nĩ, sĩ ãjag mỹ nén tó mũ kar ti. Ver ãjag tóg to jykrén tũ nĩgtĩ. ãjag tỹ vãhã to jykrén kãn ke vẽ. Ver ãjag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. ãjag tỹ vãhã ki kanhrãn kãn ke vẽ," he tóg. ¹⁸ "Hã kỹ jẽmẽ há han nĩ. Û tỹ to jykrén há han kỹ tóg, ù to jykrén mãn', ù to jykrén

mãn', henh ke mũ. Ủ tỹ inh vĩ to jykrén há han tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ' he kãn ke mũ, ti tỹ nén ủ to jykrén mũ kar ên mré hã," he tóg.

Jesus mré ke pẽ fag

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Kejẽn *Jesus* mỹnh fi vĩ ti venh kãtĩ mũ, ti jãvy ag mré. Hã ra fag tóg ti ki junjun tũ nĩ, ti pẽnĩn fór tãvĩ tĩn kỹ. ²⁰ Kỹ ủ tóg ti mỹ: "ã mỹnh fi vĩ re tá jẽ, ã jãvy ag mré," he mũ. ²¹ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: "mẽ'," he mũ. "Hã ra ủ tỹ Topẽ vĩ jẽmẽg mũ fag vĩ tỹ inh mỹnh pẽ fi ri ke nỹtĩ, inh jãvy pẽ ri ke ke gé, ủ tỹ Topẽ vĩ ki króm mũ ag," he tóg.

Jesus tỹ kóho tỹ tũ' he

(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Kejẽn tóg *canoa* kã ra rã mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Kỹ tóg ag mỹ: "mũ nỹ, goj nig mág kafã ủ ra," he mũ. ²³ Ag mũn kỹ *Jesus* tóg nũr mũ sir. Hã ra vãhã kóho jũ tóg kraug he mũ sir. Kỹ goj tóg *canoa* kã ki krém ke mũ. Ti fãn sór tóg mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ ag kãgter ha mẽ tĩ. ²⁴ Kỹ ag tóg ti rĩn mũ sir. "Senhor', Senhor', ãg mỹ tóg ãg kãgter ha mẽ tĩ," he ag tóg. Kỹ tóg rĩr mũ sir. Kỹ tóg kóho mỹ vĩ mũ, goj mỹ ke gé. Kỹ tóg krỹg' he mũ sir, kóho ti. Katy' he tóg mũ sir. ²⁵ Kỹ tóg ag mỹ: "ãjag tỹ ne jé inh ki ge há han tũ nĩ nẽ?" he mũ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Kanẽ jur ag tóg mũ, kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: "ti jykre tóg ãg mỹ e tĩ," he mũ. "Kóho mỹ tóg vĩ mũ, kỹ tóg ki ke mũ, goj ti ke gé," he ag tóg.

Jesus tỹ ãn jagrẽ kórég tỹ há' he

(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Kỹ ag tóg *Gerasa* ag jamã tá junjun mũ sir. Goj nig mág kafã ủ tá tóg nĩ, ga tỹ *Galilèia* to hã. ²⁷ Kỹ tóg *canoa* kã ki kãkutẽ mũ. Hã ra ãn jagrẽ kórég tỹ hẽn ri ke tóg ti kato tẽ mũ. Si há tóg tĩ ha, ti jagrẽ e nĩ ti. Kỹ tóg kur tũ nĩ. Kator tóg nĩ. Đn tũ ti nĩ gé. Vẽnh kej tá tóg jẽgtĩ, pãró tỹ vẽn hkej tá. ²⁸ Ên tóg ti kato tẽ kỹ ti krẽm mũg ke mũ. Prẽr kỹ tóg: "!.ã isỹ hẽ ri kenh mũ, *Jesus*'..!" he mũ. "!.Kynhmỹ Topẽ kósin'..!" he tóg. "!.Ã mỹ sóg to vĩnh mũ, ã tỹ inh vóg kónãn tũ nĩ jé..!" he tóg. ²⁹ Hã ra *Jesus* tóg Nén-Kórég ag mỹ: "ti ki pa jẽg," he ja nĩ, hã kỹ tóg prẽr mũ. Ti kãgmĩ tỹ hẽn ri ke han ja ag tóg nĩgtĩ, Nén-Kórég ag. Kỹ ti mré ke ag tóg *corrente* tỹ ti se ja nĩgtĩ gé, ti mrĩnh kỹ, ti nĩgé, ti pẽn ke

gẽ. Hã ra tóg ti se ja kykym kãn ja nĩgtĩ. Kỹ Nén-Kórég ag tóg ãmã tũ ja ra ti pére mũ ja nĩgtĩ.

³⁰ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: "ã jiji hẽ ri ke tĩ?" he mũ. Kỹ tóg: "Mĩl," he mũ, Nén-Kórég tỹ hẽn ri ke ag tỹ tỹ ti jagrẽ nỹtĩn kỹ.

³¹ Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ to vĩ mũ, ti tỹ nũgme ra ag jẽgnẽg tũ nĩ jé, *inferno* ra. ³² Hã ra porko e ag tóg tá jẽg nỹtĩ nĩ, pãnónh tá. Kỹ Nén-Kórég ag tóg *Jesus* mỹ to vĩ e han mũ, ti tỹ ag mỹ: "ha porko ki gejẽg, ge kỹ," he jé. Kỹ tóg ag mỹ ke mũ. ³³ Kỹ ag tóg ti ki kãpa mũ sir. Porko ag ki ag tóg ge mũ sir. Kỹ porko ag tóg rãn ki re mũ. Goj ki ag tóg vár mũ sir. Nãgnãr kỹ ag tóg tũ' he kãn mũ sir.

³⁴ Kỹ ủ tỹ porko ki rĩr tĩ ag tóg pétẽ mũ, ãmã ra. Tá ag tóg kãmén mũ, ãmã kãsir mĩ hã ke gé. ³⁵ Kỹ tá ke ag tóg ra mũ kãn mũ, nén ên ve jé. Ag tỹ *Jesus* tá junjun kỹ ag tóg ti vég mũ sir, ãn jagrẽ kórég ja ên ti. Nĩ tóg mũ ha, *Jesus* rã hã. Kur tóg nĩ ha, krĩ há tóg nĩ ha. Kỹ ag fe tóg jũrũn ke mũ sir. ³⁶ Ủ tỹ *Jesus* tỹ ti tỹ há' he mũ vég mũ ãn ag tóg kãmén kãn mũ sir. ³⁷ *Gerasa* tá ke kar ag tóg kanẽ jur nỹtĩ. Hã kỹ ag tóg ti mỹ: "ã tĩg kỹ tóg ãg mỹ há tĩnh mũ," he mũ. Kỹ tóg *canoa* kã ra rã kỹ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ³⁸ Kỹ ãn jagrẽ kórég ja tóg ti mỹ to vĩ e han mũ, "nhỹ ã mré tĩg mũ," hen kỹ. Hã ra *Jesus* tóg ti pére tĩg jãvãnh nĩ. ³⁹ "Ã jamã ra vỹn ké," he tóg ti mỹ. "Tá ag mỹ kãmén nĩ, Topẽ tỹ ã tỹ há' he tag ti," he tóg. Kỹ tóg ãmã kar mĩ tĩ mũ. Ag mỹ tóg kãmén kãn mũ sir.

Jesus tỹ Jairo kósin fi rĩn mãn

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Kỹ *Jesus* tóg vỹn ke mũ, nig kafã ủ ra. Kỹ tóg vẽn h e ãn mỹ sér tĩ. Ti jãvãnh ja ag tóg nĩ. ⁴¹ Kỹ vãhã ủ tóg ti ki jun mũ. *Israel* ag vẽn kanhrãn jafã to pã'i vẽ, ti jijin hã vỹ: *Jairo*, he mũ. Ên tóg ti mỹ to vĩ mũ, ti tỹ ti ãn ra tĩg jé. ⁴² Ti kósin pir fi vĩ kaga jagy nỹ, kỹ fi kaga ãn vỹ fi tén sór mũ. Kri prỹg tỹ 12 (ke) fi nĩ. Kỹ tóg ti mré tĩ mũ.

Ti tĩg kỹ ãn e ag tóg ti nón mũ mũ. ⁴³ Kỹ ag kã ủ fi tóg ag pétẽm mũ. Kyvẽn h krỹg ja tũ han kỹ fi tóg nĩ, prỹg tỹ 12 (ke) ki. Hã ra *médico* ag tóg fi kaga tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ. ⁴⁴ Ên fi tóg ti nón ti kur tóv mẽg mũ. Kỹ vẽn sỹmẽr

fi kyvénh tóg tũ' he mũ. ⁴⁵ Kĩ *Jesus* tóg: “ũ nỹ inh kur mẽ?” he mũ. Hã ra vènh kar tóg: “ha',” he mũ. Kĩ *Pedro* tóg: “ã kur mẽ kãn êg tóg, hã ra ã tóg: “ũ nỹ inh kur mẽ?” he mũ,” he mũ. ⁴⁶ Hã ra tóg: “vó, ù tóg inh kur mẽ,” he mũ. “Inh kuprĩg vỹ inh mẽ tó, hã kĩ sóg ki kanhrãn mũ,” he tóg. ⁴⁷ Kĩ ùn týtá ên fi tóg: “Ti hỹn inh vé,” he mũ. Hã kĩ fi tóg jũrũn ke mũ. Ti krêm fi tóg grĩnh ke mũ. Vènh kar rĩnve fi tóg ti mẽ tó kãn mũ. “Isỹ ã kur mẽ kĩ sóg vèsỹmér há' hé,” he fi tóg. ⁴⁸ Kĩ tóg fi mẽ vĩ há han kĩ: “inh kósin', ã tỹ inh ki rã kĩ ã tóg há' hé. Ha tĩg, jatun mẽ,” he mũ.

⁴⁹ Ti tỹ ver fi mré vémén jê ra ù tóg jun mũ, pã'i tỹ *Jairo* ên ãn tá. “Ã kósin fi vỹ hur tũg. Hã kĩ ti kutãn mãn tũg nĩ,” he tóg.

⁵⁰ Hã ra tóg mẽg mũ, kĩ tóg ti mẽ: “ã fe vóg tũg nĩ,” he mũ. “Inh vĩ hã kri fim nĩ, kĩ ã kósin fi tóg há' henh mũ,” he tóg. ⁵¹ Kĩ ag tóg mũ kĩ *Jairo* ãn tá junjun mũ sir. Kĩ tóg: “*Pedro* hã vỹ inh mré rãnh mũ, *João* ke gé, *João* kãke tỹ *Tiago* ke gé, gĩr fi panh ke gé, fi mẽnh fi ke gé,” he mũ. ⁵² Hã ra ùn e fag vỹ tá nỹtĩ gé. Kĩgỹ fag tóg mũ. Kĩ *Jesus* tóg fag mẽ: “kĩgỹ tũg ra,” he mũ. “Fi pijé ter mũ'. Fi nũr vè,” he tóg. ⁵³ Hã ra fag tóg ti to é he mũ. Fi ter ki kanhró fag tóg nỹtĩ, hã kĩ fag tóg ti nyg mũ. Hã ra tóg fag mẽ: “re ra pajêg,” he mũ.

⁵⁴ Fag pa kar kĩ *Jesus* tóg fi nĩgé kãgmĩg mũ. Kĩ tóg prêr mũ sir. “!..Nĩ ra, já..!” he tóg, jamã há ra. ⁵⁵ Kĩ fi kuprĩg tóg fi to vỹn ke mũ. Nĩ fi tóg mũ sir, mẽr, ha mẽ, ùn ter mũ ên fi. Kĩ *Jesus* tóg fag mẽ: “ha fi mẽ vèjên ven,” he mũ. ⁵⁶ Kĩ tóg fi han mũ fag mẽ e tãvĩ tĩ sir. Hã ra tóg fag mẽ: “ker ù mẽ fi rĩr mãn tag tó hê',” he mũ.

9

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag jêgnê (Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Kĩ tóg ù tỹ 12 (ke) ên ag jé prêr mũ. Ag vènh mãn kĩ tóg ag tar han mũ sir, ag tỹ vèjagrê kórég pan jé, ag tỹ ùn kagyga ag tỹ há' he jé gé. ² Kĩ tóg ag jêgnêg mũ sir, ag tỹ vènh kar mẽ Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ ên kãmén jé, ag tỹ ùn kagyga ag tỹ há' he jé gé. ³ Hã kĩ tóg ag mẽ: “ãjag mũn kĩ nén ù ma mũ tũg nĩ. Vátó va mũ tũg nĩ, sako ke gé, êmĩ ke gé, jãnkamy ke gé. Kur régre rĩnh tũg nĩ gé,” he

mũ. ⁴ “Ãjag tỹ ãn ra ge mũ hã ki nũgnũr' hem nĩ, hã ki ãjag tỹ kurã ki kãpanh ke tá krỹg nĩ,” he tóg. ⁵ “Ag tỹ ãjag mẽ: “kãge jêg ra,” he jãvãnh nỹtĩn kĩ tá kãpam nĩ. Tá kãpa kĩ ãjag pên hã kykũkũnh nĩ, ag tỹ to ki kanhró nỹtĩ jé sir, Topê tỹ ag tovãnh ken ki,” he tóg.

⁶ Kĩ ag tóg mũ mũ sir. Êmã kar mẽ ag tóg mũ mũ. Topê kãmén ag tóg mũ mũ sir. Ùn kagyga ag tỹ há' he ag tóg mũ gé sir, fag ke gé.

Jesus kãme tỹ pã'i tỹ Herodes mẽ e (Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Kĩ pã'i mág tỹ *Herodes* vỹ ti tỹ nén han mũ mẽg mũ sir. Kĩ tóg ti mẽ e tĩ. Ti tỹ to jykrén tũ tóg tĩ. Hã ra ù ag tóg ti to: “*João Batista* vè,” he tĩ. “*João* hỹn ti ter kar kĩ rĩr mãn,” he ag tóg tĩ. ⁸ Jo ù ag tóg ti to: “*Elias* vè, vãsỹ Topê vĩ tó tĩ ên hỹn vènh ven mãn,” he tĩ gé. Kĩ ù ag tóg ti to: “vãsỹ Topê vĩ tó tĩ ù hỹn rĩr mãn,” he tĩ gé. ⁹ Hã mẽg tóg, *Herodes* ti, kĩ tóg: “*João* mẽ vó?” he mũ. “Hã ra sóg *João* krĩ kym. Kĩ ù nê, hỹn'? Nén han vãnh tỹ hên ri ke hynhan tóg huri,” he tóg. Kĩ tóg kejên ti ve sór mũ, hã ra *Jesus* vỹ ti venh tĩ tũ nĩ.

Jesus tỹ ù tỹ 5 mil (ke) ag jên (Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰ Kejên *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag vỹ ti to vỹnvỹn ke mũ, ti tỹ ag jêgnê ja ên tá. Ti mẽ ag tóg kãmén mũ sir. Kĩ tóg ag mré vènh péju kĩ tĩ mũ, êmã tỹ *Betsaida* ra, vyr mẽ ag mré vémén jé. ¹¹ Hã ra ùn e ên ag tóg mẽg mũ, kĩ ag tóg ti nón mũ mũ. Ag tỹ ti pétêm kĩ tóg ag mẽ vĩ há han mũ. Ag mẽ tóg Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩnh ke kãmén mũ. Kĩ tóg ag kã mẽ ùn kagyga tỹ há' he mũ gé, fag mré hã.

¹² Ti tỹ ag mẽ tó jê ki tóg rãké nỹ sir, kĩ ù tỹ 12 (ke) ag tóg ti mẽ: “ã tỹ ag jêgnênh há tóg tĩ, ag tỹ êmã kar mẽ vèjên kũmpra he jé, tá nũgnũr jé ke gé. Tag ki tóg êmã tũ nĩ,” he mũ. ¹³ Hã ra tóg: “ha inhhã ag jên,” he mũ. Kĩ ag tóg: “hã ra êmĩ tỹ 5 (ke) hã vỹ ki nỹtĩ, pirã régre mré ke gé. Êg mẽ ag mẽ kũmpra henh mũnh mũ vó, vèjên ti?” he ag tóg, *Jesus* mẽ. ¹⁴ Ù tỹ 5 mil (ke) ag vè mẽr, ag tãvĩ, fag mré tó tũ ra. Hã ra fag tóg tá e nỹtĩ gé, gĩr mré ke gé.

Kĩ *Jesus* tóg ag mẽ: “ag mẽ tugtó, ag nĩgnĩ jé,” he mũ. “Ù tỹ 50 (ke) ag tỹ vyr mẽ vènh

mãn kÿ nĩ nĩ he jé,” he tóg. ¹⁵ Kÿ vènh kar tóg nĩgnĩ mũ sir. ¹⁶ Kÿ tóg ãmĩ tÿ 5 (ke) ên gég mũ, pirã régre ên mré. Kÿ tóg, kanhkã ki êvãnh kÿ Topê mré vĩ mũ sir. Kÿ tóg ãmĩ vènh kãpópãm mũ sir. Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ vin mũ, ag tÿ ùn e ên ag mÿ kãnhkrén jé, pirã ên mré hã. ¹⁷ Kÿ vènh kar tóg ko kãn kÿ funfór mũ sir. Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ke ên gég mũ. Kěj tÿ 12 (ke) fãn tóg.

Pedro tÿ Jesus tó
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Kejên Jesus tóg Topê mré vĩ mũ, ti pin kÿ. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré nÿtĩ nĩ. Kÿ tóg ag mÿ: “ag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ. ¹⁹ Kÿ ag tóg ti mÿ: “ũ ag vÿ: *João Batista* vẽ, he tĩ, jãvo ù ag vÿ: *Elias* vẽ, he tĩ gé, jãvo ù ag vÿ: vãsÿ Topê vĩ tó tĩ ù vÿ rĩr mãn, he tĩ gé, ã to,” he mũ. ²⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “ag jãvo ãjag hẽ ri ke tĩ, iso?” he mũ. Kÿ *Pedro* vÿ ti mÿ: “tÿ ã *Cristo* nĩ, Topê tÿ ãg mÿ ùn jênêg mũ ên vÿ tÿ ã nĩ,” he mũ. ²¹ Kÿ tóg ti mÿ vĩ tar han mũ, ag tÿ ù mÿ tó tũ nĩ jé ver, ti tÿ tÿ *Cristo* nĩ ên.

Jesus tÿ ti jagtar ke tó vén
(Mt 16.20-28; Mc 8.30-9.1)

²² Kÿ tóg ag mÿ: “tÿ sóg, ãprã ke fi kósín ên nĩ,” he mũ. “Ijagtar jagy han ke vè. Kófa ag tÿ iso: kórég ti nĩ, henh ke vè, Topê tũ to pã'i ag ke gé, Topê vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tÿ isén ke vè. Kurã tãgtũ tũg kÿ sóg rĩr mãn mũ hã ra,” he tóg.

²³ Kÿ tóg vènh kar mÿ: “ãjag tÿ inh mré kãmũ kÿ tóg há tĩnh mũ,” he mũ. “Kÿ ãjag jykre tovãnh nĩ, ãjag tÿ isũ tãvĩ han jé. Ha vé, ag tÿ inh krunh tÿ inh kri fi kÿ sóg tũg ke mũ, ag tÿ to isa kÿ isén jé, ha vem nĩ. Vènh nenh ke tũ sóg nĩ. Isÿ tag han ri ke han nĩ, kurã kar ki,” he tóg. ²⁴ “ãjag tÿ ãjag jykre hã han kÿ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ãjag tÿ isugrĩn ãjag jykre tovãnh kÿ ãjag tóg krenkren ke mũ, ãjag kãgter ke mũ hã ra. ²⁵ ãjag tÿ ga kri mũn kÿ ãjag tóg nén kar gÿjÿ he sór mũ. Kÿ ãjag kuprĩg vÿ vãfor ke mũ. Kÿ tóg kórég nÿ sir, ãjag riko tãvĩ nÿtĩ ra. Gÿj há venh ke tũ ãjag tóg nĩ, gen kÿ. ²⁶ Iso mÿ'ãg tũg nĩ, inh vĩ to. ãjag tÿ ùri iso mÿ'ãg kÿ sóg ãjag to mÿ'ãg ke mũ gé, inh kãtĩg mãn kÿ. Tÿ sóg ãprã ke fi kósín nĩ. Sĩnvĩ ti nĩnh mũ, inh kãtĩg mãn kÿ, inh jóg tÿ inh jênên

kÿ. Kÿ ti tÿ jẽgnẽ jafã ag vÿ inh mré kãmũnh mũ gé, Topê tũ ag,” he tóg. ²⁷ “Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ãjag kã mĩ ù ag vÿ Topê tÿ tÿ ãg pã'i nĩ venh ke mũ, ag kãgter ke to hã, tag ki ãg mré nÿtĩ ù ag,” he tóg.

Jesus tÿ vènh ve ù han
(Mt 17.1-13; Mc 9.2-8)

²⁸ Ti tÿ tag tó kar kÿ kurã tÿ 8 (ke) vÿ tũg mũ. Kÿ tóg kejên ag mÿ: “mũ nÿ, vÿrmÿ,” he mũ. *Pedro* mÿ tóg ke mũ, *João* mÿ ke gé, *Tiago* mÿ ke gé. Ag hã mré tóg tĩ mũ, pãnónh ra, Topê mré vèmén jé. ²⁹ Tá jun kÿ tóg Topê mré vĩ mũ sir. Kÿ tóg vãhã vènh ve ù han mũ. Vènh ve kupri han tóg mũ. Ti kur tóg kópréj nĩ, kókov tóg nĩ. ³⁰ Kÿ ùn régre ag tóg vãhã tá vènh ven mũ sir. Kÿ ag tóg *Jesus* mré vèmén mũ sir. *Moisés* vè, *Elias* mré. ³¹ Ag ve vÿ ti ve ri ke nĩ gé. *Jesus* mré ag tóg vèmén mũ, ti tÿ *Jerusalém* tá ter ke to.

³² *Pedro* ag mÿ tóg nũgnũr há tãvĩ tĩ, ge ra ag tóg ve kãn mũ. ³³ Kÿ ù tÿ ti mré vèmén nÿtĩ ên ag tóg mũ sór mũ sir. Kÿ *Pedro* tóg *Jesus* mÿ: “*Senhor*,” he mũ. “Tag ki tóg há nĩ,” he tóg. “ãg tÿ tag ki pãjó tãgtũ han kÿn hÿn há nĩnh mũ, ã mÿ, *Moisés* mÿ, *Elias* mÿ ke gé,” he tóg. Hã ra tóg krĩ tũ nĩ, hã kÿ tóg pãjó tó mũ.

³⁴ Ti tÿ ver ti mÿ vèmén jẽ ki kanhkã góg tóg ag kri rũm ke mũ sir. Kÿ ag tóg kamẽg mũ. ³⁵ Kÿ vènh vĩ tóg mẽ há' e mũ, kanhkã góg ên kã tá. “Inh kósín hã vè. Inh fe pẽ vègtĩ. Ti vĩ jẽmẽ ra,” he tóg, vènh vĩ ên ti, Topê ti.

³⁶ Kÿ vãhã *Jesus* tóg ti pir mÿ tá jẽ nĩ sir. Ti mré vèmén nÿtĩ ên ag ve mãn tũ ag tóg nĩ sir. Kÿ ag tóg mũ mũ. Hã ra ag tóg ù mÿ tó tũ nĩ ver, ag tÿ nén ve ja ên ti.

Jesus tÿ kyrũ jagrẽ kórég kutẽm
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Tÿ vaj kÿ ag tóg pãnónh ên tá kãre mũ. Kÿ ag tóg ù tÿ hèn ri ke ag vigvæg mũ sir. *Jesus* kato ag tóg kãmũ mũ. ³⁸ Kÿ vãhã ù tóg ag kã mĩ prer mũ, ha mẽ. “!..*Senhor*..!” he tóg. “!..Inh kósín ve ra..! Inh kósín pir vè. ³⁹ Jagrẽ kórég ti nĩ. Kÿ tóg kejên ti kã vÿryn ke tĩ. Vãhã tóg prer tĩ. Ti ter tĩ han tóg tĩ sir, kÿ tóg jãrãn tĩ. Jãrãn kÿ tóg jũrũn' jũrũn' ke tĩ gé, kÿ tóg kejên ti tovãnh mũ sir, komer hã, ti rÿj kar kÿ. ⁴⁰ ã mré mũ tĩ ag mÿ sóg tó vè,

ag tỹ ti jagrẽ kórég kutẽm jé, hã ra ag tóg ti tỹ hẽ ri ke tũ nĩ,” he tóg.

⁴¹ Kĩ tóg ti mỹ: “ã ne tóg inh ki rã há han tũ nĩ,” he mũ. “Topẽ tóg ã mỹ krój nĩ ve nĩ, ãjag kar mỹ. Inh mỹ tóg e tĩ. Sỹ ãjag to krónh kenh ha mẽ tóg tĩ. Inh mỹ ti pére kãtĩg,” he tóg. ⁴² Ti jun kũ ti jagrẽ tóg ti kã vryrn ke mãn mũ. Kĩ tóg kutẽ mũ sir. Kĩ tóg ti jagrẽ mỹ vĩ jũ han mũ, ti tỹ ti ki kãkutẽ jé. Hã ki tóg kyrũ ên tỹ há! he mũ sir. Kĩ tóg ti panh mỹ: “té,” he mũ sir.

⁴³ Kĩ tóg vênh kar mỹ e tãvĩ tĩ. “Topẽ ne tóg tỹ ùn mág pẽ nĩ, ti jykre tóg há tãvĩ nĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ ti jagtar ke tó mãn
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ⁴⁴ “ha mẽ há han,” he mũ. “Èprã ke fi kósín ên vĩ jagtar nĩnh ke mũ. Inh hã vễ,” he tóg. “Èprã ke ag vĩ ag tỹ inh ki nén han sór mũ ên han ke mũ,” he tóg. ⁴⁵ Hã ra tóg ag tỹ ti tỹ ti ter ke kãmén mũ tag to jykrén tũ tĩ. Ag tỹ to jykrén mũ ra ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. Kĩ ag tóg ti ki jẽmẽ sór tũ nĩ, ag tỹ ti kamẽg kũ, hã kũ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ ne tó nẽ?” he tũ nĩ.

Ùn mág
(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Kejẽn *Jesus* mré mũ ag vĩ jagnẽ mỹ vĩ jũ han mũ. “Èg kã ù tỹ hẽ nỹ tỹ ùn mág nĩ?” he ag tóg jagnẽ mỹ. ⁴⁷ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ nén to jykrén mũn ki. Kĩ tóg gĩr jé prẽr mũ, ti tỹ ti mré jẽ jé. ⁴⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “gĩr tỹ ge to há nỹtĩm nĩ, isugrĩn,” he mũ. “Ájag tỹ isugrĩn ti to há nỹtĩn kũ ãjag tóg iso há nỹtĩ gé sir. Ájag tỹ iso há nỹtĩn kũ ãjag tóg ù tỹ inh jẽnẽg mũ to há nỹtĩ gé sir. Kĩ ãjag kã ùn sĩ ên vĩ tỹ ãjag kãfór kar nĩnh mũ, ha mẽ,” he tóg.

Û tỹ ãg kato tẽ tũ ag
(Mc 9.38-40)

⁴⁹ Kĩ *João* tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Û ve ãg tóg. Vẽjagrẽ kórég pan ti tĩ, ã jiji tó kũ. Hã ra tóg tỹ ãg mré ke tũ nĩ, hã kũ ãg tóg ti mỹ: “vẽjagrẽ kórég pan sór tũg nĩ,” hé,” he tóg. ⁵⁰ Kĩ tóg ti mỹ: “ũ mỹ: vễjagrẽ kórég pan tũg nĩ, he tũg nĩ,” he mũ. “Û tỹ ãg kato tẽ tũ nĩn kũ tóg tỹ ãg mré ke nĩ sir,” he tóg.

Samaria tá ke ag tỹ Jesus mỹ: “kãrã ra,” he sór tũ

⁵¹ Kejẽn ti tỹ kanhkã ra tĩg ke kurã tóg kakó tĩ sir. Kĩ tóg to jykrén kũ *Jerusalém* ra tĩg sór mũ, ag tỹ tá ti tén jé. Kĩ tóg vênh jo ù ag jẽgnẽg mũ, ag tỹ ãmã kãsir tá ti jun ke tó jé. ⁵² Kĩ ag tóg ãmã sĩ ù ki junjun mũ. *Samaria* tá ke ag jamã ù vễ. Tá ag tóg ti nũr ke ve sór mũ. ⁵³ Hã ra tá ke ag tóg ag mỹ: “ãjag tỹ hẽ ra mũ nẽ?” he mũ. Kĩ ag tóg: “*Jerusalém* ra,” he mũ. Kĩ tóg ag mỹ kórég nĩ, hã kũ ag tóg ag mỹ ag nũgnũr ke ven sór tũ nĩ. ⁵⁴ Kĩ *Tiago* tóg jũ mũ, *João* ke gé. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ãg tỹ Topẽ mỹ: “kanhkã tá pĩ tỹ ag pũn nĩ,” henh há tóg tĩ, *Elias* tỹ nén han ja ri ke,” he mũ. ⁵⁵ Hã ra tóg ag jé vĩrĩn ke kũ ag mỹ: “ke tũg ra,” he mũ. “Topẽ jykre pijé”. Inh pijé ag tũg sór mũ. Isỹ ag krenkren han sór vễ jãvo,” he tóg. ⁵⁶ Kĩ ag tóg ãmã ù ra mũ mũ, tá nũgnũr jé sir.

Èg tỹ Jesus mré mũnh ke
(Mt 8.18-22)

⁵⁷ Ag mũn kũ ù tóg ti mỹ: “sỹ ã mré tĩg há tóg tĩ,” he mũ. “Ã tỹ hẽn kã tá tĩg jamĩ sóg ã mré tĩg ke mũ,” he tóg. ⁵⁸ Kĩ tóg ti mỹ: “hã ra tóg jagy tĩ,” he mũ. “Đn tũ sóg nĩ. Mĩg vĩ kré nỹgtĩ, jẽsĩ vĩ jagfe nỹgtĩ gé. Ag jãvo isỹ hẽ tá nũr ke tóg tũ tĩ. Tỹ sóg èprã ke fi kósín nĩ,” he tóg,

⁵⁹ Kĩ *Jesus* tóg kejẽn ù mỹ: “mũ nỹ, inh mré,” he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: “inh hỹn ver tĩg mũ ha, sỹ inh panh ter kũ ga ki ti fón jé ver,” he mũ. ⁶⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “vó, inh ki ge tũ ag vĩ ã panh kej han mũnh mũ. Hã kũ tóg ã tỹ inh mré tĩg há tĩ, ã tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke ên kãmén jé,” he mũ.

⁶¹ Kĩ ù tóg ti mỹ: “sỹ ã mré tĩg há tóg tĩ. Hã ra sóg inh jamã ra tĩg sór mũ ver, sỹ inh mré ke fag mỹ isĩg ke tó jé,” he mũ. ⁶² Kĩ tóg ti mỹ: “vó,” he mũ gé. “Èg tỹ *arado* tỹ ga kũm kũ ãg pijé vễsỹjãm êvãnh tĩ. Ge ti nĩ, ã tỹ inh mré tĩg sór kũ. Inh mré ã tóg tĩg mũ. ã tỹ ã jykre han sór kũ ã tóg Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ tá krỹg ke tũ nĩ,” he tóg.

10

Û tỹ 70 (ke) ag tỹ Jesus vĩ kãmén mũ

¹ Kĩ *Jesus* tóg ù tỹ 70 (ke) ag vin mũ gé sir, ag tỹ ti jo mũ jé. Ûn régre tĩn', ùn régre tĩn' he

tóg. Ag mý tóg: “ĕmã kar mĩ Topě vĩ kãmén mũjĕg,” he mũ. Ag nón tóg ra tĩg sór mũ gé. ² Kĩ tóg ag mý: “ũ tỹ mē ja tũ ag tóg inh mý ĕkré ri ke nỹtĩ,” he mũ. “Kejĕn ĕg jakré tóg ĕhé nỹgtĩ, hã ra ag pipir nỹtĩ, ũ tỹ krenh ke mũ ag. Ge ti nĩgtĩ, inh vĩ ti. Ũn e ag tóg inh ki ge sór mũ nĩ, hã ra ũ tỹ ag mý tónh ke tóg tũ tĩ. Hã kĩ Topě mré vĩm nĩ, ti tỹ ũ tỹ ag mý tónh ke mũ ag jĕgnĕ jé,” he tóg.

³ “Ha mũjĕg. Ha vé, mé krĕ vỹ vĕnh jy nĩgãn ki kagtĩg nỹtĩ, mĩg tỹ ag mãn sór kĩ. Mé krĕ ĕn ri ke ãjag nỹtĩ. Ge ra sóg ãjag jĕgnĕg mũ. Kĩ Topě vỹ ãjag jy nĩgãn mũ,” he tóg. ⁴ “Kĩ ãjag mũn kĩ sako ma mũ tũg nĩ, jãnkamy tũ ke gé. Pĕn né vĕnh kafã gé mũ tũg nĩ gé. Kĩ ãjag tỹ ũ ven kĩ ti mý: “ã mý há?” he tũg nĩ gé. Jatun mý mũm nĩ.

⁵ Kejĕn ãjag tóg ĕmã ũ tá junjun ke mũ. Kĩ ãjag tỹ tá ĩn ũ ra ge kĩ ĩn ĕn krĕm ke fag mý: “Topě jé ãjag ki rĩr, kĩ ãjag jé krĩ kuprã nỹtĩ,” hem nĩ,” he tóg. ⁶ “Kĩ tá ke ũ tỹ inh ki rã kĩ tóg krĩ kuprã nĩ sir, ti tỹ tỹ Topě kósin nĩn kĩ. Tá ke ũ tỹ inh ki rã jãvãnh nĩn kĩ tóg krĩ kuprã nĩnh ke tũ nĩ sir. Ti jãvo ãjag tóg krĩ kuprã nỹtĩnh mũ sir inhhã.

⁷ ãjag tỹ ĩn ra ge mũ ĕn hã krĕm nũgnũr hem nĩ. Fag tỹ ãjag mý nĕn nĩm mũ ĕn hã kom nĩ gé. Ũn rãnrãj mũ ĕn tóg ti kaja venh ke mũ, hã kĩ ag tóg ãjag jĕn ke mũ sir, vĕnh kaja jé. Đn ũ ra ge tũg nĩ, ĕmã ĕn tá. ⁸ ãjag tỹ ĕmã ũ tá junjun kĩ ĩn pir krĕm nỹtĩm nĩ. Ag tỹ ãjag mý nĕn nĩm mũ hã kom nĩ. ⁹ Ũn kaga ag tỹ há' hem nĩ. Ag mý: “Topě vỹ tỹ ãjag pã'i nĩnh mũ, ũri,” hem nĩ.

¹⁰ Kejĕn ĕmã ũ tá ke ag tóg ãjag mý: “kãgejĕg ra,” he jãvãnh nỹtĩnh mũ. Kĩ ĕmã ĕn ĩn rãm kĩ ag mý tag tóm nĩ, ha mē: ¹¹ “ha vé, ĕg pĕn nug hã kykũgkũg ĕg tóg mũ, ãjag tỹ ĕg kavĕnh tũ nĩ jé,” hem nĩ. “Ge ra ĕg tóg ãjag mý tó mũ, ĕg tỹ ãjag mý nĕn tónh kãmũ jan ti, hã vỹ: “Topě vỹ tỹ ĕg pã'i nĩnh mũ, ũri,” he mũ,” hem nĩ ag mý,” he tóg. ¹² “Ha mē, kurã tỹ ĕgno kã ag tóg vĕsỹrĕnh ke mũ, ag tỹ ãjag vĩ mē jãvãnh nỹtĩn kĩ. ĕmã tỹ Sodoma tá ke ag vĕsỹrĕnh kãfór han jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

*Jesus tỹ ũ ag mý vĩ kónãn
(Mt 11.20-24)*

¹³ Kĩ tóg: “sỹ ĕmã tỹ Corazim ki ke ag mý tag tó sór vĕ, ĕmã tỹ Betsaida ki ke ag mý ke gé,” he mũ. “Kórĕg ve jé ãjag tóg ke mũ,” he tóg. “ĕg tỹ nĕn han vãnh tỹ hĕn ri ke hynhan isóg ãjag mý, hã ra ãjag tóg ãjag jykre tugvãnh sór tũ nĩgtĩ,” he tóg. “ĕmã tỹ Tiro tá, ĕmã tỹ Sidom tá sóg ĕg tỹ nĕn han vãnh ĕn hynhan ja tũ nĩ. Sỹ tá hynhan ra ag tóg ag jykre kórĕg tugvãnh ke mũ vĕ, vãsỹ,” he tóg. “Ag jykre pãno to ag jykrĕn ke mũ vĕ, kygfỹ jé ag tóg ke mũ vĕ, ag mý ti e tĩnh mũ vĕ, sỹ ag mý tó ra. Ag jãvo ãjag tóg to jykrĕn sór tũ pĕ nĩ,” he tóg. ¹⁴ “Tiro tá ke ag vỹ vĕsỹrĕnh kãn ke mũ, kurã tỹ ĕgno ĕn kã, Sidom tá ke ag ke gé, ag jykre pãno to. Ag vĕsỹrĕnh kãfór han jé ãjag tóg ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁵ Kĩ tóg: “sỹ ĕmã tỹ Cafarnaum ki ke ag mý tag tó sór vĕ gé, ha mē,” he mũ. “Ũri tóg ver ãjag mý sér tĩ. “Kanhkã ve jé ĕg tóg ke mũ,” he ãjag tóg tĩ, ón kĩ. Hã ra ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ,” he tóg.

¹⁶ Kĩ tóg ti mré ke ag mý: “ũ tóg ãjag vĩ mē sór mũ, ha vem nĩ,” he mũ. “Kĩ tóg sir inh vĩ mĕg mũ. Ũ tóg ãjag vĩ mē sór ke tũ nĩ, ha vem nĩ. Kĩ tóg inh vĩ mē sór ke tũ nĩ gé. Ti tỹ inh vĩ mē sór tũ nĩn kĩ tóg ũ tỹ inh jĕnĕg mũ ĕn vĩ mē sór ke tũ nĩ gé sir, Topě vĩ ti,” he tóg.

Ũ tỹ 70 (ke) ag tỹ Jesus to vỹnvỹn ke

¹⁷ Kejĕn ag tóg ti to vỹnvỹn ke mũ, kĩ ag tóg ti mý vĩ sér han mũ sir. “Senhor,” he ag tóg mũ. “Á jiji tó kĩ ĕg tóg vĕjagrĕ kórĕg ag mý vĩ, kĩ ag tóg ĕg vĩ ki há han,” he ag tóg mũ.

¹⁸ Kĩ tóg: “vãsỹ inh Japo vé, ti tỹ kanhkã tá kãtére kĩ,” he mũ. “Ti ĩn rãm sóg, hã kĩ sóg ti fón. Tỹ tóg ta tỹ kómkóm ke ri ke nĩ ja nĩ. ¹⁹ Ti kri ke vỹ tỹ inh nĩ. Ha vé, ãjag to sóg vãsãn mũ, pỹn tỹ ãjag kókĕg tũ nĩ jé, ãjag tỹ ti sãn mũ ra, pỹn kakrã ke gé, Nĕn-Kórĕg kar ag ke gé. Ũ vỹ ãjag kókĕn ke tũ pĕ nĩ gé.

²⁰ Hã ra tag to mý há nỹtĩ tũg nĩ ver. Tag vỹ tỹ nĕn ũ tũ nĩ ver. Vĕjagrĕ kórĕg vỹ ãjag vĩ han, vĕnh kuprĩg ke gé. Hã ra tag to mý sér nỹtĩ tũg nĩ. Nĕn ũ vỹ ha pĕ nĩ, hã vỹ: ãjag jiji vỹ kanhkã tá rãnrãn kĩ nỹtĩ, he mũ, Topě livro ki, ãjag tỹ tá junjun jé,” he tóg.

Jesus t̄y m̄y sér n̄i
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ K̄y tóg ti m̄y sér t̄i, óra ên kã. Topê kupr̄ig t̄y ti kr̄in k̄y tóg: “jóg’,” he m̄u. “T̄y ã tóg kanhkã tân ag kãfór kar n̄i, kar ã tóg t̄y êprã ke ag kãfór n̄i gé,” he tóg. “Inh m̄y tóg há t̄i, ã t̄y nén han m̄u ti. Û t̄y: “ki kanhró mág inh n̄i,” he m̄u ag m̄y ã tóg ã jykre ven ja t̄u n̄i. Û t̄y ki kagt̄ig ag hã m̄y ã tóg ã jykre n̄im ja n̄i. K̄y tóg há tãv̄i n̄i, jóg’,” he tóg. ²² K̄y tóg ti mré m̄u t̄i ag m̄y: “inh jóg tóg inh m̄y tovãnh kãn, ti t̄y nén han ja kar ti,” he m̄u. “K̄y ù pijé ti kósín ki kanhró n̄i’. Inh jóg hã ne inh ki kanhró n̄i’. K̄y ù pijé ijóg ki kanhró n̄i gé’. Inh hã ne ti ki kanhró n̄i’. Hã k̄y sóg ãjag m̄y ti kãmén jé kãt̄i m̄u. Is̄y ùn kupr̄eg m̄u ag hã m̄y sóg ti kãmén t̄i,” he tóg.

²³ K̄y tóg vyr m̄y ti mré m̄u t̄i ag m̄y: “ãjag hã ne Topê jykre vég m̄u’,” he m̄u. “Sér pé ti t̄i. ²⁴ Ki hã sóg tó m̄u, ha mē. Û t̄y hên ri ke ag v̄y inh ve sór tãv̄i ja n̄yt̄igt̄i, vãs̄y. Hã ra ag tóg inh mur ke jo kãgter kãn. Topê v̄i tó t̄i ag ja vē, pã’i mág ag ja vē, hã k̄y ag tóg ãjag t̄y nén vég m̄u ve sór tãv̄i ja n̄yt̄igt̄i. Hã ra ag tóg ve ja t̄u n̄i. Mē ja t̄u ag tóg n̄i gé, ãjag t̄y ùri nén mēg m̄u ti. ãjag hã ne mēg m̄u inhhã’,” he tóg.

Jesus t̄y êg t̄y jagnē jagãgt̄an ke kãmén

²⁵ K̄y vãhã Topê v̄i to êg kanhrãn t̄i ù v̄y, ag kã m̄i jēgnē m̄u. Ti t̄y ón k̄y *Jesus* ki jēmē sór vē. K̄y tóg ti m̄y: “*Senhor*’,” he m̄u. “Inh h̄yn vējykre t̄y ne han m̄u, is̄y r̄ir kr̄yg ja t̄u ve jé?” he tóg.

²⁶ K̄y tóg ti m̄y: “ne n̄y h̄yn rán k̄y n̄i, Topê v̄i ki?” he m̄u. “Topê jykre t̄y ne han jé ã ke m̄u, h̄yn’? To ke há ã tóg n̄i, ha inh m̄y tó,” he tóg.

²⁷ K̄y tóg: “Topê v̄y t̄y, êg kri ke n̄i, k̄y ti hã to há n̄im n̄i, ti ki rã há han n̄i, ti to jykre pir n̄im n̄i, ti to tar n̄im n̄i. K̄y ã régre kar ki r̄ir há han n̄i gé, ã t̄y vēnh ki r̄ir há han ri ke. Topê t̄y êg m̄y nén tó m̄un hã vē,” he tóg.

²⁸ K̄y tóg: “h̄y, ki hã ã tóg tó m̄u,” he m̄u. “Tag han ra, k̄y ã tóg r̄ir kr̄yg ja t̄u venh ke m̄u,” he tóg.

²⁹ Hã ra tóg ti m̄y há t̄u n̄i, *Jesus* v̄i ti. Hã k̄y tóg ti m̄y: “k̄y ù n̄y t̄y inh régre n̄i?” he m̄u.

³⁰ K̄y tóg ti m̄y: “*Judeu* ù tóg n̄igt̄i. Hã ra tóg *Jerusalém* tá kãt̄ig k̄y êmã t̄y *Jericó* ra t̄i m̄u. Êpry kri ùn jykre kórég ag tóg, ti jo vãjig m̄u, *bandido* ag. K̄y ag tóg, ti kãgm̄i k̄y, ti kur n̄inh kãn k̄y ti mrãnmrãn m̄u. Ti tén kren ag tóg m̄u, k̄y ag tóg êpry fyr tá ti fón kar k̄y m̄u m̄u sir, ti t̄u m̄an kãn k̄y.

³¹ Ti t̄y tá n̄y ra ù tóg, êpry ên jagma kãt̄i m̄u. Topê t̄u ki r̄ir t̄i ag kã ù vē. K̄y tóg ti vég m̄u. Hã ra tóg ti venh rã sór t̄u n̄i. Êm̄in jagma tóg t̄i m̄u.

³² K̄y vãhã ù t̄y Topê ìn ki r̄ir t̄i ag kã ù tóg êpry jagma kãt̄i m̄u gé. Tá jun k̄y tóg ti vég m̄u gé, hã ra tóg ti venh rã sór t̄u n̄i gé. Êm̄in jagma tóg t̄i m̄u gé sir.

³³ K̄y vãhã *Samaria* tá ke ù tóg êpry jagma kãt̄i m̄u gé. K̄y tóg tá jun k̄y ti vég m̄u. ³⁴ K̄y tóg inhhã ti kyt̄ag m̄u sir. *Azeite* mré *vinho* t̄y tóg, ti m̄y to t̄in m̄u. Ti kur ù t̄y tóg ti pãg m̄u sir. K̄y tóg ti mēg kri ti n̄im k̄y ti ra ma t̄i m̄u. K̄y tóg ag t̄y ìn krēm n̄ugn̄ur jafã tá jun m̄u sir. Tá tóg ti ki r̄ir m̄u.

³⁵ T̄y vaj k̄y tóg t̄ig m̄an sór m̄u, k̄y tóg ù t̄y ìn ki r̄ir m̄u ên m̄y jãnkamy régre vin m̄u, k̄y tóg ti m̄y: “ti ki r̄ir há han n̄i,” he m̄u. “Jãnkamy tag t̄y ã m̄y tá kr̄yg t̄u n̄in k̄y sóg ã m̄y kajãm m̄an m̄u, s̄y v̄yn ken k̄y,” he tóg.

³⁶ K̄y tóg: “ùn tãgt̄u ag v̄y ti ve ja n̄i. K̄y ag kã ù t̄y hē n̄y t̄y ag t̄y ùn vóg kónãn m̄u ên régre ja n̄i? Ha to jykrén kema’,” he tóg.

³⁷ K̄y tóg: “ù t̄y ti jagãgt̄an m̄u ên v̄y t̄y ti régre ja n̄i,” he m̄u, ù t̄y ón k̄y ti ki jēmēg m̄u ên m̄y.

K̄y tóg ti m̄y: “h̄y, tó há han ã,” he m̄u. “K̄y ên ri ke han n̄i. Ûn vēs̄yrénh m̄u ag jagãgt̄an n̄i, ti ri kén,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus t̄y Maria fi mré Marta fag venh t̄ig

³⁸ Kejēn tóg ti mré m̄u t̄i ag mré êmã s̄i ù tá jun m̄u. Tá *Marta* fi tóg n̄i n̄i. K̄y fi tóg *Jesus* m̄y: “inh mré kãmũjēg, inh ìn m̄i,” he m̄u.

³⁹ K̄y fi jãvy fi v̄y n̄i gé, hã v̄y: *Maria*, he m̄u. Ên fi v̄y ti rã hã n̄i k̄y ti v̄i jēmēg n̄i n̄i.

⁴⁰ Hã ra *Marta* fi tóg ag m̄y vējēn han to vēnh kutãn m̄u.

K̄y *Marta* fi tóg ti m̄y: “*Senhor*’,” he m̄u. “Rãnrãj mág han t̄i sóg n̄i, hã ra fi tóg n̄i n̄i. Fi m̄y ké, fi t̄y inh mré vējēn ki r̄ir jé,” he fi tóg m̄u.

⁴¹ Hã ra tóg fi mÿ: “krĩ kufy ã tóg nĩ, nén ù tũ to, hã ra fi tóg inh vĩ jẽmẽg nĩ nĩ,” he mũ. “Vẽjẽn to vẽn kutãn tũg nĩ. ⁴² Nén pir hã ne há nĩ', hã vĩ: inh vĩ, he mũ. *Maria* fi vĩ inh vĩ hã jẽmẽ sór mũ. Kÿ sóg fi mÿ: “ha nén ù han,” he sór tũ nĩ. Nén ù há kuprẽg fi tóg, fi tÿ inh vĩ jẽmẽ sór kÿ,” he tóg.

11

Ëg tÿ Topẽ mré vẽnén
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Kejẽn tóg Topẽ mré vĩ mũ. Ti tÿ Topẽ mré vẽnén kar kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mÿ: “*Senhor*’,” he mũ. “Ëg kanhrãn nĩ, ãg tÿ Topẽ mré vĩ há nÿtĩ jé, *João* tÿ ti mré mũ tĩ ag kanhrãn ri ke,” he ag tóg.

² Kÿ tóg ag mÿ:

“Topẽ mré vĩ kÿ tag tóm nĩ, ha mẽ,” he mũ.

“Ëg jóg mág, ã jiji tó ãg tóg tĩ.

Kÿ vẽn kar jé ã tÿ tÿ ùn mág nĩ vé.

Ëg jé kãnmar ã tÿ tÿ ãg pã'i nĩ vé.

³ Ëg mÿ ãg jẽn ti nĩm, ãg tÿ kurã kar ki ko tĩ ãn ti.

⁴ Kÿ ãg mÿ vẽn pãte fón nĩ, ãg tÿ ã vĩ mranh ja ti, hã jé ãg tóg ãg tÿ jagnẽ to jũ tÿ jagnẽ mÿ vẽn pãte fón ke mũ gé.

Kÿ ãg tÿ ã vĩ mranh sór kÿ ãg kren han nĩ, ãg tÿ mranh tũ nĩ jé,” hem nĩ,” he tóg.

⁵ Kÿ tóg ag mÿ, ãg tÿ Topẽ mré vẽnén ke ù kãmén mũ. Kÿ tóg: “kejẽn ù tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Kuty si há tá tóg ti régre ãn tá jun mũ. Kÿ tóg ti régre mÿ: “inh mÿ ã jamĩ tãgtũ nĩm,” he mũ. ⁶ “Inh mré ke ù vĩ jun. Kór há tá tóg kãtĩg. Hã ra sÿ ti mÿ ne han ke tóg tũ tĩ,” he tóg.

⁷ Kÿ tóg ti mÿ: “hã ra sóg nÿ nĩ. Kÿ inh krẽ ag tóg nũgnũr nÿtĩ ha ke gé,” he mũ. “Jãnkã vĩ nĩfẽn kÿ jẽ ha. Hã kÿ tóg vẽn mÿ tĩ,” he tóg.

⁸ Hã ra tóg sir to vĩ mãn', to vĩ mãn' he mũ. Hã kÿ tóg nĩ kÿ ti mÿ nĩm mũ sir. Ti régre vẽn. Ge ra tóg ti mÿ nĩm ke tũ nĩ vẽn. Hã ra tóg ti tÿ ti mÿ to vĩ mãn', to vĩ mãn' he tugrĩn ti mÿ nĩm mũ sir,” he tóg.

⁹ “Ha mẽ, Topẽ mÿ nén kar to vĩm nĩ, kÿ tóg ãgag mÿ han mũ sir. ãgag tÿ ti mÿ nén to vĩ mũ ãn jãvãnh nĩ, kÿ ãgag tóg vẽn ke mũ sir. Ti mré vĩ kÿ ãg tÿ ti jãnkã tÿ tórón tórón ke ri ke han nĩ, kÿ tóg ãgag mÿ ti nón

ri ke han mũ, ti tÿ ãgag mÿ ãgag tÿ nén to vĩ mũ ãn han kÿ. ¹⁰ Hÿ, hã vẽn. ãgag tÿ ti mÿ nén ù to vĩn kÿ tóg ãgag mÿ han ke mũ. ãgag tÿ jãvãnh kÿ ãgag tóg vẽn ke mũ. ãgag tÿ jãnkã tÿ tórón tórón ke ri ke han kÿ tóg ãgag mÿ nón ri ke han mũ. ¹¹ Kejẽn ãgag kósin tóg ãgag mÿ pirã to vĩ mũ. Kÿ ãgag pijé ti mÿ pÿn nĩm ke mũ'. Pirã hã nĩm jé ãgag tóg ke mũ. ¹² Kejẽn tóg ãgag mÿ garĩnh ovo to vĩ mũ. Kÿ ãgag pijé ti mÿ pÿn kakrã nĩm ke mũ'. Garĩnh ovo hã nĩm jé ãgag tóg ke mũ. ¹³ Jykre pãno ãgag nÿtĩ. ãgag jykre pãno hã ra ãgag tóg ãgag krẽ mÿ nén ù há nĩm tĩ. Ge ti nĩ gé, ãgag tÿ Topẽ mÿ nén ù to vĩn kÿ. Nén ù há hã nĩm jé tóg ke mũ. Hã ra tóg ãgag kãfór han tĩ, ãg jóg tÿ kãhkã tá nĩ ti. ãgag tÿ ti mÿ to vĩn kÿ tóg ti kuprĩg tÿ ãgag jãgrẽ han ke mũ mÿr, Topẽ ti,” he tóg.

Jesus tÿ Japo kãfór nĩ
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Kejẽn *Jesus* tóg ù mÿ ti jãgrẽ kórég kutẽm mũ. Ti vĩ vãn han ja tóg nĩgtĩ, ti jãgrẽ ti. Ti tÿ ti jãgrẽ kutẽm kar tóg vĩ há nĩ sir. Kÿ tóg vẽn kar mÿ e tĩ. Ag mÿ tóg sér tĩ sir. ¹⁵ Hã ra ù ag tóg ti to: “jãgrẽ kórég ti nĩ,” he mũ. “Nén-Kórég ag pã'i vĩ tÿ, ti jãgrẽ nĩ, *Satanás* he mũ ãn. Hã kÿ tóg Nén-Kórég ag pã'i jykre tÿ ag jãgrẽ kórég pan tĩ,” he ag tóg ón kÿ. ¹⁶ Hã ra ù ag tóg ón kÿ ti jykre ve sór mũ gé, kÿ ag tóg ón kÿ ti tÿ ãg tÿ nén han vãn han mũ ve sór mũ sir, ti tÿ ag mÿ kãhkã tá vẽn jykre ven jé.

¹⁷ Hã ra tóg, ki kanhró nĩ. Hã kÿ tóg ag mÿ: “pã'i pir krẽm ke ag tÿ jagnẽ kato tẽn kÿ ag tóg, jagnẽ kãgtén kãn ke mũ,” he mũ. “Đn pir krẽm ke fag tÿ jagnẽ kato tẽn kÿ fag tóg, jagnẽ kãgtén kãn ke mũ gé sir. ¹⁸ Ge ti nĩ, Nén-Kórég ag jykre ti. Nén-Kórég ag tÿ jagnẽ kato tẽn kÿ ag tóg, jagnẽ tÿ tũ' henh ke mũ gé. Hã kÿ tóg vẽn mÿ nĩ, ãgag tÿ iso: “*Satanás* jykre tÿ tóg, Nén-Kórég ag pan tĩ,” he mũ ti,” he tóg. ¹⁹ “ãgag mré ke ag to jykren nĩ. Nén-Kórég ag pan ag tóg tĩ gé. Ag pijé *Satanás* jykre tÿ ag pan tĩ'. Topẽ jykre tÿ ag tóg ag pan tĩ mÿr'. ãgag tÿ tag to jykren kÿ ãgag tóg ãn jykre há ki kanhrãn ke mũ vẽn,” he tóg. ²⁰ “Topẽ kuprĩg jykre hã tÿ sóg Nén-Kórég ag pan tĩ mÿr, ha mẽ. Isÿ ag pan

kãn kÿ Topẽ tóg tÿ ãg pã'i nĩnh mũ. Tag to jykren nĩ,” he tóg.

²¹ “Û tÿ é he mẽ tóg ti tũ ki rĩr há han tí. Ti rógro vyn kÿ tóg ti ãn ki rĩr tí sir, ù tÿ ti tũ mǎg tũ nĩ jé. ²² Kejẽn ù tÿ ti tar kǎfór nĩ ãn tóg ti ãn tá jun mũ. Kÿ tóg ti rógro vǎg mũ. Ti tũ génh kãn tóg mũ gé sir. Ge ti nĩ. Û tÿ é he mẽ ri ke ti nĩ, Japo tí. Hã ra sóg ti tar kǎfór nĩ. Hã kÿ sóg ag jagrẽ kórég pan tí,” he tóg.

²³ “Ǻjag tÿ tÿ inh mré ke tũ nÿtĩn hã kÿ Ǻjag tóg, inh kato tẽgtẽ mũ. Ǻjag tÿ inh mré ãprã ke ag tÿ Topẽ to kãmũ han kÿ tóg há tí vẽ, hã ra Ǻjag tóg, ag kãmũ kamẽg mũ,” he tóg, *Jesus* tí.

*Vẽjagrẽ kórég tÿ vÿn kenh ke
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Kÿ *Jesus* tóg: “kejẽn sóg, vẽjagrẽ kórég ù kutẽm mũ,” he mũ. “Kÿ tóg ga kórég ra tí mũ. Goj venh ke tũ tóg nĩ, tá. Kÿ ti tÿ hẽ tá vẽnkhán ke tóg tũ tí. Kÿ tóg vǎhã to jykren mũ sir. “Inh jé hÿn sÿ ù tá kǎkutẽ ja ãn ra tĩg mǎn ha, sÿ ti kǎ ra rã mǎn jé, he tóg mũ, ti jagrẽ ãn tí. ²⁵ Kÿ tóg ti venh kǎtĩ mũ. Hã ra tóg sir krĩ há nĩ. Kÿ tóg ti mÿ ãn há ri ke nĩ sir, ãn prur, ãn sĩnvĩ ri ke. ²⁶ Kÿ tóg Nén-Kórég tÿ 7 (ke) ag mÿ tónh tí mũ sir. “Ha kãmũ jẽg,” he jé tóg ke mũ. Kÿ ag tóg sir ù ãn kǎ ra ge mũ, tÿ ag tóg ti jagrẽ nÿtĩ mǎn mũ sir, isÿ ùn mÿ ti jagrẽ pir kutẽm ja ãn tí. Hã kÿ tóg kórég távĩ nĩ sir. Ti jagrẽ kórég pir kutẽm ja inh nĩ vẽ, hã ra ù tÿ 8 (ke) ag tóg tÿ ti jagrẽ nÿtĩ ha, ti tÿ inh ki rã tũ nĩn kÿ,” he tóg.

Topẽ tÿ ãg ve há han ke

²⁷ Kÿ ù tÿ ti vĩ mẽg mũ ù fi tóg prẽr mũ sir, fi tÿ ti vĩ tag mẽ kÿ. Ûn e ãn ag kǎ kǎ fi tóg jẽ nĩ, kÿ fi tóg: “!..Topẽ vÿ ã mÿnh fi ve há han, fi tÿ ã han tugren, fi tÿ ã pafãm tugren..!” he fi tóg, prẽr kÿ. ²⁸ Kÿ *Jesus* tóg fi mÿ: “hÿ,” he mũ. “Hã ra Topẽ vÿ ã ve há han ke mũ gé, ã tÿ ti vĩ mẽ kÿ ki króm kÿ,” he tóg.

*Jesus tÿ ón kÿ milagre han ke tũ
(Mt 12.38-42)*

²⁹ Hã ra ù tÿ hẽn ri ke ag tóg sir, tá junjun mũ, ti vĩ mẽ jé. Kÿ tóg fór távĩ tí. Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “kórég Ǻjag nÿtĩ,” he mũ. “Ón kÿ Ǻjag tóg, nén han vǎnh ve sór mũ. Venh ke tũ Ǻjag tóg nĩ. Nén ù pir hã ve jé Ǻjag tóg ke mũ, hã vÿ: *Jonas* tÿ nén ve ja ãn ri ke, he mũ,” he

tóg. ³⁰ “*Jonas* vÿ, ãmã tÿ *Nínive* tá ke ag mÿ Topẽ vĩ tóg ja nĩgtĩ, kÿ ag tóg ti vĩ mẽ há han ja nĩgtĩ. ãn ri ke han jé sóg ke mũ, Ǻjag mÿ. Tÿ sóg ãprã ke fi kósĩn ãn nĩ,” he tóg. ³¹ “Vǎsÿ pã'i mǎg fi tóg, kanhkǎ fyr tá kǎtĩg ja nĩgtĩ, fi tÿ pã'i mǎg tÿ *Salomão* vĩ mẽ jé. *Salomão* kǎfór vÿ tÿ inh nĩ, hã ra Ǻjag tóg inh vĩ mẽ jǎvǎnh nÿtĩ, fi jǎvo. Hã kÿ Topẽ tóg, kurã tÿ ãgno ãn kǎ Ǻjag mÿ vĩ kónãn ke mũ, fi ve kÿ, ha vem nĩ,” he tóg. ³² “Kÿ Topẽ tóg *Nínive* tá ke ag ve kÿ Ǻjag mÿ vĩ kónãn ke mũ gé, kurã tÿ ãgno ãn kǎ, ha vem nĩ. *Nínive* tá ke ag tÿ *Jonas* vĩ mẽ kÿ ag tóg ag jykre tugvǎnh ja nĩgtĩ. Tÿ sóg *Jonas* kǎfór nĩ, hã ra Ǻjag tóg Ǻjag jykre tugvǎnh jǎvǎnh nÿtĩ, sÿ Ǻjag mÿ tóg mũ ra,” he tóg.

*Jẽngrẽ ri ke ãg nÿtĩ
(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ “Ǻg tÿ néj grug kÿ ãg pijé, péju kÿ fẽg tí. Ǻg pijé, kěj krẽm fẽg tí. Ti fẽg jafã kri ãg tóg fẽg tí. Kÿ ãg tóg ãg tÿ ãn kǎ ra kǎge kÿ ve há han tí,” he tóg.

³⁴ “Ǻg kanẽ hã tóg tÿ, ãg tÿ ve jafã nĩ. Kÿ tóg ãg jo kurã han tí. Ti há nĩn kÿ tóg ãg jo kurã kar nĩ sir. Jǎvo ãg kanẽ kórég nĩn kÿ tóg, ãg jo kuty kar nĩ sir. Kÿ tóg ge nĩ, ãg jykre kórég ti. Ǻg kanẽ kórég ri ke ti nĩ. Ǻg jo tóg kuty han tí. ³⁵ Kÿ vẽnhanhrãn nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra tóg, Ǻjag jo kuty ri ke nĩ. Vẽjyre kórég hã vẽ. Kÿ vẽjyre kórég han sór tũg nĩ. ³⁶ Ǻjag jo kurã nĩn kÿ tóg há távĩ nĩ. Ǻjag jykre há távĩ nĩn kÿ tóg, Ǻjag jo kurã ri ke nĩ sir. Kÿ Ǻjag tóg sir néj gru ri ke nÿtĩ gé. Néj gru mǎg nĩn kÿ tóg ãg kanẽ jo jẽngrẽ há han tí. Ge ãg nÿtĩ, ãg jykre há távĩ nĩn kÿ,” he tóg *Jesus* tí.

*Jesus tÿ ùn jykre régre ag mÿ vĩ kónãn
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)*

³⁷ Ti tÿ ag mré vẽnhanhrãn kar kÿ *Fariseu* ù tóg ti mÿ: “inh mré jẽn kǎtĩg,” he mũ. Kÿ tóg ti mré tí mũ. ³⁸ Hã ra *Jesus* tóg *Judeu* ag jykre han ja tũ nĩ. *Judeu* ag tóg ag jẽn jé vẽnhanhrãn tí. Kÿ tóg *Fariseu* ãn mÿ e tí, *Jesus* tÿ vẽnhanhrãn tũ nĩn kÿ. Kÿ tóg to jykren kónãn mũ sir.

³⁹ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, kÿ tóg ti mÿ: “*Fariseu* vÿ tÿ Ǻjag nÿtĩ,” he mũ. “Kÿ Ǻjag tóg kópa ven ja kupég tí, pénky ven ja ke gé, hã ra ti kǎ tá ke tóg kavéj nĩ. Kÿ Ǻjag

jykre vỹ ge nĩ gé. Jykre há nỹtĩ ve ãjag tóg nĩ, hã ra ãjag tóg vỹjykre pãno kar han tĩ. ⁴⁰ Krĩ tũ pẽ ãjag nỹtĩ. Û tỹ ãg ven ja han mũ vỹ ãg jykre han mũ gé mỹr. Ëg jykre há nĩn kỹ ãg ven ja vỹ há nĩ gé. ⁴¹ Û jagãgtãn ra, ãjag tỹ nén ù tỹ. Vỹjykre há kar han ra, kỹ tóg ãjag tỹ nén ù kar jãnhkri nĩ ri ke nĩ sir,” he tóg.

⁴² “*Fariseu'*, Topẽ vỹ ãjag ve kónãn. Ón kỹ ãjag tóg Topẽ mỹ ãjag jakré tỹ *dízimo* han kãn tĩ. Ajag jakré tỹ *hortelã* tỹ 10 nĩn kỹ ãjag tóg Topẽ mỹ ùn pir nĩm tĩ, ãjag jakré tỹ *arruda* tỹ ke gé, ãjag jakré kar tỹ mỹr. Hã ra ãjag tóg vỹjykre kuryj han tũ nĩ jãvo. Topẽ to há tũ ãjag tóg nỹtĩ, ti vỹ jẽmẽ jãvãnh ãjag tóg nỹtĩ. Ajag tỹ ti tỹ ãg jyvẽn ki króm mré hã ãjag jakré tỹ *dízimo* han kỹ tóg há tãvĩ tĩnh mũ vẽ. Hã ra ãjag tóg ki króm sór tũ nĩgtĩ,” he tóg.

⁴³ “*Fariseu'*, Topẽ vỹ ãjag ve kónãn. Vẽnhanhrãn jafã krẽm ãjag tóg vẽnhanhrãn kỹ nỹtĩ, vẽnhanhrãn kar tỹ ãjag to: ùn mãg ag vẽ, he jé. Ëmã kuru tá ãjag tóg mũgtĩ, kỹ tóg vẽnhanhrãn kar tỹ ãjag mỹ: “Ëg kanhrãn tĩ, ã mỹ há?” hen kỹ ãjag mỹ sér tĩ. ⁴⁴ Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mỹr. Vẽnhanhrãn si ri ke ãjag nỹtĩ, vẽnhanhrãn to ró tũ ri ke. Vẽnhanhrãn kar tóg kri mũ tĩ, kỹ ag tóg vẽnhanhrãn vatãnh tá vẽnhanhrãn kavẽnhanhrãn tĩ. Tag ri ke ãjag tóg nỹtĩ,” he tóg,

⁴⁵ Kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ù tóg ti mỹ: “ã tỹ *Fariseu* ag mỹ tag tó kỹ ã tóg ãg to vỹ kónãn mũ gé, ag mré,” he mũ.

⁴⁶ Kỹ tóg: “ón kỹ ãg kanhrãn tĩ,” he mũ. “Hỹ, Topẽ vỹ ãjag ve kónãn gé,” he tóg. “Vẽnhanhrãn kar mỹ ãjag tóg vỹjykre kufy nĩm tĩ. Ti kufy jagy nĩn kỹ ãjag tóg han sór tũ nĩgtĩ. Ge ra ãjag tóg ag mỹ: “ki króm nĩ,” he tĩ. ⁴⁷ Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mỹr. Ajag jógjóg ve ag vỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag kãgtén. Jãvo ãjag tóg ón kỹ ag kej ki rĩr há han tĩ. ⁴⁸ Hã ki ãjag tóg ãjag jógjóg ve ag tỹ ag kãgtén to: “há ti nĩ,” he tĩ. ⁴⁹ Hã kỹ Topẽ vỹ ãjag to vỹ ja nĩ. Ki kanhró ti nĩ, hã kỹ tóg ãjag to vỹ kónãn ja nĩ, ha mẽ. “Inh vỹ tó tĩ ag jẽgnẽ jé sóg ke mũ, isỹ ùn vin mũ ag ke gé, ag tỹ ag mỹ inh vỹ tó jé. Hã ra ag tóg ag vóg kónãn ke mũ, ag kãgtén jé ag tóg ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti. ⁵⁰ Ajag jógjóg ve ag vỹ ag kãgtén kãn, hã ra tóg ãjag mỹ há tĩ, hã kỹ Topẽ vỹ, to ãjag vóg kónãn ke mũ. Û tỹ hẽn ri ke ag kãgtén ag tóg, ãjag jógjóg ve ag, Topẽ tỹ ãg ke ag han kar kỹ.

⁵¹ *Abel* kãke tóg ti tén. Kỹ ãjag jógjóg ve ag tóg ti nón ke ag kãgtén ja nĩgtĩ gé. Vãhã ag tóg *Zacarias* tén mũ gé, Topẽ ãn krẽm, Topẽ mỹ nén ù pũn jafã ãn tá. Hã kỹ tóg, ãjag tỹ ag kãgtén ri ke nĩ. Kỹ ãjag tóg ag kãgter tag kajãm kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁵² “Ón kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ, Topẽ vỹ ãjag vóg kónãn ke mũ. Û tỹ Topẽ ki rã sór mũ ra ãjag tóg, ti mỹ tó há han tũ nĩgtĩ, ti tỹ ki rã tũ nĩn jé. Kỹ tóg, ãg tỹ ù jo ãn nĩfẽnhanhrãn ãn ri ke nĩ,” he tóg.

⁵³ Tag pãte tóg, hẽn ra tĩ mũ sir. Kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg, ti mré mũ kỹ ti tugnỹm tĩ, *Fariseu* ag ke gé. Ag tỹ ti vỹ to ti se sór vẽ. ⁵⁴ Ón kỹ ag tóg ti ki jẽmẽg tĩ gé sir. Hã ra ag tóg ti vỹ mẽ há han tũ nĩ sir. Nén ù pir hã to ag tóg jykrén mũ, hã vỹ: ti kãgmĩnh ke, he mũ.

12

Ûn jykre régre ag (Mt 10.26-27)

¹ Hã ra ù tỹ hẽn ri ke *mil* (ke) ag vỹ, vẽnhanhrãn kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg, jagnẽ sãnsãn mũ sir. Kỹ *Jesus* tóg ag kanhrãn mũ. Ti mré mũ tĩ ag kanhrãn vẽnhanhrãn tóg mũ, kỹ tóg ag mỹ: “*Fariseu* ag jykre han sór tũg nĩ,” he mũ. “Ëmĩ jãgia jafã ri ke ti nĩ, ag jykre ti. Hã kỹ tóg Topẽ mỹ kórég tãvĩ nĩ,” he tóg. ² “Ëg tỹ péju kỹ nénhan mũ vỹ, vẽnhanhrãn ven kãn ke mũ. Ëg tỹ vẽnhanhrãn kar vatãnh tá nén to jykrén mũ vỹ, vẽnhanhrãn ven kãn ke mũ, kurã tỹ ãgno kã,” he tóg. ³ “Ajag tỹ vẽnhanhrãn kar vatãnh tá vẽnhanhrãn ja ãn mẽ kãn jé ag tóg ke mũ, vẽnhanhrãn kar. Ajag tỹ kékén kỹ nén tó ja ãn tó kãn jé ag tóg ke mũ, jamã há ra, ãjag tỹ ãn kã tá nén tó ja ãn. Hã kỹ vỹjykre régre han tũg nĩ,” he tóg.

Ëg tỹ ãg pã'i ag kamẽg ke tũ (Mt 10.28-31)

⁴ “Ha mẽ, iso há ãjag nỹtĩ. Pã'i ag tỹ kejẽn ãg tén sór mũ ra ag kamẽg tũg nĩ. Ag tỹ ãg tén kar kỹ ag tóg, ãg tỹ hẽn ri kenh ke tũ nĩ sir. Hã kỹ ag kamẽg tũg nĩ. ⁵ Ajag mỹ sóg tónh ke mũ ha, ãjag tỹ ùn kamẽg ke ti, hã vỹ: Topẽ, he mũ. Ti hã ne ãg tén kar kỹ nũgme ki ãg vãm ki kanhró nĩ, mỹr ha mẽ. Kỹ ti hã kamẽg nĩ. ⁶ Sēsĩ tỹ 5 (ke) kato ag tóg jãnkamy pir nĩm tĩ, ag tỹ ko jé. Hã ra Topẽ pijé ag kã

jatun mũ'. Ag ki rĩr tóg nĩ nĩ. ⁷ Ęg ki rĩr tóg nĩ gé. Ęg tỹ nén vég mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Hã kỹ tóg, ěg gãnh nĩkrén kãn ja nĩ gé. Sēsĩ kãfór ãjag tóg nỹtĩ, Topě mỹ. Ājag kã mĩ ùn pir tóg sēsĩ e kãfór nĩ. Hã kỹ ag kaměg tũg nĩ, ù tỹ ěg tén sór mũ ag," he tóg.

*Ęg tỹ Jesus kãmén ke
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ "Hã kỹ sóg ãjag mỹ tag tó mũ. Ęprã ke ag mỹ: "tỹ sóg ti mré ke nĩ," hem nĩ, iso. Ag kaměg tũg nĩ. Kỹ sóg ãjag tónh ke mũ gé, Topě tỹ jěgně jafã ag mỹ, kurã ěn kã, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ ti. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ, mỹr, ha mẽ. ⁹ Ājag tỹ ěprã ke ag mỹ inh kãmén tũ nĩn kỹ sóg ãjag kãmén ke tũ nĩ gé, Topě tỹ jěgně jafã ag mỹ, ãjag tỹ iso: "ti ki kagtĩg sóg nĩ," hen kỹ," he tóg.

¹⁰ "Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Ag tỹ iso vĩ kónãn mũ ra sóg ag mỹ vėnh pãte fón sór mũ. Ag tỹ hã ra Topě kuprĩg to vĩ kónãn kỹ Topě tóg ag mỹ vėnh pãte fón mãn ke tũ nĩ," he tóg.

¹¹ "Ājag vin jé ag tóg ke mũ, pã'i ag mỹ, *governador* ag mỹ ke gé, ag tỹ ãjag sigse jé. Ęg vėnh kanhrãn jafã krēm ag tóg ãjag ki jēmě sór ke mũ, ãjag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ti, ha vem nĩ. Hã ra to krĩ kufy han tũg nĩ, ãjag tỹ ag mỹ inh kãmén ke ěn to. ¹² Topě kuprĩg hã vỹ ãjag kanhrãn ke mũ', kurã ěn kã. Hã kỹ ãjag tóg tónh ke mũ sir," he tóg.

Ęg tỹ nén ù to én ke tũ

¹³ Kỹ ùn e ag kã mĩ ù tóg *Jesus* mỹ: "*Senhor*," he mũ. "Ęg panh vỹ tóg ter. Kỹ inh kãke mré vĩm nĩ, ěg tỹ ti tỹ nén kar tỹ vėnh kãpãm jé," he tóg.

¹⁴ Hã ra tóg ti mỹ: "vó," he mũ. "Isũ pijé'," he tóg. "Inh pijé ã mỹ ã kuge ve sór mũ'. Inh pijé ã tũ tỹ vėnh kãpãm sór mũ'," he tóg.

¹⁵ Kỹ tóg ag kar mỹ: "ker nén ù to én hě'," he mũ. "Ęg tỹ nén kar nĩ pijé ěg rĩr han ke mũ'. Ęg tũ mág nĩ tũgrĩn ěg pijé mũ há han ke mũ'," he tóg.

¹⁶ Kỹ tóg ag mỹ: "vėjykre há vỹ ge nỹnh mũ, ha mẽ," he mũ. "Ùn riko tóg nĩ ja nĩgtĩ mỹr," he tóg. "Ti japỹ vỹ nén kar kaně e han ja nĩgtĩ. ¹⁷ Kỹ tóg: "inh hỹn ne han mũ ha? Sỹ krēm inh jakré kaně kar nĩm jé," he mũ. ¹⁸ "Inh pãjó kókén jé sóg ke mũ, sỹ ti jěgja ki

ùn mág han jé, kỹ sóg krēm isũ kar vin mũ, inh jakré kaně kar ti," he tóg mũ, to jykrén kỹ. ¹⁹ "Kỹ sóg jatun mỹ nĩnh mũ sir. Isũ vỹ prỹg tỹ hėn ri ke pětēm mũ. Kỹ sóg rãnhřãj mãn ke tũ nĩ ha. Jatun mỹ sóg jěg nĩnh ke mũ, kron sóg nĩnh ke mũ gé, inh mỹ sér tĩn kỹ," he tóg, to jykrén kỹ, ùn riko ti.

²⁰ Hã ra Topě tóg ti mỹ: "krĩ tũ ã nĩ," he mũ. "Kuty tag kã ã tóg ter ke mũ ha. Kỹ ã tũ mág tag vỹ tỹ, ù tũ nĩnh ke mũ ha? Ma tĩg ke tũ ã tóg nĩ," he tóg ti mỹ, Topě ti," he tóg. ²¹ "Ge tóg nĩ, ěg tỹ ga kri nén ù há ve sór kỹ. Ma mũnh ke tũ ěg tóg nĩ, kanhkã ra. Ęg tỹ kanhkã tá tũ mág nỹtĩnh ke tag hã ne há nĩ'," he tóg.

*Ęg tỹ nén ù to krĩ kufy han ke tũ
(Mt 6.25-34)*

²² Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: "ha vé," he mũ. "Nén ù to jykrén kỹ krĩ kufy han tũg nĩ," he tóg, "vėjėn to, ke tũ nĩ kỹ kur to. Inh hỹn ne konh mũ'? Inh hỹn ne tunh mũ'? he tũg nĩ. ²³ Topě tỹ ěg han ja vė mỹr, ěg tỹ ga kri mũ jé. Hã kỹ tóg ěg jėn ki rĩr ke mũ gé, ěg kur ki ke gé. ²⁴ Sēsĩ to jykrén nĩ. Ag mỹ ěkrãn tĩ'? Vó. Ag mỹ ag jakré kunũg tĩ'? Vó. Ag mỹ pãjó han tĩ'? Vó, ke tũ ag tóg nĩgtĩ. Ge ra Topě tóg ag jėn tĩ. Jēsĩ kãfór ãjag tóg nỹtĩ, Topě mỹ. ²⁵ Kỹ ěg tóg Topě tỹ ěg jé prěr kỹ mũnh ke mũ gé. Ęg pijé mũnh ke tũ nĩ'. Ęg tỹ to krĩ kufy han mũ ra ěg tóg tĩg mũ. ²⁶ Ęg pijé ěg krĩ kufy tũgrĩn, ěg krĩ há tũgrĩn mũnh ke tũ nĩ'. Mũ jé ěg tóg ke mũ, ti tỹ ěg jé prěr kỹ. Hã kỹ nén ù ù to krĩ kufy han tũg nĩ.

²⁷ Ka fej to jykrén nĩ gé. Jatun mỹ tóg mog tĩ. Rãnhřãj tũ tóg nĩgtĩ, kur han tũ tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg sĩnvĩ nỹtĩgtĩ. Kỹ pã'i mág tỹ *Salomão* ěn kur tóg ri ke tũ nỹtĩ ja nĩgtĩ, ti sĩnvĩ ja ra. Ki hã sóg tó mũ mỹr. ²⁸ Topě hã ne ka fej sĩnvĩ han tĩ'. Hã ra tóg kãnhmar kãgter tĩ. Ûri tóg há nỹtĩ, tỹ vaj kỹ tóg kógungur nỹtĩgtĩ. Topě tỹ ka fej sĩnvĩ han kỹ tóg ãjag kur ki rĩr ke mũ gé, ha vem nĩ. Kỹ ti to: "ti mỹ ěg mỹ kur nĩm mũ vỹ?" he tũg nĩ. ²⁹ "Inh hỹn ne konh mũ', ùri?" he tũg nĩ gé. To krĩ kufy han tũg nĩ. ³⁰ Topě ki ge tũ ag vỹ tag to jykrén mág tĩ. Hã ra ěg jóg tỹ Topě vỹ ki kanhró nĩ, ěg tỹ nén konh ke mũ ki, ěg kur ti ke gé. Kỹ to krĩ kufy han tũg nĩ.

³¹ Topê tỹ tỹ ãg pã'i nĩ ãn hã ve jé vãsãnsãn nĩ. Tag hã to jykrén nĩ. Kĩ Topê vỹ ãjag mỹ ãjag tỹ nén ve sór mág mũ ãn vin ke mũ sir," he tóg.

*Kanhkã tá ãg tũ
(Mt 6.19-21)*

³² "Kamẽg tũg nĩ, ãjag pipir nỹtĩ ra. ãg jóg tỹ Topê vỹ ãjag to há nĩ, hã kũ tóg ãjag mỹ kanhkã ti ven sór mũ, ha mẽ. ³³ ãjag tỹ nén kar vin nĩ, ãn vêsýrénh mũ ag mỹ. Kĩ ãjag tóg kanhkã tỹ tỹ nén ã mág nỹtĩnh mũ. Tá ãjag kuge tóg tũ' he mãn ke tũ nĩ. Tag ki ãg tóg ãg jãnkamy fón tĩ, nén ã kar to. Tá tóg tũ' he jãvãnh nĩ, ãg kuge ti. Tá ã tóg péjunh kãtĩg ke tũ nĩ gé, tá ti ga tóg kagranh ke tũ nĩ gé. ³⁴ ãjag tỹ ga kri tỹ nén ã mág nỹtĩnh kũ ãjag tóg ga kri mũ mág sór mũ. ãjag tỹ hã ra kanhkã tỹ tỹ nén ã mág nỹtĩ sór kũ tag hã ne há nĩ," he tóg.

Jesus kãtĩg mãn jãvãnh ke

³⁵ "ãg kur tỹ ãg tóg vêsógfĩg tĩ, ãg tỹ rãnrãj há han jé. ãg néj grug ãg tóg tĩ, kuty kũ, ãg tỹ ve há han jé. ãn ri ke han nĩ, ãjag tỹ inh kãtĩg mãn ke jãvãnh kũ, nén ã tỹ ãjag kutãn tũ nĩ jé, ãjag tỹ inh mré mũnh ke to. ³⁶ Kũ ãjag tóg tỹ ã camarada ri ke nỹtĩ. Kejẽn ag patrão vỹ hẽn kã tá tĩg mũ, ti prũ ke ki fénhta mág han jé. Kũ ti camarada ag vỹ ti tỹ tá vỹn ke jãvãnh nỹtĩ. Ag tỹ ti jãvãnh há han kũ tóg há tĩ, ag nũgnũr tũ nĩnh kũ. Kũ ag tóg kãnhmar ti tỹ jãnkã tỹ tórón tórón ke mẽnh mũ. ³⁷ Hã ra tóg kejẽn jun mũ sir. Kũ tóg sér tĩ, ti camarada ag tỹ ti jãvãnh nỹtĩnh kũ. Kũ tóg ag mỹ vỹ há han ke mũ sir. Kũ tóg vêsóg fĩn kũ ag mỹ: "nĩgnĩ ra ver, mesa to," hẽnh ke mũ sir. Kũ tóg ti camarada ag mỹ vỹjẽn ven ke mũ, ag patrão ti. Ki hã sóg tóg mũ," he tóg. ³⁸ "Hẽn ri ke mũnh tóg meia noite ki jun ke mũ, hẽn ri ke mũnh tóg galo kyr mũ ra jun ke mũ. Ti camarada ag tỹ ti jãvãnh nỹtĩnh kũ tóg ag mỹ vỹ há tãvĩ han ke mũ sir, ha vem nĩ," he tóg.

³⁹ "Kũ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Inh kãtĩg mãn ke vỹ tỹ ã tỹ nén ã pigju tĩ kãtĩg ri ke nĩnh mũ. ã tỹ ti ãn krẽm nĩ ãn pijé ki kanhró nĩ, ti kãtĩg ke ki. Ti tỹ ki kanhró nĩ ra tóg ti tỹ nén ki rĩr ke mũ vỹ, ti tỹ ti tũ mãg tũ nĩ jé. Hã ra tóg ki kãtĩg nĩ. ⁴⁰ Ge ti nĩ, inh kãtĩg

mãn ke ti. Ha vỹnh ki rĩr. ãprã ke fi kósin vỹ kãtĩg ke mũ, ãjag tỹ ti kãtĩg ke to jykrén tũ hã ra," he tóg.

*ãn camarada kãme
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Kũ Pedro vỹ ti mỹ: "Senhor'," he mũ. "ã tỹ ã mỹ ke mẽ? ã tỹ ã tỹ ã ki ge tũ ag mỹ ke mỹ, ãg mỹ ke mỹ vó?" he tóg.

⁴² Kũ tóg: "kejẽn patrão tóg hẽn ra tĩg sór mũ. Kũ tóg ti camarada ag kã ã kuprẽg mũ, ti tỹ ti jo ag ki rĩr jé. ã tỹ ti rãnrãj ki rĩr há han tĩ ãn kuprẽg tóg mũ, ti tỹ ag mỹ vỹjẽn ven jé. ⁴³ Ti tỹ ag ki rĩr há han kũ ti patrão vỹ, ti mỹ vỹ há han ke mũ, ti kãtĩg mãn kũ. ⁴⁴ Ti tỹ tóg pã'i han ke mũ, ti tỹ ti tũ ki rĩr kãn jé sir. Ki hã sóg tóg mũ mỹr, ha mẽ. ⁴⁵ Ti camarada ãn jykre kórég nĩnh kũ tóg vỹnh mỹ nĩ jãvo, ha mẽ. To jykrén kũ tóg: ãg patrão vỹ kãtĩg vãnh han mũ, he mũ. Kũ tóg ti mré ke ag vóg kónãnh mũ. Ag mrãnmrãnh tóg mũ sir, fag ke gé. Kũ tóg jatun mỹ jẽn mág han mũ. ãn kronkron tĩ ag mré tóg kron kũ pépév tĩ nĩ sir. ⁴⁶ Kũ ti patrão vỹ ti kãnhmỹ jun ke mũ, ha vem nĩ, ti tỹ ti jun ke kurã ki kãtĩg nĩnh kũ. Kũ tóg ti vóg kónãnh ke mũ gé sir. Kũ tóg ti fón ke mũ, Topê vỹ mranh tĩ ag mré," he tóg.

⁴⁷ "Ti camarada ã vỹ ti patrão kãtĩg ke jo ki rĩr há han tũ nĩgtĩ, ti patrão tỹ ti mỹ tóg mũ ra. Ti vỹ ki tóg króm tũ nĩgtĩ. Kũ tóg ti mrãnmrãnh mág ke mũ. ⁴⁸ ã tóg ti tỹ nén han ke mũ mẽ há han tũ nĩ. Kũ tóg vỹjykre kórég han mũ gé. Kũ ti patrão vỹ ti mrãnmrãnh ke mũ gé. Ti mrãnmrãnh sĩ han jé tóg ke mũ, jãvo.

ã tóg vỹnh kanhrãnh mág han tĩ. Kũ Topê tóg ti tỹ vỹjykre há han ãn ve sór mũ," he tóg.

*ã tỹ Jesus tugrĩn ãg kato tẽnh ke
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Kũ Jesus tóg: "ga kri inh mur, isỹ re pũr tĩg ri ke han jé," he mũ, "hã vỹ: ãn e tỹ inh ki ge, he mũ. Sỹ re pũr tĩg ri ke ãn venh há tóg tĩ, hã ra tóg ver grug tũ nĩ. ⁵⁰ Ti grug to hã sóg vêsýrénh ke mũ. Iser ke vỹ, kũ tóg inh mỹ e tĩ. Sỹ ve jãvãnh tóg tĩ vỹ," he tóg.

⁵¹ "ãjag hỹn iso: "vỹnh kar tỹ jagnẽ to há han jé tóg ke mũ," he tĩ. Hã tũ vỹ. ã tỹ hẽn ri ke tỹ jagnẽ kato tẽgtẽ han jé sóg ke mũ, ha

vem nĩ. ⁵² Ha vé, ãn pir krēm ke fag vỹ jagně kato tēnh ke mũ. Ûn tăgtũ fag vỹ ãn régre fag kato tēgtēnh ke mũ. Kar kỹ ãn régre ěn fag vỹ ãn tăgtũ fag kato tēgtēnh ke mũ gé sir. ⁵³ Jagně kato fag tóg jagně to jũgjũnh ke mũ. Û tóg ti kósin kato tēnh ke mũ, kỹ ù tóg kejēn ti panh kato tēnh ke mũ gé. Û fi vỹ fi kósin fi kato tēnh ke mũ, kỹ ù fi vỹ fi mỹnh fi kato tēnh ke mũ gé. Kỹ ù tóg ti má fi kato tēnh ke mũ, kỹ fi tóg fi jamré kato tēnh ke mũ gé sir. Ge ti nĩgtĩ,” he tóg.

*Jesus jykre ki kanhrãn
(Mt 16.2-3)*

⁵⁴ Kỹ tóg vēnh kar mỹ: “kanhkã ve kỹ ãjag tóg ta ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. “Kanhkã góg tỹ tãtã kãtĩn kỹ ãjag tóg: “ta vỹ kutēnh mũ,” he tĩ. Ki kanhró ãjag tóg nỹtĩgtĩ. ⁵⁵ Kar ãjag tóg kãka ki kanhró nỹtĩ gé. “Tag tán kãtĩ mũ, kãka ti, kỹn jũ jagy han mũ, ha vem nĩ,” he ãjag tóg tĩ gé. ⁵⁶ Ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ, ta jykre ti, kãka jykre ti. Hã ra ãjag tóg ãnh jykre ki kanhrãn rãn sór tũ nĩ, sỹ ùri ãjag mỹ tó mũ tag ti. Kutu ãjag nỹtĩ,” he tóg.

*Ĕg tỹ jagně mỹ vēnh pãte fón
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ “Kỹ ãjag tóg vỹjykre kuryj to jykren tũ nĩ gé, ãjag tỹ jagně mỹ vēnh pãte fón jé, ãjag tỹ ver ga kri mũn kỹ. ⁵⁸ Kejēn ãjag tóg nēn ù tigrĩn jagně to jũ mũ. Kỹ ãjag kã ù tóg hēn ri ke mũn pã'i mỹ tónh mũ sir. Ti tĩg ken jo ti mỹ: “ãnh mỹ vēnh pãte fón,” hem nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra pã'i vỹ ã jykre pãno venh ke mũ, kỹ tóg porisa mỹ: “ti se ra,” hēnh ke mũ. Kỹ tóg ã senh ke mũ sir. ⁵⁹ Ha mẽ, tá ã kãnhmar kãkutē mãn ke tũ nĩ. Ā tỹ kajãm kãn kar kỹ ã hēn ri ke mũn tá kãkutē mãn ke mũ sir,” he tóg.

13

Ĕg tỹ Ĕg jykre pãno tovãnh ke

¹ Kejēn fóg tỹ pã'i tỹ Pilatos tóg, ga tỹ Galilėia tá ke ù ag kãgtén ja nĩ, ag tỹ Topē mỹ ag mēg tãnh kỹ pũn mũ ěn kã. Kỹ ag kyvėnh tóg, ag mēg kyvėnh mré kutē ja nĩ.

Kỹ ù ag tóg, Jesus mỹ kãmén mũ, ag tỹ Pilatos tỹ ãn kãgtén mũ ag to: “ag hỹn Topē vĩ mranh mág,” hēnh kỹ. ² Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag hỹn Galilėia tá ãn kãgter mũ ag to jykren sór

mũ,” he mũ. “Ag hỹn Galilėia tá ke ag jykre pãno kãfór han mũ nĩ, hã kỹ Topē hỹn tóg ag vóg kónãn mág, he ãjag tóg tĩ ag to. ³ Hã tũ vē hã ra. Ājag ri ke ag tóg nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. Ājag tỹ ãjag jykre tovãnh tũ nĩn kỹ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ⁴ “Û tỹ 18 (ke) ěn ag to jykren nĩ, ù tỹ goj tỹ Siloé tá kãgter mũ ěn ag. Ĕn tėj ěn tóg, ag kri kutē, hã kỹ ag tóg kãgter mũ. Jerusalém tá ke kar ag jykre ri ke ja ag tóg nỹtĩ. Ag pijé, ag jykre pãno kãfór ja nỹtĩ!, ha mẽ. ⁵ Kỹ sóg ãjag mỹ ke mũ. Ājag tỹ ãjag jykre pãno tovãnh tũ nĩn kỹ ãjag tóg, nũgme ki vár ke mũ,” he tóg.

Ka tỹ kanēn vãnh kãme

⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ũ tỹ Topē jykre han sór tũ ag vỹ, ge nỹtĩnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejēn ù tóg nĩgtĩ. Ka há krãn ja tóg nĩgtĩ, ka tỹ figueira. Ka kanē ko há vē. Uva kré kã mĩ tóg krãn ja nĩ. Kỹ tóg kejēn ti kanē ko sór mũ, kỹ tóg venh tĩ mũ. Hã ra tóg kanēn ja tũ nĩ. ⁷ Kỹ tóg uva ki rĩr tĩ mỹ: “ti gỹn ra,” he mũ. “Prỹg tăgtũ vē ha, sỹ ti kanē vėg tũ ki. Kanēn vãnh ti hỹn jē. Kỹ ti gỹn nĩ, ti tỹ ga kókég tũ nĩ jé,” he tóg. ⁸ Hã ra tóg ti patrão mỹ: “ti tovãnh ra ver,” he mũ. “Ti pėnĩn sóg kũm mũ ver, sỹ ti pėnĩn ga vãvãm jé ver. ⁹ Hēn ri ke mũn tóg kanēn ke mũ ha. Ti kanēn tũ nĩn kỹ sóg vãhã ã mỹ ti gỹn ke mũ,” he tóg mũ,” he tóg.

Vėnhkãn ke kurã ki ùn kaga tỹ há' he

¹⁰ Kejēn tóg vēnh kanhrãn jafã krēm ag kanhrãn mũ, vėnhkãn ke kurã ki. ¹¹ Hã ra ù fi tóg tá jē nĩ. Jagrē kórég fi nĩ, hã kỹ fi tóg pãnh ke kỹ jē nĩ. Vėnh ra hã fi tóg jē kórég nĩ, fi jagrē tigrĩn. Prỹg tỹ 18 (ke) han fi tóg, fi jagrē tỹ fi kagãg tĩ ki. ¹² Kỹ Jesus tóg fi vėg mũ. Kỹ tóg fi jé prēr mũ. “Kunĩg, jỹ,” he tóg. “Ā kaga tỹ sóg tũ' hēnh ke mũ,” he tóg fi mỹ. ¹³ Kỹ tóg ti nĩgé tỹ fi kri fig mũ. Kỹ fi tóg vėnh ra hã jėg há' he mũ, ha mẽ. Kỹ fi tóg Topē mỹ vĩ há han mũ sir.

¹⁴ Hã ra vėnh kanhrãn jafã to pã'i tóg Jesus to jũ mũ, ti tỹ vėnhkãn ke kurã ki fi tỹ há' hēnh kỹ. Kỹ tóg vėnh kar jyvėn kỹ ag mỹ: “kurã tỹ 6 (ke) hã ki Ĕg tóg rãnhraj ke mũ ha,” he mũ. “Hã kỹ kurã tỹ 6 (ke) ěn ki kãmũm nĩ, ti tỹ ãjag tỹ há' hēnh jé. Vėnhkãn ke kurã ki vėnh kygtãg kãmũ tũg nĩ,” he tóg mũ.

¹⁵ Hã ra *Jesus* tóg ti vĩ kãfãn kÿ: “jykre régre ã nĩ mÿr,” he mũ. “Vẽnhkãn ke kurã ki ãjag tóg ãjag mẽg ki rĩr tĩ gé, monh ki, kãvãru ki ke gé, ha mẽ. ãjag mẽg kygvãg ãjag tóg tĩ, ag tÿ goj kron mũn jé, ti tÿ ãn kã kã se kÿ jẽ kÿ, *cocho* to. ¹⁶ Kÿ tag fi vÿ se kÿ jẽ ãn ri ke ja nĩ gé, ha mẽ. *Satanás* hã vÿ fi sé', prÿg tÿ 18 (ke) ki. Ëg jógjóg ve tÿ *Abraão* krẽ'krẽ ù fi vẽ. Ëg mẽg kãfór fi tóg jẽ. Hã ra ã tóg jũ sór mũ, isÿ vẽn kãn ke kurã ki fi tÿ há' hen kÿ. Isÿ fi kavãn ri ke vẽ,” he tóg.

¹⁷ Ti vĩ tag to ag tóg mÿ'ãg'ãg mũ sir, ti kato tẽ mũ ag. Hã ra tóg vẽn e ãn mÿ sér tĩ sir. Ag mÿ tóg nẽn ù há kar han tĩ, hã kÿ tóg ag mÿ sér tĩ sir.

Topẽ vÿ tÿ vẽn kar kri rũm ke
(Mt 13.31-33; Mc 4.30-32)

¹⁸ Kÿ tóg ag mÿ: “Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩnh ke vÿ tÿ ka tÿ krén ri ke nĩ,” he mũ. ¹⁹ “Ti krãn ãg tóg tĩ. Kÿ tóg mog há han tĩ. Hã kÿ sēsĩ tóg ti féj kã ki jagfénh tĩ,” he tóg.

²⁰ Kÿ tóg fag mÿ: “Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩnh ke vÿ ùn tÿtã fag tÿ ãmĩ han ri ke nĩ,” he mũ gé. ²¹ “*Fermento* sĩ tÿ fag tóg farĩnh e mré jẽgãg tĩ, hã ra tóg tÿ sòn ke kãn tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jãnkã sĩ kãmẽ
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Kÿ tóg tĩg mãn kÿ ãmã e fĩn rãm mũ, ãmã mág, ãmã kãsir ke gé. Tĩg kÿ tóg ag kanhrãn mũ sir. Kÿ tóg vãhã, ãmã tÿ *Jerusalém* kukãm tĩ mũ. ²³ Kÿ ù tóg ti mÿ: “*Senhor*,” he mũ. “Ùn krenkren mũ ag mÿ pipir nÿtĩ, e nÿtĩ vó?” he tóg. Kÿ tóg ti mÿ: ²⁴ “inh ki rã vÿ, jãnkã sĩ ra rã ri ke nĩ,” he mũ. “Vãsãn nĩ, ã tÿ ra rã jé. Kejẽn ù tóg, ra rã mãn ke tũ nĩ ha. Ën kã ù tÿ hẽn ri ke ag vÿ, ra ge sór ke mũ, hã ra ag tóg, tÿ hẽn ri kenh ke tũ nĩ sir. ²⁵ ðn ki rĩr tĩ ãn tÿ nĩfénh ja vẽ mÿr, hã kÿ ag tóg, kã ra genh ke tũ nĩ ha. Kanhkã to ken hã vẽ, ãn ti. ðn ki rĩr tĩ ãn hã ne nĩfénh ke mũ', kÿ ãjag tóg sir re tá nÿtĩ kÿ tÿ tórón' tórón' kenh ke mũ. “*Senhor*’, ãg mÿ róm, ãg jy nón, jãnkã ti,” he jé ãjag tóg ke mũ. Hã ra tóg sir ãjag mÿ: “ãjag ki kagtĩg sóg nĩ,” henh ke mũ. ²⁶ Kÿ ãjag tóg ti mÿ: “ãg hã vÿ ã mré jẽn ja nĩ, ã mré ãg tóg kron ja nĩ, ãg kanhrãn ja ã tóg nĩ, ãg jamã tá. Ëg hã vẽ,” henh ke mũ. ²⁷ Hã ra tóg ãjag mÿ: “inh pijé ãjag ki

kanhró nĩ’,” henh ke mũ. “ãjag pijé tÿ inh mré ke nÿtĩ’. Ha mũjẽg. Vẽjykre pãno han ãjag tóg mũgtĩ,” he jé tóg ke mũ. ²⁸ ãjag tÿ ra mũnh ke tá ãjag tóg vêsÿrénh ke mũ, tá ãjag tóg ãjag jã tÿ gãngãn kenh ke mũ. Kór há tá ãjag tóg *Abraão* venh ke mũ, tá, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé, *Topẽ* vĩ tó tĩ ag kar ke gé. Ën ag kar vÿ, *Topẽ* tÿ tÿ ãg pã'i nĩ venh mũ sir, ãjag jãvo. ²⁹ Ën kã *Topẽ* ki ge kÿ nÿtĩ kar ag tóg kãmũnh mũ, rã jur ja tá, rã pur ja tá, kanhkã fyr kar tá. Kãmũ kÿ ag tóg, *Topẽ* tÿ ag ki rĩr nĩ ti venh ke mũ, ãjag jãvo. ³⁰ Ën kã tag ki ùn kãsir ù ag tóg tÿ ùn mág nÿtĩnh mũ, tá. Kÿ tag ki ùn mág ù ag tóg tÿ ùn kãsir nÿtĩnh mũ gé, tere kÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ Jerusalém ra tĩg ke

³¹ Kurã ãn kã *Fariseu* ù ag tóg ti mÿ: “ha mẽ,” he mũ. “Pã'i mág tÿ *Herodes* vÿ ã tén sór mũ. Hã kÿ vẽn pėjunh tĩg,” he tóg.

³² Kÿ tóg ag mÿ: “mĩg sĩ ri ke ti nĩ, hã kÿ tóg ke mũ,” he mũ. “Kÿ ti mÿ: “ver sóg vëjagré kórég pan mũ, ver sóg ùn kagyga ag tÿ há' henh ke mũ, ùri, vaj kÿ ke gé. Kurã tãgtũ ki sóg han kãn ke mũ, he ti,” hem nĩ. ³³ “Ùri sóg ver tĩnh mũ, vaj kÿ ke gé, vaj ùn kÿ ke gé. Iser ken kÿ sóg *Jerusalém* hã tá ter ke mũ. Tag ki ke pijé'. *Jerusalém* tá ke ag hã tóg *Topẽ* vĩ tó tĩ ag kãgtén tĩ, he ti,” hem nĩ ti mÿ,” he tóg.

Jesus tÿ Jerusalém tá ke ag to fe kaj nĩ
(Mt 23.37-39)

³⁴ Kÿ tóg: “*Jerusalém* tá ke',” he mũ. “*Topẽ* vĩ tó tĩ ag kãgtén ãjag tóg tĩ. *Topẽ* tÿ ãjag mÿ ùn jẽgnẽg tĩ ag pin ãjag tóg tĩ, pó tÿ. Isÿ ãjag ki rĩr há tóg tĩ vẽ. Garĩnh fi vÿ fi krẽ kri jẽg tĩ. Fi tÿ ag vêsÿrénh tũ nĩ jé ke vẽ. Ën ri ke han sór sóg mũ vẽ, hã ra ãjag tóg ke jãvãnh nÿtĩ. ³⁵ Hã kÿ ag tóg ãjag jamã pũn kãn ke mũ, kÿ ù vÿ kãnmar tá nĩg mãn ke tũ nĩ ha. Inh ve mãn ke tũ ag nĩ ha mÿr. Kejẽn ãjag tóg iso: “*Topẽ* tÿ ti jẽnẽ ja vẽ,” henh ke mũ. Ën kã hã ãjag tóg inh ve mãn ke mũ,” he tóg.

14

Jesus tÿ vẽnkãn ke kurã ki ù tÿ há' he

¹ Kejẽn tóg vẽnkãn ke kurã tá krÿg mũ. Kÿ tóg *Fariseu* ag pã'i ù ãn krẽm nĩ nĩ, ti mré jẽn jé. Hã ra ag tóg tá ti tÿ rĩr mũ. “Ti mÿ

vēnhkán ke kurā ki rānhrāj ke tū?” he ag tóg mū.

² Hā ra ūn kaga ū tóg tá jun mū. Kānhrar kán ky tóg jē. ³ Ky *Jesus* tóg pā'i ag mý: “ēg tý vēnhkán ke kurā ki ū tý há' hen mý há nī, mý kórég nī, vó?” he mū. ⁴ Hā ra ag tóg ti mý nén ū tó tū nī. Ky tóg ūn kaga ēn vóg ky ti tý há' he mū. Ky tóg ti mý: “ha tīg ge,” he mū. ⁵ Ky tóg ag mý: “kejēn ājag kósin ū tóg goj ki kutēnh mū, ke tū nī ky ājag mēg tý monh,” he mū. “Vēnhkán ke kurā ki tóg ki kutēnh mū, hēn ri ke mūn. Ky ājag tóg ti kunūnh ke mū gé,” he tóg. ⁶ Ky ag tý ti mý ne tónh ke tóg tū tī sir.

Fénhta to vējykre

⁷ Hā ra tóg ti mré jēg nýtī ag tý jēn vén sór vég mū, ag tý tý ūn mág nýtī jé. Hā ky tóg ag mý: ⁸ “kejēn ū tóg ājag kógfyn mū, ājag tý ti prūg ke to fénhta ve jé,” he mū. “Ky ti fénhta kā jēn vén sór tūg nī. Hēn ri ke mūn ā kāfór nī ū tóg tá jun mū. ⁹ Ky fénhta ki rīr mū ēn tóg ā mý: “toreg ver'. Ti jēn kar ky hā ā tóg jēn ke mū,” henh ke mū. Ky tóg ā mý'a tīnh mū sir, ha mē. ¹⁰ Ky ā tý fénhta venh tīg ky mē kā nīm nī ver. Ky fénhta ki rīr mū vỹ ā mý: “ha jēn vén, fag mré,” henh ke mū. Ky ā pijé mý'āg ke mū,” he tóg. ¹¹ “Hā ky tóg ū tý ag kāfór nī sór mū térem ke mū, vēsýkā, Topē ti, ha vem nī. Jāvo tóg ū tý: “tý inh ūn sī nī,” he mū ēn jānfyn ke mū, ha vem nī,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tý ūn jagtar ag jagāgtān

¹² Ky tóg ū tý ti kógfyn mū ēn mý kāmén mū gé. Ti mý tóg: “ā tý fénhta han sór ky ūn riko ag mý tó sór tūg nī, ā mré ke fag mý, ā kāke ag mý, ā jāvy ag mý. Ā rā nýtī ag mý tó tūg nī gé,” he mū. “Ā tý ūn riko ag mý tó ky ag tóg vēnh kaja jé ā mý fénhta han sór mū gé. Ky ā tóg ā fénhta kaja ti vég mū sir, ēprā. ¹³ Ā tý fénhta han sór ky ūn kaga ky rānhrāj vānh ag mý tóm nī, ūn kānhrī ag mý, ūn kyvó ag mý. ¹⁴ Ā tý tag han ky Topē vỹ ā ve há han ke mū, ha vem nī. Ā mý ag tóg fénhta han ke tū nī, ag tý tý nén ū tū nýtīn ky. Ky ā tóg ā rīr mán ky ti kaja venh ke mū, Topē tý ūn jykre kuryj kar ag rīnrīn mán ke kurā ēn kā,” he tóg.

Fénhta mág to vējykre (Mt 22.1-10)

¹⁵ Ky tóg tá ti mré jēg nī ū mý mē há tī, ti vī tag ti. Ky tóg ti mý: “ū tý Topē tý tý ēg pā'i nī vég mū mýn hýn sér pē tīnh mū, ū tý tá fénhta vég mū ēn mý,” he mū.

¹⁶ Ky tóg ti mý: “hỹ, kanhkā tá fénhta vỹ ge nīnh mū, ha mē,” he mū. “Kejēn ū tóg nīgtī. Fénhta mág han sór tóg mū, ky tóg ū tý hēn ri ke ag mý tó ja nī, ti tý fénhta han ke to hā. ¹⁷ Ti fénhta kurān kā tóg ti *camarada* jēnēg mū, ti tý ūn kógfyn ky nýtī ag mý: “ha kāmūjēg, kar ky tóg nī ha,” he jé. ¹⁸ Hā ra ag tóg ve sór tū nī, ag kar ti. Ū tóg ti mý: “ga kajām inh, hā ky sóg venh tī mū ver. Ūri tóg inh mý vēnh mý tī,” he mū. ¹⁹ Ky ū tóg ti mý: “monh gé sóg, monh tý 5 (ke) régre,” he mū gé. “Ky sóg ag venh tī mū ver,” he tóg mū gé sir. ²⁰ Ky ū tóg ti mý: “ūri sóg prūg mū ha, hā ky tóg vēnh mý tī,” he mū gé.

²¹ Ky ti *camarada* tóg ti mý tónh kātī mū. Ky tóg jū mū. Ti mý tóg: “ēmīn mág ra tīg, ēpry kāsir ra ke gé, ēmā kar ki,” he mū. “Ky ūn jagtar ag tať kātīg, ūn kānhrī ag, ūn kyvó ag, ūn tīg vānh ag ke gé,” he tóg. ²² Ky tóg tīg mán mū. Tá vỹn ke ky tóg ti mý: “ke kán inh huri. Hā ra tóg fór tū nī ver, fénhta jo ĩn ti,” he mū.

²³ Ky ti *patrāo* tóg: “vēsýkā tīg mán ge,” he mū. “Vānh kā mī tīg, ēmā kāsir pē kā mī ke gé, ēpry ra, ēmīn jagma,” he tóg. “Ag kutān nī, fénhta jo ĩn fór jé,” he tóg.

²⁴ Hā ky sóg ājag mý ke mū. Ū mý sóg tó vén ja nī, hā ra ag tóg inh fénhta venh ke tū pē nī,” he tóg. *Jesus* tý *Fariseu* ag mré jēn ky ag mý kāmén hā vē.

Ēg tý ēg jykre tovānh (Mt 10.37-38)

²⁵ Kejēn ūn e ag tóg ti nón mū mū. Ky tóg ag jé vīrīn ke ky ag mý: ²⁶ “ū tý inh mré tīg pē han sór mū jé inh hā to há kāfór nī, ti han mū fag kri, ti prū fi kri, ti krē kri, ti kāke ag kri, ti jāvy ag kri, ti ve fag kri, vēnh kri ke gé, mýr, ha mē,” he mū. “Ke tū nī mū ra tóg inh mré kātīg ke tū nī, ky tóg tý inh mré ke nīnh ke tū nī gé. ²⁷ Ha vé, ag tý inh krunh tý inh kri fi ky sóg tīg ke mū, ag tý to isa ky isén jé, ha vem nī. Vēnh nenh ke tū sóg nī. Ū tý inh ri ke han sór tū nīn ky tóg inh mré kātīg ke

tũ nĩ, kũ tóg tỹ inh mré ke nĩnh ke tũ nĩ gé,” he tóg.

²⁸ “Ũ tỹ ãn mág han sór mũ to jykrén. Ti jãnkamy nĩkrén vén jé tóg ke mũ. Kũ tóg ãn kaja to jykrén ke mũ gé sir. Ti tỹ ti mũ há nĩn kũ tóg vãhã ãn han sór ke mũ. ²⁹ Ti tỹ to há to jykrén há han tũ nĩn kũ tóg vẽnũ mũ tĩ. Kũ tóg ãn jêg ken ki kũm kũ ti krogrog han ke mũ sir. Ti tỹ ti krogrog han mũ ra ti jãnkamy tóg tũ' henh ke mũ, kũ tóg tovãnh ke mũ sir. Kũ ti mré ke ag tóg ti to vĩ kũ ti nynh mũ sir. ³⁰ Ti to ag tóg: “ãn mág han sór tóg mũ vẽnũ, há ra tóg to jykrén há han ja tũ nĩ, há kũ tóg kar tũ nĩ,” henh ke mũ,” he tóg.

³¹ “Kar kũ pã'i mág to jykrén nĩ gé. Pã'i ũ tỹ ti mré vẽnũ génh han sór kũ tóg ti krêm ke ag nĩkrén vén ke mũ gé sir, vẽnũ génh ke to há. “10 mil (ke) êg nỹtĩ,” he jé tóg ke mũ. “Êg mũ ag tỹ hên ri kenh mũ vỹ? 20 mil (ke) ag nỹtĩ. Ag mũ êg tỹ tũ' he kãn ke tũ nĩ vỹ?” he jé tóg ke mũ. ³² Kũ tóg pã'i ũ ên mũ vẽnũ vĩ jênênh mũ, ti tỹ kór há tá nĩ há ra. Kũ tóg ti mũ: “inh ã mũ ne nĩm mũ, ã tỹ isovãnh jé?” henh ke mũ,” he tóg.

³³ “Hã kũ inh mré mũ pẽ han ke to jykrén nĩ. Iso há kãfór nỹtĩm nĩ, ãjag tũ kar kri. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag pijé inh mré mũ pẽ han mũ',” he tóg.

*Sa to vỹjykre
(Mt 5.13; Mc 9.50)*

³⁴ “Sa vỹ há nĩ. Há ra ti kãhór nĩn kũ êg tỹ ne tỹ tỹ kajã' he mãn ke tóg tũ tĩ,” he tóg.

³⁵ “Ti kãhór nĩn kũ tóg kórég nĩ. Fón êg tóg tĩ. Êg pijé êg japỹ ki ti fón tĩ', êg jakré tỹ tóg há' henh ke tũ nĩ gé. Ti fón pẽ han jé êg tóg ke mũ. Ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ inh mré mũ pẽ han tũ nĩn kũ. Jêmẽ há han nĩ, sỹ ãjag mũ nén tó mũ tag ti,” he tóg.

15

*Ovelha vãfor kãme
(Mt 18.12-14)*

¹ Kejên ũ tỹ *imposto* mág tĩ ag tóg ti to kãmũ mũ, Topẽ vĩ mranh tĩ ag ke gé. Ag tỹ ti vĩ mẽ sór vẽnũ. ² Kũ tóg *Fariseu* ag mũ kórég nỹ, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mũ ke gé. Kũ ag tóg ti to vĩ vĩ he mũ sir. “Topẽ vĩ mranh tĩ ag to tóg há nĩgtĩ. Ag mré tóg jêg tĩ mũr,” he ag tóg mũ.

³ Kũ tóg fag mré ag mũ: “ũ tỹ Topẽ vĩ mranh mũ tỹ ti jykre kórég tovãnh kũ tóg ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. ⁴ “Ũ mæg tỹ mé vỹ tỹ ũ tỹ 100 (ke) nỹtĩ. Há ra kejên ti mæg pir tóg vãfor mũ. Kũ tóg ti kanênh tĩ mũ sir, ãn e ên ag ré kũ. ⁵ Ti tỹ ti ve kũ ti fe tóg mrin ke mũ sir. Kũ tóg ti nunh kri ti fi kũ kãtĩ mũ sir. ⁶ Kũ tóg ti ãn tá jun mũ. Tá tóg ti kanhkã fag jé prêr mũ, ti rã há nỹtĩ fag kar. Kũ tóg fag mũ: “inh mré ti to mũ sér,” he mũ. “Inh mæg vỹ vãfor ja nĩ, há ra sóg ti ve mãn mũ,” he tóg. ⁷ “Kũ tóg ge nĩ, ha mẽ. ũ tỹ 99 (ke) ag tỹ vỹjykre kuryj han kũ tóg há tĩ sir. Kũ tóg kanhkã tá ke ag mũ sér tĩ sir. Há ra tóg sér kãfór tĩ, ãn pir tỹ ti jykre kórég tovãnh kũ, ti tỹ ti tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ên tovãnh kũ,” he tóg *Jesus* ti.

Jãnkamy vãfor kãme

⁸ “Kũ ãn tỹtã fag tóg ge nỹtĩ tĩ gé, ha mẽ. ũ fi tóg jãnkamy tỹ 10 (ke) tỹ tũ nĩ. Kejên ãn pir tóg fi mũ vãfor mũ. Kũ fi tóg néj grug kũ fi ãn kã mũ prun kãn mũ gé, jãnkamy ên kanên jé. ⁹ Vãhã fi tóg ve mãn mũ sir. Kũ fi tóg fi mré ke kar fag jé prêr mũ. Kũ fi tóg fag mũ: “inh mré to mũ sér,” he mũ. “Inh jãnkamy vỹ vãfor ja nĩ, há ra sóg ve mãn mũ,” he fi tóg mũ. ¹⁰ Kũ tóg ge nĩ, kanhkã tá, ha mẽ. Topẽ tỹ jêgnê jafã ag mũ tóg sér tãvĩ tĩ, ũ fi tỹ fi tỹ Topẽ vĩ mranh ên tovãnh kũ, ha mẽ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũ kósin vãfor kãme

¹¹ Kũ tóg: “ũ vỹ tóg kósin régre ja nĩgtĩ gé,” he mũ. ¹² “Kũ ti kósin tỹ êgno tóg ti panh mũ: “ha ũri inh mũ isũ nĩm, ã tỹ inh mũ nén nĩm ke mũ ên ti,” he mũ. Kũ ti panh tóg ti krê mũ ti tũ vẽnũ kãpãm mũ sir. ¹³ Kãnhmar ti kósin kyrũ tóg ti tũ mãn kũ êmã ũ ra tĩ mũ. Tá tóg vãm kãn mũ, nén ũ kórég kar to. ¹⁴ Kejên tóg tá prỹg han mũ sir, êmã ên tá. Kũ tóg kókĩr mũ sir. ¹⁵ Kũ tóg tá ke ũ mré vêmén mũ, ti tỹ ti mũ vẽnũ rãnhraj nĩm jé. Kũ tóg ti tỹ ti mũ ti mæg tỹ porko ki rĩr jé ti jênêg mũ sir, ti *saфра* ra. ¹⁶ Kũ tóg ti mæg jên ko sór mũ, ti kókĩr tãvĩ nĩn kũ. ¹⁷ Kũ tóg kejên krĩ há han mũ. To jykrén tóg mũ sir. “Inh panh mũ rãnhraj tĩ ag vỹ êmĩ ko mág tĩ. Ag jên tóg ag mũ kén tĩ. Jo sóg kókĩr kũ ter sór mũ ha,” he tóg. ¹⁸ “Inh jé hỹn inh panh kukãm tĩg mãn ha,”

he tóg. “Kỹ sóg ti mỹ: “panh’,” henh ke mũ. “Kanhkã tá nĩ ên vĩ mranh inh, ã vĩ ti ke gé. ¹⁹ Kỹ sóg vênh mỹ tỹ ã kósin tũ nĩ. Vênhmỹ sóg tỹ ã *camarada* nĩnh ke nĩ ha,” he jé sóg ke mũ,” he tóg mũ, to jykrén kỹ. ²⁰ Kỹ tóg tĩ mũ sir, ti panh kukãm.

Hã ra ti panh tóg kuvar há tá ti kãtĩ ên vég mũ. Kỹ tóg ti kato tĩg kỹ ti ki póm ke mũ sir. Ti ki nhun ke tóg mũ gé sir. ²¹ Kỹ ti kósin tóg ti mỹ: “panh’,” he mũ. “Kanhkã tá nĩ ên vĩ mranh inh, ã vĩ ke gé. Hã kỹ sóg vênh mỹ tỹ ã kósin tũ nĩ ha,” he tóg.

²² Hã ra tóg ti mỹ: “vó, vênh pãte fón kỹ tóg nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti *camarada* ag mỹ: “kur há távĩ ên gé kãmũjêg,” he mũ. “Ti nĩgê kã rãg gé, nĩgê kã nĩm jafã tỹ, pẽn né ên ke gé. ²³ Monh tãgy ên venh mũjêg. Ti tãnh ra, êg tỹ ko jé. ²⁴ Inh kósin vỹ inh mỹ ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vễ, hã ra tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir, ag tỹ fénhta han kỹ.

²⁵ Hã ra ti kósin sanh tóg ti japỹ tá rãnhraj tĩ. Kỹ tóg vãhã tá kãtĩg kỹ ti ãn tá jun kỹ vãkyr mễg mũ. Fag vênh gringrén ên vég tóg mũ. ²⁶ Kỹ tóg ti *camarada* mỹ: “fénhta tỹ ne nễ hỹn’?” he mũ. ²⁷ Kỹ tóg ti mỹ: “ã jãvy vỹ jun, kỹ ã panh vỹ monh tãgy ên tãnh,” he mũ. “Ti mỹ tóg sér tĩ, ti tỹ ti ve mãn kỹ. Kaga tũ tóg jê, há tóg jê, hã kỹ tóg ã panh mỹ sér tĩ,” he tóg. ²⁸ Kỹ tóg jũ mũ sir. Kỹ tóg ãn kã ra rã tũg mũ, jũ kỹ.

Kỹ ti panh tóg ti mỹ jã han tĩ mũ. Ti mỹ tóg: “êg mré fénhta venh kãrã,” he mũ. ²⁹ Hã ra tóg ti mỹ: “nejé,” he mũ. “Prỹg tỹ hên ri ke ki sóg ã rãnhraj ti han, ha mẽ. Inh pijé ã vĩ mranh ja nĩgtĩ’. Ge ra ã tóg inh mỹ nén ù nĩm ja tũ nĩ. ã pijé inh mỹ *cabrito* fêg tĩ’, sỹ inh mré ke ag mỹ fénhta han jé. ³⁰ Hã ra ã kósin ên tóg jun mũ sir, kỹ ã tóg ti mỹ monh tãgy ên tãnh. Kórég ti nĩ. ã tũ fón kãn tóg mỹr, ùn tỹtã kórég fag to, hã ra ã tóg fénhta mág han mũ, ti kãtĩg kỹ,” he tóg.

³¹ Hã ra ti panh tóg: “vó,” he mũ. “Inh mré ã tóg jê nĩ, kỹ tóg inh mỹ sér tĩ. Kỹ isũ kar vỹ tỹ ã tũ nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. ³² Hã ra fénhta tag vỹ há nĩ, ha mẽ. Êg mỹ tóg sér távĩ tĩ. ã jãvy vỹ inh mỹ ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vễ, hã ra

tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg, ti panh ti, ti kósin sanh mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

16

Êg tỹ êg tũ vênh kãpãm ke

¹ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ, fag mỹ: “kejên ùn riko tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Kỹ ti tũ ki rĩr tĩ tóg nĩgtĩ gé. Kejên ag tóg ti tũ ki rĩr tĩ ên to vĩ mũ. Ti *lograr* he mẽ ti nễji nĩ. ² Kỹ tóg ti mỹ: “ã tỹ han mũ mẽ inh,” he mũ. “Sỹ ã rãnhraj tugnỹm ke vễ. Ki rĩr mãn ke tũ ã tóg nĩ ha,” he tóg mũ. ³ Kỹ tóg to jykrén kỹ: “inh hỹn hẽ ri kenh mũ ha?” he mũ. “Inh *patrão* tỹ inh kutêm kỹ inh hỹn ne konh ke mũ ha? Inh êpỹ jé sóg krój nĩ. Kỹ sóg vênh kar mỹ: “inh mỹ nén ù nĩm, inh mỹ jãnkamy nĩm,” he sór tũ nĩ gé. Inh mỹ’a tóg tĩ,” he tóg. ⁴ Kejên tóg: “vãhã inh ki kanhró nĩ ha,” he mũ. “Sỹ tag han kỹ ag tóg iso há nỹtĩnh mũ, kỹ ag tóg inh mỹ: “inh mré nĩnh kãtĩg,” henh ke mũ,” he tóg. ⁵ Kỹ tóg ù tỹ ti *patrão* mỹ néve nỹtĩ ên ag jé prěr kãn mũ sir. Kỹ tóg ù mỹ: “ã néve tỹ hẽ ri ke nĩ?” he mũ. ⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “*azeite lata* tỹ 100 (ke) ki inh néve jê,” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “hỹn, ã vênh rán ti, sỹ ã mỹ ã néve térem kỹ 50 (ke) rán jé,” he mũ. ⁷ Kỹ tóg ù mỹ: “jo ã?” he mũ gé. Kỹ tóg ti mỹ: “*trigo* sako tỹ 100 (ke) vễ,” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “hỹn, ã vênh rán ti, sỹ ã mỹ térem kỹ 80 (ke) rán jé,” he mũ gé.

⁸ Kỹ ti *patrão* tóg mễg mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “jykre mẽ ã tóg nĩ, kỹ ã tóg ù tỹ hên ri ke tỹ ã to há nĩ han, ã tỹ ag mỹ ag néve rem kỹ,” he mũ,” he tóg.

“Kỹ hã vễ. ù tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ag tũ to jykrén há han tĩ, inhhã, ha mẽ. Tỹ ag êprã ke nỹtĩ, hã kỹ ag tóg tag ki nén to jykrén há han tĩ, ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag kãfór,” he tóg.

⁹ “Hã kỹ sóg ãjag mỹ tó mũ. ãjag tũ tỹ vênh kãpãm nĩ, Kỹ ag tóg ãjag to há nỹtĩnh mũ. Kejên ãjag tóg ãjag tũ ré kỹ mũnh mũ. Ên kã ãjag tóg mũ há han ke mũ gé. Kanhkã tá ag tóg ãjag mỹ: kunĩg, henh ke mũ.

¹⁰ ù tỹ nén ù sĩ ki rĩr há han kỹ tóg nén ù ki rĩr há han kãn ke mũ gé. Jãvo ù tỹ nén ù sĩ ki rĩr kónãn kỹ tóg nén ù ki rĩr kónãn kãn ke mũ gé sir. ¹¹ Êg tỹ ga kri nén vég mũ vỹ kãnhmar tũ’ henh ke mũ. ãjag tỹ hã ra ga kri ãjag tũ ki rĩr há han tũ nĩn kỹ ãjag tóg kanhkã tỹ tỹ

nén ũ tũ nýtĩnh mũ gé. ¹² Ājag tỹ ěprã nén vég mũ vỹ tỹ Topě tũ nĩ. Ti hã mỹ ājag tóg ki rĩr ke mũ. Ājag tỹ ti tũ ki rĩr há han tũ nĩn kỹ tóg sir ājag mỹ ājag tũ pẽ ěn nĩm ke tũ nĩ gé, kanhkã tá,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ěg jagrě régre
(Mt 6.24)*

¹³ “Ā jagrě régre nĩn kỹ tóg vėnh mỹ tĩ. Ā tỹ Topě hã tỹ jagrě nĩn kỹ jãnkamy tãn ěn tỹ jagrě nĩ sór tũg nĩ. Ā tỹ jãnkamy e ve sór kỹ ti hã vỹ tỹ ā jagrě nĩnh mũ. Kỹ ā tóg Topě tỹ ā mỹ nén tó mũ ěn to jykrén há han ke tũ nĩ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Topě jykre
(Mt 11.12-13; 5.31-32; Mc 10.11-12)*

¹⁴ Hã ra *Fariseu* ag tóg męg mũ. Jãnkamy mág hã to ag tóg há nýtĩ. Hã kỹ ag tóg ag tỹ *Jesus* vĩ mẽ kỹ ti to é he mũ. ¹⁵ Hã ra tóg ag mỹ: “ěprã ke ag mỹ ājag tóg tỹ ũn jykre há nýtĩ ve nĩ,” he mũ. “Hã ra Topě vỹ ājag tỹ nén to jykrén mũ ěn vég nĩ, ti mỹ ājag tóg kavėj nýtĩ,” he tóg. “Ěprã ke mỹ nén sĩnvĩ nĩ ve tóg Topě mỹ kórég nĩ,” he tóg.

¹⁶ “*Moisés* tỹ ěg mỹ Topě vĩ tó ja ěn vỹ *João* tá krýg, vãsỹ Topě vĩ tó tĩ ag tỹ ěg mỹ nén tó ja kar ěn ti. *João* tá jun kỹ vějykre tãg vė sir, hã vỹ: Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ, he mũ. Kỹ ũ tỹ hėn ri ke ag tóg vãsãnsãn tĩ, ag tỹ ve jé.

¹⁷ Hã ra Topě jykre si ěn tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé, *Moisés* tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn ti. Ga vỹ tũ' henh ke mũ, kanhkã ti ke gé. Jãvo Topě jykre vỹ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg.

¹⁸ “Ěg prũg kỹ tóg ge nĩ, ha mẽ. Ā tỹ ā prũ fi fón kar kỹ ũ fi tỹ prũg mãn kỹ ā prũ tũ fi vė sir. Kỹ ā tỹ ā prũ fi fón kar kỹ ũ tỹ fi tỹ prũg mãn kỹ fi mén tũ vė gé sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Ŭ tỹ Topě vĩ mẽ jãvãnh ag tỹ nũgme ki vár ke

¹⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “kejėn ũ tóg nĩgtĩ, ũn riko pẽ,” he mũ. “Kur kaja e tu ti tĩgtĩ, kur hapě. Kurã kar ki tóg vějėn há ko tĩ. Fėnhta ri ke han tóg tĩ, kurã kar ki.

²⁰ Kỹ ũn jagtar tóg nĩgtĩ gé. Ti jiji hã vỹ: *Lázaro*, he mũ. Vėnh kaga fugfo han vãnh ěn han kỹ tóg nĩ, kỹ tóg nỹ nĩ, ũn riko ěn ĩn jãnkã kã. ²¹ ěn vỹ kókĩr tĩgtĩ, ti kaga to. Kỹ tóg ũn riko jėn vár ko sór tĩgtĩ, hã ra tóg ti mỹ nĩm tũg tĩ. Kasor hã ne ti pėnĩn e nýtĩ. Vėnh

fugfo han vãnh ěn tugmãg ag tóg tĩ. ²² Kejėn tóg ter mũ, ũn jagtar ěn ti. Kỹ Topě tỹ jėgně jafã ag vỹ ti va mũ mũ, ti kuprĩg ti, kanhkã ra. Tá *Abraão* tóg nĩ nĩ, ěg jóg' jóg ve ti, kỹ tóg ti mré nĩ nĩ sir, ti tỹ tỹ ti krě'krě nĩn kỹ.

Kar ũn riko tóg ter mũ gé sir. Kỹ ag tóg ga kã tá ti péju mũ. ²³ Hã ra tóg nũgme ki kutě mũ, ti kuprĩg ti. *Inferno* tá ti vėsỹrénh jagy han mũ sir. Kejėn tóg kanhkã ki ěvãnh mũ, kỹ tóg tá *Abraão* vég mũ, *Lázaro* ke gé, kuvar há tá. ²⁴ Kỹ tóg ag mỹ prěr mũ. “!..Ijóg'..! !..*Abraão*’..!” he tóg. “!..Ijagãgtãn ra..!” he tóg. “*Lázaro* jėnė ra, ti tỹ ti nĩjuja junun mrãn kỹ inh nũnė mrãn sĩ han jé. Inh mỹ tóg rỹjgy tãvĩ tĩ, pĩ kã ki,” he tóg.

²⁵ Kỹ *Abraão* tóg ti mỹ: “inh kósin,” he mũ. “Ā tỹ ga kri tĩ ja ěn ki ěkrě. Tá ā tóg há tĩ ja nĩgtĩ, jãvo *Lázaro* tóg jagtar ja nĩgtĩ. Kỹ tóg tag ki há tĩ nĩ, jo ā tóg vėsỹrénh jė nĩ, ā tỹ ti jagãgtãn ja tũ nĩn kỹ. ²⁶ Kỹ ěg kuju ki tóg tỹ kãgnó nĩ, kỹ ũ tóg pãte rėg ke tũ nĩ. Tag ki ke pijé ěn ra tĩg mũ', ěn tá ke pijé tag ra kãtĩg mũ gé', kãgnó tag tugrĩn',” he tóg.

²⁷ Kỹ ũn riko ja tóg ti mỹ: “kỹ sóg ā mỹ nén ũ tó sór mũ, ha mẽ,” he mũ. “Ā mỹ inh jóg ĩn ra *Lázaro* jėnėnh ke tũ? Tá inh mré ke ag vỹ nýtĩ. ²⁸ 5 (ke) ag nýtĩ, inh mré pygfa ja ag. Ti tỹ ag mỹ tónh tĩg jé, ag tỹ tag ki junjun tũ nĩ jé, ag tỹ inh mré vėsỹrénh tũ nĩ jé,” he tóg.

²⁹ Kỹ *Abraão* tóg ti mỹ: “vó, tá ag tóg *Moisés* tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn mẽnh mũ, Topě vĩ tó tĩ kar ag vĩ ke gé. Hã kỹ ag tóg Topě vĩ jėmėnh mũ, ag tỹ mẽ sór kỹ,” he mũ.

³⁰ Hã ra tóg: “vó, vėser tỹ ag tá jun kỹ ag tóg jėmė há han ke mũ vė, kỹ ag tóg ag jykre pãno ěn tovãnh ke mũ vė,” he mũ.

³¹ Hã ra tóg: “vó, ag tỹ *Moisés* vĩ jėmė sór tũ nĩn kỹ ag tóg vėser vĩ mẽnh ke tũ nĩ gé, ag tỹ Topě vĩ tó tĩ ag vĩ mẽ jãvãnh nýtĩn kỹ,” he mũ, *Abraão* ti, ũn riko ja ěn mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

17

*Topě vĩ mranh tỹ jagy nĩ
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)*

¹ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ũ tỹ hėn ri ke ag vỹ ũ tỹ iso há ěn tỹ isovãnh han sór mũ, ha mẽ,” he mũ. “Hã ra ag tóg tag to vėsỹrénh tãvĩ han ke mũ. Topě vỹ ag ve kónãn tãvĩ

han ke mũ. ² Û tỹ ùn sĩ tỹ inh ki rã tovãnh han mũ mỹ tóg há tĩ vễ, ẽg tỹ póg mág tỹ ag nunh to sa kỹ goj nig mág kuju ki ag vãm jé. Tag vỹ ag mỹ jagy tĩ vễ. Hã ra ag tóg ti jagy tag kãfór venh ke mũ. ³ To jykrén, vènh ki rĩr kỹ.

Kejẽn ã régre vỹ Topẽ vĩ mranh mũ. Kỹ ti mỹ tóm nĩ, ti tỹ kygnẽ ti. Ti tỹ tovãnh sór kỹ ti mỹ vènh pãte fón nĩ. ⁴ Hẽn ri ke mũn tóg ti tỹ Topẽ vĩ mranh ẽn han mãn', han mãn', he sór mũ. Kurã pir ki tóg mranh tỹ hẽn ri ke han sór mũ, hẽn ri ke mũn. Hã ra tóg tónh kãtĩg mãn', tónh kãtĩg mãn', he mũ gé. Kỹ ti mỹ vènh pãte fón to krónh ke tũg nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ Topẽ ki rã há han ke

⁵ Kỹ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg ti mỹ: "ẽg tỹ Topẽ ki ge há han há tóg tĩ," he mũ. "Kỹ to ẽg tar han nĩ," he ag tóg. ⁶ Kỹ tóg ag mỹ: "ãjag tỹ Topẽ ki ge kỹ tóg há tĩ," he mũ. "Ka tỹ krén to jykrén nĩ," he tóg. "Sĩ ti nĩ, ẽg tỹ ti krãn ve ki. Hã ra tóg mog há han tĩ. Tag ri ke han nĩ, Topẽ ki rã kỹ. Kỹ ãjag tóg nèn ù kar to tar nỹtĩnh mũ. Ka tag ve ra ha. ãjag tỹ ti mỹ: "ã jẽgja ki kã kãkutẽ kỹ goj ki vènh krãn," hen kỹ tóg kenh mũ, ãjag tỹ Topẽ ki rã há han kỹ," he tóg, *Jesus* ti.

Tỹ ẽg Topẽ camarada nỹtĩ

⁷ "ãjag camarada jykre to jykrén nĩ," he tóg. "ãjag japỹ ki tóg rĩr tĩ, ke tũ nĩ kỹ ãjag mẽg ki. Rãkãnh kỹ tóg ti rãnhraj ja tá kãtĩ tĩ. Kỹ ãjag pijé ti mỹ: "kunĩg, jẽn jé," he tĩ. ⁸ Ti mỹ ãjag tóg: "inh mỹ vễjẽn han, ijẽn jé, isỹ kron jé," he tĩ. "Kar kỹ ã tóg jẽn ke mũ gé, kron ke mũ gé sir, ijẽn kar kỹ," he ãjag tóg tĩ, ãjag camarada mỹ. ⁹ Kỹ ãjag tóg ti mỹ vĩ há han tũ nĩ gé, ti tỹ ãjag vĩ ki króm mũ ra. ãjag camarada vễ mỹr, hã kỹ tóg ãjag vĩ ẽn han ke mũ. ¹⁰ Kỹ ãjag camarada ag ri ke han nĩ, Topẽ mỹ, ha mẽ. ãjag tỹ Topẽ tỹ ẽg mỹ nèn tó mũ ẽn han kãn kỹ, jagnẽ mỹ: "Topẽ camarada vỹ tỹ ẽg nỹtĩ," hem nĩ. "Ëg tỹ ti tỹ ẽg mỹ nèn tó mũ ẽn han mũ ra tóg ver tỹ nèn ù tũ nĩ," hem nĩ, jagnẽ mỹ. "Ti vĩ han kãn tugrĩn ẽg tóg há nỹtĩ," he tũg nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ùn kagyga e ag tỹ há' he

¹¹ Kỹ tóg *Jerusalém* ra tĩg sór mũ. Hã kỹ tóg ga tỹ *Samaria* mré ga tỹ *Galiléia* fyr mĩ tĩ mũ. ¹² Tá tóg ẽmã ù ki rã mũ. Hã ra ù tỹ 10 (ke) ag tóg ti kato kãmũ nĩ, vènh kaga kren vãnh hynhan kỹ nỹtĩ ag. Ag tỹ ti ve kỹ ag tóg kór há tá nỹtĩ nĩ. ¹³ Kỹ ag tóg jamã há ra prẽnprěr kỹ: "!.*Jesus*'..!" he mũ. "!.*Senhor*'..! !..Ëg jagãgtãn ra..!" he ag tóg mũ. ¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: "Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag mỹ vènh ven mũjẽg," he mũ.

Ag mũn kỹ ag tóg hághá' he kãn mũ sir, ag tỹ tá junjun to hã. ¹⁵ Kỹ ag kã ùn pir tóg kyrã mũ, ti to. Topẽ mỹ tóg vĩ há han mũ, ti tỹ há' hen kỹ. Kỹ vènh kar vỹ ti vĩ mẽg mũ. ¹⁶ Ti tỹ tá jun kỹ tóg ti krẽm mũg ke mũ. Ti mỹ tóg: "inh mỹ tóg há tĩ, ã tỹ isỹ há' hen kỹ," he mũ. *Samaria* tá fóg ù vễ, ù tỹ *Jesus* to kyrã mũ ẽn ti.

¹⁷ Kỹ tóg: "ũ tỹ 10 (ke) ag vỹ há' he kãn," he mũ. "Hã ra ùn pir ne kyrã'. Hỹn, ù ag, ù tỹ 9 (ke) ẽn ag?" he tóg. ¹⁸ "Fóg tag hã vỹ ti pir mỹ kyrã, Topẽ to: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, he jé," he tóg. ¹⁹ Kỹ tóg fóg ẽn mỹ: "jẽgnẽ ra," he mũ. "Ha tĩg," he tóg. "ã tỹ inh ki rã hã kỹ ã tóg há' he mũ," he tóg.

Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ to vễjykre (Mt 24.23-28, 37-41)

²⁰ Kejẽn *Fariseu* ag tóg *Jesus* ki jẽmẽn kãmũ mũ. "Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ ẽn mỹ ver kór gy nĩ?" he ag tóg. Kỹ tóg ag mỹ: "ti vég tũ ẽg tóg nĩ, ẽg kanẽ tỹ," he mũ. ²¹ "Hã kỹ ẽg tóg ti to: tag kã ti nĩ, tãtã ti nĩ, henh ke tũ nĩ gé. Ha mẽ, ãjag kã mĩ ti hur vènh ven, ãjag tỹ ti vég tũ hã ra," he tóg.

²² Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: "kejẽn tóg ãjag tỹ Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh hapẽ tĩnh mũ," he mũ. "Ti tỹ kurã pir ki ãjag mỹ vènh ven ra tóg ãjag mỹ há tĩnh mũ vễ, hã ra ãjag tóg venh ke tũ nĩ ver," he tóg. ²³ "Kejẽn ag tóg ãjag mỹ: "tag ki ti jun," henh ke mũ. "Ën tá tóg jẽ," he jé ag tóg ke mũ gé. Kỹ venh mũ tũg nĩ hã ra. ²⁴ Inh kãtĩg mãn ke vỹ tỹ ta tỹ kóm kóm ke ri ke nĩnh mũ. Vènh kar vỹ inh ve kãn ke mũ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ," he tóg. ²⁵ "Inh kãtĩg mãn ke to hã sóg hã ra vễsỹrénh mág han ke mũ ver. Ûri ke ag vỹ iso é henh ke mũ ver," he tóg.

²⁶ "Kỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ẽn kã ẽprã ke ag tóg han kãn ke mũ, ag tỹ *Noé* tỹ ga mĩ tĩ

mũ kã nén han ja ên ti. ²⁷ Ta kutê to hã ag tóg jên ja nĩgtĩ. Kronkron ja ag tóg nĩgtĩ gé. Vênh prũg kutêm ja ag nĩgtĩ gé. Ên kã *Noé* tóg kejên *canoá* tỹ ãn kã ra rã ja nĩgtĩ. Ti tỹ kã ra rã kar kỹ, ta tóg sir kutê ja nĩ, kỹ ag tóg goj var ki kãgter kãn ja nĩ. ²⁸ *Ló* tỹ ga mĩ tũg ki tóg hã ri ke pẽ ja nĩ gé. Jên ja ag tóg nĩgtĩ gé. Kronkron ja ag tóg nĩgtĩ gé. Nén vène he ja ag tóg nĩgtĩ gé. Êkrãn ja ag tóg nĩgtĩ gé. Ðn hynhan ja ag tóg nĩgtĩ gé. ²⁹ Ên kã *Ló* tóg kejên êmã tỹ *Sodoma* tá kãkutê ja nĩ, kỹ pĩ tóg kanhkã tá kãtère ja nĩ, êmã ên kri, pó tỹ *enxofre* nĩja ke gé. Kỹ ên tóg ag kãgtén kãn ja nĩ. Topẽ tỹ ag vóg kónãn ke to jykrén ja tũ ag tóg nĩgtĩ. ³⁰ Ge ti nĩnh mũ gé, êprã ke fi kósin tỹ vènh ven mãn ke kurã ên kã. To jykrén ke tũ ag tóg nĩ gé, ti to há tũ ag. ³¹ Û tỹ kurã ên kã ti ãn to hã tĩn kỹn jé ti tũ mãn rã sór tũg. Û tỹ êpỹ tá tĩ ên jé ti tũ to vỹn ke tũg. ³² *Ló* prũ fi to jykrén nĩ, ãjag tỹ fi tỹ vèsỹjãm êvãnh ên ri ke han tũ nĩ jé. ³³ ãjag tỹ ãjag jykre hã han sór kỹ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ, ha vem nĩ. ãjag tỹ isugrĩn ãjag jykre fi mãn kỹ ãjag krenkren ke vè, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁴ “Hã kỹ sóg tag tó mũ, ha mẽ. Kuty ên kã, inh kãtĩg mãn ke kã kuty ên kã ãn régre ag vỹ jagnẽ mré nũgnũr nỹtĩnh mũ. Kỹ sóg ag kã ãn pir jé prẽr ke mũ, kỹ tóg inh mré tĩg mũ, jãvo ti régre vỹ kã nỹnh mũ, ha vem nĩ. ³⁵ Ûn régre fag vỹ êgtynyn nỹtĩnh mũ, jagnẽ mré, ên kã. Kỹ sóg ãn pir fi jé prẽr ke mũ, kỹ fi tóg inh mré tĩg ke mũ. Jãvo fi régre fi vỹ kã jẽnh ke mũ, ha vem nĩ. ³⁶ Ûn régre ag vỹ êpỹ tá rãnrãj mũnh mũ, ên kã. Kỹ sóg ãn pir jé prẽr ke mũ, kỹ tóg inh mré tĩg ke mũ. Jãvo ti régre vỹ tá tĩnh ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁷ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg: “hã ra tag vỹ tỹ hẽ tá ke nĩnh mũ hỹn’?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “kurã ên kã ãjag tóg ki kanhró nỹtĩnh mũ,” he mũ. “Nén ã ter nỹg ja ri ke ti nĩ. Hã tá tóg vènh mãn tĩ, jãtã ti. Tag ri ke ti nĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

18

Êg tỹ Topẽ mré vỹ to krónh kenh ke tũ

¹ Kỹ tóg ag kanhrãn mũ, ag tỹ kurã kar ki Topẽ mré vèmén jé, to krónh ke tũ nĩ jé. Kỹ tóg: ² “kejên pã'i tóg nĩgtĩ, êmã ã tá,” he mũ. “Topẽ kamẽg vãnh tóg nĩ, ti jykre pãno nĩn

kỹ. Kỹ tóg ti mré ke ag kamẽg vãnh pẽ nĩgtĩ gé. Kórég pẽ ti nĩgtĩ. ³ Ên jamã tá ã fi tóg nĩgtĩ gé, ãn mén ter ja fi. Ên fi vỹ kejên ti mỹ: “inh *lograr* he sór mũ ên ag jo inh ki rĩr,” he mũ. ⁴ Hã ra tóg mẽ jãvãnh nĩ. Jatun mỹ tóg nĩ nĩ, kysã tỹ hèn ri ke ki. Kỹ fi tóg ti tá jun tỹ hèn ri ke han mũ gé. To krónh ke tũ fi nĩ. Kỹ tóg kejên to jykrén mũ. “Topẽ kamẽg vãnh inh nĩgtĩ,” he tóg. “Û kamẽg vãnh inh nĩgtĩ gé. ⁵ Hã ra fi tóg isovãnh tũ pẽ nĩ. Kurã kar ki fi tóg inh mỹ to vĩnh kãtĩ mũ. Kỹ inh hỹn fi jy nĩgãn mũ ha, ke tũ nĩ mũ ra fi tóg ijũ han ke mũ, fi tỹ inh venh kãtĩg to krónh ke tũ nĩ kỹ, ha vem nĩ,” he tóg, pã'i kórég ti,” he tóg.

⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ti vỹ jẽmẽ ra,” he mũ. “Jykre pãno ti nĩ, hã ra tóg fi tỹ ti mỹ vỹ e ên to fi kren han sór mũ,” he tóg. ⁷ “Hã kỹ Topẽ vỹ ãjag krenkren han ke mũ gé. ãjag kuprẽg ja tóg nĩ mỹr, kỹ ti mré vèmén nĩ. Kurã ki ti mré vĩm nĩ, kuty tá ke gé. ãjag kren han tũ nĩ ve ti nĩ, kejên. ⁸ Hã ra tóg ãjag krenkren han ke mũ, kãnhmar, ha vem nĩ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg. “Hã ra ag mỹ êprã ke fi kósin ên kãtĩg mãn kỹ ti mré mũ sór mũ vỹ?” he tóg.

Êg tỹ: “tỹ inh ãn há nĩ,” henh ke tũ

⁹ Û tỹ ti vỹ mẽg mũ ên ag kã mĩ ã ag tóg vèso: “tỹ êg tóg ãn há nỹtĩ,” he tĩ. “Jo ã ag ne kórég nỹtĩ', inhhã,” he ag tóg tĩ. Ên ag kanhrãn sór tóg mũ. Kỹ tóg ag mỹ: ¹⁰ “kejên *Fariseu* ã tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Topẽ ãn ra tóg tĩ mũ, tá ti mré vỹ jé. Ti mré ã tóg ra tĩ mũ gé, ã tỹ *governo* mỹ jãnkamy mäg tĩ ti. Ti mré vỹ sór tóg mũ gé. ¹¹ Kỹ *Fariseu* tóg: “Topẽ,” he mũ. “Inh mỹ tóg há tĩ, isỹ jykre kórég tũ nĩn kỹ. Û ag tóg nén ã péju tĩ, ã ag tóg nén ã vènh mỹ han tĩ inhhã, jãvo inh pijé han tĩ'. Ag prũ tũ fag mré ag tóg nỹgnỹ tĩ. Kỹ *governo* mỹ jãnkamy mäg tĩ tag ti vỹ kórég nĩ gé, inhhã. ¹² Ag jãvo sóg vèjykre há han tĩ. *Semana* kar ki sóg vãkre régre han tĩ, jẽg tũ nĩn kỹ. Isũ kar tỹ sóg *dízimo* han tĩ, ã mỹ,” he tóg, *Fariseu* ti, Topẽ mỹ. ¹³ Hã ra *governo* mỹ jãnkamy mäg tĩ ên tóg kuvar há tá jẽ nĩ, mỹ'ãg kỹ. Kỹ tóg kanhkã ki êvãnh tũ nĩ gé. Ti fe kri tóg kãgmĩg mũ, kỹ tóg: “Topẽ,” he mũ gé. “Ã vỹ mranh inh mỹr. Ã mỹ inh jagãgtãn ke tũ hã ra?” he tóg.

14 “Ha mẽ, Topẽ vỹ ti mỹ vãnh pãte fón, hã kỹ tóg jatun mỹ vyr. Jãvo tóg *Fariseu* ẽn mỹ vãnh pãte fón tũ nĩ. Ge ti nĩgtĩ. Ẽg tỹ vẽso: “há inh nĩ,” hen kỹ Topẽ tóg ẽg mỹ vãnh pãte fón ke tũ nĩ. Ẽg tỹ hã ra vẽso: “jykre kórég inh nĩ,” hen kỹ Topẽ vỹ ẽg to há nĩ, kỹ tóg ẽg tỹ ùn mág han ke mũ gé sir, ẽg jykre kurynh kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ gĩr to há
(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

15 Kỹ fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ ti to, ti tỹ ag.kri ti nĩgé fi jé. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg fag to jũ mũ. 16 Hã ra tóg fag jé prẽr kỹ ag mỹ: “gĩr mỹ vĩ tũg nĩ,” he mũ. “Fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ,” he tóg. “Ủ tỹ ge hã vỹ tỹ ẽg *Senhor* tỹ Topẽ tũ nỹtĩ,” he tóg. 17 “Sỹ ke há vễ. Gĩr ag vỹ iso há nỹtĩ. ùn kãsir tag fag ri ke nỹtĩm nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke tũ nĩ mỹr,” he tóg.

Ủn riko ag
(Mt 19.16-30; Mc 10.17-31)

18 Kỹ kejẽn pã'i ù tóg ti mỹ: “*Senhor*’, há ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ rĩr krỹg ja tũ venh há tóg tĩ. Sỹ ve jé inh hỹn vễjykre há tỹ ne han ke mũ?” he tóg. 19 Kỹ tóg ti mỹ: “inh mỹ: “há ã tóg jẽ,” he sór tũg nĩ. Ẽg pijé há nỹtĩ'. Topẽ hã ne ti pir mỹ há nĩ’,” he mũ. 20 “Topẽ tỹ nén to ẽg jyvẽn mũ ẽn ki kanhró ã tóg nĩ, hã vỹ: ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, ù tén tũg nĩ, nén ù péju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ã nỹ mré ã jóg kamẽg nĩ, he mũ,” he tóg. 21 Hã ra tóg: “tag kar ki sóg króm kãn, isĩn kã,” he mũ. 22 Kỹ tóg ti mỹ: “nén ù pir vỹ tũ nĩ ver,” he mũ. “Á tũ vãm kãn nĩ, ã tỹ ùn jagtar ag mỹ vin jé, jãnkamy ti. Kỹ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩnh mũ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỹ inh mré tũg jé,” he tóg. 23 Kỹ tóg ti mỹ vãnh mỹ tĩ, ti riko pẽ nĩn kỹ.

24 Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ vãnh mỹ ẽn ki kanhrãn mũ. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “jagy ti nỹ, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. 25 “Kãvãru pãnĩ sór vỹ prėj nor fĩn kutẽn h ke tũ nĩ,” he tóg. “Ti tỹ fĩn kutẽ há nĩ ra tóg há tĩ vễ, ùn riko tỹ Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

26 Kỹ ti vĩ mẽg mũ ag tóg jagnẽ mỹ: “kỹ ù hỹn kren ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. 27 Kỹ tóg ag mỹ: “ẽprã ke ag vỹ tá junjun ke tũ nĩ vễ,” he

mũ. “Hã ra Topẽ hã tóg ẽg tỹ tá junjun han ke mũ,” he tóg.

28 Kỹ *Pedro* vỹ: “ha vé, ẽg tỹ nén ù kar ré kỹ ẽg tóg ã mré mũ mũ,” he mũ. 29 Kỹ tóg ag mỹ: “sỹ ke há vễ. Ủ tóg kejẽn ti jamã ré kỹ tĩ mũ, ti prũ fi, ti kãke, ti jãvy, ti han mũ fag, ti krẽ ré kỹ tóg tĩ mũ, Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ tugrĩn, ti tỹ ti vĩ ki króm jé,” he mũ. 30 “Ẽn vỹ tóg sir vãnh kaja jé nén kar ẽn venh ke mũ, ag jẽgia kã, ga kri, kar kỹ tóg vãhã sir ẽg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé sir, kanhkã tá,” he tóg.

Jesus tỹ ti ter ke tó mãn
(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

31 Kỹ tóg ù tỹ 12 (ke) ag jé prẽr mũ, vyrnỹ. “Ha vé, *Jerusalém* ra ẽg mũnh mũ, kỹ sóg tá ve kãn ke mũ, vãsỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag tỹ iso nén rán ja ẽn ti,” he tóg. 32 “Fóg ag mỹ ag tóg inh fẽg ke mũ, *Jerusalém* tá, ha vem nĩ, ag tỹ iso é he jé, ag tỹ inh vóg kónãn jé, ag tỹ iso sug jé gé, 33 ag tỹ inh mrãnmrãn jé. Ag tỹ isén ke vễ. Hã ra sóg kurã tãgtũ tũg kỹ rĩr mãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. 34 Hã ra ag tóg ti vĩ tag to jykrén tũ nĩ. Ti vĩ tóg ag mỹ vãnh mỹ tĩ. “Ti tỹ ne tó nẽ hỹn’?” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ ùn kyvó tỹ há' he
(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

35 Ag mũn kỹ ag tóg *Jericó* to hã mũ nĩ. Hã ra ùn kyvó tóg ẽpry kri nĩ nĩ. “Inh mỹ jãnkamy nĩm,” he tóg tĩ, vãnh kar mỹ. 36 Ẽn vỹ vãnh kar tỹ ẽpry jagma mũ mẽg tĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “ũ nẽ?” he mũ. 37 Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Jesus* vễ, *Nazaré* tá ke ẽn vễ,” he mũ. 38 Kỹ tóg prẽr mũ sir. “!..*Jesus*’..! !..*Davi* krẽ'krẽ'..! !..!jagãgtãn ra..!” he tóg mũ. 39 Kỹ ti jãmĩ mũ ag vỹ ti mỹ vĩ jũ han mũ, “mẽ kã nĩ nĩ,” hen kỹ. Hã ra tóg prẽr mãn', prẽr mãn' he mũ. “!..*Davi* krẽ'krẽ'..! !..!jagãgtãn ra..!” he tóg.

40 Kỹ *Jesus* tóg krỹg he kỹ: “ti jé prẽr,” he mũ. Ti tỹ ti ki jun kỹ tóg ti mỹ: 41 “inh ã tỹ hẽ ri kenh mũ?” he mũ. Kỹ tóg: “sỹ venh há tóg tĩ,” he mũ. 42 Kỹ tóg ti mỹ: “he, ha tã mĩ vé,” he mũ. “Á tỹ inh ki rã kỹ ã há' henh ke mũ,” he tóg. 43 Kỹ tóg vễsỹmér ẽvãnh há' he mũ sir. Ti hã mré tóg tĩ mũ sir. Topẽ mỹ tóg vĩ há han mũ. Kỹ tóg vãnh kar mỹ há tĩ. Topẽ mỹ ag tóg vĩ há han mũ gé sir.

19

Jesus tÿ Zaqueu venh tÿg

¹ Kÿ tóg ěmã tÿ Jericó ki rã kÿ fÿn rãm kÿ tÿg sór mũ. ² Hã ra ù tóg tá nĩ nĩ, ti jiji hã vÿ: *Zaqueu*, he mũ. *Governo* mÿ jãnkamy mãg tÿ ag pã'i vë. Kÿ tóg riko tãvĩ nĩ. ³ Ěn tóg *Jesus* ve sór mũ. Hã ra tóg rur jë, hã kÿ tóg vënh e ag tigrÿn ti vég tũ nĩ. ⁴ Hã kÿ tóg ti jy vënhvãg tĩ mũ, kÿ tóg ka tÿ krén to tãpry mũ, ti tÿ kri nĩg kÿ ti ve jé. ⁵ Kÿ tóg ka ěn tá jun mũ. Kÿ tóg kri ěvãnh kÿ ti vég mũ. Kÿ tóg ti mÿ: "*Zaqueu*," he mũ. "Kur kãtère to fÿrÿn. Isÿ ã ãn krëm nÿr ke vë," he tóg. ⁶ Kÿ tóg tère tÿ mrãnh ke mũ sir. *Jesus* mÿ tóg: "mũ jé ha," he mũ. Ti mÿ tóg sér tĩ, *Jesus* tÿ ti ãn krëm nÿr sór kÿ.

⁷ Hã ra vënh e ěn tóg *Jesus* to jũ kÿ ti mÿ: "Topë vÿ mranh tĩ vë, hã ra tóg ti ãn krëm nÿr sór mũ," he mũ.

⁸ Kÿ tóg ti ãn krëm nĩ nĩ. Kÿ *Zaqueu* tóg vëso jykrén kÿ ti mÿ vënh kãmén mũ. "Ha vé, isũ kuju vin jé sóg ke mũ, ùn jagtar ag mÿ. Û ag *lograr* he ja sóg nĩgtĩ, ag tũ ki, hã ra sóg ag mÿ ti kãfór nĩm sór mũ ha. Sÿ jãnkamy pir ki ù *lograr* he jan ki sóg ti mÿ ù tÿ 4 (ke) vin sór mũ," he tóg mũ.

⁹ Kÿ tóg ti mÿ: "Ûri ã tóg kren ke mũ, ã mré ke fag mré hã. *Abraão* krë'krë vÿ tÿ ã nĩ gé," he mũ. ¹⁰ "Tÿ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Ûn vãfor mũ ěn jãvãnh jé sóg kãtÿg, sÿ ag krenkren han jé, ùn jykre pãno ěn," he tóg.

Jãnkamy kãme

(Mt 25.14-30)

¹¹ Hã ra ùn e ag tóg ti vÿ męg mũ. *Jerusalém* to hã tóg nĩ, hã kÿ ag tóg ti to: "Topë tÿ tÿ ěg pã'i nĩ hÿn vënh ven ke mũ, ti tÿ tá jun kÿ," he mũ. Kÿ tóg ag mÿ. "hã tũ vë," he sór mũ. Hã kÿ tóg: ¹² "kejën pã'i tóg nĩgtĩ," he mũ. "Ěn tóg ga ù ra tÿg sór mũ, kór há ra, tá ke ag tÿ ti tÿ pã'i mág han jé. Tag pãte tóg tá vÿn ke sór mũ. ¹³ Ti tÿg ke to hã tóg ti *camarada* tÿ 10 (ke) ag mÿ jãnkamy pir nĩm' nĩm' he mũ. Ag mÿ tóg: "ha ãn mÿ tÿ rãnrãj," he mũ. "Kejën sóg vÿn kenh mũ, kÿ sóg ãjag rãnrãj tugnÿm ke mũ, ti," he tóg. Kar tóg tĩ mũ sir.

¹⁴ Hã ra ti krëm ke ù ag vÿ ti to há tũ nÿtĩ. Kÿ ag tóg ti nón vënh vÿ jënëg mũ. "ã tÿ ěg kri tÿ pã'i nĩn kÿ tóg vënh mÿ nĩ. Ěg tÿ tag

ve jãvãnh tóg tĩ," he ja ag tóg nĩgtĩ. ¹⁵ Kejën tóg, vëšÿ pã'i mág han kÿ vÿn ke mũ. Kÿ tóg ti *camarada* ag jé prër mũ sir, ti tÿ ùn mÿ jãnkamy vin ja ěn ag. ¹⁶ Kÿ ù tóg ti tá jun kÿ ti mÿ: "jãnkamy pir nĩm ã tóg. Hã ra sóg kri ù tÿ 10 (ke) gÿjÿ hé," he mũ. ¹⁷ Kÿ tóg: "jykre há tãvĩ ã tóg nĩ," he mũ. "Nén sÿ ki rÿr há han ã tóg, hã kÿ ã tóg ěmã tÿ 10 (ke) ki rÿr ke mũ ha," he tóg. ¹⁸ Kÿ ù tóg ti mÿ: "jãnkamy pir nĩm ã tóg, hã ra sóg kri ù tÿ 5 (ke) gÿjÿ hé," he mũ gé. ¹⁹ Kÿ tóg ti mÿ: "ẽmã tÿ 5 (ke) ki rÿr jé ã tóg ke mũ ha," he mũ gé.

²⁰ Kÿ ù tóg: "ha vé, ã tũ ti," he mũ. "Inh krÿ pãgja kã ki vin kÿ sóg kri tógfÿn kÿ nĩm han. ²¹ ã kamëg ja ãn nĩ, ã vÿ tar to. ã tÿ nén vin ja tũ ěn mãn sór ã tóg tĩ. ã tÿ nén krãn ja tũ kunÿnh sór ã tóg tĩ," he tóg. ²² Kÿ tóg ti mÿ: "ã vÿ tóg ã jykre pãno han mũ, ha mē," he mũ. "Inh mÿ vÿ tar han tĩ? Inh mÿ sÿ nén vin ja kãfór mãn sór tĩ? Inh mÿ sÿ nén krãn ja tũ kunÿnh sór tĩ? ²³ Kÿ ã tÿ ne jé ãn jãnkamy tÿ *banco* tá nĩm ja tũ nĩ nē? ã tÿ tá nĩm han ra sóg ti *juro* venh ke mũ vë, kÿ sóg isũ kãfór mãn ke mũ vë," he tóg. ²⁴ Kÿ tóg tá nÿtĩ ag mÿ: "ti nĩgã ti tũ mã," he mũ. "Û tÿ jãnkamy tÿ 10 (ke) mãn ja ěn mÿ nĩm, ti tũ pir ti," he tóg mũ sir. ²⁵ Kÿ ag tóg ti mÿ: "mē". Hã ra tóg tũ mág nĩ ha," he mũ. ²⁶ Kÿ tóg: "hÿ," he mũ. "Hã kÿ sóg tó mũ. Ûn tũ mág vÿ mãn mãn ke mũ. Û tũ sÿ nĩ ěn tũ mãn kãn jé ag tóg ke mũ gé," he tóg. ²⁷ "Kÿ ãn kato tẽ mũ ag tatĩ kãmũm nĩ, ù tÿ iso: "ti tÿ ěg kri tÿ pã'i jën kÿ tóg ěg mÿ kórég nĩ," he mũ ěn ag. Ag kãgtén ra, ãn rÿnve," he tóg, pã'i ti," he tóg.

Jesus tÿ Jerusalém tá jun

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸ Kar tóg tá kãkutë kÿ ěmã tÿ *Jerusalém* ra tĩ mũ. ²⁹ Kÿ tóg ěmã tÿ *Betfagé* to hã jun mũ, ěmã tÿ *Betânia* tá, pãnónh tÿ *Oliveiras* he mũ ěn tá. Tá jun kÿ tóg ti mré mũ tĩ régre ag mÿ: ³⁰ "ẽmã ěn ra mũm nĩ, ěg jo ěmã nĩ ěn ra," he mũ. "Tá junjun kÿ ãjag tóg *burrica* fi kósin venh mũ. Kri nĩ ja tũ tóg jë ver. Ěn kavãn kÿ ti pére kãmũm nĩ," he tóg. ³¹ "Hën ri ke mũn ag tóg ãjag mÿ: "ãjag tÿ ne jé ti kavãn nē?" henh mũ. Kÿ ag mÿ: "ěg *Senhor* vÿ ti ve sór mũ," hem nĩ," he tóg.

³² Kÿ ag tóg mũ mũ. Ti tÿ ag mÿ tó mũ ve kãn ag tóg mũ sir. ³³ Kÿ ag tóg ti kavãg mũ. Kÿ tÿ ùn mēg mũ ag tóg ag mÿ: “ãjag tÿ ne jé *burrica* kósin tag kavãn nē?” he mũ. ³⁴ Kÿ ag tóg: “ĕg *Senhor* vÿ ti ve sór mũ,” he mũ. ³⁵ Kÿ ag tóg ti pére kãmũ kÿ ag kur tÿ ti kri vin mũ, *Jesus* tÿ kri nĩ jé. ³⁶ Ti tÿg kÿ ag tóg ag kur kugjén mũ sir, ĕpÿy jagma. ³⁷ Gen kÿ ag tóg, pãnónh tÿ *Oliveiras* to re kÿ *Jerusalém* to hã mũ nĩ sir.

Kÿ vãhã ag kar ĕn tóg Topē mÿ vĩ há han mũ, jamã há ra, fag mré hã. *Jesus* tÿ nén han mũ ve ja ag tóg nĩgtĩ. Hã kÿ ag tóg ĕn mũ ĕkrén kÿ Topē mÿ vĩ há han mũ sir. ³⁸ “!..Sér tóg tĩ, ĕg mÿ..!” he fag tóg mũ. “!..ĕg *Senhor* vÿ ĕg ki jun..! !..ĕg jóg mág tÿ ti jĕnĕn kÿ..!” he ag tóg. “!..Kanhkã tá ke ag mÿ tóg sér te..! !..Topē mÿ ĕg tóg vĩ há han sór mũ, kynhmÿ nĩ ĕn mÿ..!” he ag tóg, prĕnprĕr kÿ.

³⁹ Hã ra *Fariseu* ù ag tóg tá nÿtĩ gé, vĕnh e ĕn kãmĩ. Kÿ ag tóg: “ã mré mũ tĩ ag mÿ: prĕnprĕr tũg ra, hé,” he mũ. ⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “vó, ag prĕnprĕr tũ nĩ ra pó hÿn prĕnprĕr mũ vĕ, ag mÿn sér tĩnh mũ vĕ,” he mũ.

Jesus tÿ Jerusalém to fÿ

⁴¹ Gen kÿ ag tóg *Jerusalem* tá junjun mũ sir. Ĕmã ĕn ve kÿ tóg fÿ mũ. ⁴² “*Jerusalém* tá ke’,” he tóg. “Ki kanhrãn sór tũ ãjag tóg nĩ,” he tóg. “ãjag tÿ ùri ki kanhrãn há tóg tĩ vĕ, hã ra ãjag tóg ke jãvãnh nÿtĩ. ãjag tÿ ki kanhrãn ra ãjag tóg krĩ kuprã nÿtĩnh mũ vĕ, mÿr, ha mĕ. Hã ra ãjag tóg jĕmĕ sór tũ nĩ. Kutu ãjag tóg nÿtĩ. ⁴³ Hã kÿ ãjag tóg vãhã kurã kórég pĕ venh ke mũ. ãjag kato tĕ ag vÿ ãjag to ráránh ke mũ. Komĕr hã ag tóg ãjag to grĕngrĕn kenh ke mũ. Kÿ ag tóg ãjag ĕmã jy ró pĕnĩn vÿrÿn kenh ke mũ sir. ⁴⁴ ãjag tÿ tũ’ he kãn jé ag tóg ke mũ, ãjag krĕ ke gé. ãjag ĩn kókén kãn jé ag tóg ke mũ gé. Kÿ ĩn tÿ pó pijé jagnĕ kri nÿtĩnh mũ’. Kurã há ki ãjag tóg Topē vĩ mĕ jãvãnh nÿtĩ, ùri. Hã kÿ ãjag tóg ti kórég venh ke mũ,” he tóg. Fÿ pĕ han kÿ tóg tó mũ, ĕmã mĩ tÿg kÿ.

Jesus tÿ Topē ĩn tá ag pan

(*Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Jo 2.13-22*)

⁴⁵ Kÿ tóg Topē ĩn tá jun kÿ ti jy ró kã ra rã mũ sir. Kÿ tóg ù tÿ tá nén ù vĕne he tĩ ag pan mũ. ⁴⁶ “Topē vĩ rá to jykrén nĩ,” he tóg. “ĩnh

ĩn jiji vÿ tÿ Topē mré vĩ jafã nĩ, hã ra ãjag tóg krĕm nén kar pigju mũgtĩ,” he tóg. Ag pan kÿ tóg ag mÿ tó mũ.

⁴⁷ Hã ki tóg kurã kar ki ag kanhrãn mũ, Topē ĩn krĕm. Hã ra tóg Topē tũ to pã’i ag mÿ kórég nĩ, pã’i kar ag mÿ. Hã kÿ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ sir. ⁴⁸ Hã ra tóg ag mÿ ki króv tũ nĩ. Vĕnh kar mÿ tóg mĕ sér tĩ, ti vĩ ti, hã kÿ tóg vĕnh mÿ tĩ sir, pã’i ag tÿ ti tén sór mũ ra.

20

Ûn nÿ Jesus jĕnĕ

(*Mt 21.23-27; Mc 11.27-33*)

¹ Kurã kar ki tóg Topē vĩ tó jĕ nĩ, vĕnh vĩ sér ĕn, Topē ĩn krĕm. Kejĕn Topē tũ to pã’i ag tóg ti to kãmũ mũ, kófa ag ke gé. ² Ti mÿ ag tóg: “ĕg tÿ ã ki jĕmĕnh há tóg tĩ,” he mũ. “ã vĕjykre tÿ ne tÿ tag han tĩ? Û nÿ ã jĕnĕ?” he ag tóg. ³ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ki sóg jĕmĕnh ke mũ gé, vĕnh kato,” he mũ. ⁴ “*João* vÿ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Kÿ ti mÿ kanhkã tá vĕjykre han’, ĕprã vĕjykre vó?” he tóg. “Û nÿ ti jĕnĕ? ĩnh mÿ tó,” he tóg. ⁵ Kÿ ag tóg jagnĕ mré to jykrén mũ sir. “ĕg tÿ ti mÿ: Topē tÿ ti jĕnĕ vĕ, hen kÿ tóg ĕg mÿ: ãjag tÿ ne jé ti vĩ kri fi ja tũ nĩ nĕ? henh ke mũ,” he ag tóg. ⁶ “ĕg tÿ hã ra ti mÿ: ĕprã ke jykre ja vĕ, hen kÿ vĕnh kar vÿ ĕg pin sór ke mũ, pó tÿ, ha vem nĩ. *João* to ag tóg: Topē vĩ tó tĩ pĕ ja vĕ, he tĩ, hã kÿ ag tóg ĕg to jũnh ke mũ,” he ag tóg. ⁷ “Topē jykre han ja ti nĩ,” he sór tũ ag nĩ, kÿ ag tóg: “ĕprã vĕjykre han ja ti nĩ,” he sór tũ nĩ gé. Hã kÿ ag tóg ti mÿ: “ĕg pijé ki kanhró nÿtĩ’,” he mũ. ⁸ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “kÿ sóg ãjag mÿ ù tÿ ijĕnĕg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

Ûn camarada kórég ag

(*Mt 21.33-46; Mc 12.1-12*)

⁹ Kÿ tóg vĕnh kar mÿ: “ĕg tÿ Topē kato tĕ kÿ tóg ge nÿnh mũ, ha mĕ,” he mũ. “Kejĕn ù tóg *uva* krãn ja nĩ, tÿ *vinho* han jafã ĕn. Kÿ tóg ù tÿ ki rĩr tĩ ag mré to jykrén kÿ ag mÿ tovãnh mũ sir. Kar tóg ga ù ra tĩ mũ. Hã ra tóg kãtÿg vãnh han mũ. ¹⁰ *Uva* ĕn kanĕn kÿ tóg ag mÿ ti *camarada* ù jĕnĕg mũ, ù tÿ ki rĩr tĩ ag mÿ, ag tÿ ti mÿ ti tũ jĕnĕ jé, ĕkré kanĕ ĕn ti. Hã ra ag tóg ti mÿ vin tũg mũ. Ti mrãnmrãn ag tóg mũ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ha

tīg, nén ũ mäg mẽ kã ã tóg vÿn kenh mũ,” he mũ. ¹¹ Kÿ tóg ti *camarada* ũ jënẽ măn mũ gé sir. Hã ra ag tóg ti mrãnmrãn mũ gé. Ti mÿ féfén kar kÿ ag tóg ti mÿ: “ha tīg, nén ũ mäg mẽ kã ã tóg vÿn kenh ke mũ,” he mũ gé sir. ¹² Kÿ tóg ag mÿ ũ jënẽ măn mũ gé sir, hã ra ag tóg ti mrãnmrãn kÿ ti rÿnhrÿnh kÿ ti tÿn mũ gé sir.

¹³ Kÿ *uva* kré tÿ tÿn mũ tóg to jykrén mũ. “Inh hÿn hën ri kenh ha,” he tóg. “Inh kósín jënẽ jé sóg ke mũ ha, inh fe pẽ ên, hën ri ke mũn ag tóg ti kamæg ke mũ,” he tóg. ¹⁴ Ti kósín tÿ ag tá jun kÿ nén kré ki rÿr tÿ ag tóg ti vég mũ. Kÿ ag tóg ti to jykrén mũ, jagnẽ mré. “Kejën êkré tag vÿ tÿ ti tÿ nÿnh mũ,” he ag tóg. “Mũ nÿ, ti tén jé, ti tÿ tag tÿ tÿ ãg tÿ nÿn jé,” he ag tóg. ¹⁵ Kÿ ag tóg ró mã ra ti pére mũ kÿ tá ti tén mũ sir. Kÿn hÿn hën ri kenh ke mũ', êkré tÿ tÿn mũ ên ti'?” he tóg, ¹⁶ “Kãtīg jé tóg ke mũ, êkré ki rÿr tÿ ag kãgtén jé. Kÿ tóg *camarada* ũ ag mÿ finh mũ sir, ti jakré ti,” he tóg.

Kÿ ag tóg mæg mũ, ti vÿ ti. Kÿ tóg ag mÿ e tÿ. “Ëg jé hã ra tag vég tÿ nÿgtÿ,” he ag tóg mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ag ki êvãnh kÿ ag mÿ: “Topẽ vÿ rá tag to jykrén nÿ, ha mẽ,” he mũ. “Pó fón ag tóg, pó tÿ ãn han tÿ ag. Ag mÿ tóg kórég ja nÿ. Hã ra Topẽ tóg pó ên hã tÿ ãn nÿna han mũ,” he tóg. ¹⁸ ũ tÿ hën ri ke ag vÿ pó tag kri vár ke mũ, kÿ ag tóg kri vár kÿ tÿ' henh ke mũ. Kÿ pó tag vÿ ũ tÿ hën ri ke ag kri kutênh ke mũ gé, kÿ tóg ag tÿ nám nám ke kãn mũ sir, ag kri kutê kÿ,” he tóg, Topẽ vÿ tÿ rán kÿ nÿ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tÿ imposto kajãm

(Mt 22.15-22; Mc 12.13-17)

¹⁹ Kÿ Topẽ tÿ to pã'i ag vÿ ti vÿ mæg mũ. Kÿ ag tóg: “ãg hã to tóg kãmén ja nÿ, ãg tÿ Topẽ kato vãsã tag vÿ ge nÿnh mũ, he mũ ên ti,” he mũ. Hã kÿ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vënh e ên kamæg mũ. ²⁰ Kÿ ag tóg hã ra ti tÿ rÿr mũ. Ti to ag tóg vãjig mũ, ag tÿ ti vÿ to fóg tÿ pã'i mÿ: “ha ti vóg kónãn,” he jé. Hã jé ag tóg ãn jykre kuryj nÿtÿ ve ag jëgnëg mũ, ag tÿ *Jesus* ki jëmẽ jé. ²¹ Kÿ ag tóg ón kÿ *Jesus* mÿ: “*Senhor*,” he mũ. “Vëjykre kuryj hã tó ã tóg tÿ, hã kãmén ã tóg tÿ. Hã kÿ êprã ke ag ve tóg ã mÿ tÿ nén ũ tÿ nÿ. Hã kÿ ã tóg Topẽ japry to ãg kanhrãn há han

tÿ,” he ag tóg. ²² “Kÿn mÿ há nÿ, ãg tÿ fóg tÿ pã'i mág tÿ *imperador* mÿ jãnkamy nÿm tÿ, *imposto* kajãm jé? Ëg mÿ hÿn nÿm mũ', nÿm ke tÿ nÿ vó?” he ag tóg. ²³ Hã ra tóg ag jykre régre nÿtÿn ki kanhró nÿ. Hã kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg ón kÿ inh ki jëmẽ sór mũ',” he mũ. ²⁴ “Inh mÿ jãnkamy ven. ũ jiji nÿ kã nÿ? ũ kãgrã nÿ kã nÿ?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ: “pã'i mág kãgrã vë,” he mũ. ²⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ pã'i mág mÿ ti tÿ nÿm, jo Topẽ mÿ ti tÿ nÿm gé,” he mũ. ²⁶ Hã kÿ ag tÿ ne to ti senh ke tóg tÿ tÿ, ti vÿ há han tÿn kÿ. Kÿ tóg ag mÿ e tÿ. Vënh kar vÿ ti vÿ mæg nÿtÿ nÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ vÿ măn tÿ nÿ sir.

Ũn kãgter mũ ag tÿ rÿnrÿr măn ke (Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Kÿ *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mũ gé, ti ki jëmẽ jé. Hã ra *Saduceu* ag tóg: “ãg ter ja tá ãg tóg vÿn ke măn ke tÿ nÿ. Rÿr măn ke tÿ ãg tóg nÿ,” he tÿ. ²⁸ Ên ag vÿ ón kÿ *Jesus* ki jëmẽ sór mũ gé. Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Senhor*,” he mũ gé. “*Moisés* vÿ ãg mÿ vëjykre tag nÿm, hã vÿ: ã régre tÿ ti kré tÿ ra ter kÿ ã tÿ ti prÿ fi tÿ prÿg ke vë, he mũ. ã tÿ ã régre mÿ ã kré han ke vë, fi ki, he tóg mũ,” he ag tóg. ²⁹ “Kÿ ũ tÿ jagnẽ mré pafa ja tÿ 7 (ke) ag vÿ nÿtÿgtÿ. Ag kãke vÿ prÿg mũ, hã ra tóg ti kósín tÿ ra ter mũ. ³⁰ Kÿ ti jãvy vÿ fi tÿ prÿg mũ sir, hã ra tóg ti kósín tÿ ra ter mũ gé. ³¹ Kÿ ti jãvy ũ tóg fi tÿ prÿg mũ gé, hã ra tóg ter mũ gé, ti kósín tÿ ra. Gen kÿ ag tóg kãgter kãn mũ kejën, ũ tÿ 7 (ke) ên ag. ³² Kÿ vãhã ag prÿ fi vÿ ter mũ gé sir. ³³ Kÿ fag tÿ fag kãgter ja tá rÿnrÿr măn kÿ fi hÿn mén tÿ 7 (ke) nÿnh mũ vë. Ag kar vÿ fi tÿ prÿg ja nÿtÿgtÿ. Hã kÿ tóg vënh mÿ nÿ, ag tÿ: “rÿnrÿr măn jé ãg tóg ke mũ,” hen kÿ,” he ag tóg.

³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “êprã ke ag vÿ kyprÿg tÿ, kÿ fag vÿ ag tÿ mén tÿ gé,” he mũ. ³⁵ “Ag kã ũ ag tóg ag kãgter ja tá rÿnrÿr măn ke mũ, ti kurã tá krÿg kÿ. Ên ag vÿ prÿg măn ke tÿ nÿ sir, mén măn ke tÿ fag tóg nÿ gé sir, rÿnrÿr măn kÿ. ³⁶ Ter măn ke tÿ ag tóg nÿ gé, mÿr, ha mẽ. Hã kÿ ag prÿg măn ke tÿ nÿ. Kÿ fag mén măn ke tÿ nÿ gé. Topẽ tÿ jëgnë jafã ag ri ke fag nÿtÿnh mũ. Topẽ kré vÿ tÿ fag nÿtÿ sir, fag tÿ fag kãgter ja tá rÿnrÿr măn kÿ. ³⁷ Rÿnrÿr măn jé ag tóg ke mũ, ãn kãgter mũ ag, ha vem nÿ. Hã kÿ *Moisés* tóg Topẽ to tag tó ja nÿ,

ha mẽ. Ti tỹ vãnh pũr nĩ ãn tá ti mré vēmén kar kỹ tóg Topẽ to: “*Abraão* mré *Isaque* mré *Jacó* ag tỹ ãn to: Topẽ, he mũ ãn vễ,” he ja nĩ. ³⁸ Kãgter ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*, hã ra *Moisés* tóg Topẽ to: “*Abraão* tỹ ãn to: Topẽ, he mũ ãn vễ,” he ja nĩ. Ti tỹ tỹ ag Topẽ nĩn kỹ ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ, ha mẽ, ag kãgter mũ ra. Ûn kãgter mũ ag kar vỹ Topẽ mỹ rĩnrĩr nỹtĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁹ Kỹ ã tỹ Topẽ vĩ rán tĩ ã ag tóg ti mỹ: “vĩ há han ã, ãg tỹ ãg ter ja tá vỹn kenh ke mũ tag to,” he mũ. ⁴⁰ Kỹ ã tóg ti ki jẽmẽ mãn sór tũ nĩ sir. Ti kamẽg ag tóg mũ. Hã kỹ ag tóg ti ki jẽmẽ mãn sór tũ nĩ ha.

Cristo mỹ tỹ ãprã ke nĩ, Topẽ kósĩn mỹ vó
(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Kỹ *Jesus* tóg ag ki jẽmẽg mũ gé sir. Kỹ tóg ag mỹ: “Topẽ vĩ rán tĩ ag ne tóg: “*Cristo* vỹ tỹ *Davi* krẽ'krẽ nĩ,” he tĩ,” he mũ. ⁴² “Hã ra *Davi* tóg *Cristo* tó ja nĩ, ti tỹ Topẽ mỹ jãn kỹ. Kỹ tóg: “ãg jóg mág tỹ Topẽ vỹ inh *Senhor* mỹ: “nĩ ra ver, inh pẽgja tá,” he ja nĩ. ⁴³ “*Isy* ã kato vãsãnsãn mũ ag tỹ ã krẽm ag vin ke vễ, kỹ ag sigse ri ke vễ sir. Tag jãvãnh nĩ ver,” he ja ti nĩ, Topẽ ti, he ja tóg nĩ, *Davi* ti,” he tóg, *Jesus* ti. ⁴⁴ “Hã kỹ *Davi* tóg *Cristo* to: “inh *Senhor*,” he ja nĩgtĩ. Kỹ ti krẽ'krẽ mỹ tỹ ti kri ke nĩ nĩ?” he tóg mũ.

Hã ra ti kato tẽ ag tỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ.

Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag kamẽg jé ãg ke mũ
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Vãnh kar tóg mẽg mũ, *Jesus* vĩ ti. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ⁴⁶ “ón kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag kamẽg nĩ,” he mũ. “Kur tẽj rĩg ag tóg tĩ,” he tóg. Kỹ tóg vãnh kar tỹ ag mỹ: “ã mỹ há?” he kỹ ag mỹ sér tĩgtĩ, ag tỹ ãmã kujũ kã mĩ mũn kỹ. Vãnh kanhrãn jãfã krẽm ag tóg vãnh kãpãm kỹ nỹtĩgtĩ. Fénhta ki ag tóg jẽn vén tĩ, ag tỹ tỹ pã'i nỹtĩn kỹ,” he tóg. ⁴⁷ “Hã ra ag tóg ãn mẽn ter ja fag tũ mãn kãn tĩ. Kar kỹ ag tóg ón kỹ Topẽ mré vĩ mág han mũgtĩ, ãg tỹ ag to: “ũn há vỹ tỹ ag nỹtĩ,” he jé. Hã to ag vêsyrénh mág tãvĩ han ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

21

Ûn mẽn ter ja fi tỹ fi tũ vin.
(Mc 12.41-44)

¹ Kỹ tóg Topẽ ãn tá jẽ kỹ tã mĩ ãvãnh kỹ ãn riko ag vigvæg mũ. Jãnkamỹ vin jãfã ki ag tóg ag tũ vin tĩ. Topẽ mỹ ag tóg vin mág tĩ. ² Kỹ ãn mẽn ter ja fi vỹ tá jun mũ gé sir. Tỹ nẽn ã tũ fi tóg nĩ, hã ra fi tóg jãnkamỹ kãsir régre vin mũ, Topẽ mỹ. ³ Kỹ tóg fi to: “ve ra ha,” he mũ. “Ûn riko tỹ vin kãfór han fi tóg, fi tũ sĩ hã ra. Tỹ nẽn ã tũ fi tóg nĩ. Fi mẽn vỹ hur ter. ⁴ Kỹ fi tóg fi tũ vin kãn ja nĩ, fi jẽn mré hã. Jãvo ãn riko ag vỹ ag tũ ke hã tỹ Topẽ mỹ vin mág tĩ. Hã ki fi tóg ag tỹ nĩm kãfór han, fi tỹ nĩm sĩ pẽ han mũ ra. Ki hã sóg tó mũ mỹr,” he tóg.

Topẽ ãn kókén kỹ nĩnh ke
(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ ãn kã ã ag tóg Topẽ ãn to vĩ há han mũ. “Sĩnvĩ pẽ ti jẽ,” he ag tóg mũ. “Ti pó ve ra ha. Mág ti nỹtĩ. Ti sĩnvĩ tóg e nỹtĩ gé,” he ag tóg. ⁶ Kỹ tóg: “mỹ ãjag mỹ sĩnvĩ?” he mũ. “Kejẽn tóg kókén kãn kỹ nỹnh mũ, ha vem nĩ, kỹ pó vỹ jagnẽ kri nỹtĩ mãn ke tũ nĩ ha. Gũm ke kãn jé tóg ke mũ, tag ti,” he tóg.

Vãnh jagtar to rã
(Mt 24.3-14; Mc 13.3-13)

⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: “kurã tỹ ne kã ke nẽ hỹn?” he mũ. “ãg hỹn hẽn ri ken kỹ ti kurã ki kanhró nỹtĩn mũ? Topẽ hỹn ne han vén ke mũ, ãg tỹ kurã ãn ki kanhró nỹtĩ jé?” he ag tóg.

⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “ker ã vĩ jẽmẽ hẽ,” he mũ. “Û tỹ hẽn ri ke ag vỹ ón kỹ ijiji tónh kãmũnh mũ. “*Cristo* vỹ tỹ inh nĩ. Inh kurã vỹ hur jun,” he jé ag tóg ke mũ. Ag nónn mũ tũg nĩ. ⁹ Jagnẽ kato vãsãnsãn mũ ag tỹ vãnh génh mẽgmẽ jé ãjag tóg ke mũ. Kamẽg tũg nĩ hã ra. Vãnh génh tỹ hẽn ri ke han jé ag tóg ke mũ, kurã tỹ ãgno to hã. Ti kurã kã ke pijé,” he tóg.

¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “*povo* ag tỹ jagnẽ kato vãsãnsãn ke vễ, pã'i krẽm ke ag tỹ pã'i ã krẽm ke ag to jũnh ke vễ,” he mũ. ¹¹ “Ga tỹ ragrag ke jagy tỹ hẽn ri ke han ke vễ gé, ãn kã. Kỹ vễjẽn tóg tũ' henh ke mũ gé. Vãnh kaga kórég vỹ vãnh vinven ke mũ, ãn kã sir. Nẽn ã vãnh mỹ vỹ vãnh vinven ke mũ gé, kanhkã tá, kỹ vãnh kar vỹ kanẽ junjur ke mũ,” he tóg.

¹² “Tag to hã ag tóg ãjag sigsenh ke mũ gé. ãjag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ gé. Vãnh

kanhrân jafã krêm ag tóg ãjag jykre vigvenh ke mũ gé. Pã'i mág ag mý ag tóg ãjag venven ke mũ, pã'i tỹ *governador* ag mý ke gé, ãjag tỹ ijiji tó ja tugrîn. ¹³ Æjag tỹ inh vĩ tó jé, hã jé ag tóg ãjag tỹ genh ke mũ. ¹⁴ Æn kã ãjag tỹ nén ù tónh ke to jykrén tũg nĩ, to krĩ kufy han tũg nĩ gé. ¹⁵ Inh hã vĩ ãjag vĩ han ke mũ. Inh jykre nĩm jé sóg ke mũ ãjag mý, ãjag tỹ ag mý tó há han jé. Kỹ tóg ag tỹ ãjag vĩ kafãn sór mũ ra ag mý vènh mý tĩnh mũ, ãjag kato tẽ ag tỹ ne tónh ke tóg tũ tĩnh mũ, ha vem nĩ.

¹⁶ Æn kã ãjag han mũ ãn vĩ ãjag senh ke mũ, ãjag mré pafa mũ ag ke gé, ãjag mré ke ag ke gé, ãjag to há kar ag mýr. Æjag kã mĩ ù ag kãgtén jé ag tóg ke mũ gé, ha vem nĩ. ¹⁷ Vènh kar vĩ ãjag to kórég tãvĩ nýtĩnh mũ, ijiji tugrîn. ¹⁸ Hã ra ãjag vèké vèsýrénh ke tũ nĩ, ãjag gãnh pir vĩ fagrĩnh mý kutènh ke tũ nĩ, ha vem nĩ. ¹⁹ To tar nýtĩm nĩ, ãjag vèsýrénh ke to, kỹ ãjag tóg rĩr krýg ja tũ ãn venh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jerusalém kókén kỹ nýnh ke
(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)

²⁰ “Kejèn *soldado* ag tóg *Jerusalém* jy nýtĩnh mũ, ag tỹ ãmã ãn kókén jé. Æjag tỹ tag ve kỹ ãjag tóg ki kanhró nýtĩnh mũ. Ag tỹ ti kókén kãn ke kurã vĩ jun ke mũ, kurã ãn kã. ²¹ Kỹ vènh pigjunh mũm nĩ, pãnónh ra, ãjag tỹ *Judéia* ki nýtĩnh kỹ. Æjag tỹ ãmã tá nýtĩnh kỹ pétèm nĩ, vãnh kã ra. Æjag tỹ vãnh kã tá nýtĩnh kỹ ãmã ra mũ tũg nĩ. ²² Topẽ tỹ ag vóg kónãn ke kurã vè sir, ag jykre kórég to, hã kỹ tóg vãsý rán kỹ nĩ. Vènh rá ãn ve jé ãjag tóg ke mũ, kurã ãn kã. ²³ Kỹ ùn kufy fag vĩ vèsýrénh mág han ke mũ, kurã ãn kã, gĩr pygfãm mũ fag ke gé. Æprã ke ag vèsýrénh mág tãvĩ han ke vè, Topẽ tỹ *povo* tag to jũ jagy han ke vè, kurã ãn kã. ²⁴ Æjag kã mĩ ùn e tãvĩ kãgter ke vè, rógro tỹ. Kỹ ãjag kã mĩ ù ag vĩ sigse kỹ mũnh mũ, *povo* kar kãmĩ. Kỹ *Jerusalém* vĩ kókén kãn kỹ nĩnh ke mũ. Fóg ag vĩ sãnsãn ke mũ, ãjag jamã ti. Kejèn fóg ag tỹ tũ' henh ke kurã vĩ jun ke mũ gé hã ra,” he tóg, *Jesus* ti.

Topẽ kósín kãtĩg mãn ke
(Mt 24.29-31; Mc 13.24-27)

²⁵ “Kurã ãn kã rá vènh mýn ke vè, kysã ti ke gé, krĩg ti ke gé. Kỹ ga kri mũ ag vĩ

kamègmèg kãn ke mũ. Kanẽ junjur mág jé ag tóg ke mũ, *povo* kar ãn ag. Kỹ goj vĩ krêm kenh mũ, goj kafã tũ vĩ jũnh ke mũ, ti kurã jun kỹ. ²⁶ Kỹ ãprã ke ag fe vĩ vo kónãn ke mũ, ag tỹ jũrũn ke vĩ ag kãgtén ke mũ, ag tỹ ag tỹ nén ve ja tũ ãn ven kỹ. Æg tỹ kanhkã tá nén vèg tũ kar ãn vĩ ragrag ke kãn mũ mýr, ha mẽ. ²⁷ Kỹ vãhã vènh kar vĩ inh kãtĩg venh ke mũ. Kanhkã góg kã mĩ sóg kãtĩg ke mũ. Kỹ sóg tar nĩnh mũ, inh ve vĩ kókov nĩnh mũ. Æjag tỹ tag ve kỹ ãjag tóg isỹ tỹ ãpra ke fi kósín nĩ ãn ki kanhró nýtĩnh mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ka tỹ figueira
(Mt 24.32-35; Mc 13.28-31)

²⁸ “Æjag tỹ isỹ ãjag mý nén tó mũ ãn ve sĩ han kỹ ãjag kanẽ nĩm nĩ, ti tỹ ãjag mý sér pẽ tĩnh kỹ. Isỹ vãhã ãjag krenkren han ke vè sir, isỹ kurã ãn kã jun kỹ,” he tóg.

²⁹ Kỹ tóg ag mý: “inh kãtĩg mãn ke vĩ ge nýnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “*Ka tỹ figueira* to ki kanhrãn nĩ, ka ù to ke gé,” he tóg. ³⁰ “Ti pẽ tánh kỹ, ti féj tãg han kỹ ãkré tygtãnh kurã tóg kakó tĩ sir. ³¹ Æn ri ke ti nĩ, ãjag tỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nýtĩ ti. Æjag tỹ sỹ ãjag mý nén tó ja ãn ve kỹ inh kãtĩg ke tóg kakó tãvĩ tĩ ha,” he tóg. ³² Sỹ ke há vè, hã kỹ sóg tag tó mũ, ha mẽ. ù tỹ nén kar ãn vèg mũ ag vĩ inh kãtĩg mãn ke venh ke mũ, ùri, ag kãgter ke to hã,” he tóg. ³³ “Kanhkã vĩ tũ' henh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo inh vĩ vĩ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Æg tỹ vènh ki ãmènh ke

³⁴ “Vènh ki ãmè, ãjag tỹ fénhta tãvĩ to vènh kutãn tũ nĩ je, vènh kanhir e to ke gé. Kỹ vèjèn to krĩ kufy han tũg nĩ gé, kur to, tag ki nén ù kar to. Ke tũ nĩ mũ ra inh kãtĩg mãn ke kurã ãn vĩ ãjag vatãnh tá jun ke mũ. ³⁵ Æjag tỹ to vènh kãn kỹ nýtĩ tũ nĩnh kỹ tóg ãjag mý sèsĩ tỹ ãgje tỹ sa ri ke nĩ. Vènh vatãnh tá tóg tỹ sa tĩ. Ge ti nĩnh mũ, inh kãtĩg mãn ke ti. Ga kri mũ ag kar vatãnh tá sóg jun ke mũ. ³⁶ Hã kỹ ãjag kanẽ nĩm nĩ, nũr sór tũg nĩ. Inh kãtĩg ke kã jatũ to ken hã vè, hã vĩ: nũr, he mũ. Topẽ mré vĩ to krónh ke tũg nĩ, ãjag tỹ nén ù jagy ãn vèg mũ ra tar nýtĩ jé. Kỹ ãjag tóg ãprã ke fi kósín rĩnja tá nýtĩnh ke mũ sir. Mý'ãg ke tũ ãjag nĩnh sir, isỹ vènh kar

jykre tugnÿm ke kurã ãn kã,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁷ Hã ki tóg kurã kar ki Topẽ ãn krẽm ag kanhrãn tĩ. Kutyg kÿ tóg ãmã tá kãkutẽ kÿ pãnónh tÿ *Oliveiras* ra tĩ tĩ, tá nur jé. ³⁸ Ti tÿ tÿ vaj kÿ Topẽ ãn tá jun mãn kÿ ag tóg tá ti vĩ jẽmẽnh kãmũ tĩ, ù tÿ hẽn ri ke ag.

22

Ag tÿ Jesus se sór

(*Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53*)

¹ ãn kã fénhta tóg kakó tĩ sir, ãmĩ jãgia tũ konh ke ti. Fénhta ãn jijin hã vÿ: *Páscoa*, he mũ. ² Kÿ Topẽ tũ to pã'i ag vÿ ãg kanhrãn tĩ ag mré *Jesus* to jykrén mũ. Ag tÿ ti tén sór vẽ. Hã ra ag tóg *povo* kamẽg mũ.

Judas tÿ pã'i ag mÿ Jesus ven sór

(*Mt 26.14-16; Mc 14.10-11*)

³ ãn kã *Judas Iscariotes* he mũ ãn vÿ *Satanás* tÿ ti jagrẽ vэг mũ sir, *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag kã ù ãn ti. ⁴ Kÿ tóg Topẽ tũ to pã'i ag venh tĩ mũ sir. Ti tÿ ag mÿ *Jesus* ven sór vẽ, ag tÿ ti se jé.

⁵ Kÿ tóg ag mÿ sér pẽ tĩ sir. Kÿ ag tóg ti mÿ jãnkamy tó mũ. ⁶ Kÿ tóg: “he,” he mũ. Kÿ tóg to jykrén mũ, ag mÿ: “ha ti kãgmĩ,” henh ke to. Ag tÿ vẽn kar vatánh tá ti se sór vẽ.

Pedro tÿ João mré fénhta tÿ Páscoa han

(*Mt 26.17-25; Mc 14.12-21; Jo 13.21-30*)

⁷ Kÿ tóg ãmĩ jãgia tũ ãn konh ke kurã tá krÿg mũ sir. Kurã ãn ki ag tóg mé sĩ tãnh tĩ, ag tÿ kurã tÿ *Páscoa* kã ko jé. ⁸ Kÿ tóg *Pedro* jẽnẽg mũ, *João* mré. Kÿ tóg ag mÿ: “ha fénhta kãn mũjẽg,” he mũ. ⁹ Kÿ ag tóg ti mÿ: “kÿ ãg hẽ tá mé tãnh mũ hÿn'?” he mũ. ¹⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “ãmã ãn tá ãjag tóg ù venh mũ. Goj vyn kÿ tóg tĩnh mũ. ãn hã nónn mũm nĩ,” he mũ. “Ti ãn tá junjun kÿ ti nónn gem nĩ. ¹¹ Kÿ tá nĩ ãn mÿ: “ãg *Senhor* vÿ ã mÿ vẽn vĩ jẽnẽg mũ,” hem nĩ. “Inh hÿn hẽ tá *ovelha* konh ke mũ, inh mré mũ tĩ ag mré?” he ti, ãg *Senhor* ti,” hem nĩ. “Mÿ ki vẽn kánkán jafã tũ'?” hem nĩ. ¹² Kÿ tóg ãjag mÿ, krogrog tÿ kynhmÿ nÿ ãn ven ke mũ sir. Éhé ti nĩ, kÿ *mesa* to nÿtĩ jafã vÿ tá nÿtĩ gé. ãn tá ti kãn nĩ ãg mÿ,” he tóg. ¹³ Kÿ ag tóg mũ kÿ tá mé tãnh mũ sir.

Santa Ceia

(*Mt 26.26-30; Mc 14.22-26; 1 Co 11.23-25*)

¹⁴ Kÿ tóg ag tÿ konh ke óra tá krÿg mũ. Kÿ tóg, ti tÿ ùn vin ja ag mré tá nĩ nĩ. ¹⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “sÿ *ovelha* tag konh hapẽ tóg tĩ vẽ ãjag mré, inh vêsÿrénh ke to hã,” he mũ. ¹⁶ “Hã ra sóg ko mãn ke tũ nĩ ha, ha vem nĩ. Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩ vÿ vẽn ven ke mũ. ãn kã sóg ko mãn ke mũ, kejẽn,” he tóg.

¹⁷ Kÿ tóg kópa vãg mũ sir. To tóg Topẽ mré vĩ mũ, kÿ tóg ag mÿ: “ha kron,” he mũ. “Ha vẽn kãpãm,” he tóg. ¹⁸ “Tag kron mãn ke tũ inh nĩ ha, ke gé, ha vem nĩ. Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩnh ke ãn hã kã sóg kron mãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁹ Kÿ tóg ãmĩ mãg mũ sir. To tóg Topẽ mré vĩ mũ. Kupãn kÿ tóg ag mÿ kãnhkrég mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “inh hã vẽ,” he mũ. “ãjag jagfÿ sóg vẽn fẽg ke mũ. Kÿ inh mĩ ãkrén nĩ, ãjag tÿ ãmĩ tag konh ken kÿ,” he tóg.

²⁰ Ag tÿ ko kar kÿ tóg kópa vãg mũ gé. Kÿ tóg ag mÿ: “kópa ki jẽ tag vÿ tÿ inh kyvénh ri ke nĩ,” he mũ. “ãjag jagfÿ tóg inh ki kãkutẽnh mũ. Inh jykre tãg to ken hã vẽ, isÿ inh kyvénh tigrĩn ãjag mÿ vẽn pãte fón jé,” he tóg.

²¹ “Hã ra ãjag kã ù tóg inh vatánh tá isónh ke mũ, inh kato tẽ ag mÿ. Inh mré tóg *mesa* tag to nĩ nĩ. ²² Tĩg jé sóg ke mũ, isÿ tÿ ãprã ke fi kósin nĩnh kÿ. Vãsÿ Topẽ tóg to jykrén ja nĩ, hã kÿ sóg tĩg mũ. Hã ra tóg ù tÿ isónh ke mũ ãn mÿ vĩ kónãn tãvĩ han ke mũ, Topẽ ti,” he tóg. ²³ Kÿ ag tóg jagnẽ mÿ: “ãg kã ù tÿ hẽ nẽ hÿn'?” he mũ sir.

Û tÿ hẽ nẽ tÿ ùn mág nĩ

²⁴ ãn kã ag tóg jagnẽ kãfór nĩ sór mũ. Hã kÿ ag tóg jagnẽ to jũ mũ. ²⁵ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “fóg ag pã'i ag vÿ ag krẽm ke ag mÿ vÿ tar han tĩ, kÿ ag tóg ù tÿ ag kãfór ag mÿ: “ãg jóg,” he tĩ, ti tÿ ag mÿ vÿ tar han mũ ra,” he mũ. ²⁶ “Ag ri ke han tũg nĩ. ãjag mÿ tÿ ùn mág nÿtĩ sór mũ? Kÿ tÿ ùn kãsir ri ke nÿtĩm nĩ, jagnẽ mré,” he tóg. “Û tÿ inh jykre ki tÿ pã'i nĩnh kÿ tóg tÿ ti krẽm ke ag *camarada* ri ke nĩnh ke mũ, ag ki rĩr kÿ. ²⁷ Kejẽn ãg tóg *mesa* to nÿtĩ, kÿ ù tóg *mesa* ki rĩr tĩgtĩ. Û tÿ hẽ nÿ hÿn *mesa* ki rĩr tĩ'? Ag *patrão* mÿ', tĩ *camarada* mÿ vó'? Ti *camarada* vÿ ki rĩr tĩgtĩ. Jo sóg ãjag ki rĩr tĩgtĩ, ãjag *camarada* ri

ke. ²⁸ Ājag hã ne inh mré mũgtĩ'. Isovãnh ja tũ pẽ ājag tóg nỹtĩ. Isỹ nén ũ jagy vég mũ ěn ve kãn ājag tóg tĩ, inh mré. ²⁹ Inh panh vỹ isỹ pã'i han ke mũ, kỹ sóg ājag tỹ pã'i han ke mũ gé, ti kóm, ³⁰ ājag tỹ inh mré jẽn jé tá. Kỹ ājag tóg ājag nĩgja kri nĩgnĩ kỹ nỹtĩnh mũ, ājag tỹ *povo tỹ Israel* ag jykre tugnym jé, *povo tỹ 12* (ke) ěn ag," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó

(*Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Jo 13.36-38*)

³¹ Kỹ tóg *Pedro* mỹ: "Simão', Simão'," he mũ. "Satanás vỹ ājag to vĩ, Topẽ mỹ. Ti tỹ ājag jykre ve sór vē. *Trigo tỹ ěg tóg peneira* ki kãkag tĩ, ěg tỹ ti fãr pan jé. ěn ri ke han jé tóg ke mũ, ājag tỹ, *Satanás* ti. ³² Hã ra sóg hur ã jagfy vĩ, ã tỹ inh ki rã tovãnh pẽ han tũ nĩ jé. Kỹ ã tóg kejẽn ã jykre si to jykren mãn ke mũ, ã tỹ inh jykre hã han jé. ěn kã ã tóg ã mré ke ag jyvẽn kỹ ag tỹ tar' henh ke mũ," he tóg.

³³ Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: "ã mré sóg se kỹ jẽnh mũ, ã mré sóg ter ke mũ gé," he mũ. ³⁴ Hã ra tóg: "vó," he mũ. "Ha vé, ũri ã tóg iso: "ti ki kagtĩg sóg nĩ," he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã, ha vem nĩ," he tóg.

Jesus tỹ ag mỹ ti jagy tĩnh ke tó

³⁵ Kỹ tóg ag kar mỹ: "ājag jẽgnẽ ja inh nĩ. Kỹ ājag tóg nén ũ ma mũ ja tũ nĩgtĩ, *bolsa* tũ, pẽn né tũ. ěn kã ājag mỹ jagtar ja nĩgtĩ?" he mũ. Kỹ ag tóg: "vó," he mũ. ³⁶ Kỹ tóg ag mỹ: "hã ra tóg ũri ke tũ nĩgtĩ," he mũ. "Hã kỹ ājag jãnkamy ma mũjẽg, ājag *bolsa* ma mũjẽg. Ājag tỹ nén ũ tũ nỹtĩnh kỹ ājag kur vēne hem nĩ, rógro kajãm jé sir. ³⁷ Nén ũ tóg iso rán kỹ nĩ, hã vỹ: ag mỹ tóg tỹ ũn jykre pãno nĩ, he mũ. Sỹ vãhã tag venh ke vē ha. Sỹ iso nén rán kỹ nĩ ěn ve kãn ke vē ha, vãhã," he tóg.

³⁸ Kỹ ag tóg ti mỹ: "rógro régre vỹ ki nỹtĩ," he mũ. Hã ra tóg ag mỹ: "hã tũ vē," he mũ.

Jesus tỹ ti panh mré vĩ

(*Mt 26.36-46; Mc 14.32-42*)

³⁹ Kỹ tóg ag mré ti tĩg jafã ěn ra tĩ mũ sir, hã vỹ: pãnónh tỹ *Oliveiras*, he mũ. ⁴⁰ Tá jun kỹ tóg ag mỹ: "ěg tỹ nén jagy venh ke nẽ ha. Topẽ mré vĩ, ājag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé," he mũ.

⁴¹ Kỹ tóg tĩg sĩ han mũ, kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ kỹ Topẽ mré vĩ mũ sir. ⁴² Kỹ tóg: "panh', mỹ ã tỹ inh vēsỹrénh ke tag tỹ tũ' he jãvãnh? Hã ra isỹ ã mỹ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ. Ā tỹ nén han ke mũ ěn hã han nĩ," he mũ.

⁴³ Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ũ vỹ ti mỹ vēnh ven mũ sir, kanhkã tá, kỹ tóg ti tar han mũ. ⁴⁴ Hã ra tóg ti ter ke to kanẽ jur mũ, hã kỹ tóg Topẽ mré vĩ mãn', vĩ mãn', he mũ. Kỹ ti kãrãn vỹ kyvẽn mũ sir, kỹ tóg ga kri nãg' nãg' he mũ.

⁴⁵ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag to kãtĩ mũ. Hã ra ag tóg nũgnũr nỹtĩ nĩ. Krónh' krónh' ke ja ag tóg nĩ, ag fe kaj tugrĩn. ⁴⁶ Kỹ tóg ag mỹ: "ājag ne tóg nũgnũr nỹtĩ nĩ'. Nĩgnĩ ra, Topẽ mré vĩ, ājag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ājag tỹ nén ũ jagy ve kỹ," he mũ.

Ag tỹ Jesus se

(*Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11*)

⁴⁷ Ti tỹ ver tỹ vēmén jẽ ra ũn e ag tóg junjun mũ sir, *Judas* mré, ũ tỹ 12 (ke) ag kã ũ ěn ti. Ti tỹ ag tatĩn kãtĩg hã vē, ag tỹ ti se jé. Kỹ tóg sir *Jesus* to grẽn ke kỹ ti ki nhun ke mũ. ⁴⁸ Kỹ tóg ti mỹ: "*Judas*," he mũ. "Ā ne tóg inh ki nhun ke kỹ iso: "ti hã vē," he mũ', inh kato tẽ ag mỹ," he tóg.

⁴⁹ Kỹ ti mré mũ ag tóg ti mỹ: "ěg mỹ rógro tỹ ag fynh ke tũ'?" he mũ. ⁵⁰ Kỹ ag kã ũ tóg porisa ũ fynh mũ. Ti nĩgrẽg tỹ tóg rãm ke mũ, ti pẽgja tá. Topẽ tũ to pã'i krẽm ke ũ vē. ⁵¹ Hã ra tóg: "ag vóg tũg ra, há ti nĩ," he mũ. Kỹ tóg ti nĩgrẽg mãn kỹ to tỹ grẽn ke mũ sir.

⁵² Pã'i tỹ hẽn ri ke ag vỹ tá junjun ja nĩ, Topẽ tũ to pã'i ag, kófa ag ke gé. Ag kar tỹ ti senh kãmũ ja vē. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: "ājag ne tóg rógro génh kỹ iso kãmũ mũ', ka kyv génh kỹ ke gé'," he mũ. "Inh pijé tỹ *bandido* nĩ'," he tóg. ⁵³ "Kurã kar ki sóg Topẽ ĩn krẽm ājag mré nĩ ja nĩgtĩ, hã ra ājag tóg tá ise sór ja tũ nĩ, ājag tỹ ag kamẽg kỹ. Hã ra tóg ũri jun, ājag kurã ti, Japo tỹ ti tỹ nén han sór mũ ěn han jé, ājag tỹ. Jykre ki kuty ti nĩ," he tóg.

Pedro tỹ Jesus to ón

(*Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Jo 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Kỹ ag tóg ti ség mũ sir. Ag tỹ ti pére mũ kỹ ag tóg Topẽ tũ to pã'i mág ĩn tá junjun mũ.

Hã ra *Pedro* vỹ kuvar há tá ag nón kãtĩ mũ. ⁵⁵ Đn vãso tá *soldado* ag tóg pĩ grub mũ, kỹ ag tóg tugtón nỹtĩ nĩ. Kỹ *Pedro* vỹ ag mré tón nĩ nĩ. ⁵⁶ Kỹ pã'i *camarada* ù fi vỹ tá ti vég mũ. Kỹ fi tóg ti tugnỹm kỹ ag mỹ: “inh mỹ ti mré tĩ tĩ ù vễ,” he mũ. ⁵⁷ Hã ra *Pedro* tóg: “vó,” he mũ. “Ti ki kagtĩg sóg nĩ, jỹ,” he tóg.

⁵⁸ Kar kỹ ù tóg ti tugnỹm mũ gé, kỹ tóg ti mỹ: “ag kã ù vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: “inh hã tũ vễ, vỹ,” he mũ gé.

⁵⁹ Tag kar kỹ, óra pir tũg kỹ hẽn ri ke mũn, ù tóg ti tugnỹm mũ gé. Kỹ tóg tá nỹtĩ ag mỹ: “ha vé, *Galiléia* tá ke vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ. “Inh mỹ tóg tỹ ti mré ke ù nĩ,” he tóg mũ gé. ⁶⁰ Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: “inh pijé ti ki kanhró nĩ, vỹ'. ã tỹ ne tó nẽ?” he mũ. Ti tỹ ver tỹ vēmén nĩ ra *galo* vỹ kyr mũ sir. ⁶¹ Kỹ ãg *Senhor* vỹ vēsỹjãm *Pedro* ki ãvãnh mũ. Kỹ *Pedro* vỹ to jykrén mũ, ãg *Senhor* tỹ ti mỹ: “iso ã tóg: “ti ki kagtĩg sóg nĩ,” he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã,” he ja ãn mĩ. ⁶² Kỹ tóg tá kãkutẽ mũ, kỹ tóg fỹ mág han mũ sir.

Ag tỹ Jesus vóg kónãn
(*Mt 26.67-68; Mc 14.65*)

⁶³ Kỹ ù tỹ *Jesus* ség mũ ag vỹ ti to é he mũ. Ti tãnh ag tóg mũ gé. ⁶⁴ Ti kanẽ pãg kỹ ag tóg ti kakã ki tãnh kỹ ti mỹ: “ã mỹ ãg kã ù tỹ hẽ nỹ ã tãnh?” he mũ. “ã tỹ nén kar ki kanhró nĩn kỹ ã hỹn ki kanhró nĩ,” he ag tóg ti mỹ. ⁶⁵ Gen kỹ ag tóg ti mỹ vỹ kónãn tỹ hẽn ri ke han mũ, ti to é he kỹ.

Pã'i ag tỹ Jesus ki jẽmẽ
(*Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24*)

⁶⁶ Tỹ vaj kỹ kófa kar ag tóg vẽn hãn mũ, Topẽ tũ to pã'i ag mré hã, Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag mré hã. Ag vẽn hãn kỹ ag tóg ti jé prër kỹ ag rĩnja tá ti fẽg mũ, ag tỹ ón kỹ ti jykre ve jé. Ag tỹ ti tén sór vễ. ⁶⁷ Hã kỹ ag tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Cristo* nĩ?” he mũ. “Ha ãg mỹ tó,” he ag tóg. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag pijé inh vỹ kri fig tĩ', isỹ ãjag mỹ tó mũ ra,” he mũ. ⁶⁸ “Isỹ ãjag ki jẽmẽ sór mũ ra ãjag tóg inh mỹ tó tũ nĩgtĩ gé. Kỹ ãjag tóg isovãnh tũ nĩ gé,” he tóg. ⁶⁹ “Hã kỹ ãprã ke fi kósĩn vỹ Topẽ pẽgja tá nĩnh ke mũ ha. Topẽ vỹ tar nĩ. Sỹ ti pẽgja tá nĩnh ke vễ ha,” he tóg.

⁷⁰ Kỹ ag kar tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ tỹ Topẽ kósĩn nĩ?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ki hã ãjag tóg tó mũ,” he mũ. “Inh hã vễ,” he tóg ag

mỹ. ⁷¹ Kỹ ag tóg: “ti ki ãg tóg nén ù jẽmẽ hãn ke tũ nĩ ha,” he mũ. “Ti jẽnky ki kãkutẽ mẽ ãg tóg huri. Topẽ to vỹ kónãn ti huri. Ti ter ke vễ ha,” he ag tóg mũ sir.

23

Pilatos tỹ Jesus ki jẽmẽ
(*Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38*)

¹ Hã ra tá ke kar ag vỹ *Jesus* pére mũ mũ, fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatos* mỹ. ² Tá ag tóg ti mỹ: “vẽn kar krĩn kónãn tóg tĩ, ag tỹ vỹjyre há tovãnh jé,” he mũ. “Kỹ tóg ãg mỹ: “pã'i mág tỹ *imperador* mỹ *imposto* nĩm tũg nĩ,” he tĩ gé. Kỹ tóg vẽso: “tỹ inh *Cristo* nĩ, pã'i mág ti,” he tĩ gé,” he ag tóg mũ. ³ Kỹ *Pilatos* tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

⁴ Kỹ *Pilatos* tóg ag kar mỹ: “ti tỹ nén ù kórég han ja vég tũ sóg nĩ,” he mũ. ⁵ Hã ra ag tóg ti tovãnh jãvãnh pẽ nỹtĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hã ra tóg vẽn kar krĩ rỹ han tĩgtĩ,” he mũ. “Ga tỹ *Judéia* kar mĩ tóg tĩg ja nĩ, ga tỹ *Galiléia* mĩ ke gé, tag mĩ ke gé. Tĩg kỹ tóg vẽn kar krĩn kónãn tĩgtĩ,” he ag tóg.

Herodes tỹ Jesus ki jẽmẽ

⁶ Kỹ *Pilatos* tóg: “ti mỹ tỹ *Galiléia* tá ke nĩ?” he mũ. ⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. Hã ra *Herodes* vỹ tỹ ga tỹ *Galiléia* tá pã'i mág nĩ. Hã kỹ *Pilatos* tóg ti hã mỹ ti jẽnég mũ. ãn kã tóg *Jerusalém* tá nĩ gé, *Herodes* ti.

⁸ Kỹ tóg *Herodes* tá jun mũ sir. Ti tỹ ti ve kỹ tóg ti mỹ sér tĩ. Ti tỹ ti ve sór ja vễ. Ti kãme mẽ ja tóg nĩ, hã kỹ tóg ti ve sór ja nĩgtĩ. “Hẽn ri ke mũn tóg nén han vãn han ke mũ, sỹ ve jé,” he tóg.

⁹ Ti tỹ tá jun kỹ tóg ti ki nén tỹ hẽn ri ke jẽmẽ sór mũ, hã ra tóg ti mỹ vỹ tũg mũ. ¹⁰ Hã ra pã'i ag vỹ tá nỹtĩ nĩ, kỹ ag tóg ti kato vỹ mág han mũ sir, Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag ke gé. Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ vỹ tũg mũ gé. ¹¹ Kỹ *Herodes* vỹ ti to é he mũ gé, ti mré ke kar ag ke gé, kỹ ag tóg ti nyg mũ. Kur kupri pẽ tỹ tóg ti kri fón mũ, ón kỹ. Kỹ tóg *Pilatos* mỹ ti jẽnẽ hãn mũ sir.

¹² Kurã ãn kã *Pilatos* vỹ *Herodes* mỹ vỹ há han mũ. Jagnẽ to há' he hãn ag tóg mũ. Ag tỹ *Jesus* venh ke jo ag tóg jagnẽ kato tẽ ja nĩgtĩ.

Ag tÿ Jesus tén sór

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39-19.6)

¹³ Kÿ *Pilatós* vÿ pã'i ag jé prër mÿ sir. ¹⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ne inh mÿ ti fëg',” he mÿ, “kÿ ãjag ne ti to: “vënh kar krÿn kónãn tóg tÿ,” he mÿ'. Æjag rÿnve sóg ti ki jëmë huri, hã ra sóg ve ja tÿ nÿ, ãjag tÿ ti to nén tó ja ti. Nén ù kórég han ja tÿ tóg nÿ. ¹⁵ Kÿ *Herodes* vÿ vëg tÿ nÿ gé. Sÿ ti mÿ ti jënë ja vë, ãjag ke gé. Hã ra tóg inh mÿ ti jënë mãn mÿ gé. Æg hë ri ken kÿ ti tén mÿ hÿn'? Sÿ ki kagtÿg tóg tÿ. ¹⁶ Hã kÿ sóg ti mrãnmrãn kar ti tovãnh ke mÿ,” he tóg.

¹⁷ Fénhta tÿ *Páscoa* ki tóg ag mÿ vëse pir tovãnh tÿ, prÿg kar ki. Ti jykre vë. Hã kÿ tóg: “*Jesus* tovãnh jé sóg ke mÿ,” he mÿ. ¹⁸ Hã ra vënh kar ag tóg vãhã prënprër mÿ sir. “!..Ti tén ra..!” he ag tóg mÿ. “!..*Barrabás* tovãnh ra..!” he ag tóg. ¹⁹ *Barrabás* vÿ vënh génh to se kÿ jë nÿ. Æmã tá tóg vënh génh han ja nÿgtÿ, ên kã tóg ù tén ja nÿgtÿ, hã to tóg se kÿ jë nÿ.

²⁰ Kÿ *Pilatós* vÿ ag mÿ vÿ mãn mÿ. Ti tÿ *Jesus* tovãnh sór vë. ²¹ Hã ra ag tóg prënprër kÿ: “!..krunh to ti sã, krunh to ti sã..!” he mÿ. ²² Kÿ tóg ag mÿ vÿ tãgtÿ han mÿ gé. “Ti kórég tÿ ne han ti? Sÿ vëg tÿ tóg tÿ. Ti tÿ ne to ter ke në? Sÿ ki kagtÿg tóg tÿ. Hã kÿ sóg ti mrãnmrãn kar kÿ ti tovãnh ke mÿ,” he tóg. ²³ Hã ra ag tóg prënprër tãvÿ han mÿ sir, hã kÿ ag tóg ti kutãn mÿ. Ti mÿ ag tóg: “!..krunh to ti sã..!” he tãvÿ han mÿ. Kÿ tóg ag prënprër to ag mÿ han sór mÿ sir. ²⁴ To tóg jykren mÿ, kÿ tóg ag mÿ: “he,” he mÿ, ag tÿ ti kutãn to. ²⁵ Kÿ tóg ù ên kavãg mÿ sir, ù tÿ vënh génh to se kÿ jë ên ti, ù tÿ ù tén ja ên ti. Kÿ tóg ag mÿ *Jesus* ti fëg mÿ sir, ag tÿ ti ki ag tÿ nén han sór mÿ ên han jé. ²⁶ Kÿ ag tóg ti pére mÿ mÿ, krunh to ti sa jé.

Jesus tÿ krunh to sa

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

Ag mÿn kÿ ag tóg ù kãtÿg vëg mÿ. Æpÿ tá tóg kãtÿ mÿ. Ti jijin hã vÿ: *Cirene* tá *Simão*, he mÿ. Ti kri ag tóg *Jesus* krunh ti fig mÿ, ti tÿ ti jé va tÿg jé, ti nón.

²⁷ Kÿ ù tÿ hën ri ke ag vÿ *Jesus* nón mÿ mÿ, ùn tÿtã fag ke gé. Ên fag vÿ vësÿrénh mÿ. Kygfÿ mág han fag tóg mÿ sir. ²⁸ Hã ra *Jesus* tóg vësÿjãm êvãnh kÿ fag mÿ: “*Jerusalém* tá ke',” he mÿ. “Ijé kygfÿ tÿg nÿ,” he tóg. “Vëjé

kygfÿm nÿ, ãjag krë jé kygfÿm nÿ,” he tóg. ²⁹ “Ha vé, kurã kórég pë vÿ jun ke mÿ, ãjag mÿ. Ên kã ù ag tóg: “ùn kurÿ fag mÿn pãgsÿ nÿnh mÿ, fag tÿ fag krë ter vëg tÿ nÿn kÿ,” henh mÿ. “Ûn krë tÿ fag mÿn pãgsÿ nÿnh mÿ, ù tÿ gÿr pygfãm tÿ fag mÿ ke gé,” he jé ag tóg ke mÿ. ³⁰ Ên kã ag tóg pãnónh mÿ: “inh kri tÿ tam ké,” henh ke mÿ gé, kÿ ag tóg sór mÿ: “inh péju ra, vënh krëm,” henh ke mÿ gé. ³¹ Æg kato tã ag tÿ ka tánh gÿn kÿ ag hÿn ka tóg tovãnh ke tÿ pë nÿ. Ka tánh ên ri ke sóg nÿ. Jo ãjag tóg ka tóg ri ke nÿtÿ. Hã kÿ ãjag tóg inh vësÿrénh kãfór venh ke mÿ, ha vem nÿ,” he tóg. *Jerusalém* fÿn rãm kÿ tóg ke mÿ.

³² Ag tÿ *Jesus* pére mÿn kÿ ag tóg ùn régre ag pére mÿ mÿ gé, ùn jykre pãno ag. Ag tÿ ka to ag sanh ke vë gé. ³³ Kÿ ag tóg pãnónh tá junjun mÿ sir, ti jijin hã vÿ: Kri Kuka, he mÿ. Tá ag tóg krunh to ti sãg mÿ sir. Ûn jykre pãno ag tÿ ag tóg krunh to ag sãg mÿ gé, ti kóm, kÿ ù vÿ ti pëgja tá sa, jo ù vÿ ti jakãnh tá sa.

³⁴ Kÿ *Jesus* vÿ: “panh', ag mÿ vënh pãte fón nÿ,” he mÿ. “Ag pijé ki kanhró nÿtÿ', ag tÿ nén han mÿ tag ki,” he tóg.

Kÿ *soldado* ag tóg ti kur tÿ jagnë mÿ vënh ken mÿ, to ag tóg joga he mÿ sir. ³⁵ Kÿ vënh e ag vÿ tá vëg nÿtÿ. Hã ra pã'i ag tóg ti nyg mÿ. Kÿ ag tóg jagnë mÿ: “ù ag krenkren han ja tóg nÿgtÿ,” he mÿ. “*Cristo* jé vënh kren han, Topë tÿ ti fëg ja nÿn kÿ, ti tÿ ti kuprëg ja nÿn kÿ. Hã ra tóg vënh kren han ki kagtÿg nÿ,” he ag tóg mÿ, ti to é he kÿ. ³⁶ Kÿ *soldado* ag vÿ ti nyg mÿ gé. Ti rã hã nÿtÿ kÿ ag tóg ti mÿ *vinagre* ven mÿ sir. ³⁷ Kÿ ag tóg ti mÿ: “ã mÿ tÿ *Judeu* ag pã'i mág nÿ'?” he mÿ. “Vënh kren han ra, ã tÿ tÿ pã'i nÿn kÿ,” he ag tóg mÿ, ti to é he kÿ. ³⁸ Hã ra ag tóg ti to rán ja nÿ, ti tÿ krunh to sa ên ti. Ti to rán hã vë, hã vÿ: “*Judeu* ag pã'i mág hã vë,” he mÿ. Ti kri tóg krunh to rán kÿ sa.

³⁹ Kÿ ti kóm krunh to sa ù tóg ti to é he mÿ gé, ùn jykre pãno ên. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ tÿ *Cristo* nÿ'?” he mÿ. “Vënh kren han ra, kÿ ãg krenkren han nÿ gé,” he tóg mÿ. ⁴⁰ Hã ra ti kóm krunh to sa ù tóg ti mÿ vÿ jÿ han mÿ. Ti mÿ tóg: “kÿ ã mÿ Topë kamëg tÿ?” he mÿ. “Vësÿrénh ã tóg mÿ gé, ti kóm. ⁴¹ Æg tÿ ãg tÿ

nén han ja kajām vē jāvo. Ēg jykre pāno to ēg vēsyrénh nýtī nī. Ēg jāvo tóg jykre kuryj nī. Ti pijé nén ū kórég han ja nī,” he tóg. ⁴² Kĩ tóg *Jesus* mĩ: “*Senhor*’, inh ki ěkrén nī, ā tĩ tĩ pā’i ki rān kĩ,” he mũ. ⁴³ Kĩ tóg ti mĩ: “ha mē, ūri ā tóg inh mré ěmā há ěn tá nĩnh mũ, *Paraíso* he mũ ěn tá, kanhkā tá. Ki hā sóg tó mũ,” he mũ, *Jesus* ti.

Jesus ter

(*Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30*)

⁴⁴ Kejēn rā tóg ěg nĩno kā sa nī sir. Hā ra tóg kuty’ he mũ sir, ga kar mĩ hā. Kuty ěn tóg óra tāgtũ han mũ. ⁴⁵ Hā ra Topē ĩn krēm kur mág pē vỹ jānkā kā sa nī. ěn vỹ jaran ke mũ. Kuju mĩ tóg jaran ke kátère mũ sir, ĩn rām kån tóg mũ.

⁴⁶ Kĩ *Jesus* vỹ prēr mág pē han mũ. Kĩ tóg: “!..panh’..!” he mũ. “!..Sỹ ā mĩ vēnh fēg vē, inh kuprĩg ti..!” he tóg. Tag tó kar tóg hun ke mũ sir.

⁴⁷ Hā ra fóg tỹ *capitão* tóg ti ter vég mũ. Kĩ tóg Topē mĩ vĩ há han mũ. “Vēnh vĩ ja vē, ūn há ja vē,” he tóg mũ. ⁴⁸ Kĩ vēnh e ěn vỹ ti ter vég mũ gé. Kĩ ag tóg ag tỹ nén han ja to jykren mũ sir. Vāhā tóg ag mĩ e tĩ. “Topē hỹn ěg tỹ hē ri kenh mũ ha, ěg tỹ ti tén kỹ?” he ag tóg mũ sir. Tag tó kỹ ag tóg ag ĩn ra vỹnvỹn ke mũ.

⁴⁹ Hā ra ti to há ag vỹ ti vég nýtī nī, kakó ki, ūn týtá fag ke gé. *Galiléia* tá ke fag tóg ti mré kāmũ ja nĩgtĩ gé. Ti ter ve kån fag tóg mũ sir.

Ag tỹ vēnh kej tá Jesus fi

(*Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42*)

⁵⁰ Kĩ ū tóg tá nī gé, vēnh jyvēn tĩ ū. Ti jiji hā vỹ: *José*, he mũ. Tỹ tóg ěmā tỹ *Arimatéia* tá ke nī, ga tỹ *Judéia* tá. Jykre kuryj tóg nī, jykre há. ⁵¹ Ti pijé ag tỹ *Jesus* tén ke to jykren mũ ěn kā: “he,” he ja nĩgtĩ’. Topē tỹ tỹ ěg pā’i nĩnh ke ve sór tóg mũ gé. ⁵² ěn vỹ *Pilatos* venh tĩ mũ. Kĩ tóg ti mĩ *Jesus* to vĩ mũ, ti ter kar kỹ. ⁵³ Kĩ tóg krunh to ti kátèrem mũ. Kĩ tóg kur há tỹ ti pāg mũ sir. Kĩ tóg pāró nor kā ki vēnh kej ěn tá ti fig mũ. Vēnh kej tāg vē, ag pijé ver kā kā ū fi ja nĩgtĩ’. ⁵⁴ Hā ra *sexta-feira* vē sir. Vēnhkán ke kurā ki tóg rā ha, *sábado* ki. ⁵⁵ Kĩ ūn týtá fag vỹ ag nón mũ mũ, ti kej ve jé, ag tỹ ti finh mũ ja tá. Ti mré *Galiléia* tá kāmũ ja ěn fag

vē. ⁵⁶ Ve kar kỹ fag tóg kyrāgrā kỹ nén ger há han mũ sir, ti tāg jafā ti, ti to tĩn jé. Hā ra fag tóg vēnhkán mũ ver, vēnhkán ke kurā kā, Topē tỹ *Judeu* ag mĩ kurā nĩm ja ěn ki króm jé.

24

Jesus rĩr mān

(*Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-10*)

¹ Kĩ *semana* kurā ve tóg tá krỹg mũ sir. Kĩ fag tóg kusāg pē ki ti kej venh mũ mũ. Vēser ger há han jafā ěn ma fag tóg mũ mũ. ² Hā ra fag tóg pó tỹ ti kej nĩfe kunũnh kỹ nĩ vég mũ. ³ Kĩ fag tóg ti kej tá junjun kỹ kā ra ge mũ. Hā ra fag tóg vēser vég tũ nī, ěg *Senhor* ti. ⁴ Kĩ tóg fag fe kaj tĩ sir. Kĩ vāhā ūn régre ag vỹ kāge mũ gé, kur kupri rĩnh kỹ, kur kókov. Topē tỹ jēnē jafā ag vē. ⁵ Kĩ fag tóg kanē junjur mũ sir. ěprā fag tóg ěvānh mũ. Hā ra ag tóg fag mĩ: “ājag ne tóg vēser jāvānh mũ’, ti rĩr ja ra’,” he mũ. ⁶ “Ki ti tũ nī, rĩr ti jē ha. Hā kỹ tóg ājag mĩ tó ja nĩgtĩ, ājag tỹ *Galiléia* tá nýtī ěn kā. ⁷ Kĩ tóg ājag mĩ: “ěprā ke fi kósin ěn fēg jé ag tóg ke mũ, ū tỹ Topē vĩ mranh tĩ ag mĩ,” he ja nī. “Ka to ag tóg ti sanh ke mũ, hā ra tóg kurā tāgtũ ki rĩr mān ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ, vēso,” he ag tóg mũ.

⁸ Kĩ fag tóg *Jesus* tỹ nén tó ja ěn mĩ ěkrén mān mũ sir. ⁹ Kĩ fag tóg ti kej tá kāpa kỹ mũ mũ sir, ū tỹ 11 (ke) ag mĩ tó jé, ti mré mũ tĩ kar ag mĩ ke gé. ¹⁰ *Maria Madalena* fi vē, kar kỹ *Joana* fi ke gé, *Maria* ū fi ke gé, *Tiago* mỹnh tag fi, ū fag ke gé. Fag hā ne *Jesus* tỹ ūn vin mũ ag mĩ kāmén mũ, *apóstolo* ag mĩ. ¹¹ Hā ra tóg ag mĩ tỹ vēnh ó nỹ ve nī, hā kỹ ag tóg kri fi ja tũ nĩgtĩ.

¹² Kĩ *Pedro* vỹ jēgnē kỹ ti kej ra vēnh vāg tĩ mũ. Tá jun kỹ tóg kā tá pānh ke kỹ ti kur hā vég mũ sir, ti pāg ja ti. Kĩ tóg ti mĩ e tĩ. Ti tỹ to jykren tũ tóg tĩ sir. Kĩ tóg tĩg mān mũ.

Ag tỹ Emaús ra mũ

(*Mc 16.12-13*)

¹³ Kurā ěn kā ti mré mũ tĩ régre ag tóg ěmā sĩ ra mũ mũ. *Jerusalém* tán kakó nī, 12 (ke) *quilômetros* hỹn. ěmā ěn jijin hā vỹ: *Emaús*, he mũ. ¹⁴ Ag mũn kỹ ag tóg jagnē mré vēmén mũ nī sir, ag tỹ nén ve ja ěn to.

15 Vãhã *Jesus* tóg ag mré tĩ mũ. 16 Hã ra ag tóg ti ki kagtĩg nýtĩ, ag tỹ ti vég mũ hã ra. 17 Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne tó nẽ?” he mũ. “Vēmén mág ãjag tóg mũ nĩ,” he tóg.

Kỹ ag tóg krỹg he mũ sir. Ve ù han ag tóg mũ, ag fe kaj tigrĩn. 18 Kĩ *Cleopas* he mũ ên tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ mēg tũ? Û tỹ fénhta venh kãmũ ja ag vỹ mē kãn. Á hã mỹ ã pir mỹ mēg tũ?” he mũ. 19 “Ne nẽ?” he tóg. Kĩ ag tóg: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ên,” he mũ. “Topẽ vĩ tó tĩ vë. Êg tỹ nén han vãn hynhan ja tóg nĩgtĩ. Topẽ vĩ tó há han ja tóg nĩgtĩ, kũ Topẽ vỹ ti mré han tĩ, *milagre* kar ti. Kĩ *povo* kar ag vỹ vég tĩ, kũ tóg êg kar mỹ e tĩ. 20 Kĩ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag vỹ ti fēg, êg pã'i kar ag, fóg tỹ pã'i tỹ ti tén jé, krunh to ti sa jé, hã kũ tóg tũg mũ. 21 Êg tỹ ti ve kũ êg tóg ti to: “ti hỹn êg *povo* tỹ *Israel* ag krenkren han ke mũ,” he ja nĩ vë. Hã ra tóg ter ja nĩ. Ûri tóg kurã tâgtũ han, ti ter kri,” he ag tóg. 22 “Kỹ êg kã ù fag vỹ êg mỹ nén ù tó gé, kũ tóg êg mỹ e tĩ gé. Kusã pẽ ki fag tóg ti kej ra mũjég. 23 Hã ra fag tóg ti vég tũ nĩ, ti tỹ tá nỹ tũ nĩn kũ. Kĩ fag tóg: “nén nẽ ve êg,” he mũ gé. Topẽ tỹ jēnē jafã nēji, kũ tóg nēji fag mỹ: “rĩr ti jē nĩ,” hé. 24 Kĩ êg kã ù ag vỹ ra mũ mũ, ti kej ra. Kĩ ag tóg vég mũ gé. Hã ra ag tóg ti vég tũ pẽ nĩ,” he ag tóg.

25 Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé vãsỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag vĩ kri fi ja tũ nĩ nẽ?” he mũ. “Kri tũ ãjag nýtĩ, to jykrén há han tũ ãjag tóg nĩ,” he tóg. 26 “*Cristo* vēsyrénh ke vë, vēsyrénh kar kũ tóg tỹ ùn mág nĩnh ke mũ vãhã,” he tóg. 27 Kĩ tóg ti to nén rán ja kãmén kãn mũ sir, *Moisés* tỹ rá ti, Topẽ vĩ tó tĩ ag kar tỹ rá ti.

28 Ti tỹ ag mỹ kãmén tĩ ki ag tóg êmã ên tá junjun mũ sir. Kĩ tóg mã ra tĩg sór mũ. 29 Kĩ ag tóg ti mỹ: “êg mré nĩm nĩ. Rãké tóg nỹ ha. Kutyg tóg rã ha,” he mũ. Kĩ tóg ag mré rã mũ. 30 Ag mré jēn ke jo tóg êmĩ mág mũ. Kĩ tóg Topẽ mré vĩ mũ, kar tóg kupãn kũ tỹ vēnh ken mũ. 31 Kĩ ag tóg vãhã ti ki kanhrãn mũ. Ti ve há han ag tóg mũ sir. Hã ra tóg ki tũ nĩ ha, ti ve mãn tũ ag tóg nĩ.

32 Kĩ ag tóg jagnē mỹ: “ti tỹ êg mré vēmén kũ tóg êg fe ki rã,” he mũ. “Êg mỹ tóg ti to rán kũ nĩ ên kãmén kãn, êg mũn kũ. Ti hã ja vë,” he ag tóg mũ.

33 Kĩ ag tóg vēsýmér *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mũ sir. Tá ag tóg ù tỹ 11 (ke) ag vég mũ, ag mré ke ù ag mré hã. 34 Hã ra ên ag tóg ag mỹ: “êg *Senhor* vỹ rĩr mãn,” he vén mũ. “*Simão Pedro* mỹ tóg vēnh ven, mỹr, ha mē,” he ag tóg mũ sir. 35 Kĩ ag tóg ag mỹ: “hỹ, ti ve êg ke gé,” he mũ gé. Kĩ ag tóg ag mỹ ag tỹ nén ve ja ên tó mũ sir, ag tỹ ag mũ ki ti ve ja ti, ti tỹ ag mỹ êmĩ kupãn ja ti ke gé. “Hã ki êg tóg ti ki kanhrãn mũ,” he ag tóg mũ.

Jesus tỹ ag kar mỹ vēnh ven

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8)

36 Ag tỹ ver tỹ vēmén nýtĩ ra *Jesus* tóg vãhã ag mré jē nĩ, ti tỹ hē tá kãrãn h ke tũ hã ra. Kĩ tóg ag mỹ: “mỹ sér nýtĩm nĩ,” he mũ. 37 Hã ra ag tóg jũrũn ke mũ. Ti kamēg ag tóg mũ. “Vēnh kuprĩg hỹn,” he ag tóg mũ, ti to. 38 Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg jũrũn ke mũ,” he mũ. “Ájag tỹ ne jé: vēnh kuprĩg hỹn, he nẽ, iso?” he tóg. 39 “Inh nĩgé ve ra, inh pēn ve ra, inh hã vë. Inh mēgmē ra, isugnỹm han ra. Vēnh kuprĩg pijé fár nĩgtĩ, ti pijé kuka nĩ. Inh fár ve ra, inh kuka ti,” he tóg. 40 Vĩ kũ tóg ag mỹ ti nĩgé ven mũ, ti pēn ke gé. 41 Hã ra tóg ver ag mỹ e tĩ, ag fe tỹ mrin ke pẽ han kũ. Hã kũ tóg ag mỹ: “mỹ ki vējēn tũ?” he mũ. 42 Kĩ ag tóg ti mỹ pirã grã nĩm mũ. 43 Kĩ tóg mãn kũ ko mũ, ag rĩnve.

44 Kĩ tóg ag mỹ: “hã tó ja inh nĩ, ãjag mỹ, iser ke to hã, isỹ ãjag mré nĩ mũ ên kã,” he mũ. “Vãhã sóg ve kãn ja nĩgtĩ, *Moisés* tỹ iso nén rán ja ti, Topẽ vĩ tó tĩ ag kar tỹ nén rán ja ti ke gé, Topẽ to jãn ki ke gé,” he tóg. 45 Kĩ tóg ag mỹ kãmén há han mũ. Hã kũ ag tóg ti to nén rán ja ki kanhrãn kãn mũ. To jykrén há han ag tóg mũ sir.

46 Kĩ tóg ag mỹ: “hã kũ *Cristo* vỹ vēsyrénh kũ rĩr mãn gé, ti ter kar kũ, kurã tâgtũ tũg kũ. Tag ve kãn sóg huri,” he mũ. 47 “Kỹ ù ag tỹ vēnh kar mỹ inh kãmén ke vë. Ijiji tó jé ag tóg ke mũ. Vēnh kar mỹ ag tóg: “ãjag jykre pãno tovãn h ra. Kĩ Topẽ vỹ ãjag mỹ vēnh pãte fón ke mũ, ãjag tỹ ti vỹ mranh ja ti,” henh ke mũ. *Povo* kar mỹ ag tóg tónh ke mũ, hã ra ag tóg tag ki tó vén ke mũ, *Jerusalém* ki.

48 Ájag to ken hã vë. Ve kãn ãjag tóg mỹr, hã kũ ãjag tóg tónh ke mũ. 49 Ájag mỹ sóg

inh panh tỹ ãjag mỹ ti kuprĩg tó ja ěn jĕnĕnh ke mũ. Hã kỹ tag ki nỹtĩm nĩ ver, ěmã tỹ *Jerusalém* tag ki. Hĕ ra mũ tũg nĩ. Ti kuprĩg tỹ kanhkã tá kãtĩg kỹ ãjag tar han ke ěn jãvãnh nĩ,” he tóg.

*Jesus tỹ kanhkã ra tĩg
(Mc 16.19-20; Hk 1.9-11)*

⁵⁰ Kỹ tóg ag jãmĩ tĩ mũ, ěmã tỹ *Betânia* ra. Tá tóg ti nĩgĕ tỹ ag kri ven mũ. Kỹ tóg ag mỹ vĩ há han mũ sir. ⁵¹ Ag mỹ vĩ há han kar tóg ag ré kỹ tĩ mũ. Kanhkã ra tóg tãpry mũ. ⁵² Kỹ ag tóg ti to: “Topĕ vĩ tỹ ti nĩ,” he mũ sir. Kỹ ag tóg *Jerusalém* mũ kãmũ mãn mũ, vĕsỹkã. Ag mỹ tóg sér pĕ tĩ vãhã, fag mré hã. ⁵³ Kurã kar ki ag tóg Topĕ ĩn ra mũ tĩ, tá Topĕ mỹ vĩ há han jé, ti mỹ nĕn ũ há kar tó jé, ti tỹ ag mỹ sér tĩn kỹ, fag mré hã.

Hã vĕ.

JOÃO TỸ RÁ

Topẽ tỹ ti vĩ tỹ nén ù kar han

¹ Topẽ tỹ nén ù kar han tũg ki tóg nĩ ja nĩ, ãg tỹ ù to: Topẽ vĩ, he mũ ãn ti. Hã to ãg: *Jesus*, he mũ. Topẽ mré tóg nĩ nĩ. Topẽ vĩ tỹ ti nĩ gé. ² Nén kar han to hã tóg Topẽ mré nĩ nĩ. ³ Ti vĩ hã tỹ tóg nén ù kar hynhan, Topẽ ti. Ti pir mỹ tóg nén ù han tũ nĩ, ti hã mré tóg hynhan kãn. ⁴ ãg tỹ ù to: Topẽ vĩ, he mu ãn vĩ rĩr nĩ, hã kỹ tóg ãg rĩnrĩr han ke mũ gé. Jẽngrẽ ri ke ti nĩ. Ti tỹ ãg kanhrãn to ken hã vẽ. ⁵ ãg mỹ tóg jẽngrẽ han tĩ. ãg ki kuty ãn tỹ tóg tũ' he tĩ. Kỹ Nén-Kórég vĩ ti tỹ tũ' he sór ja nĩ, hã ra tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ.

⁶ Kỹ kejẽn Topẽ tóg ãprã ke ù jẽnẽ, ti jiji hã vĩ: *João*, he mũ. ⁷ Ti mỹ tóg: “ag mỹ ù tỹ ag mỹ jẽngrẽ han ke mũ ãn kãmén” he ja nĩ. Hã kỹ tóg ke mũ, ãg kar tỹ ti vĩ mẽ kỹ kri fi jé. ⁸ *João* pijé ãg mỹ jẽngrẽ han ja nĩ'. Ti tỹ ãg mỹ: “ãn hã vẽ,” henh kãtĩg ja vẽ. ⁹ Jẽngrẽ pẽ ãn hã vẽ. ãprã tóg jun, ti tỹ ãg kanhrãn jé, ãprã ke kar.

¹⁰ Ga han tóg. Kỹ tóg ãg mré kri tĩnh kãtĩg gé. Hã ra ãprã ke ag tóg ti ki kanhrãn ja tũ nĩ. ¹¹ Ti *povo* kar mũ tóg tĩg ja nĩ, hã ra ti mré ke ag pijé ti ki ge sór ja nĩgtĩ'. ¹² ù ag tóg hã ra ti ki ge mũ. ãn ag to tóg: “Topẽ krẽ,” he mũ, ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tãvĩ ag hã to. ¹³ ãg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tugrĩn ãg tóg tỹ ti krẽ nỹtĩ. ãg mur tugrĩn ãg tóg ver tỹ ti krẽ tũ nỹtĩ. ãg panh tỹ ãg mỹnh fi mré nỹ tugrĩn ãg tóg mur mũ gé. Topẽ tỹ ãg han mãn tugrĩn ãg tóg tỹ ti krẽ nỹtĩ jãvo.

¹⁴ ãg tỹ ù to: Topẽ vĩ, he mũ ãn vĩ ãg ri ke mur, kỹ tóg tỹ ãprã ke jẽ sir. ãg mré tóg tĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ sóg ti vé. Pã'i mág vĩ tỹ ti nĩ, ùn tar, tag ve ãnh. ãg to há tãvĩ ti nĩ. Kỹ tóg ki há tó tĩ gé. Tỹ tóg Topẽ kósin pir nĩ.

¹⁵ *João* vĩ ti kãmén ja nĩ gé. Ti kãmén há han tóg. Kỹ tóg: “ãnh nón kãtĩg ke mũ ãn vĩ ãnh kãfór nĩ,” he ja nĩ. “Ti tỹ ãnh nón kãtĩg ke mũ ra tóg tỹ ijo ke nĩ. ãn tó ãnh huri ãgag mỹ. Ti hã vẽ,” he ja tóg nĩ.

¹⁶ ãg to há tãvĩ tóg nĩ, hã kỹ tóg ãg mỹ nén ù há kar han, ãg jagãgtãn kỹ. ãg jagãgtãn tag

tovãnh ke tũ pẽ tóg nĩ. ¹⁷ *Moisés* vĩ ãg mỹ Topẽ tỹ ãg jyvẽn mũ ãn tó ja nĩgtĩ, ãg tỹ ti vĩ ki króm jé. Hã ra *Jesus* tóg ãg mỹ: “Topẽ vĩ ãgag mỹ vẽn pãte fón sór mũ, ti tỹ ãgag to há nĩn kỹ,” he mũ. Ti hã ne ãg mỹ vẽn vĩ sér ãn tó mũ'. ¹⁸ ãg pijé Topẽ vэг tĩ'. Kỹ ãg kã mũ ke ù vĩ ti ve ja tũ nĩ gé. Ti kósin pir hã vĩ ãg mỹ ti kãmén tĩ. Ti hã vĩ ti jóg mré nĩ nĩ, Topẽ mré.

João Batista tỹ Jesus kãmén (Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹ Kejẽn *Judeu* ag pã'i ag vĩ *João* mỹ vẽn vĩ jẽnẽg mũ. Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag jẽgnẽg ag tóg mũ, *Levi* krẽ'krẽ ag mré, ag tỹ ti mỹ: “ù nỹ tỹ ã nĩ?” he jé. ²⁰ Kỹ tóg: “ãnh pijé tỹ *Cristo* nĩ',” he mũ. Ag mỹ tóg tó há han.

²¹ Kỹ ag tóg ti mỹ: “kỹ ã hỹn tỹ ù nĩ? ã mỹ tỹ *Elias* nĩ'?” he mũ. Hã ra tóg: “vó” he mũ gé.

Kỹ ag tóg ti mỹ: “Topẽ vĩ tó tũ ù nẽji kãtĩg ke mũ gé. Ti hã mỹ tỹ ã nĩ?” he mũ. Hã ra tóg: “vó,” he mũ gé.

²² Kỹ ag tóg: “ù nỹ tỹ ã nĩ, ge kỹ? Pã'i ag vĩ ãg jẽgnẽ, ãg tỹ ã ki jẽmẽ jé. ãg hỹn ag mỹ ne tónh ke mũ? Vẽso ã hẽri ke ti?” he mũ.

²³ Kỹ tóg ag mỹ *Isaiás* tỹ rá tó mũ, hã vĩ: “ù tỹ ãmã tũ ja tá jẽ kỹ vẽn kar mỹ Topẽ jykre kãmén mũ ãn vĩ tỹ ãnh nĩ,” he mũ. “ù tỹ vẽn kar mỹ: “ãg *Senhor* japry kure ra, ti jamĩn kurynh ra,” he tĩ ãn vĩ tỹ ãnh nĩ,” he tóg.

²⁴ Jãvo ù tỹ ti ki jẽmẽg mũ ag vĩ tỹ pã'i tỹ *Fariseu* ag mré ke nỹtĩ. ²⁵ Kỹ ag tóg: “ã tỹ hẽ ri ken kỹ ag kygpe sór nẽ, ã tỹ tỹ *Cristo* tũ hã ra?” he mũ. “ãnh pijé tỹ *Elias* nĩ'. ãnh pijé tỹ Topẽ vĩ tó tĩ ãn nĩ',” he ã tóg tĩ, hã ra ã tóg ag kygpég tĩ,” he ag tóg. ²⁶ Kỹ tóg: “goj tỹ sóg ag kygpég tĩ,” he mũ. “Hã ra ù tóg ãgag kã mũ tĩnh mũ ha, ãgag tỹ ùn ki kagtĩg ù. ²⁷ ãn vĩ ãnh nón kãtĩg ke mũ, hã ra tóg ãnh kãfór nĩ. Sỹ tỹ ti mỹ rãnrãj tĩ nĩnh ke vẽ vẽ, sỹ ti pẽn né kunũnh ke vẽ vẽ. Hã ra sóg tỹ ti krẽm ke pẽ jẽ,” he tóg, *João* ti.

²⁸ ãmã tỹ *Betânia* tá ag tóg ti venh kãmũ ja nĩgtĩ, goj tỹ *Jordão* mã tá. Tá tóg ag kygpég jẽ nĩ.

Topẽ cordeiro

²⁹ Tỹ vaj kỹ tóg *Jesus* vэг mũ sir. Kỹ tóg ti to: “ti hã vẽ,” he mũ. “ãg tỹ Topẽ mỹ

cordeiro tãnh ên ri ke ti nĩ. Ti hã vỹ ãg kar tỹ Topẽ vỹ mranh ên jagfy ter ke mũ. ³⁰ Sỹ ùn kãmén mũ ên hã vỹ. Û tỹ ijo jẽ mũ vỹ inh nón kãtĩg ke mũ, he ja inh nĩ, ti to. Inh kãfór ti nĩ, ti tỹ tỹ inh jo ke nĩn kỹ. ³¹ Inh pijé ti ki kanhró ja nĩ', hã ra sóg *povo* tỹ *Israel* ag kar kygpé, ag tỹ ti ki kanhrân kãn jé," he tóg.

³² Kĩ tóg: "Topẽ kuprĩg ve inh," he mũ gé. "Kanhkã tá kãtére kỹ tóg ti jẽnĩmanh kri nĩ nĩ. Tỹ tóg sórág ve nĩ. ³³ Inh pijé *Jesus* ki kanhró nĩ vỹ'. Hã ra Topẽ tóg inh mỹ: "ha ag kygpenh tĩg," he ja nĩ. Kĩ tóg inh mỹ: "ã tỹ inh kuprĩg ve kỹ ã tóg ti ki kanhró nĩnh mũ," he ja nĩ gé. "Kanhkã tá kãtére kỹ tóg ag kã ùn pir kri góm kenh ke mũ. Ên vỹ inh kuprĩg tỹ ag kygpenh ke mũ," he ja tóg nĩ inh mỹ, Topẽ ti, *Jesus* to. ³⁴ Tag ve inh, hã kỹ sóg ãjag mỹ: ti hã vỹ tỹ Topẽ kósin nĩ, he mũ," he tóg.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag jé prẽ

³⁵ Tỹ vaj kỹ *João* tóg ti mré mũ tĩ régre ag mré vēmén jẽ nĩ. ³⁶ Kĩ tóg *Jesus* tỹ mĩ tĩg vég mũ, kỹ tóg ag mỹ: "ãg tỹ Topẽ mỹ ãg mĩg tỹ *cordeiro* tãnh ên ri ke ti nĩ," he mũ.

³⁷ Ti vỹ tag tugrĩn ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. ³⁸ Kĩ tóg ag mỹ: "ne nẽ?" he mũ. Kĩ ag tóg: "*Rabi*", ã hẽ tá êmã nĩ?" he mũ. *Rabi* to ken hã vỹ, hã vỹ: ãg kanhrân tĩ, he mũ. ³⁹ Kĩ tóg: "mũ jé ha, ve jé," he mũ. Kĩ ag tóg ti mré mũ mũ sir. Ti mré ag kurã ên tũg mũ. Rã ké ti nỹ ha, 4 óra hỹn hẽn ri ke mũn.

⁴⁰ Ag kã ù vỹ tỹ *André* nĩ, *Simão Pedro* jãvy. ⁴¹ Kĩ tóg vỹsýmér ti kãke venh tĩ kỹ ti mỹ: "*Messias* ve inh," he mũ. *Messias* to ken hã vỹ, hã vỹ: *Cristo*, he mũ, hã vỹ: Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũ, he mũ. ⁴² Kĩ tóg ti mré ti venh tĩ mũ. Kĩ *Jesus* vỹ ti ki êvãnh mũ, kỹ tóg: "*Simão* vỹ tỹ ã nĩ, *João* kósin," he mũ. "Sỹ ã jĩjin mãn ke vỹ, hã vỹ: *Cefas*, he mũ," he tóg. *Cefas* to ken hã vỹ, hã vỹ: *Pedro*, he mũ, hã vỹ: pãró, he mũ.

Jesus tỹ Filipe mré Natanael jé prẽ

⁴³ Tỹ vaj kỹ tóg ga tỹ *Galiléia* ra tũg sór mũ. Kĩ tóg *Filipe* mỹ: "inh mré kãtĩg," he mũ. ⁴⁴ Hã ra *Filipe* vỹ tỹ *Betsaida* tá ke nĩ, *André* mré *Simão* jamã ên tá ke. ⁴⁵ Kĩ tóg *Natanael* venh tĩ mũ. Ti mỹ tóg: "*Cristo* ve inh huri," he mũ. "*Moisés* vỹ ti kãtĩg ke rán ja nĩgtĩ, ù ag ke gé. *Jesus* to ken hã vỹ, *Nazaré* tá ke ên,

José kósin ên ti," he tóg. ⁴⁶ Kĩ tóg: "hã ra sóg *Nazaré* tá ùn há ve ja tũ nĩ ver," he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: "ge ra ti venh kãtĩg," he mũ. Kĩ tóg ti mré tĩ mũ.

⁴⁷ Ag tỹ *Jesus* tá junjun mũ ra tóg, ù tỹ tá nỹtĩ ag mỹ ti kãmén mũ. "Ùn kãtĩ ên ve ra. *Israel* krẽ'krẽ pẽ vỹ, ùn há, ùn ón vãnh," he tóg. ⁴⁸ Hã ra *Natanael* tóg ti vỹ tag mĩg mũ. Kĩ tóg ti mỹ: "kỹ ã mỹ inh ki kanhró nĩ?" he mũ. Kĩ tóg: "*Filipe* tỹ ã jé prẽ to hã sóg ã vé, ã tỹ ka tỹ *figueira* krẽm jẽ ên kã," he mũ.

⁴⁹ Kĩ tóg ti mỹ e tĩ. "Topẽ kósin vỹ tỹ ã nĩ, *Rabi*," he tóg. "Êg *povo* tỹ *Israel* kri pã'i vỹ tỹ ã nĩ," he tóg.

⁵⁰ Kĩ tóg: "isỹ ã mỹ: ã ve ja inh nĩ, ã tỹ ka krẽm jẽ ra, hen kỹ tóg ã mỹ e tĩ," he mũ. "Hã ra tóg ver tỹ nén ù tũ nĩ. Isỹ kar kỹ nén han ke mũ vỹ ã mỹ e pẽ tãvĩ tĩnh mũ, ha vem nĩ," he tóg. ⁵¹ "Ha vé, ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Kanhkã nor kỹ nĩ ve jé ãjag tóg ke mũ. Tá Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ kãrenh ke mũ, iso, kar kỹ ag tóg ra mũ mãn ke mũ gé. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ mỹr," he tóg.

2

Jesus tỹ vỹnh prũg venh tĩg

¹ Kurã tãgtũ tũg kỹ ù tóg vỹnh prũg han mũ, êmã tỹ *Caná* tá, ga tỹ *Galiléia* tá. *Jesus* mỹnh fi vỹ venh tĩg ja nĩ. ² Kĩ ag tóg *Jesus* mỹ tó mũ gé, ti tỹ fénhta venh kãtĩg jé, ti mré mũ tĩ ag mré. ³ Ag tỹ tá nỹtĩ ra vãhã *vinho* tóg tũ' he mũ. Kĩ ti mỹnh fi tóg ti mỹ: "*vinho* vỹ hur tũg," he mũ. ⁴ Hã ra tóg fi mỹ: "toreg', mỹnh', inh mré ke tũ vỹ ver," he mũ. ⁵ Hã ra fi tóg ù tỹ fénhta ki rĩr tĩ ag mỹ: "ti tỹ ãjag mỹ nén ù tó kỹ han nĩ," he mũ.

⁶ Hã ra goj né tỹ 6 (ke) vỹ tá nỹtĩ. Pó tỹ há vỹ, goj né ên ti. Éhé ti nỹtĩ, *balde* fór tỹ 10 (ke) tỹ ãg tóg ùn pir fãn tĩ. *Judeu* ag vỹ vỹnh kygpe e han tĩ, ag tỹ Topẽ mỹ há nỹtĩ jé. Hã jé goj né ên tóg tá nỹtĩ. ⁷ Kĩ *Jesus* tóg fénhta ki rĩr tĩ ag mỹ: "goj né ên fónfãn ra, goj runrun kỹ," he mũ. Kĩ ag tóg fónfãn kãn mũ. ⁸ Kĩ tóg ag mỹ: "goj tag tỹ fénhta to pã'i mỹ ven," he mũ. Kĩ ag tóg ke mũ. ⁹ Kĩ tóg kãmẽg mũ. Hã ra tóg tỹ *vinho* há tãvĩ nĩ sir, ag tỹ goj run ja ti. Hã ra tóg ki kãgtĩg nĩ, *Jesus* tỹ goj tỹ *vinho* han mũn ki. Û tỹ fénhta

ki rĩr tĩ ag hã vỹ ki kanhró nỹtĩ, pã'i ên krêm ke ag.

Hã kỹ tóg ùn prũg mũ ên jé prěr kỹ ti mỹ: ¹⁰ “vějykre vėnh mỹ han ã,” he mũ. “Ag tỹ kronkron vén kỹ ã tóg ag mỹ *vinho* há tâvĩ nĩm ke mũ vė. Kar kỹ *vinho* pãgsĩ vỹ há nĩ vė. Hã ra ã tóg ag mỹ *vinho* pãgsĩ ên nĩm vén. Kỹ ã tóg *vinho* há tâvĩ tag nĩm sór mũ ha vãhã,” he tóg.

¹¹ *Jesus* tỹ ěmã tỹ *Caná* tá nén han mũn hã vė, *Galilėia* tá. Ěg tỹ nén han ki kagtĩg hynhan tóg tĩ, kỹ tóg tag han vén. Hã kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ki ge pė han mũ sir, ag tỹ ti jykre tar ên ven kỹ.

¹² Kar kỹ tóg ěmã tỹ *Cafarnaum* ra tĩ mũ, ti mỹnh fi mré, ti jãvy ag mré hã, ti mré mũ tĩ ag mré ke gé. Tá ag tóg nỹtĩg mág sí han.

Jesus tỹ Topė ĩn ra tĩg

(*Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46*)

¹³ Ěn kã *Judeu* ag fėnhta tỹ *Páscoa* vỹ kakó tĩ sir. Kỹ *Jesus* vỹ ěmã tỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ¹⁴ Ti tỹ *Topė ĩn* tá jun kỹ tóg ù tỹ monh vėne he tĩ ag vėg mũ, *carneiro* vėne he tĩ ag ke gé, sórãg vėne he tĩ ag ke gé. *Topė ĩn* krêm ag tóg ag nĩgóso hynhan tĩ. Kar kỹ jãnkamy *trocar* he tĩ ag tóg tá nỹtĩ gé. ¹⁵ *Jesus* tỹ ag ve kỹ tóg ti mỹ e tĩ, ag tỹ *Topė ĩn* kavėnh mũn kỹ. Hã kỹ tóg mrãn ke jafã fy ên vyn kỹ tỹ ag pan mũ, *Topė ĩn* tá, *carneiro* ti ke gé, monh ti ke gé. Û tỹ jãnkamy *trocar* he tĩ ag jãnkamy ên vãm tóg mũ gé, ěprã. Kỹ tóg ag *mesa* tỹ vyryn ke mũ gé. ¹⁶ Û tỹ sórãg vėne he tĩ ag mỹ tóg: “ãjag tú ma mũjėg,” he mũ. “Inh panh ĩn krêm nĩgóso han sór tũg nĩ. *Bodega* pijė', inh panh ĩn ti,” he tóg.

¹⁷ Ti mré mũ tĩ ag tỹ tag ve kỹ ag tóg ti to rán kỹ nĩ ên mũ ěkrėg mũ, ha mẽ: “ã ĩn tóg inh mỹ sĩnvĩ jė. Ag tỹn kavėnh kỹ ag tóg inh krĩ rỹ han mũ. Kỹ tóg kejėn isén ke mũ sir, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁸ Kỹ *Judeu* ag pã'i ag vỹ *Jesus* tỹ ag pan mũ vėg mũ gé. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ hė ri ke nė?” he mũ. “Û nỹ ã mỹ: tag han nĩ, hé? *Milagre* ù han nĩ, ěg tỹ ù tỹ ã jėnėg mũ ki kanhrãn jé,” he ag tóg.

¹⁹ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag tỹ *Topė ĩn* tag kókén kỹ sóg ti jėgja ki ù han mũn ke mũ, kurã tãgtũ ki, ha vem nĩ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. “Û tỹ *Topė ĩn* tag han mũ ag vỹ

prỹg tỹ 46 (ke) ki rãnrãj kỹ ti han. Jãvo ã mỹ kurã tãgtũ ki ù han sór mũ', ĩn ti'?” he ag tóg. ²¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ ti ter ke tó ja nĩgtĩ. Vėnh kãmén ja ti nĩgtĩ, ti tỹ vėso: “*Topė ĩn* ri ke inh nĩ,” hen kỹ. ²² Ti tỹ kejėn ti ter kar kỹ rĩr mũn kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti vỹ tag ki ěkrén kỹ ki kanhrãn mũ. Kỹ ag tóg *Topė* vỹ ki rán kỹ nĩ ên to jykren há han mũ vãhã, ti vỹ to ke gé. Kỹ ag tóg ti ki ge há han mũ vãhã.

Jesus tỹ vėnh kar jykre ki kanhró

²³ Fėnhta tỹ *Páscoa* ên kã ù tỹ hėn ri ke ag vỹ ti ki ge mũ, *Jerusalém* tá, ag tỹ ti tỹ nén han mũ ve kỹ. ²⁴ Hã ra tóg ag jykre ki kanhró nĩ. Ón kỹ ag tóg ti ki ge mũ, hã kỹ ag tóg to jykren há han tũ nĩ sir. ²⁵ Kỹ ù tỹ ti mỹ: “ù ên jykre vỹ ge nĩ,” hen kỹ tóg: “hỹ, ki kanhró inh nĩ,” he tĩ. Vėsóg ki tóg ag jykre ki kanhró nĩgtĩ.

3

Nicodemos tỹ Jesus mré vėmėn

¹ Ěn kã ù tóg nĩgtĩ, ti jijin hã vỹ: *Nicodemos*, he mũ. *Judeu* ag pã'i ù vė, *Fariseu* ù vė. ² Ěn vỹ *Jesus* ve sór mũ, kỹ tóg kuty ra ti venh tĩ mũ, ti mré vėmėn jé. Kỹ tóg ti mỹ: “*Topė* vỹ ã jėnė. Hã kỹ ã tóg ěg tỹ nén han vãnh ěn hynhan tĩ. *Topė* tỹ ã mré han tũ nĩ ra ã tóg han ki kagtĩg nĩnh mũ vė,” he mũ.

³ Kỹ *Jesus* tóg: “ùn mur mũn kỹ nỹtĩ ag hã vỹ *Topė* tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ. Ki hã sóg tó mũ mỹr,” he mũ.

⁴ Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ ùn sanh hỹn hė ri kenh mũ, ti mur mũn jé?” he mũ. “Ti mỹ vėsỹ sí' he mũn kỹ ti mỹnh fi nug ki rã mũn ke mũ'?” he tóg.

⁵⁻⁶ Hã ra tóg: “vó,” he mũ. “Ěprã ke ag krė vỹ tỹ ěprã ke nỹtĩ, ag mỹnh fag ri ke. Jãvo *Topė* kuprĩg tỹ ù han kỹ tóg *Topė* kuprĩg tỹ jagrė nĩ. Mur mũn to ken hã vė, hã vỹ: inh ki rã, he mũ. Goj tỹ ke vė, *Topė* kuprĩg tỹ ke vė gé. Û tỹ gen kỹ mur mũn ja tũ nĩn kỹ tóg *Topė* tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke tũ pė nĩ. ⁷ Hã ra tóg ã mỹ e tĩ, sỹ ã mỹ: mur mũn jé ã tóg ke mũ, hen kỹ. ⁸ Kãka to jykren nĩ. Ti tỹ mũ tĩg sór mũ ên mũ tóg tĩ tĩ. Ti tỹ krog he ên hã mẽg ěg tóg tĩ, hã ra ěg tóg ti vėg tũ nĩgtĩ. Ge ti nĩgtĩ. *Topė* kuprĩg vėg tũ ěg tóg nĩgtĩ, hã ra tóg ěg mỹ ti jykre tãg nĩm tĩ,” he tóg.

⁹ Kĩ *Nicodemos* tóg: “tag hÿn hẽ ri ke tĩ?” he mũ. ¹⁰ Kĩ tóg: “*Israel* ag kanhrãn ã tóg tĩ, hã ra ã tóg sÿ ã mÿ nén tó mũ tag ki kagtĩg nĩ,” he mũ. ¹¹ “Ki hã sóg tó mũ. Sÿ nén ù ki kanhrãn mũ ãn hã tó sóg tĩ. Isÿ nén ù ve ja ãn hã kãmén sóg tĩ. Hã ra ãjag tóg mẽ jãvãnh nÿtĩ’.” ¹² Isÿ ãjag mÿ ga kri vễjykre kãmén mũ ra ãjag tóg jẽmẽ sór tũ nĩgtĩ. Kĩ ãjag hÿn hẽ ri kenh ke mũ’, sÿ ãjag mÿ kanhkã tá vễjykre kãmén kÿ?” he tóg. ¹³ “Ha vé, ãjag kã mĩ ù vÿ kanhkã ra tâpÿ tũ nĩ, tá vễjykre ãn ve jé. ãjag jãvo isóg tá kãkutẽ ja nĩ, hã kÿ sóg tó tĩ. Ijamãn hã vễ. Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

¹⁴ “*Moisés* vÿ pÿn kãgrã tÿ ka to sa ja nĩgtĩ, pÿn tÿ ùn kyprãg mũ ag tÿ ki ãvanh tugrĩn krenkren jé, ga kórég ãn tá. Tag ri ke han jé ag tóg ke mũ, isÿ. ¹⁵ Kĩ ù tÿ inh ki rã mũ ãn vÿ kren ke mũ. Rĩr krÿg ja tũ ve jé tóg ke mũ. Hã jé ag tóg ka to isanh ke mũ. ¹⁶ Topẽ vÿ ga kri mũ ag to há nĩ. Hã kÿ tóg ti kósin pir fẽg, vễnh kar tÿ ti ki ge jé, ãjag tÿ tũ’ he tũ nĩ jé, ãjag tÿ ãg rĩr krÿg ja tũ ãn ve jé. ¹⁷ Topẽ vÿ ti kósin jẽnẽ, ti tÿ ãjag krenkren han jé, ãprã ke kar. Ti pijé isÿ ãjag vóg kónãn jé inh jẽnẽ’,” he tóg.

¹⁸ “Û tÿ inh ki rã mũ to tóg jũnh ke tũ nĩ. Jãvo tóg ù tÿ inh ki ge tũ ãn ag hã to jũnh ke mũ, isÿ tÿ ti kósin pir nĩn kÿ”, he tóg.

¹⁹ “Ti tÿ ù tÿ inh ki ge tũ ag to jũ vÿ ge nĩ, ha mẽ. Ga kri mũ ag kanhrãn sóg tĩ, hã ki sóg ãjag mÿ jẽngrẽ ri ke nĩ. Hã ra ù ag tóg mẽ sór tũ nĩgtĩ. Kutÿ mĩ ag tóg mũ sór mũ, jẽngrẽ tóg ag mÿ kórég nĩ, ag jykre pãno nÿtĩn kÿ. ²⁰ Û tÿ vễjykre pãno han mũ kar vÿ kurã to kórég nÿtĩ, kÿ ag tóg kurã ki vễnh ven sór tũ nĩ, vễnh kar tÿ ag jykre pãno venh ha mẽ tĩn kÿ. ²¹ Û tÿ Topẽ vĩ ki króm mũ ag vÿ kurã ki vễnh ven sór tĩ. Kurã tóg ag mÿ sér tĩ, vễnh kar tÿ ag jykre há ven jé. Topẽ vÿ ag tar han tĩ, ag tÿ nén ù há han jé. Hã ve jé ag tóg ke mũ, vễnh kar,” he tóg, *Jesus* ti.

João Batista tÿ Jesus kãmén mãn

²² ãn kã kejẽn *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré ga tÿ *Judéia* ra tĩ mũ. Kÿ ag tóg tá nÿtĩ. Vễnh kar kygpég ag tóg mũ. ²³ Hã ra *João* vÿ ag kygpég mũ gé, ãn kã, vãnh tÿ *Enom* tá. *Salim* tóg tá kakó nĩ. Tá goj vÿ éhé nĩ. Hã kÿ

tóg ag tÿ tá vễnhmãn kÿ ag kygpég mũ. ²⁴ ãn kã tóg ver se kÿ jẽ tũ nĩ.

²⁵ Kejẽn *Judeu* ù tóg tá nĩ gé, hã ra tóg *João* mré mũ tĩ ag vĩ kafãn mũ, vễnh kype kÿ nÿtĩnh ke to. ²⁶ Kÿ ti mré mũ ag tóg *João* mÿ: “ù tÿ *Jordão* mãtã ã mré nĩ ja ãn vÿ ag kygpég jẽ nĩ, ã tÿ ãg mÿ ùn kãmén ja ãn ti. Hã ra vễnh kar vÿ ti mré mũ mũ ha, hã kÿ ag tóg ã venh kãmũ mãn tũ nĩ ha,” he mũ. Ag tÿ *Jesus* to vễ. ²⁷ Hã ra *João* tóg ag mÿ: “há ti nĩ,” he mũ. “Topẽ tÿ ãg mÿ nén nĩm mũ ãn hã vég ãg tóg tĩ,” he tóg. ²⁸ “Mĩ ãkren nĩ, sÿ ãjag mÿ nén tó ja ti, hã vÿ: inh pijé tÿ *Cristo* nĩ’, he mũ. Sÿ ti jo tĩg ke hã jé tóg inh jẽnẽ, Topẽ ti, he ja sóg nĩ ãjag mÿ,” he tóg. ²⁹ “Vễnh prũg to jykrén nĩ. Ûn prũg mũ hã vÿ ti prũnh ke fi mré nĩ nĩ. Kÿ ti régre tóg ùn prũg mũ ãn rã hã jẽ, kÿ tóg ti vĩ mẽg mũ, hã ra tóg ti mÿ mẽ sér pẽ tĩ. Ge ti nĩ, inh mré. Inh mÿ tóg sér tĩ, vễnh kar tÿ *Jesus* mré mũn kÿ, ti tÿ tÿ ùn prũg mũ ri ke nĩn kÿ. ³⁰ Ûn e tÿ ti mré mũn kÿ tóg há tĩ. Kÿ tóg tÿ ùn mág nĩnh mũ ha. Jãvo sóg tÿ nén ù tũ nĩnh mũha,” he tóg, *João* ti.

Jesus tÿ kynhmÿ kãtĩg

³¹ “Ûn tÿ kynhmÿ kãtĩ mũ ãn vÿ vễnh kar kafór nĩ. ãprã ke ag vÿ tÿ ãprã ke nÿtĩ, kÿ ag tóg ãprã ke jykre tÿ vემén tĩ. Û tÿ kanhkã tá kãtĩ mũ ãn vÿ tÿ vễnh kar kri ke jẽ. ³² Kÿ tóg ti tÿ tá nén ve ja ãn hã tó mũ, ti tÿ tá nén mẽ ja ãn, hã ra ag tóg ti vĩ mẽ sór tũ nĩ. ³³ Û tÿ ti vĩ mẽg mũ ag hã ra Topẽ to: “ki hã tóg tó tĩ,” he mũ. ³⁴ Topẽ tÿ ùn jẽnẽg mũ ãn vÿ ti vĩ kãmén mũ. Topẽ kuprĩg vÿ *Jesus* tar han mũ, ti tÿ tÿ ti jagrẽ pẽ nĩn kÿ, ti tÿ ti ve mág han kÿ. ³⁵ Topẽ vÿ ti kósin to há tãvĩ nĩ, kÿ tóg ti mÿ nén (ũ) kar tovãnh, ti hã tÿ ki rĩr jé. ³⁶ Hã kÿ ù tÿ ti kósin ki rã mũ vÿ ter mãn ke tũ nĩ. Rĩr krÿg ja tũ ve jé tóg ke mũ. Û tÿ ti vĩ han sór tũ ãn vÿ rĩr krÿg ja tũ tag venh ke tũ pẽ nĩ. Topẽ vÿ ti vóg kónãn ke mũ. Kÿ ti jagtar ke tóg tũ’ henh ke tũ nĩ,” he tóg, *João* ti.

4

Jesus tÿ Samaria tá ke fi mré vემén

¹ Kÿ *Fariseu* ag vÿ mẽg mũ, ùn tÿ hẽn ri ke ag tÿ *Jesus* mré mũ mũ ãn ti. Ûn e ag kygpég tóg mũ gé, *Jesus* ti, *João* tÿ ùn kygpe ja ag

kãfór. ² Hã ra *Jesus* vỹ ag kygpe ja tũ nĩ. Ti mré mũ tĩ ag hã vỹ ag kygpe ja nĩgtĩ. ³ Kĩ *Jesus* tóg mēg mũ, *Fariseu* ag tỹ ti tỹ tỹ ùn mág nĩ mē ja ěn ti. Hã kĩ tóg ga tỹ *Judéia* tá kãkutē kĩ ga tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ⁴ *Galiléia* ra tĩg jé tóg ver ga tỹ *Samaria* fĩn rãm mũ. ⁵ Tá tóg ěmã ù tá jun mũ, hã vỹ *Sicar*, he mũ. *Israel* jógjóg ve tỹ *Jacó* japỹg' he ja vỹ tá kakó nĩ. Ěpỹ ěn fi ja tóg nĩ, ti kósĩn tỹ *José* mỹ. ⁶ Kĩ *Jacó* *poço* vỹ tá nĩ gé. *Jesus* tỹ *poço* ěn tá jun kĩ tóg tá vėnhkãn kĩ nĩ nĩ, *poço* ěn rã hã. Rã tỹ ěg nĩno kã sa ra ke ja vė.

⁷ Kĩ tá ke ù fi tóg tá jun mũ, goj run jé. Kĩ tóg fi mỹ: “inh mỹ goj jun, sỹ kron jé,” he mũ. ⁸ Ti mré mũ tĩ ag vỹ ěmã ra kagáv ja nĩ, vėjėn kũpra he jé. Hã kĩ tóg ti pir mỹ tá nĩ nĩ.

⁹ Ha ra tóg fi mỹ e tĩ. Kĩ fi tóg ti mỹ: “*Judeu* vỹ tỹ ã nĩ, hã ra ã tóg inh mỹ goj to vỹ mũ', isỹ tỹ *Samaria* tá ke nĩ ra',” he mũ. *Judeu* ag vỹ *Samaria* tá ke ag to é he tĩ.

¹⁰ Kĩ tóg fi mỹ: “Topě tỹ ã mỹ nén han sór mũ tag ki kagtĩg ã nĩ ver,” he mũ. “Kỹ ã tóg inh ki kagtĩg nĩ gé. Ā tỹ inh mỹ: “inh mỹ goj nĩm,” henh ke vė vė, kĩ sóg ã mỹ goj ror tỹ goj nĩm ke mũ vė,” he tóg mũ.

¹¹ Kĩ fi tóg: “runja tũ ã nĩ, kĩ ã hỹn hẽ ri kenh mũ, ã tỹ goj ror tỹ goj ěn run jé? Tėj gy ti nĩ, *poço* ti,” he mũ. ¹² “Ěg jógjóg ve tỹ *Jacó* vỹ *poço* tag han, kĩ ag tóg goj kron, ti krẽ ke gé, ti mēg ke gé. Ā mỹ ti kãfór nĩ, hã kĩ ã mỹ goj ror tỹ run sór mũ'?” he fi tóg.

¹³ Kĩ tóg fi mỹ: “ã tỹ goj tag kron kĩ ã tóg kãnhmar kron mãn sór mũ,” he mũ. ¹⁴ “Isỹ ã mỹ goj nĩm kĩ ã tóg kron pir han kar kĩ há nĩ ha. Kron mãn sór ke tũ ã nĩ sir. Ā kã ki tóg goj ror han ke mũ. Kĩ goj tag vỹ ã ter ke tũ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁵ Kĩ fi tóg: “inh mỹ nĩm ge. Kĩ sóg tag ki run mãn ke tũ nĩ ha. Kĩ sóg kron sór mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ.

¹⁶ Kĩ tóg fi mỹ: “kỹ ã mén jé prėrm nĩ ge, ã tỹ ti mré inh venh kãtĩg jé,” he mũ. ¹⁷ “Hã ra sóg mén tũ nĩ,” he fi tóg. “Hỹ, mén tũ ã nĩ, ki hã ã tóg tó mũ. ¹⁸ Ā mén ag vỹ tỹ ù tỹ 5 (ke) ja nĩgtĩ, kĩ ã tỹ ùri ùn mré nĩ tag pijé tỹ ã mén nĩ'. Ki hã ã tóg tó mũ,” he tóg.

¹⁹ Kĩ fi tóg: “Topě vỹ tó tĩ vỹ tỹ ã nĩ, vėg isóg nĩ nĩ,” he mũ. “Kỹ inh mỹ tag tó, ha mē. Ěg jógjóg ve ag vỹ tag ki Topě mré vėmén' he ja nĩgtĩ, pãnónh tag kri, kĩ ěg tóg ùri ke tĩ gé. ²⁰ Hã ra tóg ãjag mỹ há tũ nĩ, ãjag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kĩ. “*Jerusalém* hã tá ěg Topě mré vėmén ke mũ, hã tá ěg tóg ti mỹ: ùn mág vỹ tỹ ã nĩ, henh ke mũ,” he ãjag tóg tĩ. Kĩ ěg hỹn hẽ tá Topě mré vėmén ke mũ?” he fi tóg.

²¹ Hã ra tóg: “ha mē, kãnhmar ãjag tóg pãnónh tag kri ěg jóg tỹ Topě mré vėmén mãn ke tũ nĩ ha. Kĩ ěg *Jerusalém* tá ti mré vėmén mãn ke tũ nĩ gé. ²² Topě mré ãjag tóg vėmén sór tĩ. Hã ra ãjag tóg ãjag tỹ ùn mré vėmén mũ ki kagtĩg nỹtĩ. Ājag jãvo ěg tóg ti ki kanhró nỹtĩ, ù tỹ vėnh kar krenkren han ke mũ ěn tỹ tỹ *Judeu* krẽ'krẽ ag kã ù nĩn kĩ. ²³ Kãnhmar vėnh kar vỹ Topě mré vėmén há nỹtĩnh ke mũ. Kakó ti tĩ ha, kurã tag. Kĩ ù tỹ ti mré vėmén mũ ag vỹ Topě kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩ. Hã kĩ ag tóg ti mré vėmén há han ke mũ. ù tỹ ge hã ve sór ti mũ, ěg jóg mág ti,” he tóg. ²⁴ “Ěg pijé Topě vėg tĩ'. Hã ra tóg ěg mré nĩ nĩ. Ěg tỹ ti mré vėmén sór kĩ ěg tóg, ti kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩnh mũ, ěg tỹ ti mré vėmén há han jé. Ěg tỹ ti mỹ: “ùn mág vỹ tỹ ã nĩ,” henh kĩ ěg tóg ti mỹ ón ke tũ nĩ. Vėnh vỹ há hã tó jé ěg tóg ke mũ,” he tóg.

²⁵ Kĩ fi tóg: “hỹ, *Messias* ěn vỹ kãtĩg ke mũ, ěg tỹ ù to: *Cristo*, he mũ ěn. Ti hã vỹ ěg mỹ tag kar kãmén kãn ke mũ,” he mũ. ²⁶ Kĩ tóg fi mỹ: “ù tỹ ã mré vėmén jėn hã vė,” he mũ sir. “Inh hã vė,” he tóg.

Jesus mré mũ tĩ ag tỹ tá jun mũ

²⁷ Ti tỹ fi mỹ tag tó kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti tá junjun mũ. Kĩ ag tóg ti tỹ fi mré vėmén mũ vėg mũ, kĩ tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ. Hã ra ag tóg ti mỹ nén ù tó tũ nĩ. “Ā tỹ ne mē sór nẽ, fi ki? Ā tỹ fi mỹ ne tó nẽ?” he tũ ag tóg nĩ.

²⁸ Hã ra fi tóg fi runja ré kĩ tĩ mũ, fi jamã ra. Kĩ fi tóg tá ke ag mỹ, fag mỹ: ²⁹ “mũ nỹ, ù ve jé. Inh mỹ tóg sỹ nén han ja tó kãn. Ti mỹ tỹ *Cristo* tũ nĩ vỹ?” he mũ. ³⁰ Kĩ ag tóg fi mré kãmũ mũ sir, ti ve jé.

³¹ Fi tĩg kar kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “vėjėn ti ko ra,” he mũ. ³² Hã ra tóg ag mỹ: “ijėn vỹ nĩ nĩ, hã ra tóg ãjag jėn ri ke tũ nĩ,” he mũ. ³³ Kĩ ag tóg jagnẽ mỹ: “ù nỹ ti mỹ

vějēn nīm hñn?“ he mũ. ³⁴Hã ra tóg: “ijēn to ken hã vë, hã vỹ: isỹ Topē rãnrãj han kãn ke, he mũ. Isỹ ù tỹ inh jēnēg mũ ěn vĩ han ke vë. ³⁵Ājag mỹ ti kysã tỹ 4 (ke) nĩ ver, ěg tỹ ěg jakré kanē venh ke ti. Ha *Sicar* tá kãmũ mũ ag vigvé. Ūri ag tóg inh ki ge sór mũ, kỹ ag tóg inh mỹ ěg jakré tóg nỹ ěn ri ke nỹtĩ. ³⁶⁻³⁷“Ū vỹ krãn tĩ, kar kỹ ù vỹ ti kanē mãg tĩ,” he ěg tóg tĩ. Ki hã tó vë, tag, ěg tỹ ěprã ke ag tỹ inh ki genh ke to jykrén kỹ. Kỹ tóg ù tỹ ag mỹ tó mãn mũ mỹ sér tĩ, ti tỹ ag tỹ inh ki ge mũ ven kỹ. Ti rãnrãj kaja vég tóg mũ sir. Hã ra tóg ù tỹ ag mỹ tó vén ja ěn mỹ sér tĩ gé, ag tỹ inh ki ge mũ ti. Ti rãnrãj kaja vég ti tĩ gé. ³⁸Fi mỹ sóg Topē vĩ tó, kỹ fi tóg fi mré ke nỹtĩ fag mỹ tó. Hã ra sóg ājag mỹ: ha fag mỹ tó mãn, fag tỹ inh ki ge jé, he mũ. Kỹ ājag tóg ù jakré kym ri ke han mũ, ājag tỹ *Sicar* tá ke ag tỹ inh ki ge mũ ven kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Tá ke ag tỹ Jesus ki ge mũ

³⁹Hã ra ùn týtã ěn fi tóg fi mré ke kar fag mỹ: “inh mỹ tóg sỹ nén han ja tó kãn,” he ja nĩ. Kỹ ag tóg *Jesus* ki ge mũ, fi vĩ tugrĩn. ⁴⁰Kỹ ag tóg *Jesus* tá junjun kỹ: “hẽ ra tĩ tũg nĩ. ěg mré nĩm nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ag mré kurã régre tũg mũ. ⁴¹Kỹ ù tỹ hěn ri ke ag tóg ti vĩ jēmē kỹ ti ki ge mũ sir. ⁴²Fi mỹ ag tóg: “ã vĩ tugrĩn ěg tóg ti ki ge ja nĩ. Hã kỹ ěg tóg ũri ti vĩ mēg mũ. Kỹ ěg tóg ti vĩ tugrĩn ti ki ge pē han kỹ nỹtĩ, ũri. Ti ki kanhró ěg tóg nỹtĩ ha. Věnh kar kren han tĩ ěn vë mỹr,” he mũ.

Jesus tỹ pã'i kósin tỹ há' he

⁴³Ti tỹ ag mré kurã régre tũg kar tóg ga tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ sir. ⁴⁴“Ū tỹ Topē vĩ tó ti ěn jamã tá ke ag ne tóg Topē vĩ tó tĩ ěn to é he tĩ,” he ja tóg nĩ. ⁴⁵Hã ra ag tóg, ti tỹ tá jun kỹ ti mỹ vĩ há han mũ. Ti ve ja ag tóg nĩ, *Jerusalém* tá, fénhta tỹ *Páscoa* ěn tá. Kỹ ag tóg ti tỹ tá nén hynhan ja ěn ve kãn. Hã kỹ ag tóg ti mỹ vĩ há han mũ.

⁴⁶Kỹ tóg ěmã tỹ *Caná* ra tĩg mãn mũ. Tá tóg goj tỹ *vinho* han ja nĩgtĩ.

Cafarnaum tá pã'i mág tóg nĩgtĩ. Ti kósin vỹ kaga nỹ nĩ. ⁴⁷Kỹ tóg *Jesus* tỹ *Judéia* tá kãtĩg ja ti mēg mũ. Kỹ tóg ti venh kãtĩ mũ. “Inh mré inh kósin venh kãtĩg,” he tóg mũ. “Kaga jagy tóg nỹ nĩ, kỹ tóg inh mỹ ti ter ha

mẽ tĩ. Ā mỹ ti tỹ há' henh ke tũ?“ he tóg. ⁴⁸Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “isỹ ěg tỹ nén han vãnhan han mũ hã ve sór ājag tóg mũ, ājag tỹ hěn ri ke mũn inh ki ge jé,” he mũ. ⁴⁹Hã ra pã'i ěn tóg *Jesus* ti mỹ: “vó, kur inh mré tĩg, ti ter tũ nĩ jé,” he mũ. ⁵⁰Kỹ *Jesus* tóg: “ha ã hã tĩg. Há tóg nĩ ha, ã kósin ti,” he mũ. Kỹ tóg *Jesus* vĩ tag kri fi kỹ tĩ mũ sir.

⁵¹Ti tĩg kỹ tóg ti *camarada* ag kato tẽ mũ. Tỹ vaj kỹ ke vë. Ti ĩn tá ag tóg kãmũ mũ, kỹ ag tóg ti mỹ: “ã kósin tóg há' hé huri,” he mũ. ⁵²Kỹ tóg: “ti rã tỹ hẽ kã sa ra há' hé?“ he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “rãké tá, *meio dia* pãte sĩ ki ti rỹ tóg tũ' hé,” he mũ. ⁵³Óra ěn kã *Jesus* tóg ti mỹ: “ã kósin vỹ há nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tóg to jykrén há han mũ sir, pã'i ěn ti. Kỹ tóg *Jesus* ki rã mũ, ti prũ fi ke gé, ti krē kar ag ke gé, ti *camarada* kar ag ke gé. ⁵⁴*Jesus* vỹ *milagre* ěn han, ti tỹ ga tỹ *Judéia* tá kãtĩg kỹ ga tỹ *Galiléia* ra tĩg ja nĩn kỹ. Kỹ tóg tỹ régre nỹtĩ, ti tỹ tá ěg tỹ nén ù han vãnhan hynhan mũ ti.

5

Jesus tỹ ùn grĩngrĩn kỹ nỹ tỹ há' he

¹Tag pãte *Judeu* ag tỹ fénhta há ù tóg kejēn kutē mũ, kỹ *Jesus* vỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ. ²Tá goj nig tóg nĩgtĩ, ěmã jy ró jãnkã rã hã. Jãnkã ěn jijin hã vỹ: *carneiro* jo jãnkã, he mũ. Goj ěn pėnĩn vėnh kaga jo ĩn tỹ 5 (ke) vỹ nỹtĩ. Goj ěn jiji hã vỹ: *Betesda*, he mũ. ³Ěn tá vėnh kaga tỹ hěn ri ke ag vỹ nỹtĩgtĩ, ùn kyvó ag, ùn tĩg vãnhan ag, ùn grĩn grĩn kỹ nỹtĩ ag ke gé. ⁴Goj tỹ vũnvũn he jãvãnhan ag tóg nỹtĩ. Kejēn Topē tỹ jēnē jafã vỹ goj ki rã kỹ tỹ vũnvũn he tĩ. Ěn kã ù tỹ kã ra rã vén mũ ěn tóg há' he tĩ. Vėnh kaga kar tỹ tóg há' he tĩ, goj vũnvũn ěn, ù tỹ ki ge vén mũ ag kar tỹ.

⁵Ěn tá ùn kaga ù tóg nĩgtĩ. Kaga nĩ ki tóg 38 (ke) *anos* han mũ. ⁶Kỹ *Jesus* tóg tá jun kỹ ti vég mũ, ti tỹ tá nỹn kỹ. Hã ra tóg ki kanhró nĩ, ti tỹ vãsỹ tá kaga nỹ ki. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ há' he sór tũ?“ he mũ. ⁷Hã ra tóg ti mỹ: “vó”, hã ra tóg tũ tĩ, ù tỹ goj kã kã inh fēg ke ti,” he mũ. “Goj tỹ vũnvũn he kỹ ag tóg ijo kã ra ge tĩ, ijo tá jun kỹ,” he tóg.

⁸Kỹ tóg: “jēg ra, ã kỹmỹ va tĩg,” he mũ. ⁹Věsỹmér tóg há' he mũ, kỹ tóg ti kỹmỹ va tĩ

mũ sir. Vēnhkán ke kurā ki ke vē, *Jesus* tỹ ti tỹ há' he mũ ti.

¹⁰ Ti tỹ vēnhkán ke kurā ki ti kỹmỹ va tĩg kỹ pã'i ag tóg ti mỹ: “vēnhkán ke kurā ki ěg tóg nén ũ va tĩg ke tũ nĩ vē,” he mũ. ¹¹ Kỹ tóg: “ũ tỹ isỹ há' he mũ ěn vỹ inh mỹ: “ã kỹmỹ va tĩg,” hé, hã kỹ sóg va tĩ mũ,” he mũ. ¹² Kỹ ag tóg ti mỹ: “ũ nẽ?” he mũ. ¹³ Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ. *Jesus* vỹ ti tỹ há' he kar tĩg ja nĩ, vēsỹmér. E ag nỹtĩ, goj ěn tá. Kỹ tóg ti jiji mẽ ja tũ nĩ.

¹⁴ Kar kỹ tóg Topẽ ĩn tá ti ve mǎn mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “ha vé, ã tỹ inh há' hé. Topẽ vỹ mranh mǎn sór tũg nĩ. ã tỹ ti vỹ mranh mǎn mũ ra ã tóg ã kaga kǎfór venh ke mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

¹⁵ Hã ra tóg tĩ mũ, pã'i ag mỹ ti tó jé. ¹⁶ Kỹ ag tóg ti tén sór mũ sir, ti tỹ vēnhkán ke kurā ki ũn kaga ěn tỹ há' hen kỹ. ¹⁷ Hã ra tóg pã'i ag mỹ: “inh panh vỹ rǎnrǎj nĩ nĩ, ěg jóg mág ti. Kỹ sóg ver ti kóm isũ han ke mũ gé,” he mũ. ¹⁸ Kỹ ag tóg ti to jũ jagy han kỹ ti tén sór mũ sir. Vēnhkán ke kurā ěn ki tóg ti tỹ nén han ke tũ ěn han ja nĩ, *Judeu* ag jykre tovǎnh kỹ. Hã ra tóg Topẽ to: “inh panh” he ja nĩ gé. Ti tỹ vēso: “Topẽ ri ke inh nĩ,” he vē.

Jesus tỹ ti tỹ tỹ Topẽ kósin nĩ kǎmén

¹⁹ Kỹ tóg ag mỹ vēnh kǎmén mũ. “Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ěg jóg mág kósin vỹ ti pir mỹ nén ũ han ki kagtĩg nĩ. Ti panh vég ti tĩ, kỹ tóg ti tỹ ti panh ki nén vég mũ ěn hã han tĩ. ěg jóg mág tỹ nén han mũ ěn hã han tóg tĩ gé. ²⁰ Ti kósin to tóg há tǎvĩ nĩgtĩ. Hã kỹ tóg ti mỹ ti tỹ nén han mũ ěn ven kǎn mũ. Ti tỹ nén han mũ ũ ve ãjag huri. Hã ra ãjag tóg ti kǎfór venh ke mũ ver, ha vem nĩ. Kỹ tóg ãjag mỹ e tĩnh mũ. ²¹ ěg jóg mág tóg ũn kǎgter mũ ag rĩnrĩn mǎn tĩ. ěn ri ke han jé tóg ke mũ gé, ti kósin ti. Ti tỹ ũn rĩn mǎn sór mũ ěn rĩn mǎn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ²² Kỹ ěg jóg mág vỹ vēnh kar jykre tugnỹm ke mũ. Hã ra tóg ti kósin mỹ tag tovǎnh, ²³ vēnh kar tỹ ti to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he jé, ag tỹ ěg jóg mág to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ tag ri ke. ũ tỹ ti kósin mỹ: “ũn mág vỹ tỹ ã nĩ,” he tũ nĩn kỹ tóg ěg jóg mág mỹ tag tónh ke tũ nĩ gé. Ti hã vỹ ti kósin jēnē ja nĩgtĩ. Inh hã vē, ti kósin ti,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ “Ājag mỹ sóg tag tó mũ, ha mẽ. Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ũ tỹ inh vỹ jēmēg mũ ěn vỹ ter ke tũ nĩ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé tóg ke mũ, ti tỹ ũ tỹ inh jēnēg mũ ěn ki rǎ kỹ jēn kỹ. ěn to tóg jũnh ke tũ nĩ, Topẽ ti. Ti ter ke vē vē, hã ra tóg ter ke tũ nĩ. ²⁵ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Kǎnhmar ũn kǎgter mũ ag vỹ Topẽ kósin vỹ mēnh ke mũ, kỹ ũn tỹ ti vỹ mēg mũ ag vỹ rĩnrĩr mǎn ke mũ. Kakó tǎvĩ ti tĩ ha, ag rĩnrĩr mǎn ke kurā ti. ²⁶ Inh panh vỹ ti pir mỹ vēnh kar rĩnrĩr han ki kǎnró nĩ. Hã ra tóg inh mỹ ti jykre tag nĩm gé, sỹ vēnh kar rĩnrĩr han mǎn jé gé, isỹ tỹ ti kósin nĩn kỹ. ²⁷ Kỹ tóg inh mỹ: “ẽprǎ ke kar jykre tugnỹm nĩ,” he ja nĩgtĩ, isỹ tỹ ẽprǎ ke fi kósin nĩn kỹ. ²⁸ Tag hỹn tóg ãjag mỹ e tĩ, sỹ ãjag mỹ: vēnh kar rĩnrĩr han jé sóg ke mũ, hen kỹ. Sỹ ke há vē, hã ra. Kejēn ũn kǎgter mũ kar ag vỹ inh vỹ mēnh ke mũ, kỹ ag tóg ag kej tá kǎpa kǎn ke mũ. ²⁹ Kỹ ũn tỹ vējykre há han mũ ag vỹ, rĩnrĩr mǎn kỹ, rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mũ. Jǎvo ũn tỹ vējykre pǎno han mũ ag vỹ, rĩnrĩr mǎn sĩ han kỹ, nũgme ki vár kǎn ke mũ,” he tóg.

³⁰ “Inh pijé isỹ vēsóg ki nén to jykren mũ ěn han tĩ'. Inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ěn hã tó sóg tĩ, isỹ vēnh kar jykre tugnỹm ken kỹ. Hã kỹ sóg ki hã tó tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũ tỹ Jesus kǎmén mũ

³¹ Kỹ tóg: “isỹ vēso: ěg jóg mág vỹ inh jēnē, he mũ ra ãjag tóg inh mỹ: “ã ón nẽ,” henh ke mũ vē,” he mũ. ³² “Ũ vỹ iso: “Topẽ vỹ ti jēnē,” he mũ. Hã ra tóg ki hã tó mũ. ³³ *João* ki jēmē sór ja ãjag tóg nĩ, hã kỹ ãjag tóg ti mỹ vēnh vỹ jēnē ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ãjag mỹ inh kǎmén há han ja nĩgtĩ. ³⁴ Hã ra tóg inh mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ, ẽprǎ ke tỹ iso: “Topẽ vỹ ti jēnē,” hen kỹ. Hã ra sóg ãjag mỹ *João* vỹ tó mũ, ãjag tỹ ti vỹ kri fi jé, ãjag tỹ inh ki ge jé, ãjag krenkren jé,” he tóg.

³⁵ “*João* vỹ ãjag mỹ néj gru ri ke ja nĩ, ãjag mỹ kurā sĩ han kỹ, ti tỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ kǎmén ja nĩn kỹ. Kỹ tóg ãjag mỹ sér tĩ ja nĩ. Hã ra tóg kurā e han ja tũ nĩ. ³⁶ Ājag mỹ tóg inh kǎmén ja nĩ. Hã ra nén ũ vỹ inh kǎmén tĩ gé, kỹ tóg *João* vỹ kǎfór nĩ. Inh panh vỹ inh mỹ: “ẽprǎ ke ag tỹ nén han vǎnh hynhan nĩ, *milagre* ti,” he ja nĩ, hã kỹ sóg hynhan tĩ. Ājag tỹ *milagre* tag ven kỹ ãjag tóg inh ki

kanhrân ke mũ vễ. ³⁷ Kar kÿ ãg jóg mág vÿ, inh kãmén tĩ gé. Ti vĩ jêmẽg tũ ãjag nĩ. Kÿ ãjag tóg ti vэг tũ nĩ gé. ³⁸ Kÿ ãjag tóg ti vĩ to jykrén há han tũ nĩ gé, ãjag tÿ inh ki ge sór tũ nÿtĩn kÿ. Ti hã vÿ inh jẽnẽ. ³⁹ Topẽ vĩ to ãjag tóg ke tĩ. Há ti nĩ. “Ëg tÿ Topẽ vĩ rá to ken kÿ ãg hÿn rĩr krÿg ja tũ venh ke mũ,” he ãjag tóg tĩ. Inh hã vÿ ki rán kÿ nĩ, ha mẽ. Hã kÿ ki ve há han nĩ. ⁴⁰ Hã ra ãjag tóg inh ki ge sór tũ nĩ. ãjag tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ra ãjag rĩnrĩr kÿ nÿtĩnh mũ vễ,” he tóg.

⁴¹ “Ëprã ke ag tÿ inh mÿ vĩ há han tũ ra tóg inh mÿ tÿ nén ù tũ nĩ. ⁴² Hã ra sóg ãjag jykre ki kanhró nĩ. ãjag pijé Topẽ to há nÿtĩ! ⁴³ ãjag mÿ sóg: “ãg jóg mág vÿ inh jẽnẽ,” henh kãtĩg ja nĩ. Hã ra ãjag tóg inh vĩ mẽ sór tũ nÿtĩ. Û tóg kejẽn ãjag mré vēmén kãtĩg ke mũ, Topẽ tÿ ti jẽnẽg tũ (hã) ra. Ën vĩ jēmẽ jé ãjag ke mũ, ha vem nĩ. ⁴⁴ Inh ki ge sór tũ ãjag nÿtĩ, ãjag tÿ ãjag ke ag vĩ jēmên kÿ. Ag tÿ ãjag mÿ vĩ há han kÿ tóg ãjag mÿ sér tĩ. Kÿ ãjag tóg Topẽ tÿ ãjag mÿ nén tónh ke mũ mĩ ãkrég tũ nĩgĩ. “Inh jykre mÿ ti mÿ há nĩ vÿ?” he sór tũ ãjag nĩ. ⁴⁵ ãjag hÿn iso: “ti hÿn ãg to vĩ kónãn sór mũ, ãg jóg mág mÿ,” he tĩ. Hã tũ vễ. Û tÿ ãjag to vĩ kónãn ke mũ hã vÿ tÿ Moisés ti nĩ, ãjag tÿ ù to: “ti hÿn ãg to há tãvĩ nĩ,” he mũ ãn ti. ⁴⁶ ãjag tÿ Moisés vĩ kri fi (hã) ra ãjag tóg inh vĩ kri finh ke mũ vễ. Moisés vÿ iso *livro* han ja nĩ, ha mẽ. ⁴⁷ Hã ra ãjag tóg ti vĩ rá kri fi sór tũ nĩ. Hã kÿ ãjag tóg inh vĩ kri fi sór tũ nĩ gé,” he tóg, *Jesus* ti, pã'i ag mÿ vênh kãmén kÿ.

6

Jesus tÿ ùn e jẽn

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Tag pãte tóg kejẽn goj nig mág tÿ *Galiléia* fĩn rãm mũ. Goj ãn jiji ù hã vÿ: *Tiberiades* tÿ goj, he mũ. ² Kÿ ù tÿ hẽn ri ke ag vÿ ti venh kãmũ mũ, ti nón, ùn e tãvĩ ag. Ti tÿ nén han vãnh hynhan mũ ãn ve ja ag tóg nĩ, ti tÿ ùn kagyga ag tÿ há! he mũ ti. ³ Hã ra tóg pãnónh tá ti mré mũ tĩ ag mré nĩ nĩ. ⁴ Fénhta tÿ *Páscoa* ãn vÿ kakó tĩ ha. ⁵ Kÿ tóg ùn e ãn ki ãvãnh mũ. Kÿ tóg *Filipe* mÿ: “ãg hÿn hẽ tá vėjẽn venh ke mũ, ãg tÿ ag mÿ ven jé?” he mũ. ⁶ Ti tÿ ti jykre ve sór vễ. Jãvo tóg ti tÿ nén han ke mũ ki kanhró nĩ.

⁷ Kÿ *Filipe* tóg: “ãg tÿ ag mÿ nén ù sĩ ven jé ãg hÿn jãnkamy tÿ hẽn ri ke to kũpra henh ke mũ, ge ra tóg kãkyn kenh ke mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

⁸ Kÿ ag mré tĩ tÿ *André* he mũ ãn, *Simão* jãvy ãn tóg *Jesus* mÿ: ⁹ “kÿrũ ù tóg *cevada* tÿ ãmĩ tÿ 5 (ke) ma kãtĩg ja nĩ, kãkufár régre mré. Hã ra tóg tÿ nén ù tũ pẽ nĩ. E tãvĩ ag nÿtĩ,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg: “ag mÿ: nĩgnĩ ra, hé,” he mũ. Kÿ ag tóg nĩgnĩ mũ. Tá tóg re gÿnh nĩ. Ûn tÿ 5 *mil* (ke) ag hÿn tá nÿtĩ, ãg tÿ ag tãvĩ tón kÿ. Hã ra fag tóg tá nÿtĩ gé, gĩr tÿ hẽn ri ke ke gé. ¹¹ Ag nĩgnĩ kÿ tóg ãmĩ ãn mäg mũ, kÿ tóg Topẽ mÿ: “há ti nĩ,” he mũ. Kÿ tóg ag mÿ kãnhkrég mũ sir, kãkufár ãn ke gé. Kÿ vênh kar vÿ ko mũ sir. ¹² Ag funfór nÿtĩn kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “ag tÿ ko ja tũ ãn génh mũjẽg, ti vãgfor tũ nĩ jé,” he mũ. ¹³ Kÿ ag tóg kěj tÿ 12 (ke) fãn mũ, ãmĩ tÿ 5 (ke) ãn ke tÿ.

¹⁴ Kÿ tóg ag mÿ e tĩ, ag tÿ *milagre* tag ven kÿ. Kÿ ag tóg ti to: “Topẽ vĩ tó tĩ ãn hã vễ, ãg tÿ ùn jãvãnh mũ ãn,” he mũ. ¹⁵ Kÿ ag tóg ti tÿ pã'i mág han sór mũ. Hã ra tóg ki kanhró nĩ. Hã kÿ tóg ti pir mÿ pãnónh ra vênh péjunh tĩ mũ.

Jesus tÿ goj nig mág kri tĩg (Mt 14.22-33; Mc 6.45-52)

¹⁶ Kutyg rã ra ti mré mũ tĩ ag tóg goj nig mág ra mũ mũ. ¹⁷ Kejẽn tóg kuty pẽ nÿ, hã ra tóg ver ag to vÿn ke ja tũ nĩ. Kÿ ag tóg *canoa* kã mĩ goj fĩn rãm kÿ *Cafarnaum* ra mũ sór mũ. ¹⁸ Ag mũ ki kóho jũ vÿ kãtĩ mũ, kÿ goj vÿ krém ke mũ. ¹⁹ Mũ sĩ han ja ag nĩ ver, 5 (ke) *quilômetros*, hÿn, ke tũ nĩ kÿ 6 (ke), goj kri. Vãhã ag tóg ti vэг mũ sir, ti tÿ goj kri tĩg kÿ. Ag ki tóg jun mũ. Kÿ ag tóg jũrũn ke mũ. ²⁰ Hã ra tóg ag mÿ: “inh hã vễ, mũmẽg tũg nĩ,” he mũ. ²¹ Kÿ tóg ag mÿ sér tĩ. Kÿ tóg ag mré *canoa* kã ra rã mũ sir. Ti tÿ ag mré nĩn kÿ ag tóg kãnhmar kafã ù tá junjun mũ.

Vênh kar tÿ Jesus ve sór

²² Hã ra vênh e ãn vÿ kafã ù tá nÿtĩ ver. Tÿ vaj kÿ ag tóg *Jesus* jãvãnh mũ, tá. Ti jãvãnh nÿtĩn ki ag tóg jagnẽ mÿ: “*canoa* pir vÿ kã nÿ ja nĩ, kuty tá. Kÿ ti mré mũ tĩ ag vÿ *canoa* ãn ki ge kÿ mũ ja nĩ, hã ra tóg ag mré tĩg ja tũ nĩ,” he mũ. ²³ Kÿ *canoa* ù tóg ag ki junjun mũ, ãmã tÿ *Tiberiades* tá kãmũ ù. *Jesus* tÿ tá

ẽmĩ to Topẽ mré vĩ ja ẽn tá ag tóg junjun mũ, vẽn e tỹ ko tá ja ẽn tá. ²⁴ Ag tỹ ti vég tũ nĩn kỹ ag tóg *canoa* tỹ tá junjun mũ ki ge kỹ mũ mũ sir, *Cafarnaum* ra, ti ve jé.

Kanhkã tá ẽmĩ

²⁵ Ag tỹ tá junjun kỹ ag tóg tá ti vég mũ sir, goj nig mág kafã ù tá. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hẽ ri ken kỹ ã ki jun?” he mũ.

²⁶ Kỹ tóg: “ha mẽ, ãjag tỹ ẽmĩ ko ja tugrĩn ãjag tóg inh ve sór mũ. *Sỹ milagre* hynhan tĩ ẽn vég ãjag tóg tĩ, hã ra ãjag tóg to jykrén há han tũ nĩgtĩ. ãjag tógá nỹtĩ tag hã ve sór ãjag tóg mũ. ²⁷ Ẽg tỹ tag ki vễjẽn vég mũ ẽn vỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ, kỹ tag to vãsãn sór tũg nĩ. Vễjẽn ù jé vãsãn nĩ, ẽmĩ tỹ ãjag rĩnrĩr pẽ han ke mũ ẽn jé. *Sỹ ãjag mỹ ẽmĩ ẽn nĩm sór vễ. Ẽg jóg tỹ Topẽ tỹ inh mỹ vẽn rãnrãj nĩm jan hã vễ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ mỹr,*” he tóg.

²⁸ Kỹ ag tóg ti mỹ: “kỹ ẽg hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ẽg tỹ Topẽ jykre han jé?” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg: “Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũ ẽn ki gem nĩ, inh ki. Ti jykre hã vễ,” he mũ. ³⁰ Kỹ ag tóg: “kỹ ã hỹn ne han ke mũ, ẽg tỹ ve kỹ ã ki gen jé?” he mũ. “Ã hỹn ne han há nĩgtĩ? ³¹ Ẽg jógjóg ve ag vỹ kanhkã tá ẽmĩ ẽn kó, *maná* he mũ ẽn, ag tỹ ga kórég ẽn mĩ mũn kỹ. “Kanhkã tá tóg ag mỹ ẽmĩ jẽnẽ, ag tỹ ko jé,” he ja tóg nĩ, Topẽ vỹ rãn kỹ nĩ ki. Jãvo ã hỹn ẽg mỹ ne han ke mũ?” he ag tóg, ti vỹ kãfãn kỹ.

³² Kỹ tóg: “*Moisés* pijé ãjag mỹ kanhkã tá ẽmĩ pẽ nĩm ja nĩ,” he mũ. “Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Û tỹ ãjag mỹ kanhkã tá ẽmĩ pẽ nĩm mũ ẽn vỹ tỹ inh panh nĩ. ³³ Topẽ jamĩ vỹ kanhkã tá kãtère mũ. Ẽn vỹ ẽprã ke kar rĩnrĩr han mũ,” he tóg.

³⁴ Kỹ ag tóg: “ẽg mỹ ẽmĩ ẽn nĩm, kurã kar ki,” he mũ. ³⁵ Kỹ tóg: “inh hã vỹ tỹ ẽmĩ ẽn ri ke?? nĩ. Inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ,” he mũ. “Ủ tỹ iso kãtĩ mũ ẽn vỹ kókĩr mãn ke tũ nĩ. Ủ tỹ inh ke rã mũ vỹ goj kron mãn sór ke tũ nĩ gé,” he tóg.

³⁶ “Hã ra ãjag tóg inh vég mũ ra inh ki ge sór tũ nĩ. ³⁷ Inh panh vỹ ù ag kuprẽg mũ, ag tỹ tỹ isũ nỹtĩ jé. Ủ tỹ iso kãmũ kar vỹ inh mỹ há nỹtĩ. Inh pijé ù mỹ: “inh mré kãtĩ tũg,” henh ke mũ”. ³⁸ Inh pijé isỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ẽn han sór mũ'. Ủ tỹ inh jẽnẽg mũ

tỹ inh mỹ nén tó mũ ẽn hã han sóg tĩ, hã jé sóg kanhkã tá kãtère ja nĩ. ³⁹ “Isỹ ã mỹ ùn jẽnẽnẽh ke mũ ẽn ki rĩr há han nĩ, ag vãgfor tũ nĩ jé,” he ja tóg nĩ inh mỹ, inh panh ti. Hã kỹ sóg ag rĩnrĩn mãn ke mũ, kurã tỹ ẽgno kã. ⁴⁰ Hỹ, tag vỹ inh panh mỹ há nĩ. Ủ tỹ ti kósin to kãmũ mũ ẽn mỹ tóg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ, ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag kar mỹ. Kỹ sóg kurã tỹ ẽgno kã ag rĩnrĩn mãn kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ẽg tỹ Jesus nĩ konh ke

⁴¹ Kỹ ag tóg ti kato vỹ mũ, ti vỹ to, ti tỹ ag mỹ: “ẽmĩ tỹ kanhkã tá kãtère mũ ẽn ri ke?? inh nĩ,” hen kỹ. ⁴² “Ti ki kanhró ẽg nỹtĩ. *José* kósin vễ. Ti han mũ fag ki kanhró ẽg nỹtĩ. Hã ra tóg vễso: “kanhkã tá sóg kãtère,” he sór mũ',” he ag tóg.

⁴³ Hã ra tóg: “iso vỹ kónãn tũg nĩ, jagnẽ mỹ,” he mũ. ⁴⁴ “Inh panh tỹ ùn krĩn mũ ag hã vỹ iso kãmũnh mũ. Ủ tỹ iso kãmũ mũ ag rĩnrĩn mãn jé sóg ke mũ, kurã tỹ ẽgno kã. ⁴⁵ Topẽ vỹ tó tĩ ù vỹ tag rãn ja nĩ, ha mẽ: “Topẽ vỹ vẽnẽh kar kanhrãn ke mũ,” he ja ti nĩ. Hã kỹ ù tỹ inh panh vỹ mễg mũ ag hã tóg iso kãmũnh ke mũ. ⁴⁶ Ẽprã ke ù pijé inh panh ve ja nĩ'. Ủ tỹ Topẽ tá kãtĩ mũ ẽn hã vỹ ti ve ja nĩ, inh,” he tóg.

⁴⁷ “*Sỹ ãjag mỹ* ki hã tó mũn hã vễ. Ủ tỹ inh ki rã mũ ẽn vỹ rĩr krỹg ja tũ ẽn venh ke mũ. ⁴⁸ Inh hã vỹ ẽmĩ pẽ ri ke nĩ, inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ⁴⁹ ãjag jógjóg ve ag vỹ, ag tỹ ga kórég mĩ mũn kỹ kanhkã tá ẽmĩ ẽn ko ja nĩgtĩ, *maná* he mũ ẽn. Ag tỹ ko mũ (hã) ra ag tóg kãgter kãn. ⁵⁰ Ủ tỹ ẽmĩ tỹ ẽg rĩnrĩr han mũ ẽn ko kỹ, ù tỹ kanhkã tá kãtère ja ẽn ki rã kỹ tóg ter ke tũ pẽ nĩ. ⁵¹ Ẽmĩ ẽn hã vỹ tỹ inh nĩ, inh hã vỹ kanhkã tá kãtère, inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ãjag tỹ ẽmĩ tag ko kỹ ãjag ter ke tũ pẽ nĩ. Isỹ vẽnẽh kar mỹ vễjẽn nĩm ke mũn hã vễ, hã vỹ: inh nĩ, he mũ. ãjag tỹ inh nĩ ko' hen kỹ ãjag rĩnrĩr nỹtĩnh mũ,” he tóg.

⁵² Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti mỹ ẽg mỹ ti nĩ nĩm ke mũ, ẽg tỹ ko jé?” he mũ. “Vẽnẽh mỹ ti nĩ, tag,” he ag tóg.

⁵³ Kỹ tóg: “isỹ ãjag mỹ ke há vễ,” he mũ. “ãjag tỹ inh nĩ ko sór tũ nĩn kỹ, ãjag tỹ inh kyvẽnẽh kron sór tũ nĩn kỹ ãjag rĩnrĩr ke tũ pẽ

nĩ. Tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ,” he tóg. ⁵⁴ “Û tỹ inh nĩ ko kỹ, ù tỹ inh kyvénh kron kỹ tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Kỹ sóg ti rĩn mãn ke mũ, kurã tỹ ãgno kã. ⁵⁵ Inh nĩ vỹ tỹ vỹjẽn pẽ nĩ, inh kyvénh vỹ tỹ ãg tỹ kron jafã pẽ nĩ gé. ⁵⁶ Û tỹ inh nĩ kon kỹ, ti tỹ inh kyvénh kron kỹ tóg inh ki rã kỹ jẽ nĩ. Kỹ sóg ti kã kã nĩ gé. Jagnẽ mré ke vỹ tỹ ãg nỹtĩ. ⁵⁷ Inh panh vỹ rĩr nĩ. Ti hã vỹ inh jẽnẽ. Ti tugrĩn sóg rĩr jẽ. Kỹ ù tỹ inh ki rã mũ ãn vỹ isugnĩn rĩr ke mũ gé. ⁵⁸ ãmĩ tỹ kanhkã tá kãtére mũn hã vẽ. Ajag jógjóg ve ag tỹ ãmĩ ko ja ãn ri ke tũ ti nĩ. Ag hã vỹ ag tỹ ko mũ ra kãgter kãn ja nĩgtĩ. Û tỹ ãmĩ pẽ tag ko kỹ tóg ter mãn ke tũ nĩ. Inh ki rã to ken hã vẽ,” he tóg.

⁵⁹ Cafarnaum tá tóg ag kanhrãn mũ, ag tỹ vỹnh kanhrãn jafã ãn krẽm.

Û ag tỹ Jesus tovãnh

⁶⁰ Kỹ ti vỹ tóg ti mré mũ tĩ ù ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg: “mẽ jagy ti tĩ. ãg tỹ mẽ jãvãnh tóg tĩ,” he mũ.

⁶¹ Hã ra tóg ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag mỹ: “tag mỹ ajag mỹ mẽ há tũ’?” he mũ. ⁶² “Kỹ ajag hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ajag tỹ isỹ kanhkã ra tĩg mãn ãn ve kỹ, isỹ tỹ ãprã ke fi kósin nĩn kỹ’?” he tóg. ⁶³ “Û tỹ ãg rĩnrĩr han mũ vỹ tỹ Topẽ kuprĩg ti nĩ. Isỹ ajag tỹ inh nĩ ko’ henh ke tag to ken hã vẽ, hã vỹ: inh ki rã, he mũ. Inh vỹ tag ki króm tugrĩn ajag rĩnrĩr nỹtĩnh ke mũ. ⁶⁴ Hã ra ajag tóg inh vỹ kri fi sór tũ nỹtĩ,” he tóg. Û tỹ ón kỹ ti ki ge mũ ãn ag ki kanhró tóg nĩ, vỹsóg ki. Kỹ tóg ù tỹ pã’i ag mỹ ti tónh ke mũ ãn ki kanhró nĩ gé. ⁶⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “hã kỹ sóg ajag mỹ: inh panh tỹ ùn krĩn mũ ag hã vỹ iso kãmũnh ke mũ, he ja nĩ,” he mũ.

⁶⁶ Ti vỹ tag tugrĩn ti mré mũ tĩ ù ag tóg ti tovãnh mũ sir. Ti mré ag mũ mãn tũ nĩ. ⁶⁷ Kỹ tóg ù tỹ 12 (ke) ag mỹ: “ajag hỹn isovãnh sór mũ gé,” he mũ.

⁶⁸ Kỹ Simão tóg ti mỹ: “ãg tỹ ã tovãnh mũ ra ãg hỹn ù mré mũnh ke mũ’? ã hã vỹ ãg mỹ Topẽ vỹ tóg tĩ, kỹ ãg tóg rĩr krỹg ja tũ vỹnh ke mũ, ãg tỹ ã vỹ kri fi kỹ,” he mũ. ⁶⁹ “ã ki ãg ge kỹ nỹtĩ, kỹ ãg tóg ã ki kanhró nỹtĩ. Cristo vỹ tỹ ã nĩ, Topẽ hã vỹ ã jẽnẽ ãg to,” he tóg.

⁷⁰ Kỹ tóg ù tỹ 12 (ke) ag mỹ: “ajag kuprẽg inh, hã kỹ ajag tóg tỹ ù tỹ 12 (ke) nỹtĩ. Hã ra

ajag kã mũ ùn pir vỹ tỹ Japo tũ nĩ jãvo,” he mũ. ⁷¹ Ti tỹ Judas ãn tóg vỹ, Simão Iscariotes kósin ãn. ãn vỹ kejẽn ti tovãnh kỹ pã’i ag mỹ ti fẽg mũ, ag tỹ ti se jé. Hã ra Jesus tóg ti tỹ nén han ke mũ ãn ki kanhró ja nĩ.

7

Jesus jãvy ag tỹ ti ki ge sór tũ

¹ Tag pãte Jesus tóg Galilãia mũ tĩ mũ. Judãia ra tĩg sór tũ tóg nĩ ver, ag tỹ tá ti tén sór kỹ, Judeu ag pã’i ag.

² Kejẽn tóg Judeu ag fénhta ù tá krỹg mũ. Fénhta ãn kurã ki ag tóg pãjó krẽm nỹtĩ, Jerusalém tá. ³ Kỹ Jesus jãvy ag tóg ti mỹ: “ãmã mág ra tĩg nĩ, Jerusalém ra,” he mũ. “ã tỹ tag hã ki milagre hynhan kỹ tá ã mré ke ag tóg vég tũ nĩgtĩ. ⁴ ãg tỹ tỹ ùn mág nĩn kỹ ãg tóg vỹnh kar rĩnve ãg tỹ nén han ke mũ ãn han tĩ. Hã ra ã tóg ag vatãnh tá milagre hynhan tĩ,” he ag tóg mũ. ⁵ Ag pijé ti ki ge kỹ nỹtĩ’, hã kỹ ag tóg ti to é he mũ.

⁶ Hã ra Jesus tóg ag mỹ: “inh kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver, hã kỹ sóg tĩg sór tũ nĩ ver,” he mũ. “Ajag hỹn kurã tũ nỹtĩ, jãvo sóg kurã nĩ. ⁷ Û tỹ iso jũ mũ ag pijé ajag to kórég nỹtĩ’. Inh ã to tóg kórég nỹtĩ, isỹ ag mỹ: ajag jykre vỹ kórég nĩ, hen kỹ. ⁸ Ha fénhta venh mũjẽg inhhã. Inh pijé tĩg sór mũ’, ver’. Inh kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver,” he tóg. ⁹ Kỹ tóg ver ga tỹ Galilãia mũ tĩ mũ.

Jesus tỹ fénhta venh tĩg

¹⁰ Ti jãvy ag mũ kar kỹ tóg kejẽn Jerusalém ra tĩ mũ gé, vỹnh kar vatãnh tá, vỹnh péju kỹ. ¹¹ Kỹ pã’i ag tóg fénhta ki ti jãvãnh mũ: “ti hẽ kã nĩ’?” hen kỹ. ¹² Vỹnh kar ag tóg ti to vỹ mũ. Û ag tóg: “ùn há vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ. Jãvo ù ag tóg: “vó, ãg mỹ tóg ón tĩ,” he mũ gé. ¹³ Hã ra ag tóg jamã há ra ti to vỹmẽn tũ nĩgtĩ, pã’i ag kamẽg kỹ.

¹⁴ Fénhta kaju ki Jesus tóg kejẽn Topẽ ãn ra tĩ mũ, ag kanhrãn jé. ¹⁵ Kỹ ti vỹ tóg vỹnh kar mỹ e tĩ. “Vỹnh kanhrãn mág han ja tũ ti nĩ, hã ra tóg ki kanhró pẽ nĩ,” he ag tóg mũ ti to, pã’i ag.

¹⁶ Kỹ Jesus tóg: “isỹ ajag mỹ Topẽ vỹ tóg vỹ,” he mũ. “Inh jykre pijé’. Û tỹ inh jẽnẽg mũ ãn jykre vỹ. ¹⁷ Û tỹ Topẽ vỹ ki króm sór mũ ag vỹ ki kanhró nỹtĩnh mũ, sỹ ti jykre tóg mũn

ki. Isy vêsóg ki sý nén to jykrén mũ tó pijé'.
 18 Û tỹ vêsóg ki ti tỹ nén to jykrén mũ ên tó kỹ
 tóg tỹ ùn mág nĩ sór mũ. Hã ra sóg ù tỹ inh
 jênêg mũ ên to: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, he mũ.
 Inh pijé vễjykre vênh mỹ tó tĩ'. 19 *Moisés* vỹ
 ãjag jyvên ja nĩgtĩ. ãjag tỹ ne jé ti vĩ han tũ
 nĩ nê? Isy ti vĩ ki króm mũ ra ãjag tóg isén
 sór mũ', he tóg.

20 Kỹ ùn e ên ag tóg ti mỹ: “krĩ vênh mỹ ã
 tóg nĩ, ã tén sór tũ êg nĩ,” he mũ.

21 Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “*milagre* pir han
 ja inh nĩ, vênhkán ke kurã ên ki, kỹ tóg ãjag
 mỹ e tĩ,” he mũ. 22 *Moisés* tóg êg mỹ: “gĩr
 mur pãte kurã tỹ 8 (ke) ki ti gré fár kym nĩ,”
 he ja nĩ. Hã kỹ ãjag tóg tỹ vênh kán ke kurã
 ra kym tĩ. Kórég tũ ti nĩ. Hã ra ù tỹ ti krê gré
 fár kym vén mũ pijé tỹ *Moisés* nĩ ja nĩ'. Ti
 jógjóg ve ja vê. 23 ãjag tỹ *Moisés* vĩ ki króm
 jé ãjag tóg vênhkán ke kurã ki rãnrãj tĩ. Hã
 ra ãjag tóg iso jũ sór mũ, isy vênhkán ke kurã
 ki ùn kaga pir tỹ há' hen kỹ. 24 Ón kỹ ãjag tóg
 iso jũ sór mũ. Inh jykre vỹ ãjag mỹ kórég nĩ
 ve nĩ. ãjag tỹ to jykrén há han ra ãjag tóg inh
 jykre há nĩ vênh mũ vê,” he tóg.

Ag tỹ Jesus to: “ti mỹ tỹ Cristo nĩ vỹ?” he

25 Kỹ *Jerusalém* tá ke ag tóg *Jesus* to: “ti
 tén sór ja ag tóg nĩ,” he mũ. 26 “Hã ra tóg
 jatun mỹ vênh kar mré vémén jê nĩ. Pã'i ag
 mỹ ti to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topê tỹ ùn jênêg
 mũ vỹ tỹ ti nĩ,” he tũ nĩ vỹ?” he ag tóg mũ.
 27 “*Cristo* ên kãtĩg kỹ êg tóg ti tỹ hẽ tá kãtĩ
 mũ ki kagtĩg nỹtĩnh mũ. Hã ra tóg tỹ *Nazaré*
 tá ke nĩ, kỹ ti hỹn tỹ *Cristo* tũ nĩ,” he ag tóg
 mũ.

28 Hã ra *Jesus* tóg Topê ìn tá vênh kar
 kanhrãn mũ. Kỹ tóg jamã há ra: “ti tỹ hẽ
 tá kãtĩ mũ ki kanhró êg tóg nỹtĩ, he ãjag tóg
 mũ, iso. Hã ra ãjag tóg ù tỹ inh jênêg mũ ên
 ki kagtĩg nỹtĩ. 29 Inh hã vỹ Topê ki kanhró
 nĩ. Ti hã tá sóg kãtêre, ti tỹ inh mỹ: “ha ag
 vênh tĩg,” hen kỹ,” he tóg.

30 Kỹ ag tóg ag tỹ ti se sór mũ ra ti vóg tũ nĩ
 ver. Ti ter ke kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver. 31 Ag
 jãvo ùn e ag tóg ti ki ge mũ sir. Ti to ag tóg:
 “*Cristo* kãtĩg kỹ ti nêji *milagre* hynhan ke
 mũ. Ti tỹ *milagre* hynhan vỹ e nỹtĩ. Êg mỹ
 tóg tỹ *Cristo* nĩ,” he mũ.

Pã'i ag tỹ Jesus se sór

32 Kỹ *Fariseu* ag tóg ag vỹ tag mễg mũ. Kỹ
 ag tóg pã'i ag mré ti senh ke to vémén mũ.
 Kỹ ag tóg porisa ag jênêg mũ, ag tỹ ti se jé.
 33 Hã ra *Jesus* tóg: “ãjag mré sóg nĩ sĩ han ke
 mũ ver,” he mũ. “Tag pãte sóg tĩg ke mũ, isy
 ù tỹ inh jênêg mũ ên ve jé. 34 Ên kã tóg ãjag
 tỹ inh vênh há tĩnh mũ, hã ra ãjag tóg inh
 vênh ke tũ nĩ. Ên tá junjun ke tũ ãjag tóg nĩ,
 isy hên ra tĩg ke mũ ên tá,” he tóg.

35 Kỹ ag tóg jagnê mỹ: “ti hỹn hẽ ra tĩg sór
 mũ?” he mũ. “Êg hỹn hẽ tá ti vênh ke tũ nĩ?
 Ti hỹn hên ri ke mũn ga tỹ *Grécia* ra tĩg sór
 mũ, tá êg mré ke ag kanhrãn jé. 36 Ne to ke
 nê, hỹn, hã vỹ: “ãjag tỹ inh vênh há ra ãjag
 tóg inh vênh ke tũ nĩ, he mũ?” he ag tóg mũ.
Jesus vỹ vỹ ag mỹ e tĩ, hã kỹ ag tóg ti tỹ nén
 tó mũ ki kagtĩg nỹtĩ.

Topê kuprĩg tỹ goj ri ke nĩ

37 Vãhã tóg fénhta tỹ kurã tỹ êgno tá krỹg
 mũ. Kurã mág pẽ vê, hã kỹ ag tóg e tãvĩ nỹtĩ,
Jerusalém tá. Kỹ *Jesus* tóg jê kỹ vênh kar mỹ
 prêr kỹ: “!..ãjag tỹ goj kron sór kỹ inh mỹ
 to vỹ, isy ãjag mỹ goj há ven jé..!” he mũ.
 38 “!..Topê vĩ ki tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mê: !..ãjag
 tỹ inh ki ge kỹ tóg ãjag kã ki goj ror han ke
 mũ, isy ãjag mỹ goj nĩm ke ti.. !..kỹ goj tag vỹ
 ãjag rĩnrĩr pẽ han ke mo..!” he tóg. 39 Ti tỹ ag
 mỹ Topê kuprĩg tón hã vê, hã to tóg: goj, he
 mũ. Topê kuprĩg tỹ tóg ag jagrên ke mũ, ù
 tỹ ti ki ge mũ ag. Hã ra tóg fénhta ên kã ag
 mỹ ti jênê ja tũ nĩ ver, ti tỹ ver ti ter kar kỹ
 rĩr mãn ja tũ nĩn kỹ, ti tỹ ti panh ra tĩg mãn
 ja tũ nĩn kỹ ver.

Ag tỹ Jesus ki kagtĩg

40 Kỹ *Jesus* vỹ mễg mũ ù ag tóg ti to: “Topê
 vĩ tó tĩ pẽ ên vê,” he mũ. 41 Kỹ ù ag tóg ti
 to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topê tỹ êg mỹ ùn jênêg
 mũ ên vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ gé. Hã ra ù ag tóg:
 “*Cristo* mỹ hỹn ga tỹ *Galilêia* tá kãtĩ mũ vỹ?”
 he mũ. 42 “Topê vĩ rá ki tóg: “*Davi* krê'krê vỹ
 tỹ ti nĩ, *Cristo* ti,” he mũ, “êmã tỹ *Belém* tá ke
 vỹ tỹ ti nĩ, *Davi* jamã ja ên tá,” he tóg, Topê
 vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hã kỹ tóg êg mỹ tỹ *Cristo*
 tũ nĩ,” he ag tóg. 43 Hã kỹ ag tóg vênh kãpãm
 kỹ nỹtĩ, ti tugnĩn. 44 Kỹ ag kã ù ag vỹ ti se sór
 mũ, hã ra ag tóg ti kãgmĩg tũ nĩ, ti kamễg kỹ.

Pã'i ag tỹ Jesus ki ge sór tũ

⁴⁵ Kĩ porisa ag tóg pã'i ag to vỹnvỹn ke mũ. Kĩ ag tóg ag mĩ: “hỹn, ti?” he mũ. ⁴⁶ Kĩ ag tóg: “hã ra tóg vĩ há távĩ han mũ. Vẽnh vĩ tỹ ge mẽ ja tũ ãg nỹtĩ, hã kũ ãg tóg ti kãgmĩ ja tũ nĩ,” he mũ. ⁴⁷ Kĩ pã'i ag tóg: “kũ ãjag mĩ ti vĩ kri fi sór mũ', ti ón mũ ra?” he mũ. ⁴⁸ “Ëg mĩ ti vĩ kri fig mũ'? Vó, kri fig tũ ãg nĩ. ⁴⁹ Û tỹ kri fig mũ ag tóg Topẽ vĩ rá ki kagtĩg nỹtĩ, kũ Topẽ tóg ag mĩ vĩ kónãn ke mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg mũ.

⁵⁰ Hã ra *Nicodemos* vỹ ag mré nĩ gé, ù tỹ kutu tá *Jesus* mré vēmén ja ěn ti. Kĩ tóg ag mĩ: ⁵¹ “Ëg tỹ ti vóg kónãn sór kũ ãg tóg ti ki jēmẽ vén ke mũ,” he mũ. “Ti tỹ nén han ja to jykrén há han jé ãg tóg ke mũ, ãg tỹ kar kũ ti vóg kónãn jé. Topẽ tỹ ãg mĩ vỹjykre nĩm jan hã vẽ,” he tóg.

⁵² Hã ra pã'i ag tóg: “ã hỹn tỹ *Galiléia* tá ke nĩ gé', hã kũ ã tóg ti jy nĩgãn sór mũ',” he mũ. “Topẽ vĩ ki ve há han nĩ, kũ ã tóg venh ke mũ. *Galiléia* tá ke ù vỹ Topẽ vĩ tónh ke tũ pẽ nĩ,” he ag tóg mũ.

8

Jesus tỹ ùn tỹtá kórég fi mỹ vẽn pãte fón

¹ Hã ra *Jesus* tóg pãnónh tỹ *Oliveiras* ra tĩ mũ, tá nũr jé. ² Kurã ke ra tóg *Jerusalém* ra tĩg mãn kũ Topẽ ĩn tá nĩ mãn mũ sir, kũ vẽn kar ag tóg ti vĩ mẽnh kãmũ mũ. Tá nĩ kũ tóg ag kanhrãn mũ. ³ Kũ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag vỹ ùn tỹtá fi pére kãmũ mũ. Fi ve ja ag tóg nĩ, fi tỹ fi mén tũ mré nỹn kũ. Vẽnh kũju kã ag tóg fi fẽg mũ. ⁴ Kũ ag tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*, fi ve ãg, fi tỹ fi mén tũ mré nỹ ti,” he mũ. ⁵ “*Moisés* vỹ ãg mỹ: “ãjag kã mĩ ù fi tỹ fi mén tũ mré nỹn kũ fi tén nĩ, pó tỹ fi pin kũ,” he ja nĩ. Jo ã hỹn hẽ ri ke tĩ?” he ag tóg. ⁶ Ag tỹ ón kũ ti vĩ mẽ sór vẽ, ag tỹ ti vĩ to ti se jé. Hã ra tóg pãnh ke kũ nĩ kũ ga kri rán mũ, ti nĩgé tỹ. Vĩ tũ tóg nĩ.

⁷ Hã ra ag tóg ti tovãnh sór tũ nĩ. Kũ tóg vãhã ag ki ěvãnh kũ ag mỹ: “ãjag kã mĩ ù tỹ Topẽ vĩ mranh ja tũ nĩn kũ ti jé fi pin vén,” he mũ. ⁸ Kũ tóg pãnh ke mãn kũ ga kri rán mãn mũ.

⁹ Kũ ti vĩ tóg ag mỹ e tĩ. Ag kar tóg ag tỹ Topẽ vĩ mranh ja ěn mĩ ěkrég mũ sir, hã kũ ag tóg mũ kãn mũ sir. Ûn sanh há ag vỹ mũ vén mũ, kar kũ vẽn kar ag tóg komẽr hã

mũ kãn mũ. Vãhã *Jesus* vỹ ti pir mỹ nĩ, fi mré. Fi hã vỹ tá jẽ nĩ, ti mré. ¹⁰ Kũ tóg fi ki ěvãnh kũ fi mỹ: “ag hẽ ra kagáv? Ag mỹ ã vóg kónãn tũ?” he mũ. Ag mũ kar kũ tóg fi mỹ ke mũ.

¹¹ Kũ fi tóg: “hỹ,” he mũ. Kũ tóg fi mỹ: “kũ ĩnh hỹn ã vóg kónãn ke tũ nĩ gé,” he mũ. “Hã tĩg, jatun mỹ. Hã ra Topẽ vĩ mranh mãn sór tũg nĩ,” he tóg. Ûn tỹtá kórég ěn fi vóg kónãn sór ja tũ ti nĩ, *Jesus* ti.

Jesus tỹ jẽngrẽ ri ke nĩ

¹² Kũ *Jesus* tóg Topẽ ĩn krẽm nĩ kũ vẽn kar kanhrãn mãn mũ. “Jẽngrẽ ri ke ĩnh nĩ,” he tóg. “ãjag tỹ ĩnh mré mũn kũ ãjag tóg kutu mĩ mũ tũ nĩgtĩ. Jẽngrẽ mĩ ãjag tóg mũgtĩ, kurã mĩ. ãjag tỹ vỹjykre tãg han ke to ken hã vẽ,” he tóg.

¹³ Hã ra *Fariseu* ag tóg ti vĩ kafãn mũ, kũ ag tóg: “vẽn kãmén ã tóg mũ ha. Ëg tỹ vẽn kãmén kũ ãg tóg ón kũ vĩ tĩ,” he mũ. ¹⁴ Hã ra tóg ag mỹ: “hỹ, vẽn kãmén ĩnh tĩ, hã ra sóg ki hã tó tĩ,” he mũ. “Isỹ hẽ tá kãtĩ mũ ěn ki kanhró ĩnh nĩ, isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ti ke gé. Hã ra ãjag tóg ĩnh ki kagtĩg nỹtĩ. Ęprã ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. ¹⁵ Kãnhmar ãjag tóg ù to: “jykre kórég ti nĩ,” he tĩ. ãjag jãvo sóg vẽn kar jykre to nén ù tó tũ nĩ ver. ¹⁶ Isỹ hã ra ù jykre to nén ù tó sór kũ sóg tó há han ke mũ vẽ. ĩnh pijé ĩnh pir mỹ nén ù to jykrén tĩ'. Û tỹ ĩnh jẽnẽg mũ vỹ ĩnh mré nén ù kar to jykrén tĩ. ¹⁷ Kũ tóg ùn régre ag tỹ vẽn vĩ pir han kũ ãjag mỹ tỹ ki hã ke nĩ. Hã kũ tóg rán kũ nĩ, Topẽ vĩ tỹ rán kũ nĩ ki. ¹⁸ Hã kũ sóg vẽn kãmén mũ. Hã ra ĩnh panh tóg ĩnh jẽnẽ, kũ ti hã tóg ĩnh kãmén mũ gé. Régre ãg nỹtĩ, he tóg.

¹⁹ Kũ ag tóg: “hỹn, ã panh ti?” he mũ. Kũ tóg: “ãjag pijé ĩnh ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. “Hã kũ ãjag tóg ĩnh panh ki kagtĩg nỹtĩ gé. ãjag tỹ ĩnh ki kanhró nỹtĩ ra ãjag tóg ĩnh panh ki kanhró nỹtĩnh ke mũ gé vẽ vẽ,” he tóg.

²⁰ Ti tỹ ag mỹ vẽn kãmén hã vẽ. Topẽ ĩn krẽm nĩ kũ tóg ag mỹ vẽn kãmén mũ, jãnkamy vin jafã rã hã nĩ kũ. Kũ pã'i ag tóg ti se sór mũ, hã ra ag tóg ti kãgmĩg tũ nĩ, ag tỹ ti kamẽg kũ. Ti ter ke kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver, hã kũ ag tóg ti tỹ hẽ ri ke tũ nĩ ver.

Jesus tỹ hên ra tĩg ke

²¹ Kĩ tóg ag mỹ: “tĩg jé sóg ke mũ, kĩ ãjag tóg inh ve sór ke mũ, hã ra ãjag tóg inh venh ke tũ nĩ,” he mũ. “Inh vég tũ ki ãjag tóg kãgter ke mũ, kĩ ãjag tỹ Topê vĩ mranh ja ên vĩ ãjag kã kã nĩnh mũ. ãjag pijé isỹ hên ra tĩg ke mũ ên ki kanhró nỹtĩ’. Tá jun ke tũ ãjag nĩ gé,” he tóg. ²² Kĩ ag tóg jagnê mỹ: “ti mỹ vêsén sór tũ nĩ vĩ, hã kĩ tóg: “ãjag pijé isỹ hên ra tĩg ke mũ ên tá jun ke mũ’,” he mũ?” he ag tóg. ²³ Hã ra tóg: “êprã ke vĩ tỹ ãjag nỹtĩ. ãjag jãvo sóg tỹ kanhkã tá ke nĩ. Ga tag ki ke vĩ tỹ ãjag nỹtĩ, jãvo inh pijé tỹ ga tag ki ke nĩ,” he mũ. ²⁴ “Hã kĩ sóg ãjag mỹ: kãgter jé ãjag tóg ke mũ, kĩ ãjag tỹ Topê vĩ mranh ja ên vĩ ãjag kã kã nĩnh mũ, he ja nĩ. Ha vé, ãjag tỹ inh ki ge sór tũ nĩnh kĩ tóg ãjag kã kã nĩnh mũ, ãjag tỹ Topê vĩ mranh ja ên ti. Ủ ên vĩ tỹ inh nĩ, he ja inh nĩ ãjag mỹ. Kĩ: hỹ, hem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁵ Kĩ ag tóg ti mỹ: “tỹ ã ù nĩ?” he mũ. Kĩ tóg: “vãsỹ sóg ãjag mỹ tó huri, isỹ ãjag mré vémén vén kĩ,” he mũ. “ãjag mỹ sóg vênh kãmén tĩgtĩ. ²⁶ Hã ra sóg ãjag mỹ tó kãn ja tũ nĩ ver. Sỹ ãjag mỹ vĩ kónãn ke vĩ kã nĩ gé ver. Hã ra sóg ù tỹ inh jênêg mũ ên vĩ hã tó tĩ, ti tỹ inh mỹ tó ja kar ên ti. Ki hã tóg tó tĩ, he tóg. ²⁷ Hã ra tóg ag tỹ to jykrén tũ tĩgtĩ, ti tỹ ag mỹ ti panh tó mũ ra.

²⁸ Kĩ tóg ag mỹ tó mãn mũ. “ãjag tỹ ka to isa kĩ, ên kã ãjag tóg inh ki kanhrãn ke mũ,” he tóg. “Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ. Kurã ên kã ãjag tóg inh ki kanhró nỹtĩnh ke mũ, isỹ tỹ ù ên nĩ ti. Inh pijé vêsóg ki nén ù to jykrén tĩ’. Inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ên hã tó sóg tĩ. ²⁹ Kĩ ù tỹ inh jênêg mũ vĩ inh mré nĩ nĩ. Ti mỹ nén há nĩ ên hã han sóg tĩ, hã kĩ tóg inh mré nĩ nĩ,” he tóg. ³⁰ Ag tỹ ti vĩ tag mẽ kĩ ùn e ag vĩ ti ki ge mũ, kurã ên kã.

Jesus tỹ êg tar han ke

³¹ Kĩ *Jesus* tóg ù tỹ ti ki ge kĩ nỹtĩ ag mỹ: “inh vĩ tovãnh tũg nĩ, kĩ ãjag tóg tỹ inh mré ke pẽ nỹtĩ,” he mũ. ³² “Kĩ ãjag tóg Topê vĩ pẽ ki kanhró nỹtĩnh mũ. Topê vĩ pẽ ki kanhró tugrĩn ãjag tóg *patrão* kórég ve mãn ke tũ nĩ,” he tóg.

³³ Kĩ ag tóg ti mỹ: “*Abraão* krê'krê vĩ tỹ êg nỹtĩ,” he mũ. “Êg pijé tỹ ù *camarada* nỹtĩ’, ùri, vãsỹ ke gé. Ne to ke nẽ, hã vĩ: *patrão*

kórég ve mãn ke tũ ãjag nĩ, he mũ tag ti?” he ag tóg.

³⁴ Hã ra tóg: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “ãjag tỹ Topê vĩ mranh kĩ ãjag tóg tỹ ti vĩ mranh jafã nỹtĩ, kĩ tóg êg tỹ *patrão* kórég vég mũ ri ke nĩ. ³⁵ Ti *camarada* ag pijé ti ìn krêm êmã nỹtĩgtĩ’. Ti kósin hã vĩ ti ìn krêm nĩgtĩ jãvo. ³⁶ Kĩ Topê kósin tỹ ãjag tỹ Topê krê han kĩ ãjag tóg, *patrão* kórég ve mãn ke tũ nĩ ha. ³⁷ *Abraão* krê vĩ tỹ ãjag nỹtĩ. Ki kanhró inh nĩ. Hã ra ãjag tóg isén sór mũ, ãjag tỹ inh vĩ to há tũ nỹtĩnh kĩ. ³⁸ Inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ên hã tó sóg tĩ. Kĩ ãjag tóg ãjag panh tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ên hã tó tĩ gé,” he tóg.

³⁹ Kĩ ag tóg ti mỹ: “hỹ, *Abraão* vĩ tỹ êg panh nĩ,” he mũ.

Kĩ *Jesus* tóg: “ãjag tỹ tỹ *Abraão* krê nỹtĩnh kĩ ti jykre han nĩ ge,” he mũ. ⁴⁰ “Hã ra ãjag tóg isén sór mũ. ãjag mỹ sóg Topê vĩ pẽ tó ja nĩ, Topê tỹ inh mỹ nén tó mũ ên ti, hã ra ãjag tóg isén sór mũ. *Abraão* vĩ tag han ja tũ nĩ. ⁴¹ Vyrmỹ ãjag panh tũ hã han ãjag tóg tĩ,” he tóg.

Kĩ ag tóg: “panh êg nỹtĩ, hã vĩ: Topê, he mũ. Êg pijé panh tũ nỹtĩ’,” he mũ.

⁴² Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “Topê tỹ tỹ ãjag panh nĩ ra ãjag tóg iso há nỹtĩnh mũ vê,” he mũ. “Inh panh tá sóg kãtére, hã kĩ sóg ãjag mré nĩ nĩ. Inh pijé vêsóg ki to jykrén kĩ kãtére mũ’. Ti hã vĩ inh jênê. ⁴³ Hã ra ãjag tóg inh vĩ ki kagtĩg nỹtĩ. Mẽ sór tũ ãjag nỹtĩ, hã kĩ ãjag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. ⁴⁴ Japo krê vĩ tỹ ãjag nỹtĩ, kĩ ãjag tóg ti tỹ nén tó mũ ên hã han ti. Topê tỹ êprã ke ag hynhan ên kã tóg ag kãgtén sór tĩgtĩ, Japo ti. Vãsỹ ti jykre vê, kĩ tóg ùri tỹ ti jykre nĩ gé ver. Ti pijé ki hã tó tĩ’. Ki hã tó to ti kórég pẽ nĩ, Japo ti. Vênh ó vĩ tỹ ti tũ pẽ nĩ. Ti hã vĩ tỹ ùn ón tĩ ag jóg kar nĩ. ⁴⁵ Ti jãvo sóg ki hã tó tĩ. Hã ra ãjag tóg inh vĩ kri fi sór tũ nĩgtĩ. ⁴⁶ Inh hỹn ne ki Topê vĩ mranh? Ha inh mỹ tó. Mranh ja tũ sóg nĩ. Hã ra sóg ãjag mỹ Topê vĩ pẽ tó tĩ. ãjag hẽ ri ken kĩ inh vĩ kri fi sór tũ nĩ? ⁴⁷ Topê krê ag vĩ Topê vĩ mẽg tĩ. Jãvo ãjag tóg inh vĩ jêmẽ sór tũ nĩ’. Hã kĩ ãjag pijé tỹ Topê krê nỹtĩ’,” he tóg.

Jesus tỹ Abraão kãfór nĩ

48 *Kỹ Judeu* ag tóg ti mý: “*Samaria* tá ke ag ri ke ã tóg Topê ví ki kagtīg nĩ, kỹ ã jagrê kórég nĩ gé,” he mũ.

49 Hã ra tóg: “inh pijé jagrê kórég nĩ,” he mũ. “Inh panh to sóg: ùn mág vỹ tỹ ti nĩ, he tĩ. Hã ra ã jag tóg iso é he tĩ. 50 Inh pijé vēsỹ ùn mág han sór mũ. Û tỹ isỹ ùn mág han ke mũ vỹ nĩ nĩ, ên vỹ vênh kar jykre tugnỹm ke mũ. 51 Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ã jag tỹ inh ví kri fi kỹ ã jag kãgter ke tũ pẽ nĩ,” he tóg.

52 *Kỹ Judeu* ag tóg ti mý: “jagrê kórég ã nĩ,” he mũ. “Vãhã tóg ve há tĩ, ã jagrê kórég ti. *Abraão* vỹ ter, kỹ Topê ví tó tĩ ag kar vỹ kãgter. Hã ra ã tóg ón kỹ: “ã jag tỹ inh ví kri fi kỹ ã jag kãgter ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. 53 ã mý vēsỹ êg jógjóg ve tỹ *Abraão* kãfór han sór mũ, ã tỹ êg mý: kãgter ke tũ ã jag nĩ, hen kỹ? Ter ja ti nĩ, *Abraão* ti, kỹ Topê ví tó tĩ ag kar vỹ kãgter kãn gé. Vēsỹ ùn mág han ve ã tóg nĩ,” he ag tóg, *Jesus* mý.

54 *Kỹ* tóg ag mý: “isỹ vēsỹ ùn mág han kỹ sóg ón kỹ ke mũ vỹ,” he mũ. “Hã ra inh panh hã vỹ isỹ ùn mág han ke mũ, ã jag tỹ ù to: êg jóg mág, he mũ ên ti. 55 Hã ra ã jag tóg ti ki kagtīg nỹtĩ, ã jag jãvo sóg ti ki kanhró nĩ. Isỹ ã jag mý: ti ki kagtīg inh nĩ, hen kỹ sóg ã jag ón tag ri ke han mũ vỹ. Hã ra sóg ti ki kanhró nĩ, kỹ sóg ti ví ki króm tĩ gé. 56 ã jag jógjóg ve tỹ *Abraão* vỹ inh kurã ve sór ja nĩgtĩ, kỹ tóg kejẽn vé, kỹ tóg ti mý sér pẽ tĩ, ti tỹ inh kurã ven kỹ,” he tóg.

57 *Kỹ Judeu* ag tóg ti mý: “50 (ke) anos han tũ ã nĩ ver,” he mũ. “Hã ra ã tóg: *Abraão* ve inh, he mũ. Vĩ vênh mý han ã tóg,” he ag tóg.

58 Hã ra tóg: “ki hã sóg tó mũ, ha mẽ,” he mũ. “*Abraão* mur tũ ra sóg nĩ nĩ,” he tóg. 59 *Kỹ* ag tóg jũgũ mũ, ti tỹ veso: “Topê vỹ tỹ inh nĩ,” hen kỹ. Hã kỹ ag tóg pó mãn kỹ ti pin sór mũ. Hã ra *Jesus* tóg Topê ãn kã tá kãkutẽ kỹ tĩ mũ sir, vênh péju jé.

9

Jesus tỹ ùn kyvó tỹ há' he

1 Kejẽn *Jesus* tóg tũg kỹ ùn kyvó vég mũ. Ti mur mũn kã tóg kyvó nĩ. 2 *Kỹ* ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré ti vég mũ gé. *Kỹ* ag tóg ti mý: “ti han mũ fag hỹn Topê ví mranh', ha kỹ tóg kyvó nĩ'. Tĩ tỹ vēsóg ki Topê ví mranh kỹn mý kyvó nĩ vó?” he mũ. 3 *Kỹ Jesus* tóg: “ti tỹ

Topê ví mranh to ke pijé',” he mũ. “Ti han mũ fag tỹ Topê ví mranh to ke pijé'. Topê tỹ vênh kar mý ti tỹ nén han sór mũ ên ven sór vỹ, ti ki. 4 Isỹ ù tỹ inh jênêg mũ ên tỹ inh mý nén tó mũ ên han sór vỹ. Ver tóg inh mý kurã nĩ, sỹ rãnrãj jé. Kãnhmar tóg kuty nỹnh mũ, kỹ ù tóg rãnrãj mãn ke tũ nĩ, iser ke kurã ên kã,” he tóg. 5 “Ver sóg ã jag mré tĩnh mũ, kỹ sóg ã jag mý jêngrê ri ke nĩ ver,” he tóg. 6 Tag tó kar kỹ tóg ga kri sug mũ, kỹ tóg óré sĩ han mũ. Óré ên tỹ tóg ùn kyvó kanê to tĩn mũ. 7 *Kỹ* tóg ti mý: “ha tĩg, goj tỹ *Siloé* ki vênh kype jé,” he mũ. Goj tỹ *Siloé* to ke hã vỹ: “ù tỹ inh jênê ja,” he mũ, êg ví ki. *Kỹ* tóg tĩ mũ, ùn kyvó ti. *Kỹ* tóg tá kãtĩg kỹ vãhã êvãnh há nĩ sir.

8 Ti tỹ vãhã êvãnh há nĩn kỹ tóg ti rã hã nỹtĩ kar ag mý e tĩ. Vênh kar vỹ ti ki kanhró nỹtĩ. *Kỹ* ag tóg: “ù tỹ êg mý: inh mý nén ù nĩm, he nĩgtĩ ên hã tũ mý?” he mũ. 9 *Kỹ* ag kã mĩ ù tóg: “ti hã vỹ,” he mũ. Hã ra ù ag tóg: “tỹ tóg ti hã ve nĩ, hã ra tóg êg mý tỹ tĩ hã tũ nĩ gé,” he mũ. Hã ra tóg veso: “inh hã vỹ,” he mũ. 10 *Kỹ* ag tóg ti mý: “kỹ ã hẽ ri ké, ã tỹ êvãnh há' he jé?” he mũ. 11 *Kỹ* tóg ag mý: “ag tỹ ù to: *Jesus*, he mũ ên vỹ óré han, kỹ tóg inh kanê to tĩn, kỹ tóg inh mý: “goj tỹ *Siloé* ra vênh kupenh tĩg,” hé. *Kỹ* sóg vyr. *Kỹ* sóg êvãnh há' he mũ sir,” he tóg. 12 *Kỹ* ag tóg ti mý: “hỹn, ti?” he mũ. Hã ra tóg ag mý: “ha?” he mũ.

Pã'i ag tỹ ùn kyvó ja ki jêmê

13 *Kỹ* ag tóg pã'i ag mý ti pére mũ mũ.

14 Hã ra tóg tỹ vênhkãn ke kurã nĩ. Ên kã *Jesus* tóg óré han kỹ ti tỹ há' hé. 15 *Kỹ* pã'i ag tóg ti mý: “ã hẽ ri ké, ã tỹ êvãnh há' he jé?” he mũ gé. *Kỹ* tóg: “óré tỹ tóg inh kanê to tĩn, kỹ sóg vênh kupenh vyr, kỹ sóg êvãnh há' he mũ sir,” he mũ.

16 Hã ra pã'i ag kã mĩ ù ag tóg *Jesus* to: “Topê pijé ti jênê',” he mũ. “Vênhkãn ke kurã ki tóg vênhkãn vãnh nĩgtĩ, kỹ tóg kórég nĩ,” he ag tóg mũ. Hã ra ù ag tóg ti to: “hã ra tóg nén ù há tãvĩ han,” he mũ gé. “Ti kórég nĩ ran hỹn tag han ki kagtīg nĩnh mũ vỹ,” he ag tóg, pã'i ù ag. Hã kỹ ag vênh kãpãm kỹ nỹtĩ. 17 *Kỹ* ag tóg ùn kyvó ja ên ki jêmê mãn mũ. “Ti mý tỹ ùn há nĩ', ùn kórég mý vó?” he ag tóg mũ. “ã tỹ tóg há' hé mýr,” he ag tóg.

Kỹ tóg: “inh mỹ tóg tỹ Topê vĩ tó tĩ pẽ nĩ,” he mũ.

¹⁸ Hã ra ag tóg ti vĩ kri fi sór tũ nĩ. “Ti mỹ kyvó ja nĩ vỹ?” he ag tóg mũ. Kỹ ag tóg ti han mũ fag jé ke mũ. ¹⁹ Kỹ ag tóg fag mỹ: “ãjag kósin hã mỹ?” he mũ. “Ti mỹ ti mur mũ kã kyvó ja nĩ? Kỹn hỹn hẽ ri ké, ti tỹ ùri êvãnh há nĩ jé?” he ag tóg mũ.

²⁰ Kỹ fag tóg: “hỹ, êg kósin hã vễ,” he mũ. “Ti mur mũ kã tóg kyvó ja nĩ. ²¹ Hã ra tóg ùri êvãnh há nĩ. Hẽ ri ken kỹ? Ha? Û nỹ ti han? Ti ki jẽmẽm nĩ. Sanh há ti nĩ ha. Ajag mỹ ti tónh mũ,” he fag tóg.

²² Hã ra fag tóg pã'i ag kamẽg mũ, hã kỹ fag tóg: “ti ki jẽmẽm nĩ,” he mũ. Pã'i ag tóg *Jesus* to: “ãjag kã mũ ù tỹ ti to: *Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, hen kỹ êg ti kutẽm ke mũ, ti tỹ tỹ êg mré ke tũ nĩ jé, ti tỹ êg mré vẽnhmãn tũ nĩ jé, êg vẽnh kanhrãn jafã krẽm,” he ja nĩgtĩ. ²³ Hã kỹ ùn kyvó ja ên han mũ fag vỹ *Jesus* to nén ù tó sór tũ nĩ.

²⁴ Kỹ ag tóg ùn kyvó ja ên jé ke mãn mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ker ón hẽ', Topê vỹ ã vĩ mẽg mũ,” he mũ. “Û tỹ ã tỹ há' he mũ ên vỹ kórég nĩ. Topê vĩ mranh ti tĩ,” he ag tóg mũ ti mỹ. ²⁵ Kỹ tóg: “mẽ', ti mỹ Topê vĩ mranh tĩ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ,” he mũ. “Nén ù pir hã ki kanhró sóg nĩ. Kyvó inh vễ vễ, hã ra sóg êvãnh há nĩ ha,” he tóg mũ.

²⁶ Kỹ ag tóg ti mỹ: “ti hẽ ri ké, ti tỹ ã tỹ há' he jé?” he mãn mũ. ²⁷ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag mỹ inh hur tó, hã ra ãjag tóg mẽ sór tũ nĩ,” he mũ. “ãjag tỹ ne jé jẽmẽ mãn sór nẽ? Ajag mỹ ti mré mũ sór mũ gé?” he tóg.

²⁸ Kỹ ag tóg ti nyg mũ. “ã hã vỹ tỹ ti mré ke nĩ. Jãvo êg tóg tỹ *Moisés* mré ke nỹtĩ,” he ag tóg, pã'i ag. ²⁹ “Topê vỹ *Moisés* mré vẽnén ja nĩgtĩ, tag ki kanhró êg tóg nỹtĩ. Hã ra êg pijé ên ki kanhró nỹtĩ'. Tĩ hỹn tỹ hẽ tá ke nĩ?” he ag tóg, *Jesus* to.

³⁰ Kỹ ùn kyvó ja ên tóg ag mỹ: “mẽ',” he mãn mũ. “ãjag mỹ ti ki kagtĩg nỹtĩ, ti tỹ tỹ hẽ tá ke nĩn ki? Isỹ tóg há' hé mỹr, inh kanẽ tỹ. ³¹ Hã ra Topê tóg êg vĩ mẽg tũ nĩgtĩ, êg tỹ tỹ ti vĩ mranh tĩ nỹtĩn kỹ. Û tỹ Topê kamẽg mũ ên vĩ hã mẽg ti tĩ. Û tỹ ti vĩ ki króm mũ ên vĩ hã mẽg ti tĩ, Topê ti. ³² Inh mur mũ kã inh kyvó nĩ ja nĩ. Û tỹ ge tỹ há' he mũ tag ve ja tũ inh nĩ ver. Hã ra tóg isỹ há' hé. ³³ Ti

tỹ Topê tá kãtĩ tũ nĩ ra tóg nén ù há han ki kagtĩg nĩnh mũ vễ,” he tóg, pã'i ag mỹ.

³⁴ Kỹ ag tóg ti to jũ mũ. “Topê vĩ mranh kỹ ã tóg mur, hã ra ã tóg êg kanhrãn sór mũ,” he ag tóg. Kỹ ag tóg ti kutẽm mũ, vẽnh kanhrãn jafã krẽm.

Jesus tỹ ùn kyvó ja ên mré vẽnén

³⁵ Hã ra *Jesus* tóg mẽg mũ, ag tỹ ti kutẽm ja ti. Kỹ tóg ti venh tĩ mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ êprã ke fi kósin ên ki rã sór tũ?” he mũ. ³⁶ Kỹ tóg: “kỹ ùn nẽ ge? Sỹ ti ki rã sór vễ,” he mũ.

³⁷ Kỹ tóg ti mỹ: “ti ve ã huri,” he mũ. “Û tỹ ã mré vẽnén jẽ mũ hã vỹ tỹ ti nĩ, inh hã vỹ tỹ ti nĩ,” he tóg.

³⁸ Kỹ ùn kyvó ja tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “ã ki rã kỹ inh jẽ nĩ,” he tóg. Kỹ tóg ti krẽm mũg ke kỹ ti mỹ: “Topê kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ.

³⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “ga tag ki sóg jun, sỹ vẽnh kar jykre tugnỹm jé,” he mũ. “Ûn kyvó ag tỹ êvãnh há han jé sóg ke mũ. Ag tỹ iso jykrén há han ke to ken hã vễ. Kỹ sóg ù tỹ ve há han mũ ag kyvó han ke mũ gé. Ag tỹ iso jykrén há han ki kagtĩg to ken hã vễ,” he tóg.

⁴⁰ Hã ra pã'i ù ag tóg ti vĩ mẽg mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ êg to ke mỹ? Kỹ êg mỹ kyvó nỹtĩ gé?” he mũ.

⁴¹ Kỹ *Jesus* tóg: “Hỹ,” he mũ. “ãjag tỹ: kyvó êg nỹtĩ, ki kagtĩg êg nỹtĩ, hen kỹ Topê tóg ãjag to jũnh ke tũ nĩ vễ. Hã ra ãjag tóg: êvãnh há êg nỹtĩ, ki kanhró êg nỹtĩ, he tĩ. Hã kỹ Topê tóg ãjag to jũnh ke mũ. Vẽnh pãte fón ke tũ ti nĩ, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja ti,” he tóg.

10

Vẽnh mẽg tỹ carneiro kãme

¹ Kỹ *Jesus* tóg: “ha mẽ,” he mũ. “Êg tỹ êg mẽg tỹ *carneiro* jy ró han kỹ êg tóg, ti jãnkã ra rã tĩ. Jãvo ù tóg kejẽn, ró to tãpny kỹ pãte rã sór tĩ, ti tỹ *carneiro* péju sór kỹ. ² Ti jãvo ù tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ vỹ jãnkã ra rã mũ. ³ Jãnkã ki rĩr tĩ ên vỹ ti mỹ ró nón tĩ, jãnkã ti. Kỹ tóg *carneiro* jygi tó kãn mũ sir. Ti vĩ ki kanhró fag nỹtĩ. ⁴ Kỹ tóg fag jo tĩ mũ, re ra. Kỹ tóg ti mẽg fag jé prẽr kãn mũ sir, kỹ fag tóg ti nón mũ mũ, fag tỹ ti ki kanhró nỹtĩn kỹ. ⁵ Fag pijé ù nón mũnh ke mũ', fag tỹ ùn ki kagtĩg

nón. Û jo fag vënh pigjunh ke mû, fag tỹ ùn ki kagtĩg ên jo. Fag pijé ti ví ki kanhró nỹtĩ'," he tóg. ⁶ *Jesus* tỹ ag mỹ vënh mēg kāmén há vë. Ti mỹ êg tóg vënh mēg tỹ *carneiro* ri ke nỹtĩ, êg tỹ ti nón mûn kỹ. Há ra tóg pã'i ag tỹ ti ví to jykrén tũ tĩ.

Vënh mēg kãme ù

⁷ Há ra *Jesus* tóg ag mỹ: "ki há sóg tó mû," he măn mû. "*Carneiro* jy ró jãnkã ri ke inh nĩ," he tóg. ⁸ "Û tỹ inh jo kãmũ mû ag vỹ tỹ *carneiro* pigju(g) tĩ ag nỹtĩ ja nĩgtĩ, tỹ ag ùn jũ (ka)mē ag nỹtĩ ja nĩgtĩ. Há ra *carneiro* fag vỹ ag ví mē ja tũ nĩgtĩ. ⁹ Inh há vỹ fag mỹ jãnkã ri ke nĩ. Û tỹ inh ki rã mû vỹ kren ke mû, kỹ tóg ti tỹ jãnkã ra rã ri ke nĩ. Kã ra tóg rã tĩ. Kar kỹ tóg tá kãkutē tĩ gé, ti tỹ vëjēn há ve je. ¹⁰ Vënh mēg tỹ *carneiro* pigju(g) tĩ ên vỹ *carneiro* pigju há jé kãtĩ tĩ, fag kãgtén jé, fag kókén jé. Ti jãvo sóg fag ki rĩr há han há jé kãtĩg, fag tỹ jagtar tũ nĩ jé, fag mỹ sér tĩ jé," he tóg.

¹¹ "Û tỹ *carneiro* ki rĩr há han tĩ ri ke inh nĩ gé. Ti há vỹ ti mēg jagfy ter ke mû, fag krenkren jé. ¹² Kỹ ù *camarada* vỹ tag ri ke tũ nĩgtĩ. Mĩg kamēg jé tóg ke mû. Ti tỹ mĩg ve kỹ tóg vënhvãg tĩg ke mû, ti *patrão* mēg tovãnh kỹ. Kỹ mĩg vỹ fag kugmĩnh ke mû. Kỹ fag tóg vënh kãpugpóv ke mû gé, mĩg tugrĩn. Ti *camarada* mēg pijé', ti *patrão* mēg vë, há kỹ tóg fag jy nĩgãn há han tũ nĩ. ¹³ Mĩg ve kỹ tóg vënh vãg tĩ mû. Jãnkamy há to tóg rãnrãj jē nĩ, há kỹ tóg mĩg kamēg mû. ¹⁴ Ti jãvo sóg *carneiro* ki rĩr há han tĩ. Inh mēg ki kanhró sóg nĩ, kỹ fag tóg inh ki kanhró nỹtĩ gé. ¹⁵ Ri ke ti nĩ gé, inh panh mré. Inh ki kanhró tóg nĩ, kỹ sóg ti ki kanhró nĩ gé. Kỹ sóg inh mēg jagfy ter ke mû.

¹⁶ Inh mēg ù vỹ nỹtĩgtĩ gé ver, inh mēg tỹ hē tá ke fag. Ājag *povo* kã mĩ ke pijé'. Ên jé prēr jé sóg ke mû gé, kỹ fag tóg inh mré kãmũnh ke mû gé. Inh ví mē jé fag ke mû gé. Kỹ fag tóg tỹ tag ki inh mēg fag mré ke nỹtĩnh mû. Kỹ sóg fag kar jy ró pir han ke mû, inh pir mỹ sóg fag ki rĩr ke mû," he tóg.

¹⁷ "Inh panh vỹ iso há nĩ, isỹ inh mēg jagfy ter ken kỹ, kar kỹ sóg rĩr măn ke mû. ¹⁸ Iser sór tũ nĩ ra ù pijé isén ke mû vë'. Há ra sóg fag jagfy ter sór mû. Iser sór kỹ sóg ter ke mû. Inh rĩr măn sór kỹ sóg rĩr măn ke

mû gé. Inh panh tỹ inh mỹ nén tó mûn há vë," he tóg.

¹⁹ *Judeu* ag tỹ ti ví tag mē kỹ ag tóg vënh kãpãm kỹ nỹtĩ măn mû gé. ²⁰ Ûn e tóg ti to: "jagrē kórég ti nĩ, krĩ vënh mỹ ti nĩ, ti ví mē sór tũg nĩ," he mû. ²¹ Há ra ù ag tóg: " ù pijé ti jagrē kórég há ra vënh ví há tó tĩ'," he mû. "Ûn kyvó tỹ há' he ki kagtĩg tóg nĩ gé, ùn jagrē kórég ti," he ag tóg mû, ù tỹ *Jesus* to há nỹtĩ ag.

Judeu ag tỹ *Jesus* tén măn sór

²² Kejēn tóg *Judeu* ag tỹ fénhta há' ù tá krỹg mû. Vãsỹ ù tỹ *Judeu* ag kato vãsãnsãn mû ag vỹ Topē ĩn kókén ja nĩgtĩ, há ra *Judeu* ag tóg kejēn ti ĩn han măn. Ag tỹ ĩn han măn to fénhta há vë sir. Prỹg kar ki ag tóg kusa kã han tĩ. ²³ Há ra *Jesus* tóg venh tĩg ja nĩ, kỹ tóg Topē ĩn mĩ pasa tĩ nĩ, *Salomão* tỹ jãnkã han ja ên tá. ²⁴ Kỹ *Judeu* ag tóg ti venh kãmũ mû, ag tỹ ón kỹ ti ki jēmē jé. "Ā hē ri ke kã êg mỹ vënh kãmén há han ke mû'?" he ag tóg mû. "Ā mỹ tỹ *Cristo* nĩ? Topē tỹ êg mỹ ùn jēnēnh ke mû ên mỹ tỹ ã nĩ'?" he ag tóg mû, ón kỹ.

²⁵ Há ra *Jesus* tóg ag mỹ: "ãjag mỹ sóg hur tó, há ra ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ," he mû. "*Milagre* hynhan sóg tĩ gé, inh panh tỹ inh mỹ nén tó ja ên. Ên ve kỹ ãjag tóg inh ki kanhró nỹtĩnh mû vë. ²⁶ Há ra ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ. Ājag pijé inh mēg tỹ *carneiro* ri ke nỹtĩ', há kỹ ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ. ²⁷ Inh mēg fag vỹ inh ví mēg tĩ, fag ki kanhró sóg nĩ, há kỹ fag tóg inh mré mũgtĩ. ²⁸ Fag jagfy sóg ter ke mû, kỹ fag tóg kãgter ke tũ nĩ. Mĩg vỹ fag kugmĩnh ke tũ pē nĩ gé, isỹ fag jy nĩgãn kỹ. ²⁹ Inh panh tỹ inh mỹ ùn vin mû fag há vë, inh mēg fag. Vënh kar kãfór ti nĩ. Kỹ ù pijé ti tũ ag pigju tĩ', ti tỹ tỹ vënh kar kri ke nĩn kỹ. ³⁰ Inh panh mré sóg tỹ ùn pir nĩ," he tóg.

³¹ Ag tỹ ti ví tag mē kỹ ag tóg pó tỹ hēn ri ke mãg mû sir, pã'i ag, ag tỹ tỹ ti pin kỹ ti tén jé.

³² Há ra *Jesus* tóg ag mỹ: "nén ù há há hynhan ja inh nĩ," he mû. "Inh panh tỹ inh mỹ: "tag han ra," he mû ên há han inh tĩ. Sỹ nén han ja tỹ hē nỹ hỹn ãjag mỹ kórég nĩ', há kỹ ãjag tóg isén sór mû'?" he tóg.

³³ Há ra ag tóg ti mỹ: "êg pijé nén ù há to ã tén sór mû'," he mû. "Ēprã ke vỹ tỹ ã nĩ,

ĕg mré ke vỹ tỹ ã nĩ, hã ra ã tóg vĕso: “Topĕ kósın vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ. ã tỹ Topĕ to vĩ kónãn hã vĕ. Tag to ĕg tóg ã tén ke mũ, pó tỹ ã pin kỹ,” he ag tóg mũ.

³⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “Topĕ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki tóg ĕprã ke ag to: “Topĕ ri ke ag nỹtĩ,” he tĩ. ³⁵ Kỹ tóg ũ tỹ ti vĩ mĕg mũ ĕn ag mỹ: “Topĕ ri ke ãjag nỹtĩ,” he ja nĩ, Topĕ ti. Hã ra tóg ón tũ nĩgtĩ. ³⁶ Hã kỹ tóg vĕnh mỹ tũ nĩ gé, sỹ ãjag mỹ: Topĕ kósın vỹ tỹ inh nĩ, hen kỹ. Inh panh vỹ inh kuprĕg, kỹ tóg inh jĕnĕ gé, isỹ ãjag ki jun jé. Topĕ to vĩ kónãn pijé’. ³⁷ Isỹ inh panh vĩ ki króm tũ nĩ ra tóg há nĩnh mũ vĕ, ãjag tỹ inh vĩ kri fi sór tũ nỹtĩ ti. ³⁸ Hã ra sóg ti vĩ ki króm tĩ. Kỹ inh vĩ tỹ ãjag mỹ kórĕg nĩn kỹ isỹ *milagre* hynhan mũ ĕn vem nĩ. Hã ki tóg ve há tĩ, isỹ inh panh ri ke nĩ ti, kỹ tóg inh ri ke nĩ gé,” he tóg.

³⁹ Kỹ ag tóg ti vĩ to ti se sór mãn mũ sir, hã ra tóg kren mãn mũ gé.

⁴⁰ Kỹ tóg vĕnh péju kỹ tĩ mũ, goj tỹ *Jordão* mãra. *João* vỹ ĕn tá vĕnh kar kygpĕg jĕ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag kygpe vén kỹ. ĕn ra tóg tĩ mũ sir, kỹ tóg tá nĩ nĩ, ti mré mũ tĩ ag mré. ⁴¹ Kỹ ũ tỹ hĕn ri ke ag vỹ tá ti venh kãmũ mũ. Ti to ag tóg jagnĕ mỹ: “ha vé, *João* vỹ *milagre* han ja tũ nĩ,” he mũ. “Hã ra tóg *Jesus* kãmĕn. Tó há han ja tóg nĩ. Ki hã tóg tó ja nĩ,” he ag tóg. ⁴² Kỹ tá ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg ti ki ge mũ sir.

11

Lázaro ter

¹ Kejĕn ũ tỹ *Jesus* to há ũ tóg kaga nỹ nĩ, ĕmã tỹ *Betânia* tá. Ti jijin hã vỹ: *Lázaro*, he mũ. Ti ve fi vỹ tỹ *Maria* fi nĩ, *Marta* fi ke gé. *Betânia* tá fag ĕmã nỹtĩ gé. ² *Maria* ĕn fi vỹ kar kỹ kejĕn *Jesus* pĕn kri nĕn ger há kujĕg mũ, kỹ fi tóg fi gãnĕh tỹ ti pĕn kykũg mũ gé. ĕn fi mré pafa mũ vỹ kaga nỹ nĩ. ³ Kỹ ti ve fag vỹ *Jesus* mỹ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ. “ã tỹ ũ to há nĩ ĕn vỹ kaga nỹ nĩ,” he fag tóg. ⁴ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ti pijé vĕnh kaga tag to ter ke mũ,” he mũ. “Topĕ tỹ tỹ ũn mág nĩ vỹ vĕnh ven ke mũ, ti kaga tugrĩn, ti kósın tỹ tỹ ũn mág nĩ ti ke gé,” he tóg. ⁵ *Jesus* vỹ *Marta* fi to há tãvĩ nĩ, fi jãvy fi to ke gé, *Lázaro* to ke gé.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg, ti tỹ *Lázaro* kaga mĕg mũ ra ver ti venh tĩ tũ nĩ. Ti tỹ hĕ tá nĩ ĕn tá tóg

ver kurã régre han. ⁷ Tag pãte tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “mũ nỹ, ti ve jé,” he mũ. ⁸ Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Senhor*, ĕg tỹ tá nỹtĩn kỹ pã'i ag tóg ã tén sór ja nĩ, pó tỹ ã pin kỹ. Ra tĩg sór tũg nĩ,” he mũ. ⁹ Hã ra tóg: “jatun mỹ sóg tĩg mũ, isũ han jé,” he mũ. “ĕg tỹ kurã ki hĕn ra mũn kỹ ĕg tóg krĩm ke tũ nĩgtĩ. Ve há han ĕg tĩ. ¹⁰ ĕg tỹ hã ra kuty ra hĕn ra mũn kỹ ĕg tóg krĩm ke tĩ,” he tóg.

¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: “ũ tỹ ĕg to há nĩ ĕn vỹ nũr nỹ, *Lázaro* ti,” he mũ. “Isỹ ti tỹ mrin ke han tĩg ke nĕ ha,” he tóg. ¹² Kỹ ag tóg ti mỹ: “ti nũr nỹn kỹn kren ke mũ,” he mũ. ¹³ Hã ra tóg ti ter tó ja nĩ. Jó ag tóg: “ti nũr vĕ, ti vĕnhkãn vĕ,” he mũ, to jykrĕn kỹ. ¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “ter ti huri,” he mũ. ¹⁵ “ãjag tugrĩn tóg inh mỹ sér tĩ, isỹ ti ter ve ja tũ nĩn kỹ. ãjag tỹ isỹ nĕn han mũ ven kỹ ãjag tóg inh ki ge há han ke mũ. Mũ jé ha, ti ve jé,” he tóg.

¹⁶ Kỹ *Tomé* he mũ ĕn, ag tỹ ũ to: “ũn vĕgni,” he tĩ ĕn vỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “mũ jé ha, ti mré, ĕg tỹ ti mré kãgter jé,” he mũ. Kỹ ag tóg mũ mũ sir.

Jesus tỹ vĕnh kar rĩnrĩr han ke

¹⁷ Kỹ ag tóg *Betânia* tá junjun mũ. Hã ra *Lázaro* vỹ vĕnh kej tá nỹ nĩ. Kurã tỹ 4 (ke) vĕ sir, ag tỹ vĕnh kej tá ti fón ja kri. ¹⁸ Hã ra ag tóg *Jerusalém* kakó ki nỹtĩ, 3 (ke) *quilômetros* hỹn, ĕmã tỹ *Betânia* ki. ¹⁹ *Judeu* tỹ hĕn ri ke fag vỹ *Marta* fi venh kãmũ ja nĩ, *Maria* fi ke gé, fag mré kygfỹ jé, vĕser kri. ²⁰ Kỹ *Marta* fi tóg ti kãtĩg mĕg mũ. Kỹ fi tóg tim ke tĩ mũ, ti ve jé. Jãvo *Maria* fi tóg fi ĩn krĕm nĩ nĩ. ²¹ Kỹ *Marta* fi tóg ti kato tĕ kỹ ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “ã tỹ kãnĩ ra ti ter ke tũ nĩ vĕ,” he fi tóg. ²² “Hã ra sóg ã ki kanhró nĩ. ã tỹ Topĕ mỹ nĕn ũ to vĩn kỹ tóg ã mỹ nĩm ke mũ,” he fi tóg.

²³ Kỹ tóg fi mỹ: “ã mré ke vỹ rĩr mãn ke mũ,” he mũ. ²⁴ Kỹ fi tóg: “hỹ,” he mũ. “Vĕnh kar rĩnrĩr mãn ken kỹ tóg rĩr mãn ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurã tỹ ĕgno kã ke vĕ,” he fi tóg.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ: “inh hã vỹ vĕnh kar rĩnrĩr mãn han tĩ,” he mũ. “Vĕnh kar rĩnrĩn mũ vỹ tỹ inh nĩ. ũ tỹ inh ki rã mũ ĕn vỹ rĩr ke mũ, ti ter kỹ nỹ (hã) ra. ²⁶ Kỹ ũn rĩr

jê tóg, ti tỹ inh ki rã kỹ ter mǎn ke tũ pẽ nĩ. ã mỹ inh vĩ tag kri fig mũ?“ he tóg.

²⁷ “Hỹ, *Cristo* vỹ tỹ ã nĩ, Topẽ kósin ti, ù tỹ ga kri jun ke mũ ãn ti. Tag vỹ inh mỹ tỹ hã nĩ,” he fi tóg. ²⁸ Kỹ fi tóg tĩ mũ, fi jãvy fi jé prẽr jé.

Jesus fỹ

Kỹ *Marta* fi tóg *Maria* fi tá jun kỹ fi mỹ: “ẽg *Senhor* vỹ jun, kỹ tóg ã ve sór mũ,” he mũ. ²⁹ Kỹ fi tóg tim ke tĩ mũ, ti ve jé. ³⁰ Hã ra tóg ẽmã ãn ra rã ja tũ nĩ ver. Ver tóg tá nĩ nĩ, *Marta* fi tỹ hẽ tá ti mré vēmén ja ãn tá. ³¹ Kỹ *Judeu* fag vỹ vég mũ, *Maria* fi tỹ tim ke tĩg ãn ti. Fi mré kygfỹ jé fag kãmũ ja nĩ. Fag tỹ fi tĩg ve kỹ fag tóg fi nón kãmũ mũ gé. “Fi hỹn ti kej ra tĩg sór mũ, tá fỹ jé,” he fag tóg mũ, hã kỹ fag tóg fi nón kãmũ mũ.

³² Kỹ *Maria* fi tóg *Jesus* tá jun mũ. Fi tỹ ti ve kỹ fi tóg ti pẽn krẽm mũg ke mũ. Ti mỹ fi tóg: “*Senhor*, ã tỹ kã nĩ ra ti ter ke tũ nĩ vẽ,” he mũ gé. ³³ Kỹ tóg fi fỹ vég mũ, ù tỹ hẽn ri ke fag ke gé, fi nón kãmũ mũ fag. Kỹ tóg ti mỹ e tãvĩ tĩ. ³⁴ “Ti hẽ kã nỹ?” he tóg mũ sir. Kỹ ag tóg ti mỹ: “mũ nỹ, ti ve jé,” he mũ. ³⁵ Kỹ *Jesus* tóg fỹ mũ. ³⁶ Kỹ ag tóg: “ha vé, ti to há tãvĩ tóg nĩ, hã kỹ tóg fỹ mũ,” he mũ. ³⁷ Hã ra ag kã mũ ù tóg: “ti tỹ há’ he ja tũ tóg nĩ,” he mũ. “Ûn kyvó kanẽ tỹ há’ he ja tóg nĩ, ti tỹ hẽn ri ken kỹ ti tỹ há’ he ja tũ nĩ nẽ, ti ter tũ nĩ jé? Ti mỹ tỹ hẽn ri ke tũ nĩ vỹ, ti kaga tỹ?” he ag tóg, *Jesus* to.

Jesus tỹ Lázaro rĩn mǎn

³⁸ Kỹ tóg *Jesus* mỹ e tãvĩ tĩ. Kỹ tóg vẽn keh ẽn ra tĩ mũ. Hã ra ti kej vỹ tỹ pãró nor tỹ há nĩ, kỹ ti kej tóg pó mág tỹ nĩfénh kỹ nĩ. ³⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “ha pó tag kunũ,” he mũ. Kỹ *Marta* fi, ùn ter kỹ nỹ ãn ve fi vỹ ti mỹ: “*Senhor*, ti hỹn ger nỹ ha. Kurã tỹ 4 (ke) vẽ ha, ẽg tỹ ti fón ja kri,” he mũ. ⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ: “ã mỹ sóg: ã tỹ inh ki rã há han kỹ ã tóg venh ke mũ, Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ ti, he ja nĩ,” he mũ. ⁴¹ Kỹ ag tóg pó ãn kunũg mũ.

Kỹ tóg kanhkã ki ẽvãnh kỹ: “panh’, inh mỹ tóg há tĩ. Inh vĩ tag jẽmẽg ã tóg mũ,” he mũ. ⁴² “Jẽmẽg ã tóg tĩ, inh vĩ ti, hã kỹ ã tóg sỹ ã mỹ vĩ tag jẽmẽg mũ gé. Hã ra sóg jamã há ra ã mré vĩ mũ, ù tỹ ki nỹtĩ kar fag tỹ inh vĩ mẽ jé, fag tỹ inh ki ge jé, fag tỹ iso: “Topẽ tỹ ti jẽnẽ vẽ,” he jé,” he tóg.

⁴³ Kỹ tóg jamã há ra prẽr mũ. “!..*Lázaro*, kuneg..!” he tóg. ⁴⁴ Kỹ ùn ter ja ẽn tóg kãtĩ mũ sir. Ti kej kã tá tóg kãkutẽ mũ sir, mỹr, ha mẽ. Ti pẽn vỹ sigse kỹ nỹtĩ, ti nĩgé ke gé, kỹ ti kakã vỹ pãg kỹ nĩ gé. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ha ti kavã, ti tĩg jé,” he mũ. Kỹ ag tóg ti kavãn kãn mũ sir.

⁴⁵ Kỹ ù tỹ *Maria* fi mré kygfỹ jé kãmũ mũ tỹ hẽn ri ke fag vỹ *Jesus* ki ge mũ sir, fag tỹ ti tỹ ti rĩn mǎn mũ ãn ven kỹ. ⁴⁶ Hã ra ù ag tóg pã’i ag mỹ ti tónh mũ mũ.

Ag tỹ Jesus tén ke to jykrén

(*Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2*)

⁴⁷ Kỹ Topẽ tũ to pã’i ag vỹ vẽnh jyvẽn tĩ kar ag jé prẽr mũ. “Ëg hỹn ti tỹ hẽn ri kenh ke mũ?” he ag tóg mũ, *Jesus* to. “*Milagre* hynhan tóg tĩ. ⁴⁸ Ëg tỹ ti kato vãsãn tũ nĩn kỹ vẽnh kar vỹ ti ki genh ke mũ. Kỹ fóg tỹ *Romano* ag vỹ ẽg kato vãsãnsãn ke mũ. Topẽ ãn kókén jé ag tóg ke mũ, kỹ ag tóg ẽg kãgtén kãn ke mũ gé, ha vem nĩ,” he ag tóg.

⁴⁹ Hã ra pã’i ag kã mũ ù vỹ tỹ *Caifás* nĩ. Ën vỹ tóg ag mỹ: “to jykrén há han tũ ãjag nĩ,” he mũ. ⁵⁰ “Tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Ûn pir ter ke tóg kórég nĩ, hã ra tóg *povo* kãgter kãn kórég jakrẽm nĩ. Kỹ ti hỹn ẽg *povo* jagfy ter ke mũ, *Jesus* ti,” he tóg. ⁵¹ Hã ra tóg vėsóg ki tag to jykrén ja tũ nĩ. Prỹg ãn ki tóg tỹ Topẽ tũ to pã’i mág nĩ, hã kỹ Topẽ kuprĩg vỹ ti krĩn ja nĩ, ti tỹ *Jesus* to: “ẽg *povo* jagfy tóg ter ke mũ,” he jé. ⁵² Hã ra *Judeu* ag tãvĩ jagfy ke pijé’. Topẽ krẽ kar jagfy ke ja vẽ. Ti tỹ vẽnh kar tỹ ùn pir han sór ja vẽ, *Jesus* ti, hã jé tóg ẽg jagfy ter ja nĩ, ù tỹ *povo* kar kã mũ ti ki genh ke mũ ag kar jagfy.

⁵³ Pã’i ag tỹ tỹ vēmén kãr kỹ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ sir. ⁵⁴ Hã kỹ *Jesus* tóg vẽnh péju kỹ tĩ mũ, ga kórég ra, ẽmã tỹ *Efraim* ra. *Judeu* ag mũ tóg tĩg mǎn tũ nĩ sir. *Efraim* hã tá tóg nĩ nĩ ver, kỹ ti mré mũ tĩ ag vỹ ti mré tá nỹtĩ gé.

⁵⁵ Hã ra *Judeu* ag tỹ fénhta tỹ *Páscoa* han ke ù vỹ kakó tĩ ha. Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag tóg fenhta to hã *Jerusalém* ra mũ mũ, ag jykre ki vẽnh jãnhkrigkrig jé. ⁵⁶ Tá ag tóg *Jesus* jãvãnh mũ, Topẽ ãn tá nỹtĩ kỹ. Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti hỹn hẽn ri ke mũ? Ti mỹ fénhta venh kãtĩg mũ vỹ?” he mũ. ⁵⁷ Hã ra Topẽ tũ to pã’i ag vỹ vẽnh kar mỹ vẽnh vĩ jẽnẽ ja

nĩgtĩ. “Ājag tỹ ti ve kỹ ěg mỹ tónh kãmũm nĩ,” he ja ag tóg nĩ. Ag tỹ ti se sór vĕ.

12

Betânia tá (Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Fénhta tỹ *Páscoa* to hã ke vĕ sir, kurã tỹ 6 (ke) vỹ jy nỹ ha. Kỹ *Jesus* tóg *Betânia* ra tĩg mãn mũ, *Lázaro* jamã ra, ùn rĩr mãn mũ ěn jamã ra. ² Tá fag tóg *Jesus* mỹ fénhta han mũ. Kỹ *Marta* fi tóg vĕjĕn ki rĩr mũ. *Lázaro* vỹ *Jesus* mré nĩ nĩ, mesa to. ³ Kỹ *Maria* fi tóg nĕn ger há ma kãtĩ mũ, garafa fór, ùn kaja e. Ěn tỹ fi tóg *Jesus* pĕn kri kujĕg mũ, kỹ fi tóg fi gãnh tỹ kykũg mũ, ti pĕn ti. Kỹ ger há ěn tóg ĩn kar ěn kri rũm ke mũ.

⁴ Kỹ tóg *Judas Iscariotes* mỹ e tĩ, ù tỹ *Jesus* mré mũ ěn ag kã ù tag mỹ, ù tỹ pã'i ag mỹ *Jesus* ven ke mũ tag mỹ. Fi tỹ ger há tỹ ti pĕn to tĩn kỹ tóg ti mỹ e tĩ, kỹ tóg fi to: ⁵ “fi tỹ ger há ěn fón ke vĕ vĕ, jãnkamy tỹ hĕn ri ke to. Fi tỹ ùn jagãgtar ag mỹ jãnkamy ěn tỹ vĕnh kãpópãm jé vĕ vĕ,” he mũ. ⁶ Hã ra tóg *Jesus* mỹ jãnkamy ki rĩr tĩ. Kỹ tóg ti jãnkamy péju tĩ. Hã kỹ tóg fi to tag tó ja nĩ. Ti tỹ ùn jagãgtar ag to jykrén ja pijé'. Ti tỹ jãnkamy ěn mãn sór ja vĕ. ⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “fi to vĩ tũg,” he mũ. “Fi tỹ nĕn ger há ěn nĩm han ja vĕ, fi tỹ iser jé inh kri kujĕn jé, isỹ inh kej kã kã nỹ jé. Ki hã fi tóg han ja nĩ. ⁸ Ùn jagãgtar ag vỹ Ājag mré nỹtĩ, tũ' hĕnh ke tũ ag tóg nĩ. Ag jãvo sóg kãnhmar Ājag mré nĩ mãn ke tũ nĩ ha,” he tóg.

Ag tỹ Lázaro tén sór

⁹ Kỹ *Judeu* tỹ hĕn ri ke ag vỹ mĕg mũ, *Jesus* tỹ *Betânia* tá nĩ ti, kỹ ag tóg ti venh kãmũ mũ. Hã ra ag tóg *Lázaro* ve sór mũ gé, ùn rĩr mãn mũ ěn ti. ¹⁰ Pã'i ag tóg *Lázaro* tén sór mũ gé sir. ¹¹ *Judeu* tỹ hĕn ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ, ti tỹ *Lázaro* rĩn mãn ja tugrĩn, hã kỹ ag tóg ti tén sór mũ.

Jesus tỹ Jerusalém ra tĩg (Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Tỹ vaj kỹ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tĩ mũ. Kỹ ùn e ag tóg ti tĩg mĕg mũ sir, ù tỹ fénhta venh kãmũ mũ ěn ag. ¹³ Kỹ ag tóg ti ve jé kãpa mũ. Tãnh féj génh kỹ ag tóg ti venh kãmũ mũ. Kỹ ag tóg: “!..Viva..!” he mũ. “!..Sér tóg tĩ ěg mỹ..! !..Ěg jóg mág vỹ ti

jĕnĕ..! !..*Israel* kri pã'i mág pĕ vĕ..!” he ag tóg, prĕnprĕr kỹ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* vỹ *burrigo* sĩ ve ja nĩ, kỹ tóg kri nĩ kỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ. Hã ra tóg rán kỹ nĩ, Topĕ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki, ti tỹ *burrigo* sĩ kri tĩg ke ti, ha mĕ: ¹⁵ “Kamĕg tũg nĩ, *Sião* tá ke kar',” he tóg. “Ājag pã'i mág vỹ ùri jun ke mũ ha. *Burrigo* sĩ kri tóg jun ke mũ ha,” he ja tóg nĩ, Topĕ vỹ rán ki, *Jesus* to.

¹⁶ Kurã ěn kã ag tóg ti rá tag to jykrén ja tũ nĩ ver, *Jesus* mré mũ tĩ ag. Ti tỹ kãnhkã ra vỹn ke kar kỹ hã ag tóg kejĕn to jykrén mũ, ti to rán kỹ nĩ ěn to.

¹⁷ Û tỹ *Jesus* mỹ prĕnprĕr mũ ag kã mĩ ù ag tóg *Lázaro* ve ja nĩ, *Jesus* tỹ ti rĩn mãn kỹ. Ti tỹ vĕnh kej kã kã nỹ ra *Jesus* tóg ti jé prĕr kỹ ti rĩn mãn ja nĩ. Û tỹ tag vég mũ ěn ag vỹ jagnĕ mỹ kãmĕn mũ sir. ¹⁸ Hã kỹ ùn e ěn ag tóg *Jesus* kato pétĕ mũ, ti tỹ jun ke kỹ. Û ter kỹ nỹ rĩr mãn ěn ve ja tũ ag tóg nỹtĩ, kỹ tóg ag mỹ e tĩ. ¹⁹ Kỹ pã'i ag tóg jagnĕ mỹ: “ha vé, ag pijé ěg vỹ jĕmĕ sór mũ'. Ti hã mré ag tóg mũ mũ,” he mũ, ti to jũgũ kỹ.

Fóg tỹ Grego ag tỹ Jesus ve sór

²⁰ Fénhta venh kãmũ mũ ag vỹ e nỹtĩ. Ag kã mĩ ù vỹ tỹ ga tỹ *Grécia* tá ke nỹtĩ gé. ²¹ Ěn ag vỹ *Jesus* ve sór mũ. Hã kỹ ag tóg *Filipe* mré vỹ mũ. Tỹ tóg ga tỹ *Galiléia* tá ěmã tỹ *Betsaida* tá ke nĩ, *Filipe* ti. Kỹ fóg tỹ *Grego* ěn ag tóg ti mỹ: “ěg tỹ *Jesus* venh há tóg tĩ,” he mũ.

²² Kỹ tóg *André* mỹ tónh tĩ mũ, kỹ ag tóg jagnĕ mré *Jesus* mỹ tónh mũ mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “inh kurã vỹ hur jun. Topĕ vỹ isỹ ùn mág han ke mũ ha. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ,” he mũ. ²⁴ “Ki hã sóg tó mũ. Isén jé ag tóg ke mũ, ùn e ag tỹ isugrĩn rĩnrĩr nỹtĩ jé. Ěg tỹ nĕn ù fy krãn ri ke ti nĩ. Ti krãn ěg tóg tĩ, ga ki, kỹ tóg vag tĩ, nĕn ù fy fár ti. Hã ra ti fy ěn tóg rĩr mãn kỹ mur mũ, kỹ tóg mog kỹ kanĕ e han mũ. Ěg tỹ ti krãn tũ nĩ ra tóg kanĕn ke tũ nĩ vĕ. ²⁵ Ěn ri ke tóg nĩ, ěg mré hã. Ěg hã vỹ tỹ nĕn ù fy ri ke nỹtĩ gé. Ěg tỹ ěprã rĩr nĩ tag to: “nĕn ù tũ vĕ,” ěn kỹ ěg tóg ěg rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mũ. Jãvo ěg tỹ ěprã rĩr nĩ tag tãvĩ ve sór kỹ ěg rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke tũ nĩ sir. ²⁶ Ājag tỹ inh rãnhřaj han sór kỹ inh ri ke han nĩ, kỹ Ājag tóg tỹ inh mré ke nỹtĩnh mũ. Kỹ Ājag tóg

inh mré kanhkã tá nýtĩnh ke mũ gé. Kĩ inh panh vỹ ãjag tỹ ùn mág han ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ti ter ke tó

²⁷ “Ūri tóg inh mỹ e tĩ,” he tóg. “Krĩ kufy jagy isóg nĩ. Ge ra sóg inh panh mỹ: inh kren han nĩ, inh jagtar tũ nĩ jé, he sór tũ nĩ. Inh vēsýrénh hã jé sóg kãtĩg, ti tỹ inh mỹ jagy pẽ (hã) ra. ²⁸ Tag tó jé sóg ke mũ, inh panh mỹ, hã vỹ: vènh kar mỹ ven nĩ, ã tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ti, he mũ,” he tóg.

Ti tỹ tag tó kỹ vãhã Topẽ tóg ti mỹ vỹ mũ, kanhkã tá nĩ kỹ. Kỹ tóg jamã há ra ti mỹ: “ag mỹ sóg ven huri. Hã ra sóg ag mỹ ven mãn ke mũ gé, isỹ tỹ ùn mág nĩ ti,” he mũ. ²⁹ Kỹ ùn e ag tóg mēg mũ, Topẽ vỹ ti, ag tỹ ěprã nýtĩ ra. Kỹ ag tóg ti vỹ to: “ta tỹ tỹrỹr he hỹn,” he mũ. Ag tỹ ki kagtĩg nýtĩnh kỹ ag tóg Topẽ vỹ to: “ta hỹn,” he mũ. Hã ra ù ag tóg: “Topẽ tỹ jēnē jafã ù hỹn ti mré vēmén,” he mũ gé.

³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “Topẽ pijé isugrĩn vỹ ja nĩ”. Ājag tugnĩn ke ja vè,” he mũ. ³¹ “Topẽ tỹ ěprã ke ag jykre to: “kórég ti nĩ,” he vè. Ti tỹ tag ki ùn mág ěn kutēm ke vè, Japo he mũ ěn ti. ³² Hã jé ag tóg kynhmỹ isanh ke mũ. ěn kã sóg ù tỹ inh ki ge sór mũ kar krĩn ke mũ, *povo* ag kar kã mĩ, ha vem nĩ,” he tóg. ³³ Ti tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ ti ter ke kãmén hã vè, ag tỹ krunh to ti sanh ke ti.

³⁴ Kỹ vènh kar ag tóg ti mỹ: “hã ra ag tóg ěg mỹ: “*Cristo* vỹ ter ke tũ nĩ,” he tĩ. Topẽ vỹ ki ti nēji rán kỹ nĩ,” he mũ. “Jãvo ã tóg ěg mỹ: ěprã ke fi kósin ěn tỹ ag tóg kynhmỹ ti sanh ke mũ, he mũ. Ū to ke nē, hỹn, ěprã ke fi kósin ěn?” he ag tóg.

³⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ver sóg ãjag mré nĩ nĩ, sỹ ãjag mỹ kurã han jé,” he mũ. “Kurã ki inh japry jagma mũm nĩ. Kãnhmar ti kuty nỹnh mũ. Ājag tỹ kuty ra inh jamĩn jagma mũ sór kỹ ãjag tóg vãgfor mũnh ke mũ. ³⁶ Isỹ ver ãjag mré nĩn kỹ inh ki ge sórm nĩ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nýtĩ jé. Kỹ ãjag tóg kurã ki nýtĩ, isỹ tỹ jēngrē ri ke nĩn kỹ,” he tóg. Ti tỹ tag tó kar kỹ tóg vènh pēju jé tĩ mũ.

Judeu ag tỹ Jesus ki ge sór tũ

³⁷ *Jesus* vỹ ag rĩnve nén tỹ hēn ri ke hynhan ja nĩgtĩ, *milagre* tỹ hēn ri ke, hã ra ag

tóg ti ki ge sór ja tũ nĩgtĩ. ³⁸ Hã ra *Isaiás* vỹ tag rán ja nĩgtĩ gé. “Ěg jóg mág, isỹ ag mỹ ã kãmén mũ ra ag tóg inh vỹ kri fi sór tũ nĩ. Ag tỹ ã tỹ nén han mũ ěn vėg mũ ra ag tóg: “Topẽ jykre vỹ tar nĩ,” he ja tũ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ge nĩgtĩ gé, *Jesus* tỹ ag mỹ Topẽ vỹ tó mũ ra, ti tỹ ag mỹ *milagre* hynhan mũ ra.

³⁹ Ti ki ge jãvãnh ag, hã kỹ *Isaiás* tóg ag to tag tó ja nĩ gé, ha mē: ⁴⁰ “Topẽ vỹ ag kyvó han, nĩgrėg kutu, hã kỹ ag tóg mēg tũ nĩgtĩ. Kỹ ag tóg to jykren sór tũ nĩgtĩ gé. Kỹ ag tóg inh ki ge sór tũ nĩgtĩ gé. Kỹ sóg ag tỹ há' henh ke tũ nĩ gé,” he ja tóg nĩgtĩ gé, *Isaiás* ti. ⁴¹ *Isaiás* vỹ *Jesus* ve ja nĩgtĩ, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti, ùn tar ti. *Jesus* mur ke to hã ke ja vè, vãsỹ. Ti tỹ ti ve hã kỹ tóg ti to tag tó ja nĩgtĩ.

⁴² Hã ra ù ag tóg ti ki ge kỹ nýtĩ gé, pã'i ù ag mré hã. Hã ra ag tóg tó sór tũ nĩgtĩ. Pã'i tỹ *Jesus* to kórég ag kamēg ag tóg tĩ, hã kỹ ag tóg tó sór tũ nĩ. “Ěg vènh kanhrãn jafã tá ag ěg pan ke mũ, ěg tỹ ěg mré ke ag mré tá vènh mãn kỹ nýtĩ tũ nĩn jé,” he ag tóg mũ. ⁴³ ěprã ke ag tỹ ag to vỹ há han mũ tag vỹ ag mỹ sér tĩ, kỹ Topẽ tỹ ag mỹ vỹ há han mũ vỹ ag mỹ pãgsĩ nĩ.

Ag jykre kórég vènh ven ke

⁴⁴ Kỹ *Jesus* vỹ jamã há ra vènh kar mỹ: “ãjag tỹ inh ki ge kỹ ãjag tóg ù tỹ inh jēnēg mũ ěn ki ge mũ gé,” he mũ. ⁴⁵ “Ājag tỹ inh ve kỹ ãjag tóg ù tỹ inh jēnēg mũ ěn ti vėg mũ gé. ⁴⁶ Sỹ ãjag mỹ kurã han hã jé sóg kãtĩg. Ājag tỹ inh ki ge kỹ sóg ãjag mỹ kuty ěn tỹ tũ' he mũ. ⁴⁷ Ājag tỹ ón kỹ inh vỹ mēg mũ ra sóg ãjag mỹ: kórég ãjag nýtĩ, henh ke tũ nĩ. Inh pijé ãjag mỹ: kórég ãjag nýtĩ, he jé kãtĩg'. Sỹ ãjag krenkren han hã jé sóg kãtĩg. ⁴⁸ Ājag tỹ iso é he kỹ, ãjag tỹ inh vỹ to é he kỹ ãjag jykre kórég ěn tóg vènh ven mũ, ha vem nĩ. Isỹ ãjag mỹ inh vỹ tó mũ ra ãjag tóg inh vỹ kri fi jãvãnh nýtĩ. Hã tugrĩn tóg vènh ven ke mũ, ãjag jykre kórég ti, kurã tỹ ěgno kã hã. ⁴⁹ Inh pijé isỹ vėsóg ki nén to jykren mũ ěn tó tĩ'. Inh panh vỹ hã tó sóg tĩ, ù tỹ inh jēnēg mũ ěn vỹ ti. ěn vỹ inh mỹ: “tag tóm nĩ, tag tó tũg nĩ,” he tĩ. ⁵⁰ Ti tỹ inh mỹ nén tó mũ vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ, ki kanhró sóg nĩ. Hã kỹ sóg inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ěn hã tó tĩ, tag tãvĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

13

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag pẽn kugpe

¹ Hã ra fénhta tỹ *Páscoa* vỹ kakó tãvĩ tĩ sir, hã ra tóg tá krỹg tũ nĩ ver. Kỹ *Jesus* vỹ ki kanhró nĩ, ti tỹ ùri ter ke ên ti. Ti kurã vỹ jun ja nĩ, ti tỹ ti panh ra tĩg jé. Ti mré mũ tĩ ag to tóg há tãvĩ ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ti ter ke kurã ên kã ag to há tãvĩ nĩ gé, tag ki, êprã.

² Kỹ tóg rãkãnh kỹ ag mré jẽg mũ. Hã ra Japo vỹ *Judas* krĩn huri, ti tỹ pã'i ag mỹ *Jesus* ven tĩg jé, ag tỹ ti se jé. *Judas Iscariotes* ên vễ, *Simão* kósin ên. ³ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ti tỹ Topẽ tá kãtĩg ja ên ki, kỹ tóg ki kanhró nĩ gé, ti tỹ ra tĩg mãn ken ki. Kỹ Topẽ tóg ti tar han mũ gé, ti tỹ nén ù kar ki ag mỹ tỹ ùn mág jẽ jé. Ên ki kanhró tóg nĩ gé. ⁴ Tag kar to jykrén kỹ tóg vãhã jẽgnẽ mũ sir, jẽn kar kỹ. Jẽgnẽ kỹ tóg ti *capa* kunũnh kỹ vẽn pẽfĩn jafã tỹ vẽn pẽfĩg mũ. ⁵ Goj tỹ tóg pẽnky kã ki kujẽg mũ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag pẽn kugpég mũ. Vẽn pẽfĩn jafã ên tỹ tóg ag pẽn kykũg mũ. ⁶ Kỹ tóg *Simão* tá jun mũ gé, ti pẽn kugpe jé. Hã ra tóg ti mỹ: “ã pijé inh pẽn kugpenh mũ,” he mũ.

⁷ Hã ra tóg ti mỹ: “ã pijé ki kanhró nĩ, sỹ ã mỹ nén han mũ ti,” he mũ. “Kar kỹ ã tóg kejẽn to jykrén ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ Hã ra *Simão* tóg ti mỹ: “vó, inh pẽn kugpenh ke tũ ã tóg nĩ,” he mãn mũ. Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “isỹ ã pẽn kupég tũ nĩn kỹ ã pijé tỹ isũ nĩnh mũ,” he mũ.

⁹ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ: “inh kupe kãn nĩ, ge kỹ, inh pẽn, inh krĩ, inh nĩgé ke gé,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg ti mỹ: “ẽg mro kar kỹ ẽg jãnhkri nỹtĩ, kỹ ẽg tóg ẽg pẽn hã kugpég ti,” he mũ. “Jãnhkri ãjag nỹtĩ, hã ra ãjag kã mĩ ùn pir vỹ jãnhkri tũ nĩ,” he tóg. ¹¹ Û tỹ pã'i ag mỹ ti ven ke mũ ên ki kanhró tóg nĩ, hã kỹ tóg ag mỹ: “ãjag kã mĩ ùn pir vỹ jãnhkri tũ nĩ,” he mũ.

¹² Kỹ tóg ag pẽn kugpe kãn mũ sir. Kar kỹ tóg ti kur rĩnh mãn mũ, kỹ tóg nĩ mãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ sỹ nén han mũ ki kanhró nỹtĩ?” he mũ. ¹³ “Iso ãjag tóg: *Senhor*, he tĩ. Tó há han ãjag tĩ. Tỹ sóg ãjag *Senhor* nĩ. ¹⁴ Kỹ sóg tỹ ãjag kanhrãn tĩ nĩ gé. Hã ra sóg ãjag pẽn kugpé. Hã kỹ tóg há tĩ, ãjag tỹ jagnẽ mỹ jagnẽ pẽn kugpe kỹ, inh ri

ke han kỹ. ¹⁵ Sỹ ãjag kanhrãn sór vễ, hã kỹ sóg ãjag mỹ ãjag pẽn kugpé. Inh ri ke han nĩ. ¹⁶ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. *Camarada* pijé ti *patrão* kãfór nĩ'. Kỹ ẽg tỹ ù jẽnên kỹ tóg ù tỹ ti jẽnẽg mũ ên kãfór tũ nĩ gé. ¹⁷ Tag ki kanhró ãjag nỹtĩ, kỹ tóg há tĩ, ãjag tỹ inh ri ke han kỹ. ¹⁸ ãjag kã mĩ ù tóg tag han ke tũ nĩ, ki kanhró sóg nĩ. ãjag kuprẽg inh, kỹ sóg ãjag ki kanhró nĩ. Tag vỹ ãjag kã mĩ ù to rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ù tỹ inh mré inh jamĩ ko mũ ên vỹ isovãnh ke mũ ha,” he tóg, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. Isỹ tag ve jé sóg ãjag kuprẽg. ¹⁹ Ûri sóg ãjag mỹ tó mũ, ti tỹ isovãnh ke to hã, ãjag tỹ ên ve kỹ inh ki êkrég' he jé. Ên ve kỹ inh ki ge kỹ nỹtĩm nĩ jãvo. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Isỹ ãjag jẽgnẽnh ke vễ. Kỹ ù tỹ ãjag mỹ vỹ há han kỹ tóg inh mỹ vỹ há han ke mũ gé, hã ra tóg ù tỹ inh jẽnẽg mũ ên mỹ vỹ há han ke mũ gé,” he tóg.

Û tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven ke

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ *Jesus* tỹ tag tó kar kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Krĩ kufy jagy ti nĩ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “ãjag kã mĩ ù vỹ pã'i ag mỹ inh ven ke mũ,” he tóg. ²² Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Ki kagtĩg ag nỹtĩ, kỹ ag tóg véké jagnẽ ki êvãnh mũ.

²³ Hã ra ù tóg *Jesus* rã hã nĩ nĩ, ên kã, ti tỹ ti to há nĩn kỹ. ²⁴ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ ti nĩgé ven mũ, ti tỹ ti mỹ: “ù to ke nẽ?” he jé. ²⁵ Kỹ tóg ti to grẽn ke kỹ ti mỹ: “*Senhor*, ù to ke nẽ?” he mũ. ²⁶ Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ẽmĩ tỹ sóg ti kume kã tỹ pun ke kỹ ti mỹ nĩm ke mũ. Ên hã vễ,” he mũ. Kỹ tóg ẽmĩ mãn kỹ ti kume kã tỹ pun ke mũ sir, kỹ tóg *Judas* mỹ nĩm mũ, *Simão Iscariotes* kósin ên mỹ. ²⁷ Kỹ *Judas* tóg ko mũ. Ti tỹ ko kar mũ ra vễsýmér *Satanás* tóg ti kã ra rã ja nĩ sir. Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ã tỹ nén han sór mũ ên han tĩg nĩ, to fũrũn nĩ,” he mũ. ²⁸ Hã ra ù ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ, *Jesus* tỹ ti mỹ nén tó mũ ên ki. ²⁹ *Judas* vỹ ag jãnkamy ki rĩr tĩ. Hã kỹ ag kã mĩ ù tóg: “ti hỹn ti mỹ: “ẽg mỹ fénhta to kũpra ù han tĩg, he mũ, ke tũ nĩ kỹ ti tỹ ùn jagtar ag mỹ nén ù nĩm ke hỹn,” he ag tóg mũ. ³⁰ Hã ra *Judas* tóg ẽmĩ ên ko kar kỹ króm ke kãkutẽ mũ, re mĩ. Hã ra tóg kuty nỹ.

Vějykre tãg

³¹ Judas tĩg kar kũ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mĩ: “vãhã tóg vẽn ven ke mũ, isỹ tỹ ãn mág nĩ ti,” he mũ. “Tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ. Hã ra sóg vẽn kar mĩ Topẽ tỹ tỹ ãn mág nĩ tag ven ke mũ gé. ³² Isỹ vẽn kar mĩ Topẽ tỹ tỹ ãn mág nĩ ven kũ Topẽ tóg vẽn kar mĩ isỹ tỹ ãn mág nĩ ti ven ke mũ gé. Vēsýmér tóg tag han ke mũ, Topẽ ti, ha vem nĩ,” he tóg.

³³ “Inh jãvy', ãjag mré sóg nĩ sĩ pẽ han mũ ver. Inh jãvãnh jé ãjag tóg ke mũ, hã ra ãjag tóg inh venh ke tũ nĩ. Tag tó inh, *Judeu* ag mĩ, hã ra sóg ãjag mĩ tag hã tó mũ gé, hã vỹ: ãjag pijé isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ãn ki kanhró nỹtĩ', he mũ. ³⁴ Kũ sóg ãjag mĩ vỹjyre tãg nĩm sór mũ, hã vỹ: jagnẽ to há, he mũ. ãjag to há tãvĩ sóg nĩ gé. Tag ri ke han nĩ, jagnẽ mĩ. Vỹjyre tãg hã vẽ. ³⁵ ãjag tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kũ vẽn kar vỹ ãjag jyre ki kanhrãn ke mũ. “Ti mré ke vỹ tỹ ag nỹtĩ,” he jé ag tóg ke mũ ãjag to, ag tỹ ãjag jyre há ve kũ,” he tóg.

Jesus tỹ Simão mĩ nén tó mũ

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Kũ *Simão* tóg *Jesus* mĩ: “*Senhor*, ã tỹ hẽ ra tĩg sór nẽ?” he mũ. Kũ tóg: “ẽn ra ã tĩg ke tũ nĩ ver, inh mré,” he mũ. “Kar kũ ã tóg kejẽn ãn ra tĩg ke mũ gé, inh nón,” he tóg.

³⁷ Kũ *Simão* tóg ti mĩ: “isỹ ã mré tĩg há tóg tĩ. Isỹ ã tũgrĩn ter kũ tóg inh mĩ tỹ nén ã tũ nĩnh mũ,” he mũ. ³⁸ Hã ra tóg: “vó, ãn ã tóg ón kũ iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kynkyr ke to hã. Ki hã sóg tó mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

14

Kanhkã to ãpry

¹ Kũ tóg ag mĩ: “krĩ kufy han tũg nĩ,” he mũ gé. “Inh ki rã há han nĩ, kũ Topẽ ki rã há han nĩ gé. ² Inh panh jamã tá ãjag ãn vỹ e nỹtĩ, ki hã sóg tó mũ. Ti tỹ tá tũ nỹtĩ ra sóg tónh ke tũ nĩ vẽ. Ra tĩg jé sóg ke mũ, isỹ ãjag mĩ ãjag ãn kãnkãn jé. ³ Isỹ kãnkãn kar kũ sóg tá kãtĩg mãn ke mũ gé, sỹ ãjag tatĩn tĩg jé, kũ ãjag tóg inh mré tá nỹtĩnh mũ. ⁴ Ti to ãpry ki kanhró ãjag nỹtĩ, sỹ hẽ ra tĩg ke to ãmĩn ti,” he tóg.

⁵ Kũ *Tomé* tóg: “ẽg pijé ã tỹ hẽn ra tĩg ke mũ ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. “Hã kũ ẽg tóg ti to ãpry ki kagtĩg nỹtĩ gé,” he tóg. ⁶ Kũ *Jesus*

tóg ag mĩ: “ti to ãmĩn vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ. “Vẽn vĩ há hã tó sóg tĩ. Inh hã vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. ã tỹ hã ra inh ki rã tũ nĩn kũ tóg inh panh venh ke tũ pẽ nĩ. ⁷ ãjag tỹ inh ki kanhró nỹtĩn kũ ãjag tóg inh panh ki kanhró nỹtĩ gé. Inh ki kanhrãn ãjag tóg huri, inh ve ãjag tóg huri,” he tóg.

⁸ Kũ *Filipe* tóg ti mĩ: “ẽg mĩ ẽg jóg mág ti ven nĩ. ẽg tỹ ti venh há tóg tĩ,” he mũ. ⁹ Kũ tóg: “ã mĩ inh ki kagtĩg nĩ ver', isỹ ãjag mré tĩg mág ja ra?” he mũ. “ã tỹ inh ve kũ ã tóg inh panh ti vэг mũ gé. Hã ra ã tóg inh mĩ: ẽg mĩ ti ven nĩ, he mũ. ¹⁰ Inh panh mré sóg tỹ ãn pir nĩ, kũ tóg inh mré tỹ ãn pir nĩ gé. ã mĩ tag kri fig tũ'? Inh pijé isỹ vēsóg ki nén to jykrén mũ tó tĩ'. Inh panh tỹ nén tó mũ hã tó sóg tĩ, ti tũ hã han sóg tĩ. Kũ tóg inh mré nén kar han tĩ. ¹¹ Inh vĩ kri fim nĩ, isỹ ã mĩ: inh panh mré sóg tỹ ãn pir nĩ, hen kũ. ã tỹ hã ra inh vĩ kri fi sór tũ nĩn kũ isỹ nén han mũ ãn ki ãvãnh nĩ, ã tỹ to jykrén há han jé. ¹² Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ã tỹ inh ki rã há han mũ ãn vỹ isỹ nén han mũ ri ke han ke mũ gé, hã ra tóg isỹ nén han mũ kãfór han ke mũ, ha vem nĩ, isỹ ãn inh panh venh tĩg ken kũ. ¹³ Kũ sóg ãjag tỹ inh mĩ nén ã to vĩ mũ ãn hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ãjag kãke nĩn kũ. Isỹ vẽn kar mĩ inh panh tỹ tỹ ãn mág nĩ ven ke vẽ, hã jé sóg ãjag mĩ ãjag tỹ nén to vĩ mũ ãn hynhan ke mũ. ¹⁴ Kũ, ãjag tỹ inh mĩ nén ã to vĩn kũ sóg ãn hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ãjag kãke nĩn kũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Topẽ kuprĩg jẽnẽnh ke

¹⁵ “ãjag tỹ iso há nỹtĩn kũ isỹ ãjag mĩ nén tó mũ han nĩ. ¹⁶ Kũ isóg inh panh mĩ ti kuprĩg to vĩnh ke mũ, ti tỹ ãjag mĩ ti jẽnẽ jé, ti tỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩ jé, ti tỹ ãjag tar han jé, kũ tóg ãjag tovãnh mãn ke tũ nĩ. ãjag mĩ tóg ki hã tónh ke mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ã tỹ inh ki ge jãvãnh ãn ag mĩ nén ã tónh ke tũ nĩ, ag tỹ ti ki kagtĩg nỹtĩn kũ. Ag jãvo ãjag tóg ti ki kanhró nỹtĩ. ãjag kã tá tóg ãjag mré nĩ nĩ, Topẽ kuprĩg ti,” he tóg.

¹⁸ “Inh pijé ãjag tovãnh ke mũ'. Isĩ mũ ra sóg vỹn kenh ke mũ, ãjag to. ¹⁹ Kãnhmar ã tỹ inh ki ge jãvãnh ãn ag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ. Ag jãvo ãjag tóg inh ve mãn ke mũ. Rĩr

inh nĩ nĩ, kŷ ãjag tóg inh ri kén rĩnrĩr mǎn ke mũ gé. ²⁰ Kurã ên kã ãjag tóg inh ki kanhrãn há han ke mũ, isŷ inh panh mré tŷ ùn pir nĩ ên ti. Kŷ ãjag tóg inh mré tŷ ùn pir nŷtĩnh ke mũ gé, ha mẽ,” he tóg.

²¹ “Ũ tŷ inh vĩ hã ki kanhrãn kŷ ki króm mũ ên hã vŷ iso há nĩ. Kŷ ù tŷ iso há nĩ ên to inh panh tóg há tãvĩ nĩ gé. Ên to sóg há tãvĩ nĩ gé. Ên vŷ inh venh ke mũ,” he tóg.

²² Kŷ Judas tóg ti ki jẽmẽg mũ. Judas Iscariotes pijé', Judas ù vẽ. Ên vŷ Jesus mŷ: “ẽg mŷ ã tóg vẽn ven sór mũ, hã ra ã tóg ù tŷ ã ki ge sór tũ ag mŷ vẽn ven sór tũ nĩ,” he mũ.

²³ Kŷ Jesus tóg: “ũ tŷ iso há nŷtĩ ag vŷ inh vĩ ki króm ke mũ,” he mũ. “Ũ tŷ inh vĩ ki króm mũ to inh panh tóg há nĩ, kŷ tóg ti mré ẽmǎn ke mũ. Kŷ sóg ti mré ẽmǎn ke mũ gé.

²⁴ Ũ tŷ iso há tũ ên vŷ inh vĩ han sór ke tũ nĩ gé. Inh pijé inh vĩ hã tó tĩ'. Ũ tŷ inh jẽnẽg mũ ên vĩ hã tó sóg tĩ, inh panh vĩ ti,” he tóg.

²⁵ “Ãjag mré sóg nĩ nĩ ver, kŷ sóg ãjag mŷ tag kãmén mũ. ²⁶ Isĩg kar kŷ sóg vêsŷmér ù tŷ ãjag tar han ke mũ ên jẽnẽnh ke mũ, hã vŷ: Topẽ kuprĩg, he mũ. Inh panh vŷ ãjag mŷ ti jẽnẽnh ke mũ. Ên vŷ nén ù kar to ãjag kanhrãn há han ke mũ. Kŷ tóg ãjag mŷ tó mǎn ke mũ gé, sŷ ãjag mŷ nén tó mũ kar ti, ãjag tŷ kã jatun tũ nĩ jé,” he tóg.

²⁷ “Ãjag krĩ kãnhvy han jé sóg ke mũ. Sŷ ãjag mŷ nén nĩm ke mũn hã vẽ. Hã ra tóg ù tŷ inh ki ge jãvãnh ag krĩ kãnhvy sĩ ên ri ke tũ nĩ. Krĩ kãnhvy pẽ ãjag nŷtĩnh ha. Hã kŷ krĩ kufy han tũg nĩ. Kanẽ jur han tũg nĩ gé.

²⁸ Inh vĩ tag mẽ ãjag tóg huri, isŷ ãjag mŷ: tũg jé sóg ke mũ, kar kŷ sóg ãjag to vŷn kenh ke mũ gé, he mũ ti. ãjag tŷ iso há nŷtĩ ra tóg ãjag mŷ sér tĩnh mũ vẽ, isŷ inh panh venh tũg ke ti. Inh panh vŷ inh kãfór nĩ. ²⁹ Ũri sóg ãjag mŷ tag kãmén mũ, ãjag tŷ ên venh ke to hã. Kŷ ãjag tŷ ên ven kŷ inh mĩ ẽkrén nĩ. Ên kã inh ki ge kŷ nŷtĩm nĩ. ³⁰ Isŷ ãjag mré vèmén tag vŷ rur nĩ ha. Êprã pã'i mág jun ke nẽ ha. Hã ra ti pijé tŷ inh kri ke nĩ'. ³¹ Hã ra sóg ẽprã ke kar ag mŷ inh jykre ven sór mũ, isŷ inh panh to há tãvĩ nĩ ti. Hã kŷ sóg inh panh tŷ inh mŷ nén tó mũ ên han kãn tĩ. Mũ jé ha, re ra,” he tóg.

15

Jesus tŷ uva fa ri ke nĩ

¹ Ag mũn kŷ Jesus tóg ag mŷ: “uva fa ri ke inh nĩ,” he mũ. “Inh panh vŷ ù tŷ uva ki rĩr tĩ ên ri ke nĩ. ² Kŷ ãjag uva tóg pẽ ri ke nŷtĩ. Ũ tŷ inh vĩ han sór tũ ên ag hã vŷ tŷ uva pẽ kanẽn vãnh ên ri ke nŷtĩ. Ên kym kŷ tóg fón tĩ, inh panh ti. Kŷ tóg ùn kanẽn há han mũ ên ki rĩr há han tĩ, ên fěj rógrãm tóg tĩ, ti tŷ kanẽ e han jé. ³ ãjag tŷ há' he tóg huri, ãjag tŷ inh vĩ kri fi tũgrĩn. ⁴ Isovãnh tũg nĩ, kŷ sóg ãjag tovãnh ke tũ pẽ nĩ gé. Uva pẽ tŷ uva fa to nŷtĩn kŷ tóg kanẽ há han tĩ. Ên ri ke ti nĩ, ãjag tŷ inh ki ge kŷ nŷtĩ tag ti. ãjag tŷ inh ki ge kŷ nŷtĩn kŷ vějykre há hã han kŷ nŷtĩm nĩ,” he tóg.

⁵ “Uva fa ri ke inh nĩ, kŷ ãjag tóg uva pẽ ri ke nŷtĩ gé. ãjag tŷ inh ki ge kŷ nŷtĩn kŷ ãjag tóg kanẽ e han ke mũ, hã ra ãjag pijé ãjag pir mŷ nén ù há han ke mũ'. Inh hã ne ãjag tar han ke mũ'. ⁶ Ũ tŷ isovãnh mũ ên fón jé tóg ke mũ, inh panh ti. ẽg tŷ uva pẽ kórég kym kŷ fón ên ri ke tóg nĩ. ẽg tŷ ti pẽ kym kŷ fón kŷ tóg tóg mũ, kŷ ẽg tóg pũn tĩ sir. Ên ri ke han jé tóg ke mũ, inh panh ti, ù tŷ isovãnh mũ ên tŷ. ⁷ ãjag tŷ isovãnh tũ nĩn kŷ, ãjag tŷ isŷ ãjag mŷ nén tó mũ ên to jykrén kŷ nŷtĩn kŷ, kŷ inh mŷ nén kar to vĩm nĩ. Han jé sóg ke mũ, ãjag mŷ, ãjag tŷ inh mŷ nén to vĩ mũ ên ti, ha vem nĩ. ⁸ ãjag tŷ vějykre há han kŷ tóg uva pẽ tŷ kanẽ e han ri ke nĩ. Kŷ vẽn kar tóg ãjag jykre ve kŷ Topẽ to: “ùn há vŷ tŷ ti nĩ,” henh ke mũ. Hã ki ag tóg ki kanhró nŷtĩnh mũ, ãjag tŷ tŷ inh mré ke nŷtĩ ti. ⁹ Inh panh vŷ iso há tãvĩ nĩ. Ge inh nĩgtĩ gé, ãjag to. ãjag to ha pẽ sóg nĩ gé. Inh ki ge kŷ nŷtĩm nĩ, sŷ ãjag to há tãvĩ nĩ jé. ¹⁰ ãjag tŷ isŷ ãjag mŷ nén tó mũ ki króm kŷ ãjag tóg inh ki ge kŷ nŷtĩ nĩ, kŷ sóg ãjag to há nĩ gé. Hã kŷ sóg inh panh vĩ hã ki króm kãn mũ, kŷ tóg iso há tãvĩ nĩ.

¹¹ Inh mŷ tóg sér tĩ. Kŷ sóg ãjag mŷ tag tó mũ, ti tŷ ãjag mŷ sér tĩn jé gé, ti tŷ inh mŷ sér tĩ ên ri ke tĩn jé gé. Hã jé sóg ãjag mŷ inh jykre kãmén mũ. ¹² Sŷ ãjag mŷ vějykre nĩm mũn hã vẽ, ha mẽ: jagnẽ to há nŷtĩm nĩ, sŷ ãjag to há nĩ ên ri ke han nĩ, he sóg mũ. ¹³ Ũ tŷ ti mré ke ù ag jagfy ter sór mũ ên vŷ ag to

há ja nĩgtĩ. Ũ tỹ ěg to há kãfór pẽ ěn venh ke tũ ěg tóg nĩ, ěprã. ¹⁴ Inh mré ke pẽ vỹ tỹ ājag nỹtĩ, ājag tỹ inh vĩ ki króm kỹ. ¹⁵ Hã kỹ sóg ājag to: inh *camarada* ag, he tũ nĩgtĩ gé. ěg pijé ěg *camarada* ag mỹ ěg tỹ nén to jykrén mũ ěn kãmén tĩ'. ěg mré ke ag hã mỹ ěg tóg kãmén tĩ. Ājag mỹ sóg inh panh tỹ inh mỹ nén to mũ ěn kãmén kãn huri, hã kỹ sóg ājag to: inh mré ke ag, he mũ. ¹⁶ Ājag pijé inh kuprĕg'. Inh hã ne ājag kuprĕg'. Kỹ sóg ājag mỹ: kanĕ e han nĩ, he mũ ha, hã vỹ: vĕjykre há, he mũ. Vĕjykre há hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Ājag tỹ ěn han kỹ jatun mỹ Topĕ mỹ nén kar to vĩm nĩ, inh jiji tó kỹ. Kỹ tóg ājag tỹ ti mỹ nén to vĩ mũ ěn han ke mũ. ¹⁷ Sỹ ājag mỹ nén to mũn hã vĕ, hã vỹ: jagnĕ to há nỹtĩm nĩ, sỹ ājag to há nĩ ěn ri ke, he mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũ tỹ ěg to jũnh ke ag

¹⁸ “Ũ tỹ inh ki ge tũ ag vỹ iso jũ vén ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg ājag to jũ nỹtĩ gé. Tag mĩ ěkrén nĩ, ag tỹ ājag to jũnh ken kỹ. ¹⁹ Ājag pijé tỹ ag mré ke nỹtĩ'. Ājag tỹ tỹ ag mré ke nỹtĩ ra ag tóg ājag to há nỹtĩnh ke mũ vĕ. Hã ra ājag tóg tỹ ag mré ke tũ nỹtĩ. Ājag kuprĕg inh, ag kã mĩ, ājag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ jé. Hã kỹ ag tóg ājag to jũ nỹtĩ. ²⁰ Vã sỹ sóg ājag mỹ: “ājag pijé inh kãfór nỹtĩ',” he ja nĩgtĩ. Tag mĩ ěkrén nĩ. Inh *camarada* ri ke ājag nỹtĩ, jãvo sóg tỹ ājag *patrão* ri ke nĩ. Ag kã mĩ ũ tóg inh vóg kónãn ke mũ. ěn vỹ ājag vóg kónãn ke mũ gé. Ag kã mĩ ũ tóg inh vĩ ki króm tĩ. ěn ag vỹ ājag vĩ ki króm ke mũ gé. ²¹ Hã ra ag tóg ājag vóg kónãn ke mũ gé, ājag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn kỹ. Ag pijé ũ tỹ inh jĕnĕg mũ ěn ki kanhró nỹtĩ'. ²² Inh kãtĩ tũ nĩ ra, isỹ ag mỹ inh vĩ tó tũ nĩ ra ag tóg: “hã ra ěg tóg ki kagtĩg nỹtĩ,” henh ke mũ vĕ. Hã ra sóg ag mỹ tó, hã kỹ ag tóg ki kanhró nỹtĩ. ²³ Ũ tỹ iso jũ nỹtĩ ěn ag vỹ inh panh to jũ nỹtĩ gé. ²⁴ Nén ũ han vãnh hynhan sóg tĩ, ag rĩnve, kỹ ũ vỹ tag han ja tũ pẽ nĩ, ijo. Isỹ tag han tũ nĩ ra ag tóg: “vĕg tũ ěg nĩ,” henh ke mũ vĕ. Hã ra ag tóg vé. Ag tỹ vĕg mũ ra ag tóg ge ra iso jũ nỹtĩ, kỹ ag tóg inh panh to jũ nỹtĩ gé. ²⁵ Hã ra tóg ag to rán kỹ nĩ, Topĕ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. “Nén ũ tũ to ag tóg iso jũ sór mũ,” he tóg, Topĕ vĩ rá ki. Hã kỹ ag tóg ke tĩ,” he tóg.

²⁶ “Hã ra tóg kãtĩg ke mũ, ũ tỹ ājag tar han ke mũ ti. Topĕ kuprĩg to ken hã vĕ. Ti hã vỹ ki hã tónh ke mũ, inh panh kuprĩg ti. ěn hã vỹ ājag mỹ inh kãmén ke mũ. ²⁷ Kỹ ājag tóg vĕnh kar mỹ inh kãmén ke mũ gé, ěn kã. Inh mré ājag tóg mũ ja nĩ, isỹ ājag mỹ tó vén mũn kã,” he tóg.

16

¹ “Ājag mỹ sóg tag kãmén kãn mũ, ājag tỹ ki kanhró nỹtĩ jé, ājag tỹ isovãnh sór tũ pẽ nĩ jé, ājag jagtar ke kurã ěn kã. ² Ājag pan jé ag tóg ke mũ, pã'i ag, ājag tỹ vĕnh kanhrãn jafã ra mũ mãn tũ nĩ jé. Kỹ ag tóg ājag kãgtén ke mũ gé. Ājag kãgtén kỹ ag tóg ón kỹ: “Topĕ vỹ ěg mỹ tó, hã kỹ ěg tóg ag kãgtén mũ,” henh ke mũ. ³ Ag tỹ ěg jóg mág ki kagtĩg nỹtĩn kỹ ag tóg tag han ke mũ. Inh ki kagtĩg ag tóg nỹtĩ gé. ⁴ Ũri sóg ājag mỹ tó mũ. Kỹ ājag tóg, ājag tỹ tag ve kỹ: ěg mỹ tóg tó ja nĩ, ěg tỹ ũri nén vĕg mũ tag ti, henh ke mũ,” he tóg.

Topĕ kuprĩg kãtĩg ke

Vã sỹ sóg ājag mré tĩ nĩ vĕ, hã ra sóg ājag mỹ tag tó ja tũ nĩ ver. ⁵ Ũri sóg tĩg ke mũ, isỹ ũ tỹ inh jĕnĕg mũ ěn ve jé. Kỹ ājag pijé inh mỹ: “ã tỹ hĕ ra tĩg ke nĕ?” henh ke mũ'. ⁶ Ājag mỹ tóg e tĩ, sỹ ājag mỹ isĩg ke tag tó ja nĩn kỹ, kỹ ājag tóg fe kaj nỹtĩ. ⁷ Há ti nĩ hã ra, isĩg ke tĩ, ha mĕ. Isĩ tũ nĩn kỹ ũ tỹ ājag tar han mũ ěn vỹ kãtĩg ke tũ nĩ, Topĕ kuprĩg ti. Hã ra sóg isĩg kỹ ājag mỹ ti jĕnĕnh ke mũ. ⁸ ěn vỹ ti kãtĩg kỹ vĕnh kar mỹ: “Topĕ vĩ mranh ã huri,” henh ke mũ, kỹ tóg ag mỹ Topĕ tỹ ag vóg kónãn ke ěn tónh ke mũ gé. ⁹ “*Jesus* ki ã tóg rã tũ nĩ, hã kỹ ã tóg Topĕ vĩ mranh tĩ,” he jé tóg ke mũ, ti kuprĩg ti. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ vĕjykre kuryj tónh ke mũ gé. Jãvo sóg tĩg ke mũ, inh panh kukãm, kỹ ag tóg inh venh ke tũ nĩ. ¹¹ Tag ki ũn mág pẽ tỹ tỹ Nén-Kórég ěn to tóg: “kórég ti nĩ,” hé huri, Topĕ ti. Hã to ěg tóg ti tỹ ũn vóg kónãn ke mũ ěn ag ki kanhró nỹtĩ,” he tóg.

¹² “Sỹ ājag mỹ nén tónh ke mũ vỹ ver e nỹtĩ, hã ra tóg ver ājag mỹ mĕ jagy tĩ, hã kỹ sóg tónh ke tũ nĩ. ¹³ Topĕ kuprĩg vỹ ājag to kãtĩg ke mũ, kỹ tóg komĕr hã ājag mỹ tó kãn ke mũ, nén tỹ ki hã tó ěn ti. Ti pijé ti tỹ nén to jykrén mũ ěn tónh ke mũ'. Inh panh tỹ inh mré nén to jykrén mũ ěn hã tó jé tóg ke mũ.

Kỹ tóg ãjag mÿ ãjag tÿ kar kỹ nén venh ke ên tónh ke mũ gé. ¹⁴ Ti hã vÿ iso: “Ûn mág vÿ tÿ ti nĩ,” henh ke mũ gé. Inh vÿ hã tó jé tóg ke mũ ãjag mÿ, hã kỹ tóg isÿ tÿ ùn mág nĩ tónh ke mũ, Topê kuprĩg ti. ¹⁵ Inh panh tÿ nén tó mũ ên hã tó sóg tĩ. Kỹ tóg ên hã tónh ke mũ gé. Hã kỹ sóg ãjag mÿ: inh vÿ hã tó jé tóg ke mũ, he mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ter kar kỹ rĩr măn ke

¹⁶ “Kãnhmar ãjag tóg inh ve măn ke tũ nĩ ha. Kejên ãjag tóg kurã ù ki inh ve măn ke mũ gé,” he tóg. ¹⁷ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg jagnê mÿ: “ti hÿn ne tó sór mũ, hã kỹ tóg: “kãnhmar ãjag tóg inh ve măn ke tũ nĩ ha, kejên ãjag tóg kurã ù ki inh ve măn ke mũ gé,” he mũ?” he ag tóg. ¹⁸ “Ne to ke nê hÿn, hã vÿ: kãnhmar, he mũ? Êg pijé ti tÿ nén tó mũ ên ki kanhró nÿtĩ,” he ag tóg, jagnê mÿ.

¹⁹ Hã ra *Jesus* tóg ag tÿ ti ki jêmê sór mũ ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag mÿ: “inh vÿ mÿ ãjag mÿ e?” he mũ. “Kãnhmar ãjag tóg inh ve măn ke tũ nĩ ha. Kejên hã ãjag tóg kurã ù ki inh ve măn ke mũ. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ. Kygfÿ jé ãjag tóg ke mũ. Vêsÿrénh jé ãjag tóg ke mũ. Hã ra tóg ù tÿ inh ki ge tũ ag hã mÿ sér tĩnh mũ. Tag pãte tóg ãjag mÿ sér tĩ măn ke mũ gé. ²¹ Ûn tÿtã fi tÿ gĩr venh ken kỹ tóg fi mÿ jagy tĩ. Fi kósin tÿ fi ki mur kar kỹ tóg hã ra fi mÿ sér tĩ. Kỹ fi tóg fi kaga ên mĩ êkrén măn tũ nĩgtĩ. ²² Ge ve jé ãjag tóg ke mũ. Ûri tóg ãjag mÿ jagy tĩ. Hã ra sóg ãjag ve măn ke mũ. Kỹ ãjag fe tóg mrin kenh ke mũ, ãjag tÿ inh ven kỹ. Kỹ ù tóg ãjag fe kaj han măn ke tũ nĩ ha, inh kãtĩg măn kỹ. ²³ Ên kã ãjag tóg inh mÿ nén ù to vÿ măn ke tũ nĩ ha, isÿ ãjag mré nĩn kỹ. Ki hã sóg tó mũ mÿr. ãjag tÿ inh panh mÿ nén ù to vĩn kỹ tóg ãjag mÿ vin kãn ke mũ, ãjag tÿ tÿ inh mré ke nÿtĩn kỹ. ²⁴ Ver ãjag tóg ti mÿ nén ù to vÿ ja tũ nĩ, ãjag tÿ ti mÿ: “ti mré ke vÿ tÿ êg nÿtĩ,” he mũ ra. Ti mÿ nén ù to vĩm nĩ, kỹ tóg ãjag mÿ hynhan kãn ke mũ, ãjag tÿ nén to vÿ mũ ên ti. Kỹ tóg ãjag mÿ sér tãvĩ tĩnh mũ,” he tóg.

Jesus tÿ tÿ êprã ke kar kri ke nĩ

²⁵ “Sÿ ãjag mÿ inh panh kãmén kỹ sóg ver: tag ri ke ti nĩ, he tĩ. Kãnhmar sóg jamã há ra ãjag mÿ ti kãmén ke mũ, kỹ sóg ãjag mÿ: tag ri ke ti nĩ, he măn ke tũ nĩ sir. ²⁶ Kurã ên kã

ãjag tóg vêsóg ki ti mÿ nén ù kar to vĩnh ke mũ, ãjag tÿ tÿ inh mré ke nÿtĩn kỹ. Kỹ sóg ãjag jagfÿ vÿ măn ke tũ nĩ ha. ãjag hã vÿ ti mré vēmén ke mũ ha. ²⁷ Inh panh vÿ ãjag to há tãvĩ nĩgtĩ, ãjag tÿ iso há nÿtĩn kỹ, ãjag tÿ iso: “Topê vÿ ti jênê,” henh kỹ. ²⁸ Ti tÿ inh jênên hã kỹ sóg ga tag ki jun mũ. Hã ra sóg ùri inh mur ja ré kỹ tũg ke mũ ha, inh panh kukãm,” he tóg.

²⁹ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mÿ: “vãhã ã tóg êg mÿ kãmén há han mũ ha. Vãhã ã tóg êg mÿ: ge ti nĩ, he măn tũ nĩ ha. ³⁰ Nén ù kar ki kanhró ã tóg nĩ, vég êg tóg mũ. Êg tÿ ã ki nén ù jêmê sór kỹ ã tóg ki kanhró nĩ. Êg tÿ ã mÿ nén ù tó tũ ra ã tóg ki kanhró nĩ. Hã ki êg tóg vég mũ, ã tÿ Topê tá kãtĩg ja ti,” he ag tóg mũ.

³¹ Kỹ tóg: “vãhã ãjag tóg inh ki ge kỹ nÿtĩ ha,” he mũ. ³² “Hã ra ãjag tóg kãnhmar inh ré kỹ mũ kãn ke mũ ha, ãjag ìn ra. Vēnh kã pugpóv kãn jé ãjag tóg ke mũ, ùri. Hã ra sóg pir pē tũ nĩ, ãjag tÿ inh ré kỹ mũ kãn mũ (hã) ra. Inh panh vÿ êgno kã inh mré jēnh mũ. ³³ Tag kãmén inh ãjag mÿ, ãjag tÿ krĩ kãnhvy nÿtĩ jé, ãjag tÿ inh ki ge kỹ nÿtĩ tugrĩn. Tag ki ãjag tóg nén ù jagy kar vég tĩ ver. Hã ra to krĩ kufÿ han tũg nĩ. Êprã ke kar kri ke vÿ tÿ inh nĩ, êprã ke kri pã'i ên. Japo ên kutēm inh huri,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tÿ Topê mré vēmén

¹ *Jesus* tÿ ti mré mũ tĩ ag mÿ tag kãmén kãn kar kỹ tóg kãnhkã ki êvãnh mũ, kỹ tóg: “panh', inh óra tán krÿg huri,” he mũ. “Ag mÿ isÿ tÿ ùn mág nĩ ven nĩ, isÿ tÿ ã kósin nĩn kỹ. Kỹ sóg ag mÿ ã tÿ tÿ ùn mág nĩ ven ke mũ gé. ² Êprã ke kar kri ã tóg inh fēg, isÿ ã tÿ inh mÿ ùn vin mũ ag mÿ rĩr krÿg ja tũ ven jé, fag mÿ ke gé. ³ Û tÿ ã tÿ tÿ Topê nĩ ki kanhrãn mũ ên vÿ rĩr krÿg ja tũ venh ke mũ, ù tÿ ã to: “Topê ù vÿ tũ nĩ,” he mũ kar ag, fag kar ke gé. Kỹ ag tóg, isÿ tÿ *Jesus Cristo* nĩ ki kanhró nÿtĩ gé, ã hã tÿ inh jênê ên ki. ⁴ Ag hã mÿ sóg ã tÿ tÿ ùn mág nĩ tag ven, êprã ke ag mÿ, fag mÿ ke gé. ã tÿ inh mÿ nén tó mũ ên han kãn inh. ⁵ Vãsÿ, êg tÿ ga tag han tũg ki sóg ã mré nĩ ja nĩgtĩ, ên kã sóg tÿ ùn mág pē nĩ ja nĩgtĩ,

ã mré. Ën han mǎn nĩ, inh mǎ. Isỹ tỹ ùn mág pẽ nĩ han mǎn nĩ, panh'.

⁶ Û ag kuprêg ja ã nĩ, ag tỹ inh ki ge jé. Ën ag mǎ sóg ã kǎmén ja nĩgtĩ. Æ tũ ag vê, hã ra ã tóg inh mǎ ag vin, fag ke gé. Æ vĩ ki króm ag tóg tĩ, fag ke gé. ⁷ Ûri ag tóg ki kanhró nỹtĩ, isỹ ã tũ hã han mũ ãn ki. Æ hã ne inh mǎ nén kar ãn tó tĩ. Tag vég ag tóg tĩ, fag ke gé. ⁸ Ag mǎ sóg ã vĩ ti tó tĩ, kỹ tóg ag mǎ sér tĩ. Kỹ ag tóg vég mũ, ã tỹ inh jênê ãn ti. Kỹ ag tóg iso: “Topẽ tỹ ùn jênêg mũ ãn vê,” he mũ, fag ke gé.

⁹ Æ tỹ inh mǎ ùn vin mũ ãn ag hã jagfy sóg vĩ tĩ, fag jagfy ke gé. Û tỹ inh ki ge tũ ãn ag jagfy sóg vĩnh ke tũ nĩ. Æ tũ fag hã jagfy sóg vĩ tĩ. ¹⁰ Ha vé, isũ kar vỹ tỹ ã tũ nỹtĩ, kỹ ã tũ kar vỹ tỹ isũ nỹtĩ gé. Ag hã tigrĩn sóg tỹ ùn mág nĩ, ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ãn ag hã tigrĩn, fag ke gé. ¹¹ Inh mur ja ré kỹ sóg tĩg mũ, ijãvo ag tóg êgno ki nỹtĩnh mũ sir, isũ mré ã tũ ag. Ag jãvo sóg, ã venh tĩg mũ ha.

Inh panh mág, há tãvĩ ã tóg nĩ. Fag jy nĩgãn nĩ, ã jykre ki. Æ hã ne inh mǎ ag vin'. Æ mré sóg tỹ ùn pir nĩ. Kỹ ag tỹ jagnê mré tỹ ùn pir nỹtĩ han nĩ gé, fag tỹ ke gé. ¹² Isỹ ag mré nĩn kỹ sóg ag jy nĩgãn tĩ, ã jykre ki, ã tỹ inh mǎ ùn vin mũ ãn ag kar jy, fag jy ke gé. Ag ki rĩr há han inh, kỹ ag kã ù tóg vãfor ja tũ nĩ. Ûn pir tóg hã ra vãfor kỹ nĩ inhhã, hã ra tóg ti to rán kỹ nĩ, hã kỹ tóg ke mũ. ¹³ Ûri sóg ã kukãm tĩg mũ, hã ra sóg ver tag ki ag mǎ kǎmén mũ, ti tỹ ag mǎ sér tĩ jé, ti tỹ inh mǎ sér tĩ tag ri ke tĩ jé, fag mǎ. ¹⁴ Ag mǎ sóg hur ã vĩ kǎmén. Kỹ ù tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ag to jũ mũ, ag tỹ tỹ ag mré ke tũ nỹtĩnh kỹ. Inh pijé tỹ ag mré ke nĩ gé', ù tỹ ag to jũ mũ ãn ag mré, fag ke gé. ¹⁵ Hã ra sóg ã mǎ: ha ag jé prêr, he tũ nĩ, fag tỹ ga tovãnh jé, he tũ sóg nĩ. Nén-Kórég jo ag jy nĩgãn nĩ, he sóg mũ ã mǎ. ¹⁶ Ag pijé tỹ inh ki ge tũ ag mré ke nỹtĩ'. Tỹ sóg ag mré ke tũ nĩ gé, ù tỹ inh ki ge jãvãnh ãn fag mré. ¹⁷ Æ vĩ ki ag kanhrãn nĩ, ã tỹ ùn kuprêg mũ ãn ag, fag tỹ komêr hã ã ri ke nỹtĩ jé. Æ vĩ ãn vỹ tỹ vênh vĩ há tãvĩ nĩ. ¹⁸ Inh jênê ã tóg, sỹ ga kri mur jé. Kỹ sóg ã kóm ag mré fag jêgnênh mũ, ag tỹ êprã ke kar ãn ag mǎ inh kǎmén jé, fag ke gé. ¹⁹ Ag

jagfy sóg ã mǎ vênh fêg ke mũ, ag tỹ inh mré ã mǎ vênh vin kỹ nỹtĩ jé.

²⁰ Hã ra sóg nén ù to vĩ sór mũ gé, sỹ ã mǎ ag kǎmén kar kỹ. Û ag tóg ag vĩ mẽ kỹ inh ki genh ke mũ. Ën fag to sóg vĩ sór mũ gé. ²¹ Ag kar tỹ tỹ ùn pir nỹtĩnh ken kỹ tóg há tĩ, ã tỹ inh mré tỹ ùn pir nĩ ãn ri ke, isỹ ã mré tỹ ùn pir nĩ ãn ri ke. Fag tỹ êg mré tỹ ùn pir nỹtĩnh kỹ tóg há tĩ. Kỹ vênh kar vỹ venh ke mũ, ã tỹ nén to inh jênêg mũ ti. ²² Isỹ ã tóg ùn mág han. Kỹ sóg ag tỹ ùn mág han ke mũ gé, fag tỹ jagnê mré tỹ ùn pir nỹtĩ jé, ã tỹ inh mré tỹ ùn pir nĩ tag ri ke. ²³ Inh mré ke vỹ tỹ ag nỹtĩ, kỹ sóg tỹ fag mré ke nĩ gé, kỹ êg kar vỹ tỹ ùn pir ri ke nỹtĩ. Êg tỹ tỹ ùn pir nỹtĩ tigrĩn vênh kar tóg venh ke mũ, ã tỹ inh jênê ãn ti. Ûn tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ãn ag to há tãvĩ ã tóg nĩ, ã tỹ iso há nĩ tag ri ke. Tag ve jé fag tóg ke mũ, êprã ke ag.

²⁴ Panh', vãsỹ ã tóg iso há nĩgtĩ vê, êg tỹ ga tag han tũg ki. Hã kỹ ã tóg isỹ ùn mág pẽ han. Kỹ tóg inh mǎ há tĩnh mũ, ag tỹ inh mré nỹtĩnh kỹ, ã tỹ inh mǎ ùn vin mũ ãn fag. Ag tỹ inh mré nỹtĩnh kỹ ag tóg venh ke mũ, ã tỹ isỹ ùn mág han ja ti. ²⁵ Panh', jykre kuryj ã tóg nĩ. Û tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ã ki kagtĩg nỹtĩ, fag jãvo sóg ã ki kanhró nĩ. Kỹ tag ki inh mré nỹtĩ ag vỹ ki kanhró nỹtĩ gé, ã tỹ nén to inh jênêg mũ ti. ²⁶ Ag mǎ sóg ã kǎmén huri, kỹ sóg fag mǎ ã kǎmén mǎn ke mũ gé, ag tỹ jagnê to há nỹtĩ jé, fag tỹ ã tỹ iso há tag ri ke nỹtĩ jé. Kỹ sóg ag mré êmãn ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti, ti panh mré vêmén kỹ.

18

Ag tỹ Jesus se

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ *Jesus* tỹ ti panh mré vĩ kar kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩ mũ sir. Goj tỹ *Cedrom* kafã ù ra ag tóg pa mũ sir. Tá ka tóg krãnkãnh kỹ nỹtĩ. Ka kré ãn krêm ag tóg nĩgnĩ mũ sir. ² Hã ra *Judas* tóg ti tĩg ãn ki kanhró nĩ gé. Tá tóg ti mré mũ tĩ ag mré vêmén tỹ hên ri ke han ja nĩ, *Jesus* ti, hã kỹ *Judas* tóg ag tỹ ra mũnh ke ki kanhró nĩ, ù tỹ pã'i ag mǎ ti ven ke mũ ãn ti. ³ Kỹ tóg ag nón tá jun mũ sir, *soldado* ag mré, porisa ag mré hã ke gé, pã'i ag tỹ ag jêgnênh kỹ. *Fariseu* ag vỹ pã'i ag mré porisa ag jêgnê ja nĩ gé. Néj e gé ag tóg kãmũ

mũ, pĩ jónhkó ke gé, ka kykyv mré hã. ⁴ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ti jagtar ken ki, kũ tóg ag kato tĩg kũ ag mĩ: “ãjag tũ ù tũ hẽ ve sór nẽ?” he mũ. ⁵ Kũ ag tóg ti mĩ: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ãn,” he mũ. Kũ tóg ag mĩ: “inh hã vẽ,” he mũ. Hã ra *Judas* tóg ag mré kãtĩg ja nĩ gé. ⁶ *Jesus* tũ ag mĩ: “inh hã vẽ,” hen kũ ag tóg ti jo ranh ke mũ. Rom ke ag tóg mũ sir, ãprã. ⁷ Kũ tóg ag mĩ vĩ mãn mũ. “ãjag tũ ù ve sór nẽ?” he tóg. Kũ ag tóg ti mĩ: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ãn,” he mãn mũ. ⁸ Kũ tóg ag mĩ: “ãjag mĩ sóg: inh hã vẽ, hé huri. Kũ ãjag tũ ise sór kũ inh mré ke tag ag tugvãnh nĩ,” he mũ. ⁹ Hã ra tóg tag tó, ti tũ to hã ti panh mĩ: “ã tũ inh mĩ ùn vin ja ãn ag vỹ ki nỹtĩ, ag kã ki ù vỹ vãfor ja tũ nĩ,” he ja nĩn kũ. Ti tũ ag jy nĩgãn jé tóg porisa ag mĩ: “ag tugvãnh ra,” he mũ, ti mré mũ tĩ ag to.

¹⁰ Hã ra *Simão Pedro* tóg ti rógro ãn vyn kũ porisa ag kã ù nĩgrẽg kym mũ. Ti pẽgja tá ti nĩgrẽg jé ãn tũ tóg kym ke mũ. Topẽ tũ to pã'i mág *camarada* vẽ, ti tũ ù nĩgrẽg kym mũ ãn ti, ti jijin hã vỹ: *Malco*, he mũ. ¹¹ Kũ *Jesus* tóg *Pedro* mĩ: “ã rógro fẽg han ra,” he mũ. “Inh panh tũ inh mĩ: “vẽsỹrẽnh jé ã tóg ke mũ,” he ja vẽ, hã kũ sóg ag mĩ vẽnh fẽg ke mũ ha. Vẽnh nenh ke tũ sóg nĩ,” he tóg.

Pã'i tũ *Anás tũ Jesus* ve

¹² Kũ *soldado* ag mré, porisa ag tóg, ag pã'i mré, *Jesus* mrĩnh mũ sir, vãfe tũ. ¹³ Kũ ag tóg ti pére mũ mũ, *Anás* ãn ra. *Caifás* kakrã vẽ, *Anás* ti, hã ra *Caifás* vỹ tũ Topẽ tũ to pã'i ag pã'i mág nĩ, prỹg ãn kã. ¹⁴ Hã ra *Caifás* ãn vỹ pã'i ag mĩ: “ũn pir tũ ãg *povo* jagfy ter kũ tóg pãgsĩ nĩ,” he ja nĩ. ãn kakrã ãn ra ag tóg *Jesus* pére mũ mũ.

Simão tũ Jesus to ón vén

(*Mt 26.57-58, 69-70; Mc 14.53-54, 66-68; Lc 22.54-57*)

¹⁵ Kũ *Simão Pedro* tóg *Jesus* nón tĩ mũ, *Jesus* mré ke ù mré ke gé. Hã ra *Jesus* mré ke ù ãn tóg Topẽ tũ to pã'i ag pã'i mág ãn ki kanhró nĩ, hã kũ tóg *Jesus* nón *Anás* ãn kã ra rã mũ, ãn vãso ra. ¹⁶ Hã ra *Pedro* tóg re tá jẽ nĩ, ãn jãnkã rã hã. Kũ *Jesus* mré ke ù ãn tóg ver ù tũ jãnkã ki rĩr mũ ãn fi mré vãmẽn mũ, kũ fi tóg *Pedro* mĩ: “ha kãrã,” he mũ, ti mré ke ù ãn tũ pã'i mág ki kanhró nĩ tũgrĩn. ¹⁷ Kũ fi tóg ti mĩ: “ã hỹn tũ *Jesus* mré ke nĩ,”

he mũ, ù tũ jãnkã ki rĩr jẽ ãn fi. Hã ra tóg ón kũ fi mĩ: “vó,” he mũ.

¹⁸ Hã ra *Anás camarada* ù ag vỹ tá nỹtĩ gé, porisa ag mré. Đn vãso ki ag tóg pĩ han kũ nỹtĩ, ti kusa jagy tĩn kũ. Pĩ to ag tóg tugtón nỹtĩ. Kũ *Pedro* tóg ag mré tón nĩ gé, pĩ ãn ti to.

Anás tũ Jesus ki jẽmẽ sór

(*Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71*)

¹⁹ Kũ pã'i mág tóg *Jesus* mĩ: “inh mĩ ã mré mũ tĩ ag kãmẽn. ã tũ nẽn kãmẽn tĩ ãn ti kãmẽn nĩ gé, inh mĩ,” he mũ. ²⁰ Kũ tóg: “vẽnh kar mĩ sóg jamã há ra tó tĩ,” he mũ. “Vẽnh kanhrãn jafã krẽm sóg tó tĩ, Topẽ ãn krẽm ke gé. *Judeu* kar tũ vẽnhmãn kũ nỹtĩn kũ sóg ag mĩ kãmẽn tĩ. Inh pijé vẽnh péju kũ tó tĩ”. ²¹ Hã ra ã tóg inh ki jẽmẽ sór mũ'. Inh vĩ mẽg mũ ãn ag ki jẽmẽm nĩ. Ki kanhró ag tóg nỹtĩ, isỹ ag mĩ nẽn tó ja ãn ki,” he tóg.

²² Ti tũ tag tó kũ porisa ù tóg *Jesus* tãnh mũ, kũ tóg ti mĩ: “pã'i mág vẽ mỹr, hã ra ã tóg ti mĩ vĩ mũ,” he mũ. ²³ Kũ *Jesus* tóg: “kũ inh hỹn vẽnh vĩ kórég tũ ne tó?” he mũ. “Ha inh mĩ tó. Vĩ há han inh, ã tũ hã ra ne tũgnĩn isãnh nẽ?” he tóg.

²⁴ Tag pãte *Anás* tóg *Jesus* jẽnẽg mũ sir, *Caifás* mĩ, Topẽ tũ to pã'i ag pã'i mág ãn mĩ. Ti mrĩnh kũ jẽ kũ tóg ti jẽnẽg mũ.

Pedro tũ Jesus to ón mãn

(*Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62*)

²⁵ Hã ra *Pedro* tóg ver tón nĩ nĩ, pĩ to. Kũ tá nỹtĩ ag tóg ti mĩ: “ã hỹn tũ ti mré ke nĩ gé,” he mũ. Hã ra tóg ón kũ: “vó,” he mãn mũ. ²⁶ Kũ pã'i mág mĩ rãnrãj tĩ ù vỹ tá nĩ gé. *Pedro* tũ ù nĩgrẽg kym ja ãn kanhkã ù vẽ. ãn vỹ ti mĩ: “ã ve inh, ka kré krẽm. Tá ã tóg ti mré jẽ ja nĩ,” he mũ. ²⁷ Hã ra tóg ón kũ ti mĩ: “vó,” he mãn mũ. ãn kã *galo* vỹ vãhã kynkyr mũ.

Pilatos tũ Jesus ki jẽmẽ

(*Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5*)

²⁸ Kusã pẽ ki ag tóg, *Caifás* ãn tá *Jesus* pére kã mũ kũ, pã'i tũ *governador* ãn ra ti pére mũ mũ, ti vãmẽn jafã ra, *palácio* ãn ra. Hã ra ag tóg kã ra ge sór tũ nĩ. Ag tũ fénhta tũ *Páscoa* han ke vỹ kakó tĩ ha, hã ra ù tũ pã'i tũ *governador* ãn kã ra ge mũ vỹ fénhta tũ *Páscoa* ãn ko tũ nĩgtĩ. Ag jykre vẽ. Hã ra ag tóg ko sór mũ, hã kũ ag tóg kã ra ge sór tũ

nĩ sir. ²⁹ Kĩ *Pilatós* tóg re mĩ kãkutẽ mũ, ag mré vēmén jé. Kĩ tóg ag mĩ: “ti hẽ ri ké? Ti vėjykre kórég tỹ ne han’?” he mũ. ³⁰ Kĩ ag tóg: “vėjykre kórég han ti tĩ. Ti há nĩ ra ěg tóg ã mĩ ti ven ke tũ nĩ vễ,” he mũ. ³¹ Kĩ tóg pã'i ag mĩ: “ãjag jykre hã han nĩ,” he mũ. Hã ra ag tóg ti mĩ: “ti ter ke vễ, kũ ã hã vỹ ěg mĩ: “ha ti tén,” henh ke mũ,” he mũ. ³² Hã ra *Jesus* tóg ag tỹ fóg tỹ pã'i mĩ ti fĕg ke tag tó ja nĩ, fóg ag tỹ krunh to ti sa kũ ti tén ke ti. Hã kũ ag tóg *Pilatós* mĩ ti ven mũ.

³³ Kĩ *Pilatós* tóg ti ĩn kã ra rã mãn mũ, *Jesus* mré vēmén jé. Kĩ tóg ti mĩ: “ã mĩ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. ³⁴ Kĩ tóg ti mĩ: “ũ nỹ ã mĩ tag tó? ã tỹ vĕsóg ki to jykrén mỹ vó, pã'i ag tỹ ã mĩ tó mỹ vó?” he mũ. ³⁵ Kĩ *Pilatós* tóg: “inh pijé tỹ *Judeu* nĩ,” he mũ. “Á kanhkã ag vỹ inh mỹ ã fĕg, ã *povo* to pã'i ag. Á hẽ ri ké?” he tóg.

³⁶ Kĩ *Jesus* tóg: “inh pijé tỹ ga tag kri pã'i mág nĩ,” he mũ. “Isỹ tỹ tag ki ùn mág nĩ ra inh krĕm ke ag tóg *Judeu* ag mré jagnĕ génh ke mũ vễ, kũ ag tóg isenh ke tũ nĩ vễ. Isỹ tỹ ùn mág nĩ vỹ tỹ vyr mỹ ke nĩ,” he tóg.

³⁷ Kĩ *Pilatós* tóg: “kũ ã mỹ hã ra tỹ pã'i mág nĩ?” he mũ. Kĩ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. “Isỹ ki hã tó hã jé sóg ga kri mur kũ, ga kri tĩ nĩ. Kũ ù tỹ ki hã tó to há nỹtĩ ěn ag kar vỹ inh vĩ jĕmĕg mũ,” he tóg. ³⁸ Kĩ *Pilatós* tóg: “ne nỹ tỹ ki hã tó nĩ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ,” he mũ.

Jesus ter ke

(*Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25*)

Kĩ tóg re ra tĩg mãn mũ, pã'i ag mré vēmén jé, kũ tóg ag mĩ: “ti pijé vėjykre kórég han tĩ,” he mũ. ³⁹ “*Páscoa* kar ki sóg ãjag mỹ vĕse ù kavãg tĩ. Kũ inh hỹn ãjag mỹ ãjag tỹ ù to: “*Judeu* ag pã'i,” he mũ tag kavãn ke mũ,” he tóg. ⁴⁰ Hã ra ag kar tóg prĕnprĕr mũ sir. “!..*Jesus* pijé!..! *Barrabás* kava ra..!” he ag tóg mũ sir, prĕnprĕr kũ. Hã ra *Barrabás* ěn vỹ tỹ ùn jykre kórég pĕ nĩ.

19

¹ Kĩ *Pilatós* tóg *soldado* ag mỹ: “ha ti mrãnmrãn , ge kũ,” he mũ. ² Kũ ag tóg ti mrãnmrãn mũ. Kar kũ ag tóg sónh pĩrĩn kũ tỹ ti krĩ tógfĩg mũ sir. Kũ ag tóg kur kusũg tỹ ti kri fón mũ gé sir. ³ Ti ki junjun kũ ag tóg ti

mỹ: “*viva, Judeu* ag pã'i’,” he mũ, ti nyg kũ. Kar ag tóg ti tãnh mũ gé sir.

⁴ Kĩ *Pilatós* tóg re ra kutĕ mãn mũ gé sir. Kĩ tóg vĕnh kar mỹ: “ha vé ha, ti jykre kórég mĕ ja tũ sóg nĩ vễ. Kũ sóg ãjag mỹ ti ven mũ. Nén ù vĕnh mỹ han tũ ti nĩ vễ,” he mũ.

⁵ Kĩ *Jesus* tóg kãkutĕ mũ, hã ra tóg sónh tỹ ti krĩ tógfĩn kũ kãkutĕ mũ, kur kusũg ěn tu kũ ke gé. Kĩ *Pilatós* tóg vĕnh kar mỹ: “ti ve ra,” he mũ, ag tỹ hĕn ri ke mũn ti tovãnh jé, ag tỹ ti jagtar ěn ve kũ.

⁶ Pã'i ag tỹ ti ve kũ, porisa ag tỹ ti ve kũ ag tóg prĕnprĕr mũ gé sir. “!..Ka to ti sã..! !..Ka to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prĕnprĕr kũ. Kĩ *Pilatós* tóg ag mỹ: “kũ ãjag hỹn inh hã ka to ti sa sór mũ'. Ti pijé nén ù kórég han mũ',” he mũ.

⁷ Kũ ag tóg: “hã ra tóg: “tỹ inh Topĕ kósin nĩ,” he tĩ, ěg mỹ,” he mũ. “Ĕg tỹ ù tỹ ge tén ke vễ. Hã tó ja ti nĩ, ěg mỹ, Topĕ ti, hã kũ tóg rán kũ nĩ,” he ag tóg mũ sir.

⁸ Kũ tóg *Pilatós* tỹ ti tỹ tỹ Topĕ kósin nĩ mĕ kũ ti mỹ e tãvĩ tĩ. ⁹ Kũ tóg ti ĩn kã ra rã mãn kũ *Jesus* mỹ: “tỹ ã hẽ tá ke nĩ?” he mũ. Hã ra *Jesus* tóg ti mré vēmén mãn sór tũ nĩ. ¹⁰ Kĩ *Pilatós* tóg ti mỹ: “ã mỹ inh mré vēmén ke tũ? Isỹ ã kavãn sór kũ sóg ã kavãn mũ. Isỹ ka to ã sa sór kũ sóg to ã sanh mũ gé. Tag to jykrén,” he mũ. ¹¹ Hã ra *Jesus* tóg: “Topĕ tỹ ã tỹ pã'i han tũ nĩ ra ã tóg tag han ki kagtĩg nĩnh mũ vễ,” he mũ. “Hã kũ ù tỹ ã mỹ inh fĕg mũ ěn vỹ ã tỹ Topĕ vĩ mranh mũ tag kãfór nĩ ha,” he tóg.

¹² Kũ tóg *Pilatós* mỹ e pĕ tãvĩ tĩ, kũ tóg ti kavãn sór mũ sir. Hã ra *Judeu* ag tóg ti mỹ: “ã tỹ tag kavãn kũ ã pijé tỹ ěg pã'i mág tỹ *Imperador* ěn mré ke nĩ'. ù tỹ vĕsỹ pã'i mág han mũ ěn vỹ *Imperador* kato tĕ mũ,” he mũ. ¹³ Kĩ *Pilatós* tóg ag vỹ tag mĕ kũ *Jesus* jé prĕr mũ, ti tỹ ti mré re ra kutĕ jé. Kũ tóg ti nĩgja kri nĩ mũ, ti tỹ kri nĩ kũ hẽ tá vĕnh kar jykre végtĩ ěn kri. Tá ag tóg pó nĕ ja nĩgtĩ, hã kũ ag tóg to: “Pó Nĕ,” he tĩ, hã vỹ: “*Gabatá*,” he mũ, *Hebreu* vĩ ki. ¹⁴ Rã tỹ ěg nĩno kã sa ra ke vễ. Tỹ vaj kũ ag tóg fĕnh ta tỹ *Páscoa* ěn han sór mũ, hã kũ ag tóg ùri vĕjĕn tỹ hĕn ri ke kãn mũ. Ĕn kã *Pilatós* tóg *Judeu* ag mỹ: “ãjag pã'i mág hã vĕ ha,” he mũ. ¹⁵ Hã ra ag tóg prĕnprĕr kũ: “!..ti tén ra, ti tén ra, ka to ti sã..!” he mũ sir.

“Kỹ inh mý ãjag pã'i mág tỹ krunh to sanh mũ'?” he tóg, *Pilatós* ti. Kỹ pã'i ag tóg ti mý: “pã'i mág ãg nýtĩ, hã vỹ: *Imperador*, he mũ,” he mũ. ¹⁶ Kỹ *Pilatós* tóg ag mý: “ha krunh to ti sanh mũjãg ge,” he mũ sir.

Ag tỹ Jesus tỹ krunh to sanh ke
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Kỹ ag tóg *Jesus* mý krunh fig mũ, ti tỹ vyn kỹ pãnóh tỹ *Calvário* ra tĩg jé, ag tỹ *Hebreu* vĩ ki to: *Gólgota*, he mũ ãn ra. ¹⁸ Tá ag tóg krunh to ti sãg mũ sir. Ti mré ag tóg ãn régre ag tỹ krunh to ag sãg mũ gé, kỹ ã vỹ ti pãgja tá krunh to sa, jãvo ã vỹ ti jakãnh tá krunh to sa gé. ¹⁹ Hã ra *Pilatós* tóg *Jesus* to vãnh rá han ja nĩ, kỹ ag tóg ti krĩg mý vãnh rá ãn sa ja nĩ, hã vỹ: “*Nazaré* tá *Jesus* vẽ, *Judeu* ag pã'i tỹ *rei* vẽ,” he mũ, vãnh rán ki. *Hebreu* vĩ ki tóg rán kỹ nĩ, *Latim* vĩ ki ke gé, *Grego* vĩ ki ke gé. ²⁰ Kỹ *Judeu* tỹ hãn ri ke ag tóg vég mũ sir, vãnh rá ti. *Jerusalém* vỹ tá kakó nĩ, *Jesus* tỹ hẽ tá krunh to sa kỹ jẽ ãn ti tá. ²¹ Kỹ pã'i ag tóg *Pilatós* mý: “*Judeu* ag pã'i tỹ *rei* vẽ, he ja ã nĩ, vãnh rán ki,” he mũ. “Hã ra tóg ki krov tũ nĩ. Vẽso tóg: “tỹ sóg *Judeu* ag pã'i tỹ *rei* nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tag hã rán nĩ,” he ag tóg. ²² Hã ra *Pilatós* tóg: “vó, rán inh huri, kỹ tóg rán kỹ nĩ ha,” he mũ.

²³ Kỹ *soldado* ag tóg *Jesus* tỹ ka to sãg mũ. Kỹ ag tóg ti kur mãn kỹ vãnh kãpãm mũ. Û tỹ 4 (ke) ag vẽ, *soldado* ag, hã kỹ ag tóg ti kur tỹ vãnh kãpãm tỹ 4 (ke) han mũ. Hã ra ti vãnh kri fãg ja vỹ kur pir tỹ há nĩ. Kurỹr tũ ti nĩ. ²⁴ Kỹ ag tóg ti kapa há ve kỹ jagnẽ mý: “ãg hỹn tag kym ke tũ nĩ, to joga he jé ãg tóg ke mũ. Û tỹ mãg mũ ãn hã vỹ tunh mũ,” he mũ. Hã ra ag tỹ ti kur to joga he mũ ãn tóg rán kỹ nĩ gé, *Topẽ* vĩ rá ki, ha mẽ. “Inh kur tỹ vãnh kãpãm ag tóg, hã ra ag tóg inh kur tỹ vãnh kri fãg ja to joga he mũ,” he ja tóg nĩ, *Topẽ* vĩ rá ki, hã kỹ ag tóg ke mũ.

²⁵ Hã ra *Jesus* mýnh fi vỹ tá jẽ nĩ, krunh rã hã, fi jãvy fi mré. Kar kỹ *Maria Madalena* fi vỹ tá jẽ nĩ gé, kar kỹ *Maria* ã fi ke gé, *Clopas* prũ fi. ²⁶ Kỹ *Jesus* tóg ti mýnh fag vég mũ sir. Ti mré tĩ mũ ã vỹ fi to grẽn ke kỹ jẽ nĩ, *Jesus* tỹ ã to há ãn ti. Kỹ *Jesus* tóg ti mýnh fi mý: “tag vỹ tỹ ã kósin nĩnh mũ ha,” he mũ, ti mré tĩ mũ ãn to. ²⁷ Jãvo tóg ti mý: “fi hã vỹ tỹ ã mýnh nĩnh mũ ha,” he mũ gé. Hã kỹ ti mré

tĩ mũ ãn tóg fi mý: “inh mré nĩnh kãtĩg,” he mũ, kỹ fi tóg ti ãn krẽm nĩ nĩ, ti tỹ *Jesus* jãgja ki fi jẽ'ỹn jé.

Jesus ter
(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Kỹ *Jesus* tóg sir ti tỹ nén hynhan ke mũ ãn hynhan kãn ja nĩ. Hã to jykrén kỹ tóg ti to nén rán kỹ nĩ ãn hynhan kãn sór mũ, hã kỹ tóg: “inh og há tóg tĩ,” he mũ sir. ²⁹ Tá runja ã vỹ nĩ nĩ, hã ra *vinho* kaja pir vỹ ki nĩ, runja ãn ki. Kỹ ag tóg *esponja* tỹ *vinho* ki tỹ pun ke mũ. Kỹ ag tóg ka tỹ *hissopo* jurỹn kỹ nén kugpe jafã ãn kusón kỹ tỹ *vinho* kã ra rãg kỹ ti mý jun mũ sir. ³⁰ Kỹ tóg ki ãnh ãnh he mũ sir. Kỹ tóg: “ke kãn inh huri,” he mũ. Kỹ ti krĩ tóg héré' he mũ. Ter tóg mũ sir.

Soldado ã tỹ Jesus kusón

³¹ Kỹ *Judeu* ag tóg *Pilatós* mý to vĩ mũ, *soldado* ag tỹ ã tỹ ka to sa kỹ nýtĩ ag fa mrynhmranh jé, ag tỹ kãnhmar kãgter jé. Tỹ vaj kỹ ag mý fãnhta mág vẽ, hã kỹ tóg ag mý kórég nĩ, ã tỹ ag fãnhta kurã ki krunh to sa kỹ ter mũ ti. Hã kỹ ag tóg *Pilatós* mý ag kãgtén ke to vĩ mũ, ag tỹ ka to ag kãrem jé. ³² Kỹ *soldado* ag tóg ã tỹ *Jesus* mré krunh to vin kỹ nýtĩ ag fa mrynhmranh mũ mũ. ³³ Kỹ ag tóg *Jesus* fa mrynhmranh sór mũ gé, hã ra tóg hur ter, hã kỹ ag tóg mrynhmranh tũ nĩ sir. ³⁴ Kỹ *soldado* ã tóg ti rógro tỹ ti jẽn'yr ki kusón mũ, kỹ ti kyvénh tóg ki kãkutẽ mũ, kyvénh jãpri mré.

³⁵ Tag ve inh, mýr, ha mẽ, hã kỹ sóg ãjag mý tó mũ. Sỹ ki hã tó vẽ. Sỹ ãjag mý tag kãmén vẽ, ãjag tỹ inh vĩ tag kri fi jé, ãjag tỹ ti ki ge sór jé. ³⁶ Hã ra tóg rán kỹ nĩ gé, ag tỹ ti kusón ke tag ti. “Ag pijé ti kuka mrynhmranh ke mũ’,” he tóg, *Topẽ* vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. ³⁷ Kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé, hã mẽ. “Ag tỹ ãn kusón mũ ãn ve jé ag tóg ke mũ,” he tóg mũ gé, *Topẽ* vĩ ki, *Jesus* to.

Ag tỹ vãnh kej ra ti va mũ
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Kỹ *Jesus* to há ã tóg nĩgtĩ, *Arimatéia* tá *José*. ãn vỹ ti mré tĩg ja tũ nĩgtĩ, ti tỹ pã'i ag kamãg kỹ, hã ra tóg *Jesus* to há nĩ. Hã kỹ tóg sir *Pilatós* venh tĩ mũ, kỹ tóg ti mý: “sỹ *Jesus* tỹ ka to ti kãtérem há tóg tĩ,” he mũ. Kỹ *Pilatós* tóg ti mý: “he,” he mũ. Kỹ

tóg *Jesus* tỹ krunh to ti kátérem tĩ mũ sir. ³⁹ Kĩ *Nicodemos* vỹ kãtĩ mũ gé, ù tỹ kuty tá *Jesus* mré vēmén mũ ěn ti. Ěn vỹ nén ger há ma kãtĩ mũ, 45 (ke) *quilos* vễ mỹr. Ka tỹ *mirra* jẽnjo ger há vễ, kar kó'ěr jẽnjo mré. Ěn ma tóg kãtĩ mũ, *Nicodemos* ti. ⁴⁰ Kĩ ag tóg *Jesus* ti kátérem mũ sir, krunh to, *José* mré *Nicodemos* ti. Ti pãg ag tóg mũ sir, kur tỹ, kỹ ag tóg nén ger há ěn tỹ ti pãg ke ěn kã kã nĩm mũ gé. *Judeu* ag jykre ù vễ, ag tỹ vễnh kej tá ù fi kỹ. ⁴¹ Ka kré ù vỹ *Gólgota* tá kakó nĩ, tá tóg vễnh kej tãg nĩ, pãró nor ti, ù tỹ ag tóg ver kã kã fi ja tũ nĩ. ⁴² Ěn kã kã ag tóg ti fig mũ, ti kakó nĩn kỹ. Hã ra tóg rãké nỹ ha, kỹ ag fénhta tóg kakó' he mũ ha, hã kỹ ag tóg vễnh kej tãg ěn kã kã *Jesus* fig mũ sir.

20

Jesus rĩr măn

(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Tỹ vaj ùn kỹ, *semana* ki kurã ve ki *Maria Madalena* fi tóg *Jesus* kej venh tĩ mũ. Kusã pẽ ki fi tóg ti kej ra tĩ mũ, kurã sĩn hã mỹ. Tá jun kỹ fi tóg pó tỹ ti kej nĩfe kunũnh kỹ nĩ ěn vэг mũ. ² Kỹ fi tóg *Simão Pedro* to vễnhvãg tĩ mũ sir, *Jesus* mré tĩ tĩ ù to ke gé, ù tỹ *Jesus* to há tãvĩ ěn to. Kỹ fi tóg ag mỹ: “ěg *Senhor* va ag tóg mũ ja nĩ,” he mũ. “Ti kej kã ki tóg tũ nĩ. Ag hỹn hẽ ra ti va kagáv,” he fi tóg. ³ Kỹ ag tóg venh mũ mũ gé, *Pedro* ti, *Jesus* mré tĩ tĩ ù ěn ke gé. ⁴ Pétẽ ag tóg mũ mũ, hã ra ù ěn tóg *Pedro* kã raran ke mũ, kỹ tóg tá jun vén mũ. ⁵ Kỹ tóg pãró nor ěn ki pãnh ke kỹ kã tá kur ěn vэг mũ, ti pãg ja ti, hã ra tóg kã ra rã ja tũ nĩ. ⁶ Kỹ *Pedro* tóg ti nón tá jun mũ gé, hã ra tóg inhhã kã ra rã mũ, ti kej kã ra. Kỹ tóg kur ěn vэг mũ gé sir. ⁷ Ti krĩ pãg ja vỹ vyr mỹ nĩ nĩ, kãnhpẽn kỹ. ⁸ Kỹ ù ěn tóg ti nón kã ra rã mũ gé sir, kỹ tóg ti tỹ ven kỹ: “hã ja vễ,” he mũ. ⁹ Vãhã ag tóg ki kanhró nỹtĩ. Tag to hã ag tóg ti vĩ to jykren há han ja tũ nĩ ver, ti to nén rán kỹ nĩ ěn to, ti tỹ ti ter kar kỹ rĩr măn ke ěn to.

¹⁰ Ag tỹ ti kej tỹ kuprã nỹ ve kar kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ, ag ĩn ra.

Jesus tỹ Maria Madalena fi mỹ vễnh ven

(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

¹¹ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg tá jẽ nĩ, ti kej nor nĩ ěn tá. Fỹ fi tóg jẽ nĩ. Fi fỹ kỹ fi tóg

ti kej ki pãnh ke kỹ kã tá ěvãnh mũ sir. ¹² Kỹ fi tóg ùn régre ag vэг mũ. Topẽ tỹ jẻgnẻ jafã ag vễ. Kur kupri rĩnh kỹ ag nĩgnĩg kỹ nỹtĩ, *Jesus* nỹgja tá, ti kej kã tá. ù tóg ti krĩ nĩgja tá nĩ, kỹ ù tóg ti pẽn nỹtĩgja tá nĩ gé. ¹³ Kỹ ag tóg fi mỹ: “ã tỹ ù jãvãnh kỹ fỹ nẻ, jỹ?” he mũ. Kỹ fi tóg ag mỹ: “inh *Senhor* va ag tóg mũ ja nĩ,” he mũ. ¹⁴ Kỹ fi tóg vễnh pãte ěvãnh mũ, hã ra *Jesus* tóg tá jẽ nĩ. Hã ra fi tóg ti ki kagtĩg nĩ. ¹⁵ Kỹ tóg fi mỹ: “ã tỹ ù jãvãnh kỹ fỹ nẻ, jỹ?” he mũ gé. Hã ra fi tóg ti to: “ti hỹn tỹ ka kré tag ki rĩr tĩ jẻ,” he mũ. Hã kỹ fi tóg ti mỹ: “ã mỹ ag tỹ hẻn kã tá ti va mũ vэг tũ, vỹ?” he mũ. ¹⁶ Kỹ tóg fi mỹ: “*Maria*,” he mũ, fi jiji tó kỹ. Kỹ fi tóg vãhã ti ki kanhrãn mũ sir, ti tỹ fi mỹ fi jiji tó kỹ. Kỹ fi tóg ti mỹ: “*Raboni*’, ã hã mỹ?” he mũ. *Hebreu* vĩ ki fi tóg tó mũ. Ěg vĩ ki ěg tóg tag to: “*Senhor*,” he tĩ.

¹⁷ Hã ra tóg fi mỹ: “inh vóg tũg nĩ ver,” he mũ. “Isỹ inh panh ra tãpryn ke vễ. Inh kanhkã ag mỹ tónh tĩg nĩ, hã ra. Ag mỹ: “isỹ inh panh venh tĩg ke vễ, hã ra tóg tỹ ãjag panh nĩ gé, he tóg,” hem nĩ. “Isỹ inh Topẽ to tãpryn ke vễ, hã ra tóg tỹ ãjag Topẽ nĩ gé, he ti,” hem nĩ, ag mỹ,” he tóg *Jesus* ti, *Maria Madalena* fi mỹ.

¹⁸ Kỹ fi tóg tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mỹ tó jẻ. “Ěg *Senhor* ve inh,” he fi tóg mũ. Kỹ fi tóg ag mỹ tó kãn mũ sir.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ vễnh ven

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Kurã ěn kã, *semana* ki kurã ve ěn tỹ rãkãnh kỹ ag tóg vễnhmãn kỹ nỹtĩ, ĩn ù krêm, ti mré mũ tĩ ag. Hã ra ag tóg jãnkã nĩfẻnh ja nĩ, save tỹ, ag tỹ ěprã pã'i ag kamẻg kỹ. Hã ra *Jesus* tóg vãhã vễnh ven mũ, ag kã ki, kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ ti nĩgẻ nug ven mũ, ti jẻn'yr ti ke gé. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir, ag tỹ ěg *Senhor* ven kỹ, fag mỹ ke gé. ²¹ Kỹ tóg ag mỹ ke mãn mũ. “Mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he tóg. “Inh panh tỹ inh jẻnẻ vễ. Kỹ sóg ùri ãjag jẻgnẻg mũ gé, ti tỹ inh jẻnẻ ri ke,” he tóg. ²² Tag tó kar tóg ag ki hu he mũ, ag kar ki, fag ki ke gé. Kỹ tóg fag mỹ: “Topẽ kuprĩg vỹ tỹ ãjag jagrẻ nỹtĩ ha,” he mũ. ²³ “Ãjag tỹ ù mỹ: “ã tỹ Topẽ vĩ mranh ja ěn tỹ tóg vễnh pãte fón mũ,” hen kỹ tóg vễnh pãte fón kỹ nĩ nĩ. ãjag tỹ ù mỹ: “ã mỹ ti vễnh pãte fón ke tũ nĩ,” hen kỹ tóg

vênh pãte fón ke tũ nĩ,” he tóg, ti tỹ ag mỹ vênh ven vén kỹ.

Tomé tỹ vãhã Jesus ve

²⁴ Hã ra Tomé vỹ ag mré nĩ ja tũ nĩ, ag tỹ Jesus vég mũ ên kã. Tomé ên vë, ag tỹ ù to: “ũn vëgni,” he mũ ên, Jesus mré tí tĩ ù ên ti. ²⁵ Ag tỹ Tomé ên ve kỹ ag tóg ti mỹ: “êg Senhor ve êg,” he mũ. Hã ra tóg ag mỹ: “tĩ nĩgé nug ve sór inh mũ, isỹ ag tỹ prëgu tỹ ti nĩgé nugnón ja ên mẽ jé, inh nĩgé tỹ,” he mũ. “Kỹ sóg ti jën'yr ki mẽnh ke mũ gé, sỹ ti kusón ja ên mẽ jé. Ke tũ nĩ (mũ) ra isóg ti rĩr mãn kri nĩm ke tũ pë nĩ,” he tóg, Tomé ti.

²⁶ Kurã tỹ 8 (ke) tũg kỹ ag tóg vênh mãn kỹ nỹtĩ gé, kỹ Tomé vỹ ag mré nĩ gé. Đn jãnkã vỹ ki saven kỹ jë. Kỹ Jesus tóg ag mỹ vênh ven mãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁷ Kỹ tóg vësýmér Tomé mỹ: “ã nĩgé tỹ inh nĩgé nugnor mẽ,” he mũ. “Ã nĩgé tỹ inh jën'yr kusón ja ên ti mẽ gé. Kri nĩm nĩ, to: vênh ó vë, he mãn tũg nĩ,” he tóg. ²⁸ Kỹ Tomé tóg ti mỹ: “inh Senhor, Topë’,” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “vãhã ã tóg kri fi sór mũ ha, ã tỹ inh ve kỹ,” he mũ. “Û tỹ ti tỹ inh vég tũ ra kri nĩm mũ ên mỹ tóg vĩ hapë han ke mũ, Topë ti,” he tóg.

Êg tỹ Jesus ki ge jé vênh rá

³⁰ Jesus vỹ êg rĩnve êg tỹ nén han vãnh hynhan kãn ja nĩgtĩ, nén tỹ hën ri ke, hã ra sóg rán kãn ja tũ nĩ. ³¹ Sỹ vênh rá tag han vë, ù tỹ vég mũ kar ên tỹ Jesus ki ge sór jé, ti to: “Cristo vỹ tỹ ti nĩ, Topë kósin vỹ tỹ ti nĩ,” he jé. Kỹ ag tóg ti ki ge kỹ rĩr krỹg ja tũ ên venh ke mũ, ti tũgrĩn, fag mré hã, mỹr, ha mẽ.

21

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ù ag mỹ vênh ven mãn

¹ Tag pãte Jesus tóg kejën goj nig mág tỹ Galilëia tá ti mré mũ tĩ ag mỹ vênh ven mãn mũ, ha mẽ. ² Simão Pedro vỹ tá nĩ, Tomé ti ke gé, ag tỹ ù to: “ũn vëgni,” he mũ ên ti, kar kỹ Natanael ti ke gé, êmã tỹ Caná tá ke ên, ga tỹ Galilëia tá ke ên, kar kỹ Zebedeu krë ag vỹ tá nỹtĩ gé, Jesus mré mũ tĩ régre ù ag ke gé. ³ Kỹ Pedro vỹ ag mỹ: “isỹ pirã kugmĩnh tĩg ke vë,” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã mré êg mũnh mũ,” he mũ gé. Kỹ ag tóg barco ki ge

kỹ mũ mũ, goj kri. Hã ra ag tóg nén ù kãgmĩg tũ pë nĩ, kuty ên kã.

⁴ Tỹ vaj kỹ kusãg pë ki, rã tỹ jun ke mũ ra Jesus vỹ goj fyr tá jë nĩ, hã ra ag tóg ti ki kagtĩg nỹtĩ ver. ⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ pirã ù kãgmĩg tũ?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. ⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “rede tỹ barco pëgia tá fón, kỹ ãjag tóg kugmĩnh ke mũ, pirã ti,” he mũ. Kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg fór mũ, rede ti, kỹ ag tóg kãtãnfyn kórég nỹtĩ, ti kufy tĩn kỹ, pirã e nỹtĩn kỹ. ⁷ Kỹ Jesus tỹ ù to hapë ên tóg Pedro mỹ: “êg Senhor hã vë,” he mũ. Kỹ Pedro tóg ti kur rĩnh mãn mũ. Kunũnh ja ti nĩ, ti kur ti. Ti kur rĩnh kỹ tóg barco ki kãkutë kỹ goj kã mĩ tĩ mũ sir, Jesus kukãm. ⁸ Hã ra ag tóg ti nón barco kã mĩ mũ mũ gé. Rede ên raran ag tóg mũ mũ. Kakó ti nĩ ha, goj fyr ti, 100 (ke) metros hỹn.

⁹ Ag tỹ barco kã tá kãpa kỹ ag tóg Jesus jãká vég mũ sir. Pirã kugjĩn tóg nĩ nĩ, kỹ êmĩ tóg tá nĩ gé. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag pirã gé kãmũjëg,” he mũ. ¹¹ Kỹ Pedro tóg barco kã ra rã kỹ rede ên raran tĩ mũ, goj fyr kukãm. Hã ra tóg fór nĩ, rede ti, pirã tỹ, 150 (ke) hỹn, pirã mág tãvĩ. Hã ra rede tóg jar ja tũ nĩ, ti e tãvĩ nỹtĩ ra. ¹² Kỹ Jesus tóg ag mỹ: “konh kãmũjëg,” he mũ. Hã ra tóg ag tỹ ti mỹ: “ã tỹ ù nĩ?” he jãvãnh tĩ. Ki kanhró ag tóg nỹtĩ, ti tỹ tỹ êg Senhor nĩn ki. ¹³ Kỹ tóg ag mỹ êmĩ ên vênh kãpãm mũ sir, pirã ti ke gé.

¹⁴ Jesus tỹ ag mỹ vênh ven tãgtũ vë ha, ên kã, ti ter kar kỹ rĩr mãn kar kỹ.

Jesus tỹ Pedro mré vëmén

¹⁵ Ag jën kar kỹ Jesus tóg Simão Pedro mỹ: “Simão’, João kósin’, ã mỹ iso há tãvĩ nĩ, ã mré ke ag tỹ iso há nỹtĩ ên kãfór?” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, hã vë. Ki kanhró ã tóg nĩ, isỹ ã to hapë nĩn ki,” he mũ. Kỹ Jesus tóg: “kỹ ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ inh vĩ tóm nĩ,” he mũ.

¹⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “Simão’, João kósin’, ã mỹ iso há nĩ?” he mãn mũ gé. Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, hã vë. Ki kanhró ã tóg nĩ, isỹ ã to há nĩn ki,” he mãn mũ. Kỹ Jesus tóg: “kỹ ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ inh vĩ tóm nĩ,” he mãn mũ gé.

¹⁷ Kỹ tóg ti ki jëmë mãn mũ gé, jëmë tãgtũ han kỹ. “Simão’, João kósin’, ã mỹ iso há nĩ?” he mãn tóg. Kỹ tóg ti mỹ e tĩ, ti tỹ ti mỹ ke tãgtũ han kỹ. Kỹ tóg: “nén kar ki kanhró ã

tóg nĩ. Ki kanhró ã tóg nĩ. Hã ky ã tóg isy ã to há nĩ ki kanhró nĩ,” he măn mũ. Ky *Jesus* tóg: “ky ù ty inh ki ge ky nýtĩ ag my inh vĩ tóm nĩ,” he măn mũ. ¹⁸ “Á my sóg ki hã tó mũ, ha mẽ. Á kyrũ kã ã tóg ã kur rĩnh ky ã ty hên ra tĩg sór mũ ên ra tĩ he ja nĩgtĩ. Kejên ã kófa nĩnh ke mũ. Ên kã ã tóg ag my ã nĩgé ty vênh kri ty tam kenh mũ, ky ag tóg ã senh mũ, ha vem nĩ, ky ag tóg ã pére mũnh mũ, ã ty hê ra tĩg sór tũ ên ra,” he tóg, *Pedro* my. ¹⁹ Ti ty ti my ag ty ti tén ke tó vê. Hã ra ag tóg Topê ty ty ùn mág nĩ venh ke mũ, ag ty *Pedro* tén ke tugrĩn.

Tag pãte tóg ti my: “mũ jé ha, inh mré,” he mũ gé sir, *Jesus* ti.

Jesus ty João to Pedro my vĩ

²⁰ Ag mũn ky *Pedro* tóg vêsýjãm êvãnh ky ù ty *Jesus* nón kãtĩ mũ ên vég mũ gé, *Jesus* ty ù to ha tãvĩ ên. Ag jên rên ja ên tá tóg *Jesus* rã hã nĩ ja nĩ. Ên kã tóg *Jesus* my: “ũ nỹ hỹn ã ven ke mũ, pã'i ag my?” he ja nĩ. Ên hã vỹ *Jesus* nón tĩ mũ, *Pedro* ty ti mré tĩ ra. ²¹ *Pedro* ty ti ty ag nón kãtĩ ên ve ky tóg *Jesus* my: “jãvo ù ty êg nón kãtĩ tag ti?” he mũ. ²² Ky tóg: “sỹ ti my nén tó mũ vỹ vyr my nĩ, ky sỹ ã my nén tó mũ vỹ vyr my nĩ gé,” he mũ. “Sỹ ti my: ter ke tũ ã tóg nĩ, isỹ vỹn ke ve jé ã tóg ke mũ, he sór ra sóg ti my kenh ke mũ vê. Á hã my sóg ã tũ tó mũ, hã ky sóg ã my: mũ jé ha, inh mré, he mũ,” he tóg.

²³ *Jesus* vĩ tag tugrĩn vênh kar tóg ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tĩ, *Jesus* ki ge ky nýtĩ kar ag. Hã ra *Jesus* pijé ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ. Ti to tóg: “sỹ ti my: ter ke tũ ã tóg nĩ, isỹ vỹn ke ve jé ã tóg ke mũ, he sór ky sóg ti my tag tónh ke mũ vê,” he ja nĩ, *Pedro* my, ù ên to. Hã ky ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tũg nĩ.

João ty vênh kãmén

²⁴ *João* vỹ ty inh nĩ. Inh hã vỹ tag ve kãn ja nĩ, hã ky sóg rán. Ki hã tó sóg tĩ. Vênh kar vỹ tag ki kanhró nýtĩ. ²⁵ Hã ra sóg *Jesus* ty nén hynhan mũ ên rán kãn ja tũ nĩ. Ti ty nén hynhan mũ ên vỹ e nýtĩ, e tãvĩ. Êg ty tag rán kãn sór ra êg tóg vênh rá ty hên ri ke hynhan ke mũ vê. Sĩ ti nĩ, êg ga ti, ky êg ty hê tá vênh rá tag vin han ke tóg tũ tĩnh mũ vê.

Hã vê.

HAN KĀME

APÓSTOLO AG TỠ NÉN HAN KĀME

¹ *Teófilo*, inh *Livro* ve ki sóg ã mÿ *Jesus* tÿ nén han mũ kar tó ja nĩ, ti tÿ nén han vén mũ ên ti, ti tÿ nén han rén ên ti ke gé. Ti tÿ êg kanhrân mũ ên rán sóg huri ke gé. ² Kÿ sóg ti tÿ kanhkã ra tãpÿ mũ rán huri ke gé. Ti tÿ kanhkã ra tãpÿ to hã tóg ti tÿ ùn kuprêg mũ ag mré vēmén ja nĩ ver. Topê kuprîg tÿ ti mÿ nén tó mũ ên tó tóg mũ ag mÿ. ³ Ti ter kar kÿ *Jesus* tóg ag mÿ vènh ven tÿ hên ri ke han ja nĩ, kurã tÿ 40 (ke) ki, ti tÿ ùn kuprêg ja ên ag mÿ. Ag tÿ ti ve kÿ ti mré vēmén kÿ ag tóg ti rĩr jê ki kanhrân mũ, *apóstolo* ag. Ag mÿ tóg Topê tÿ tÿ êg pã'i nĩ kãmén mũ.

⁴ Kejên tóg ag mré nĩ nĩ. Kÿ tóg ag mÿ: “ver *Jerusalém* tá kãpa tũg nĩ,” he mũ. “Tá nÿtĩ kÿ Topê tÿ ãjag mÿ nén tó ja jãvãnh nĩ, isÿ ãjag mÿ nén tó ja ên ti,” he tóg. ⁵ “*João* vÿ goj tÿ êg kygpe ja nĩgtĩ,” he tóg. “Hã ra ãjag tóg kãnhmar Topê kuprîg tÿ jagrê nÿtĩnh ke mũ. Sÿ ãjag kygpenh ken hã vê,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ kanhkã ra tĩg

⁶ Kejên ag tóg vènh mãn mãn mũ sir, *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag. Kÿ tóg ag mré nĩ nĩ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Senhor*,” he mũ. “Á mÿ ùri êg *povo* tÿ *Israel* tÿ pã'i mág fêg mãn mũ”, “he ag tóg ti mÿ.

⁷ Hã ra tóg ag mÿ: “vó, Topê hã vÿ ki kanhró nĩ. Ájag tũ pijé”, he mũ. “Kurã ên ki kanhrân ke tũ ãjag tóg nĩ, Topê tÿ ãjag pã'i mág fêg mãn ke kurã ti,” he tóg. ⁸ “Hã ra Topê kuprîg vÿ tÿ ãjag jagrê nĩnh ke mũ. Kÿ ti hã vÿ ãjag tar han ke mũ, ãjag tÿ inh kãmén jé. *Jerusalém* tá ãjag tóg inh kãmén ke mũ, ga tÿ *Judéia* tá ke gé, ga tÿ *Samaria* tá ke gé, ga fyn ja tá hã ke gé mÿr,” he tóg, *Jesus* ti. ⁹ Ti tÿ tag tó kar kÿ tóg vãhã kynhmÿ tãpÿ mũ sir ag rĩnve, kÿ kanhkã góg vÿ ti kri rùm ke mũ sir, ti ve mãn tũ ag tóg nĩ sir. ¹⁰ Kÿ ag tóg kanhkã tugnÿm mũ, ag tÿ ti tĩg ven kÿ.

Hã ra vãhã ùn régre ag tóg tá nÿtĩ, kur kupri rĩnh kÿ. Topê tÿ jêgnê jafã ag vê. ¹¹ Kÿ ag tóg ag mÿ: “ha vé,” he mũ. “Ájag ne tóg kanhkã tá êvãnh nÿtĩ nĩ”. *Jesus* vÿ vÿn kenh

ke mũ. Ti tĩg ja ên ri ke han jé tóg ke mũ. Ti tÿ kanhkã ra tãpÿ vê, hã ra tóg tá kãtére mãn ke mũ gé,” he ag tóg.

Ag tÿ Matias fêg

¹² Kÿ ag tóg vÿnvÿn ke mũ sir, *Jerusalém* ra, krĩ tÿ *Oliveiras* tá kãmũ kÿ.

¹³ Û tÿ tá kãmũ mũ ag hã vê, hã vÿ: *Pedro, João, Tiago, André, Filipe, Tomé, Bartolomeu, Mateus, Tiago* ù, *Alfeu* kósin ên, *Simão, Judas* ù, *Tiago* kósin ên, he mũ, *Jesus* tÿ ùn vin mũ ên ag. ¹⁴ Tá junjun kÿ ag tóg Topê mré vĩ mũ, ag tÿ hê tá nÿtĩ ên tá, ùn tÿtã fag mré hã, *Maria* fi ke gé, *Jesus* mÿnh ên fi, ti jãvy ag mré hã ke gé, ha mẽ.

¹⁵ Kejên *Jesus* mré ke tÿ hên ri ke ag vÿ tá nÿtĩ nĩ, vènh mãn kÿ, ù tÿ 100 kri 20 (ke) hÿn.

¹⁶ Kÿ *Pedro* tóg: “ha vé, inh kanhkã”, he mũ. “Vãsÿ tóg rán kÿ nĩ. Topê kuprîg tóg *Davi* krĩn ja nĩgtĩ, ti tÿ *Judas* to rán jé, hã ra tóg ki hã tó ja nĩ, vènh rán ki,” he tóg. “Û tÿ *Jesus* kãgmĩnh ke mũ ag jãmĩ tóg kãtĩg ja nĩ, *Judas* ti. ¹⁷ Hã ra tóg tÿ êg mré ke ja nĩ, kÿ ti tÿ nén han mũ tóg êg tÿ nén han mũ ri ke ja nĩ gé. ¹⁸ Hã ra tóg *Jesus* kato jãnkamy mãn ja nĩ, kÿ tóg jãnkamy ên tÿ êpÿ kajãm ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ti nunh kã vènh jãján ja nĩ, kÿ tóg tam ke kÿ kutê ja nĩ, kÿ ti nug tóg jar ja nĩ, kÿ ti nug tóg kãkutê ja nĩ, kÿ tóg ter ja nĩ, *Judas* ti. ¹⁹ Kÿ *Jerusalém* tá ke kar ag tóg mêg mũ sir, hã kÿ ag tóg ti japÿ to: *Aceldama*, he mũ, hã vÿ: êpÿ kyvènh, he mũ, êg vĩ ki,” he tóg.

²⁰ “Êg tÿ Topê mÿ jãnjãn jafã ki tag tóg rán kÿ nĩ, hã mẽ: ên jamã vÿ vag ke mũ, ù pijé ki êmãn mãn mũ”, he tóg, vènh rán ki, *Judas* to. Kÿ ù vÿ ge nĩ gé, hã mẽ: ù tÿ ti jêg ja kã jê kÿ ti rãnhraj han ke vê, he tóg mũ gé. ²¹ Hã kÿ, mũ nÿ, ti jêgja ki ù fêg jé, ù tÿ êg mré *Jesus* tÿ ga mĩ tĩ vég mũ, ²² ù tÿ *João* tÿ *Jesus* kype vég mũ, ù tÿ *Jesus* tÿ nén han mũ ve kãn mũ, ti tÿ kanhkã ra tĩg mré hã. Ên tóg sir êg mré ti rĩr mãn tónh ke mũ,” he tóg, *Pedro* ti.

²³ Kÿ ag tóg ùn régre ag vin mũ, hã vÿ: *José*, he mũ, ti jiji ù hã vÿ: *Barsabás*, he mũ. Ti mré ag tóg *Matias* fêg mũ gé. ²⁴ Kÿ ag tóg Topê mré vĩ mũ, ha mẽ. “Êg jóg”, êg tÿ nén to jykrén mũ ki kanhró ã tóg nĩ. Á hÿn ù tÿ hê kuprêg, ²⁵ ti tÿ êg mré ã rãnhraj tag han jé, ti tÿ tÿ êg mré *apóstolo* jê jé? *Judas* vÿ ti rãnhraj tovãnh. Kÿ ù tÿ hê nÿ ti jêg ja kã jênh mũ

ha?“ he ag tóg mǔ, Topě mǔ. ²⁶ Kǔ ag tóg to joga he mǔ sir, hā ra *Matias* tóg *Judas* jēgja kǎ jē mǔ. Hā kǔ tóg tǔ ũ tǔ 11 (ke) ag mré ke nǐ sir. Tǔ tóg *apóstolo* jē sir.

2

Topě kuprǐg tǔ tǔ ěg jagrě

¹ Vāhā tóg fénhta tǔ *Pentecostes* kurā tá krǔg mǔ. Kǔ vēnh kar vǔ vēnh mǎn kǔ nǔtǐ nǐ, *Jesus* ki ge kǔ nǔtǐ kar ěn ag.

² Kǔ vāhā kanhkā tá kóho ri ke tóg mē há tǐ. Króg, he tóg mǔ. Kǔ ĩn tóg kóho ri ke ěn tǔ fór mǔ, *Jesus* ki ge kǔ nǔtǐ ag nǔtǐ ěn tá.

³ Kǔ ag tóg nén nē vég mǔ, hā ra tóg tǔ pǐ gru hā pē nǐ. Vēnh kǎpópām kǔ tóg nǐ nǐ. Kǔ tóg ag kri nǐ' nǐ' he kǎn mǔ, pǐ gru hā pē ěn ti. ⁴ Kǔ Topě kuprǐg tóg ag ki ge kǎn mǔ. Kǔ ag tóg vēnh vǔ ũ tugtó mǔ, Topě kuprǐg tǔ ag krǐn kǔ, ti tǔ tǔ ag jagrě nǐn kǔ.

⁵ Hā ra *Jerusalém* tá ke ũ ag tóg Topě to há nǔtǐ gé. *Judeu* ag vē gé, hā ra ag tóg *povo* tǔ hēn ri ke mǐ mogmog ja nǐ. Hā kǔ ag vǐ tóg tó tǔ hēn ri ke nǐ.

⁶ Ag tǔ kóho ri ke ěn mē kǔ ag tóg vēnh mǎn mǔ. Kǔ ag tóg ag vǐ e ěn ki *Pedro* ag tǔ nén tó mǔ mēg mǔ. ⁷ Kǔ tóg ag mǔ e tǐ. Ag fe tǔ hēn ri ken kǔ ag tóg: “ha vé, *Galiléia* tá ke ag vē mǔr,” he mǔ. “*Galiléia* tá ke ag vǔ vyr mǔ vǐ nǔtǐ. ⁸ Hā ra ěg tóg ěg vǐ pē ki ag vǐ mēg mǔ,” he ag tóg. ⁹ “Ěg kǎ ũ ag tóg *Pártia* tá kāmǔ mǔ, kǔ ũ ag tóg *Média* tá kāmǔ mǔ gé, ũ ag tóg ga tǔ *Elāo* tá kāmǔ mǔ, ũ ag tóg ga tǔ *Mesopotâmia* tá kāmǔ mǔ, ũ ag tóg *Judéia* tá kāmǔ mǔ, ũ ag tóg *Capadócia* tá kāmǔ mǔ, kar kǔ *Ponto* tá, *Ásia* tá, ¹⁰ *Frígia* tá, *Panfília* tá, *Egito* tá, ga tǔ *Líbia* tá, ěmǎ tǔ *Cirene* ěn mǎ tá. ũ ag tóg ěmǎ tǔ *Roma* tá kāmǔ mǔ gé. ¹¹ ũ ag tóg tǔ *Judeu* nǔtǐ, kar kǔ ũ ag tóg tǔ fóg tǔ *Judeu* jykre han mǔ nǔtǐ gé. ũ ag tóg goj vāso tǔ *Creta* tá kāmǔ mǔ, ũ ag tóg ga tǔ *Arábia* tá kāmǔ mǔ gé. Ěg kar tóg ěg vǐ pē ki ag tǔ Topě kāmén mǔ mēg mǔ, “he ag tóg. ¹² Ag mǔ e tǐn kǔ ag tóg jagně mǔ: “ne nē hǔn’?” he mǔ. Ag fe tóg jǔrǔn ke mǔ, ag tǔ ge ve ja tǔ nǔtǐn kǔ.

¹³ ũ ag tóg hā ra nyg mǔ. “Kronkron kǔ ag kǎgter nǔtǐ mǔr,” he ag tóg.

Pedro tǔ ag mǔ Topě vǐ tó

¹⁴ Kǔ *Pedro* tóg ũ tǔ 11 (ke) ag mré jēgně kǔ jamā há ra ag mǔ: “inh kanhkā’,” he mǔ. “*Jerusalém* tá ke’! Jēmě há han ra, sǔ ājag mǔ nén tó mǔ ti,” he tóg. ¹⁵ “Ājag ne tóg: kronkron kǔ ag kǎgter nǔtǐ, he mǔ. Hā tǔ vē hā ra,” he tóg.

¹⁶ “Hā ra tóg vāsǔ rán kǔ nǐ, ěg tǔ ũri nén vég mǔ ti. Topě vǐ tó tǐ tǔ *Joel* tóg vāsǔ tag rán ja nǐ, ha mē: ¹⁷ “kurā tǔ ěgno to há sóg inh kuprǐg jēnēnh mǔ, vēnh kar mǔ, ti tǔ tǔ ag mré fag jagrě nǐ jé, he ja tóg nǐ, Topě ti. Kǔ ājag krě ag tǔ fag mré Topě vǐ mē kǔ tónh ke vē. Kyrǔ ag tǔ nén nē venh ke vē. Kófa ag tǔ vēnh pétinh ke vē. ¹⁸ Sǔ inh kuprǐg tǔ inh mré rǎnhrǎj mǔ ag jagrě han ke vē, fag ke gé. Kǔ fag tóg ag mré inh vǐ tónh ke mǔ gé, he tóg, Topě ti,” he tóg, *Joel* ti. ¹⁹ “Ājag tǔ nén han vǎnh han jé sóg ke mǔ gé, ājag mǔ, kanhkā tá, ga tá ke gé, ěprǎ, kyvénh mǔr, pǐ mǔr, nǐja mǔr. ²⁰ Kǔ rǎ tǔ kutyg ke vē, kysǎ kyvénh ke vē gé. Kar kǔ Topě kurā vē sir, kurā mág ěn ti. ²¹ Kǔ ũ tǔ Topě mǔ nén kar to vǐ mǔ ěn kren ke vē sir,” he tóg, Topě ti. *Joel* tǔ rán hā vē, vāsǔ,” he tóg.

²² “Inh kanhkā’, *Nazaré* tá *Jesus* ěn vē mǔr. Ti hā tóg nén han vǎnh hynhan ja nǔgtǐ. Topě jykre hynhan ja tóg nǔgtǐ, Topě tǔ ti jēnēnh kǔ. Hā ra Topě tóg ti mǔ tó ja nǐ, ti tǔ *milagre* ěn hynhan jé, ājag tǔ ve kǔ ti to jykren há han jé, “he tóg. ²³ “Hā ra Topě tóg ājag mǔ ti fēg ja nǐ. Hā kǔ ājag tóg ka to ti sa ja nǐ. Ti tén ja ājag tóg nǐ. Kǔ ũ tǔ ka to ti sǎg mǔ ěn ag jykre vǔ pǎno tǎvǐ nǐ. ²⁴ Hā ra Topě tóg ti rǐn mǎn ja nǐ, hā kǔ tóg vēser jagtar ěn tǔ tǔ’ he ja nǐ, ti mǔ. Hā kǔ tóg vēser jamā tá nǔg mág ja tǔ nǐ, *Jesus* ti,” he tóg.

²⁵ “Hā kǔ *Davi* tóg *Jesus* jo tag tó ja nǐ, kǔ tóg *Jesus* tǔ ti jóg mré vǐ ri ke nǐ. Ti to tóg: ěg jóg’, he ja nǐ. Ā vég isóg nǐ nǐ. Inh pēgja tá ā tóg nǐ nǐ, hā kǔ sóg krónh ke tǔ nǐ. ²⁶ Hā kǔ inh fe tóg mrin ke mǔ. Vǐ sér han isóg nǐ nǐ. Iser kǔ inh fár tóg nǔnh ke mǔ, hā ra sóg to krǐ kufy tǔ nǐ. ²⁷ Inh kuprǐg vǔ vēnh kuprǐg jamā tá nǔg mág han ke tǔ nǐ. Inh fár vǔ vag ke tǔ nǐ gé, sǔ tǔ ā tǔ kuprēg ja nǐn kǔ. ²⁸ Inh kanhrǎn ā tóg nǐ nǐ, isǔ kanhkā to ěpny ěn ve há han jé. Isǔ ā mré nǐn kǔ tóg inh mǔ sér tǎvǐ tǐ, he ja tóg nǔgtǐ, *Davi* ti, “he tóg.

²⁹ “Inh kanhkā.’ *Davi* to jykren há han. Ti

tỹ vĕnh kāmĕn tũ vĕ. Vāsỹ tóg ter mỹr, hã kỹ ěg tóg ti kej vég tĩ, ũri. ³⁰ Ti tỹ ga mĩ tĩ mũn kã tóg Topĕ vĩ tó tĩ ja nĩgtĩ, *Davi* ti. Kỹ Topĕ tóg ti mỹ: ã krĕ'krĕ ag kã ũ vỹ tỹ pã'i mág nĩnh mũ, he ja nĩgtĩ. Ti tỹ *Cristo* kãtĩg ke tó jan hã vĕ. ³¹ Hã kỹ tóg *Cristo* rĩr mãn ke tó ja nĩgtĩ gé, ti tỹ: inh fár vỹ vag ke tũ nĩ, hen kỹ. *Cristo* pijé vĕser jamã tá nĩg mág han', kỹ ti fár vỹ vag ja tũ nĩ gé," he tóg, *Pedro* ti.

³² "*Cristo* vĕ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Topĕ vỹ ti rĩn mãn, kỹ ěg kar tóg ti ve ja nĩgtĩ," he tóg. ³³ "Topĕ tóg ti mỹ: kunĩg, inh pĕgja tá nĩ, he ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ ti tỹ ěg mỹ nĕn tó ja ěn nĩm, hã vỹ: Topĕ kuprĩg, he mũ. Hã kỹ tóg ěg mỹ tỹ ěg jagrĕ han mũ, *Jesus* ti. Hã kỹ ãjag tóg ũri tag vég mũ," he tóg.

³⁴ "*Davi* hã tóg rĩr mãn ja tũ nĩ ver, kanhkã ra tóg tãpřy ja tũ nĩ ver, ge ra tóg tag tó ja nĩ, ha mĕ: "ěg jóg mág vỹ inh *Senhor* mỹ tag tó ja nĩ, hã vỹ: nĩ ra ver, inh pĕgja tá, ³⁵ sỹ ã kato vāsãnsãn mũ ag tỹ ã krĕm vin jé. Kỹ ag sigse vĕ sir," he ja tóg nĩ. *Davi* tỹ tón hã vĕ," he tóg.

³⁶ "*Jesus* tag, ãjag tỹ ka to ũn sãg mũ tag hã vỹ tỹ ěg *Senhor* nĩ. Topĕ vỹ ti to: tỹ tóg *Cristo* nĩ, tỹ tóg vĕnh kar *Senhor* nĩ, he mũ. ěg *povo* tỹ *Israel* tỹ vĕnh vĩ tag kri finh ke vĕ," he tóg, *Pedro* ti, ũ tỹ vĕnh mãn kỹ nỹtĩ ag mỹ.

³⁷ Ag tỹ ti vĩ tag mĕ kỹ ti jykře tóg ag kã ra rã mũ sir. Kỹ ag tóg ti mỹ: "kỹ ěg hỹn hĕ ri kenh mũ, vỹ?" he mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ kar ag mỹ ke gé.

³⁸ Kỹ *Pedro* tóg ag mỹ: "ãjag jykře pãno tovãnh ra. Kỹ ěg tóg ãjag kygpenh ke mũ, *Jesus Cristo* jiji tó kỹ," he mũ. "Kỹ Topĕ tóg ãjag mỹ ãjag tỹ ti vĩ mřanh ja tỹ vĕnh pãte fón ke mũ. Kỹ ãjag tóg Topĕ kuprĩg tỹ jagrĕ nỹtĩnh mũ gé. ³⁹ Ti tỹ ãjag hã mỹ ti nĩm ke vĕ, ãjag krĕ mỹ ke gé. Ti tỹ ũn mỹ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ kar ag mỹ tóg nĩm tĩ, Topĕ ti, ěg jóg mág ti, ag tỹ ver kuvar há tá mũ hã ra," he tóg, *Pedro* ti.

⁴⁰ Vĩ tỹ hĕn ri ke han tóg, *Jesus* kãmĕn kỹ. Ag jyvĕn tóg mũ gé, kỹ tóg ag mỹ: "*Jesus* mỹ: inh křen han nĩ, hem nĩ," he mũ. "ěg kar vỹ vĕjykře pãno han kãn, hem nĩ," he tóg.

⁴¹ ũ tỹ ti vĩ han mũ ag kygpĕg ag tóg mũ sir. Kurã ěn kã ũn kygpe kỹ nỹtĩ ag vỹ tỹ ũ tỹ 3 *mil* (ke) nỹtĩ hỹn, hĕn ri ke mũn. ⁴² ěn ag

vỹ kurã kar ki *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag vĩ jĕmĕ jé vĕnh mãn tĩ, jagnĕ ve jé ke gé. Kỹ ag tóg *Jesus* jamĩ ko mũ sir. Kỹ ag tóg ti mré vĩ mũ gé, kurã kar ki.

Jesus ki ge mũ ag jykře

⁴³ Kỹ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg ěg tỹ nĕn han vãnh tỹ hĕn ri ke han tĩ nỹtĩgtĩ. Hã kỹ vĕnh kar tóg Topĕ kamĕg tĩ. ⁴⁴ Jãvo ũ tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg jagnĕ mré vĕjykře pir han mũgtĩ, fag ke gé. Kỹ ag tỹ nĕn vỹ tỹ jagnĕ tũ ri ke nỹtĩ. ⁴⁵ ũ ag tóg ag tỹ nĕn ũ vĕne he mũ gé, jãnkamy to, kỹ ag tóg ũn jãnkamy tũ ag mỹ vĕnh kãpópãm tĩ. ⁴⁶ Kurã kar ki ag kar tóg Topĕ ĩn ra mũ tĩ, ag tỹ ti mré vĩ jé, fag ke gé. Ag ĩn kã ki ag tóg *Jesus* jamĩ ko mũgtĩ gé. Ag mỹ tóg sér tĩ sir, fag mỹ ke gé. ⁴⁷ Kỹ ag tóg Topĕ mỹ: "há ti nĩ," he tĩ gé. Jo vĕnh kar tóg ag to há nỹtĩ gé. Kỹ Topĕ tóg kurã kar ki ũ ag mỹ krĩ há nĩm tĩ gé, kỹ ag tóg ti ki ge mũ. Hã kỹ ag tóg komĕr hã e nỹtĩ, fag ke gé.

3

Ŭn kãnhgrĩ tỹ há' he

¹ Kejĕn *Pedro* mré *João* ag tóg Topĕ ĩn ra mũ mũ, *meio dia* pãte 3 óra ki. *Judeu* ag tỹ Topĕ mré vĩ jafã vĕ, hã vỹ: 3 óra, he mũ.

² Topĕ ĩn tá ũ tóg nĩ nĩ, ũn kãnhgrĩ. Ti mũr mũ kã tóg ge nĩ. Tá tóg: "inh mỹ nĕn ũ nĩm," he nĩgtĩ, ũ tỹ Topĕ ĩn kã ra ge mũ ag mỹ.

ěn va ag tóg kãmũ mũ, jãnkã tá ti nĩm jé. Kỹ *João* mré *Pedro* ag tóg Topĕ ĩn tá junjun mũ. ³ Ŭn kãnhgrĩ tỹ *Pedro* ag ve kỹ tóg ag mỹ nĕn ũ to vĩ mũ. ⁴ Kỹ ag tóg ti tugnỹm mũ. Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: "ěg ki ěvãnh," he mũ. ⁵ Kỹ tóg ag ki ěvãnh mũ. "Ag hỹn inh mỹ jãnkamy nĩm ke mũ," he tóg.

⁶ Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: "jãnkamy tóg inh mỹ tũ tĩ," he mũ. "Sỹ nĕn ma tĩ hã tỹ sóg ã mỹ nĩm mũ, hã vỹ: *Jesus Cristo* jiji hã tó kỹ, sóg ã mỹ: ha jĕg, he mũ," he tóg, *Pedro* ti, ũn kãnhgrĩ mỹ. ⁷ Kỹ tóg ti pĕgja tá ti kãgmĩ kỹ ti fĕg mũ.

Kỹ vãhã ti pĕn tóg tar' he mũ sir, ti pĕn nãgnán ti. ⁸ Hũm he tóg mũ sir. Jĕg há' he tóg mũ. Vãhã tóg tĩ mũ sir. Kỹ tóg ag mré Topĕ ĩn kã ra ra mũ sir. Tá tóg hũm hũm he mũ. Topĕ mỹ tóg vĩ há han mũ sir.

⁹ Kĩ vĕnh kar tóg ti vég mũ, ti tỹ hũm hũm hen kỹ, ti tỹ Topĕ mỹ vĩ há han kỹ. ¹⁰ Kĩ ag tóg ti ki kanhrân mũ. “Topĕ ĩn jĕnkă tá nĩ ěn hă vĕ mỹr, vĕnh kar mỹ: inh mỹ nĩm, he tĩ ěn hă vĕ mỹr,” he ag tóg ti to. Kĩ tóg ag mỹ e tĩ sir. Ag fe tóg jũrũn ke mũ sir.

Pedro tỹ Topĕ jykre kāmén

¹¹ Hă ra tóg *Pedro* mré *João* ag mré tĩ mũ, ũn kĕnhgrĩ ja ěn ti. Hă kỹ vĕnh kar tóg ag to vĕnh măn mũ, Topĕ ĩn krĕm, pã'i tỹ *Salomăo* he mũ ěn sala tá. Ag mỹ tóg e tĩ, ti tỹ há' hen kỹ.

¹² *Pedro* tỹ ũn e ěn ag ve kỹ tóg ag mỹ: “inh kanhkă', ĕjag fe hă ne tóg jũrũn ke mũ',” he mũ. “Ĕg tỹ vĕsóg ki ti tỹ há' he tũ vĕ. Topĕ tỹ ti tỹ há' he vĕ mỹr. Ĕg tỹ vĕjykre kuryj han mũ ra ĕg tóg ge han ki kagtĩg nỹtĩ,” he tóg.

¹³ “Ĕg jógjóg ve ag vĩ Topĕ to há ja nỹtĩgtĩ, *Abraão* ti, *Isaque* ti, *Jacó* ti ke gé. Topĕ ěn vĕ mỹr, ũ tỹ ti tỹ há' he mũ ti. Topĕ ěn vĩ ti kósĩn tỹ ũn mág han. Ti hă vĩ tỹ *Jesus* nĩ. Hă ra ĕjag tóg fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatós* mỹ ti fĕg ja nĩgtĩ, kỹ tóg: ti kavĕn jé sóg ke mũ, he mũ vĕ. ¹⁴ Hă ra ĕjag tóg ũ tỹ vĕjykre kuryj han mũ to, nejé, he ja nĩgtĩ, Topĕ tỹ ũn kuprĕg mũ ěn to, *Jesus* ěn to. Hă ra ĕjag tóg ũ tỹ ũn tén mũ to: ti kava ra, he ja nĩgtĩ. ¹⁵ ũ tỹ ĕg rĩnrĩr han mũ ěn tén ja ĕjag tóg nĩgtĩ mỹr. Hă ra Topĕ tóg ti rĩn măn ja nĩ, ti ter mũ hă ra, kỹ ĕg tóg ti ve ja nĩgtĩ,” he tóg.

¹⁶ “Kỹ ĕg tóg *Jesus* ki ge mũ. Hă kỹ *Jesus* tóg ũn kĕnhgrĩ ja tag tỹ tar' he mũ, ĕjag tỹ ũn vég mũ tag ti. *Jesus* vĩ ti tỹ ti ki ră han. Hă kỹ tóg ti tỹ *Jesus* ki ră kỹ há' he mũ sir, ĕjag rĩnve,” he tóg.

¹⁷ “Inh kanhkă', ĕjag tỹ ki kagtĩg nỹtĩn hă kỹ ĕjag tóg *Jesus* tén ja nĩgtĩ, pã'i ag mré.

¹⁸ Hă kỹ Topĕ tóg vĕsỹ rán kỹ nĩ ěn han. Topĕ vĩ tó tĩ ag kar tóg vĕsỹ *Jesus* jagtar ke ti tó ja nĩgtĩ, Topĕ tỹ ag mỹ: ha tó, hen kỹ. “Topĕ tỹ ũn jĕnĕg mũ ěn tỹ jagtar ke vĕ, *Cristo* ti,” he ja ag tóg nĩgtĩ.

¹⁹ Kỹ ĕjag jykre pĕno tovĕnh nĩ. Topĕ jykre ki gem nĩ, Topĕ tỹ ĕjag tỹ ti vĩ mranh tỹ tũ' he jé. ²⁰ Kỹ ĕjag tóg tỹ Topĕ mré ke nỹtĩnh mũ. Kỹ tóg ĕjag krĩ tỹ kĕnhvy' henh ke mũ. Kar kỹ tóg ĕjag mỹ ti jĕnĕ măn ke mũ gé, ti tỹ ĕjag mỹ ũn jĕnĕnh ke mũ ěn ti, *Cristo* ti, hă vĩ: *Jesus*, he mũ. ²¹ Ti tỹ kanhkă tá nĩ

vĕ ver. Ti tỹ ti kură pĕtĕm kỹ tóg vĕhă tá vĩn kĕnh ke mũ, Topĕ tỹ nĕn kar han măn ke kură ěn kă.

Hă kỹ Topĕ tóg vĕsỹ ti vĩ tó tĩ ag mỹ tó ja nĩgtĩ, ag tỹ vĕnh kar mỹ ti vĩ tó jé, ti tũ ag kar mỹ. ²² Hă kỹ *Moisés* vĩ tag tó ja nĩ, ha mĕ: Topĕ vĩ ĕjag mỹ ti vĩ tó tĩ ũ jĕnĕnh ke mũ, ti tỹ ĕjag mỹ Topĕ vĩ tó jé, inh ri kĕn. Ĕn vĩ jĕmĕm nĩ. ²³ ũ tỹ ti vĩ jĕmĕ jĕvĕnh ěn ter ke vĕ, ěn pijé tỹ Topĕ tũ nĩ', he ja tóg nĩgtĩ, *Moisés* ti, “he tóg.

²⁴ “Topĕ vĩ tó tĩ ag kar vĩ tó ja nĩgtĩ, ĕg tỹ ũri vég mũ tag ti. *Samuel* vĩ tag tó vĕn ja nĩgtĩ, kar kỹ ti nón ke ag tóg vĕhă tag tó ja nĩ gé.

²⁵ Topĕ vĩ tó tĩ ěn krĕ vĩ tỹ ĕjag nỹtĩ. ĕjag jógjóg ve ag hă mré tóg jykren ja nĩgtĩ, Topĕ ti, *Abraão* hă mré. Hă kỹ tóg *Abraão* mỹ: ĕ kósĩn ũ hă tugrĩn sóg vĕnh kar to há nĩnh mũ, he ja nĩgtĩ, Topĕ ti. ²⁶ ĕjag hă mỹ tóg ti kósĩn jĕnĕ, ti rĩn măn kỹ. ĕjag hă mỹ tóg tó vĕn, ĕjag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. ĕjag tỹ ĕjag jykre pĕno tovĕnh jé,” he tóg, *Pedro* ti, *João* mré.

4

Pã'i ag tỹ Pedro mré João to jũ

¹ Ag tỹ ver vĕmĕn nỹtĩ ra pã'i ag tóg tá junjun mũ, Topĕ ĩn to pã'i ag, ũ tỹ: “ĕg hỹn rĩnrĩr măn ke tũ nĩ, ĕg ter kar kỹ,” he mũ ag mré hă. ² Kỹ ag tóg *Pedro* ag to jũgiũ mũ, ag tỹ: “*Jesus* vĩ rĩr măn. Kỹ ĕg tóg ti ri kĕn rĩr măn ke mũ gé, ĕg ter kỹ,” hen kỹ. ³ Hă kỹ ag tóg *Pedro* ag sigsĕg mũ. Vĕseja kă tá ag tóg ag vĕm mũ, ag tỹ tá nũgnũr pir han jé. Răkĕ ti nỹ ha, hă kỹ ag tóg: “ha ver kă tá nũgnũr,” he mũ.

⁴ Hă ra ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg *Pedro* ag vĩ mĕ kỹ kri fi ja nĩgtĩ. ũ tỹ 5 mil (ke) ag vĕ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag, ũn tỹtá fag mré tó tũ.

⁵ Tỹ vaj kỹ pã'i ag tóg vĕnh măn mũ, kófa ag mré hă, Topĕ vĩ to ĕg kanhrân tĩ ag mré hă, *Jerusalém* tá. ⁶ Topĕ tũ to pã'i mág jiji hă vĩ: *Anás*, he mũ. Ag pã'i mág ũ jijin hă vĩ: *Caifás*, he mũ. Pã'i mág kanhkă ũ jiji hă vĩ: *João*, he mũ, kỹ ũ jijin hă vĩ: *Alexandre*, he mũ. Pã'i kar ag vĩ tá vĕnh măn kỹ nỹtĩ. ⁷ Vĕnh kju ki ag tóg *Pedro* ag vin mũ, kỹ ag tóg: “ũ nỹ ĕjag mỹ vĕjykre tag nĩm, ĕjag tỹ ũn

kānhgrī ěn tỹ há' he jé? Ũ jykre tỹ ājag ti tỹ há' hé?" he ag tóg mũ.

⁸ Kỹ vāhā Topē kuprīg tóg *Pedro* krīn mũ. Kỹ tóg: "ha vé,⁹ nén ũ há to ājag tóg ěg sigség mũ, ěg tỹ ũn kānhgrī tỹ há' he mũ ěn to," he mũ. "Kỹ ājag tóg vāhā ěg jykre jēmē sór mũ ha. ¹⁰ Ājag mỹ sóg ěg jykre tónh mũ, *Judeu* kar tỹ ki kanhró nỹtĩ jé. *Jesus* tugrīn tóg há' hé, *Nazaré* tá ke ěn tugrīn tóg tar jē nĩ, ājag tỹ ũ tỹ ka to sāg mũ ěn hā tugrīn. Topē tóg ti rīn mǎn ja nĩ, ũ tỹ krunh to ter mũ ěn ti," he tóg. ¹¹ "*Jesus* ěn hā to tag tóg rán kỹ nĩ, ha mē: ājag tỹ pó tỹ ĩn han kỹ ājag tóg pó ũ fón, ti tỹ ājag mỹ kórég nĩn kỹ. Hā ra Topē tóg pó ěn hā tỹ ĩn nũna han mũ, he ja tóg nĩ.

¹² Ũ pijé ěg kren han ke mũ vē'. Hā ra Topē tóg *Jesus* fēg, ti hā tỹ ěprā ke kar ag krenkren han jé, fag ke gé. ěg kren han ke mũ ũ venh ke tũ ěg nĩ mỹr," he tóg, *Pedro* ti.

¹³ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. "Ěg kamēg tũ ag tóg nĩ mỹr," he ag tóg, *Pedro* ag to. "*Escola* ki ge mág ja tũ ag nỹtĩ vē," he ag tóg. To jykrén kỹ ag tóg: "*Jesus* mré ke ag vē," he mũ.

¹⁴ Hā ra ũn kānhgrī ja ěn tóg tá jē, ag mré. Kỹ ag tỹ ne tỹ ag kato vīnh ke tóg tũ tĩ sir. ¹⁵ Kỹ ag tóg *Pedro* ag mỹ: "ha ver kāpa jēg," he mũ. Kỹ pā'i ěn ag tóg ver jagnē mré to jykrén mũ. ¹⁶ Kỹ ag tóg: "Ěg hỹn ag tỹ hē ri kenh mũ ha?" he mũ. "*Jerusalém* tá ke kar vỹ ag tỹ nén han mũ ki kanhró nỹtĩ. Kỹ ag jykre tóg vēnh kar mỹ há nỹ. Kỹ ěg tỹ ag to: ag ón vē, hen kỹ tóg vēnh mỹ nĩ sir," he ag tóg. ¹⁷ "Ag tỹ hā ra vēnh kar mỹ *Jesus* tó kỹ tóg vēnh mỹ nỹ gé. Kỹ ěg tỹ ag mỹ: ha tó mǎn tũg, henh ke vē, ājag tỹ ti tó mǎn kỹ ěg tóg ājag vóg kónān ke mũ ha, he jé ěg tóg ke mũ," he ag tóg. ¹⁸ Kỹ ag tóg *Pedro* ag jé prēr mǎn mũ. Kỹ ag tóg: "Ker ũ mỹ tó mǎn hē'. Ker *Jesus* tỹ vĩ mǎn hē'," he mũ.

¹⁹ Hā ra *Pedro* tóg *João* mré ag mỹ: "Topē tóg ěg mỹ: ha vēnh kar mỹ tó, he ja nĩ. Hā ra ājag tóg: "ker tó hē'," he mũ. ěg hỹn ũ tỹ hē vĩ han mũ', Topē vĩ vó, ājag vĩ vó? Ne nỹ hỹn Topē mỹ há nĩnh mũ? ěg mỹ tó. ²⁰ ěg pijé tó tũg mũ', ěg tỹ nén vég mũ ti, *Jesus* tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn ti," he ag tóg.

²¹ Hā ra pā'i ag tóg: "ker tó hē', ker tó hē'," he mǎn mũ gé. Kỹ ag tóg ag kygvāg mũ sir. Ag tỹ ag vóg kónān há ra ag tóg ke tũ nĩ, vēnh

kar tỹ ag to há nỹtĩn kỹ, vēnh kar tỹ Topē to: "há ti nĩ, hā kỹ tóg ũn kānhgrī ěn tỹ há' he mũ'," hen kỹ.

²² Hā ra ũn kānhgrī ja ěn tóg tĩ nĩ sir. 40 (ke) *anos* kǎfór han tóg, kỹ Topē tóg ti tỹ há' hé.

Jesus mré ke ag tỹ Topē mré vĩ

²³ *Pedro* ag tỹ kygvar kỹ ag tóg ag mré ke ag to mũ mũ. Kỹ ag tóg pā'i tỹ ag mỹ nén tó mũ ěn kāmén mũ, kófa ag tỹ: "ker *Jesus* tó hē'," he mũ ěn ti. ²⁴ Kỹ vēnh kar ag tóg Topē mỹ vĩ há han mũ. Kỹ ag tóg: "ěg jóg mág', tỹ ā tóg vēnh kar kri ke nĩ," he mũ. "Kanhkā han ā mỹr, ga ti, goj ti ke gé, mĩ mũ kar ke gé. ²⁵ ěg jógjóg tỹ *Davi* krīn ja ā tóg nĩgtĩ, ā kuprīg tỹ. Kỹ tóg *Jesus* tó ja nĩgtĩ, kỹ tóg: fóg kar ag ne tóg jũgũ mũ, kanhgág ag ke gé, he ja nĩgtĩ. ²⁶ *Nação* kar ag pā'i ag vỹ vēnh génh kỹ nỹtĩ, ěg pā'i ag ke gé, Topē kato tēgtē jé, Topē tỹ ũn kuprēg mũ ěn ag kato, he ja tóg nĩgtĩ. ²⁷ Hā ra tóg ki hā tó ja nĩ. Ěmā tag ki ag tóg vēnh génh kỹ nỹtĩ, ā kósin tỹ *Jesus* kato, ũn kuryj nĩ ěn kato. Pā'i mág tỹ *Herodes* vỹ ti kato tē mũ gé, pā'i tỹ *Pilatos* ke gé, fóg ag kar, *Judeu* ag kar ke gé. ²⁸ Ā tỹ vāsỹ nén tó mũ ěn han ag tóg mũ sir. ²⁹ Pā'i ag tỹ ěg mỹ nén tó mũ mē ā tóg, ag tỹ ěg mỹ: "ker tó hē'," he mũ tag ti. Kỹ ěg tỹ tar' hem nĩ, ěg tỹ ag kamēg tũ nĩ jé, ěg tỹ ā vĩ tó jé, ěg tỹ tỹ ā mré rānhraj tĩ nỹtĩn kỹ. ³⁰ Kỹ ěg mré *milagre* hynhan nĩ gé. ũn kaga ag tỹ há' hem nĩ, ěg tỹ nén han vānh han nĩ, ěg tỹ ā mỹ to vīn kỹ, ěg tỹ ā kósin jiji tó kỹ, ũn kuryj nĩ ěn," he ag tóg, Topē mỹ.

³¹ Ag tỹ ti mré vĩ kar kỹ ga tóg jũrũn ke mũ sir, ag tỹ vēnhmǎn kỹ nỹtĩ hā ra. Kỹ Topē kuprīg tóg ag krīn mũ gé. Kỹ ag tóg mũmēg tũ nĩn kỹ Topē vĩ kāmén mũ sir.

Jesus ki ge kỹ nỹtĩ ag jykre pir

³² ũ tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg jykre pir nỹtĩ. ũ pijé ti tỹ nén to: "isũ vē," he tĩ'. Ag tỹ nén kar to ag tóg: "ěg tũ vē," he tĩ, fag ke gé. ³³ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg fag mré ěg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩr mǎn tugtó mũ, to tar pē nỹtĩn kỹ. Kỹ Topē tóg ag ki rĩr há han mũ gé sir. ³⁴ Ag mré ke ũ pijé jagtar nỹtĩ'. Ag kǎ mĩ ũ tóg ěpỹ nỹtĩ, kar ũ tóg ĩn nỹtĩ gé. Ag tũ ěn vēne he ag tóg mũ, kỹ ag tóg ti kaja ma

kāmũ mũ, ³⁵ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag mỹ nĩm jé, jänkamy ti. Kỹ ùn jagtar ag tóg jänkamy ěn to ag tỹ nén ve sór mũ ěn mǎn mũ sir, fag ke gé.

³⁶ Kỹ ù tóg nĩ gé, ti jiji hǎ vỹ: *José*, he mũ. *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg ti to: *Barnabé*, he tĩ. *Levi* krě'krě ù vĕ. Goj vǎso tỹ *Chipre* tá ke vĕ.

³⁷ Ěn hǎ vỹ ěpỹ nĩ, kỹ tóg ti japỹ fón mũ, kỹ tóg *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag mỹ ti kaja ma kǎtĩ mũ. Kỹ ag tóg jagnĕ mỹ kǎnhkrég mũ sir.

5

Ananias fag tỹ Topĕ mỹ ón

¹ Kỹ ù tóg nĩ gé, ti jiji hǎ vỹ: *Ananias*, he mũ. Jǎvo ti prũ fi jiji hǎ vỹ: *Safira*, he mũ. Ěn fag vỹ tóg fag japỹ fón mũ gé. ² Kỹ tóg ti prũ fi mỹ: “ti kaja vĕnh kǎpóv péju kỹ ěg tóg nĩm ke mũ,” he mũ. Kỹ tóg *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag mỹ nĩm mũ. “Ěg japỹ kaja kar hǎ vĕ,” he tóg mũ ón kỹ.

³ Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “*Satanás* hǎ ne tóg ǎ krĩn ja nĩ', hǎ ra ǎ tóg ti mỹ: nejé, he ja tũ nĩ,” he mũ. “Hǎ kỹ ǎ tóg Topĕ kuprĩg mỹ ón. Hǎ kỹ ǎ tóg ti kaja vĕnh kǎpóv péju kỹ nĩm ja nĩ',” he tóg. ⁴ “ǎ japỹ vĕ mỹr, ha mĕ, kỹ ti kaja vỹ tóg tỹ ǎ tũ nĩ gé sir. Kỹ ǎ tỹ ma kǎtĩ tũ nĩ ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ vĕ. Hǎ ra ǎ tóg ǎ ón ke to jykrén ja nĩgtĩ. Hǎ kỹ ǎ tóg ěg mỹ ón,” he tóg, *Pedro* ti.

⁵ *Ananias* tỹ ti vĩ mĕ kỹ tóg kutĕ mũ. Ti ter vĕ sir. Kỹ tóg ù tỹ mĕg mũ ag kar mỹ e tĩ. Ag fe tóg jũrũn ke mũ. ⁶ Kỹ kyrũ ag tóg jĕgnĕgnĕ kỹ ti fi han mũ. Kar kỹ ag tóg ti kénh mũ mũ sir.

⁷ 3 óra tũg kỹ ti prũ fi tóg mĩ kǎtĩ mũ gé. Hǎ ra fi tóg fi mén ter mĕ ja tũ nĩ ver. ⁸ Kỹ *Pedro* tóg fi mỹ: “ǎjag mỹ ti kaja tag to fón, ǎjag japỹ ti?” he mũ.

Kỹ fi tóg: “hỹ, ti kaja tag to ěg tóg fón,” he mũ, ón kỹ.

⁹ Kỹ *Pedro* tóg fi mỹ: “ǎjag ne tóg jagnĕ mré to jykrén ja nĩ gé',” he mũ. “Topĕ kuprĩg mỹ ǎjag ón mỹr. Û tỹ ǎ mén kénh mũ ag vỹ hur kāmũ jĕg. Kỹ ag tóg ǎ va mũnh mũ gé,” he tóg.

¹⁰ Kỹ fi tóg kutĕ kỹ hun ke mũ gé sir. Kyrũ ag tỹ junjun kỹ ag tóg fi ter vég mũ gé. Kỹ ag tóg fi kénh mũ mũ gé, fi mén mré. ¹¹ Kỹ *Jesus*

ki ge kỹ nỹtĩ kar ag fe tóg jũrũn ke mũ, ù tỹ mĕg mũ kar ag ke gé.

Hǎ kỹ *Ananias* fag tóg Topĕ mỹ ón tugrĩn kǎgter ja nĩ.

Ag tỹ Jesus tỹ ùn vin mũ ag vóg kónǎn

¹² *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg nén ve vǎnh tỹ hĕn ri ke hynhan mũgtĩ, vĕnh kar mỹ. Kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ kurǎ kar ki vĕnh mǎn tĩ, pǎ'i tỹ *Salomǎo* he mũ ěn sala tá, Topĕ ĩn krĕm. ¹³ *Jesus* ki ge tũ ag tóg vĕnh kāmũ tũ nĩgtĩ, ag tỹ ag kamĕg kỹ. Hǎ ra tóg vĕnh kar mỹ há nĩ sir, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag jykre ti. ¹⁴ Kurǎ kar ki ù tóg to jykrén' he mũ, *Jesus* ki rá jé, ù tỹ hĕn ri ke ag, fag ke gé. Hǎ ki ag tóg e nỹtĩ sir, *Jesus* ki ge mũ ěn ag.

¹⁵ Kejĕn ag tóg ùn kagyga gé kāmũ mũ gé vǎhǎ, ěpry kri. Tá ag tóg nỹgnỹ kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg *Pedro* jǎvǎnh mũ. “Tĩ kǎnhvég tỹ ěg mĩ tĩg kỹ ù tóg hĕn ri ke mũn há' hĕnh mũ,” he ag tóg. Kỹ ag tóg hághá' he mũ.

¹⁶ Û tỹ hĕn ri ke ag tóg *Jerusalém* tá vĕnh mǎn mũ, ěmǎ kar tá kāmũ ěn ag. Ûn kagyga ag gé ag tóg kāmũ mũ, ùn jagrĕ kórég ag ke gé. Kỹ ag tóg hághá' he kǎn mũ sir.

¹⁷ Kỹ Topĕ tũ to pǎ'i mág tóg jũ pĕ han mũ, ti mré pǎ'i kar ag ke gé. ¹⁸ Kỹ ag tóg *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag sigség mũ, vĕse ja mág tá.

¹⁹ Hǎ ra kuty tá Topĕ tỹ jĕnĕ jafǎ tóg tére kỹ vĕse ja jänkǎ nugnón mũ. Ag gé tóg tĩ mũ, ag kygvǎn kỹ, kỹ tóg ag mỹ: ²⁰ “ha mũ jĕg, Topĕ ĩn ra, ǎjag tỹ vĕnh kar mỹ Topĕ vĩ tó jé, Topĕ tỹ ěg rĩnrĩn mǎn ke ěn ti,” he mũ.

²¹ Tỹ vaj kỹ ag tóg kusǎg pĕ ki Topĕ ĩn ra mũ mũ, tá Topĕ vĩ tó jé.

Hǎ ra Topĕ tũ to pǎ'i mág tóg ti mré ke ag jĕgnĕg mũ, ag tỹ kófa ag jé prĕr jé, pǎ'i kar ag ke gé. Kỹ ag tóg vĕse ja ra porisa ag jĕgnĕg mũ, ag tỹ vĕsigse ag tatĩ kāmũ jé. ²² Ag tỹ tá junjun mũ ra ag tóg vĕse ja kǎ tá tũgtũ nĩ. ²³ Kỹ ag tóg: “vĕse ja tóg nĩféh kỹ jĕ nĩ,” he mũ. “Kỹ ù tỹ ki rĩr mũ ag tóg tá nỹtĩ gé, ti jänkǎ tá. Ěg tỹ nón mũ ra tóg kuprǎ jĕ,” he ag tóg mũ, pǎ'i ag mỹ.

²⁴ Kỹ tóg ag mỹ epĕ tĩ. Kỹ tóg ag krĩ tũ tĩ sir. ²⁵ Kỹ ù tóg tá jun kỹ: “Topĕ ĩn krĕm ag nỹtĩ, ǎjag tỹ ùn sigség mũ ag,” he mũ. “Tá ag tóg vĕnh kar mỹ Topĕ vĩ tó nỹtĩ,” he tóg.

²⁶ Kÿ porisa ag pã'i tóg ag mré tĩ mũ, ag tañi kãmũ jé. Komêr hã ag tóg ag mré vĩ mũ. “Ëg tÿ ag mÿ vĩ tar han kÿ ù tÿ ag vĩ mēg nÿtĩ ag tóg hēn ri ke mũn ãg pin ke mũ, pó tÿ,” he ag tóg.

²⁷ Kÿ *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag kar tóg porisa ag mré mũ mũ. Kÿ Topē tũ to pã'i mág tóg ag mÿ: ²⁸ “ãjag mÿ ãg tóg: ker ên jiji tó mãn hē', he ja nĩgtĩ',” he mũ. “Ge ra ãjag tóg *Jerusalém* tá ke kar ag mÿ tugtó ja nĩgtĩ. ãjag hÿn ti ter to ãg jagtar han sór mũ,” he tóg.

²⁹ Kÿ *Pedro* tóg: “Topē tÿ ãg mÿ nén tó mũ ên han jé ãg tóg ke mũ, êprã ke ag tÿ ãg mÿ: ke tũg nĩ, he mũ ra, “he mũ. ³⁰ “Ëg jógjóg ag vÿ Topē to há nÿtĩgtĩ. Ag tÿ ù to há nÿtĩ ên vÿ *Jesus* ti rĩn mãn ja nĩgtĩ, ãjag tÿ ùn tén mũ ên ti, ka to ùn sãg mũ ên ti. ³¹ Kÿ Topē tóg ti tÿ pã'i mág han mũ, ti tÿ ti mÿ: kunĩg, inh pēgja tá nĩ, hen kÿ. *Jesus* tÿ tóg ãg kar krĩn sór mũ, ãg kar tÿ vējykre pãno tovãnh jé, ti tÿ ãg tÿ ti vĩ mranh tÿ vēnh pãte fón jé. ³² Nén kar ên ve ja ãg tóg nĩgtĩ, hã kÿ ãg tóg ti vĩ tó mũ sir. Kÿ Topē kuprĩg tóg ãg kanhrãn mũ gé. Topē vÿ ù tÿ ti vĩ han mũ kar ag mÿ ti kuprĩg jēnēg mũ, “he tóg, *Pedro* ti.

³³ Kÿ pã'i ag fe tóg gÿm ke mũ, kÿ ag tóg ag kãgtén ke to jykrén mũ, *Jesus* tÿ ùn vin mũ ên ag to. ³⁴ Kÿ vãhã ù tóg jēgnē mũ, ti jiji hã vÿ: *Gamaliel*, he mũ. Vēnh kar mÿ tóg tÿ ùn jykre há nĩ. Kÿ tóg: “ver ag kãpan nĩ,” he mũ. ³⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “inh kanhkã', ãjag tÿ nén han ke mũ to jykrén nĩ ver,” he mũ. ³⁶ “*Pedro* ag jo ke ù tóg jē ja nĩ gé, ti jiji hã vÿ: *Teudas*, he mũ. Ti hã ne tóg vēsÿ pã'i mág han ja nĩ, kÿ ù tÿ 100 tÿ 4 (ke) ag vÿ ti nón mũ kÿ ti tén ja nĩgtĩ sir. Kÿ ù tÿ ti vĩ han mũ ag tóg tã mũ mũ ja nĩ, kÿ tóg tũ' he mũ. ³⁷ Kar kÿ ù vÿ jē ja nĩ gé, ti jiji hã vÿ: *Judas*, he mũ. *Galiléia* tá ke ên vē. Ag tÿ vēnh kar jigji ránrãn mũ ra tóg tá jē ja nĩ, kÿ ù tÿ hēn ri ke ag tóg ti nón mũ kÿ ti tén ja nĩgtĩ gé, kÿ ù tÿ ti vĩ han mũ ag tóg krig' ke kãn ja nĩ,” he tóg.

³⁸ “Isÿ nén to jykrén mũn hã vē, ha mē: *Pedro* ag tovãnh nĩ ver. Ag mÿ: ha mũ jēg, hem nĩ ver. Ag tũ tÿ tÿ êprã ke ag jykre nĩn kÿ tóg tũ' hēnh ke mũ mÿr, vēsóg ki, ha mē. ³⁹ Ti tÿ hã ra tÿ Topē jykre nĩn kÿ ãjag tóg tÿ tũ' hēnh ke tũ nĩ. ãjag tÿ ge ra ag to jũ nÿtĩn

kÿ ãjag tóg vãhã Topē kato tē mũ,” he tóg, *Gamaliel* ti.

⁴⁰ Kÿ ag tóg ti mÿ: “he,” he mũ. Kÿ ag tóg *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag jé prēr mãn mũ. Ag mrãnmrãn ag tóg mũ. Kÿ ag tóg: “ker *Jesus* tó mãn hē',” he mãn mũ, “ha mũ jēg,” he ag tóg, ag mÿ.

⁴¹ Kÿ ag tóg mũ mũ, *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag. Ag mÿ tóg sér tĩ, ha mē. Ag tÿ *Jesus* ri kén jagtar mũ ra tóg ag mÿ sér tĩ. ⁴² Kurã kar ki ag tóg Topē ãn tá *Jesus* tó tĩ, ti to: “Topē vÿ ti jēnē,” hen kÿ. Vēnh kar ãn tá ag tóg ti kãmén mũ gé, ù tÿ ag kógfyn kÿ. To ag tóg krónh ke tũ nĩgtĩ sir.

6

Ag tÿ ù tÿ 7 (ke) ag vin

¹ Kÿ ù tÿ hēn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ. Û ag tóg *Grego* vĩ tó tĩ, kÿ ù ag tóg *Hebreu* vĩ tó tĩ. Hã ra ag kar tóg jagnē mré jēg tĩ.

Ag e nÿtĩn kÿ ù tÿ *Grego* vĩ tó mũ ag tóg kejēn vĩ kónãn mũ, *Hebreu* vĩ tó tĩ ag kato. “Û tÿ *Hebreu* vĩ tó mũ ag vÿ ãg ki króm tũ nĩ mÿr. Ag kã ùn mén ter ja fag vÿ kurã kar ki vējēn há vég tĩ, ag tÿ fag mÿ vin kÿ. Jãvo ag tóg ãg kã ùn mén ter ja ên fag kã jatu nÿtĩ. Hã kÿ fag tóg jagtar nÿtĩ,” he ag tóg.

² Kÿ ù tÿ 12 (ke) ag tóg mēg mũ, *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag. Kÿ ag tóg *Jesus* mré mũ kar ag jé prēr mũ. Kÿ ag tóg: “Ëg tũ hã vē, hã vÿ ãg tÿ tÿ Topē vĩ tó tĩ nÿtĩ,” he mũ. “Ëg tÿ vējēn ki rĩr kÿ ãg tóg kutar nÿtĩ. ³ Kÿ ù tÿ 7 (ke) ag vin nĩ, ùn kãme kórég tũ ag, ùn jykre há ag, ù tÿ Topē kuprĩg tÿ jagrē nĩ ên ag,” he ag tóg. “Ën ag mÿ ãg tóg vēnh rãnrãj tag nĩm ke mũ, ag tÿ vējēn ki rĩr jé. ⁴ Kÿ ãg tóg tag tÿ vēnh kutãn mãn ke tũ nĩ. Jatun mÿ ãg tóg Topē mré vēmén ke mũ. Ti vĩ tó jé ãg tóg ke mũ,” he ag tóg, *Pedro* ag.

⁵ Ag vĩ vÿ vēnh kar mÿ há nĩ ha, kÿ ag tóg *Estêvão* fēg mũ sir, ù tÿ *Jesus* ki rá kÿ jē ên ti, kÿ Topē kuprĩg vÿ tÿ ti jagrē nĩ. Ti mré ag tóg *Filipe* fēg mũ gé, *Prócoro* ke gé, *Nicanor* ke gé, *Timom* ke gé, *Pármenas* ke gé, *Nicolau* ke gé, êmã tÿ *Antioquia* tá ke tag ti, fóg tÿ *Judeu* jykre han mũ tag ti. ⁶ Ën ag vin ag tóg mũ, *Jesus* tÿ ùn vin mũ ag jo. Kÿ ag tóg ag to Topē mré vĩ mũ, ag nĩgé tÿ ag mē kÿ. Hã kÿ

ag tóg ag mý vènh rānhrāj ěn nīm mũ, ag tỹ vėjèn ki rĩr jé.

⁷ Kỹ Topê vĩ tóg vènh kar kri rũm ke mũ sir. Ủ tỹ *Jesus* mré mũ ag vỹ tóg hèn ri ke nỹtĩ, *Jerusalém* tá. Kỹ Topê tũ ki rĩr tĩ ù ag tóg *Jesus* vĩ kri fi kỹ ti ki ge mũ gé sir.

Ag tỹ *Estêvão* se

⁸ *Estêvão* vỹ hã ra krĩ há nĩ, Topê tỹ ti mý vėjykre nĩm kỹ. Kỹ tóg ěg tỹ nén han vānh tỹ hèn ri ke hynhan mũ, vènh kar mý. ⁹ Hã ra ù ag tóg *Judeu* ag vènh kanhrān jafã tá ti vĩ kafān mũ. Ěmã tỹ *Cirene* tá ke ag vè, ěmã tỹ *Alexandria* tá ke ag ke gé, ga tỹ *Cilícia* tá ke ag ke gé, ga tỹ *Ásia* tá ke ag ke gé. ¹⁰ Hã ra ag tóg ti tỹ hẽ ri ke tũ nĩ, ti krĩ há nĩn kỹ, ti tỹ Topê kuprĩg tỹ jagrẽ nĩn kỹ. ¹¹ Kỹ ag tóg ù ag krĩn mũ, ag tỹ ti kato vĩ jé, kỹ ag tóg: “ti vĩ mẽ ěg mýr,” he mũ. “*Moisés* to vĩ kónān tóg mýr, Topê to ke gé,” he ag tóg ón kỹ, *Estêvão* to. ¹² Hã kỹ vènh kar tóg ti to jũgiũ mũ, kófa ag mré hã, Topê vĩ to ěg kanhrān tĩ ag mré hã. Kỹ ag tóg ti kãgmĩ kỹ ti ség mũ. Kỹ ag tóg pã'i ag to ti pére kãmũ mũ. ¹³ Ủ tỹ ón kỹ ti kato vĩnh ke mũ ag jé ag tóg prēr mũ gé, pã'i ag. Kỹ ag tóg: “Topê ĩn to tóg vĩ kónān tĩ, Topê tỹ ěg mý nén tó ja ěn to ke gé. Hã ra tóg ti vĩ kónān to krónh ke tũ nĩgtĩ,” he ag tóg. ¹⁴ “Ti vĩ mẽ ěg mýr. *Jesus* kāmén tóg tĩgtĩ, *Nazaré* tá ke ěn ti. Topê ĩn kókén jé tóg ke mũ, *Jesus* ti, he tóg tĩgtĩ, kỹ tóg *Moisés* tỹ ěg mý vėjykre nĩm mũ ěn tỹ tũ' he sór mũ gé, ěg mý vėjykre ù nĩm kỹ,” he ag tóg ón kỹ, *Estêvão* to.

¹⁵ Kỹ pã'i ag kar tóg ti tugnỹm mũ, hã ra ti ve tóg tỹ Topê tỹ jẽnẽ jafã ve ri ke nĩ sir.

7

Estêvão tỹ vènh kāmén

¹ Kỹ Topê tũ to pã'i mág tóg ti mý: “Ki hã ke mý?” he mũ.

² Kỹ *Estêvão* tóg ag mý: “ijóg’,” he mũ. “Inh kanhkã’,” he tóg. “Ěg jóg tỹ Topê vỹ tóg vènh kar kãfór nĩ. Ti hã ne ěg jógjóg tỹ *Abraão* mré vĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ver ga tỹ *Mesopotâmia* tá nĩ ki, ti tỹ ver ěmã tỹ *Harã* ra tĩ tũ ki.

³ Kỹ tóg ti mý: “ã jamã tá kutẽ,” he ja nĩ. “Ã kanhkã ag kar ré kỹ tĩg. Ga ù ra tĩg, isỹ

tá ã mý: tag kã nĩm nĩ, he jé,” he ja tóg nĩ ti mý, Topê ti.

⁴ Hã kỹ tóg ga tỹ *Caldéia* tá kãkutẽ mũ, *Harã* tá ěmān jé. Ti panh ter kar kỹ Topê tóg ti mý: “ga tag ra tĩg sir,” he mũ.

Ěg jamān hã vè, *Abraão* jamã ja ti,” he tóg. ⁵ “Ge ra Topê tóg ti mý ga ěn nĩm ja tũ nĩ ver. Ti mý tóg hã ra: ã tũnh ke vè, kar kỹ, ã krẽ tũnh ke vè gé, he ja nĩ. Hã ra tóg ver kósin ja tũ nĩ, Topê tỹ ti mý: ã krẽ tũnh ke vè, he mũ ěn kã.

⁶ Kỹ Topê tóg ti mý: ã krẽ ag tỹ fóg ù ag mré mũnh ke vè, fóg ěn ag jamã ra, he mũ. Ag tỹ ag mré rānhrāj ke vè, kỹ ag tóg ag vóg kónān ke mũ, prỹg tỹ 100 tỹ 4 (ke) ki, he tóg.

⁷ Hã ra sóg ù tỹ ag vóg kónān mũ ěn ag vóg kónān ke mũ gé, kar kỹ, he tóg. Isỹ ag vóg kónān kar kỹ ã krẽ ag tóg tá kãpanh mũ. Kỹ ag tóg ga tag ki isũ ti han mũ, he tóg, Topê ti. Ti tỹ *Abraão* mý ken hã vè,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁸ “Kỹ tóg ti mý vėjykre nĩm mũ, ti tỹ ti krẽ ag gré fār junun kym jé. Topê tỹ ag rán han hã vè. Kar kỹ *Abraão* tóg *Isaque* han mũ. Ti tỹ kurã tỹ 8 (ke) han kỹ tóg ti mý kym mũ. *Isaque* tỹ *Jacó* han kỹ tóg hã han mũ gé, kỹ *Jacó* tóg hã han mũ gé, ti tỹ ti krẽ tỹ 12 (ke) ěn ag han kỹ, ěg tỹ ù to: “ěg jógjóg kar“, he mũ ěn ag. ⁹ Hã ra ěg jógjóg ěn ag tóg ag jāvỹ tỹ *José* to jũgiũ ja nĩgtĩ, ag tỹ ti tũ to ěn kỹ. Hã kỹ ag tóg ti vène he mũ, ù tỹ ga tỹ *Egito* ra mũ mũ ag mý. Hã ra Topê tóg ti ki rĩr mũ.

¹⁰ Kỹ tóg ti jy nĩgān mũ, ti tỹ vènh jagtar vég mũ ra. Ti jykre há nĩn kỹ tóg *Egito* tá ke ag pã'i mág mý há tĩ, ag tỹ ù to: *Faraó*, he mũ ěn mý. Hã kỹ tóg ti tỹ pã'i mág han mũ, *José* ti tỹ, ti tỹ *Egito* tá ke kar ěn ag ki rĩr jé sir.

¹¹ Kejẽn tóg prỹg tĩ sir, ga tỹ *Egito* mũ hã, ga tỹ *Canaã* mũ hã ke gé. Kỹ vènh kar tóg kókĩnkĩr mũ, prỹg tĩn kỹ. Kỹ ěg jógjóg ěn ag tóg kókĩnkĩr mũ gé. ¹² Kỹ ù tóg *Jacó* mý: “*Egito* tá ti vėjèn nĩ inhhã,” he mũ. Kỹ tóg ěg jógjóg ag jěgněg mũ, ag tỹ *Egito* ra mũ vén jé. ¹³ Ag tỹ ra mũ mān kỹ *José* tóg vāhã ag mý: “inh hã vè,” he mũ, ti kãke ag mý. Hã kỹ *Faraó* tóg *José* kanhkã ag ki kanhró nĩ gé sir. ¹⁴ Kỹ *José* tóg ti panh tỹ *Jacó* jé prēr mũ, ti tỹ vènh kar tatĩn kãtĩg jé. Ủ tỹ 70 kri 5 (ke) ag vè, ti kanhkã ag. ¹⁵ Kỹ tóg *Egito* ra tĩ mũ. Tá tóg ter mũ kejẽn. Kar kỹ ěg jógjóg ag vỹ tá

kāgter kân ja nĩgtĩ gé. ¹⁶ Hã kÿ ag tóg êmã tÿ *Siquém* tá kénh kÿ nÿtĩ. *Abraão* vÿ tóg vènh kej ên to jãnkamy nĩm ja nĩgtĩ, *Emor* krê ag mÿ,” he tóg, *Estêvão* ti.

¹⁷ “Vãhã tóg kurã pétêm mũ sir, Topê tÿ *Abraão* mÿ: ã krê mÿ sóg ga ên nĩm mũ, he ja kurã ên ti. Kÿ ag tóg *Egito* tá vènh grun mũ.

¹⁸ Kejên ù tóg tá tÿ pã'i jê, *Egito* tá. Hã ra tóg *José* mẽ ja tũ nĩ, pã'i tag ti. ¹⁹ Ên tóg êg kanhkã ag to jũ mũ. Êg jóg ag vóg kónãn tóg mũ gé. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag krê mur mũ ra ti gré nÿn kÿ ti fón nĩ, ti ter jé,” he mũ.

²⁰ Ên kã vãhã *Moisés* tóg mur mũ, kÿ tóg sĩnvĩ pẽ nĩ. Kÿ ti han mũ fag tóg ti tén tũg mũ. Kysã tâgtũ ki fag tóg ti ki rĩr mũ, vènh kar vatánh tá. ²¹ Kysã tâgtũ tũg kÿ fag tóg sir ti fón mũ. Hã ra *Faraó* ên kósin fi tóg ti ve kÿ ti vãg mũ, ti jê'ÿn jé. Kÿ tóg tÿ fi kósin ri ke nĩ, *Moisés* ti. ²² Kÿ tóg nén kar ki kanhrãn mũ, *Egito* tá vèjykre kar ên ki. Kÿ ti jykre vÿ vèjykre tÿ hèn ri ke nĩ, kÿ ti vĩ vÿ vènh vĩ tÿ hèn ri ke nÿ gé,” he tóg.

²³ “Vãhã tóg prÿg tÿ 40 (ke) han mũ. Kÿ tóg ti kanhkã pẽ ag to jykrén mũ, ti *povo* tÿ *Israel* to, ag tÿ nén han mũ venh tĩg jé. ²⁴ Kÿ tóg ù vég mũ, *Egito* tá ke ù. Ti tÿ *Judeu* vóg kónãn vég tóg mũ, nén ù tũ to. Kÿ tóg ti kajãm mũ. *Egito* tá ke ên tén tóg mũ. ²⁵ Inh kanhkã ag hÿn to jykrén kÿ ki kanhrãn mũ, Topê tÿ isugrĩn ag kren han ke ti, he tóg, *Moisés* ti. Hã ra ag tóg to jykrén tũ nÿtĩ, ti kanhkã ag,” he tóg.

²⁶ “Tÿ vaj kÿ tóg ag to tĩg mãn mũ, ti kanhkã ag to. Kÿ ùn régre ag tóg jagnê to jũ nÿtĩ. Kÿ tóg ag tÿ jagnê to há han sór mũ. Hã kÿ tóg ag mÿ: tÿ ãjag tóg jagnê kanhkã nÿtĩ vè, hã ra ãjag tóg jagnê vóg kónãn sór mũ, he mũ.

²⁷ Kÿ ù tÿ ti régre vóg kónãn mũ ên tóg ti fón', ti fón', he kÿ ti mÿ: ã pijé tÿ êg pã'i nĩ', ã pijé êg jyvèn mũ', he mũ. ²⁸ ã hÿn isén sór mũ, ã tÿ rãké tá *Egito* tá ke ên tén ri ke han sór ã hÿn mũ, he tóg ti mÿ,” he tóg.

²⁹ “Kÿ *Moisés* tóg ti vĩ mẽ kÿ vènh péju kÿ tĩ mũ. Kÿ tóg ga tÿ *Midiã* ra tĩ mũ. *Povo* ù ag mĩ tóg tĩ mũ gé. Tá tóg prũg kÿ kósin régre han mũ. ³⁰ Prÿg tÿ 40 (ke) tũg kÿ Topê tÿ jênê jafã vÿ ti mÿ vènh ven mũ, ti tÿ êmã tũ ja mĩ tĩ mũ ra, krĩ tÿ *Sinai* tá. Vãnh gru ki tóg

ti vég mũ. ³¹ Kÿ tóg ti mÿ e tĩ. Kÿ tóg ra tĩ mũ, ti ve há han jé. Kÿ tóg vènh vĩ mẽg mũ. Topê vĩ vè. ³² Kÿ tóg ti mÿ: tÿ sóg ã jógjóg ag Topê nĩ, *Abraão* Topê, *Isaque* Topê, *Jacó* Topê, he mũ.

Hã ra *Moisés* tóg jũrũn ke mũ, ti kamêg kÿ. Kÿ tóg tá êvãnh jãvãnh nĩ.

³³ Hã ra Topê tóg ti mÿ: ã pèn né nũ ra. Inh jo ã tóg jê nĩ mÿr, hã ra sóg vènh kar kãfór nĩ. Hã kÿ nũ, he mũ. ³⁴ *Egito* tá ke ag tÿ isũ ag vóg kónãn vég isóg nĩ nĩ. Ag vènh krêkrêr mẽg sóg nĩ nĩ. Kÿ sóg tére, sÿ ag kygvãn jé. Hã kÿ sóg ã jênêg mũ, ga tÿ *Egito* ra. Ha tĩg, he tóg, Topê ti, *Moisés* mÿ,” he tóg.

³⁵ “*Moisés* ên hã jênê ja tóg nĩ, ti tÿ ti kanhkã ag krenkren han jé, ti tÿ tÿ pã'i nĩ jé. Hã to Topê tÿ jênê jafã tóg ti mÿ vènh ven, vãnh gru ki. Hã ra ti kanhkã ag tóg ti to é he ja nĩgtĩ, ti mÿ: ã pijé tÿ êg pã'i nĩ', ã pijé êg jyvèn mũ', hen kÿ. ³⁶ *Moisés* tóg sir êg tÿ nén han vãnh hynhan, ga tÿ *Egito* tá, goj kafã tũ tá ke gé, goj kusũg he mũ ên tá ke gé. Kÿ ag tóg êmã tũ mĩ mũ mũ, prÿg tÿ 40 (ke) ki, ti kanhkã ag. Kÿ tóg tá êg tÿ nén han vãnh hynhan mũ gé, ti tÿ ag jo tĩn kÿ,” he tóg.

³⁷ “*Moisés* tóg *povo* tÿ *Israel* ag mÿ: Topê vÿ ãjag mÿ ti vĩ tó tũ ù jênênh mũ, ãjag mré ke ù, ti tÿ ãjag mÿ Topê vĩ tó jé, inh ri kén, he ja nĩgtĩ. ³⁸ *Moisés* ên hã ne tóg *povo* tÿ *Israel* ag mré êmã tũ mĩ tũ ja nĩgtĩ. Ag tÿ kejên pãnónh tÿ *Sinai* tá nÿtĩn kÿ tóg Topê tÿ jênê jafã mré vĩ mũ. Kÿ Topê tóg ti mÿ vèjykre nĩm mũ, êg tÿ ki króm kÿ êg rĩr krÿg ja tũ ve jé,” he tóg.

³⁹ “*Moisés* vĩ han vãnh ag nÿtĩ, êg jógjóg ag. Kÿ ag tóg ti tovãnh kÿ ga tÿ *Egito* ra mũ mãn sór mũ, kyrãgrã kÿ. ⁴⁰ Kÿ ag tóg *Moisés* jãvy tÿ *Arão* mré vĩ mũ. Ti mÿ ag tóg: “êg mÿ vènh kãgrã tÿ topê han, êg tÿ vènh jo ag gé mũ jé,” he mũ. *Moisés* tóg êg jo tĩg ja nĩ. Êg kãpan ja tóg nĩ, ga tÿ *Egito* tá, hã ran hẽ ra vyr hÿn'? he ag tóg ti mÿ. Kÿ tóg ag mÿ: he, he mũ. ⁴¹ Kÿ ag tóg monh sĩ kãgrã han mũ. Kÿ ag tóg vènh kãgrã ên mÿ ag mẽg kugprũg mũ. Ag mÿ tóg sĩnvĩ nĩ. Kÿ tóg ag mÿ sér tĩ sir.

⁴² Hã ra Topê tóg vènh kaja jé ag tovãnh mũ gé, hã kÿ ag tóg rã to jãnãn mũ, kysã to, krĩg kar to ke gé. Hã kÿ Topê vĩ tó tũ ù

tóg ag to rán mū gé, kŷ tóg: *Judeu'*, he mū. Ājag tŷ prŷg tŷ 40 (ke) ki ěmā tū ja mī mūn kŷ ājag tóg inh mŷ nén ū pūn ja tū nŷgtī, hā ra ājag tóg topē ū ag mŷ kugprūn ja nŷgtī, he tóg. ⁴³ Ōn kŷ topē tŷ *Moloque* kăgrá va ājag tóg mū ja nŷgtī, krŷg kăgrá ke gé, hā vŷ: *Renfā*, he mū. Ĕn to ājag tóg jānjān ja nŷgtī. Hā kŷ sóg ājag vóg kónān kŷ *Babilônia* tá ke ag jēgnēnh mū, ag tŷ ājag tatī mū jé, he tóg, Topē ti, ti vī tó tī tŷ,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁴⁴ “Ĕg jóg ag tŷ ěmā tū ja mī mūn kŷ ag tóg kur tŷ Topē pē ĩn han ja nŷgtī, ag tŷ tá Topē mré vēmén jé. Topē vŷ *Moisés* mŷ ti tŷ nén han ke tó ja nŷgtī, ti tŷ kur tŷ Topē ĩn han jé. ⁴⁵ Ag krē tóg sir ag ri kén ĩn tŷ kur ěn ma mū ja nŷgtī gé, ag tŷ Topē tŷ ag mŷ ěmā tó mū ěn ra mūn kŷ.

Moisés ter kar *Josué* tóg sir ag jo tī mū. Hā ra Topē tóg ga ěn tá ke ag kăpan mū, ěg jógjóg ag jo.

Kejēn *Davi* tóg tŷ ag pā'i nī sir, prŷg tŷ hēn ri ke tūg kar kŷ. Hā ra ĩn tŷ kur ěn tóg ver jē nī. ⁴⁶ Topē vŷ *Davi* to há nī. Kŷ *Davi* tóg ti mŷ: sŷ ā mŷ ĩn há han há tóg tī vē. Ā hā ne tóg tŷ ijógjóg tŷ *Jacó* Topē nī, he mū. Kŷ tóg ā tŷ ĩn tŷ kur krēm nŷn kŷ inh mŷ há tū nī, he tóg, ti mŷ.

⁴⁷ Hā ra *Davi* tóg han tū nī ver. Ti kósín tŷ *Salomão* hā tóg ĩn ěn han mū,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁴⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “hā ra vēnh kar kăfór ěn tóg ěg tŷ ti jo ĩn han mū ěn krēm nī tū nŷgtī mŷr,” he mū. “Hā kŷ Topē vī tó tī ū tóg ti to tag tó ja nī, ha mē. ⁴⁹ Kanhkā tăn vŷ tŷ inh nī, he tóg. Inh nŷg jan hā vē. Kŷ ga vŷ tŷ isū nī gé. Sŷ tá vēnhkán sór nŷn kŷ sóg kenh ke mū. Isū kar vē. Kŷ ājag tŷ inh mŷ ĩn han sór kŷ ājag hŷn hē ri kenh mŷ? Pétēm ke tū ājag nī, ājag tŷ inh mŷ vēnhkán jafā han mū ra. ⁵⁰ Inh hā ne tóg nén kar hynhan ja nī inhhā, he tóg, Topē ti, ti vī tó tī tŷ,” he tóg.

⁵¹ Kŷ tóg: “krī tū ājag nŷtī', ki kanhrān jāvānh ājag tóg nŷtī', ājag nŷgrēg tóg kutu nī,” he mū. “Topē kuprŷg kato ājag tóg vāsānsān tī'. Ājag jógjóg ag mré ājag tóg ti kato vāsānsān tī'. ⁵² Ājag jógjóg ag ne tóg Topē vī tó tī ag kar vóg kónān ja nŷgtī'. Ag kăgtén ja ag tóg nŷgtī'. Hā ra ěn ag tóg ū tŷ vējykre kuryj han mū ěn kāmén ja nŷgtī, hā

vŷ: *Jesus*, he mū. Jāvo ājag tóg ěn kato vī ja nŷgtī, fóg mŷ. Kŷ ājag tóg ti tén ja nŷgtī, *Cristo* ti,” he tóg.

⁵³ “Topē hā ne ājag mŷ ti vī nŷm ja nī', ti tŷ jēgnē jafā ag tŷ. Hā ra ājag tóg ti vī mranh ja nŷgtī',” he tóg. *Estêvão* tŷ pā'i ag mŷ tón hā vē.

Ag tŷ *Estêvão* tén

⁵⁴ Ū tŷ tá nŷtī ag tŷ ti vī mē kŷ ag fe tóg gŷm ke mū. Kŷ ag tóg ag jā tŷ gángán ke mū.

⁵⁵ Hā ra Topē kuprŷg tóg *Estêvão* krŷn mū, kŷ tóg kanhkā ki ěvānh kŷ Topē vég mū, ti kókov ti. *Jesus* vég tóg mū gé. Topē pēgja tá tóg jē nī. ⁵⁶ Kŷ tóg: “ha vé,” he mū. “Kanhkā tá sóg vég mū, kŷ ěprā ke fi kósín tóg Topē pēgja tá jē nī,” he tóg.

⁵⁷ Kŷ ag tóg prēnprēr mū sir, ag nŷgrēg nŷgfénh kŷ. Ag kar tóg ti to vēnh génh han mū. ⁵⁸ Kŷ ag tóg ti ség mū. *Jerusalém* tá ag tóg ti kutēm mū gé. Kŷ ag tóg ti pin mū, pó tŷ. Ag kur vāvām ag tóg mū, kŷ kyrū tóg ki rŷr mū, ag kur ki. Kyrū ěn jiji hā vŷ: *Saulo*, he mū.

⁵⁹ Kŷ ag tóg *Estêvão* pin mū sir, pó tŷ. Hā ra *Estêvão* tóg jamā há ra: “!..inh *Senhor*'..!” he mū. “!..*Jesus*'..!” he tóg. “!..Inh kuprŷg jāvānh ra..!” he tóg mū. ⁶⁰ Kŷ tóg ti jakrŷ tŷ jē kŷ prēr mū: “!..inh *Senhor*'..! !..Ag tŷ inh pin tŷ ag mŷ vēnh pāte fón ne..!” he tóg mū. Kar kŷ tóg hun ke kŷ ter mū sir.

8

Saulo tŷ ag vóg kónān

¹ Jāvo tóg *Saulo* ěn mŷ há tī, ag tŷ ti tén kŷ. Kurā ěn kă ag tóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtī kar vóg kónān jagy han mū, *Jerusalém* tá. Kŷ ag tóg jagtar tāvī nŷtī. Kŷ ag tóg vēnh kăpugpóv kăn mū sir. Ga tŷ *Judéia* kar mī ag tóg mū mū, ga tŷ *Samaria* mī ke gé.

² Ū tŷ Topē ki ge kŷ nŷtī ag tóg fe kaj nŷtī, *Estêvão* ter kŷ. Kŷ ag tóg kygfŷ mág kŷ ti kénh mū.

³ Hā ra *Saulo* tóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtī kar ag vóg kónān jagy han mū. Ti tŷ ag tūg sór vē. Hā jé tóg ĩn kar kă ra rā tī. Ti tŷ *Jesus* ki rā kŷ jē ū ven kŷ tóg vēse ja kă tá ti fón tī, ūn gré ag, ūn tŷtā fag ke gé.

Samaria tá Topē vī tó

4 Ū tỹ vĕnh kĀpugpóv mũ ěn ag vỹ vĕnh kar mỹ vĕnh vĩ sér tugtó mũgtĩ, Topĕ vĩ ti. 5 Kĩ *Filipe* tóg tĩ mũ gé. Ga tỹ *Samaria* ra tóg tĩ mũ, kỹ tóg ěmã ũ ki ra mũ, *Cristo* kāmén jé. 6 Kĩ vĕnh kar tóg ti vĩ mẽgmĕg mũ. Jĕmĕ há han ag tóg mũ, *Filipe* vĩ ti. Hã ra tóg ěg tỹ nĕn han vĕnh hynhan mũ gé. 7 Vĕjagrĕ kórĕg tỹ hĕn ri ke pan tóg mũ. Ti tỹ ag pan kỹ ag tóg jamã há ra prĕr mũ, kỹ ag tóg kĀpa mũ. Ūn kĀnhgrĩ ag tỹ há' he tóg mũ, ũn vagvá ag tỹ ke gé. 8 Kĩ tóg vĕnh kar mỹ sér tĩ sir, ěmã ěn tá.

9 Hã ra tá ke ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ, *Simão* he mũ. Kujá vĕ, kỹ tóg nĕn vĕnh mỹ hynhan tĩgtĩ. Kỹ tóg ag tỹ ti tỹ nĕn han mũ ve kỹ ag mỹ e tĩ. Vĕso tóg: “ag kĀfór inh nĩ,” he tĩ, ag tỹ ti kamĕg jé. 10 Hã kỹ vĕnh kar tóg ti kamĕg tĩ sir. Ti to ag tóg: “Topĕ jykre han tóg tĩgtĩ, Topĕ jykre mág pĕ ěn,” he tĩ. 11 Kysã tỹ hĕn ri ke ki tóg nĕn vĕnh mỹ hynhan tĩ, kỹ tóg vĕnh kar mỹ e tĩ, hã kỹ ag tóg ti kamĕg tĩ sir, kujá ěn ti.

12 Vĕhã ag tóg *Filipe* vĩ kri fig mũ, ti tỹ *Jesus Cristo* tón kỹ. Topĕ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ kāmén tóg mũ. Kỹ tóg ũ tỹ ti vĩ kri fig mũ ag kygpĕg mũ, fag ke gé. 13 Kĩ *Simão* ěn tóg ti vĩ kri fig mũ gé. Kĩ *Filipe* tóg ti kypĕg mũ gé. Kỹ tóg ti mré nĩ nĩ. Kỹ tóg *Filipe* tỹ ěg tỹ nĕn han vĕnh hynhan mũ vég mũ, Topĕ jykre tỹ. Kỹ tóg ti mỹ e tãvĩ tĩ sir.

14 Kĩ vĕhã *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg kejĕn mẽg mũ, *Samaria* tá ke ag tỹ Topĕ vĩ kri fig mũ ěn ti. *Jerusalém* tá ag tóg mẽg mũ, kỹ ag tóg *João* mré *Pedro* jĕnĕg mũ, ag tỹ ve jé. 15 *Pedro* ag tỹ tá junjun kỹ ag tóg ag to Topĕ mré vĩ mũ, Topĕ tỹ ti kuprĩg tỹ ag jagrĕn jé. 16 Tá ke ũ tóg tỹ jagrĕ tũ ja nĩ ver. Kygpe kỹ ag nỹtĩ inhhã, *Jesus* jiji tó kỹ, ěg *Senhor* jiji tó kỹ. 17 Kĩ *Pedro* ag tóg ag nĩgĕ tỹ ag mẽgmĕg mũ, kỹ Topĕ kuprĩg tóg ag kã ra rã mũ sir.

18 Hã ra *Simão* tóg vég mũ. Kỹ tóg *Pedro* ag mỹ jĀnkamy ven mũ. 19 Kỹ tóg ag mỹ: “inh mỹ vĕjykre tag nĩm nĩ, jĀnkamy tag to, sỹ ũ mẽ kỹ Topĕ kuprĩg tỹ ag kã ra rã jé. Sỹ tag venh há tóg tĩ,” he mũ.

20 Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: “ã jĀnkamy mré ã nũgme ki kutĕnh mũ. Topĕ tỹ nĩm ja vĕ mỹr, hã ra ã tóg jĀnkamy to mĀn sór mũ,” he mũ. 21 “Ã pijé Topĕ jykre tag ki kanhró nĩ',

kỹ Topĕ tóg ã mỹ nĩm ke tũ nĩ. Ã jykre pijé kuryj nỹ', Topĕ mỹ. 22-23 Fe kórĕg tãvĩ ã nĩ mỹr. Ã jykre pĀno tag tovĕnh ra. Topĕ mré vĩ. Hĕn ri ke mũn tóg ã mỹ vĕnh pĀte fón mũ,” he tóg, *Pedro* ti.

24 Kĩ *Simão* tóg ti mỹ: “iso Topĕ mré vĩ, inh jagtar jĕ tũ nĩ jé, ã tỹ inh mỹ tó mũ tag ti,” he mũ.

25 Hã ra *Pedro* ag tóg mũ mĀn mũ gé, ag tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* vĩ tó kar kỹ. Ag tỹ nĕn ve ja ěn tó kĀn ag tóg, *Jesus* tỹ nĕn han ja ti. Kỹ ag tóg *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mũ sir. Ag mũn kỹ ag tóg ga tỹ *Samaria* mĩ Topĕ vĩ sér ěn tugtó mũ gé.

Filipe tỹ ũ kype

26 Hã ra Topĕ tỹ jĕnĕ jafã tóg *Filipe* mỹ: “kanhkã fyr ra tĩg, ěpřy jagma tĩg,” he mũ. “*Jerusalém* tán kĀtĩ, *Gaza* mĩ, hã ra tóg ěmã tũ mĩ kutĕ mũ. ěpřy ěn jagma tĩg,” he tóg mũ.

Kỹ tóg tĩ mũ sir. 27 Tá jun kỹ tóg ga tỹ *Etiópia* tá fóg vég mũ. Pã'i mág tỹ *Candace* fi mỹ rĀnhrĀj tĩ vĕ, hã kỹ tóg kurĩ nĩ. Fi tỹ nĕn kar vég tóg tĩ. *Jerusalém* ra tóg tĩg ja nĩ. Tá tóg Topĕ mỹ fĕnhta ve ja nĩ. 28 Hã ra tóg ti jamã ra vỹn ke mũ sir, karósa kã mĩ. Tĩg kỹ tóg Topĕ vĩ to ke mũ, *Isaías* tỹ rá ěn ti.

29 Kĩ Topĕ kuprĩg tóg *Filipe* mỹ: “karósa ěn kukĀm tĩg,” he mũ. 30 Kĩ *Filipe* tóg fũrũn tĩ mũ, kỹ tóg ti tỹ vĕnh rá to ke mẽg mũ, *Isaías* tỹ rá ěn to. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ ã tỹ nĕn to ke mũ tag ki kanhró nĩ'?” he mũ.

31 Hã ra tóg: “vó, ũ tóg inh mỹ kāmén ja tũ nĩ ver. ã mỹ inh mỹ kāmén ke tũ nĩ'?” he mũ. “To kĀtĀpřy, inh mré nĩ jé,” he tóg.

32 Ti tỹ to ken hã vĕ, ha mẽ: “*ovelha* ri ke han tóg, ũ ěn ti. *Ovelha* pére ěg mũ tĩ, ti tĀnh jé, hã ra tóg vĩ tũ nĩgtĩ mỹr. ěg tỹ ti kyki ronh mũ ra tóg jatun mỹ jĕg tĩ gé. 33 Ū ěn tỹ Topĕ vĩ mranh tũ hã ra ag tóg ti vóg kónĀn, ag tỹ ti jyvĕn tũ ra. Ti mré ke ag jykre pĀno tó kĀn ke tũ ěg tóg nĩ mỹr. Ti tĕn ag tóg, kỹ tóg ter mũ sir,” he tóg, vĕnh rá ti.

34 Kĩ tóg *Filipe* mỹ: “ũ to ke nĕ hỹn'? Topĕ vĩ tó tĩ tỹ ne tó nĕ hỹn'? Ti tỹ vĕso ke mỹ', ũ to ke mỹ vó?” he mũ.

35 Kĩ *Filipe* tóg ti mỹ vĕnh rá tag kāmén mũ sir. *Jesus* kāmén tóg mũ. Ti mỹ tóg vĕnh vĩ há ěn tó mũ. Hã ra tóg mẽ há han mũ.

³⁶ Ge ag tóg mũ mũ, ěpry jagma. Kĩ ag tóg goj tá junjun mũ. Kĩ pã'i ěn tóg: “tag ki tóg goj nĩ. Ā tỹ ki inh kype jé tóg há nĩ,” he mũ.

³⁷ Kĩ *Filipe* tóg ti mĩ: “ã tỹ ã fe tỹ ti ki rã kĩ nĩn kĩ tóg há nĩ,” he mũ.

Kĩ tóg: “ti ki sóg rã kĩ nĩ. *Jesus Cristo* tóg tỹ Topẽ kósin nĩ mĩr,” he mũ. ³⁸ Kĩ tóg karósa vóg tĩ mĩ: “ver krỹg hé,” he mũ. Kĩ ag tóg goj kã ra ge mũ. Kĩ *Filipe* tóg ti kypég mũ sir.

³⁹ Ag tỹ goj kã tá kãpa kĩ *Filipe* tóg tũ' he mũ, Topẽ kuprĩg tỹ ti ma tĩg kĩ. Kĩ pã'i ěn tóg ti ve măn tũ nĩ sir. Kĩ tóg tĩ mũ, ti jamãn ra. Ti mĩ tóg sér tĩ sir.

⁴⁰ Hã ra *Filipe* tóg ěmã tỹ *Azoto* tá nĩ nĩ. Tĩg kĩ tóg *Jesus* kãme sér ěn tó tĩ mũ, ěmã kar mĩ. Kĩ tóg kejěn ěmã tỹ *Cesaréia* tá jun mũ.

9

Saulo tỹ Jesus ki rã (*Hk 22.6-16; 26.12-18*)

¹ Hã ra *Saulo* tóg ver ù tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* mré mũ mũ ag vóg kónãn sór mũ. Ag to tóg krĩ rỹ nĩ ver. Ti tỹ ag kãgtén sór vě. Hã to tóg Topẽ tũ to pã'i mág venh tĩ mũ.

² Kĩ tóg ti mĩ věnh rá to vĩ mũ, ti tỹ ěmã tỹ *Damasco* ra tĩg jé. Tá tóg věnh rá ěn tỹ pã'i ag mĩ ven sór mũ, ag tỹ ti mĩ: “ha ag venh tĩg,” he jé. Ti tỹ *Jesus* mré ke ù ve kĩ se sór vě. *Jerusalém* ra tóg ag tatĩ tĩg sór mũ, ti tỹ ùn sigség mũ ag, fag ke gé. ³ Hã jé tóg *Damasco* ra tĩ mũ. Ti tỹ to hã tĩ ra vãhã jěngrě tar tóg věnh ven mũ, kanhkã tá. Rã kãfór tóg nĩ, hã ra tóg *Saulo* ki kómkóm ke mũ sir. ⁴ Kĩ tóg kutě mũ, ga kri. Kĩ tóg věnh vĩ měg mũ. Kĩ tóg: “*Saulo'*, *Saulo'*,” he mũ. “Ā tỹ ne jé isũ ag vóg kónãn ně?” he tóg, věnh vĩ ti.

⁵ Kĩ *Saulo* tóg ěg *Senhor* ti mĩ: “ã tỹ ù nĩ?” he mũ.

Kĩ tóg ti mĩ: “tỹ sóg *Jesus* nĩ, ã tỹ ùn vóg kónãn sór tĩ ěn vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ. ⁶ “Jěgně ra, ěmã tag ki rã, tá ù tóg ã mĩ tónh mũ, ã tỹ něn han ke ti,” he tóg.

⁷ Ti mré mũ ag vỹ věnh vĩ tag měg mũ gé, hã ra ag tóg něn ù vég tũ nĩ. Kĩ ag tóg jũrũn ke mũ. ⁸ Kĩ *Saulo* tóg jěgně mũ sir. Kĩ tóg tã mĩ ěvãnh sór mũ, hã ra tóg něn ù vég tũ nĩ. Kĩ ag tóg ti nĩgé kãgmĩ kĩ ti pére mũ mũ,

ěmã ěn ra. ⁹ Kurã tãgtũ ki tóg ěvãnh tũ nĩ, kĩ tóg jěg tũ nĩ gé, kron tũ ti nĩ gé.

¹⁰ *Damasco* tá ke ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Ananias*, he mũ. *Jesus* mré ke ù vě. Kĩ *Jesus* tóg ti mĩ věnh ven mũ. Kĩ tóg: “*Ananias'*,” he mũ.

Kĩ *Ananias* tóg ěg *Senhor* ti mĩ: “inh hã vě,” he mũ.

¹¹ Kĩ *Jesus* tóg ti mĩ: “ěpry kuryj he mũ ěn ra tĩg,” he mũ. “*Judas* he mũ ěn ĩn kã ra rã. Tá ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Saulo*, he mũ. ěmã tỹ *Tarso* tá ke vě. ěn mré vĩm nĩ,” he tóg. “Ha vé, inh mré tóg vĩ nĩ nĩ. ¹² Kĩ tóg ù vég nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Ananias*, he mũ. Ā hã vě. Ā tỹ ti ĩn kã ra rãnh ke vě. Ā tỹ ã nĩgé tỹ ti měnh ke vě. Kĩ tóg ve măn ke mũ. Tag vég tóg nĩ nĩ,” he tóg, *Ananias* mĩ.

¹³ Kĩ tóg ěg *Senhor* ti mĩ: “věnh kar tóg ti kãmén tĩ hã ra, ã tỹ inh mĩ ù tó mũ tag ti,” he mũ. “*Jerusalém* tá tóg ã tũ ag vóg kónãn.

¹⁴ Kĩ tóg věnh rá ma kãtĩ mũ, Topẽ tũ to pã'i mág tỹ ti mĩ han kĩ. Kĩ tóg ù tỹ ã mré vĩ mũ kar sigse sór mũ, ěmã tag ki,” he tóg, *Ananias* ti.

¹⁵ Hã ra tóg: “ti venh tĩg,” he mũ. “Ti kuprěg isóg, ti tỹ ijiji tó jé, fóg ag kar mĩ, kanhgág ag kar mĩ ke gé, *povo* tỹ *Israel* ag mĩ ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Isugrĩn tóg jagtar ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kĩ *Ananias* tóg tĩ mũ. Ti tỹ ĩn ěn tá jun kĩ tóg ti nĩgé tỹ ti měg mũ, kĩ tóg ti mĩ: “*Saulo'*, *régre'*, ěg *Senhor* vỹ inh jěně, *Jesus* ti, sỹ ã ve jé,” he mũ. “Ti ve ã mĩr, ěpry kri, ã tỹ tag ki jun mũn kã. Hã kĩ sóg kãtĩ mũ, ã tỹ ve măn jé, Topẽ kuprĩg tỹ tỹ ã jagrě nĩ jé,” he tóg.

¹⁸ Kĩ tóg vãhã ti kaně kã tá kãpa mũ, pirã fár ri ke. Kĩ tóg ve há' he măn mũ sir. Kĩ tóg jěgně mũ sir. Kĩ tóg ti kypég mũ sir, *Ananias* ti. ¹⁹ Kĩ tóg jěg mũ gé sir. Kĩ tóg vãhã tar' he mũ sir. *Damasco* tá tóg nĩ nĩ ver, *Jesus* mré mũ tĩ ag mré. ²⁰ Kĩ tóg věsỹmér *Jesus* kãmén mũ, *Judeu* ag věnh kanhrãn jafã krěm. “Tỹ tóg Topẽ kósin nĩ,” he tóg mũ vãhã, *Jesus* to. ²¹ Û tỹ ti vĩ měg mũ kar ag mĩ tóg e tĩ. “*Jerusalém* tá tóg ag vóg kónãn tĩ, ù tỹ *Jesus* tó mũ ag. Kĩ tóg tag ki jun mũ gé, ag sigse jé, ti tỹ Topẽ tũ to pã'i mág ag mĩ ag tatĩ tĩg jé,” he ag tóg, *Saulo* to.

²² Hã ra tóg fe tar nĩ. Kĩ tóg *Judeu* ag kanhrãn mũ, ãmã tỹ *Damasco* tá. Ag mỹ tóg *Jesus* kãmén mũ. “Tỹ tóg *Cristo* nĩ, *Jesus* ti,” he tóg. Kĩ tóg ag tỹ ti vĩ kafãn sór mũ ra ag mỹ vãnh mỹ tĩ sir.

Saulo tỹ Jerusalém ra tĩg

²³ Kurã tỹ hẽn ri ke tũg kũ *Judeu* ag tóg kejẽn jagnẽ mré *Saulo* tén ke to jykrén mũ.

²⁴ Hã ra *Saulo* tóg mễg mũ. ãmã ãn to ró jãnkã tá ag tóg vājig nỹtĩ, ti jo, kurã kar ki, kuty kar ki ke gé, ag tỹ tá ti tén jé. ²⁵ Kĩ ti mré ke ag vỹ kejẽn kuty ù kã kěj kã kã ti nĩm kũ ti tere mũ, ãmã ãn to ró to, ti kren han jé. Kĩ tóg vãhã *Jerusalém* ra tĩ mũ sir.

²⁶ Ti tỹ tá jun kũ tóg *Jesus* mré ke ag mré nĩ sór mũ. Hã ra ag tóg ti kamẽg mũ. “Ti ón hỹn,” he ag tóg ti to, ti tỹ ag vóg kónãn ja nĩn kũ. ²⁷ Kĩ *Barnabé* tóg ti mré vĩ kũ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag to ti pére tĩ mũ. Kĩ tóg ag mỹ ti tỹ *Jesus* ve ja ãn kãmén mũ, ãpřy kri. “Kar kũ tóg *Damasco* tá ke ag mỹ *Jesus* kãmén ja nĩ gé, ti tỹ mũmẽg tũ nĩn kũ,” he tóg. Kĩ tóg ag mỹ sér tĩ sir. ²⁸ Kĩ *Saulo* tóg ag mré tĩ nĩ, *Jerusalém* tá. Tá tóg *Jesus* kãmén mũ gé, ti tỹ mũmẽg tũ nĩn kũ.

²⁹ Kĩ tóg *Judeu* ag mré vĩ mũ gé, ù tỹ *Grego* vĩ tó tĩ ag mré ke gé. Ag tỹ ti vĩ kafãn kũ tóg ag mré vĩ mũ. Kĩ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ. ³⁰ Kĩ *Jesus* mré ke ag tóg mễg mũ gé. Kĩ ag tóg ãmã tỹ *Cesaréia* ra ti pére mũ mũ. Tá junjun kũ ag tóg ãmã tỹ *Tarso* ra ti jẽnẽg mũ, ti jamã ra.

³¹ Jãvo *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag kar vỹ jatun mỹ nỹtĩ nĩ sir, ga tỹ *Judéia* tá, ga tỹ *Galiléia* tá ke gé, ga tỹ *Samaria* tá ke gé. Kĩ ag tóg jatun mỹ vãnh kanhrãn mũ, Topẽ jykre tỹ. Topẽ vĩ ki ag tóg króm mũ. Topẽ kupřig vỹ ag krĩn mũ. Kĩ ag krĩ vỹ kãnhvy' he mũ. Kĩ ùn e ag tóg *Jesus* ki ge mũ gé sir, fag mré hã.

Enéias

³² Kejẽn *Pedro* tóg vãnh kar ag vigvenh tĩ mũ. Kĩ tóg ãmã tỹ *Lida* ra tĩ mũ gé, tá Topẽ tũ ag vigve jé. ³³ Tá ù tóg nỹ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Enéias*, he mũ. Kãnhgrĩn kũ tóg nỹ nĩ. 8 anos (ke) han tóg, kãnhgrĩn kũ nỹ ki.

³⁴ Kĩ *Pedro* tóg ti mỹ: “*Enéias*’, *Jesus Cristo* vỹ ã han. Jẽnẽ ra, ã nỹg ja fi han ra,” he mũ.

³⁵ Kĩ tóg vėsýmér jẽnẽ mũ. Kĩ *Lida* tá ke kar ag vỹ ti vég mũ, ãmã tỹ *Sarona* tá ke kar

ag ke gé. Kĩ ag tóg ti ve kũ *Jesus* ki ge mũ gé sir.

Dorcas fi

³⁶ ãmã tỹ *Jope* tá ù fi tóg nĩ nĩ, *Jesus* mré ke ù fi, fi jiji hã vỹ: *Tabita*, he mũ, hã vỹ: *Dorcas*, he mũ, fóg tỹ *Grego* vĩn ki. ãn fi hã vỹ nén há kar han mũ. ùn jagtar fag mỹ fi tóg nén ù vin tĩ.

³⁷ Kejẽn fi tóg kaga mũ, kũ fi tóg ter mũ sir. Kĩ fag tóg fi kype kũ ĩn to jãpřy jafã tá fi fig mũ, kynhmỹ.

³⁸ Jo *Jope* tóg *Lida* to hã nĩ, hã ra *Pedro* tóg *Lida* tá nĩ nĩ. Kĩ *Jope* tá ke ag tóg ti ki kanhró nỹtĩ.

Kĩ ag tóg ùn régre ag jẽnẽg mũ, ag tỹ ti mỹ: “kur kãtĩg mẽ han,” he jé. ³⁹ Kĩ tóg vėsýmér tĩ mũ. Kĩ tóg tá jun mũ. Hã ra *Dorcas* fi tóg ĩn to jãpřy jafã tá nỹ nĩ. *Pedro* jun kũ ag tóg ĩn to jãpřy jafã to jãpřy mũ, ti mré. Kĩ ùn mén ter ja ãn fag kar vỹ ti to kãmũ mũ. Kygfỹ kũ fag tóg ti mỹ fag kur venven mũ, *camisa*, *vestido* ke gé, *Dorcas* fi tỹ fag mỹ kugřyn ja ãn ti.

⁴⁰ Kĩ *Pedro* tóg vãnh kar mỹ: “ha pa jẽg,” he mũ. Kĩ tóg ti jakřĩ tỹ jẽg kũ Topẽ mré vĩ mũ. Kĩ tóg vėsẽr fi mỹ: “*Tabita*’, nĩ ra,” he mũ. Kĩ fi tóg mřin ke mũ. Kĩ fi tóg nĩ mũ, fi tỹ *Pedro* ven kũ. ⁴¹ Kĩ tóg fi nĩgé kãgmĩ kũ fi fẽg mũ. Kĩ tóg vãnh kar jé přer mũ, Topẽ tũ kar, ùn mén ter ja ãn fag mré hã. Kĩ tóg fag mỹ fi ven mũ.

⁴² Kĩ *Jope* tá ke kar ag vỹ mễg mũ sir, fi rĩr mãn ãn ti. Kĩ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge mũ sir, fag ke gé.

⁴³ Kĩ *Pedro* tóg ãmã tỹ *Jope* tá nĩ nĩ ver, *Simão* he mũ ãn mré, ù tỹ nén fãr tỹ tãnjã he tĩ ãn mré.

10

Capitão tỹ Cornélio

¹ ãmã tỹ *Cesaréia* tá ù tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Cornélio*, he mũ. *Soldado* tỹ 100 (ke) ag to pã'i vẽ, ag tỹ ù to: ga tỹ *Itália* tá ke ag, he mũ ãn ag to *capitão* vẽ. ² ãn vỹ Topẽ to há nĩ, ti mré ke kar ke gé. Kĩ tóg Topẽ kamẽg tĩ. *Povo* tỹ *Israel* ag kã mũ tóg ùn jagãgtar ag jagãgtãn tĩgtĩ, ti tỹ tỹ *Judeu* ag mré ke tũ hã ra. Topẽ mré tóg vĩ tĩ gé. ³ ãn tóg nén nẽ vég mũ, 3 óra ki, ti nũr tũ ra. Kĩ tóg Topẽ tỹ jẽnẽ

jafā jun vэг mũ. Kŷ tóg ti mŷ: “*Cornélio*,” he mũ, Topē tŷ jēnē jafā ti.

⁴ Ti tŷ ti ve kŷ ti fe tóg jŷrŷn ke mũ, kŷ tóg: “ne nē?” he mũ.

Hā ra tóg ti mŷ: “Topē vŷ ā vŷ mēg mũ. Ā tŷ ŷn jagāgtar ag mŷ nén nŷm tŷ ěn vэг tóg mũ gé. Hā kŷ tóg ā to jykrén mũ,” he tóg. ⁵ “Kŷ ŷ jēgnēm nŷ, ag tŷ *Jope* ra mũ jé. Tá ŷ tóg nŷ nŷ, ti jiji hā vŷ: *Simāo*, he mũ, kŷ ti jiji ŷ hā vŷ: *Pedro*, he mũ. ěn jé prērm nŷ. ⁶ *Simāo* mré tóg nŷ nŷ, ŷ tŷ nén fār tŷ tĀnĀj he tŷ ěn mré, kŷ ti ĩn vŷ goj kafā tŷ fyr tá jē,” he tóg.

⁷ Kŷ tóg tŷ mũ sir. Kŷ *capitāo* ěn tóg ti mré rĀnhrĀj tŷ régre ag jé prēr mũ, *soldado* pir mré, ŷ tŷ Topē kamēg tŷ ŷ. ⁸ Kŷ tóg ag mŷ ti tŷ nén ve ja tó mũ, kŷ tóg *Jope* ra ag jēgnēg mũ.

⁹ Tŷ vaj kŷ ag tóg ěmā ěn to hā nŷtŷ, *meiodia* ki. Kŷ *Pedro* tóg ĩn to tĀpŷy mũ, tá Topē mré vŷ jé. ¹⁰ Kŷ tóg kókŷr mũ. Kŷ tóg fag mŷ vэг ěn to vŷ mũ. Fag tŷ ver ti mŷ han mũ ra tóg nén nē vэг mũ. ¹¹ Kŷ tóg kanhkā nor kŷ nŷ vэг mũ. Tá nén ŷ tóg kĀtēre mũ. Tŷ tóg kur mág ve nŷ. Ti péno tóg kygje kŷ nŷtŷ. ěn tóg ga kri kĀtēre mũ. ¹² Hā ra misu kar tóg kur ěn kĀ ki nŷtŷ nŷ. Fa tŷ 4 (ke) kar tóg nŷtŷ, ŷ tóg ti nug kri mŷgtŷ gé, sēsŷ kar ke gé. ¹³ Kŷ vĕnh vŷ tóg mē há tŷ, kŷ tóg: “tág,” he mũ. “TĀnh kŷ kó, vŷ,” he tóg.

¹⁴ Kŷ *Pedro* tóg ěg *Senhor* ti mŷ: “nejé, nén ŷ jęgry ko ja tŷ sóg nŷ mŷr. ěg *povo* jykre tŷ vĕ, ěg tŷ misu ěn kon kŷ,” he mũ.

¹⁵ Kŷ tóg ti mŷ vŷ mĀn mũ sir, vĕnh vŷ ti, kŷ tóg: “Topē tóg hā ra to: há ti nŷ, he mũ. Kŷ jęgryg tŷg nŷ,” he tóg.

¹⁶ Ge tĀgtŷ han tóg, kŷ nén nē ěn tóg vэг tŷ he mũ sir, kanhkā tá.

¹⁷ Hā ra tóg *Pedro* mŷ e tŷ. Ti tŷ to jykrén tŷ tóg tŷ, ti tŷ vэг mũ to. Ti tŷ ver to jykrén mũ ra ag tóg junjun mũ, *Cornélio* tŷ ŷn jēgnēg mũ ag. ŷ tóg ag mŷ: “ĩn ěn vĕ,” he ja nŷ.

¹⁸ Kŷ ag tóg ró to jēgiē kŷ jamā há ra: “*Simāo Pedro* ag mŷ ki nŷtŷ?” he mũ.

¹⁹ Hā ra *Pedro* tóg ver ti tŷ vэг mũ ěn to jykrén nŷ nŷ. Kŷ Topē kuprŷg tóg ti mŷ: “ha vé, ŷn régre ag vŷ ā jé prēr mũ,” he mũ. ²⁰ “Jēgnē ra, kĀtēre ra, tŷg ra ag mré! To jykrén tŷg. Isŷ ag jēgnē vĕ,” he tóg, *Pedro* mŷ, Topē kuprŷg ti.

²¹ Kŷ tóg ag to kĀtēre mũ, kŷ tóg ag mŷ: “ĭnh hā vĕ, ĭnh jé prēr ja ājag tóg nŷ. Ājag tŷ ne to kĀmũ nē?” he mũ.

²² Kŷ ag tóg ti mŷ: “*Capitāo* tŷ *Cornélio* tŷ ěg jēgnē vĕ,” he mũ. “ŷn jykre kuryj vĕ, kŷ tóg Topē kamēg tŷ. *Judeu* kar ag tóg ti to há nŷtŷ, ti to ag tóg vŷ há han tŷ. Topē tŷ jēnē jafā vŷ ti mŷ tó ja nŷ, ti tŷ ā jé prēr jé, ā tŷ ti ĩn ra tŷg jé, ti mŷ Topē kĀmĕn jé,” he ag tóg.

²³ Kŷ tóg ag mŷ: “kĀge jĕg ra,” he mũ. Kŷ ag tóg tá nŷgnŷr mũ. Tŷ vaj kŷ tóg ag mré tŷ mũ. Kŷ *Jope* tá ke ŷ ag tóg ti mré mũ mũ gé.

²⁴ Tŷ vaj kŷ ag tóg *Cesaréia* tá junjun mũ. Tá *Cornélio* tóg ag jĀvĀnh mũ. Ti kanhkā kar ag kógfyn ja tóg nŷ. Hā kŷ ag tóg tá nŷtŷ sir.

²⁵ *Pedro* tŷ tá jun kŷ *Cornélio* tóg ti kato kĀtŷg kŷ ti jo mŷg ke mũ, “ti hŷn tŷ Topē nŷ,” hen kŷ.

²⁶ Hā ra tóg ti fĕg mũ, kŷ tóg: “ke tŷg ra, tŷ sóg ěprĀ ke nŷ gé,” he mũ. ²⁷ Kŷ tóg ti mŷ vŷ há han mũ. Kŷ tóg ĩn kĀ ra rĀ kŷ ŷn e ag vigvэг mũ. ²⁸ Kŷ tóg ag mŷ: “*Judeu* ag vŷ fóg mré nŷ tŷ nŷgtŷ. ěg jykrén hā vĕ,” he mũ. “Kŷ ěg tóg fóg ĩn kĀ ra rĀ tŷ nŷgtŷ gé sir. Hā ra Topē tóg ĭnh kanhrĀn, ti jykre tĀg tŷ. Kŷ sóg vĕnh kar ĩn kĀ ra rĀnh mũ, jĕgryg tŷ nŷn kŷ. ²⁹ “Hā kŷ sóg jatun mŷ kĀtŷg, vĕsŷmĕr, ājag tŷ ĭnh jé prēr kŷ. Kŷ tóg sŷ ājag ki jĕmĕnh há tŷ. Ājag tŷ hĕ ri ke jé ĭnh jé prēr nē?” he tóg ag mŷ, *Pedro* ti.

³⁰ Kŷ *Cornélio* tóg ti mŷ: “4 dias vĕ ha, ŷri,” he mũ. “Kŷ sóg ĭnh ĩn krĕm Topē mré vŷnh ke nŷ nŷ, jĕg tŷ nŷn kŷ. 3 óra vĕ. Kŷ sóg ŷ vэг nŷ nŷ. Ti kur tóg kókov nŷ. ³¹ Kŷ tóg ĭnh mŷ: “*Cornélio*,” he mũ. “Topē vŷ ā vŷ mēg mũ. Ā tŷ ŷn jagtar ag mŷ nén vin ěn vэг tóg mũ,” he tóg. ³² “Kŷ *Jope* ra ŷ jēnē. Tá *Simāo* jé prēr, ŷ tŷ *Pedro* he mũ ěn ti. Nén fār tŷ tĀnĀj he tŷ ěn ĩn krĕm tóg nŷ nŷ, hā vŷ: *Simāo*, he mũ. Ti ĩn vŷ goj kafā tŷ fyr tá jē nŷ,” he tóg ĭnh mŷ, Topē tŷ jēnē jafā ti,” he tóg, *capitāo* ti. ³³ “Kŷ sóg vĕsŷmĕr ā to ŷ ag jēgnē. Kŷ ā tóg kĀtŷ mũ. Kŷ tóg há tŷ, ā kĀtŷg ti. Hā to ěg tóg vĕnh mĀn, Topē jo. Topē tŷ ā mŷ nén tó ja kĀmĕn ra ěg mŷ. ěg tŷ mĕnh há tóg tŷ,” he tóg, *Cornélio* ti, *Pedro* mŷ.

Pedro tŷ Cornélio mŷ Topē vŷ tó

³⁴ Kŷ *Pedro* tóg ag mŷ kĀmĕn mũ, kŷ tóg: “vĀhā sóg to jykrén mũ, Topē mŷ nén ŷ tŷ

vē, *Judeu* he mū ēn ag, fóg he mū ēn ag ke gé, kanhgág ag ke gé, *Judeu* jykre han tū kar ag. ³⁵ Ū tỹ ti kamēg mū hā vỹ ti mỹ há nỹtĩ, ũ tỹ vējykre kuryj han mū ag kar, *povo* kar kã mĩ. ³⁶ *Povo* tỹ *Israel* ag mỹ tóg ti vĩ ēn jēnē ja nĩ. Ēg mỹ tóg tó, ēg tỹ jatu nỹtĩ jé, ti tỹ *Jesus Cristo* tigrĩn ēg to há nĩn kỹ. *Jesus* ēn vỹ tỹ vēnh kar *Senhor* nĩ.

³⁷ Vēnh vĩ ēn mē kãn ājag tóg huri. *Judéia* kar kri tóg rūm ke ja nĩ. *João* tóg vēnh kar mỹ: ājag jykre tovānh ra, he ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ag kygpe ja nĩgtĩ. Kar kỹ *Jesus* tóg *Galiléia* mĩ tũg vén mū, *Nazaré* tá ke ēn ti. ³⁸ Kỹ Topē tóg *Jesus* mỹ ti kuprĩg jēnē ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ vējykre nĩm ja nĩ. Ga kar mĩ tóg tũg ja nĩgtĩ. Nén há kar han ja tóg nĩgtĩ. Japo tỹ ũn vóg kónān mū ag tỹ tóg há' he ja nĩgtĩ gé. Topē hā ne ti mré han ja nĩgtĩ hā ra'.

³⁹ Nén kar ēn ve ja ēg tóg nĩgtĩ, ti tỹ nén han mū kar, ga tỹ *Judéia* tá, *Jerusalém* tá ke gé. Ēn tỹ ag tóg krunh to ti sa ja nĩgtĩ, ti tén ja ag tóg nĩgtĩ. ⁴⁰ Kurã tãgtũ tũg kỹ Topē tóg ti rĩn mãn ja nĩgtĩ, kỹ tóg ēg mỹ vēnh ven ja nĩgtĩ,” he tóg.

⁴¹ “Ti pijé ũn e mỹ vēnh ven. Ēg hā mỹ tóg vēnh ven. Hā to Topē tóg ēg kuprēg ja nĩgtĩ. Ti mré ēg tóg jēn ja nĩgtĩ, kron ja nĩgtĩ gé, ti tỹ ti ter kar rĩr mãn kỹ,” he tóg. ⁴² “Kỹ tóg ēg mỹ: vēnh kar mỹ inh kãmén nĩ, he ja nĩgtĩ. Topē vỹ ti tỹ vēnh kar kãfór han, hem nĩ, he ja tóg nĩgtĩ. Kỹ tóg vēnh kar jykre tugnỹm ke mū sir, ũn rĩnrĩr mū kar ag jykre, ũn kãgter mū kar ag jykre ke gé, hem nĩ, iso, he ja tóg nĩgtĩ ēg mỹ, *Jesus* ti,” he tóg.

⁴³ “Vāsỹ Topē vĩ tó tĩ ag kar vỹ ti kãmén ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg: “ũ tỹ ti ki rã mū mỹ tóg vēnh pãte fón ke mū, Topē ti, ti tỹ ti vĩ mranh mū ti,” he ja nĩgtĩ. “*Cristo* tigrĩn tóg vēnh pãte fón ke mū,” he ja ag tóg nĩgtĩ,” he tóg, *Pedro* ti.

Topē kuprĩg tỹ tỹ ag jagrē nĩ

⁴⁴ *Pedro* tỹ tag tó kỹ vāhā Topē kuprĩg tóg ag ki rã mū, ũ tỹ ti vĩ mēg mū ag ki. ⁴⁵ Kỹ tóg *Judeu* tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ e tĩ, ũ tỹ *Pedro* mré kãmū ag mỹ. “Topē kuprĩg tóg tỹ ag jagrē nĩ,” he ag tóg. “Ag tỹ tỹ fóg nỹtĩ ra tóg ag ki rã mū”. ⁴⁶ Vēnh vĩ ũ tugtó ag mū mỹr. Vēnh vĩ ēn ki ag tóg Topē mỹ: há ā tóg nĩ, he mū,” he ag tóg.

⁴⁷ Kỹ *Pedro* tóg: “ũ tóg ag to: ag kygpenh ke tũ ēg nĩ, henh ke tũ nĩ. Topē kuprĩg tỹ ag jagrē nỹtĩ. Ēg ki rã ri ke han tóg ag ki, Topē kuprĩg ti. Kỹ ēg hỹn ag kygpenh mū ha,” he mū. ⁴⁸ Kỹ tóg ũ mỹ: “ag kygpe ra, *Jesus Cristo* jiji tó kỹ,” he mū sir.

Ti tỹ ag kygpe kar kỹ ag tóg *Pedro* mỹ: “ver ēg mré nĩ,” he mū. Kỹ tóg ag mré nĩ sĩ han kar kỹ tĩ mū sir.

11

Pedro tỹ Jerusalém tá ti tỹ nén han mū tó

¹ Kỹ *Jesus* tỹ ũn vin mū ag kar vỹ mēg mū, fóg ag tỹ Topē vĩ kri fig mū ti, *Judéia* kar mĩ hā. ² Kỹ *Pedro* tóg *Jerusalém* ra vỹn ke mū. Kỹ tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg ti mỹ: “vēnh kar vỹ ag gré fār junun kym ke mū, ag tỹ Topē jykre han sór kỹ,” he mū. ³ “Ēg jãvo ā tóg ũn fār kym ja tũ ag mré jēn ja nĩ, ag ĩn ki,” he ag tóg.

⁴ Kỹ *Pedro* tóg ag mỹ: ⁵ “ēmā tỹ *Jope* tá sóg nĩ ja nĩ, kỹ sóg Topē mré vĩ nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ sóg nén nē vég mū,” he mū. “Tỹ tóg kur mág ri ke nĩ. Ti péno kygje tóg kanhkã tá kãtére mū. Kỹ tóg inh ki jun mū. ⁶ Kỹ sóg kã ki ēvānh mū, kỹ sóg misu kar vég mū, fa tỹ 4 (ke) tóg nỹtĩ, nēn tãn ag mré hā, ag nug kri mū tĩ ag mré hā, sēsĩ kar mré hā. ⁷ Kỹ sóg vēnh vĩ mēg mū, kỹ tóg: “tãg', vỹ,” he mū. “Tãnh kỹ kó,” he tóg. ⁸ Kỹ sóg ti mỹ: “nejé. Nén ũ jēgry ko ja tũ sóg nĩ. Ēg jykre tũ vē, ēg tỹ misu ēn kon kỹ,” he mū. ⁹ Kỹ tóg inh mỹ: Topē tóg hā ra to: há ti nĩ, he mū, kỹ jēgryg tũg nĩ, he tóg. ¹⁰ Ge tãgtũ han tóg, kỹ nén nē ēn tóg vég tũ' he mū sir, kanhkã tá. ¹¹ Hā ra ũn tãgtũ ag vỹ vēsỹmér tá junjun mū, inh nĩ ēn tá. Ēmā tỹ *Cesaréia* tá ag kãmū ja nĩgtĩ, fóg tỹ iso ag jēgnēn kỹ. ¹² Kỹ Topē kuprĩg tóg inh mỹ: “ha jatun mỹ ag mré tũg,” he mū. Kỹ tag ag tóg inh mré mū mū, ũ tỹ 6 (ke) tag ag, *Jesus* mré ke tag ag. Kỹ ēg tóg fóg ēn ĩn kã ra ge mū sir.

¹³ Kỹ tóg ēg mỹ ti tỹ Topē tỹ jēnē jafã ve ja tó mū. Ti ĩn kã tá tóg jē ja nĩ. Kỹ tóg nēji ti mỹ: *Jope* ra ũ ag jēgnē, he mū. Tá *Simão* jé prēr, *Pedro* he mū ēn, he tóg nēji ti mỹ. ¹⁴ Ēn vỹ ā mré vĩnh mū. Kỹ ā tóg kren ke mū, ā mré ke kar fag ke gé, he ja tóg nĩ nēji ti mỹ,” he tóg.

15 “Kỹ sóg ag mý kāmén mũ. Kĩ Topẽ kuprĩg tóg vāhā ag ki rā mũ. Ti tỹ ěg ki rā ri ke han tóg mũ, kurā ěn kā. 16 Kĩ sóg *Jesus* vĩ to jykrén mũ, ti tỹ ěg mỹ: *João* tóg goj tỹ ag kygpe ja nĩgtĩ, hā ra Topẽ kuprĩg tóg ag kā ra rānh mũ, tỹ vėnh kype ri ke vė sir, he ěn to. 17 Kĩ Topẽ vỹ ag jagrėn mũ, ti kuprĩg tỹ. Ti tỹ ěg jagrėn ri ke vė, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ. Hā kỹ sóg Topẽ kato tẽ jāvānh ja nĩ,” he tóg, *Pedro* ti.

18 Ag tỹ tag mẽ kỹ ag krĩ tóg kusa' he mũ. Kỹ ag tóg: “Topẽ vỹ fóg ag krĩn mũ gé, ag tỹ ag jykre kórég tovānh jé, ag tỹ ěg rĩr krỹg ja tũ ve jé,” he mũ.

Antioquia tá ke ag tỹ Topẽ vĩ kri fi

19 Ag tỹ *Estêvão* tén kar kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg vėnh kãpugpov kãn mũ, ag tỹ ag vóg kónān kỹ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Fenícia* ra mũ mũ, goj vāso tỹ *Chipre* ra, ěmā tỹ *Antioquia* ra ke gé. Ag mũn kỹ ag tóg *Judeu* ag hā mỹ Topẽ vĩ tó mũ.

20 Kejėn *Chipre* tá ke ũ ag tóg ěmā tỹ *Antioquia* ra mũ mũ, *Cirene* tá ke ag ke gé. ěn ag tóg fóg tỹ *Grego* vĩ tó tĩ ag mỹ *Jesus Cristo* kāmén mũ, vėnh vĩ sér tag ti. 21 Kỹ Topẽ tóg ag mré ag krĩn mũ. Kỹ ũ tỹ hėn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ, Topẽ jykre han jé. 22 Kỹ *Jerusalém* tá ũ tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg mēg mũ, fóg ag tỹ *Jesus* vĩ kri fig mũ ti. Kỹ ag tóg *Barnabé* jėnėg mũ, ti tỹ *Antioquia* ra tĩg jé, tá ve jé.

23 Ti tỹ tá jun kỹ ti fe tóg mrin ke mũ, Topẽ tỹ ag jagāgtān kỹ. Kỹ tóg ag jyvėn mũ, ag tỹ *Jesus* ki rā to krónh ke tũ nĩn jé, ag tỹ fe tar nỹtĩn jé. 24 *Barnabé* vỹ tỹ ũn vĩ há nĩ, Topẽ kuprĩg tỹ tóg jagrė nĩ. Jykre pir han kỹ tóg nĩ nĩ. Kỹ ũ tỹ hėn ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge mũ gé sir, ti tỹ ag jyvėn kỹ.

25 Kỹ *Barnabé* tóg ěmā tỹ *Tarso* ra tĩ mũ, *Saulo* jāvānh jé, tá. 26 Ti tỹ ti ve kỹ tóg ti pére tĩ mũ, *Antioquia* ra. Tá ag tóg prỹg pir han. *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tỹ vėnh mān kỹ ag tóg ag kanhrān tĩ, *Barnabé* ti, *Saulo* ti ke gé. Kỹ ũn e vỹ ag vĩ jēmėg tĩ. *Antioquia* tá ag tóg *Jesus* mré mũ ag to: “*Cristo* mré ke ag,” he vén ja nĩ. Kỹ ěg jiji vė sir, hā vỹ: *Cristo* mré ke ag, he mũ.

27 Kejėn *Jerusalém* tá ke ũ ag tóg *Antioquia* tá junjun mũ, Topẽ vĩ tó tĩ ag. 28 Ag kā ũ jijin

hā vỹ: *Ágabo*, he mũ. ěn vỹ Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ: “kejėn ěg tóg prỹg venh ke mũ, kānhmar,” he mũ, “ga kar mĩ hā,” he tóg. Kỹ tóg *Cláudio* tỹ tỹ pā'i tỹ *imperador* nĩn kỹ ge nĩ. 29 Prỹg tĩnh ken kỹ *Jesus* mré ke ag tóg *Judéia* tá ke ag to jykrén mũ sir. Kỹ ag tóg: “ěg hỹn ag mỹ nén ũ jėnėnh mũ, ag tỹ kon jé,” he mũ. Kỹ ag tóg ag tũ kuju vin han mũ, ag tỹ *Judéia* tá *Jesus* mré ke ag mỹ jėnė jé. 30 Kỹ ag tóg *Barnabé* jėnėg mũ, *Saulo* ke gé, ag tỹ gé(g) mũ jé, *igreja* to kófa ag mỹ vin jé, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ kānhkrén jé.

12

Ag tỹ Pedro se

1 Kejėn pā'i mág tỹ *Herodes* vỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ũ ag sigség mũ, ag vóg kónān jé. 2 Kỹ tóg *soldado* jėnėg mũ, ti tỹ *Tiago* tén jé, *João* kāke ěn. Kyfé téj tỹ tóg ti tén mũ, rógro téj tỹ. 3 Kỹ tóg *Judeu* ag mỹ há tĩ, kỹ *Herodes* tóg *Pedro* kãgmĩg mũ gé sir. Fénhta kā ki tóg ti kãgmĩg mũ. Fénhta ěn ki ag tóg pũ jėgĩ tũ ko tĩ. *Judeu* ag jykre vė.

4 Kỹ *Soldado* ag tóg *Pedro* tỹ vėse ja kā ki ti fón mũ. *Soldado* tỹ 16 (ke) ag vỹ ti ki rĩr mũ. ũ tỹ 4 (ke) tỹ ti ki rĩr kar kỹ ũ tỹ 4 (ke) ũ ag vỹ ag nỹtĩg ja ki nỹtĩ he tĩ, ag ri kén. “Fénhta tỹ *Páscoa* kar kỹ sóg ag mỹ ti ven mũ, ag tỹ ti vóg kónān jé,” he tóg, *Herodes* ti. 5 Kỹ *Pedro* tóg se kỹ jė nĩ. Hā ra *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg ti to Topẽ mré vĩ mũ. To ag krónh ke tũ nĩ.

Pedro tỹ kavari nĩ

6 Tỹ vaj kỹ *Herodes* vỹ ag mỹ ti ven sór mũ. Kuty ěn kā *Pedro* tóg *soldado* régre ag kuju ki nũr mũ. *Ferro* régre tỹ tóg se kỹ nỹ, ag mré. *Soldado* ũ ag tóg vėse ja jānkā ki rĩr mũ.

7 Kỹ vāhā Topẽ tỹ jėnė jafā tóg ti mré jė nĩ. Kỹ tóg ĩn ěn krēm jėngrė nĩ, kuty hā ra. ěn tóg *Pedro* ki pérén ke mũ, ti kãvy ki. Ti rĩn kỹ tóg ti mỹ: “kur nĩ,” he mũ. Kỹ ti nĩgé se ja tóg varan ke mũ, *ferro* ěn ti. 8 Kỹ tóg ti mỹ: “vėsóg fĩ ra,” he mũ. “Ā pėn né tu ra gé,” he tóg. Kỹ tóg ke mũ sir. Kỹ tóg ti mỹ: “Ā kur rỹ tu kỹ inh nón kãtĩg,” he mũ.

9 Kỹ tóg kãkutė mũ. Ti nón tóg tĩ mũ, *Pedro* ti. Hā ra tóg ti mỹ tỹ nén ũ ve jė, ti tỹ vėg mũ ti. Ti mỹ tóg tỹ ti vėnhpėti ve nĩ, Topẽ tỹ

jēnē jafā tỹ nén han mũ ti. ¹⁰ Jānkā ki rĩr vén mũ ěn pātén ag tóg mũ, jānkā ki rĩr mũ ũ ke gé. Kỹ ag tóg jānkā mág tá junjun mũ, *ferro* tỹ han kỹ jē ěn. Jānkā ěn vỹ vēsógki nor' he mũ, ag jo. Kỹ ag tóg kāpa mũ sir. Ępyr jagma ag tóg mũ mũ. Hã ra vāhã Topē tỹ jēnē jafā tóg tĩ mũ sir. ¹¹ Kỹ *Pedro* tóg vāhã mrin ke mũ, kỹ tóg: “vāhã sóg ki kanhró nĩ,” he mũ. “Topē vỹ ti tỹ jēnē jafā jēnē ja nĩ, kỹ tóg inh kren han mũ, pã'i tỹ *Herodes* jo. *Judeu* kar ag tóg inh jagtar nĩnh ke jāvānh mũ, hã ra sóg venh ke tũ nĩ,” he tóg.

¹² To jykrén kỹ tóg *Maria* fi ĩn ra tĩ mũ, *João* mỹnh ěn fi, ag tỹ ũ to: *Marcos*, he mũ ěn mỹnh fi. Fi ĩn krēm ag tóg vėnh mǎn kỹ nỹtĩ nĩ. Topē mré ag vỹ nỹtĩ nĩ, ũ tỹ hėn ri ke ag. ¹³ Kỹ tóg ĩn jānkā tỹ tórón' tórón' ke mũ. Kỹ fi mỹ rānhraj tĩ fi tóg venh kātĩ mũ. Fi jiji hã vỹ: *Rode*, he mũ. ¹⁴ Kỹ fi tóg *Pedro* vĩ ki kanhrān mũ, hã ra fi tóg ti jy nón tũ nĩ. Róm tũ fi nĩ, jānkā ti, fi fe tỹ mrin ke mũ ra. Fi tỹ ĩn kã ra rã kỹ fi tóg vėnh kar mỹ: “*Pedro* vỹ ró to jē,” he mũ.

¹⁵ Kỹ ag tóg fi mỹ: “krĩ vėnh mỹ ā nĩ,” he mũ. Hã ra fi tóg: “vó, ti hã vė,” he mũ. Kỹ ag tóg fi mỹ: “ti ki rĩr tĩ ěn hỹn,” he mũ.

¹⁶ Kỹ *Pedro* tóg ver ra tá jē nĩ, jānkā tỹ tórón' tórón' ke mǎn kỹ. Kỹ ag tóg ti jy nón mũ. Ti vėg ag tóg mũ sir, kỹ tóg ag mỹ e tĩ. ¹⁷ Kỹ *Pedro* tóg ag mỹ ti nĩgė tỹ ge mũ, ag tỹ katy' he jé. Kỹ tóg ag mỹ Topē tỹ ti kavān tó mũ sir. Topē tỹ vėse ja kã tá ti kākutēm kāmén tóg mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ: “*Tiago* mỹ tóm nĩ, *Jesus* mré ke kar ag mỹ ke gé,” he mũ. Kỹ tóg *Jerusalém* tá kutē kỹ ěmã ũ ra tĩ mũ sir.

¹⁸ Tỹ vaj kỹ *soldado* ag fe tóg jũrũn ke mũ. “*Pedro* hỹn hē kã tá vyr,” he ag tóg mũ, ti jāvānh kỹ. ¹⁹ Kỹ *Herodes* tóg ũ ag jėgnėg mũ gé, ti kǎgmĩ jé. Hã ra ag tóg ti vėg tũ nĩ gé. Kỹ *Herodes* tóg *Pedro* ki rĩr mũ ag ki jēmē mǎn mũ. Kar kỹ tóg *soldado* ũ ag mỹ: “ag kǎgtén ra, ti ki rĩr mũ ěn ag,” he mũ. Kỹ ag tóg ag kǎgtén mũ sir.

Kar kỹ *Herodes* tóg *Judėia* tá kutē kỹ ěmã tỹ *Cesarėia* ra tĩ mũ sir, tá nĩ jé.

Herodes ter

²⁰ *Herodes* tóg ěmã tỹ *Tiro* tá ke ag to jũ mũ, ěmã tỹ *Sidom* tá ke ag to ke gé. Ęn ag tóg *Herodes* nĩgia tá junjun mũ. Kỹ ag tóg

pã'i sĩ mré vĩ mũ, ti jiji hã vỹ: *Blasto*, he mũ. *Herodes* vỹ ti tỹ pã'i han ja nĩ. Ęn mỹ ag tóg to vĩ mũ, ti tỹ ag jagfy vĩ jé, *Herodes* mré. Ti tỹ ag to jũ nĩn kỹ ag tóg tá vėjėn ve mǎn tũ nĩ sir. Hã kỹ ag tóg ti fe tỹ há' he sór mũ, ti tỹ ag mỹ vėjėn vėne he mǎn jé.

²¹ Kỹ *Herodes* tóg ag mỹ kurā nĩm mũ. Kỹ tóg ti kur sĩnvĩ ěn tu mũ, pã'i kur ěn ti. Kỹ tóg ti nĩgia kri nĩ kỹ ag mỹ vĩ mág han mũ. ²² Kỹ vėnh kar tóg ti to: “ěprā vėnh vĩ pijé’,” he mũ. “Topē vĩ vė, ti vĩ ti,” he ag tóg mũ. ²³ Kỹ vėsỹmėr Topē tỹ jēnē jafā tóg ti vóg kónān mũ sir, ti tỹ ag mỹ: “vó,” he tũ nĩn kỹ. “Inh pijé tỹ Topē nĩ’,” he ja tũ tóg nĩ. Kỹ ti nug ga vỹ ti kagrǎg mũ, hã kỹ tóg ter mũ.

Barnabé tỹ Saulo mré Topē vĩ tónh tĩg

²⁴ Jó ũ tỹ hėn ri ke ag vỹ Topē vĩ mėg mũ, kỹ ag tóg *Jesus* ki ge mũ.

²⁵ Kỹ *Barnabé* vỹ *Saulo* mré ag tỹ nén gé kāmũ mũ ěn vin mũ, *Jerusalém* tá ke ag mỹ. Prỹg tĩn kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg *Jerusalém* tá ke ag mỹ vėjėn jėgnė ja nĩgtĩ. Ag mỹ vėjėn ěn vin kar kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ sir, *Barnabé* ti, *Saulo* ti ke gé. Kỹ ag tóg *João Marcos* pėre mũ mũ.

13

¹ *Antioquia* tá ũ ag tóg nỹtĩ, Topē vĩ tó tĩ ũ ag, *Jesus* jykre tỹ vėnh kanhrān nỹtĩ ag ke gé. Kỹ ũ jijin hã vỹ: *Barnabé*, he mũ, kar ũ jijin hã vỹ: *Simão Negro*, he mũ. ũ tóg tỹ *Lúcio* nĩ, *Cirene* tá ke tag ti. Kỹ ũ tóg tỹ *Manaém* nĩ, pã'i tỹ *Herodes* mré mog mũ tag ti. Kỹ ũ tóg tỹ *Saulo* nĩ gé.

² Kejėn ag tóg jagnė mỹ Topē jykre tó mũ, ag jėg tũ nĩn kỹ. Kỹ Topē kuprĩg tóg ag mỹ: “*Barnabé* fėg ra, *Saulo* mré,” he mũ, “ag tỹ inh rānhraj han jé, isỹ nén to jykrén mũ ěn ti, ag tỹ inh jykre tó jé, vėnh kar mỹ,” he tóg.

³ Kỹ ag tóg ag jėg tũ nĩn kỹ Topē mré vĩ mǎn mũ. Ag nĩgė tỹ ag tóg ag mėg mũ, kỹ ag tóg: “ha mũ jėg,” he mũ.

Kujá tỹ Elimas

⁴ Kỹ Topē kuprĩg tóg ag jėgnėg mũ, kỹ ag tóg ěmã tỹ *Selėucia* ra mũ mũ. Tá junjun kỹ ag tóg goj vāso tỹ *Chipre* ra mũ mũ, *canoa* mág kã mĩ. ⁵ Kỹ ag tóg ěmã tỹ *Salamina* tá junjun mũ. Tá ag tóg Topē vĩ kāmén mũ, *Judeu* ag tỹ vėnh kanhrān jafā krēm. *João*

Marcos vỹ ag mré tí mũ gé. Ag mré rãnrãj mũ vễ.

⁶ Goj vãso mũ ag tóg pa mũ. Kĩ ag tóg ẽmã tỹ *Pafos* tá junjun mũ, Topẽ vỹ kãmén kỹ. Tá ù tóg nĩ nĩ, kujá ù. Ón kỹ tóg Topẽ vỹ tó sór mũ. *Judeu* ù vễ, ti jiji hã vỹ: *Bar Jesus*, he mũ. ⁷ *Governador* mré tóg nĩ nĩ. Ti jiji hã vỹ: *Sérgio Paulo*, he mũ. Krĩ há ti nĩ, *governador* ti, kỹ tóg *Barnabé* ag jé prër mũ. Ti tỹ Topẽ vỹ jẽmẽ sór vễ.

⁸ Kỹ kujá ẽn tóg ag vỹ kato tẽ mũ, ti tỹ Topẽ vỹ kri fig tũ nĩ jé. Kujá ẽn jiji ù hã vỹ: *Elimas*, he mũ.

⁹ Kỹ vãhã Topẽ kuprĩg tóg *Saulo* krĩn mũ. *Saulo* jiji ù hã vỹ: *Paulo*, he mũ.

Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ tóg kujá ẽn ki kanẽ jũ han kỹ ti ki ẽvãnh mũ. ¹⁰ Kỹ tóg: “tỹ ã tóg ùn ón mé nĩ,” he mũ. “Jykre pãno ã nĩ. Japo kósin vỹ tỹ ã nĩ, vễjykre kuryj kato tẽ ã nĩ. Hã kỹ ã tóg vễjykre pãno to krónh ke tũ nĩgtĩ. ¹¹ Ha vé, Topẽ vỹ ã vóg mũ, kỹ ã tóg kyvãn ha. Rã venh ke tũ ã nĩ ha, kurã tỹ hẽn ri ke ki,” he tóg, *Paulo* ti.

Kỹ tóg vễsỹmér ti mỹ kuty' he mũ. Kyvó tóg nĩ sir. Kỹ tóg jẽmĩg mũ. Û jé tóg prër mũ, ti tỹ ti péré tĩg jé.

¹² *Governador* tỹ tag ve kỹ tóg ti mỹ e tí. Kỹ tóg *Jesus* ki rã mũ. Topẽ jykre tóg ti mỹ tar ja nĩ.

Paulo tỹ ẽmã tỹ Antioquia tá Topẽ vỹ tó

¹³ Kỹ vãhã *Paulo* ag tóg *Pafos* tá pa mũ. *Canoa* mág kã mũ ag tóg mũ mũ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Panfília* tá junjun mũ, ẽmã tỹ *Perge* tá. Hã ra *João Marcos* tóg kyrã mũ. Ag ré kỹ tóg *Jerusalém* ra vỹn ke mũ. ¹⁴ Jó ag tóg *Perge* tá pa mũ, ga tỹ *Pisídia* ra mũ jé, ẽmã tỹ *Antioquia* ra. Tá junjun kỹ ag tóg vẽnhkán ke kurã ki *Judeu* ag tỹ vẽnh kanhrãn jafã kã ra ge mũ.

¹⁵ Û tóg tá Topẽ tỹ ẽg mỹ vễjykre nĩm ja ẽn to ke mũ, rán kỹ nĩ ẽn to. Ti tỹ ẽg jyvẽn tó tóg mũ gé, vãsỹ Topẽ vỹ tó tí ag tỹ rán ja ẽn ti. Kar kỹ pã'i ag tóg *Paulo* ag jé prër mũ. Kỹ ag tóg: “kanhkã', ãjag tỹ ẽg jyvẽn sór kỹ tóg há nĩ,” he mũ.

¹⁶ Kỹ *Paulo* tóg jẽgnẽ mũ. Ti nĩgé tỹ tóg ag mỹ ge mũ, ag tỹ katy' he jé. Kỹ tóg ag mỹ: “ha mẽ, *Judeu* kar'. Jẽmẽ ra, ù tỹ Topẽ kamẽg mũ kar, ãjag tỹ tỹ fóg nỹtĩ ra,” he mũ.

¹⁷ “Topẽ hã vỹ ẽg jógjóg ag kuprẽg ja nĩgtĩ.

Ag tỹ tóg *povo* mág han, ag tỹ ver *Egito* tá nỹtĩn kỹ. Kar kỹ tóg tá ag kãpan mũ, ti jykre tar ẽn tỹ. ¹⁸ Ag to tóg fen mág mũ, ag tỹ ẽmã tũ ja mũ mũn kỹ, prỹg tỹ 40 (ke) ẽn ki. ¹⁹ *Povo* tỹ 7 (ke) tỹ tóg tũ' he mũ, ga tỹ *Canaã* tá. Kỹ tóg ẽg jógjóg ag mỹ ag ga ẽn fig mũ, tỹ ag tũ nĩ jé. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ pã'i ag vin mũ gé, ag jyvẽn ke mũ ag, 100 tỹ 4 kri 50 *anos* ki. Kar kỹ *Samuel* vỹ Topẽ vỹ tó tí nĩ gé. ²¹ Kỹ ag tóg pã'i mág ve sór mũ. Kỹ ag tóg Topẽ mỹ to vỹ mũ. Hã kỹ Topẽ tóg *Saul* fẽg mũ, *Quis* kósin ẽn. *Benjamim* krẽ'krẽ ù vễ, *Saul* ti. 40 *anos* ki tóg tỹ pã'i mág nĩ. ²² Ti tỹ ẽn kutẽm kar kỹ tóg *Davi* fẽg mũ, Topẽ ti. *Davi* to tóg vỹ há han mũ, kỹ tóg: “*Davi* ve sóg, *Jessé* kósin,” he mũ. “Nén há han tóg tĩgtĩ. Kỹ sóg ti to há nĩ. Ẽn hã vỹ inh jykre kar han ke mũ,” he tóg, Topẽ ti, *Davi* to,” he tóg, *Paulo* ti.

²³ “*Davi* krẽ'krẽ ù vễ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Topẽ vỹ vãsỹ ti kãtĩg ke tó ja nĩgtĩ. Kỹ tóg vãhã *Jesus* jẽnẽ ja nĩ, ẽg *povo* tỹ *Judeu* to, ti tỹ ẽg kren han jé. ²⁴ *João* vỹ ti kãtĩg ke jo vẽnhan kar mỹ: “ãjag jykre tovãnh ra, isỹ ãjag kygpe jé,” he ja nĩgtĩ, ẽg *povo* tỹ *Judeu* kar mỹ. ²⁵ *João* rãnrãj tỹ tũ' henh ken kỹ tóg ag mỹ: iso ãjag tóg *Cristo* he sór mũ, he ja nĩgtĩ. Hã tũ vễ. Inh pijé tỹ *Cristo* nĩ'. Ha vé, inh nón tóg kãtĩg ke mũ, inh *Senhor* ti, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Sỹ tỹ ti mỹ rãnrãj tí nĩnh ke vễ vễ, sỹ ti pẽn né kunũ jé, hã ra sóg tỹ ti krẽm ke pẽ jé, he ja tóg nĩ, *João* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

²⁶ “Inh kanhkã', *Abraão* krẽ', ù tỹ Topẽ kamẽg mũ', fóg kã mũ'. Topẽ vỹ ẽg hã mỹ vẽnhan vỹ tag jẽnẽ, ẽg krenkren jé. ²⁷ *Jerusalém* tá ke ag vỹ *Jesus* ki kãgtĩg ja nỹtĩgtĩ. Ti tỹ tỹ Topẽ kósin nĩn ki kãgtĩg ja ag tóg nỹtĩgtĩ, ag pã'i ag ke gé. Hã kỹ ag tóg vãsỹ rán kỹ nĩ ẽn han. Vẽnhan ke kurã ki ag tóg végtĩ, Topẽ vỹ tó tí ag tỹ nẽn rán ja ti. Hã ra ag tóg sir ag tỹ nẽn tó mũ ẽn ki króm, ag tỹ *Jesus* to: “ter jé tóg ke mũ, “ hen kỹ. ²⁸ Nén ù kórég han ja tũ ti nĩ, kỹ ti ter ke tũ vễ vễ, hã ra ag tóg *Pilatos* mỹ: “ẽg tỹ ti tén há tóg tí vễ,” he ja nĩgtĩ. ²⁹ Ag tỹ ti to rán kỹ nĩ ẽn ki króm kãn kỹ ag tóg krunh ẽn to ti tẽrem ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg vẽnhan kej kã tá ti fi ja nĩgtĩ.

³⁰ Hã ra Topẽ tóg ti rĩn mãn ja nĩgtĩ, ti ter mũ ra. ³¹ Kỹ tóg ti mré ke ag mỹ vẽnhan ven ja nĩgtĩ sir, *Jesus* ti, ù tỹ ti mré *Jerusalém* ra

mũ ja ag mÿ, *Galilėia* tá kāmũ kÿ. Ĕn ag tóg ti kāmén mũ sir, vėnh kar mÿ. ³² Vėnh vĭ tag tó ěg tóg mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

³³ “Ĕg jógjóg ag vÿ Topė vĭ ěn mẽ ja nĭgtĭ. Hã ra tóg ũri han mũ, Topė ti, ti tÿ vãsÿ nén tó ja ěn ti. Ĕg jógjóg ag krė'krė ag mÿ tóg han mũ, ti tÿ vãsÿ nén tó ja ěn ti. Hã kÿ tóg *Jesus* rĭn mǎn, ti ter kÿ. Kÿ tóg ti mÿ: “tÿ ã tóg inh kósın jė. Ũri sóg ã han,” he ja nĭgtĭ. Topė mÿ jǎn jafã tÿ 2 ki tóg rán kÿ nĭ,” he tóg.

³⁴ “Hã ra tóg ti tÿ ti rĭn mǎn ke tó ja nĭgtĭ gé, ti mur ke to hã. Ti vag ke tũ ěn tó ja tóg nĭgtĭ gé, kÿ tóg: “sÿ *Davi* mÿ nén tó ja ěn han jė sóg ke mũ,” he ja nĭgtĭ. “Ājag mÿ sóg han mũ, sÿ ti mÿ nén tó ja ěn ti,” he ja tóg nĭgtĭ, Topė ti,” he tóg.

³⁵ “Kÿ tóg tag tó ja nĭgtĭ gé: “ã tũ vÿ vag ke tũ nĭ,” he ja tóg nĭgtĭ gé, Topė ti,” he tóg.

³⁶ “Hã ra *Davi* vÿ ter ja nĭgtĭ, ti jógjóg ag nón. Kÿ tóg vag ja nĭ inhhã. Topė tÿ ti mÿ nén tó mũ ki tóg króm ja nĭgtĭ. Ge ra tóg ter kÿ vag ja nĭgtĭ inhhã. ³⁷ Ti jãvo *Jesus* tóg vag ja tũ nĭ inhhã, Topė tÿ ti rĭn mǎn kÿ,” he tóg.

³⁸ “Ha vé, inh kanhkã! *Jesus* tigrĭn Topė vÿ ājag mÿ vėnh pãte fón sór mũ, ājag tÿ ti vĭ mranh ja ti. Hã kÿ sóg ājag mÿ tó mũ. ³⁹ Ājag tÿ *Moisés* vĭ mẽg mũ ra ājag jÿkre tóg kuryj ja tũ nĭ ver. Ājag tÿ hã ra *Jesus* ki ge kÿ tóg ājag kugrynh ke mũ sir, Topė ti. ⁴⁰ Hã ra ti to é he tũg nĭ. Ke tũ nĭ mũ ra ājag tóg venh ke mũ, vãsÿ Topė vĭ tó tĭ tÿ nén tó ja ěn ti, ⁴¹ hã vÿ: iso ājag tóg é he mũ, he mũ. Sÿ nén han mũ ve jė ājag tóg ke mũ, kÿ ājag tóg kanė jur ke mũ, he ja tóg nĭgtĭ, Topė ti. Ājag tÿ kri finh ke tũ vė vė, ũ tÿ ājag mÿ tó mũ ra. Hã ra ājag tóg venh ke mũ, he ja tóg nĭgtĭ, Topė vĭ tó tĭ ti,” he tóg, *Paulo* ti.

⁴² Ag tÿ *Paulo* vĭ mẽ kar kÿ ag tóg ĩn ěn kã tá kãpa mũ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “vėnh kán ke kurã ũ kã ěg mÿ kāmén mǎn nĭ,” he mũ. ⁴³ Kÿ *Judeu* tÿ hėn ri ke ag tóg *Paulo* ag nón mũ mũ. Fóg ag tóg ag nón mũ mũ gé, fóg tÿ *Judeu* jÿkre han mũ ag, ũ tÿ Topė kamėg mũ ag. Kÿ *Paulo* ag tóg ag jÿvėn mũ, ag tÿ Topė to tar nÿtĭ jė, ag tÿ ti tÿ ěg jagãgtǎn to jÿkrėn kÿ nÿtĭ jė.

⁴⁴ Vėnhkán ke kurã ũ kã ěmã ěn tá ke kar ag vÿ vėnh mǎn mũ, Topė vĭ jėmė jė. ⁴⁵ Kÿ *Judeu* ag tóg ũn e ěn ag vėg mũ. Kÿ ag tóg

jũgũ mũ, vėnh kar tÿ *Paulo* ag to há nÿtĭn kÿ. Hã kÿ ag tóg *Paulo* vĭ kafǎn mũ sir, ti tÿ ag mÿ Topė vĭ tón kÿ. Ti to ag tóg vĭ vĭ he mũ gé.

⁴⁶ Hã ra *Paulo* ag tóg ag kamėg tũ nĭ. Ag mÿ ag tóg: “ājag hã mÿ ěg tóg tó vén, Topė vĭ ti,” he mũ, “ti tÿ ěg mÿ: *Judeu* ag mÿ tó vén, hen kÿ. Hã ra ājag tóg mẽ jãvǎnh nÿtĭ, kÿ ājag tóg ěg rĭr krÿg ja tũ venh ke tũ nĭ. Hã kÿ ěg tóg sir fóg ag hã mÿ tónh ke mũ, Topė vĭ ti,” he ag tóg. ⁴⁷ “Topė vÿ ěg mÿ: ājag tÿ sóg néj gru ri ke han mũ, he mũ, fóg kar ag tÿ ājag ki Topė ve jė, kanhgág ag ke gé. Ājag ki ag tóg mẽnh ke mũ, *Jesus* tÿ ag krenkren han ke ti, fag ke gé, ga fyn ja mĭ hã, he ja tóg nĭ ěg mÿ, Topė ti,” he ag tóg, *Paulo* ag.

⁴⁸ Fóg ag tÿ tag mẽ kÿ tóg ag mÿ sér tĭ sir. Kÿ ag tóg Topė vĭ to há nÿtĭ, ti mÿ vĭ há han kÿ. Kÿ ag tóg *Jesus* ki ge mũ, Topė tÿ ũn kuprėg mũ ag, ag tÿ ěg rĭr krÿg ja tũ ve jė. ⁴⁹ Kÿ ga ěn tá ke kar ag vÿ Topė vĭ jėmėg mũ.

⁵⁰ Hã ra *Judeu* ag tóg ũn tÿtá há ũ fag mré vĭ mũ, fóg tÿ *Judeu* jÿkre han mũ fag. Pã'i ag mré ag tóg vĭ mũ gé. *Paulo* ag kato ag tóg vĭ mũ. Kÿ ag tóg ag vóg kónǎn mũ. “Ha mũ jėg, ěmã ũ ra,” he ag tóg mũ sir, ag vóg kónǎn kar kÿ.

⁵¹ Kÿ *Paulo* ag tóg ag pėn kykũkũg mũ, ag mÿ: “Topė tovǎnh ājag huri,” he jė. Kÿ ag tóg ěmã tÿ *Icônio* ra mũ mũ sir. ⁵² *Jesus* mré ke ag mÿ tóg hã ra sér tĭ. Topė kuprĭg vÿ tÿ ag jagrė nĭ, kÿ tóg ag mÿ sér tĭ sir.

14

Ĕmã tÿ Icônio tá Topė vĭ tó

¹ Ag tÿ *Icônio* tá junjun kÿ ag tóg sir *Judeu* ag tÿ vėnh kanhrǎn jafã kã ra ge mũ. Kÿ ag tóg ag mÿ Topė vĭ kāmén mũ. Kÿ *Judeu* tÿ hėn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ gé, fóg tÿ hėn ri ke ag ke gé. ² Kÿ *Judeu* tÿ *Jesus* ki ge jãvǎnh ag tóg fóg ag krĭn kónǎn mũ sir, *Jesus* mré ke ag to.

³ Hã ra *Paulo* ag tóg tá nÿtĭg mág mũ. Kÿ ag tóg Topė vĭ tó mũ, ag tÿ ag kamėg tũ nĭn kÿ, Topė vĭ kri fi kÿ. Kÿ Topė tóg ag mÿ ti jÿkre nĭm mũ, ag tÿ ěg tÿ nén han vǎnh hynhan jė. Hã kÿ vėnh kar tóg Topė jÿkre ki kanhró nÿtĭ sir.

⁴ Kÿ vėnh kar tóg vėnh kãpugpóv kÿ nÿtĭ nĭ. Ũ ag tóg *Judeu* ag to há nÿtĭ, jó ũ ag tóg

Jesus tỹ ùn vin mũ ag tóg há nỹtĩ. ⁵ Kỹ *Judeu* ag tóg fóg ag mré jykrén mũ, fóg tỹ pã'i ag mré, ag tỹ *Paulo* ag vóg kónãn jé, ag tỹ póg tỹ ag pin jé. ⁶ Hã ra *Paulo* ag tóg mēg mũ, kỹ ag tóg ěmã tỹ *Listra* ra mũ mũ, ěmã tỹ *Derbe* ra ke gé. ěmã tỹ *Licaônia* rã hã ěmã ag vë. ⁷ ěmã ěn mĩ mũn kỹ ag tóg tá *Jesus* vĩ tugtóg mũ sir.

Ag tỹ ěmã tỹ Listra tá Paulo vóg kónãn

⁸ *Listra* tá ke ù tóg nĩ nĩ, ùn tĩg vãnh. Ti pën vỹ kãnhgrĩ nỹtĩ. Ge tóg nĩ, ti mur mũn kã.

⁹ ěn tóg sir *Paulo* vĩ mēg mũ. Kỹ *Paulo* tóg ti tugnỹm mũ. Kỹ tóg ti tỹ *Jesus* vĩ kri fig mũ vég mũ, *Jesus* tỹ ti tỹ há' he jé. ¹⁰ Kỹ tóg jamã há ra ti mỹ: “jěgně ra, vãnh ra hã jěg,” he mũ. Kỹ tóg vãhã hũm he mũ. Kỹ tóg mĩ tĩ mũ.

¹¹ Kỹ tóg vãnh kar ěn mỹ e tĩ, ag tỹ *Paulo* tỹ nén han mũ ven kỹ. Kỹ ag tóg ag vĩ ki jagně mỹ ke mũ, vĩ tỹ *Licaônica* he mũn ki. Jamã há ra ag tóg: “topě ag vỹ ěg ki junjun,” he mũ. “Ěg ri ke ag nỹtĩ, topě ag,” he ag tóg, *Paulo* ag to. ¹² Kỹ ag tóg *Barnabé* to: *Júpiter*, he mũ. *Paulo* to ag tóg: *Mercúrio*, he mũ sir, ti vĩ mág to. Ón kỹ ag topě jigji vë, hã vỹ: *Júpiter* mré *Mercúrio*, he mũ.

Hã ra *Paulo* ag tóg ag vĩ ki kagtĩg nỹtĩ.

¹³ *Júpiter* ĩn vỹ ěmã fyr tá jě nĩ, kỹ ti tũ ki rĩr tĩ tóg tá nĩ gé. Kỹ tóg monh gé tĩ mũ, ka fej tỹ *coroa* ke gé. ěmã jy ró jãnkã mãra tóg gé tĩ mũ. Tá tóg monh kugprũn sór mũ, *Barnabé* mỹ, *Paulo* mỹ ke gé.

¹⁴ Hã ra *Paulo* ag tóg mēg mũ, kỹ ag tóg ag kur janjãn mũ, jũgũ kỹ. ù tỹ vãnh mãn kỹ nỹtĩ ag to ag tóg pětě mũ. Prěr kỹ ag tóg ag mỹ: ¹⁵ “ne nẽ?” he mũ. “Tỹ ěg ěprã ke nỹtĩ, ãjag ri ke. Hã ra ěg tóg ãjag mỹ kãmén sór mũ, ãjag tỹ ón kỹ topě tag ag tugvãnh jé. Topě pě ki gem nĩ, ùn rĩr nĩ ěn ki. Kanhkã han tóg, ga ke gé, goj ke gé, mĩ mũ kar ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Vãsỹ Topě tóg *nação* ag mỹ nén ù tóg ja tũ nĩgtĩ, kỹ ag tóg ag jykre mĩ mũgtĩ. ¹⁷ Ge ra tóg ag ki rĩr há han mũ, Topě ti, ag tỹ tag to vãhã ti ki kanhrãn jé. Hã jé tóg ta jěně, kỹ ãjag jakré tóg mogmog mũ. Kỹ ãjag tóg konh ke mũ. Kỹ ãjag fe tóg há' he mũ sir. ãjag mỹ tóg sér tĩ sir, ti tỹ ãjag mỹ vějěn han kỹ, Topě ti,” he ag tóg, *Paulo* ag.

¹⁸ Ag vĩ ki ag tóg ag mỹ nén ù kugprũn tovãnh mũ. Ag mỹ ag tóg nén ù kugprũn kren ja nĩgtĩ, tá.

¹⁹ Kar kỹ ěmã tỹ *Antioquia* tá ke ag tóg tá junjun mũ, ěmã tỹ *Icônio* tá ke ag ke gé. *Judeu* ag vë. ěn ag tóg vãnh kar krĩn kónãn mũ, kỹ ag tóg *Paulo* pin mũ, póg tỹ. “Ter ti huri,” he ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg ti raran kỹ ěmã fyr tá ti fón mũ sir. ²⁰ Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg ti venh kãmũ mũ, hã ra tóg jěgně mũ. ěmã ěn kã ra tóg rã mãn mũ.

Tỹ vaj kỹ tóg hã ra ěmã tỹ *Derbe* ra tĩ mũ, *Barnabé* mré. ²¹ Tá ag tóg *Jesus* kãme sér tóg mũ gé. Kỹ ù tỹ hěn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ sir, fag mré hã.

Paulo ag tỹ ěmã tỹ Antioquia ra vỹnvỹn ke

Kar kỹ ag tóg ěmã tỹ *Listra* ra vỹnvỹn ke mũ, ěmã tỹ *Icônio* ra ke gé, *Antioquia* ra ke gé, ag tỹ hě tá kãmũ ja ěn ra. ²² Vỹnvỹn ke kỹ ag tóg *Jesus* mré ke ag jyvěn mũ sir, ag tỹ *Jesus* vĩ kri fi to krónh ke tũ nĩ jé, ag tỹ to fe tar nỹtĩ jé ke gé. “Ěg tỹ Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ve sór kỹ ěg tóg vãnh jagtar jagy venh ke mũ,” he ag tóg. ²³ Kỹ ag tóg ag mỹ *igreja* to kófa ag kuprěg mũ, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr jé. Ag to ag tóg Topě mré vĩ mũ gé, nén ù ko mẽ kã. Kỹ ag tóg: “Topě vỹ ãjag ki rĩr há han mũ,” he mũ. Kỹ ag tóg mũ mũ sir. ²⁴ Kỹ ag tóg ga tỹ *Pisidia* fĩn rãm kỹ ga tỹ *Panfília* tá junjun mũ. ²⁵ ěmã tỹ *Perge* tá ag tóg Topě vĩ tóg mũ gé sir. Kar kỹ ag tóg ěmã tỹ *Atália* ra mũ mũ. ²⁶ Tá junjun kỹ ag tóg *Antioquia* ra mũ mũ gé, *canoa* mág kã mĩ. ěn hã tá ag tóg pa ja nĩ. Tá ke ag tóg ag to Topě mré vĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag jy nĩgãn jé. Kỹ ag tóg ti rãnhřaj ěn han kãn mũ. Kỹ ag tóg *Antioquia* ra vỹnvỹn ke mũ. ²⁷ Tá junjun kỹ ag tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar jé prěr mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ Topě tỹ nén han mũ kar kãmén mũ. “Fóg ag ne tóg *Jesus* ki ge mũ gé, Topě tỹ ag krĩn kỹ,” he ag tóg mũ, ag mỹ.

²⁸ Kỹ ag tóg tá nỹtĩ, kysã tỹ hěn ri ke ki. *Jesus* mré ke ag mré ag tóg nỹtĩgtĩ, *Paulo* ag.

15

Ag tỹ Topě jykre to jykrén

¹ Kejěn *Judéia* tá ke ù ag tóg *Antioquia* tá junjun mũ. Kỹ ag tóg *Jesus* mré ke ag mỹ: “ãjag gré fár junun kym nĩ,” he mũ. “*Moisés*

tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg krenkren ke tũ nĩ,” he ag tóg.

² Hã ra *Paulo* ag tóg: “vó,” he mũ. Kỹ ag tóg jagnē vĩ kafān mũ sir. Kỹ *Jesus* mré ke kar ag tóg *Paulo* ag mỹ: ag mré mũm nĩ, *Jerusalém* ra,” he mũ. “Tá *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mré vĩm nĩ, *igreja* to kófa ag mré. Ag mỹ: ěg hỹn hē ri kenh mũ, vĕnh gré fár junun kym ke to? hem nĩ,” he ag tóg.

³ Kỹ *Paulo* ag tóg: “ěg mũnh ke nē ha,” he mũ. ũ tỹ ag gré fár junun kym sór mũ ag mré ag tóg mũ mũ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Fenícia* fĩn pa mũ sir, ga tỹ *Samaria* fĩn ke gé. Ag mũn kỹ ag tóg *Jesus* mré ke kar ag mỹ fóg ag tỹ *Jesus* ki ge kāmén mũ. Kỹ tóg vĕnh kar mỹ sér tĩ sir. ⁴ Kỹ ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ. Kỹ tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg vĕnh mǎn mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mré hã, kófa ag mré hã. Kỹ ag tóg ag mỹ *Topē* tỹ nén han mũ kar kāmén mũ.

⁵ Hã ra *Fariseu* ũ ag tóg tá nỹtĩ gé, ũ tỹ *Jesus* ki ge mũ ag. ěn ag tóg ag mỹ: “ěg mỹ tóg há nỹnh mũ, ag tỹ ag gré fár junun kym kỹ, ag tỹ *Moisés* tỹ ěg mỹ vĕjykre nĩm ja ki kanhrān kỹ,” he mũ sir, fóg ag to, ũ tỹ *Judeu* jykre han tũ ag to.

⁶ Kỹ vǎhã *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag vĩ kófa ag mré vĕnh mǎn mũ, vyr mỹ, to vĕmĕn jé. ⁷ Kỹ ag tóg to vĕmĕn mág han mũ sir. Kỹ kejĕn *Pedro* tóg ag mỹ: “inh kanhkā', vǎsỹ *Topē* tóg inh kuprĕg ja nĩ, isỹ fóg ag mỹ *Jesus* vĩ tó jé, ag tỹ jĕmĕ kỹ krenkren jé. Tag ki kanhró ājag tóg nỹtĩ,” he mũ. ⁸ “Kỹ *Topē* tóg ag mỹ ti kuprĩg jĕnĕg mũ. Ag fe ki kanhró tóg nĩ, hã kỹ tóg ag mỹ ti jĕnĕg mũ. Hã ki tóg ěg mỹ ven mũ, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ti, ěg ri ke. ⁹ Hã kỹ *Topē* tóg ag to: vyr mỹ ke ag vĕ, he tũ nĩgtĩ. Ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ tóg ag fe tỹ jānhkri' he mũ, fóg ag fe tỹ. ¹⁰ *Topē* tỹ há vĕ. To: vĕnh mỹ ti nĩ, he tũg nĩ. Ag mỹ ājag tóg vĕjykre jagy ěn nĩm sór mũ, ti tỹ ěg mỹ han jagy ja ra. ěg jógjóg ag mỹ tóg han jagy ja nĩ, kỹ tóg ag mỹ ag tỹ ki króm tũ nĩnh ha mĕ tĩ, ěg mỹ ke gé. Hã ra ājag tóg ag mỹ nĩm sór mũ. ¹¹ Ke tũg nĩ. *Jesus* tỹ ěg jagāgtān kỹ tóg ěg kren han mũ, ěg tỹ ti vĩ kri fi kỹ. Kỹ ěg tóg fóg ag ri ke tǎvĩ nỹtĩ,” he tóg, *Pedro* ti.

¹² Kỹ vĕnh kar ag tóg ěmĕ kǎ nỹtĩ nĩ. Kỹ ag tóg *Barnabé* tỹ ag mỹ nén tó mũ mĕg mũ, *Paulo* tỹ ag mỹ nén tó mũ ti ke gé. Ag tỹ ěg tỹ

nén han vǎnh hynhan mũ tó ag tóg mũ. Ag tỹ *Topē* jykre ki fóg ag mỹ nén hynhan mũ tó ag tóg mũ gé sir.

¹³ Ag tỹ tó kǎn kỹ *Tiago* tóg sir ag mỹ: “ha mĕ, inh kanhkā',” he mũ. ¹⁴ “*Simão* vĩ ěg mỹ tó ja nĩ, *Topē* tỹ nén han ve ti, ti tỹ fóg ag mỹ *Topē* vĩ tó ve ěn ti. Kỹ ag tóg tỹ *Topē* tũ nỹtĩ sir. *Jesus* mré ke vĩ tỹ ag nỹtĩ, ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ¹⁵ Hã ra tóg vǎsỹ rán kỹ nĩ. *Topē* vĩ tó tĩ tóg tag rán ja nĩgtĩ, ha mĕ: ¹⁶ kǎtĩg jé sóg ke mũ, he tóg, *Topē* ti. *Davi* krĕm *Judeu* ag tóg e pĕ ja nỹtĩgtĩ. Hã ra *Davi* jykre tóg tũ' he mũ. Kỹ tóg ĩn vag ri ke nĩ sir. Đn tǎg han jé sóg ke mũ, hã vĩ: *Davi* krĕ'krĕ ũ vĩ tỹ pǎ'i nĩnh mũ, he mũ. Isỹ han ken hã vĕ. ¹⁷ Ti tỹ sóg ũn mág pĕ han ke mũ, *povo* kar kǎ mĩ ke ag tỹ tỹ isũ nỹtĩ jé, fóg ag, kanhgág ag, isỹ ũn kuprĕg mũ ag, fag ke gé,” he tóg. ¹⁸ “*Topē* tỹ tón hã vĕ. ũ tỹ vǎsỹ tag kāmén mũ tỹ tón hã vĕ, he tóg, *Topē* vĩ tó tĩ ti. Hã kỹ ěg tóg tag ki kanhró tǎvĩ nỹtĩ,” he tóg, *Tiago* ti.

¹⁹ “Isỹ nén to jykrĕn mũn hã vĕ, ěg tỹ ag mỹ ěg jykre jagy ěn tó tũ nĩn jé, ũ tỹ fóg kar kǎ mĩ *Topē* jykre han sór mũ ag mỹ, kanhgág ag mỹ ke gé, fag mỹ ke gé,” he tóg. ²⁰ “ěg tỹ ag mỹ tónh ken hã vĕ, ha mĕ: vĕnh kǎgrá to fĕnh ta ko tũg nĩ, ā prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nén ũ tỹ vĕsógki ter mũ ko tũg nĩ, nén ũ kyvĕnh ko tũg nĩ gé,” he tóg. ²¹ “*Moisés* jykre tag kāmén ag tóg tĩ, ěg mré *Judeu* ag, ěmǎ kar ki. Vĕnh kǎn ke kurā ki ag tóg ti tỹ rán mũ to ke tĩ, hã kỹ vĕnh kar tóg ki kanhró nỹtĩ,” he tóg, *Tiago* ti.

Apóstolo ag tỹ carta rán mũ

²² Kỹ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg to jykrĕn mũ, kófa ag ke gé, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag kar ke gé. Kỹ ag tóg ũ ag kuprĕg mũ, ag tỹ *Antioquia* ra mũ jé, *Paulo* mré, *Barnabé* mré. Ag tỹ ũn kuprĕg mũ ag hã vĕ, hã vĩ: *Judas*, he mũ, ti jiji ũ hã vĩ: *Barsabás*, he mũ. *Silas* kuprĕg ag tóg mũ gé. ěn ag tóg tỹ *Jesus* mré ke ag pǎ'i nỹtĩ. ²³ Ag mỹ ag tóg vĕnh rán nĩm mũ gé. Ag tỹ rán hã vĕ, ha mĕ:

“*Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tỹ rán hã vĕ, kófa ag ke gé, *Jesus* mré ke ag. ěg tỹ ěmǎ tỹ *Antioquia* tá ke ag mỹ rán hã vĕ, fóg tỹ *Jesus* mré ke ag mỹ, ga tỹ *Síria* tá ke ag mỹ, ga tỹ *Cilícia* tá ke ag mỹ ke gé. Ājag mỹ há?

²⁴ Ēg kã ũ ag tỹ ãjag tá junjun mẽ ěg tóg. Ājag krĩn ũ han ag tóg mũ, kỹ ãjag krĩ tóg kufy' he mũ. Hã ra ěg tóg ag mỹ: “ha vễjykre tag tóg,” he ja tũ nĩgtĩ. ²⁵ Kỹ ěg tóg vễnh mãn, ěg tỹ to jykrén jé. Kỹ ěg kar tóg to jykrén kỹ tag ag kuprễg, ěg tỹ ãjag to ag jẻgnẻ jé, ag tỹ *Barnabẻ* mrẻ mũ jẻ, *Paulo* mrẻ. Ēg tỹ ũ to há tãvĩ ag vẻ. ²⁶ Ag hã ne tóg fe tar nỹtĩgtĩ. Kỹ ag tóg ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* vĩ tó mũgtĩ, ũ tỹ hẻn ri ke tỹ ag kãgtẻn sỏr mũ hã ra. ²⁷ Ēg tỹ ag to há nỹtĩn kỹ ěg tóg *Judas* jẻnẻg mũ, *Silas* ke gẻ, ag tỹ ãjag mỹ ěg tỹ rãn mũ tag kãmẻn jẻ.

²⁸ Ājag mỹ ěg vễjykre jagy ẻn nĩm tũ nĩ. Topẻ kúpriẻg vĩ ěg mỹ tó tũ nĩ. Tag hã han jẻ ãjag tóg ke mũ, ha mẽ: ²⁹ vễnh kãgrỏ to fẻnhta ko tũg nĩ, nẻn ũ kyvẻnh ko tũg nĩ gẻ. Nẻn ũ tỹ vẻsỏg ki ter mũ ẻn ko tũg nĩ gẻ. Ājag prũ tũ fag mrẻ nỹ tũg nĩ gẻ. Ājag tỹ tag ki krỏm kỹ tóg há tĩ. Jatun mỹ nỹtĩm nĩ. “Vẻnhrãn hã vẻ.

³⁰ Kỹ ag tóg ag mỹ: “ha mũ jẻg ge,” he mũ. Kỹ ag tóg mũ kỹ *Antioquia* tá junjun mũ. Tá ag tóg *Jesus* ki ge mũ kar jẻ prẻr mũ sir, ag tỹ to vẻnh mãn jẻ. Kỹ ag tóg ag mỹ vẻnh rá ẻn nĩm mũ. ³¹ Kỹ ag tóg to ke mũ. Kỹ tóg ag mỹ há tĩ, ag tỹ vẻnh jyvẻ rá ẻn ven kỹ. Kỹ ag krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir.

³² Kỹ *Judas* vĩ *Silas* mrẻ vẻnh kar jyvẻn mũ gẻ. Topẻ vĩ tó tĩ ag vẻ. Hã kỹ ag tóg ag jyvẻn tỹ hẻn ri ke han mũ. Ag fe tỹ ag tóg tar' he mũ. ³³ Tá ag tóg *semana* tỹ hẻn ri ke han mũ. Kỹ *Jesus* mrẻ ke ag tóg ag mỹ: “ha jatun mỹ *Jerusalẻm* ra vỹnvỹn kẻ, ũ tỹ ãjag jẻgnẻg mũ ẻn to,” he mũ. ³⁴ Hã ra tóg *Silas* mỹ há nĩ, kỹ tóg tá nĩ nĩ sir. Tĩ tũ tóg nĩ sir.

³⁵ Kỹ *Paulo* mrẻ *Barnabẻ* ag tóg *Antioquia* tá nỹtĩ nĩ. Topẻ vĩ tỹ ag tóg ag kanhrãn mũ, ag mỹ kãmẻn kỹ. Kỹ ũ tỹ hẻn ri ke ag tóg ag ri kẻn Topẻ vĩ tó mũ gẻ.

Paulo tỹ ti pir mỹ tĩg, Barnabẻ tỹ ti pir mỹ tĩg

³⁶ Si há tũ ra *Paulo* tóg *Barnabẻ* mỹ: “mũ nỹ, ẻmã ẻn kar mũ mũ mãn jẻ, ěg tỹ tá *Jesus* vĩ tó ja mĩ,” he mũ. “Isỹ *Jesus* mrẻ ke ag venh há tóg tĩ. Ag mỹ hẻn ri ke mũn mũ há han mũ vĩ? he sỏg tĩ,” he tóg.

³⁷ Kỹ *Barnabẻ* tóg *João Marcos* pẻre tĩg sỏr mũ. ³⁸ Hã ra tóg *Paulo* mỹ kỏrẻg nĩ, *Marcos*

tỹ ag rẻ kỹ tĩg ja nĩn kỹ, ga tỹ *Panfília* tá. “Ũ tỹ ěg mrẻ Topẻ rãnhrãj han ja tũ ẻn pẻre sỏg tĩg mãn ke tũ nĩ ha,” he tóg.

³⁹ Hã to ag tóg jagnẻ to jũgiũ mũ. Kỹ ag tóg vẻnh kãpugpỏv kỹ mũ mũ. Kỹ *Barnabẻ* tóg *Marcos* mrẻ goj vãso tỹ *Chipre* ra tĩ mũ, *canoa* mág kã mĩ.

⁴⁰ Jo *Paulo* tóg *Silas* kúpriẻg mũ, ti tỹ ti mrẻ tĩg jẻ. Kỹ tóg tĩ mũ sir. *Jesus* mrẻ ke ag tóg *Paulo* to Topẻ mrẻ vĩ mũ, ti tỹ ti jy nĩgãn jẻ.

⁴¹ Kỹ ag tóg ga tỹ *Sírĩa* mĩ pa mũ, ga tỹ *Cilícia* mĩ ke gẻ. *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar jyvẻn tóg mũ, *Paulo* ti.

16

Timỏteo tỹ Paulo mrẻ tĩg

¹ Kỹ *Paulo* ag tóg ẻmã tỹ *Derbe* tá junjun mũ, ẻmã tỹ *Listra* tá ke gẻ. Hã ra ũ tóg tá nĩ nĩ, *Jesus* mrẻ ke ũ, ti jiji hã vĩ: *Timỏteo*, he mũ. Ti mỹnh fi tóg tỹ *Judeu* nĩ', hã ra fi tóg *Jesus* ki rã ja nĩgtĩ. Ti panh tóg tỹ fỏg nĩ.

² Kỹ *Listra* tá *Jesus* mrẻ ke ag tóg *Timỏteo* to vĩ há han mũ, *Ícỏnio* tá ke ag ke gẻ. ³ Kỹ *Paulo* tóg ti pẻre tĩg sỏr mũ, kỹ tóg ti grẻ fỏr junun kym mũ. Ag mũnh ke tá *Judeu* kar ag tóg ti panh tỹ tỹ fỏg nĩ ki kanhrỏ nỹtĩ. Hã kỹ *Paulo* tóg ti fỏr kym mũ sir.

⁴ Kỹ ag tóg ẻmã ẻn mĩ mũ mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tỹ rá kãmẻn mũ sir, *igreja* to kỏfa ag tỹ *Jerusalẻm* tá nẻn rãn ja ti. ⁵ Hã kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg tar nỹtĩ sir. Vẻnh mãn ag tóg tĩ, ag tỹ Topẻ vĩ mẽ jẻ. Komẻr hã ag tóg e nỹtĩ sir.

Paulo tỹ nẻn nẻ vẻg mũ

⁶ Kỹ *Paulo* ag tóg ga tỹ *Fría* mĩ pa mũ, ga tỹ *Galácia* mĩ ke gẻ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Ásĩa* tá Topẻ vĩ tó sỏr mũ, hã ra Topẻ kúpriẻg tóg ag mỹ nenh mũ. ⁷ Kỹ ag tóg ga tỹ *Mísĩa* tá junjun mũ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Bitínĩa* ra mũ sỏr mũ, hã ra Topẻ kúpriẻg tóg ag mỹ nenh mũ gẻ. ⁸ Kỹ ag tóg *Mísĩa* rã mũ kỹ ẻmã tỹ *Trỏade* tá junjun mũ. ⁹ Kỹ kuty ẻn kã *Paulo* tóg nẻn nẻ vẻg mũ, ti vẻnhpẻti ki. Ga tỹ *Macedỏnĩa* tá ke vẻg tóg mũ. Ti jo tóg jẻ nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: “*Macedỏnĩa* to kãtĩg, ẻg kanhrãn jẻ,” he mũ. Kỹ tóg rĩr mũ sir.

¹⁰ Ti tỹ nẻn nẻ ẻn ve kar kỹ ěg tóg vẻsỹmẻr *Macedỏnĩa* ra mũ sỏr mũ sir. “*Jesus* hỹn ẻg mỹ: ha mũ jẻg, hé. Ag mỹ inh vĩ tó,

he ti h̄yn,” he ěg tóg. ¹¹ K̄y ěg tóg ěmā t̄y *Tróade* ki pa m̄ũ. Vēs̄ymér ěg tóg goj vāso t̄y *Samotrácia* ra m̄ũ m̄ũ. T̄y vaj k̄y ěg tóg ěmā t̄y *Neápolis* ra m̄ũ m̄ũ. ¹² Tá pa k̄y ěg tóg ěmā t̄y *Filipos* ra m̄ũ m̄ũ. Ga t̄y *Macedônia* ki ěmā ve vē. ěg t̄y tá junjun vén jan h̄a vē. Fóg t̄y *Romano* ag jamā ũ vē. Tá ěg tóg kurā t̄y h̄en ri ke han m̄ũ.

Lidia fi t̄y Jesus ki r̄a

¹³ Vēnh kán ke kurā ki ěg tóg ěmā to ró m̄ara m̄ũ m̄ũ, goj ra. “Tán h̄yn Topē mré v̄i jafā n̄i,” he ěg tóg. Tá ěg tóg n̄ign̄i m̄ũ sir. H̄a ra ũn t̄ytá fag tóg tá n̄yt̄i n̄i, k̄y ěg tóg fag mré v̄i m̄ũ.

¹⁴ Tá ũ fi tóg n̄i n̄i, fi jiji h̄a v̄y: *Lidia*, he m̄ũ. Kur kósóg vēne he fi tóg n̄i n̄i. T̄y fi tóg ěmā t̄y *Tiatira* tá ke n̄i. Topē kamēg fi tóg t̄i. ěn fi v̄y *Paulo* v̄i mēg m̄ũ sir. K̄y Topē tóg fi m̄y kr̄i há n̄im m̄ũ, k̄y fi tóg *Paulo* v̄i jēmē k̄y *Jesus* ki r̄a m̄ũ. ¹⁵ K̄y ěg tóg fi kypég m̄ũ, fi mré ke kar fag mré h̄a. K̄y fi tóg ěg m̄y: “inh mré inh ĩn ki n̄yt̄im n̄i, s̄y ājag ki r̄ir jé,” he m̄ũ. V̄i ki fi tóg ěg kutān m̄ũ. K̄y ěg tóg fi m̄y: “he,” he m̄ũ.

Paulo ag t̄y Filipos tá sigse k̄y n̄yt̄i

¹⁶ ěg t̄y kejēn Topē mré v̄i jafā ra m̄ũ m̄an k̄y ũ fi tóg ěg kato tē m̄ũ. Ũ m̄y rānr̄aj t̄i fi vē. H̄a ra fi tóg jagrē kórég n̄i, k̄y fi jagrē tóg vēnh kar m̄y ag t̄y nēn venh ke m̄ũ tó t̄i. Fi t̄y ũn m̄y rānr̄aj t̄i ag tóg fi tugn̄in jānkamy mág vég t̄i.

¹⁷ ěn fi v̄y ěg nón t̄i m̄ũ, k̄y fi tóg jamā hára: “Topē pē mré rānr̄aj m̄ũ ag vē m̄y,” he m̄ũ. “Vēnh kar k̄afór mré rānr̄aj m̄ũ ag vē m̄y. Ag h̄a ne tóg ājag m̄y vēnh v̄i há tó t̄i’, ājag t̄y to krenkren jé’,” he fi tóg ěg to. ¹⁸ Kurā t̄y h̄en ri ke han fi tóg. K̄y tóg *Paulo* m̄y ũ n̄y, k̄y tóg kyrā k̄y fi jagrē m̄y: “*Jesus Cristo* jiji t̄y sóg ā m̄y tó m̄ũ, ā t̄y fi tovānh jé,” he m̄ũ. K̄y tóg vēs̄ymér fi tovānh m̄ũ sir.

¹⁹ H̄a ra tóg fi t̄y ũn m̄y rānr̄aj t̄i ag m̄y ũ n̄y, ag t̄y fi tugr̄in ḡyj̄y ve m̄an t̄ũ n̄in k̄y. K̄y ag tóg *Paulo* ség m̄ũ, *Silas* ke gé. P̄a’i ag m̄y ag tóg ag ven m̄ũ, ěmā kuju ki. ²⁰ K̄y ag tóg p̄a’i ag m̄y: “*Judeu* tag ag ve ra ha,” he m̄ũ. “Vēnh kar j̄ugj̄ũ han ag tóg m̄ũ n̄i m̄y, ěg jamā tag m̄i. ²¹ Vējykre vēnh m̄y tó ag tóg m̄ũ, ěg t̄y nēn han ke t̄ũ tó ag tóg m̄ũ. T̄y ěg tóg *Romano* n̄yt̄i, k̄y ag jykre tóg ěg m̄y ũ

n̄y,” he ag tóg. ²² Tá ke kar ěn tóg ag to kórég n̄yt̄i, k̄y ag tóg ag kato v̄i m̄ũ gé.

K̄y p̄a’i ag tóg porisa ag m̄y: “ag kur n̄unh k̄y ag mrānmrān,” he m̄ũ. ²³ Ag mrānmrān t̄y h̄en ri ke han ag tóg m̄ũ, ka tēj t̄y. Kar ag tóg vēse ja k̄a ki ag vām m̄ũ. Vēse ja ki r̄ir t̄i m̄y ag tóg: “ag n̄igfēnh há han n̄i, ag t̄y k̄apa t̄ũ n̄i jé,” he m̄ũ. ²⁴ K̄y tóg vēse ja kuju tá ag vām m̄ũ. Ka t̄y tóg ag sigség m̄ũ sir.

²⁵ Kut̄y kuju ki *Paulo* tóg *Silas* mré Topē mré v̄i m̄ũ. Ti m̄y ag tóg jānjān m̄ũ. K̄y vēsigse ag kar v̄y jēmēg m̄ũ sir. ²⁶ K̄y vāhā ga tóg j̄ür̄un ke m̄ũ. Vēse ja krēm tóg j̄ür̄un ke m̄ũ. K̄y vēs̄ymér jānkā kar v̄y nognor kr k̄an m̄ũ. (Rómrom k̄an tóg m̄ũ.) K̄y vēsigse ag kar se ja t̄y *ferro* ěn tóg kygvar’ he k̄an m̄ũ. ²⁷ K̄y vēse ja ki r̄ir t̄i ěn tóg r̄ir m̄ũ. H̄a ra vēse ja jānkā kar v̄y nognor k̄y n̄yt̄i n̄i. (Rómrom k̄y tóg n̄yt̄i n̄i.) K̄y tóg ti rógro ěn kun̄unh k̄y vēnh kusón sór m̄ũ. “Vēs̄igse kar ag h̄yn vēnh pigju k̄an,” he tóg.

²⁸ H̄a ra *Paulo* tóg jamā há ra: “ker vēnh vóg kónān hē’. ěg kar v̄y ki n̄yt̄i,” he m̄ũ.

²⁹ K̄y tóg néj gru to v̄i m̄ũ, ũ t̄y ag ki r̄ir t̄i ěn ti. K̄y tóg vēse ja k̄a ra *Paulo* to vēnhvāg r̄a m̄ũ, j̄ür̄un ke k̄y. *Paulo* jo tóg m̄ũg ke m̄ũ, *Silas* jo ke gé, ag t̄y ti m̄y ti k̄afór n̄yt̄in k̄y. ³⁰ Ag gé(g) tóg t̄i m̄ũ, vēse ja k̄a tá k̄akutē k̄y, k̄y tóg ag m̄y: “inh h̄yn hē ri kenh m̄ũ?” he m̄ũ. “Topē v̄i mranh sóg, h̄a ra tóg ti t̄y inh kren han há t̄i,” he tóg.

³¹ K̄y *Paulo* ag tóg ti m̄y: “ā t̄y *Jesus Cristo* ki r̄a k̄y ā tóg kren m̄ũ, ā mré ke kar ag mré h̄a,” he m̄ũ. ³² K̄y ag tóg ti m̄y *Jesus* v̄i kāmén m̄ũ, ti mré n̄yt̄i ag m̄y ke gé. ³³ K̄y tóg ag ki r̄ir m̄ũ vēs̄ymér, kut̄y ke n̄y ra. Ag t̄y ag mrānmrān ja ěn kupég tóg m̄ũ, ag m̄y. K̄y ag tóg vēnh kaja jé ti kypég m̄ũ gé, ti mré n̄yt̄i ag mré, ag t̄y *Jesus* ki ge k̄y. ³⁴ K̄y tóg ti ĩn ra ag tat̄in t̄i m̄ũ. Ag jēn tóg m̄ũ. Ti m̄y tóg sér t̄i, ti t̄y *Jesus* ki r̄a k̄y. Ti mré n̄yt̄i kar ag m̄y tóg sér t̄i gé sir, fag ke gé.

³⁵ T̄y vaj k̄y p̄a’i ag tóg porisa ag m̄y vēnh v̄i n̄im k̄y ag jēgnēg m̄ũ. “ěn ag m̄y: ha m̄ũ jēg, hem n̄i,” he ag tóg, ũ t̄y vēse ja ki r̄ir t̄i ěn m̄y. ³⁶ K̄y tóg *Paulo* ag m̄y: “p̄a’i ag v̄y inh m̄y vēnh v̄i jēnē, is̄y ājag m̄y: ha m̄ũ jēg, he jé. H̄a k̄y jatun m̄y m̄ũ jēg,” he m̄ũ.

³⁷ Kĩ *Paulo* tóg ti mĩ: “tĩ ěg *Romano* nĩtĩ, ag mré, hã ra ag tóg vėnh ó to ěg mrānmrān ja nĩ,” he mũ. “Kĩ vėnh kar vỹ ve kãn. ěg ki jėmėg mē kã ag tóg vėse ja kã ki ěg vãm. Jó ag tóg vėnh kar vatánh tá ěg mĩ: hã mũ jėg, he sór mũ. Mũnh ke tũ ěg nĩ. Ag hã tóg kãmũ kĩ ěg tatĩ mũnh mũ, pã'i ag,” he tóg.

³⁸ Kĩ porisa ag tóg pã'i ag mĩ tag tó mũ sir. Kĩ tóg ag mĩ e tĩ. Ag tĩ *Romano* ũ vóg kónān ke tũ vė vė, hã kĩ pã'i ag fe tóg jũrũn ke mũ. ³⁹ “Ěg mĩ vėnh pāte fón nĩ, ěg tĩ ājag sigse ja ti,” he ag tóg mũ. Kĩ ag tóg ag tatĩ mũ mũ. “Ājag tĩ ěg jamã ki pa kĩ tóg há tĩ,” he ag tóg mũ sir ag mĩ.

⁴⁰ Ag tĩ vėse ja ki pa kĩ ag tóg *Lidia* fi ĩn ra mũ mũ sir. *Jesus* mré ke ag vėg ag tóg mũ. Kĩ ag tóg ag jyvėn mũ. Kar kĩ ag tóg ěmã ěn ki pa mũ sir.

17

Ěmã tĩ *Tessalônica* tá

¹ Kĩ ag tóg ěmã tĩ *Anfípolis* mĩ pa mũ, ěmã tĩ *Apolônica* mĩ ke gé. Kĩ ag tóg *Tessalônica* tá junjun mũ. Tá *Judeu* ag vėnh kanhrān jafã tóg jė. ² Kĩ *Paulo* tóg ti tĩ nén han tĩ ěn han mũ sir. *Judeu* ag vėnh kanhrān jafã kã ra tóg rã mũ. Ag mré tóg vĩ mũ, vėnh kãn ke kurã tãgtũ ki. Topė vĩ tó tóg mũ sir ag mĩ, vāsỹ rán kĩ nĩ ěn ti. ³ Ag mĩ tóg *Cristo* kãmén mũ, ti jagtar ja ti, ti ter kar rĩr mãn ja ěn ti. “*Jesus* hã vė, hã vỹ: *Cristo*, he mũ. Vāsỹ tóg rán kĩ nĩ, *Cristo* jagtar ke ti, ti rĩr mãn ke ti ke gé,” he tóg.

⁴ Kĩ tóg ũ ag mĩ ge nĩ, *Judeu* kã mĩ ũ ag mĩ. Kĩ ag tóg *Paulo* mré mũgtĩ, *Silas* mré ke gé. Kĩ fóg tĩ hėn ri ke ag tóg to há nĩtĩ gé sir, ũ tĩ Topė kamėg mũ ag, ũn tĩtã há fag ke gé.

⁵ Hã ra tóg *Judeu* ũ ag mĩ ũ nỹ. Hã kĩ ag tóg ũn kórég ag mĩ: “kãmũ jėg ra,” he mũ, ũn rānhrāj vānh ag mĩ. Vėnh génh kĩ ag tóg vėnh kar jũgjũ han mũ. Kĩ ag tóg *Jasão* he mũ ěn ĩn jy nĩtĩ nĩ sir. *Paulo* ag jāvānh ag tóg mũ, ag tĩ vėnh kar jũgjũ ěn ag mĩ ag ven jė. ⁶ Hã ra ag tóg ag vėg tũ nĩ. Kĩ ag tóg *Jasão* pére mũ mũ, *Jesus* mré ke ũ ag mré. Pã'i ag mĩ ag tóg ag vin mũ. Kĩ ag tóg jamã hára prėnprėr mũ. “Ũ tĩ ěmã kar mĩ vėnh kar jũgjũ han mũ ag tóg tag ki junjun mũ mỹr,”

he ag tóg mũ. ⁷ “*Jasão* tóg ag mĩ: kãge jėg ra, hé. Hã ra ag kar tóg pã'i mág tĩ *imperator* vĩ mranh ja nĩgtĩ. Vyr mĩ ěg pã'i mág nĩtĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ, he ag tóg, *Paulo* ag,” he ag tóg mũ. Ag tĩ *Paulo* to ón hã vė.

⁸ Kĩ ũ tĩ mėg mũ ag vỹ fe ũ nĩtĩ sir, ěmã ěn tá pã'i ũ ag, tá ke kar ag ke gé. ⁹ Kĩ pã'i ag tóg *Jasão* ag mĩ: “Ěg mĩ jānkamy nĩm ge, ěg tĩ to ve jė, ājag tĩ *imperator* kato tėnh ke tũ tĩ,” he mũ. Ag tĩ ag mĩ nĩm kar kĩ ag tóg ag mĩ: “hã mũ jėg,” he mũ sir.

Ěmã tĩ *Beréia* tá

¹⁰ Kutỹ ěn kã *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mĩ: “hã tĩg, *Beréia* ra,” he mũ. *Silas* mĩ ag tóg ke mũ gé. Kĩ ag tóg mũ mũ.

Ag tĩ *Beréia* tá junjun kĩ ag tóg *Judeu* ag vėnh kanhrān jafã kã ra ge mũ, ag mĩ Topė vĩ tó jė.

¹¹ *Beréia* tá ke ag tóg jykre há nĩtĩ. Ag pijė *Tessalônica* tá ke ag ri ke nĩtĩ!. Kĩ ag tóg *Paulo* ag vĩ kri fig mũ. Ag mĩ tóg há tĩ sir. Kurã kar ki ag tóg Topė vĩ to vėnh kanhrān mũ, ag tĩ to: “ki hã tóg tó tĩ,” hen kĩ. ¹² Kĩ ũ tĩ hėn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ, fóg ag mré hã, ũn tĩtã há fag mré hã.

¹³ Kĩ *Judeu* ag tóg mėg mũ, *Tessalônica* tá. *Paulo* tĩ *Beréia* tá Topė vĩ tó mėg ag tóg mũ sir. Kĩ ag tóg *Beréia* tá junjun mũ, ag tĩ tá vėnh kar jũgjũ han jė. ¹⁴ Kĩ *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mĩ: “hã tĩg, *cano* mág kã mĩ,” he mũ. Hã ra *Silas* vỹ tĩ tũ nĩ, *Timóteo* ke gé. *Beréia* tá ag nĩtĩ. ¹⁵ Kĩ ũ ag tóg *Paulo* pére mũ mũ. Ěmã tĩ *Atenas* ra ag tóg ti mré mũ mũ. Ag tĩ tá vỹnvỹn kenh ken kĩ *Paulo* tóg ag mĩ ke mũ, ag tĩ *Silas* jė prėr jė, *Timóteo* jė ke gé, ag tĩ vėsỹmėr ěmã tĩ *Atenas* ra ti nón mũ jė.

Ěmã tĩ *Atenas* tá

¹⁶ Kĩ *Paulo* tóg *Atenas* tá nĩ nĩ, *Silas* mré *Timóteo* jāvānh kĩ. Hã ra tóg sir krĩ ũ nĩ, ti tĩ tá vėnh kãgrã tĩ hėn ri ke ven kĩ. ¹⁷ Kĩ tóg *Judeu* ag tĩ vėnh kanhrān jafã krėm *Judeu* ag mré vĩ mũ, fóg tĩ *Judeu* jykre han mũ ag mré ke gé. Kurã kar ki tóg ěmã kuju tá vėnh kar mré vĩ mũ gé sir.

¹⁸ Kĩ ũ ag tóg ti mré vĩ mũ, ũ tĩ *Epicuro* tĩ nén rán ja to jykrén mũ ag, ũ tĩ *Estóico* he mũ ag tĩ nén rán ja to jykrén mũ ag ke gé. Kĩ ag tóg ti to: “vĩ mē tóg nĩ,” he mũ. “Tĩ

hÿn tóg ne tó'?" he ag tóg. Kÿ ù ag tóg ti to: "topê ù tugtó ti hÿn, kór há tá topê," he mÿ. Hã ra *Paulo* tóg *Jesus* kãme sér tó mÿ. *Jesus* rÿr mãn tó tóg mÿ.

¹⁹ Kÿ ag tóg sór tÿ *Areópago* ra ti pére mÿ mÿ. Tá pã'i ag tóg ag jyvên tÿ. Kÿ pã'i ag tóg ti mÿ: "ã tÿ vëjyre tó mÿ tag kãmén há han ra, ãg mÿ," he mÿ. ²⁰ "Ge mē ja tū ãg nÿtÿ. Kÿ ãg mÿ kãmén há han nÿ," he ag tóg.

²¹ Hã ra *Atenas* tá ke ag tóg vënh vÿ tãg mē to há nÿtÿ. Ag tÿ vënh vÿ mē ja tū mē kÿ ag fe tóg mrin ke tÿ.

²² Kÿ *Paulo* tóg sór tÿ *Areópago* kri jē kÿ ag mÿ: "Atenas tá ke', topê tÿ hën ri ke kamēg ãjag tóg tÿ. Tag ve sóg," he mÿ. ²³ "Ãjag jamã mÿ sóg tÿ, kÿ sóg ãjag topê ãn kãsir kar vigvé. Kÿ sóg topê ãn sÿ ù vé, kÿ tóg: ãg tÿ topê ki kagtÿg ãn, he mÿ, ti rá ti. ãjag tÿ Topê ki kagtÿg ãn tó sóg tÿ. ãjag tÿ ti ki kagtÿg nÿtÿ ra ãjag tóg ti mÿ nén ù kugprÿg tÿ.

²⁴ Topê ãn vÿ *mundo* kar han, mÿ mÿ kar ke gé. Kanhkã tãn vë mÿr, kÿ tóg tÿ ga to pã'i nÿ gé. Hã kÿ tóg ãg tÿ ti ãn han krēm nÿ tū nÿgtÿ. ²⁵ Kÿ ãg tóg ti ki rÿr ke tū nÿ gé, ti jagtar tū nÿn kÿ. Vënh kar rÿn tóg nÿgtÿ, kÿ tóg vënh kar tÿ hãmhã ke han tÿ. Vënh kar tÿ nén ve sór mÿ kar nÿm tóg tÿ. ²⁶ Kÿ tóg vënh kyvënh pir tÿ ãprã ke kar hynhan, *nação* kar, ga kar mÿ mÿ ag. Tÿ ãg vënh kyvënh pir nÿtÿ. Kÿ tóg ãg mÿ ãg mur ke kurã nÿm mÿ gé, ãg ter ke kurã ti ke gé. ãg mÿ tóg ãg jamã nÿm mÿ gé, Topê ti. ²⁷ Vënh kar hynhan tóg, ãg tÿ ti to há nÿtÿ jé, ãg tÿ ti ki kanhró nÿtÿ jé. Ti pijé kuvar gy nÿ'. Kakó ti nÿ. ²⁸ Ti tÿ ãg han ja vë mÿr, hã kÿ ãg tóg rÿnrÿr nÿtÿ, ti tugrÿn. Ti tugnÿn ãg tóg mÿgtÿ. Hã kÿ ãjag kã mÿ vënh rãn tÿ ag tóg: tÿ ãg Topê krē nÿtÿ, he ja nÿgtÿ. ²⁹ ãg tÿ tÿ ti krē nÿtÿn kÿ ãg tóg ti ki kanhró nÿtÿ gé. *Ouro* ri ke tū ti nÿ. Ti pijé *prata* ri ke nÿ'. Ti pijé pó ri ke nÿ'. Ti pijé tÿ vënh kãgrã nÿ'. ãprã ke tÿ nén to jykren mÿ ri ke tū ti nÿ. Topê vë, Topê," he tóg, *Paulo* ti.

³⁰ "Hã ra tóg ãg to fen mág mÿ, ãg tÿ ti ki kagtÿg nÿtÿn kÿ. Hã kÿ tóg vãhã vënh kar mÿ vënh vÿ jënēg mÿ, ãg tÿ ãg jykre pãno tovãnh jé. ³¹ Kurã nÿm tóg huri, kÿ tóg kurã ãn ki ãprã ke jykre kar tugnÿm ke mÿ. Ûn pir kuprēg tóg, ti tÿ ti jagfy ãg kar jykre tugnÿm

jé. ãn tóg ter ja nÿ, hã ra Topê tóg ti rÿn mãn ja nÿ, ãg tÿ ti ki kanhkó nÿtÿ jé," he tóg, *Paulo* ti.

³² Ti tÿ ag mÿ ti ter kar rÿr mãn tón kÿ ù ag tóg to é he mÿ. Jó ù ag tóg: "kurã ù kã ãg hën ri ke mÿn ã vÿ mē mãn sór mÿ," he mÿ. ³³ Hã kÿ *Paulo* tóg tÿ mÿ sir, ag ré kÿ. ³⁴ Kÿ ù ag tóg ti nón mÿ mÿ, kÿ ag tóg *Jesus* ki ge mÿ sir. Ag kã ù vÿ tÿ *Dionísio* nÿ. *Areópago* tá ag jyvên tÿ ag kã ù vë. Kÿ ù fi tóg *Jesus* ki rã mÿ gé. Fi jiji hã vÿ: *Damáris*, he mÿ. Kÿ ù ag vÿ ti ki ge mÿ gé sir.

18

Ēmã tÿ *Corinto* tá

¹ Kÿ *Paulo* tóg *Atenas* ki kutē kÿ *Corinto* ra tÿ mÿ.

² Tá *Judeu* ù tóg nÿ nÿ, ti jiji hã vÿ: *Áquila*, he mÿ. *Ponto* tá ke vë. Ga tÿ *Itália* tá tóg kãtÿg ja nÿ, ti prÿ fi mré. Fi jiji hã vÿ: *Priscila*, he mÿ. Pã'i mág tÿ *imperador* tÿ *Cláudio* he mÿ tóg *Judeu* kar ag mÿ: "ēmã tÿ *Roma* ki pa jēg," he ja nÿgtÿ. Hã kÿ fag tóg ēmã tÿ *Corinto* tá junjun ja nÿgtÿ.

³ Kÿ *Paulo* tóg fag mré nÿ nÿ sir. Fag mré tóg rãnrãj mÿ sir. Kÿr tÿ fag tóg ãn han mÿgtÿ, *Paulo* kóm. ⁴ Kÿ tóg vënhkán ke kurã kar ki ag mÿ Topê vÿ tó mÿ, *Judeu* ag vënh kanhrãn jafã krēm. ⁵ Kÿ *Silas* vÿ *Macedônia* tá kãtÿ mÿ, *Timóteo* mré. Kÿ *Paulo* tóg Topê vÿ tó tãvÿ nÿ nÿ. ðn tÿ kur han mãn tū tóg nÿ. *Judeu* ag mÿ tóg *Jesus* kãmén mÿ, fóg ag mÿ ke gé.

⁶ Hã ra ag tóg ti kato vÿ mÿ. Kÿ ag tóg *Jesus* to é he mÿ. Kÿ *Paulo* tóg ti kur rÿmrÿm mÿ, ag mÿ: "vënh hã ki ãjag tóg vãgfor ke mÿ, nÿgme ki vár kÿ," he jé. "ãjag mÿ sóg *Jesus* tó, hã ra ãjag tóg mē jãvãnh nÿtÿ. Kÿ ãjag tÿ vësóg ki vësÿrénh ke vë. Kÿ sóg fóg ag kar hã mÿ tónh tÿg ha, kanhgág ag kar mÿ ke gé," he tóg mÿ. ⁷ Hã kÿ tóg tá kutē kÿ fóg ãn kã ra rã mÿ, ti jiji hã vÿ: *Tício Justo*, he mÿ. Topê kamēg ti tÿ. Ti ãn vÿ *Judeu* ag vënh kanhrãn jafã rã jé gé. Kÿ *Paulo* tóg ti mré nÿ nÿ sir.

⁸ Hã ra *Judeu* ag vënh kanhrãn jafã to pã'i vÿ *Jesus* ki rã mÿ, ti jiji hã vÿ: *Crispo*, he mÿ. Ti mré ke kar vÿ *Jesus* ki ge mÿ gé, *Corinto* tá ke tÿ hën ri ke. Kÿ ag tóg kygpe kÿ nÿtÿ sir.

⁹ Kejëñ *Paulo* tóg kuty kÿ nén nê véğ mÿ. Topê tÿ ti mÿ vênh ven vê, kÿ tóg ti mÿ: “kamêg tÿg ra,” he mÿ. “Inh vÿ kâmén ra, kã nÿ tÿg,” he tóg. ¹⁰ “Ă mré sóg nÿnh mÿ. Ũ pijé ã vóg kónãñ mÿ'. Ěmã tag ki ũ tÿ hên ri ke ag vÿ tÿ isÿ nÿtÿnh mÿ, fag mré hã,” he tóg, Topê ti.

¹¹ Kÿ *Paulo* tóg prÿg pir kri kysã tÿ 6 (ke) ki tá nÿ nÿ. Ag mÿ tóg Topê vÿ kâmén tÿ nÿ sir, tá.

¹² Kejëñ *Gálio* he mÿ tóg tÿ *governador* nÿ, ga tÿ *Grécia* ki. Kÿ *Judeu* ag kar tóg *Paulo* kato vãsãnsãn mÿ. Kÿ ag tóg ti kãgmÿ kÿ pã'i mág mÿ ti ven mÿ mÿ. ¹³ Kÿ ag tóg *governador* mÿ: “tag tóg êg jykre tÿ tÿ' he sór mÿ'. Vênh kar tóg ti vÿ tugññ *Jesus* ki ge mÿ,” he mÿ.

¹⁴ Kÿ *Paulo* tóg vÿ sór mÿ, hã ra *Gálio* tóg *Judeu* ag mÿ: “ti tÿ nén ũ kórég han ra sóg ãjag jagfÿ vÿnh mÿ vê,” he mÿ. ¹⁵ “Hã ra ãjag tóg ãjag jykre to ti to jÿ mÿ, ãjag jiji to, ãjag vênh rá to. Isÿ pijé', ãjag tÿ tag ti'. Ąjag hã ne tag to jykren ke mÿ inhhã'. Inh pijé ãjag tÿ to jykren sór mÿ', “ he tóg. ¹⁶ Kÿ tóg ag mÿ: “ha mÿ jêg,” he mÿ sir, vÿ tar han kÿ.

¹⁷ Kÿ tá nÿtÿ ag tóg *Sóstenes* kãgmÿg mÿ. *Judeu* ag vênh kanhrãn jafã to pã'i vê. Ti kãgmÿ kÿ ag tóg ti mrãnmrãn mÿ, pã'i mág êñ ñ tá, hã ra *Gálio* tóg ki êmê sór tÿ nÿ.

Paulo tÿ Antioquia ra vÿn ke

¹⁸ Kÿ *Paulo* tóg tá nÿ sir, kurã tÿ hên ri ke ki. Kÿ tóg kejëñ *Jesus* mré ke ag mÿ: “isÿg vê ha,” he mÿ. Kÿ *Aquila* tóg ti mré tÿ mÿ, ti prÿ tÿ *Priscila* fi mré. Ag tÿ ga tÿ *Síria* ra mÿnh ke vê. Ěmã tÿ *Cencreia* tá ag tóg *canoa* mág ki ge sór mÿ, ra mÿ jé. To hã tóg vênh jãrég mÿ, *Paulo* ti, Topê mÿ *promessa* han kÿ. ¹⁹ Kÿ ag kar tóg *canoa* mág kã mÿ ěmã tÿ *Éfeso* ra mÿ mÿ. Hã ra *Aquila* fag vÿ tá nÿtÿ. Mÿ mãn tÿ fag nÿ sir.

Kÿ *Paulo* tóg *Judeu* ag vênh kanhrãn jafã kã ra rá mÿ, *Judeu* ag mré vÿ jé. ²⁰ Ag tÿ ti vÿ mÿ kÿ tá ke ag tóg ti mÿ: “êg mré nÿ nÿ,” he mÿ.

Hã ra tóg ag mÿ: “hã ra sóg ver tÿg mÿ ha,” he mÿ. ²¹ “Kãnhmar sóg vÿñ kenh ke mÿ hã ra, Topê mÿ há nÿñ kÿ,” he tóg. Kÿ tóg ěmã tÿ *Éfeso* tá kutê mÿ. ²² Kÿ tóg ěmã tÿ *Cesaréia* tá jun mÿ. Kÿ tóg *Jerusalém* ra tÿg kÿ *Jesus*

ki ge mÿ kar vigvéğ mÿ, ũ tÿ Topê vÿ mÿ jé vênh mãn tÿ ag. Kar kÿ tóg *Antioquia* ra tÿ mÿ. ²³ Tá tóg nÿg sÿ han mÿ. Kar kÿ tóg tá kutê kÿ ga tÿ *Galácia* mÿ tÿ mÿ, ga tÿ *Frígia* mÿ ke gé. *Jesus* mré ke ag jyvên tóg mÿ sir, ag tÿ tar nÿtÿ jé.

Apolo tÿ Topê vÿ tó

²⁴ Kejëñ *Judeu* ũ tóg ěmã tÿ *Éfeso* tá jun mÿ, ti jiji hã vÿ: *Apolo*, he mÿ. Ěmã tÿ *Alexandria* tá tóg mur ja nÿ. Vÿ há ti nÿ. Topê vÿ tó tóg tÿ gé, vãsÿ rán kÿ nÿ ěn to tóg tar nÿ.

²⁵ Ěn tóg *Jesus* japry ki kanhró nÿ. Mÿmêg vãnñ nÿñ kÿ tóg *Jesus* vÿ tó tÿ mÿ. To tóg krónh ke vãnñ nÿ. Hã ra tóg *João* tÿ ag kygpég mÿ ěn hã ki kanhró nÿ. Ěg tÿ *Jesus* jiji tó kÿ kygpe kÿ nÿtÿ tag ki kagtÿg tóg nÿ ver.

²⁶ Ěn tóg *Judeu* ag vênh kanhrãn jafã krêm ag kanhrãn mÿ sir, ti tÿ mÿmêg vãnñ nÿñ kÿ. *Aquila* fag tÿ ti vÿ mêg kÿ fag tóg ti mÿ: “êg venh kãtÿg nÿ,” he mÿ. Kÿ fag tóg ti mÿ Topê japry kâmén kãn mÿ, ti jamÿñ ti. ²⁷ Kar tóg ga tÿ *Grécia* ra tÿg sór mÿ. Kÿ *Jesus* mré ke ag tóg ti mÿ: “há ti nÿ, ha tÿg ge,” he mÿ. Kÿ ag tóg *Jesus* mré ke ag mÿ vênh rá jênêg mÿ, ag tÿ ti mÿ: “kãrã ra,” hen jé. Tá jun kÿ tóg *Jesus* ki ge kÿ nÿtÿ ag jyvên mÿ, kÿ ag tóg ti tÿ ag jyvên kÿ to tar nÿtÿ sir, Topê tÿ ũñ jagãgtãn mÿ ag. ²⁸ *Judeu* ag mré tóg vÿ tÿ, vênh kar jo. Ag mÿ tóg Topê vÿ tó tÿ, vãsÿ rán kÿ nÿ ěn ti. Kÿ tóg ag mÿ *Cristo* kâmén mÿ sir. “*Cristo* vÿ tÿ *Jesus* ti nÿ,” he tóg mÿ, ag mÿ, *Apolo* ti.

19

Paulo tÿ ěmã tÿ Éfeso tá nÿ

¹ Kÿ *Apolo* tóg *Corinto* tá nÿ nÿ sir. Hã ra *Paulo* tóg ga ěn mÿ tÿg ja nÿgtÿ, pãnónh kri kyjer ěn mÿ. Kÿ tóg *Éfeso* tá jun mÿ sir.

² Tá ũ ag tóg *Jesus* ki ge ja nÿgtÿ. Kÿ *Paulo* tóg ag mÿ: “ãjag mÿ Topê kuprÿg tÿ jagrê nÿtÿ', ãjag tÿ *Jesus* ki gen kÿ'?” he mÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “kÿ ne nê ge, Topê kuprÿg ti?” he mÿ. ³ Kÿ *Paulo* tóg: “ãjag tÿ vênh kygpe kÿ ãjag hê ri ké?” he mÿ. Kÿ ag tóg: “*João* tÿ ag kygpe ri ke ti nÿ, “ he mÿ. ⁴ Kÿ tóg: “*João* tóg ag kygpe ja nÿgtÿ, ag tÿ ag jykre pãno tovãnñ kÿ,” he mÿ. “Kÿ tóg vênh kar mÿ: ũ tÿ inh nón kãtÿg ke mÿ ěn ki gem nÿ, hã vÿ: *Jesus*,

he mū, he ja nī,” he tóg, *Paulo* ti. ⁵ Kĩ tóg ag kygpég mū sir, *Jesus* jiji tó kũ. ⁶ Kĩ tóg ti nĩgé tũ ag mēg mū, kũ Topē kuprĩg tóg ag ki rā mū sir. Vēnh vī ũ tugtó ag tóg mū sir. Kĩ ag tóg Topē vī tó mū gé. ⁷ Ũ tũ 12 (ke) ag hỹn, vēnh vī ũ tugtó mū ěn ag.

⁸ Kĩ *Paulo* tóg *Judeu* ag vēnh kanhrān jafā kā ra rā mū. Mūmēg vānh nĩn kũ tóg Topē tũ tũ ěg pā'i nĩ kāmén mū. Kysā tāgtũ ki tóg ag mĩ kāmén mū. ⁹ Hā ra ũ ag tóg ti vī to fe ũ nỹtĩ sir, ag tũ kri fi jāvānh nỹtĩn kũ. Kĩ ag tóg to é he kũ to vī kónān mū, vēnh kar jo. Kĩ tóg ag mré vī mān tũ nĩ sir. *Jesus* mré mū ag mĩ tóg: “vyr mĩ ěg nỹtĩnh mū,” he mū. Kĩ tóg ag hā kanhrān mū sir, *professor* tũ *Tirano escola* krēm.

¹⁰ Prỹg régre ki tóg tá nĩ nĩ, *Paulo* ti. Hā kũ ga tũ *Ásia* tá ke kar ag vỹ *Jesus* vī mēg mũgtĩ, *Judeu* ag kar, fóg ag kar ke gé. ¹¹ Kĩ Topē tóg *Paulo* mĩ vējykre nĩm mū gé. Kĩ tóg ěg tũ nén han vānh tũ hēn ri ke han mū. ¹² Kejēn ag tóg *Paulo* kur mān kũ ũn kaga ag mĩ ven mū. Kĩ ag tóg ag tũ mēgmē kũ hághá' he mū. Kĩ vējagrē kórég ag vỹ gen kũ pa mū gé.

Kujá ag

¹³ Hā ra *Judeu* ag kujá ag vỹ tá nỹtĩ gé. Kujá ěn ag tóg ěmā kar kri rũm ke tĩ. Kejēn ag tóg ag tũ vējagrē kórég ve kũ ón kũ *Jesus* jiji tó tĩ. Kĩ ag tóg ũ mĩ: “*Jesus* jykre tũ sóg ā kutēm ke mū, *Paulo* tũ ũn kāmén tĩ ěn jykre tũ,” he mū. ¹⁴ Topē tũ to pā'i mág tũ *Ceva* krē tũ 7 (ke) ag vē.

¹⁵ Ag tũ ũn jagrē kórég mĩ *Jesus* jiji tó kũ tóg ag mĩ: “*Jesus* ki kanhró sóg nĩ, *Paulo* mē inh huri ke gé, hā ra ājag tóg tũ ũ nỹtĩ?” he mū. ¹⁶ Kĩ ũn jagrē kórég ěn tóg ag to hũm he mū. Ag kygrēg tóg mū, hā ra ag tóg ti tũ hē ri ke tũ nĩ. Ag kur tóg jynjar kãn mū. Kĩ ag tóg kator pétē mū sir, kygvēnh kũ. ¹⁷ Kĩ *Éfeso* tá ke kar ag tóg mēg mū, *Judeu* kar, fóg ag kar ke gé. Kĩ ag tóg mūmēgmēg mū sir. Kĩ *Jesus Cristo* jiji tóg ag mĩ tar nĩ. Ag mĩ tóg nén kar káfór nĩ.

¹⁸ Kĩ *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag tóg ag jykre kórég tugtó mū sir, jagnē mĩ. ¹⁹ Ũ ag tóg kujá tũ han ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg ag vēnh rá gé kāmū mū, kujá tũ vēnh rá ěn tĩ. Kĩ ag tóg kugprũn kãn mū sir, vēnh kar rĩnve. Ag tũ ti kaja nĩkrén kũ tóg kaja e ja nĩ, jānkamy tũ

50 mil (ke) hỹn. ²⁰ Hā kũ Topē vī tóg sir vēnh kar kri rũm ke mū. Kĩ ũ tũ hēn ri ke ag tóg kri fig mū sir.

Éfeso tá vēnh génh

²¹ Kar kũ *Paulo* tóg ga tũ *Macedônia* mĩ kutē sór mū, ga tũ *Grécia* mĩ, *Jerusalém* ra tĩg jé. “Isỹ *Jerusalém* ra tĩg kar kũ sóg ěmā tũ *Roma* ra tĩg sór mū gé,” he tóg. ²² Kĩ tóg ga tũ *Macedônia* ra ũn régre ag jēgnēg mū, ti mré rānhrāj mū ag, hā vỹ: *Timóteo* mré *Erasto*, he mū. Jāvo ti hā tóg ga tũ *Ásia* tá nĩ nĩ ver.

²³ Kejēn ag tóg jagnē kato tēgtē mū, *Jesus* japry tigrĩn. ²⁴ Ũ tóg *Éfeso* tá nĩ nĩ, ti jiji hā vỹ: *Demétrio* he mū. Ũ tũ topē tũ *Artemis* he mū fi jo ĩn sĩ kágrá han mū vē, *prata* tũ. Ti mré rānhrāj mū tũ hēn ri ag tóg vēnh rānhrāj ěn ki nén há vég tĩ. Ag gỹjỹ vē.

²⁵ Kĩ tóg ti mré rānhrāj mū ag jé prēr kãn mū. Kĩ tóg ag mĩ: “ha vé, vēnh rānhrāj tag ki ěg tóg nén ũ há vég mũgtĩ,” he mū. ²⁶ “Hā ra *Paulo* tag tóg ũ tũ hēn ri ke krĩn mū sir, ga tũ *Ásia* mĩ hā. Ag mĩ tóg: vēnh nĩgé tũ han ja pijé tũ Topē nĩ', he tĩ. Kĩ ag tóg ti vī kri fig tĩ sir. ²⁷ Kĩ ěg gỹjỹ tag tóg tũ' he sór mū sir, ti tigrĩn. Hā ra *Artemis* fi jo ĩn tóg tũ nén ũ tũ nĩ ha ke gé, ti sĩnvĩ nĩ ra. Kĩ fi tóg tũ nén ũ tũ nĩ gé sir, fi tũ tũ ũn mág nĩ ra. *Ásia* kar mĩ ag tóg fi to jānjān tĩ, ga kar mĩ. Hā ra *Paulo* tóg fi tũ tũ' hēnh ha,” he tóg, *Demétrio* ti.

²⁸ Kĩ ag fe tóg gỹm ke mū sir. Kĩ ag tóg jamā hára prēnprēr kũ: “!..topē tũ *Artemis* fi vỹ ěg káfór ne..! !..Tũ fi *Éfeso* ag tũ ne..!” he mū sir. ²⁹ Kĩ ěmā ěn ki ke ag tóg jagnē kato tēgtē mū sir. Kĩ vēnh kar tóg ĩn mág ěn ra pétē mū, ĩn kri ĩn tũ ěn ra. *Gaio* he mū ěn pére ag tóg mū mū, ti kāgmĩ kũ, *Aristarco* ke gé. *Macedônia* tá ag tóg *Paulo* mré kāmū ja nĩgtĩ. ěn ag kugmĩ kũ ag tóg ag tatĩ mū mū.

³⁰ Kĩ *Paulo* tóg ra tĩg sór mū, ag mré vī jé. Hā ra ti mré ke ag tóg ti mĩ: “tĩ tũg ra,” he mū. ³¹ Kĩ ga tũ *Ásia* tá pā'i ag tóg ti mĩ vēnh vī jēnēg mū gé, ti tũ ĩn mág ěn ra tĩ tũ nĩ jé. Ti to ag tóg há nỹtĩ.

³² Đn mág ěn tá ag tóg vēnh mān kũ nỹtĩ nĩ, ũ tũ hēn ri ke ag. Kĩ ũ ag tóg nén ũ tó tĩ, prēnprēr kũ, jó ũ ag tóg nén ũ ũ tó tĩ gé, prēnprēr kũ. Kĩ ag tóg: “ěg tũ hē ri ke jé vēnh mān ne hỹn'?” he mū. ³³ Kĩ *Judeu* ag

tóg vènh kar mÿ ù ven mÿ gé, *Alexandre* he mÿ ên. Kÿ tóg ti nĭgé tÿ ge mÿ, ag tÿ katy' he jé. Kÿ tóg ag mÿ kāmén sór mÿ. ³⁴ Kÿ ag tóg ti tÿ tÿ *Judeu* nĭ vég mÿ sir. Hã ra tá fóg ag tóg *Judeu* ag to jÿgjÿ nÿtĭ. Kÿ vènh kar tóg prēnprēr kÿ: “!..*Éfeso* tá ke fi vÿ vènh kar kãfór ne..! !..*Artemis* he mÿ fi vÿ vènh kar kãfór ne..!” he mÿ. Óra régre han ag tóg mÿ sir, prēnprēr kÿ.

³⁵ Hã ra *governo* tÿ pã'i ù tóg ag fe tÿ há' he sór mÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “*Éfeso* tá ke',” he mÿ. “Vènh kar vÿ *Artemis* fi ki kanhró nÿtĭ,” he tóg. “*Éfeso* tá ãg tóg fi ki rĭr mÿ. Fi kãgrá nĕji tóg kanhkã tá kãtére ja nĭ,” he tóg. ³⁶ “Û tóg tag kato vĭ tÿ nĭgtĭ. Hã kÿ jatu' hé. Krĭ rÿ han tÿg ra,” he tóg. ³⁷ “Tag ag tatĭ ãjag tóg kãmÿ ja nĭgtĭ, hã ra ag tóg topĕ fi ĩn tá nĕn ù péju ja tÿ nĭgtĭ. Ëg topĕ fi to ag tóg vĭ kónãn ja tÿ nĭgtĭ gé,” he tóg. ³⁸ “*Demétrio* mÿ ag kato vĭ sór mÿ? Vènh kãgrá han mÿ ag mÿ ti mré ag vĭ kafãn sór mÿ? Kÿ kófa ag mÿ tóm nĭ ge, vĕjyvĕn ke kurã ên kã. Ag kato vĭm nĭ ge,” he tóg. ³⁹ “Ãjag tÿ hã ra nĕn ù tó sór kÿ ãjag tóg ãg tÿ ki kanhró nÿtĭ. Kurã nĭm jé ãg tóg ke mÿ, kÿ ãg vènh mãn kÿ venh mÿ,” he tóg. ⁴⁰ “Hã ra ãg tÿ ón kÿ vènh génh kÿ, ù ag hÿn ãg to: pã'i mág tÿ *imperador* kato ag tĕ sór mÿ, he mÿ. Nĕn ù tÿ to ãjag tóg vènh mãn mÿ. Û tÿ ãg mÿ: ne nĕ? he mÿ ra ãg tÿ ne tónh ke tóg tÿ tĭ,” he tóg, pã'i ti. ⁴¹ Kar kÿ tóg ag mÿ: “ha mÿ jĕg,” he mÿ. Kÿ ag tóg mÿ mÿ sir.

20

Paulo tÿ ga tÿ Macedônia mĭ tĭg

¹ Vènh kar tÿ jatu hen kÿ *Paulo* tóg *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ ag jé prēr mÿ, ag jyvĕn jé. Kÿ tóg ag mÿ: “sÿ tĭg ke nĕ ha,” he mÿ. Kÿ tóg ga tÿ *Macedônia* ra tĭ mÿ sir. ² Kÿ tóg ga ên mĭ tĭg kÿ ĩn rãm mÿ. *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ kar ag jyvĕn tóg mÿ. Kÿ tóg tĭg mãn kÿ ga tÿ *Grécia* tá jun mÿ. ³ Tá tóg kysã tãgtÿ tÿg mÿ. Kÿ tóg *canoa* mág kã mĭ ga tÿ *Sírĩa* ra vÿn ke sór mÿ. Hã ra tóg *Judeu* ag tÿ *canoa* tÿ krÿg' he ja tá ti vóg kónãn sór mÿ mĕg mÿ. Kÿ tóg ga tÿ *Macedônia* mĭ kutĕ mÿ, ga tÿ *Sírĩa* ra vÿn ken jé. ⁴ Ti mré ù ag tóg mÿ mÿ, hã vÿ: *Sópatro*, he mÿ, *Pirro* kósĭn tag ti. *Beréĩa* tá ke vĕ. Kÿ *Tessalônica* tá *Artistarco* tóg ti mré tĭ

mÿ, *Segundo* ke gé. *Derbe* tá *Gaio* tóg ti mré tĭ mÿ, *Timóteo* ke gé. *Ásia* tá *Tíquico* tóg ti mré tĭ mÿ, *Trófimo* ke gé. ⁵ Ën ag kar vÿ ãg jo mÿ mÿ, ãmã tÿ *Trôade* ra. Tá ag tóg ãg jãvãnh mÿ sir.

⁶ Jãvo ãg tóg ãmã tÿ *Filipos* tá fénhta tÿ pÿ jĕgja tÿ ko kar kÿ mÿ mÿ. Kÿ ãg tóg kurã tÿ 5 (ke) tÿg kÿ ãg jo mÿ mÿ ag nón *Trôade* tá junjun mÿ. Tá ãg tóg kurã tÿ 7 (ke) tÿg mÿ sir.

Ëmã tÿ Trôade tá

⁷ *Semana* tÿ kurã ve ki ãg tóg vènh mãn mÿ sir, *Domingo* kã, *Jesus* jamĭ kó jé. Kÿ *Paulo* tóg tÿ vaj kÿ tĭg sór mÿ, hã kÿ tóg ag mré vĕmén mág mÿ. Kÿ ãg tóg *meia noite* pétĕm mÿ, vĕmén nÿtĭ ki. ⁸ Ðn to jãpÿy jafã tá ãg nÿtĭ, kÿ néj tÿ hĕn ri ke vÿ tá grugrug kÿ nÿtĭ nĭ.

⁹ Kÿ kyrÿ tóg tá nĭ nĭ, ti jiji hã vÿ: *Êutico*, he mÿ. Jãnkã ror kã tóg nĭ nĭ, janĕra kã. Jó *Paulo* tóg vĕmén jĕ nĭ. Hã ra kyrÿ tóg nÿr mÿ sir. Kÿ tóg janĕra ki kutĕ mÿ. Ag tÿ re kÿ ti vég mÿ ra tóg ter ja nĭ sir.

¹⁰ Kÿ *Paulo* tóg tĕre mÿ gé sir. Ti kri tóg pãnh ke mÿ. Kÿ tóg ti kãgÿg mÿ, ti nĭgnó tÿ. Kÿ tóg ag mÿ: “fe kaj tÿg ra,” he mÿ. “Ti kuprĭg vÿ ti kã kã nĭ nĭ,” he tóg. ¹¹ Kÿ tóg tãpÿy mÿ. *Jesus* jamĭ kãnhkrég tóg mÿ sir, kÿ tóg ko mÿ gé. Ag mÿ tóg vĕmén mág han mãn mÿ gé. Hã tóg kurãg mÿ sir. Kÿ tóg ãmã ên ki kutĕ kÿ tĭ mÿ.

¹² Hã ra ag tóg kyrÿ ên pére kãmÿ mÿ. Rĭr tóg nĭ nĭ, kÿ ag fe tóg há' he mÿ sir.

Ëmã tÿ Mileto ra

¹³ Kÿ ãg tóg ti jo *canoa* mág kã ra ge kÿ ãmã tÿ *Assôs* ra mÿ mÿ. Tá *Paulo* tóg ãg mré *canoa* kã ra rã sór mÿ gé, ti tÿ ãg mré tĭg jé. “Ijo ra mÿ jĕg, jãvo sóg ĩnh pĕn kã ra tĭg mÿ,” he ja tóg nĭ. ¹⁴ Ëg tÿ ãmã tÿ tá pa kÿ tóg ãg mré, *canoa* ên ki rã mÿ. Kÿ ãg tóg ãmã tÿ *Mitilene* tá junjun mÿ sir. ¹⁵ Tá pa kÿ ãg tóg tÿ vaj kÿ goj vãso tÿ *Quios* kakãm krÿg mÿ. Tÿ vaj kÿ ãg tóg goj vãso tÿ *Samos* to hã nÿgnÿr mÿ, kÿ ãg tóg tÿ vaj kÿ ãmã tÿ *Mileto* tá junjun mÿ sir, goj tãvĭ kã mĭ mÿn kÿ. ¹⁶ *Paulo* tóg: “*Éfeso* ra ãg mÿnh ke tÿ nĭ,” he ja nĭgtĭ. “Ëg tÿ *Jerusalém* kukãm mÿnh ke vĕ. Hã kÿ ãg tóg *Ásia* ki nÿtĭnh ke tÿ nĭ.

Fénhta tỹ *Pentecostes* ki tóg sỹ *Jerusalém* tá nĩnh há tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ,

Paulo tỹ Jesus mré ke ag mré vĩ

¹⁷ *Mileto* tá nĩ kỹ *Paulo* tóg *Éfeso* ra vėnh vĩ jėnėg mũ, *igreja* to kófa ag mỹ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag tỹ ti venh kāmũ jé, fag mré hã. ¹⁸ Ag tỹ tá junjun kỹ tóg ag mỹ: “Inh kãtĩg ven kã ājag tóg inh vé, isỹ ga tỹ *Ásia* tá jun vén mũn kã,” he mũ. ¹⁹ “Ēg *Senhor* tỹ *Jesus* tỹ inh mỹ nén nĩm ja han isóg tĩ. Vėsỹ ũn mág han tũ sóg nĩ. Kejėn sóg fỹ tĩ gé, sỹ vėjykre pãno ven kỹ. *Judeu* ag tóg iso jũgũ tĩ gé, kỹ sóg vėsỹrėnh tĩ gé,” he tóg.

²⁰ “Nén há kar tó sóg tĩ. Inh pijé ājag mỹ tó tũ nĩgtĩ!. Ēg vėnh mãn ki sóg tó ja nĩgtĩ, ājag ĩn krėm ke gé. ²¹ *Judeu* ag mỹ sóg tó ja nĩgtĩ, inh mré ke ag mỹ, fóg ag mỹ ke gé, ag tỹ ag jykre pãno tovãnh jé, Topě jykre han jé, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge jé,” he tóg.

²² “Ha vé, *Jerusalém* ra sóg tĩg mũ ha, Topě kuprĩg tỹ inh mỹ: ha tĩg, hen kỹ. Isỹ tá nén venh ke mũ ki kagtĩg sóg nĩ ver. ²³ “Hã ra Topě kuprĩg tóg inh mỹ: ã se jé ag tóg ke mũ, ã vóg kónãnh jé ag tóg ke mũ, he tĩ. Isỹ hė tá jun kỹ tóg inh mỹ inh vėsỹrėnh ke tó tĩ. ²⁴ Hã ra tóg inh mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ, ag tỹ isén ke mũ ra. Sỹ inh rãnrãj kãn há tóg tĩ, *Jesus Cristo* tỹ inh mỹ vėnh rãnrãj nĩm ja ěn ti, hã vỹ: sỹ vėnh kar mỹ *Jesus* kãme sér ěn tó jé, he mũ,” he tóg.

²⁵ “Ha vé, inh ve mãn ke tũ ājag tóg nĩ ha, ki kanhró sóg nĩ. Ũ tỹ hėn ri ke ag mỹ sóg Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ tó ja nĩgtĩ. Hã ra ag kar ěn tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. ²⁶ Hã kỹ sóg ājag mỹ tó mũ. Ũ tỹ *Jesus* ki rã tũ nĩn kỹ tóg iso: inh mỹ tóg tó ja tũ nĩ, henh ke tũ nĩ. ²⁷ Ājag mỹ sóg tó kãn. Topě jykre kar ti. Inh pijé ājag mỹ nén ũ tó tũg ja nĩ. ²⁸ Vėnh ki rĩrm nĩ, vėso jykren kỹ. Kỹ *Jesus* ki ge mũ kar ag ki rĩrm nĩ gé. Topě kuprĩg vỹ ājag tỹ ag to pã'i hynhan, kỹ ag ki rĩr há han nĩ. Ti kyvėnh tỹ tóg ājag kygjãm mỹr, *Jesus* ti. Ti mỹ ājag tóg tỹ ti mėg ri ke nỹtĩ. Kỹ ti mėg ěn jėn nĩ. ²⁹ Isĩg kỹ ũ ag tóg ājag ki junjun ke mũ, kỹ ag tóg mĩg ri ke nỹtĩ, ti mėg mãn sór kỹ, hã vỹ: *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag kókėn sór mũ, he mũ. ³⁰ Ājag kã mĩ ũ tóg vėnh ó tóh ke mũ gé, *Jesus* mré mũ ag tỹ ag mré

mũ kónãnh han jé. ³¹ Hã kỹ vėnh ki rĩr. Iso jykren. Prỹg tãgtũ ki sóg ājag jyvėn, kurã ki, kuty ki ke gé. Ājag kar jyvėn sóg. Ājag jyvėn kỹ sóg fỹ tĩ gé, kejėn. ³² Hã ra sóg Topě mỹ: ag ki rĩr, he mũ, ājag to. Topě vỹ ti vỹ tỹ ājag ki rĩr ke mũ gé, ti tỹ ājag jagãgtãnh kỹ. Ti hã vỹ ājag tar han ke mũ. Ājag mỹ tóg ěmã há tãvĩ nĩm ke mũ gé, kar kỹ, ti tũ kar ag mré hã,” he tóg.

³³ “Inh pijé ājag mỹ: inh mỹ jãnkamy nĩm, inh mỹ kur nĩm, he mũ”. ³⁴ Isỹ nén ũ génh jé sóg rãnrãj tĩ, inh nĩgé tỹ. Kỹ inh rãnrãj ki inh mré ke ag vỹ ag tũ ti vigvėg tĩ gé, inh kóm. ³⁵ Hã ki sóg ājag mỹ *Jesus* jykre ti ven mũ. Ēg tỹ ěg rãnrãj ki ěg tũ ven kỹ ěg tóg ũn krónhkrój ag mỹ nén ũ vin ke mũ gé, ěg tỹ ti jykre han kỹ. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus* vĩ mĩ sóg ěkrėg tĩ. Ti hã tóg ěg mỹ tag tó ja nĩgtĩ, kỹ tóg: “ũ tỹ ěg mỹ nén ũ nĩm kỹ tóg pãgsĩ nĩ. Ēg tỹ ũ mỹ ěg tũ nĩm kỹ tóg hã ra há nĩ,” he ja nĩgtĩ, *Jesus* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

³⁶ Ti tỹ tó kãn kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jė mũ, kỹ tóg Topě mré vĩ mũ, vėnh kar to. ³⁷ Kỹ ag tóg kygfỹ mũ. *Paulo* nunh jãgmỹ ag tóg ag nĩgnó fón mũ. Ti ki ag tóg nhun ke mũ. ³⁸ Ag mỹ tóg e tĩ, ti tỹ ag mỹ: “inh ve mãn ke tũ ājag nĩ ha,” hen kỹ. Kỹ ag tóg *canoa* mág ra ti mré mũ mũ sir.

21

Jerusalém ra

¹ Vãhã ěg tóg ag mỹ: “ěg mũ sór vė,” he mũ. Kỹ tóg ěg tỹ ag ré kỹ mũ kỹ ag mỹ jagy tĩ. Ge ra ěg tóg tá pa mũ. Kỹ ěg tóg vėsỹmėr *canoa* mág kã mĩ mũ mũ, goj vãso tỹ *Cós* kukãm. Tỹ vaj kỹ ěg tóg goj vãso tỹ *Rodes* tá junjun mũ. Kar ěg tóg ěmã tỹ *Pátara* tá junjun mũ sir. ² Tá ěg tóg *canoa* mág ũ vėg mũ gé, ũ tỹ ga tỹ *Fenícia* ra tĩ mũ ěn. Kỹ ěg tóg ki ge kỹ kã mĩ mũ mũ sir. ³ Goj vãso tỹ *Chipre* vėg ěg tóg mũ, ěg jakãnh tá. Kỹ ěg tóg ga tỹ *Síria* kukãm mũ mũ. ěmã tỹ *Tiro* tá ěg tóg krỹg mũ. Ag tỹ *canoa* tỹ nén rĩnh kỹ tĩ ěn tỹ tá vin han ke vė, ěmã tỹ *Tiro* tá. ⁴ Tá ěg tóg *Jesus* mré ke ag vėg mũ. Hã kỹ ěg tóg kurã tỹ 7 (ke) ki tá nỹtĩ nĩ. Topě kuprĩg tỹ ag krĩn kỹ ag tóg *Paulo* mỹ ke mũ, ti tỹ *Jerusalém* ra tĩ tũ nĩ jé. ⁵ Ge ra ěg tóg kurã tỹ 7 (ke) tũg kỹ mũ mãn mũ. Hã ra ag tóg ěg mré mũ sĩ han

mũ, ag prũ fag mré hã ke gé. Ēmã tá ag tóg pa mũ, ěg mré, kŷ ěg tóg goj fyr tá ěg jakrĩ tŷ nŷtĩ kŷ Topě mré vĩ mũ. ⁶ Kŷ ěg tóg: “ěg mũnh ken vē ha,” he mũ. Kŷ ěg tóg *canoa* kã ra ge mũ. Jó ag tóg ag jamã ra vŷnvŷn ke mũ gé.

⁷ Kŷ ěg tóg ěmã tŷ *Tiro* tá pa kŷ mũ mãn kŷ ěmã tŷ *Ptolemaida* tá junjun mũ. *Jesus* mré ke ag vég ěg tóg mũ sir tá. Ag mré ěg tóg kurã pir han mũ.

⁸ Tŷ vaj kŷ ěg tóg tá pa kŷ ěmã tŷ *Cesaréia* ra mũ mũ, ěg pěn kã. Tá ěg tóg *Jesus* vĩ tó tĩ ũ ĩn krēm nŷtĩ mũ, ti jiji hã vŷ: *Filipe*, he mũ. Ũ tŷ 7 (ke) tŷ vējĕn vēnh kãpópãm ja ěn ag kã ũ vē. ⁹ Ti krĕ fag tóg 4 (ke) nĩ, ũn mén ja tũ fag. Ēn fag vŷ Topě vĩ tó mũgtĩ.

¹⁰ Si há tũ ra *Judéia* tá ke ũ tóg kãtĩ mũ, ũ tŷ Topě vĩ tó tĩ ti, ti jiji hã vŷ: *Ágabo*, he mũ.

¹¹ Ēn tóg *Paulo* vēsógfĭn ja tŷ ti nĭgé sigség mũ, ti pěn ke gé. Kŷ tóg: “Topě kuprĭg tŷ tón hã vē, ha mĕ: ũ tŷ vēsógfĭn ja tag tŷ tũ nĩ ěn se jé ag tóg ke mũ, *Judeu* ag. Kŷ ag tóg fóg ag mŷ ti fĕg ke mũ, he tóg, Topě kuprĭg ti,” he tóg, *Ágabo* ti.

¹² Hã kŷ ěg tóg *Paulo* mŷ: “*Jerusalém* ra tĩ tũg nĩ,” he mũ. Kŷ tá ke ag tóg ge mũ gé sir, ěg mré. ¹³ Hã ra *Paulo* tóg: “ãjag ne tóg kygfŷ mũ’, he mũ. ĩnh fe ka han ãjag tóg mũ. Ag tŷ iség mũ ra tóg ĩnh mŷ tŷ nĕn ũ tũ nĩ, ag tŷ isĕn mũ ra ke gé, ag tŷ *Jerusalém* tá ĩnh vóg kónãn mũ ra, ěg *Senhor* tŷ *Jesus* tugnĩn,” he tóg.

¹⁴ Kŷ ěg tóg vĩ mãn tũ nĩ sir. “*Jesus* tŷ nĕn han mũ vŷ tóg há nĩ,” he ěg tóg mũ sir. ¹⁵ Kar kŷ ěg tóg *Jerusalém* ra mũ mũ. ¹⁶ *Cesaréia* tá ke ũ ag tóg ěg mré mũ mũ gé, *Jesus* mré ke ũ ag. Ēg mŷ ag tóg ũ ven mũ, ěg tŷ ti ĩn krēm nŷtĩ jé. Ti jiji hã vŷ: *Menasom*, he mũ. Goj vãso tŷ *Chipre* tá ke vē. Vãŷ tóg *Jesus* ki rã ja nĭgtĩ.

Paulo tŷ Tiago mré vēmĕn

¹⁷ Ēg tŷ *Jerusalém* tá junjun kŷ *Jesus* mré ke ag fe tóg mrin ke mũ sir.

¹⁸ Tŷ vaj kŷ *Paulo* tóg ěg mré *Tiago* venh tĩ mũ. Kŷ *igreja* to kófa ag kar tóg tá vēnh mãn mũ gé. ¹⁹ Kŷ tóg ag mŷ Topě tŷ nĕn han mũ kar tugtó kãn mũ, Topě tŷ fóg kar krĭn mũ ti, ti tŷ ag mŷ Topě vĩ tón kŷ. ²⁰ Kŷ ag tóg

Topě mŷ vĩ há han mũ. Kŷ ag tóg *Paulo* mŷ: “régre’, *Judeu* tŷ hĕn ri ke ag vŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ, ũ tŷ *mil* tŷ hĕn ri ke ag. Ēn ag kar tóg *Moisés* tŷ ěg mŷ vējykre nĭm ja ěn han tĩ,” he mũ. ²¹ “Hã ra ũ ag tóg ag mŷ ã to ón ja nĭgtĩ. *Judeu* tŷ fóg mũ mũ kar krĭn kónãn ã nĕji tĩ, ag tŷ *Moisés* tŷ ěg mŷ nĕn nĭm ja tovãnh jé. Ājag krĕ grĕ fár junun kym tũg nĩ. *Moisés* tŷ ěg mŷ nĕn nĭm ja han mãn tũg nĩ, he ã nĕji tĩ,” he ag tóg, *Paulo* mŷ. ²² “Kŷ ěg ne han mũ ha’? Ũ tŷ hĕn ri ke ag vŷ vēnh mãn ke mũ, ag tŷ ã kãtĭg mĕn kŷ. ²³ Tag han nĩ, ha mĕ. Tag ki ũ tŷ 4 (ke) ag vŷ Topě mŷ *promessa* han kŷ nŷtĩ. ²⁴ Ag mŷ: “ĩnh mré nŷtĭm nĩ,” hem nĩ. Ag mré vēnh jãnhkri han nĩ. Ag tŷ vējãre kŷ ag jo kajãm nĩ. Kŷ vēnh kar tóg ã jykre há ki kanhrãn mũ sir. Ũ ěn ag tŷ ã to ón mũ ve jé ag tóg ke mũ, ã tŷ *Moisés* tŷ ěg mŷ nĕn nĭm ja ěn han kŷ,” he ag tóg mũ, *Paulo* mŷ.

²⁵ “Jó ěg tóg fóg tŷ *Jesus* ki ge mũ ag mŷ vēnh rá jĕnĕ ja nĭgtĩ. Ag mŷ ěg tóg: *Moisés* tŷ ěg mŷ nĕn nĭm ja ěn han ke tũ ãjag nĩ. Ājag tŷ nĕn han ken hã vē, ha mĕ: vēnh kãgrã to fĕnhhta ko tũg nĩ. Nĕn ũ kyvĕnh ko tũg nĩ gé. Nĕn ũ tŷ vēsóg ki ter mũ ko tũg nĩ gé. Ājag prũ tũ fag mré nŷ tũg nĩ gé, he ja ěg tóg nĭgtĩ ag mŷ,” he ag tóg, kófa ag, *Paulo* mŷ.

²⁶ Kŷ *Paulo* tóg ũ tŷ 4 (ke) ěn ag mŷ: “ĩnh mré nŷtĭm nĩ,” he mũ. Tŷ vaj kŷ tóg ag mré vēnh jãnhkri mũ, *Judeu* ag jykre ki. Kŷ tóg Topě ĩn to tũg kŷ ũ tŷ ki rĭr tĩ ag mŷ: “ag mré sóg vēnh jãnhkri mũ, kurã tŷ 7 (ke) ki,” he mũ sir.

Ag tŷ Paulo se

²⁷ Kurã tŷ 7 (ke) ěn tũ ken kŷ *Judeu* tŷ *Ásia* tá ke ag tóg Topě ĩn tá *Paulo* vég mũ sir. Kŷ ag tóg jũgũ mũ. Ti kãgmĭg ag tóg mũ, kŷ ag tóg prĕnprĕr mũ sir. ²⁸ “!..*Judeu*’, kãmũ jĕg ra..!” he ag tóg. “!..Ũ tŷ vēnh kar krĭn kónãn mũ ěn ve ra..! !..Ēg povo to tóg vĩ kónãn mo..! !..Topě ĩn to tóg vĩ kónãn mo..! !..Kŷ tóg fóg ag mŷ: Topě ĩn kã ra ge jĕg, he ja ne..!” he ag tóg. ²⁹ Fóg tŷ *Trófimo* ěn ve ja ag tóg nĭgtĩ, *Éfeso* tá ke ěn, *Paulo* mré tĩ mũ ěn. *Jerusalém* tá ag tóg ti ve ja nĭgtĩ, kŷ ag tóg ón kŷ: “*Paulo* hŷn ti pére vyr, Topě ĩn kã ra,” he mũ.

³⁰ Kŷ ěmã ěn tá ke kar ag vŷ jagnĕ kato tĕgtĕ mũ sir, jũgũ kŷ. Ag tŷ *Paulo* kãgmĭ kŷ

ag tóg Topê ĩn kă tá ti kutêm mũ. Kĩ ũ tỹ ki rĩr tĩ ag tóg ĩn nĩgfénh mũ sir. ³¹ Kĩ ag tóg ti rēg mũ, *Paulo* ti.

Hă ra *soldado* ag pã'i mág vỹ mēg mũ. ³² Kĩ *soldado* ag tóg ti mré ti to pētê mũ. *Judeu* ag tỹ *soldado* ag ve kũ ag tóg sir *Paulo* tovănh mũ. ³³ Hă ra pã'i mág tóg: ti kăgmĩ ra! Ti se ra!“ he mũ. “Ũ nê? Ti tỹ ne han nê?“ he tóg. ³⁴ Hă ra ũ ag tóg ti mỹ nén ũ tó, jó ũ ag tóg ti mỹ nén ũ tó, kũ tóg ki kanhrăn tũ nĩ sir. Kĩ tóg *soldado* ag mỹ: “ĕg ĩn kă ra ti răg,” he mũ.

³⁵ Ag tỹ sãnsãn he jafă tá junjun kũ ag tóg ti văg mũ. Vênh kar tỹ ti to jũgũ kũ ag tóg ti văg mũ. ³⁶ Vênh kar tóg ag nón mũ kũ: “!..ti rē ra..!“ he mũ, prēnprēr kũ.

Paulo tỹ ag mỹ vênh kămén mũ

³⁷ Ag tỹ ĩn kă ra ti răg sór kũ *Paulo* tóg *soldado* ag pã'i mág mỹ: “sỹ ã mré vēmén há tóg tĩ,” he mũ. *Grego* vĩ ki tóg ti mỹ ke mũ. Fóg tỹ pã'i vê, hă kũ tóg *Grego* vĩ hă tó tĩ.

³⁸ Kĩ tóg ti mỹ: “ã hă ne tóg *Grego* vĩ tó há nĩ,” he mũ. “Kỹ ã mỹ tỹ *Egito* tá ke ĕn tũ nĩ', ũ tỹ vênh génh han mũ ĕn', ũ tỹ *mil* tỹ 4 (ke) mré tĩ mũ ĕn, *governo* kato tē mũ ĕn ag mré, ĕmă tũ mĩ tĩ mũ ĕn?“ he tóg.

³⁹ Kĩ tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. “Tỹ sóg *Judeu* nĩ. Tỹ sóg ĕmă tỹ *Tarso* tá ke nĩ. Ga tỹ *Cilícia* tá ĕmă mág kăfór vê, ĩnh mur ja ti. Isỹ *povo* tag mré vĩnh há tóg tĩ,” he tóg. ⁴⁰ Kĩ tóg ti mỹ: “ha vĩ ge,” he mũ.

Kỹ *Paulo* tóg sãnsãn he jafă kri jê kũ *Hebreu* vĩ ki ag mỹ:

22

¹ “ĩnh kanhkă', ĩjóg', isỹ ãjag mỹ ĩnh jykre kămén ke vê,” he mũ.

² Kĩ ag tóg ti tỹ *Hebreu* vĩ ki ag mỹ vĩ mēg mũ sir, kũ ag tóg katy' he mũ sir.

³ Kĩ tóg ag mỹ: “tỹ sóg *Judeu* nĩ. ĕmă tỹ *Tarso* tá ĩnh mur, ga tỹ *Cilícia* tá,” he mũ. “ĕmă tag ki sóg hă ra mog, kũ *Gamaliel* tóg ĩnh kanhrăn. ĩnh mỹ tóg ĕg jógjóg ag jykre tó kăn, kũ sóg to tar ja nĩ. Topê jykre to sóg tar pē ja nĩgtĩ, ãjag tỹ ũri han mũ ri ke. Topê jykre hỹn, he sóg tĩ gé, ĕg jykre ĕn to, hă ra sóg kygnê. ⁴ Hă kũ sóg *Jesus* mré ke ag to jũ pē ja nĩgtĩ. Ag kăgtén sór ja ĩnh nĩgtĩ, ũn týtá fag ke gé. Ag sigse ja sóg nĩgtĩ. ⁵ Topê tũ

to pã'i mág vỹ ki kanhró nĩ, kófa ag kar ke gé. Ag hă tóg ĩnh mỹ vênh rá han ja nĩgtĩ, sỹ *Damasco* ra tĩg jé, tá ĕg mré ke ag mỹ ven jé. Tá sóg *Jesus* mré ke ag sigse sór ja nĩ gé, *Jerusalém* mĩ ag tatĩ kătĩg jé, tag ki ag vóg kónăn jé,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti tỹ Jesus ki rã kămén (Hk 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Isĩg kũ sóg *Damasco* tá jun mũ. Kỹ văhă jēngrē tar pē tóg ĩnh ki kómkóm ke mũ. Kanhkă tá ke vê. Ră tỹ ĕg nĩno kă sa ra tóg ke mũ. ⁷ Kũ sóg kutê mũ. Kũ sóg vênh vĩ mēg mũ, kũ tóg ĩnh mỹ: “*Saulo*', *Saulo*', ã tỹ ne jé isũ ag vóg kónăn nê?“ he mũ. ⁸ Kũ sóg: “ã tỹ ũ nĩ?“ he mũ. Kũ tóg ĩnh mỹ: “tỹ sóg *Jesus* nĩ, *Nazaré* tá ke ĕn,” he mũ, “ã tỹ ũn vóg kónăn sór tĩ ĕn hă vỹ tỹ ĩnh nĩ,” he tóg. ⁹ ĩnh mré mũ ag vỹ jēngrē ĕn vég mũ. Hă ra ag tóg ũ tỹ ĩnh mỹ vĩ mũ ĕn vĩ mēg tũ nĩ.

¹⁰ Kũ sóg ti mỹ: “kỹ sỹ hē ri kenh ke nê?“ he mũ. Kũ tóg ĩnh mỹ: “*Damasco* ki rã. Tá ũ tóg ã mỹ tó kăn mũ, ã tỹ nén han ke ti,” he mũ. ¹¹ Hă ra sóg nén ũ vég tũ nĩ, jēngrē ĕn tar tăvĩ nĩn kũ. Kũ ĩnh mré mũ ag tóg ĩnh nĩgé kăgmĩ kũ ĩnh pére mũ mũ. Hă ki ĕg tóg *Damasco* tá junjun mũ sir.

¹² Kũ ũ tỹ *Ananias* he mũ ĕn tóg ĩnh venh kătĩ mũ. *Moisés* tỹ ĕg mỹ vējykre nĩm ja ĕn han kăn tóg tĩ. *Damasco* tá ke kar vỹ ti to vĩ há han mũgtĩ, *Judeu* ĕn ag kar. ¹³ ĕn tóg ĩnh venh kătĩ mũ, kũ tóg ĩnh mỹ: “*régre*', *Saulo*', ĩnh ki ĕvănĥ,” he mũ. Kũ sóg vēsýmér ti vég mũ sir. ¹⁴ Kũ tóg ĩnh mỹ: “ĕg jógjóg ag Topê vỹ ã kuprêg, văsỹ, ã tỹ ti jykre ki kanhró nĩ jé, ã tỹ ũn kuryj nĩ ĕn ve jé, *Cristo* ĕn. Ti hă tóg ã mré vĩnh mũ,” he mũ. ¹⁵ “Ă tỹ vênh kar mỹ ã tỹ nén vég mũ tónĥ ke vê, ã tỹ nén mēg mũ ti. ¹⁶ Kũ ĕmê kă nĩ tũg nĩ. Jēgnē ra, ã tỹ kype kũ jê jé, Topê tỹ ã tỹ ti vĩ mranĥ tỹ tũ' he jé. Ti mré vĩ, ti jiji tó kũ,” he tóg ĩnh mỹ, *Ananias* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti rănhrăj kămén

¹⁷ “Isỹ kejēn *Jerusalém* ra vỹn ke kũ sóg Topê ĩn krēm ti mré vĩ mũ. Kũ sóg nén nē vég mũ. ¹⁸ Ti hă vê, ĕg *Senhor* hă vê. Kũ tóg ĩnh mỹ: kur *Jerusalém* tá kutê. Ā vĩ mēnh ke tũ ag nĩ, ã tỹ ag mỹ ĩnh kămén mũ ra, he mũ.

¹⁹ Kũ sóg ĕg *Senhor* ti mỹ: hă ra ag tóg isỹ nén han ja ki kanhró nỹtĩ. Ag sigse ja

isóg nĩgtĩ. Věnh kanhrãn jafã krēm sóg ag mrãnmrãn ja nĩgtĩ gé, ũ tỹ ã ki ge kỹ nỹtĩ ag, he mũ. ²⁰ Kỹ sóg ag tỹ *Estêvão* tén kỹ, ag tỹ ũ tỹ ã vĩ tó mũ ěn tén kỹ tá jẽ ja nĩ gé. Kỹ tóg inh mỹ há ja tĩ, ag tỹ ti tén kỹ. Ag kur ki sóg rĩr ja nĩgtĩ gé, he sóg, ěg *Senhor* mỹ.

²¹ Hã ra tóg inh mỹ: vó, ha tĩg. Kór há ra sóg ã jěnh mũ, fóg kar to, kanhgág kar to ke gé, he mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

²² Hã ra věnh kar ěn ag tóg ěmẽ kã nỹtĩ nĩ. Ag tỹ ti vĩ tag mẽ kỹ ag tóg prěnrěr mũ sir. “!..Ti tén ra..! !..Ũ tỹ ge vỹ kórég ne..! !..Ti rĩr nĩn kỹ tóg ěg mỹ tỹ ũ nỹnh mo..!” he ag tóg. ²³ Ag kur vãm ag tóg mũ, ga funfur tỹ ag tóg tũm ke mũ sir, ag jũgũ kỹ.

²⁴ Kỹ *soldado* ag pã'i mág vỹ: “ĩn kã ra ti rãg,” he mũ. “Ti mrãnmrãn ra. Hã tỹ ti ki jěmẽ. Ag tỹ hẽ ri ken kỹ ã to vĩ kónãn nẽ? hem nĩ ti mỹ,” he tóg, *soldado* ag mỹ. Hã ra ag tóg *Paulo* tỹ nén tó mũ ki kagtĩg nỹtĩ.

²⁵ Kỹ ag tóg ti ség mũ, nén fár tỹ, ag tỹ ti mrãnmrãn jé. Hã ra *Paulo* tóg *capitão* ěn mỹ: “mỹ ã mỹ há', ag tỹ inh mrãnmrãn ke ti? Tỹ sóg *Romano* nĩ, hã ra ag tóg inh mrãnmrãn sór mũ, ũ tỹ inh ki jěmẽg tũ ra,” he mũ. ²⁶ Kỹ tóg *capitão* mỹ e tĩ, kỹ tóg pã'i mág mỹ tónh tĩ mũ. Ti mỹ tóg: “ã tỹ ne han ke nẽ ha? *Romano* vẽ mỹr,” he mũ. ²⁷ Kỹ pã'i mág tóg ti to kãtĩ kỹ ti mỹ: “kỹ ã mỹ tỹ *Romano* nĩ?” he mũ. Kỹ tóg: “hỹ,” he mũ. ²⁸ Kỹ tóg ti mỹ: “isỹ tỹ *Romano* nĩ jé sóg jãnkamy tỹ hěn ri ke tỹ kajãm,” he mũ. Kỹ *Paulo* tóg ti mỹ: “inh mur mũ kã sóg tỹ *Romano* nĩ hã ra,” he mũ. ²⁹ Kỹ ag tóg ti tovãnh mũ sir, ũ tỹ ti mrãnmrãn ke mũ ěn ag. Hã ra tóg pã'i mág mỹ e tĩ. Ti tỹ ũn tỹ tỹ *Romano* nĩ senh ke tũ vẽ vẽ, hã kỹ tóg ti mỹ e tĩ.

Judeu tỹ pã'i ag tỹ Paulo vĩ mẽg mũ

³⁰ Tỹ vaj kỹ pã'i mág tóg *Judeu* ag ki jěmẽ mãn sór mũ, ag tỹ *Paulo* to jũ ěn ti. Kỹ tóg ti kavãg mũ. Kỹ tóg Topẽ tũ to pã'i mág ag jé prěr mũ, věnh jyvěn tĩ kar ag ke gé. Kỹ tóg *Paulo* pére tĩ mũ, ag jo ti fěg jé.

23

¹ Kỹ *Paulo* tóg věnh jyvěn ti ag vég mũ, kỹ tóg: “inh kanhkã', vějykre há kar han isóg tĩ, kurã kar ki, ũri ke gé, isỹ Topẽ mĩ ěkrén kỹ,” he mũ.

² Kỹ Topẽ tũ to pã'i mág ěn, *Ananias* he mũ ěn vỹ: “ti jěnkỹ ki tãnh,” he mũ.

³ Kỹ *Paulo* tóg ti mỹ: “Topẽ vỹ ã vóg kónãn ke mũ. Jykre régre ã nĩ,” he mũ. “Inh jyvěn sór ã tóg mũ. Hã ra ã tóg Topẽ vĩ mranh, ã tỹ ag mỹ: ti tãnh ra, hen kỹ,” he tóg.

⁴ Kỹ tá nỹtĩ ag tóg ti mỹ: “Topẽ mỹ rãnhřãj tĩ mỹ ã tóg vĩ kónãn mũ, Topẽ tũ to pã'i mág mỹ,” he mũ. ⁵ Kỹ tóg: “mẽ',” he mũ. “Ti tỹ tỹ pã'i mág nĩ ki sóg kagtĩg ja nĩ. Sỹ ki kanhró nĩ ra sóg ti mỹ vĩ kónãn ke tũ nĩ vẽ. Topẽ vĩ ki tag tóg rãn kỹ nĩ, hã vỹ: ã *povo* tỹ tỹ pã'i mág nĩn kỹ to vĩ kónãn tũg nĩ, he mũ,” he tóg.

⁶ Hã ra *Paulo* tóg věnh jyvěn tĩ ag vég mũ. ũ ag tóg tỹ *Saduceu* nỹtĩ, kỹ ũ ag tóg tỹ *Fariseu* nỹtĩ. Vyrmỹ ag jykre nỹtĩ. Kỹ *Paulo* tóg jamã há ra ag mỹ: “inh kanhkã', tỹ sóg *Fariseu* nĩ, kỹ inh panh tóg tỹ *Fariseu* nĩ gé. Topẽ vỹ ũn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ke mũ, tag kri sóg fĩg tĩ, hã kỹ ãjag tóg iso jũgũ mũ,” he mũ.

⁷ Ti tỹ tag tó kar kỹ *Fariseu* ag tóg *Saduceu* ag mré jagně vĩ kafãn mũ, jũgũ kỹ. Kỹ ag tóg věnh kãpugpóv mũ. ⁸ *Saduceu* ag mỹ tóg tũ tĩ, Topẽ tỹ ěg ter mũ rĩn mãn mũ ti. Topẽ tỹ jěnh jafã tóg ag mỹ tũ tĩ gé. Kỹ věnh kuprĩg tóg ag mỹ tũ tĩ gé. Hã ra tóg *Fariseu* ag mỹ nỹtĩ, věnh kuprĩg, Topẽ tỹ jěnh jafã, ti tỹ ěg rĩn mãn ke ti. Hã kỹ ag tóg jagně vĩ kafãn mũ sir. ⁹ Kỹ ag tóg jagně to jũgũ kỹ prěnrěr mũ. *Fariseu* ag kã mĩ ũ ag tóg jěgněgně kỹ, *Saduceu* ag vĩ kafãn kỹ: “nén ũ kórég han tũ ti nĩ,” he mũ. “Hěn ri ke mũn ti hỹn nén ũ vé, věnh kuprĩg, ke tũ nĩ kỹ Topẽ tỹ jěnh jafã,” he ag tóg. ¹⁰ Kỹ věnh génh tóg kutě ve nĩ. Kỹ *soldado* ag pã'i mág tóg *Paulo* to jykrén mũ. “Ag hỹn gen kỹ ti janjãn ke mũ,” he tóg. Kỹ tóg *soldado* ag mỹ: “kur mũ jěg, ti kãgmĩ jé, ěg tỹ ěn kã ra ti rãg jé,” he mũ.

¹¹ Tỹ kuty kỹ *Jesus* tóg *Paulo* mré vĩ mũ. “Kaměg tũg ra. *Jerusalém* tá ã tóg inh vĩ tó há han. Ge jé ã tóg ke mũ, ěmã tỹ *Roma* tá,” he tóg.

Ag tỹ Paulo tén sór

¹² Tỹ vaj kỹ *Judeu* ag tóg jagně mỹ: “*Paulo* tén jé ěg tóg ke mũ. Jěn ke tũ ěg nĩ, ěg tỹ ti tén ke jo, ke tũ nĩ mũ ra Topẽ tóg ěg vóg kónãn ke mũ,” he mũ. ¹³ ũ tỹ 40 (ke) kãfór ag vẽ,

jagnē mré jykrén mǔ ag. ¹⁴ Ēn ag vỹ Topē tũ to pã'i ag mré vĩnh kãmũ mǔ. “Jagnē mré ěg jykrén. Nén ũ kãmēnh ke tũ ěg nĩ, ěg tỹ ti tén ke jo,” he ag tóg. ¹⁵ “Kỹ *soldado* ag pã'i mág mré vĩnh mǔm nĩ. Ti mỹ: ěg tỹ ti tỹ nén ũ kórég han mǔ to jykrén mǎn ke vĕ. Kỹ ěg mỹ ti ven mǎn nĩ, hem nĩ. Ti tỹ: he, hen kỹ ěg tóg ti tén ke mǔ,” he ag tóg.

¹⁶ Hã ra *Paulo* ve fi kósin tóg mĕg mǔ. Kỹ tóg ti mỹ tónh tĩ mǔ. ¹⁷ Kỹ *Paulo* tóg *capitão* ũ jé prĕr kỹ ti mỹ: “pã'i mág mỹ kyrũ tag pére tĩg, ti tỹ ti mỹ nén ũ tó jé,” he mǔ.

¹⁸ Kỹ *capitão* tóg kyrũ pére tĩ kỹ pã'i mág mỹ ti ven mǔ. “Ti tỹ nĕji ã mré vĩ sór vĕ,” he tóg.

¹⁹ Kỹ pã'i mág tóg vĕnh péju kỹ ti mré vĕmĕn kỹ ti mỹ: “ã inh mỹ ne tó sór mǔ?” he mǔ.

²⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “*Judeu* ag tóg to jykrén, ag tỹ ã mỹ to vĩ jé, ã tỹ vaj kỹ *Paulo* jĕnĕ jé, vĕnh jyvĕn tĩ ag to,” he mǔ. “Ōn kỹ ag nĕji ã mỹ: ěg tỹ ti mré vĕmĕn mǎn há tóg tĩ, henh ke mǔ,” he tóg. ²¹ “Ag mỹ: he, he tũg nĩ. Ũ tỹ 40 (ke) ag tóg, ti jo vājig mǔ. Ti tén ke jo ag nĕji nén ũ konh ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mǔ ra Topē nĕji ag vóg kónǎn mǔ,” he tóg, kyrũ ti, pã'i mág mỹ.

²² Kỹ tóg ti mỹ: “ũ mỹ: ti mỹ sóg tó, he tũg nĩ. Ha jatun mỹ tĩg,” he mǔ.

Ag tỹ *Governador* mỹ *Paulo* pére mǔ

²³ Kỹ pã'i mág tóg *capitão* régre ag mỹ: “ãjag tũ kǎnkǎn ra! Ēmã tỹ *Cesaréia* ra ãjag mũnh mǔ, kuty tag kã 9 óra ki,” he mǔ. “Kỹ *soldado* tỹ 200 (ke) ag vỹ ãjag mré mũnh mǔ, kãvãru kri mǔ tỹ 70 (ke) ag ke gé. Kỹ ũ tỹ 200 (ke) ũ ag vỹ rógro pu gé mũnh mǔ,” he tóg. ²⁴ “Kỹ kãvãru ũ kri vin nĩ gé, *Paulo* tỹ kri nĩ jé. *Governador* tỹ *Félix* mỹ ti pére mũjĕg, ti tỹ jatun mỹ tá jun jé,” he tóg.

²⁵ Kỹ tóg *Félix* mỹ rán mǔ, kỹ tóg:

²⁶ “*Cláudio Lísias* tỹ rá vĕ,” he mǔ. “*Isỹ Governador* tỹ *Félix* mỹ rán hã vĕ, ã tỹ inh kãfór nĩn kỹ. Ā mỹ sóg: ã mỹ há? he mǔ.

²⁷ Tag vỹ tỹ *Judeu* ag vĕse jĕ. Ti tén kren ag tóg. Hã ra sóg ti tỹ tỹ *Romano* nĩ jĕmĕ, kỹ sóg inh *soldado* ag mré ti kren han. ²⁸ Hã ra sóg ti kato tĕ mǔ ag ki jĕmĕ sór mǔ. Ag tỹ hĕ ri ken kỹ ti to jũgũ nĕ'? he sóg. Hã kỹ sóg vĕnh jyvĕn tĩ ag mỹ ti ven mǔ. ²⁹ Kỹ sóg vég

mǔ. Ag jykre tugrĩn ag tóg ti to jũgũ mǔ. Ũ tén ja tũ ti nĩ. Ti tỹ nén ũ to ter ke han tũ ti nĩ gé. Kỹ tóg ti tỹ nén ũ to se kỹ nĩnh ke han tũ nĩ gé. ³⁰ Hã ra sóg nén ũ mĕ gé. Ti to ag tóg vājig mǔ sir, hã kỹ sóg vĕsỹmĕr ti jĕnĕg mǔ, ã to. Ti kato vĩ mǔ ag mỹ sóg: ti hã mré vĩm nĩ, he mǔ gé,” he tóg, vĕnh rán ki.

³¹ Kỹ *soldado* ag tóg *Paulo* pére mǔ mǔ. Kuty tá mǔ kỹ ag tóg ěmã tỹ *Antipátride* tá junjun mǔ. ³² Tỹ vaj kỹ ũ tỹ ag pĕn kã mǔ mǔ ag tóg kyrãgrã mǔ. Kãvãru kri mǔ ag hã tóg ti pére mǔ mǔ, inhhã. ³³ Ēn ag vỹ *Cesaréia* tá junjun mǔ. *Governador* mỹ ag tóg vĕnh rá ěn nĩm mǔ. Kỹ ag tóg ti mỹ *Paulo* ven mǔ.

³⁴ Kỹ *Félix* ěn tóg vĕnh rá vég mǔ, kỹ tóg *Paulo* mỹ: “tỹ ã ga tỹ hĕ tá ke nĩ?” he mǔ. Kỹ tóg ti mỹ: “ga tỹ *Cilícia* tá,” he mǔ. ³⁵ Kỹ tóg: “ã kato vĩ mǔ ag tỹ junjun kỹ sóg ã ki jĕmĕnh mǔ,” he mǔ. Kỹ tóg *soldado* ag mỹ: “*Herodes* tỹ vĕnh jyvĕn jafã krĕm ti nĩm,” he mǔ.

24

Ag tỹ *Paulo* kato vĩ

¹ Kurã tỹ 5 (ke) tũg kỹ pã'i tỹ *Ananias* vỹ tá jun mǔ, *Cesaréia* tá. Topē tũ to pã'i mág vĕ. Kófa ag vỹ junjun mǔ gé, ti mré. Ag kã mĩ ũ vỹ tỹ *advogado* nĩ, ti jiji hã vỹ: *Tértulo*, he mǔ. Kỹ ag tóg *governador* mỹ *Paulo* tó mǔ, ón kỹ ti kato vĩ kỹ. ² Kỹ tóg *Paulo* jé prĕr mǔ.

Kỹ *Tértulo* tóg: “*Félix*’, há tãvĩ ã tóg jĕ. Ēg ki ã tóg rĩr há tãvĩ han tĩ, kỹ ěg tóg jatun mỹ nỹtĩ. Ā tỹ nén to jykrén mǔ kar tóg ěg mỹ há nĩ,” he mǔ. ³ “Hã kỹ ěg tóg ã to há tãvĩ nỹtĩ. Ā to ěg jykrén há han tĩ. Kurã kar ki ěg tóg ã to vĩ há han tĩ. ⁴ Kỹ ěg tóg ã mré nén ũ sĩ to vĩnh kãmũ mǔ. Kutar ã nĩ, ěg ki rĩr há han kỹ, hã kỹ ěg tóg ã mré vĩ mág han sór tũ nĩ. Ēg to há ã nĩ, hã kỹ ã tóg ěg vĩ mĕ sór mǔ,” he tóg.

⁵ “Tag ti vỹ vĩ kónǎn tĩ. *Judeu* kar ag krĩn kónǎn tóg tĩ, kỹ ag tóg tĩ tugrĩn vĕnh kãpugpóv kỹ nỹtĩ. Ga kar mĩ tóg ke tĩ. Kỹ tóg tỹ *Nazaré* tá ke ěn mré ke ag pã'i mág nĩ gé,” he tóg, *Paulo* to. ⁶ “Kỹ tóg Topē ĩn kavĕnh sór mǔ gé, hã kỹ ěg tóg ti kãgmĩ. Ēg tỹ ěg jykre ki ti jyvĕn ke vĕ vĕ,” he tóg. ⁷ “Hã ra *Lísias* tóg kãtĩ mǔ, *soldado* ag pã'i mág ěn ti. Kỹ tóg ěg

kuju ki ti kăgmĩ kŷ ti tŷ hăn ke mũ, jũ kŷ,” he tóg. ⁸ “Kŷ tóg ti kato vĩ mũ ag mŷ ké, ag tŷ ă venh kămũ jé. Ă tŷ vĕse tag ki jĕmĕ kŷ ă tóg venh ke mũ. Ki hă ěg tóg tó tĩ. Ă mŷ ti tónh ke mũ,” he tóg, *Tértulo* ti. Ti tŷ *Paulo* to ón hă vĕ.

⁹ Kŷ *Judeu* ag tóg: “ti tŷ ki hă tó vĕ,” he mũ gé.

Paulo tŷ vĕnh kămĕn

¹⁰ Kŷ *Félix* tóg *Paulo* mŷ ti nĭgé ven mũ, ti vĩ jé. Kŷ tóg: “prŷg tŷ hĕn ri ke ki ă tóg tŷ pă'i mág nĩ, *Judeu* ag mŷ. Hă kŷ tóg sŷ ă mŷ inh jykre tón kŷ inh mŷ sér tĩ,” he mũ.

¹¹ “Kură tŷ 12 (ke) pătĕn tũ tóg nĩ, sŷ *Jerusalém* tá jun ti. Sŷ tá Topĕ tũ han jé sóg ra tĭg ja nĭgtĩ. Vĕnh kar vŷ tá inh ve ja nĭgtĩ. Ag hŷn ă mŷ tónh ke mũ, ă tŷ ag ki jĕmĕn kŷ.

¹² Hă ra sóg jatun mŷ isũ han tĩ ja nĩ. Topĕ ĩn krĕm sóg ũ vĩ kafăn ja tũ nĩ. Vĕnh génh han ja tũ sóg nĩ gé. Nén ũ kórég han ja tũ sóg nĩ gé. ¹³ Ag tŷ inh kato vĩ mũ pijé tŷ ki hă ke nĩ'. Ă tŷ ve há han kŷ ă tóg ki kanhrăn nĭnh mũ. ¹⁴ Kŷ sóg ă mŷ ki hă tónh ke mũ ha. Inh jógjóg ag tŷ Topĕ jykre han ja ěn hă han isóg tĩ gé, ag ri kĕn. Kŷ sóg văsŷ Topĕ vĩ rán kŷ nĩ ěn kri fig tĩ gé, ũ tŷ Topĕ vĩ tó tĩ ag tŷ nén rán ja ěn ti, *Moisés* mré hă. Hă ra sóg vĕjykre tăg tag han mũ gé, Topĕ tŷ ũri ěg mŷ nén tó mũ ti,” he tóg. ¹⁵ “Hă ra sóg ag ri kĕn Topĕ tŷ nén han ke mũ ěn ve sór mũ. Ti tŷ ěg ter kar kŷ ěg rĭn măn ke ěn ve sór isóg mũ. Ũn jykre kuryj ag rĭn măn jé tóg ke mũ, ũn jykre păno ag ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Kŷ sóg tĭg há han sór mũ, ũ tŷ iso: nén ũ kórég han ti huri, he tũ nĭn jé. Topĕ rĭnve sóg tĭg há han sór mũ,” he tóg.

¹⁷ “Văhă sóg *Jerusalém* tá jun măn. Prŷg tŷ hĕn ri ke ki sóg tá jun ja tũ nĩ vĕ. Hă ra sóg ra vyr, isŷ inh *povo* ki ũn jagtar fag mŷ nén ũ vin jé, isŷ Topĕ mŷ nén ũ pũn jé ke gé. ¹⁸ Vĕnh jănhkrig ja sóg nĩ, ěg jykre ki. Kŷ sóg jatun mŷ Topĕ ĩn kă ra ră ja nĩ. Vĕnh génh han tũ sóg nĩ. ¹⁹ Hă ra *Judeu* tŷ *Ásia* tá ke ag vŷ tá inh ve ja nĭgtĩ gé. ěn ag tŷ tag ki inh kato vĩ kŷ tóg há tĩ vĕ. ²⁰ Hă ra ũ tŷ ki nŷtĩ ag tŷ ă mŷ inh jykre kórég tónh ke vĕ. Vĕnh jyvĕn tĩ ag vŷ inh ki jĕmĕ ja nĩ, kŷ tag ag vŷ tá nŷtĩ ja nĩ. Hă ra ag tóg tá isŷ nén ũ vĕnh mŷ han ve ja tũ nĩ. ²¹ Vĕnh vĩ pir hă tŷ sóg

jamă hára tó ja nĩ, ag rĭnve, hă vŷ: Topĕ tŷ ũn ter mũ rĭn măn ke ěn kri sóg fig mũ, hă kŷ ăjag tóg ũri iso jũgũ mũ, he ja sóg nĩ ag mŷ,” he tóg, *Paulo* ti.

²² Kŷ *Félix* tóg kură ũ kă ti ve măn sór mũ. *Jesus* jykre ki kanhró tóg nĩ. Hă kŷ tóg: “pă'i tŷ *Lísias* kătĭg kŷ sóg ăjag ki jĕmĕ kăn mũ,” he mũ. ²³ Kŷ tóg *capităo* mŷ: “ti fĕg han ra. Ti jagăgtăn ra. Ti mré ke ag tŷ ti mŷ nén ũ nĭm kŷ tóg há nĩ. Ti mŷ nenh tũg nĩ,” he mũ.

Félix tŷ Paulo ki jĕmĕ măn

²⁴ Si há tũ ra *Félix* vŷ *Paulo* vĩ mĕ măn sór mũ, ti prũ tŷ *Drusila* fi mré. *Judeu* fi vĕ. Kŷ tóg ti jé prĕr mũ sir, ti tŷ fag mŷ *Jesus Cristo* ki ră kămĕn há han jé.

²⁵ Kŷ tóg fag mŷ vĕjykre kuryj kămĕn há han mũ sir. ěg tŷ vĕso jykren kŷ nén ũ vĕnh mŷ han ke tũ kămĕn tóg mũ gé. Topĕ tŷ kar kŷ ěg jykre tugnŷm ke tó tóg mũ. Kŷ *Félix* tóg jũrũn' ke mũ sir, ti tŷ ti jykre păno to jykren kŷ. Kŷ tóg ti mŷ: “ha ver tĭg. Kejĕn sóg ă ki jĕmĕ măn mũ gé,” he mũ. ²⁶ Hă ra tóg *Paulo* ki jănkamy măn sór mũ gé, ti tŷ ti kavăn jé. Hă kŷ tóg kănhmar ti jé prĕr măn', ti jé prĕr măn' he mũ, ti mré vĕmĕn jé.

²⁷ Hă ki prŷg régre tóg tũg mũ sir. Kŷ *Félix* jĕgja kă ũ tóg jĕ mũ sir, hă vŷ: *Pórcio Festo*, he mũ. Kŷ *Félix* tóg *Judeu* ag to vĩ há han sór mũ, ag tŷ ti to jykren há han jé, ti nón. Hă kŷ tóg *Paulo* kavăg tũ nĩ. Se kŷ tóg jĕ nĩ.

25

Paulo tŷ pă'i mág tŷ Imperador ve sór

¹ Hă kŷ *Festo* vŷ tŷ *Governador* nĩ sir. Ti tŷ kură tăgtũ ki tŷ pă'i mág nĭn kŷ tóg ěmă tŷ *Cesaréia* tá kutĕ kŷ ěmă tŷ *Jerusalém* ra tĩ mũ. ² Tá Topĕ tũ to pă'i mág ag vŷ *Paulo* kato vĩ mág han mũ. Kŷ ag tóg *Governador* mŷ: ³ “ă tŷ ěg to há nĭn kŷ vĕnh vĩ jĕnĕm nĩ, *Paulo* tŷ *Jerusalém* mĩ kătĭg jé,” he mũ. Hă ra ag tóg ěpry kri ti tén sór mũ.

⁴ Hă ra tóg ag mŷ: “*Cesaréia* tá tóg se kŷ jĕ. Jó sóg kănhmar ra tĭg mũ gé,” he mũ. ⁵ “Tá sóg ăjag mré ti jykre kórég venh mũ,” he tóg. ⁶ Kŷ tóg *Jerusalém* tá nĩ sĩ han mũ ver, kură tŷ 8 (ke) hŷn hĕn ri ke mũn, ke tũ nĩ kŷ kură tŷ 10 (ke) hŷn. Kŷ tóg *Cesaréia* ra vŷn ke mũ. Tá jun kŷ tóg tŷ vaj kŷ ti tŷ kri nĭg kŷ ag jyvĕn jafă kri nĩ mũ. Kŷ tóg *soldado* mŷ:

“Paulo pére kâtīg,” he mū. ⁷ Ti katīg kŷ pā'i ag tóg ti jy nŷtī mū, *Jerusalém* tá kāmū kŷ. Ti kato ag tóg vī tŷ hēn ri ke han mū. Ti jykre pāno tugtó ag tóg mū sir, ón kŷ, hā ra tóg ag mŷ ki krov tū nī.

⁸ Kŷ *Paulo* tóg vēnh kāmén kŷ ag mŷ: “*Judeu* ag jykre mranh ja tū sóg nī. Topē ĩn kavēnh ja tū sóg nī gé. Kŷ sóg ēg kar pā'i mág tŷ *Imperador* vī mranh ja tū nī gé,” he mū.

⁹ Hā ra *Festo* tóg *Judeu* ag mŷ nén ũ há han sór mū. Hā kŷ tóg ti mŷ: “mŷ ā tŷ *Jerusalém* ra tīg jé há? Sŷ tá ā jykre venh há tóg tī,” he mū.

¹⁰ Hā ra tóg *Paulo* mŷ ag tŷ tá ti tén ha mē tī, hā kŷ tóg: “nejé,” he mū. “Ēg pā'i mág tŷ *Imperador* jēgja ki ā tóg inh ki jēmēg mū. Ā tŷ tag ki inh jykre venh ke vē,” he tóg. “*Judeu* ag mŷ sóg vējykre pāno han ja tū nī.

¹¹ Isŷ ũ tén kŷ sŷ to ter ke vē vē. Hā ra ag tóg ón kŷ inh kato vī mū. Hā kŷ tóg ā tŷ ag mŷ inh fēg kŷ vēnh mŷ tī. Ēg pā'i tŷ *Imperador* hā tóg ti pin kŷ inh jykre venh ke mū,” he tóg, *Paulo* ti.

¹² Kŷ *Festo* tóg ti mré jykrén mū ag mré vī mū, kŷ tóg ti mŷ: “ā tŷ *Imperador* ve sór kŷ ā tóg ti venh tīg ke mū, *Roma* ra,” he mū.

Pā'i tŷ *Agripa* tŷ *Paulo* mré vī

¹³ Si há tū ra *Judeu* ag pā'i mág tŷ *Agripa* vŷ *Cesaréia* tá jun mū, ti ve tŷ *Berenice* fi mré. Fag tŷ *Festo* fag to pygsa vē. ¹⁴ Kejēn *Festo* tóg ti mŷ *Paulo* kāmén mū. “*Félix* vŷ vēse ũ kavān ja tū nī,” he tóg. ¹⁵ “Kŷ *Judeu* ag pā'i mág ag tóg inh mŷ ti kāmén. *Jerusalém* tá ag tóg ti kato vī, isŷ ag mŷ: ha ti vóg kónān, he jé,” he tóg. ¹⁶ “Kŷ sóg ag mŷ: ēg jykre tóg ge tū nī, he mū. Tŷ ēg *Romano* nŷtī. Kŷ ēg pijé kānhmar ũ to: ti tén ra, he tī', he sóg. Ti kato vī mū ag tŷ ti rīnve inh mŷ ti jykre kórég tónh ke vē. Kar kŷ tóg vēnh kāmén ke mū. Tag pāte ēg tóg ti vóg kónān ke mū. Ēg jykren hā vē, he sóg ag mŷ,” he tóg. ¹⁷ “Hā kŷ ag tóg tag ki junjun ja nī. Kŷ sóg vēsŷmér ag ve ja nī, tŷ vaj kŷ. Inh nīg jafā kri nī kŷ sóg *Paulo* jé prēr ja nī. ¹⁸ Kŷ ag tóg ti kato vī ja nī. Hā ra ag tóg isŷ nén to jykrén mū tó ja tū nī. ¹⁹ Ag Topē jykre hā tó ag tóg mū. Ũn ter mū tó ag tóg mū, ag tŷ ũn to: *Jesus*, he mū ěn ti. Hā ra *Paulo* tóg ti to: rīr ti jē nī, he mū,” he tóg. ²⁰ “Kŷ tóg

sŷ to jykrén tū tī. Kŷ sóg *Paulo* mŷ: ā mŷ *Jerusalém* ra tīg ke tū nī? hé. ²¹ Hā ra *Paulo* tóg *Imperador* ve sór mū, ti hā tŷ ti jykre ve jé. Hā kŷ sóg ver ti fēg han. Kejēn sóg *Imperador* ra ti jēnēnh mū,” he tóg, *Festo* ti, *Agripa* mŷ.

²² Kŷ tóg ti mŷ: “sŷ ti vī mēnh há tóg tī,” he mū. Kŷ tóg: “vaj kŷ ā tóg ti vī mēnh mū,” he mū.

²³ Tŷ vaj kŷ *Agripa* vŷ kātī mū, *Berenice* fi mré. Kur sīnvī rīnh kŷ fag nŷtī, pā'i mág kur ti. *Tenente* ag mré fag tóg kāmū mū, ũn mág ag mré ke gé. Đn mág kā ra ag tóg ge mū. Kŷ *Festo* tóg *Paulo* jé prēr mū sir.

²⁴ Kŷ tóg: “pā'i tŷ *Agripa*', tag ki ke kar', tag ti ve ra ha,” he mū. “*Judeu* kar ag tóg *Jerusalém* tá inh mré ti to vī. Tag ki junjun kŷ ag tóg inh mré ti to vī mū gé. Prērprēr ag tóg, ti ter jé,” he tóg. ²⁵ “Hā ra tóg nén ũ vēnh mŷ han ja tū nī, ti tŷ to ter jé. Kŷ tóg *Imperador* ve sór mū. Hā kŷ sóg ti jēnēnh ke mū,” he tóg. ²⁶ “Hā ra tóg sŷ ti to nén rán ke mū ki krov tū nī ver. Hā kŷ sóg ti jé prēr, ā tŷ ti ve jé, inh mré. Ā tŷ ti ki jēmē kŷ sóg sŷ nén rán ke mū ki kanhró nīnh mū. ²⁷ Sŷ ti to nén ũ rán tū ra ti jēnē kŷ tóg vēnh mŷ nŷnh mū,” he tóg, *Festo* ti.

26

Paulo tŷ vēnh kāmén mǎn

¹ Kŷ *Agripa* tóg *Paulo* mŷ: “ā tŷ vēnh kāmén kŷ tóg há tī,” he mū. Kŷ tóg: ² “Ā hā ne tóg *Judeu* jykre kar ki kanhró nī',” he mū. “Hā kŷ tóg inh mŷ há tī, ā tŷ ũri inh jagfŷ vī kŷ,” he tóg. ³ “*Judeu* ag tŷ inh kato vī kāmén kǎn jé sóg ke mū. ⁴ *Judeu* kar vŷ inh ki kanhró nŷtī, isī kǎ. Inh mur ja tá ag inh vé, isŷ *Jerusalém* tá nīn kŷ ke gé. ⁵ Isī kǎ sóg ēg jykre han kǎn mū. Ki kanhró ag tóg nŷtī. Tŷ sóg *Fariseu* nī, jó *Fariseu* ag vŷ ēg jykre kar to tar nŷtī. ⁶ Ge ra ag tóg inh kato vī mū. Topē vŷ ēg jógjóg ag mŷ: “rīr mǎn jé ājag tóg ke mū, ājag ter kŷ,” he ja nīg tī. Ti vī tag kri sóg nīm mū, hā kŷ ag tóg inh kato vī mū. ⁷ *Povo* tŷ 12 (ke) vŷ tŷ ēg nŷtī. Ēg kar vŷ Topē jykre han tī, kurā kar ki. Ēg tŷ ter kar rīr mǎn jé, hā jé ēg tóg Topē jykre han tī, pā'i tŷ *Agripa*'. Sŷ Topē vī kri fi hā tugrīn *Judeu* ag tóg inh kato vī mū. ⁸ Mŷ ā mŷ vēnh mŷ,

Topē tỹ ùn ter mũ rĩn mǎn ke ti'? Vēnh mỹ tũ tóg nĩ," he tóg.

⁹ "Hã ra sóg vāsỹ *Jesus* kato tẽ ja nĩgtĩ gé. Û tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag vóg kónǎn jagy han ja sóg nĩgtĩ vẽ, fag mré hã. ¹⁰ *Jerusalém* tá sóg *Jesus* tũ ag sigse ja nĩgtĩ gé. Topē tũ to pã'i mág ag vỹ inh mỹ tag to vēnh rá han ja nĩgtĩ. Ag tỹ *Jesus* mré ke ag kã mĩ ù tén kỹ tóg inh mỹ há ja tĩgtĩ gé. ¹¹ Ēg vēnh kanhrǎn jafã krēm isóg ag vóg kónǎn ja nĩgtĩ gé, ag tỹ *Jesus* tovǎnh jé, ag tỹ ti mỹ vĩ kónǎn jé. Ag to sóg jũ tãvĩ ja nĩgtĩ gé, inh fe tỹ gỹm ken kỹ. Kỹ sóg ěmã ù ra ag nón tĩg ja nĩgtĩ gé, ag vóg kónǎn jé," he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti tỹ Jesus ki rã kāmén
(*Hk 9.1-19; 22.6-16*)

¹² "Hã kỹ sóg ěmã tỹ *Damasco* ra tĩg ja nĩgtĩ gé. Topē tũ to pã'i mág ag vỹ inh mỹ to vēnh rá han ja nĩgtĩ, inh mỹ: ha tĩg, hen kỹ. ¹³ Ēpry kri sóg jēngrē tar vé, rã tỹ ěg nĩno kã sa ra, kanhkã tá. Rã kãfór vẽ, jēngrē ěn, ha mẽ. Inh ki tóg kómkóm ké, inh mré mũ ag ki ke gé. ¹⁴ Kỹ ěg kar tóg vár mũ, ga kri. Kỹ sóg vēnh vĩ mẽ. *Hebreu* vĩ ki tóg inh mỹ: *Saulo', Saulo'*, he mũ. Ā hã ne tóg isũ ag vóg kónǎn tĩ', he tóg. Ā vóg isóg mũ, ka junun kri *ferro* ěn tỹ, kỹ tóg ã tỹ inh kato vāsǎn kỹ ã mỹ kaga jagy tĩnh mũ, ha vem nĩ, he tóg inh mỹ.

¹⁵ Kỹ sóg ti mỹ: "ã tỹ ù nĩ?" he mũ. Kỹ tóg inh mỹ: "tỹ sóg *Jesus* nĩ," he mũ. "Ā tỹ ùn vóg kónǎn sór tĩ ěn vỹ tỹ inh nĩ," he tóg. ¹⁶ "Jēg ra," he tóg. "Ā mỹ sóg vēnh ven, ã tỹ inh kāmén jé. Ā mỹ sóg vēnh ven mǎn ke mũ gé, kejēn. Tag kar tó jé ã tóg ke mũ. ¹⁷ Ā *povo* mỹ sóg ã jēnēnh mũ, fóg ag mỹ ke gé, kanhgág ag mỹ ke gé. Hã ra sóg ã jy nĩgǎn ke mũ," he tóg. ¹⁸ "Ag kanē nugnón sór inh mũ. Ag tỹ vỹjykre pǎno han kỹ tóg ag kã ki kuty nĩ sir, hã ra sóg ag kã ki jēngrē han sór mũ. Japo krēm ag nỹtĩ. Hã ra sóg ag kygvǎn sór mũ. Ag tỹ inh vĩ mranh tỹ sóg vēnh pãte fón sór mũ, ag tỹ ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag mré kanhkã tá junjun jé, he tóg inh mỹ, *Jesus* ti," he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti rǎnhrǎj kāmén

¹⁹ "Kỹ sóg ti vĩ mranh tũ nĩ, *Agripa'*," he tóg. "Kanhkã tá nĩ kỹ tóg inh mré vĩ ja nĩgtĩ,

Jesus ti, kỹ sóg ti vĩ han. ²⁰ *Damasco* tá ke ag mỹ sóg tó vén, kar *Jerusalém* tá ke ag mỹ ke gé, ga tỹ *Judéia* tá ke kar ag mỹ ke gé. *Judeu* kar ag mỹ sóg tó mũ. Kar sóg fóg ag mỹ tó mũ gé sir, kanhgág ag mỹ ke gé, ag tỹ ag jykre pǎno tovǎnh jé, ag tỹ Topē jykre han jé sir, vēnh kar tỹ ag jykre há ve jé," he tóg.

²¹ "Isỹ tag han to *Judeu* ag tóg Topē ĩn krēm inh kãgmĩ ja nĩgtĩ, isén jé. ²² Hã ra Topē tóg ijy nĩgǎn mũ. Hã kỹ sóg ùri jē nĩ. Ti vĩ tó inh mũ, ùn mág ag mỹ, ùn kāsir ag mỹ ke gé. Vāsỹ Topē vĩ tó tĩ ag mré sóg tó mũ, *Moisés* mré hã. ²³ *Cristo* jagtar ke tó ja ag tóg nĩgtĩ, ti ter kar kỹ rĩr mǎn vén ke ti, ěg jo. Kỹ tóg ěg *povo* mỹ jēngrē ri ke nĩ sir, fóg kar ag mỹ ke gé, kanhgág kar ag mỹ ke gé," he tóg.

²⁴ Ti tỹ tó kǎn tũ ra *Festo* tóg jamã hára : "krĩ tũ ã nĩ, *Paulo'*! Ā tỹ vēnh rá ve mág kỹ tóg ã krĩ tũ tĩ," he mũ.

²⁵ Hã ra tóg ti mỹ: "inh krĩ vỹ há nĩ, *Festo'*," he mũ. "Ki hã sóg tó mũ, to jykrén há han kỹ. ²⁶ *Agripa* vỹ ki kanhró nĩ. Hã kỹ sóg ti ve kỹ mỹ'ǎg tũ nĩ. Mẽ ti huri. Kỹ vēnh kar vỹ ti mré ki kanhkó nỹtĩ gé.

²⁷ *Agripa'*, ã mỹ Topē vĩ tó tĩ ag tỹ nén tó mũ kri fig mũ'? Kri nĩm ã tóg mũ, ki kanhró sóg nĩ," he tóg.

²⁸ Kỹ *Agripa* tóg ti mỹ: "kỹ ã mỹ isỹ *Cristo* ki rã ve sór mũ'?" he mũ.

²⁹ Kỹ *Paulo* tóg ti mỹ: "hỹ, hã to sóg Topē mré vĩ mũ," he mũ. "Ā tỹ inh mré *Jesus* ki rã kỹ tóg há tĩ vẽ, ã mré inh vĩ mēg mũ ag ke gé. Isỹ se kỹ jē tag hã to sóg ã mỹ: inh ri kem nĩ, henh ke tũ nĩ," he tóg.

³⁰ Kỹ *Agripa* vỹ jēgnē mũ sir, *Festo* ke gé, *Berenice* fi ke gé, ag mré nỹtĩ kar ag ke gé.

³¹ Kỹ ag tóg kǎpa mũ. Kỹ ag tóg jagnē mỹ: "nén ù kórég han ja tũ ti nĩ. Ge ra tóg se kỹ jē, hã ra," he mũ. ³² Kỹ *Agripa* tóg *Festo* mỹ: "ti tỹ kavár kỹ jēn hã vẽ vẽ, hã ra tóg pã'i mág tỹ *Imperador* ve sór mũ," he mũ.

27

Ēmã tỹ Roma ra

¹ Hã kỹ *Festo* tóg kejēn *Paulo* mỹ: "ã tỹ ga tỹ *Itália* ra tĩg ke nē ha," he mũ. Kỹ tóg pã'i tỹ *Júlio* mỹ ti fēg mũ. *Soldado* ag *capitão* vẽ, ù tỹ tỹ *Imperador* mré ke ěn ag. Ti mỹ tóg vēsē ù ag vin mũ gé.

² Kÿ ěg tóg *canoa* mág kă ra ge mũ sir. Ęmă tÿ *Adramítio* tá ke vĕ, *canoa* mág ěn ti. Ag tÿ ga tÿ *Ásia* fyr ra mũ sór vĕ. Kÿ ěg tóg goj kă mĩ mũ mũ, tá pa kÿ. *Aristarco* tóg ěg mré tĩ mũ, ěmă tÿ *Tessalônica* tá ke ěn ti, ga tÿ *Macedônia* tá.

³ Tÿ vaj kÿ ěg tóg ěmă tÿ *Sidom* tá krÿg mũ sir. Kÿ *Júlio* tóg *Paulo* mÿ vĩ há han kÿ ti mÿ: “ã mré ke ag venh tÿg, ag tÿ ã ki rĩr jé,” he mũ.

⁴ Tá pa kÿ kăka tóg ěg kato tĕ mũ. Hă kÿ ěg tóg goj văso tÿ *Chipre* kakăm mũ mũ. Ęg jakănh tá tóg nĩ. ⁵ Kÿ ěg tóg goj kafă tũ kă mĩ mũ mũ, ga tÿ *Cilícia* fyr to, ga tÿ *Panfília* fyr to ke gé. Kÿ ěg tóg ěmă tÿ *Mirra* tá junjun mũ sir, ga tÿ *Lícia* tá. ⁶ Tá *capitão* tóg *canoa* mág ũ vĕg mũ. Ęmă tÿ *Alexandria* tá ke vĕ. Kÿ tóg ga tÿ *Itália* ra tÿg sór mũ. Kÿ tóg ěg mÿ: “ěn kă ra ge jĕg,” he mũ. ⁷ Kÿ ěg tóg kă mĩ mũ mũ. Komĕr hă ěg tóg mũ mũ, kură tÿ hĕn ri ke ki. Kÿ ěg tóg văhă goj văso tÿ *Cnido* tá junjun mũ. Hă ra kăka tóg ěg kato tĕ mũ gé. Kÿ ěg tóg tá fĩn răm tũ nĩ. Kÿ ěg tóg goj văso tÿ *Creta* kakăm mũ mũ, kăka tÿ ěg tÿ vĩrĩn ke kÿ. Krĩ tÿ *Salmona* kakăm ěg tóg mũ mũ, kăka krĕfĩn. ⁸ *Creta* fyr to hă tÿg tóg jagy tĩ. Kÿ ěg tóg văhă komĕr hă “*canoa* sag ja há” he mũ tá junjun mũ. Ęmă ũ vÿ tá kakó nĩ, ti jiji hă vÿ: *Laséia*, he mũ. ⁹ Hă ra ěg tóg komĕr hă mũ ja nĩgtĩ, hă kÿ kusa tóg kakó tĩ ha. Kÿ tóg goj kă mĩ tÿg kórég tĩ, kóho tigrĩn. Fénhta ũ pătén tóg huri, *Judeu* ag tÿ văkre jafă ti. Hă kÿ *Paulo* tóg ag mÿ: ¹⁰ “goj tóg kă mĩ tÿg kórég tĩ ha. Kÿ ěg tóg jagtar mũ ha. Kÿ tóg inh mÿ *canoa* tÿ nĩnũnh mÿ tÿg ha mĕ tĩ,” he mũ. “Kÿ ajag tũ vÿ văgfor mũ sir. Jó ěg hĕn ri ke mũn kăgter ke mũ gé. Tag ki nÿtĩn kÿ ěg kusa kă panh mũ,” he tóg.

¹¹ Hă ra *capitão* tóg *canoa* tÿ tũn mũ vĩ mĕg mũ sir. *Canoa* vóg mũ vĩ mĕg tóg mũ gé. Hă kÿ tóg *Paulo* vĩ mĕg tũ nĩ sir. ¹² *Canoa* sag ja ěn tóg há sĩ nĩ, hă kÿ ag tóg tá kusa kă pa vănh nÿtĩ. Hă kÿ ũn e ag tóg tá pa sór mũ, ag tÿ ěmă tÿ *Fenice* tá kusa kă pa jé. Goj văso tÿ *Creta* tá ěmă ũ vĕ, *canoa* sag ja há ũ vĕ.

Kóho mág

¹³ Hă ra kăka sĩ tóg komĕr hă kraug he mũ sir. Kÿ tóg ag mÿ há tĩ. Hă kÿ ěg tóg tá pa kÿ *Creta* fyr kakó ra mũ mũ sir. ¹⁴ Văhă

kóho jũ tóg *canoa* kato tĕ mũ sir, ti jiji hă vÿ: *Nordeste*, he mũ. *Creta* tán kătĩ mũ. ¹⁵ Hă ra ěg tóg kóho jũ tag kato *canoa* vóg tÿ hĕ ri ke tũ nĩ, kÿ ěg tóg ti vóg tovănh mũ sir. Kÿ kóho tóg *canoa* va tĩ mũ. ¹⁶ Kÿ ěg tóg goj văso sĩ to hă mũ mũ, ti jiji hă vÿ: *Cauda*, he mũ. Hă ra ěg tóg *canoa* sĩ nÿgnÿn kămũ ja nĩ, ti se kÿ. *Cauda* tá ěg tóg *canoa* mág kri ti fi han sór mũ, hă ra ěg tóg to jagtar mũ, kóho to. ¹⁷ Văhă ag tóg ti kătănfyn mũ. Kar ag tóg *canoa* mág tógfĩg mũ, ti tÿ văm ke tũ nĩ jé. Hă ra ag tóg rÿnhřÿj kamĕg mũ, rÿnhřÿj tÿ *Sirte* he mũ ěn. Ga tÿ *Libia* fyr tá ti nÿ. Hă kÿ ag tóg kur tÿ *canoa* kri sa ěn kunũg mũ sir, kăka tÿ ti tũn tũ nĩ jé.

¹⁸ Hă ra ěg tóg kóho jũ to jagtar mũ. Kÿ ag tóg tÿ vaj kÿ *canoa* tÿ rĩg tĩ ěn kuju văm mũ sir, goj ki. ¹⁹ Tÿ vaj ũn kÿ ěg tóg jagăgtar pĕ nÿtĩ, kÿ ěg tóg văvăm kăn mũ sir, *canoa* kă ki nÿtĩ ěn, ti *tralha* ti. Ęg kar tóg ag mré văvăm mũ sir. ²⁰ Kură tÿ hĕn ri ke ki ěg tóg ră vĕg tũ nĩ, krĩg ke gé. Kóho jũ ěn tóg ěg kato tĕ mũ. Kÿ tóg ěg mÿ ěg kăgter ha mĕ tĩ. “Ęg hÿn krenkren ke tũ nĩ ha,” he ěg tóg.

²¹ Hă ra ěg tóg jĕg tũ ja nĩ, kură tÿ hĕn ri ke ki. Kÿ *Paulo* tóg ag to tÿg kÿ: “ajag tÿ inh vĩ kri finh ke vĕ vĕ,” he mũ. “Ęg tÿ *Creta* tá kăpa tũ nĩ ra ěg jagtar ke tũ nĩ vĕ, kÿ ajag tóg ajag tÿ nĕn ũ kren ke tũ nĩ vĕ. ²² Hă ra ajag fe ti tÿ rÿnh kem nĩ. Ęg kar vÿ krenkren mũ. *Canoa* hă vÿ tũ' hĕnh mũ'. ²³ Kutÿ tag kă Topĕ tÿ jĕnĕ jafă tóg inh mré vĩ mũ. Inh *Senhor* hă vĕ, ũ tÿ ti jĕnĕg mũ ti, hă vÿ: Topĕ, he mũ,” he tóg. ²⁴ “Ti tÿ jĕnĕ jafă tóg inh mÿ: kamĕg tũg nĩ, *Paulo*’, he mũ. Pă'i mág tÿ *Imperador* ve jé ã tóg ke mũ, kÿ Topĕ tóg ã mré mũ ag kar vin, ag tÿ ã mré krenkren jé, he tóg. ²⁵ Kÿ ajag fe ti tÿ há' hem nĩ. Topĕ vĩ kri sóg fig mũ. Ti tÿ inh mÿ tó mũ vÿ ge nĩ. ²⁶ Jó tóg ěg tÿ *canoa* tÿ goj văso to tũn há tĩ,” he tóg, ag mÿ, *Paulo* ti.

²⁷ *Semana* régre vĕ sir, ěg tÿ goj kafă tũ mĩ mũ kri. Goj kafă tũ ěn jiji hă vÿ: *Mediterrâneo*, he mũ. Kutÿ kuju ki *canoa* vóg tĩ ag tóg: “ga hÿn kakó nĩ ha,” he mũ. ²⁸ Kÿ ag tóg goj kămun mũ sir. Kÿ tóg 36 *metros* he mũ. Kănhmar ag tóg kămun măn, kÿ tóg 27 *metros* he mũ sir. ²⁹ Kÿ ag tóg păró kamĕg mũ, ěg tÿ kă tag kenh ha mĕ tũn kÿ.

Kỹ ag tóg *canoa* nér tá ti se jafã tỹ 4 (ke) vin mũ. *Ferro* ù vễ, ti se jafã ti. Ti tỹ rỹnhryj kã kã nỹ kỹ *canoa* tóg tá krỹg he mũ. Kỹ tóg ag tỹ kurã venh há tĩ, *canoa* vóg tĩ ag. ³⁰ Kỹ ag tóg *canoa* sĩ ẽn térem mũ, goj ki. *Canoa* se jafã tỹ ag tóg kã ki vin mũ, ag tỹ ón kỹ *canoa* krĩ tá vin jé. Hã ra ag tóg *canoa* mág ré kỹ ga ra mũ sór mũ.

³¹ Hã ra *Paulo* tóg vég mũ. Kỹ tóg *capitão* mỹ: “ag tỹ pa kỹ ãjag tóg krenkren ke tũ nĩ,” he mũ.

³² Kỹ *soldado* ag tóg vãfe kym mũ sir, ag tỹ vãfe tỹ *canoa* sĩ térem kỹ. Kỹ *canoa* sĩ ẽn tóg kutẽ mũ sir.

³³ Tỹ vaj ken kỹ *Paulo* tóg vễnh kar jyvẽn mũ, ag jẽn jé. Kỹ tóg: “*semana* régre vễ ha, ãjag fe von kỹ. Nén ù kãmẽg tũ ãjag nỹtĩ ver,” he mũ. ³⁴ “Pũ ko ra, ãjag tỹ tar há ki krenkren jé. Û vỹ ter ke tũ nĩ, kỹ ù vỹ kaganh ke tũ nĩ gé,” he tóg. ³⁵ Kar kỹ tóg pũ mǎg mũ sir. Vễnh kar rĩnve tóg Topẽ mré vĩ mũ, kỹ tóg kupãn kỹ ko mũ sir.

³⁶ Kỹ vễnh kar tóg fe tar nỹtĩ sir. Kỹ ag tóg ko mũ gé sir. ³⁷ 276 (ke) ẽg nỹtĩ, *canoa* mág ẽn kã ki.

³⁸ Ẽg tỹ ko kar kỹ ag tóg goj ki *trigo* kugjẽg mũ, *canoa* tỹ kãnhvy' hen jé.

³⁹ Tỹ vaj kỹ ag tóg vég mũ sir, hã ra ag tóg goj vãso ẽn ki kagtĩg nỹtĩ. Kỹ ag tóg tá rỹnhryj vég mũ sir. Tá kóho tóg sĩ nĩ. Kỹ ag tóg ra *canoa* tĩn sór mũ. ⁴⁰ Kỹ ag tóg *ferro* ẽn kykym mũ sir, goj kã ki. Kỹ ag tóg *canoa* vóg jafã kygvãg mũ gé. *Canoa* krĩ tá ag tóg kur kujén mũ, kóho kato. ⁴¹ Hã kỹ ẽg tóg rỹnhryj ẽn to mũ mũ sir. Kỹ goj régre tóg jagnẽ ki jun kỹ nĩ. Kỹ *canoa* tóg rỹnhryj kã ra rã mũ sir. Ti krĩ tóg krẽm rã mũ, kỹ tóg sir tar mũ. Kỹ *canoa* nér tóg kam ke mũ sir, goj jũ kỹ. Kỹ tóg mráj kãn mũ.

⁴² Kỹ *soldado* ag tóg vễnh sigse ag kãgtén sór mũ, ag tỹ mrogmro kỹ vễnh pigju tũ nĩn jé, ag krenkren tũ nĩn jé. ⁴³ Hã ra *capitão* tóg *Paulo* kren han sór mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ke tũg ra. ãjag tỹ tũgnũm há nỹtĩn kỹ goj kã ra ge vén inhhã, ãjag tỹ ga ra ge vén jé,” he mũ.

⁴⁴ “ãjag tỹ tũgnũm kórég nỹtĩn kỹ ka kri nỹm nĩ, *canoa* mránhmráj kri,” he tóg, *capitão* ti.

Hã kỹ ẽg kar tóg ga tá junjun mũ, krenkren kỹ.

28

Goj vãso tỹ Malta tá

¹ Ẽg tỹ ga tá nỹtĩn kỹ ẽg tóg ga jiji mễg mũ, hã vỹ: *Malta*, he mũ. ² Tá ke ag tóg ẽg jagãgtãn mũ. Kỹ ag tóg pĩ han mũ. Ẽg mỹ ag tóg: “kãge jẽg ra,” he mũ, ta kutẽ kỹ, kusa jagy tĩn kỹ.

³ Kỹ *Paulo* tóg pĩnh tĩ mũ, kỹ tóg pĩ ki nĩn mũ. Hã ra pỹn tóg pĩ kã kã nỹ ja nĩ. Rỹ mẽ kỹ tóg tim ke kỹ *Paulo* prãg mũ, ti nĩgé ki.

⁴ Kỹ tá ke ag tóg pỹn ẽn vég mũ, ti tỹ ti nĩgé to sa kỹ. Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ũ tén tĩ hỹn vễ. Goj tán kren, hã ra tóg ti tỹ nén han jan kajãm mũ,” he mũ, *Paulo* to.

⁵ Kỹ tóg pỹn tỹ pĩ ki kãvén mũ. Hã ra tóg kaga tũ nĩ, ti nĩgé ti, Topẽ tỹ ti tỹ há' hen kỹ.

⁶ Hã ra ag tóg ti tugnỹm mũ, ti kãnhpar ve jé, ke tũ nĩ kỹ ti ter kỹ kutẽ ve jé. Hã kỹ ag tóg ti vég nỹtĩ, óra tỹ hẽn ri ke ki. Hã ra tóg hẽ ri ke tũ nĩ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ, kỹ ag tóg ti to jykrén mãn mũ. “Topẽ hỹn,” he ag tóg mũ, ón kỹ, *Paulo* to.

⁷ Goj vãso tá ke ẽn ag kãfór vỹ tỹ *Públío* nĩ. Tá tóg ĩn nĩ, ti japỹ tá. Ẽg tỹ tugtón nỹtĩ tag tá tóg kakó nĩ, ti ĩn ti. Kỹ tóg ẽg mỹ: “kãge jẽg ra,” he mũ. Ti mré ẽg tóg kurã tãgtũ han mũ.

⁸ Hã ra *Públío* panh tóg kaga nỹ nĩ, jãgfa kyvénh han kỹ. Kỹ tóg to rỹg nỹ nĩ gé. Kỹ *Paulo* tóg ti venh rã mũ. Kỹ tóg ti to Topẽ mré vĩ mũ. Ti nĩgé tỹ tóg ti mễg mũ, kỹ tóg há' he mũ sir. ⁹ Ti han kỹ vễnh kagyga kar ag vỹ tá junjun mũ sir, goj vãso ẽn tá. Kỹ tóg ag tỹ há' he kãn mũ gé, *Paulo* ti.

¹⁰ Kỹ ag tóg ẽg ki rĩr há han mũ. Ẽg tỹ kar kỹ *canoa* ù kã ra ge kỹ ag tóg ẽg mỹ ẽg tỹ nén ve sór mũ kar ẽn vin mũ.

Roma ra

¹¹ Kysã tãgtũ tũg kỹ ẽg tóg *canoa* ù kã ra ge mũ sir. Ẽmã tỹ *Alexandria* tá ke vễ gé. Tá tóg kusa fĩn rãm ja nĩ. Ti rá vỹ tỹ ti vễgni kãgrá nĩ. *Romano* ag topẽ ù vễ, ti vễgni kãgrá ti.

¹² Tá pa kỹ ẽg tóg ẽmã tỹ *Siracusa* tá krỹg mũ. Kỹ ẽg tóg tá kurã tãgtũ tũg mũ. ¹³ Tá pa kỹ ẽg tóg ẽmã tỹ *Régio* tá junjun mũ. Tỹ vaj kỹ kãka tóg ẽg vóg há han mũ. Hã kỹ ẽg tóg kurã régre tũg kỹ ẽmã tỹ *Pozuoli* tá junjun mũ sir. ¹⁴ Tá ẽg tóg *Jesus* mré ke ag vég mũ, kỹ ag tóg ẽg mỹ: “ẽg mré *semana* tũg nĩ ver,”

he mū. Kar kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Roma* ra mū mū sir. ¹⁵ *Roma* tá ke ag tóg ěg kāmū mẽ ja nĩ, *Jesus* mré ke ag. Kŷ ag tóg ěg venh kāmū mū. Ěmā tŷ *Ápio* he mū ěn tá ag tóg ěg kato tĕgtĕ mū, ěmā tŷ *Venda* Tāgtŷ he mū ěn tá ke gé. *Paulo* tŷ ag ve kŷ ti fe tóg mrin ke mū. Kŷ tóg Topĕ mŷ vĩ há han mū. Ti krĩ tóg kānhvy' he mū sir.

¹⁶ Ěg tŷ ěmā mág tŷ *Roma* tá junjun kŷ *Paulo* tóg vyr mŷ nĩ nĩ. Vĕse ũ ag mré tóg nĩ tũ nĩ. *Soldado* pir hā tóg ti ki rĩr mū. *Capitão* tóg ti mŷ tag to: “he,” he ja nĩ.

Roma tá

¹⁷ Kurā tāgtŷ tŷg kŷ *Paulo* tóg *Judeu* ag pā'i ag jé prĕr mū. Kŷ tóg ag mŷ: “inh kanhkā', se kŷ inh jĕ, *Jerusalém* tá,” he mū. “Kŷ ag tóg tá fóg tŷ *Romano* ag mŷ inh fĕg, isŷ nĕn ũ kórég han tũ hā ra, isŷ ěg jykre mranh tũ hā ra,” he tóg. ¹⁸ “Fóg tŷ *Romano* ag tóg inh kavān sór mū vĕ, ag tŷ inh ki jĕmĕ kar kŷ. Isŷ nĕn han ja tũ to sóg ter ke tũ nĩ vĕ. ¹⁹ Hā ra *Judeu* ag tóg inh kato vĩ, hā kŷ sóg sir pā'i mág tŷ *Imperador* ve sór mū, ag tŷ isĕn tũ nĩ jé. Hā ra sóg ěg *povo* kavĕnh sór tũ nĩ, *Imperador* jo,” he tóg. ²⁰ “Hā kŷ sóg ājag jé prĕr mū, sŷ ājag ki jĕmĕ jé. Ěg *povo* tŷ *Judeu* kar vŷ *Cristo* ve sór mū. Sŷ *Cristo* kāmĕn hā to sóg se kŷ jĕ nĩ,” he tóg, *Paulo* ti.

²¹ Kŷ ag tóg ti mŷ: “ũ tóg ěg mŷ ā to vĕnh rá han ja tũ nĩ, *Judéia* tá,” he mū. “Kŷ ěg kanhkā ũ tóg ěg ki jun ja tũ nĩ gé, ti tŷ ěg mŷ ā tŷ nĕn ũ kórég han mū ěn tó jé. ²² Hā ra tóg ěg tŷ ā ki jĕmĕnh há tĩ, ā tŷ nĕn to jykrĕn mū ti. Vĕjykre tág tag kato ag tóg vĩ tĩ, vĕnh kar ag. Hā kŷ tóg ěg tŷ ā ki jĕmĕnh há tĩ,” he ag tóg ti mŷ.

²³ Kŷ ag tóg ti mŷ kurā nĩm mū. Kŷ ũn e ag tóg vĕnh mĕn mū sir, ti tŷ ĩn krĕm nĩ ěn tá. Ag mŷ tóg Topĕ tŷ tŷ ěg pā'i nĩ kāmĕn mū. *Jesus* kāmĕn tóg mū, ag tŷ hĕn ri ke mŷn ti ki ge jé. *Moisés* tŷ ag mŷ vĕjykre nĩm ja ěn kāmĕn tóg mū gé sir. Kusā ki kāmū kŷ ag tóg tŷ vĕmĕn nŷtĩ ki kutyg mū. ²⁴ Kŷ tóg ũ ag mŷ há nŷ. Kŷ ag tóg kri fig mū. Hā ra tóg ũ ag mŷ há tũ nĩ. ²⁵ Hā kŷ ag tóg vĕnh kĕpugpóp kŷ nŷtĩ. Kŷ *Paulo* tóg ag mŷ: “Topĕ kuprĩg tóg tó há han ja nĩ, ti tŷ Topĕ vĩ tó tĩ tŷ *Isaías* mŷ: ag mŷ tag tó, hen kŷ,” he mū. ²⁶ “Ěg jógjóg ag mŷ tóg: *povo* tag mŷ: mẽ jé ājag tóg

ke mū, ón kŷ, hā ra ājag tóg to jykrĕn ke tũ nĩ, hem nĩ, he ja nĩ. ²⁷ Kŷ ag tóg ki kagtĩg nŷtĩnh mū. Krĩ tũ ag nŷtĩ. Nĩgrĕg kutu ag tóg nŷtĩ gé. Kanĕ kyvó ag tóg nŷtĩ gé, ag tŷ nĕn ũ ve sór tũ nĩn kŷ. Jĕmĕ sór tũ ag nŷtĩ, ag tŷ to jykrĕn sór tũ nĩn kŷ. Hā kŷ ag tóg inh ki ge sór tũ nĩ gé, kŷ sóg ag tŷ há' henh ke tũ nĩ gé,” he ja tóg nĩ, Topĕ ti, *Isaías* mŷ,” he tóg.

²⁸ “Ājag tŷ mẽ jāvānh nŷtĩn kŷ fóg ag vŷ mĕnh mū, kanhgág ag ke gé, Topĕ tŷ ag krenkren han sór mū ti. Kŷ ag tóg ti mŷ: he, henh ke mū,” he tóg, *Paulo* ti.

²⁹ Kŷ *Judeu* ag tóg ti ré kŷ mū mū sir, jagnĕ vĩ kafān kŷ.

³⁰ *Paulo* vŷ prŷg régre tŷg mū, ti ĩn krĕm nĩn kŷ. *Alugar* hen kŷ tóg jĕ nĩ, ĩn ěn ti, kŷ tóg kajām mū, ti jānkamy tŷ. Kŷ tóg ũ tŷ ti mré vĩ sór mū mŷ: “kārā ra,” he ti. ³¹ Vĕnh kar mŷ tóg Topĕ tŷ tŷ ěg pā'i nĩ kāmĕn mū sir, fe tar han kŷ. Ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* kāmĕn tóg mū sir. Ũ tóg ti mŷ: “vĩ tŷg ra,” he tũ nĩ, ti se kŷ nĩ hā ra.

PAULO TÏ CARTA HAN: ROMA TÁ KE AG MÏ CARTA

¹ Paulo tÏ rá vë. IsÏ ãmã tÏ Roma tá ke ag mÏ rán hã vë.

Jesus Cristo mÏ rãnrãj tÏ vÏ tÏ inh nÏ. Ti hã tóg inh fëg, isÏ tÏ *apóstolo* nÏ jé. KÏ tóg inh kuprëg gé, isÏ vënh kar mÏ vënh vÏ sér kãmén jé, Topë tÏ ãg mÏ vënh vÏ jënë ja ën ti. ² Topë vÏ vãsÏ ti vÏ tó tÏ ag mÏ: “ha inh kósin kãmén,” he ja nÏgtÏ, ³ hã vÏ: ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* he mÏ. TÏ tóg vãsÏ pã'i mág tÏ *Davi* krë'krë ag kã ù nÏ. ⁴ KÏ tóg tÏ ãprã ke nÏ, *Davi* ri ke. Hã ra tóg tÏ Topë kósin nÏ gé, hã kÏ tóg ti ter kar kÏ ti rÏn mãn ja nÏ. Topë vÏ ti tÏ ùn mág han mÏ gé sir, ãg *Senhor* tÏ *Jesus* tÏ.

⁵ Topë hã ne isar han', *Jesus* tigrÏn. Ti hã ne inh fëg', isÏ tÏ *apóstolo* nÏn jé, isÏ fóg ag kar mÏ ti kãmén jé, kanhgág ag mÏ ke gé, ag tÏ ti ki ge jé, ti vÏ kri fi jé, ti jiji mÏ kÏ.

⁶ Û tÏ inh vÏ mÛg mÏ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ gé. Topë vÏ ãjag kuprëg, hã kÏ ãjag tóg tÏ *Jesus Cristo* tÏ nÏtÏ. ⁷ KÏ sóg ãjag mÏ vënh rá jënëg mÏ, Topë tÏ ãjag to há nÏn kÏ. *Roma* tá ãjag tóg nÏtÏ. Hã kÏ sóg ãg jóg tÏ Topë mÏ: “ag tar han nÏ, ag mÏ vÏjykre kusa nÏm nÏ,” he tÏ. ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* mÏ sóg ãjag tó tÏ gé.

Paulo tÏ Roma tá ke ag ve sór

⁸ Ha mÏ, vënh kar vÏ ãjag tÏ ti ki ge kÏ nÏtÏ tag mÏ huri, kÏ sóg ãjag to Topë mÏ vÏ há han tÏ, *Jesus Cristo* tigrÏn. Ti hã mré sóg vëmén tÏ. ⁹ Ti hã mÏ sóg rãnrãj tÏ. To krónh ke tÏ sóg nÏgtÏ, hã kÏ sóg ti kósin kãme sér ën tó tÏ. Ti hã mré sóg ãjag jagfÏ vÏ tÏ gé, kÏ tóg ki kanhró nÏ. Kurã kar ki sóg ãjag kãmén tÏgtÏ. ¹⁰ IsÏ ti mré vëmén kÏ sóg ãjag tó tÏ, sÏ kejën ãjag ve sór kÏ. Ti tÏ kejën ti mÏ há nÏn kÏ tóg inh mÏ: he, henh ke mÏ. ¹¹ SÏ ãjag mÏ Topë kuprÏg tÏ inh kanhrãn ja ën kãmén sór vë, ãjag tÏ inh vÏ jëmë kÏ tar nÏtÏ jé. ¹² KÏ ãg tóg jagnë tar han ke mÏ sir, ãg tÏ jagnë jykre ven kÏ, ãjag tÏ isÏ *Jesus* ki rá kÏ nÏ ven kÏ, isÏ ãjag tÏ ti ki ge kÏ nÏtÏ ven kÏ ke gé.

¹³ Inh kanhkã', inh mÏ tóg ãjag tÏ tag ki kanhró nÏtÏnh há tÏ, ha mÏ: ãjag venh tÏg ke

to sóg jykrén tÏ hën ri ke han huri, hã ra tóg inh mÏ ki króm ke ja tÏ nÏ ver. IsÏ ãjag mÏ Topë vÏ kãmén sór vë, *Roma* ki ke ù ag mÏ ke gé, ag kã mÏ ù tÏ Topë ki ge jé. ¹⁴ Fóg kar ag mÏ sóg Topë vÏ tó tÏ, kanhgág ag mÏ ke gé, ù tÏ nÏn ù ki kanhró ag mÏ, ù tÏ nÏn ù ki kagtÏg ag mÏ ke gé. Topë vÏ inh mÏ: “ha ag mÏ tó, fag mÏ ke gé,” he ja nÏgtÏ. ¹⁵ Hã kÏ sóg *Roma* tá tó sór mÏ gé, Topë vÏ sér ën ti.

Topë jykre tar

¹⁶ Inh pijé Topë vÏ sér tag to mÏ'ãg sór mÏ'. Topë hã ne tag to ãg kren han tÏ', ãg tÏ kri fin kÏ. Topë jykre tar hã vë. *Judeu* ag kren han sór tóg mÏ, kar kÏ fóg kar ke gé, kanhgág kar ke gé, fag ke gé. ¹⁷ Tag hã ki ãg tóg Topë jykre ki kanhró nÏtÏnh mÏ, Topë vÏ sér hã ki. ãg tÏ ti ki rá hã kÏ ãg tóg ti mÏ kuryj nÏtÏ. Hã kÏ tag tóg rán kÏ nÏ, ha mÏ: “ãg tÏ Topë ki rá hã tugnÏn ãg tóg ti mÏ kuryj nÏtÏnh ke mÏ. KÏ ãg rÏnrÏr mãn ke mÏ,” he ja tóg nÏ.

ãprã ke ag jykre pãno

¹⁸ Hã ra Topë tóg jÏ nÏ gé, kanhkã tá. Û tÏ ti ki ãkrég tÏ ag to tóg jÏ mÏ. Topë vÏ ag mÏ tÏ nÏn ù tÏ nÏ, hã kÏ ag tóg vÏjykre kuryj han sór tÏ nÏgtÏ. ¹⁹ Topë jykre há nÏn ki kanhró ag tóg nÏtÏ vë, ag tÏ ki kanhrãn sór kÏ. Topë vÏ ãg kar mÏ tag ven tÏ.

²⁰ ãg pijé Topë vëg tÏ'. Hã ra tóg nÏn ù kar han, ãg tÏ nÏn vëg mÏ kar. ãn vigve kÏ ãg tóg ti jykre mág nÏ ën ki kanhró nÏ sir. “Û tÏ tag han mÏ vÏ tÏ ùn mág nÏ. Ti jykre vÏ tar nÏ,” he jé ãg tóg ke mÏ. “Hã ra ag tóg ki kanhrãn jávãnh nÏtÏ, hã kÏ Topë tóg ag to jÏnh ke mÏ. ²¹ Ti tÏ tÏ Topë nÏn ki kanhró ag tóg nÏtÏ vë. Hã ra ag tóg ti to: “Topë vë,” he tÏ nÏgtÏ. Ti tÏ tÏ ùn mág nÏ tag tó sór tÏ ag tóg nÏgtÏ. Ti mÏ ag tóg: “inh mÏ tóg há tÏ,” he tÏ nÏgtÏ gé, ti tÏ ag ki rÏr há han mÏ ra. NÏn ù há to jykrén ki kagtÏg ag nÏtÏ. ²² “Ki kanhró mág inh nÏ,” he ag tóg tÏ, hã ra ag tóg krÏ vënh mÏ nÏtÏ ha. ²³ KÏ ag tóg Topë pë tag jëgja kã, ùn ter vãnh tag jëgja kã ãprã ke kãgrã fëg mÏ sir, ãprã ke ag kãgter tÏ ra. Sësi kãgrã vin ag tÏ gé, misu tÏ fa tÏ 4 (ke) ag kãgrã ke gé, pÏn kãgrã ke gé. Tag vÏ ag mÏ tÏ topë nÏtÏ sir.

²⁴ Hã ky Topê tóg ag tugvãnh mũ sir, ag tỹ ag tỹ nén to én mũ ên han sór nýtĩn ky. Jagnê kavénh ag tóg mũ sir. ²⁵ Topê vĩ kri fi jãvãnh ra ag tóg vènh ó hã kri fig tĩ. Ag tỹ ù tỹ nén ù kar han ja ên to: “Topê vè,” henh ke vè vè, hã ra ag tóg ti tỹ nén han ja to: “Topê vè,” he sór mũ, ón ky. Û tỹ nén ù kar han mũ hã ne ti pir mỹ tỹ ùn mág nĩ, ti hã mỹ êg tóg vĩ há han ke mũ. To krónh kenh ke tũ êg nĩ. Hã vè.

²⁶ Ag tỹ Topê tỹ nén han ja to: “Topê vè,” hen ky Topê tóg ag tugvãnh gé, ag tỹ ag tỹ nén to én mũ ên han jé, êg kavénh tĩ ên. Ag prũ fag tỹ ag mré nỹ tũg ky fag tóg jagnê hã mré ti vènh mỹ han mũ sir, mỹr, ha mẽ. ²⁷ Ky fag mén ag tóg ag prũ fag mré nỹ tovãnh ky jagnê to én mũ gé sir. Jagnê to én ky ag tóg jagnê mré nỹ ky ti kórég han mũ gé sir, jagnê kavénh ky. Hã ky ag tóg ag tỹ Topê tovãnh to jagtar nýtĩnh mũ. Ti tỹ ag vóg kónãnh hã vè.

²⁸ Ve ra ha. Topê ki êkrén jãvãnh ag tóg nýtĩ, ti to é he ky. Hã ky tóg ag tugvãnh ja nĩgtĩ gé sir, vènh kato, ag tỹ vèjykre pãno han sór ky. “Ha han, ge ky sir,” he ja tóg nĩgtĩ, Topê ti. ²⁹ Vèjykre pãno tỹ ag tóg fór nýtĩ ha, ti kórég távĩ tỹ. Nén kar to én (ka)mẽ ag nýtĩ. Vèjykre kuryj han vãnh ag nýtĩ. Jagnê tũ to én, jagnê kãgtén, jagnê vĩ kafãnh, jagnê mỹ un'ón, jagnê krĩn kónãnh, jagnê to vĩ kónãnh, ³⁰ jagnê to un'ón, Topê kato tẽ mág, jagnê vóg kónãnh ke gé. “Ag kãfór vĩ tỹ inh nĩ,” he ag tóg tĩ, ky ag tóg vèso nén ù há tó tĩ, ón ky. “Inh hỹn vèjykre pãno tỹ ne han mũ, ùri?” he ag tóg tĩ, kurã kar ki. Ag mỹnh fag vĩ han vãnh ag tóg nýtĩ gé, ag panh ag vĩ ti, fag ke gé. ³¹ Krĩ tũ ag nýtĩ. Ón ky ag tóg jagnê mré nén kar to jykrén tĩ, ag tỹ ki króm ke tũ ra. Jagnê to há nýtĩ ki kagtĩg ag nýtĩ, ky ag tóg jagnê jagãgtãnh ki kagtĩg nýtĩ gé, fag ke gé. ³² Topê vĩ ù tỹ tag han mũ to: “kãgter jé ag tóg ke mũ,” he ja nĩgtĩ. Ag tỹ tag ki kanhró ra ag tóg han tĩ sir. Ky ag tóg ù tỹ tag han mũ to há nýtĩ gé, mỹr, ha mẽ.

2

Topê tỹ vèjykre pãno to jũ

¹ Fóg mré kanhgág ag vĩ vèjykre kórég tag han kãnh tĩ, ky ag tóg *Judeu* ag mỹ kórég nýtĩ. Hã ra *Judeu* ag vĩ ti kórég han tĩ gé, ag tỹ ón

ky ag to: “kórég ag nýtĩ,” he mũ ra. Hã ky ag tóg ag jykre tugrĩn ti kórég venh ke mũ gé, fag ke gé. ² Topê vĩ ti jykre kuryj tugrĩn ù tỹ tag han mũ vóg kónãnh ke mũ. Ti tỹ ke há vè. ³ Ûn jykre kórég ag tóg ag mỹ kórég nýtĩ, *Judeu* ag mỹ, hã ra ag tóg hã han tĩ gé. Ky ag hỹn hẽ ri kenh mũ, Topê tỹ ag vóg kónãnh tũ nĩ jé? Ag vóg kónãnh jé tóg ke mũ, ha vem nĩ, fag ke gé. ⁴ Ver tóg êg to há nĩ, ver tóg êg to fen nĩnh mũ, ver tóg jũ vãnh nĩ, Topê ti. Ti tỹ êg tỹ êg jykre kórég tovãnh ve sór vè, hã ky tóg ver êg to há távĩ nĩ. Hã ra tóg ag mỹ tỹ nén ù tũ nĩ ve nĩ. ⁵ Kutu ag nýtĩ, vèjykre pãno tovãnh jãvãnh ag nýtĩ, hã ky Topê tỹ ag to jũ tóg komẽr hã mág rã nĩ. Kejẽn tóg ti tỹ vènh kar jykre venh ke kurã pétẽm ke mũ sir. Ky ag tóg, Topê tỹ ag vóg kónãnh venh ke mũ, fag ke gé. Ky vènh kar vĩ ti jykre kuryj venh ke mũ, ti tỹ êg mỹ ki hã tó mũ ti. ⁶ Ti hã ne êg mỹ, êg tỹ nén han ja ên kaja nĩm ke mũ. ⁷ Ên kã tóg êg mỹ êg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ, ùn jykre kuryj ag mỹ, fag mỹ ke gé. Êg tỹ ti jykre há to tar nýtĩn ky tóg êg mỹ êg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ, êg tỹ tá tỹ ùn mág nýtĩ jé. ⁸ Hã ra tóg ù vóg kónãnh ke mũ gé. Û ag tóg ag tỹ nén han sór mũ ên hã han tĩ. Vènh vĩ há kri fi jãvãnh ag nýtĩ, ag tỹ vèjykre pãno han sór ky. Hã ky tóg ag vóg kónãnh ke mũ, fag ke gé. ⁹ Û tỹ vèjykre pãno han mũ kar vĩ kanẽ junjur ke mũ, jagtar jagy han ky. Ag tỹ tỹ *Judeu* nýtĩ ra ag tóg jagtar ke mũ, kar ky fóg kar ag ke gé, kanhgág kar ag ke gé, fag ke gé. ¹⁰ Û tỹ vèjykre kuryj han mũ tỹ tóg ùn mág hynhan ke mũ hã ra, to tóg vĩ há han ke mũ. Êg mỹ tóg vèjykre kusa nĩm ke mũ, êg tỹ tỹ *Judeu* nýtĩ ra, kar ky fóg ag mỹ ke gé, kanhgág ag mỹ ke gé, fag mỹ ke gé.

¹¹ Ha vé, Topê mỹ ti tỹ nén ù tũ nĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Ti mỹ êg tóg tỹ ùn pir nýtĩ. ¹² Û ag tóg Topê vĩ mẽ ja tũ nýtĩ. Ky ag tóg ti kórég kar han mũ sir, fag ke gé. Ky ag tóg nũgme ki vár ke mũ sir, *inferno* ki, ag jykre kórég to. Ag jãvo *Judeu* ag vĩ Topê vĩ mẽ ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg ti kórég han tĩ gé. Ky Topê tóg ag vóg kónãnh ke mũ gé sir. ¹³ Ha vé, êg tỹ Topê vĩ mẽg mũ ra han tũ nĩn ky êg Topê mỹ há tũ nýtĩ. Êg tỹ ti vĩ ki króm ky êg tóg ti mỹ kuryj nýtĩ. ¹⁴ Fóg ag mré kanhgág ag vĩ Topê vĩ mẽ ja tũ nýtĩ ver, ù tỹ *Judeu*

jykre han tũ kar ag. Ge ra vễjykre há tóg ag mỷ sér tĩ, ag tỹ Topẽ vĩ mẽ ja tũ ra. Kỹ ag tỹ vễjykre há han sór mũ tag vỹ ag mỷ tỹ ag tỹ ki króm nĩ. ¹⁵ Topẽ tỹ nén tó ja ẽn vỹ ag kã kã nĩ, hã kỹ ag tóg han sór mũ, ag tỹ mẽ ja tũ ra. Hã kỹ tóg ag mỷ sér tĩ, ag tỹ nén ù há han kỹ. Jãvo tóg ag mỷ e tĩ, ag tỹ ti kórég han kỹ. Ag tỹ Topẽ vĩ mẽ ja tũ ra ag tóg vễjykre há ki kanhró nỹtĩ. ¹⁶ Kejẽn Topẽ tóg *Jesus Cristo* mỷ: “ag jykre ve kãn nĩ, fag jykre ke gé,” henh ke mũ, ti kurã ẽn kã. Kỹ vễnh kar jykre vỹ vễnh ven ke mũ, ag jykre kórég mré hã, ag tỹ vễnh kar vatánh tá nén han ja ti, fag jykre ke gé. Tag hã tó sóg tĩ, sỹ vễnh kar mỷ ti vĩ sér kãmén kỹ.

Judeu ag tỹ Topẽ vĩ mranh ja

¹⁷ Ha vé, *Judeu* ag mỷ tóg sér tĩ, ag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. “Topẽ ne ẽg jyvẽn ja nĩgtĩ, kỹ ẽg nũgme ki vár ke tũ nĩ,” he ag tóg tĩ. “Topẽ to ẽg há nỹtĩ,” he ag tóg tĩ gé. ¹⁸ Ti tỹ ẽg ki nén ve sór mũ ki kanhró ag tóg nỹtĩ. Ti vĩ ki tóg rán kỹ nĩ. Hã kỹ ag tóg ẽn ve kỹ vễjykre kuryj ki kanhró nỹtĩ. ¹⁹ Hã kỹ ù tỹ ki kagtĩg ag tóg ag mỷ ùn kyvó ag ri ke nỹtĩ. Kỹ ag tóg ag mỷ jẽngré han sór tĩ, ag mỷ Topẽ vĩ tó kỹ. ²⁰ Û tỹ ki kagtĩg ag kanhrãn ag tóg tĩ, ón kỹ, fag ke gé, gĩr ag ke gé. “Topẽ vỹ há nĩ, vễjykre há vễ, ki hã tóg tó tĩ, hã to ẽg Topẽ ki kanhrãn tĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. ²¹ Û mỷ ag tóg: “nén ù péju tũg nĩ,” he tĩ. Hã ra ag tóg ù tũ péju tĩ. ²² Ón kỹ ag tóg: “ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, ã mén tũ mré nỹ tũg nĩ gé,” he tĩ. Hã ra ag tóg fag mré nỹgnỹ tĩ. Ón kỹ ag tóg vễnh kãgrá tỹ topẽ to: “Topẽ pijé’,” he tĩ. Hã ra ag tóg vễnh kãgrá ag jo ın krẽm ag tũ péju tĩ. ²³ “Topẽ vỹ ẽg jyvẽn ja nĩgtĩ,” he ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg ti vĩ mranh tĩ. Topẽ kavénh ag tóg tĩ. ²⁴ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, *Judeu* ag to, ha mẽ: “ãjag jykre kórég ve kỹ fóg ag mré kanhgág ag vỹ Topẽ jykre to: kórég ti hỹn nĩ, he tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Judeu* ag to, Topẽ vĩ rán ki.

²⁵ Há ti nĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ti, ẽg tỹ Topẽ vĩ ki króm kỹ. Ẽg tỹ hã ra ti vĩ mranh kỹ tóg ẽg mỷ nén ù há han ke tũ nĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ra. Fóg ri ke vỹ tỹ ẽg nỹtĩ, kanhgág ri ke, ẽg tỹ ti vĩ mranh kỹ. ²⁶ Kejẽn fóg ù tóg sir Topẽ vĩ ki króm mũ, kanhgág ù hẽn ri ke mũn. Kỹ tóg Topẽ mỷ tỹ *Judeu* ri ke nĩ

sir, ti tỹ Topẽ vĩ ki króm to. ²⁷ Hã kỹ fóg ag mré kanhgág ag vỹ *Judeu* ag jykre kórég tónh ke mũ, ha vem nĩ, ag tỹ Topẽ vĩ ki króm kỹ. Topẽ vĩ mranh ag tóg tĩ, ag tỹ Topẽ vĩ rá vég nỹtĩ ra. Hã tó jé ag tóg ke mũ, fóg ag, kanhgág ag ke gé. ²⁸⁻²⁹ Ón kỹ ag tóg tỹ *Judeu* nỹtĩ, ag pijé tỹ Topẽ tũ pẽ nỹtĩ’. Ón kỹ ag gré fár junun vỹ kym kỹ nĩ, Topẽ tỹ ag mỷ: “kym ra,” he ja nĩn kỹ. Kỹ ag tóg tag tugnĩn jagnẽ mỷ: “Topẽ tũ vỹ tỹ ẽg nỹtĩ,” he tĩ. Hã ra ù tỹ tỹ Topẽ tũ nỹtĩ ag vỹ ag fe tỹ ti ki rá tĩ, kỹ ag jykre vỹ kuryj kar nĩ’. Topẽ kuprĩg ne ẽg jykre kurynh tĩ’. Kỹ Topẽ tóg ẽg mỷ vĩ há han tĩ gé sir, ẽg jykre há nỹtĩn kỹ. Ti pijé ẽprã ke ri ke ón kỹ vĩ há han tĩ’, ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mỷ. Ẽg hã vỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ’.

3

¹ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỷ: “kỹn mỷ há tũ nĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* ag krẽ nỹtĩn kỹ?” he sór mũ. “Ẽg gré fár junun kym kỹ nĩn kỹn mỷ tỹ nén ù tũ nĩ?” he sór ag hỹn mũ. ² Vó, há tãvĩ ti nĩ gé. Ẽg hã mỷ tóg ti vĩ ti tó ja nĩgtĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* krẽ nỹtĩn kỹ. ³ Ẽg kã mĩ ù tóg ti vĩ kri fig tũ nĩgtĩ. Hã ra Topẽ pijé ag tigrĩn ti tỹ nén tó ja ẽn han ke tũ nĩ’. Ẽg tỹ ti vĩ han tũ ra tóg ti tỹ nén tó mũ ẽn han tĩ, Topẽ ti, ẽg jãvo. ⁴ Ón vãn h ti nĩgtĩ. Ẽprã ke ag ne ónón tĩ’. Hã ra Topẽ tóg ón ke tũ pẽ nĩ. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, hã vỹ: “vễnh kar vỹ venh ke mũ, ã tỹ ã vĩ han tĩ ẽn ti,” he mũ. “Û tỹ ã jykre tugnỹm kỹ tóg venh ke mũ sir,” he ja tóg nĩ, Topẽ mỷ. Hã ra tóg ge nĩ.

⁵ Kỹ *Judeu* ag hỹn ón kỹ inh mỷ: “kỹn hỹn há nĩ, ẽg jykre pãno ti,” he sór mũ. “Hã ra Topẽ tóg to ẽg vóg kónãn sór mũ, ti tỹ tỹ nén ù há nĩ ra. Tag tigrĩn tóg jykre pãno nĩ ve nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Ẽprã ke ag vĩ hã vễ. ⁶ Hã ra tóg kygnẽ kỹ nĩ. Topẽ jykre hã ne há nĩ’, inhhã. Ti jykre há nĩn kỹ tóg ẽprã ke jykre to: “há tũ ti nĩ,” henh ke mũ.

⁷ Hã ra *Judeu* ù ag tóg ón kỹ: “vễnh mỷ ẽg ki króm kỹ nỹtĩ vễ,” he tĩ gé. “Ẽg ón tigrĩn Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ tag vỹ vễnh ven mũ. Hã kỹ ti tỹ ẽg ón mũ tag to: “inh vĩ mranh ja ãjag tóg nĩgtĩ,” hen kỹ tóg hã tũ tó mũ, Topẽ tĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. ⁸ “Ti kórég han jé ẽg tóg ke mũ, Topẽ tỹ ẽg jykre kórég tỹ nén ù há han jé,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Kỹ ag tóg iso

ón ký: “tag tó ti tĩ, *Paulo* ti,” he tĩ gé. Û tỹ tag tó mũ ag vóg kónãn jé tóg ke mũ, Topẽ ti, ti jykre kuryj nĩn ký, ha vem nĩ.

Ëg kar tỹ Topẽ vĩ mranh kãn

⁹ Ký isỹ *Judeu* ag to ne tó nẽ? Ëg mỹ fóg ag kãfór nỹtĩ, Ëg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn ký? Vó, ag kãfór tũ Ëg nỹtĩ. Topẽ vĩ mranh kãn Ëg mỹr, *Judeu*, fóg, kanhgág, ag, fag, Ëg kar mỹr. Tag tó inh huri. Hã ra tóg ge nĩ. ¹⁰ Hã ký tag tóg rán ký nĩ gé, ha mẽ: “ũn jykre kuryj vỹ tũ tĩ, ùn jykre kuryj venh ke tũ pẽ Ëg nĩ. ¹¹ Vějykre há han ki kagtĩg kar Ëg nỹtĩ. Û tỹ Topẽ jykre han sór mũ vỹ tũ tĩ. ¹² Ëg kar vỹ Topẽ japry tovãnh kãn ký nỹtĩ. Jykre kórég kar Ëg nỹtĩ. Vějykre kuryj han vãnh Ëg nỹtĩ. Ûn jykre há venh ke tũ pẽ Ëg nĩ,” he tóg. ¹³ “Un’ón (ka)mẽ kar Ëg nỹtĩ, jagnẽ to. Ëg tỹ nén ù ter rã tĩg ký ti ger tóg fun ke tĩ. Ëg ón vỹ nén ù ter ger tag ri ke nĩ. Jagnẽ mỹ Ëg tóg ónón tĩ gé. Ëg vỹ jũ tỹ Ëg tóg jagnẽ kãgtén ri ke han tĩ gé. Ký tóg pỹn *veneno* ri ke nĩ. ¹⁴ Věnh vỹ jũ tỹ Ëg fór nỹtĩ. Ký Ëg tóg věnh kar mỹ vỹ kónãn tĩ,” he tóg. ¹⁵ “Jagnẽ kãgtén (ka)mẽ Ëg nỹtĩ, tag hã tóg Ëg mỹ sér tĩ. ¹⁶ Ëg tỹ hěn mĩ mũ ký Ëg tóg nén ù kar kókég tĩ. Hã ký Ëg mré ke fag vỹ jagtar nỹtĩ, Ëg to. ¹⁷ Ëg pijé vějykre kusa ve sór tĩ’. ¹⁸ Topẽ kaměg sór vãnh Ëg nỹtĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ vỹ tỹ rán ký nĩ ki. Hã ra tóg ge nĩ.

¹⁹ Hã ra Ëg kar vỹ tag ki kanhró nỹtĩ, ha mẽ. Ëg hã mỹ ti rán ký nĩ, Topẽ vỹ ti, Ëg tỹ ki króm jé. Hã ra Ëg tóg mranh kãn. Ký Topẽ tỹ Ëg mỹ: “ti kórég han ã,” he mũ ra, Ëg tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ. Hã jé tóg Ëg mỹ ti vỹ jěně ja nĩgtĩ, Ëg tỹ to Ëg kórég nĩ tag ki kanhrãn jé. ²⁰ Topẽ vỹ ki króm kãn ja tũ Ëg tóg nỹtĩ, hã ký Ëg kuryj tũ nỹtĩ, Topẽ mỹ. Hã ra Ëg tóg Topẽ tỹ vãsỹ Ëg jyvěn ja ěn mẽ ký ti vỹ mranh ki kanhrãn mũ, ti tỹ Ëg mỹ: “tag han tũg ra,” hen ký. Ge ra Ëg tóg mranh tĩ.

Topẽ tỹ Ëg kren han sór

²¹⁻²² Vãhã Topẽ jykre kuryj tóg věnh ven ja nĩgtĩ. Ti hã ne Ëg mỹ věnh pãte fón mũ sir’, inhhã’, Ëg tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký, Ëg tỹ ti tỹ Ëg jyvěn ja ěn mranh ja ra. Ti jykre kuryj hã vě. Vãsỹ tóg tó ja nĩ, ti tỹ tag han ke ti. Vãsỹ ti vỹ tó tĩ ag, *profeta* ěn ag tóg tó ja nĩgtĩ gé, ti jykre tãg ke ti. Û tỹ ti ki ge ký nỹtĩ kar mỹ

tóg věnh pãte fón tĩ. Ký Ëg kar tóg jagnẽ ri ke nỹtĩ ha, Ëg tỹ ti ki ge ký. ²³ Topẽ vỹ mranh kãn Ëg. Vějykre kuryj han ki kagtĩg Ëg nỹtĩ. ²⁴ Hã ra tóg Ëg jagãgtãn ký Ëg mỹ věnh pãte fón sór mũ. Fagrĩnh mỹ ke vě. Kaãm ke tũ Ëg tóg nĩ. *Jesus Cristo* tugnĩn tóg Ëg kren han sór mũ. ²⁵ Topẽ ne *Jesus fěg’*, ti hã tỹ Ëg tỹ Topẽ vỹ mranh tỹ tũ’ he jé, ti kyvěnh tỹ Ëg jagfy ti ki kãkutě ký. Ký Ëg tóg ti ki rã ký há nỹtĩ sir. Topẽ jykre kuryj hã vě sir. *Jesus* to Ëg ki kanhrãn mũ, vějykre kuryj ti. Hã ký Topẽ tóg, Ëg tỹ vãsỹ ti vỹ mranh ja ěn to Ëg vóg kónãn ja tũ nĩ ver, Ëg to fen ký, ²⁶ ti tỹ ùri Ëg mỹ ti jykre tãg ven sór ký. Ti tỹ Ëg mỹ věnh pãte fón ký Ëg tóg ti mỹ kugryj nỹtĩ sir, Ëg tỹ *Jesus* ki gen ký. Topẽ jykre kuryj hã vě sir.

²⁷ Ký *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “ký Ëg mỹ Topẽ mỹ há tũ nỹtĩ, Ëg tỹ ti vỹ ki króm sór mũ ra?” he sór mũ. Hỹ, hã vě. Kórég Ëg nỹtĩ, hã ký Ëg tóg ti vỹ ki króm sór mũ ra mranh tĩ. Ëg tỹ ti ki ge ký tóg Ëg mỹ věnh pãte fón tĩ. Ký Ëg há nỹtĩ. ²⁸ Tag ki kanhró Ëg nỹtĩ, ha mẽ. Ëg tỹ Topẽ tỹ vãsỹ Ëg mỹ tó ja ěn han sór mũ ra Ëg jykre pãno vỹ Ëg kã kã nĩ nĩ. Ëg tỹ *Jesus* ki gen ký tóg Ëg mỹ věnh pãte fón ke mũ hã ra. ²⁹ Topẽ pijé *Judeu* ag tãvĩ vėg nĩ nĩ’. Fóg ag vėg ti nĩ gé, kanhgág ag ke gé, fag ke gé. ³⁰ Pir ti nĩ, Topẽ ti. Hã ký tóg ù tỹ ti ki ge mũ ag mỹ věnh pãte fón tĩ, *Judeu* ag mré hã, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã. Ëg kar mỹ tóg věnh pãte fón tĩ, ag mỹ, fag mỹ ke gé.

³¹ Ký Ëg mỹ ti ki ge ký Topẽ tỹ vãsỹ Ëg mỹ vějykre nĩm ja ěn tỹ tũ’ he tĩ, Topẽ tỹ *Judeu* ag jyvěn ja ěn ti? Vó. Vãhã Ëg ki króm há han ki kanhró nỹtĩ.

4

Topẽ tỹ Abraão mỹ věnh pãte fón

¹ Ký *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “Ěg jógjóg ve pě tỹ *Abraão* hỹn hě ri ke tĩ?” he sór mũ. ²⁻³ “Nén ù há kar han ti tĩ, *Abraão* ti, hã tigrĩn tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Vó, hã tũ vě. Ti ki rã tugnĩn ke vě. Hã ký tag vỹ ti to rán ký nĩ, ha mẽ: “*Abraão* vỹ Topẽ ki rã, hã ký tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ, ti tỹ ti ki rã tigrĩn,” he tóg mũ, Topẽ vỹ rán ki. Ti tỹ nén ù há han tigrĩn Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ ra tóg věso: “tỹ sóg ùn há nĩ, ag kar

kāfór,” henh ke mũ vễ, vễsỹ ùn há han sór kỹ. Hã ra ẽg vễsỹ ùn há han ki kagtĩg nỹtĩ.

⁴ Hã vé, ẽg rãnrãj to ẽg tóg ẽg rãnrãj kaja vég tĩ. Fagrĩnh mỹ ke tũ vễ, ẽg rãnrãj kaja ti. ⁵ Topẽ jykre vỹ ge tũ nĩgtĩ. Ẽg tỹ ti ki ge kỹ ẽg tóg ti mỹ tỹ ùn há nỹtĩ. Ẽg tỹ ti ki ge tigrĩn tóg ẽg mỹ vễnh pãte fón tĩ, ẽg tỹ ti vĩ mranh ja ti. Ẽg rãnrãj pijé'. Topẽ tỹ nén han mũn hã vễ.

⁶ Hã kỹ vẫsỹ ẽg pã'i tỹ Davi vỹ tó ja nĩgtĩ gé. Ừ tỹ vễjyre pãno han tĩ to tóg vĩ há han ja nĩ, ti tỹ Topẽ ki rã kỹ. Topẽ tỹ ẽg mỹ vễnh pãte fón to Davi tóg tag tó ja nĩgtĩ, ha mẽ: ⁷ “Topẽ vỹ ẽg ve há han ke mũ, hã kỹ tóg ẽg mỹ ẽg tỹ ti vĩ mranh ja ẽn tỹ vễnh pãte fón tĩ. Kỹ ẽg ve mãn ke tũ nĩ ha, ẽg jykre pãno ja ẽn ti, ti tỹ vễnh pãte fón kỹ nĩn kỹ. ⁸ Topẽ vỹ ẽg ve há han ke mũ, hã kỹ tóg ẽg mỹ ẽg tỹ ti vĩ mranh ja ẽn kaja kórég ẽn ven ke tũ pẽ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, Davi ti.

⁹ Kỹ Judeu ag hỹn inh mỹ: “Davi hỹn ù tỹ hễ to tag tó ja nĩgtĩ?” he sór mũ. “Judeu jykre han mũ ag to ke mỹ vó, ag jykre han tũ ag to ke mỹ vó?” he sór ag hỹn mũ. Ẽg kar to ke vễ. Ha vé, Abraão to sóg: “ti tỹ Topẽ ki rã tigrĩn tóg tỹ Topẽ mỹ ùn há nĩ,” he ja nĩ. ¹⁰ Kỹ ti jykre tỹ Topẽ mỹ kuryj nĩ ẽn kã ti mỹ Judeu ag jykre han kỹ tĩ nĩ, Abraão ti? Vó, ẽn kã ti ẽg jykre han tũ nĩ ver. Ẽn kã tóg ti gré fár junun kym ja tũ nĩ ver. ¹¹ Topẽ vỹ ti mỹ vễnh pãte fón, ti tỹ ti ki rã tigrĩn. Ti mỹ vễnh pãte fón kar kỹ tóg ti mỹ ẽg jykre tag nĩm ja nĩ, ti tỹ ti gré fár junun kym jé sir. Hã kỹ tóg tỹ ù tỹ Topẽ ki ge mũ kar jóg nĩ sir, Abraão ti, ẽg tỹ Judeu ag jykre han tũ ra, ẽg tỹ ẽg fár kym tũ ra ke gé. Topẽ ki ge kỹ ẽg tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nỹtĩ, Abraão ri ke. ¹² Kỹ tóg tỹ Judeu jykre han mũ ag jógjóg ve pẽ nĩ gé sir, Abraão ti, ag tỹ ti mré Topẽ ki ge kỹ. Judeu jykre han to hã tóg Topẽ ki rã. Kỹ tóg ẽg tỹ Topẽ ki ge kỹ tỹ ẽg jóg pẽ nĩ gé sir. ¹³ Topẽ vỹ Abraão mỹ: “ã krẽ vỹ ga kar mĩ mũnh mũ, kỹ tóg tỹ ag tũ kar nĩnh mũ,” he ja nĩgtĩ. Ti tỹ Topẽ vĩ kri fi tigrĩn tóg ti mỹ tag tó. Vễjyre pãno ki króm tigrĩn ke pijé'. Ti tỹ Topẽ ki rã kỹ tóg ti mỹ tỹ ùn há nĩ, hã kỹ Topẽ tóg ti mỹ tag tó ja nĩ.

Topẽ tỹ ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag to há

¹⁴⁻¹⁵ Ha vé, ẽg tỹ Topẽ tỹ vẫsỹ ẽg mỹ vễjyre nĩm ja ẽn han sór mũ ra ẽg tóg mranh tĩ. Kỹ Topẽ tóg ẽg vóg kónãn ke mũ vễ sir. Hã kỹ ẽg tóg ti tỹ ẽg mỹ nén ù há tó ja ẽn venh ke tũ pẽ nĩ vễ sir. Kỹ tóg ẽg mỹ nén ù há nĩm ke tũ nĩ vễ sir. Kỹ tóg ẽg mỹ: “ha inh ki rã,” henh ke tũ nĩ gé vễ vễ. ¹⁶ Hã ra tóg ẽg mỹ: “ha inh ki rã, sỹ ãjag mỹ nén ù há ẽn han jé, ãjag tỹ inh ki ge tigrĩn,” he ja nĩgtĩ. Ti tỹ ẽg jagãgtãn hã vễ. Ti pijé Judeu jykre han mũ ag tãvĩ mỹ vin sór mũ'. Ừ tỹ Abraão ri ke Topẽ ki ge mũ ag mỹ tóg vin sór mũ gé, fag mỹ ke gé. Ẽg kar jógjóg ve vỹ tỹ ti nĩ. ¹⁷⁻¹⁸ Topẽ hã ne ti mỹ: “ã krẽ tỹ sóg povo e hynhan ke mũ,” he ja nĩ'. Hã kỹ tóg tỹ ẽg kar jógjóg ve pẽ nĩ. Rãn kỹ ti nĩ, Topẽ vĩ rá ki.

Hã kỹ tóg Abraão mỹ ti kósin ke tó ja nĩgtĩ, ti kófa pẽ ra. Ver tóg kósin ja tũ nĩ. Hã ra tóg Topẽ vĩ tag kri fi ja nĩgtĩ. “Ừn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ki kanhró tóg nĩ, Topẽ ti. Kỹ tóg nén kar han ki kanhró nĩgtĩ gé,” he ja tóg nĩgtĩ.

¹⁹⁻²⁰ Topẽ tỹ Abraão mỹ ti kósin ke tag tó kỹ tóg 100 (ke) anos pêtẽm. Si há ti nĩ ja nĩgtĩ, ti prũ tỹ Sara fi ke gé. Gĩr han vãn h fag nỹtĩ. Ẽn hã kã Topẽ tóg ti mỹ ti tỹ krẽ e hynhan ke tó ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ti vĩ kri fi ja nĩgtĩ. To krónh ke ja tũ tóg nĩgtĩ. “Hỹ mỹ vỹ?” he ja tũ ti nĩgtĩ, Topẽ vĩ tag to. Ti vĩ kri fi kỹ tóg Topẽ to: “ừn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ. ²¹ “Topẽ vỹ ti tỹ nén tó ja han ki kanhró nĩ,” he ja ti nĩ, Abraão ti, to krónh ke tũ nĩ kỹ. ²² Tag hã tigrĩn tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ, ti tỹ ti fe tỹ ti ki rãn kỹ.

²³ “Topẽ mỹ tóg tỹ ùn há nĩ,” he mũ tag tóg ẽg to rãn kỹ nĩ gé. Ti hã mỹ ke pijé'. ²⁴ Topẽ mỹ ẽg tóg tỹ ùn há nỹtĩnh ke mũ gé, Abraão ri ke, ẽg tỹ ti ki ge kỹ. Hã kỹ tóg ẽg Senhor tỹ Jesus rĩn mãn ja nĩgtĩ, ti ter mũ ra. ²⁵ Ẽg jagfy tóg ter ja nĩ, Jesus ti, ti tỹ ẽg tỹ Topẽ vĩ mranh tỹ tũ' he jé. Hã jé Topẽ tóg ti fẽg ja nĩ. Kỹ tóg ti rĩn mãn ja nĩ gé, ti tỹ ẽg mỹ vễnh pãte fón jé, ẽg tỹ ti vĩ mranh ja ti.

5

Topẽ tỹ ẽg to jũ mãn ke tũ

¹ Kỹ tóg ẽg mỹ vễnh pãte fón mũ sir, ẽg tỹ Jesus Cristo ki ge kỹ nỹtĩnh kỹ. Kỹ ẽg tóg jatun

mỹ nýtĩ, Topê tỹ ẽg to jũ mǎn tũ nĩn kỹ, ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn. ² Ti hǎ tugnĩn Topê tóg ẽg jagǎgtǎn tĩ. Tag tugrĩn ẽg tar nýtĩ sir. Kỹ tóg ẽg mỹ sér tĩ gé. Topê vỹ ẽg tỹ ùn mág han ke mũ. Ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ẽn ri ke. Kỹ tóg ẽg mỹ sér tĩnh mũ sir. ³ Ver ẽg tóg ti jagy vég tĩ, tag ki. Hǎ ra tóg ẽg mỹ sér tĩ gé, ẽg tỹ ti jagy vég mũ ra. Ẽg tỹ ti jagy vég mũ tag ne ẽg tar han ke mũ', koměr hǎ. ⁴ Ẽg tar nýtĩn kỹ ẽg ti tovǎnh sór ke tũ ki kanhró nýtĩ sir. Ẽg tỹ ti tovǎnh sór tũ nĩn kỹ ẽg tóg Topê tỹ ẽg mỹ nén tó ja kar venh ke mũ, ti tỹ ẽg mỹ nén ù há ven ke ẽn ti, tá. ⁵ Ẽg pijé venh ke tũ nĩ'. Ẽg mỹ tóg ti kuprĩg jẽnê huri, ti tỹ tỹ ẽg jagrê nĩ jé. Ẽg jagrê tag vỹ ẽg mỹ: "Topê vỹ ǎ to há nĩ," he tĩ. Ti hǎ tugrĩn ẽg ki kanhró nýtĩ, ẽg tỹ Topê tỹ ẽg mỹ nén tó ja ẽn venh ken ki.

⁶ Jykre pǎno ẽg nýtĩ. Krój ẽg nýtĩ. Hǎ ra *Cristo* ne ẽg jagfy ter ja nĩgtĩ'. ⁷ Ti jǎvo ẽg tóg jagnê jagfy ter ke tũ nĩ. Ûn jykre há jagfy ter ke tũ ẽg nĩ. ⁸ Ẽg jǎvo *Cristo* vỹ ẽg jagfy ter ja nĩ, ẽg tỹ tỹ Topê vỹ mranh jafǎ nýtĩ ra. Hǎ ki ẽg ki kanhró nýtĩ, Topê tỹ ẽg to há tǎvĩ nĩ ti. ⁹ Kỹ Topê tóg ẽg mỹ vènh pǎte fón mũ sir, *Jesus* tỹ ẽg jagfy ter ja tugnĩn, ti kyvènh tugrĩn. Kỹ tóg Topê tỹ vènh kar to jũnh ke kurǎ ẽn ki ẽg kren han ke mũ gé, ha mẽ. ¹⁰ Ẽg tỹ ver ti kato tẽ nýtĩ ra Topê kósin tóg ẽg jagfy ter, kỹ Topê tóg ẽg to há nĩ. Ẽg to jũ mǎn tũ ti nĩ. Kỹ tóg kurǎ ẽn kǎ ẽg kren han ke mũ gé, ti rĩr jẽn kỹ, ti kósin ti. ¹¹ Kurǎ ẽn kǎ tóg ẽg kren han ke mũ, hǎ ra tóg ùri ẽg to há nĩ gé. Kỹ tóg ẽg mỹ sér tĩ. Ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tugnĩn ke vè. Ti hǎ ne Topê tỹ ẽg to há nĩnh ke han'. Ti hǎ ne Topê tỹ ẽg to jũ tỹ tũ' he mũ'.

Adǎo mré Jesus

¹² Ha vé, ùn pir vỹ Topê vỹ mranh vén. Kỹ Topê vỹ mranh vỹ kǎ nĩ nĩ sir. Ti vỹ mranh tugrĩn tóg ter ja nĩ gé. Û tỹ ti vỹ mranh vén ja ẽn ri ke ẽg nýtĩ. Topê vỹ mranh kǎn ja ẽg tóg nĩ gé. Kỹ ẽg tóg kǎgter kǎn ke mũ gé, Topê vỹ mranh kỹ. ¹³ Topê tỹ ẽg jyvèn to hǎ ag tóg ti vỹ mranh ja nĩgtĩ gé. Hǎ ra ag tóg vèjykre kórég to: "Topê vỹ mranh vè," he ja tũ nĩ ver, ag tỹ Topê tỹ ẽg jyvèn ẽn mẽ ja tũ nĩn kỹ, *Moisés* tỹ Topê vỹ rán ja to hǎ. ¹⁴⁻¹⁵ Ge ra

ag tóg kǎgter ja nĩ, ẽn to. *Adǎo* vỹ ter, ti nón ke ag vỹ kǎgter, *Moisés* mur to hǎ. *Adǎo* ne Topê tỹ ti mỹ ka kanê to: "ko tũg nĩ," he ja ẽn ko ja nĩgtĩ'. Ti nón ke ag vỹ Topê vỹ mranh gé, hǎ ra ag pijé *Adǎo* tỹ Topê vỹ mranh ja ẽn ri ke hynhan ja nĩgtĩ'. Ge ra ag tóg kǎgter kǎn. Kỹ ẽg ùri kǎgter tĩ gé, ẽg tỹ ùn ve nón Topê vỹ mranh kỹ.

Jǎvo ti nón ke ẽn, *Jesus* ẽn hǎ vỹ ẽg mỹ vèjykre há nĩm ke mũ. Ti tugnĩn Topê vỹ ùn e tǎvĩ jagǎgtǎn ke mũ sir. Ẽg mỹ tóg nèn tỹ hèn ri ke hynhan ke mũ sir. Kỹ tóg *presente* há tǎvĩ ri ke nĩ sir. Kỹ *Jesus* tỹ ẽg mỹ vèjykre há nĩm mũ ẽn vỹ ùn ve tỹ ẽg mỹ vèjykre kórég nĩm ja ẽn kǎfór nĩ. ¹⁶ Ûn pir tỹ Topê vỹ mranh vén ẽn tugnĩn ẽg kǎgter kǎn ke mũ. Topê vỹ mranh pir tugrĩn tóg ẽg vóg kónǎn kǎn ke mũ. Hǎ ra tóg ẽg mỹ *presente* ri ke han sór mũ ha. Ẽg jagǎgtǎn tóg tĩ, ẽg tỹ ti vỹ mranh tỹ hèn ri ke han ja ra, kỹ tóg ẽg mỹ vènh pǎte fón mũ gé sir. ¹⁷ Ûn pir tỹ Topê vỹ mranh vén ja tugnĩn ẽg kar vỹ kǎgter kǎn ke mũ. Hǎ ra tóg ùn pir ù tugrĩn ẽg jagǎgtǎn ke mũ ha, kỹ tóg ẽg mỹ vènh pǎte fón mũ. Kỹ tóg ẽg kugrynh ke mũ. Ẽg mỹ *presente* ri ke han hǎ vè. Kỹ ẽg tóg rĩnrĩr mǎn ke mũ gé. Kỹ ẽg tóg tá tỹ ùn mág nýtĩnh mũ sir, ùn pir tugnĩn, hǎ vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ.

¹⁸ Hỹ, ùn pir tỹ Topê vỹ mranh vén ja tugrĩn Topê tóg ẽg vóg kónǎn kǎn ke mũ sir. Ri ke ti nĩ, *Jesus* tỹ ẽg kren han mũ ti. Ûn pir tỹ Topê vỹ ki króm kǎn tugnĩn Topê tóg ẽg kar jagǎgtǎn ke mũ sir. Kỹ tóg ẽg mỹ vènh pǎte fón ke mũ, ẽg kǎgter mǎn tũ nĩ jé, ẽg kuprĩg ti. ¹⁹ Ûn pir tóg Topê vỹ han ja tũ nĩ. Kỹ ẽg kar vỹ Topê vỹ mranh tĩ sir, ti nón. Kar kỹ ùn pir vỹ Topê vỹ han kǎn ja nĩgtĩ. Kỹ Topê tóg ti tugrĩn ẽg mỹ vènh pǎte fón kǎn ke mũ gé sir. ²⁰ Kỹ Topê tóg *Moisés* tỹ ẽg jyvèn ja nĩgtĩ. Hǎ kỹ tóg rán ja nĩ. Kỹ ẽg tóg ti vỹ mẽ kỹ ẽg tỹ Topê vỹ mranh e han ja ẽn ki kanhrǎn mũ sir. Ẽg tỹ ti vỹ mranh e tǎvĩ han mũ ra Topê tóg ẽg jagǎgtǎn kǎfór han mũ gé sir, ²¹ ti tỹ ẽg jykre kugrynh jé sir. Nũgme ki ẽg tóg vár kǎn ke mũ vè, ẽg tỹ Topê vỹ mranh to. Jagy ti nĩ. Hǎ ra Topê tóg ẽg jagǎgtǎn kǎn ke mũ. Kỹ tóg ẽg kugrynh ke mũ. Kỹ ẽg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Topê tỹ ẽg jagǎgtǎn hǎ vè. Ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ ẽg jagfy

ter ja tugrīn ken hã vë.

6

Jesus Cristo tỹ ãg jykre pãno tỹ tũ' he

¹ Kỹ Judeu ù hỹn inh mỹ: “kỹn hỹn há nĩnh mũ, ãg tỹ Topẽ vỹ mranh kỹ,” he sór mũ. “Kỹ tóg ãg jagãgtãn kãfór han ke mũ gé, ãg tỹ mranh mág kỹ,” he sór ag hỹn mũ. ² Vó, há tũ ti nĩ. Kórég ti nĩ. Ti ki ge kỹ ãg tóg vỹjykre tãg han ke mũ. Kỹ ãg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tỹ tỹ tũ' hen kỹ.

³ Ha vé, vënh kype kỹ ãg nỹtĩ. *Batismo* tag vỹ ge nĩ, ha mẽ. ãg tỹ *Cristo* ki rã to ken hã vë. *Cristo* vỹ ter ja nĩ. Ter kỹ tóg ãg jykre pãno tỹ tũ' hé. ⁴ Kỹ tóg ti mré vënh kej kã kã nỹ ri ke han, ãg jykre pãno ti. Kỹ *Cristo* vỹ rĩr mãn, ter kar kỹ, Topẽ tỹ ti rĩn mãn kỹ. Tar ti nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ tóg ti rĩn mãn. ãg tỹ ti mré rĩr mãn ri ke ti nĩ, hã vỹ: vỹjykre tãg to tar nĩ, he mũ. *Batismo* to ken hã vë.

⁵ ãg jykre pãno tỹ tóg tũ' hé, ti ter kỹ. Kỹ ãg jykre tãg tóg nỹ ha, ãg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩn kỹ, ti rĩr mãn ãn ri ke. ⁶ Ti tỹ krunch to sa kỹ ãg jykre pãno tóg ti mré to sa gé. Kỹ tóg tũ' he mũ, ãg tỹ ti vỹ mranh mãn tũ nĩ jé. Topẽ vỹ mranh jafã vỹ tỹ ãg nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg tỹ tũ' he ja nĩ, *Jesus Cristo* ti. Hã kỹ ãg tóg ùri Topẽ vỹ mranh tĩ ag ri ke tũ nỹtĩ ha. ⁷ ãg jykre pãno tỹ tũ' hen kỹ ãg tóg jykre kuryj nỹtĩ ha, ha mẽ, kỹ ãg tóg mranh mãn sór tũ nĩ ha. ⁸ *Cristo* vỹ ãg jykre pãno tỹ tũ' hé, ti ter kỹ. Kỹ tóg ãg mỹ vỹjykre tãg han mũ gé, rĩr mãn kỹ, kỹ ãg tóg ti mré vỹjykre tãg ãn hã mũ mũnh mũ. Vënh vỹ há to ken hã vë.

⁹ *Cristo* ne rĩr mãn', ter kar kỹ. Kỹ tóg ter mãn ke tũ nĩ ha. ù vỹ ti tén mãn ke tũ pẽ nĩ ha. ¹⁰ Ter ja ti nĩ. Ti ter ja vỹ pir nĩ, ãg tỹ Topẽ vỹ mranh ãn tugnĩn. Kỹ tóg rĩr jẽ sir, Topẽ mỹ, ti tỹ Topẽ tũ han kãn jé. ¹¹ Kỹ ti ri ke han nĩ. Topẽ vỹ mranh tũg nĩ, ãg jykre pãno ter kỹ nỹn kỹ. Topẽ jykre hã han nĩ, ãg tỹ ti tũ han kãn jé, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

¹² ãg jykre vỹ Topẽ vỹ mranh sór mũ, ãg jykre ter ke tag. ãg jykre tỹ nén to é n mũ ãn han tũg nĩ. Topẽ vỹ mranh tũg nĩ. ¹³ Kejẽn ãg tóg ãg pẽn tỹ, ãg nĩgẽ tỹ, ãg nũnẽ tỹ, ãg há ki nỹtĩ kar tỹ Topẽ vỹ mranh sór mũ. ãg tỹ mranh kỹ ãg tóg ãg há tỹ vỹjykre

pãno han tĩ. Topẽ kato tẽ ãg tỹ. Kỹ ke tũg nĩ. Topẽ jykre hã han sór nĩ, ãg jykre tỹ, ãg há ki nỹtĩ kar tỹ. ãg tỹ ti mỹ vënh fẽg kỹ ãg tóg ti jykre há han kãn ke mũ sir. ¹⁴ Kỹ ãg tóg ùri Topẽ vỹ mranh tĩ ag ri ke tũ nỹtĩ ha, Topẽ tỹ ãg jagãgtãn kỹ, ti tỹ ãg tar han kỹ. Ti tỹ ãg jyvẽn ja ãn tugnĩn tóg ãg vóg kónãn ke mũ vë, ãg tỹ mranh kỹ, hã ra tóg ãg jagãgtãn mũ ha.

Jesus Cristo tỹ ãg jykre tãg

¹⁵ Kỹ Judeu ag hỹn inh mỹ: “kỹ Topẽ vỹ ãg tỹ ti vỹ mranh mũ ra ãg vóg kónãn mãn ke tũ nĩ. Kỹ ãg hỹn jatun mỹ mranh mũ,” he sór mũ. “ãg jagãgtãn ti tĩ. Hã kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ, ti vỹ mranh mũ ti,” he sór ag hỹn mũ. Hã tũ vë hã ra. Kórég ti nĩ, ãg tỹ ti vỹ mranh kỹ. ¹⁶ ãg tỹ ù mỹ vënh fẽg kỹ tóg tỹ ãg *patrão* nĩ. Kỹ ãg tóg ti mỹ rãnrãj tĩ. Ri ke ti nĩ, ãg tỹ Topẽ vỹ mranh sór kỹ. Ti vỹ mranh jafã vỹ tỹ ãg nỹtĩ, ãn kã. ãg tỹ Topẽ vỹ kri fi kỹ ãg tóg ti mỹ há nỹtĩ sir. ¹⁷ Vã sỹ ãg tóg tỹ Topẽ vỹ mranh jafã ja nỹtĩgtĩ. Hã ra ãg tóg ùri Topẽ vỹ kri fig tĩ ha, ãg fe tỹ ti ki ge kỹ. ãg tỹ Topẽ vỹ mẽ ja ãn kri nĩm ãg tóg tĩ. Kỹ sóg Topẽ mỹ vỹ há han tĩ, ãg to. ¹⁸ Topẽ vỹ ãg jykre kugrynh, ãg tỹ tỹ ti vỹ mranh jafã tũ nỹtĩ jé, ùri. Kỹ ãg tóg tỹ Topẽ krẽm ke nỹtĩ, ãg tỹ tỹ ti jykre kuryj mũ mũ jafã nỹtĩ jé, ùri.

¹⁹ ãg mỹ sóg ãg tỹ tỹ ti vỹ ki króm jafã nỹtĩ tag tó mũ, tag ri ke ti nĩ hen kỹ, ãg tỹ to ãg tỹ tỹ ùn há mỹ vënh fẽg ki kanhró nỹtĩ jé, hã vỹ: Topẽ, he mũ. Vã sỹ ãg tóg vỹjykre pãno han sór ja nĩgtĩ, nén ù kórég kar ti. Tag han kỹ ãg tóg ùn kórég mỹ vënh fẽg ja nĩgtĩ. ùri Topẽ mỹ vënh fẽg kãn, ãg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, vỹjykre kuryj hã han jé sir. ²⁰ Vã sỹ, ãg tỹ tỹ Topẽ vỹ mranh tĩ nỹtĩn kỹ vỹjykre há tóg ãg mỹ tũ ja nĩ. ²¹ Kỹ ãg ne han ja nĩgtĩ, ãn kã? Vỹjykre kórég tãvĩ han ja ãg tóg nĩgtĩ. ãg tỹ ãg jykre pãno to jykren kỹ tóg ãg mỹ'a tĩ, ùri. Vỹjykre tag tugnĩn ãg nũgme ki vár kãn ke mũ vë. ²² ùri ãg tóg kygvar kỹ nỹtĩ, mỹr, ha mẽ, Topẽ vỹ mranh ja ãn tỹ tóg tũ' he ja nĩ. Topẽ mỹ ãg vënh fẽg kỹ nỹtĩ. ãg tỹ nén han mũ vỹ tỹ ti tũ nĩ, ti jykre kuryj. Kỹ ãg tóg ter ke tũ nĩ ha. ãg kuprĩg vỹ rĩr nĩ ha. ²³ Topẽ vỹ mranh

tugrĩn ãg nũgme ki var ke mũ ve. Tope tỹ eg vog konan ha ve. Ha ra tog eg jagagtan mũ. Kỹ tog eg mỹ rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ. Ti tỹ eg mỹ *presente* han ha ve, ha vy: eg tỹ eg rĩr krỹg ja tũ venh ke, he mũ, eg *Senhor tỹ Jesus Cristo* tugnn.

7

Venh prũg kame

¹ Inh kanhka', Tope tỹ vasỹ eg mỹ vejk्रे nĩm ja en ki kanhro jag tog nỹtĩ, *Moises* tỹ ran ja en ti. Eg rĩr nỹtn kỹ eg tog vejk्रे en han kỹ nỹtĩ. Eg ter kỹ tog eg mỹ tũ' he mũ, vejk्रे en ti. ² Ri ke ti nĩ ge, eg prũ fi mre. Fi men rĩr jen kỹ fag tog tỹ jagne tũ nỹtĩ, fi men mre. Ti ter kỹ fi tog tỹ ti tũ tũ je sir, ti tũg kỹ. ³ Fi tỹ ti rĩr tĩ ra ũ mre nỹ kỹ fi tog fi men tũ mre nỹ mũ. Ti ter kỹ fi tog men tũ je sir. Kỹ tog fi tỹ ũ mre tĩg sor kỹ ha tĩ sir. Fi men ve sir, fi tỹ ũ mre tĩ mũ en ti. ⁴ Ri ke ti nĩ, Tope tỹ vasỹ eg mỹ vejk्रे nĩm ja en ti. *Cristo* ter kỹ tog eg jyk्रे pano tỹ tũ' he ge. Ha kỹ eg tog tỹ *Cristo* tũ nỹtĩ ha. ũ tỹ ter kar kỹ rĩr man ja en tũ vỹ tỹ eg nỹtĩ. Kỹ eg tog uri Tope jyk्रे ha han sor mũ ha, ti mỹ ser tĩ je. ⁵ Vasỹ eg tog eg tỹ nen to en mũ en han ja nĩgtĩ. Kỹ eg tog vejk्रे kavej han kan ja nĩgtĩ. Kỹ eg nũgme ki var ke mũ ve. Ha ra eg tog Tope tỹ eg jyven mũ jemen kỹ ki kanhran mũ, eg tỹ ti vỹ mranh mũ tag ki. Jern mỹ eg tog mranh man', mranh man' he mũ sir. ⁶ Ha ra tog eg mỹ tũ tĩ ha, eg tỹ Tope tỹ vasỹ eg jyven jemeg mũ ra mranh mũ ti, *Cristo* tỹ ter kỹ eg jyk्रे pano tỹ tũ' hen kỹ. Tope vỹ mranh sor tũ eg nỹtĩ ha. Eg kygva ti huri, kỹ eg tog Tope tũ ha han tĩ sir, Tope kuprig tỹ eg krn kỹ. Ki krom sor eg nỹtĩ ha.

Vejk्रे koreg han kỹ eg Tope vỹ mranh tĩ

⁷ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹ Tope tỹ vasỹ eg jyven mũ en mỹ koreg nĩ?” he sor mũ. Vo, koreg tũ ti nĩ. Eg jyven ja tog nĩgtĩ, kỹ eg tog ti vỹ me kỹ: “vejk्रे koreg han kỹ inh hỹn tog ti vỹ mranh tĩ,” he tĩ. Tope vỹ eg mỹ: “nen ũ to en tũg nĩ,” he ja nĩ. Ha kỹ eg tog ũ tũ to en tag tỹ tỹ Tope vỹ mranh nĩ ki kanhro nỹtĩ. ⁸ Tope tỹ eg jyven mũ ra eg tog ti vỹ mranh sor mũgtĩ, jern mỹ. Ti tỹ eg mỹ: “tag han tũg ra,” he mũ ra eg tog han sor tĩ. Ha kỹ eg tog ũ tũ to en sor tĩ. ⁹ Vasỹ eg tog

Tope tỹ eg jyven mũ en me ja tũ nĩgtĩ. Veke eg tog mũ ja nĩgtĩ, jatun mỹ. Kỹ tog vaha eg mỹ ti vỹ jene ja nĩ, Tope ti, eg jyven kỹ. En me kỹ eg tog eg tỹ ti vỹ mranh ja en ki kanhran ja nĩgtĩ, eg tỹ to nũgme ki var ke mũ mre ha. Kỹ eg tog kane jur nỹtĩ ha. ¹⁰ Tope vỹ tog eg jyven, eg tỹ nũgme ki var tũ nĩ je. Jern mỹ eg tog ki var ke mũ, eg tỹ ti tỹ eg jyven kri fig tũ nn kỹ. ¹¹ Eg tỹ Tope vỹ mranh kỹ eg tog ti tỹ eg jyven mũ kato te mũ. Kỹ eg nũgme ki var ke mũ sir, eg tỹ: “ti hỹn tỹ nen ũ tũ nĩ, sỹ ti vỹ mranh mũ ti,” he mũ ra.

¹² Ha kỹ Tope tỹ vasỹ eg jyven mũ en vỹ ha nĩ, ti tỹ tỹ Tope tũ nn kỹ. Kỹ Tope tỹ vasỹ eg mỹ vejk्रे nĩm ja en vỹ kuryj nĩ ge. Ha ti nĩ.

¹³ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “eg mỹ vejk्रे ha tugnn nũgme ki var ke mũ?” he sor mũ. Vo, ke tũ ve. Tope vỹ mranh tugrn eg nũgme ki var ke mũ. Eg tỹ ha ra Tope tỹ eg jyven me kỹ eg tog eg jyk्रे koreg to: “ti vỹ mranh ja inh nĩgtĩ,” he tĩ. ¹⁴ Tope tỹ eg jyven mũ en vỹ tỹ ti tũ nĩ. Ti kuprig vỹ to eg kanhran tĩ. Jern mỹ eg tog eg tỹ nen to en mũ en han sor tĩ, eg kroj nỹtn kỹ. Ti vỹ mranh kỹ eg tog tỹ ti vỹ mranh jafa nỹtĩ.

Eg tỹ ti koreg han sor tũ ra eg tog han tĩ

¹⁵ Eg jyk्रे tog inh mỹ e tĩ. Sỹ nen to ha en han tũ sog nĩgtĩ. Sỹ nen to ha tũ en ha han sog tĩ mỹr, kỹ tog inh mỹ e tĩ. ¹⁶ Eg tỹ ti koreg han sor tũ ra eg tog han tĩ. Ti vỹ mranh mũ vỹ eg mỹ koreg nĩ. Ge ra eg tog mranh tĩ. ¹⁷ Eg jyk्रे pano ha ve. Eg tỹ eg jyk्रे pano tovanh kan ja tũ nn kỹ eg tog ti vỹ mranh tĩ, eg tỹ mranh sor tũ ra. Eg jyk्रे tag tũ ve, tag ti. ¹⁸ Eg pije vejk्रे ha to tar nỹtĩ'. Vejk्रे koreg vỹ ver eg ka ka nĩ nĩ. Vejk्रे kuryj tog eg mỹ ser tĩ, ge ra eg tog ti pano han tĩ, eg tỹ un ha han sor mũ ra. ¹⁹ Ha kỹ eg pije vejk्रे ha han tĩ', eg tỹ han sor mũ ra'. Ti koreg ha han eg tĩ, eg tỹ han sor tũ ra. ²⁰ Eg tỹ nen han sor tũ en han eg tog tĩ, venh vatanh ta. Eg jyk्रे pano ha tugrn eg tog Tope vỹ mranh tĩ, eg tỹ tovanh kan ja tũ nn kỹ.

²¹ Ha ve, eg jyk्रे ti. Un ha ha han sor eg tog mũgtĩ. Ge ra eg tog un koreg ha han tĩ, eg jyk्रे pano tỹ eg ka ka nn kỹ. ²² Eg tỹ to jyk_ren ha han kỹ eg tog: “Tope tỹ eg jyven mũ vỹ ha nĩ,” he ti. Eg mỹ tog ser tĩ. ²³ Eg

tỹ hã ra ãg jykre to jykrén ký ãg tóg vỹjykre kórég hã han mũgtĩ ver, vẽn vátanh tá. Ký ãg tóg sir vỹjykre há kato tẽ mũ. Ti vĩ mranh jafã vỹ tỹ ãg nỹtĩ, ãg tỹ Topẽ vĩ mranh to én ký, ãg tỹ to én sór tũ ra. ãg kã kã tóg nĩ nĩ, vỹjykre kórég ti. ²⁴⁻²⁵ ãg tỹ to jykrén há han ký Topẽ tỹ ãg jyvẽn tĩ ãn tóg ãg mũ há tĩ, ký ãg tóg han sór mũ. Ge ra ãg tóg mranh mãn', mranh mãn' he tĩ sir, ãg tỹ mranh sór tũ ra.

Jagy pẽ ti nĩ. Kórég ãg nỹtĩ, ãg tỹ ãn há han ki kagtĩg nỹtĩn ký. Nũgme ki vár kãn jé ãg tóg ke mũ mũr. Ủ nỹ hỹn ãg kren han ki kanhró nĩ, vỹjykre kórég tag to? ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hã vẽ. Ti hã vỹ ãg kren han mũ. Jãvo ãg tóg vêsóg ki ãg jykre pãno tỹ tũ' he ki kagtĩg nỹtĩ. *Jesus* hã tugnĩn Topẽ tóg ãg mũ vẽn pãte fón tĩ, ký ãg tóg ti mũ há nỹtĩ.

8

Topẽ kuprĩg tỹ ãg jagrẽ

¹ Ký Topẽ tóg, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki rã ký ãg vóg kónãn mãn ke tũ nĩ ha. ² Vỹjykre tãg vỹ ãg kã kã nĩ ha, Topẽ kuprĩg tugrĩn, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký nỹtĩn ký. Ti tỹ tỹ ãg jagrẽ nĩn ký ãg rĩnrĩr nỹtĩ. Ký ãg kygvar ký nỹtĩ sir. Nũgme ki vár ke tũ ãg nĩ ha. ³ Topẽ tỹ vãsỹ ãg jyvẽn mũ ra ãg krenkren ja tũ nĩ ver, ãg tỹ ki króm kãn ja tũ nĩn ký, ãg krónhkrój nỹtĩn ký. Hã ký Topẽ tóg ti kósin jẽnẽ ja nĩ. Ủ tỹ Topẽ vĩ mranh jafã ri ke tóg mur, ãg ri ke, hã ra tóg mranh ja tũ nĩ inhhã. Ký tóg ãg jagfy ter ja nĩ, ãg hã tỹ ti vĩ mranh ja tugrĩn. ⁴ Vãhã ãg tóg Topẽ tỹ vãsỹ ãg jyvẽn mũ ãn ki króm há nỹtĩ, Topẽ kuprĩg tỹ tỹ ãg jagrẽ nĩn ký. Ký ãg tóg ãg tỹ nén to én mũ ãn han mãn ke tũ nĩ sir, ãg jagrẽ há tỹ ãg tar han mũ tugnĩn. ⁵ ãg tỹ ãg tỹ nén to én mũ ãn han ký ãg tóg tỹ Topẽ vĩ mranh jafã nỹtĩ. ãg tỹ hã ra Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩn ký ãg tóg ti hã tỹ ãg mũ nén to mú ãn han tĩ. ⁶ ãg tỹ nén to én mũ ãn han ký ãg nũgme ki vár ke mũ vẽ. ãg tỹ Topẽ kuprĩg tỹ ãg mũ nén to mú ãn han ký ãg tóg vỹjykre tãg han ký nỹtĩ. Ký ãg jatun mũ mũgtĩ sir.

⁷ Ủ tỹ ti tỹ nén to én mũ ãn han ký tóg Topẽ kato tẽ mũ sir. Ti pijé Topẽ jykre han tĩ'. Han ki kagtĩg tóg nĩgtĩ. ãg jykre pãno hã vẽ. ⁸ Ủ tỹ ti tỹ nén to én mũ ãn han ký tóg

to kórég nĩ, Topẽ ti. ⁹ Ag jãvo ãjag tóg Topẽ kuprĩg tỹ ãjag mũ nén to mú ãn hã han tĩ. ãg tỹ nén to én mũ ãn han vãnã ãjag nỹtĩ, Topẽ kuprĩg tỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩn ký. Ủ tỹ *Cristo* kuprĩg tỹ jagrẽ tũ nĩ ãn pijé tỹ ti tũ nĩ'. ¹⁰ *Cristo* tũ vỹ tỹ ãg nỹtĩ, ký tóg ãg kã kã jẽ nĩ, *Jesus Cristo* ti, ti kuprĩg tỹ. Ký ãg há vỹ ter ke mũ, ãg tỹ Topẽ vĩ mranh ký. Hã ra ãg tóg ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, Topẽ tỹ ãg mũ vẽn pãte fón ký. ¹¹ Topẽ kuprĩg vỹ tỹ ãg jagrẽ jẽ ha. Topẽ vỹ *Jesus* rĩn mãn, ti ter kar ký. Ti tỹ *Jesus* rĩn mãn ký tóg ãg há ter ke tag rĩn mãn ki kanhró nĩ gé, ãg mũ ãg há tãg han ký, ti kuprĩg tỹ tỹ ãg jagrẽ nĩn ký.

¹² Inh kanhkã', Topẽ tũ vỹ tỹ ãg nỹtĩ ha, ãg tỹ ti jykre hã han jé. Ký han tũg nĩ, ãjag tỹ nén to én mũ ti. ¹³ ãg tỹ nén to én mũ ãn han ký ãg nũgme ki vár ke mũ. Topẽ tỹ ãg jagrẽ vỹ ãg tỹ nén to én mũ tag tỹ tũ' he sór mũ. ãg tỹ ti mré tỹ tũ' hen ký ãg vỹjykre tãg han ký nỹtĩn mũ. ¹⁴ ãg tỹ Topẽ kuprĩg tỹ ãg mũ nén to tĩ ãn han ký ãg tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ. *Jesus* jãvy vỹ tỹ ãg nỹtĩ mũr, ti ve fag ke gé, ha mẽ. ¹⁵ ãg tỹ tỹ *Jesus* jãvy nỹtĩn ký ti pijé ãg kanẽ jun ke mũ'. Ti kuprĩg vỹ tỹ ãg jagrẽ nĩ. Ký Topẽ pijé tỹ ãg *patrão* kórég ri ke nĩ'. Tỹ tóg ãg panh nĩ ha. Hã ký ãg tóg ti mũ: “*Aba*,” he tĩ, hã vỹ: “ãg jóg,” he mũ, ãg vĩ ki. ¹⁶ Topẽ kuprĩg hã ne ãg mũ tó tĩ', ãg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ ti, *Jesus* jãvy, ti ve. Hã ký ãg ki kanhró nỹtĩ. ¹⁷ ãg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩn ký tóg ãg mũ ti tũ nĩm kãn ke mũ. *Jesus Cristo* hã mũ tóg nĩm kãn ke mũ, ký tóg ãg mũ nĩm kãn ke mũ gé sir. Hã jé ãg tóg ti mré jagtar ke mũ gé, ti tỹ vỹjykre há to jagtar ja ãn ri ke. Ký ãg tóg ti mré tỹ ãn mág nỹtĩn ke mũ gé.

Kanhkã ve jé ãg tóg ke mũ

¹⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nĩ, ha mẽ. Kanhkã tá tóg sér pẽ tĩn mũ. Tá ãg tóg tỹ ãn mág nỹtĩn mũ. Ký ãg tỹ ãn ri tugnĩn jagtar mũ tag vỹ tỹ ãg mũ nén ã tũ pẽ nĩgtĩ, ãg tỹ tỹ ãn mág nĩn ke to jykrén ký. ¹⁹ Topẽ vỹ ti krẽ tỹ ãn mág han ke mũ. Ký Topẽ tỹ ãn han mũ kar ag tóg tag hã ve sór mũ gé, misu kar, ka kar, êkré kar ke gé, nén kar ti. ²⁰ Nén kar vỹ jagtar nỹtĩ, ãn ve tỹ Topẽ vĩ mranh tugrĩn. Vẽn kókén ja tũ ti nĩ. Topẽ vĩ mranh ja tũ ti nĩ. Hã ra tóg ãn ve tugnĩn jagtar nỹtĩ, Topẽ tỹ ãg mré ti vóg kónãn ký, nén kar ti.

21 Hã ra Topê tóg ti tỹ ùn han mũ kar ag mỹ: “kejẽn ãjag jagtar mãn ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ. Kỹ Topê tỹ *Jesus* jãvy ag tỹ ùn mág hynhan ke kurã ên kã tóg nén kar tỹ há' henh ke mũ gé, ti tỹ ti ve fag tỹ ùn mág han mũ kurã ên kã. Kỹ tóg tũg mãn ke tũ nĩ ha, nén kar ti. 22 Ver tóg Topê tỹ ùn han mũ kar ag mỹ jagy tĩ, fag mỹ ke gé. Kỹ tóg fag tỹ gĩr ven kỹ fag vẽnhrêr ên ri ke nĩ. 23 Nén ù kar tag vẽnhrêr ri ke han êg tóg tĩ gé, êg tỹ ti jagy ven kỹ, êg tỹ ti kuprĩg tỹ jagrê nỹtĩ ra. Êg jagrê to êg tóg ki kanhró nỹtĩ, êg tỹ tá tỹ ùn mág nỹtĩnh ke ti. Ge ra tóg ver êg mỹ jagy tĩ, tag ti ki. Kỹ êg tóg ti mré nỹtĩ sór mũ. Kỹ êg tóg venh ke mũ sir, ti tỹ ti krê pẽ mỹ nén nĩm ke mũ ti. Hã jãvãnh êg tóg mũ.

24 Krenkren kỹ êg nỹtĩ, hã ra êg tóg ver vég tũ nĩgtĩ. Êg tỹ venh há tóg tĩ. Hã jãvãnh êg tóg tĩ. Êg tỹ jãvãnh mũ ra êg tóg ver vég tũ nĩ. Êg tỹ ve kar kỹ êg tóg ti jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha. 25 Hã ra êg tóg ver vég tũ nĩ, hã kỹ êg tóg jãvãnh mũ ver. To krónh ke tũ êg tóg nĩ.

Topê kuprĩg tỹ êg jagfy vĩ

26 Hã ra Topê kuprĩg vỹ êg tar han tĩ, êg krój nỹtĩnh kỹ. Kejẽn êg tóg êg tỹ nén to vĩnh ke mũ ki kagtĩg nỹtĩ, êg tỹ Topê mré vēmén kỹ. Hã kỹ tóg êg jagfy vĩ tĩ, Topê kuprĩg ti. Ti vĩ ki kagtĩg êg nỹtĩ. Hã ra tóg êg jagfy vĩ tĩ. 27 Kỹ Topê vỹ êg tỹ nén to jykrén mũ kar vég tĩ. Kỹ tóg ti kuprĩg tỹ nén tó mũ tag ki kanhró nĩ gé. Ti jykre vỹ ti mỹ há nĩ, ti tỹ nén to vĩ mũ ti, êg jagfy, Topê tũ kar ag jagfy. Topê tỹ nén han sór mũ ên hã to tóg vĩ tĩ.

28 Ha vé, Topê to êg há nỹtĩ. Hã kỹ êg tỹ nén vég mũ kar vỹ êg tar han ke mũ, êg tỹ ti jagy vég mũ mré hã. Topê hã vỹ êg ki rĩr mũ, ti tỹ êg kuprêg ja nĩnh kỹ. 29 Êg tỹ ver ti ki ge tũg ki tóg: “inh ki tóg rãnh ke mũ, tag,” he ja nĩ, ki kanhró nĩnh kỹ. Kỹ tóg êg kuprêg ja nĩ gé, êg tỹ ti kósín tỹ *Jesus* ri ke pẽ nỹtĩ jé. Ti hã vỹ tỹ Topê kósín pẽ nĩ inhã, ti kósín ve. Kỹ tóg tỹ êg kãke nĩ gé sir, kỹ ti jãvy ag, ti ve fag vỹ e tâvĩ nỹtĩnh mũ ha. Êg hã vẽ sir. 30 Hã jé tóg êg kuprêg. Kỹ tóg êg mỹ vẽnĩh vĩ jẽnê. Ti tỹ êg mỹ vẽnĩh vĩ jẽnê kỹ tóg êg mỹ vẽnĩh pãte fón gé. Êg mỹ vẽnĩh pãte fón kỹ tóg êg tỹ ùn mág hynhan ke mũ gé, ti mré, tá.

Topê tỹ êg to há

31 Tag tóg inh mỹ e tĩ. Sỹ to jykrén tũ tóg tĩ. Topê vỹ tỹ êg mré ke nĩ mỹr. Hã kỹ êg kato tẽ ù pijé êg tỹ hẽ ri kenh mũ ha'. 32 Topê vỹ ti kósín pir fêg, ti tỹ êg jagfy ter jé. Ti kósín pir nenh ja tũ tóg nĩ. Hã kỹ tóg êg mỹ nén ù há nenh ke tũ pẽ nĩ, ti tỹ ti kósín pir nenh ja tũ nĩnh kỹ. 33 Topê tỹ êg kuprêg kỹ tóg ù tỹ êg kato vĩ sór mũ ra ag mỹ vẽnĩh mỹ tĩ. Topê hã ne êg mỹ vẽnĩh pãte fón ja nĩgtĩ'. 34 Kỹ êg tóg ù ag tỹ êg to: “kórég ag nỹtĩ,” he mũ ra Topê mỹ há nỹtĩ. *Jesus Cristo* hã tóg ter ja nĩ, êg jagfy. Kỹ tóg rĩr mãn ja nĩ gé. Topê pẽgja tá tóg nĩ nĩ, ti rã hã. Kỹ tóg êg jagfy vĩ tĩ.

35 Kỹ ù pijé *Cristo* tỹ êg to jũ han ki kanhró nĩ'. Ti fe vỹ tỹ êg nỹtĩ. Kejẽn êg tóg nén ù jagy venh ke mũ, ti tugrĩn. Kejẽn êg kanê jur ke mũ. Kejẽn ag tóg êg vóg kónãnh ke mũ. Kejẽn êg tóg kókĩnkĩr ke mũ. Kejẽn êg tóg kur venh ke tũ nĩ gé. Kejẽn êg tóg kãgter kren ke mũ. Kejẽn ag tóg êg kã mĩ ù tén ke mũ. Jérĩn mỹ êg tóg *Cristo* tovãnh ke tũ nĩ. Kỹ tóg êg tovãnh ke tũ nĩ gé, *Jesus Cristo* ti. 36 Kejẽn êg tóg ti jagy tag vég tĩ, hã kỹ tóg rãn kỹ nĩ, ha mẽ: “êg tỹ ã to há nỹtĩ tugnĩn ag tóg êg tén sór tĩ, kurã kar ki. *Carneiro* tãnh êg tóg tĩ, êg tỹ ko jé. Tag ri ke êg nỹtĩ, ag mỹ,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ rá ki. Hã ra tóg ge nĩ. 37 Hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ, êg mỹ. Ti hã ne êg tar han tĩ', ù tỹ êg to há tâvĩ nĩ ên tĩ. Hã kỹ tóg êg mỹ sér tĩ, êg tỹ nén jagy vég mũ ra, ti tugrĩn.

38 Ha vé, tag ki kanhró sóg nĩ, ha mẽ. Nén ù pijé Topê tỹ êg to há nĩ tag tỹ tũ' henh mũ', ha mẽ. Êg ter mũ ra tóg êg to há nĩ, êg ter tũ ra ke gé. Topê tỹ jẽnê jafã ag vỹ Topê tỹ êg kato tẽ han ki kagtĩg nỹtĩ gé. Japo ag vỹ ti tỹ êg kato tẽ han ke tũ nĩ gé. Pã'i kar ag vỹ tag han ki kagtĩg nỹtĩ gé. Êg tỹ ùri nén ù jagy vég mũ ra êg tóg ti tovãnh ke tũ nĩ, kỹ tóg kar kỹ êg to jũnh ke tũ nĩ gé. 39 Kanhkã tãnh ag vỹ ti tỹ êg to jũ han ke tũ nĩ gé, nũgme tãnh ag ke gé. Topê tỹ nén han ja kar vỹ ti tỹ êg to jũ han ke tũ pẽ nĩ. Êg to tóg há tâvĩ nĩ, êg tỹ êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩnh kỹ.

9

Topê tỹ Judeu ag kuprêg

¹ Nén ũ tó sór inh mũ gé, ha mẽ. *Cristo* vỹ ki kanhró nĩ, sỹ tónh ke mũ tag. Sỹ ke há vễ, ón tũ sóg nĩgtĩ, kỹ Topẽ kuprĩg vỹ inh mũ: “ki hã ã tóg tó,” he tĩ gé. ²⁻³ Ha mẽ, inh mré ke ag to sóg fe kaj tãvĩ nĩ, *Judeu* ag to, ag tỹ *Jesus* kato tẽn kỹ. Fỹ sóg tĩ, sỹ ag mũ êkrén kỹ. Inh mũ tóg vễnh kaga jagy ri ke nĩ, ha mẽ. Kỹ tóg Topẽ tỹ ag jagfy inh kato tẽ ra inh mũ há tĩ vễ. Ti tỹ ag jagfy isỹ tỹ *Cristo* mré ke tũ han ra tóg inh mũ há tĩ vễ. Tỹ ag tóg inh kanhkã pẽ nỹtĩ, ⁴ isỹ tỹ ag mré *Judeu* nĩn kỹ. Tỹ ag tóg Topẽ krẽ ja nỹtĩ vễ, ti tỹ ag kuprẽg kỹ. Kỹ tóg ag mũ ti jykre tar ven ja nĩ gé. Ag mré tóg vễjykre tỹ hẽn ri ke han ja nĩgtĩ. Ag jyvẽn ja tóg nĩgtĩ gé. Ti ìn pẽ han ja ag tóg nĩgtĩ, *Jerusalém* tá, krẽm nén ũ kar pũn jafã. Ag mũ tóg ti tỹ nén han ke ti kãmén ja nĩgtĩ. ⁵ Ëg jógjóg ve ag, ũ tỹ vãsỹ Topẽ mré vēmén tĩ ag vỹ jógjóg ve nỹtĩ gé. Kỹ *Cristo* vỹ tỹ ag kã ũ nĩ gé, ag kanhkã, ti tỹ ga kri tũg kỹ. Ëg kri ke kar vễ, *Cristo* ti. Topẽ vỹ tỹ ti nĩ. Ti hã mũ ã vĩ há han to krónh kenh ke tũ nĩ, ga kri, kanhkã tá ke gé. Hã vễ.

⁶ *Jesus* kato tẽ ag tóg nỹtĩ ha, *Judeu* ag, Topẽ tỹ ag jyvẽn ja ra. Hã kỹ Topẽ tóg ag mũ tó há han ja tũ nĩ ve nĩ. Hã tũ vễ. Ag hã ne to jykrén há han ja tũ nĩ'. Ëg tỹ to jykrén há han kỹ ãg *Judeu* ag jykre ki kanhrãn mũ. *Judeu* ũ ag tóg ón kỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ ve nĩ, ha mẽ. ⁷ Hã ra ag tóg ón kỹ: “*Abraão* vỹ tỹ ãg jógjóg ve nĩ,” he tĩ, “hã kỹ ãg tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ,” he ag tóg tĩ. Ag tỹ kygnẽ vễ, ha mẽ. Topẽ tóg *Abraão* mũ: “ã kósin tỹ *Isaque* krẽ vỹ tỹ ã krẽ pẽ nỹtĩnh mũ,” he ja nĩ. ⁸ Hã ra *Abraão* vỹ krẽ e han ja nĩgtĩ. Kósin pir tũ ti nĩ. Hã kỹ *Abraão* krẽ ũ vỹ tỹ Topẽ krẽ tũ nỹtĩ, *Abraão* tỹ ag han ja ra. Ũ tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag hã vỹ tỹ Topẽ krẽ pẽ nỹtĩ, Topẽ tỹ ùn kuprẽg ja ag.

⁹ Topẽ vỹ *Abraão* mũ: “prỹg tũg kỹ sóg ã venh kãtĩg mãn ke mũ, kỹ *Sara* fi kósin vỹ kã nỹnh mũ sir, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Ti tỹ ti mũ *Isaque* mur ke tó jan hã vễ, ti tỹ *Isaque* hã kuprẽg ja nĩn kỹ. ¹⁰ Kỹ tóg ge nĩ gé, ãg tỹ *Rebeca* fi krẽ to jykrén kỹ, *Isaque* prũ fi. Krẽ vễgni han ja fi nĩ, kỹ ag tóg tỹ ãg jóg tỹ *Isaque* krẽ kar nỹtĩ, ùn vễgni ja ag. ¹¹⁻¹² Kỹ ag mur tũg ki, ag tỹ ver nén ũ han tũg ki Topẽ tóg ag mũnh fi mũ: “ùn mur vén ke mũ vỹ tỹ ũ

tỹ ti nón mur ke mũ ãn krẽm ke jẽnh ke mũ, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Topẽ tỹ fi mũ tó mũ kã ag tóg nén ũ há mré nén ũ kórég han ja tũ nĩ ver. Ag mur tũg ki ke ja vễ. Topẽ tỹ ãg mũ ti jykre ven sór ja vễ. Hã kỹ tóg ag mur tũg ki tag tó ja nĩ. Ti tỹ nén to jykrén mũ ãn han ti tĩ, Topẽ ti. Kỹ tóg ti tỹ ùn kuprẽg sór mũ ãn hã kuprẽg tĩ gé, ag tỹ ver nén ũ han tũg ki. ¹³ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé, *Rebeca* fi krẽ ãn ag to, ha mẽ: “*Jacó* to inh há nĩ, hã ra sóg ti jo mur ja tỹ *Esau* to kórég nĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ rán ki.

¹⁴ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mũ: “Topẽ jykre vỹ há tũ nĩ,” he sór mũ. “Kuryj tũ ti nĩ, ti tỹ vėsóg ki nén ũ to jykrén sór kỹ, ti tỹ ùn kuprẽg mũ ãn to,” he ag hỹn tĩ. Hã tũ vễ hã ra. ¹⁵ Hã kỹ tóg *Moisés* mũ: “isỹ ùn jagãgtãn sór mũ ãn hã jagãgtãn jé sóg ke mũ,” he ja nĩ. ¹⁶ Ëg tỹ to vãsãn tũ vễ, ãg tỹ to tar nĩnh ke tũ vễ. Topẽ tỹ vėsóg ki ãg jagãgtãn hã vễ. ¹⁷ Hã kỹ ga tỹ *Egito* tá pã'i tỹ *Faraó* to tag tóg rán kỹ nĩ gé, ha mẽ. “Ũn tar vỹ tỹ inh nĩ,” he ja ti nĩ, Topẽ ti, *Faraó* mũ. “Ã tỹ sóg ùn tar han, vễnh kar tỹ isỹ tỹ ùn tar nĩ tag ki kanhró nỹtĩ jé, isỹ ã vóg kónãn to, ã tar jẽ ra. Vễnh kar tỹ inh jiji mẽn ke vễ, he ja ti nĩ, vãsỹ.

¹⁸ Hã kỹ, Topẽ tỹ ù jagãgtãn sór nĩn kỹ tóg ti jagãgtãn tĩ sir. Hã ra tóg ũ tỹ mẽ jãvãnh ãn ti kutu kãfór han mũ sir, *Faraó* ri ke.

Topẽ tỹ ti tỹ nén han sór mũ ãn han tĩ

¹⁹ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mũ: “kỹ ãg hỹn Topẽ tỹ ãg kuprẽg tũ tugrĩn kutu nỹtĩnh mũ,” he sór mũ. “Ti tugnĩn ke vễ. Kỹ ti tỹ ne jé ãg vóg kónãn sór nẽ?” he sór ag hỹn mũ, ón kỹ Topẽ to vĩn kỹ. ²⁰ Ha vé, ãprã ke vỹ tỹ ãg nỹtĩ. Ti vĩ kafãn ke tũ pẽ ãg tóg nĩ. Ti kamẽg jé ãg tóg ke mũ. Ti tỹ nén han sór mũ ãn han ti tĩ.

Kejẽn ãg tóg nén ũ han tĩ, go'or tỹ. Kỹ go'or tóg ãg mũ: “isỹ kukrũ kórég han tũg nĩ, isỹ kukrũ sĩnvĩ han nĩ,” he tũ nĩgtĩ.

²¹ Go'or ũ tỹ ãg kukrũ sĩnvĩ han tĩ, ũ tỹ ãg kukrũ kórég han tĩ. Ëg tỹ nén han sór mũ ãn han ãg tóg tĩ, ²² Topẽ tỹ ti tỹ nén han sór mũ han tĩ ãn ri ke. Ũ ag to tóg jũ tĩ, ãg kar tỹ ag ki ti tar nĩ to jykrén jé. Hã ra tóg kãnhmar ag to jũnh ke tũ nĩ. Ver tóg ag to fe mág nĩ, ag

kórég tãvĩ nýtĩ ra. Hã ra tóg ag vóg kónãn ke mũ, ha vem nĩ.

²³ Kĩ tóg ù ag jagãgtãn mũ gé, vènh kar tỹ ag ki Topê tỹ ùn há tãvĩ nĩ to jykrén jé, ãg há kar kãfór. Hã jé tóg ag kuprêg ja nĩgtĩ. Ti tỹ ag tỹ ùn mág han sór vè, ti mré. ²⁴ Ëg hã vè sir, ùn kuprêg kũ nýtĩ tag ag, fag ke gé. Hã kũ tóg ãg mũ vènh vĩ jènê. *Judeu* ag kã mĩ tóg ãg mũ vènh vĩ jènê, fóg ag kã mĩ ke gé, kanhgág ag kã mĩ ke gé.

²⁵ Hã kũ *Oseias* tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ. “Vãsỹ ag tóg tỹ inh mré ke tũ ja nýtĩ, hã ra sóg ag mũ: inh mré ke vỹ tỹ ãjag nýtĩnh mũ ha, isũ ag, he sór mũ, he ti, Topê ti,” he ja tóg nĩgtĩ. “Vãsỹ sóg ag to há tũ ja nĩgtĩ, hã ra sóg ag to há nĩnh mũ ha,” he ti. ²⁶ “Vãsỹ sóg ag mũ: ãjag pijé tỹ isũ nýtĩ”, he ja nĩgtĩ. Hã ra sóg ag mũ: Topê krê vỹ tỹ ãjag nýtĩnh mũ, henh ke mũ. Ùn rĩr nĩ ãn krê vỹ tỹ ãjag nýtĩnh mũ, he jé sóg ke mũ ag mũ, he ti, Topê ti,” he ja tóg nĩ, *Oseias* ti. Ti tỹ ù tỹ ùri *Cristo* ki ge kũ nýtĩ ag kãmén hã vè.

²⁷ Kĩ *Isaías* vỹ *Judeu* ag to: “e ag nýtĩ, goj fyr mĩ rỹnhřỹ e nĩ ãn ri ke. Ge ra ag pipir nýtĩnh mũ, ùn krenkren ke mũ ag. ²⁸ Topê vỹ kãnhmar ti tỹ nén tó ja ãn han ke mũ, ga tag ki. Kĩ tóg ag vóg kónãn kãn ke mũ, ùn e ãn ag, ag kórég nýtĩn kũ,” he ja ti nĩ, *Isaías* ti. ²⁹ Kĩ tóg: “ẽmã tỹ *Sodoma* tá ke ag tũg kãn ja tóg nĩ, Topê ti, ẽmã tỹ *Gomorra* tá ke ag ke gé. Kĩ tóg ãg tũg kãn kren gé, ag ri kén. Hã ra tóg ãg kã mĩ ù krenkren han mũ,” he ja nĩ gé, *Isaías* ti.

³⁰ *Oseias* mré *Isaías* ag tỹ tó mũ vỹ ge nĩ, ha mẽ. Fóg mré kanhgág ag pijé vỹjyre kuryj nón mũ ja nĩgtĩ. Ge ra Topê tóg ag jagãgtãn kũ ag mũ vènh pãte fón mũ ha, ag tỹ *Jesus* ki rã kũ, fag ke gé. ³¹ Ag jãvo *Judeu* ag vỹ ag jykre hã tỹ Topê tỹ ag jyvèn ki króm sór ja nĩgtĩ. “Ti vỹ han ãg tĩ, kũ tóg ãg to há nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kũ. Hã ra ag tóg ki króm kãn ja tũ nĩ, hã kũ Topê tóg ag to há tũ nĩ, jérĩn mũ. ³² Hẽ ri ken kũ hỹn'? Ag tỹ ti ki ge ja tũ tũgrĩn ke vè. Hã kũ tóg ag mũ vènh pãte fón ja tũ nĩ gé. Hã kũ ag tóg *Cristo* kato tẽ nýtĩ.

Pó ri ke ti nĩ, *Cristo* ti, ãg tỹ tỹ krĩm ke jafã. Ag tỹ ti tỹ krĩm ke jan hã vè, hã vỹ: ti ki rã tũ, he mũ. ³³ Hã kũ tag tóg rán kũ nĩ, *Jesus Cristo* to, ha mẽ. “*Jerusalém* tá sóg pó nĩm

mũ, ag tỹ tỹ krĩm ke jé. Kũ ag tóg, pãró tag tỹ krĩm ke kũ vár ke mũ sir. Hã ra ù tỹ ti ki rã mũ vỹ ti tỹ nén ve sór mũ ãn vènh ke mũ,” he ja ti nĩ, Topê vỹ rán ki, *Jesus Cristo* tỹ *Jerusalém* tá ter ke to.

10

Judeu ag tỹ Jesus ki ge kũ krenkren ke

¹ Inh kanhkã', isỹ inh mré ke tỹ *Judeu* ag krenkren vènh há tãvĩ tóg tĩ, hã jé sóg Topê mré vémén tĩ. ² Topê vỹ han jé ag tóg vãsãnsãn mũgtĩ. Hã ra ag tóg ki kagtĩg nýtĩ, kũ ag tóg ãg tỹ nén han ke tũ ãn han tĩ. ³ Vẽsóg ki ag tóg vỹjyre kuryj to vãsãn sór tĩ. Hã ra ù tỹ ãg mũ vỹjyre kuryj nĩm sór mũ vỹ tỹ Topê ti nĩ. Tag ve sór tũ ag nýtĩ, Topê tỹ ãg mũ nĩm ke tag. Hã kũ ag tóg Topê kato vãsãnsãn mũ. ⁴ *Cristo* vỹ hur kãtĩg. Kũ ãg tóg ti ki ge kũ nýtĩn kũ ti mũ há nýtĩ ha. Ëg tỹ Topê tỹ vãsỹ ãg jyvèn ki króm tũgnĩn ke pijé'. *Jesus Cristo* ki rã tũgrĩn ke vè.

⁵ Ha vé, *Moisés* vỹ vãsỹ Topê jykre to tag rán, ha mẽ. “Ù tỹ vỹjyre kuryj han kãn mũ vỹ rĩr nĩnh ke mũ, ù tỹ ge vỹ rĩr krỹg ja tũ vènh ke mũ, ti tỹ Topê tỹ ãg jyvèn mũ ãn ki króm kãn tũgnĩn,” he ja tóg nĩ, *Moisés* ti. Hã ra ãg tóg ki króm kãn ki kagtĩg nýtĩ, ãg tỹ ki króm kãn sór mũ ra. ⁶ Ëg tỹ *Jesus* ki rã tũgrĩn ãg tóg Topê mũ há nýtĩ. Kũ ãg tóg: “ũ nỹ hỹn kanhkã ra tĩg mũ, *Cristo* pèrè kãtĩg jé?” henh ke tũ pẽ nĩ. Mur kũ ti nĩ ha. ⁷ Kũ ãg: “ũ nỹ hỹn vènh kuprĩg ag jamã ra tĩg mũ, *Cristo* rĩn mãn jé?” henh ke tũ pẽ nĩ gé. Rĩr mãn kũ ti nĩ ha. ⁸ Tag tó jé ãg tóg ke mũ, ha mẽ: “jagy tũ ti nĩ, Topê vỹ ti. To jykrén há ti nĩ. Kãnhmar ãg tóg tónh ke mũ. Kãnhmar ãg tóg to jykrén ke mũ, Topê vỹ to,” he jé ãg tóg ke mũ.

Topê vỹ tag hã tó sóg tĩ. “*Jesus Cristo* ki rã tũgnĩn ãg krenkren ke mũ,” he sóg tĩ. ⁹ Ëg krenkren jé ãg tóg *Jesus* to: “ãg *Senhor* vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ. Kũ ãg tóg ãg fe tỹ ti ki rãnh ke mũ gé. Topê tỹ ti ter kar kũ ti rĩn mãn ja tag kri ãg nĩm ke mũ. Kũ ãg tóg kri fi kũ krenkren ke mũ sir. ¹⁰ Ëg tỹ ãg fe tỹ ti ki rã kũ ãg tóg ti mũ há nýtĩ. Ëg tỹ vènh kar mũ ti kãmén kũ ãg krenkren ke mũ sir. ¹¹ Hã kũ tag tóg rán kũ nĩ, ha mẽ: “ãg tỹ ti ki ge kũ ãg tóg ãg tỹ nén ve sór mũ ãn vènh ke mũ,” he

ja tóg nĩ, Topẽ vĩ rán ki. ¹² Vẽnh kar mĩ ke vẽ sir, vẽn vĩ tag, *Judeu* ag mĩ, kar kĩ fóg ag mĩ, kanhgág ag mĩ ke gé, fag kar mĩ ke gé. Tỹ tóg ẽg kar *Senhor* nĩ mĩr. Kĩ tóg, ẽg kar tỹ ti mĩ nèn ù to vĩn kũ, ẽg mĩ nĩm ke mũ gé sir. ¹³ Tag hã vỹ rán kũ nĩ gé, ha mẽ: “ẽg tỹ ẽg *Senhor* mĩ: inh kren han nĩ, hen kũ tóg ẽg krenkren han ke mũ, ẽg kar,” he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ tỹ rán kũ nĩ ki.

¹⁴ Ẽg tỹ ti ki ge tũ nỹtĩ ra ẽg tóg: “inh kren han nĩ,” he ki kagtĩg nỹtĩnh mũ vẽ. Ẽg tỹ ti vĩ mẽ ja tũ nỹtĩ ra ẽg tóg ti ki ge ki kagtĩg nỹtĩnh mũ vẽ. Û tỹ ẽg mĩ ti vĩ tó tũ nĩ ra ẽg ti vĩ mẽnh ke tũ nĩ vẽ. ¹⁵ Topẽ tỹ ag jẽgnẽg tũ nĩ ra ag tóg ẽg mĩ ti vĩ tónh ke tũ nĩ vẽ. Hã kũ tag tóg rán kũ nĩ, ha mẽ. “Û tỹ ẽg mĩ Topẽ vĩ sér ma kãmũ mũ ag junjun kũ tóg ẽg mĩ sér pẽ tĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ tỹ rán kũ nĩ ki. Topẽ tỹ ti vĩ tó tĩ ag jẽgnẽ to ken hã vẽ.

¹⁶ Hã ra ù ag tóg kri fi jãvãnh nỹtĩ gé, ag tỹ mẽg mũ ra, Topẽ vĩ sér ti. *Isaiás* vỹ ag to Topẽ mĩ tag tó ja nĩ. “Ẽg jóg mág', inh vĩ mẽ jãvãnh ag nỹtĩ,” he ja tóg nĩ. ¹⁷ Hã kũ ẽg tóg, ẽg tỹ ti vĩ mẽ há han kar kũ ti ki rã tĩ. Ẽg tỹ *Cristo* kãme mẽ kũ ẽg ti ki rã tĩ.

¹⁸ Kũ ãjag hỹn inh mĩ: “*Judeu* ag mĩ mẽ ja tũ nĩ, hã kũ ag mĩ ti ki ge ja tũ nĩ?” he sór mũ, ãjag tỹ inh *carta* tag ve kũ. Vó, mẽ kũ ag nỹtĩ vẽ. Tag vỹ rán kũ nĩ, ha mẽ: “ga kar mĩ ag tóg mẽ ja nĩgtĩ, ã vĩ ti. Ga fyr tá tóg jun gé, ã vĩ ti,” he ja ti nĩ, Topẽ vĩ rá ki.

¹⁹ Kũ ãjag hỹn inh mĩ: “kũ *Judeu* ag mĩ to jykrén há han ki kagtĩg nỹtĩ, ag tỹ mẽg mũ ra?” he sór mũ. Vó, ag tỹ to jykrén sór kũ ag tóg to jykrén mũ vẽ. *Moisés* vỹ ẽg mĩ tag kãmén, ha mẽ: “Topẽ tóg fóg mré kanhgág to: isũ tũ ag vẽ ver,” he ja nĩ. “Hã ra sóg ag tỹ isũ han sór mũ, ãjag tỹ ag ve kũ inh ki rã to én jé, fag mré hã,” he tóg. “Fóg mré kanhgág ag vỹ ãjag mĩ krĩ tũ nỹtĩ. Hã ra sóg ag to há nĩ sór mũ, ãjag tỹ ag tigrĩn jũgũ jé, he tóg, Topẽ ti,” he ja tóg nĩgtĩ, *Moisés* ti, *Judeu* ag mĩ.

²⁰ Kũ *Isaiás* tóg tag tó mũ gé, fóg ag to, kanhgág ag to, ha mẽ. “Û ag tóg inh jãvãnh ja tũ nĩgtĩ. Hã ra ag tóg inh vĩ jẽmẽg mũ ha. Topẽ hẽ ri ke tĩ? he ja tũ ag nĩgtĩ. Hã ra sóg ag mĩ inh vĩ jẽnẽg mũ ha, he tóg, Topẽ ti,” he ja ti nĩ gé. Pã'i ag kamẽg vãnh nĩn kũ tóg

Judeu ag mĩ fóg ag mré kanhgág ag tỹ Topẽ ki genh ke tó ja nĩ, *Isaiás* ti. ²¹ Kũ tóg *Judeu* ag to: “kurã kar ki sóg ãjag mĩ: kunĩg, he tĩ. Hã jé sóg ãjag mĩ inh nĩgé ven tĩ, ãjag tỹ gĩr mĩ ãjag nĩgé ven ẽn ri ke. Hã ra ãjag tóg inh vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩ'. Inh vĩ kafãn kónãn ãjag tóg mũ mĩr',” he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti.

11

Judeu'krẽ pipir ag vỹ tỹ Topẽ tũ nỹtĩ

¹ Kũ ãjag hỹn: “kũ Topẽ mĩ ti *povo* tỹ *Israel* tovãnh kãn kũ nĩ?” he sór mũ, ãjag tỹ inh *carta* tag ve kũ. Vó, ag tovãnh kãn tũ ti nĩ. Ha vé, tỹ sóg *Judeu* nĩ gé, hã ra sóg ti ki rã. *Abraão* krẽ'krẽ ù vỹ tỹ inh nĩ gé, ti kósin'kósin tỹ *Benjamim* krẽ'krẽ ù mĩr. ² Isovãnh ja tũ ti nĩ, Topẽ ti, hã kũ tóg ti *povo* tovãnh kãn ja tũ nĩ. Nèn kar han tũg ki tóg ẽg kuprẽg ja nĩ, ẽg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé.

Elias to jykrén nĩ. Ti kãme tóg rán kũ nĩ, Topẽ vĩ rá ki. *Elias* tỹ ga kri tĩ mũ ẽn kã *Judeu* ag tóg Topẽ kato tẽ mũ. Kũ ag tóg *Elias* kato tẽ mũ gé, ti tén jé. Kũ tóg Topẽ mĩ: ³ “*Senhor*,” he mũ. “Á vĩ tó tĩ ag kãgtén kãn ag huri. Á mĩ pũn jafã kókén kãn ag huri ke gé. Inh pir mĩ sóg kren, kũ ag tóg vãhã isén sór mũ ha ke gé. Á tovãnh kãn kũ ag nỹtĩ,” he ja tóg nĩ, *Elias* ti, Topẽ mĩ, *Judeu* ag to. ⁴ Hã ra Topẽ tóg ti mĩ: “krĩ kufy han tũg nĩ,” he mũ. “Û tỹ 7 *mil* (ke) vỹ ki nỹtĩ, ù tỹ isovãnh tũ ag, sỹ ùn kuprẽg ja ag. Tag ag vỹ vẽn kãgrá tỹ topẽ tỹ *Baal* mĩ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he ja tũ nĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti, *Elias* mĩ.

⁵ Ge ti nĩgtĩ, ùri. Pir ag nỹtĩ, *Judeu* tỹ Topẽ to há nỹtĩ ag. Topẽ vỹ ẽg jagãgtãn, kũ tóg ẽg kuprẽg. Hã kũ ẽg tóg ti to há nỹtĩ, ẽg pipir nỹtĩ ra, ẽg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kũ. ⁶ Ẽg tỹ vėsóg ki han pijé'. Ẽg tỹ vėsóg ki to vãsãn pijé'. Topẽ tỹ ẽg jagãgtãn hã vẽ, hã kũ tóg tó ja nĩ.

⁷ Ge ti nĩ, ha mẽ. *Judeu* ag vỹ ve sór ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ẽg mĩ nèn ù há ven ke ẽn ti. Hã ra ag tóg venh ke tũ nĩ. Topẽ tỹ ùn kuprẽg mũ ag hã mĩ tóg ven tĩ. Jãvo ù ag tóg kutu nỹtĩ sir, ag tỹ Topẽ vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn kũ.

⁸ Hã kũ tag tóg rán kũ nĩ, *Judeu* ag to, ha mẽ: “Topẽ vỹ ag krĩ tũ han, hã kũ ag tóg ti vĩ rá vэг mũ ra to jykrén tũ nĩgtĩ. Mẽg tũ ag nĩgtĩ, ag nĩgrẽg ra. Ûri ag tóg gen kũ nỹtĩnh mũ

ver,” he ja ti nĩ, Topẽ vĩ rán ki. ⁹ Kĩ *Davi* vỹ *Judeu* ag to tag tó ja nĩ gé, ha mẽ: “Topẽ mỹ ag tóg fénhta han tí. Hã ra ag tóg ón ký ti mỹ fénhta han tí. Kĩ ag tóg to sigse ký nỹtĩnh mũ. Kĩ tóg ag vóg kónãn ke mũ, Topẽ ti. Krenkren ke tũ ag tóg nĩ. ¹⁰ Kutu ag nỹtĩ, to jykrén ke tũ pẽ ag nĩ, ký ag tóg vỹjyre kufy hã venh ke mũ, hã to ag jagtar nỹtĩnh mũ,” he ja tóg nĩ, *Judeu* ag to, *Davi* ti.

Judeu ag to é henh ke tũ ãg tóg nĩ

¹¹ Kĩ ãjag hỹn inh mỹ: “kỹ Topẽ mỹ *Judeu* ag tỹ nũgme ki vár ke tag ve sór mũ? Hã jén mỹ ag mỹ *Jesus* jẽnẽ ja nĩ, ag tỹ ti tỹ prãnh ke jé?” he sór mũ. Vó. Hã ra ag tóg Topẽ kato tẽgtẽ tí. Ti vỹ mranh ja ag tóg nĩgtĩ, hã kỹ Topẽ tóg fóg ag mré kanhgág ag krenkren han sór mũ, *Judeu* ag tỹ ag ve kỹ ti ki ge to én jé, fag ke gé. ¹² Kĩ *Judeu* ag tỹ ti vỹ mranh kỹ Topẽ tóg fóg mré kanhgág kar to há nĩ. Kĩ *Judeu* ag vỹ jagtar nỹtĩ. Ag nỹtĩg ja ki ù ag tóg Topẽ tỹ ag to há nĩ vég mũ. Há ti nĩ, tag. Kĩ tóg Topẽ tỹ *Judeu* ag to há' he mãn ra ga kri mũ kar mỹ hapẽ távĩ tĩnh mũ vỹ. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

¹³ Kĩ sóg fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ: “ãjag *apóstolo* vỹ tỹ inh nĩ, sỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó jé,” he mũ. Inh rãnrãj vỹ inh mỹ sér pẽ tí. ¹⁴ Isỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó ký inh mré ke ag vỹ hẽn ri ke mũn ãjag kóm *Jesus* ki ge sór mũ gé, kỹ ag krenkren ke mũ sir, *Judeu* ag. ¹⁵ Ha vé, Topẽ tỹ inh mré ke ag tovãnh to tóg *povo* ù ag to há nĩ ha. Ag to jũ mãn tũ tóg nĩ sir. Topẽ tỹ *Judeu* ag to há' he mãn mũ ra tóg vẽnũ kar mỹ há távĩ tĩnh mũ vỹ. Kĩ vẽnũ kar vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ vỹ, ùn kãgter mũ ag mré hã. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

¹⁶ Ëmĩ to jykrén nĩ. Ëmĩ kupar ko há nĩnh kỹ tóg ko há kar nĩ. Ge ti nĩgtĩ gé, ka ti. Ti jãre há nĩnh kỹ ka vỹ há kar nĩ. *Judeu* ag vỹ tag ri ke nỹtĩ. Ag jógjóg ve ag vỹ ka jãre ri ke nỹtĩ. Topẽ mỹ ag há nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag krẽ vỹ Topẽ mỹ há nỹtĩnh ke mũ gé. ¹⁷ *Povo* tỹ *Israel* vỹ ka tỹ *Oliveira* há ri ke nỹtĩ. Ti jãre vỹ há nĩ. Hã ra ti pẽ ù tóg kórég nỹtĩ. Hã kỹ Topẽ tóg kykym kỹ vãvãm mũ. Ti tỹ *Judeu* kórég ag tugvãnh to ken hã vỹ. Ka pẽ kórég tag nỹtĩg ja ki tóg ka ù pẽ vin. ãjag hã vỹ sir, ãjag tỹ tỹ fóg nỹtĩnh kỹ, kanhgág ke gé. ¹⁸ Kĩ *Judeu* ag to é he sór tũg nĩ, Topẽ tỹ

ag vãm mũ ra, ãg tỹ ka pẽ kórég vãm ri ke. Ag nỹtĩg ja ki ãjag nỹtĩ. Hã ra ka jãre vỹ tỹ *Judeu* ag jógjóg ve nỹtĩ. ãjag jógjóg ve pijé', fóg pijé', kanhgág pijé'. *Judeu* ag vỹ.

¹⁹ Hẽn ri ke mũn ãjag tóg inh mỹ: “hã ra tóg *Judeu* ag vãm, ãg to há nĩ jé,” he sór mũ. “Hã kỹ tóg ãg to há nĩ,” he ãjag hỹn mũ. ²⁰ Hỹ, ag vãm tóg. Hã ra ag tóg ti ki ge jãvãnh ja nỹtĩgtĩ, hã kỹ tóg ag vãm. Jãvo tóg ãjag to há nĩ, ãjag tỹ ti ki ge to. Hã kỹ ag to é he sór tũg nĩ. Topẽ kamẽg nĩ mỹr. ²¹ *Judeu* ag tỹ ti ki ge jãvãnh tugnĩnh tóg ag vãm. Ag jagãgtãn jãvãnh tóg nĩ ha. Kĩ tóg ãjag jagãgtãn ke tũ nĩ gé, ãjag tỹ ti ki ge to tar tũ nỹtĩnh kỹ. Hã kỹ ti hã kamẽg nĩ.

²² Hã ki Topẽ tỹ tỹ ùn há nĩ tóg ve há tí, hã ra tóg ù ag vóg kónãn jagy han tí gé. ù tỹ ti vỹ mranh mũ ag. Hã ra tóg sir ãjag to há nĩ, ãjag tỹ ti tovãnh tũ nĩnh kỹ. ãjag tỹ ti tovãnh kỹ tóg ãjag vãm ke mũ gé, ha vem nĩ. ²³ *Judeu* ag tỹ ti ki ge kỹ tóg ag to há nĩ mãn ke mũ gé sir. Kĩ tóg ãg tỹ ka pẽ kym kỹ ki jógon mãn ẽn ri ke nĩ sir. ²⁴ Ha vé, ãjag hã vỹ tỹ ka kanẽn vãnũ pẽ ri ke nỹtĩ'. Hã ra tóg ãg tỹ ka pẽ kym kỹ ki jógon ẽn ri ke han, hã vỹ: *Judeu* ag tỹ *Jesus* ki ge, he mũ. ãg pijé ka kanẽn vãnũ pẽ tỹ ka kanẽn há ki vin tí'. Ka pẽ tỹ ãg tỹ kym kỹ ki jógon mãn tag vỹ jagy tũ nĩ vỹ. Hã kỹ tóg Topẽ mỹ jagy tũ tí, ti tỹ *Judeu* ag to há nĩ mãn kỹ.

Topẽ tỹ Judeu ag krenkren han sór

²⁵ Isỹ ãjag mỹ nẽn ù kãmén sór vỹ, ãjag tỹ mẽ ja tũ ù, ha mẽ, ãjag tỹ *Judeu* ag to é he tũ nĩ jé. Ha vé, *Judeu* ù ag vỹ ver mẽ sór tũ nĩgtĩ. ù ag tóg mẽ sór mũ. Kejẽn vẽnũ kar tóg hã ra mẽ kãn ke mũ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé, *Judeu* ag kar ke gé. ²⁶ Ën kã *Judeu* tỹ mẽg mũ ag tóg krenkren ke mũ gé. Hã kỹ tag tóg ag to rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ag krenkren han tí vỹ jun ke mũ. *Jerusalém* tá tóg vẽnũ ven ke mũ. Ën vỹ *Jacó* krẽ ag tỹ inh vỹ mranh ja ẽn tỹ vẽnũ pãte fón ke mũ,” he tóg. ²⁷ “Sỹ ag mré jykrén jan hã vỹ. Ag tỹ inh vỹ mranh tỹ sóg tũ' he mũ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vỹ rán ki, *Judeu* ag to. ²⁸ *Jesus* kato tẽ ag tóg mũ ver. Ti kãme sér mẽ jãvãnh ag nỹtĩ ver. Hã kỹ ãjag tóg ag nỹtĩg ja ki Topẽ vỹ sér mẽg mũ. Hã ra ag jógjóg ve ag vỹ Topẽ to há nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ Topẽ tóg ag krẽ'krẽ to há

nĩnh ke mũ gé kejẽn, ti tỹ vãsỹ ag kuprẽg ja nĩn kỹ. ²⁹ Topẽ tỹ ù to há nĩn kỹ tóg ti to há nĩ. Ti tỹ ù kuprẽg kỹ tóg kuprẽg kỹ jẽ gé. Tỹ tũ' henh ke tũ tóg nĩ, Topẽ ti.

³⁰ Vãsỹ ãjag tóg Topẽ vĩ ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ gé. Hã ra Topẽ tóg ùri ãjag jagãgtãn, ãjag tỹ ti ki ge jé, *Judeu* tỹ ti vĩ mranh mũ ag nỹtĩg ja ki. ³¹ Kỹ ên ag tóg ti vĩ mranh mũgtĩ ver, Topẽ tỹ kar kỹ ag jagãgtãn jé, ti tỹ ùri ãjag jagãgtãn ri ke. ³² Kỹ Topẽ tóg ãg kar mũ ãg tỹ ti vĩ mranh mũ tag ven kãn sór mũ, ãg tỹ to jykrén mãn jé. Ti tỹ ãg jagãgtãn sór vẽ, ãg tỹ ti ki ge jé. Hã jé tóg ãg mũ ãg tỹ ti vĩ mranh mũ ven sór mũ.

Topẽ jykre tỹ ãg jykre kãfór nĩ

³³ Topẽ vỹ tỹ ùn mág pẽ nĩ, mỹr, ha mẽ. Ti jykre vỹ vẽnũ kar kri nĩ kar nĩ. Ve kãn jãvãnh ãg nỹtĩ. Nén ù kar ki kanhró ti nĩ mỹr, nén ù kar to jykrén há han ti tĩ mỹr. Ti tỹ nén to jykrén mũ ve kãn ke tũ pẽ ãg nĩ. “Ti hỹn hẽ ri ken kỹ tag han?” henh ke tũ ãg tóg nĩ gé. To jykrén kórég ãg tóg nỹtĩ. ³⁴ Û nỹ Topẽ tỹ nén to jykrén mũ ki kanhró nĩ? Ki kagtĩg kar ãg nỹtĩ. Û nỹ Topẽ mũ: “tag han ra, tag han tũg ra,” he tĩ? Û vỹ ti jyvẽn ke tũ pẽ nĩ. ³⁵ Û nỹ ti mũ nén ù nĩm', Topẽ tỹ ti mũ kajãm jé? Nén kar vỹ tỹ ti tũ nỹtĩ mỹr. Hã kỹ tóg ãg hã mũ nén ù kar nĩm tĩ, ãg jagãgtãn kỹ. ³⁶ Topẽ hã ne nén kar hynhan'. Ti hã jamẽn kỹ ãg tóg nỹtĩ. Nén ù kar vỹ ti jamẽn kỹ nỹtĩ gé. Hã kỹ ãg tóg ti hã mũ vĩ há han ke mũ. To krónh kenh ke tũ ãg nĩ, ga kri, kanhkã tá ke gé. Hã vẽ.

12

Topẽ mũ ãg vẽnũ fẽg ke mũ

¹ Inh kanhkã', Topẽ vỹ ãjag jagãgtãn. Hã kỹ sóg ãjag mũ: “ti mũ vẽnũ fẽg,” he mũ. Kỹ tóg ãg tỹ ti mũ nén ù pũn ri ke nĩ, ãg tỹ ti mũ vẽnũ fẽg kỹ. *Judeu* ag vỹ ag mẽg tãnh kỹ pũn tĩ. Ag jãvo ãg tóg ãg rĩnrĩr nỹtĩn kỹ ti mũ vẽnũ fẽg tĩ. Gen kỹ ãjag tóg Topẽ jykre han ke mũ. ² Êprã ke ag jykre han sór tũg nĩ. Topẽ vỹ ãjag krĩ tãg han sór mũ. Kỹ ãjag tóg nén há han ki kanhró nỹtĩnh mũ. Vẽjykre kuryj han jé ãjag tóg ke mũ. Kygnẽnũ ke tũ ãjag tóg nĩ. Tag ve sór tóg mũ, Topẽ ti. Tag hã to tóg ãg kanhrãn ke mũ.

³ Ha vé, Topẽ vỹ isar han, kỹ sóg ãjag jyvẽn há han ki kanhró nĩ. Hã kỹ sóg ãjag kar mũ tag tó mũ. Vẽsỹ ùn mág han sór tũg nĩ. “Tỹ inh ùn mág nĩ,” he tũg nĩ, ã tỹ tỹ ùn mág tũ nĩn kỹ. Ëg kar vỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ. Kỹ tóg ãg kar tỹ nén ù to tar han ti, ãg kar tỹ ti rãnrãj han jé. Tag to jykrén kỹ jagnẽ to é he tũg nĩ.

⁴ Ëg há to jykrén nĩ. Ti ki nỹtĩ vỹ e nỹtĩ, ãg pẽn, ãg nĩgnó, ãg kanẽ, ãg nĩgrẽg, ti kar ti. Ëg há ki nỹtĩ vỹ jagnẽ kóm rãnrãj nỹtĩ kar nỹtĩ, vyr mũ. ⁵ Ge ãg nỹtĩ gé. E ãg nỹtĩ. Hã ra ãg tóg ãg tỹ *Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ãg há ri ke nỹtĩ. Kỹ ãg tóg jagnẽ ki rĩr ke mũ sir, ãg há ki nỹtĩ tỹ jagnẽ ki rĩr tĩ ên ri ke. ⁶ Hã ra ù tóg nén ù han há nĩgtĩ. Kỹ ù tóg nén ù ù han há nĩgtĩ gé, Topẽ tỹ to ãg tar han kỹ. Ëg kã mũ ù mũ tóg: “ag jyvẽn nĩ,” he tĩ, *Jesus* ti. Kỹ Topẽ tỹ ã mũ nén tó mũ hã tỹ ãg jyvẽn nĩ. ⁷ Ëg kã mũ ù mũ tóg: “ùn jagãgtar ag jagãgtãn nĩ,” he ti gé. Ti tỹ ã mũ tag tó kỹ ãg jagãgtãn há han to tar nĩm nĩ. Ëg kã mũ ù mũ tóg: “inh vĩ kãmén nĩ,” he tĩ gé. Kỹ to krónh ke tũg nĩ. ⁸ Ëg kã mũ ù mũ tóg: “ag mũ ag tỹ nén han ke mũ kãmén nĩ,” he tĩ gé. Kỹ ã rãnrãj tag ki rĩr há han nĩ. Ëg kã mũ ù mũ tóg: “ã tỹ nén ù nĩm mág nĩ, inh mũ,” he tĩ gé. Kỹ ón kỹ ti mũ nĩm sór tũg nĩ. Ëg kã mũ ù mũ tóg: “*culto* to pã'i vỹ tỹ ã nĩ,” he tĩ gé. ã tỹ tỹ to pã'i nĩn kỹ to jykrén há han nĩ. Ëg kã mũ ù mũ tóg: “ag jagãgtãn nĩ,” he tĩ gé. Kỹ ti tỹ ã mũ ã tỹ ãg jagãgtãn ke tag tó kỹ to mũ sér nĩm nĩ. Ëg tỹ jagnẽ ki rĩr to ken hã vẽ.

⁹ Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ. Ón kỹ jagnẽ to há nỹtĩ sór tũg nĩ. Vẽjykre pãno to kórég tãvĩ nỹtĩm nĩ, kỹ tovãnh kãn nĩ. Vẽjykre há hã mũ mũm nĩ. ¹⁰ Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ ãjag mré pafa mũ ag to há ri ke nỹtĩm nĩ, jagnẽ to. Jagnẽ mũ komẽr hã vĩm nĩ, ãg tỹ pã'i mũ komẽr hã vĩ ên ri ke. ¹¹ Topẽ jykre to krónh ke tũg nĩ. Ti tỹ ãjag mũ: “tag han ra,” he to jẽnjẽr nỹtĩ tũg nĩ gé. To vãsãn nĩ. Ti kuprĩg tỹ ãjag mũ nén tó mũ ên han nĩ. Kỹ tóg ãjag mũ sér tĩnh mũ. Ëg *Senhor* tũ han nĩ. ¹² Topẽ vỹ ãg mũ nén ù há kar han ke mũ. Tag to mũ sér nỹtĩm nĩ. Kejẽn ãjag tóg nén ù jagy venh ke mũ, ti tugnĩn. Hã ra to krónh ke tũg nĩ. Topẽ mré vẽnũ kỹ nỹtĩm

nĩ. ¹³ Ājag mré Topě ki rã ù jagtar nĩn kũ ti jagãgtãn nĩ. Û tũ Ājag to pasa kũ ti mũ: “inh mré nĩ,” hem nĩ.

¹⁴ Kejẽn ù tóg Ājag vóg kónãn sór mũ. Ēn to Topě mũ: “ti jagãgtãn nĩ,” hem nĩ. Ti to: “ti vóg kónãn nĩ,” he tũg nĩ. ¹⁵ Kejẽn tóg ù mũ sér tĩ. Kũ ti mré mũ sér nũtĩm nĩ gé. Kejẽn ù tóg fũ tĩ. Kũ ti mré fũm nĩ gé. ¹⁶ Jagně mré vėjykre pir hã han nĩ, hã vỹ: jagně to há, he mũ. Věšũ ùn mág han sór tũg nĩ. Tũ ùn kãsir ag mré ke nũtĩm nĩ. “Ag mré ke vỹ tũ inh nĩ,” hem nĩ, ùn kãsir ag to. Hẽn ri ke mũn Ājag kã mĩ ù tóg vėnh kanhrãn mág to tar nĩ, Ājag kãfór. Ti jé: “ag kãfór inh nĩ, vėnh kanhrãn mág ja tag to,” he tũg.

¹⁷ Kejẽn ù tóg Ājag mũ nén ù kórég han tĩ. Ge ra ti mũ nén ù há hã han nĩ. Vėnh kar mũ vĩ há tãvĩ han nĩ, ù tũ Ājag to: “kygně ti huri,” he tũ nĩ jé. ¹⁸ Vãsãn nĩ, Ājag tũ ù to krĩ rỹ han tũ nĩ jé, Ājag tũ vėnh kar to krĩ kuprã nũtĩ jé.

¹⁹ Inh kanhkã, ù tũ Ājag mũ nén ù kórég han mũ ra vėnh kajãm sór tũg nĩ. Topě hã tóg ti to jũnh ke mũ. Hã kũ tag vỹ rán kũ nĩ, ha mē: “inh hã ne Ājag kajãm ke mũ'. Inh hã ne ag mũ ven ke mũ', ag tũ ag jykre kórég to jagãgtar ke ti, he tóg, ěg *Senhor* ti,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ tũ rán kũ nĩ ki. ²⁰ Kũ ù tũ Ājag kato tẽ mũ mũ nén ù há kar han nĩ. Ti kókĩr nĩn kũ ti mũ vėjẽn ven nĩ. Ti hãghã kũ ti mũ goj ven nĩ. Gen kũ Ā tóg ti mũ'a han ke mũ, ha vem nĩ, Ā tũ ti to há nĩn kũ, ti tũ Ā to kórég nĩ ra. ²¹ Vėnh jykre há to krónh ke tũg nĩ. Kũ ěg tóg tũ vėjykre pãno tũ tũ' henh ke mũ, ěg tũ ùn kuryj mĩ mũn kũ.

13

Ěg pã'i ag

¹ Ěg pã'i ag vỹ nũtĩ. Kũ tóg ěg tũ ag tũ ěg mũ nén tó mũ ěn han kũ há tĩ. Topě tũ ag tũ pã'i han hã vė, ag krĩn kũ. Ti hã vỹ ù tũ tũ pã'i nĩnh ke to jykrén tĩ'. ² Kũ ag kato tẽ sór tũg nĩ. Topě hã vỹ pã'i ag vin tĩ, kũ ag kato vãsãn tũg nĩ. Û tũ ag kato vãsãnsãn mũ ag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, pã'i ag. ³ Ěg tũ vėjykre há han kũ ěg tóg pã'i ag vėg mũ ra kaně jur ke tũ nĩ. Û tũ vėjykre kórég han mũ ag vỹ vėso kaně jur tĩ, pã'i ag ve kũ. Kũ ěg hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ag tũ ěg kaně jun tũ

nĩ jé? Vėjykre há tãvĩ han jé ěg tóg ke mũ. Kũ ag tóg ěg to vĩ há han ke mũ sir, pã'i ag. ⁴ Ěg pã'i ag ne ěg jyvėn tĩ', ěg tũ vėjykre há to tar nũtĩ jé. Ag tũ Topě tũ ag mũ nén tó mũ han hã vė. Ā tũ vėjykre kórég han kũ mũmėg nĩ. Ā vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ, hã jé Topě tóg ag vin, ag tũ ùn jykre kórég ag vóg kónãn jé. ⁵ Hã kũ ag tũ nén tó mũ han nĩ, ag tũ Ājag to jũ tũ nĩ jé. Ājag kakã kavėnh ti tĩ gé, Ājag tũ pã'i ag vĩ han tũ nĩn kũ. Hã kũ ki króm sorm nĩ.

⁶ Kũ *governo* mũ *imposto* kajãm nĩ gé. Topě tũ ag mũ vėnh rãnrãj nĩm ja ěn han ag tóg tĩ, *governo* mũ rãnrãj tĩ ag. Kũ ag mũ kajãm nĩ. ⁷ Kũ Ājag nėv kajãm kãn nĩ, *governo* mũ ke gé. Ājag tũ pã'i ù mũ *imposto* kajãm ken kũ ti mũ ven nĩ, jãnkamy ti. Ājag pã'i ag kamėg nĩ, ag mũ koměr hã vĩm nĩ.

Topě jykre hã mĩ mũm nĩ

⁸ Ājag nėv kajãm kãn nĩ. Mré hã jagně to há tãvĩ nũtĩm nĩ gé. Ěg tũ jagně to há nũtĩn kũ ěg tóg Topě tũ ěg jyvėn mũ ěn ki króm kãn mũ sir. ⁹ Ha vé, Topě tóg ěg mũ: “ã prũ tũ fi mré nũ tũg nĩ, kũ Ā mén tũ mré nũ tũg nĩ gé,” he ja nĩ. Kũ tóg: “ũ tén tũg nĩ, nén ù pėju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, nén ù to ěn tũg nĩ gé,” he ja nĩ gé. Ti tũ ěg jyvėn vỹ e nũtĩ. Hã ra ěg tóg ěg tũ ti tũ ěg jyvėn kar tũ ùn pir han sór kũ: “ã rėgre ki rĩr há han nĩ. Ā tũ vėnh ki rĩr há ri ke han nĩ,” henh ke mũ. ¹⁰ Ěg tũ ěg rėgre kar ki rĩr há nũtĩn kũ ěg tóg ag mũ nén ù kórég han ke tũ nĩ. Ěg tũ jagně ki rĩr há nũtĩn kũ ěg tóg Topě tũ ěg jyvėn ěn ki króm kãn ke mũ.

¹¹ Vãsãn nĩ. Vėjykre kórég tovãnh kãn nĩ. Ti tũ ěg kren han ke kurã vỹ kakó pẽ tĩ ha. Ěg tũ ti ki ge vėn kũ tóg ver kuvar gy ja nĩ. Hã ra tóg ũri kakó tãvĩ tĩ ha. ¹² Kutỹ tag tũg ke nẽ ha. Tũ vaj ke ti nỹ ha. Ti tũ kãnhmar kãtĩg ke to ken hã vė. Hã kũ vėjykre kavėj ěn han mãn sór tũg nĩ. Ěg tũ kurã ki nén han tĩ ěn han nĩ, vėjykre kuryj ti, ěg tũ vėjykre há han kũ vėjykre kórég kato tẽ jé, tũ tũ' he jé. ¹³ Ěg tũ kurã mĩ tũg há han tĩ ěn ri ke han nĩ. Ag tũ *baile* ki nén ù vėnh mũ han tĩ ěn han tũg nĩ. Kronkron tũg nĩ gé. Fag to ěn tũg nĩ. Kũ fag mré nũ tũg nĩ, ag mré ke gé. Jagně to jũ tũg nĩ gé. Jagně tũ to ěn tũg nĩ gé. ¹⁴ Ěg *Senhor* tũ *Jesus Cristo* jykre tãg hã han nĩ.

Ěg tỹ nén to én mũ ěn han mǎn sór tũg nĩ. Ěg jykre pǎno kórég tovǎnh kǎn nĩ.

14

Jesus ki ge kỹ nỹtĩ fag tỹ jagně to há nỹtĩnh ke

¹ Ũ tóg krój nỹtĩ ver. Tope jykre ũ tóg ver ag mỹ jagy tĩ, ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ra. Ũ tỹ ge tovǎnh tũg nĩ. Ag mỹ: “ěg mré Topě vĩ mēnh kǎtĩg nĩ,” hem nĩ. Ag mỹ komēr hǎ vĩm nĩ, ag tỹ kygně kỹ. ² Ũ tóg nén kar ko tĩ, jǎvo ũ tóg nén ũ nĩ ko vǎnh nĩ, kỹ tóg ěkré hǎ ko tĩ. “Věnh kǎgrá tỹ topě mỹ ag tóg pũn ja nĩ, nén ũ nĩ ěn ti. Hǎ kỹ sóg ko sór tũ nĩ,” he ag tóg tĩ, ũn krój ag. ³ Hǎ ra ājag kǎ mĩ ũ ag tóg ge ra ko tĩ, věnh kǎgrá tỹ ag mỹ tỹ nén ũ tũ nĩn kỹ. Ājag tỹ ko kỹ ũ tỹ ko vǎnh ěn to é he tũg nĩ. Kỹ ājag tỹ ko vǎnh nĩn kỹ ũ tỹ ko mũ ěn to: “tĩ kórég han ti tĩ,” he sór tũg nĩ gé. Vějěn to jagně mỹ vĩ tũg nĩ. Ā mré tóg Topě ki rǎ kỹ jě gé, ũ tỹ ko mũ ti, kỹ ti to vĩ tũg nĩ. ⁴ *Jesus* mỹ rǎnhrǎj tĩ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg kar. Hǎ kỹ tóg věnh mỹ tĩ, ěg tỹ jagně to vĩ sór kỹ. Ũ tỹ ěg mỹ vĩnh ke mũ vỹ tỹ ěg *Senhor* ti nĩ, ěg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kỹ. Hǎ ra ěg kar vỹ há nỹtĩnh ke mũ, kurǎ ěn kǎ, ha vem nĩ, ěg *Senhor* tỹ ěg tar han kỹ.

⁵ Ũ tóg věnh kǎn ke kurǎ to: “kurǎ kórég,” he tĩ, kurǎ ũ to ke gé. Jǎvo ũ tóg kurǎ kar to: “kurǎ há,” he tĩ gé. Há kar ti nỹtĩ, ājag tỹ kurǎ han mũ ti. Kỹ ājag tỹ nén to jykrén mũ ěn hǎ han nĩ. ⁶ Ěg kar vỹ ěg *Senhor* jykre mĩ mũ sór mũ. Hǎ kỹ ũ tóg kurǎ kórég han sór tĩ, ti jykre mĩ tĩ jě. Jǎvo ũ tóg kurǎ kórég han vǎnh nĩ, ti jykre mĩ tĩ jě gé. Há kar ti nĩ.

Kỹ ũ tỹ nén ũ kar ko mũ vỹ ge nĩ gé. Ěg *Senhor* jykre mĩ tĩ hǎ jě tóg ko tĩ gé. Jǎvo ũ tóg nén ũ nĩ ko vǎnh nĩ. ěn vỹ ěg *Senhor* jykre mĩ tĩ hǎ jě ko vǎnh nĩ gé. Há kar ti nĩ, ěg tỹ nén ũ nĩ ko mũ ti, ěg tỹ ko vǎnh ti ke gé.

⁷ Ěg pijé ěg jykre han ke mũ', ěg tỹ ga kri mũn kỹ. Kỹ ěg ter ken kỹ ěg pijé ěg jykre ki ter ke mũ gé'. ⁸ Ěg tỹ ga kri mũn kỹ ěg tóg ěg *Senhor* jykre hǎ han ke mũ. Ti tũ han hǎ jě ěg tóg ga kri mũ nĩ. Kỹ ěg ter ken kỹ ěg tóg ti jykre hǎ ki ter ke mũ gé'. Ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tũ kar vỹ tỹ ěg nỹtĩ. ⁹ Ěg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ hǎ jě tóg ter ja nĩ. Hǎ jě tóg rĩr mǎn ja nĩ gé.

Ti tỹ tỹ ěg *Senhor* nĩ hǎ jě tóg ter ja nĩ, věnh kar pǎ'i, ũn rĩnrĩr mũ ag pǎ'i, ũn kǎgter mũ ag pǎ'i ke gé.

¹⁰ Kỹ ājag tỹ hě ri ken kỹ jagně to vĩ sór ně? Ājag tỹ hě ri ken kỹ jagně to é he ně? Topě hǎ vỹ ěg jykre ve kǎn ke mũ, ěg kar, ti tỹ ěg jě prěr ken kỹ. ¹¹ Hǎ kỹ tag tóg rǎn kỹ nĩ, ha mē. “Rĩr inh jě nĩ,” he tóg, ěg *Senhor* ti. “Věnh kar vỹ inh krēm grĩnh kenh ke mũ, ha vem nĩ. Věnh kar vỹ inh mỹ: ũn mág vỹ tỹ ā nĩ, henh ke mũ, he ti, Topě ti,” he tóg, Topě vỹ tỹ rǎn kỹ nĩ ki. ¹² Ěg kar vỹ Topě rĩnja tá nỹtĩnh ke mũ, kỹ tóg ěg jykre tugnỹm ke mũ. Ěg hǎ ki tóg jēmēnh ke mũ, ěg tỹ nén han ja ěn to. ¹³ Hǎ kỹ jagně to vĩ mǎn tũg nĩ.

Ěg tỹ jagně to fen ke

Jagně to: “kórég ti nĩ,” he mǎn tũg nĩ. Ājag tỹ nén ũ han ken kỹ: “isỹ tag han kỹ inh régre mỹ inh ve kỹ Topě vĩ mranh ke tũ nĩ vỹ?” he jě ěg tóg ke mũ.

¹⁴ Tag ki kanhró inh nĩ, ha mē: vějěn pijé ěg kavěnh tĩ'. *Jesus* tỹ tón hǎ vē. Nén ũ tũ vē, vějěn ti. Ěg tỹ ko jafǎ tǎvĩ vē. Hǎ ra ũ tóg nén ũ nĩ to: “věnh kǎgrá mỹ ag tóg pũn ja nĩ, věnh mēg ěn nĩ ti. Hǎ kỹ sóg ko kỹ Topě vĩ mranh tĩ,” he tĩ. Ũ tỹ tag tó mũ jykre kavěnh ti tĩ, ti tỹ ge ra kon kỹ. ¹⁵ Inh mỹ tóg tỹ Topě vĩ mranh tũ nĩ, isỹ nén ũ nĩ ko tag ti. Hǎ kỹ sóg ko mũ sir. Kỹ inh régre ũ tóg isỹ ko ve kỹ ko sór mũ gé sir. Hǎ ra tóg ti hǎ mỹ Topě vĩ mranh ri ke nĩ. Kỹ tóg ko kỹ isugrĩn Topě vĩ mranh mũ sir. Kỹ tóg nũgme ki kutěnh ke mũ sir. Kỹ tóg isỹ inh jěn tugnĩn ti tén ri ke nĩ sir, *Cristo* tỹ ũn jagfỹ ter ja ěn ti. ¹⁶ Kỹ tag han sór tũg nĩ, ũ tỹ ājag tỹ nén han mũ to ājag to vĩ tũ nĩ jě. Há ti nĩ vē, ājag tỹ kon kỹ. Hǎ ra ũ tỹ ājag jěn to ājag to vĩn kỹ ko sór tũg nĩ. ¹⁷ Topě tỹ tỹ ěg *Senhor* nĩn kỹ ěg jěn tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ha mỹr. Kỹ tóg ěg tỹ nén ũ nĩ ko tũ ra ěg mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ. Nén ũ ũ to ěg jykrén ke mũ ha, hǎ vỹ: vējykre kuryj, he mũ, vējykre kusa, vējykre sér, Topě kuprĩg tỹ mỹr, ěg jagrě tǎg tỹ, he tóg. ¹⁸ Ěg tỹ gen kỹ *Cristo* jykre han kỹ tóg Topě mỹ há tĩ ha, ěg jykre ti. Kỹ tóg ěg mré ěprǎ ke ag mỹ há tĩ gé sir, ha vem nĩ.

¹⁹ Kỹ ěg jě jagně krĩ kuprǎg hǎ to jykrén. Ěg jě jagně tar han sór. ²⁰ Kỹ tóg ěg tỹ nén ũ

nĩ ko to ãg régre tỹ tỹ prãnh ke han kỹ kórég nĩ. Vějẽn kar vỹ há nĩ. Hã ra ù tóg vějẽn ù to jykrén kónãn sór mũ, ti tỹ to Topẽ vĩ mranh kỹ. Ti tỹ ge ra kon kỹ tóg tỹ prãnh ke mũ sir. ²¹ Kỹ tóg kórég nĩ, ãg régre tỹ ãg tugnĩn Topẽ vĩ mranh kỹ. Hã jé nén ù nĩ ko tũg nĩ, ã régre tỹ to tỹ prãnh kenh mẽ tĩn kỹ. Ti rĩnve goj fa kron tũg nĩ gé. Nén ù tỹ ã régre tỹ Topẽ vĩ mranh han ên tovãnh kãn nĩ. ²² Æ tỹ nén ù to: “kórég tũ ti nĩ,” hen kỹ Topẽ hã mỹ tóm nĩ. Hã ra ã régre rĩnve han tũg nĩ, ti tỹ ã mỹ há nĩ ra, ã régre tỹ ã tugnĩn Topẽ vĩ mranh tũ nĩ jé. Æ tỹ Topẽ tỹ ã mỹ nén tó mũ hã han kỹ tóg há nĩ, kỹ ã tóg jatu nĩ, ha vem nĩ. ²³ Û tóg ko tĩ, hã ra tóg ti tỹ ko kỹ: “isỹ Topẽ vĩ mranh mỹ vỹ?” he mũ sir. Ti tỹ ge ra kon kỹ tóg to krĩ kufy nĩ sir. Kỹ tóg Topẽ vĩ mranh mũ sir. Æg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ãg tóg ti tũ hã han sór mũ sir. Æg tỹ nén ù to: “tag han kỹ inh mỹ ti vỹ mranh mũ vỹ?” hen kỹ ãg han ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ãg ti vỹ mranh mũ.

15

Æg tỹ ãg mré ke ag to há nỹtĩn ke

¹ Ha vé, tar ãg nỹtĩ. Hã kỹ tóg ãg tỹ ùn krój nỹtĩ ag to fen nỹtĩnh há tĩ. “Èn tóg inh mỹ há nĩ, hã kỹ sóg han sór mũ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ. ² “Mỹ inh régre mỹ há nĩ vỹ?” he jé ãg tóg ke mũ. Ti tỹ ti mỹ há tũ nĩn kỹ ãg han ke tũ nĩ. Æg tỹ ti tar han sór vỹ, ãg tỹ nén han mũ kar tỹ. ³ *Cristo* pijé ti tỹ nén to én mũ ên han ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg ãg jagfy jagtar ja nĩgtĩ. Kỹ tóg Topẽ mỹ: “ã to ag tóg vỹ kónãn tĩ, ã kato tẽ ag. Hã ra ag vỹ vỹ inh kri kutẽnh ke mũ,” he ja nĩ. Ti mur tũg ki Topẽ vỹ tó tĩ ù tóg ti vỹ tag rán ja nĩ, hã ra tóg ge nĩ. ⁴ Hã ra Topẽ tóg ãg kanhrãn sór mũ. Hã kỹ tóg ti vỹ tó tĩ ag mỹ: “ha rán,” he ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg ránrán ja nĩgtĩ. Èn ve kỹ ãg tar nỹtĩ, *Jesus* jykre mũ mũ to. Kỹ ãg tỹ prãnh kenh ke tũ nĩ. Kỹ ãg tóg ãg tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ên kã jatu' henh ke tũ nĩ gé. ⁵ Topẽ vỹ ãg to fen kỹ nĩ. Ti hã vỹ ãgag tỹ jagnẽ to fen han ke mũ, ti kóm, ãgag tỹ ti mré jykre pir nỹtĩ jé, ãgag tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Æg tỹ to vãsãn han ki kanhró tóg nĩ. ⁶ Kỹ ãgag tóg jagnẽ mré ãg jóg tỹ Topẽ to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ gé. Vẽnh vỹ pir han jé ãgag

tóg ke mũ, ti to, ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* to ke gé.

Fóg ag mré kanhgág ag tỹ Topẽ vỹ mẽnh ke

⁷ Hã kỹ jagnẽ to há nỹtĩn nĩ. *Cristo* tỹ ãg to há nĩ ri ke nỹtĩn nĩ, jagnẽ to. Kỹ ù tóg ãgag jykre ve kỹ Topẽ to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ. ⁸ Tag to jykrén nĩ, ha mẽ. *Cristo* vỹ *Judeu* ag ki rĩr jé kãtĩg ja nĩ, ti tỹ Topẽ tỹ vãsỹ ãg jógĩóg ve ag mỹ nén tó ja ên han jé. Èn ve kỹ ãg tóg Topẽ tỹ vẽnh vỹ há hã tó tĩ ki kanhrãn mũ. ⁹ Kỹ tóg *povo* ù ag jagãgtãn gé. Kỹ ag tóg ti tugrĩn Topẽ mỹ vỹ há han mũ gé sir, fóg ag, kanhgág ag ke gé. Hã kỹ *Davi* tóg tag rán ja nĩ gé, ha mẽ: “tag tugnĩn sóg ã mỹ vỹ há han ke mũ, fóg ag rĩnve, kanhgág ag rĩnve ke gé. Ag rĩnve sóg ã mỹ jãn ke mũ, ã jiji tó kỹ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. ¹⁰ Kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé. “Fóg', kanhgág', mỹ sér nỹtĩn nĩ, *Judeu* ag mré hã, ti tũ ag mré hã,” he tóg mũ gé, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. ¹¹ Kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé. “Fóg', kanhgág', ãg *Senhor* mỹ vỹ há han nĩ. Topẽ to vỹ há han kãn nĩ, *povo* kar',” he ja tóg nĩ gé. ¹² Kỹ *Isaiás* vỹ *Cristo* to: “*Jessé* krẽ'krẽ ù vỹ tỹ ùn mág jẽnh mũ, *Davi* panh ên krẽ'krẽ ù. Kỹ tóg tỹ *povo* kar ag pã'i mág jẽnh mũ. Fóg ag vỹ kanhgág ag mré ti ki ge sór ke mũ,” he ja tóg nĩ. ¹³ Topẽ hã ne ãg mỹ ven ke mũ', nén ù há kar, hã kỹ tóg ãg mỹ tó ja nĩ. Ti hã ki ãgag tóg ge kỹ nỹtĩ. Ti hã vỹ ãgag fe tỹ mrin kenh ke mũ. Ti hã vỹ ãgag krĩ kuprãg ke mũ'. Topẽ kuprĩg vỹ tỹ ãgag jagrẽ nĩ. Kỹ tóg nén kar han há nĩgtĩ. Ti hã vỹ ãgag tar han ke mũ', ãgag tỹ Topẽ tỹ ãg mỹ nén ù há ven ke ên to tar nỹtĩ jé, ãgag tỹ tag hã mũ êkrén jé.

Paulo rãnrãj

¹⁴ Inh kanhkã', vỹjyre há han kỹ ãgag tóg nỹtĩ. Isỹ ãgag mỹ tó tũg ki ãgag tóg ki kanhrãn ja nĩ. Vég isóg nĩ nĩ. Hã kỹ ãgag tóg jagnẽ jyvẽn ki kanhró nỹtĩ gé. ¹⁵ Inh vẽn rá tag ki sóg ãgag mỹ nén ù tỹ hẽn ri ke kãmén, ti tỹ inh mỹ sér tĩn kỹ, sỹ ãgag vég tũ ra. Ægag mỹ sóg kãmén há han, ãgag tỹ kã jatu tũ nĩ jé, ãgag tỹ mẽg mũ tag kã. Topẽ ne tag to inh jẽnẽ'. Tag to tóg isar han'. ¹⁶ Inh jé tóg prẽr, isỹ *povo* kar mỹ *Jesus Cristo* kãmén jé. Kỹ sóg ti tũ ki rĩr jẽ nĩ. Topẽ vỹ sér tó sóg tĩ, fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ ke gé. Ag tỹ ti ki ge

kỹ tóg ti mý sér tĩ, Topě kuprĩg tỹ ag tỹ ùn há han kỹ, ag tỹ tỹ Topě tũ nýtĩn kỹ. Inh rãnrãj hã vễ.

¹⁷ Tỹ sóg *Jesus Cristo* rãnrãj han tĩ nĩ, Topě tỹ isar han kỹ. Kỹ inh rãnrãj tóg inh mý sér tĩ. ¹⁸ Kỹ sóg ãjag mý *Cristo* tỹ inh mý vễnh rãnrãj nĩm ja hã tỹ vễmén sór mũ. Fóg ag mré kanhgág ag tỹ ti ki ge jé tóg isar han tĩ, isỹ ti vĩ tó tag to. Inh vĩ mẽ kỹ ag tóg ti ki ge sór mũ, ag tỹ inh jykre ve kỹ ke gé. *Jesus Cristo* tỹ nén han mũn hã vễ. ¹⁹ Nén ve vãnh han sóg tĩ gé, Topě tỹ isar han kỹ. Ti kuprĩg tỹ inh krĩn kỹ sóg han tĩ. Kỹ sóg vễnh kar mý ti vĩ tó ja nĩgtĩ, *Jerusalém* tá. Tá kãkutẽ kỹ sóg ga kar mĩ tĩg ja nĩgtĩ gé, ga tỹ *Iliria* mĩ hã. Vễnh kar mý sóg *Cristo* kãme sér tó ja nĩgtĩ. ²⁰ Û tỹ tá jun tũ ra sóg tá jun vén ja nĩgtĩ, sỹ tá ti vĩ tó vén jé, ag tỹ vãhã *Cristo* kãme mẽ jé. Inh hã ne ag mý tó vén sór ja nĩgtĩ', isỹ ù rãnrãj ja ki rãnrãj tũ nĩ jé. ²¹ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ũ tỹ ti vĩ mẽ ja tũ ãn ag vỹ mẽnh ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ rá ki. Sỹ ti vĩ tag hã ki króm sór vễ.

Paulo tỹ Roma ra tĩg sór

²² Hã kỹ sóg ãjag tá jun ja tũ nĩ ver, sỹ ãjag venh há hã ra. ²³ Tag ki sóg inh rãnrãj han kãn huri. Vãsỹ sóg to jykrén, sỹ ãjag venh tĩg jé. ²⁴ Kỹ tóg hên ri ke mũn inh mý ki króm kenh mũ ha. Sỹ ga tỹ *Espanha* ra tĩg sór vễ. Ra tĩg kỹ sóg ãjag venh rãnh mũ. Kỹ tóg há tĩnh mũ, ãjag tỹ inh jagãgtãn kỹ. Kỹ sóg tĩg há han ke mũ, *Espanha* ra. Hã ra sóg ãjag mré nĩ sĩ han sór mũ, ãjag tỹ isar han jé.

²⁵ Hã ra sóg ver *Jerusalém* ra tĩg sór mũ. Sỹ tá Topě tũ ag mý jãnkamy ma tĩg ke vễ. ²⁶ Ga tỹ *Macedônia* tá *Jesus* mré ke ag vỹ inh mý jãnkamy vin, ga tỹ *Grécia* tá ke ag ke gé, isỹ *Jerusalém* tá ãg mré ke tỹ jagtar nýtĩ ãn ag mý nĩm jé. ²⁷ Ag kar mý tóg sér tĩ, ag tỹ *Jerusalém* tá ke ag mré jãnkamy tỹ vễnh kãpãm kỹ. Hã ra tóg inh mý há tí gé. *Jerusalém* tá ke ag vỹ *Jesus* ki ge vén, *Judeu* ag. Kỹ fóg ag vỹ ag tugrĩn *Jesus* kãme mẽ ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg *Judeu* ag tũ mãn ja nĩ, hã vỹ: Topě vĩ, he mũ. Kỹ tag tóg há nĩ, ag tỹ vễnh kaja jé ag tũ tỹ vễnh kãpãm kỹ, ag jãnkamy ti.

²⁸ Isỹ tag han kãn kỹ, sỹ ag mý jãnkamy tag vin kar kỹ sóg ãmã tỹ *Roma* tá nĩ sĩ han kar

kỹ ga tỹ *Espanha* ra tĩg sór mũ ha. ²⁹ Ha mẽ, isỹ ãjag ki jun kỹ *Cristo* vĩ vỹ ãjag mý sér tĩnh mũ, ãg tỹ jagnẽ mré ti to vễmén kỹ, isỹ ãjag mý ti vĩ tón kỹ, ha vem nĩ. Ti vĩ sér to tóg ãg mý sér tĩnh mũ.

³⁰ Inh kanhkã', ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ ãjag tóg nýtĩ. Kỹ ãjag tóg jagnẽ to há nýtĩ gé, Topě kuprĩg tugrĩn. Kỹ sóg ãjag mý tag to vĩ sór mũ gé, ha mẽ. Iso Topě mré vĩm nĩ, inh mré. To krónh ke tũg nĩ. ³¹ *Judéia* tá ag e nýtĩ, ù tỹ *Jesus* kato tẽ mũ ag. Kỹ ag tóg inh kato tẽ sór mũ gé. Kỹ iso Topě mré vĩm nĩ, ti tỹ inh jy nĩgãn jé. Û tỹ *Jerusalém* tá *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ ag tỹ inh mý vĩ há han jé, sỹ jãnkamy ãn tỹ ag mý nĩm kỹ. ³² Tá kãtĩg kỹ sóg ãjag ki jun há han ke mũ. Kỹ tóg ãg kar mý sér tĩnh mũ, sỹ ãjag mré nĩn kỹ, isĩg ke tag tỹ Topě mý há nĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg isar han ke mũ sir.

³³ Topě vỹ ãg krĩ kuprãg tĩ. Kỹ sóg ti mý to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag krĩ kãnhvy han jé. Hã vễ.

16

Paulo tỹ ùn e mĩ ãkrég tĩ

¹ ãjag mý sóg ãg mré ke fi tó sór mũ, *Febe* fi. Tỹ fi tóg ãmã tỹ *Cencrécia* tá *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ fag kófa nĩ, tá *igreja* to. ² Fi tỹ kejẽn ãjag ki jun kỹ fi mý: “ha kãrã,” hem nĩ. Kỹ fi mý nén tỹ fi mý tũ ãn ven kãn nĩ. Û tỹ hên ri ke jagãgtãn fi huri, inh ke gé.

³ *Priscila* fi mĩ sóg ãkrég tĩ, fi mén tỹ *Áquila* mĩ ke gé. Inh mré fag tóg rãnrãj mág, *Jesus Cristo* rãnrãj han kỹ. ⁴ Isugnĩn fag tóg kãgter kren, inh jy nĩgãn kỹ. Tag hã mĩ sóg ãkrég tĩ, kỹ sóg fag to há tãvĩ nĩ. Kỹ fóg kar kã mĩ *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ ag vỹ tag tugrĩn fag to há nýtĩ gé. ⁵ Fag ãn krẽm ù ag tóg vễnh mãn tĩ gé, *culto* han jé. ãn fag mĩ sóg ãkrég tĩ gé.

Iso há ù vỹ nĩ gé, hã vỹ: *Epêneto*, he mũ. Ga tỹ *Ásia* tá ù tỹ *Jesus* ki rã vén mũn hã vễ. Ti mĩ sóg ãkrég tĩ gé. ⁶ Kỹ *Maria* fi vỹ nĩ gé. ãjag mý fi rãnrãj mág. Fi mĩ sóg ãkrég tĩ gé. ⁷ Kỹ sóg *Adrônico* mĩ ãkrég tĩ gé, *Júnia* fi mĩ ke gé. Inh kanhkã fag vễ. Inh mré fag tóg sigse kỹ nýtĩ ja nĩgtĩ gé. *Apóstolo* ag kã mĩ fag tóg tỹ ùn mág nýtĩ. Vãsỹ fag tóg *Jesus* ki ge jẽg, isỹ ti ki rã tũg ki.

⁸ *Ampliato* mĩ sóg ěkrég tĩ gé. Ti to sóg há tävĩ nĩ, ěg *Senhor* tugrĩn. ⁹ Kĩ sóg *Urbano* mĩ ěkrég tĩ gé. Inh mré tóg *Cristo* rãnrãj han tĩ. Kar kũ iso há ũ vỹ nĩ gé, *Estáquis* ti. Ti ki sóg ěkrég tĩ gé. ¹⁰ *Apeles* mĩ sóg ěkrég tĩ gé. *Cristo* tovãnh jãvãnh ja ti nĩ. *Aristóbulo* mré ke fag mĩ sóg ěkrég tĩ gé. ¹¹ Kar kũ inh kanhkã ũ vỹ tá jẽ gé, *Herodião* ti. Ti ki sóg ěkrég tĩ. Kĩ sóg *Narciso* mré ke fag mĩ ěkrég tĩ, ũ tỹ fag kã mĩ ěg *Senhor* ki ge kũ nỹtĩ fag.

¹² Kĩ sóg *Trifena* fi ki ěkrég tĩ, *Trifosa* fi mĩ ke gé. Ěg *Senhor* mỹ fag rãnrãj mũgtĩ. Kĩ sóg iso há tävĩ ũ fi mĩ ěkrég tĩ gé, há vỹ: *Péside*, he mũ. Ěg *Senhor* mỹ rãnrãj to fi tar tävĩ nĩ. ¹³ Kĩ sóg *Rufo* mĩ ěkrég tĩ. Topẽ ne ti kuprẽg', ti mỹnh fi ke gé'. Inh mỹ fi tóg tỹ inh mỹnh ri ke nĩ. ¹⁴ Kĩ sóg *Asíncrito* mĩ ěkrég tĩ, *Flegonte* mĩ ke gé, *Hermes* mĩ ke gé, *Pátrobas* mĩ ke gé, *Hermas* mĩ ke gé, ag mré Topẽ vĩ mẽ jé vẽnh mãn tĩ ag mĩ ke gé. ¹⁵ Kĩ sóg *Filólogo* mré *Júlia* fi mĩ ěkrég tĩ, *Nereu* mré ti ve fi mĩ ke gé, *Olimpas* mĩ ke gé, kar kũ fag mré *Jesus* vĩ mẽ jé vẽnh mãn tĩ fag mĩ ke gé, Topẽ tũ kar ag mĩ, fag mĩ.

¹⁶ Kĩ jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagnẽ nĩgẽ kãgmĩ kũ. *Cristo* ki ge kũ nỹtĩ kar vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ, ěmã kar ki ke ag, fag ke gé.

Ón kũ vẽnh vĩ há mẽ sór tũg nĩ

¹⁷ Nén ũ tó sór sóg mũ gé ver ãjag mỹ. Ũ ag tóg ãjag tỹ jagnẽ to jũ han sór mũ. ãjag tỹ jagnẽ vĩ kafãn kónãn han sór ag tóg mũ. Ag pijé ãjag tỹ Topẽ vĩ mẽ ja ěn ri ke tó tĩ'. Ěn ag vĩ mẽ sór tũg nĩ. ¹⁸ Ag pijé ěg *Senhor* tỹ *Cristo* rãnrãj han sór tĩ'. Ag nug hã ki rĩr ag tóg tĩ'. Ón kũ ag vỹ mẽ há tĩ, kũ ũ tỹ hẽn ri ke ag tóg kri fi sór mũ, ũ tỹ nén ũ vẽnh mỹ to jykrén tũ ag. Inh mỹ tóg ag tỹ ũ tỹ ge krĩn kónãn ha mẽ tĩ. Kũ ag vỹ mẽ sór tũg nĩ.

¹⁹ ãjag tỹ Topẽ vĩ kri fig mũ tag vỹ mẽ há tĩ. Vẽnh kar vỹ mẽ, kũ tóg inh mỹ sér tĩ sir, ãjag to. Kũ tóg ãjag tỹ vỹjyre há ki kanhró nỹtĩnh há tĩ. ãjag tỹ vỹjyre pãno to jykrén tũ nĩn kũ tóg há tĩ gé.

²⁰ Topẽ vỹ ěg krĩ kuprãg tĩ. Kãnhmar tóg ěg mỹ *Satanás* tỹ tũ' henh ke mũ gé, ha vem nĩ. Kũ tóg ãjag vóg mãn ke tũ nĩ ha.

Ěg *Senhor* tỹ *Jesus* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag mỹ ti tỹ nén ũ há ěn vin jé.

Paulo mré ke ag tỹ Roma ki ke fag mĩ ěkrég tĩ

²¹ Inh mré Topẽ rãnrãj han mũ tỹ *Timóteo* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, *Lúcio* ti ke gé, *Jasão* ke gé, *Sosípatro* ke gé, inh kanhkã ag.

²² ũ tỹ *Paulo* mỹ tag rán mũ vỹ tỹ inh nĩ, há vỹ: *Tércio*, he mũ. Kũ sóg ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, ãjag tỹ inh mré ěg *Senhor* ki ge kũ nỹtĩn kũ.

²³ *Gaio* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ. Ti ĩn krẽm sóg jẽ, kũ ěg tóg ti ĩn krẽm *culto* han tĩ. *Erasto* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, ũ tỹ ěmã jãnkamy ki rĩr tĩ ěn ti. Ěg régre tỹ *Quarto* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé. ²⁴ Ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag kar tar han jé. Ha vẽ.

Topẽ mỹ ěg vĩ há han ke

²⁵ Ha mẽ, ěg jé Topẽ mỹ vĩ há han. Ěg tar han ki kanhró tóg nĩ, ěg tỹ ti ki rã kar krónh ke tũ nĩn jé. Sỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ sér tó mũn há vẽ, *Jesus Cristo* kãmén kũ. Vãsy ěg tóg mẽ ja tũ nĩ, ti vĩ sér tag ti. Ěg tỹ vãhã mẽ vẽ, Topẽ tỹ ěg mỹ to vỹjyre nĩm kũ. Prỹg tỹ hẽn ri ke ki ag tóg mẽ ja tũ nĩ, ěg jo ke ag. ²⁶ Ũri hã ěg tóg mẽg mũ. Vãsy Topẽ vĩ rán tĩ ag vỹ ěg tỹ ũri mẽg mũ tag tó ja nĩgtĩ. Kũ Topẽ tóg tag to: “*povo* kar mỹ kãmén nĩ, fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ, *Judeu* ag mré hã,” he ja nĩ, ěg tỹ ti vĩ mẽ kũ ti ki ge jé, ti vĩ kri fi jé, ti tỹ tỹ ěg *Senhor* kar jẽ jé. Ti tỹ nén kar han tũg ki tóg nĩ nĩ, Topẽ ti, ũ tỹ ti han ja tũ ra. Kũ tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé. Gen kũ tóg nĩnh mũ.

²⁷ Ti hã ne ti pir mỹ nén ũ kar ki kanhró nĩ', Topẽ ti. *Jesus Cristo* hã tóg ěg mỹ Topẽ ven ke mũ. Kũ ěg tóg ti hã mỹ vĩ há han sór mũ. Krỹg henh ke tũ tóg nĩ, ěg tỹ ti mỹ vĩ há han mũ ti. Hã vẽ.

PAULO TÏ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG MÏ CARTA VE

¹ Paulo tÏ rá vë. IsÏ ãmã tÏ Corinto tá ke ag mÏ rán hã vë. KÏ ãg régre tÏ Sóstenes vÏ inh mré rán mÏ gé. Topë hã ne inh kuprëg', kÏ tóg inh jé prër, *Jesus Cristo* tÏ inh fëg jé, sÏ tÏ ti *apóstolo* jë jé sir. Hã kÏ sóg ãjag mÏ rán mÏ. ² Corinto tá ãjag tóg vënh mãn tí, Topë vÏ mÏ jé. Topë tÏ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ. ãjag jé tóg prër, ãjag tÏ tÏ *Jesus Cristo* mré ke nÏtÏn jé.

Vënh kar mÏ ke vë gé, vënh rá tag ti, ù tÏ hë tá ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* jiji tó tí ag mÏ, fag mÏ ke gé. Vënh kar *Senhor* vë, kÏ tóg tÏ ãg *Senhor* nÏ gé.

³ Topë mÏ sóg to vÏ tí, ti tÏ ãjag tar han jé, ti tÏ ãjag krÏ kuprëg jé, ãg jóg mág ti, ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* jóg ti.

Topë tÏ ãg mÏ nén han mÏ tÏ há nÏ

⁴ Kurã kar ki sóg ãjag to Topë mÏ: “há ti nÏ, ã tÏ *Jesus Cristo* tugrÏn ag tar han kÏ, fag ke gé”, he tí. ⁵ Ti tugrÏn ãjag tóg ùn riko ag ri ke nÏtÏ, nén kar to mÏr, Topë vÏ to, vëjykre há kar to. Ki kanhró ãjag tóg nÏtÏ. ⁶ *Cristo* kãme ki kanhró ãjag tóg nÏtÏ mÏr, to tar ãjag tóg nÏtÏ. ⁷ Hã kÏ Topë kuprÏg tÏ ãg mÏ nén nÏm tí ãn vÏ tÏ' he vãnh nÏgtÏ, ãjag mÏ. ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* vënh ven mãn ke ãn jãvãnh ãjag tóg mÏgtÏ gé, ti kãtÏg ke ti. ⁸ Ti hã vÏ ãjag tar han mÏ', ãjag tÏ ti tovãnh tÏ nÏ jé, ãjag tÏ kygnëg tÏ nÏ jé. KÏ ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* tóg ti kãtÏg mãn kÏ ãjag tÏ kygnë ja tÏ ãn venh ke mÏ sir. ⁹ Topë ne fagrÏnh mÏ vÏ vãnh nÏgtÏ'. ãjag jé tóg prër, ãjag tÏ tÏ ti kósin tÏ *Jesus Cristo* mré ke nÏtÏ jé, ãg *Senhor* mré ke.

Vënh kãpãm kÏ nÏtÏnh ke tÏ

¹⁰ Inh kanhkã', vënh vÏ pir han nÏ. ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* jiji ki sóg ãjag mÏ: vënh kãpãm sór tÏg nÏ. Vëjykre pir han nÏ, he mÏ.

¹¹ Inh kanhkã, ãjag to sóg vënh vÏ jagy mÏ. *Cloe* fi mré ke fag vÏ inh mÏ tó. KÏ fag tóg inh mÏ ãjag tÏ vënh kãpãm sór mÏ kãmén, ãjag tÏ jagnë to jÏ sór mÏ ti. ¹² Tag mÏ sóg,

ha mÏ: ãjag kã mÏ ù tóg nÏji: “tÏ sóg *Paulo* mré ke nÏ,” he tí. KÏ ù tóg nÏji: “tÏ sóg *Apolo* mré ke nÏ,” he tí gé. Jãvo ù tóg: “tÏ sóg *Pedro* mré ke nÏ,” he tí, kÏ ù tóg: “tÏ sóg *Cristo* mré ke nÏ,” he tí gé. ¹³ *Cristo* mÏ vënh kãpãm kÏ nÏ'? Vó. Inh hã mÏ ãjag jagfy krunh to sa'? Vó. Inh jiji tó kÏ ãjag mÏ vënh kygpe kÏ nÏtÏ', isÏ tÏ *Paulo* nÏn kÏ'? Vó, hã tÏ vë.

¹⁴ Ûri sóg Topë mÏ: “ag kygpe ja tÏ inh nÏ, kÏ tóg há tí,” he tí. ¹⁵ KÏ ag tóg iso: “ti jiji tó kÏ sóg kype kÏ nÏ,” henh ke tÏ nÏ, he sóg tí. *Crispo* hã kype inh, kar kÏ *Gaio* ti ke gé, ¹⁶ kar kÏ *Estéfanos* fag gé. Kar inh ù kygpég tÏ nÏ, hÏn, he sóg. ¹⁷ *Cristo* pijé inh mÏ: “ha ag kygpenh tÏg,” he ja nÏ'. Inh mÏ tóg: “ha ag mÏ inh vÏ kãmén tÏg,” he ja nÏ. KÏ sóg tó tÏgtÏ. Hã ra sóg ón kÏ tÏ vëme kanhró han vãnh nÏgtÏ. Ke tÏ nÏ mÏ ra *Cristo* tÏ krunh to sa ja ãn vÏ tÏ nén ù tÏ nÏ ve nÏ sir.

Jesus tÏ krunh to sa ja hã tónh ke

¹⁸ Û mÏ ãg tóg vënh kagtÏg nÏtÏ ve nÏ, ãg tÏ *Jesus* tÏ krunh to sa ja ãn tó kÏ. Hã ra ag tÏ nÏgme ki vár ke vë. Ag jãvo tóg ãg mÏ tÏ Topë tÏ há nÏ, *Jesus* tÏ krunh to sa ti. Hã tugrÏn ãg krenkren kÏ nÏtÏ. ¹⁹ Hã kÏ tóg rán kÏ nÏ, ha mÏ. “Ûn kanhró mág ag jykre tÏ sóg tÏ' henh ke mÏ, ha vem nÏ, ùn vënh kanhrãn mág han mÏ ag tÏ ke gé,” he tóg, Topë ti.

²⁰ Hã kÏ ón kÏ ùn kanhró mág ag pijé tÏ nén ù nÏtÏ. ãg tÏ tag ki nén ù ki kanhrãn mÏ to tóg: “nén ù tÏ vë,” he ja nÏgtÏ, Topë ti. “KrÏ tÏ ag nÏtÏ, ù tÏ tag hã nón mÏ sór mÏ ag,” he tóg.

²¹ Topë tÏ nén to jykrén mÏ vÏ ge nÏ, ha mÏ. ãg tÏ vë sóg ki Topë to jykrén sór mÏ ra ãg tóg ti ki kanhrãn ja tÏ nÏgtÏ, ãg tÏ ga kri mÏn kÏ. Hã kÏ Topë tóg ãg tÏ ti vÏ mÏ kÏ kri fi kÏ ãg kren han mÏ. Hã kÏ Topë tóg ag mÏ krÏ tÏ nÏ ve nÏ, ù tÏ ki kagtÏg ag mÏ.

²² *Judeu* ag ne ãg tÏ nén ve vãnh ve sór mÏ', ag tÏ Topë jykre ki kanhrãn jé. KÏ fóg ag ne ón kÏ ti jykre to vëmén sór mÏ'. ²³ Ag jãvo ãg tóg nén pir hã tó tí, hã vÏ: *Cristo* tÏ krunh to sa kÏ ter ja ti, he mÏ. *Judeu* ù ag tóg jëgryg tí, ti krunh ti, jãvo ãg tóg fóg ù ag mÏ krÏ tÏ nÏ ve nÏ, kanhgág ù ag mÏ ke gé. ²⁴ *Judeu* kã mÏ ù ag tóg kuprëg kÏ nÏtÏ jãvo, fóg ag kã mÏ ke gé, kanhgág ag kã mÏ ke gé, fag ke gé. Ag hã mÏ tóg há tí, *Cristo* tÏ krunh

to sa kÿ ter ja ti. Ęg hã vĕ. Topĕ jykre tar hã vĕ. ²⁵ Topĕ krĭ tũ nĭ ve vÿ ěprã ke krĭ há nĭ ve kãfór nĭ mÿr. Ti hã ne ti pir mÿ krĭ há nĭ'. Kÿ Topĕ krój nĭ ve vÿ ěprã ke ag tar nĭ ve kãfór nĭ gé. Topĕ hã ne ti pir mÿ tar nĭ'.

Topĕ tÿ ěg kuprĕg, ěg tÿ tÿ nĕn ũ tũ ra

²⁶ Inh kanhkã', vĕso jykrĕn. Topĕ vÿ ājag jĕ prĕr. Ājag kã mĭ ũn kanhró mág ag vÿ pipir nÿtĭ. Ũn mág ag vÿ pipir nÿtĭ gé, ũn mág krĕ ag ke gé, fag ke gé. Ũ tÿ ge kuprĕg mág tũ ti nĭgtĭ, Topĕ ti. ²⁷ Ũ tÿ ũn mág ag mÿ krĭ tũ nĭ ve ag hã kuprĕg ti tĭ mÿr, ũn vĕnh kagtĭg ag. Ti tÿ ũn krĭ há ag mÿ'a han sór vĕ. Kÿ tóg tag ki ũn krój nÿtĭ ag kuprĕg, ũn tar ag mÿ'a han jĕ. ²⁸ Hã jĕ Topĕ tóg ũ tÿ tag ki jagtar nÿtĭ ag kuprĕg. Ũn mág ag tÿ ěg ve kÿ ěg tóg ag mÿ jagtar nÿtĭ. Nĕn ũ tũ vÿ tÿ ěg nÿtĭ. Hã ra Topĕ tóg ěg kuprĕg mũ, ti tÿ ũn mág ag vĭ tÿ tũ' hen jĕ. ²⁹ Hã kÿ ũ tóg Topĕ mÿ: “ũn mág vÿ tÿ inh nĭ, há inh nĭ,” hĕnh ke tũ pĕ nĭ, ěg tÿ kejĕn ti ve kÿ. Hã jĕ Topĕ tóg ũn jagtar ag kuprĕg. ³⁰ Topĕ mrĕ ke vÿ tÿ ěg nÿtĭ, ha mĕ, ěg tÿ tÿ *Jesus Cristo* mrĕ ke nÿtĭn kÿ. Topĕ hã vÿ ěg krĭ há han mũ', ti hã vÿ ěg mÿ vĕnh pãte fón mũ', *Jesus* tugrĭn. Ti hã ne ěg krenkren han mũ'. Topĕ tÿ ti mÿ vĕjykre nĭm hã vĕ, ti tÿ ěg tÿ tag han jĕ, ³¹ ũ tÿ rán kÿ nĭ tag ti, hã vÿ: “ājag tÿ ũ to: ũn mág vÿ tÿ ti nĭ, he sór kÿ ěg *Senhor* ti tóm nĭ,” he mũ, Topĕ vĭ rán ki.

2

Paulo tÿ krój nĭ

¹ Inh kanhkã', ājag ki sóg jun ja nĭ, sÿ ājag mÿ Topĕ jykre tó jĕ. Inh pijĕ ājag mÿ ón kÿ: “*estudo* mág inh nĭ, kÿ inh ki kanhró mág nĭ,” he ja nĭ. ² Nĕn pir hã tÿ sóg ājag mÿ tó ja nĭ, hã vÿ: *Jesus Cristo*, he mũ, ti tÿ krunh to sa kÿ ěg jagfy ter ja ěn ti. ³ Krój ja inh nĭ, sÿ ājag ki jun kÿ. Mũmĕg ja inh nĭ. Kanĕ jur han ja inh nĭ. ⁴ Isÿ ājag mÿ Topĕ vĭ tó kÿ inh pijĕ vĕnh vĭ sĭnvĭ tÿ ājag krĭn sór ja nĭgtĭ'. Topĕ kuprĭg tÿ inh jagrĕ nĭ hã tÿ sóg ājag mÿ tó ja nĭgtĭ', ti jykre tar tÿ. ⁵ Hã kÿ ājag pijĕ ěprã ke jykre há ki ge jĕg', ěprã ke tÿ nĕn to jykrĕn mũn ki'. Hÿ, hã ra ājag tóg Topĕ jykre tar ki ge jĕg, mÿr'.

Topĕ kuprĭg tÿ nĕn ki kanhró nĭ

⁶ Jãvo sóg ũ tÿ *Jesus* ki kanhró mág ag mÿ Topĕ vĭ tó tĭ gé, ũ tÿ to jykrĕn há ag mÿ. Hã ra ti pijĕ tÿ ěprã ke vĭ nĭ'. Ga kri ke ag jykre tó tũ sóg nĭgtĭ. Tũ' he jĕ tóg ke mũ, ũri ũn mág ag vĭ ti. ⁷ Topĕ vĭ hã tó sóg tĭ mÿr'. Ęn tÿ ěg vĕsóg ki ki kanhrãn ke tũ nĭ. Hã ra Topĕ tóg vãsÿ to jykrĕn mũ. Ga tÿ kã nĭ to hã tóg to jykrĕn mũ, ěg tÿ ti vĭ ki kanhrãn jĕ, ěg tÿ ti jykre ki kanhró tugrĭn tÿ ũn mág nÿtĭ jĕ. ⁸ Ũri ũn mág ag pijĕ ki kanhró nÿtĭ', Topĕ jykre tag ki'. Ag tÿ ki kanhró nÿtĭ ra ag pijĕ *Jesus* tÿ ka to ti sanh mũ vĕ', ěg *Senhor* tÿ, ũ tÿ vĕnh kar kãfór nĭ tag tÿ. Hã ra ag tóg ti ki kagtĭg nÿtĭn kÿ krunh to ti sa ja nĭgtĭ. ⁹ Hã ra tóg rán kÿ nĭ, Topĕ vĭ rán ki, hã vÿ: “Topĕ tóg ěg mÿ nĕn ũ há han ja nĭ, ũ tÿ ti to há kar mÿ mÿr,” he mũ. “Ũ pijĕ tag ve ja nĭ ver'. Ũ pijĕ tag mĕ ja nĭ ver'. Ęprã ke ag pijĕ to jykrĕn ja nĭ ver'. Topĕ hã ne to jykrĕn ja nĭgtĭ,” he ja tóg nĭgtĭ.

¹⁰ Kÿ tóg ěg hã mÿ tó ja nĭ. Ti kuprĭg tÿ tóg ěg kanhrãn ja nĭ, to. Ti kuprĭg vÿ nĕn kar to jykrĕn tĭgtĭ, Topĕ tÿ nĕn to jykrĕn mũ mrĕ hã. ¹¹ Ge ti nĭ, ha mĕ. Ęprã ke tÿ nĕn to jykrĕn mũ ki kanhró ěg tóg nĭ. Kÿ ěg ne tÿ ki kanhrãn tĭ'? Ęg krĭ tÿ ěg ki kanhrãn tĭ. Hã ra Topĕ kuprĭg vÿ Topĕ tÿ nĕn to jykrĕn mũ ki kanhrãn kãn tĭ. Ũ tÿ Topĕ kuprĭg tÿ jagrĕ tũ ěn pijĕ ki kanhrãn ke mũ'. ¹² Hã ra Topĕ pijĕ ěprã ke kuprĭg tÿ ěg mÿ ěg jagrĕ han'. Topĕ kuprĭg tÿ tóg ěg mÿ ěg jagrĕ han, ěg tÿ ti tÿ ěg mÿ nĕn nĭm mũ ki kanhró nÿtĭ jĕ. Ti hã vÿ ěg kren han sór mũ, ěg tÿ vĕnh kren han ki kagtĭg ra.

¹³ Hã tó sóg tĭ. Ęprã ke vĭ pijĕ'. Topĕ kuprĭg vĭ vĕ. Hã kÿ sóg ti kuprĭg hã tÿ ti jykre kãmĕn tĭ. ¹⁴ Ęprã ke ag pijĕ Topĕ kuprĭg to há nÿtĭ', ti jykre to'. Ag mÿ tóg tÿ Topĕ krĭ tũ nĭ ve nĭ. To jykrĕn há han ki kagtĭg ag nÿtĭ, ag tÿ Topĕ kuprĭg tÿ jagrĕ tũ nÿtĭn kÿ. ¹⁵ Ũ tÿ ti kuprĭg tÿ jagrĕ nĭ ěn hã ne nĕn kar to jykrĕn há han tĭ'. Kÿ ũ pijĕ ěg tÿ nĕn han mũ ěn ki kanhró nĭ', ti tÿ vĕg mũ ra, ti tÿ Topĕ kuprĭg tÿ jagrĕ tũ nĭn kÿ.

¹⁶ Hÿ, ũ nÿ hÿn Topĕ tÿ nĕn to jykrĕn mũ ki kanhró nĭ'? Ũ nÿ hÿn Topĕ kanhrãn mũ'? Ũ tÿ ti kanhrãn mũ venh ke tũ ěg tóg nĭ. Jãvo *Cristo* hã ne ěg kanhrãn tĭ'.

3

Topě mǔ rānhrāj tī ag tǔ jagně ri ke

¹ Inh kanhkā', inh pijé ājag mǔ Topě jykre tó kǎn ja nī ver', sǔ ājag mǔ tó sór mǔ ra. Ũ tǔ Topě kuprīg tǔ jagrē tǔ ri ke vǔ tǔ ājag nǔtī. Ġir ri ke vǔ tǔ ājag nǔtī, ājag tǔ *Cristo* jykre to tar tǔ nǔtīn kǔ. ² Hǎ kǔ sóg ājag mǔ *leite* ri ke hǎ ven ja nī, sǔ ājag mǔ Topě vī tó kǔ. Inh pijé ājag mǔ vējēn tar ri ke ven ja nīgtī', ājag tǔ ver to tar tǔ ja nǔtīn kǔ. Kǔ ājag tóg ũri to tar tǔ nǔtī gé. Ver ājag tóg Topě kuprīg tǔ jagrē tǔ nǔtī ve nī. ³ Hǎ kǔ ājag tóg vēnh kǎpugpóv kǔ nǔtī, ājag tǔ jagně to jǔ nǔtīn kǔ. Hǎ ki ājag tóg ēprā ke jykre han tī. Hǎ ki ājag tóg ti tǔ jagrē tǔ nǔtī ve nī. ⁴ Kǔ ājag kǎ mī ũ ne tóg: “*Paulo* mré ke vǔ tǔ inh nī,” he tī'. Kǔ ũ tóg: “*Jǎvo* sóg tǔ *Apolo* mré ke nī,” he tī gé'. Ēprā ke jykre hǎ vē, ājag jykre tag ti.

⁵ Ũ nǔ tǔ *Apolo* nī', jo ũ nǔ tǔ inh nī', hǎ vǔ: *Paulo*, he mǔ? Topě mǔ rānhrāj tī vǔ tǔ ěg nǔtī. Kǔ ājag tóg ěg vī kri fi kǔ *Jesus* ki ge ja nīgtī, ěg *Senhor* tǔ ājag krīn kǔ. Ti hǎ vǔ ěg mǔ ěg rānhrāj nīm ja nī. ⁶ Topě vī krān inh, ājag kǎ ki. Kǔ *Apolo* vǔ ki gónh. Hǎ ra ũ tǔ ti mog han mǔ vǔ tǔ Topě nī. ⁷ Hǎ kǔ ũ tǔ krān mǔ pijé tǔ ũn mág nī'. Ũ tǔ ki gónh mǔ pijé tǔ ũn mág nī gé'. Pir ti nī, ũn mág ti, hǎ vǔ: Topě, he mǔ, ũ tǔ ěg mog han mǔ ěn ti. ⁸ Ũ tǔ krān mǔ vǔ ũ tǔ ki gónh mǔ ěn ri ke nī. Kanhkā tá ěg tóg ěg rānhrāj kaja venh ke mǔ. Sǔ krān ja kaja ve jé sóg ke mǔ, *Jǎvo* tóg ti tǔ ki gónh ja kaja venh ke mǔ gé. ⁹ Topě hǎ mré ěg tóg rānhrāj mǔgtī. Topě japǔ ri ke ājag nǔtī.

Topě tǔ ěg rānhrāj tugnǔm ke

Kǔ ājag tóg ti tǔ ĩn han mǔ ri ke nǔtī gé. ¹⁰ Đn tǔ kri jē jafā ri ke han inh, ĩn krogrog ri ke ti, sǔ ājag mǔ ti jykre tó kǔ, Topě tǔ to inh krīn kǔ. Kǔ sóg to jykrén há han, sǔ ĩn tǔ kri jē jafā ri ke ěn tar han jé. Kǔ tóg ājag kǎ mī kri ĩn ri ke han mǔ sir, ti tǔ isǔ ājag kanhrān nón ājag kanhrān kǔ. ¹¹ Đn tǔ kri jē jafā ri ke ěn vǔ pir nī, hǎ vǔ: *Jesus Cristo*, he mǔ, hǎ kǔ sóg ājag mǔ ti kǎmén há han. Ũ venh ke tǔ ěg tóg nī. ¹² Kri ěg tóg ĩn ri ke hynhan tī. Ũ tóg *ouro* tǔ han mǔ, ũ tóg *prata* tǔ han mǔ, ũ tóg pó sǔnvī tǔ han mǔ, ũ tóg ka tǔ han mǔ, ũ tóg re tǔ han mǔ, ũ

tóg ěkre fár tǔ han mǔ. ¹³ Kurā tǔ ěgno kǎ ěg tóg ěg rānhrāj jykre venh ke mǔ, hǎ vǔ: ěg tǔ ũ mǔ ti vī kǎmén há han ja ti, he mǔ. Pī vǔ ěg rānhrāj kókén ke mǔ, kǔ ěg tóg pī ki ěg rānhrāj jykre venh ke mǔ. ¹⁴ Pī tǔ ti kókég tǔ nīn kǔ ěg tóg ti kaja venh ke mǔ sir. ¹⁵ Pī tǔ ti kókén kǔ ěg tóg ěg rānhrāj kren ke mǔ sir. Ge ra ěg hǎ tóg kren ke mǔ. Kǔ tóg ěg tǔ pī ki kren ri ke nī sir.

¹⁶ Ha mē, Topě ĩn ri ke ěg nǔtī, Topě kuprīg tǔ ěg kǎ kǎ jēn kǔ. Ājag mǔ tag ki kagtīg? Ki kagtīg nǔtī ve ājag nī. ¹⁷ Ũ tǔ Topě ĩn kókég mǔ ěn kókén jé tóg ke mǔ, Topě ti. Ti tǔ vē mǔr, ti ĩn ti. ěg hǎ vē.

Ěg pijé jagně kǎfór nǔtī'

¹⁸ Kygně tǔg nī. Věso: “ki kanhró mág inh nī,” he tǔg nī. Ājag tǔ ēprā ki kanhró mág nǔtīn kǔ to: “nén ũ tǔ vē,” hem nī, ājag tǔ Topě jykre hǎ ki kanhrān jé. ¹⁹ Ēprā ki kanhró mág ag to Topě tóg: “nén ũ tǔ vē,” he tī. Vēnh kagtīg ag tóg nǔtī, ti mǔ. Hǎ kǔ tag tóg rán kǔ nī, ha mē: “ēprā ke ag tóg ag mǔ ki kanhró mág nǔtī ve nī. Hǎ ra Topě tóg hǎ ki ag mǔ ag krī tǔ nǔtī ěn ven ke mǔ,” he tóg, Topě vī rá ki. ²⁰ Kǔ ti rá ũ vǔ ge nī gé, ha mē: “Topě vǔ ki kanhró nī, ũ tǔ ki kanhró mág ag tǔ nén to jykrén mǔn ki. Nén ũ tǔ vē, ag tǔ nén to jykrén mǔ ti,” he tóg mǔ gé, Topě vī rá ki. ²¹ Hǎ kǔ ēprā ke jiji tó sór tǔg nī. Ěg pijé tǔ ũn mág nǔtī'. Tǔ ěg tóg jagně mré ke kar nǔtī mǔr. ²² ĩnh hǎ vǔ tǔ ājag mré ke nī. *Apolo* vǔ tǔ ājag mré ke nī gé, *Pedro* ti ke gé. Ga ki ke kar vǔ tǔ ājag tǔ nī gé, ājag rīnrīr nī ti ke gé, ājag ter ke ti ke gé, ājag tǔ ũri vég mǔ ti ke gé, ājag tǔ vǎhǎ venh ke ti ke gé. ²³ *Jǎvo* ājag hǎ ne tǔ *Cristo* tǔ nǔtī'. Kǔ *Cristo* vǔ tǔ Topě tǔ nī. Vyr mǔ tǔ nǔtī sór tǔg nī.

4

Apóstolo ag

¹ Ājag tǔ ěg to jykrén kǔ tag to jykrén nī, ha mē. *Cristo* mǔ rānhrāj tī vǔ tǔ ěg nǔtī. Topě jykre tó ěg tóg tī, ěg tǔ vēsóg ki nén to jykrén vǎnh ěn. ² Kǔ ěg *patrão* tóg nén ũ pir ve sór nīgtī, ěg tǔ ti tǔ ki rīr mǔn kǔ, hǎ vǔ: ěg tǔ ki rīr há han mǔ, he mǔ. Ge ti nī, Topě tǔ ěg ki nén ve sór mǔ ti. Ti tǔ ki rīr há han jé ěg tóg ke mǔ. ³ Kǔ tóg ājag tǔ isǔ nén han

mũ to vĩ mũ ra inh mỹ tỹ nén ù tũ nĩ, ẽprã ke ag tỹ inh jykre to vĩ mũ ra. Kỹ isóg inh jykre to: há ti nĩ, he tũ nĩgtĩ gé. ⁴ Inh pijé sỹ ti vĩ mranh mũ ki kanhró nĩ'. Hã ra sóg tag to: “hã kỹ inh jykre vĩ kuryj kar nĩ,” he tũ nĩgtĩ gé. Topẽ hã ne ẽg jykre tugnyĩm tĩ'. Hã kỹ tóg ki kanhró kar nĩ. Hã kỹ tóg tónh ke mũ. ⁵ Kỹ ù jykre to vĩ sór tũg nĩ, kurã tỹ ẽgno to hã, ẽg *Senhor* kãtĩg ke to hã. Ti ha ne nén kar vènh ven han kãn ke mũ', ẽg tỹ vènh vatánh tá nén han mũ mré hã, ẽg tỹ kuty tá nén han mũ mré hã, ẽg tỹ nén ù to jykren mũ ẽn mré hã ke gé. Kỹ ẽg tóg mènũ mũ sir, Topẽ tỹ ẽg mỹ vĩ há han ke ti. Vyrmyĩ tóg ẽg mỹ tónh ke mũ, ẽg kar mỹ, ẽg tỹ nén han ja ti.

⁶ Inh kanhkã', Topẽ vĩ rá pátén sór tũg nĩ. Û tỹ ẽag kanhrãn mũ to: “Topẽ vĩ tó tĩ ag kãfór vĩ tỹ ti nĩ,” he tũg nĩ. ẽag tỹ to jykren há han jé, hã jé sóg vènh hã to tag rán, ẽag mỹ, *Apolo* to ke gé, ẽg tỹ jagnẽ ri ke nỹtĩ tag ti. ⁷ ẽg tỹ jagnẽ kãfór han sór kỹ ẽg tóg ón kỹ ke tĩ. Ha vé, Topẽ vĩ ẽg mỹ ẽg tũ vin kãn. ẽg tỹ vèsóg ki mãn ja pijé'. Kỹ ẽag tỹ ne jé to: “isũ vè,” he sór nẽ? Tỹ tóg Topẽ tỹ ẽag mỹ nĩm tũ nĩ ve nĩ, ẽag tỹ to: “isũ vĩ ã tũ kãfór nĩ,” hen kỹ.

⁸ Tỹ ùn há nỹtĩ ve ẽag nỹtĩ, vènh mỹ. Riko nỹtĩ ve ẽag nỹtĩ, vènh mỹ. Tỹ ùn mág nỹtĩ ve ẽag nỹtĩ vènh mỹ, inh jãvo. Hỹ, há ti nĩ vè, ẽag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩ ra. Kỹ sóg ẽag mré tỹ ùn mág nĩnh ke mũ gé vè vè. Hã ra tóg ke tũ tĩ. ⁹ *Jesus* tỹ ùn fẽg mũ vĩ tỹ inh nĩ, *apóstolo* vĩ tỹ inh nĩ. Hã ra tóg sỹ to jykren mũ ra, Topẽ tỹ isỹ ùn jykre kórég ag ri ke han nĩ ve nĩ, ag tỹ ùn kãgtén mũ ẽn ag ri ke. Vènh kar ne tóg isugnỹm tĩ', ẽprã ke kar, Topẽ tỹ jènẽ jafã ag kar ke gé mỹr. ¹⁰ Krĩ tũ nĩ ve sóg nĩ mỹr, *Cristo* tugrĩn. Inh jãvo ẽag tóg krĩ há nỹtĩ ve nĩ, *Cristo* jykre ki. Krój inh nĩ, jãvo ẽag tóg tar nỹtĩ ve nĩ. ẽag to ag tóg vĩ há han tĩ, jãvo ag tóg iso é he tĩ. ¹¹ Hã kỹ sóg kókĩr mũ, ùri. Kur tũ sóg nĩ gé. Iso kry ag tóg ke gé. Jamã tũ sóg nĩ gé. ¹² Ron sóg tĩ gé, sỹ inh rãnhraj ki ijèn ven jé. Ag tỹ iso é he mũ ra sóg ag mỹ nén ù há tó tĩ, Topẽ tỹ ag mỹ han jé. Ag tỹ inh vóg kónãn kỹ sóg ag mỹ vènh nenh tũ nĩgtĩ. ¹³ Ag tỹ iso féfé he mũ ra sóg komẽr hã ag mỹ vĩ tĩ, ag jũ tỹ tũ'

he jé. Vãfár ri ke inh nĩ, vènh kar mỹ, ag tỹ nén fón tĩ kar ri ke inh nĩ.

¹⁴ Inh pijé ẽag mỹ'a han sór mũ'. Hã ra sóg ẽag mỹ tag rán, sỹ ẽag jyvèn jé, ẽag tỹ tỹ inh krê ri ke nỹtĩn kỹ, sỹ ẽag to há tãvĩ nĩn kỹ. ¹⁵ Û tỹ ẽag kanhrãn sór mũ vĩ e nỹtĩ, ù tỹ *Cristo* jykre tỹ ẽag kanhrãn sór mũ ag. *Mil* (ke) kãfór ag nỹtĩ, hỹn. Hã ra sóg pir nĩ, sỹ ẽag panh ri ke nĩn kỹ, isỹ ẽag mỹ *Jesus Cristo* kãmén kỹ, ti tỹ sỹ ẽag hynhan ri ke nĩn kỹ. ¹⁶ Hã kỹ sóg ẽag jyvèn mũ, ẽag tỹ sỹ nén han mũ han jé. ¹⁷ Hã jé sóg *Timóteo* jènẽ, ẽag to. Inh kósĩn ri ke ti nĩ. Ti to inh há tãvĩ nĩ. Kỹ tóg ẽg *Senhor* jykre to tar nĩ. Ẽn hã vĩ ẽag mỹ tó mãn ke mũ, isỹ *Jesus Cristo* japry jagma tĩ ti, isỹ ti jamĩn jagma tĩ ti, isỹ *igreja* kar ki ke ag kanhrãn tĩ ti, ẽmã kar mĩ hã.

¹⁸ Jãvo ẽag kã mĩ ù tóg vèsỹ ùn mág han sór mũ, iso: “kãtĩg ke tũ pẽ ti nĩ,” hen kỹ. ¹⁹⁻²⁰ Hã ra sóg kãnhmar ẽag to pasanh kãtĩg ke mũ, ha vem nĩ, ẽg *Senhor* tỹ: “ha tĩg,” hen kỹ. Kỹ sóg ag jykre venh ke mũ, vèsỹ ùn mág han mũ ag. ẽg pijé ù vĩ tỹ Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ ẽn vég tĩ'. Hã ra ẽg ti jykre tar hã tỹ vég tĩ. Hã kỹ inh pijé ag vĩ mẽ sór mũ ver'. Ag jykre tar ve sór inh mũ, ù tỹ vèsỹ ùn mág han mũ ag. ²¹ Kỹ isỹ ẽag tá jun kỹ ne nỹ hỹn ẽag mỹ há nĩnh mũ? Inh mỹ ka va tĩg mũ', ẽag mrãnmrãn jé? Inh mỹ ẽag mỹ vĩ há han ke mũ', komẽr hã, ẽag tỹ tỹ inh fe nỹtĩn kỹ? Ha to jykren.

5

Ûn prũg kónãn mũ

¹ Nén ù tóg mẽ há tĩ ẽag to. Nén ù vènh mỹ han ẽag nẽji tĩ. Hã ra tóg kórég pẽ nĩ. Tag mẽ inh, ha mẽ: ẽag kã mĩ ù tóg nẽji ti panh prũ fi tỹ prũg mũ. Û tỹ Topẽ jykre ki kagtũg ag pijé ti ri ke han tĩ', ti jykre kórég tag tĩ'. ² Hã ra ẽag tóg to fe kaj tũ nỹtĩgtĩ. Vèsỹ ùn mág han sór ẽag tóg mũgtĩ, vèjyke kórég tag tỹ ẽag kã mĩ ù kã kã nĩ ra. ẽag ne tóg vèsỹrènh tũ nỹtĩgtĩ', ẽag tỹ ù tỹ ti kórég tỹ ge han mũ ẽn kutèm jé, ẽag kã mĩ. ³ Ha mẽ, ẽg tỹ ti tỹ nén han ke to inh jykren huri, sỹ ẽag mré nĩ tũ ra ver. Sỹ ẽag mré nĩ ri ke han sóg tĩ, sỹ ẽag mré ti to jykren kỹ. Û tỹ vèjyke pãno tỹ ge han mũ ẽn tỹ tag han nĩ,

ha mẽ. ⁴ Vēnh mǎn jé ājag tóg ke mũ. Jo sóg ājag mré nĩ ri ke han mũ, ājag vēnh mǎn ki. Ēn ki ěg *Senhor* tỹ *Jesus* vỹ ājag mỹ vỹjyre nĩm ke mũ. Kỹ ājag tóg sir *Jesus* jiji tó ký ⁵ ũn jykre kórég ěn fěg ke mũ, *Satanás* mỹ, ti tỹ ti fár kókén jé. Kỹ tóg hěn ri ke mũn to jykren mǎn ke mũ. Kỹ ti kuprĩg vỹ kren ke mũ, ěg *Senhor* tỹ *Jesus* kurā ěn kǎ.

⁶ Ājag tỹ vēso: “há ěg nỹtĩ,” he mũ ra ti pijé há nĩgtĩ'. Ha mẽ, *fermento* sĩ tỹ ěmĩ jǎgia ký tóg sǒn ke ký mog tí. Tag to jykren. ⁷ Hǎ ký fón kǎn nĩ, ěmĩ jǎgia si ti, ājag tỹ ěmĩ tǎg han jé. ũn jǎgia tũ ri ke ājag nỹtĩ, ājag jykre ti, ti há nĩn ký. Kỹ vỹjyre kórég fón kǎn nĩ. *Cristo* vỹ ěg jagfy ter mỹr.

Ēg tỹ *Páscoa* kǎ *cordeiro* tǎnh tí ěn ri ke ti nĩ, *Jesus* ter ti. ⁸ Ēg tỹ fénhta ěn ko jé ěg tóg ěmĩ jǎgia si fón kǎn tí. Kỹ kem nĩ gé, hǎ vỹ: vỹjyre pǎno tovǎnh, he mũ, nén ũ vēnh mỹ han mǎn tũg, he mũ, ājag tỹ ěmĩ jǎgia tũ ri ke nỹtĩ jé, hǎ vỹ: vỹjyre kuryj, vỹjyre pir, he mũ.

⁹ Hǎ jé sóg ājag mỹ rán ja nĩ, ājag tỹ ũ tỹ nén ũ vēnh mỹ han mũ ag mré mũ tũ nĩ jé. ¹⁰ Hǎ ra sóg ũ tỹ *Jesus* ki ge tũ ag tó ja tũ nĩ. Jykre pǎno ag nỹtĩ, ěprǎ ke ag, hǎ vỹ: nén kar to én (ka)mě, he mũ, nén ũ péju tí he mũ, vurmỹ topě han mũ, he mũ. Ājag tỹ tag ag mré vémén sór tũ nĩn ký ājag hỹn ga tag tovǎnh ký hě ra mũnh ke mũ. ¹¹ Hǎ ra sóg ājag mỹ ũ tỹ ón ký tỹ ěg régre nĩ ěn rán mũ. ũ tỹ Ā mré *Jesus* ki rá ký nĩ ra nén ũ vēnh mỹ han tovǎnh sór tũ nĩn ký ti mré tũg mǎn tũg nĩ, ti tỹ nén kar to én (ka)mě nĩn ký, ti tỹ vurmỹ topě han ký, ti tỹ ũ to vĩ kónǎn mẽ nĩn ký, ti tỹ kron mẽ nĩn ký, ti tỹ nén ũ pigju(g) tí nĩn ký. ũ tỹ ge mré nĩ sór tũg nĩ, ti mré jěn tũg nĩ gé.

¹² Ēg pijé ěg mré ke tũ ag jykre tugnỹm ke mũ', *Jesus* ki ge tũ ag. Ājag tỹ ěg mré ke ag jykre tugnỹm ke vē, ag jykre to: “tag vỹ há nĩ, tag vỹ kórég nĩ,” henh ke vē. ¹³ Topě hǎ ne ũ ag jykre venh ke mũ', ěg mré ke tũ ag. Ēg mré ke tỹ vỹjyre pǎno han ký ěg tóg ti jykre tónh ke mũ. Hǎ ký ũ tỹ vỹjyre kórég han mũ ěn kutēm nĩ, ājag kǎ mĩ.

6

Ēg tỹ pǎ'i ag mỹ ěg mré ke tónh ke tũ

¹ Kỹ nén ũ tóg vēnh mỹ nĩ gé. Ājag kǎ mĩ ũ tóg ti mré ke to jũ ký *Jesus* mré ke tũ tỹ pǎ'i ag mỹ tó tí, pǎ'i ag jykre pǎno ra. Ti pijé Topě tũ ag mỹ tó tí'. Vēnh mỹ ti nĩ, tag ti. ² Ēprǎ ke ag jykre tugnỹm jé ājag tóg ke mũ mỹr, ājag tỹ tỹ Topě tũ nỹtĩn ký. Ājag mỹ tag mẽ ja tũ? Kỹ, ājag tỹ ga kri ke kar jykre tugnỹm ken ký ājag hỹn jagně jykre tugnỹm há han ke mũ gé. Jagně to jũ tỹ tũ' he jé ājag tóg ke mũ gé. ³ Topě tỹ jěně jafǎ ag jykre tugnỹm jé ājag tóg ke mũ mỹr. Ājag mỹ tag mẽ ja tũ? Kỹ ājag hỹn ěprǎ ke jykre tugnỹm há han ke mũ gé. ⁴ Ge ra ājag tóg ěg mré ke tũ ag mỹ: “ha inh mỹ isũ ti vé,” he tí, ũ tỹ ěg mré vēnh mǎn tí tũ ag mỹ, ag tỹ ga kri ājag tũ ven jé. ⁵ Mỹ ājag mỹ'a tũ? Ājag kǎ mĩ ũ mỹ krĩ há tũ nĩ', ti tỹ ājag jyvěn jé, ājag tũ to, ājag tỹ jagně tũ to jykren mũ to? ⁶ Vēnh mỹ ti nĩ, *irmão* tỹ *irmão* ũ tón ký, ũ tỹ *Jesus* ki rá ký nĩ tũ mỹ, ti tỹ ājag tũ ven jé. ⁷ Ājag tỹ jagně tũ to jykren kónǎn ký tóg vēnh mỹ pě nĩ, ājag tỹ to jagně to jũ ký mỹr. Ājag tỹ ne jé ũ tỹ ājag tũ mǎn sór ký ti mỹ nenh ke ně? Ti hǎ tóg vỹjyre pǎno han mũ, ājag tũ mǎn sór ký. Ge ra ti mỹ nĩm nĩ. Kỹ Ā tóg Topě vĩ mranh tũ nĩ, inhhǎ, ti tigrĩn. ⁸ Hǎ ra ājag tóg ti mỹ nenh sór mũ. Kỹ ājag tóg jagně tũ to vỹjyre kórég han tí gé mỹr. Jagně tũ mǎn sór ājag tóg mũ gé mỹr. ⁹ ũn jykre pǎno ag pijé Topě tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ venh ke mũ'. Ājag mỹ tag mẽ ja tũ?

Ha mẽ. ker kygně hě'. ũ tỹ ũn mén tũ fag mré nỹ mũ ag pijé venh ke mũ', Topě tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ ti. ũ tỹ vurmỹ topě han mũ ag pijé venh ke mũ'. ũ tỹ ti prũ ra ũ fi mré nỹ mũ ěn pijé venh ke mũ'. ũ fi tỹ fi mén ra ũ mré nỹ ký fi pijé venh ke mũ'. ũn gré tỹ ũn gré ũ tỹ prũg mũ ěn pijé venh ke mũ'. ¹⁰ ũn tũ péju(g) tí ěn pijé venh ke mũ'. ũ tỹ nén kar to én mẽ pijé venh ke mũ'. ũn kron mẽ pijé venh ke mũ'. ũ tỹ ěg to vĩ kónǎn tí pijé venh ke mũ'. ũ tỹ ěg vatánh tá ěg tũ mǎg tí pijé venh ke mũ'. Topě tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ venh ke tũ ag tóg nĩ, vỹjyre tỹ ge han tí ag. ¹¹ Ājag kǎ mĩ ũ tóg vỹjyre tỹ ge han ja nĩgtĩ, vǎsỹ. Hǎ ra ājag tóg vēnh kugpe ký nỹtĩ, ũri. Kykũnh ký ājag tóg nỹtĩ. Kỹ Topě tóg ājag mỹ vēnh pǎte fón ja nĩ sir, ěg *Senhor* tỹ *Jesus* *Cristo*

tugrîn, Topê kuprîg tugrîn.

Ëg tÿ nén ù vènh mÿ han ke tũ

¹² Kÿ ãjag hÿn inh mÿ: “isÿ nén han sór mũ ên han jé sóg ke mũ. Topê vÿ ge ra inh jagãgtãn ke mũ,” he sór mũ. Vó. Ëg tÿ nén ù han sór mũ ù tóg há nÿnh mũ vè, hã ra isÿ nén ù kórég tÿ tân nÿn kÿ tóg inh mÿ há tũ nÿ sir. ¹³ “Vêjên vÿ tÿ ãg nug tũ nÿ, kÿ ãg nug vÿ tÿ vèjên né nÿ,” he ãjag tóg tÿ. Hÿ, hã ra Topê vÿ tÿ tũ' henh ke mũ, vèjên tÿ, ãg nug tÿ ke gé. Ëg han ja tóg nÿgtÿ. Hã ra ti pijé ãg tÿ tÿ ùn mén tũ mré nÿ jafã han'. Ëg *Senhor* tũ vè, ãg. Kÿ ãg *Senhor* vÿ tÿ ãg tân nÿ sir. ¹⁴ Ëg *Senhor* rÿn mãn tóg, Topê ti, kÿ tóg ãg rÿn mãn ke mũ gé, ti jykre tar tÿ.

¹⁵ Kÿ ãg hã vÿ tÿ *Cristo* tũ nÿtÿ. Ti mré ãg tóg tÿ ùn pir ri ke nÿtÿ. ãjag mÿ tag mÿ ja tũ'? Kÿ ãg tÿ *Cristo* tũ tÿ ùn mén tũ fi mré tÿ ùn pir ri ke han kÿ tóg vènh mÿ pè nÿgtÿ, fi mré nÿn kÿ. Ke tũg nÿ. ¹⁶ Ha mÿ, ù tÿ ùn mén mÿ fi mré nÿ kÿ tóg fi mré tÿ ùn pir ri ke nÿ. Hã kÿ tóg vãsÿ tó ja nÿ. “Ûn pir ri ke fag nÿtÿ, jagnê mré nÿtÿ fag,” he ja tóg nÿ. ãjag mÿ tag mÿ ja tũ'? ¹⁷ Fag jãvo ãg tÿ tÿ ãg *Senhor* mré ke nÿtÿn kÿ ãg tóg ti mré kuprîg pir ri ke nÿtÿ gé sir.

¹⁸ Ëg tÿ ùn mén tũ mré nÿ kÿ, ãg tÿ ùn prũ tũ mré nÿ kÿ ãg tóg vènh kavènh tÿ sir, ãg tÿ Topê vÿ mranh tag tÿ. Ëg tÿ nén ù ù ki Topê vÿ mranh kÿ ãg tóg vènh kavènh tÿ ge han tũ nÿgtÿ. Hã kÿ ùn mén tũ mré nÿ tovãnh kãn nÿ, ùn prũ tũ mré nÿ tovãnh kãn nÿ gé. ¹⁹ Ëg hã vÿ Topê kuprîg ïn ri ke nÿtÿ. Ëg kã kã tóg jê nÿ, Topê kuprîg ti, ti tÿ tÿ ãg jagrê nÿn kÿ. Topê tÿ ãg mÿ nén han mũn hã vè. ãjag mÿ tag mÿ ja tũ? Hã kÿ ãg pijé tÿ vènh pã'i jê'. Topê krêm ke vÿ tÿ ãg nÿtÿ. ²⁰ Ëg kajãm tóg mÿr, kaja e to. Hã kÿ vènh kar mÿ Topê tÿ tÿ ùn há nÿ ven nÿ, ãjag tÿ ti jykre kuryj han mũn kÿ.

7

Ëg tÿ prũg há han to vèjykre

¹ ãjag tÿ inh mÿ vènh rá jènên kÿ ãjag tóg inh mÿ ãjag prũg ke ti tó ja nÿ. ãjag prũg tũ nÿn kÿ tóg há tÿ vè. ² Hã ra tóg ãjag mÿ vènh mÿ tÿnh mũ, kÿ tóg inh mÿ ãjag tÿ ùn mén

tũ fag to én ha mÿ tÿ. Hã kÿ tóg há nÿ, ù tÿ ùn pir fi tÿ prũg kÿ, fi tÿ tÿ ti prũ pè nÿ jé. Û fi tÿ ùn pir tÿ mén kÿ tóg há tÿ gé, ti tÿ tÿ fi mén pè nÿ jé. ³ Kÿ fi mén jé fi mÿ fi tũ han, fi mré nÿ kÿ, jãvo ti prũ fi jé ti tũ han, ti mré nÿ kÿ. ⁴ Fi pijé tÿ vèsũ nÿ', fi mén jèn kÿ'. Fi mén tũ fi vè sir. Kÿ ti hã ri ke nÿ gé. Ti pijé tÿ vèsũ nÿ gé', ti prũ jèn kÿ'. Fi tũ vè, fi mén ti. ⁵ Hã kÿ jagnê mÿ vènh nenh tũg nÿ. Hèn ri ke mũn ãjag kejên jagnê mré to jykrén sór mũ, ãjag tÿ kuty pipir ki jagnê mré nÿ tũ nÿ jé, ãjag tÿ Topê mré vémén jé vãsãnsãn jé. Kÿ tag pãte jagnê mré nÿ mãn nÿ sir, *Satanás* tÿ ãjag krÿn kónãn tũ nÿ jé. ãjag tÿ ù mré nÿ sór kÿ tóg inh mÿ to ãjag tÿ Topê vÿ mranh ha mÿ tÿ, *Satanás* tÿ ãjag krÿn kÿ. Hã kÿ tóg ãjag tÿ kãnhmar jagnê mré nÿ mãn kÿ há tÿ.

⁶ Tag kar tó sóg mũ, ãjag mÿ, ãjag krój nÿtÿn kÿ. Inh pijé vènh kar mÿ: “ha prũg, ha mén,” he sór mũ'. ⁷ Vènh kar tÿ inh ri ke nÿtÿ ra tóg inh mÿ há tÿ vè, isÿ prũ tũ nÿ tag ri ke. Hã ra Topê tóg vènh kar tÿ vÿrmÿ nén ù to tar han tÿ, ãg tÿ ki króm jé. Hã kÿ ù tóg ti prũ tũ to tar nÿ, jo ù tóg ti prũ fi to tar nÿ. Topê tÿ nén han jan hã vè.

⁸ Hã ra sóg ùn prũ tũ mÿ tag tó sór mũ, ha mÿ. ãjag tÿ inh prũ tũ ri ke nÿtÿ ra tóg há tÿ vè, kÿ ùn mén ter ja fag tÿ mén mãn tũ nÿ ra tóg há tÿ gé vè. ⁹ ãjag tÿ hã ra prũg sór kÿ, ãjag tÿ mén sór kÿ tóg há tÿ gé. Kÿ ãjag tóg vènh prũg han mũ sir. ãjag tÿ prũ tũ nÿ ra fag to én kÿn pijé há nÿ', ãjag tÿ ag to én kÿ ke gé'. Hã kÿ prũg nÿ, mén nÿ ãjag tÿ ù to én tũ nÿ jé.

¹⁰ ãjag kã mÿ ù tóg prũ nÿtÿ, ù fag tóg mén nÿtÿ gé. Ëg *Senhor* vÿ ãjag hã mÿ tag tó mũ, sÿ tóh ke tag, ha mÿ. Isÿ tó pijé', ti tÿ tó hã nê', ha mÿ. Á mén fón tũg nÿ. ¹¹ Á tÿ ge ra ti fón kÿ mén mãn tũg nÿ. Á tÿ mén mãn sór kÿ ã mén fón jan hã mré to jykrén, ãjag tÿ jagnê mré nÿtÿ mãn jé sir. Kÿ ã prũ jèn kÿ fi fón tũg nÿ gé. Ëg *Senhor* tÿ tón hã vè.

¹² Jãvo inh hã tóg tag tó mũ ãjag mÿ, ha mÿ. Ëg *Senhor* tÿ tó pijé', ha mÿ. ãjag kã mÿ ù prũ fi tóg *Jesus* ki rã sór tũ nÿ, fi mén tÿ tÿ *Jesus* mré ke nÿ ra. Fi tÿ ti mré nÿ sór nÿn kÿ tóg fi mré nÿ ha sir. Fi tovãnh sór tũg nÿ. ¹³ Kÿ ã mén tÿ *Jesus* ki rã sór tũ ra ã mré nÿ sór kÿ ti mré nÿm nÿ gé. ¹⁴ Topê tũ vÿ tÿ

ã nĩ, ã mén tỹ ti ki rã sór tũ ra. Hã ra tóg ã mré nĩn kỹ tỹ ti tũ ri ke nĩ gé sir. Kỹ ã prũ fi tỹ *Jesus* ki rã sór tũ ra fi tóg tỹ Topê tũ ri ke nĩ gé sir, fi tỹ ã mré nĩn kỹ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag krê vỹ ti ki rã tũ krê ri ke nỹtĩnh mũ vễ, Topê mỹ. Hã ra ag pijé ri ke nỹtĩ'. Tỹ Topê tũ ri ke ag nỹtĩ gé sir, ãjag krê ti. ¹⁵ Hên ri ke mũn ã mén, ã prũ fi ã fón sór mũ, fi tỹ *Jesus* ki rã sór tũ nĩn kỹ. Kỹ fi mỹ, ti mỹ: “ha tĩ ge,” hem nĩ. Topê vỹ ã krĩ kuprãg sór mũ, hã jé tóg ãg kuprêg. Hã kỹ ã pijé tỹ ã mén krêm ke nĩ', ti tỹ ã tovãnh sór kỹ, ã pijé tỹ ã prũ fi krêm ke nĩ gé', fi tỹ ã tovãnh sór kỹ, ã tỹ *Jesus* ki rã tũgrĩn. ¹⁶ Hên ri ke mũn ti kejên kren ke mũ, ã jamên kỹ, ã mén ti. Hã ra ã pijé ki kanhró nĩ'. Hên ri ke mũn fi kejên kren ke mũ, ã jamên kỹ, ã prũ fi. Hã ra ã pijé ki kanhró nĩ'. Hã kỹ fi tũg kamêg tũg nĩ, fi tũg sór kỹ, ti tũg sór kỹ ke gé.

Ëg tỹ Topê jykre hã mũ mũnh ke

¹⁷ Topê tỹ ã jykre tỹ ã kuprêg ja ên hã mũ tũg nĩ, ãg *Senhor* tỹ ã mỹ vễjyre nĩm ja ên hã mũ. Hã tóg sór tĩ, ãg mré vênh măn tĩ kar ag mỹ. ¹⁸ Topê vỹ ã kuprêg. ã tỹ tỹ *Judeu* mré ke nĩn kỹ ã gré fár junun vỹ kym kỹ nĩ. Kỹ tóg há tĩ. Tỹ tũ' he sór tũg nĩ. ã tỹ tỹ *Judeu* mré ke tũ nĩ kỹ ã fár vỹ kym kỹ nĩ tũ nĩ. Kỹ tóg há tĩ gé. Kym sór tũg nĩ gé. ¹⁹ Nén ã tũ vễ, ti fár kym ke ti, ti fár kym ke tũ ti ke gé. Nén pir vỹ há nĩ, hã vỹ: ãg tỹ Topê vỹ ki króm, he mũ, ãg tỹ ti tỹ ãg jyvên mũ han, he mũ.

²⁰ Topê hã tỹ ã kuprêg kỹ vễjyre ên hã mũ tũm nĩ. ²¹ ãjag kã mũ ã vỹ *patrão* nỹtĩ, ti tỹ ãjag kygjãm kỹ, ãg tỹ ãg mễg kygjãm ên ri ke. Hã kỹ ãjag tóg tỹ ti tũ nỹtĩ. Fagrĩnh mỹ ãjag tóg ti rãnhrãj han tĩ. To krĩ kufy nỹtĩ tũg nĩ. ãjag tỹ hã ra ãjag *patrão* tovãnh to vễjyre há ve kỹ jatun mỹ tovãnh nĩ, ti tỹ ãjag tovãnh sór kỹ. ²² Ha vé, ãg *Senhor* vỹ ãjag kuprêg, ãjag *patrão* nỹtĩ ra. ãjag tỹ tỹ *Cristo* tũ nỹtĩnh kỹ ãjag tóg tỹ ãn *patrão* tũ ên ri ke nỹtĩ sir, ãjag tỹ êprã *patrão* krêm nỹtĩ ra. Hã kỹ ãn *patrão* tũ ag vỹ *Cristo* ki ge kỹ tỹ *Cristo* krêm ke nỹtĩ. Jãvo ãn *patrão* ag vỹ *Cristo* tũgrĩn tỹ ãn *patrão* tũ ên ri ke nỹtĩ gé. ²³ Hỹ, ãg kygjãm ti mỹr, kaja e tỹ, *Cristo* ti. Hã kỹ êprã ke ag krêm nỹtĩ sór tũg nĩ. Êprã ke mỹ név mág jé sór tũg nĩ gé. Ke tũ nĩ mũ ra ag tóg ãjag tỹ *Cristo* mré mũ kamêg mũ.

²⁴ Inh kanhkã', Topê tỹ hã tỹ ãjag kuprêg kỹ vễjyre ên hã mũ mũm nĩ.

Ûn mén ja tũ fag to vễjyre

²⁵ Ûn mén ja tũ fag tóg ja ãjag tóg nĩgtĩ inh mỹ, ãjag tỹ rán ki. Hã ra ãg *Senhor* pijé fag to nén ã tóg ja nĩgtĩ'. Kỹ sóg to jykren kỹ ãjag mỹ tag tóg sór mũ, ha mẽ. Ëg *Senhor* tóg inh jagãgtãn, kỹ tóg isar han, sỹ to jykren há han jé. ²⁶ Kỹ sóg ãg tỹ ti jagy vэг tĩ tag to jykren mũ. Sỹ to jykren kỹ tóg inh mỹ há tĩ, ãjag tỹ ãn nén han mũ tag tovãnh sór tũ nĩ jé. ²⁷ ã mỹ prũ jé? Kỹ fi fón sór tũg nĩ. ã mỹ prũ tũ jé? Kỹ prũg sór tũg nĩ gé. ²⁸ ã tỹ ge ra prũg sór kỹ tóg há tĩ gé hã ra. Topê vỹ mranh ke tũ ã tóg nĩ, prũg kỹ. Kỹ ãn mén ja tũ fi mén kỹ tóg há tĩ gé sir. Topê vỹ mranh pijé'. Hã ra tóg jagy tĩnh mũ. Krĩ kufy han jé ãjag tóg ke mũ, tag ki, êprã, ãjag prũg kỹ, ãjag mén kỹ ke gé. Hã ra tóg inh mỹ há tĩ vễ, ãjag krĩ kufy tũ nĩ ti.

²⁹ Inh kanhkã', inh vỹ tag jêmê ra, ha mẽ. Kurã tỹ ãgno vỹ kãnhmar jun ke mũ. Hã kỹ ãn mén fi jé ãn mén ja tũ fi ri ke nĩ, ãn prũg ja tũ ri ke nĩ gé. Tag ki vễjyre vễ, fag tỹ jagnê mré nỹtĩg ti. Kãnhmar tóg tũ' henh ke mũ. ³⁰ Hã kỹ ã tỹ tag ki fỹ mũ jé ãn fỹ tũ ri ke nĩ. ã tỹ tag ki mỹ sér nĩ jé ãn mỹ sér vãnh ri ke nĩ. ³¹ ã tỹ ga kri tỹ nén ã mág nĩ ên jé ã tỹ nén ã tũ ên ri ke nĩ. Tũg kãn jé tóg ke mũ, ãg tỹ tag ki nén vэг mũ ti.

³² Nén ãn pir tóg inh mỹ há tĩ vễ, hã vỹ: ãjag krĩ kuprãg kỹ nỹtĩm nĩ, he mũ, ãjag tỹ nén ãn to krĩ kufy tũ nỹtĩ jé.

Ûn prũ tũ ên vỹ ãg *Senhor* tũ ki rĩr tũgtĩ, kỹ tóg: “mỹ ãg *Senhor* mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tĩ. ³³ Jãvo ãn prũg mũ vỹ ãg tỹ tag ki nén vэг tĩ ki rĩr nĩgtĩ, kỹ tóg: “mỹ inh prũ fi mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tĩ gé. ³⁴ Kỹ tóg ãg *Senhor* tũ ki rĩr tãvĩ han tũ nĩ sir. Kỹ fi vỹ ge nĩgtĩ gé, ãn mén ter ja fi, ãn mén ja tũ fi ke gé. Ëg *Senhor* tũ ki rĩr fag tóg nĩgtĩ, fag tỹ tỹ ti tũ tãvĩ nỹtĩ jé, fag tỹ ti tũ ki króm há han jé. Ûn mén mũ fi tóg hã ra ãg tỹ tag ki nén vэг tĩ ki rĩr nĩgtĩ, kỹ fi tóg: “mỹ inh mén mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tĩ gé.

³⁵ Sỹ ãjag tũ to jykren há han kỹ, hã kỹ sóg ãjag mỹ tag tóg mũ. Inh pijé ãjag mỹ vỹ tar

han sór mũ', ãjag tỹ ti tỹ ãjag mũ há tũ nĩ ên han jé'. ãjag tỹ mũ há han kỹ tóg inh mũ há tũ, ãjag tỹ êg *Senhor* tũ ki rĩr há han kỹ, nén ù tỹ ãjag kutãn tũ nĩ jé.

³⁶ Hên ri ke mũn tóg ãjag kã mũ ù fag mũ há tũ nĩ, fag kósin fi tỹ mén tũ nĩn kỹ. Hên ri ke mũn fi sanh há nĩ ha. Hên ri ke mũn fi jagtar ke mũ, ù tỹ fi ki rĩr ke tũ tĩn kỹ. Kỹ jatun mũ fi mén nĩ, fi mén sór kỹ. Topê vĩ mranh pijé'. ³⁷ Hên ri ke mũn ù fag tóg to jykrén há han mũ hã ra, kỹ fag tóg fag kósin fi mén sór tũ nĩ sir. Kỹ tag vĩ há tãvĩ nĩ. ³⁸ Hã kỹ tóg ge nĩ, ha mẽ. Ti tỹ fi mén kỹ tóg há nĩ, ti kósin mén ja tũ fi. Ti tỹ fi mén tũ nĩn kỹ tóg há kãfór nĩ.

³⁹ Ûn tỹtã fag vĩ tỹ fag mén tũ nỹtĩ, ag rĩnrĩr nỹtĩn kỹ. Û fi mén ter kar kỹ fi tóg hã ra ù tỹ mén mũ sir, jatun mũ. Fi mén mãn vè sir, Há ti nĩ. Hã ran jé tỹ êg *Senhor* mré ke nĩ, fi mén mãn ke ti. ⁴⁰ Fi tỹ mén mãn sór tũ nĩn kỹ tóg há kãfór nĩ sir, fi mũ sér kãfór. Isỹ fag to jykrén hã vè. Hã ra sóg Topê kuprĩg tỹ jagrè nĩ, hã kỹ sóg ãjag mré to jykrén há han mũ gé.

8

Vènh kãgrã tỹ topê to vèjykre

¹ Kỹ sóg ãjag mũ vèjèn tó sór mũ gé. Ag mẽg tânk kỹ ag tóg vènh kãgrã tỹ topê mũ pũn vén tĩ. Kar kỹ ag tóg *açougue* tá ti ke ên vène he tĩ. Kỹ ãjag kã mũ ù tóg: “inh mũ tá mãn kỹ konh mũ vĩ?” he tĩ.

Hã ra ãjag kã mũ ù tóg: “ki kanhró mág êg nỹtĩ, to tar êg nỹtĩ. Jatun mũ êg tóg konh ke mũ,” he tĩ. Êg tỹ nén ù to: “ki kanhró mág inh nĩ,” hen kỹ tóg: “ti kãfór inh nĩ,” henh ha mẽ tĩ. Êg tỹ hã ra jagnè to há nỹtĩnh ke vè. ²⁻³ Êg tỹ nén ù to: “ki kanhró sóg nĩ, ã jãvo,” hen kỹ tóg tỹ êg tỹ jagnè to é he ven nĩ.

⁴ Kỹ sóg ãjag mũ vèjèn ên kãmén sór mũ. Nén ù tũ vè, ón kỹ vènh kãgrã tỹ topê ti. Pir ti nĩ, Topê ti. Topê ù vĩ tũ nĩ. ⁵ Nén ù e to ag tóg ón kỹ: “Topê vè,” he tĩ, kanhkã tân ù ag to, ga tân ù ag to ke gé. Û tỹ ge vĩ e nỹtĩ, topê tỹ ge ti, *Senhor* tỹ ge ti. ⁶ Hã ra tóg êg mũ pir nĩ, êg jóg mág ti, ag jãvo. Nén kar han ja ti nĩgtĩ, vènh mũ, kỹ êg tóg ti hã ve sór mũ gé sir. Pir ti nĩ gé, êg *Senhor* ti, hã vĩ: *Jesus*

Cristo, he mũ. Nén ù kar vĩ ti tugrĩn nỹtĩ. Kỹ êg ti tugnĩn krenkren ke mũ gé.

⁷ Hã ra êg kã mũ ù ag tóg tag ki kagtĩg nỹtĩ ver. Tãg ti nĩ ver, ag tỹ ón kỹ vènh kãgrã tỹ topê tovãnh mũ ti. Hã kỹ ón kỹ vènh kãgrã tỹ topê mũ vèjèn pũn ja ên tóg, ag tỹ ko kỹ nèji, ag mũ tỹ vènh kãgrã tỹ topê ên tũ ko ri ke nĩ sir. Kỹ tóg, ag tỹ tag to krój nỹtĩn kỹ, ag mũ ag tỹ vèjèn to vènh kavènh ha mẽ tĩ.

⁸ Êg pijé vèjèn tugrĩn Topê to há nỹtĩ', ti to kórég nỹtĩ'. Êg tỹ ko tũ (hã) ra nén ù tũ vè gé, vènh kãgrã tỹ Topê mũ pũn ja ên ti. Vèjèn vè mỹr. ⁹ Nén ù kar vĩ tỹ êg tũ nĩ.

Hã ra ùn krój tóg hên ri ke mũn Topê vĩ mranh ke mũ, êg tugrĩn, êg tỹ ti mũ nén ù vènh mũ to tar nỹtĩ nĩ ve nĩn kỹ. Kỹ tag han sór tũg nĩ. ¹⁰ Ve ra ha. Tar ã tóg nĩ, ki kanhró ã tóg nĩ. Vènh kãgrã tỹ topê vĩ tỹ nén ù tũ nĩ ã mũ. Hã kỹ ã tóg ko mũ sir, ù tỹ ti mũ fénhta han kỹ. Nén ù tũ vè vè, ã tỹ ko mũ ti. Hã ra êg mré *Jesus* ki rã kỹ jè ù tóg tag to krój nĩ ver. Kỹ tóg ã ve kỹ to jykrén kỹ ko mũ gé sir. Hã ra vènh kãgrã tỹ topê tóg ti mũ tar nĩ, ùn krój mũ, ti tỹ *Jesus* ki rã kỹ nĩ (hã) ra. ¹¹ Kỹ tóg ti tỹ ã tỹ ko ve tugrĩn ko kỹ vãfor ke mũ sir. Ti jãvo ã tóg ki kanhró nĩ. Hã ra tóg ã tugnĩn tũ' henh ke mũ, *Cristo* tỹ ti jagfy ter ja ra. ¹² ã tỹ ti vĩ mranh hã vè sir, ã régre krój ên to. Ti vóg kónãn ã tóg mũ sir, ti krój nĩn kỹ. Hã ki ã tóg *Cristo* vĩ mranh mũ sir, mỹr, ha mẽ. ¹³ Hã kỹ sóg tag han sór tũ nĩ. Inh mré ke tỹ isỹ nén ù nĩ ko tugrĩn Topê vĩ mranh kỹ sóg ko mãn sór tũ nĩ ha.

9

Paulo tỹ jãnkamy ve sór tũ

¹ Ve ra, isỹ nén han mũ ti. Êprã ke ag tỹ inh mũ nén tó mũ ên han sór tũ inh nĩgtĩ. *Jesus* hã vĩ inh fèg, isỹ tỹ *apóstolo* jè jé. Ti ve inh mỹr, êg *Senhor* tỹ *Jesus* ti. Kỹ ãjag vĩ isugrĩn ti ki ge jèg. Inh rãnrãj kaja vĩ tỹ ãjag nỹtĩ. ² Hên ri ke mũn sóg ù mũ tỹ *apóstolo* tũ nĩ. ãjag hã mũ sóg tỹ *apóstolo* jè mỹr, ãjag tỹ inh vĩ mẽ tugrĩn ti ki ge kỹ. Hã ki tóg ve há tĩ, êg *Senhor* tỹ inh fèg ja ti. ³ Kỹ sóg ù tỹ kejèn inh kato vĩ sór mũ mũ tag tó tĩ, ha mẽ. ⁴⁻⁵ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ù ag ri ke inh nĩ, ù tỹ *Jesus* mré pygfa mũ ag ri ke, *Pedro* ri ke ke gé, Ag prũ fag pére ag mũ tĩ, ag tỹ

hên ra mûn kÿ. Isÿ ag ri ke ù tÿ *Jesus* ki rã kÿ jê ù fi tÿ prüg kÿ sóg fi pére tÿg ke mû gé vê, hã ra sóg ke sór tũ nĩ. Kÿ ag tóg ãjag jên ko tí, ag tÿ ãjag mÿ Topê ví tó to. Isÿ ag kóm ãjag jên ko sór kÿ sóg konh ke mû gé vê, hã ra sóg ko sór tũ nĩ. Tag hã ki sóg ag ri ke tũ nĩ. ⁶ Inh nĩgé rãnrãj ja kaja hã ko sór inh tí, *Barnabé* ti ke gé, ag jãvo. ⁷ Ëg tÿ Topê tÿ ãg mÿ vênh rãnrãj nĩm ja kaja venh ken kÿ tóg há tí vê. *Soldado* jykre ri ke ti nĩ. Ag pijé ag tũ ko tí', ag tÿ vênh génh han kÿ. Ag vênh génh hã to ag tóg vëjên vég tí. Kÿ ù tÿ *uva* ki rĩr tí vÿ ti kanê ko tí gé. Kÿ ù tÿ *ovelha* ki rĩr tí vÿ fi *leite* kron tí gé. Hã kÿ tóg ãg tÿ Topê ví tó to gÿj ve kÿ há tí vê, hã ra ãg tóg ve sór tũ nĩ.

⁸ Ëprã ke jykre ki ãg tóg ãg rãnrãj pë to ãg jên vég tí. Kÿ Topê vÿ tag tó ja nĩgtĩ. ⁹ *Moisés* vÿ tag rán ja nĩ, ha mẽ. “Monh tÿ êkré jãnkre ki rãnrãj kÿ ti jênky tógfĩn tũg nĩ. Ti jên kamêg tũg nĩ,” he ja ti nĩ, Topê ví rá ki. Topê mÿ monh hã to jykren kÿ tag tó ja nĩ? Vó. ¹⁰ Ëg hã to tóg rán kÿ nĩ, ãg tÿ ãg rãnrãj to ãg jên ve jé. Hã kÿ ù tÿ ãpÿ ki rãnrãj mû tóg to nén ù ve sór mû. ù tÿ jãnkreg mû vÿ to nén ù ve sór mû gé, ti rãnrãj to. ¹¹ Isÿ ãjag mÿ kanhkã jykre tó kÿ tóg sÿ nén ù krãn ri ke nĩ. Kÿ sÿ ãjag ki nén ù ve sór ra tóg há tí vê, ijên jé. Hã ra sóg ve sór tũ nĩ. ¹² ù ag tóg ag jên vég tí, Topê ví to. Kÿ tóg sÿ ag ri kén ãjag ki jãnkamy ve sór kÿ há tí vê, sÿ ãjag mÿ Topê ví tó vén kÿ. Hã ra sóg ãjag jên ve sór tũ nĩ. Inh jagtar ra tóg inh mÿ tÿ nén ù tũ nĩ, ù tÿ isugrĩn *Cristo* kãme sér kato ví tũ nĩ jé. Hã kÿ sóg ve sór tũ nĩ.

¹³ ù tÿ Topê ãn krêm ti tũ ki rĩr tí ag vÿ tá ag jên vég tí gé, ag tÿ Topê mÿ nén vin tí ên tÿ. Kÿ ù tÿ Topê mÿ nén ù pũn tí ên vÿ ti ke ko tí gé. ãjag mÿ tag mẽ ja tũ? ¹⁴ Hã kÿ ãg *Senhor* vÿ: “ù tÿ ti kãmén mû ên vÿ tag to ag jên venh ke mû,” he mû. ¹⁵ Hã ra sóg ãjag jên ve sór ja tũ nĩ. Kÿ sóg ve sór tũ nĩ gé, ùri, hã kÿ sóg ãjag mÿ rán mû. Isÿ inh nĩgé tÿ rãnrãj to ijên vég mû hã to sóg tÿ ùn mág nĩnh mû, kanhkã tá. Kÿ sóg tÿ tũ' he sór tũ nĩgtĩ. Iser jé tóg inh mÿ há tí, ù tÿ inh mÿ Topê ví kajãm sór mû (hã) ra.

¹⁶ *Jesus* kãmén sóg tí. Inh rãnrãj hã vê. Ti hã tóg inh mÿ tó, sÿ ti kãmén jé. Kÿ sóg ti tó

tugrĩn tÿ ùn mág nĩnh ke tũ nĩ. Isÿ ti kãmén sór tũ nĩ ra Topê tóg inh vóg kónãn ke mû vê, isÿ inh rãnrãj han tũ nĩn kÿ. ¹⁷ Topê tÿ inh mÿ: “ha kãmén,” he tũ nĩ ra sóg kanhkã tá to gÿj venh ke tũ nĩ vê. Hã ra tóg inh mÿ: “ha kãmén,” he ja nĩ, kÿ tóg sÿ ti rãnrãj ki rĩr há han mû ve sór mû sir inh ki, Topê ti. ¹⁸ Kÿ sóg kanhkã tá to gÿj venh ke tũ nĩ, inh rãnrãj ja to. Hã ra sóg gÿj ve sór mû, tá. Hã kÿ sóg ãpã ke ag ki sÿ nén ve sór mû ên ve sór tũ nĩ, ijên jé. Véké sóg ãjag mÿ tó tí, Topê ví ti, vênh kar mÿ ke gé.

Ùn e tÿ Jesus ki ge kÿ tóg Paulo mÿ há tí

¹⁹ ù pijé tÿ inh kri ke nĩ'. Ge ra sóg vësÿ vênh kar krêm ke han. “Hên ri ke mûn ù tóg *Jesus* ki rã sór mû, isÿ tÿ ti krêm ke nĩn kÿ,” he sóg tí. Hã jé sóg vësÿ ag krêm ke han tí, ù tÿ ti ki ge mû ag e nÿtĩ jé, isugrĩn. ²⁰ *Judeu* ag tugnĩn sóg vësÿ *Judeu* han tí, ag tÿ *Jesus* ki ge jé. Isÿ ag jykre han sór tũ nĩ ra inh han ke tũ nĩ vê, hã ra sóg han sór tí, isÿ ag to há nĩn kÿ. Kÿ sóg *Judeu* jykre han mû ag tugrĩn ag jykre han tí, ag tÿ *Jesus* ki ge jé. ²¹ Kÿ fóg ag vÿ *Judeu* jykre han tũ nĩgtĩ, kanhgág ag ke gé. Kÿ sóg ag tugrĩn ag jykre han tí. Kanhgág ag tugnĩn sóg ag jykre han tí, ag tÿ isugrĩn *Jesus* ki ge jé. Inh pijé Topê jykre tovãnh mû hã ra'. *Judeu* jykre hã tovãnh inh tí, fóg to, kanhgág to ke gé. ²² Kÿ sóg ùn krój ag mÿ komêr hã ví tí, ag tÿ isugnĩn *Jesus* to vãsãnsãn mãn jé. Isÿ ù jykre ve kÿ sóg ti jykre ri ke han tí, ag tÿ *Jesus* ki ge jé. ²³ Tag kar han sóg tí, *Jesus* kãme tugnĩn, isÿ ti mré ti rãnrãj ki rĩr jé.

²⁴ Ha mẽ, ùn e tóg *corrida* han tí, hã ra ùn pir tóg gÿjÿ he tí, inhhã. Ag ri ke han nĩ. Vãsãn ra, ãjag tÿ gÿjÿ hen jé, *Jesus* tÿ ãg mÿ nén ven ke ti. ²⁵ Ha vé, ù tÿ *torneio* han tí ag vÿ to jykren mág tí. Kÿ ag vãkrég tí gé, ag tÿ gÿjÿ hen jé. Ëprã vëjykre ki ag tóg gÿjÿ he sór tí, ti tÿ kãnhmar tũ' henh ke mû ra. Hã ra ãg tóg kanhkã tá ãg gÿj venh ke mû, ù tÿ tũ' he vãn ên ti. ²⁶ Ge sóg tí gé, sÿ *corrida* ri ke han kÿ. Pétêm sór sóg tí. To krónh ke tũ sóg nĩ. Rará ri ke han sóg tí to. Inh pijé véké rará tí'. ²⁷ Vênh hã to sóg rará tí. Kÿ sóg isÿ nén to é n mû ên han ke tũ nĩ. Inh mÿ tóg Topê tÿ inh fón ha mẽ tí, isÿ ãjag jyvên kar

kỹ vễjyre pãno han kỹ. Hã kỹ sóg vễso rará tĩ, sỹ han tũ nĩ jé.

10

Ēg jo ke ag to jykrén nĩ

¹ Inh kanhkã', ěg jógjóg ve ag vỹ *Moisés* mré mũ ja nĩgtĩ. Kanhkã góg ěn krēm ag tóg mũ kãn ja nĩgtĩ. kỹ ag tóg goj kusũg nig ěn kafã ra pa kãn ja nĩgtĩ gé. ² Ēg vễnh kygpe ri ken hã vễ. Ěn kã *Moisés* vỹ ag jãmĩ tĩg ja nĩgtĩ, *Jesus* tỹ ěg ki rĩr nĩ tag ri ke. ³ Kỹ ěg jógjóg ve ag tóg kanhkã tá vễjên ko kãn ja nĩgtĩ gé. ⁴ Kanhkã tá goj tỹ ěganẽ ki ag tóg kronkron kãn ja nĩgtĩ gé. Pãró tá ag tóg goj ve ja nĩgtĩ. Hã ra tóg tỹ kanhkã tá ke nĩ ja nĩgtĩ. *Cristo* to ken hã vễ. Ti hã vỹ ag mré tĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ag mỹ goj ěn ven ja nĩgtĩ. ⁵ Ge ra Topẽ tóg ěg jógjóg ve ag to jũ kãn ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg kãgter kãn ja nĩgtĩ, ga kórég ěn tá. Hã ra tóg ùn pipir ag hã to há ja nĩgtĩ, Topẽ ti. Kỹ ag hã tóg krenkren ja nĩgtĩ. ⁶ Hã ra tóg rán kỹ nĩ, ěg tỹ tỹ vễnh kanhrãn jé, ěg tỹ nén ù kórég to én tũ nĩ jé. To én ja ag tóg nĩgtĩ, ěg jógjóg ve ag, kỹ ěg tag han ke tũ nĩ.

⁷ Hã kỹ ón kỹ vễnh kãgrá tỹ topẽ nón mũ sór tũg nĩ. Tag han ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, hã mẽ. “*Povo* kar vỹ nĩgnĩ mũ sir, ag tỹ vễnh kãgrá tỹ topẽ to fénhta ko jé, ag kronkron jé sir, ag tỹ kar kỹ vễnh gringrén jé, fag mré,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã to Topẽ tóg ag to jũ ja nĩgtĩ gé.

⁸ Kỹ ěg ùn mén tũ fag mré nỹnh ke tũ nĩ gé. Tag han ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kỹ kurã pir ki ù tỹ 23 *mil* (ke) ag vỹ kãgter ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ag tũg kỹ. ⁹ Kỹ ěg tóg Topẽ to: “ti hỹn iso jũnh ke tũ nĩ, sỹ ti vỹ mranh mũ ra,” henh ke tũ nĩ gé. Ke ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kỹ pỹn tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ag to jũn kỹ. ¹⁰ Kỹ ěg tóg Topẽ to vỹ kónãn ke tũ nĩ gé. Ke ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ.

¹¹ Hã ra Topẽ tóg ag vóg kónãn, ěg tỹ ag to vễnh kanhrãn jé. Hã jé tóg rán kỹ nĩ gé, ti tỹ to ěg jyvẽn jé. Ēg hã mỹn kakó nĩ, kurã tỹ ěgno ti. ¹² Hã kỹ vễso jykrén, ã tĩg há han jé. Ā tỹ ti vỹ mranh tũ nĩn kỹ tóg há tĩ. Hã jé

vễnh ki rĩr, ã tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé. ¹³ Nén-Kórég vỹ ěg krĩn sór mũ, ěg tỹ Topẽ vỹ mranh jé. Hã ra tóg ěprã ke jykre ki ěg krĩn sór tĩgtĩ. Kỹ Topẽ tóg ti vég tĩ, kỹ tóg ěg ki rĩr tĩ. Kỹ tóg kejên ti mỹ: “gen kỹ,” he tĩ sir, ti tỹ ěg tỹ hẽ ri ke tũ nĩ jé. Kỹ tóg ěg tar han ke mũ gé, ěg tỹ Nén-Kórég tỹ ěg krĩn kónãn mũ ra ti kato tẽ jé, ěg tỹ ti mỹ: “he,” he tũ nĩ jé.

Vễnh kãgrá tỹ topẽ jykre han sór ke tũ

¹⁴ Inh krẽ', tag tũgrĩn vễnh kãgrá tỹ topẽ tovãnh pẽ han nĩ. Ve sór tũg nĩ. ¹⁵ Ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. Hã kỹ ěg tỹ *Jesus* jamĩ ko tĩ ěn to jykrén nĩ, ha mẽ. ¹⁶ Ēg tỹ *Cristo* ter ja mĩ ěkrén kỹ ěg tóg kron tĩ, ti kyvẻnh ri ke ěn ti. Ēg tỹ kron kỹ ěg tóg tỹ ti mré ke nỹtĩ sir, ěg tỹ ti kyvẻnh ri ke ěn kron kỹ. Kỹ ti jamĩ vỹ ge nĩgtĩ gé. Kupãn kỹ ěg tóg ko tĩ, *Cristo* tỹ ěg mỹ tón kỹ. Ēg tỹ kon kỹ ěg tóg tỹ ti mré ke nỹtĩ gé sir, ěg tỹ ti nĩ ri ke ěn kon kỹ. ¹⁷ Ti jamĩ vỹ pir nĩ, kỹ ěg tóg ěg tỹ ko kãn kỹ tỹ ùn pir nỹtĩ gé, ti mré, ěg e hã ra. *Jesus* jamĩ ko to vễjyre hã vễ.

¹⁸ Kỹ *povo* tỹ *Israel* ag to jykrén nĩ gé, ha mẽ. Topẽ mỹ ag tóg nén ù pũn tĩ, ti pũn jafã kri. Pũn kỹ ag tóg ko tĩ gé. Ag tỹ kon kỹ ag tóg tỹ ag tỹ ùn mỹ pũn mũ ěn mré ke nỹtĩ gé sir, ěg tỹ tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩ ri ke. ¹⁹⁻²⁰ Kỹ ón kỹ vễnh kãgrá tỹ topẽ to jykrén nĩ gé. Ag tỹ ti mỹ nén ù pũn kỹ ag tóg Nén-Kórég ag hã mỹ pũn tĩ. Ag pijé Topẽ pẽ mỹ pũn tĩ'. Hã kỹ tóg inh mỹ há tũ nĩ, ãjag tỹ tỹ Nén-Kórég ag mré ke nỹtĩn kỹ, ãjag tỹ ag tũ kon kỹ ke gé.

Inh pijé ãjag mỹ: “vễnh kãgrá tỹ topẽ vỹ nỹgtĩ, kỹ ag tỹ ag mỹ pũn mũ ěn vỹ tỹ nén ù nĩ,” he sór tĩ'. Nén ù tũ vễ. ²¹ Hã ra tóg vễnh mỹ nĩ, ãjag tỹ ěg *Senhor* kópa ki jẽ kron kar kỹ Nén-Kórég kópa ki jẽ kron kỹ ke gé. ²² Ēg tỹ Nén-Kórég ag tũ kon kỹ ti hẽn ri ke mũn ěg to jũnh ke mũ, ěg *Senhor* ti. Ti tỹ ěg to jũ nĩn kỹ tóg vễnh mỹ nĩ. Ēg pijé ti tỹ hẽ ri kenh mũ'. Hã kỹ ón kỹ vễnh kãgrá tỹ topẽ ve sór tũg nĩ.

Ēg tỹ ěg régre tũgrĩn nén ù konh ke tũ

²³ Hã ra ãjag tóg inh mỹ: “isỹ nén han sór mũ ěn han jé sóg ke mũ, pijé kórég nĩ’,” he sór mũ. Há ti nĩ vễ, tag tĩ. Hã ra ěg tỹ nén han mũ ù tóg ěg mỹ nén ù há han tũ nĩgtĩ. Nén ù kar han há ěg tóg nỹtĩ vễ, hã ra ěg tỹ

nén han mũ ù tóg ěg tar han ke tũ nĩ, *Jesus* to. ²⁴ Kĩ ã tũ to jykrén tâvĩ han tũg nĩ. Ā régre tũ to jykrén nĩ gé, ti mĩ há nĩ jé, ha mẽ. ²⁵ Kĩ ã tỹ nén ù tânh jafã ki nén ù nĩ kajãm sór kÿn há nĩ. Kĩ ag mĩ: “ù mĩ ón kÿ vènh kãgrá tỹ topẽ mĩ ti nĩ tag pũn ja tũ?” he tũg nĩ. Jëmẽ tũg nĩ. Jatun mĩ kom nĩ. ²⁶ Topẽ tũ vè, ga ti, ga kri ke kar ti ke gé. Hã kÿ jatun mĩ kom nĩ. ²⁷ Kejën ù tỹ *Jesus* ki rã tũ ù vỹ ã mĩ: “inh mré jën kãtĩg,” he mũ sir. Ā tũg sór kÿ ã tóg tũg mũ. Kĩ ã tóg nén ù kar konh ke mũ. Ti ki jëmẽ tũg nĩ, ù tỹ hën ri ke mũn ón kÿ vènh kãgrá tỹ topẽ mĩ nén ù pũn ja ti, ã tỹ jatun mĩ ko jé. ²⁸ Hën ri ke mũn ù tóg sir ã mĩ: “vějën tag pũn ag, ón kÿ vènh kãgrá tỹ topẽ mĩ,” he mũ. Kĩ ko tũg nĩ sir, ù tỹ ã mĩ tó mũ tũgnĩn, ti tỹ ã to jykrén kónãn tũ nĩ jé. ²⁹ Ā pijé to jykrén mũ vè!. Hã ra ti hã tóg to jykrén mũ. Hã kÿ tóg ã mĩ tó mũ. Há tũ ti nĩ, inh mĩ, ù tỹ iso jykrén kónãn kÿ, isỹ nén ù tỹ inh mĩ kórég tũ han to. ³⁰ Topẽ mĩ sóg vějën ěn to vĩ há han ja nĩgtĩ. Kĩ ù tỹ tag to iso vĩ vĩ hen kÿ tóg inh mĩ kórég nĩ. Hã kÿ sóg ko sór tũ nĩ, ù tỹ iso jykrén kónãn sór kÿ.

³¹ Hã kÿ Topẽ hã mĩ nén kar han nĩ. Ā jën kÿ ti jykre ki jën nĩ. Ā kron kÿ ti jykre ki kron nĩ. Ā tỹ nén ù han kÿ ti jykre há ki han nĩ gé, vènh kar tỹ ti jykre há nĩ ve jé. ³² Û tỹ ã tũgrĩn Topẽ to jú tũ nĩ kÿn há tĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag, Topẽ tũ ag ke gé, ù tỹ ěg mré ke ag. Kĩ vėjykre há hã han nĩ. ³³ Ke sóg tĩ gé. Vãsãn sóg tĩ, vènh kar tỹ iso há nỹtĩ jé. Hã jé sóg isũ ki rĩr tâvĩ han tũ nĩgtĩ. Vènh kar tũ ki rĩr inh tĩ, ag tỹ *Jesus* ki ge jé.

11

¹ Inh jykre han sórm nĩ, isỹ *Jesus* jykre han ri ke.

Ûn tỹtã fag jykre

² Hỹ, ãjag mĩ sóg vĩ há han sór mũ mÿr. Isỹ ãjag mĩ nén tó mũ ěn to jykrén ãjag tóg mũgtĩ mÿr!. Isỹ ãjag kanhrãn ěn ki króm sór ãjag tóg tĩ. ³ Hã kÿ sóg, nén ù ki ãjag kanhrãn sór mũ sir, ha mẽ. *Cristo* vỹ tỹ ag krĩ nĩ, kÿ ag vỹ tỹ ag prũ fag krĩ nỹtĩ, fag tỹ tỹ ag nón ke nỹtĩ ra. Kĩ Topẽ vỹ tỹ *Cristo* krĩ nĩ gé. Jó ěg kar vỹ vãhã tỹ *Cristo* nón ke nỹtĩ gé. ⁴ ěg vènh mãn kÿ nỹtĩ kÿ ěg jagnẽ mĩ Topẽ vĩ tó tĩ, kÿ ěg tóg ti mré vĩ tĩ gé. Kĩ ag jykre mĩ

vyr mĩ nĩ? Jãvo fag jykre mĩ vyr mĩ nĩ gé? Ag tỹ kur tỹ ag krĩ kri fón kÿ ag mĩ ag krĩ tỹ *Cristo* mÿ'a han tũ nĩ? Hỹ, hã vè. Ti mÿ'a han tũ ag nĩ. ⁵ Ag jãvo ùn tỹtã fag tỹ, kur tỹ vènh kri fón kÿ fag mĩ fag mén ěn mÿ'a han tũ nĩ? Hỹ, hã vè gé. Fag tỹ kri for tũ ra Topẽ vĩ kãmén kÿ fag krĩ mĩ kator ri ke ti nĩ? Vó. Hã tũ vè. ⁶ Ûn tỹ ge fag gãnh mĩ ronh kãn kÿ nĩnh mũ'? Vó. Fag mÿ'a han tũg nĩ. Hã kÿn mĩ há nĩ, fag tỹ kur tỹ vènh kri fón kÿ Topẽ vĩ tón kÿ, ti mré vémén kÿ? Vó, hã tũ vè. ⁷ Kĩ ag kã mĩ ù mĩ kur tỹ vènh kri fón ke tũ nĩ, ti tỹ tỹ Topẽ ri ke nĩn kÿ, ěg tỹ ti tũgrĩn Topẽ sĩnvĩ ven kÿ? ěg mĩ ùn tỹtã fag tũgrĩn, fag mén ag sĩnvĩ vég tĩ'? Vó, hã tũ vè. ⁸ Ha vé, Topẽ pijé, ùn ve fi tỹ ùn ve ti han ja nĩ!. Ûn ve tỹ tóg fi han ja nĩ mÿr. ⁹ Kĩ ti pijé, fi tũgrĩn ti han!. Ti hã tũgnĩn tóg fi han. ¹⁰ Hã kÿ ùn tỹtã fag tóg fag mén ag ri ke nỹtĩ, ag tỹ tỹ fag krĩ nỹtĩ ra, hã vỹ: fag tỹ tỹ ag nón ke nỹtĩ ra, he mũ. Kĩ tóg Topẽ tỹ jënẽ jafã ag mĩ há tĩ gé.

¹¹ ěg kar vỹ *Jesus* ki ge kÿ nỹtĩ. Ti ki ge kÿ nỹtĩn kÿ ùn tỹtã fag pijé, fag pir mĩ tỹ nén ù nỹtĩ!. Kĩ ag pijé, ag pir mĩ tỹ nén ù nỹtĩ gé!. Jagnẽ ri ke ěg nỹtĩ, fag mré. ¹² Hỹ, Topẽ vỹ ùn ve tỹ fi han. Hã ra ěg kar tóg vãhã ěg mÿnh fi ki mur kÿ nỹtĩ. Jãvo ù tỹ vènh kar han mũ vỹ tỹ, Topẽ ti nĩ.

¹³ Mĩ ãjag mĩ sér, ãjag tỹ ùn tỹtã fag tỹ kur tỹ vènh kri fón tũ ra Topẽ mré vémén ven kÿ? Vó, ãjag mÿ'a tóg tĩ. ¹⁴ Mĩ ãjag mĩ sér, ag gãnh téj nỹtĩ ti? Vó, ãjag mÿ'a tóg tĩ gé. ¹⁵ Fag gãnh téj tóg, fag mĩ sér tĩ. Hỹ, fag gãnh vỹ tỹ, fag krĩ kri fón ja ri ke nĩ. ¹⁶ Hën ri ke mũn tóg ãjag kã mĩ ù mĩ há tũ nĩ hã ra. Kĩ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. *Igreja* kar ki fag tóg, hã han tĩ, ha mẽ. Kĩ ěg mÿ'a han sór tũg nĩ.

Santa Ceia to vėjykre

(Mt 26.26-28; Mc 14.22-24; Lc 22.17-20)

¹⁷ Kĩ sóg nén ù ki ãjag mĩ vĩ há han ke tũ nĩ gé. Ājag jykre ù tóg há tũ nĩ, ha mẽ. Ājag vènh mãn kÿ ãjag nẽji, ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko kÿ jagnẽ jën vóg tĩ, kÿ ãjag nẽji jagnẽ kókég tĩ sir. ¹⁸ Ājag vènh mãn kÿ ãjag nẽji jagnẽ kato tẽ tĩ, vènh kãpãm kÿ, kÿ tóg inh mĩ tỹ ki hã ke ve nĩ, sỹ to jykrén kÿ. Ājag kã mĩ ù hÿn vènh kãpãm sór tĩ, he sóg tĩ. ¹⁹ Hỹ, há ti nĩ

vě, ājag tỹ vėnh kãpãm kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ ũn jykre há ag vỹ vėnh ven ke mũ, ājag kã mũ.

²⁰ Kỹ, ājag vėnh mãn kỹ ājag pijé ěg *Senhor* jamĩ ko tĩ', *Santa Ceia* he mũ ěn tĩ'. ²¹ Tỹ fėnhhta han kỹ ājag kar nėji vėnh fãn hã jé ko tĩ. Tá jun kỹ ājag nėji kãnhmar ko tĩ. Kỹ ũ ag nėji vėnh fãn tĩ. *Vinho* kron kỹ ag nėji tỹ pėpėv tĩ. Jo ũ ag tóg kókĩnkĩr tĩ sir, ũ tỹ kãnhmar tá junjun mũ ag tỹ ag tũ kagran kỹ. ²² Ha mẽ, vėnh mũ ti nĩ. Topě mré ke ag to é he ve ājag tóg nĩ mỹr', ājag tỹ ag jėn kagran kỹ, ag junjun to hã. Tag tỹ inh hỹn hė ri kenh mũ? Inh mũ ājag mũ vĩ há han ke mũ', tag to'? Vó', kenh ke tũ inh nĩ. Kórég ti nĩ, ājag tỹ han mũ tag ti. Ājag ĩn hã tá vėjėn tỹ vėnh fãn nĩ.

²³ Ha mẽ, ěg *Senhor* tóg inh mũ tó ja nĩ, sỹ ājag mũ tó mũ ti, ěg tỹ ti ter to jykren kỹ tag han jé, ha mẽ. Kuty ěn kã, *Judas* tỹ pã'i ag mũ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* tó ja ěn kã ěg *Senhor* tóg ěmĩ mãn ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. ²⁴ To tóg Topě mré vĩ ja nĩgtĩ. Kupãn kỹ tóg ag mũ: “inh hã vė,” he ja nĩgtĩ. “Ājag jagfy sóg ter ke mũ. Kỹ inh mũ ěkren nĩ, ājag tỹ ěmĩ tag kon kỹ,” he ja tóg nĩgtĩ. ²⁵ Ag tỹ ko kar kỹ tóg kópa vyn ja nĩgtĩ gé sir. Kỹ tóg ag mũ: “kópa ki jė tag vĩ inh kyvėnh ri ke nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Inh jykre tãg to ken hã vė, isỹ inh kyvėnh tugrĩn ājag mũ vėnh pãte fón jé. Kỹ inh kyvėnh tỹ inh ki kutě mũ ěn mũ ěkren nĩ, ājag tỹ kópa ki jė tag kron kỹ,” he ja tóg nĩgtĩ gé. ²⁶ Hã kỹ ěg tỹ ěmĩ ěn kon kỹ, ěg tỹ kópa ki jė ěn kron kỹ ěg tóg sir ěg *Senhor* ter ti tó tĩ. Tag han ěg tĩ, ti kãtĩg ken jo.

²⁷ Hã kỹ vėjykre kórég ki ěmĩ ěn ko sór tũg nĩ. Kópa ki jė ěn kron kónãn sór tũg nĩ gé, ěg *Senhor* tũ ti. Ke tũ nĩ mũ ra tóg ěg tỹ ti ter to é he ri ke nĩ. ²⁸ Hã kỹ ěg jé ěg jykre tugnỹm. ěg jykre há nĩ ve kar kỹ ěg tóg ěmĩ ěn konh mũ, kópa ki jė ěn kron ke mũ gé. ²⁹ ěg tỹ ón kỹ ko sór kỹ, ón kỹ kron sór kỹ, ti tỹ ěg mũ vėjėn ũ ri ke nĩn kỹ Topě tóg ěg vóg kónãn ke mũ sir, ěg tỹ ěmĩ ěn to ěg *Senhor* ter mũ ěkrég tũ nĩn kỹ. Kỹ ěg tóg Topě tỹ ěg vóg kónãn hã jé tỹ nén ũ tũ han kỹ ko' he mũ, kron' he mũ gé sir. ³⁰ Ājag tỹ *Jesus* jamĩ ko to vėnh ki rĩr há han tũ nĩn hã kỹ, ũ ag tóg krónhkrój nỹtĩ, ājag kã mũ. Kỹ ũ ag tóg kaga nỹtĩ. Kỹ ũ tỹ hėn ri ke ag tóg kãgter huri ke gé. ³¹ Ha vé, ěg

tỹ ěg jykre tugnỹm kỹ ti mũ tó kỹ tóg ěg mũ vėnh pãte fón ke mũ. Kỹ tóg ěg jykre tugnỹm mãn ke tũ nĩ sir. ěg vóg kónãn ke tũ tóg nĩ gé, ěg *Senhor* ti. ³² Hã ra tóg kejėn ěg vóg kónãn tĩ. ěg *Senhor* tỹ ěg kanhrãn sór vė, ti tỹ ěg tỹ kygnė to ěg vóg kónãn kỹ, ti tỹ ěg fón tũ nĩ jé, ũ tỹ ti vĩ mranh mũ ag mré.

³³ Inh kanhkã', tag to jykren, kỹ jagnė jãvãnh nĩ, ājag tỹ *Jesus* jamĩ ko sór kỹ. ³⁴ Ājag kã mũ ũ kókĩr nĩn kỹ tóg ti ĩn tá ti jėn tỹ vėnh fãn ke mũ. Ke tũ nĩ mũ ra tóg ājag vóg kónãn ke mũ, ěg *Senhor* ti, ājag tỹ vėnh mãn kỹ vėnh fónfãn kỹ.

Sỹ ājag mũ nén tónh ke mũ ũ tóg nỹtĩ gé, hã ra sóg rán ke tũ nĩ. Sỹ ājag mré nĩn kỹ sóg ājag mũ kãmén ke mũ.

12

Topě tỹ ěg tar han mũ, ti kuprĩg tỹ

¹ Kỹ sóg ājag mũ Topě kuprĩg tỹ ěg krĩn ke tag tó sór mũ, ājag tỹ inh ki jėmėn kỹ. Kejėn tóg nén ũ to ěg tar han tĩ, ěg tỹ han jé. ² Ha vé, vãsỹ, ājag tỹ *Jesus* ki ge tũg ki ājag tóg ón kỹ vėnh kãgrá tỹ topě nón mũ ja nĩgtĩ gé. Vĩ vãnh ti nỹtĩ, hã ra Japo vĩ ājag tỹ ag ki rã han ja nĩgtĩ. ³ Hã kỹ sóg tag to ājag kanhrãn sór mũ, ha mẽ. Topě kuprĩg tỹ ěg krĩn kỹ ěg pijé *Jesus* to: “Nén-Kórég ag pã'i mág,” he tĩ'. Jãvo ěg tỹ *Jesus* mũ: “ěg *Senhor*,” hen kỹ Topě kuprĩg tóg ěg krĩn mũ sir.

⁴ Kỹ Topě kuprĩg vĩ tỹ ũn pir nĩ, hã ra tóg ěg tar han tĩ, nén ũ kar to. ⁵ Kỹ ěg rãnhraj vĩ e nỹtĩ gé. ěg kar vĩ vyrmỹ rãnhraj nỹtĩ gé. Hã ra tóg pir nĩ, ěg *Senhor* ti, ũ tỹ ěg mũ vėnh rãnhraj nĩm tĩ ti. ⁶ Kỹ ěg tỹ ti jykre ki nén ũ han mũ vĩ e nỹtĩ, hã ra tóg pir nĩ, Topě ti, ũ tỹ ěg tar han mũ ti.

⁷ Kỹ Topě kuprĩg vĩ ěg tar han kãn tĩ sir. Kỹ tóg ũ tỹ nén ũ to tar nĩ han tĩ. Jo tóg ũ tỹ nén ũ ũ to tar nĩ han tĩ gé, ěg kar tỹ jagnė mũ nén ũ há han jé, ěg tỹ nén ũ to tar nỹtĩ ěn tỹ. ⁸ Hã kỹ tóg ũ tar han tĩ, ti tỹ ěg mũ ti vĩ kãmén há han jé sir. ũ tar han tóg tĩ gé, ti tỹ ti vĩ ki nén ũ kar ki kanhró nĩ jé. ⁹ ũ tar han tóg tĩ, ti tỹ ti ki fé mág to. ũ tar han tóg tĩ gé, ti tỹ ũn kagyga tỹ há' he jé. ¹⁰ ũ tar han tóg tĩ gé, ti tỹ ěg tỹ nén han vãnh han jé. ũ tar han tóg tĩ, ti tỹ ěg jyvėn há han jé. Kỹ tóg ũ tar han tĩ, ti tỹ: “tag vĩ tỹ vėjagrė há nĩ, tag vĩ

tý vėjagrē kórég nī,” he jé. Ū tar han tóg tī, ti tý ěg tý vėnh vī ki kagtīg ki Topě mré vėmén jé. Ký tóg ū tar han tī, ti tý ěg tý vėnh vī ki kagtīg mē ky ěg vī ki tó jé sir. ¹¹ Hā ra tóg pir nī, Topě kuprīg ti. Ti pir nī ra tóg nén ū e tag hynhan tī, ký tóg to ěg tar han tī. Ti hā ne to jykren ký: “tag tar han jé sóg ke mū, ěn to,” he tī’.

Nén ū pir ri ke ěg nýtī, ěg jagrē pir nýtīn ky

¹² ěg há to jykren nī, ha mē. ěg há vỹ tý ūn pir nī, hā ra ěg há ki nýtī vỹ e nýtī, ěg pėn, ěg nīgė, ěg nīgrėg, ti kar ti. Ký ěg há ki nýtī kar vỹ tý ěg há nī sir. Nén ū pir vė sir, ti e nýtī ra, ti tý ěg ki nýtī kar nīn ky. Tag ri ke ěg nýtī gé. *Cristo* há ri ke ěg nýtī, ěg tý ti ki ge ký nýtīn ky. ¹³ Topě kuprīg vỹ tý ūn pir nī. Ký ěg kar vỹ kygpe ký nýtī, ti kuprīg tý, hā vỹ: *Cristo* há pir, he mū. ěg kã mī ū ag tóg tý *Judeu* nýtī. Ū ag tóg tý fóg nýtī gé. Ū ag tóg tý kanhgág nýtī gé. Hā ra tóg tý ěg kar jagrē nī. Ký ěg tóg tý ūn pir nýtī.

¹⁴ ěg há vỹ ge nī, ha mē. Ti ki nýtī pijé tý ūn pir nī’. E ti nýtī. Ký ěg jé ěg rãnrãj to vī vī he tūg. ¹⁵ Hėn ri ke mūn ěg pėn tóg: “inh pijé tý vėnh nīgė nī’, hā ký sóg vėnh há ki nýtī tū nī,” he tī. Hā tū vė hā ra. ¹⁶ Ký ěg nīgrėg tóg hėn ri ke mūn: “inh pijé tý vėnh kanė nī’, hā ký sóg vėnh há ki nýtī tū nī’,” he tī gé. Hā tū vė. ¹⁷ ěg há tý tý vėnh kanė tãvī nī ra ěg tý ne jėmėnh ke tóg tū tī vė. ěg há tý tý vėnh nīgrėg tãvī nī ra ěg nén ū ger mėnh ke tū nī vė. ¹⁸ Topě hā ne ěg há ki nýtī hynhan kãn’. Ký tóg vurmỹ ti ki nýtī kar mỹ vėjykre vin kãn ja nīgtī, ti tý ti rãnrãj ěn han jé. ¹⁹ Ký ti ki nýtī kar tý tý vėjykre pir nī ra ěg há vỹ tū nī vė. ²⁰ Há ti nī, Topě jykre ti. ěg há ki nýtī jykre e han ti, ti e tý ěg há pir han jé sir.

²¹ Hā ký ěg kanė pijé ěg nīgė mỹ: “ã pijé inh mré rãnrãj tī’,” he tī’. Ký ěg krī vỹ ge nīgtī gé. ěg pėn mỹ tóg: “ã pijé inh mré rãnrãj tī’,” he tū nīgtī gé. ²² Ge tū ti nī, ěg há jykre ti. ěg há ki nýtī ū tóg vėnh rãnrãj kãnhvy han tī. Hā ra ěg tóg jérīn mỹ tý jagnė mré rãnrãj kãn tī. ²³ Ký ti ki nýtī ū tóg vėnh rãnrãj kufy han tī. Ký ěg tóg hā ra ti ki rīr há han tī sir. Ký ti ki nýtī ū tóg ěg mỹ sīnvī tū nýtī. Hā ký ěg tóg kur krēm ti rãg tī. ²⁴ Ký Topě tóg ěg mỹ vėjykre nīm, ěg tý ti ki nýtī tý

vėnh rãnrãj kufy han mū ěn ki rīr há han jé sir. ěg há jykre hā vė. Topě vỹ to jykren kãn, ký tóg ěg há ki nýtī han kãn, ²⁵ ěg há tý vėjykre pir han jé. Ký tóg ti mỹ há tī, ěg tý ěg mré *Jesus* ki ge ký nýtī kar ag ki rīr há han ky. Ký ěg kã mī ū vỹ jagtar tū nýtīn mū, ěg tý ěg há ki nýtī jykre pir ri ke han kãn ky, jagnė mỹ. ²⁶ Hỹ, ěg há ki nýtī pir kaga nīn ky tóg kaga kãn tī sir. Ký tóg ge nī gé, ěg mré. Jagnė mré tóg ěg mỹ e tī. Ký ū tý ěg kã mī ū mỹ vī há han ký tóg ěg kar mỹ sér tī gé sir.

²⁷ Ha mē, *Cristo* há ri ke ěg nýtī, ký ěg kar vỹ ti há ki nýtī ri ke nýtī gé sir. ²⁸ Ký Topě tóg ū tý *igreja* ki ke kar mỹ vėnh rãnrãj vin kãn, ěg mỹ. ěg kã mī ū ag vin tóg, ag tý tý *apóstolo* nýtī jé. Tag pãte tóg ū ag vin, ag tý jagnė jyvėn jé. Kar ký tóg ū ag vin, ag tý tý ti vī tó tī nýtī jé. Kar tóg ū ag vin, ag tý ěg tý nén han vãnh hynhan jé, ag tý ūn kagyga tý há’ he jé ke gé. Kar tóg ū ag vin, ag tý ū jagãgtãn jé. Kar tóg ū ag vin, ag tý tý *igreja* krēm tý pã’i nýtī jé. Kar tóg ū ag vin, ag tý ěg tý vėnh vī ki kagtīg ki Topě mré vėmén jé. ²⁹ ěg kar pijé tý *apóstolo* nýtī’. ěg kar pijé tý vėnh jyvėn tī nýtī’. ěg kar pijé tý Topě vī kãmén tī nýtī’. ěg kar pijé ěg tý nén han vãnh hynhan tī’. ³⁰ ěg kar pijé ūn kagyga tý há’ he tī’. ěg kar pijé ěg tý vėnh vī ki kagtīg ki Topě mré vėmén tī’. ěg kar pijé vėnh vī ěn mē ky ěg vī ki hā tó tī’. ³¹ Ký Topě mỹ to vī mág, ti kuprīg tý nén ū há to ãjag tar han jé, ãjag kar tý jagnė mré rãnrãj kãn jé sir.

ãjag tý nén han mū ū tóg há sī nī, ký ū tóg há tãvī nī gé. Ký sóg ãjag mỹ nén ū há tãvī kãmén sór mū, ha mē.

13

Vėnh kar to há nýtīn ke

¹ Hėn ri ke mūn ěg tóg ěprã ke ag vī tý hėn ri ke tó há nýtīgtī, Topě tý jėnė jafã ag vī mré hā. ěg tý jérīn mỹ vėnh kar to há tū nýtīn ky ěg tóg ón ky ke nī hā ra, ěg vī tag ti. Ký ěg tóg ón ky vī há han tī, *sino* tý véké kyr ěn ri ke. ² Topě tóg hėn ri ke mūn ěg mỹ nén ū kar tó tī. Ký ěg vėnh jyvėn há han tīgtī. Hėn ri ke mūn ěg tóg Topě ki rã há han ky nýtī. Ký ěg ti vī to: “hỹ mỹ vỹ?” he tū pė nīgtī. Ký ěg tóg pãnónh mỹ: “hā tīg,” he tī, hā ra tóg sir tī tī. ěg tý jérīn mỹ vėnh kar to há tū nýtīn ky tóg

tỹ ón kỹ ke nĩ. ³ Hẽn ri ke mũn ãg tóg ãg tũ vin kãn tĩ, ãn jagtar ag mỹ. Hẽn ri ke mũn ãg tóg ã tỹ *Jesus* kato tẽ mũ ag mỹ vẽn h fẽg mũ, ag tỹ ãg pũn jé. ãg tỹ jérĩn mỹ vẽn kar to há tũ nỹtĩn kỹ tóg ãg mỹ nén ã há han ke tũ nĩ.

⁴ ãg tỹ vẽn kar to há nỹtĩn kỹ ãg tóg vẽn kar to fen nỹtĩ. Ag mỹ ãg tóg nén há kar han sór mũ. ãg pijé jagnẽ tũ to én ke mũ'. “Á kãfór vỹ tỹ inh nĩ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ. “Ûn mág vỹ tỹ inh nĩ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ gé. ⁵ Vẽn mỹ mẽ han ke tũ ãg tóg nĩ gé. ãg tũ tãvĩ hã to jykrén ke tũ ãg tóg nĩ gé. “Ti hỹn nén ã ki kanhrãn ke tũ pẽ nĩ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ gé. Kỹ ãg tóg ã tỹ ãg vóg kónãn mũ ra ti to jũnh ke tũ nĩ gé. ⁶ ãg tỹ vỹjyre pãno ven kỹ ti pijé ãg mỹ sér tĩnh mũ'. ãg tỹ ã tỹ ki hã tó mũ mẽ kỹ tóg ãg mỹ sér tĩnh mũ. ⁷ ãg tỹ nén ã jagy vég mũ ra ãg pijé to vĩnh ke mũ'. Nén ã kar to ãg tóg: “Topẽ vỹ tag han há nĩ,” henh ke mũ. Ti hã ki ãg tóg nén ã kar ve sór ke mũ. Vẽn kar to ãg fe mág nỹtĩnh mũ, ãg tỹ vẽn kar to há nỹtĩn kỹ.

⁸ ãg tỹ vẽn kar to há nỹtĩn ãn vỹ krỹg ja tũ nĩnh mũ. Jãvo ãg tỹ jagnẽ jykre ki vẽn kanhrãn kỹ jagnẽ jyvẽn tĩ ãn vỹ krỹg ja nỹ. ãg tỹ ãg tỹ vẽn vỹ ki kagtĩg ki Topẽ mré vẽn tĩ ãn vỹ krỹg ja nỹ gé. ãg tỹ ãprã nén ã ki kanhró nỹtĩ ãn kar vỹ krỹg ja nỹ gé. ⁹ Ûri ãg tóg nén sĩ hã ki kanhró nỹtĩ. Nén sĩ tỹ ãg tóg jagnẽ jyvẽn tĩ, Topẽ tỹ ãg mỹ tó tỹ. ãg pijé ki kanhrãn kãn kỹ nỹtĩ ver'. ¹⁰ Kãnhmar tóg vẽn ven ke mũ, ã tỹ nén ã kar ki kanhró kar nĩ ãn ti. Kỹ hã ãg tóg nén ã hynhan há tãvĩ han kãn ke mũ, kurã ãn kã.

¹¹ ãg mog mũ ri ke ti nĩ. Vãsy sóg sĩ ja jẽgtĩ. Kỹ sóg ãn kãsir ag tỹ nén tó tĩ ãn tó ja nĩgtĩ gé. Ûn kãsir tỹ nén to jykrén tĩ ãn to sóg jykrén ja nĩgtĩ gé. Kejẽn sóg sanh há jẽ sir. Kỹ sóg ãn kãsir jykre tovãnh kãn ja nĩgtĩ. ãn ri ke ti nĩ, ãg *Senhor* kãtĩg mãn ke ti. Ki kanhrãn kãn jé ãg tóg ke mũ, ãn kã. ¹² Ûri ãg tóg ve há han tũ nĩgtĩ ver, ãg *Senhor* jykre ti. Kỹ tóg ãg tỹ vẽn ve jafã ki vẽn ve há han tũ ri ke nĩ. Kurã ãn kã ãg tóg nén kar ve há han kãn ke mũ, hã ra. ãg hã vỹ tóg ti venh ke mũ. Ûri ãg tóg sĩn kỹ ti ki kanhró nỹtĩ. Kurã ãn kã ãg

tóg ki kanhrãn kãn ke mũ, ti tỹ ãg ki kanhró kar ãn ri ke.

¹³ Hã kỹ tag vỹ krỹg ja tũ nỹ, ha mẽ. ãg tỹ Topẽ ki rã mũ vỹ krỹg ja tũ nỹ. ãg tỹ ti hã ki nén ã kar ve sór mũ vỹ krỹg ja tũ nỹ gé. ãg tỹ vẽn kar to há vỹ krỹg ja tũ nỹ gé. Kỹ nén ã pir tóg kãfór nĩ, hã vỹ: ãg tỹ vẽn kar to há nĩ, he mũ.

14

ãg tỹ jagnẽ ki rĩr ke

¹ Kỹ vẽn kar to há nỹtĩn nĩ. Kỹ Topẽ mỹ to vĩm nĩ gé, ti kuprĩg tỹ nén ã to ãjag tar han jé. Ti tỹ nén ã to ãg tar han tĩ ã vỹ kãfór nĩ, hã vỹ: ãg tỹ jagnẽ jykre ki kanhrãn kỹ jagnẽ jyvẽn tĩ, he mũ. ² ãg tỹ hã ra ãg tỹ vẽn vỹ ki kagtĩg ki vẽn kãn kỹ ãg pijé ãprã ke ag mỹ nén ã tó tĩ'. Topẽ hã mỹ ãg tó tĩ. Û pijé ki kanhró nĩ', ãg tỹ vẽn vỹ ki kagtĩg ki vẽn kãn kỹ'. Topẽ kuprĩg hã tóg ãg krĩn tĩ, ãg tỹ vẽn vỹ ki kagtĩg ãn tó jé. ³ ãg tỹ hã ra ãg vỹ ki jagnẽ jyvẽn kỹ ãg tóg ã tỹ mẽg mũ kar jyvẽn tĩ sir. Tỹ ãg tóg jagnẽ tar han tĩ, Topẽ to. Jagnẽ jyvẽn ãg tóg tĩ. Jagnẽ fe kaj tỹ ãg tóg tũ' he tĩ gé, ãg tỹ jagnẽ mỹ ãg vỹ ki vẽn kãn kỹ.

⁴ Û tỹ ãg tỹ vẽn vỹ ki kagtĩg ki vẽn kãn kỹ vỹ vẽn mỹ tỹ ãn tar jẽ sir, Topẽ to. Û tỹ ãg vỹ ki vẽn jyvẽn tĩ ãn tóg ãg tar han kãn mũ sir, ãg mré vẽn mãn kỹ nỹtĩ ag kar.

⁵ Inh mỹ tóg há tĩ, ãjag kar tỹ ãg tỹ vẽn vỹ ki kagtĩg ki Topẽ mré vẽn kãn kỹ. ãjag tỹ hã ra ãg vỹ ki jagnẽ jykre to jagnẽ jyvẽn tag tóg há kãfór nĩ. Kejẽn ã tóg ãg tỹ vẽn vỹ ki kagtĩg ki vẽn kãn kỹ. Kar kỹ ã tóg ti vỹ ãn mẽ kỹ ãg vỹ ki tó mũ sir, ti tỹ nén tó ja ãn ti. Tag vỹ há tĩ gé. Û tỹ vẽn mãn kỹ nỹtĩ kar vỹ ki kanhrãn kãn mũ sir, ti vỹ ti. Kỹ ag tóg tỹ tar nỹtĩnh mũ sir.

⁶ Inh kanhkã', ha vé. Hẽn ri ke mũn sóg ãjag ki jun kỹ ãg tỹ vẽn vỹ ki kagtĩg ki vẽn kãn kỹ. Kỹ sóg ãjag mỹ nén ã há han ke tũ nĩ, ãjag tỹ inh vỹ ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. Jãvo isỹ Topẽ tỹ inh mỹ nén tó mũ tỹ ãg vỹ ki ãjag mỹ kãmén kỹ sóg tỹ ãjag tar han mũ sir, ãjag tỹ ki kanhrãn kãn kỹ.

⁷ Vãkyn jafã to jykrén nĩ. Ag tỹ kyn kónãn kỹ ãg tóg ki kagtĩg nỹtĩ sir, ag tỹ vãkyn mũ ti. ⁸ Kỹ *trombeta* kyr vỹ ge nĩgtĩ gé. Ag tỹ ti kyr mẽ kỹ *Soldado* ag vỹ vẽn kãn kãn tĩ,

věnh génh ke to. Ag tỹ kyn há han tũ nĩn kỹ ag pijé věnh génh ke to věnh kãn ke mũ'. ⁹ Ge ti nĩ gé, ěg vĩ ti. ěg tỹ ag tỹ ki kagtĩg ěn tó kỹ ag tóg to jykrén ke tũ nĩ gé, ěg tỹ nén tó mũ to. Véké ěg tóg vēmén mũ sir, ěg tỹ gen kỹ.

¹⁰ Věnh vĩ vỹ e nỹtĩ, ga tag kri. *Povo* kar vỹ vurmỹ vĩ nĩ' nĩ' he kar nỹtĩ. ěg vĩ pē ki ěg tóg vēmén ki kanhró nỹtĩ. ¹¹ Kỹ sóg kejěn hē tá ke ũ vĩ mēg tĩ. Sỹ ti vĩ ki kagtĩg nĩn kỹ sóg ti jykre ki kanhrãn ke tũ nĩ. Kỹ tóg inh jykre ki kanhrãn ke tũ nĩ gé. Ge ti nĩ gé, ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén kỹ. Ki kagtĩg ěg tóg nỹtĩ sir.

¹² Topē kuprĩg tỹ ājag tar han mũ ve sór ājag tóg nỹtĩ, nén ũ ũ to. Kỹ tóg há tĩ. Kỹ hã ra ěg mré ke ag tar han ke to én nĩ. Ěn hã to Topē mré vĩm nĩ, hã vỹ: ěg vĩ ki jagnē jyvěn, he mũ.

¹³⁻¹⁴ ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki Topē mré vēmén kỹ ěg tóg to jykrén kỹ nĩ tũ ra ti mré vēmén tĩ. Kỹ, ā tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén to tar nĩn kỹ Topē mỹ to vĩm nĩ, ti tỹ ā tỹ ěg mỹ ěg vĩ ki kãmén to ā tar han jé gé. Kỹ ā tóg: “tag tó ja inh nĩ, tag tó ja inh nĩ,” henh ke mũ gé sir, kỹ tóg há tĩ. ¹⁵ ěg tỹ to jykrén kỹ nĩ tũ ra Topē mré vēmén kỹ tóg há tĩ. ěg tỹ hã ra to jykrén kỹ nĩn kỹ ti mré vēmén kỹ tóg há tĩ gé. ěg tỹ to jykrén kỹ nĩ tũ ra Topē mỹ jãn kỹ tóg há tĩ. ěg tỹ hã ra to jykrén kỹ nĩn kỹ ti mỹ jãn kỹ tóg há tĩ gé. Sỹ tag han kãn sór vē. ¹⁶ Ha vé, ā tỹ to jykrén kỹ nĩ tũ ra Topē to vĩ há han kỹ ā vĩ mēg mũ ag vỹ ki kagtĩg nỹtĩ, ā tỹ ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén kỹ. Kỹ tóg ag tỹ ā mré: “hỹ, hã vē,” henh ke mũ ra věnh mỹ tĩ. “Ti ne tó mũ vỹ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ,” he jé ag tóg ke mũ. ¹⁷ Tó há han ā tĩgtĩ, ā tỹ ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén kỹ. Hã ra ũ tỹ mēg mũ ag vỹ ki kagtĩg nỹtĩ, kỹ ā pijé ag tar han tĩ'.

¹⁸ ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén to sóg tar pē nĩ inhhã. To tar nĩn kỹ sóg ājag kãfór nĩ. ¹⁹ Hã ra sóg tag tó sór tũ nĩ, ěg věnh mãn kỹ nỹtĩn kỹ. Hěn ri ke mũn sóg věnh vĩ tỹ *mil* (ke) han ke mũ, ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén kỹ. Hã ra sóg jérĩn mỹ ājag tar han ke tũ nĩ. Sỹ nén to jykrén mũ hã tó sór inh mũ, kỹ sóg inh vĩ pir tỹ ājag tar han ke mũ.

²⁰ Inh kanhkã', to jykrén há han nĩ. Gĩr tỹ nén ũ to jykrén tũ ěn ri ke nỹtĩ sór tũg nĩ.

Vějykre pãno hã to gĩr tỹ ki kagtĩg nĩ ěn ri ke nỹtĩm nĩ, ājag tỹ ti kórég han tũ nĩ jé. Kỹ tóg inh mỹ ājag tỹ ũn sanh há ag tỹ nén ũ há to jykrén há ěn ri ke nỹtĩnh há tĩ. ²¹ Ve ra, Topē vĩ rá ki tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mē. “Inh *povo* tỹ inh vĩ mē jãvãnh nỹtĩn kỹ sóg ag mỹ ũn vĩ ũ ag vĩ ki inh vĩ jěněnh ke mũ. Hã kỹ ag tóg měnh ke tũ nĩ, ag tỹ ag vĩ tũ ki ag mỹ kãmén kỹ,” he tóg, ěg *Senhor* ti. ²² Hã kỹ tóg tỹ ũ tỹ Topē ki ge jãvãnh ag tỹ ki kagtĩg han jafã nĩ, ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg tỹ vēmén mũ ti. Ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ ke pijé'. Jãvo ěg tỹ jagnē jykre ki kanhrãn kỹ jagnē jyvěn tag vỹ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag tar han jafã nĩ.

²³ Ha vé, kejěn ěg mré ke ag vỹ věnh mãn kãn mũ. Kỹ věnh kar tóg hěn ri ke mũn ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén mũ. Kỹ ũ tỹ ki kagtĩg tóg venh kãtĩg mũ, ũ tỹ *Jesus* ki rã ja tũ ti hěn ri ke mũn. Kỹ tóg ājag to: “krĩ věnh mỹ ag nỹtĩ,” henh ke mũ sir, ón kỹ. ²⁴ Ājag tỹ ěg vĩ ki jagnē jykre ki kanhrãn kỹ jagnē jyvěn kỹ tóg hã ra há tĩ. Kỹ ũ tỹ *Jesus* ki rã tũ vỹ jun mũ. Kỹ tóg ājag vĩ měnh mũ, kỹ tóg to jykrén ke mũ sir. Ājag vĩ to tóg: “hỹ, hã vē,” henh ke mũ. Ti jykre pãno to tóg jykrén ke mũ gé. ²⁵ Ti tỹ nén ũ to jykrén mũ vỹ věnh ven kãn ke mũ. Kỹ tóg ti mỹ e tĩnh mũ sir. “Topē vỹ tỹ ũn mág nĩ,” he jé tóg ke mũ. Kỹ tóg ki kanhró nĩnh mũ. Tó jé tóg ke mũ sir, Topē tỹ ājag mré nĩ ti.

Culto ki vějykre

²⁶ Kỹ ājag věnh mãn kỹ tag vỹ há nĩ, ha mē. ũ tóg Topē mỹ jãn ke mũ. ũ tóg Topē vĩ tỹ věnh kanhrãn kỹ tónh ke mũ. ũ mỹ tóg nén ũ tónh mũ, Topē ti, ti tỹ tỹ ājag jyvěn jé. ũ tóg ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén ke mũ. ũ tóg ti vĩ mē kỹ ěg vĩ pē ki tónh ke mũ, ti tỹ nén tó mũ ěn ti. Há kar ti nĩ. ²⁷ Ājag tỹ ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén sór kỹ ũn pipir ag hã tóg tónh ke mũ, hěn ri ke mũn ũn régre, ke tũ nĩ kỹ ũn tãgtũ, jagnē ri ke. ũ tỹ tó kỹ ũ tóg jěměg nĩ nĩ sir. Kỹ ũ tóg ti vĩ mē kỹ ěg vĩ pē ki ti tỹ nén tó mũ tónh ke mũ gé sir, věnh kar mỹ. ²⁸ Kejěn tóg tũ nĩ, ũ tỹ ti tỹ nén tó mũ ěn tỹ ěg vĩ ki tónh ke mũ ti. Kỹ ěg tóg ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg tỹ *igreja* krěm vēmén ke tũ nĩ sir, věnh kar rĩnve. Ājag ĩn hã tá vēmén nĩ, ěg tỹ věnh vĩ ki kagtĩg tỹ.

²⁹ Kejĕn ũ tóg ěg mÿ Topĕ tÿ ti mÿ nĕn tó ja kāmĕn sór mŭ, ěg vĭ ki. Ũn régre vÿ tónh ke mŭ, ke tŭ nĭ kÿ ũn tãgtŭ, jagnĕ ri kĕn. Kÿ ag vĭ mĕg mŭ ag vÿ to jykrĕn kÿ: “ki hã ke mÿ vÿ?” he mŭ. ³⁰ Hã ra hĕn ri ke mŭn Topĕ tóg ũ mÿ nĕn ũ tónh ke mŭ gé. Kÿ ũn vĕmĕn vĕn mŭ tóg krÿg hĕnh ke mŭ ver. Kÿ ũ tóg ti ri kĕn tónh mŭ sir, Topĕ tÿ ti mÿ nĕn tó ja ti. ³¹ Hã kÿ ājag kar vÿ jagnĕ jyvĕn ke mŭ, ājag tÿ jagnĕ ri kĕn vĕmĕn kÿ. Gen kÿ ājag tóg jagnĕ kanhrãn ke mŭ sir. Jagnĕ krĭ kuprãg jĕ ājag tóg ke mŭ gé sir. ³² Topĕ kuprĭg vÿ ěg krĭn tĭ, ěg tÿ jagnĕ jyvĕn jĕ. Hã ra ti pijĕ ěg tÿ nĕn tó sór tŭ ěn to ěg mÿ “tó ra!” he tĭ. ³³ Kÿ tóg Topĕ mÿ há tŭ nĭ, ěg tÿ ũ vĕmĕn jĕ ra ěg tŭ tó sór kÿ. Jagnĕ ri kĕn tó kÿ tóg há nÿ. Kÿ vĕnh kar tóg, ki kanhrãn há han mŭ. Topĕ jykre kusan hã vĕ.

³⁴ Topĕ tŭ vÿ tÿ ěg nÿtĭ. Ũ tÿ Topĕ vĭ tó jĕ ra ũn tÿtã fag vÿ, jagnĕ mrĕ vĕmĕn ke tŭ nĭ. Hĕ tá *igreja* krĕm ke fag vÿ jatu nÿtĭgtĭ, ěmã kar mĭ, kÿ ājag tóg fag ri ke han ke mŭ gé. Fag mĕn jykre mĭ fag mŭnh ke mŭ. Topĕ jykre hã vĕ. ³⁵ Kÿ fag tóg, fag tÿ ũ tÿ Topĕ vĭ tó mŭ ěn vĭ ki kagtĭg nĭn kÿ fag ĩn tá fag mĕn ki jĕmĕnh mŭ. ěg mÿ'a tóg tĭ, fag tÿ *igreja* krĕm jagnĕ mrĕ vĕmĕn sór kÿ. ³⁶ Mÿ ājag mÿ tÿ hã tŭ? Ājag pijĕ *Jesus* ki ge vĕn', ha mĕ. E ěg nÿtĭ, *Jesus* ki ge mŭ ag, fag ke gé. Jagnĕ kãfór han tŭg nĭ. Ājag jo *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ ag jykre ki króm sórnm nĭ, fag ke gé.

³⁷ Ājag kã mĭ ũ hÿn: “Topĕ vÿ inh mrĕ vĕmĕn tĭ, ti kuprĭg tÿ inh krĭn tag to sóg tar tãvĭ nĭ,” he tĭ. Kÿn hÿn ki kanhró nĭ, sÿ ājag mÿ Topĕ jykre tó mŭ tag, ājag tÿ *igreja* krĕm vĕnh mãn ke to. ěg *Senhor* tÿ ěg mÿ vĕjykre nĭm jan hã vĕ, sÿ ājag mÿ rán mŭ tag ti. ³⁸ Ũ tÿ tag to: “nĕn ũ tŭ vĕ,” hĕn kÿ sóg ti to: “nĕn ũ tŭ vÿ tÿ ti nĭ,” he mŭ gé.

³⁹ Inh kanhkã', Topĕ mÿ to vĭ mág, ti kuprĭg tÿ ājag tar han jĕ, ājag tÿ jagnĕ jykre ve kÿ jagnĕ jyvĕn há han jĕ, ěg vĭ ki. Ũ tÿ ěg tÿ vĕnh vĭ ki kagtĭg ki vĕmĕn sór kÿ ti mÿ: “vĭ tŭg ra,” he tŭg nĭ gé. ⁴⁰ Hã ra ũ vĕmĕn jĕ ra ã tÿ nĕn tónh ke mŭ ěn tó sór tŭg nĭ. To jykre kusa nÿtĭm nĭ.

15

Jesus rĭr jĕ

¹ Inh kanhkã', sÿ ājag mÿ *Jesus* kãme sér ěn tó mãn ke vĕ, sÿ ājag mÿ tó ja ěn ti. ěn kri fig ājag tóg tĭ, kÿ ājag tóg mĭ mŭgtĭ. ² Ti vĭ kri nĭm kÿ ājag tóg krenkren ke mŭ, ājag tÿ tovãnh tŭ nĭn kÿ. Sÿ ājag mÿ nĕn tó ja ěn tÿ tŭ' he tŭg nĭ, ke tŭ nĭ mŭ ra ājag tóg fagrĭnh mÿ kri fi ja nĭnh mŭ. Kÿ ājag tóg tá nĕn ũ vĕnh ke tŭ nĭ gé.

³ Sÿ ājag mÿ Topĕ vĭ kãmĕn kÿ sóg ājag mÿ sÿ nĕn mĕ ja ěn hã tó vĕn ja nĭgtĭ, hã vÿ: *Cristo* vÿ ěg jagfy ter ja nĭgtĭ, ěg tÿ Topĕ vĭ mranh ja tugrĭn, he mŭ. Tag vÿ rán kÿ nĭ, Topĕ vĭ rá ki. ⁴ Kÿ ag tóg vĕnh kej kã tá ti fi ja nĭgtĭ. Kurã tãgtŭ tŭg kÿ tóg rĭr mãn ja nĭgtĭ gé. Tag vÿ rán kÿ nĭ gé. ⁵ Kÿ tóg *Pedro* mÿ vĕnh ven, kar kÿ ũ tÿ 12 (ke) ag mÿ ke gé. ⁶ Kar kÿ tóg ũ tÿ 500 (ke) kãfór ag mÿ vĕnh ven gé, vĕnh ven pir ki, ag vĕnh mãn kÿ nÿtĭ ěn ki. ěn ag kã mĭ ũn pipir ag tóg kãgter ja nĭgtĭ, hã ra ũn e ag tóg ver ěg mrĕ nÿtĭ. ⁷ Kar kÿ *Tiago* tóg ti ve gé, kar kÿ ti tÿ ũn vin mŭ kar ag ke gé, *apóstolo* kar ěn ag. ⁸ Kar kÿ sóg vãhã ti ve gé, ag kar nón. Sÿ ti vĕnh ke tŭ vĕ vĕ, sÿ kãnhmar ti ki rã ja tŭ nĭn kÿ. ⁹ *Apóstolo* ag krĕm ke kar vÿ tÿ inh nĭ. Sÿ tá krÿg ke tŭ vĕ vĕ, sÿ tÿ *apóstolo* nĭnh ke ti, isÿ Topĕ ki ge kÿ nÿtĭ ag vóg kónãn ja nĭn kÿ, fag ke gé. ¹⁰ Hã ra Topĕ tóg inh jagãgtãn. Hã kÿ tóg isÿ *apóstolo* han mŭ. Kÿ ti pijĕ fagrĭnh mÿ inh jagãgtãn'. Rãnrãj mág han inh mÿr, ag rãnrãj kãfór kar. Hã ra sóg inh pir mÿ han tŭ nĭgtĭ. Topĕ hã ne isar han tŭ', inh rãnrãj to'.

¹¹ Hã ra ěg kar tóg *Jesus* tó tĭ. “*Jesus* vÿ rĭr jĕ,” he ag tóg tĭ, *apóstolo* ũ ag. Kÿ sóg tag tó tĭ gé, ag mrĕ. Kÿ ājag tóg sÿ ti kãmĕn kÿ inh vĭ kri fig tĭ. ¹² ěg kar vÿ *Cristo* tÿ ti ter kar rĭr mãn ja ěn tó tĭ.

Jesus mrĕ ěg rĭnrĭr mãn ke

Cristo rĭr mãn mŭ ra ājag kã mĭ ũ tóg ón kÿ: “ěg ter kar kÿ ěg rĭr mãn ke tŭ nĭ ha,” he tĭ. Hã tŭ vĕ. ¹³ ěg tÿ ěg ter kar kÿ rĭr mãn ke tŭ nĭ ra *Cristo* vÿ rĭr mãn ja tŭ nĭnh mŭ vĕ. ¹⁴ *Cristo* rĭr mãn ja tŭ nĭ ra ěg tóg fagrĭnh mÿ ājag mÿ ti kãmĕn ja nĭnh mŭ vĕ. Kÿ ājag tóg fagrĭnh mÿ kri fi ja nĭnh mŭ vĕ. ¹⁵ Kÿ ěg tóg Topĕ to ón ja nĭnh mŭ vĕ, ěg tÿ ti to: “*Cristo* rĭn mãn ja tóg nĭ,” hĕn kÿ. Kÿ ěg kar vÿ ti to

ón ja nĩnh mũ vễ. Hã ra tóg *Jesus* rĩn mãn ja nĩ, Topê ti.

16 Hỹ, ùn kãgter mũ ag rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ra *Cristo* vỹ rĩr mãn ja tũ nĩnh mũ vễ, ha mẽ. 17 Kĩ *Cristo* rĩr mãn tũ nĩ ra ãg tóg fagrĩnh mỹ ti ki ge ja nĩnh mũ vễ. Kĩ ãg tóg Topê vĩ mranh ja ãn hã ki nỹtĩnh mũ vễ ver. Tỹ tũ' he ja tũ tóg nĩnh mũ vễ, ti rĩr mãn tũ nĩ ra. 18 Kĩ ù vễ gé, ha mẽ: ti rĩr mãn tũ nĩ ra ù tỹ *Cristo* ki ge kar kũ kãgter mũ ãn ag vỹ nũgme ki vár kãn ke mũ gé vễ vễ, ha mẽ. 19 Hã kũ tóg vễnh mỹ tĩ, ãjag tỹ: “rĩr mãn ke tũ ãg nĩ,” hen kũ. *Cristo* pijé ãg tỹ ga kri mũ tag tãvĩ ki rĩr nĩgtĩ'. Kanhkã tá ãg tóg junjun ke mũ. Ke tũ nĩ mũ ra ãg tóg ùn jagtar ag kãfór kar nỹtĩnh mũ vễ, ãg tỹ fagrĩnh mỹ *Jesus* ki rã ja nĩn kũ. Hã tũ vễ mỹr.

20 *Cristo* vỹ rĩr mãn, ti ter kar kũ. Hã vễ. ùn kãgter kũ nỹtĩ ag kar kã mĩ ti rĩr mãn vén, hã kũ ãg tóg rĩnrĩr mãn ke mũ gé, ãg tỹ ti ki ge kũ. 21 ùn pir tugrĩn ãg kar vỹ kãgter ke mũ, hã kũ ãg tóg ùn pir tugnĩn rĩnrĩr mãn kãn ke mũ gé. 22 *Adão* tỹ Topê vĩ mranh tugrĩn ãg tóg kãgter kãn ke mũ, ãg tỹ tỹ ti krẽ nỹtĩn kũ. Ri ke ti nĩ. *Cristo* tugnĩn ãg tóg rĩnrĩr mãn kãn ke mũ gé, ãg tỹ ti ki ge kũ nỹtĩn kũ.

23 Topê tỹ nén to jykrén mũn hã vễ, *Cristo* tỹ ãg jo rĩr mãn tag ti. Hã kũ tóg rĩr mãn vén. Kar kũ ù tỹ ti ki ge kũ nỹtĩ ag vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ gé sir, ti kãtĩg mãn kũ. 24-25 Kũ vãhã kurã tỹ ãgno vễ sir. Kurã ãn kã *Jesus* vỹ Topê mỹ: “ã hã ne tỹ ãg kri ke jẽ ha',” henh ke mũ, ti panh mỹ. ùri tóg tỹ pã'i mág nĩ ver, *Cristo* ti. Kũ tóg pã'i ù ag vỹ tỹ tũ' he kãn mũ, ùn jykre tar kar, ù tỹ ãg kãfór nỹtĩ kar. Hã jẽ tóg tỹ pã'i mág nĩ, *Cristo* ti.

26 ãg tỹ Topê vĩ mranh tugrĩn ãg kãgter kãn mũ. Hã ra tóg tỹ tũ' henh ke mũ gé, ãg ter mũ tỹ. Kũ ãg ter mãn ke tũ nĩ ha, kurã tỹ ãgno ãn kã. 27 Hỹ, vễnh kar vỹ tỹ ti krẽm ke nỹtĩ, ti tỹ ag jykre sãn kũ, ti tỹ ùn mág ag vỹ tỹ tũ' hen kũ. Vễnh kar vỹ tỹ *Cristo* krẽm ke nỹtĩ. Hã ra ùn pir vỹ tỹ ti krẽm ke tũ nĩ, hã vỹ: Topê, he mũ. 28 Kurã ãn kã tóg ti krẽm vễnh fẽg ke mũ gé, ti kósin ti, ti panh krẽm, ù tỹ vễnh kar tỹ ti krẽm vin ja ãn krẽm. Kurã ãn kã Topê tóg tỹ vễnh kar kri ke jẽnh mũ, ti pir mỹ. Kũ ù tóg ti ri ke jẽnh ke tũ pẽ nĩ.

29 ãg rĩr mãn ke tũ nỹtĩ ra ãjag kã ù tóg fagrĩnh mỹ ùn ter mũ ag jagfy vễnh kygpenh mũ vễ. Hã tũ vễ hã ra. Rĩr mãn jẽ ãg tóg ke mũ. 30 Hã kũ sóg kurã kar ki ti jagy vễg tĩ gé. Hã ra sóg ag mỹ vễnh nenh tũ nĩgtĩ, ù tỹ inh vóg kónãn sór mũ ag mỹ. 31 Kurã kar ki sóg ter kren' he tĩgtĩ. Kĩ hã sóg tóg tĩ. Kĩ kanhró ãjag nỹtĩ. ãjag hã ki sóg tỹ ùn mág nĩ, *Jesus Cristo* ki, ãg *Senhor* ki. 32 ãmã tỹ *Éfeso* tá sóg mĩg mré rará ri ke han. ãg tỹ rĩr mãn' he tũ nĩ ra tóg inh mỹ nén ù há han ke tũ nĩ vễ. ùn kãgter mũ ag rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ra ãg tóg jatun mỹ ãg tỹ nén to ãn mũ han ke mũ vễ, ãg tỹ: “mũ nỹ, jẽn jẽ, kron jẽ, ãg hỹn vaj kũ ter ke mũ,” hen kũ. 33 Hã tũ vễ hã ra.

Kygnẽ tũg nĩ. Tag to jykrén nĩ, ha mẽ: ùn vĩ kórég ag vỹ jẽmẽ sór tũg nĩ. Vễjykre pãno han ti tĩ, ag vỹ kórég ti. 34 Krĩ há han ra, tag hã ne há nĩ'. Topê vĩ mranh tũg nĩ. ãjag kã mĩ ù vỹ Topê ki kanhró tũ nỹtĩ ver'. Tag to vễnh mỹ en nĩ.

ãg rĩr mãn ke to vễjykre

35 Kũ ù tóg to jykrén kũ inh mỹ: “Topê hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ti tỹ ùn ter mũ ag rĩnrĩr mãn jẽ?” he sór mũ. “ãg fár hỹn hẽ ri kenh ke mũ?” he sór ãjag hỹn mũ. 36 To jykrén há han tũ ãjag nĩ ver. Nén ù fy jykre vỹ ãg ter ri ke nĩ, ha mẽ. ãg tỹ krãn kũ tóg kugnãnh tĩ, ti fár ti, jãvo tóg ti kã tá mur mãn mũ sir. 37 Kũ ti fy pijé ti fėj ri ke nĩ gé', ti tỹ han ke ti. Sĩ ti nĩ, *trigo* fy ti, nén ù kar fy ti ke gé. 38 Topê hã ne ti pẽn han mũ', ti fėj ke gé, ti fej ke gé. Ti hã ne to jykrén tĩ'. Kũ tóg nén kar fy mỹ ti fėj ù nĩm', ti fėj ù nĩm' he tĩ.

39 Kũ nén ù fár vỹ ge nĩgtĩ gé. Ti pijé pir nĩ gé'. ãg fár vỹ vỹrmỹ nĩ, kar kũ misu fár vỹ vỹrmỹ nĩ gé, kar kũ sēsĩ fár vỹ vỹrmỹ nĩ gé, kar kũ pirã fár vỹ vỹrmỹ nĩ gé.

40 Kũ kanhkã tãn ag vỹ vỹrmỹ fár nỹtĩ gé. ãprã ke ag vỹ vỹrmỹ fár nỹtĩ gé. Kũ ãg ve vỹ ge nĩgtĩ gé. Vỹrmỹ ãg ve nĩ' he kar nỹtĩ. 41 Rã jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ. Kysã jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ gé. Krĩg jẽngrẽ vỹ vỹrmỹ nĩ gé. Kũ krĩg ag vỹ jagnẽ ri ke tũ nỹtĩ gé, ag jẽngrẽ ki.

42 Ge ti nĩ, ãg ter kar kũ ãg rĩr mãn ke ti. Ter jẽ ãg tóg ke mũ. Kũ tóg ãg tỹ nén ù fy krãn ri ke nĩ sir, ãg fár tỹ ga ki rã mũ ti. ãg rĩr mãn kũ ãg pijé ter mãn ke mũ'.

Kejĕn tóg ěg mÿ'a tĩ, ěg ter ke to hã. Hã ra ěg tóg sĭnvĩ nÿtĩnh mũ, ěg rĩr mãn kÿ. Kÿ ěg mÿ'a tóg tũ tĩnh mũ ha. ⁴³ Krój ěg nÿtĩ. Hã ra ěg tóg tar nÿtĩnh mũ, ěg rĩr mãn kÿ. ⁴⁴ Ūri ěg tóg tÿ ěprã ke nÿtĩ. Kÿ ěg fãr vÿ tÿ ěprã ke fãr nĩ. Ěg rĩr mãn kÿ ěg tóg Topĕ kuprĩg jamã tá fãr nÿtĩnh mũ. Ěprã ke fãr ve vén ěg tĩ. Kar kÿ ěg tóg Topĕ kuprĩg jamã tá fãr ũ venh ke mũ, ěprã ke fãr ve kar kÿ. ⁴⁵⁻⁴⁶ Hã kÿ tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ: “ũn ve ti, *Adão* ti vÿ rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Jãvo ũ tÿ ěgno ti, *Cristo* ti vÿ ti kuprĩg tÿ nĕn kar rĩnrĩr han,” he ja tóg nĩgtĩ, Topĕ vĩ rá ki. ⁴⁷ Ūn ve ěn, *Adão* ěn vÿ ga tÿ há(r) nĩ, hã kÿ ti jykre tóg tÿ ěprã ke jykre nĩ. *Cristo* vÿ tÿ kanhkã tá ke nĩ. ⁴⁸ Ūn ve vÿ tÿ ěprã ke nĩ, kÿ ti krĕ kar vÿ tÿ ěprã ke nÿtĩ gé, ti mré. Jãvo *Cristo* vÿ tÿ kanhkã tá ke nĩ. Kÿ ti mré ke kar vÿ tÿ kanhkã tá ke nÿtĩ gé, ti mré. ⁴⁹ Ěprã ke ěn ve ri ke ěg nÿtĩ, ěg kar tÿ *Adão* ve kÿ. Kÿ ěg tóg kanhkã tá ke ěn ve ri ke nÿtĩnh ke mũ gé, ěg tÿ *Cristo* ve kÿ, ěg rĩnrĩr mãn kÿ.

Jesus kãtĩg mãn kÿ tóg ěg kar han mãn ke mũ

⁵⁰ Inh kanhkã', sÿ ājag mÿ tag tó há han sór vĕ, sÿ ki kanhrãh há han kÿ, ha mẽ. Ěg fãr tÿ ěprã ke tag pijé Topĕ tÿ tÿ ěg pã'i nĩ venh ke mũ'. Nĕn ter ke mũ ěn pijé nĕn ũ ter vãnh tá venh ke mũ'. Topĕ vÿ ěg han mãn ke mũ, ěg tÿ ve jé.

⁵¹ Kÿ sóg ājag mÿ nĕn ũ tó sór mũ gé, ājag tÿ mẽ ja tũ ti, ha mẽ. Ěg kã mĩ ũ ag tóg ti jun ke pĕtĕm mũ. Kãgter ke tũ ag tóg nĩ. Kÿ Topĕ tóg ěg kar han mãn kãn ke mũ, kurã ěn kã, ěg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩnh kÿ. ⁵² Kÿ tóg ěg tÿ pan ke kar mrin ke ěn ri ke nĩnh mũ, ti tÿ ěg han mãn ke ti, *trombeta* kyr rĕn kã. *Trombeta* kyr ěn vÿ mẽ há tĩnh mũ. Kÿ ũn kãgter mũ ag vÿ rĩnrĩr mãn kãn ke mũ, ag tÿ kãgter mãn tũ nĩ jé sir. Ěn kã tóg ěg hynhan mãn ke mũ gé sir. ⁵³ Ha vé, ti tÿ ěg fãr kókrãnh ke mũ tag tÿ ũ han ke tũ nĩ ra ěg tóg venh ke tũ nĩ vĕ, kanhkã ti. Hã ra tóg ěg fãr ter ke mũ tag tÿ ũ han ke mũ, ti han mãn kÿ, ti ter mãn tũ nĩ jé, kókrãnh mãn tũ nĩ jé. ⁵⁴ Ěg fãr kókrãnh ke mũ tag tÿ tóg ũ han ke mũ, ti kókrãnh vãnh nĩ jé sir. Kurã ěn kã ěg tóg vĕnh rá tag venh ke mũ gé, vãsÿ rán kÿ nĩ tag, hã vÿ: “tũg ti

huri, ěg ter ke mũ ti,” he mũ. “Ěg ter ke pãte rĕg kÿ Topĕ vÿ tÿ tũ' hé. ⁵⁵ Kãgter ěg tóg tĩ ver. Hã ra ěg tóg tag ve mãn ke tũ nĩ ha. Nĕn ũ tÿ ěg tugtãn ri ke ti nĩ, ěg ter ke ti. Hã ra Topĕ tóg tÿ tũ' hé,” he tóg, Topĕ vĩ rá ki.

⁵⁶ Topĕ vĩ mranh hã tugrĩn ěg tóg kãgter tĩ. Topĕ tÿ ěg jyvĕn tugrĩn ěg tóg ěg tÿ ti vĩ mranh ja ěn ki kanhrãh mũ. Ěg tÿ mranh sór tũ ra ěg tóg mranh tĩ. ⁵⁷ Hã ra *Jesus* tóg tÿ tũ' hé huri.

Topĕ hã mÿ sóg vĩ há han mũ. Ti hã vÿ ěg tar han tĩ, ěg tÿ ti vĩ mranh mãn tũ nĩ jé. Ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tugrĩn tóg ěg tar han tĩ.

⁵⁸ Tag to jykrĕn kÿ tar nÿtĩm nĩ, Topĕ to, ājag tÿ ti ki rá tovãnh tũ nĩ jé. Ājag to sóg há tãvĩ nĩ, inh kanhkã'. Ěg *Senhor* rãnrãj han kãn sór m nĩ. Tag to jykrĕn nĩ, ha mẽ: ěg pijé véké rãnrãj mũgtĩ', ěg tÿ ěg *Senhor* rãnrãj han kÿ'. Ti kaja ve jé ěg tóg ke mũ mÿr, kanhkã tá.

16

Ěg tÿ ěg mré ke ag jagãgtãn ke

¹ Kÿ sóg ājag tÿ ũ tÿ Topĕ ki ge kÿ nÿtĩ ra jagtar nÿtĩ ag mÿ jãnkamy jĕnĕnh ke ěn tó sór mũ gé sir. Ga tÿ *Galácia* tá *igreja* krĕm vĕnh mãn tĩ ag mÿ sóg tag tó ja nĩ, sÿ ājag mÿ tónh ke tag ti, ha mẽ. ² *Domingo* kar ki nĕn ũ sĩ tÿ vyrmÿ nĩm nĩ, ājag ĩn tá. Ājag tÿ *Domingo* kar ki nĩm han kÿ tóg komĕr hã mog mũ sir. Kÿ tóg kar kÿ nĩnh, sÿ ājag ki jun mũ ra. Ājag tÿ inh kãtĩg ke mũ jo vyr mÿ nĩm han ja tũ nĩn kÿ tóg há tũ nĩ. ³ Kÿ ũ ag kuprĕg nĩ gé, ag tÿ ājag tÿ nĕn nĩm mũ ma mũ jé, *Jerusalém* ra, ājag tÿ tá ke fag mÿ nĕn ven sór mũ ti. Inh jun kÿ sóg ag jĕgnĕnh ke mũ, vĕnh rá mré hã. ⁴ Ājag tÿ nĕn ũ ěn ěhé nĩn kÿ sóg ěn ri ke mũn ma tĩg sór mũ gé. Kÿ sóg ag mré tĩg ke mũ gé.

Paulo tÿ nĕn han sór mũ

⁵ Kÿ sóg, isÿ ga tÿ *Macedônia* mĩ kutĕn kÿ vãhã ājag tá jun sór mũ sir. Isÿ *Macedônia* mĩ kutĕ sór vĕ. ⁶ Hã ra sóg ājag mré nĩ mág sĩ han sór mũ, ti tÿ inh mÿ ki króm ken kÿ. Ěn ri ke mũn sóg prÿg kusa fĩn rãm ke mũ, ājag mré nĩ ki. Kÿ ājag tóg sir inh jagãgtãn ke mũ, isÿ kar ěn ra tĩg ken kÿ. ⁷ Inh pijé ājag ve sĩ han sór mũ'. Hã ra sóg ver kutar

nĩ, hã kÿ sóg kar hã ãjag venh tĩg sór mũ. Sÿ ãjag mré nĩ sór vë mÿr, ãg *Senhor* mÿ há nĩn kÿ. ⁸ Ver sóg emã tÿ *Éfeso* tag kã nĩ ki fénhta tÿ *Pentecoste* pétêm sór mũ. ⁹ Tag ki ke ag tóg mē há han mũ, inh vĩ ti, ù tÿ hēn ri ke ag. Hã ra tag ki ver ù tÿ inh kato vāsānsān mũ ag vÿ e nÿtĩ. Hã kÿ sóg *Éfeso* tag kã nĩg mág sĩ han sór mũ, sÿ kar ãjag venh tĩg jé.

¹⁰ Hēn ri ke mũn *Timóteo* tóg ãjag ki jun ke mũ. Kÿ ti vĩ jēmē há han nĩ, ti mÿ'ãg tũ nĩ jé, ti tÿ ãjag mré nĩn kÿ. Ëg *Senhor* rãnrãj han tóg tĩ mÿr, inh kóm. ¹¹ Kÿ ti to é he tũg nĩ, ti kyrũ hã ra. Kÿ ti tĩg ken kÿ ti jagãgtãn nĩ gé, ti tÿ jatun mÿ inh ki jun jé. Sÿ ti jãvãnh vë, ãg régre ag mré hã.

¹² Ëg régre tÿ *Apolo* mré sóg vēmén gé. Ti mÿ sóg to vĩ mũ vë, ti tÿ ãjag venh tĩg jé, ãg régre tÿ ãjag venh kãmũ tag ag mré. Hã ra tóg tĩg jãvãnh nĩ ver. Ti tÿ ti mÿ ki króm ken kÿ ti nēji kejēn ãjag venh tĩg ke mũ hã ra.

Jesus ki ge kÿ nÿtĩ ag tÿ jagnē mĩ ěkrén

¹³ ãjag kanē nĩm nĩ. Ëg *Senhor* ki rã tovãnh tũg nĩ. Krónh ke tũg nĩ, tar nÿtĩm nĩ. ¹⁴ Kÿ ãjag tÿ nén ù kar han kÿ vēnh kar to há nÿtĩm nĩ.

¹⁵ Kÿ sóg ãjag mÿ nén ù tó sór mũ gé, *Estéfanas* fag to mÿr. Tag fag vÿ *Jesus* ki ge vén ja nĩgtĩ, ãjag jamã tá. Kÿ fag tóg Topē tũ fag ki rĩr nÿtĩgtĩ, Topē tũ fag kar ki. ¹⁶ Hã kÿ sóg fag tó mũ, ãjag mÿ. Kÿ fag vĩ jēmēm nĩ. Kÿ Topē rãnrãj han mũ ag kar vĩ jēmēm nĩ gé, ãg mré rãnrãj mũ ag kar vĩ ti.

¹⁷ *Estéfanas* tóg inh ki jun há han, *Fortunato* ke gé, *Acaico* ke gé. Ag tÿ inh ki junjun kÿ inh fe tóg mrin ke mũ mÿr. Sÿ ãjag venh há tĩn kÿ tóg inh mÿ sér pē tĩ, sÿ ag ve kÿ, ag tÿ tÿ ãjag mré ke nÿtĩn kÿ. ¹⁸ Inh mÿ ag tóg vĩ há han mũ, ãjag to, kÿ ag tóg inh krĩ kusãg mũ sir. Ag tÿ ãjag krĩ kusãg ke vë gé. ù tÿ ge to há tãvĩ nÿtĩm nĩ.

¹⁹ Ga tÿ *Ásia* tá *igreja* krēm vēnhmãn tĩ ag vÿ ãjag mĩ ěkrég tĩ. Kÿ *Áquila* mré *Priscila* fag vÿ ãjag mĩ ěkrén mág tĩ gé, fag tÿ ãjag mré ãg *Senhor* ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Fag ĩn krēm fag tóg *culto* han tĩ. Fag ĩn tá *culto* venh kãmũ fag vÿ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, ²⁰ kar kÿ ãg *Senhor* ki ge kÿ nÿtĩ fag kar ke gé. Jagnē to há tãvĩ nÿtĩm nĩ, kÿ jagnē ki nhun ke ri ke han nĩ,

Jesus mré ke kar ki, ãjag tÿ jagnē nĩgē kãgmĩ kÿ.

²¹ Sÿ vãhã vēsóg ki ãjag mÿ rán vë, ù tÿ inh vĩ rán ja pãte, inh, hã vÿ: *Paulo*, he mũ.

²² Topē mÿ sóg to vĩ tĩ, ti tÿ ù tÿ ãg *Senhor* to há tũ ěn ag vóg kónãn kãn jé. “*Maranata*,” he sóg tĩ, hã vÿ: ha kãtĩg, *Senhor*, he mũ, ãjag vĩ ki.

²³ Ëg *Senhor* tÿ *Jesus* mÿ sóg to vĩ tĩ, ti tÿ ãjag tar han jé. ²⁴ ãjag jé isÿ ãjag to há tãvĩ nĩ ki kanhrãn, ãg tÿ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtĩn kÿ.

Hã vë.

PAULO TÛ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG MÛ CARTA Û

¹ Paulo tÛ rá vë, ãg régre tÛ *Timóteo* mré. *Jesus Cristo* hã ne inh fêg', isÿ tÛ ti *apóstolo* jê jé, Topê tÛ inh kuprêg ký. Isÿ Topê tÛ ag mÛ rán vë, ãmã tÛ *Corinto* tá, ga tÛ *Grécia* tá, ag mÛ, fag mÛ ke gé. ² Ëg jóg tÛ Topê jé ãjag tar han, ti jé ãjag krĩ kuprãg, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Topê tÛ Paulo krĩ tÛ kãnhvy' he

³ Topê mÛ sóg vĩ há han tĩ, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mÛ, ãg jóg mÛ, ù tÛ ãg jagãgtãn tĩ ãn mÛ. Ëg vësÿrénh ký tóg ãg krĩ tÛ kãnhvy' he tĩ. Ti hã mÛ sóg vĩ há han tĩ. ⁴ Ti hã ne inh vësÿrénh mÛ ra inh krĩ tÛ kãnhvy' he tĩ, inh jagtar tĩnh ký. Hã ký sóg inh kanhkã ag krĩ tÛ kãnhvy' he tĩ gé, ag kã ù tÛ nén ù jagy vég mÛ ra. ⁵ *Cristo* jagtar ja ãn ri ke pë ve mág sóg, hã ký *Cristo* tóg inh krĩ kufy tÛ hën ri ke tÛ tÛ' he tĩ gé sir. ⁶ ãjag jagfy sóg jagtar tĩ, ãjag tÛ ti hã to tar nÿtĩn jé, ãjag krenkren jé. Topê tÛ isar han ký tóg inh kóm ãjag tar han ke mÛ gé sir. Ký ãjag tóg inh kóm ti to krónh kenh ke tÛ nĩ gé sir. ⁷ ãjag ki sóg ãkrén mág tĩ, hã ra sóg ki kanhró nĩ, Topê tÛ ãjag tar han ãn ki. Ûri ãjag tóg hã ra inh mré jagtar nÿtĩ, hã ký Topê tóg ãjag krĩ tÛ kãnhvy' he tĩ gé, ti tÛ inh krĩ tÛ kãnhvy' he tĩ ãn ri ke.

⁸ Inh kanhkã', ãjag mÛ sóg inh jagtar mág ja tó sór mÛ. Ga tÛ *Ásia* tá sóg nén ù jagy tãvĩ ve ja nĩ, ký sóg: “Ûri inh hÿn kren mãn ke tÛ nĩ ha,” he ja nĩ. ⁹ “Ag tÛ isén ke hÿn,” he sóg mÛ vë. ãn kã sóg Topê hã mĩ ãkrég mÛ sir. “Ti hã ne inh kren han ki kanhró nĩ,” he ja inh nĩ. “Ûn kãgter mÛ ag rĩnrĩn mãn ki kanhró tóg nĩ, ký tóg inh kren han ki kanhró nĩ gé,” he ja inh nĩ. ¹⁰ Ký tóg inh kren han ja nĩ, iser kren mÛ ãn kã. Ký tóg kejën inh kren han mãn ke mÛ gé. Ti hã mÛ sóg to vĩ tĩ, ti hã tÛ iÿy nĩgãn jé. ¹¹ Ký iso Topê mré vĩm nĩ gé. Ký tóg ãjag vĩ mēnh mÛ. Ký ãjag tóg ti mÛ vĩ há han ke mÛ gé, ù tÛ hën ri ke ag mré hã, ti tÛ inh jagãgtãn ke to.

Paulo tÛ ag venh tÛg ja tÛ

¹² Ha vé, vëjykre kuryj hã han sóg tĩ. Ki hã tó sóg tĩ gé. Topê jykre hã han sóg tĩ. Inh pijé isÿ vësóg ki nén to jykrén mÛ ãn han tĩ'. Topê hã ne isar han tĩ', isÿ ti jykre ki króm jé. Ký sóg ãjag mÛ ti jykre hã kãmén ja nĩgtĩ gé. ¹³ Tag hã rán isóg tĩ gé. Ti pijé mē jagy tĩ'. ãjag tÛ ki kanhrãn kãn ký tóg há tĩnh mÛ. ¹⁴ Sĩn ký ãjag tóg tag to jykrén há han tĩ, ùri. Kejën ãjag tóg to jykrén kãn ke mÛ, ha vem nĩ. Ký tóg ãg *Senhor* tÛ *Jesus* kurã ãn kã ãg mÛ sér tĩnh mÛ, ãg tÛ jagnë ven ký.

¹⁵ Tag to jykrén ký sóg ãjag ki jun kren ja nĩgtĩ. Isÿ ãjag ki jun ke vë vë, isÿ ãjag tar han mãn jé. ¹⁶ ãjag ve kar ký sóg ga tÛ *Macedônia* ra tÛg ke mÛ vë. Kar ký, isÿ tá kãtĩg mãn ký sóg ãjag ve mãn ke mÛ gé vë, ãjag tÛ inh jagãgtãn ký inh mÛ isÿ nén ve sór mÛ ven jé, isÿ ga tÛ *Judéia* ra tÛg há han ke to. ¹⁷ Hã ra tóg inh mÛ ki króm ke ja tÛ nĩ. Hã ký sóg jun ja tÛ nĩ. Ký inh mÛ kanhir ký ãjag mÛ: “kãtĩg jé sóg ke mÛ,” he ja nĩ? Vó. Jykre régre han tÛ sóg nĩgtĩ. Ûn jykre régre ag tÛ: “he,” he mÛ ra ag tóg han sór tÛ nĩgtĩ. Ge tÛ sóg nĩgtĩ. ¹⁸ Topê hã ne inh jykre pir nĩ ki kanhró nĩ'. ¹⁹ Ti kósin jykre hã han sóg tĩ, *Jesus Cristo* jykre ti. Inh hã ne ãjag mÛ ti kãmén ja nĩ', *Silas* mré, *Timóteo* mré ke gé. Ti pijé ti tÛ: “he,” he mÛ ra han ke tÛ nĩ'. ²⁰ Topê hã vÿ ãg mÛ ãg tÛ nén venh ke ti tó ja nĩgtĩ. Ký ãg tóg ti kósin hã tugrĩn vég mÛ sir. Ký ãg tóg ti hã mÛ vĩ há han tĩ sir, to: “hã vë,” hen ký. ²¹ Topê hã ne *Cristo* tugrĩn isar han, ãjag mré hã. Ëg kuprêg tóg. ²² Ký tóg ãg nĩgĩg ký ãg vin gé. Ti kuprĩg jēnēg tóg mÛ ãg mÛ. Ti tÛ ãg nĩgĩg hã vë. Ti kuprĩg tugrĩn ãg tóg ki kanhró nÿtĩ, ti tÛ ãg mÛ nén ù há kar vin ke mÛ ãn ti.

²³ Ha vé, ki hã sóg tó mÛ, Topê hã ne ki kanhró nĩ'. Inh ón tĩ nĩ ra tóg inh vóg kónãn mÛ vë. Isÿ ãjag to jÛ tÛ nĩ hã jé sóg ãjag tá jun ja tÛ nĩ ver. ²⁴ Inh pijé ãjag mÛ vĩ tar han sór mÛ'. *Jesus* hã ki ãjag ge ký nÿtĩ. Ti hã to tar ãjag nÿtĩ. ãjag fe tÛ mrin ke han sór sóg mÛ, hã jé sóg ãjag to vãsãn tĩ.

2

¹ Hã ký sóg tag to jykrén ja nĩ, ha mē: “ag kanë jun mãn sór tÛ inh nĩ,” he sóg, “hã ký sóg ag venh tÛg ke tÛ nĩ ver,” he sóg ãjag to.

² Ha mẽ, isỹ ãjag kanẽ jun kyũ ã nỹ hỹn inh fe tỹ mrin kenh mũ? Tũ ti tĩ. ³ Hã ky sóg ãjag mỹ vẽn rá ẽn jẽnẽ gé, ãjag tỹ inh kanẽ jun tũ nĩn jé gé, sỹ ãjag ki jun kyũ. Inh mỹ tóg há tĩnh mũ, ãjag tỹ inh fe tỹ mrin ken kyũ. “Ag tỹ inh fe tỹ mrin ke kyũ tóg ag mỹ sér tĩ gé,” he sóg tĩ, ãjag to. ⁴ Sỹ ãjag mỹ *carta* ẽn rán mũn kã sóg fy. ãjag tigrĩn sóg kanẽ jur, ãjag tigrĩn sóg vẽn mỹ en. Inh pijé ãjag kanẽ jun sór ja nĩ'. Isỹ ãjag to ha pẽ nĩn kyũ sóg ãjag mỹ vẽn rá ẽn han ja nĩgtĩ, ãjag tỹ isỹ ãjag to há nĩ tag ki kanhró nỹtĩn jé.

Ëg tỹ jagnẽ mỹ vẽn pãte fón ke

⁵ Ha mẽ, ãjag kã mĩ ù tóg ãjag kanẽ jun ja nĩ. Ti pijé isavĩn kanẽ jun ja nĩ'. ãjag kar kanẽ jun ja tóg nĩ. Hẽn ri ke mũn sóg tó há han ja tũ nĩ, isỹ: “ãjag kar,” he kyũ. ãjag kã mĩ ùn e kanẽ jun tóg hã ra, ti tỹ Topẽ vĩ mranh tigrĩn. ⁶ Kyũ ãjag tóg hur ti mỹ vĩ kónãn. Ha ti tovãnh, gen kyũ. ⁷ Vãhã ti mỹ vẽn pãte fón nĩ. Ti mỹ vẽn vĩ há hã tó m nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ti fe kaj tóg ti tén ke mũ, ha vem nĩ. ⁸ Hã kyũ sóg ãjag mỹ: ti mỹ ven nĩ, ãjag tỹ ti to há nỹtĩ ti, he mũ ha. ⁹ Isỹ ãjag tỹ inh vĩ kri fig mũ ẽn ve sór ja vẽ, hã jé sóg ãjag mỹ vẽn rá ẽn jẽnẽ ja nĩ, mỹr, ha mẽ. ¹⁰ ãjag tỹ ù mỹ vẽn pãte fón kyũ sóg ti mỹ vẽn pãte fón ke mũ gé. Kyũ sóg *Cristo* rĩnve ti mỹ vẽn pãte fón mũ, ãjag jagãgtãn kyũ. ¹¹ *Satanás* tỹ ẽg tỹ hẽ ri ke tũ nĩ jé sóg vẽn pãte fón mũ. Nén kórég tỹ ẽg kókén sór mũ ẽn ki kanhró ẽg tóg nỹtĩ.

Paulo krĩ kufy

¹² Ha vé, isỹ ẽmã tỹ *Trôade* tá jun kyũ sóg tá ke ag mỹ *Cristo* kãme sér ẽn tó ja nĩgtĩ. Kyũ ag tóg jẽmẽ há han ja nĩgtĩ, ẽg *Senhor* tỹ ag krĩn kyũ. ¹³ Hã ra sóg ẽg mré ke tỹ *Tito* ve ja tũ nĩ, tá. Isỹ tá ti venh ke vẽ vẽ. Hã ra tóg ki tũ nĩ, isỹ tá jun mũ ra. Hã kyũ sóg ti to krĩ kufy nĩ ja nĩgtĩ. Hã kyũ sóg ag mỹ: “isĩg ke vẽ,” he kyũ tĩg ja nĩ sir, ga tỹ *Macedônia* ra, ti nón.

Jesus vĩ tỹ nén ger há ri ke nĩ

¹⁴ Hã ra sóg Topẽ hã mỹ vĩ há han tĩ. Ti hã ne inh jẽnẽ', isỹ ẽmã kar mĩ tĩg jé, *Cristo* tigrĩn. Kyũ vẽn kar tóg ti tỹ tỹ ùn mág pẽ nĩ hã vэг tĩ, ag tỹ inh jykre jagma ẽvãnh kyũ. Hã kyũ vẽn kar tóg ti ki kanhrãn mũ sir, isỹ ag mỹ ti tón kyũ. Kyũ tóg ag mỹ nén ger há

kãfór nĩ, ti vĩ ti. ¹⁵ Nén ger há tóg vẽn kar kri rũm ke tĩ. *Cristo* kãme vỹ ge nĩ. Topẽ ki kanhrãn vỹ ge nĩ. Vẽn kar mỹ sóg ti vĩ tó tĩ, ùn krenkren mũ ag mỹ, ùn vãgfor kyũ nỹtĩ ag mỹ ke gé. ¹⁶ Ùn vãgfor kyũ nỹtĩ ag tỹ męg mũ ra kri fig tũ nĩn kyũ ag tóg nũgme ki vár ke mũ. Kyũ inh vĩ tóg ag mỹ nén ù ter ger gy ẽn ri ke nĩ. Ag jãvo ùn krenkren mũ ag vỹ kri fi kyũ rĩnrĩr ke mũ. Kyũ tóg ẽg tỹ nén ger há mẽ kyũ ẽg fe tỹ mrin ke ẽn kãfór nĩ. Hã ra ẽg pijé vèsóg ki vẽn rãnrãj tag han há nỹtĩgtĩ'. ¹⁷ Ha vé, ù ag tóg Topẽ vĩ kãmén to jãnkamy ve sór tĩ, ke tũ nĩ kyũ ag tóg vèsỹ ùn mág han tĩ. Ag jãvo inh pijé ti kaja ve sór tĩ'. Inh pijé vèsỹ ùn mág han mũ'. *Cristo* ki rã kyũ sóg Topẽ rĩnve ti kãmén tĩ. Jykre pir han sóg tĩ mỹr. Ù tỹ inh jẽnẽg mũ vỹ tỹ Topẽ ti nĩ.

3

Vějykre si mré ù tãg

¹ Kyũ inh mỹ: tỹ sóg ùn há nĩ, he mũ'? Vó. Inh pijé ãjag mỹ *carta* to vĩ mũ', ãjag tỹ iso: “ùn há vỹ tỹ ti nĩ,” he jé. ² ãjag hã vỹ tỹ iso *carta* há tag ri ke nỹtĩ. ãjag mĩ sóg ẽkrég tĩ, kyũ sóg vẽn kar mỹ ãjag kãmén tĩ. Inh hã ki ag tóg ãjag jykre há vэг tĩ. Kyũ ag tóg isỹ tỹ ùn há nĩ ẽn ki kanhrãn mũ sir. Hã ki ãjag tóg iso *carta* ri ke nỹtĩ. ³ ãjag mỹ sóg *Cristo* jykre kãmén ja nĩ, kyũ ãjag tóg mĩ mũgtĩ. Kyũ vẽn kar tóg ãjag jykre há vэг mũ sir. Kyũ ãjag tóg tỹ *Cristo* tỹ *carta* rá ri ke nỹtĩ. Hã ra ti pijé *caneta* tỹ rán kyũ nĩ'. Ti pijé pó kri rán kyũ nĩ'. Topẽ kuprĩg tỹ tóg rán kyũ nĩ, ùn rĩr nĩ ẽn kuprĩg tỹ.

⁴ Topẽ hã vỹ *Cristo* tỹ isar han mũ. ⁵ Inh pijé vèsóg ki nén ù há to jykren ki kanhró nĩ'. Inh pijé vèsóg ki nén ù há han ki kanhró nĩ gé'. ⁶ Ti hã ne inh krĩn tĩ', isỹ ti jykre tãg kãmén jé. Vãhã tóg ẽg mỹ ti kuprĩg jẽnẽg mũ. Vějykre tãg to ken há vẽ, hã vỹ: Topẽ kuprĩg tỹ ẽg krĩn mũ, he mũ. Ha vé, Topẽ kuprĩg vỹ ẽg rĩn tĩ. Jãvo vãsỹ Topẽ jykre si vỹ ẽg tén ke ja nĩgtĩ, ẽg tỹ mranh kyũ.

⁷ *Moisés* vỹ Topẽ jykre si ẽn tỹ pó kri rán ja nĩ, ù tỹ ẽg tén mũ ẽn ti. Ti tỹ rán kar kyũ ti kakã tóg jẽngrẽ nĩ ja nĩ. Kyũ tóg *Judeu* ag tỹ ki ẽvãnh sór mũ ra vẽn mỹ tĩ ja nĩ. Hã ra tóg kejẽn tũ' he ja nĩgtĩ gé, ti kakã jẽngrẽ ẽn ti. ⁸ Kyũ ù tỹ ùri Topẽ kuprĩg kãmén mũ ẽn

hÿn tóg *Moisés* kakã jëngrë kãfór nĩ. ⁹ *Moisés* jávo sóg Topë tÿ ãg mÿ vënh pãte fón ke ãn hã tó tĩ. Hã kÿ inh sïnvĩ tóg *Moisés* sïnvĩ kãfór pë nĩ. ¹⁰ Kÿ vãsÿ nén sïnvĩ ãn tóg vãhã ãg mÿ sïnvĩ tũ nĩ ha, ãg tÿ ù tãg tag sïnvĩ ve kÿ, ù tãg jëngrë tag ti. ¹¹ Vãsÿ rán kÿ nĩ ja ãn tóg tũ' he ja nĩ. Ti jávo isÿ vëjykre tó mũ tag vÿ tũ' henh ke tũ pë nĩ. Hã kÿ tóg ùn si sïnvĩ ãn kãfór nĩ.

¹² Ëg tÿ tag venh ke jávãnh sóg mũ mÿr. Hã kÿ sóg vënh kar mÿ jamã há ra tó mũ. Inh pijé to mÿ'ãg mũ'.

¹³ *Moisés* tóg kur tÿ vënh pugrïn ja nĩ, *Israel* ag tÿ ti kakã jëngrë tÿ komër hã tũ' he mũ tag vég tũ nĩ jé. ¹⁴ Hã ra ag tóg ùri ki kagtÿg nÿtĩ gé ver. Kyvó ri ke ag nÿtĩ, kutu, *Israel* ag. Ag tÿ vãsÿ rán kÿ nĩ ãn to ke mũ ra tóg ag mÿ *Moisés* vënh pugrïn kÿ nĩ ãn ri ke nĩ. Ki kagtÿg ag nÿtĩ. Ûri ãg tóg *Cristo* hã tigrïn vãsÿ nén rán kÿ nĩ ãn to jykren há han mũ ha, ag jávo. ¹⁵ Ag tÿ *Moisés* tÿ rá ãn to ke mũ ra ag tóg to jykren tũ nÿgtĩ.

¹⁶ Kejën ù tóg ãg *Senhor* ki rá mũ, ag kã mĩ ù. Kÿ tóg vãhã ag tÿ ti vënh pugrĩ vym ri ke nĩ. ¹⁷ Hã kÿ tag tóg rán kÿ nĩ, ha mē: “*Moisés* tÿ ãg *Senhor* mré vëmén kÿ tóg ti vënh pugrĩ tÿ vym ke ja nÿgtĩ,” he ja tóg nĩ. Topë kuprÿg to ken hã vë, ãg *Senhor* kuprÿg hã vë. Ti hã ne ãg kygvãn ke mũ', ãg tÿ ti vÿ ki króm há han ke to. ¹⁸ Kÿ ãg tóg ãg *Senhor* jëngrë sïnvĩ ãn ve há han mũ. Ëg tÿ ãg *Senhor* ki ãvãnh kÿ ãg tóg ti ri ke nÿtÿnh ke mũ gé. Komër hã ãg tóg ve ù han ke mũ, ti ve sïnvĩ ãn ri ke, ti jykre sïnvĩ ãn ri ke.

4

Paulo krój nĩ

¹ Topë tÿ inh mÿ vënh rãnrãj nÿm jan hã vë. Kÿ tóg inh jagãgtãn mũ gé, isÿ ti rãnrãj to krónh ke tũ nĩ jé. ² Hÿ, ù ag tóg nén tÿ ãg mÿ'ãg han tĩ ãn han tĩ, kutu tá, ù tÿ ag vég tũ nÿn jé. Vëjykre tÿ ge tovãnh kãn inh huri. Ón kÿ sóg: “Topë vÿ tag tó ja nĩ,” he tũ nÿgtĩ gé. Ki hã sóg tó tĩ. Û tÿ isugnÿm mũ ãn vÿ ki kanhrãn kãn ke mũ, inh jykre ki. ³ Kÿ ù tóg kejën isÿ *Jesus* kãme sér tó mũ ãn ki kagtÿg nÿtĩ. Ag mÿ tóg nén ù péju kÿ nĩ ri ke nĩ. Û tÿ vãgfor kÿ nÿtĩ ag vë, hã kÿ ag tóg ki kanhrãn tũ nÿgtĩ. ⁴ Kyvó ag nÿtĩ. Krĩ tũ ag nÿtĩ. *Jesus*

ki ge sór tũ ag nÿtĩ, *Satanás* tÿ ag kyvó han ti kÿ. Ëprã pã'i ag kri ke vÿ tÿ ti nĩ, *Satanás* ti. Ti tÿ ag kyvó han kÿ ag tóg *Cristo* kãme tag to jykren tũ nÿgtĩ. Ti jëngrë vég tũ ag tóg nÿgtĩ, ti sïnvĩ ti. *Cristo* hã vÿ tÿ Topë kãnhvég ri ke nĩ, ti ve ri ke.

⁵ Inh pijé inh jykre kãmén tĩ'. *Jesus Cristo* hã kãmén sóg tĩ, ti tÿ tÿ ãg *Senhor* nĩ ti. Jávo sóg tÿ ãg *camarada* ri ke nĩ, isÿ *Jesus* to há nÿn kÿ. ⁶ Ha vé, ù tÿ kutyg mũ ra kurãg han mũ ãn tóg ãg ki kurã han mũ gé sir, hã vÿ: Topë he mũ. Ëg tÿ *Cristo* ve kÿ ãg tóg Topë ki kanhrãn tĩ. Topë ve hã pë ti nĩ. Ëg ki kurã to ken hã vë, hã vÿ: Topë ki kanhró, he mũ.

⁷ Ëg tÿ tÿ ãg pã'ã ke nÿtĩ hã ra tóg ãg kanhrãn sór tĩ. Kÿ tóg ãg tÿ go'or tÿ kukrũ kã ki jãnkamy e vin ãn ri ke nĩ. Ëg hã vÿ tÿ go'or tÿ kukrũ ãn ri ke nÿtĩ. Krój ãg nÿtĩ, inh ke gé. Ëg pijé tar nÿtĩ'. Û tÿ ãg tar han mũ vÿ tÿ Topë ti nĩ. ⁸ Inh krój nĩ ra Topë tóg isar han tĩ. Nén kar tóg inh kutãn tĩ, hã ra inh pijé to krĩ kufy han tĩ'. Kejën tóg inh jykre tũ tÿgtĩ, kÿ tóg isÿ: hÿ mÿ vÿ? he ja há tÿgtĩ. Hã ra inh pijé to krónh ke tĩ'. ⁹ Inh vóg kónãn ag tóg tĩ, hã ra Topë pijé isovãnh tĩ'. Inh rÿnh ag tóg tĩ, hã ra ag pijé isén tĩ'. ¹⁰ Kurã kar ki sóg *Jesus* vësÿrënh ãn ri ke han tÿgtĩ. Hã tigrïn vënh kar tóg *Jesus* rÿr nĩ tag venh ke mũ gé, inh vësÿrënh tigrïn. ¹¹ Kurã kar ki sóg ter kren tĩ, *Jesus* tigrïn. Hã ki *Jesus* rÿr nĩ tóg inh ki ve há tĩ, inh fár vag ke mũ ra. ¹² Iser kren mũ ra ãg ag tóg tar nÿtĩ jávo. Rÿnrÿr ãg ag nÿtĩ.

¹³ Tag vÿ Topë vÿ ki rán kÿ nĩ, ha mē: “Topë vÿ kri nÿm inh, hã kÿ sóg tó,” he ja tóg nÿgtĩ. Topë vÿ tag hã vÿ inh jykre han tĩ, hã kÿ sóg tó tĩ gé. ¹⁴ Topë tóg ãg *Senhor* tÿ *Jesus* rÿn mãn ja nĩ'. ãn vÿ inh rÿn mãn ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurã ãn kã tóg ãg ag mré inh jé prër ke mũ, ãg tÿ ti mÿ vënh ven jé. ¹⁵ ãg ag tigrïn sóg ti jagy tag ve kãn tĩ. Kÿ komër hã ùn e tóg Topë tÿ ag jagãgtãn tag mēnh ke mũ. Vënh grun jé ãg tóg ke mũ. Kÿ ùn e tóg sir ti mÿ vÿ há han ke mũ. Topë tÿ tÿ ùn mág nÿn hã vë.

Ëg krenkren ke

¹⁶ Hã kÿ sóg to krónh ke jávãnh nĩ. Ha vé, inh fár tag tóg krój nĩ. Komër hã tóg ter sór mũ, ti vag jé. Hã ra inh kuprÿg tóg tar nĩ jávo. Kurã kar ki sóg vënh han mãn tĩ, Topë

tỹ isar han kỹ. ¹⁷ Tag ki sóg ti jagy vég tĩ, hã ra tóg inh mỹ kãnhvy nĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. Tá ãg tóg nén ù há tãvĩ venh ke mũ, ãg tỹ tag ki ti jagy ve ja tũgrĩn. Ki kagtĩg ãg nĩ ver, hã ra tóg há tãvĩ nĩnh mũ. ¹⁸ Hã ve sór inh nĩ, hã mĩ sóg ãkrég tĩ. Hã kỹ sóg ãg tỹ nén ù vég mũ tag to jykrén sór tũ nĩgtĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. ãg tỹ ùri nén ù vég tũ ãn hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ.

5

¹ ãg fãr vỹ ãg pãjó ri ke nĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. Hã ra Topẽ ne ãg mỹ ĩn tãg ri ke han ke mũ', kãnhkã tá'. Hã ra tóg ãg tỹ tag ki ĩn han ri ke tũ nĩ. Tũ' henh ke tũ tóg nĩ. ² Tag ki ãg tóg vësýrénh tĩ. Kỹ tóg ãg tỹ kãnhkã tá ãg jamã tãg ãn venh há tĩ. Kỹ tóg ãg tỹ kur tãg tu ri ke nĩ. ³ ãg tỹ kur tu kỹ ãg kator tũ nỹtĩ. Kãnhkã tá ãg jamã vỹ ãg mỹ kur ri ke nĩ, ãg tỹ ãg fãr tãg tun kỹ. ⁴ Ha vé, tag ki ãg tóg vësýrénh tĩ, ãg ter jãvãnh nỹtĩn kỹ. ãg mỹ tóg ãg rĩr tag hã tỹ kãnhkã tá jun há tĩ vë. ãg tỹ ãg fãr tãg ve kỹ ãg fãr si tóg tũ' henh mũ, ãg ter tũ ra. ⁵ ãg tỹ kãnhkã tá ãg fãr tãg ve jé Topẽ tóg ãg mỹ vëjyke nĩm. Hã jé tóg ãg mỹ ti kuprĩg jënẽ gé.

⁶ Hã kỹ tóg inh mỹ sér tĩ. ãg tỹ ga kri mũn kỹ ãg tóg ãg *Senhor* vég tũ nĩgtĩ ver. ⁷ ãg tỹ ti vég tũ ra ãg tóg ti vĩ kri fig tĩ. ⁸ Kỹ sóg kãnh jur mãn tũ nĩ ha. Isỹ inh fãr tỹ pãjó ri ke tag tovãnh há tóg tĩ, isỹ ãg *Senhor* mré nĩ jé, inh jamã pẽ tá. ⁹ Hã kỹ sóg vãsãn tĩ, inh jykre tỹ ti mỹ há nĩ jé, tag ki, tá ke gé.

¹⁰ Ha vé, ãg kar vỹ *Cristo* mỹ vënh ven ke mũ, ti tỹ ãg jykre tugnyĩm jé. Kỹ tóg ãg mỹ ãg kaja ti nĩm ke mũ. Û tỹ tag ki nén (ũ) há han mũ ãn tóg ti tũ kaja venh ke mũ gé, kỹ ù tỹ tag ki nén ù kórég han mũ ãn ag tóg ag vësýrénh venh ke mũ gé sir.

Cristo tỹ ãg jykre pãno tỹ tũ' he

¹¹ Ha vé, ãg *Senhor* kamãg sóg tĩ, hã kỹ sóg ãprã ke ag mỹ ki hã tóg tĩ, ag tỹ ti ki ge jé. Topẽ hã ne inh ki kãnhró kar nĩ'. Kỹ ãjag hỹn inh jykre ki kãnhró nỹtĩnh ke mũ gé, ãjag tỹ sỹ nén han mũ tugnyĩm kỹ. ¹² Inh pijé ãjag mỹ: “ũn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he sór tĩ'. Hã ra sóg ãjag mỹ vënh kãmén mũ, ti tỹ ãjag mỹ sér tĩ jé, ãjag tỹ iso: “jykre há tãvĩ ti nĩ,” he jé. Tag tóg nĩ, ù tỹ vësỹ ùn mág han sór mũ ag mỹ.

Û tỹ ge jykre vỹ sĩnvĩ nĩ ve nĩ. Hã ra tóg ãg tỹ ve há han kỹ kórég nĩ. ¹³ Ha vé, krĩ tũ inh nẽji nĩ. Topẽ jykre han tũgrĩn sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Kejẽn sóg krĩ há han tĩ gé. ãjag tũgrĩn ke vë, inh krĩ há ti. ¹⁴ *Cristo* hã vỹ tỹ inh fe nĩ, hã kỹ sóg vënh kar to há nĩ. Tag to sóg jykrén mũ, ha mẽ: vënh kar jagfy tóg ter ja nĩ, *Cristo* ti, kỹ ãg kar jykre pãno vỹ tũ' he mũ sir. ¹⁵ Ti hã ne vënh kar jagfy ter ja nĩ'. Hã kỹ ãg pijé tỹ vësũ nỹtĩ', ùri'. Ti tũ vỹ tỹ ãg nỹtĩ. ãg jagfy tóg rĩr mãn ja nĩ gé. Kỹ ti hã ne ãg mỹ ãg tỹ nén han ke mũ ãn tóg tĩ', ùri'.

¹⁶ Vãsỹ ãg tóg, ãg tỹ vësóg ki nén ù to jykrén kỹ ãprã ke jykre to: “tag vỹ há nĩ, tag vỹ kórég nĩ,” he ja nĩgtĩ. Ûri ãg tóg, vësóg ki tag to jykrén mãn ke tũ nĩ ha. *Cristo* to ãg vësóg ki jykrén mãn ke tũ nĩ gé. ¹⁷ Hẽ ri ken kỹ? *Cristo* tỹ ãg han mãn kỹ mỹr. Ti ki ge kỹ ãg nỹtĩ, hã kỹ tóg ãg han mãn ja nĩ. ãg jykre pãno tóg tũ ti ha. Ûri ãg tóg tỹ ùn tãg nỹtĩ ha, ãg krĩ, ãg jykre ti ke gé. ¹⁸ Topẽ tỹ nén han mũn hã vë. Topẽ kato vãsãn ja ãg nĩgtĩ vë, hã ra ãg tóg ùri tỹ *Cristo* mré ke nỹtĩ ha. Kỹ tóg ãg mỹ vënh rãnhraj tag nĩm mũ gé sir, ãg tỹ vënh kar mỹ: tỹ *Cristo* mré ke nỹtĩm nĩ, he jé. ¹⁹ Ha vé, Topẽ vỹ *Cristo* jënẽ, ãg tỹ ti ki ge jé. Kỹ tóg ãg tỹ ti vỹ mranh tỹ tũ' he mũ gé sir, ãg tỹ ti kaja kórég vég tũ nĩ jé. Kỹ tóg ãg mỹ: “ha vënh kar mỹ tóg, isỹ ag to há nĩ sór mũ ti,” he ja nĩ gé.

²⁰ *Cristo* hã ne inh jënẽg mũ', isỹ ti jiji tóg jé. Kỹ Topẽ tóg vënh kar jyvën tĩ. Hã kỹ sóg, *Cristo* jiji tóg kỹ ãjag mỹ: “Topẽ to há nỹtĩm nĩ, ti kato vãsãn mãn sór tũg nĩ,” he mũ. ²¹ *Jesus* pijé Topẽ vỹ mranh ja nĩgtĩ'. Hã ra tóg ãg tỹ ti vỹ mranh ja ãn kajãm kãn. Kỹ tóg ãg mỹ Topẽ jykre kuryj ãn nĩm mũ sir, ãg jagfy kajãm kar kỹ.

6

¹ Topẽ mré sóg rãnhraj tĩgtĩ. Hã kỹ sóg ãjag jyvën mũ, ãjag tỹ Topẽ vỹ ki króm jé. ãjag tỹ ti vỹ ki króm tũ nĩn kỹ tóg fãgrĩnh mỹ ãjag jagãgtãn mũ. ² Ti hã ne tóg: “sỹ ãjag jagãgtãn ke kurã ki sóg ãjag tỹ inh mỹ nén to vỹ mũ ãn han ke mũ,” he mũ. “ãjag krenkren ke kurã ki sóg ãjag krenkren han ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti. Ûri ke vë.

³ Kÿ sóg nén ù vènh mÿ han tũ nÿgtĩ sir, ù tÿ inh rãnrãj to vĩ tũ nĩ jé. ⁴ Vějykre há mĩ sóg tĩ mÿr, isÿ tÿ Topě *camarada* jěn kÿ. Kÿ inh jykre tóg vènh kar mÿ ve há tĩ. Isÿ nén ù jagy vэг mũ ra sóg ti to krónh ke tũ nÿgtĩ, ijagtar nĩ ra, inh kaně jur mũ ra. ⁵ Kejěn ag tóg inh mrãnmrãn tĩ. Věseja kã tá ag tóg inh fón tĩ. Vènh kar tóg kejěn inh kri rũm ke tĩ. Kejěn sóg inh rãnrãj tÿ inh kutãn to jagtar tĩ. Kejěn sóg nũr tũ nÿgtĩ. Kejěn sóg vėjěn vэг tũ nÿgtĩ. ⁶ Isÿ ti jagy vэг mũ hã ra ijykre tóg tÿ ùn há nÿ. Topě vĩ ki kanhró mág sóg nĩ. Vènh kar to sóg fe nĩ. Vènh kar mÿ sóg koměr hã vĩ tĩ, vènh kar tÿ isÿ tÿ Topě *camarada* jě tag ki kanhrãn jé. Topě kuprĩg vÿ tÿ inh jagrě nĩ. Hã kÿ sóg vėjykre kuryj to tar nĩ. ⁷ Topě hã ne isar han'. Ti hã ne inh mÿ ti jykre kuryj nĩm'. Kÿ tóg tÿ isÿ tÿ rará jafã nĩ, Topě jykre há ěn ti. Inh kren han tóg, ti tÿ inh mÿ vėjykre kuryj nĩm ti kÿ. Kÿ ag tóg, ti jykre hã tigrĩn ag jykre kórég vэг tĩ gé.

⁸ Kejěn ag tóg inh mÿ vĩ há han tĩ. Kejěn ag tóg iso é he tĩ. Kejěn ag tóg iso ti kórég kar tó tĩ. Kejěn ag tóg iso nén ù há tó tĩ. Kejěn ag tóg iso: “ti ón nē,” he tĩ. Hã ra sóg ón vanh nÿgtĩ. ⁹ Û tóg ag kã mĩ inh ki kagtĩg nÿtĩ ve nĩ. Hã ra vènh kar tóg inh ki kanhró nÿtĩ. Ter kren tÿ hèn ri ke han sóg tũgtĩ. Hã ra sóg rĩr tĩ nĩ ver. Inh vóg kónãn ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg isén ja tũ nĩ. ¹⁰ Inh fe kaj tóg tĩ. Ge ra tóg inh mÿ sér tĩ. Jagtar sóg tĩ. Hã ra sóg ù tÿ hèn ri ke ag jagãgtãn tĩ, ag mÿ Topě vĩ tón kÿ. Nén ù tÿ isóg tũ tũ nĩ. Hã ra Topě tÿ ěg mÿ nén nĩm mũ ěn kar vÿ tÿ isũ nÿtĩ.

¹¹ Ājag hã mÿ sóg ijagtar tag kãmén mũ. Tó kãn sóg mũ, isÿ Ājag to há tãvĩ nĩn kÿ. Ājag hã to sóg fen mág kÿ nĩ. ¹² Inh pijé Ājag to kórég nĩ'. Ājag hã ne iso há tũ nÿtĩ ve nĩ'. ¹³ Inh krě ri ke Ājag nÿtĩ. Hã kÿ sóg Ājag mÿ: “isÿ Ājag to há kóm iso há nÿtĩm nĩ, iso fe mág nÿtĩm nĩ,” he mũ.

Û tÿ ěg mré ke tũ ag

¹⁴ Û tÿ *Jesus* ki rã tũ mré jykrén sór tũg nĩ. Tÿ ti ěg mré ke tũ nĩ. Kÿ ùn jykre pãno ag mré jykrén sór tũg nĩ gé. Kurã pijé tÿ kuty mré ke nĩ'. ¹⁵ *Cristo* pijé Japo mré jykrén tĩ'. Kÿ ù tÿ ti ki rã kÿ jě pijé ù tÿ ti ki rã tũ mré jykrén há nĩnh mũ'. ¹⁶ Kÿ Topě ĩn pijé tÿ ón

kÿ topě ĩn nĩ'. Ha vé, Topě ĩn vÿ tÿ ěg nÿtĩ, ùn rĩr nĩ ěn ĩn. Ti hã ne: “ag ki sóg ijamã han ke mũ,” he ja nÿgtĩ. ¹⁷ Kÿ tóg: “ag ré kÿ mũm nĩ, vyr mÿ nÿtĩm nĩ. Vėjykre kavėj han tũg nĩ, kÿ sóg tÿ Ājag mré ke nĩnh mũ,” he mũ gé. ¹⁸ “Ājag jóg vÿ tÿ inh nĩnh mũ, kÿ Ājag tóg tÿ inh krě nÿtĩnh mũ, he tóg, ěg *Senhor* ti, ù tÿ nén ù kar han ki kanhró ěn ti,” he ja tóg nÿgtĩ, Topě vĩ rán ki.

7

¹ Inh kanhkã', inh fe vÿ tÿ Ājag nÿtĩ. Topě tóg ěg hã mÿ tó mũ, ti tÿ tÿ ěg jóg mág nĩ tag ti. Ti ve jé ěg tóg ke mũ. Hã kÿ ěg nén ù kavėj han ke tũ nĩ. To jykrén ke tũ ěg nĩ gé. Topě tũ vÿ tÿ ěg nÿtĩ, kÿ ěg ti hã kaměg ke mũ. Ti jykre kuryj ěn mĩ mũm nĩ.

Paulo fe tÿ mrin ke

² Iso fe mág han mãn nĩ, ha mē. Inh pijé, ù mÿ vėjykre pãno han sór tĩ'. Inh pijé, ù krĩn kónãn sór tĩ'. Inh pijé, ù tÿ nén ù péju sór tĩ'. ³ Isÿ Ājag mÿ tag tó kÿ inh pijé Ājag to kórég nĩ'. Ājag mré ke vÿ tÿ inh nĩ. Kÿ ěg tóg jatun mÿ jagně mré mũ mũ. Jagně mré ěg tóg kãgter ke mũ gé, hèn ri ke mũn. ⁴ “Inh mÿ ag tóg vènh vĩ há tónh ke mũ,” he sóg tĩ Ājag to. Kÿ sóg vènh kar mÿ Ājag to: “há ag nÿtĩ,” he tĩ. Tag ki sóg ti jagy pě vэг mũ. Hã ra sóg Ājag to krĩ kãnhvy nĩ ha, *Tito* tÿ inh mÿ Ājag tó tigrĩn. Kÿ tóg sir inh mÿ sér pě tĩ.

⁵ Ha vé, isÿ ga tÿ *Macedônia* tá jun kÿ sóg nén ù tÿ inh krĩ kuprãg ke ve ja tũ nĩ. Tá sóg ti jagy ve mãn gé. Iso ag tóg rará, kÿ sóg vènh mÿ en mãn gé sir. ⁶ Hã ra Topě tóg inh mÿ *Tito* jěně. Kÿ ti hã tóg inh krĩ tÿ kãnhvy' hé. Ûn vēsÿrénh mũ ěn mÿ tóg vĩ há han tĩ, hã kÿ tóg inh mÿ *Tito* jěně, ěn kã. ⁷ Ti tÿ inh ki jun kÿ tóg inh mÿ vĩ há han. Kÿ tóg inh mÿ Ājag tÿ iso vĩ há han ja tag tó mũ gé sir. Ājag tÿ inh ve sór mũ tag tó tóg mũ. Ājag tÿ vėjykre kórég to vènh mÿ en ěn kãmén tóg mũ. Ājag tÿ inh jagfy vènh vĩ tó sór mũ tó tóg mũ gé sir. Kÿ tóg inh mÿ sér pě tĩ sir.

⁸ Inh *carta* ěn tÿ Ājag ki jun kÿ tóg Ājag fe kaj han. Ge ra tóg há nĩ. Kurã pir ki tóg Ājag fe kaj han. Kÿ Ājag tóg Ājag jykre kórég ěn tovãnh ja nĩ. Hã kÿ tóg inh mÿ sér tĩ, ùri. ⁹ Hě ri ken kÿ? Ājag fe kaj mÿ inh mÿ sér tĩ? Vó. Ājag tÿ Topě mÿ vènh fěg kÿ tóg inh mÿ sér tĩ.

Kỹ inh *carta* tóg ãjag mý nén ù kórég kãmén ja tũ nĩ. ¹⁰ Ëg tỹ ãg fe kaj tugrĩn Topẽ mý vãnh fẽg kỹ ãg tóg ãg jykre kórég tovãnh kãn ke mũ. Kỹ ãg kren ke mũ. Tag vỹ ãg mý sér tĩ. Jãvo ãg tỹ fe kaj ra ãg jykre kórég tovãnh tũ nĩn kỹ ãg ter pẽ han ke mũ sir.

¹¹ Ha vé. Æjag fe kaj tĩn kỹ ãjag tóg ãjag jykre tugnỹm mũ, Topẽ tỹ ãjag krĩn kỹ. Vẽjykre kórég ãn to ãjag tóg jũ mũ. Ûn tỹ vỹjykre kórég han mũ ãn mý ãjag tóg vĩ tar han. Há kar ti nĩ.

¹² Isỹ ãjag mý *carta* ãn rán kỹ sóg, ù tỹ vỹjykre kórég han mũ ãn tó ja nĩ. Hã ra sóg: “isỹ *Corinto* tá ke ag tỹ iso há nỹtĩ venh há tóg tĩ, Topẽ rĩnve,” he ja nĩ. ¹³ Hã kỹ inh krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir, ùri, isỹ ãjag tỹ iso há nỹtĩ mẽn kỹ. *Tito* tóg ãjag to vĩ há han. Ti krĩ tỹ kuprã' he ja ãjag tóg nĩ. Kỹ tóg ti mý há tĩ. ¹⁴ Ti tĩg ke to hã sóg ãjag kãmén kãn ja nĩ. Hã ra ãjag tóg ti mý ki hã han ja nĩ. Inh kavénh ja tũ ãjag tóg nĩ. Kỹ *Tito* tóg ãjag jykre há ve ja nĩ gé.

¹⁵ Kỹ tóg kurã kar ki ãjag mĩ ãkrég tĩ. Æjag to tóg há tãvĩ nĩ. Æjag tỹ inh vĩ kri nĩm mũ ãn mĩ tóg ãkrég tĩ. Kỹ ãjag nẽji ti kamẽg ja nĩ gé, isỹ ti jẽnẽn kỹ. Hã tó ja ti nĩ. ¹⁶ Kỹ tóg inh mý sér tĩ gé sir, ãjag tỹ inh vĩ ki króm kỹ.

8

Ëg tỹ jãnkamy nĩm ke

¹ Kỹ sóg ãjag mý Topẽ tỹ ga tỹ *Macedônia* tá ke ag tar han mũ tó sór mũ gé. Ag jagãgtar hã ra ag tóg *Jerusalém* tá ke ag jagãgtãn sór mũ, ag mý jãnkamy jẽnẽn kỹ. ² Ha vé, *Macedônia* tá ag tóg ti jagy pẽ hã ve ja nĩgtĩ. Ge ra tóg ag mý sér tĩ. Jagãgtar ag nỹtĩ gé. Tỹ nén ù mág tũ ag nỹtĩ. Hã ra ag tóg, ag mý sér nĩn kỹ vin mág pẽ han ja nĩgtĩ. Ag tỹ ra jãnkamy jẽnẽn sór vẽ. ³ Ha vé, ag jykre ve inh. Ag tỹ nén ù tỹ vãnh kãpãm ag tóg, ag jẽn mré hã. ⁴ Inh mý ag tóg: “ãg tỹ ag mý jãnkamy jẽnẽn sór vẽ,” he mũ. “Æjag tũ vỹ sĩ nĩ, kỹ tỹ vãnh kãpãm tũg nĩ, he tũg nĩ ãg mý,” he ag tóg. Ag tỹ Topẽ tũ ag mý nén ù há han sór vẽ. ⁵ Kỹ ag tóg isỹ ag ki vỹjykre há ve sór mũ ãn kãfór han. Ëg *Senhor* mý ag tóg vãnh vin. Kỹ ag tóg vãhã ãg mý nén ù há tãvĩ han mũ gé.

⁶ Kỹ *Tito* tóg ãjag ki jãnkamy sĩ vé huri, ti tỹ *Jerusalém* tá ke ag mý jẽnẽn jé. Kỹ sóg ti mý: “*Corinto* tá ke ag mý tó mãn nĩ, ag tỹ ag mý ag tũ vãnh kãpãm jé, ãg tỹ ùn jagtar ag mý ma mũ jé,” he mũ. ⁷ Ha vé, *Jesus* ki ge kỹ ãjag nỹtĩ. Vĩ há ãjag nỹtĩ. Ki kanhró mág ãjag nỹtĩ. Û jagãgtãn sór ãjag nỹtĩ. Jagnẽ to há ãjag nỹtĩ. Tag kar ki ãjag tóg ùn riko ri ke nỹtĩ. Kỹ nén ù há tag han sórm nĩ gé, *Tito* tỹ ãjag ki nén venh ke mũ tag ti.

⁸ Æjag tỹ nén vin sór mũ ãn hã vin nĩ, ãg tỹ ãjag jykre há ve jé. Inh pijé ãjag mý: “ker ag jagãgtãn tũg hẽ’,” he mũ. ⁹ Ha vé, ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* vỹ ãg jagãgtãn ja nĩ gé. Kanhkã tá ti riko nĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg ti tỹ nén ù ãn tovãnh kãn. Ti tỹ ãg jagfy jagtar tĩ jé tóg kãtig. Kỹ ãg tóg ti jagtar tugrĩn riko nỹtĩ sir.

¹⁰ Kỹ sóg tag to jykren, ha mẽ. Prỹg ti nĩ ha, ãjag tỹ ag mý jẽnẽn ke tỹ vurmỹ vin han vén kri. Æjag hã ne to jykren vén ja nĩgtĩ gé'.

¹¹ Kỹ ãjag tỹ nén han vén ja ãn han kãn nĩ, ùri. Æjag tỹ vurmỹ nén vin ja ãn kri vin mãn nĩ, ag mý jẽnẽn jé. ¹² Kỹ tóg Topẽ mý há tĩnh mũ. Û tỹ nén ù mág vỹ nĩm mág han ke mũ. Û tỹ nén ù sĩ vỹ sĩn kỹ nĩm ke mũ. Topẽ pijé ù tỹ nén ù sĩ nĩm mág han mũ ve sór mũ'.

¹³ Ti tỹ ãjag tỹ ù jagãgtãn tugrĩn ãjag mý tũ tĩn kỹ tóg Topẽ mý ù tĩ sir. Vãnh kar tỹ nén ù sĩ ve kỹ tóg há tĩ. ¹⁴ ùri ãjag tũ tóg e nĩ, hã kỹ tóg ãjag tỹ ùn jagãgtar ag mý vãnh kãpãm há tĩ. Kejẽn tóg ãjag mý tũ' henh ke mũ gé, kỹ ag tóg sir ãjag mý nén ù vin ke mũ gé, vãnh kato. Kỹ vãnh kar vỹ jagnẽ ri ke nỹtĩ sir. Tag hã vỹ há nĩ'. ¹⁵ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ù tóg vẽnẽn génh mág han ja nĩgtĩ, ù tóg génh pir han ja nĩgtĩ gé. Hã ra tóg ù tỹ génh pir han mũ ãn mý tũ' he ja tũ nĩgtĩ gé,” he tóg mũ. Jagnẽ ri ke ag tóg nỹtĩ ja nĩgtĩ, vãsỹ.

Tito to vême

¹⁶ Topẽ hã ne *Tito* krĩn, ti tỹ ãjag venh tĩg sór jé. ¹⁷ Kỹ tóg kãnhmar inh mý: “he,” hẽ, sỹ ti mý: “ha *Corinto* ra tĩg,” hen kỹ. ¹⁸ Kỹ sóg ti mré ãg régre ù jẽnẽn sór mũ gé. *Jesus* kãmén há han ti tĩ gé. Kỹ vãnh kar ag tóg ti to vĩ há han tĩ gé. ¹⁹ *Igreja* krẽm ke kar vỹ ti hã kuprẽg, ti tỹ inh mré ãg tỹ ùn jagãgtar ag mý nén jẽnẽn ke mũ tag ki rĩr jé. Ëg *Senhor* jykre há tỹ vãnh ven hã jé ãg tóg tag ki rĩr

há han sór mũ. Kĩ tóg inh mũ há tĩ gé, sỹ inh pir mũ ki rĩr tũ nĩn kỹ.

²⁰ Jänkamy e vễ, ẽg tỹ ma mũnh ke ti, kỹ tóg inh mũ ù tỹ tag to iso jykrén kónān ha mẽ tĩ, isỹ inh pir mũ ma tĩ mũ ra. Kĩ tóg inh mũ há tĩ, ù ag tỹ inh mré ki rĩr mũn kỹ. ²¹ Ẽg *Senhor* ne inh jykre há ki kanhró nĩ'. Kĩ tóg há tĩ gé, ăjag tỹ inh jykre há tag vég mũn kỹ.

²² *Tito* mré tóg ăjag ki jun ke mũ, ù ẽn ti. Kar kỹ ẽg régre ù vỹ tĩg ke mũ gé. Ẽg *Senhor* tũ ki rĩr há han tóg tĩ gé. Tag ve tỹ hẽn ri ke han inh huri. Kĩ tóg ăjag kăme mẽ kỹ ăjag ve sór mũ gé. ăjag to tóg há tãvĩ nĩ gé.

²³ Kỹ *Tito* ne, ăjag venh kătĩg ke mũ'. Inh mré rănhrăj tĩ vễ. Kỹ tóg inh mré ăjag to văsān tĩ. Tĩ mré kămũ tag ag vỹ tỹ ùn há nỹtĩ gé. Û tỹ *igreja* krẽm vẽnhmăn tĩ ag vỹ ag jẽgnẽ ja nĩ, ăjag to. ²⁴ Ag tỹ ăjag ki junjun kỹ ag ki rĩr há han nĩ, ẽg mré ke kar tỹ ăjag jykre há ve jé. Vẽn kar mũ sóg ăjag to: “vĩ há tãvĩ han ag tóg tĩ,” he tĩ. Kỹ tóg há tĩ, ăjag tỹ inh vĩ tag to: hã vễ, hen kỹ.

9

Ag tỹ jänkamy jẽnẽnh ke

¹ Kỹ ăjag tóg, ẽg tỹ *Jerusalém* tá Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag mũ nén jẽgnẽnh ke tag ki kanhró nỹtĩ, hã kỹ sóg tó măn sór tũ nĩ. ² Ag jagăgtăn sór ăjag tóg mũ, ki kanhró sóg nĩ. Hã kỹ sóg *Macedônia* tá ke ag mũ tó tĩ. Ag mũ sóg: “*Grécia* tá ke ag ne *Jerusalém* tá ke ag mũ nén ù jẽnẽ sór tĩ’,” he tĩ. “Kri prỹg tóg nỹ ha,” he sóg tĩ, ăjag to. Kỹ ag tóg ke sór mũ gé sir, ăjag kóm. ³ Hã kỹ sóg ăjag mũ ẽg régre ag jẽgnẽg mũ, ăjag tỹ inh vĩ ki kanhrăn jé. Kỹ ăjag tỹ nén ù nĩm sór mũ ẽn vin kăn nĩ, ùri, kỹ sóg fagrĩnh mũ vĩ ja tũ nĩnh mũ. ⁴ Hẽn ri ke mũn *Macedônia* tá ke ù ag tóg, inh mré kămũ sór mũ. Kỹ tóg, ăjag tỹ nén vin ja tũ nĩ kỹ inh mũ'a tĩnh mũ, isỹ ón kỹ vĩ ja nĩn kỹ. Kỹ tóg ăjag mũ'a tĩnh mũ gé sir. ⁵ Hã kỹ sóg to jykrén, sỹ ăjag mũ ẽg régre tag ag jẽgnẽ jé. Văsỹ ăjag tóg tó ja nĩ, ăjag tỹ nén vin sór mũ ẽn ti. Kỹ ha ké. Kỹ tóg e nĩnh mũ, jänkamy ti. Kỹ tóg ve há tĩ, ti tỹ ăjag mũ sér nĩ ti. Kỹ ù tóg ăjag to: “ti mũ ag mũ há tũ ja? Hã kỹ ag mũ nĩm sĩ han ja nĩ?” henh ke tũ nĩ.

⁶ Kỹ sóg: “ù tỹ nén fy pir krăn kỹ tóg pin kỹ génh ke mũ gé. Û tỹ krăn mág mũ ẽn hã

tóg génh mág han ke mũ gé sir,” he tĩ. ⁷ Kỹ ăjag tỹ nén to jykrén mũ ẽn hã vin nĩ, ăjag tỹ *Jerusalém* ra jẽnẽ jé. Mũ sér nỹtĩm nĩ, ăjag tỹ ẽg mré ke ag jagăgtăn to. Kỹ tóg Topẽ mũ há tĩnh mũ sir. Û tỹ ge to tóg há tãvĩ nĩ. ⁸ Kỹ Topẽ tóg ăjag mũ nén vin mág han ke mũ gé, kură kar ki, nén ù tỹ ăjag mũ tũ' he tũ nĩ jé. Kỹ ăjag tóg, ăjag tũ mág nĩn kỹ ù jagăgtăn', ù jagăgtăn' henh ke mũ sir. ⁹ Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ùn jagăgtar ag mũ tóg vin mág han tĩ, kură kar ki,” he tóg.

¹⁰ Ha vé, Topẽ ne ẽg mũ nén ù kar fy vin mũ', ẽg tỹ krăn jé. Kỹ tóg ẽg mũ ẽmĩ han jafă nĩm mũ gé, ẽg tỹ ko jé. Kỹ tóg ăjag mũ ăjag tỹ tỹ ù jagăgtăn ke mũ ẽn ven mũ gé. Kỹ tóg nén ù fy ri ke nĩ. Kanẽ há ri ke han jé tóg ke mũ gé, ăjag tỹ vỹjyre kuryj tag han kỹ, hã vỹ: jagnẽ jagăgtăn, he mũ. ¹¹ Tag ki ăjag tóg riko nỹtĩnh ke mũ, ăjag tỹ vẽn kar jagăgtăn kỹ. Kỹ ùn e ag tóg ẽg tugrĩn Topẽ to vĩ há han ke mũ. ¹² Kỹ tóg ge nĩ. Ẽg tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag jagăgtăn kỹ ẽg tóg ag jagtar tỹ tũ' he mũ. Tag tóg há tĩ. Kỹ ag tóg ẽg tỹ ag jagăgtăn tugrĩn Topẽ mũ vĩ há han ke mũ gé sir. ¹³ Hã ki ag tóg ăjag tỹ Topẽ vĩ kri fig mũ vég mũ. Kỹ ag tóg tag to Topẽ to vĩ há han ke mũ gé sir, ha vem nĩ, ăjag tỹ ag jagăgtăn mág kỹ. ¹⁴ Kỹ ag tóg ăjag to Topẽ mré vēmén ke mũ gé sir, ăjag to há tãvĩ nỹtĩn kỹ. Topẽ tỹ ăjag jagăgtăn hapẽ han mũ ẽn ve jé ag tóg ke mũ. Hã kỹ ag tóg ăjag ve sór ke mũ gé sir. ¹⁵ Topẽ ne ẽg mũ nén ù há tãvĩ vin tĩ mỹr'. Pijé kaja nĩ'. Ẽg jé ti mũ to vĩ há han.

10

Paulo tỹ nén to vĩ

¹ Ha vé, ăjag jyvẽn sór inh mũ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Sỹ ăjag mré nĩn kỹ sóg nẽji komẽr hã vĩ tĩ. Kỹ, isỹ kór há tá nĩn kỹ isóg nẽji vĩ jũ han tĩ, ăjag mũ. *Cristo* ne komẽr hã vĩ tĩ'. Ûn há vễ, *Cristo* ti. Tĩ jykre hã han sór inh nĩgtĩ. ² Isỹ ăjag mũ nén rán mũ tag jẽmẽm nĩ. Kỹ sóg ăjag ki jun kỹ vĩ jũ han ke tũ nĩ. Vĩ jũ han jé sóg ke mũ, ha vem nĩ, ù tỹ iso: “ti tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ẽn hã han tóg tĩ,” he mũ ag mũ. ³ Ẽpră ke vỹ tỹ inh nĩ, hã ra inh pijé vỹjyre kórég han tĩ'. ⁴ Văsān mág sóg tĩ, Topẽ jykre tar ẽn hã han jé. Kỹ tóg *soldado* tỹ rará jafă ri ke nĩ, Topẽ

jykre ti. Tỹ sóg ãg kato tẽ mũ ag kókég tĩ, hã vỹ: isỹ ù tỹ ãg vĩ kato vãsãnsãn mũ ag vĩ tỹ tũ' he mũ, he mũ. ⁵ Û tỹ Topẽ kato vĩ sór mũ ag vĩ tỹ sóg tũ' he tĩ gé. Vēsỹ ùn mág han sór ag tóg tĩ, Topẽ kato vãsãn kỹ. Tỹ tũ' he jé sóg ke mũ, Topẽ jykre tar hã tỹ. ⁶ Kỹ, sỹ ãjag tỹ Topẽ vĩ kri nĩm mũ ve kỹ sóg ù tỹ ge mỹ vĩ jũ han ke mũ sir, ha vem nĩ.

⁷ ãjag kã mĩ ù tóg: “tỹ sóg *Cristo* mré ke nĩ,” he tĩ. Kỹ sóg tỹ ti mré ke nĩ gé, ãjag kóm. ⁸ ãg *Senhor* ne inh fẽg', sỹ ãjag jyvẽn jé. Ti pijé inh mỹ: “ha ag kóké,” hé'. Isỹ veso vĩ há han hã vẽ. Kỹ tóg inh mỹ'a tũ nĩ. ⁹ Sỹ ãjag jyvẽn sór vẽ. Inh pijé ãjag kanẽ jun sór mũ'. ¹⁰ Inh vẽn rá ki inh nẽji ãjag mỹ vĩ tar han tĩ. Sỹ ãjag mré nĩn kỹ sóg nẽji krój nĩ ve nĩ. ¹¹ Ha vé, isỹ rán mũ ri ke han jé sóg ke mũ, isỹ ãjag mré nĩn kỹ, ha vem nĩ.

¹² ãjag kã mĩ ù tóg veso vĩ há han sór tĩ. Inh pijé ag ri ke nĩ'. Inh pijé tỹ ag mré ke nĩ gé'. Vēsóg ki nén ù to jykrén kỹ ag tóg: “tag vỹ há nĩ, tag vỹ há tũ nĩ,” he tĩ. Topẽ jykre ve sór tũ ag tóg nĩ. Ag tỹ vēsóg ki nén to jykrén mũ hã tóg ag mỹ há tĩ. Krĩ tũ ag nỹtĩ.

¹³ Ag jãvo sóg Topẽ jykre vég tĩ, hã kỹ sóg ãjag mỹ: “inh jykre vỹ há nĩ,” he tĩ. Topẽ ne inh mỹ inh rãnrãj ti nĩm, kỹ tóg inh mỹ: “ha *Corinto* tá ke ag ki rĩr,” he ja nĩgtĩ gé. ¹⁴ Inh pijé Topẽ tỹ inh mỹ vẽn rãnrãj nĩm ja ãn pátén tĩ'. Kỹ sóg pátén ja tũ nĩ gé, sỹ ãjag mỹ vẽn rá jẽnẽn kỹ. Inh hã ne ãjag mỹ *Cristo* kãmén vén ja nĩgtĩ'. ¹⁵ Hã kỹ sóg isũ tỹ ãjag jyvẽn tĩ. Û tũ pijé'. Inh pijé ù rãnrãj to: “isỹ han ja vẽ,” he mũ'. ãjag tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ to tar nỹtĩn kỹ sóg tỹ ùn mág tãvĩ nĩnh ke mũ gé, ãjag mré. Isũ hã vẽ, inh rãnrãj hã vẽ. ¹⁶ Kỹ sóg ãjag jamã mã ra tĩg sór mũ gé, sỹ *Cristo* kãmén jé, ù tỹ mẽ ja tũ ag mỹ. Sỹ tãtá ag mỹ kãmén kỹ sóg inhhã ki rãnrãj mũ sir, ù tỹ ag mỹ tá Topẽ vĩ kãmén ja tũ nĩn kỹ. Kỹ sóg inh rãnrãj hã tugnĩn tỹ ùn mág jẽn h mũ. Û rãnrãj tugrĩn ke tũ vẽ.

¹⁷ Hã ra tóg há tũ nĩ, ãg vẽme tag ti. ãjag tỹ ùn mág nĩ tóg sór kỹ ãg *Senhor* ti tóg nĩ. ¹⁸ ãg tỹ veso: “ùn há vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ra ãg pijé tỹ ùn há nỹtĩ'. ãg *Senhor* tỹ ãg to: “ùn há vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ hã ãg tóg tỹ ùn há nỹtĩ.

11

Ón kỹ apóstolo ag

¹ Krĩ tũ nĩ ve inh nĩ, isỹ vẽn kãmén kỹ. Hã ra ãjag tóg iso fe nỹtĩ, kỹ tóg há tĩ. ² ãjag to sóg hapẽ nĩ, Topẽ tỹ ãjag to há nĩ ri ke. Hã kỹ sóg ãjag jyvẽn tĩ. Kỹ ãjag tóg tỹ ùn mén ke mũ fi ri ke nỹtĩ. Kỹ *Cristo* vỹ tỹ ãjag mén ke ri ke nĩ sir. Vẽn prũg tag to sóg ãjag kãn sór mũ mỹr, ãjag jãnhkri nỹtĩ jé, tytãg tỹ ù mré nỹ ja tũ fi jãnhkri ãn ri ke. ³ Hã ra sóg ãjag to: “ag mỹ ti tovãnh sór tũ nĩ vỹ?” he mũ. Pỹn vỹ ùn ve fi mỹ ón, Japo ti, ti jykre e nĩn kỹ. Kỹ fi tóg ti vĩ kri nĩm. Kỹ tóg ãjag mỹ ón sór mũ gé, ha vem nĩ, ãjag tỹ *Cristo* tovãnh jé, ãjag tỹ ti to tar nĩ ãn to krónh ke jé. ⁴ Hã kỹ ãjag tóg ù ag vĩ jẽnẽ sór mũ, ag tỹ ãjag mỹ ón kỹ *Jesus* tóg kỹ. Ag tỹ isỹ ãjag mỹ nén tóg tũ tóg mũ ra ãjag tóg jẽnẽ sór tĩ. Ón kỹ jagrẽ vỹ ãjag mỹ há nĩ ve nĩ, Topẽ tỹ ãjag mỹ nĩm ja tũ ãn. Ón kỹ topẽ vĩ vỹ ãjag mỹ mẽ sér tĩ ve nĩ, ãjag tỹ vãsỹ mẽ ja tũ ãn.

⁵ Ón kỹ apóstolo ag ne ãjag mỹ vẽn vĩ tag tóg sór mũ'. Inh pijé tỹ ag krẽm ke nĩ', ha mẽ. ⁶ Vĩ sĩnvĩ han tũ inh nẽji nĩ, ag vĩ sĩnvĩ ri ke. Hã ra sóg nén tỹ hẽn ri ke ki kanhró nĩgtĩ. Tag ve ãjag tóg mỹr, ãjag tỹ inh vĩ mẽ kỹ.

⁷ ãjag mỹ sóg Topẽ vĩ tóg ja nĩgtĩ. Kỹ sóg ãjag ki ti kaja ve sór ja tũ nĩ. Vēsỹ ùn sĩ han ja inh nĩ, sỹ ãjag mré nĩn kỹ, ãjag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩ jé, isugrĩn. Kỹ inh mỹ Topẽ vĩ mranh'? Vó, vỹjykre há vẽ. ⁸ ãmã ù tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ fag ne inh mỹ fag jãnkamy vẽn kãpãm ja nĩ, sỹ ãjag mré nĩn kỹ. Fag tũ hã ko ja inh nĩ. ⁹ Kỹ, isỹ jãnkamy ve sór mũ ra sóg ãjag mỹ tóg ja tũ nĩ gé. “Ti hỹn ag mỹ jagy tĩnh mũ,” he sóg tĩ. Ga tỹ *Macedônia* tá ãg rãg्रे ag ne inh ki junjun ja nĩgtĩ'. Kỹ ag tóg inh mỹ jãnkamy ù ma kãmũ ja nĩ gé, sỹ to nén tỹ inh mỹ tũ nĩ ãn mãn jé. ¹⁰ Ki hã tóg sóg tĩ. *Cristo* tỹ ki hã tóg tĩ ãn ri ke han sóg tĩ. Kỹ sóg ãjag to: “ga tỹ *Acaia* tá ke ag jãnkamy mãn ke tũ inh nĩ, ag tỹ iso vĩ vĩ he tũ nĩn jé,” he mũ. ¹¹ Hẽ ri ken kỹ? Inh mỹ ãjag to há tũ nĩgtĩ? Vó, ãjag to sóg há tãvĩ nĩ, kỹ Topẽ ne ki kanhró nĩ'.

¹² Hã ra sóg ãjag tũ ve sór tũ nĩ, sỹ ag vỹ tỹ tũ' hen jé, ón kỹ apóstolo ãn ag vỹ ti. Inh mỹ tóg ag tỹ ãjag mỹ: “*Paulo* ri ke inh nĩ. Inh mỹ ãjag tũ vẽn kãpãm,” henh ha mẽ tĩ. Hã kỹ sóg ãjag tũ ve sór tũ nĩ. ¹³ Ón kỹ

apóstolo vỹ tỹ ag nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. Ón kỹ ag tóg: “Topê rãnrãj han ãg tóg mũ,” he tĩ. Ón kỹ ag tóg: “Cristo vỹ ãg tỹ apóstolo han,” he tĩ. ¹⁴ Satanás jykre hã vẽ. Vẽsỹ tóg Topê tỹ jẽnẽ jafã ri ke han tĩ, ón kỹ, Nén Kórég ti. ¹⁵ Kỹ ti mỹ rãnrãj tĩ ag tóg ón kỹ jykre kuryj nỹtĩ ve nĩ gé. Hã ra Topê tóg ag vóg kónãn ke mũ, ag rãnrãj kórég to.

Paulo jagtar

¹⁶ Ha mẽ, inh pijé krĩ tũ nĩ'. Isỹ ãjag mỹ krĩ tũ nĩ ve ra iso há nỹtĩm nĩ, sỹ veso vẽn h vĩ há tón kỹ. ¹⁷ Sỹ ãjag mỹ sỹ nén ve ja ãn tó sór vẽ. Kỹ sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Ëg tỹ ãg Senhor jykre tó kỹ ãg tóg tag tó tũ nĩgtĩ, sỹ tónh ke mũ tag. ¹⁸ Hã ra sóg tó sór mũ. Vẽn kar tóg ãjag mỹ ag tỹ nén ve ja tó tĩ. Kỹ sóg ãjag mỹ tó sór mũ gé, ha mẽ. ¹⁹ Krĩ há ãjag nỹtĩ, ge ra ãn krĩ tũ ag tóg ãjag mỹ há nỹtĩ ve nĩ. ²⁰ Û tỹ ãjag mỹ: “tag han ra, tag han tũg ra,” hen kỹ tóg ãjag mỹ sér tĩ ve nĩgtĩ. Û tỹ ãjag mỹ ónón mũ ag tóg ãjag mỹ há nỹtĩ ve nĩgtĩ. Û tỹ veso: “tỹ inh ãn mág nĩ,” he mũ ag vỹ ãjag mỹ há nỹtĩ ve nĩgtĩ gé, ù tỹ ãjag kakã ki tãnh tĩ ãn ag ke gé. ²¹ Inh mỹ'a tóg tĩ, sỹ tag tó kỹ. Vẽjykre tag han sór vãn inh nĩgtĩ.

Hã ra ag tóg ãjag mỹ ag tỹ nén ve ja ãn ti tó tĩ, ag jykre há ke gé. Kỹ sóg ag kóm tónh ke mũ gé sir, ha mẽ. ²² Hebreu vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg Hebreu nĩ gé. Judeu vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg Judeu nĩ gé. Abraão krẽ'krẽ vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tỹ sóg Abraão krẽ'krẽ nĩ gé. ²³ Cristo camarada vỹ tỹ ag nỹtĩ. Tag to sóg ag kãfór nĩ hã ra. Ha vé, krĩ tũ pẽ nĩ ve inh nĩ, sỹ tỹ ag kãfór nĩ tag tón kỹ.

Ha mẽ, isỹ tỹ Cristo camarada nĩ ti. Inh rãnrãj e tag hã to sóg ag kãfór nĩ. Ise kỹ nĩ e ja hã to sóg ag kãfór nĩ gé. Inh mrãnrãn kãfór han ag tóg tĩ gé. Ter kren tỹ hẽn ri ke han inh, ag kãfór ke gé. ²⁴ Judeu ag ne inh mrãnrãn e han, ãmã tỹ 5 (ke) ki. Ag tỹ ù mrãnrãn tỹ 39 han tĩ ãn tỹ ag tóg inh vóg kónãn' he ja nĩgtĩ. ²⁵ Kar kỹ Romanos ag tóg ãmã tỹ 3 (ke) ki ka tój tỹ inh mrãnrãn ja nĩgtĩ gé. Pó tỹ ag inh pin ja nĩgtĩ gé, isén jé, Judeu ag. Kar kỹ sóg goj ki ter kren tãgtũ han gé. Ën kã sóg kejẽn kuty pir ki kurã mré goj nig kã mĩ nỹr tĩ nĩ, goj kafã tũ kã mĩ. ²⁶ Kuvar há ra tũg tỹ hẽn ri ke han inh. Kỹ goj var tóg inh jagtar han. Ëg tũ péju tĩ ag

vỹ inh jagtar han' he ja nĩgtĩ gé. Inh mré Judeu ag vỹ inh vóg kónãn sór tĩ ja nĩgtĩ, fóg ag ke gé, ãmã ki ke ag ke gé, ãmã tũ tá ke ag ke gé. Goj kafã tũ kri inh jagtar han. Ón kỹ ãg kanhkã ag vỹ inh jagtar han' he ja nĩ gé. ²⁷ Rãnrãj mág to inh jagtar tĩ ja nĩgtĩ gé. To sóg ron tũgtĩ. Kỹ sóg nũr tũ tỹ hẽn ri ke han tĩ ja nĩ gé. Kejẽn sóg kókĩr tĩ ja nĩ. Kejẽn sóg goj végtũ nĩgtĩ. Kusa mæg sóg tĩ. Kur tóg inh mỹ tũ' he tĩ gé. ²⁸ Kỹ, isỹ kurã kar ki ti jagy tag végtũ mré hã sóg igreja krẽm vẽn h mãn tĩ ag to krĩ kufy han tĩ gé. ²⁹ Û tỹ Cristo vĩ to krónh ken kỹ tóg inh mỹ jagy tĩ gé. Û tỹ Topê vĩ mranh kỹ sóg kanẽ jur tũgtĩ gé.

³⁰ Kỹ, isỹ vẽn kãmén kỹ sóg isỹ nén ù jagy ve ja ãn tó sór mũ, inh krój nĩ ãn ti. ³¹ Topê hã ne ki kanhró nĩ', ãg Senhor tỹ Jesus jóg ti. Ti hã mỹ ãg vĩ há han ke mũ, kỹ tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Ti hã ne ki kanhró kar nĩ'. Inh pijé ón mũ'. ³² Kejẽn sóg ãmã tỹ Damasco tá nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ pã'i mág tỹ Aretas ãn krẽm pã'i ù vỹ governo ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Ën porisa ag tóg ijo vãji ja nĩgtĩ, ag tỹ ise jé. ³³ Hã ra inh mré ke ag tóg, kěj mág kã kã inh nĩm kỹ janẽra ki isérem, ãmã to ró tỹ. Hã kỹ sóg kren. Isỹ ti jagy ù ve jan hã vẽ.

12

Paulo tỹ nén nẽ ve

¹ Kỹ sóg ãjag mỹ ãg Senhor tỹ inh mỹ nén ven mũ ãn tó sór mũ gé ver. Sỹ ãjag mỹ tónh ke tũ vẽ vẽ, hã ra ãjag tóg mẽ sór mũ. ² Ha vé, ù ki kanhró sóg nĩ, Jesus ki rã ù. Kanhkã ra tóg vyr, kanhkã tãgtũ he mũ ãn ra. ¹⁴ (ke) anos ti nĩ ha, sỹ tag ve kri. Hẽn ri ke mũn sóg inh rĩr há ra vyr, hẽn ri ke mũn inh kuprĩg tóg ra vyr, inh pijé ki kanhró nĩ'. Topê hã ne ki kanhró nĩ'. ³ Hã ra sóg ra vyr. ⁴ Kỹ sóg ãg tỹ hẽ tá Topê mré nỹtĩnh ke mũ ãn tá jun, Paraíso he mũ ãn tá. Tá sóg vẽn h vĩ jẽmẽ. Ëprã ke tỹ nén tónh ke tũ ãn mẽ sóg tá, kanhkã tá vỹjyre sĩnvĩ pẽ ãn, ãg tỹ tag ki nén ki kagtĩg ãn. ⁵ Ën hã to sóg: ãn mág vỹ tỹ inh nĩ, he sór mũ. Isỹ veso kỹ kanhkã ra tĩg pijé'. Isỹ ãg tỹ ãprã végtũ tĩ ãn tó kỹ sóg inh krój nĩ hã tó sór mũ. ⁶ Isỹ ãn mág nĩ tag tó kỹ sóg ki hã tó tĩ. Vẽn ó pijé'. Inh jykre végtũ ãjag tóg mũgtĩ. Inh vĩ mẽg ãjag tóg mũgtĩ. Kỹ tag

hã to jykrén nĩ. Tag hã to ãjag tóg inh jykre ki kanhrãn ke mũ.

⁷ Kĩ Topẽ tóg, ti tỹ inh mũ kanhkã ven kar kĩ to jykrén gé, sỹ vësỹ ùn mág han sór tũ nĩ jé. Hã jé tóg inh ki nén ù jagy han tí gé. Kĩ tóg sónh tỹ inh ki já ri ke nĩ. *Satanás* krêm ke ù vë, kĩ tóg isãnh tí, isỹ vësỹ ùn mág han tũ nĩ jé. ⁸ Kĩ sóg ẽg *Senhor* mũ to vĩ tãgtũ han, ti tỹ inh mũ tỹ tũ' hen jé. ⁹ Hã ra tóg ke jãvãnh nĩ. Kĩ tóg inh mũ: “ã jagãgtãn sóg tí,” he ja nĩ. “Kĩ tóg há tí,” he ja tóg nĩ. “Á krój nĩ hã ki isỹ tỹ ùn tar nĩ vỹ ve há tí,” he ja tóg nĩ inh mũ. Hã kĩ inh krój nĩ tag tóg inh mũ há tí. Inh krój nĩn kĩ sóg *Cristo* tar hã tỹ tar nĩ nĩ. Tag hã ne há tí! ¹⁰ Hã kĩ inh krój nĩ tóg inh mũ sér tí, ag tỹ iso vĩ kónãn ti ke gé, inh jagtar nĩ ti ke gé, ag tỹ inh vóg kónãn ti ke gé, inh kanẽ jur ti ke gé. Inh mũ tóg sér kar tí, sỹ *Cristo* hã tỹ fe nĩn kĩ. Inh krój nĩ ẽn kã sóg tar nĩ, mỹr, ha mẽ.

Paulo tỹ ag to há nĩ

¹¹ Ha vé ha, vësỹ ùn krĩ tũ nĩ ẽn ri ke han sóg, ãjag tỹ inh kutãn kĩ. ãjag tỹ iso vĩ há han ke vë vë. Inh pijé tỹ ù tỹ vësỹ *apóstolo* han mũ ẽn ag krêm ke nĩ, isỹ tỹ nén ù tũ hã ra, mỹr, ha mẽ. ¹² ãjag mũ sóg sỹ tỹ *apóstolo* jẽ ven huri. Isỹ nén ù jagy vëg mũ ra sóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ẽg tỹ nén han vãnh hynhan ja inh nĩgtĩ, ãjag rĩnve, Topẽ jykre ti ke gé. ¹³ Inh ãjag mũ ne han ja tũ nĩ? Hã kĩ ãjag tóg ẽmã ù tá *Jesus* to vënhmãn tí ag to: “ẽg kãfór ag nỹtĩ,” he mũ? Nén pir hã han tũ inh nĩ, hã vỹ: ãjag jën ko ja tũ inh nĩ. Kĩ tóg ãjag mũ jagy nĩ ja tũ nĩ. Tag mũ kórég nĩ? Kĩ inh mũ vënh pãte fón nĩ.

¹⁴ ãjag ve régre han inh huri. Sỹ ãjag ve mãn sór vë, mỹr. Kĩ sóg, inh jun kĩ ãjag mũ ti jagy han sór tũ nĩ gé, ùri. Inh pijé ãjag tũ mãn sór mũ'. Sỹ ãjag venh kãtĩg ke vë. Ẽg krẽ pijé ẽg riko han tí, ẽg tỹ ag jẽ'ỹn mũ ra. Ẽg hã ne ẽg krẽ mũ nén ù há nĩm tí! ¹⁵ Hã kĩ sóg isũ fón kãn ke mũ, ãjag tugrĩn. Vënh fëg jé sóg ke mũ gé, sỹ ãjag krenkren han jé. ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. Hã kĩ tóg inh mũ e tí, ãjag tỹ iso há tũ nỹtĩ ti. ¹⁶ Isỹ ãjag mré nĩn kĩ sóg ãjag mũ: inh ki rĩr, he ja tũ nĩ.

Hã ra sóg nẽji ãjag vatãnh tá ãjag krĩn tí. ãjag mũ sóg nẽji ón tí. ¹⁷ Kĩ inh mũ ãjag vatãnh tá ãjag tũ mãg tí, sỹ ãjag mũ inh mré

ke ag jëgnën kĩ'? Vó. ¹⁸ *Tito* mũ sóg to vĩ, ti tỹ ẽg régre ù ẽn mré ãjag venh tĩg jé. Kĩ *Tito* mũ inh mũ ãjag tũ ma kãtĩg ja nĩ? Ke tũ tóg nĩ, ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. Inh jykre hã han tóg tí gé, *Tito* tí.

¹⁹ ãjag hỹn iso: “ón kĩ tóg vënh jagfy vĩ mũ. Ti tỹ ẽg krĩn vë, ẽg tỹ ti to há nỹtĩ jé,” he mũ. Hã tũ vë, kĩ *Cristo* vỹ ki kanhró nĩ, Topẽ ti ke gé. ãjag to sóg hapẽ nĩ, hã kĩ sóg vĩ mũ, ãjag tỹ inh vĩ tugrĩn ti hã to tar nỹtĩ jé. ²⁰ Tag hã to sóg jykrén mũ, ha mẽ: hën ri ke mũn ẽg tóg jagnẽ tỹ ùn mũ, sỹ ãjag ki jun kĩ. Hën ri ke mũn ãjag tóg jagnẽ to jũ mũ. Hën ri ke mũn ãjag tóg jagnẽ tũ ki vë'ĩ mũ. Hën ri ke mũn ãjag tóg jagnẽ to vĩ kónãn mũ. Hën ri ke mũn ãjag tóg jagnẽ to vĩ vĩ henh mũ. Hën ri ke mũn ãjag tóg jagnẽ kãfór nỹtĩ sór mũ. Hën ri ke mũn ãjag tóg vëjykre e han sór mũ. ²¹ Kĩ tóg inh mũ'a tĩnh mũ, sỹ ãjag ki jun kĩ. Topẽ tỹ isỹ ùn sĩ han ri ke vë sir. Inh fỹnh ke vë, ãjag tỹ ãjag jykre pãno si ẽn tovãnh tũ nĩn kĩ, nén ù kavéj ẽn tí, ti prũ tũ fi mré nỹ, fi mén tũ mré nỹ, fag to ẽn tí ẽn mỹr. Ke mãn tũg nĩ.

13

Paulo tỹ ag jyvën mãn

¹ Sỹ ãjag ve tãgtũnh ke vë ha. Kĩ sóg ãjag jykre venh ke mũ. Û tỹ ẽg mré ke tỹ vëjykre kórég han vëg mũ vỹ tónh ke mũ. Ûn régre vỹ tónh ke mũ, ke tũ nĩ kĩ ùn tãgtũ. ² Sỹ ãjag mré nĩ mãn ja nĩn kĩ sóg ãjag mũ tag tó huri, kĩ sóg ùri ãjag mũ rán mũ sir, ha mẽ. Vãsỹ sóg komër hã vĩ ja nĩ, ù tỹ Topẽ vĩ mranh ja ẽn ag mũ. Inh jun kĩ inh pijé, komër hã vĩ mãn mũ', ha vem nĩ. Vĩ tar han jé sóg ke mũ mỹr. ³ *Cristo* vĩ mẽ sór ãjag mũ, inh ki. Mẽ jé ãjag tóg ke mũ. Ti pijé krój nĩ'. Tar ti nĩ, hã kĩ sóg vĩ tar han ke mũ gé. ⁴ Krój nĩ ve ja ti nĩ, ti tỹ krunch to sa kĩ. Hã ra tóg rĩr mãn, Topẽ tỹ ti rĩn mãn kĩ. Topẽ tar nĩn hã vë. Kĩ sóg krój nĩ gé, sỹ ti ki rã kĩ jën kĩ. Hã ra sóg, ti mré rĩr kĩ jẽ gé. Topẽ tar ve jé ãjag ke mũ, ha vem nĩ.

⁵ ãjag jykre tugnỹm nĩ. “Inh mũ *Jesus* ki rã há han mũ vỹ?” hem nĩ, vëso jykrén kĩ. “Inh mũ tỹ *Jesus Cristo* mré ke nĩ?” hem nĩ. ãjag tỹ tag to: “hỹ, hã vë,” he tũ nĩn kĩ ãjag pijé tỹ ti tũ nỹtĩ'. Ẽn kã ãjag tóg ti tovãnh kĩ

mũ nĩ sir. ⁶ Hã ra sóg ti tovãnh ja tũ nĩ. Ājag tỹ tag ki kanhrãn kỹn há tĩ. ⁷ Ājag to sóg Topẽ mré vēmén tĩ, ājag tỹ vėjykre kórég han tũ nĩ jé. Kỹ inh rãnhraj tóg Topẽ mỹ há nĩ sir, vėnh kar mỹ ke gé. Ũ ag tỹ ge ra iso é he mũ ra ag jãvo nén ũ há tãvĩ han sórm nĩ. Ājag tỹ *Jesus* tũ hã han ke mũ tag ne há tãvĩ nĩnh mũ'. ⁸ Inh pijé, ũ tỹ ki hã tó mũ kato tẽ sór mũ'. Ũ tỹ ki hã tó mũ tag ve sór inh nĩ mỹr. ⁹ Inh mỹ tóg sér tĩ, inh krój nĩn kỹ. Kỹ tóg inh mỹ sér tĩ gé, ājag tar nỹtĩn kỹ, inh jãvo. Hã jé sóg Topẽ mré vĩ tĩ, ti tỹ ājag mỹ vėjykre há ěn nĩm jé, ājag tỹ hapẽ nỹtĩ jé. ¹⁰ Hã kỹ sóg, ājag mỹ *carta* tag rán, sỹ ājag vég tũ nĩn kỹ. Kỹ sóg, sỹ ājag mré nĩnh ken kỹ, komēr hã vĩnh ke mũ gé. Inh pijé vĩ tar han sór mũ'. Inh pijé inh vĩ tar tỹ ājag kókén sór mũ'. Ājag tar han sór inh mũ mỹr.

¹¹ Inh kanhkã', sỹ ājag mỹ rán kãn hã vė. Hã ra sóg ver tag tó sór mũ, ha mẽ: vėnh ki ěmēm nĩ, ājag tỹ kygnėg tũ nĩ jé. Inh vĩ jēmēm nĩ. Vėjykre pir han nĩ. Krĩ kuprã nỹtĩm nĩ. Topẽ ne ěg to há nĩ'. Ti ne ěg krĩ kuprãg tĩ'. Ti ne ājag ki rĩr mũ', ājag tỹ ti jykre há han kỹ.

¹² Jagnė ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, ājag tỹ jagnė nĩgé kãgmĩ kỹ. Topẽ tũ ki ge kỹ nỹtĩ kar vỹ ājag mỹ: “ājag mỹ há?” he sór mũ.

¹³ Ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jé ājag tar han. Topẽ vỹ ājag to há nĩ. Ti kuprĩg vỹ tỹ ājag jagrė nĩ. Ti jykre hã mũ mũm nĩ.

Hã vė.

PAULO TÛ CARTA HAN: GALÁCIA TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vë, inh. TÛ sóg *apóstolo* nĩ. Ëprã ke tÛ inh fëg pijé'. *Jesus Cristo* hã vÛ inh fëg, ãg jóg tÛ Topë mré, ù tÛ *Jesus* rĩn mãn mÛ ãn ti. ² SÛ inh mré ke ag mré ga tÛ *Galácia* tá ke ag mÛ rán hã vë, fag mÛ ke gé, ù tÛ *Jesus* to vënhmãn tĩ kar fag mÛ.

³ Topë mÛ sóg to vĩ tĩ, ti tÛ ãjag tar han jé, ãg jóg mág tÛ ãjag krĩ kuprãg jé, ãg pã'i tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

⁴ Ti hã ne ù tÛ ti tén mÛ ag mÛ vënh fëg', ti tÛ ãg tÛ Topë vĩ mranh tÛ tũ' he jé. KÛ tóg ãg kren han, ãprã ke jykre pãno to. Ëg jykre pãno nĩn kÛ tóg ãg mÛ ùn tãg nĩm, ãg tÛ ti ki ge kÛ. Ëg jóg tÛ Topë tÛ nén ve sór mÛn hã vë. Ti hã ne *Jesus* mÛ tag tó ja nĩ'. ⁵ KÛ ãg tóg Topë to vĩ há han ke mÛ. KÛ ãg tÛ ti to vĩ há han tag vÛ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vë.

Jesus kãme pir nĩ

⁶ ãjag ne tóg kãnhmar sÛ ãjag mÛ *Cristo* tó ja ãn tovãnh sór mÛ', ti tÛ ãg jagfy ter ja kãme ti. Ti kãme ù nón ãjag tóg mÛ sór mÛ, *Cristo* tÛ ãg mÛ tó ja tũ nón. Inh mÛ tóg e tĩ mÛr, ãjag jykre tag ti. ⁷ *Cristo* kãme vÛ pir nĩ, kÛ ti kãme ù tóg tũ tĩ. Hã ra ù ag tóg ãjag krĩ kufy han sór mÛ. Û tó sór ag tóg mÛ mÛr, *Cristo* jykre to, hã vÛ: “ãjag krenkren jé ãjag tóg *Cristo* ki rá kar kÛ *Judeu* ag jykre han ke mÛ gé, Topë tÛ *Moisés* mÛ nén tó ja ãn ti,” he mÛ. ⁸ Hã ra sóg ãjag mÛ tó há han ja nĩgtĩ, isÛ ãjag mÛ: “ti ki rá tãvĩ han jé ãjag tóg ke mÛ,” hen kÛ. Û tÛ inh vĩ tag ri ke tó tũ ag jé mÛ kónãn. Hën ri ke mÛn kanhkã tá Topë tÛ jënë jafã tóg isÛ tó ja ãn ri ke han ke tũ nĩ, pãte tóg hën ri ke mÛn nén ù tó sór mÛ. KÛ ti jé tĩg kónãn. ⁹ Tag tó ja inh nĩ, kÛ sóg tó mãn mÛ sir. Û tÛ ãjag mÛ *Cristo* kãmén kÛ, hã ra tóg ãjag mÛ isÛ tó ri ke han tũ nĩ, inh vĩ pãte tóg ù tó sór mÛ, kÛ ti jé tĩg kónãn.

¹⁰ Vĩ tar han sóg tĩ, ãprã ke kórég ag mÛ. Inh pijé ón kÛ ag mÛ vĩ há han sór mÛ', ag tÛ iso há nÛtĩ jé'. Ag tÛ iso kórég nĩ tag tóg inh mÛ tÛ nén ù tũ nĩ.

IsÛ ãprã ke ag jykre to jykren ra inh hÛn *Cristo* tũ ki rĩr ke tũ nĩ vë. Hã ra sóg ti hã to jykren tĩ. “IsÛ nén tó mÛn mÛ há nĩ', mÛ kórég nĩ vó?” he sóg tĩ, ti hã tÛ inh mÛ vĩ há han jé, Topë ti.

Paulo tÛ Topë vĩ hã tó

¹¹⁻¹² *Cristo* kãmén ja inh nĩgtĩ, isÛ ãjag mÛ: “ti ki rá kÛ ãg krenkren ke mÛ, ãg tÛ *Moisés* jykre han tũ ra,” hen kÛ. Ëprã ke tÛ véké nén ù to jykren ja pijé'. Û tÛ inh kanhrãn ja pijé'. *Jesus Cristo* hã ne inh kanhrãn', ti hã ne inh mÛ tag tó kãn'. Tag to jykren nĩ, inh kanhkã'.

¹³⁻¹⁴ IsÛ vãsÛ nén han ja mÛ ãjag tóg huri. TÛ sóg *Judeu* krë nĩ. Hã kÛ sóg *Moisés* tÛ ãg jógjóg ve ag mÛ Topë jykre tó ja ãn han tĩ ja nĩgtĩ. To sóg vãsãn mág, hã kÛ sóg inh régre ag pãtén, sÛ ãg jykre ki króm to tar tãvĩ nĩn kÛ. KÛ sóg kygnë kÛ: “*Jesus* hÛn ón kÛ vësÛ Topë han,” he ja nĩ gé. Hã kÛ sóg ti ki ge kÛ nÛtĩ ag vóg kónãn tãvĩ han ja nĩgtĩ, isÛ ag tÛ tũ' he jé. Ag jagãgtãn vãnh ja inh nĩgtĩ.

¹⁵⁻¹⁶ Hã ra Topë tóg kejën inh mÛ *Jesus* to: “inh kósín vÛ tÛ ti nĩ,” hé, isÛ fóg ag mÛ, kanhgág ag mÛ ti kãmén jé, ù tÛ mÛ ja tũ ag kar mÛ. Ti hã tóg inh mur to hã inh kuprëg. KÛ, *Jesus* tÛ inh mÛ vënh ven kar inh pijé ãprã ke ù ki jëmë'. ¹⁷ KÛ sóg *Jerusalém* ra tĩg ja tũ nĩ gé, sÛ ijo *apóstolo* ag mré vëmén jé. Ga tÛ *Arábia* ra sóg vyr, ãn kã, kar kÛ sóg tá kãtĩg kÛ ãmã tÛ *Damasco* tá jun mãn.

¹⁸ KÛ, 3 (ke) *anos* tũg kÛ sóg kejën *Jerusalém* ra vyr, sÛ *apóstolo Pedro* mré vëmén jé. Ti mré sóg kurã tÛ 15 (ke) han. ¹⁹ ãn kã inh pijé *apóstolo* ù ag vé'. *Tiago* hã ve inh, ãg *Senhor* jãvy ãn, isÛ *Pedro* mré vĩn kÛ.

²⁰ ãjag mÛ sóg ki hã rán mÛ. Inh pijé ón mÛ', Topë hã ne ki kanhró nĩ'.

²¹ Tag pãte sóg vësÛmér ga tÛ *Síria* ra vyr, ga tÛ *Cilícia* ra ke gé. ²² KÛ *Judéia* tá *Jesus* ki ge kÛ nÛtĩ ag tóg inh ki kagtĩg nÛtĩ ja nĩgtĩ. Inh ve ja tũ ag nĩ ver. ²³ Inh kãme hã mÛ ja ag tóg nĩgtĩ, hã vÛ: “ù tÛ ãg vóg kónãn mÛ ãn nÛji *Cristo* tó mÛ ha,” he mÛ. “VãsÛ tóg, ù tÛ ti ki ge kÛ nÛtĩ ag tũg sór ja nĩ, hã ra tóg, ùri ti kãmén mÛ, nÛji,” he ja ag tóg nĩgtĩ iso. ²⁴ KÛ ag tóg isugrĩn Topë to vĩ há han ja nĩgtĩ, ag tÛ mÛ kÛ.

2

Paulo jykre t̄y apóstolo ag m̄y há n̄i.

¹ Tag p̄ate 14 (ke) anos t̄ug kar sóg *Jerusalém* ra t̄ig m̄an gé, *Barnabé* mré. K̄y *Tito* tóg ěg mré vyr gé. ² Topē t̄y inh m̄y: “ha ra t̄ig,” he ja vē. Tá jun k̄y sóg, ag m̄y is̄y nén tó t̄i ěn k̄amén k̄an ja n̄i sir, s̄y fóg ag m̄y nén k̄amén t̄i ěn ti. Vyr m̄y sóg *igreja* to kófa ag mré vēmén. S̄y ag m̄y: “m̄y há, fóg ag t̄y *Moisés* jykre han t̄u ra, kanhgág ag ke gé?” he vē. Is̄y fagr̄inh m̄y r̄anhr̄aj j̄av̄anh tóg t̄i, h̄a k̄y sóg ag ki jēmēnh vyr. ³ K̄y tóg ag m̄y há t̄i, s̄y fóg ag m̄y, kanhgág ag m̄y *Jesus* h̄a tó m̄u ti, s̄y ag m̄y *Moisés* tó t̄u ra, s̄y ag m̄y: “ha ājag gré f̄ar junun kym,” he t̄u ra. H̄a k̄y ag tóg *Tito* m̄y: “ha kym,” he ja t̄u n̄i gé. Fóg t̄y *Grego* vē, *Tito* ti. Inh mré tóg *Jerusalém* ra vyr. ⁴ H̄a ra ón k̄y *Jesus* ki ge k̄y n̄ȳt̄i ag tóg ti kym sór ja n̄i. “*Paulo* m̄y *Moisés* jykre tov̄anh t̄u’?” he ag tóg iso. Ag t̄y ěg t̄y *Moisés* jykre han m̄an ěn han sór ja vē. ⁵ H̄a ra sóg ag kato tē. Inh pijé ag m̄y: h̄y, hé. Ājag jagfy sóg ag kato tē mág, ājag t̄y vēnh v̄i há h̄a kri fi jé, *Jesus* k̄ame h̄a t̄y ājag m̄y sér t̄i jé.

⁶ K̄y kófa ag tóg inh m̄y: “tó k̄an ja t̄u ā n̄i,” he ja t̄u n̄i gé. V̄as̄y ag tóg t̄y kófa t̄u ja n̄ȳt̄iḡt̄i, ge ra sóg ag v̄i jēmē sór t̄i, ha mē. Topē m̄y ti t̄y nén ū t̄u n̄i, ěg t̄y ěpr̄a ke ag m̄y t̄y ūn mág n̄ȳt̄i ti, t̄y ūn k̄asir n̄ȳt̄i ti ke gé.

⁷ K̄y tóg kófa tag ag m̄y há t̄i, s̄y fóg ag m̄y, s̄y kanhgág ag m̄y Topē v̄i tónh ke ti, Topē t̄y inh m̄y: “*povo* ū ag m̄y tónh t̄ig,” hen k̄y. ⁸ Topē ne *Pedro* tar han, ti t̄y t̄y *Judeu* ag apóstolo jē jé. K̄y tóg isar han, is̄y t̄y ū ag apóstolo jē jé, ūn t̄y *Judeu* ag jykre han t̄u kar ag. ⁹ Tag ve ag, *Tiago* ti, *Pedro* ti, *João* ti ke gé. *Igreja* to kófa v̄y t̄y ag n̄ȳt̄i. ěn ag ne inh n̄igé mē, *Barnabé* n̄igé ke gé: “há ti n̄i, ājag r̄anhr̄aj ti,” hen k̄y. “Ha fóg ag m̄y tónh m̄j̄ěg, kanhgág ag m̄y, j̄avo ěg tóg ū t̄y *Judeu* jykre han m̄u ag h̄a m̄y tónh ke m̄u,” he ag tóg m̄u, kófa ag. ¹⁰ K̄y ag tóg ěg m̄y to v̄i, ěg t̄y ag k̄a m̄i ūn jagtar ag jagāgt̄an jé, ěg t̄y ag m̄y nén ū jēnē jé, fag m̄y ke gé. Tag han sóg t̄i m̄y. Inh pijé k̄a jatun t̄i’.

Fóg ag t̄y Judeu ag ri ke n̄ȳt̄i

¹¹ K̄y kej̄en *Pedro* tóg ěm̄a t̄y *Antioquia* tá jun ja n̄iḡt̄i. H̄a ra tóg tá kygnē, k̄y sóg ti kato tē. Ti m̄y sóg ti t̄y kygnē ěn tó. ¹² K̄y *Tiago*

tóg kej̄en ti mré ke ū ag j̄ēgnē ja n̄iḡt̄i. Ag t̄y junjun t̄ug ki *Pedro* tóg fóg ag mré n̄i k̄y j̄ēn ja n̄iḡt̄i. H̄a ra tóg *Tiago* ag t̄y tá junjun k̄y vyr m̄y j̄ēg m̄u sir. Ti t̄y *Judeu* ag kamēg vē. ¹³ K̄y ti mré *Judeu* ū ag tóg ke m̄u gé sir. K̄y v̄ah̄a *Barnabé* tóg ke m̄u gé sir. Ki kanhró ti n̄i vē, *Barnabé* ti, ěg t̄y jatun m̄y fóg mré j̄ēn ke ti, ěg t̄y t̄y *Judeu* n̄ȳt̄i ra. ¹⁴ Ag kar v̄y kygnē k̄an, *Pedro* nón. *Jesus* jykre pijé’, vēnh v̄i sér pijé’.

S̄y ag t̄y kygnē tag ve k̄y sóg vēnh kar r̄inve *Pedro* m̄y: “ha vé, *Judeu* v̄y t̄y ā n̄i,” he m̄u. “Ā t̄y t̄y *Judeu* n̄i ra ā tóg fóg jykre han ja n̄iḡt̄i. K̄y ā t̄y ne jé ūri *Judeu* jykre han m̄an sór nē? Ā t̄y ne jé fóg ag m̄y: *Judeu* ag jykre han n̄i, he sór nē?” he sóg ti m̄y.

Jesus ki ge k̄y ěg jagnē ri ke n̄ȳt̄i

¹⁵ “*Judeu* krē v̄y t̄y ěg n̄ȳt̄i, k̄y ěg tóg fóg t̄y Topē v̄i mranh t̄i ěn ri ke t̄u n̄ȳt̄i. ¹⁶ H̄a k̄y ěg tóg Topē t̄y v̄as̄y ěg jyv̄ēn t̄i ěn ki kanhró n̄ȳt̄i. H̄a ra ěg pijé tag tigr̄in Topē m̄y há n̄ȳt̄i’. ěg t̄y *Jesus Cristo* ki ge k̄y ěg ti m̄y há n̄ȳt̄i. Ti t̄y ěg t̄y ti ki ge k̄y n̄ȳt̄i tag tigr̄in ěg m̄y vēnh p̄ate fón vē sir. Topē pijé, *Moisés* t̄y ěg m̄y vējykre n̄im ja ěn tigr̄in ěg m̄y vēnh p̄ate fón ke m̄u’. *Jesus Cristo* tigr̄in ke vē,” he sóg, *Pedro* m̄y.

¹⁷ K̄y tóg ge n̄i. ěg t̄y *Cristo* ki ge tigr̄in ěg tóg Topē m̄y t̄y ūn há n̄ȳt̄i. H̄a k̄y tóg ěg t̄y ti v̄i mranh k̄y ěg m̄y vēnh p̄ate fón m̄u, ěg t̄y t̄y *Judeu* n̄ȳt̄in k̄y. K̄y tóg fóg ag m̄y vēnh p̄ate fón m̄u gé, kanhgág ag m̄y ke gé. ¹⁸ ěg t̄y h̄a ra Topē jykre to: vējykre tag han m̄an ke t̄u ěg n̄i ha, he kar k̄y han m̄an k̄y tóg vēnh m̄y t̄i sir. Vējykre régre vē sir. ¹⁹ Topē t̄y v̄as̄y ěg jyv̄ēn ja ěn ki kanhró ěg tóg n̄ȳt̄i. Ge ra ěg tóg ki króm ki kagt̄ig n̄ȳt̄i, ěg t̄y ki króm sór m̄u ra. H̄a ra *Cristo* v̄y ěg jykre si t̄y t̄u’ he ja n̄i. Ti mré tóg krunh to sa ja n̄i, ěg jykre si ti. K̄y tóg ěg m̄y vējykre t̄ag n̄im m̄u sir, ěg t̄y t̄y Topē t̄u n̄ȳt̄i jé. ²⁰ ěg jykre si v̄y t̄u’ hé. H̄a k̄y ěg tóg ti t̄u h̄a han t̄i, ěg t̄y ver ga kri m̄un k̄y. Topē kósin ki ge tigr̄in ěg tóg sir r̄inr̄ir n̄ȳt̄i. Ti fe v̄y t̄y ěg n̄ȳt̄i, ěg kar. K̄y tóg ěg jagfy vēnh f̄ěg k̄y ter ja n̄i. ²¹ Ti ki ge k̄y n̄ȳt̄i tigr̄in ěg tóg Topē m̄y há n̄ȳt̄i. Topē t̄y ěg jagāgt̄an h̄a vē. ěg t̄y: “Topē jykre si ki króm k̄y inh h̄yn Topē m̄y t̄y ūn há n̄i,” hen k̄y *Cristo* v̄y fagr̄inh m̄y ter ja n̄i. K̄y ěg tóg

Topě tỹ ěg jagăgtăn tag tỹ tũ' he mũ. Hă tũ vễ mỹr.

3

Ěg tỹ Jesus ki ge kỹ krenkren ke

¹ Galácia tá ke', ājag ne tóg krĩ tũ nỹtĩ ve nĩ'. Ũ nỹ ājag krĩn kónăn, ājag tỹ *Jesus Cristo* tovănh sór jé? Ti tỹ ka to sa ja ěn tó kăn inh mỹr ājag mỹ, hă ra ājag tỹ ne jé văsỹ vễjykre ěn han sór nễ? ² Kỹ sóg ājag ki tag jễmễ sór mũ, ha mẽ. Ājag mỹ ājag tỹ văsỹ vễjykre si mĩ mũn kỹ Topě kuprĩg tỹ jagrěn kỹ nỹtĩ? Vó. Sỹ ājag mỹ tó tigrĩn ājag tóg *Cristo* ki ge kỹ nỹtĩ. Kỹ ājag tóg ti tigrĩn jagrěn kỹ nỹtĩ ha. ³ Kỹ krĩ tũ nỹtĩ sór tũg nĩ. Topě kuprĩg tỹ ājag krĩn kỹ ājag tóg *Jesus* ki ge ja nĩ. Kỹ: “vėsóg ki sóg ti ki ră,” he tũg nĩ. ⁴ Ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg fagrĩnh mỹ Topě kuprĩg tỹ jagrễ nỹtĩ. Hă ra tóg inh mỹ tỹ fagrĩnh mỹ ke tũ nĩ. ⁵ Kỹ Topě vỹ ěg tỹ nén han vănh hynhan ja nĩgtĩ gé. Ti mỹ ājag tỹ văsỹ vễjykre ěn mĩ mũ tigrĩn *milagre* ěn hynhan? Vó. Ājag tỹ *Cristo* kăme sér mẽ kỹ ti ki ge tigrĩn tóg hynhan.

⁶ Kỹ *Abraão* to jykrén nĩ gé. Topě ki tóg ră kỹ nĩ ja nĩ, kỹ tóg Topě mỹ tỹ ũn há nĩ sir. ⁷ Ěg tỹ *Abraão* nón Topě ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti krễ'krễ ri ke nỹtĩ. ⁸ Topě vỹ fóg ag mré kanhgág ag krenkren han sór mũ, ag tỹ ti ki ge kỹ. Hă kỹ tóg văsỹ rán kỹ nĩ, Topě vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. “*Povo* kar mỹ sóg vỹ há han ke mũ, ā tigrĩn,” he ja tóg nĩ, Topě ti, *Abraão* mỹ. ⁹ Topě tỹ *Abraão* mỹ vỹ há han kỹ tóg ũ tỹ ti nón ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ vỹ há han ke mũ gé sir.

¹⁰ Ũ tỹ văsỹ vễjykre ěn ki króm tigrĩn kren sór mũ ag mỹ tóg vỹ kónăn ke mũ, ag tỹ ge ra mranh kỹ, mỹr, ha mẽ. “Topě tỹ ěg jyvěn mũ tóg e nỹtĩ. Ěg tỹ ki króm kăn ke vễ. Ũ tỹ mranh pir han mũ mỹ tóg vỹ kónăn ke mũ, Topě ti,” he tóg, Topě vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hă ra ěg tóg mranh kăn. ¹¹ Hă kỹ, ěg tỹ Topě tỹ văsỹ ěg jyvěn mũ ěn ki króm sór mũ ra ěg tóg mranh tĩ. Kỹ ěg tóg ti mỹ há tũ nỹtĩ. Hă kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé: “ěg tỹ Topě ki ge hă to ěg tóg ti mỹ tỹ ũn há nỹtĩ. Kỹ ěg tóg krenkren ke mũ,” he ja tóg nĩ. ¹² “Ājag tỹ inh vỹ ki króm kỹ ājag krenkren ke mũ,” he ja tóg nĩ gé. Hă ra ěg tóg ki króm ki kagtĩg nỹtĩ, hă kỹ ěg tóg

văsỹ vễjykre ěn ki króm sór mũ ra ki króm tũ nĩgtĩ.

¹³ Kỹ Topě vỹ ěg mỹ vỹ kónăn ke mũ vễ, ěg tỹ ti vỹ mranh ja to. Hă ra *Cristo* tóg Topě mỹ: “ha ag jagfy inh hă mỹ vỹ kónăn,” he ja nĩgtĩ'. Ti to tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ũ tỹ krunh to sa mũ ěn mỹ tóg vỹ kónăn mũ, Topě ti,” he ja tóg nĩ. Hă kỹ ěg tóg *Cristo* ki ge tigrĩn krenkren ke mũ. ¹⁴ Topě tỹ *Cristo* hă mỹ vỹ kónăn kỹ tóg ěg hă mỹ vỹ há han mũ sir, ti tỹ *Abraão* mỹ vỹ há han ja ěn ri ke. Fóg ag mỹ tóg vỹ há han mũ, kanhgág ag mỹ ke gé, *Jesus Cristo* tigrĩn. Kỹ tóg ěg mỹ ti kuprĩg jễnễg mũ sir, ěg tỹ ti ki ge tigrĩn.

Jesus tỹ Abraão krễ'krễ ag kăfór nĩ

¹⁵ Inh kanhkă', ěpră ke jykre to jykrén nĩ. Kejěn ũn régre ag tóg jagnễ mré nén ũ to jykrén tĩ. To jykrén kar kỹ ag tóg rán tĩ. Kỹ ag tóg ag jigji ránrán tĩ gé sir. Tag păte ũ tóg sir tỹ nén ũ han măn ke tũ nĩ. Ěpră ke jykre hă vễ. ¹⁶ Topě vỹ *Abraão* mỹ: “nén ũ há han jé sóg ke mũ, ā mỹ, ā krễ'krễ ag kă ũ mỹ ke gé,” he ja nĩ. Ti krễ'krễ ag kă ũn pir hă tó ja ti nĩ, hă vỹ: *Cristo*, he mũ.

¹⁷ *Moisés* mur ke to hă ke ja vễ. Tag păte, 430 (ke) *anos* tũg kỹ tóg *Moisés* mỹ ti tỹ ěg jyvěn ke ěn nĩm. Ge ra tóg ti tỹ *Abraão* mỹ vễjykre tó ja ěn tỹ tũ' he ja tũ nĩ. ¹⁸ Topě tóg ti vỹ hă tigrĩn *Abraão* kren han. Kỹ ěg tóg Topě tỹ ěg mỹ: “ěn ve jé ājag tóg ke mũ,” hen kỹ venh ke mũ, *Abraão* nón, ti krễ'krễ ag kă ũn pir tũgnĩn, hă vỹ *Jesus*, he mũ.

¹⁹ Kỹ Topě tỹ ne jé *Moisés* mỹ ti tỹ ěg jyvěn ke ěn tó ja nễ? Ěg tỹ: “vễjykre tag vỹ păno nĩ, tag vỹ há nĩ,” he jé, ěg tỹ: “Topě vỹ mranh ja inh nĩ,” he jé.

Topě tỹ jễnễ jafă vỹ *Moisés* mỹ Topě vỹ ma kătĩg ja nĩ. ²⁰ Kỹ *Moisés* tóg Topě ri kén *Israel* ag jyvěn ja nĩgtĩ, ag tỹ Topě vỹ ki króm jé. Hă ra Topě tóg ti tỹ *Abraão* mré vēmén kỹ ti pir mỹ ti mỹ tó. Ti pijé ũ jễnễ ja nĩ, ti tỹ ri kén ti mré vēmén jé. *Jesus* mur tũg ki ke ja vễ.

Topě tỹ văsỹ ěg jyvěn

²¹ “Topě tỹ ěg jyvěn mũ ra ěg tóg ti vỹ mranh tĩ. Kỹ tóg ěg kren han ke tũ nĩ,” he ājag hỹn tĩ. Hỹ, ti tỹ ěg jyvěn mũ ra ěg tóg mranh tĩ. Ti tỹ ěg jyvěn tỹ ěg kren han ra ěg tóg vėsóg ki jykre kuryj nỹtĩnh mũ vễ. ²² Hă

kỹ tóg: “vênh kar vỹ Topê vĩ mranh kãn ja nĩgtĩ,” he mũ, ti vĩ rá ki. Ëg tỹ *Jesus* ki ge hã tũgrĩn ãg tóg krenkren ke mũ sir.

²³ Kĩ, ãg tỹ *Cristo* ki genh ke to hã ãg tóg Topê tỹ vãsỹ ãg jyvẽn mũ ãn ki króm ja tũ nĩgtĩ. Kĩ tóg ti tỹ ãg mrãnmrãn ri ke ja nĩgtĩ, ti vĩ ti. Ëg tỹ *Cristo* ki ge kũ ãg tóg hã ra kygvar kũ nỹtĩ sir. *Cristo* mur to hã ke ja vỹ, Topê tỹ vãsỹ ãg jyvẽn ja ãn ti. ²⁴ Ëg jyvẽn ja tóg nĩgtĩ, ãg tỹ *Cristo* ki rãn h ke to jykrén jé. *Cristo* ki ge tũgrĩn ãg tóg Topê mũ tỹ ãn há nỹtĩ ha. ²⁵ Kĩ, ãg tỹ ti ki rá kar kũ ãg tóg Topê tỹ vãsỹ ãg jyvẽn mũ ãn to jykrén mũn tũ nĩ ha.

²⁶ Topê krẽ vỹ tỹ ãg nỹtĩ ha, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kũ nỹtĩn kũ. ²⁷ Ti jiji tó kũ ãg kygpe kũ nỹtĩ, kũ ãg tóg tỹ ti ri ke nỹtĩ ha. ²⁸ Hã kũ ãg tóg tỹ jagnẽ ri ke nỹtĩ gé. Kũ *Judeu* ag vỹ fóg mré tỹ jagnẽ ri ke nỹtĩ ha, kanhgág ag ke gé. Û *camarada* ag vỹ ag *patrão* ag ri ke nỹtĩ gé. Ag vỹ fag ri ke nỹtĩ gé. Nén ù pir vỹ tỹ ãg nỹtĩ, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kũ nỹtĩn kũ. ²⁹ Kĩ, ãg tỹ tỹ *Cristo* mré ke nỹtĩn kũ ãg tóg tỹ *Abraão* krẽ'krẽ nỹtĩ gé sir, ãg kar. Kũ ãg venh ke mũ sir, Topê tỹ *Abraão* mũ nén to ja ãn ti.

4

Topê krẽ

¹ Sỹ ãjag mũ kãmén mũn ke vỹ, sỹ nén tó ja tag ti. ãn riko kósin vỹ ti tũ mũn kãn ke mũ, ti mog kũ. Ti sĩ nĩn kũ tóg nén ù venh ke tũ nĩ ver. Ti panh *camarada* ri ke tóg nĩ ver. Hã ra ti panh tỹ nén kar vỹ tỹ ti tũ nỹtĩn ke mũ. ² Ti sĩ nĩn kũ ag tóg ver ti kanhrãn tĩ. Kejẽn tóg ti panh tỹ ti mũ kurã nĩm ja ãn pêtẽm ke mũ. Ën kã tóg ti tũ mũn kãn ke mũ sir. ³ Ge ti nĩgtĩ ãg mré, ãg tỹ tỹ Topê krẽ nỹtĩn kũ. *Jesus* mur ke to hã ãg tóg gĩr ri ke nỹtĩ ja nĩgtĩ. Nén kar tân kamẽg ja ãg tóg nĩgtĩ, nẽn tân mré hã. Ëg sigse ri ke han ja ag nĩgtĩ, misu tân ag. ⁴ Ti kurã tá krỹg kũ Topê tóg ti kósin jẽnẽ. Ëprã ke fi ki tóg mur. *Moisés* tỹ ãg jyvẽn ja ãn ki króm kãn ja tóg nĩgtĩ. ⁵ Ëg kren han jé tóg mur, ti tỹ nén kar tân ãn to ãg kygvãn jé sir, ãg tỹ vãhã tỹ Topê krẽ pẽ nỹtĩ jé sir. Tỹ ãg ti krẽ tũ ja nỹtĩgtĩ vỹ, hã ra Topê tóg ãg jẽ'ỹn sór mũ ha sir.

⁶ Kũ ãg tóg tỹ ti krẽ nỹtĩ sir. Hã kũ tóg ãg mũ ti kuprĩg jẽnẽg mũ sir, ti tỹ tỹ ãg jagrẽ nĩ jé. Ti kósin kuprĩg ri ke ti nĩ, Topê kuprĩg ti. Ëg jagrẽ tag tỹ ãg tóg sir Topê to: “ãg jóg mág,” he tĩ. ⁷ Hã kũ ãg tóg tỹ nén ù tân krẽm ke tũ nỹtĩ ha. Topê krẽ vỹ tỹ ãg nỹtĩ ha. Kũ, ãg tỹ tỹ ti krẽ nỹtĩn kũ ãg tóg ti tỹ nén mũn ke mũ gé sir, Topê tỹ ãg mũ nén nĩm ke mũ ti.

Paulo tỹ krĩ kufy nĩ

⁸ Vãsỹ ãjag tóg Topê ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ. Kũ ãjag tóg ón kũ vẽn kãgrã hã to: “ãg Topê vỹ,” he ja nĩgtĩ. Vẽn kãgrã pijé tỹ Topê nĩ'. Vẽn kãgrã hã nón mũn kũ ãjag tóg sigse kũ nỹtĩ ja nĩgtĩ. ⁹ Ûri ãjag tóg Topê ki kanhró nỹtĩ jãvo. Hã ra tóg vãsỹ ãjag ki kanhró nĩ ja nĩ vỹ, Topê ti, ha mẽ. Kũ ãjag tỹ ne jé tỹ nén kar tân ag mré ke nỹtĩ mũn sór nẽ? Krój ti nỹtĩ, nén kar tân ti. To ãg jagtar' he ja nĩgtĩ. Sigse kũ ãg nỹtĩ ja nĩgtĩ, ãg tỹ tỹ ag mré ke ja nỹtĩn kũ. ãjag mũ sigse kũ nỹtĩ mũn sór mũ? ¹⁰ Kurã to ãjag tóg jykrén sór mũ, kurã kórég to, kar kũ kysã kórég to ke gé, prỹg kórég to ke gé. ¹¹ Kũ sóg kanẽ jur tĩ, sỹ tag mẽ kũ. Inh hỹn fagrĩn mũ ag mũ *Jesus* kãmén, he sóg tĩ, mũr.

¹² Inh kanhkã, inh ri ke nỹtĩ sórm nĩ. ãjag mré ke vỹ tỹ inh nĩ, kũ inh ri ke han sórm nĩ. Tag hã to sóg vĩ mũ, ãjag mũ. ãjag pijé inh jũ han'. ¹³ Sỹ ãjag ki jun vén mũ ãn mũ ãkrẽ, sỹ ãjag mũ Topê vĩ tó vén mũ ãn mũ. Ën kã sóg kaga nỹ ja nĩgtĩ. ¹⁴ Kũ tóg ãjag mũ e tĩ ja nĩgtĩ, ãjag tỹ inh kaga ven kũ. Ge ra ãjag tóg iso é he ja tũ nĩgtĩ. Ti pijé ãjag tỹ jẽgry ja nĩgtĩ', inh kaga ti. Inh mũ ãjag tóg vĩ há han ja nĩgtĩ, sỹ tỹ Topê tỹ jẽnẽ jafã nĩn kũ. ãjag tỹ *Jesus Cristo* ki rĩr mũ ãn ri ke han ja ãjag tóg nĩgtĩ, isỹ. ¹⁵ Ën kã tóg ãjag mũ sér pẽ ja nĩgtĩ. Hã kũ ãjag tóg inh jagãgtãn ja nĩgtĩ. Isỹ ãjag mũ ãjag kanẽ to vĩ ra ãjag hỹn inh mũ vin ke mũ vỹ. Hã ra ti tỹ ne jé ãjag mũ sér tũ tĩ nẽ, ùri? ¹⁶ ãjag mũ sóg ki hã tó mũ. Inh mũ tag tũgrĩn ãjag mũ kórég nĩ ha'? Inh mũ tóg e tĩ, tag ti.

¹⁷ Û ag tóg ón kũ ãjag mũ vĩ há han sór mũ. Ag tỹ ãjag tỹ inh kato tẽ han sór vỹ, ãjag tỹ ag hã nón mũ jé sir, isovãn kũ. ¹⁸ Há ti nĩ vỹ, nén ù há tỹ ãjag mũ sér nĩn kũ. Isỹ ãjag mré nĩn kũ nén ù há ãn tóg ãjag mũ sér nĩ ja nĩgtĩ.

Kỹ ãjag tỹ tag tovãnh tũ nĩn kỹ tóg há tĩ, inh mỹ. Kỹ nén ù há hã to tar nỹtĩm nĩ.

¹⁹ Inh krẽ', ãjag mỹnh ri ke vỹ tỹ inh nĩ. Ëg mỹnh fi ne kaga tĩ', ãg tỹ fi ki mur ken kỹ. Fi kaga tag ri ke han mãn inh nĩ nĩ, ãjag to. Æjag tỹ *Cristo* hã ri ke nỹtĩn kỹ tóg há tĩ, sỹ tag hã ve sór vë. Hã jé sóg ãg mỹnh fi kaga ãn ri ke han mãn mũ, ãjag tigrĩn. ²⁰ Sỹ ãjag mré nĩnh há tóg tĩ, sỹ ãjag mré vëmén jé, sỹ ãjag mỹ kãmén há han jé sir. Sỹ komër hã ãjag mỹ kãmén há tóg tĩ. Hã ra sóg kanẽ jur mũ, ãjag to, hã kỹ sóg rán mũ.

Agar fi mré Sara fag to vëjykre

²¹ Æjag kã mĩ ù tóg *Moisés* tỹ vãsỹ ãg jyvën ja ãn han sór mũ. Æjag hỹn mẽ kãn ja tũ nĩ, hã kỹ ãjag tóg han sór mũ. Æjag tỹ mẽ há han kãn ja nĩ ra ãjag hỹn han sór ke tũ nĩ vë. Vãsỹ vëjykre vë. ²² Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ. *Abraão* vỹ kósĩn régre nĩ ja nĩgtĩ. Û mỹnh fi vỹ tỹ ti *camarada* fi nĩ, kỹ ù mỹnh fi vỹ tỹ ti prũ pë fi nĩ. ²³ Kỹ *Abraão* tóg ti *camarada* fi mré nỹ ja nĩ, ti tỹ ver kófa tũ ra. Kỹ ti kósĩn tóg fi ki mur mũ sir. Hã ra tóg ti prũ pë fi ki ti kófa ra kósĩn mũ gé sir. Topẽ tỹ ti mỹ: “ã kófa ra ã tóg kósĩn ke mũ,” he jan hã vë. ²⁴ Topẽ tóg tag han, ãg tỹ ti jykre ki kanhrãn jé, ha mẽ. Topẽ tỹ ãg mré jykrén mũ ri ke fag nỹtĩ, *Abraão* prũ fag. *Agar* fi vỹ tỹ *Abraão camarada* ja nĩgtĩ. Ti mré ke pë tũ fi vë. Topẽ tỹ krĩ tỹ *Sinai* tá *Moisés* mỹ ti tỹ ãg jyvën ke ãn tó ja ãn ri ke fi nĩ. Û tỹ vëjykre ãn han mũ vỹ tỹ ù *camarada* ri ke nỹtĩ, fi kóm. Tỹ ag tóg sir Topẽ mré ke tũ nỹtĩ, ù tỹ *Judeu* jykre han mũ ag. ²⁵ Kỹ *Agar* fi vỹ krĩ tỹ *Sinai* ri ke nĩ, ga tỹ *Arábia* tá, hã vỹ *Jerusalém* he mũ, ùri. Û tỹ *Judeu* jykre han mũ to ken hã vë. Tag pijé ag tỹ Topẽ mré ke han mũ'.

²⁶ Hã ra ãg jamã vỹ kanhkã tá nĩ. *Jerusalém* tãg to ken hã vë, hã vỹ: kanhkã, he mũ. Ëg mỹnh ri ke vë sir. *Abraão* prũ pë fi ri ke vë sir, *Jerusalém* tãg he mũ tag ti. ²⁷ “Kurĩ ã tóg nĩ, krëg vãnh ã tóg nĩ. Ge ra mỹ sér tĩm nĩ. Jamã há ra prërm nĩ, ã mỹ sér tĩn kỹ. Æ krẽ vỹ e tãvĩ nỹtĩnh mũ. Ûn krëg mũ fi krẽ e kãfór ti nỹtĩnh mũ, ã krẽ ti,” he ja tóg nĩ, ãg mỹnh tag fi to, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki.

²⁸ Kỹ ãg tóg *Isaque* ri ke nỹtĩ. Topẽ tóg ti to *Abraão* mỹ: “ã kófa nĩ ra ã tóg kósĩn ke mũ,” he ja nĩ. Kỹ ãg tóg *Cristo* ki ge kỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ, Topẽ tỹ ãg to: “inh krẽ vỹ tỹ ãjag nỹtĩnh mũ,” hen kỹ.

²⁹ Kỹ *Abraão* kósĩn ve vỹ ti prũ pë fi kósĩn vóg kónãn ja nĩgtĩ. Ti kófa tũ ra tóg ti kósĩn ve ãn han. Hã ra tóg Topẽ kuprĩg tigrĩn ti prũ pë fi ki ti kósĩn han. Kỹ ti kósĩn ve vỹ ãgno vóg kónãn mũ. Hã kỹ ãg tóg tag vëg tĩ gé, ùri. Û tỹ *Judeu* jykre han mũ ag vỹ ãg vóg kónãn sór tĩ gé ver. ³⁰ Kỹ *Abraão* krẽ ag to tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ã *camarada* fi fón nĩ, fi kósĩn mré,” he ja tóg nĩ. “ã *camarada* fi kósĩn pijé ã prũ pë fi kósĩn mré ã tũ mãn ke mũ'. Ti pir mỹ ti mãn ke mũ, ã prũ pë fi kósĩn ti,” he ja tóg nĩgtĩ. ³¹ Kỹ ãg tóg tỹ ti prũ pë fi kósĩn ri ke nỹtĩ, ãg tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

5

Jesus tỹ ãg kygvã ja

¹ Kỹ *Jesus* tóg ãg kygvã, *Moisés* jykre si ãn to. Hã kỹ *Judeu* ag jykre ãn han sór tũg nĩ. Û tỹ tag to ãjag krĩn sór mũ ãn ag kato tẽm nĩ. Ag nón mũ sór tũg nĩ, ag tỹ vëjykre ãn to ãjag sigse mãn tũ nĩ jé sir.

² Hã kỹ sóg ãjag mỹ kãmén mũ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Ha mẽ: ãjag tỹ *Judeu* jykre tigrĩn kren sór kỹ *Cristo* vỹ ãjag mỹ nén ù há han ke tũ nĩ. ³ Ha vé, sỹ tag tó mãn ke vë gé, ha mẽ. Æjag tỹ ãjag fár kym kỹ ãjag tóg *Moisés* jykre si ãn ki króm kãn ke mũ gé sir. ⁴ *Cristo* tovãnh to ken hã vë. Topẽ vỹ ãg jagãgtãn sór mũ. Æjag tỹ *Moisés* jykre han kỹ ãjag tóg ti tỹ ãg jagãgtãn tag to é he mũ sir. ⁵ Æjag jãvo ãg tóg ãg tỹ *Jesus* ki gen kỹ Topẽ mỹ tỹ ùn há nỹtĩnh mũ. Ëg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ãg tóg Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩ. Ëg jagrẽ tag tugnĩn ãg tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nỹtĩ. ⁶ Ha vé, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ tóg tỹ nén ù tũ tĩ sir, ù tỹ ti fár kym ja ti, ù tỹ kym ja tũ ti ke gé. Ti ki ge kỹ ãg tóg nỹtĩ, kỹ ãg tóg tỹ nén ù pir nỹtĩ ha. Jagnẽ to há ãg nỹtĩ ha.

⁷ Ha vé, mũ há han ja ãjag nĩgtĩ. Æjag tỹ ne jé tovãnh sór nẽ? Æjag tỹ ne jé vënh vỹ há kri nĩm sór tũ nĩ nẽ? ⁸ Topẽ tỹ ãjag krĩn pijé'. Ti hã ne ãjag jé prër ja nĩgtĩ'. ⁹ Tag

to jykrén: *fermento* sī vỹ ěg tỹ ěmĩ kujãgja kỹ kri rũm ke tĩ, kỹ tóg tỹ sónsón ke kãn tĩ. Topẽ vỹ kujãgja vỹ ge nĩ, ha mẽ. Ke tũg nĩ. ¹⁰ Ěg *Senhor* tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Hã kỹ sóg ãjag to: ag hỹn ti tovãnh ke tũ nĩ, he tĩ. Ag hỹn ti japry jagma mũ mãn ke mũ, he sóg tĩ. Û tỹ ãjag krĩn kónãn mũ ěn ne vėsỹrénh ke mũ', ti tỹ tỹ pã'i nĩ ra'.

¹¹ Inh pijé ěg gré fár junun kym to: ke ra, he tĩ'. Isỹ ag mré tag tó ra ag hỹn inh vóg kónãn ke tũ nĩ vė. Ěg tỹ ěg fár kym tugrĩn krenkren ke nỹtĩ ra ěg tóg *Jesus* tỹ ka to sa ja ěn to krenkren ke tũ nĩ vė, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ vė. Inh pijé tag tó tĩ'. ¹² Û tỹ tag tó mũ ag jé ag grãfy kym kãn, ù tỹ ãjag krĩn kónãn mũ tag ag.

¹³ Hã ra Topẽ tóg ěg jé prěr, ti tỹ ěg kygvãn jé. Kỹ ěg kygvar kỹ nỹtĩ ha. Ge ra ěg tóg ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn han sór ke tũ nĩ, ti kórég nĩn kỹ. Ěg tỹ jagnė to há nỹtĩ tag hã ne há nĩ'. Jagnė ki rĩr to ken hã vė.

¹⁴ Ha vé, Topẽ tỹ ěg jyvėn e ěn ki króm kãn jé ěg tóg ke mũ, ěg tỹ nén ù pir han kỹ, hã vỹ: “ã régre ki rĩr há han nĩ, ã tỹ vėnh ki rĩr há ri ke han nĩ, ã régre ki,” he mũ. ¹⁵ Jãvo ãjag tóg mĩg ri ke jagnė mãn sór mũ, jagnė to jũn kỹ. Jagnė tỹ tũ' he jé ãjag tóg ke mũ, gen kỹ, ha vem nĩ.

Ěg tỹ ěg tỹ nén to ěn mũ ěn han ke tũ

¹⁶ Hã kỹ sóg ãjag mỹ: “Topẽ kuprĩg tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ěn hã han nĩ,” he mũ. Kỹ ãjag tóg ãjag tỹ nén to ěn mũ ěn han ke tũ nĩ. ¹⁷ Ěg tỹ nén to ěn mũ vỹ Topẽ kuprĩg kato tẽ nĩ. Kỹ Topẽ kuprĩg vỹ ěg tỹ nén to ěn mũ ěn kato tẽ nĩ gé. Jagnė to rará ag tóg tĩ. ¹⁸ Ěg tỹ hã ra Topẽ kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kãn kỹ tóg ěg se mãn ke tũ nĩ sir, vãsỹ *Moisés* jykre si ěn ti.

¹⁹ Ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn vỹ kórég nĩ. Vėnh kar vỹ ki kanhró nỹtĩ. Ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũn hã vė, hã vỹ: mén tũ mré nỹ, prũ tũ mré nỹ, nén ù kavėj han tĩ, ěg tỹ nén to ěn mũ kar han tĩ, ²⁰ ěg tỹ vėnh kãgrá to: Topẽ vė, he tĩ, kujá jykre han tĩ, jagnė kato vãsãn tĩ, jagnė to ěg fe tỹ gỹm ke (ka)mė, jagnė tũ to jykrén kónãn tĩ, vėsỹ ùn mág han sór mũ, vėnh kãpãm kỹ nỹtĩ sór mũ, ²¹ jagnė tũ to ěn tĩ, kronkron tĩ, krĩn tũ, he mũ, vėjykre pãno han tĩ tỹ hėn ri ke ke gé.

Tag to sóg ãjag jyvėn huri. Hã ra sóg tó mãn sór mũ. Û tỹ tag han mũ ag pijé Topẽ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ'.

²² Topẽ kuprĩg tỹ ěg kanhrãn mũ vỹ kórég tũ nĩ. Há kar ti nĩ. Ti tỹ ěg kanhrãn to ken hã vė, hã vỹ: jagnė to há, he mũ, mỹ sér tĩ, kri kuprã, jagnė to fe há nỹtĩ, koměr hã vĩ, jagnė jagãgtãn tĩ, jagnė mỹ ón vãnh, ²³ vėsỹ ùn mág han sór tũ, vėso jykrén tĩ, he mũ. Topẽ pijé tag kato tẽ tĩ'. Ti tỹ vãsỹ ěg jyvėn ti vỹ tag ri ke ja nĩgtĩ gé, *Moisés* jykre si ěn ti. ²⁴ Ěg tỹ tỹ *Jesus Cristo* tũ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ ka to sa ja ěn ri ke nỹtĩ. Hã kỹ ěg tóg ěg tỹ nén to ěn mũ ěn han mãn sór ke tũ nĩ ha sir, ěg tỹ nén ki vė'ĩ mũ ěn.

²⁵ Ěg tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrė nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kãn ke mũ sir, ti kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn ti. ²⁶ Kỹ ěg tóg sir tỹ ùn mág nỹtĩ sór ke tũ nĩ. Jagnė jũ han mãn sór ke tũ ěg nĩ. Jagnė tũ mãn sór ke tũ ěg nĩ gé. Vėjykre há hã han jé ěg tóg ke mũ.

6

Ěg tỹ jagnė jagãgtãn ke

¹ Inh kanhkã', kejėn ãjag kã mĩ ù tóg kygnėg tĩ, vėnh vatánh tá. Kỹ ti mỹ: “ã mỹ kygnė ja tũ?” hem nĩ, ãjag tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrė nỹtĩn kỹ. Koměr hã ti mỹ tóm nĩ. Kỹ vėso jykrén há han nĩ gé, ãjag tỹ ti kóm kygnėg tũ nĩ jé. ² Jagnė jagãgtãn nĩ, ãjag mré ke ù tỹ jagtar nĩn kỹ. *Cristo* tỹ ěg jyvėn mũn hã vė. ³ Kejėn ù tóg vėsóg ki vėsỹ ùn mág han sór mũ. Hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ. Ti tỹ kygnė vė. Vėnh hã mỹ tóg ón mũ sir. ⁴ Ějag jykre tugnỹm nĩ. Ti há nĩn kỹ tóg há tĩ. Jagnė mỹ: “inh jykre há vỹ ã jykre há kãfór nĩ,” he tũg nĩ. ⁵ Topẽ hã ne ěg ki ěg jykre há ěn vėg tĩ'. Kar kỹ tóg ěg mré ke ag jykre ki kanhró nĩ gé.

⁶ Kejėn ù tóg ãjag mỹ Topẽ vĩ kãmén mũ. Ti mỹ ãjag tỹ nén ù vin nĩ, ti tỹ ãjag mỹ kãmén mũ kaja ti.

⁷ Kygnė tũg nĩ. Ěg tỹ Topẽ to é he kỹn pijé há nĩ'. Ěg tỹ ón kỹ: “jykre há inh nĩ,” hen kỹ tóg ěg kren han ke tũ nĩ. Topẽ vỹ ěg jykre ki kanhró nĩ. ⁸ Ěg jykre pãno tỹ ěg mỹ há nĩ ra ěg tóg to ter ke mũ. Ěg tỹ jãvo Topẽ kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kỹ ěg tóg rĩr krỹg

ja tũ ěn venh ke mũ. ⁹ Hã kÿ nén ũ há han to krónh ke tũg nĩ. Ve jé ěg tóg ke mũ, Topě tÿ ěg mũ nén ũ há han ke ti. ¹⁰ Hã kÿ ěg tóg vĕnh kar jagãgtãn ke mũ, ũ tÿ ěg mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ fag mré hã.

Paulo tÿ carta rãn kãn mũ

¹¹ Ha vé, sÿ rá tóg éhé nÿtĩ, sÿ vãhã vĕsog ki ãjag mũ inh nĩgé tÿ rãn kÿ.

¹² Ũ ag tóg: “ãjag fár kym nĩ,” he tĩ. Ag tÿ vĕsÿ ũn mág han sór vĕ, ha mẽ. *Judeu* ũ ag tóg ěg to jũ tĩ, ěg tÿ fóg ag mũ: *Judeu* jykre han tũg nĩ,” hen kÿ. Hã ra ag tóg inhhã ag tÿ ag vóg kónãn kamĕg mũ. *Cristo* tÿ krunh to sa ja ra ag tóg ag vĕsÿrénh ke kamĕg mũ. Ag vĩ jĕmĕ tũg nĩ. ¹³ Ha vé, ag tÿ ag fár kym ja ra ag tóg Topě tÿ vãsÿ ěg jyvĕn ja ěn han kãn tũ nĩgtĩ. Ge ra ag tóg ãjag mũ “ha ké,” he tĩ, vĕnh kar ag tÿ ag to vĩ há han jé. ¹⁴ Ag jãvo sóg tÿ ũn mág nĩ sór tũ nĩ. Nén pir tóg inh mũ sér tĩ, hã vÿ: ěg pã'i tÿ *Jesus Cristo* tÿ krunh to sa ja ěn, he mũ. Kÿ sóg ěprã ke jykre han sór tũ nĩ ha. ¹⁵ Ũ ag tóg ag fár kym tĩ, jãvo ũ ag tóg kym tũ nĩgtĩ gé. Hã ra tóg tÿ nén ũ tũ nĩ gé. Topě mũ ěg há nÿtĩ, ěg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ, ěg kar. Topě vÿ ěg han mãn, kÿ ěg tóg tÿ ũn tãg nÿtĩ ha. Tag hã ne há nĩ'.

¹⁶ Ũ tÿ vĕjykre tãg tag han mũ ag krĩ kuprãg ti tĩ, Topě ti. Ũ tÿ ge jagãgtãn ti tĩ, ěg. Tÿ ěg Topě tũ nÿtĩ ha, ti *povo*.

¹⁷ Kÿ inh kutãn mãn tũg nĩ. Inh vĕsÿrénh han mãn tũg nĩ. *Jesus* vĕsÿrénh ja ěn ri ke han inh mũr. Inh kygve vÿ e nÿtĩ.

¹⁸ Inh kanhkã', ěg pã'i tÿ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han, ti jé ãjag krĩ kuprãg. Hã vĕ.

PAULO TÏ CARTA HAN: ÉFESO TÁ KE AG MÏ CARTA

¹ Paulo tÏ rá vë. IsÏ emã tÏ Éfeso tá ke ag mÏ rán hã vë. *Jesus Cristo* vÏ inh fëg', sÏ tÏ ti *apóstolo* jë jé, Topë tÏ inh kuprëg kÏ. Topë tÏ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ, kÏ ãjag tóg emã tÏ Éfeso tá *Jesus* to vënhmãn tÏ. *Jesus Cristo* tovãnh tÏ ãjag tóg nÏ. ² Ëg jóg tÏ Topë jé ãjag tar han, ti jé ãjag krÏ kuprãg, Ëg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Cristo tÏ Ëg mÏ vÏ há han mÏ

³ Ëg kar jé Topë mÏ vÏ há han, Ëg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* panh mÏ. Ëg tÏ *Cristo* ki ge kÏ nÏtÏn kÏ Topë tóg Ëg mÏ kanhkã tá nén ù há kar ti ven sór mÏ. KÏ nén ù tóg Ëg mÏ tÏ' henh ke tÏ pë nÏ. Hã jé tóg Ëg mÏ ti kuprëg jënë, Ëg tÏ ti tugrÏn nén ù há kar ve jé. ⁴ Ti tÏ nén ù kar han ke to hã tóg Ëg kuprëg, Ëg tÏ tÏ ti tÏ nÏtÏ jé, *Cristo* tugrÏn. Ëg tÏ ti ri ke nÏtÏ jé tóg Ëg kuprëg, Ëg tÏ kygnëg tÏ nÏ jé. Ti fe vÏ tÏ Ëg nÏtÏ. ⁵ *Jesus Cristo* tugrÏn Ëg tóg tÏ ti krë nÏtÏ. Ti hã ne vësóg ki Ëg kuprëg ke to jykren ja nÏgtÏ', ⁶ Ëg tÏ ti mÏ vÏ há han jé. Ùn mág vÏ tÏ ti nÏ, Ëg jagãgtãn tóg tÏ. Hã kÏ tóg há tÏnh mÏ, Ëg tÏ ti mÏ vÏ há han kÏ.

⁷ Ti hã ne Ëg kren han', ti kyvënh tÏ Ëg jagfy ti ki kãkutë ja nÏn kÏ. TÏ tóg Ëg tÏ Topë vÏ mranh ja Ën tÏ tÏ' he ja nÏgtÏ. Topë tÏ Ëg mÏ nén ù há han hã vë. ⁸ Hã ra tóg tÏ' henh ke tÏ nÏ. KrÏ há ti nÏ. Nén kar to jykren há han ti nÏ, Topë ti. ⁹ VãsÏ tóg to jykren ja nÏgtÏ, kÏ tóg ùri Ëg mÏ tó mÏ sir, ti tÏ *Cristo* tugrÏn nén han sór mÏ ti. ¹⁰ *Cristo* tÏ tóg ùn mág han mÏ, kanhkã tãn ag kri, ga kri mÏ ag kri ke gé. KÏ Ëg kar vÏ tÏ ti krëm ke nÏtÏnh mÏ. *Povo* pir ri ke Ëg nÏtÏnh mÏ, kurã Ën kã. ¹¹ Ëg tÏ *Cristo* ki ge kÏ nÏtÏn kÏ Ëg tóg tag venh ke mÏ gé. Hã jé Topë tóg Ëg kuprëg ja nÏ. Nén kar to tóg jykren há han tÏ, vësóg ki, kÏ tóg Ëg kuprëg to jykren ja nÏ gé.

¹² Ëg hã vÏ vãsÏ tag ve sór ja nÏ. KÏ Ëg tóg ve vén. KÏ ãjag tóg Ëg jykre ve kÏ Topë tÏ tÏ ùn mág nÏ vëg mÏ sir. ¹³ KÏ ãjag tóg ti tÏ Ëg krenkren han sór mÏ mëg mÏ gé. KÏ Topë tóg ãjag mÏ ti kuprëg jënë. TÏ tóg ãjag jagrë

há han. Ti tÏ ãjag nÏgiëg hã vë. ¹⁴ Ëg jagrë tag tugrÏn Ëg tóg ti ki kanhró nÏtÏ. Kejën Ëg tóg ti venh ke mÏ, ha vem nÏ, kÏ tóg Ëg mÏ sér tÏnh mÏ. KÏ Ëg tóg ti mÏ vÏ há han ke mÏ, ti tÏ tÏ ùn mág jën kÏ.

Paulo tÏ Topë mré vÏ

¹⁵ Æjag tÏ Ëg *Senhor* tÏ *Jesus* ki ge më inh. KÏ Æjag nÏji jagnë to há nÏtÏ. *Jesus* ki ge kÏ nÏtÏ kar ag to Æjag nÏji há nÏtÏ. ¹⁶ Hã kÏ sóg Æjag to Topë mÏ: “há ti nÏ,” he tÏ. Æjag to sóg ti mré vëmén to krónh ke tÏ nÏgtÏ. ¹⁷ Ëg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* panh mré sóg vëmén tÏ, Ëg jóg mré, ùn mág pë Ën mré. KÏ sóg ti mÏ: “ã kuprëg tÏ ag krÏn nÏ,” he tÏ. “ã kuprëg tÏ ag mÏ vënh kãmén há han nÏ, ag tÏ ã ki kanhrãn há han jé,” he sóg tÏ. ¹⁸ “Ha ag mÏ krÏ há nÏm. Ha ag kanë tar han, ag tÏ ve há han jé. Ag kuprëg ja ã tóg nÏ, ã tÏ ag mÏ nÏm jé, ã tÏ nén tó ja Ën ti. ¹⁹ Tar tãvÏ ã tóg nÏ, kÏ ã tóg ag mÏ nén há kar han tÏ, tag ki, tá ke gé. Ag tÏ ã ki ge kÏ nÏtÏn kÏ ag mÏ tag kãmén nÏ,” he sóg tÏ, Topë mÏ.

²⁰ Ti tar tãvÏ nÏn kÏ tóg *Cristo* ter kar kÏ ti rÏn mãn ja nÏgtÏ gé. KÏ tóg ti mÏ: “ha inh pëgja tá nÏ,” he ja nÏ gé, kanhkã tá. ²¹ Ti tÏ tóg pã'i mág han, kÏ tóg tÏ pã'i kar ag kri ke jë, kanhkã tãn kar ag kri ke, Ëg tÏ ùn vëg tÏ kar ag kri ke, ùn tar ag, ùn mág ag. KÏ ti jÏji vÏ vënh kar ag jigji kãfór nÏ gé, Ëg tÏ ùri ùn tó mÏ ag jigji, Ëg tÏ kar kÏ ùn tónh ke mÏ ag jigji mré hã. ²² KÏ Topë tóg ti krëm vënh kar vin kãn. KÏ tóg tÏ vënh kar kri ke jë sir, *Cristo* ti. KÏ tóg tÏ Ëg kri ke jë gé sir, Ëg tÏ tÏ ti tÏ nÏtÏn kÏ. ²³ Jãvo Ëg tóg tÏ ti há ri ke nÏtÏ. KÏ Ëg tóg tÏ ùn pir nÏtÏ, jagnë mré. Ëg há vÏ ti pir mÏ tÏ nén ù tÏ nÏ. Ëg krÏ mré tóg tÏ nén ù pir nÏ. Ri ke ti nÏ, Ëg tÏ *Jesus* mré tÏ ùn pir nÏtÏ ti. KÏ *Cristo* vÏ tÏ Ëg krÏ ri ke nÏ. Ti hã vÏ Ëg rÏnrÏr han tÏ, *Jesus* ti.

2

Ti ki ge kÏ Ëg rÏnrÏr nÏtÏ

¹ VãsÏ Æjag tóg nÏgme ki vár ke mÏ vë, Æjag tÏ ti vÏ mranh ja nÏn kÏ. ² Ën kã Æjag tóg ëprã ke ag jykre pãno jagma mÏ ja nÏgtÏ, Nén-Kórëg pã'i mág Ën tÏ Æjag krÏn kÏ, nén ù ù tãn ag kri pã'i Ën. Ën vÏ tÏ ù tÏ Topë vÏ mranh tÏ ag jagrë nÏ mÏr. ³ VãsÏ Ëg tóg tÏ ti tÏ nÏtÏ ja

nĩgtĩ gé, ti krě ag ri ke. Ĕn kã ěg tóg ěg tỹ nén to én mũ ěn han ja nĩgtĩ, ěg tỹ nén to jykrén mũ kar ěn ti. Kĩ Topě tóg ěg vóg kónãn mũ vē, ti tỹ ag vóg kónãn ke ěn ri ke.

⁴ Hã ra Topě tóg ěg jagãgtãn pě han. Ĕg to tóg há tãvĩ nĩ, kĩ ěg tóg tỹ ti fe nỹti. ⁵ Ĕg tỹ ti vĩ mranh ja nĩn kĩ ěg tóg vēser ri ke nỹti ja nĩgtĩ, hã ra tóg ěg rĩnrĩn mãn ja nĩgtĩ, *Cristo* mré. Ti tỹ ěg jagãgtãn kĩ tóg ěg krenkren han ja nĩgtĩ. ⁶ *Cristo* mré tóg ěg rĩnrĩn mãn ja nĩgtĩ gé. Kanhkã tá tóg ěg tỹ ũn mág han ke mũ, *Jesus Cristo* mré. ⁷ Tag ve kĩ vēnh kar vỹ ki kanhró nỹtĩnh mũ, Topě tỹ *Jesus Cristo* tigrĩn ěg to há tãvĩ nĩn ki. Hã jé tóg ěg mỹ nén ũ há ěn ven ke mũ. Tũ' he jãvãnh ti nĩ, ti tỹ ěg mỹ nén ven ke ti.

⁸ Ha vé, ti tỹ ěg jagãgtãn kĩ tóg ěg kren han ja nĩgtĩ, ěg tỹ ti ki ge kĩ nỹtĩn kĩ. Ĕg tỹ vēsóg ki vēnh kren han pijé'. Topě tỹ ěg kren han ja vē mỹr. Kĩ tóg ti tỹ ěg mỹ *presente* han ri ke nĩ. ⁹ Ĕg vãsãn pijé'. Ĕg tỹ ěg vãsãn to kren ra ěg Topě mỹ: "há inh nĩ, vãsãn ja inh nĩ, hã kĩ sóg kren mũ," henh mũ vē. Hã ra ěg pijé, ěg vãsãn to kren ke mũ'. Ti tỹ ěg jagãgtãn vē mỹr. ¹⁰ Ti hã ne ěg han mãn ja nĩgtĩ'. *Jesus Cristo* tỹ tóg ěg han ja nĩgtĩ, ěg tỹ vējykre há han jé. Topě vỹ ěg mỹ vējykre há tag nĩm kãn, ěg tỹ hã jagma mũ jé.

Ĕg tỹ Cristo mré tỹ ũn pir nỹti

¹¹ Ājag tỹ vãsỹ nén han tĩ ja ěn mĩ ěkré. Fóg vỹ tỹ ājag nỹti, *Judeu* ag tỹ ũ to: "ũn gré fár junun kym ja tũ ag," he mũ ěn ag. Jãvo *Judeu* ag vỹ ag fár kym tĩ. Hã ra ěg fár vỹ tỹ ěprã ke nĩ. ¹² Ũ tỹ kym mũ ag jãvo ājag tóg *Cristo* ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ, kĩ ājag pijé tỹ *Israel* ag mré ke nỹti ja nĩgtĩ', vãsỹ. Topě tỹ *Israel* jógjóg ve ag mré nén ũ to jykrén mũ ěn ki kagtĩg ja ājag tóg nỹti gé, kĩ ājag tóg Topě tỹ ěg mỹ nén ven ke mũ tag ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ gé. ¹³ Ĕn kã tóg ājag mỹ kuvar gy nĩ ja nĩgtĩ, Topě ti. Ũri tóg ājag mỹ kakó nĩ ha, ājag tỹ *Jesus Cristo* ki ge kĩ nỹtĩn kĩ. Ti tỹ ěg jagfy ti kyvėnh kutėm ja tigrĩn tóg ājag mỹ kakó nĩ ha.

¹⁴ Ũri ěg tóg tỹ *povo* pir ri ke nỹti, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Topě hã ne ěg tỹ jagně to há nỹti tag han'. Jagně fyn kĩ ěg

tóg nỹti ja nĩgtĩ, hã ra tóg vãfynyn ěn kóké, *Jesus* ter kỹ. Ĕg tỹ tóg *povo* pir ri ke han, ěg tỹ jagně kato vãsãn mãn tũ nĩ jé. ¹⁵ Topě tỹ vãsỹ *Judeu* ag jyvėn mũ kar ěn tỹ tóg tũ' he ja nĩgtĩ, vējykre si ěn, *Moisés* tỹ rá ěn ti. *Jesus* ter tigrĩn tóg tỹ tũ' he ja nĩgtĩ, ti tỹ ěg mỹ ũ tãg nĩm jé sir. *Povo* e tỹ tóg ũn pir han ja nĩgtĩ, ũ tãg, ěg tỹ jagně kato vãsãn mãn tũ nĩ jé. Tỹ ěg vēnh kanhkã pir nỹti ha. Topě tỹ nén to jykrén mũn hã vē. ¹⁶ *Cristo* vỹ ti ter kĩ Topě tỹ ěg kar to há nĩ han, *Judeu* mré *Judeu* tũ ag to. Ti tỹ krunh to sa kĩ tóg Topě tỹ ěg kato tẽ ěn tỹ tũ' he kãn ja nĩgtĩ.

¹⁷ *Jesus* tỹ nén han jan hã vē. Kĩ tóg Topě tỹ ěg to há nĩ tag tó ja nĩ, ājag mỹ, ājag tỹ tỹ *Judeu* tũ ra, ěg mỹ ke gé, ěg tỹ tỹ *Judeu* nỹti ra. ¹⁸ Ti tigrĩn ěg tóg ěg jóg tỹ Topě mré vēmėn tĩ ha, ājag ke gé, ājag tỹ tỹ *Judeu* tũ ra, ěg tỹ tỹ *Judeu* nỹti ra ke gé. Ti kuprĩg vỹ tỹ ũn pir nĩ, hã tỹ ěg kar tóg ti mré vēmėn tĩ, kanhgág mré hã.

¹⁹ Hã kĩ ājag kórég tũ nỹti ha. Ājag pijé tỹ ěmã ũ tá ke nỹti ha', ti mỹ, ājag tỹ tỹ fóg nỹti ra, ājag tỹ tỹ kanhgág nỹti ra ke gé. Topě tũ vỹ tỹ ājag nỹti ha. Topě krě vỹ tỹ ājag nỹti ha. ²⁰ Topě ĩn ri ke vỹ tỹ ěg nỹti. Ti nũna runrur ri ke vỹ tỹ *apóstolo* nỹti, Topě vĩ tó tĩ ag mré. Ti nũna tėj ri ke vỹ tỹ *Jesus Cristo* nĩ. Ti kuge ri ke vỹ tỹ ājag nỹti, ěg mré. ²¹ Ĕn nũna tigrĩn ĩn tóg jé nĩ, kĩ tóg komėr hã kar kĩ jėnh mũ. Ti kar kĩ jé kĩ tóg tỹ ěg *Senhor* tũ jé sir. ²² *Cristo* vỹ komėr hã ti han mũ, ĩn kar ri ke ti, hã vỹ: ěg, he mũ. Kĩ Topě kuprĩg vỹ ěg kã ki ti jamã han. Ũ tỹ *Jesus* ki ge mũ ag to ken hã vē.

3

Fóg mré kanhgág mỹ ke

¹ Hã kĩ sóg Topě mré vĩ tĩ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Se kĩ inh jě, *Jesus Cristo* tigrĩn. Isỹ ājag to há nĩn kĩ sóg se kĩ jě, isỹ ũ tỹ *Judeu* jykre han tũ kar ag to há nĩn kỹ.

² Ājag hỹn tóg Topě tỹ isar han mũ ěn mē. Isỹ ājag ki rĩr jé tóg isar han, isỹ ũ tỹ *Judeu* jykre han tũ ag ki rĩr jé. ³ Topě ne inh mỹ ti tỹ vãsỹ nén to jykrén mũ ěn tó', hã kĩ sóg ājag mỹ kãmėn sĩ han huri. ⁴ Ājag tỹ inh vēnh rá tag ve kĩ ājag tóg inh jykre venh ke mũ sir. *Cristo* vỹ nén ũ tãg han jé kãtĩg ja nĩ. ⁵ Ti tỹ

inh mý tag tó to há ag tóg ki kagtīg ja nýtīg, ěg jógjóg ag, ěprā ke kar ag. Ūri tóg ěg mý tó mŭ, ti kuprīg tŷ, *apóstolo* ag mý ke gé, ěg jyvĕn tŷ ag mý ke gé, ti tŷ kar ag mý. ⁶ Ti tŷ ěg mý nĕn ũ tåg tó mŭn hā vē, ha mĕ. Vāsŷ Topĕ tóg *Judeu* ag hā mý vĭ há han ja nĭ. Ūri tóg fóg ag mý, kanhgág ag mý vĭ há han mŭ ha, *Judeu* ag mré. ěg kar vŷ tŷ *Jesus Cristo* há ri ke nŷtĭ ha, ěg tŷ ti ki ge kŷ nŷtĭn kŷ. Kŷ ěg tóg ěg tŷ *Jesus Cristo* tigrĭn nĕn venh ke mŭ ěn ve kĕn ke mŭ gé.

⁷ Tag to Topĕ tóg inh mý: “ha fóg kar ag mý, kanhgág kar ag mý tónh tŷg,” he ja nŷgtĭ. Kŷ tóg to isar han, inh rĕnhrĕj to. ⁸ Topĕ tŷ kĕsir ag kar jakrĕm inh nĭ, hā ra tóg isar han, sŷ fóg ag mý, kanhgág ag mý *Cristo* kĕmĕn jĕ. *Cristo* tigrĭn tóg ěg mý nĕn ũ há tĕvĭ han ke mŭ. Hā tó sóg tŷ, vĕnh kar mý. ⁹ Vĕnh kar mý sóg kĕmĕn tŷ, ti tŷ nĕn han ke ti. Vāsŷ tóg to: “tag han jĕ sóg ke mŭ,” he ja nŷgtĭ. Ti tŷ nĕn kar han tŷg ki tóg to jykrĕn ja nŷgtĭ. Ti hā ne nĕn kar han'. Ge ra tóg ũ mý tó ja tŷ nĭ ver. ¹⁰ Ūri tóg ve há tŷ ha, ti tŷ vāsŷ nĕn to jykrĕn mŭ ěn ti. Kanhkĕ tĕn ag mý tóg ve há tŷ ha, tá pĕ'i ag mý. Ag tŷ ũ tŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĭ ag ve kŷ ag tóg Topĕ jykre hapĕ ěn ki kanhró nŷtĭ.

¹¹ Vāsŷ tóg to jykrĕn, ti tŷ ěg pĕ'i tŷ *Jesus Cristo* tigrĭn nĕn ũ han sór mŭ ěn ti. ¹² Ti hā ki ěg ge kŷ nŷtĭ, hā kŷ ěg tóg jatun mý Topĕ mré vĕmĕn tŷ ha. ěg kanĕ jun mĕn ke tŷ ti nĭ ha, Topĕ ti. ¹³ Hā kŷ sóg ājag mý: “sŷ ājag jagfy jagtar nĭ tag mĭ ěkrĕn kŷ *Jesus* to krónh ke sór tŷg nĭ,” he mŭ. Ājag jagfy ke vē, isŷ nĕn vĕg mŭ tag. Inh jagtar tag tigrĭn ājag tóg nĕn ũ há venh ke mŭ, ha vem nĭ.

Cristo tŷ ěg to há nĭ

¹⁴ Hā jĕ sóg Topĕ mré vĕmĕn tŷ. ěg jóg vē mŷr. ¹⁵ Ti tigrĭn ěg tóg rĭnrĭr nŷtĭ, ěprā ke kar, kanhkĕ tá ke kar ke gé. Kŷ tóg ěg ki rĭr tŷgtĭ. ¹⁶ Kŷ sóg ti hā mý to vĭ tŷ, ti tŷ ti kuprīg tŷ ājag tar han jĕ. Nĕn ũ kar vŷ tŷ ti tŷ nŷtĭ. Tar ti nĭ gé. Ti hā mý sóg to vĭ tŷ, ¹⁷ ti tŷ *Cristo* tŷ ājag ki ěmĕ han jĕ, ājag tŷ ti ki ge kŷ nŷtĭn kŷ. Ti tŷ ěg to há nĭ vŷ tŷ ga ri ke nĭ, ěg tŷ ti ki jĕrĕn jĕ, ka jĕrĕn ri ke. Kŷ ěg tóg ti to tar nŷtĭ sir. Hā jĕ sóg ti mý ājag tó tŷ gé. ¹⁸ Topĕ tŷ ěg kren han mŭ vŷ, ěg tŷ nĕn ve vĕnh ri ke nĭ. Kŷ sóg Topĕ mré vĕmĕn tŷ, ti tŷ ājag

mý tag kĕmĕn kĕn jĕ, ti tŷ kar ag mý ke gé. Topĕ tŷ ěg kren han mŭ vŷ nĕn ũ tĕj gy ri ke nĭ. Krŷg ja tŷ ti nĭ. Hā kŷ ěg tóg vēsóg ki to jykrĕn kĕn ke tŷ nĭ. ¹⁹ *Cristo* vŷ ěg to há tĕvĭ nĭ, tag to jykrĕn kĕn ke tŷ ěg tóg nĭ gé. Kŷ sóg Topĕ mý: “ha ag mý tag kĕmĕn,” he tŷ, ājag tŷ ti hā tŷ krĭn kŷ nŷtĭ jĕ.

²⁰ Ha vé, Topĕ hā ne tar tĕvĭ nĭ'. Hā kŷ tóg ěg tŷ ti mý nĕn ũ to vĭn kŷ ěg mý kĕfór han tŷ. Kŷ tóg ěg tŷ nĕn ũ to jykrĕn mŭ kĕfór han tŷ gé. ²¹ Kŷ ěg tóg ti hā mý vĭ há han ke mŭ, ěg tŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtĭn kŷ. ěg tŷ ti mý vĭ há han vŷ tŷ' hĕnh ke tŷ nĭ. Hā vē.

4

ěg tŷ Cristo mré tŷ ũn pir nŷtĭ

¹ Kŷ sóg ājag jyvĕn sór mŭ ha. Se kŷ inh jĕ nĭ, ěg *Senhor* tigrĭn. Mŭ há han sór mŭ. Topĕ vŷ ājag kuprĕg, kŷ ājag tŷ vējyke há han ke hā to vĕsĕn nĭ. ² Ā régre to: “ti kĕfór vŷ tŷ inh nĭ,” he sór tŷg nĭ. Jagnĕ mý komĕr hā vĭm nĭ. Jagnĕ to fe nŷtĭm nĭ. Jagnĕ to há nŷtĭm nĭ. Jagnĕ *ajudar* hem nĭ. ³ Topĕ kuprīg vŷ tŷ ũn pir nĭ, kŷ tóg ěg mý vējyke pir nĭm tŷ. Vĕsĕn nĭ, ājag tŷ vējyke pir ěn hā han jĕ, ājag tŷ krĭ kuprĕ nŷtĭn jĕ. ⁴ Topĕ kuprīg pir ěn vŷ tŷ ěg kar jagrĕ nĭ. Kŷ ěg kar vŷ tŷ *Cristo* há ri ke nŷtĭ. Jĕvo tóg tŷ ěg krĭ ri ke nĭ. ěg kar mý ti nĕn ũ há han ke mŭ, jagnĕ ri ke, ti tŷ ěg kuprĕg kŷ. ⁵ Kŷ ěg *Senhor* vŷ tŷ ũn pir nĭ gé. ěg kar vŷ ti ki ge kŷ nŷtĭ. Ti jiji hā tŷ ěg kygpe kŷ nŷtĭ gé. ⁶ ěg jóg tŷ Topĕ vŷ tŷ ũn pir nĭ gé, ěg kar jóg ti. Ti hā ne tŷ vĕnh kar kri ke nĭ'. ěg kar tŷ tóg ti tŷ nĕn han sór mŭ ěn han tŷ, kŷ tóg ěg kĕ kĕ nĭ gé, ěg jóg ti.

⁷ *Cristo* vŷ ěg tar han tŷ gé, ěg kar, ti rĕnhrĕj to. Ū mý tóg vĕnh rĕnhrĕj ũ nĭm', ũ nĭm' he tŷ. ⁸ Hā kŷ tag tóg rán kŷ nĭ, ha mĕ: “ti tŷ kanhkĕ ra tĕpŷy kŷ tóg ũn sigse kŷ nŷtĭ ěn ag tatĭn vyr. Kŷ tóg ěprā ke ag tar han mŭ gé, ag tŷ ti rĕnhrĕj han ke to,” he ja tóg nŷgtĭ.

⁹ Ha vé, ti tĕpŷy kŷ tóg, ti tŷ kanhkĕ ra tŷg ke to hā tĕre ja nĭ gé, ěprā. ¹⁰ Ūn tĕre mŭ ěn vŷ tĕpŷy mĕn ja nĭ gé. Kŷ tóg kanhkĕ pĕtĕn kŷ kri nĭ nĭ sir. Tá nĭn kŷ tóg nĕn ũ kar ki kanhró nĭ sir, ti tŷ ěmĕ kar vigvĕg nĭn kŷ. ¹¹ Ti hā ne ti rĕnhrĕj kar to ěg tar han tŷ'. Ū ag vin kŷ tóg ag tŷ *apóstolo* hŷnhan. Ū mý

tóg: “ũ tỹ inh vĩ mẽ ja tũ ag mỹ inh vĩ tónh tũg nĩ,” he mũ. Ũ tỹ tóg *igreja* to kófa han. Ũ mỹ tóg: “ũ tỹ *igreja* krêm vènh mǎn tĩ ag mỹ inh vĩ kǎmén nĩ,” he mũ gé. ¹² Tag to tóg ãg tar han tĩ, ãg tỹ jagnẽ tar han jé sir, ti rǎnhrǎj to, ãg tỹ tỹ ti jǎvy nỹtĩn kỹ, ti ve fag ke gé. ãg tỹ ãg rǎnhrǎj tag ki króm kỹ *Cristo* há ên vỹ tar pẽ nĩ ha. ãg hã vỹ tỹ ti há nỹtĩ. ¹³ Ti tỹ ãg kar tỹ vỹjyre pir han mũ ve sór vỹ, ãg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ ãg kar vỹ ãg rǎnhrǎj to tar nỹtĩ sir. Kỹ ãg *Cristo* tỹ êprǎ ke jykre kǎfór nĩ ên ri ke nỹtĩ sir. Komẽr hã ãg tóg ti tỹ nén han mũ mré ti tỹ nén to jykren mũ ki kanhrǎn kǎn ke mũ gé sir. Kỹ ãg tóg ùn sanh há kanhró ri ke nỹtĩ sir.

¹⁴ ãg tỹ gĩr ri ke nỹtĩn kỹ tóg ti mỹ há tũ nĩ. Gĩr ag tóg, ag tỹ nén ù mẽ kỹ kǎnhmar nén ù nón tĩ', nén ù nón tĩ', he tĩ. ãg tỹ ti vĩ to gĩr tỹ ki kagtũg ên ri ke nỹtĩn kỹ tóg ãg tỹ ùn ón mũ vĩ kri nĩm ja há tĩ, ãg tỹ ki kagtũg nỹtĩn kỹ. Ũ ag tóg Topẽ vĩ to ón tĩ. Ag tỹ ãg tỹ ag mré kygnẽ han sór vỹ. ¹⁵ Hã ra tóg ãg tỹ Topẽ tỹ ki hã tó mũ ên hã han kỹ há tĩnh mũ. Kỹ ãg tóg jagnẽ to há tǎvĩ nỹtĩnh mũ gé. Hã tỹ ãg tar nỹtĩnh mũ, *Cristo* tỹ tỹ ãg krĩ nĩn kỹ. ¹⁶ Kỹ ãg tóg tỹ ti há ri ke nỹtĩ. ãg kar tỹ tóg nén ù pir han. Kỹ ãg kar vỹ ti tỹ ãg mỹ ti rǎnhrǎj nĩm ja ên to tar nỹtĩnh mũ. Kỹ ãg tóg ùn sanh há tar ri ke nỹtĩ sir. Mog jé ãg tóg ke mũ, ãg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kỹ.

Cristo tỹ ãg mỹ vỹjyre tǎg nĩm

¹⁷ Kỹ sóg ãjag jyvèn sór mũ, ãg *Senhor* tỹ inh mỹ: “ha ag jyvèn,” hen kỹ. Hã kỹ sóg: “ũ tỹ Topẽ ki kagtũg ag jykre han sór tũg nĩ,” he mũ. Kórég ti nỹ mỹr, ag jykre ti. Ag tỹ vēsóg ki nén to jykren mũ ên hã han ag tóg tĩ. ¹⁸ Kutỹ mĩ ag mũgtĩ, ki kagtũg ag nỹtĩ. Hã ra ag tóg ki kanhrǎn sór tũ nĩ gé. Hã kỹ ag tóg Topẽ tỹ ãg mỹ vỹjyre nĩm ja ên ki kagtũg nỹtĩ. ¹⁹ Kỹ ag tóg vỹjyre há to é he tĩ. Mỹ'ãg vǎnh ag nỹtĩ. Ag vènh kavènh vỹ ag mỹ há tĩ. Vỹjyre kórég tỹ ag kókég mũ ra tóg ag mỹ sér tũgtĩ, kỹ ag tóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ke tũg nĩ, ag jǎvo.

²⁰ *Cristo* jykre vỹ ge tũ nĩgtĩ, ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ²¹ Ti kǎme ki kanhró kar ãjag nỹtĩ ha, ti jykre ke gé. ²² Ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ãg tóg ãg tỹ vǎsỹ nén han ja ên ri ke han mǎn ke tũ nĩ ha. ãjag jykre pǎno ên tovǎnh

kǎn jé ãjag tóg ke mũ. ãjag tỹ ãjag jykre pǎno jagma mũn kỹ ãjag tóg ãjag tỹ nén to én mũ ên hã han mũ ja nĩgtĩ ver. Hã ra ãg tóg tag hã to ter ke mũ. ²³ Kỹ Topẽ mỹ to vĩm nĩ, ti tỹ ãjag mỹ ãjag jykre kurynh kǎn jé, ti tỹ ãjag fe jǎnhkrig jé. ²⁴ Vỹjyre tǎg hã han sór m nĩ, Topẽ tỹ ãg mỹ vỹjyre tǎg nĩm mũ ên ti. Kỹ ãg tóg ti ri ke nỹtĩnh mũ. Kurỹj ãg nỹtĩnh mũ. Há ãg nỹtĩnh mũ, ti há ri ke.

²⁵ Hã kỹ jagnẽ mỹ ón mǎn tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ, jagnẽ mỹ. Jagnẽ mré ke vỹ tỹ ãg nỹtĩ, ãg tỹ *Cristo* há ri ke nỹtĩn kỹ. ²⁶ ãjag fe tỹ gỹm ke mũ ra Topẽ vĩ mranh tũg nĩ. ãjag tỹ jagnẽ to jũ nỹtĩn kỹ kurǎ ù jǎvǎnh sór tũg nĩ. Kutỹg ke to há tỹ há' hem nĩ, ùri. ²⁷ Japo tỹ ãjag krĩn sór mũ ra ti vĩ jèmẽ tũg nĩ. ²⁸ Vǎsỹ ãjag kǎ mĩ ù vỹ ù tỹ nén ù pigju mẽ ja nĩgtĩ. Kỹ ên han mǎn tũg nĩ. ãjag rǎnhrǎj nón ãjag mũnh ke mũ ùri, ãjag tỹ ãjag rǎnhrǎj to nén ù kar ve jé. To vǎsǎn nĩ, ti tỹ ãjag mỹ kén jé, ãjag tỹ tỹ ùn jagǎgtar ag jagǎgtǎn jé.

²⁹ Vènh vĩ kórég tó sór tũg nĩ. Nén ù há hã tỹ vèmén nĩ, ãjag tỹ ãjag vĩ tỹ jagnẽ tar han jé, ãjag tỹ jagnẽ jykre kurynh jé.

³⁰ Topẽ kuprĩg fe kaj han sór tũg nĩ gé. Topẽ vỹ ãg mỹ ti kuprĩg jènẽ, ti tỹ hã tugrĩn ãg nĩgĩg jé, ãg krenkren ke to. Ti tỹ tỹ ãg jagrẽ nĩn kỹ ãg tóg ki kanhró nỹtĩ, Topẽ tỹ ãg krenkren han ke mũn ki. ³¹ Jagnẽ to jykren kónǎn tũg nĩ. Jagnẽ to krĩ rỹ han tũg nĩ. ãjag fe tỹ gỹm ke mẽ nỹtĩ tũg nĩ. Féfén tũg nĩ. Jagnẽ to vĩ kónǎn tũg nĩ. Vỹjyre pǎno tovǎnh kǎn nĩ. ³² Jagnẽ to vĩ há han nĩ. Jagnẽ mỹ komẽr hã vĩm nĩ. Jagnẽ mỹ vènh pǎte fón nĩ, Topẽ tỹ *Cristo* tugrĩn ãg mỹ vènh pǎte fón ja ên ri ke.

5

ãg jykre tǎg

¹ Topẽ tỹ vỹjyre han tĩ ên hã han nĩ, ãjag tỹ tỹ ti fe nỹtĩn kỹ, ti krẽ. ² Jagnẽ to há kar nỹtĩm nĩ, *Cristo* tỹ ãg to há nĩ ri ke. ãg jagfỹ tóg vènh fẽg. ãg tỹ Topẽ mỹ nén ù pũn ri ke ti nĩ, ti tỹ ãg jagfỹ vènh fẽg mũ ên ti. Kỹ tóg Topẽ mỹ há tĩ sir.

³ Topẽ tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Hã kỹ vỹjyre pǎno tỹ vèmén sór tũg nĩ, ãjag tỹ han sór tũ nĩ jé. ãg prũ tũ mré nỹ, ãg mén tũ mré nỹ, tỹ vèmén sór tũg nĩ. ãjag tỹ nén e hã tỹ vǎsǎn

mê tỹ vēmén sór tũg nĩ gé. ⁴ Kĩ jagnẽ mỹ vĩ kónãn tũg nĩ. Jagnẽ to vĩ kónãn tũg nĩ gé. Fagrĩnh mỹ vĩ tũg nĩ gé. Nén ù kavėj tỹ vēmén tũg nĩ gé. Ęg tỹ tag tó kỹn pijé há nĩ', Ęg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩn kỹ. Ęg tỹ nén tónh ken hã vễ, ha mẽ: “ã tỹ inh mỹ nén jẽnẽg mũ tóg inh mỹ há kar nỹtĩ,” he jé Ęg tóg ke mũ, Topẽ mỹ vĩ há han kỹ. ⁵ Tag to jykrén, ha mẽ: ù tỹ ti prũ tũ fi mré nỹ mũ ěn ti, ù fi tỹ fi mén tũ mré nỹ mũ ěn fi pijé *Cristo* venh ke mũ'. Û tỹ ti tỹ nén e hã tỹ vãsãn mũ ěn pijé venh ke mũ'. Ęg tỹ vễnh kãgrá to jãn ěn ri ke ti nĩ, Ęg tỹ Ęg tỹ nén e hã tỹ vãsãn mũ ěn ti. Û tỹ ge pijé *Cristo* venh ke mũ', ti tỹ tỹ Ęg pã'i nĩ ěn ti.

⁶ Û tóg ón kỹ ãjag mỹ vễnh vĩ há tó sór tĩ. Û tỹ ge vĩ jẽmẽ tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra Topẽ tóg ãjag to jũnh ke mũ. Ti vĩ mranh vễ mỹr, kỹ tóg ù tỹ ge to jũnh ke mũ. ⁷ Hã kỹ ag vĩ jẽmẽ sór tũg nĩ. ⁸ Vãsỹ ãjag tóg vễjykre ki kuty hã han ja nĩgtĩ gé. Hã ra Topẽ tóg ãjag mỹ vễjykre ki kurã ěn nĩm, ãjag tỹ ti ki gen kỹ. Kỹ vễjykre ki kurã tag hã han sórm nĩ. ⁹ Ęg tỹ vễjykre ki kurã hã han kỹ Ęg tóg jagnẽ mỹ vĩ há han ke mũ, vễjykre kuryj. Ki hã tó jé Ęg tóg ke mũ gé, jagnẽ mỹ. ¹⁰ Vễjykre tỹ Ęg *Senhor* mỹ há nỹ ěn hã han sórm nĩ. Ęn hã to jykrén mág nĩ.

¹¹ Kejẽn ãjag tóg ù vэг tĩ, hã ra tóg vễjykre ki kuty han tĩ. Kỹ ti mré han sór tũg nĩ. Ti mỹ: “kórég ti nĩ, tovãnh nĩ,” hem nĩ. ¹² Vễnh péju kỹ ag tóg han tĩ, vễjykre kórég ti. Ęg mỹ'a tóg tĩ, Ęg tỹ ag tỹ nén han tĩ ěn ve kỹ. ¹³ Kejẽn tóg ag tỹ nén han mũ kri kurãg tĩ, kỹ tóg ve há tĩgtĩ, ag jykre ti. Kurã ki Ęg tóg ti kórég nĩ ěn vэг tĩ. ¹⁴ Kỹ tóg há nĩ, Ęg tỹ vễjykre kórég to: kórég ti nĩ, hen kỹ. Kỹ Ęg tóg tovãnh sór ke mũ. Hã kỹ Ęg tóg: “Topẽ vĩ mranh sór mãn tũg nĩ. Nũgme ki kutẽ sór tũg nĩ. Kỹ *Cristo* vĩ ã mỹ jẽngrẽ han ke mũ,” he tĩ, Ęg jãn kỹ.

¹⁵ ãjag tỹ nén han mũ to jykrén nĩ. Krĩ tũ nĩ sór tũg nĩ. Vễjykre há ki vễnh kanhrãn kỹ mũm nĩ. ¹⁶ Kurã kren tũg sórm nĩ. Nén ù jagy ve jé Ęg tóg ke mũ, hã kỹ tóg há tĩ, Ęg tỹ kurã kren tũ nĩn kỹ. Ûri ti rãnhraj han nĩ. Kejen ti jagy tĩnh mũ, Ęg tỹ ti rãnhraj han sór mũ ra. ¹⁷ Ęg *Senhor* vĩ Ęg tỹ nén ù há han

mũ ve sór tĩ. Kỹ tag hã to jykrén nĩ, ãjag tỹ tag hã han jé.

¹⁸ *Vinho* tỹ vễsén tũg nĩ, tỹ vễnh pépév han tũg nĩ, goj fa tỹ ke gé. Vễjykre kórég vễ. Topẽ kuprĩg tỹ Ęg fãn tag hã ne há nĩ'. ¹⁹ Jagnẽ mré Topẽ tỹ jãn nĩ. Ęg *Senhor* jé tóm nĩ. Ti kuprĩg vĩ Ęg kanhrãn tĩ gé, Ęg tỹ Ęg *Senhor* mỹ nén tó sór mũ to, Ęg tỹ ti tỹ jãn há han jé. Ęg tỹ ti mỹ: “há kar ti nĩ,” henh ke vễ gé. ²⁰ Ęg jóg tỹ Topẽ mỹ Ęg tóg tónh ke mũ, ti hã mỹ Ęg tóg: “ã tỹ Ęg mỹ nén ven mũ vĩ há kar nỹtĩ,” henh ke mũ, Ęg tỹ Ęg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jiji tón kỹ.

Û tỹ jagnẽ mré nỹtĩ fag jykre

²¹ Ęg tỹ *Cristo* kamẽg kỹ tóg há tĩ. Kỹ Ęg tóg jagnẽ jykre mũ mũnh ke mũ gé, Ęg tỹ tỹ ti mré ke nỹtĩn kỹ.

²² Ûn tỹtá fag jé fag mén ag jykre mũ mũjẽg, fag tỹ Ęg *Senhor* jykre mũ mũ ěn ri ke. ²³ Fi krĩ vễ, fi mén ti, ti tỹ fi ki rĩr jé. *Cristo* vĩ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ kar ag krĩ nĩ, fag krĩ ke gé. Kỹ Ęg tóg tỹ ti há ri ke nỹtĩ, ti tỹ Ęg kren han kỹ, ti tỹ Ęg ki rĩr nĩn kỹ. ²⁴ Hã kỹ Ęg tóg, *Cristo* jykre mũ mũgtĩ. Ge ti nĩgtĩ, ùn tỹtá fag jykre ti. Fag mén jykre mũ fag mũnh ke mũ.

²⁵ Fag mén ag jé ag prũ fag to há nỹtĩ, *Cristo* tỹ Ęg to há nĩ ěn ri ke. Ęg jagfy tóg vễnh fẽg, ²⁶ Ęg kar tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, fag ke gé. Goj tỹ Ęg kygpe kỹ nỹtĩ. Ti vĩ tỹ tóg Ęg jyvẽn tĩ, Ęg há nỹtĩ jé. ²⁷ Ęg tỹ vễnh mỹ nỹtĩnh ke tũ vễ. Ęg tỹ kaga ri ke nỹtĩnh ke tũ vễ. Ęg kórég nỹtĩnh ke tũ vễ gé. Ęg sĩnvĩ tãvĩ nỹtĩnh ke vễ, Ęg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kỹ. *Cristo* prũnh ke ri ke vĩ tỹ Ęg nỹtĩ.

²⁸ Tag ri ke han nĩ, ãjag prũ tỹ. Fag to há nỹtĩm nĩ, jagnẽ jykre mũ mũm nĩ. “Inh há ri ke vĩ tỹ fi nĩ,” hem nĩ, fag to. Û tỹ ti prũ fi to há nĩn kỹ tóg vễso há nĩ sir. ²⁹ Vễnh ki rĩr há han Ęg tóg tĩ. Jẽg Ęg tóg tĩ, Ęg tar nỹtĩ jé. Ęg pijé vễnh kókén sór tĩ'. *Cristo* vĩ Ęg tỹ ge tĩ gé. Ęg ki tóg rĩr há han tĩ gé. ³⁰ Ti há vĩ tỹ Ęg nỹtĩ, Ęg kar, Ęg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

³¹ Tag vĩ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ùn gré tóg ti prũ fi mré ti panh ré kỹ tĩ mũ, ti mỹnh fi ré kỹ ke gé. Ti prũ fi mré tóg tĩnh mũ. Fi mré tóg tỹ ùn pir nĩ sir,” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ vĩ rán ki. ³² Tag vĩ tỹ nén ù sĩnvĩ pẽ nĩ. Kỹ tóg *Cristo* to rán kỹ nĩ gé, ti tỹ ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ

ag mré tỹ ùn pir nĩn kỹ. ³³ Hã ra tóg ãg mỹ rãn kỹ nĩ gé, ãg tỹ ãg prũ fag to há nỹtĩ jé, ãg tỹ vãnh ki rĩr há han mũ tag ri ke. Kỹ tóg fag mỹ rãn kỹ nĩ gé, fag tỹ fag mén vĩ jēmēn jé.

6

Ëg han mũ fag to vỹjyre

¹ Kỹ sóg ãjag krēm mỹ: “ãjag han mũ fag vĩ kri fim nĩ,” he mũ. Ëg *Senhor* jykren ha vỹ.

² ãjag han mũ fag kamēg nĩ. Topē tỹ ãg mỹ tag tó kỹ tóg ãg mỹ nén ù há tó mũ gé, hã vỹ:

³ “ã han mũ fag kamēg nĩ, ã tỹ tĩg há han jé, ã tỹ ga kri tĩg mág han jé,” he ja nĩ.

⁴ Kỹ sóg ùn sanh ag mỹ: “ãjag krēm mỹ vĩ tar pē han tũg nĩ, ag tỹ ãjag to jũ tũ nĩ jé,” he mũ gé. ãjag krēm jyvēn nĩ, ag mỹ ãg *Senhor* jykre kãmēn nĩ, ag tỹ mĩ mũn jé.

Camarada mré patrão kãme

⁵ ãjag kã mĩ ù ag tóg *patrão* krēm nỹtĩ gé. ãjag *patrão* vĩ kri fim nĩ. Ti kamēg nĩ. Ti rãnrãj ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ *Cristo* rãnrãj ki rĩr tĩ ěn ri ke. ⁶ ù tóg kejēn ón kỹ ti *patrão* tũ ki rĩr tĩ, ti *patrão* tỹ ti mỹ vĩ há han jé. Tag han tũg nĩ. ãjag *patrão* tũ ki rĩr hapē han nĩ, ãjag tỹ tỹ *Cristo* mỹ rãnrãj tĩ nỹtĩn kỹ, Topē jykre tỹ ãjag mỹ sér tĩn kỹ. ⁷ ãjag *patrão* rãnrãj ki rĩr kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. ãjag tỹ ãg *Senhor* rãnrãj ki rĩr vỹ, ãjag tỹ ti rãnrãj ki rĩr kỹ. ⁸ Ha vé, ãg tỹ nén ù há han kỹ ãg tóg ti kaja venh ke mũ, kanhkã tá. Ëg *Senhor* vỹ ãg mỹ ti kaja ven ke mũ, ti *camarada* ag mỹ, ag *patrão* mỹ ke gé, ti ki ge kỹ nỹtĩ kar ag mỹ.

⁹ ãjag kã mĩ ù vỹ tỹ *patrão* nỹtĩ, kỹ ãjag *camarada* vỹ nỹtĩ, ãjag krēm. Ag to há nỹtĩm nĩ. Ëg *Senhor* vỹ kanhkã tá nĩ. ãjag pã'i vỹ, ãjag *camarada* pã'i vỹ gé hã ra. Tĩ mỹ ãg tóg tỹ ùn pir nỹtĩ, tag ki ùn mág mré ùn kãsir ag.

Japo katō vãsãnsãn jafã

¹⁰ Kỹ sóg ãjag mỹ tag tó sór mũ gé ver, ha mẽ. Ëg *Senhor* ki ge kỹ nỹtĩ to tar nỹtĩm nĩ. Tar ti nĩ, kỹ tóg ãg tar han ki kanhró nĩ gé. ¹¹⁻¹² Tag ki ãg vãnh génh ri ke han tĩ, ãg tỹ Japo kato vãsãnsãn kỹ nỹtĩn kỹ. Hã ra Topē tóg ãg mỹ ãg tỹ ti kato vãsãnsãn jafã nĩm tĩ. Kỹ mãn nĩ, kỹ Japo tóg ãg tỹ hē ri kenh ke tũ nĩ. Tar jē jé ãg tóg ke mũ ha. Ëg pijē ãg

mré ke ag kato vãsãnsãn tĩ'. Pã'i ag nỹtĩ, ù tỹ ãg kato vãsãnsãn mũ ag, hã ra ãg tóg ag vэг tũ nĩgtĩ. Kuty tãn ag vỹ, ga to pã'i ag vỹ gé. Kanhkã krēm ag ěmã nỹtĩ gé. Kórég kar ag nỹtĩ. ¹³ Kỹ mãn kãn nĩ, Topē tỹ ãg mỹ nén tỹ ag kato vãsãnsãn jafã vin sór mũ ěn ti. Kejēn ag tóg ãg kato vãsãn mág han ke mũ. Kurã ěn kã ag tóg ãg tỹ hē ri kenh ke tũ nĩ, Topē tỹ ãg tar han kỹ.

¹⁴ Hã kỹ tar nỹtĩm nĩ. Ëg *Senhor* vỹ ón vãnh nĩ. Ti ón vãnh vỹ vēsóg fĩn ja mág ri ke nĩ. Tỹ vēsóg fĩn ri ke han nĩ. Kỹ vỹjyre kuryj vỹ tỹ *soldado* tỹ *camisa* tỹ *ferro* ri ke nĩ. ěn tu ri ke han nĩ. Vỹjyre kuryj han to ken hã vỹ. ¹⁵ Ëg tỹ Topē vĩ sér tó sór mũ vỹ ãg pēn né ri ke nĩ. ěn rĩnh ri ke han nĩ, hã vỹ: vãnh kar mỹ Topē vĩ kãmēn, he mũ. ¹⁶ Ëg tỹ *Jesus* ki rã kỹ tóg *soldado* tỹ vỹj ven jafã ma tĩ ěn ri ke nĩ. *Satanás* tỹ ãg kato vãsãn kỹ tóg ti tỹ no tỹ ãg to pēg kỹ ti grug ri ke nĩ. Ëg tỹ vỹj ven jafã tỹ vỹj ven kỹ tóg tỹ nhyn ke tĩ, ti no gru ěn tỹ. ¹⁷ Ëg kren ke vỹ *soldado* sãpe tỹ *ferro* ěn ri ke nĩ. Kỹ Topē vỹ vỹ rógro ri ke nĩ gé. Topē kuprĩg vỹ ãg mỹ kãmēn tĩ', Topē vỹ ti. Topē tỹ ãg mỹ Japo kato vãsãnsãn jafã vin ke mũn hã vỹ. ¹⁸ Kỹ Topē mré vēmēn nĩ gé. Ti mỹ nén kar to vĩm nĩ. Ti kuprĩg vỹ ãg jagfỹ vỹ tĩ gé. Topē mré vỹ to krónh ke tũg nĩ. Ëg tỹ to krónh ken kỹ tóg ãg nũr ri ke nĩ sir. Ke tũg nĩ. Ëg mré ti ki ge kỹ nỹtĩ kar to vĩm nĩ. ¹⁹ Kỹ inh jagfỹ ti mré vēmēn nĩ gé. Topē vỹ tó sóg tĩ. Kỹ inh mré to vĩm nĩ, isỹ inh kato vãsãnsãn mũ ag kamēg tũ nĩ jé, isỹ vãnh kar mỹ Topē tỹ nén han sór mũ ěn kãmēn há han jé, vãnh vỹ sér ěn. ²⁰ Topē vỹ inh mỹ tag nĩm ja nĩ, sỹ han jé, hã ra sóg ver se kỹ jē. Kỹ tóg sỹ ag kamēg tũ nĩnh há tĩ, sỹ *Jesus* kãme tó kãn jé, sỹ ti tỹ inh mỹ: “ha ag mỹ kãmēn,” he mũ tag tó kãn jé.

Paulo tỹ Tíquico jēnēnh ke

²¹ Kỹ tóg inh mỹ há tĩ, ãjag tỹ isỹ nén ve ja tag mẽ kãn jé, isỹ nén han mũ mré hã. Hã jé sóg ãjag mỹ *Tíquico* ti jēnēnh ke mũ. Ëg régre ù vỹ gé. Iso há tãvĩ ti nĩ. Ëg *Senhor* rãnrãj han ti tĩ. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ. ²² Ti hã vỹ ãjag mỹ inh kãmēn ke mũ, ti tỹ ãjag fe tỹ há' he jé. Hã jé sóg ti jēnēnh ke mũ.

²³ Ëg jóg tỹ Topẽ jé ãjag krĩ kuprãg, ãg régre kar ag mré hã. Ti jé ãjag tỹ jagnẽ to há kar han. Ti jé ãjag tỹ ti ki rã há han ãn han, ãg jóg tỹ Topẽ ti, ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ti ke gé. ²⁴ Topẽ jé ãjag tar han, ã tỹ ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* to há nỹtĩ ag kar, kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ãg tỹ ti to há nỹtĩ ti.
Hã vẽ.

PAULO TŶ CARTA HAN; FILIPOS TÁ KE AG MŶ CARTA

¹ Paulo tŷ rá vĕ, inh. Isŷ ěmā tŷ Filipos tá ke ag mŷ rán hā vĕ. Kŷ *Timóteo* vŷ inh mré ājag mŷ jĕnĕg mŷ gé, inh mré *Jesus Cristo* mŷ rānrāj tī tag ti. Isŷ ājag mŷ ti rá tag jĕnĕ vĕ, ājag tŷ *Jesus Cristo* ki ge kŷ nŷtĭn kŷ. Kŷ sóg ājag kófa ag mŷ jĕnĕg mŷ gé, ũ tŷ kófa ag mré rānrāj tī ag mŷ ke gé, fag mŷ ke gé.

² Ęg jóg tŷ Topĕ jé ājag tar han, ti jé ājag krĭ kuprāg, ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* ke gé.

Paulo tŷ Topĕ mré vĭ

³ Ājag to sóg Topĕ mré vĭ há han tĭ, sŷ ājag mĭ ěkrĕn kŷ. ⁴ Sŷ ājag to Topĕ mré vĭ kŷ inh fe tóg mrin ke tĭ. Inh mŷ tóg sér tĭ, sŷ ājag mĭ ěkrĕn kŷ. ⁵ Ājag tŷ inh mré *Jesus* kāmĕn kŷ tóg inh mŷ há tĭ, ājag tŷ inh mré ti to tar nŷtĭn kŷ. Kŷ sóg Topĕ mŷ vĭ há han tĭ, ājag to. Kŷ ājag tóg ũri ti vĭ tó há han tĭ. Tovānh tŷ ājag nĭ. Kŷ tóg inh mŷ sér tĭ. ⁶ Tag ki kanhró sóg nĭ, ha mĕ. Topĕ vŷ ājag krĭn rā nĭ, komĕr hā, nĕn ũ há kar to. Kŷ tóg ājag krĭn tĭgtĭ sir, ti tŷ komĕr hā ājag krĭn kān jé, *Jesus Cristo* kātĭg mān ke kurā to hā. ⁷ Tag to sóg jykren, sŷ ājag mĭ ěkrĕn kŷ. Inh fe vŷ tŷ ājag nŷtĭ. Inh hā mré tóg ājag tar han tĭ, ěg *Senhor* ti. Hā kŷ ājag tóg inh mré jagtar nŷtĭ, inh se kŷ jĕ tag ti to. Isŷ vāsŷ kavār kŷ jĕ ěn kā sóg ag mŷ Topĕ vĭ kāmĕn ja nĭgtĭ. Kŷ ājag tóg inh mré to tar nŷtĭ ja nĭgtĭ gé, ũri ke gé. ⁸ Sŷ ājag kar venh há tóg tĭ, kŷ Topĕ vŷ ki kanhró nĭ. Inh mŷ ājag tóg tŷ inh fe pĕ nŷtĭ. Ęg tŷ *Jesus Cristo* mŷ tŷ ti fe pĕ ěn ri ke ājag nŷtĭ, inh mŷ.

⁹ Sŷ Topĕ mré vĭn kŷ sóg ti mŷ ājag to: “jagnĕ to há ag nŷtĭ,” he tĭ. “Ag tŷ komĕr hā jagnĕ to há kar nŷtĭ han nĭ. Ag kanhrān nĭ gé, ag tŷ komĕr hā ā jykre ki kanhrān kān jé, ag tŷ ki króm kān jé,” he sóg tĭ, Topĕ mŷ.

¹⁰ “Ā tŷ ag kanhrān kŷ ag tóg nĕn ũ há kar ki kanhró nŷtĭnh ke mŷ. Tag vŷ hapĕ nĭ, ěn vŷ há sĭ nĭ, he jé ag tóg ke mŷ,” he sóg tĭ, Topĕ mŷ. Kŷ ājag tóg jānhkri nŷtĭnh ke mŷ, kŷ ājag tóg mŷ'āg ke tŷ nĭ, *Cristo* kātĭg mān ke kurā ěn kā. ¹¹ Kŷ ājag tóg vējykre há han kān ke

mŷ sir, *Jesus Cristo* tŷ ājag mŷ ti jykre há ěn nĭm kŷ. Hā jé sóg Topĕ mŷ ājag tó tĭ. Ti tŷ ājag krĭ tŷ há' hen kŷ vēnh kar tóg ti tŷ tŷ ũn mág nĭ venh ke mŷ. Kŷ ag tóg ti mŷ vĭ há han ke mŷ gé sir.

Jesus tŷ inh jykre

¹² Inh kanhkā', inh jagtar mŷ ra *Jesus* kāmĕ tóg vēnh kar kri rŷm ke mŷ. Tag to jykren. ¹³ Vĕnh kar tóg mĕ kān, ti vĭ ti, porisa ag mré hā, ũ tŷ *palácio* ki rĭr tĭ ag mré hā. *Cristo* tigrĭn sóg se kŷ jĕ, hā vég ag tóg mŷ. ¹⁴ Kŷ *Jesus* mré ke tŷ ěn ri ke ag vŷ tar nŷtĭ gé sir, ěg *Senhor* jykre to, inh se kŷ jĕ tag tigrĭn. Hā kŷ ag tóg Topĕ vĭ tó tĭ sir, ag tŷ to tar nŷtĭn kŷ, ag mŷmĕg vānh nŷtĭn kŷ. ¹⁵ Ũ ag tóg iso jŷ nŷtĭ, ha kŷ ag tóg *Jesus* tó tĭ, ag tŷ inh ri ke han sór kŷ. Kŷ ũ ag tóg iso há nŷtĭ, hā kŷ ag tóg ti tó tĭ sir. ¹⁶ Topĕ tŷ inh mŷ vēnh rānrāj nĭm hā vĕ, sŷ pā'i ag mŷ ti kāmĕn jé. Hā vég ag tóg tĭ, ũ tŷ iso há nŷtĭ ag. Kŷ ag tóg ti vĭ tó tĭ. ¹⁷ Ũ ag tóg hā ra iso jŷ nŷtĭ, hā kŷ ag tóg ón kŷ *Cristo* kāmĕn tĭ, ag tŷ inh vĭ káfór han sór kŷ. Ag tŷ inh kato tĕ ag tŷ iso jŷ han sór vēgtĭ gé. Ag tŷ inh se tŷ ěn ri ke han sór vĕ. ¹⁸ Hā ra sóg ag to vēnh mŷ nĭ sór tŷ nĭ. *Cristo* tó ag tóg mŷ mŷr. Ũ tóg ón kŷ tó tĭ, jo ũ tóg tó há han tĭ. Ag kar vŷ ti tó tĭ. Kŷ tóg há tĭ. Hā kŷ tóg inh mŷ sér tĭ. Kŷ sóg inh mŷ sér tŷ tŷ' he sór tŷ nĭ.

¹⁹ Hā ra sóg kren ke mŷ gé, ha vem nĭ. Ki kanhró sóg nĭ. Ājag hā ne iso Topĕ mré vĭ tĭ', kŷ *Jesus Cristo* vŷ isar han tĭ gé, ti kuprĭg tŷ. Hā kŷ sóg kren ke mŷ. ²⁰ Kŷ sóg tag jāvānh mŷ, ha mĕ. ěn ri ke mŷn ag tóg inh kavān ke mŷ. ěn ri ke mŷn ag tóg isĕn ke mŷ. Hā ra sóg ti mré vĭ tĭ, sŷ nĕn ũ kamĕg tŷ nĭ jé, sŷ ti kavĕnh tŷ nĭ jé, inh mŷ'āg tŷ nĭ jé. Vĕnh kar tŷ isugrĭn *Jesus* tŷ tŷ ũn mág nĭ ven kŷ tóg inh mŷ sér tĭ. ²¹ Inh jykre hā vŷ tŷ *Cristo* ti nĭ, hā kŷ sóg iser kŷ ti venh tĭg ke mŷ. Kŷ tóg inh mŷ sér tĭnh mŷ. ²² Kŷ sóg hā ra inh kren kŷ ti rānrāj hā han ke mŷ. Hā kŷ sóg sŷ nĕn han sór mŷ ki kagtĭg nĭ. ²³ Inh kren ke mŷ inh mŷ hán tĭ vŷ, iser ke vó? he sóg tĭ. Iser kŷ sóg *Cristo* mré nĭnh mŷ. Kŷ tóg inh mŷ hapĕ nĭ, isŷ ti venh há tĭn kŷ. ²⁴ Jāvo isŷ ājag mré nĭn kŷ sóg ājag tar han ke mŷ. Kŷ tóg inh mŷ há káfór nĭ. ²⁵ Hā tóg inh mŷ ge nĭ. Kren jé sóg ke mŷ, he sóg tĭ. Kŷ sóg

ājag kar mré nĩnh ke mũ. Ājag ve jé sóg ke mũ, ājag tỹ komēr hã inh vĩ mẽ kỹ ti vĩ kri fi jé. Kỹ tóg ājag mỹ sér tĩnh mũ, ha vem nĩ. ²⁶ Isỹ ājag mré nĩ mãn kỹ tóg inh mỹ há tĩnh mũ. Kỹ ājag fe tóg mrin ke pẽ han ke mũ, ājag tỹ inh ve mãn kỹ. Ājag mỹ sóg tỹ ùn mág jẽ, *Jesus Cristo* tigrĩn.

²⁷ Ha vé, *Cristo* jykre hã han nĩ. Tag hã to vãsãnsãn nĩ. Hẽn ri ke mũn sóg ājag venh kãtĩg ke mũ. Hẽn ri ke mũn sóg ājag venh kãtĩg ke tũ nĩ. Inh kãtĩ tũ ra jagnẽ mré vỹjyre pir han kỹ nỹtĩm nĩ. *Jesus* kãme hã tóm nĩ. Ti ki ge kỹ nỹtĩm nĩ. Sỹ tag mẽn hã há tóg tĩ, ājag to. ²⁸ Ũ tỹ ěg kato vãsãnsãn mũ ag kamẽg tũg nĩ. Hã tũgnĩn ag tóg ag tỹ nũgme ki vár ke ki kanhró nỹtĩ. Hã tũgnĩn ājag tóg ājag krenkren ke ěn ki kanhró nỹtĩ gé sir. Topẽ vỹ ěg tar han ke mũ, ěg tỹ ag tỹ hẽn ri ke jé gé. ²⁹ *Cristo* ki ge kỹ ājag nỹtĩ. Kỹ ājag tóg ti tigrĩn jagtar nỹtĩnh ke mũ gé. Hã jé tóg ājag kuprẽg. ³⁰ Hã kỹ ājag tóg inh kóm ti jagy vėg tĩ gé. Ag tỹ vãsỹ inh kato vãsãnsãn ěn ve ja ājag tóg nĩgtĩ gé. Ũri sóg hã vėg tĩ ver. Kỹ inh kóm tar nỹtĩm nĩ.

2

Topẽ kósin tỹ tỹ ěprã ke nĩ

¹ Ha vé, sỹ ājag jyvẽn sór vė, ha mẽ. Ājag tỹ *Jesus* jykre han kỹ nỹtĩ tag vỹ ājag tar han tĩ. Ti tỹ ājag to há nĩ tag vỹ sér tĩ. Ti kuprĩg vỹ tỹ ājag jagrẽ nĩ. Kỹ ājag tóg jagnẽ to há nỹtĩ gé. Jagnẽ jagãgtãn ājag tóg tĩ gé. ² Kỹ inh jagãgtãn nĩ gé. Inh fe tỹ mrin kem nĩ gé, inh mỹ sér tĩ jé. Jagnẽ mré vỹjyre pir hã han nĩ, ha mẽ. Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ. Ājag tỹ nén ũ to jykrén kỹ jagnẽ mré to jykrén nĩ, ājag tỹ vỹjyre pir hã han jé. ³ Vėsỹ ùn mág han sór tũg nĩ. Jagnẽ kãfór han sór tũg nĩ. “Tỹ inh ùn sĩ nĩ,” hem nĩ. Jagnẽ mỹ: “inh kãfór ti nĩ,” hem nĩ gé. ⁴ Ājag tỹ ājag tũ ki rĩr mré hã jagnẽ tũn ki rĩrm nĩ gé. ⁵ *Jesus Cristo* kóm ti jykre han nĩ gé, jagnẽ mỹ. Ti tỹ vỹjyre han hã vė, ha mẽ.

⁶ Topẽ hã pẽ ja ti nĩ mỹr, *Jesus* ti, ti tỹ ti mré nĩn kỹ. Hã ra tóg tá nĩ kỹ: “isũ vė, kanhkã ti. Hã kỹ sóg ěprã ke ag to tĩg ke tũ nĩ,” he ja tũ nĩ. ⁷ Kanhkã tá ti tỹ nén tovãnh kãn sór ja ti nĩ. Kỹ tóg ěg ri ke nĩ jé kãtĩg sór ja nĩ. Hã kỹ tóg kãtĩg ja nĩ. ěprã ke jagtar

ri ke tóg nĩ, ti tỹ ěprã ke fi ki mur kỹ. ěg tỹ ěprã ti ve kỹ tóg tỹ ěg hã pẽ nĩ. ⁸ Vėsỹ ùn mág han ja tũ tóg nĩ. Kỹ tóg ti jóg vĩ hã han ja nĩgtĩ. Ti vĩ han kỹ tóg ter ja nĩ. Krunh to sa kỹ tóg ter ja nĩ, mỹr, ha mẽ. ⁹ Hã kỹ Topẽ tóg ti tỹ vėnh kar kãfór han sir. Kỹ tóg ti jijin mũ sir. Kỹ ti jiji tag tóg vėnh kar jygji kãfór nĩ. ¹⁰ ěg tỹ ti jiji mẽ kỹ vėnh kar tóg ti krēm mũgmũg ke kãn mũ sir, kanhkã tá ke kar ag, ěprã ke kar ag ke gé, vėnh kuprĩg kar ag ke gé. ¹¹ Kỹ vėnh kar tóg: “*Jesus Cristo* vỹ tỹ pã'i mág nĩ,” henh ke mũ sir. Tag hã tigrĩn ag tóg sir Topẽ to: “tỹ tóg ěg kãfór kar nĩ,” he mũ. Tag to jykrén nĩ, ājag tỹ ti kóm han jé, *Jesus Cristo* kóm.

Ěg tỹ ěprã ke ag mỹ jẽngrẽ han ke

¹² Inh kanhkã', ājag ki sóg fe nĩ. Inh vĩ han ājag tóg mũgtĩ, sỹ ājag mré nĩn kỹ. Hã ra sóg ũri ājag mré nĩ tũ nĩ. Ge ra inh vĩ kri fim nĩ. Ājag krenkren ke vė. Kỹ Topẽ jykre hã han nĩ. Topẽ kamẽg nĩ. “Ti mỹ ěg to jũnh ke tũ nĩ vỹ?” hem nĩ. ¹³ Ti hã ne tóg ājag krĩn há han tĩ', ti jykre tỹ ājag mỹ sér tĩn jé, ājag tỹ hã mũ hã mũn jé.

¹⁴ Ājag tỹ ti jykre han kỹ ti jykre to vĩ vĩ he tũg nĩ, ti tỹ kejẽn ājag mỹ jagy ra. Kỹ jagnẽ mỹ jagnẽ vĩ kafãn tũg nĩ gé, ti jykre to. ¹⁵ Hã tũgnĩn ũ tóg ājag to jykrén kónãn ke tũ nĩ, ājag tỹ kygnėg tũ nĩn kỹ. Kỹ ājag tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ gé, ājag tỹ ti jykre há han kỹ. ěprã ke kar vỹ jykre pãno nỹtĩ, Topẽ vĩ mranh kỹ. Kỹ ājag tóg ag mỹ jẽngrẽ ri ke nỹtĩ, ājag tỹ ag mỹ Topẽ vĩ kãmén kỹ. ¹⁶ Ājag tỹ tag han kỹ sóg tỹ ùn mág jẽn h ke mũ gé, ājag tigrĩn, *Cristo* kãtĩg mãn ke kurã ěn kã. Kỹ sóg ājag to: “inh pijé fagrĩnh mỹ ag to vãsãn'. Inh pijé fagrĩnh mỹ ag mỹ Topẽ vĩ kãmén',” henh ke mũ.

¹⁷ Hẽn ri ke mũn ag isén ke mũ. Kỹ inh kyvėnh tỹ inh ki kutẽ kỹ tóg ěg tỹ Topẽ mỹ nén ũ pũn ri ke nĩnh mũ. Ājag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tigrĩn ke vė. Ge ra tóg inh mỹ sér tĩnh mũ. Inh fe tóg mrin kenh ke mũ, ājag kóm. ¹⁸ Kỹ tóg inh mỹ ti tỹ ājag mỹ sér tĩnh há tĩ gé, iser ke ti.

Timóteo mré Epafrodito

¹⁹ Sỹ ājag mỹ *Timóteo* jẽnėnh há tóg tĩ, ěg *Senhor* tỹ to: “he,” hen kỹ. Ti tỹ tá vỹn ke

kỹ tóg inh mý ãjag kãmén ke mũ. Kĩ inh krĩ tóg kãnhvy' henh ke mũ sir, isỹ ãjag to vémé há mên kỹ. ²⁰ Ti hã ne tóg ãjag mĩ êkrén mág tĩ'. Ủ tóg ti ri ke tũ pẽ nĩ, ti tỹ ãjag to há nĩn kỹ. ²¹ Vẽn̄h kar ag vỹ: “inh rãnrãj vỹ inh kutãn mũ,” he kãn mũ. Hã kỹ ag tóg *Jesus* rãnrãj han tũ nĩgtĩ. ²² Hã ra ãjag tóg *Timóteo* ki kanhró nỹtĩ. Inh kósín ri ke ti nĩ. Êg krê ag vỹ êg mré êg rãnrãj han tĩ. Kĩ *Timóteo* vỹ inh mré Topê vĩ tó tỹ rãnrãj tĩgtĩ, ti tỹ tỹ inh kósín ri ke nĩn kỹ. ²³ Ti hã jẽnê jé sóg ke mũ, ãjag to. Hã ra sóg ver ag tỹ inh mý nén tó mũ mẽ sór mũ, ù tỹ inh ség mũ ag. Isỹ ag tỹ inh mý nén tó mũ mẽ kar kỹ sóg vãhã ti jẽnênh ke mũ. ²⁴ Hẽn̄ ri ke mũn sóg kãnhmar ãjag venh tĩg ke mũ gé. Êg *Senhor* tỹ *Jesus* hã ne ki kanhró nĩ'.

²⁵ Hã ra tóg sỹ vêsýmér ù jẽnênh há tĩ, ãjag to. Hã kỹ sóg *Epafrodito* mỹ: “ha ag to vỹn ké,” he mũ. ãjag hã ne ti jẽnê ja nĩgtĩ', ti tỹ inh ki rĩr jé. Kĩ tóg inh mý há tĩ. Inh mré tóg Topê rãnrãj han tĩ mỹr. Kĩ tóg inh kóm Topê vĩ to jagtar nĩ gé. ²⁶ Hã ra tóg ãjag mĩ êkrég mũ. Kĩ tóg ãjag to krĩ kufy jagy nĩ sir, ãjag tỹ ti kaga mẽ ja ên tugrĩn. ²⁷ Kaga ja tóg nĩgtĩ mỹr. Kĩ tóg ter kren pẽ han. Hã ra Topê tóg ti jagãgtãn. Kĩ tóg há' he mũ sir. Ti ter ra sóg inh jagtar tag kri vêsýrénh mág ke mũ vè. Hã ra Topê tóg inh jagãgtãn gé. ²⁸ Hã kỹ sóg ti mỹ: “ha tĩg to fũrũn,” he mũ sir, ãjag fe tỹ mrin ke jé, ãjag tỹ ti ve kỹ. Hã kỹ inh jagtar tóg pãgsĩ' henh mũ gé sir. ²⁹ Ti jun kỹ ti to mỹ sér nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ ti ve mãn kỹ, êg *Senhor* tỹ ti jy nĩgãn kỹ. Kĩ ti mỹ: “há tóg tĩ,” hem nĩ, ãjag mỹ sér tĩn kỹ. ³⁰ *Cristo* rãnrãj tugrĩn tóg ter kren mỹr. Hã ra tóg tovãnh ja tũ nĩ. Hã kỹ tóg inh ki rĩr há han. ãjag jęgja kã jęg kỹ tóg inh ki rĩr há han. Ủ tỹ ge mỹ vĩ há han nĩ.

3

Jesus jykre hã vỹ ti pin kỹ há nĩ

¹ Inh kãnhkã', vãhã sóg ãjag mỹ nén ù tónh ke mũ gé sir, ha mẽ. Êg *Senhor* ki ãjag ge kỹ nỹtĩ. Hã kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. Tag rãn inh huri. Hã ra sóg rãn mãn mũ. Sỹ ãjag mỹ tag tó to sóg krónh ke sór tũ nĩ. ãjag mỹ tóg há tĩ, sỹ ti tỹ ãjag mỹ sér nĩ to ãjag jyvẽn kỹ.

² Vẽn̄h ki rĩr. Ón kỹ Topê vĩ tó tĩ ag vỹ junjun ke mũ, vỹjyre pãno han mũ ag, ha vem nĩ. Inh mý ag tóg kasor ri ke nỹtĩ. Ón kỹ ag tóg ãjag gré fár junun kym sór mũ. Hã kỹ vẽn̄h ki rĩr. ³ “Êg fár kym hã tugrĩn êg tóg tỹ Topê krê nỹtĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Hã tũ vè. Topê kuprĩg vỹ tỹ êg jagrê nĩ, kỹ êg tóg êg jagrê tag tugrĩn Topê mỹ vĩ há han tĩ, êg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Hã tugrĩn êg tóg tỹ Topê krê pẽ nỹtĩ. Êg tỹ êg fár kym mũ ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ. Êg fár vè mỹr, kỹ tóg êg kren han ke tũ nĩ. ⁴ Êg fár tỹ êg kren han ke nĩ ra sóg, tỹ inh kren han sór mũ vè. *Moisés* jykre hã tỹ êg kren han ke nĩ ra sóg, hã tỹ inh kren han sór mũ vè. Hã ra tóg ge tũ nĩ. ⁵ Vãsỹ inh jykre hã vè, ha mẽ. Isỹ kurã tỹ 8 (ke) han kỹ ag tóg inh gré fár junun kym, isỹ tỹ *povo* tỹ *Israel* krê nĩn kỹ, êg jógjóg ve tỹ *Benjamim* krê'krê ag kã ù. Kĩ inh han mũ fag vỹ tỹ *Judeu* pẽ nỹtĩ. Inh mog kỹ sóg tỹ *Fariseu* nĩ. Hã ra *Fariseu* ag tóg *Judeu* ag jykre to tar tãvĩ nỹtĩ. ⁶ Sỹ êg jykre to tar pẽ nĩn hã kỹ sóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag vóg kónãn. Topê tỹ *Moisés* mỹ vỹjyre nĩm ja ên ki króm kãn ja sóg nĩgtĩ mỹr. Vỹjyre ên mranh ja tũ sóg nĩgtĩ. Ên kã sóg tỹ ùn kuryj ja nĩgtĩ. ⁷ Hã kỹ sóg ag mỹ tỹ ùn hapê ja nĩgtĩ. Hã ra sóg ùri tag kar to: “nén ù tũ vè, inh kókén jé tóg ke mũ,” he mũ sir. Sỹ *Cristo* ki rã kỹ sóg ên tovãnh kãn mũ sir. ⁸ Kĩ, hã vè. Inh jykre si kar tóg inh mý kórég nĩ, ùri, ti tỹ inh kókén kỹ. Nén pir hã ne há nĩ, hã vỹ: isỹ êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki kanhró nĩ jé, he mũ. Hã kỹ sóg inh jykre si ên tovãnh kãn, isỹ *Cristo* hã ki rã kỹ jẽn kỹ. ⁹ Kĩ sóg ti hã ki rã kỹ jẽ sir. ùri sóg *Moisés* jykre ki króm tugrĩn vêsỹ ùn mág han mãn sór tũ nĩ ha. *Jesus* ki rã hã tugrĩn sóg tỹ ùn mág jẽ ha. Hã tugrĩn Topê tóg iso: “há ti jẽ ha,” he mũ. ¹⁰ Sỹ ti ki kanhrãn kỹ jẽ tag hã tóg inh mý há nĩ. Ti hã vỹ ti ter kar kỹ rĩr mãn, kỹ sóg ti mré rĩr mãn sór mũ gé. Hã jé sóg ti mré jagtar sór mũ gé. Iser kỹ sóg ti ter ri ke han sór mũ gé. ¹¹ Sỹ rĩr mãn há tóg tĩ mỹr, iser kar kỹ. Hã jé sóg ti ri ke han sór tĩ.

Vẽn̄hvó kãme

¹² Ver sóg ki kanhrãn kãn ja tũ nĩ. Ver sóg tá krỹg ja tũ nĩ. Hã ra sóg vãsãn tĩ, sỹ komêr

hã ti ki kanhrãn kãn jé, ti tỹ inh ki kanhró nĩ ên ri ke, isỹ tỹ *Cristo* tũ jẽn kỹ.

¹³ Inh kanhkã', ver sóg tá krỹg ja tũ nĩ. Hã ra sóg tag han mũ, ha mẽ. Vēsỹjãm sóg mĩ êkrén mãn tũ nĩ ha. Vãsãn mãn', vãsãn mãn', he jé sóg ke mũ ha, isỹ kejẽn tá krỹg jé. ¹⁴ Ag tỹ jagnē mré pétē ri ke han sóg tĩ mỹr. Jagnē mré ag tóg pétē tĩ, ù tóg gỹjỹ he sór tĩ. Ên ri ke han sóg tĩ. Inh gỹjỹ vỹ tỹ isỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke ti nĩ. Hã jé Topē tóg ãg kuprēg, *Jesus Cristo* tigrĩn.

¹⁵ Û tỹ *Jesus* to sygsanh mũ ag jé inh kóm han kãn. Û tỹ hã ra to: “hã tũ vē,” hen kỹ Topē jé ti kanhrãn. ¹⁶ Kỹ ãjag tỹ ti jykre mēg mũ tag hã jagma mũm nĩ, ãjag tỹ tá junjun jé.

¹⁷ Inh kanhkã', inh jykre hã han kãn nĩ. Kỹ ù tỹ inh jykre ri ke han mũ ên jykre tugnỹm nĩ gé, ãjag tỹ ag mré hã han jé. ¹⁸ Û ag tóg ón kỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩ. Hã kỹ ag tóg ti jykre kato vãsãnsãn mũ, *Jesus* tỹ ãg jagfỹ krunh to ter mũ ra. Ag kãmén tỹ hēn ri ke han isóg huri, ãjag mỹ. Hã ra sóg ãjag mỹ ag tó mãn ke mũ gé sir. Inh fe kaj tóg tĩ, kỹ sóg fỹ mũ sir, ag jykre to. ¹⁹ Nũgme ki ag tóg vár ke mũ, *inferno* ki, ha mẽ. Jẽn há tãvĩ han sór ag tóg mũ. Tag hã tóg ag mỹ sér tĩ. Nén tỹ ãg mỹ'a han tĩ tag hã tóg ag mỹ sér tĩ. ãg tỹ tag mĩ vég tĩ ên hã to ag tóg jykren sór tĩ. ²⁰ Ag jãvo ãg jamã vỹ kanhkã tá nĩ. Kanhkã tá tóg kãtĩg ke mũ, ãg kren han ke mũ ti, hã vỹ: ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo*, he mũ. Ti hã jãvãnh ãg tóg nỹtĩ. ²¹ Ti hã ne tóg ãg han mãn ke mũ', ti kãtĩg kỹ'. ãg tỹ ga kri mũn kỹ ãg tóg ver krój nỹtĩ, ãg tỹ tỹ ãprã ke nỹtĩn kỹ. Ti tỹ ãg mỹ ãg fár tãg han mãn kỹ ãg tóg ti ri ke nỹtĩnh mũ, ti mág ri ke, ti tar ri ke, ti sĩnvĩ ên ri ke. Ti tar tugnĩn tóg nén kar tỹ ti krēm ke han mãn ke mũ gé.

4

Paulo tỹ ãg jyvẽn

¹ Inh kanhkã', tỹ ãjag tóg inh mỹ inh jãvy ri ke nỹtĩ. Kỹ tóg sỹ ãjag venh há tĩgtĩ, sỹ ãjag to há nĩn kỹ. ãjag hã tugnĩn inh fe tóg mrin ke tĩ. ãjag hã tigrĩn sóg tỹ ùn mág jē. ãjag to sóg hapē nĩ. Hã kỹ tar nỹtĩm nĩ, ãg *Senhor* jykre to.

² Vãhã sóg *Evódia* fi jyvẽn sór mũ, *Síntique* fi ke gé, ha mẽ. “Jagnē mré vỹjyre pir hã han nĩ,” he sóg mũ, ãjag mỹ. “*Jesus* mré ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ, kỹ jagnē kato vãsãn tũg nĩ,” he sóg tĩ. ³ Kỹ sóg ã mỹ ke mũ gé, vỹ. Inh mré ã tóg ãg *Senhor* rãnrãj han tĩ. Kỹ fag jyvẽn nĩ, fag tỹ jagnē to há nỹtĩ jé. *Clemente* ag mré fag tóg Topē vĩ ti tó tĩ gé, vẽn kar mỹ. Fag jigijĩ vỹ rãnrãn kỹ nỹtĩ, Topē *livro* ki. Hã kỹ tóg vẽnhmỹ nĩ, fag tỹ jagnē to jũ ti.

⁴ ãg *Senhor* mré ke vỹ tỹ ãg nỹtĩ, kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. Tag tó inh huri, hã ra sóg tó mãn ke mũ sir, ha mẽ. Mỹ sér nỹtĩm nĩ mỹr, ha mẽ.

⁵ Vẽn kar to fe nỹtĩm nĩ. ãg *Senhor* kãtĩg mãn ke vỹ kakó tĩ ha, ha mẽ. ⁶ Krĩ kufy nỹtĩ tũg nĩ. Nén kar tóg nĩ, Topē mỹ, ti mré vĩn kỹ. Kỹ ti mỹ nén kar to vĩm nĩ gé, ãjag tỹ nén ve sór mũ kar to. Kỹ ti mỹ nén kar to: “há ti nĩ,” hem nĩ gé, ãjag tỹ ti mỹ *agradecer* hen kỹ. ⁷ Kỹ Topē vỹ ãjag krĩ tỹ kuprã' henh ke mũ. ãg tỹ nén kar to jykren há ra ãg tóg vēsóg ki ãg krĩ kuprãg ki kagtĩg nỹtĩ. Ti hã ne ãg fe tỹ há' he tĩ'. Ti hã ne ãg krĩ kuprãg tĩ'. Kỹ tóg kuprã pē nĩgtĩ sir, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

⁸ Inh kanhkã', vãhã sóg ãjag mỹ nén ù tó sór mũ gé. Nén ù há hã to jykren nĩ, hã vỹ: “ki hã tó,” he mũ. ãg tỹ nén ù to: “há ti nĩ,” he ên hã to jykren nĩ. Vỹjyre kuryj hã to jykren nĩ, nén ù jãnhkri hã to jykren nĩ. Nén ù sĩnvĩ kar to jykren nĩ gé, ki hã ke kar to. Tag kar to ãg tóg: “sér ti tĩ,” he tĩ. Hã kỹ to jykren mág han nĩ. ⁹ ãjag kanhrãn mág sóg huri, sỹ ãjag mỹ ti jykre kãmén kỹ. Kỹ ãjag tóg inh jykre tugnỹm ja nĩ gé. Kỹ isỹ nén han mũ ên hã han nĩ. Kỹ ù tỹ ãg krĩ kuprãg mũ ên hã vỹ ãjag tar han ke mũ, Topē ti.

Paulo tỹ ag mỹ vĩ há han

¹⁰ Ha vé, inh fe tóg mrin ke mũ, ãjag tỹ inh mỹ nén ù jẽnēn kỹ. Kỹ sóg to Topē mré vĩ há han', vĩ há han' he mũ. Inh mĩ ãjag tóg êkrég mũgtĩ. Vãsỹ ãjag tỹ inh mỹ ne jẽnēnh ke tóg tũ tĩ. Hã kỹ ãjag tóg inh mỹ nén ù jẽnē ja tũ nĩgtĩ. ¹¹ Hã ra sóg ãjag mỹ isỹ nén ve sór mũ ên ti tó ja tũ nĩ. Sỹ nén vég mũ kar vỹ inh mỹ há nĩ. ¹² Isỹ nén ù vég tũ ra tóg inh mỹ há nĩgtĩ gé. Isỹ nén ù e ven kỹ tóg inh mỹ há nĩgtĩ gé. Nén kar tag ve sóg huri. Kejẽn

sóg tógá nĩgtĩ. Kejĕn sóg kókĩr nĩgtĩ. Kejĕn sóg nĕn ũ kar vég tĩ. Kejĕn sóg nĕn ũ vég tũ nĩgtĩ. ¹³ Nĕn kar to sóg tar nĩ, ěg *Senhor* tỹ isar han kỹ.

¹⁴ Hã ra tóg há nĩ, ājag tỹ inh jagāgtān kỹ, ājag tỹ inh jagtar nĩ tag to jykrén kỹ. ¹⁵ Vāsỹ ājag tóg inh mỹ nĕn ũ nĩm ja nĩgtĩ gé, isỹ ājag mỹ *Jesus* kāmĕn vén kỹ. Sỹ ga tỹ *Macedônia* ki kutĕ kỹ ājag hã tóg inh mỹ nĕn ũ jĕnĕ ja nĩgtĩ, ājag pir mỹ, ājag, hã vỹ: *Filipos* tá ke ag, he mũ. Ũ pijé ājag mré isỹ nĕn vég mũ to jykrén ja nĩgtĩ'. Ājag pir mỹ ājag tóg inh mré to jykrén inhhã. Tag ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. ¹⁶ Isỹ ěmã tỹ *Tessalônica* tá nĩn kỹ ājag tóg inh mỹ nĕn ũ jĕnĕ mǎn ja nĩgtĩ gé. Kar kỹ ājag tóg ũ jĕnĕ mǎn', ũ jĕnĕ mǎn' he ja nĩgtĩ gé, ājag tỹ inh ki rĩr há han jé. ¹⁷ Hã ra sóg isỹ jǎnkamy venh ke ěn to jykrén sór tũ nĩgtĩ. Ājag tũ mág nỹtĩ kỹ tóg inh mỹ há tĩ. ¹⁸ Nĕn kar vỹ inh ki junjun há han. Sỹ nĕn ve sór mũ ěn ve kǎn inh huri. *Epafrodito* vỹ inh mỹ vin kǎn. Topĕ mỹ nĩm ja vē, ājag tỹ inh mỹ nĕn nĩm ja tĩ. Kỹ tóg ti mỹ sér tĩ sir. Ti mỹ tóg ājag tỹ ti mỹ nĕn ger há pũn ěn kǎfór nĩ sir. ¹⁹ ěg jóg tỹ Topĕ vỹ ājag mỹ nĩm kǎn ke mũ, ājag tỹ nĕn ve sór mũ ěn ti. Ti hã ne tóg nĕn kar tỹ tũ nĩ', kanhkã tá nĩ ěn ti'. Hã kỹ tóg ājag mỹ nĕn kar nĩm ke mũ, *Jesus Cristo* tugrĩn. ²⁰ ěg kar jé ěg jóg tỹ Topĕ to: “tỹ ti ũn mág nĩ, tỹ ti ũn tar nĩ,” hé. Kỹ ěg tỹ ti mỹ vĩ há han vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vē.

Paulo tỹ ag mĩ ěkrén

²¹ Ũ tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag mĩ sóg ěkrég tĩ. ěg kanhkã tỹ tag ki inh mré nỹtĩ ag vỹ ājag mĩ ěkrég tĩ gé. ²² Kar kỹ tag mĩ ũ tỹ Topĕ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ ājag mĩ ěkrég tĩ gé, pǎ'i tỹ *imperador* ĩn mág krĕm nỹtĩ ag kar ke gé.

²³ ěg pǎ'i tỹ *Jesus Cristo* jé ājag tar han. Hã vē.

PAULO TÏ CARTA HAN: COLOSSOS TÁ KE AG MÏ CARTA

¹ Paulo tÏ rá vë. Topë vÏ inh fëg, sÏ tÏ *Jesus Cristo apóstolo* jë jé. Hã kÏ sóg ãjag mÏ *carta* tag rán mÏ. KÏ ãg régre tÏ *Timóteo* vÏ inh mré rán mÏ gé. ² Ëg tÏ ãmã tÏ *Colossos* tá Topë tÏ ag mÏ rán hã vë, ãg kanhkã ag mÏ, ù tÏ *Cristo* ki ge tovãnh tÏ ag mÏ. Ëg jóg tÏ Topë jé ãjag tar han, ti jé ãjag krÏ kuprãg.

Topë kuprÏg tÏ ãg tar han

³ Ëg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* panh mÏ sóg vÏ há han tÏ, ãjag to, kurã kar ki, sÏ Topë mré vëmén kÏ. ⁴ ãjag tÏ *Jesus Cristo* ki ge tag më inh. KÏ ãjag tóg nãji jagnë to há tävÏ nÏtÏ gé, Topë ki ge kÏ nÏtÏ kar ag to ke gé. ⁵ Topë tÏ kanhkã tá ãg mÏ nén ù ven ke mÏ ãn hã to jykrén ãjag tóg tÏ nãji. Ti tÏ ãg mÏ nén ù ven ke mÏ më ãjag tóg huri, ãjag tÏ *Cristo* kãme sér ãn më kÏ. ⁶ Ga kar mÏ tóg tÏ ha, vënh vÏ há tag. Hã kÏ tóg ãjag ki jun ja nÏ gé. Vënh vÏ há tag tóg Topë mÏ êkré kanën ri ke nÏ, vënh kar tÏ ti ki ge kÏ. Hã kÏ ãjag tóg ti ki ge gé, ãjag tÏ ti vÏ më vén kÏ. Ën kã ãjag tóg Topë tÏ ãg jagãgtãn ki kanhrãn ja nÏ. KÏ ãjag tóg ki kanhró nÏtÏ ha. ⁷ Û tÏ ãjag mÏ tó vén mÏ vÏ tÏ *Epafras* nÏ. Jagnë to há tävÏ ãg nÏtÏ, *Epafras* mré. Inh mré tóg *Cristo* rãnrãj han tÏgtÏ. ãjag ki rÏr há han tóg tÏ, ãjag mÏ ti vÏ kãmén kÏ. To krónh ke tÏ ti nÏgtÏ. ⁸ Ti hã vÏ inh mÏ ãjag tÏ ãg to há nÏtÏ tag tó, Topë kuprÏg tÏ ãjag tÏ ãg to há nÏtÏ han mÏ ãn ti.

⁹ *Epafras* vÏ më kÏ sóg ãjag to Topë mré vëmén tÏ sir. Ti mÏ sóg to vÏ tÏ, ãjag tÏ ti tÏ ãjag ki nén ve sór mÏ ãn ki kanhrãn kãn jé, ti tÏ ãjag mÏ krÏ há nÏm jé, ti tÏ ti kuprÏg tÏ ãjag kanhrãn jé. ¹⁰ KÏ ãjag tóg ãg mré ãg *Senhor* jykre ki króm ke ki kanhró nÏtÏnh mÏ gé, ãjag jykre tÏ ti mÏ há nÏn jé. Ëg tÏ vëjykre há han kÏ ãg tóg ti mÏ êkré kanë há ãn ri ke han tÏ. ãjag tÏ tag han kÏ tóg há tÏ. KÏ ãjag tóg Topë ki kanhrãn há han ke mÏ gé sir. ¹¹ KÏ ãjag tóg tÏ ãn tar nÏtÏnh mÏ gé sir. Ti hã ne ãjag tar han tÏ', ti tar nÏn kÏ. KÏ ãjag

tóg ti to krónh ke tÏ nÏgtÏ. Vënh kar to ãjag fe nÏtÏnh mÏ. ¹² KÏ tóg ãjag mÏ sér tÏnh mÏ gé. KÏ ãjag tóg ãg jóg mÏ vÏ há han ke mÏ. Ti hã ne ãjag tÏ há' he mÏ', ãjag tÏ kanhkã ve jé. Ti tÏ ãg krÏn kÏ ãg tóg kurã krÏg ja tÏ ãn venh ke mÏ. KÏ ãjag tóg venh ke mÏ gé, ãg mré. ¹³ Ëg kygva tóg huri, hã kÏ ãg tóg tÏ kuty tãn ag mré ke tÏ nÏtÏ ha. Topë kósin mré ke vÏ tÏ ãg nÏtÏ, ùri, Topë tÏ ù to: inh fe, he mÏ ãn mré. ¹⁴ Ti hã ne ãg kren han mÏ'. Ti hã tigrÏn Topë tóg ãg mÏ vënh pãte fón mÏ, ãg tÏ ti vÏ mranh ja ti.

Jesus tigrÏn nén kar tóg vënh ven

¹⁵ Topë ri ke pë ti nÏ, ti kósin ti. Ëg pijé Topë vég tÏ'. Ëg tÏ ti kósin ve kÏ ãg tóg Topë ki kanhró nÏtÏ. Ti panh kósin ve vÏ tÏ ti nÏ. Topë tÏ nén ù kar hynhan kÏ tóg ti panh mré nÏ nÏ. ¹⁶ Ti kósin tigrÏn tóg nén ù kar hynhan ja nÏgtÏ gé. Kanhkã tá ke ãn hynhan kãn ja ti nÏgtÏ, ga kri ke kar ke gé, ãg tÏ nén vég tÏ kar, ãg tÏ nén ve vãnh kar ke gé. Pã'i kar hynhan ja ti nÏgtÏ gé, ùn tar ag, ùn mág ag, ùn kãsir ag mré hã. KÏ tóg ti hã mÏ hynhan kãn ja nÏ, nén ù kar ti. ¹⁷ Nén kar tÏ vënh ven tÏg ki tóg kã nÏ nÏ, *Cristo* ti. Ti tigrÏn nén kar tóg vãhã vënh ven kãn. ¹⁸ Ti ki ge kÏ nÏtÏ kar ag krÏ ri ke ti nÏ, kÏ ãg tóg ti há ri ke nÏtÏ. Ûn ve vÏ tÏ ti nÏ. KÏ tóg rÏr mãn gé, ti ter kar kÏ, ãg rÏr mãn ken jo. Nén ù kar kri ke vÏ tÏ ti nÏ. ¹⁹ Topë mÏ tóg sér tÏ, ti kósin tÏ ti ri ke pë nÏn kÏ, ti tÏ tÏ ti ve hã pë nÏn kÏ. ²⁰ KÏ tóg ti ter tigrÏn vënh kar to há nÏ ha, *Jesus* tÏ krunh to sa tigrÏn. Ti kyvënh jamën kÏ tóg ãg to jÏ tÏ nÏ ha, ù tÏ ga kri mÏ ag to, kanhkã tãn ag to ke gé, Topë ti.

²¹ Hã kÏ tóg ãjag to há nÏ ha ke gé. VãsÏ ãjag tóg vëjykre kórég hã han ja nÏgtÏ, hã kÏ ãjag tóg Topë kato vãsãnsãn ja nÏgtÏ. ²² Hã ra ti kósin tóg ãg ri ke mur ja nÏ. KÏ tóg ãg jagfy ter ja nÏ. Hã kÏ Topë tóg ãjag to há nÏ ha, ãjag tÏ tÏ ti tÏ nÏtÏ jé, ãjag tÏ hapë nÏtÏ jé. ²³ Hã kÏ ti ki ge tovãnh tÏg nÏ. Tar nÏtÏm nÏ, ti to krónh ke tÏg nÏ. ãjag tÏ *Jesus* kãme sér ãn më kÏ ãjag tóg Topë tÏ ãg mÏ nén ù vin ke mÏ ãn kãme më ja nÏgtÏ gé. Ga kri mÏ kar ag vÏ mëg mÏ ha, *Jesus* kãme sér ãn. Inh rãnrãj hã vë, sÏ ag mÏ tónh ke ti, inh, hã vÏ: *Paulo*, he mÏ.

Paulo tÏ vësrënh mág ja

²⁴ Ājag jagfy sóg vēsýrénh mũ. Hã ra tóg inh mý sér tí. *Cristo* vỹ vēsýrénh mág, ãg tỹ ti ki ge jé. Ký ãg tóg ti vēsýrénh ên ri ke han ke mũ gé, ù tỹ hên ri ke ag tỹ ãg tigrĩn ti vĩ ki króm sór jé. ²⁵ Topẽ ne inh mý: “ha vênh kar mý inh vĩ ti tó,” he ja nĩgtĩ', sỹ ti rãnrãj ki rĩr jé, sỹ ãjag mý tó jé gé, ti vĩ ti. Ti tỹ ãjag mý vênh vĩ jênẽ vẽ. ²⁶ Topẽ tóg vãsỹ ti tỹ nén han ke to jykrén ja nĩgtĩ. Ti tỹ nén ù kar hynhan tũg ki tóg to jykrén ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ên kã ù mý tó ja tũ nĩ ver. Vãhã tóg ù tỹ ti ki ge mũ ên ag mý tó mũ. ²⁷ Æg hã mý tóg tó mũ ha, ti tỹ *povo* kar mý nén ù há tãvĩ vin sór mũ ti. Hã ký tóg to hã ù mý tó jã tũ nĩ ver, ti tỹ ãg hã mý tó sór ký. Ti tỹ ãg mý nén vin ken hã vẽ, ha mẽ: *Cristo* vỹ ãjag kã ki êmã nĩ ha, hã ký ãjag tóg ãg tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ên ti venh ke mũ gé sir, ãg mré, ù tỹ ti ki ge ký nỹtĩ ag.

²⁸ *Cristo* jykre tag hã tó inh tí, vênh kar mý. Vênh kar kanhrãn há han sóg tí, Topẽ tỹ inh mý krĩ há nĩm ja tigrĩn. Ký sóg vênh kar jyvên tí gé, ag tỹ ti ki ge há han jé, ag tỹ kygnẽ sór tũ nĩ jé. Ký ag tóg hapẽ nỹtĩnh mũ, ag tỹ *Cristo* ki ge ký. ²⁹ Hã to sóg vãsãn tí, ký sóg to ron tí gé. Ti hã ne isar han tí', ti tar nĩn ký.

2

¹ Ha vé, ãjag jagfy sóg vênh rãnrãj mág pẽ to vãsãn tí, *Laodicéia* tá ke ag jagfy ke gé, ù tỹ inh ve ja tũ ag jagfy ke gé. ² “Ag tỹ inh vãsãn tag mẽ ký ag hỹn tóg nén ù kamẽg ke tũ nĩ. Ký ag hỹn jagnẽ to há kar nỹtĩnh mũ,” he sóg tí. Inh mý tóg ãjag tỹ tag ki kanhrãn kãn há tí. Topẽ tỹ nén to jykrén jan hã vỹ tỹ *Cristo* nĩ. ³ Æg tỹ ti ki kanhrãn ký ãg tóg Topẽ ki kanhró nỹtĩnh ke mũ gé. Ti pãte ãg tóg vênh vĩ sér ù ve mãn ke tũ nĩ. Ti hã tigrĩn ãg tóg Topẽ ki kanhrãn ký nỹtĩ.

⁴ Tag kãmén sóg mũ, ãjag mý, ù tỹ ãjag krĩn kónãn tũ nĩ jé. ù tỹ ãjag krĩn kónãn sór mũ vĩ tóg há nĩ ve nĩ. Hã ra tóg tỹ hã tũ nĩ. ⁵ Ājag vég tũ sóg nĩ. Hã ra sóg ãjag ki êkrég tí, ký tóg sỹ ãjag ve ên ri ke nĩ. Inh mý tóg sér tí, ãjag tỹ *Cristo* ki ge tovãnh tũ nĩn ký, ãjag tỹ ti to tar tãvĩ nỹtĩn ký.

Cristo jykre

⁶ Ha vé, *Jesus Cristo* ki ge ký ãjag nỹtĩ, ãg *Senhor* ki. Ký ti jykre hã han nĩ. ⁷ Ti hã vỹ ãg mý ga ri ke nĩ. Ti ki jãre han nĩ, ka jãre ên ri ke. Ti ki ge tovãnh tũg nĩ. Tag hã mẽ ãjag, ãjag tỹ ti vĩ mẽ vén ký. Ký to tar nỹtĩn nĩ, Topẽ mý vênh vĩ há tó ký.

⁸ Ha vé, veso jykrén. Inh mý tóg ù tỹ ón ký ãjag krĩn kónãn sór ha mẽ tí. ù tóg krĩg tân tó tí. ù tóg nén ù tân tó tí gé. Ký ù tóg êprã ke jykre tó tí gé. *Cristo* jykre tũ vẽ, êprã ke jykre kar ti. Hã ký ù tỹ ãjag mý tag tó sór mũ ag vĩ jẽmẽ tũg nĩ. ⁹⁻¹⁰ *Cristo* vỹ tỹ nén ù kar kri ke nĩ. Pã'i kar kri ke vỹ tỹ ti nĩ. Ti fãr vỹ ãg ri ke ja nĩgtĩ, ti tỹ ga kri tí mũn kã. Hã ra tóg tỹ Topẽ jẽ nĩ, ti fãr kã kã. Topẽ pẽ hã vẽ sir. Ký ãjag tóg ãjag tỹ ti ki ge ký há tãvĩ nỹtĩ gé sir.

¹¹ Ký, ãg tỹ ãg gré fãr junun kym mũ vỹ ge nĩ, ha mẽ. *Judeu* ag tóg ag fãr kym ja nĩgtĩ, vênh kar tỹ ag tỹ Topẽ jykre hã han mũ ên ki kanhró nỹtĩ jé. ùri ãg tóg ãg jykre pãno tovãnh mũ, vênh kar tỹ ãg tỹ Topẽ jykre han mũ ki kanhró nỹtĩ jé. Ký ãg tóg ãg tỹ nén ù to én mũ ên han mãn ke tũ nĩ. Æg tỹ *Cristo* mý vênh fẽg to ken hã vẽ. ¹² Ti mré ter ri ke han ký ãg tóg vênh kej kã kã nỹ ri ke han mũ gé. Vênh kype to ken hã vẽ, *batismo* to ken hã vẽ. Ký ãg tóg ti mré rĩr mãn ri ke han mũ gé sir, ãg tỹ goj kã tá kãkutẽ ký. Topẽ vỹ *Cristo* rĩn mãn, ti ter ký. Æg tỹ ti ki ge ký tóg ãg rĩn mãn mũ gé sir. ¹³ Vãsỹ ãjag tóg vẽser ri ke ja nỹtĩgtĩ, ãjag tỹ ti vĩ mranh tigrĩn. Hã ra *Cristo* tóg ãjag rĩn mãn ja nĩgtĩ, Topẽ mré hã. Ājag mý tóg hur vênh pãte fón, ãjag tỹ vỹjykre kórég han ja ên ti tỹ. ¹⁴ Æg név rá ên tỹ tóg tũ' hé huri, ãg mý. Rãn ký tóg nĩ ja nĩgtĩ, hã vỹ: ãg tỹ ti vĩ mranh, he mũ. Tag to tóg ãg to jũ ja nĩ vẽ. Hã ra *Cristo* tóg tỹ tũ' hé. Krunh to tóg ti sa, ãg név ti. Ký tóg tỹ tũ' hé. Kajãm kãn tóg huri. ¹⁵ Ký tóg Japo pã'i kar ag tỹ tũ' he ja nĩgtĩ gé, ùn tar ja ên ag tỹ. Krunh to sa ký tóg ag tar tỹ tũ' hé, ù tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ên ag tỹ. Ký ãg kar tóg ag venh ke mũ. Ký ãg tóg ag to é henh ke mũ sir. *Cristo* tóg ag pan kar ký ag tatĩn tĩg kãn ke mũ, nũgme ki ag vãm jé. Tag ve jé ãg tóg ke mũ.

¹⁶ Ký ù tỹ vỹjên há to ãjag mý: “ã tỹ tag kon ký Topẽ tóg ã to jũnh mũ,” hen ký hã ra kri nĩm tũg nĩ. Kurã kórég tó sór ag tóg

tĩ gé, fénhta kar, kysã sa tãg ke gé, vènh kãn ke kurã ke gé. ¹⁷ Vãsỹ ke ja vè, vèjykre tag. *Cristo* kãtĩg ke jo ke ja vè. *Cristo* kãtĩg kỹ ãg tóg vèjykre tãg vèg nỹtĩ ha. ¹⁸ Ũ tóg ãjag mỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ag tó sór mũ gé. “Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vèg sóg tĩ. Kỹ sóg ag hã mỹ jãn sór tĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg tag hã to tỹ ùn mág nỹtĩ sór mũ. ãjag kãfór nỹtĩ sór ag tóg mũ. ¹⁹ Ag pijé *Cristo* jykre han sór mũ. *Cristo* jykre hã tóg ti pir mỹ tar nĩ. Ëg krĩ ri ke ti nĩ, *Cristo* ti. Kỹ ãg tóg ti há ri ke nỹtĩ, ãg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ ãg tóg *Cristo* jykre han ke mũ, ti tỹ ãg krĩ ri ke nĩn kỹ. Hã ra ag tóg tag han sór tũ nĩ, ù tỹ ãjag krĩn kónãn tĩ ag.

Jesus mré ãg rĩnrĩr nỹtĩnh

²⁰ Hã kỹ ãjag tóg *Cristo* mré ter ri ke han. Krĩg tân kórég ag pijé ãjag tỹ hẽ ri ke mãn mũ ha', nén ù ù kar tân kórég ag ke gé. ãjag pijé tỹ ag mré ke nỹtĩ'. ãjag tỹ ne jé ag tỹ ãjag mỹ vĩ jẽmẽ sór nẽ, ag tỹ ón kỹ vèjẽn há to: ²¹ “tag vóg tũg nĩ, Topẽ mỹn kórég nĩ. Tag ko tũg nĩ, ãn vóg tũg nĩ,” hen kỹ? Ag vĩ tag jẽmẽ tũg nĩ. ²² Ëprã ke ag jykre vè, tag ti. Tag mĩ ke vè, ãg tỹ nén ù vóg mũ ti. Tũg kãn jé tóg ke mũ, kejẽn. Hã kỹ ãg tóg Topẽ vĩ hã jẽmẽg tĩ. ²³ Ag jykre vỹ há nĩ ve nĩ. Krĩ há nỹtĩ ve ag nĩ. Kanhkã tân to ag há nỹtĩ, ag to ag jãn tĩ. Tag hã to jykrén kỹ ag tóg vèsỹ ùn mág han sór mũ, jãvo. Ag tỹ nén to é n mũ ãn han ag tóg tĩ. Hã kỹ ag vĩ jẽmẽ sór tũg nĩ.

3

¹ Ha vé, *Cristo* mré ãjag tóg rĩnrĩr mãn. Hã kỹ ti jykre hã han sórm nĩ. Kanhkã tá tóg nĩ nĩ, Topẽ pègja tá. Kỹ ti hã mĩ ãkrén nĩ, ãjag tỹ ti mré tá junjun jé. ² Ũ tỹ kynhmỹ nĩ ãn jykre hã han sórm nĩ. Ëprã vèjykre to jykrén tũg nĩ. ³ Ter jé ãg tóg ke mũ, ãg fár tag ti. Hã ra ãg tóg *Cristo* mré Topẽ ki vènh péju ri ke han. Ti tỹ ãg jy nĩgãn to ken hã vè, ãg ter pè han tũ nĩ jé, ãg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩ jé. ⁴ Kejẽn tóg vènh ven ke mũ, *Cristo* ti, ãg rĩnrĩr han mũ ti. Kỹ vènh kar tóg venh ke mũ, ãg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩ ti, ãg tỹ tỹ ùn mág nỹtĩ ti.

Ëg jykre pãno

⁵ ãjag jykre pãno tovãnh nĩ. ãjag tỹ nén to é n mũ ãn mỹ vènh nenh nĩ. Ëg jykre pãno hã

vè, ha mẽ: ãg prũ tũ mré nỹ, ãg mén tũ mré nỹ, nén vènh mỹ kar han, Topẽ tỹ nén ù to: “han tũg nĩ,” he mũ ra to é n mũ, ãg tỹ nén e hã tỹ vãsãn mẽ. Vènh kãgrã to jãn ãn ri ke ti nĩ, ãg tỹ ãg tỹ nén e hã tỹ vãsãn sór kỹ. ⁶ Tag tugrĩn Topẽ tóg ãg to jũ mũ. Ti vĩ mranh hã vè. ⁷ Tag han ja ãjag tóg nĩgtĩ, vãsỹ, ãjag tỹ vèjykre kórég tag mĩ mũn kỹ. ⁸ Hã kỹ tovãnh kãn.

Fe gỹv mẽ han tũg nĩ. Jagnẽ to krĩ rỹ han tũg nĩ. Ũ to jykrén kónãn tũg nĩ. Ũ mỹ vĩ kónãn tũg nĩ. Ũ to vĩ kónãn tũg nĩ gé. ⁹ Jagnẽ mỹ ón tũg nĩ gé. ãjag jykre pãno ãn tovãnh kãn nĩ. Kỹ tóg ãg tỹ ãg kur kórég fón ri ke nĩ. ¹⁰ Kỹ vèjykre tãg hã han kãn nĩ gé. Kỹ tóg ãg tỹ kur tãg tu ri ke nĩ. Ëg tỹ tóg ù tãg han sór mũ, Topẽ ti, ãg tỹ tỹ ti kãnhvèg ri ke nỹtĩ jé, ãg tỹ ti ki kanhrãn pè han jé. ¹¹ Kỹ ãg tóg tỹ ùn pir nỹtĩ ha, fóg ag, *Judeu* ag, kanhgág ag, *patrão* krẽm ke ag, ag *patrão* mré hã. Ëg tỹ *Cristo* ki ge kỹ ãg tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Kỹ *Cristo* hã vỹ tỹ ãg kar kri ke nĩ.

¹² Topẽ vỹ ãjag kuprèg, ãjag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, ti tỹ ãjag to há tãvĩ nĩn kỹ. Kỹ ti jykre hã han nĩ. Jagnẽ jagãgtãn nĩ. Jagnẽ mỹ vĩ há han nĩ. Vèsỹ ùn mág han sór tũg nĩ. Komèr hã vĩm nĩ. Jagnẽ to fe nỹtĩm nĩ. ¹³ Jagnẽ to jũ tũg nĩ. Jagnẽ mỹ vènh pãte fón nĩ, ù tỹ ãjag mỹ vĩ kónãn kỹ. Ëg *Senhor* vỹ ãg mỹ vènh pãte fón tĩ gé. Kỹ jagnẽ mỹ vènh pãte fón nĩ, ti ri kén. ¹⁴ ãjag tỹ jagnẽ fe ri ke nỹtĩn kỹ tóg há tĩ. Kỹ ãjag tóg vèjykre pir han ke mũ. ¹⁵ *Cristo* jé ãjag krĩ kuprãg. Kỹ ãjag tóg krĩ kãnhvy nỹtĩnh mũ ha. Ëg krĩ kuprã nĩn kỹ ãg tóg jatun mỹ jagnẽ mré nỹtĩnh mũ, ãg tỹ *Cristo* há ri ke nỹtĩ jé. Hã jé tóg ãg jé prèr, Topẽ ti. Kỹ ti mỹ tag to vĩ há han nĩ. ¹⁶ *Cristo* vĩ hã tỹ jagnẽ mỹ tóm nĩ, hã ki kanhrãn sórm nĩ. Tag tỹ jagnẽ jyvènh nĩ, tag hã to krĩ há han nĩ. Ti mỹ jãn nĩ. Ti jé hã tóm nĩ, ti kuprĩg tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ti. Ti hã mỹ vĩ há han nĩ. Ti mỹ: “inh mỹ tóg há tĩ, ã tỹ inh mỹ nén han mũ ti,” hem nĩ. ¹⁷ ãjag tỹ nén ù han ken kỹ ãg *Senhor* mré vèmén kar kỹ han nĩ. Kỹ ãjag tỹ nén ù tó sór kỹ ti hã mỹ tó vén nĩ gé. Ëg *Senhor* tỹ *Jesus* jykre hã han jé ãg tóg ke mũ. Kỹ ãg tóg ti hã tugrĩn ãg jóg tỹ Topẽ mỹ vènh vĩ há tónh ke mũ gé sir.

Ēg jykre tãg

¹⁸ Kÿ sóg ũn mén nÿtĩ fag mÿ: “ãjag mén jykre mĩ mũm nĩ. Ēg *Senhor* jykre hã vë,” he mũ.

¹⁹ Ājag mén mÿ sóg: “ãjag prũ to há tãvĩ nÿtĩm nĩ. Jagnë jykre mĩ mũm nĩ. Fag mÿ vĩ tar han tũg nĩ,” he mũ.

²⁰ Kÿ sóg ãjag krë mÿ: “ãjag han mũ fag vĩ jëmëm nĩ. Ēg *Senhor* vÿ tag ve sór mũ, ãjag ki,” he mũ.

²¹ Kÿ sóg ũn sanh ag mÿ: “ãjag krë mÿ vĩ tar pë han tũg nĩ, ag tÿ ãjag to jũ tũ nĩ jé,” he mũ gé. Krónh ke jé ag tóg ke mũ, ãjag tÿ ag mÿ vĩ tar pë han kÿ.

²² Ājag kã mĩ ũ tóg *patrão* mÿ rãnrãj tĩ, fagrĩnh mÿ. Ājag mÿ sóg: “ãjag *patrão* vĩ ki hã han nĩ,” he mũ. Ũ tóg kejën ti *patrão* tÿ ti mÿ vĩ há han hã jé ti tũ ki rĩr tĩ, ón kÿ. Tag han tũg nĩ. Ti tũ ki rĩr hapë han nĩ, ãjag tÿ Ēg *Senhor* kamëg kÿ. Vëjykre pir hã han nĩ, ãjag *patrão* mÿ. ²³ Ti rãnrãj ki rĩr kÿ mÿ sér nÿtĩm nĩ. Ājag tÿ Ēg *Senhor* tÿ *Jesus* rãnrãj han ri ke ti nĩ. ²⁴ Ēg *Senhor* vÿ ãjag mÿ ãjag rãnrãj kajãm ke mũ, ãjag tÿ ti tũ kar ag mré tá junjun kÿ. Tá ti vin han kÿ nÿtĩ, ti tÿ ãjag mÿ nén vin ke mũ ên ti. Ājag *patrão* pë vÿ tÿ Ēg *Senhor* tÿ *Jesus* nĩ. Ti hã mÿ ãjag tóg rãnrãj tĩ. ²⁵ Ũ tÿ vëjykre pãno han mũ ên vóg kónãn jé tóg ke mũ, Topë ti, ag tÿ tÿ ũn mág nÿtĩ hã ra. Topë mÿ Ēg tóg jagnë ri ke kar nÿtĩ, tag ki ũn mág ag mré ũn kãsir ag. Vënh kar vóg kónãn jé tóg ke mũ, vëjykre pãno to, Topë ti.

4

¹ Ājag kã mĩ ũ vÿ tÿ *patrão* nÿtĩ, kÿ sóg *patrão* hã jyvën sór mũ ha. Ājag *camarada* ag vÿ ãjag rãnrãj han tĩ. Kÿ ag ki rĩr há han nĩ. *Patrão* ũ vÿ tÿ ãjag krĩg mÿ ke nĩ, hã vÿ: Ēg *Senhor*, he mũ, kãhkã tá nĩ ti.

Paulo tÿ Ēg jyvën

² Topë mré vëmën tovãnh tũg nĩ. Ti mÿ: “inh mÿ tóg há tĩ,” hem nĩ gé. Ti mré vëmën to krónh ke tũg nĩ. ³ Kÿ ti mré iso vëmën nĩ gé. Topë vĩ to sóg tĩ. Kÿ ti mÿ to vĩm nĩ, ag tÿ inh vĩ mẽ há han jé, sÿ ag mÿ *Cristo* kãmén kÿ, sÿ ag mÿ Topë tÿ nén han sór mũ ên kãmén kÿ. Tag tugrĩn sóg se kÿ jë. ⁴ Hã ra sóg tó há han sór mũ, Topë tÿ inh mÿ vënh

rãnrãj tag nĩm kÿ. Hã jé iso ti mré vëmën nĩ.

⁵ Ũ tÿ Ēg jãvo *Jesus* ki ge tũ ag mÿ vĩ há han nĩ. Kurã kren tũg sórm nĩ. ⁶ Nén ũ há tÿ vëmën nĩ, vënh kar mÿ sér tĩ jé, ag tÿ ãjag vĩ mën kÿ. Kÿ ãjag tóg vënh kar mÿ kãmén há han ki kãnró nÿtĩnh mũ.

Paulo tÿ ag mĩ ěkrén

⁷ Sÿ ãjag mÿ *Tíquico* jënë vë, ti tÿ ãjag mÿ isÿ nén ũ vëg mũ kãmén kãn jé, isÿ nén ũ han mũ ti ke gé. Ēg régre vë. Ēg to há tãvĩ ti nĩ. Ēg *Senhor* rãnrãj han to ti krónh ke tũ nĩgtĩ. ⁸ Ti hã vÿ sÿ nén vëg mũ tó kãn ke mũ. Hã jé sóg ti jënëg mũ, ti tÿ ãjag fe tÿ mrin ke jé. ⁹ Ti mré sóg ãjag mré ke tÿ *Onésimo* jënëg mũ gé. Ēg régre vë gé. Ēg to há ti nĩgtĩ gé. Topë ki rã to krónh ke tũ ti nĩgtĩ. Ag hã ne ãjag mÿ tónh ke mũ', Ēg tÿ tag ki nén ũ vëg mũ ti.

¹⁰ *Aristarco* vÿ inh mré se kÿ jë gé. Ājag mĩ tóg ěkrég tĩ. *Marcos* vÿ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, *Barnabé* kãhkã ên ti. *Marcos* to sóg ãjag mÿ vënh vĩ jënë huri, ãjag tÿ ti mÿ: “hã kãrã,” he jé, ti tÿ kejën ãjag tá jun kÿ. ¹¹ *Josué* vÿ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, ag tÿ ũ to: *Justo*, he mũ tag ti. *Judeu* ag vë, *Aristarco* mré *Marcos* ti, kar *Josué* ti. Inh mré ag tóg rãnrãj tĩ, Topë vĩ ki. Ag jãvo *Judeu* ũ ag vÿ inh mré rãnrãj jãvãnh nÿtĩ gé.

¹² *Epafras* vÿ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, ãjag mré ke tag ti. *Jesus Cristo* rãnrãj han kÿ tóg jë nĩ. Ājag to tóg Topë mré vëmën tĩ. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ, ãjag tÿ kygnëg tũ nĩn jé, ãjag tÿ Topë tÿ Ēg ki nén ve sór mũ ên hã han sór jé, ãjag tÿ tag hã to tar nÿtĩ jé. ¹³ Ājag hã ki tóg ěkrég tĩ, tag vëg sóg tĩ. Kÿ tóg *Laodicéia* tá ke ag mĩ ěkrég tĩ gé, *Hierápolis* tá ke ag mĩ ke gé. ¹⁴ *Lucas* vÿ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, *médico* ên ti, ũ tÿ Ēg to há tãvĩ ên ti, kar kÿ *Demas* ti ke gé.

¹⁵ *Laodicéia* tá Ēg régre ag mÿ tóm nĩ, sÿ ag mĩ ěkrég mũ ti. *Ninfa* fi mĩ sóg ěkrég tĩ gé, fi ãn tá vënh mãn jafã ên ki. ¹⁶ Ājag tÿ vënh rán tag to ke kar kÿ *Laodicéia* tá Topë ki ge kÿ nÿtĩ ag mÿ jënëm nĩ. Kÿ tá ke ag tũ to kem nĩ gé, vënh kato, sÿ ag mÿ *carta* jënëg mũ ti. ¹⁷ Kÿ *Arquipo* mÿ: “Ēg *Senhor* tÿ ã mÿ nén ũ tó mũ ên han nĩ. To krónh ke tũg nĩ,” hem nĩ.

¹⁸Vãhã sóg vêsóg ki ãjag mÿ rán ke mÿ ha',
inh, hã vÿ: *Paulo*, he mÿ. Isÿ se kÿ jẽ tag kã
jatu' he tÿg nÿ. Topẽ jé ãjag tar han tÿ. Hã vẽ.

PAULO TÏ CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÏ CARTA VE

¹ Paulo tÏ rá vë. Isÿ ãmã tÏ Tessalônica tá ke ag mÏ rán hã vë. Topë vÏ mẽ jé ãjag tóg tá vënh mãn tÏ. Topë tũ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ, ãg jóg mág ti. ãg Senhor tÏ Jesus Cristo tũ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ gé. SÏ ãjag mÏ vënh rá jënë vë, kÏ Silas mré Timóteo vÏ inh mré jënëg mũ gé. Topë mÏ sóg to vÏ tÏ, ti tÏ ãjag tar han jé.

Tessalônica tá ke ag jykre

² Kurã kar ki sóg ãjag to Topë mré vÏ tÏ. Ti mÏ sóg: “há ti nÏ, ã tÏ ag krÏn há han kÏ,” he tÏ. ³ SÏ ti mré vÏn kÏ sóg ãjag mÏ ãkrég tÏ. ãjag tÏ ti ki ge kÏ nÏtÏn kÏ ãjag tóg nén ù há kar han mÏgtÏ. ãjag tÏ ti to há nÏtÏn kÏ ãjag tóg rãnrãj mág han mÏgtÏ. ãjag tÏ ãg Senhor tÏ Jesus Cristo ve sór kÏ ãjag tóg to krónh ke tũ nÏgtÏ.

⁴ Inh kanhkã', tÏ ãg tóg Topë fe nÏtÏ, ti tÏ ãg kuprëg ja nÏn kÏ. ⁵ SÏ ãjag mré nÏn kÏ sóg ãjag mÏ Topë vÏ sér tóg ja nÏgtÏ. Inh pijé inh jykre tÏ vëmén ja nÏgtÏ'. Topë jykre hã tÏ sóg vëmén tÏ, Topë kuprÏg tÏ inh krÏn kÏ. Ti hã vÏ ãg tar han tÏ. Ki hã tóg sóg mũ ãjag mÏ, hã kÏ ãjag tóg inh jykre ki kanhró nÏtÏ. SÏ ãjag to há nÏn hã kÏ sóg ãjag mÏ tóg ja nÏ. ⁶ Inh ri ke han sór ãjag tóg mũ, ãg Senhor ri ke ke gé. SÏ ãjag mÏ nén tóg ja ãn kri fig ãjag tóg tÏ. KÏ ãjag tóg to vësÏrénh jagy han tÏ, ùri, pã'i ag tÏ ãjag to kórég nÏtÏn kÏ. Hã ra Topë kuprÏg vÏ ãjag krÏ tÏ kãnhvy' he mũ, ãjag vësÏrénh mũ hã ra, ãprã. ⁷ Hã kÏ vënh kar tóg ãjag tÏ nén han mũ mëg mũ sir, ga tÏ Macedônia tá, ga tÏ Grécia tá ke gé, ag tÏ ãjag kóm han kãn jé sir, ù tÏ Jesus ki ge kÏ nÏtÏ kar ag ke gé. ⁸ Vënh kar vÏ ãjag tÏ nén han mũ mẽ kãn huri. Topë vÏ tóg ãjag tóg mũ, hã kÏ ag tóg ga tÏ Macedônia tá mëg mũ, ga tÏ Grécia tá ke gé, ãmã kar mÏ hã. ãjag tÏ Topë ki ge mũ mẽ kãn ag tóg huri. Isÿ ag mÏ tóg sór mũ ra ag tóg: “më ãg huri,” he tÏ. ⁹ KÏ ag tóg inh mÏ: “ã vÏ kri fig ag ãg nÏn mũ, Tessalônica tá ke ag,” he tÏ. “Topë ki ge kÏ ag ãg nÏn tÏ, vënh kãgrã tÏ topë tovãnh kÏ, ag tÏ Topë vÏ hã han jé sir, ùn rÏr nÏ ãn vÏ ti, hã vÏ: Topë

pë, he mũ. ¹⁰ Ti kósín ãg nÏn vÏn kenh ke mũ, kanhkã tá. Ti kãtÏg jãvãnh ag ãg nÏn mũ. Topë ãg nÏn ti rÏn mãn, ti ter kar kÏ, Jesus ti. ãn ãg ãg krenkren han mũ, ãg tÏ Topë jũ vëg tũ nÏ jé. Jesus kãtÏg jãvãnh ag ãg nÏn mũ, Tessalônica tá ke ag,” he ag tóg tÏ ãjag to.

2

Paulo tÏ Topë vÏ tóg há han

¹ Inh kanhkã', inh ve ãjag tóg, isÿ ãjag mré nÏ mÏn kã. Isÿ ãjag mÏ Topë vÏ tóg kÏ ãjag tóg Topë ki ge ja nÏ. Tóg há han ja sóg nÏ. ² ãmã tÏ Filipos tá ag tóg inh vóg kónãn ja nÏgtÏ. Tá ag tóg iso é he ja nÏgtÏ. KÏ sóg tá kãkutë kÏ ãjag tá jun ja nÏgtÏ. Ge ra sóg ãjag mÏ tóg, Topë vÏ sér ti. ãjag kamëg ja tũ sóg nÏ, Topë tÏ isar han kÏ, sÏ inh jagtar jagy ãn ve ja ra. ³ SÏ ãjag jyvën kÏ sóg ãjag mÏ ki hã tóg ja nÏgtÏ. Kygnë ja tũ inh nÏ. Nén ù vënhmÏ tóg ja tũ sóg nÏgtÏ gé. ãjag tÏ nén ù to ãn ja tũ sóg nÏgtÏ gé. ⁴ Topë hã ne inh jykre ve kÏ inh mÏ: “há inh vÏ tóg,” he ja nÏ'. Hã kÏ sóg tóg mũ sir. ãprã ke ag tÏ iso vÏ há han tũ ra tóg inh mÏ tÏ nén ù tũ nÏ. Topë tÏ iso vÏ há han ke tag hã tóg inh mÏ há nÏ'. Hã jé sóg ti vÏ hã ki króm sór mũ. Ti hã ne ãg jykre ve kÏ ãg ki kanhró nÏ', Topë ti.

⁵ Hã kÏ sóg ãjag mÏ ón kÏ: “há ãjag tóg nÏtÏ,” he ja tũ nÏgtÏ. ãjag tÏ nén ù to ãn ja tũ sóg nÏgtÏ gé. ãjag ki sóg gÏj ve sór ja tũ nÏ gé. Topë hã ne tag vé'. ⁶ KÏ ãprã ke ag tÏ iso vÏ há han tũ ra tóg inh mÏ tÏ nén ù tũ nÏ mÏr. ãjag tÏ inh mÏ vÏ há han tũ ra tóg inh mÏ tÏ nén ù tũ nÏ gé. ⁷ Cristo hã vÏ inh jënë ja nÏ. Hã kÏ tóg, sÏ ãjag mÏ vÏ tar han há tÏ vë. Hã ra sóg ke ja tũ nÏ. Komër hã sóg vÏ ja nÏgtÏ. ãg tÏ ãg krë kãsir mré vÏ ri ke han ja sóg nÏgtÏ. ⁸ ãjag to sóg há tãvÏ nÏ, hã kÏ sóg ãjag mÏ Topë vÏ sér tóg kãn sór ja nÏgtÏ. KÏ tóg inh mÏ tÏ nén ù tũ nÏ gé, sÏ ãjag jagfy ter ke mũ ti.

⁹ Inh kanhkã', inh rãnrãj to jykren nÏ. Inh rãnrãj vÏ inh kutãn tÏ. Kuty ki sóg inh rãnrãj han tÏ, kurã ki ke gé, isÿ inh jën kajãm jé. Hã kÏ sóg ãjag jën ko ja tũ nÏgtÏ. Topë vÏ hã tóg ja sóg nÏ, ãjag kanhrãn kÏ. ¹⁰ Isÿ nén han mũ ve kãn ãjag tóg, kÏ Topë vÏ inh vëg tÏ gé. Topë jykre hã han isóg tÏ, vÏjykre kuryj ti. Nén ù vënhmÏ han vãnh sóg

nĩgtĩ. Ājag rĩnve sóg han, ājag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ¹¹ Gĩr panh vỹ ti kósin jyvẽn tĩ, kỹ tóg kejẽn ti jyvẽn tar han tĩ gé. Kỹ tóg kejẽn vĩ há han tĩ gé, ti fỹn kỹ. Ti ri ke han ja sóg nĩ mỹr, ājag mỹ. ¹² Hã kỹ sóg ājag fe tar han. Ājag jyvẽn ja sóg nĩgtĩ, kỹ sóg ājag jyvẽn tar han ja nĩgtĩ gé kejẽn, ājag tỹ Topẽ jykre ki króm jé. Ti hã ne ājag kuprêg', ājag tỹ ti tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ve jé, ājag tỹ ti jykre mág ve jé, ti jykre tỹ ěg kãfór nĩ ěn ti. ¹³ Ājag tỹ Topẽ vĩ mẽ kỹ ājag tóg to: "he," he ja nĩgtĩ. Ājag mỹ sóg tóg, kỹ tóg ājag mỹ há ja nĩgtĩ. Tag to sóg Topẽ mỹ: "ã hã ne tóg ag krĩn'. Kỹ tóg inh mỹ sér tĩ," he tĩ. Kurã kar ki sóg ti mỹ tóg tĩ. Hã kỹ tóg ājag jykre kugrynh mũ sir, Topẽ vĩ ti, ājag tỹ ti vĩ kri fin kỹ.

¹⁴ Inh kanhkã', ga tỹ *Judéia* tá ke ag tóg vẽn h mãn tĩ, Topẽ vĩ mẽ jé, ag tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Hã ra ag mré ke ag tóg ag vóg kónãn tĩ, *Israel* ag. Kỹ ājag mré ke ag tóg ājag vóg kónãn tĩ gé. Hã kỹ ājag tóg ag kóm vėsýrénh mũ gé. ¹⁵ *Israel* ag pã'i ag vỹ *Jesus* tén, ěg *Senhor* ti. Topẽ vĩ tóg tĩ ag kãgtén ag tóg tĩ gé. Kỹ ag tóg ěg vóg kónãn tĩ gé sir. Hã ki ag tóg Topẽ jũ han tĩ. ¹⁶ Hã kỹ ag tóg inh mỹ: "ker fóg ag mỹ vĩ hẽ'," he tĩ. "Ker kanhgág ag mỹ Topẽ vĩ tóg hẽ', ag krenkren tũ nĩ jé," he tóg tĩ. Hã ki ag tóg Topẽ vĩ mranh kãn tĩ. Hã kỹ Topẽ tóg ag to jũ mũ sir. Kỹ tóg ag vóg kónãn kãn ke mũ gé sir, vẽnh kaja jé.

Paulo krĩ kufy

¹⁷ Inh kanhkã', isỹ ājag vég tũ nĩn kỹ tóg inh mỹ e tĩ. Hã kỹ sóg fe kaj nĩ. Tãg ti nĩ ver, sỹ ājag ve ja ti. Hã ra inh pijé ājag kã jatu' he mũ'. Ājag ve sór tãvĩ inh nĩ, kỹ sóg ājag to kãtĩg kren. ¹⁸ Isỹ ājag to kãtĩg ke vẽ vẽ, hã ra *Satanás* vỹ inh kato tẽ. Kar kỹ sóg to jykrén mãn, hã ra *Satanás* vỹ inh kato tẽ mãn. Hã kỹ sóg ājag tá jun ja tũ nĩ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. ¹⁹ Ājag hã to sóg jykrén mũ, *Jesus* tỹ ājag hã ki inh jykre ve jé, ti kãtĩg mãn kỹ. Ājag tỹ ti vĩ ki króm kỹ tóg vég mũ, inh rãnrãj ti. Ājag hã to inh fe tóg mrin ke mũ. Ājag hã ki sóg tỹ ùn mág nĩnh mũ, *Jesus* mỹ. ²⁰ Ājag hã tugrĩn sóg tỹ ùn mág nĩ. Ājag hã tugrĩn tóg inh mỹ sér tĩ.

3

¹ Ājag to sóg jykrén mág tĩ, hã kỹ sóg *Timóteo* jẽnẽ ja nĩ, ti tỹ ājag ve jé, isỹ ěmã tỹ *Atenas* tá nĩn kỹ. Ti mỹ sóg: "ha inh ré kỹ tĩg, sỹ inh pir mỹ tag kã nĩ jé," he ja nĩ. "Ag hỹn ne han mũ'?" he sóg mũ, isỹ ājag to krĩ kufy ja nĩn kỹ. ² *Timóteo* vỹ tỹ *Jesus* mré ke nĩ. Hã kỹ tóg *Cristo* kãmén tĩgtĩ, inh ri ke. Kỹ tóg ājag tá jun kỹ ājag jyvẽn ja nĩ. Ājag fe tỹ há' he ja tóg nĩ, ājag tỹ *Jesus* ki rã tovãnh tũ nĩ jé. ³ "Hẽn ri ke mũn ag hỹn krĩ kufy nỹtĩ, ag jagãgtar mũn kỹ," he ja sóg nĩgtĩ ājag to. "Ag mré ke ag ne tóg ag vóg kónãn mũ', Topẽ jykre to'," he ja sóg nĩgtĩ. Hã ra sóg ājag mỹ tóg ja nĩ, ěg jagãgtar ke ti, Topẽ jykre to. ⁴ Isỹ ājag mré nĩ mũ ěn kã sóg ājag mỹ: "ti tugrĩn ěg jagtar ke mũ," he ja nĩ. Hã ve ja ājag tóg nĩ. ⁵ Hã kỹ sóg *Timóteo* jẽnẽ, isỹ ājag to krĩ kufy ja nĩn kỹ. "Ag mỹ Topẽ tovãnh tũ nĩ vỹ?" he ja sóg nĩ. "Ěg krĩn kónãn tĩ ěn mỹ ag krĩn tũ nĩ vỹ? Ti tỹ ag krĩn kónãn kỹ sóg fagrĩnh mỹ ag mỹ tóg ja nĩ mỹr'," he ja sóg nĩ.

Timóteo tỹ Paulo krĩ kuprãg

⁶ Hã ra tóg sir inh ki jun mãn mũ, ājag ve kar kỹ. Ājag kãmén tóg mũ, kỹ inh fe tóg mrin ke mũ sir. "*Jesus* ki ge to tar ag nỹtĩ. Jagnẽ to há ag nỹtĩ. Ā mĩ ěkrég ag tóg tĩ. Ā ve sór ag tóg tĩ. Ā tỹ ag ve sór ri ke han ag tóg tĩ," he tóg mũ inh mỹ. ⁷ Kỹ inh krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir. Inh jagtar mũ ra inh fe tóg há' he mũ sir, ājag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ⁸ Ājag tỹ ti to tar nỹtĩn kỹ tóg inh mỹ inh rĩr mãn ri ke nĩ ⁹ Topẽ mỹ sóg vĩ há han mũ sir, ājag to. Inh fe vỹ mrin ke mũ. ¹⁰ Kuty kar ki sóg ti mré vēmén tĩ, kurã kar ki ke gé. Sỹ ājag ve sór nĩn kỹ sóg Topẽ mỹ isỹg ke to vĩ tĩ, sỹ ājag tar han sór kỹ, ājag tỹ ti ki rã to tar nỹtĩ jé.

¹¹ Ěg jóg tỹ Topẽ tỹ inh mỹ: "ha ag venh tĩg," hen kỹ tóg inh mỹ sér tĩnh mũ, *Jesus* ti ke gé, ěg *Senhor* ti. ¹² Ti hã mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag tỹ jagnẽ to há tãvĩ han jé. Jagnẽ to há ājag nỹtĩ. Ti hã vỹ ājag tar han ke mũ, ājag tỹ vẽn kar to há nỹtĩ to tar nỹtĩ jé, isỹ ājag to há nĩ ri ke. ¹³ Kỹ sóg ti mỹ to vĩ tĩ gé, ti tỹ vỹjykre há to ājag tar han jé. Kejẽn ěg *Senhor* tỹ *Jesus* vỹ kãtĩg mãn ke mũ, ti tũ kar ag mré. Ěg jóg tỹ Topẽ tỹ ùri ājag kykũnh kỹ

ājag tóg kurā ěn kā ti rĩnja tá jãnhkri nýtĩnh mũ.

4

Ĕg tỹ Jesus jykre mũ mũnh ke

¹ Inh kanhkā', vãhã sóg ājag mỹ nén ũ tó sór mũ gé. Ĕg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩnve sóg ājag jyvẽn sór mũ. Ājag mỹ sóg ti jykre tó huri, ājag tỹ ti japry jagma mũ há han jé, ājag tỹ Topě mỹ há nýtĩ jé. Kỹ to tar nýtĩm nĩ. ² Tag kãmén sór isóg mũ ājag mỹ, ěg *Senhor* tỹ *Jesus* tỹ inh mỹ: “tag tó m nĩ,” he ja nĩn kỹ. ³ Topě vỹ ājag to jykrén, ājag tỹ ti jykre hã han jé. Kỹ ājag prũ tũ fag mré nỹ tũg nĩ, ājag mén tũ ag mré nỹ tũg nĩ gé. ⁴ Ājag tỹ ājag prũ fi mré nỹ kỹ fi mré nỹ há han nĩ, Topě jykre han jé. Kỹ ěprã ke ag vỹ ājag to jykrén kónãn ke tũ nĩ gé. Fi tỹ prũg kónãn tũg nĩ. ⁵ Fi to én kónãn tũg nĩ gé, ājag prũ fi to. ũ tỹ *Jesus* ki rã tũ ag jykre han tũg nĩ. ũ tỹ Topě jykre ki kagtĩg ag jykre han tũg nĩ, ājag prũ fi to. Fi tỹ prũg há han nĩ.

⁶ Ājag régre tỹ nén ũ to én tũg nĩ. Ti tũ vė mỹr. Kỹ ti tũ ki Topě vĩ mranh tũg nĩ. Topě hã ne tag to jũ tĩ'. Kỹ ājag régre tỹ nén ũ vóg tũg nĩ gé. Ājag tỹ ti tũ vóg kỹ Topě vỹ ājag vóg ke mũ gé, ti kajãm jé. Tag tó sóg huri ājag mỹ, hã ra sóg tó mãn mũ gé. ⁷ Ĕg tỹ vėnh kavėnh kỹ ěg tóg Topě jykre han tũ nĩgtĩ mỹr. Ti jykre vỹ kuryj nỹ. Ĕg tỹ tỹ ti tũ nýtĩ hã jé tóg ěg kuprėg. ⁸ Ĕprã ke ví pijé', sỹ ājag mỹ nén tó mũ tag ti'. Topě vĩ vė mỹr. Ājag tỹ inh vĩ tag han tũ nĩn kỹ ājag tóg Topě vĩ mranh mũ. Ti kuprĩg tỹ tóg inh jagrė han ja nĩ', kỹ tóg tỹ ājag jagrė han ja nĩ gé.

⁹ Nén ũ to ājag tar nýtĩ, hã vỹ: jagnė to há, he mũ. Hã kỹ sóg tag to ājag mỹ rán mág han ke tũ nĩ. Topě vỹ ājag kanhrãn, ājag tỹ jagnė jagãgtãn ken ki. ¹⁰ Ga tỹ *Macedônia* tá ke kar ag to ājag há nýtĩ, *Jesus* mré ke kar ag to ke gé. To tar nýtĩm nĩ. To krónh ke tũg nĩ, ājag tỹ tỹ *Jesus* mré ke nýtĩn kỹ.

¹¹ Vãsãn nĩ, ājag tỹ jatun mỹ nýtĩ jé, jatun mỹ ājag rãnrãj han jé. Ājag rãnrãj pė ěn to tar nýtĩm nĩ, hã jé sóg ājag jyvẽn ja nĩ. Kỹ sóg to ājag jyvẽn mãn mũ, ājag rãnrãj to. ¹² Kỹ nén ũ vỹ ājag mỹ tũ' hėnh ke tũ pė nĩ. Ājag

tỹ ājag rãnrãj to nén ũ kar ve kỹ tóg há tĩ, ũ tỹ ājag mỹ nén ũ nĩm tũ nĩ jé, fagrĩnh mỹ.

Ũ ter kỹ fỹ mág tũg nĩ

¹³ Inh kanhkā', sỹ nén ũ ki ājag kanhrãn há tóg tĩ gé, ha mẽ. Ĕg mré ke ũ ag tóg hur kãgter. Kỹ fỹ mág tũg nĩ, ag jé. *Jesus* ki ge tũ ag ri ke han tũg nĩ. Ag ter kỹ ag tóg nén ũ há vėnh ke tũ nĩ. Hã kỹ ag tóg fỹ mág tĩ. Hã ra tóg ěg mỹ ge tũ nĩ. ¹⁴ *Jesus* vỹ ter ja nĩ. Kar kỹ tóg rĩr mãn ja nĩ. Hã ri ke ti nĩ, *Jesus* ki ge mũ ag kãgter ti. Topě vỹ ěg han mãn ke mũ, *Jesus* tugrĩn, ěg tỹ ti mré nýtĩ jé sir. ¹⁵ Ĕg *Senhor* vỹ inh kanhrãn. Ti jėnky ki tóg kutė, sỹ tónh ke tag ti, ha mẽ. Ver ěg rĩnrĩr nýtĩ. Hėn ri ke mũn ěg kãgter kãn ke tũ nĩ, ti kãtĩg ken jo. Kỹ ěg tóg ti kãtĩg vėnh mũ sir. Hã ra ěg tóg ũn kãgter mũ ag jo mũnh ke tũ nĩ. Ag hã mré ěg tóg mũnh ke mũ.

¹⁶ Ti kãtĩg vỹ ge nĩnh mũ, ha mẽ. Tére jé tóg ke mũ, kanhkā tá. Kỹ Topě tỹ jėgnė jafã ag pã'i mág vỹ prėr ke mũ sir. Topě tỹ vãkyn jafã vỹ mẽ há tĩnh mũ, *trombeta* ěn ti. Kỹ ũn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn mũ sir, *Jesus* mré ke ag. ¹⁷ Kar kỹ ěg tóg ag mré jãprynh mũ gé, ěg tỹ ti kãtĩg ke jo kãgter tũ ra, ũn rĩnrĩr mãn mũ ag mré. Kanhkā góg kã mĩ ěg tóg jãprynh mũ. Kỹ ěg tóg ěg *Senhor* kato tėgtėnh mũ sir, kanhkā krėm. Kỹ ěg tóg ti mré nýtĩnh mũ sir. Ti ré kỹ ěg mũ mãn ke tũ nĩ sir. ¹⁸ Tag tó m nĩ jagnė mỹ, ājag krĩ tỹ kãnhvy' he jé, ũn kãgter mũ ag to.

5

Jesus tỹ kãnhmar kãtĩg mãn ke

¹ Inh kanhkā', ti kãtĩg ke ki kanhró ěg tóg nýtĩ. Hã ra ěg tóg ti kurã hã ki kagtĩg nýtĩ, ti prỹg ke gé. Tag mẽ ājag tóg huri, hã kỹ sóg ājag mỹ tó mág ke tũ nĩ ha. ² Vãhãn kãtĩg, ěg *Senhor* ti. Hã ra tóg ũ tỹ ěg tỹ nén ũ pėju tĩ kãtĩg ri ke nĩnh mũ. Ĕg vatánh tá tóg ěg tũ mág tĩ. Kỹ tóg ge nĩnh mũ, ěg *Senhor* kãtĩg ti. ³ Ti to há tũ ag vỹ: “jatun mỹ ěg nýtĩ. ũ vỹ ěg vóg ke tũ nĩ,” hėnh ke mũ. Ag tỹ tag tó mũ ra tóg vãhã kãtĩg mũ. Kỹ ag tóg nũgme ki vár ke mũ sir. Ag tỹ to jykrén tũ hã ra ti kãtĩg kỹ ag tóg krenkren ke tũ pė nĩ, ha vem nĩ.

⁴ Inh kanhkā', ājag hã ne tóg tỹ *Jesus* mré ke nýtĩ'. Hã kỹ tóg ājag ki kuty tũ nĩ. Kỹ ājag

tóg ki kanhró nýtĩ. Kĩ ti kătĩg vỹ ājag mỹ nén ũ péju tĩ kătĩg ri ke tũ nĩ, ājag tỹ ki kanhró nýtĩn kỹ. ⁵ Ti krē vỹ tỹ ājag nýtĩ. Hã kỹ tóg ājag ki kurā nĩ, ājag tỹ ki kanhró nýtĩn kỹ. Kuty tũ ti nĩ, ěg ki. Ti kătĩg ke ki kanhró ěg tóg nýtĩ, hã kỹ tóg ěg ki kurā nĩ sir.

⁶ Kỹ ti kătĩg ke kã jatun tũg nĩ. Věso jykrén nĩ, ājag tỹ ti kătĩg ke jo vėnh jãnhkrigkrig jé, ājag tỹ kã jatun tũ nĩ jé. ⁷ Ũn nũgnũr mũ ag vỹ kuty kỹ nũgnũr tĩ. Kỹ ag tóg ti kătĩg ke kã jatu nýtĩ. Kỹ ũn kronkron mũ ag vỹ kuty kỹ pépév mũgtĩ, ag kãgter nýtĩn kỹ. Kỹ ag tóg vėso jykrén tũ nýtĩ. Kuty tá vėjykre hã vė. ⁸ ěg jé kurā tá vėjykre há ěn ti han jãvo. ěg jé vėso jykrén. ěg jé jagnė to há to krónh ke tũg.

Kỹ ěg tóg vėnh gég tĩ ag tar ri ke nýtĩnh mũ. Kỹ tóg ěg mỹ *soldado* kur ri ke nĩ sir, ti ki rã ti, jagnė to há ti ke gé. ěg tỹ jagnė to há to tar nýtĩn kỹ ěg tóg krenkren ke mũ. Kỹ tóg ěg mỹ *soldado* tỹ sãpe tỹ *ferro* ěn ri ke nĩ sir. ⁹ Topě vỹ ěg kuprėg, ěg tỹ ti jũ vėg tũ nĩ jé, ěg krenkren jé, ěg tỹ nũgme ki vár tũ nĩ jé, *Jesus Cristo* tugnĩn, ěg *Senhor* ti. ¹⁰ Ti hã ne ěg jagfy ter ja nĩ', ěg tỹ ti tugrĩn rĩnrĩn nýtĩ jé. ěg tỹ ti kătĩg ke jo kãgter mũ ra ěg tóg ti mré nýtĩnh mũ. ěg kãgter tũ ra ěg tóg ti mré tá nýtĩnh ke mũ gé, ti kătĩg kỹ. Jagnė ri ke ěg nýtĩnh mũ. ¹¹ Tag tóm nĩ, jagnė mỹ. Tỹ jagnė krĩ tỹ kãnhvy' hem nĩ gé, ũn ter mũ to. Kỹ tỹ jagnė jyvėn nĩ gé, ājag tar nýtĩ jé. Tó ājag tóg mũgtĩ, kỹ tó há han nĩ.

Vėjykre há ti

¹² Inh kanhkã', nén ũ tó jé sóg ke mũ gé. Ājag kã mĩ ũ ag tóg tỹ ājag kófa nýtĩ, *igreja* to, *Jesus* mré ke ũ ag. Ājag jyvėn ag tóg tĩ. Ājag to ag tóg vãsãn tĩ. ¹³ ěn ag kamėg nĩ. Ag mỹ vĩ há han nĩ. Ag to há tãvĩ nýtĩm nĩ, ag tỹ ājag ki rĩr kỹ. Jagnė krĩ rỹg tũg nĩ.

¹⁴ Inh kanhkã', tag tó jé sóg ke mũ gé, ha mē. Ũ tỹ vėnhmỹ mē ag jyvėn tar han nĩ. Ũ tỹ kãnhmar krónh ke tĩ ag mré koměr hã vĩm nĩ. Ũn fe krój ag fe tỹ tar' hem nĩ. Vėnh kar mỹ koměr hã vĩm nĩ. ¹⁵ Ũ tỹ ājag mỹ nén ũ kórég han mũ ra ti mỹ nén ũ kórég han tũg nĩ jãvo. Vėnh kajãm tũg nĩ. Nén ũ há tãvĩ han nĩ jagnė mỹ, vėnh kar mỹ ke gé.

¹⁶ Kurā kar ki ājag fe tỹ mrin kem nĩ. ¹⁷ Kurā kar ki ěg jóg mág mré vĩm nĩ, ājag tỹ ti to krónh ke tũ nĩn jé. ¹⁸ Nén ũ kar to ti mỹ: “inh mỹ tóg há tĩ,” hem nĩ gé. Topě jykrén hã vė. *Jesus Cristo* nón ěg tóg ti jykre han ke mũ. ěg tỹ nén ũ vėg mũ kar to ěg tóg: “inh mỹ tóg há nĩ,” henh ke mũ.

¹⁹ Topě kuprĩg tỹ ājag krĩn sór kỹ ti mỹ: “nejé,” he tũg nĩ. ²⁰ Kejėn Topě kuprĩg tóg ũ krĩn tĩ, kỹ tóg Topě vĩ tó mũ sir. ěn to é he tũg nĩ. ²¹ Ũ tỹ ājag mỹ vĩn kỹ to: “vėnh vĩ há mỹ’?” hem nĩ. Ti tỹ tỹ ājag mỹ vėnh vĩ há nĩn kỹ jēmēm nĩ. ²² Ti há tũ nĩn kỹ jēmē tũg nĩ, ājag tỹ nén ũ kórég han tũ nĩ jé. Nén ũ kórég han sór tũg nĩ.

²³ Topě vỹ ājag krĩ kuprãg tĩ. Ti mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag tar han jé, ti tỹ ājag jykre há han jé, ājag fe ti ke gé, ājag krĩ ti ke gé. ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* kătĩg mãn kỹ tóg ěg jykre tugnỹm ke mũ sir. Hã jé tóg ěg jykre há han sór mũ. ²⁴ Ũ tỹ ěg kuprėg mũ vỹ ěg jykre há han sór mũ, hã vỹ: Topě, he mũ. Fagrĩnh mỹ ti vĩ vãnh nĩgtĩ.

²⁵ Inh kanhkã', iso Topě mré vĩm nĩ gé. ²⁶ Jagnė ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagnė nĩgé kãgmĩ kỹ. ²⁷ ěg *Senhor* rĩnve sóg ājag mỹ: “*Jesus* ki ge kỹ nýtĩ kar ag tỹ isỹ nén rán mũ tag mē kãn ke vė,” he mũ mỹr. Hã kỹ sóg: “ag kar mỹ to kem nĩ,” he mũ. ²⁸ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag tar han jé.

Hã vė.

PAULO TÏ CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÏ CARTA Û

¹ Paulo tÏ rá vë. Isÿ ãmã tÏ *Tessalônica* tá ke ag mÏ rán hã vë. Tá ãjag tóg Topë vÏ mẽ jé vënhmãn tÏ. Topë tÏ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ, ãg jóg mág ti. *Jesus Cristo* tÏ vÏ tÏ ãjag nÏtÏ gé, ãg *Senhor* ti. Sÿ ãjag mÏ vënh rá jënë vë. KÏ *Silas* vÏ jënëg mÏ gé inh mré, *Timóteo* ke gé. ² ãg jóg tÏ Topë mÏ sóg to vÏ tÏ, ti tÏ ãjag tar han jé, ti tÏ ãjag krÏ kuprãg jé gé. ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* mÏ sóg tag to vÏ tÏ gé.

Cristo tÏ ãg kajãm ke

³ Inh kanhkã', isÿ kurã kar ki ãjag to Topë mré vÏ vë. ãjag to sóg ti mÏ vÏ há han tÏ. ãjag jykre tóg inh mÏ sér tÏ. ãjag hã ne tóg ti vÏ to tar távÏ nÏtÏ', kri fi kÏ. Jagnë to ãjag tóg há távÏ nÏtÏ gé, ãjag kar ti. Hã kÏ sóg Topë mÏ vÏ há han tÏ, ãjag to. ⁴ Hã kÏ sóg Topë tÏ kar ag mÏ ãjag tó tÏ, ãg vënhmãn kÏ. "Ti vÏ kri fi to ag tar nÏtÏ, ag tÏ ag vóg kónãn mÏ ra," he sóg tÏ, ãjag to. Isÿ tag tó kÏ tóg inh mÏ sér távÏ tÏ. ⁵ Hã tugrÏn ãg tóg Topë jykre kuryj ki kanhró nÏtÏ, ãjag tÏ ti tovãnh tÏ nÏn kÏ. Jagtar ãjag tóg mÏ, hã ra ãjag tóg ti tovãnh tÏ nÏgtÏ. Ti tÏ tÏ ãg pã'i nÏ ve jé ãjag tóg ke mÏ, ha vem nÏ. ⁶ Ha vé, ã tÏ ãjag jagãgtar han mÏ ãn jagãgtar han jé tóg ke mÏ gé, vënh kaja jé, Topë ti. Hã ki ãg tóg ti jykre kuryj ki kanhrãn mÏ sir. ⁷ Ag jãvo tóg ãjag tar han mÏ sir, ãjag jagtar mÏ hã ra. KÏ tóg sir ãjag jagtar tÏ tÏ' he mÏ gé sir, ãg kar mÏ, ãg *Senhor* tÏ *Jesus* tÏ kanhkã tá kãtÏg kÏ. Kanhkã tân ag mré tóg kãtÏg ke mÏ. KÏ ãg tóg ti venh mÏ sir. ⁸ TÏ tóg pÏ gru ve kãtÏg ke mÏ. KÏ tóg ã tÏ Topë ki kanhrãn jãvãnh ag vóg kónãn ke mÏ sir, vënh kaja jé, ã tÏ ãg *Senhor* tÏ *Jesus* vÏ mranh mÏ ãn ag. ⁹ Ag vóg kónãn jé tóg ke mÏ. KÏ ag vësÿrënh vÏ tÏ' henh ke tÏ nÏ. ãg *Senhor* mré ag nÏtÏnh ke tÏ nÏ sir. Ti jykre há ãn venh ke tÏ ag nÏ, ti tÏ tÏ pã'i mág pë nÏ ãn ti.

¹⁰ Ti kãtÏg kÏ tóg ag vóg kónãn ke mÏ. KÏ tóg vãhã ti tÏ ag tÏ ãn mág han ke mÏ sir. KÏ vënh kar tóg ãg tugrÏn ti jykre ve kãn ke

mÏ, ãg tÏ ti ki ge kÏ nÏtÏnh kÏ. ãjag hã tóg inh vÏ kri fi. Hã kÏ ãjag tóg kurã ãn venh ke mÏ. ¹¹ Hã jé sóg ãjag to Topë mré vÏ tÏ, kurã kar ki. Ti mÏ sóg: "ag tar han nÏ," he tÏ. "ã jykre han sór ag tóg mÏ. KÏ ag tar han nÏ, ag tÏ kygnëg tÏ nÏ jé. Ag kuprëg ã tóg, ag tÏ kurã ãn ve jé," he sóg tÏ mÏr, Topë mÏ. ¹² Ti tÏ ãg kri tÏ ãn mág nÏn kÏ tóg ãg tÏ ãn mág han ke mÏ gé. Topë tÏ ãg mÏ ti tÏ nÏn ã há nÏm ke ãn hã vë, ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* ti ke gé.

2

Jesus kato tÏ tÏ vënh ven ke

¹ Inh kanhkã', sÿ ãjag jyvënh há tóg tÏ sir. Kãnhmar ti kãtÏg mÏ, ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* ti. KÏ ãg tóg vënh mãn mÏ, ti tÏ ãg gé tÏg jé sir. KÏ ãg tóg ti mré nÏtÏnh mÏ. ² Ha ra tóg ver kór gy sÏ tÏ. KÏ ã tÏ ãjag mÏ: "Topë kuprÏg tóg inh mÏ: ãri ke vë, hé," he mÏ ra kri fi tÏg nÏ. ãjag fe tÏ jÏrÏn ke tÏg nÏ. ã tÏ ãjag mÏ: "*Paulo* vÏ inh mÏ tó, kÏ tóg: ãri ke vë, hé," he mÏ ra kri nÏm tÏg nÏ gé. ³ Ag jykre tugnÏm ra, ã tÏ ãjag krÏn kónãn sór mÏ ag. ãri ke tÏ vë ver. Ti kãtÏg ke to hã ã tÏ hÏn ri ke ag vÏ ti tovãnh ke mÏ ver. Ti kato tÏgtÏ jé ag tóg ke mÏ ver. KÏ ã tóg ver vënh ven ke mÏ gé, hã vÏ: "ã tÏ Topë vÏ mranh tÏ ãn," he mÏ, "ã tÏ nÏgme ki kutënh ke mÏ ãn ti," he mÏ. ⁴ Topë vÏ mranh tÏ pë vë. Hã kÏ Topë vÏ nÏgme ki ti fón ke mÏ. ãn vÏ tóg Topë kato tÏnh ke mÏ ver, vënh kãgrã tÏ topë kato ke gé. KÏ tóg vãhã sir *Jerusalem* tá Topë ãn krëm rãnh mÏ, Topë nÏg ja ãn tá tóg nÏnh mÏ. KÏ tóg vÏso: "tÏ sóg Topë nÏ," henh ke mÏ, ón kÏ.

⁵ Isÿ ãjag mré nÏn kÏ sóg ãjag mÏ tag tó ja nÏ. KÏ mÏ ãkrén nÏ. ⁶ ã tÏ ver ti ki rÏr nÏ ãn tÏ ti ki rÏr nÏn kÏ tóg ver vënh ven tÏ nÏ. KÏ tóg ón kÏ: "tÏ sóg Topë nÏ," he tÏ nÏ ver. Ti kurã ki tóg vënh ven ke mÏ sir vãhã. ⁷ ãri ã tÏ hÏn ri ke ag tóg vÏjykre pãno han mÏgtÏ, Topë vÏ mranh kÏ. Hã ra ag tóg ver vënh pigju kÏ han tÏ. KÏ ãg tóg ve há han tÏ nÏ, ag jykre pãno ti. KÏ ã tÏ ón kÏ: "tÏ sóg Topë nÏ," he mÏ ãn tóg vënh ven tÏ nÏ gé ver.

⁸ Ti tÏ ti ki rÏr tovãnh kÏ tóg vënh ven ke mÏ sir vãhã, ãn jykre pãno ãn ti. Hã ra ãg *Senhor* tÏ *Jesus* vÏ ti tén ke mÏ, ti jÏnger tÏ.

⁹ Hã ra ãn jykre pãno ãn vÏ tóg *Satanás* jykre

han mũ, Nén-Kórég tỹ ti krĩn kỹ. Kỹ tóg ón kỹ vėjykre tar hynhan mũ, ěg tỹ nén han vānh ěn mỹr. Kujá ag jykre ri ke han jé tóg ke mũ. ¹⁰ Věnh kar *lograr* he jé tóg ke mũ gé. Jykre kuryj nĩ ve tóg nĩnh mũ, hā ra tóg pāno nỹ. Kỹ ũ tỹ nũgme ki vār ke mũ ag vỹ ti vĩ kri fi kãn ke mũ, ag tỹ Topě vĩ kri nĩm tũ hā ra. Věnh vĩ há to ag tóg há tũ nỹtĩ, hā kỹ ag tóg krenkren ke tũ nĩ. ¹¹ Hā jé Topě tóg ag mỹ vėnh ó jėnėnh ke mũ, ag tỹ ón kỹ vėjykre ěn kri fi jé, ag tỹ kri nĩm sór kỹ. ¹² Topě tỹ ag jykre tugnỹm kỹ tóg nũgme ki ag vām ke mũ. Věnh vĩ há kri fi jāvānh ag tóg nỹtĩ mỹr. Vėjykre pāno hā to ag tóg há tāvĩ nỹtĩ mỹr. Hā kỹ tóg ag vām ke mũ, nũgme ki.

Topě tỹ ěg kuprěg

¹³ Jāvo sóg ājag to Topě mré vĩ há han tĩ, kurā kar ki mỹr. Tỹ ājag tóg *Jesus* mré ke nỹtĩ, ěg *Senhor* mré. Kỹ tóg ājag to há tāvĩ nĩ. Topě vỹ ājag kuprěg. Ti kuprĩg tỹ tóg ājag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ han, ājag krenkren jé. Kỹ ājag tóg ti vĩ kri fig mũ, vėnh vĩ há ěn kri. ¹⁴ Isỹ ājag mỹ *Jesus* vĩ tón kỹ Topě vỹ ājag kuprěg, ājag tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mré tỹ ũn mág nỹtĩ jé.

¹⁵ Inh kanhkā', tar nỹtĩm nĩ, sỹ ājag kanhrān to, ājag tỹ ki króm jé. Isỹ ājag mỹ *Jesus* jykre tó mũ ěn to tar nỹtĩm nĩ, sỹ ājag mỹ nén rán mũ tag to ke gé. ¹⁶ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hā vỹ ěg to há tāvĩ nĩ, ěg jóg tỹ Topě ke gé. Kỹ tóg ěg krĩ kuprāg mũ sir, ěg tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. Ti hā ne tóg ěg mỹ ti tỹ nén ũ há ěn ven ke mũ. Hā ve sór ěg tóg mũ. ¹⁷ Ti mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag fe tỹ há' he jé, ti tỹ ājag tỹ nén ũ há han jé, ājag tỹ ki hā kāmén jé gé.

3

Topě tỹ ěg jy nĩgān

¹ Inh kanhkā', vāhā sóg ājag mỹ nén ũ to vĩ mũ gé. Iso Topě mré vĩm nĩ, ěg *Senhor* vỹ tỹ kānhmar vėnh kar kri rĩm ke jé, vėnh kar tỹ ti vĩ to há nỹtĩ jé, ti mỹ vĩ há han jé, ag tỹ ājag ri ke nỹtĩ jé. ² Ti mỹ to vĩm nĩ, ti tỹ ijj nĩgān jé, vėjykre pāno han mũ ag jo, ũn jykre pāno ag jo ke gé. ũ ag tóg *Jesus* ki ge jāvānh nỹtĩ, hā kỹ ag tóg iso kórég nỹtĩ sir.

³ Hā ra ěg *Senhor* vỹ ti tỹ nén tó ja ěn han ke mũ. Ājag tar han jé tóg ke mũ. Ājag jy

nĩgān jé tóg ke mũ gé, Japo jo, Nén-Kórég ěn jo. ⁴ Ājag hỹn inh vĩ han ke mũ, kỹ tóg inh mỹ há tĩ. Topě vỹ ājag krĩn ke mũ, ājag tỹ sỹ ājag mỹ nén tó mũ ěn ki króm jé. Kỹ ājag tóg to krónh kenh ke tũ nĩ sir. ⁵ ěg *Senhor* jé ājag krĩn, ājag tỹ ti to há nỹtĩ jé, ti tỹ ěg to há ri ke. Ti jé ājag krĩn, ājag tar nỹtĩ jé, ājag jagtar hā ra. *Cristo* vỹ ge ja nĩ gé. Kỹ ti nón gem nĩ.

Ěg tỹ rānhrāj ke

⁶ Inh kanhkā', vāhā sóg ājag jyvėn mũ gé sir. Ājag jyvėn tar han sóg mũ gé. ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tỹ sóg ājag mỹ: “*Jesus* mré ke ũ ag tóg vėnhmỹ mē nỹtĩ,” he mũ. Inh vĩ mranh sór ag nỹtĩ. ěn ag mré vĩ mǎn tũg nĩ. ⁷ Sỹ ājag mré nĩn kỹ sóg vėnhmỹ mē han ja tũ nĩ. Tag ve ājag mỹr. Kỹ ājag tóg inh kóm han ki kanhrān ke mũ. ⁸ Fagrĩnh mỹ sóg ājag rāgró ko ja tũ nĩgtĩ mỹr. Kajām ja sóg nĩgtĩ mỹr, sỹ ājag mré nén ko ja ti. Kuty mré kurā ki sóg rānhrāj ja nĩgtĩ. Kỹ sóg inh rānhrāj to ron mág ja nĩgtĩ, sỹ ājag tũ kagrāg tũ nĩ jé. Hā ve ājag mỹr. ⁹ Sỹ ājag tũ konh ke vė vė, hā ra sóg ājag tỹ nén han ke mũ ěn han sór ja nĩgtĩ, ājag tỹ to ki kanhrān jé, ājag tỹ inh kóm han jé sir. ¹⁰ Isỹ ver ājag mré nĩn kỹ sóg ājag mỹ: “ũn rānhrāj vānh ěn vỹ ne konh ke tũ nĩ,” he ja nĩ. ¹¹ Ājag kǎ mĩ ũ ag nėji tag han vānh nỹtĩ. Rānhrāj vānh ag nėji nỹtĩ. Hā ra ag nėji vėnh kar to vĩ vĩ he tĩ. ¹² ěn jyvėn sór sóg nĩ, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tỹ. Ag jyvėn tar han kỹ sóg: “rānhrāj ra, jatun mỹ,” he mũ. “Ājag tũ hā ko ra, ājag rāgró ti. ũ jėn ko tũg ra,” he sóg mũ sir.

¹³ Inh kanhkā', nén ũ há tāvĩ han kãn sórm nĩ. To krónh ke tũg nĩ. ¹⁴ Hėn ri ke mũn ũ tóg isỹ rá tag kri finh ke tũ nĩ. ěn jykre vėg nĩm nĩ. Ti mré vėmėn tũg nĩ, ti mỹ'āg jé sir, ti tỹ to jykrén mǎn jé. ¹⁵ Hā ra ti kato vāsān tũg nĩ, ti to kry nĩ tũg nĩ. *Jesus* mré ke vė mỹr. Kỹ ti jyvėn nĩ, ti tỹ to jykrén mǎn jé.

¹⁶ Ha mē, ěg *Senhor* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag krĩ kuprāg jé, ājag jagtar hā ra. Ti hā ne tóg ěg krĩ kuprāg tĩ'. ěg *Senhor* jé ājag mré nĩgtĩ.

¹⁷ Sỹ vāhā vėsóg ki ājag mỹ rán vė, ũ tỹ inh vĩ rán ja pāte. Inh hā vỹ tỹ *Paulo* nĩ. Isỹ rán mũn hā vė. Ge inh nĩgtĩ, isỹ ũ mỹ vėnh rá jėnėn kỹ.

¹⁸ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vỹ tĩ,
ti tỹ ãjag tar han jé.
Hã vê.

PAULO TÛ CARTA HAN: TIMÓTEO MÛ CARTA VE

¹ Paulo tÛ rá vë. Topë ne inh kuprëg ja nĩ', ãg kren han tĩ ti. Isÿ tÛ *Jesus Cristo apóstolo* jë jé tóg inh fëg ja nĩ. Ti hã ve sór ãg tóg mũ, *Jesus Cristo* ti.

² Isÿ inh kósin tÛ *Timóteo* mÛ rán hã vë. TÛ ã inh kósin pë ri ke nĩ, ã tÛ isugrĩn Topë vĩ kri fin kÿ.

Ëg jóg tÛ Topë mÛ sóg to vĩ tĩ, ti tÛ ã tar han jé, ti tÛ ã jagãgtãn jé, ti tÛ ã krĩ kuprãg jé, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ti.

Vyrmÿ vënh vĩ jëmë sór ke tũ

³ Isÿ ãmã tÛ *Éfeso* tá kãkutë kÿ ga tÛ *Macedônia* ra tĩg kÿ sóg ã mÛ to vĩ, ã tÛ ver *Éfeso* tá ke ag ki rĩr jé. Ón kÿ ag tóg Topë jykre kãmén sór tĩ. Tag to ag mÛ: “han tũg nĩ,” hem nĩ. ⁴ Topë jykre tovãnh kÿ ag tóg vyrmÿ nén ù ù to jykrén sór mũ, hã vÿ: kanhkã tãn tÛ ó, he mũ, ke tũ nĩ kÿ, ãg jo ke ag jigji. Nén ù tũ vë. Ëg pijé tag tÛ Topë jykre han tĩ'. Topë jykre hã vë, hã vÿ: vënh kar tÛ ti ki rã, he mũ.

⁵ Ëg tÛ Topë jykre han kÿ ãg tóg jagnë to há tãvĩ nÿtĩ, ãg fe tÛ. Kÿ ãg tóg jagnë mré vëjykre pir han tĩ gé. Ti ki rã há han jé ãg tóg ke mũ gé. ⁶ Tá ke ù ag tóg vëjykre há tag tovãnh. Kÿ ag tóg véké vëmén mũ nĩ ha. Ag tÛ kygnën hã vë. ⁷ Topë tÛ vãsÿ ãg jyvën mũ ãn tÛ ag tóg ãjag kanhrãn sór tĩ, ag tÛ ki kagtĩg hã ra. Ón kÿ ag tóg Topë vĩ kãmén sór tĩ. To ag tóg: “tag to ke vë,” he tĩ, ag tÛ ki kagtĩg nÿtĩn kÿ.

⁸ Ag jãvo ãg tóg ki kanhró nÿtĩ, Topë tÛ vãsÿ ãg jyvën mũ ãn há nĩ ti. Ëg tÛ to jykrén há han kÿ ãg tóg ti há nĩ vëg tĩ. ⁹ Topë pijé ù tÛ ti vĩ ki króm mũ ag tigrĩn ãg jyvën ja nĩgtĩ'. Û tÛ vëjykre pãno han mũ ag tigrĩn ke vë. Û tÛ ge ag vÿ ag panh mré ag mÿnh fi tén tĩ. Jagnë kãgtén ag tóg tĩ, ¹⁰ ag prũ tũ fag mré ag tóg nÿ tĩ, fag mén tũ ag mré, jagnë mÛ ag tóg ón tĩ, jagnë to ag tóg ón tĩ gé. Vëjykre pãno kar han ag tóg tĩ. Topë tÛ nén ù to: “kórég ti nĩ,” he mũ ãn han kãn ag tóg tĩ. ¹¹ Û tÛ tag han mũ tũgrĩn tóg ãg jyvën ja nĩ, ãg tÛ han

tũg jé. Ti hã vÿ ãg mÛ vënh vĩ sér tó ja nĩgtĩ'. Ti hã vÿ inh mÛ: “ha vënh kar mÛ tónh tũg,” he ja nĩ'. Topë hã ne ti pir mÛ há nĩ'. Jãvo ag tóg ti vĩ tag kato tē tĩ.

Topë tÛ ãg jagãgtãn sór

¹² Ëg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* ne isar han tĩ'. Hã kÿ sóg ti hã mÛ vĩ há han tĩ. Ti hã ne iso jykrén kÿ inh kuprëg', sÿ ti rãnrãj han jé. Kÿ tóg vëg mũ, sÿ to tar nĩ ti, ti tÛ isar han kÿ. ¹³ Sÿ tá krÿg ke tũ vë vë. Vãsÿ sóg ti mÛ vĩ kónãn ja nĩgtĩ. Ti vóg kónãn ja sóg nĩgtĩ. Hã ra sóg ti ki kagtĩg nĩ ja nĩgtĩ. Hã kÿ tóg inh jagãgtãn, sÿ ti ki rã jé. ¹⁴ Inh jagãgtãn há tãvĩ han tóg, ãg *Senhor* ti. Hã kÿ sóg ti ki rã há han. Kÿ sóg ti to há tãvĩ nĩ gé.

¹⁵ Tag vÿ tÛ vënh vĩ há nĩ, ha mẽ. Kÿ vënh kar tÛ tag to há nÿtĩ ran jé há tĩ vë, hã vÿ: “*Jesus Cristo* vÿ ga kri mur, ti tÛ Topë vĩ mranh tĩ ag krenkren han jé,” he mũ. Ti vĩ mranh tĩ ag kar kórég kãfór vÿ tÛ inh nĩ. ¹⁶ Hã kÿ tóg inh jagãgtãn ja nĩ gé. *Jesus Cristo* tÛ vënh kar mÛ ven sór vë, ti tÛ Topë vĩ mranh tĩ ag jagãgtãn sór mũ ti. Kÿ vënh kar tóg inh ve kÿ Topë tÛ ag to há nĩ ki kanhró nÿtĩnh mũ. Vënh kar vÿ ãg rĩr krÿg ja tũ venh ke mũ, ãg tÛ ti ki ge kÿ.

¹⁷ Topë hã ne ti pir mÛ tÛ pã'i mág nĩ'. Ti tÛ nén kar han to há tóg nĩ nĩ. Kÿ tóg ter ke tũ nĩ gé. Ti vëg tũ ãg tóg nĩgtĩ. Ti pir mÛ tóg tÛ Topë nĩ. Kÿ ãg tóg ti hã mÛ vĩ há han ke mũ. Ti mÛ vĩ há han ke tag tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé. Hã vë.

Timóteo rãnrãj

¹⁸ *Timóteo*', inh kósin vÿ tÛ ã nĩ. Sÿ ã mÛ ã rãnrãj tag nĩm vë. Vãsÿ ã tóg mẽ ja nĩ, Topë vĩ tó tĩ ù tÛ ã to nén tó ja ãn ti. Ti vÿ vÿ ã tar han ke mũ. Hã kÿ ã tóg *soldado* tÛ ti rãnrãj to vãsãn ri ke han ke mũ, ã rãnrãj to. ¹⁹ Ti ki rã to krónh ke tũg nĩ. Vëjykre pãno han sór tũg nĩ. Û ag tóg vëjykre pãno han mãn ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg kykũnh sór ja tũ nĩgtĩ. Hã kÿ ag tóg ti ki rã kar kÿ ti tovãnh ja nĩgtĩ. ²⁰ Ag kã mĩ ù vÿ tÛ *Himeneu* nĩ, *Alexandre* ti ke gé. Topë to é he ag tóg mũ ha ùri, hã kÿ sóg *Satanás* mÛ ag vin, ti tÛ ag vóg kónãn jé. Ti tÛ ag vóg kónãn kÿ ag hën ri ke mũn Topë to é he mãn ke tũ nĩ.

2

Igreja krēm vējykre

¹ Ā t̄y ā t̄u ag jyv̄en k̄y ag m̄y: “Top̄e mr̄e vēm̄en e han n̄i,” hem n̄i. “Ti m̄y n̄en ū kar to v̄im n̄i. V̄enh kar jagfy v̄im n̄i, ti mr̄e. Ti m̄y n̄en ū kar to: há ti n̄i, hem n̄i gé,” hem n̄i, ag m̄y. ² Pā'i ag jagfy Top̄e mr̄e v̄im n̄i gé. K̄y ag tóg jatun m̄y n̄yt̄inh m̄u. K̄y ěg tóg, jatun m̄y ěg ĩn krēm n̄yt̄inh k̄y ěg r̄ānr̄āj n̄ón m̄unh ke m̄u gé, ěg t̄y Top̄e to há n̄yt̄inh k̄y, ěg t̄y jagn̄e to há n̄yt̄inh k̄y ke gé. ³ Top̄e m̄y tóg sér n̄i, tag ti, ū t̄y ěg kren han t̄i ěn m̄y. ⁴ Ti t̄y tag han sór vē, ha m̄e: ěpr̄ā ke ag krenkren han sór tóg m̄u, vēnh kar t̄y ti t̄y ki h̄ā tó m̄u tag m̄e k̄ān j̄e. ⁵ Pir ti n̄i, Top̄e ti. Ū t̄y Top̄e mr̄e ěg jagfy v̄i m̄u ěn v̄y pir n̄i gé, h̄ā v̄y: ěg mr̄e ke t̄y *Jesus Cristo*, he m̄u, ū t̄y ěg ri ke mur ja ěn ti. ⁶ Ti h̄ā ne vēnh f̄ēg', ti t̄y vēnh kar kygj̄ām j̄e. Top̄e t̄y ti m̄y kur̄ā n̄im ja ěn k̄ā ke ja vē. K̄y vēnh kar v̄y m̄ēnh ke m̄u, ūri, ū t̄y ti ve ja ag v̄i ti. ⁷ H̄ā k̄y tóg inh m̄y: “ha vēnh kar m̄y tónh t̄ig,” he ja n̄i. H̄ā k̄y sóg tó m̄u. Ki h̄ā sóg tó m̄u. Inh pij̄e ón m̄u'. Fóg ag to tóg inh j̄ēn̄e, kanhgág ag to ke gé, s̄y ag m̄y vēnh v̄i há tó j̄e, ag t̄y Top̄e ki ge j̄e gé.

⁸ K̄y tá *Jesus* ki ge k̄y n̄yt̄i ag m̄y tóm n̄i, ag t̄y *igreja* krēm Top̄e mr̄e vēm̄en j̄e, jagn̄e kóm. H̄ā ra tóg há t̄u n̄i, ū t̄y ti jykre p̄āno tovānh t̄u ra ti mr̄e vēm̄en k̄y. Ag t̄y ag j̄u tovānh k̄ān ke vē. Tag tóm n̄i ag m̄y.

⁹ K̄y ūn t̄yt̄á fag v̄y ge n̄yt̄inh m̄u gé, fag t̄y vēnh m̄ān k̄y n̄yt̄inh k̄y. Fag s̄inv̄i han jaf̄ā v̄y t̄y fag jykre kuryj n̄i. K̄y ěg tóg, fag t̄y Top̄e to há n̄yt̄i v̄eg m̄u. ěg t̄y kur to m̄y'a tunh ke t̄u fag n̄i. Fag t̄y kur s̄inv̄i tu k̄y tóg há t̄i. Fag t̄y fag ḡānh ki r̄ir há han k̄y tóg há n̄i gé. ¹⁰ Fag t̄y kur t̄y jagn̄e k̄āfór han sór m̄u pij̄e há n̄i', fag ḡānh t̄y ke gé. Fag j̄e vējykre kuryj h̄ā t̄y vēnh s̄inv̄i han.

¹¹ Ā jag t̄y vēnh m̄ān k̄y n̄yt̄inh k̄y fag j̄e vēnh kanhr̄ān há han. Fag j̄e m̄e há han, vēnh kar t̄y fag kóm m̄e há han j̄e gé. ¹² Ker fag: “ū t̄yt̄á fi h̄ā v̄y ūn ve ti han, fi h̄ā v̄y ag k̄āfór n̄i,” h̄ē h̄e'. M̄e há han j̄e fag tóg ke m̄u, ¹³ h̄ā v̄y: “Top̄e t̄y ūn han vén m̄u v̄y t̄y *Adāo* ti n̄i, kar k̄y *Eva* fi,” he m̄u. ¹⁴ K̄y Japo t̄y ūn kr̄in kónān vén m̄u v̄y t̄y fi n̄i ja n̄i. *Adāo* pij̄e'. Fi h̄ā ne Top̄e v̄i mranh vén'. H̄ā ra tóg fi n̄ón mranh ja n̄igt̄i gé, *Adāo* ti. ¹⁵ H̄ā ra fag

krenkren ke m̄u gé, fag kr̄ē mr̄e h̄ā, ū t̄yt̄á fag, ag ri k̄en. Krenkren j̄e fag ke m̄u, fag t̄y *Jesus* tovānh t̄u n̄in k̄y, fag t̄y ti to há n̄yt̄inh k̄y, jagn̄e to há ke gé, fag t̄y ti ki ge k̄y n̄yt̄inh k̄y.

3

Igreja to kófa

¹ S̄y ke há vē, ha m̄e. Ū t̄y t̄y *igreja* to kófa n̄i sór k̄y tóg vēnh r̄ānr̄āj mág han ke m̄u. ² Ū t̄y kygn̄e m̄e t̄u v̄y há n̄i, ū t̄y pr̄ū pir han k̄y n̄i, ū t̄y n̄en ū há to jykren t̄i, ū t̄y vēso jykren t̄i, ū t̄y kór há tá ke ag m̄y: “inh ĩn ki n̄ur k̄āt̄ig,” he t̄i, ū t̄y ag kanhr̄ān há han t̄i, ³ ū t̄y goj fa kron vānh, ū t̄y ti fe t̄y ḡym ke vānh, ū t̄y vēnh kar m̄y kom̄er h̄ā v̄i t̄i, ū t̄y vēnh kar kr̄i kupr̄ā n̄i ve sór t̄i, ū t̄y riko n̄i sór vānh, ⁴ ū t̄y ti ĩn krēm n̄yt̄i fag ki r̄ir há han t̄i, ū t̄y ti kr̄ē jyv̄en há han t̄i, ti kr̄ē ag t̄y ti kam̄eg j̄e. ⁵ Ū t̄y ti ĩn krēm n̄yt̄i fag ki r̄ir há han t̄u n̄in k̄y tóg, *igreja* krēm ke ag ki r̄ir há han ki kagt̄ig n̄i gé. ⁶ Ū t̄y *Jesus* ki r̄ā t̄āg tóg t̄y, kófa j̄ēnh ke t̄u n̄i ver. Ke t̄u n̄i m̄u ra tóg inh m̄y ti t̄y: “t̄y sóg ūn mág n̄i,” henh ha m̄e t̄i. K̄y tóg inh m̄y ti t̄y Japo jykre han ha m̄e t̄i, Japo t̄y ti kr̄in k̄y. ⁷ Vēnh kar t̄y *igreja* to kófa ěn to v̄i há han k̄y tóg há t̄i, ū t̄y *Jesus* ki ge t̄u ag mr̄e h̄ā. K̄y tóg m̄y'āg ke t̄u n̄i, ti t̄y kygn̄eg t̄u n̄in k̄y. K̄y tóg Japo jykre han m̄ān sór ke t̄u n̄i gé.

Igreja to kófa mr̄e r̄ānr̄āj t̄i ū

⁸ K̄y *igreja* to kófa mr̄e r̄ānr̄āj t̄i ū v̄y n̄yt̄i gé. Ū t̄y ge ag v̄y vējykre há han ke m̄u gé, vēnh v̄i pir han k̄y n̄i, goj fa kron vānh, n̄en ū to ěn ke t̄u, riko n̄yt̄i sór ke t̄u. ⁹ Top̄e v̄y ěg m̄y vēnh v̄i j̄ēn̄e, ěg t̄y ti ki ge j̄e, ěg t̄y ti v̄i tag to krónh ke t̄u n̄i j̄e, ěg t̄y ěg fe kavénh t̄u n̄i j̄e gé. Ag t̄y ti v̄i tag to tar n̄yt̄inh ke vē. ¹⁰ Ū t̄y *Jesus* ki r̄ā t̄āg n̄i k̄y tóg ver Top̄e r̄ānr̄āj han ke t̄u n̄i, ěg t̄y ver ti jykre tugn̄ym j̄e.

¹¹ K̄y ū t̄yt̄á t̄y *igreja* to kófa mr̄e r̄ānr̄āj t̄i fag v̄y ge n̄yt̄inh m̄u gé. Fag t̄y n̄en ū há han k̄ān k̄y tóg há t̄i, fag t̄y ū m̄y v̄i kónān t̄u n̄in k̄y, fag t̄y fag r̄ānr̄āj ki r̄ir há han k̄y. K̄y fag tóg Top̄e r̄ānr̄āj han ke m̄u.

¹² H̄y, *igreja* ki r̄ānr̄āj m̄u ag v̄y pr̄ū pir han k̄y n̄yt̄inh m̄u. K̄y ag tóg ag kr̄ē jyv̄en há han ke m̄u gé. K̄y ag tóg ag ĩn krēm n̄yt̄i kar ki r̄ir há han ke m̄u gé. ¹³ Ūn t̄y ge v̄y, jatun

mỹ Topê rãnrãj ki rĩr há han ke mũ. *Jesus Cristo* kãmén to mĩ'ãg ke tũ ti nĩ, fi ke gé. Kĩ tóg *Jesus* ki ge kũ nĩtĩ kar mĩ há tĩ.

Jesus kãme

¹⁴ ã mĩ sóg vãnh rá tag han mũ. Hã ra sóg kãnhmar ã ve sór mũ. ¹⁵ Hẽn ri ke mũn sóg kãtĩg vãnh han ke mũ. Hã ra sóg ã mĩ rán mũ. Topê vỹ rĩr jẽ. Ti tũ vỹ tỹ ãg nĩtĩ, ù tỹ ti ki ge kũ nĩtĩ ag. Ëg hã vỹ vãnh vĩ há hã tóg tĩ, Topê vĩ to. ¹⁶ Ha vé, Topê tỹ ùri ãg mĩ nén tóg mũ tag vỹ tỹ nén ù há tãvĩ nĩ. Vãsỹ ag tóg mẽ ja tũ nĩ. Ti jykren hã vễ, ha mẽ:

Jesus Cristo vỹ ãg ri ke mur, ga kri, kũ Topê tóg ti tỹ ùn mág han, tá, ti tỹ jykre kuryj nĩn kũ.

Kỹ tóg ti tỹ jẽgnẽ jafã ag mĩ ti ven. Kỹ ti mré mũ tĩ ag vỹ *povo* kar mĩ ti tóg.

Hã kũ ga kri mũ ag vỹ ti ki ge mũ,

Ëg tỹ *Jesus* kãmén hã vễ.

4

Ón kũ Topê kãmén tĩ ag

¹ Ha vé, Topê kuprĩg vỹ ãg mĩ nén ù jagy tóg tĩ, ha mẽ. *Jesus* kãtĩg mãn ke tỹ kakó ãn kã ù ag nẽji ti tovãnh ke mũ, ag tỹ vãnh ó hã kri nĩm jé, Japo tỹ ag kanhrãn mũn ki. ² ù tỹ tỹ Japo mré ke nĩ hã vỹ ónón tĩ. Hã kũ ag tóg ùn tỹ ge vỹ jẽmẽ kũ *Jesus* tovãnh ke mũ, fag ke gé. Jykre régre han ag tóg tĩ. Ag jykre há tỹ tũ' he ja ag nĩgtĩ, kũ ag tóg ki kagtũg nĩtĩ ha. “Vãnh vỹ há vễ,” he ag tóg tĩ ha, vãnh ó to. ³ “Prũg tũg ra, mên tũg ra,” he ag tóg tĩ. “Tag ko tũg ra,” he ag tóg tĩ gé, Topê tỹ nén han ja to. Ëg tỹ *Cristo* ki ge há han kũ, ãg tỹ ti vỹ kri fi kũ ãg tóg ti há mĩ to vỹ há han ke mũ, vễjẽn kar to. Kũ ãg tóg nén kar konh ke mũ. ⁴ Topê tỹ nén han mũ kar vỹ há nĩ. Kũ ãg tóg ti mĩ: “há ti nĩ, ã tỹ ãg mĩ vễjẽn tag ven mũ ti,” he mũ. Kũ ãg jatun mĩ konh ke mũ. “Tag konh ke tũ ãn nĩ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ. ⁵ Topê vỹ nén kar jãnhkri han tĩ. Kũ ãg tóg to Topê mré vēmén tĩ gé. Kũ ãg tóg jatun mĩ konh ke mũ.

Ëg mré ke ag kanhrãn nĩ

⁶ Tag kar tóg nĩ, ãg mré ke kar ag mĩ. Kũ ã tóg *Jesus Cristo* rãnrãj han há han mũ. Topê vỹ vỹ ã mĩ tỹ vễjẽn ri ke nĩnh mũ. Kũ ã tóg tỹ tar jẽ, ã tỹ ti jykre mĩ tĩn kũ. Ki kanhró

ã tóg nĩ, Topê jykre ti. ⁷ ù tóg vyr mĩ nén ù to jykren sór tĩ, tỹ vãnh ó han kũ, Topê vỹ ki rán kũ nĩ tũ ãn. Tag jẽmẽ sór tũg nĩ. Vễjyre kuryj hã mĩ tũg nĩ. Tag hã to tar nĩm nĩ. ⁸ Kejẽn ãg tóg vãkrég tĩ. Ëg tỹ vãkre to tar nĩtĩn kũ tóg há sĩ nĩ. Ëg tỹ jãvo vễjyre kuryj kar to tar nĩtĩ tag vỹ há tãvĩ nĩ sir. Tag to ãg tóg mũ há han tĩ, tag ki. Kar ãg tóg kãnhkã tá mũ há han ke mũ gé. ⁹ Tag vỹ tỹ vãnh vỹ há nĩ. Vễjyre kuryj tỹ vãnh kar mĩ há nĩ ra tóg há tĩ vễ. ¹⁰ Vễjyre kuryj ãn ve jé sóg ãn rãnrãj to vãsãn mũ. Topê hã ki ãg tóg nén ù kar vég tĩ. Hã kũ sóg ti há to vãsãn mũ. Rĩr ti nĩ, ãg jóg tỹ Topê ti. Ti hã ne ãg kren han tĩ', vãnh kar ag, ù tỹ ti ki ge kũ nĩtĩ ag, fag mré hã.

¹¹ Tag kãmén nĩ. Tag to vãnh kar mĩ: “tag han ra,” hem nĩ. ¹² Kyrũ ã tóg jẽ. ù jé ã to é he tũg. Nén kar há ãn han nĩ, ag tỹ ve jé, ag tỹ ã kóm han sór jé, ã vỹ ri ke ãn ti, ã tỹ vãnh kar to há nĩ ri ke, ã tỹ *Jesus* ki rã kũ jẽ ri ke, ã tỹ nén ù jãnhkri han ri ke ke gé. ¹³ ãn kãtĩg ke to hã ã tỹ nén han tĩ ãn han tĩm nĩ ver. Ag mĩ Topê vỹ rán to kem nĩ. Ag jyvẽn nĩ. Ag kanhrãn nĩ gé. ¹⁴ Ëg jyvẽn tĩ ag ne ã mĩ tóg', Topê tỹ nén to ã tar han ke ti, Topê kuprĩg tỹ ag krĩn kũ, *igreja* to kófa ag tỹ ag nĩgẽ tỹ ã kri fi ja ãn kã. ¹⁵ Ag tỹ ã mĩ nén tóg ja ãn tovãnh tũg nĩ. To jykren nĩ, to tar nĩm nĩ, vãnh kar tỹ ã tỹ to tar nĩ ãn ve jé. ¹⁶ Vẽso jykren nĩ. Kũ ã tỹ Topê vỹ tỹ ag kanhrãn ke ãn to jykren nĩ gé, ã tỹ kygnẽg tũ nĩ jé. Tag to tar nĩm nĩ. ã tỹ tag han kũ ã kren ke mũ. Kũ ù tỹ ã vỹ mẽg mũ ag vỹ krenkren ke mũ gé.

5

¹ ùn sanh há ag mĩ vỹ tar han tũg nĩ. Komẽr hã ag jyvẽn nĩ. Ëg tỹ ãg panh mré vỹ ri ke han nĩ. ã tỹ kyrũ ag jyvẽn kũ ãg tỹ ãg jãvy ag jyvẽn ri ke han nĩ. ² ã tỹ ùn sanh há fag jyvẽn kũ ãg tỹ ãg mĩnh fi jyvẽn ri ke han nĩ. ã tỹ tytãg fag jyvẽn kũ ãg tỹ ãg ve fi jyvẽn ri ke han nĩ. ã tỹ fag jyvẽn kũ vãnh ki rĩrm nĩ, ã tỹ fag to ãn tũ nĩ jé.

Ùn mên ter ja fag ki rĩr ke mũ

³ ù fag mên vỹ ter, hã ra tóg tũ tĩ, ù tỹ fag ki rĩr ke ti. ãn fag ki rĩrm nĩ. ⁴ ùn mên ter ja ù fi krẽ vỹ nĩtĩ, fi krẽ'krẽ mré hã. Kũ fi krẽ

hã vỹ fi ki rĩr ke mũ'. Ag tỹ tỹ gĩr nỹtĩ mũn kã fi tóg ag jẽ'ỹn ja nĩgtĩ. Kĩ ag tóg vẽn kaja jé fi jẽ'ỹn mũ ha. Topẽ jykren hã vẽ. ⁵ Hã ra ùn mén ter ja ù fi vỹ krẽ tũ nĩ. Kĩ ù tỹ fi jẽ'ỹn ke tóg tũ tĩ. Kĩ *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ kar ag vỹ fi jẽ'ỹn ke mũ. Fi tỹ nén ù ve sór kũ fi tóg Topẽ hã mré vẽnén ke mũ, ti hã mỹ nén ù kar to vỹ kũ. Fi tỹ tag to krónh kenh ke tũ vẽ, kurã mré hã, kuty mré hã ke gé. ⁶ Fi tỹ hã ra ag to kanhir sór kũ fi tóg vỹjyre pãno han mũ. Kĩ fi tóg tĩg kónãn ke mũ. ⁷ Tag tóm nĩ, fag mỹ, fag tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé.

⁸ Hã ra ag kã mĩ ù tóg kejẽn ti mré ke fag ki rĩr tũ nĩ. Ēn vỹ *Jesus* ki rã tovãnh ja nĩ. Kórég tãvĩ ti nĩ, tag ti. Û tỹ *Jesus* ki rã ja tũ kórég kãfór ti nĩ.

Û tỹ igreja ki rĩr ke fi

⁹ Tá ùn mén ter ja fag vỹ fag jiji ránrán sór mũ, fag tỹ *igreja* ki rĩr jé. Ûn sanh há fag jiji hã rán nĩ, ù tỹ 60 (ke) *anos* kãfór nỹtĩ fag, ùn mén pir han kũ nỹtĩ ja fag. ¹⁰ Ā tỹ ùn jiji rán ke mũ fi jykren hã vẽ, ha mẽ. Fi mỹ fi krẽ ki rĩr há han ja nĩ? Fi mỹ fi ĩn krẽm Topẽ tũ ag ki rĩr há han ja nĩ? Fi mỹ ùn vēsỹrénh mũ fag jagãgtãn ja nĩ? Fi mỹ nén ù há kar to tar nĩ? Kĩ fi jiji rán nĩ.

¹¹ Ûn mén ter ja ù fi vỹ sanh há tũ nĩ ver. Kĩ fi jiji rán tũg nĩ. Û to én kũ fi tóg *Cristo* tovãnh kũ mén sór mũ, ha vem nĩ. ¹² Kĩ tóg vẽn mỹ tĩnh mũ. Fag tỹ fag jiji rán kar kũ fag mén mãn ke tũ nĩ ha. *Cristo* tũ hã ki rĩr jé fag ke mũ ha. ¹³ Kĩ tytãg fag jiji rán tũg nĩ. Jãvo fag tóg rãnhraj mẽ kã ĩn kar mĩ pasa' he sór mũ, ha vem nĩ. Kĩ fag tóg fagrĩnh mỹ vẽnén ke mũ gé sir. Nén tó vãn h tó jé fag tóg ke mũ gé. Kĩ tóg há tũ nĩnh mũ. ¹⁴ Hã kũ tóg há tĩnh mũ, fag mén mãn kũ. Fag tỹ fag krẽ ve kũ tóg há tĩ. Fag tỹ fag ĩn ki rĩr há han kũ tóg há tĩ gé. Kĩ tóg ù tỹ ěg mỹ fag to vỹ sór mũ ra vẽn mỹ tĩnh mũ, ha vem nĩ. ¹⁵ Ha vé, ù fag vỹ *Cristo* tovãnh huri, ùn mén ter ja tytãg ù fag. Kĩ fag tóg *Satanás* jykre han mũ sir. Kĩ tóg kórég nĩ.

¹⁶ Tá ke ù ĩn krẽm ùn mén ter ja ù fi vỹ jẽ. Kĩ fag hã vỹ fi jẽ'ỹn ke mũ. Fag tỹ fi mỹ: “*Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag tỹ Ā jẽ'ỹn kũ tóg ĩnh mỹ há tĩnh mũ vẽ,” henh ke tũ vẽ. *Jesus* ki ge kũ nỹtĩ ag vỹ ùn mén ter ja tỹ ge hã ki rĩr

ke mũ, hã vỹ: ùn kanhkã tũ, ùn krẽ tũ, he mũ.

Igreja to kófa ag jagãgtãn ke

¹⁷ Tá ke ag kã mĩ ù tóg tỹ kófa nỹtĩ, *igreja* to, fag ke gé. Kĩ ag kã mĩ ù tóg *igreja* ki ke ag kanhrãn tĩ, Topẽ vỹ tỹ, kũ ag tóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Tag ag vỹ ěg mỹ tỹ ùn mág nỹtĩ. Ag tỹ *igreja* krẽm ùn kanhrãn tĩ ag jé ag mỹ kajãm mág, fag mỹ ke gé. ¹⁸ Tag vỹ rán kũ nĩ, ha mẽ: “monh tỹ ěkré ki rãnhraj kũ ti jẽnky tógfĩn tũg nĩ. Ti jẽn kamẽg tũg nĩ,” he ja tóg nĩ. Kĩ tag vỹ rán kũ nĩ gé: “ùn rãnhraj mũ ĩn tóg ti kaja vẽn ke mũ,” he ja tóg nĩ gé. Ti tỹ ěg tỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag mỹ kajãm ke to ken hã vẽ, ěg tỹ *Jesus* ki ge kũ nỹtĩn kũ.

¹⁹ Û tóg kejẽn Ā mỹ *igreja* to kófa jykre kórég tó sór mũ. Ûn régre ag tỹ ti jykre kórég ve kũ Ā mỹ tó kũ ag vỹ jẽmẽm nĩ. Ûn pir vỹ jẽmẽ sór tũg nĩ. ²⁰ Kófa ù tỹ kygnẽ kũ vẽn kar rĩnve ti jyvẽn nĩ, vẽn kar tỹ ti mré ěg tỹ kygnẽg tĩ ĩn kamẽg jé, fi mré hã ke gé.

²¹ Tag han ra, ha mẽ. Ker han tũg hẽ'. Topẽ vỹ Ā tỹ nén han mũ vég tĩ, *Jesus Cristo* ti ke gé, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ag ke gé. Û to: “ti tỹ iso há nĩn kũ sóg ti mỹ vỹ tar han sór tũ nĩ, ti tỹ kygnẽ ja ra,” he sór tũg nĩ. Ge ra ti jyvẽn tar han nĩ. ²² Kũ kãnhmar ù mỹ: “Topẽ rãnhraj tag han jé Ā tóg ke mũ,” he sór tũg nĩ gé. Ti tỹ Topẽ vỹ mranh ja ĩn tovãnh kãn ja tũ nĩn kũ Ā tóg ti mré mranh mũ, ti tỹ ti rãnhraj tovãnh kũ. Kũ veso jykren nĩ gé, Ā jãnhkri kar jé jé.

²³ Goj tãvĩ kron sór tũg nĩ. Kaga mẽ Ā tóg nĩ. Hã kũ sĩn kũ *vinho* kron nĩ. Ā mỹ vẽn kagta vẽ.

²⁴ Û ag tóg Topẽ vỹ mranh pẽ han tĩ, kũ vẽn kar tóg ag vég tĩ. Topẽ vỹ ag vóg kónãn ke mũ, ag tỹ ti vỹ mranh pẽ han to. Û ag tóg vẽn péju kũ mranh tĩ. Ag tỹ Topẽ vỹ mranh mũ ĩn vỹ vẽn ven ke mũ gé kejẽn, ha vem nĩ. ²⁵ Ge ti nĩ gé, vỹjyre há mré. Vẽn kar vỹ vég mũ, ù tỹ vỹjyre há han mũ ti. Kejẽn ù tóg nén ù há han tĩ, hã ra tóg vẽn péju kũ han tĩ. Vẽn ven jé tóg ke mũ gé, ti tỹ Topẽ vỹ mranh ja ti.

6

Patrão camarada jykre

¹ Tá ke ag kã mĩ ù tóg tỹ *patrão camarada* nýtĩ. Kỹ ù ag *patrão* vỹ *Cristo* ki kagtĩg nĩ. Ag jé ag *patrão* tũ ki rĩr há han. Kỹ ù tóg ěg to vĩnh ke tũ nĩ, Topě to, ag tỹ vỹjykre há han kỹ. ² Û ag *patrão* vỹ *Cristo* ki rã kỹ nĩ. Kỹ ag jé ti to é he tũg. Ti tỹ ěg mré *Jesus* ki rã kỹ *Jesus* vỹ ti to há nĩ. Kỹ tóg ùn vēsỹrénh mũ ag jagãgtãn tĩ, ag *patrão* ti. Kỹ tóg há tĩ, ti *camarada* ag tỹ ti tũ ki rĩr há tãvĩ han kỹ. Tag tóg nĩ, vėnh kar mỹ. Tag tỹ ag jyvėn nĩ.

Ón kỹ Topě kãmén tĩ ag

³ Û tóg vyr mỹ jykren kỹ nén ù tó sór tĩ. Topě vĩ rán kỹ nĩ ěn tó sór tũ tóg nĩgtĩ. ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ nén tó mũ ěn tovãnh kỹ tóg nĩ ha, vėnh vĩ há ěn, Topě jykre ěn. ⁴ “Ûn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he tóg tĩ. Hã ra tóg jykre tũ nĩ. Kaga ti nĩ, krĩ vėnh mỹ ti nĩ. Hã kỹ tóg fagrĩnh mỹ vĩ tĩgtĩ. Ti vĩ tugnĩn jagně tũ ki vėĩ vỹ kutě tĩ, jagně to jũ ke gé, jagně to vĩ kónãn, jagně to jykren kónãn, ⁵ jagně mỹ fėfėn ke gé. Krĩ tũ nýtĩ ve ag nĩ. Vėnh vĩ há ki kagtĩg ag nýtĩ. Kỹ ag tóg ón kỹ Topě kãmén to rikon sór nýtĩ. ⁶ Hỹ, Topě to ěg riko nýtĩnh mũ, ěg tỹ ěprã rikon sór tũ nýtĩnh kỹ. ⁷ Ha vé, ěg mur mũ kã ěg tóg tỹ nén ù tũ mur, kỹ ěg tóg ěg ter kỹ ěg tỹ nén kar tovãnh kỹ tĩg mũ gé. ⁸ Kỹ tóg há tĩ, ěg tỹ ùri vėjėn mré ěg kur ven kỹ, tag tãvĩ. ⁹ ěg tỹ riko nýtĩ sór kỹ tóg inh mỹ ěg tỹ Topě vĩ mranh ha mē tĩ. Kãnhmar ěg tóg nén ù to én', nén ù to én' he tĩ, kỹ tóg inh mỹ tag tỹ ěg kókén ha mē tĩ. Kỹ ěg tag to nũgme ki vár ke mũ. Pijé há nĩ'. ¹⁰ ěg tỹ jãnkamy mág to én kỹ ěg tóg nén ù kórég kar han sór tĩ. Vỹjykre kórég vė. Tag to ù ag tóg *Jesus* ki rã tovãnh huri, kỹ ag tóg vēsỹrénh mũ ha, ag tỹ jãnkamy mág to há nýtĩ tugnĩn.

Ã rãnrãj ki rĩr há han nĩ

¹¹ Ag jãvo ã hã vỹ tỹ Topě tũ nĩ. Kỹ vỹjykre kórég tag tovãnh kãn. Ā tỹ nén han ken hã vė, hã vỹ: vỹjykre kuryj, he mũ, Topě kamėg mũ, ti ki rã kỹ tĩ, vėnh kar to há nĩ, he mũ, koměr hã vĩ, he mũ gé. ¹² ěg tỹ ti ki rã kỹ ěg tóg ti jykre to vãsãn ke mũ, ěg tỹ ka kunũnh sór kỹ to vãsãn ri ke. To tar nĩm nĩ, ã tỹ ěg rĩr krỹg ja tũ ve jé. Tag hã to tóg ã jé prěr, Topě ti. Kỹ ã tóg vėnh kar mỹ tó ja nĩ gé, kurã ěn

kã. Ûn e ag vỹ ã vĩ ěn mėgmė. Kỹ to tar nĩm nĩ.

¹³ Sỹ ã jyvėn sór vė, kỹ Topě vỹ mėnh mũ. Ti hã ne nén kar rĩnrĩr han tĩ'. Kỹ *Jesus Cristo* vỹ inh vĩ mėnh mũ gé. Ti hã ne vėnh kãmén há han', pã'i tỹ *Pôncio Pilatos* ěn mỹ. ¹⁴ Sỹ tag tó sór vė, ã mỹ, ha mē: ã rãnrãj ki rĩr há han nĩ. To krónh ke tũg nĩ. To kygně sór tũg nĩ gé. Tag han kỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ vỹn ke ěn jãvãnh nĩ. ¹⁵ Ti kurã ki Topě vỹ ti mỹ: “ha tĩg,” henh ke mũ. Topě vỹ ti pir mỹ tỹ nén ù kar kri ke nĩ. Kỹ ěg tóg ti hã mỹ vĩ há han ke mũ. Pã'i kar kri tóg tỹ pã'i nĩ. Ûn mág kar kri tóg tỹ ùn mág nĩ. ¹⁶ Ti hã ne ti pir mỹ ter ke tũ nĩ'. Ti hã ne jėngrė kã kã nĩ nĩ'. Tá ěg jun ke tũ nĩ. ěprã ke ù vỹ ti ve ja tũ nĩ gé. Kỹ ěg tóg ti venh ke tũ nĩ gé. Ti hã ne tỹ ùn mág nĩ'. Ti hã ne tar nĩ'. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti. Hã vė.

Ěprã ùn riko ag

¹⁷ Ěprã ùn riko ag mỹ tóg nĩ, ag tỹ vėso: “tỹ inh ùn riko pė nĩ,” he tũ nĩ jé. Ag riko vỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ. Ag jé Topě hã ki nén ù kar ve sór. Ti hã vỹ ěg mỹ nén ù kar nĩm tĩ, ěg fe tỹ mrin ken jé. ¹⁸ Ûn riko ag jé vỹjykre kuryj han. Ag jé ag tũ tỹ vėnh kãpãm. Ag jé ùn jagãgtar ag jagãgtãn to krónh ke tũg. ¹⁹ Ag tỹ nén ù há kar han kỹ ag tóg kãnhkã tá riko nýtĩnh mũ. Kãnhkã tá ag tóg ag tũ vin han ke mũ. Kỹ ag tóg ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé. Ā tỹ ěprã ùn riko ag mỹ tónh ken hã vė.

²⁰ *Timóteo*, ã tỹ Topě vĩ mē ja ěn kã jatun tũg nĩ. Ki króm nĩ, to jykren kỹ. Û ag tóg fagrĩnh mỹ vėmėn mág han sór tĩ. Ón kỹ ag tóg: “vėnh vĩ há vỹ jagně kato tē tĩ,” he tĩ. Hã ra ag tóg fagrĩnh mỹ vĩ tĩ. Ag vĩ mē sór tũg nĩ. ²¹ “Kĩ kãnró ěg nýtĩ,” he ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg Topě ki rã tovãnh huri. Kórég ag nýtĩ.

Topě mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tỹ ti to tar han jé.

Hã vė.

PAULO TỸ CARTA HAN: TIMÓTEO MỸ CARTA Ủ

¹ Paulo tỹ rá vễ. Topễ ne inh fêg', isỹ tỹ *Jesus Cristo apóstolo* jê jé. Inh mỹ tóg tó, isỹ vễnh kar mỹ êg tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn rĩnrĩn nỹtĩnh ke tag tó jé. Topễ tỹ êg mỹ nén han sór mũn hã vễ.

² Isỹ inh kósin tỹ *Timóteo* mỹ rán hã vễ, isỹ ù to há tãvĩ nĩ ên mỹ. Êg jóg tỹ Topễ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ã tar han jé, ti tỹ ã jagãgtãn jé, ti tỹ ã krĩ kuprãg jé ke gé.

Topễ mỹ vĩ há han

³ Topễ mỹ sóg vĩ há han tĩ. Ti hã mỹ sóg rãnrãj tĩ, inh jógjóg ve ag ri kén. To kygnễ sór vãnh inh nĩgtĩ.

Ã tó sóg tĩ, sỹ Topễ mré vēmén kỹ. To krónh ke tũ inh nĩgtĩ, kurã kar ki. ⁴ Isĩg kỹ ã tóg fỹ ja nĩ. Hã mĩ sóg êkrég tĩ. Hã kỹ sóg ã ve sór tãvĩ nĩ, inh fe tỹ mrin ke jé. ⁵ *Jesus* ki rã há han kỹ ã tóg nĩ, ã vóvó tỹ *Lóide* fi ri ke, ã mỹnh tỹ *Eunice* fi ri ke. Ki kanhró sóg nĩ.

⁶ Hã kỹ sóg ã jyvẽn sór mũ. Topễ vĩ ã mỹ vễnh rãnrãj nĩm, isỹ inh nĩgé tỹ ã kri fi ja nĩn kỹ. Ên to tar nĩm nĩ. ⁷ Topễ vĩ êg mỹ ti kuprĩg jẽnễ, êg kanễ jur tũ nĩ jé, êg tar nỹtĩ jé, êg tỹ jagnễ to há nỹtĩ jé, êg tỹ vễso jykrén jé.

⁸ Hã kỹ êg *Senhor* to mỹ'ãg tũg nĩ. Ti kãmén nĩ. Kỹ inh kãmén nĩ gé, isỹ ti tugnĩn se kỹ jê tag ti. Kỹ ã tỹ ti tugrĩn vễsỹrénh ke tag kamêg tũg nĩ gé, inh mré. Topễ vĩ to êg vễsỹrénh tĩ. Hã ra Topễ tóg to êg tar han tĩ. ⁹ Ti hã ne êg kren han'. Ti hã ne êg kuprêg', êg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé. Êg tỹ vễsóg ki to vãsãn pijé'. Ti hã ne to jykrén'. Kỹ tóg êg jagãgtãn kỹ êg kuprêg, *Jesus Cristo* tugrĩn. Nén kar han ke to hã tóg tag to jykrén ja nĩgtĩ. ¹⁰ Kỹ tóg ùri hã êg mỹ tó, ti tỹ êg kren han tĩ tỹ *Jesus Cristo* jẽnên kỹ. Ti hã vĩ êg ter pẽ han ke tag tỹ tũ' hé. Kỹ tóg êg rĩnrĩr han mũ sir, êg tỹ êg rĩr krỹg ja tũ ve jé sir, êg tỹ ti vĩ sér kri fi kỹ. ¹¹ Kỹ tóg inh mỹ: “vễnh kar mỹ inh vĩ tónh tũg,” he ja nĩ gé, sỹ tỹ ti *apóstolo* jê jé, sỹ ti vĩ tỹ vễnh kar kanhrãn jé. ¹² Hã kỹ sóg se kỹ jê ha. Hã ra sóg mỹ'ãg ke tũ nĩ. Ti ki rã kỹ sóg jê ha. Ti ki kanhró sóg nĩ. Nén ù kar

to tóg tar nĩ. Hã kỹ tóg inh ki rĩr há han ki kanhró nĩ gé, sỹ ti mỹ vễnh fêg kỹ, isỹ kurã tỹ êgno pêtêm há han jé.

¹³ Isỹ nén tỹ ã kanhrãn ja ên kã jatu tũg nĩ. Vễnh vĩ há vễ, sỹ ã mỹ nén tó ja ti. Tag ki króm kỹ inh ri kén kãmén nĩ. Ti ki rã to tar nĩm nĩ, vễnh kar to há nĩm nĩ gé. *Jesus Cristo* tỹ nén han ja ên ri ke han nĩ. ¹⁴ Ti tỹ ã mỹ vễnh rãnrãj nĩm ja ên ki rĩr há han nĩ, ù tỹ Topễ vĩ tỹ ù han tũ nĩ jé. Topễ kuprĩg vĩ êg kã ki êmã nĩ. Ên vĩ ã tar han ke mũ, ã tỹ ti vĩ tó há han ke to.

¹⁵ Ha vé, ga tỹ *Asia* tá ke kar ag vĩ isovãnh kãn, *Fígelo* ke gé, *Hermógenes* ke gé. Tag mẽ ã hỹn huri. ¹⁶ Topễ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ *Onesíforo* mré ke fag jagãgtãn jé, ùn tũg mũ ên ti. Iso há tãvĩ ja ti nĩgtĩ. Iso mỹ'ãg ja tũ ti nĩgtĩ, ise kỹ jê hã ra. ¹⁷ Ti tỹ êmã tỹ *Roma* tag ki jun kỹ tóg inh jãvãnh tãvĩ han ja nĩ. Kỹ tóg kejẽn inh ve ja nĩ. ¹⁸ *Éfeso* tá tóg inh ki rĩr há han ja nĩgtĩ gé. Kỹ êg *Senhor* hỹn ti jagãgtãn ke mũ, ti tỹ kurã tỹ êgno kã ti kren han jé. Kỹ tóg inh mỹ sér tĩnh mũ.

2

Êg vãsãn ke

¹ Inh kósin', *Jesus Cristo* ne ã tar han ke mũ', kỹ krónh ke tũg nĩ. ² Inh vĩ mẽ ã, sỹ ùn e ag kanhrãn kỹ. Tag tóm nĩ gé, inh kóm, ù tỹ krónh ke tũ ag mỹ.

³ Êg tỹ *Jesus* tugrĩn vễsỹrénh ke to tar nĩm nĩ inh mré, *Timóteo*'. *Jesus Cristo soldado* ri ke êg nỹtĩ. ⁴ *Soldado* jykre tag to jykrén nĩ. Ag pijé vyr mỹ jykrén tĩ'. Ag pã'i vĩ ki hã han ag tóg tĩ, ti tỹ ag to há nĩ jé. Hã kỹ ag tóg vyr mỹ gỹj ve sór tũ nĩgtĩ.

⁵ Kỹ ù tỹ *corrida* han mũ ag jykre to jykrén nĩ gé. *Corrida* to vễjykre ên hã han ag tĩ, ag tỹ gỹjỹ he jé. Ag ri ke han nĩ, *Timóteo*'.

⁶ Kỹ êpỹ ki rĩr tĩ ag vĩ rãnrãj mág han tĩ gé, hã kỹ ag tóg krãn kỹ ti kanễ ko tĩ. Ag ri kén ã tóg venh ke mũ gé, ã tỹ nén ve sór mũ ti, ã rãnrãj to, ha vem nĩ.

⁷ Tag to jykrén há han nĩ, sỹ ã mỹ tó mũ tag to. Kỹ êg *Senhor* vĩ ã tỹ to jykrén há tãvĩ han ke mũ sir. ⁸ *Jesus Cristo* mĩ êkrén nĩ. Ti ter kar kỹ tóg rĩr mãn. Ti jógjóg ve vĩ tỹ *Davi* ja nĩgtĩ. Hã tó sóg tĩ, ti kãmén kỹ. ⁹ Hã kỹ sóg se kỹ jê, *ferro* tỹ mỹr. “Ti hỹn tỹ ùn

jykre pãno nĩ,” he ag tóg tĩ iso. Hã ky ag tóg *ferro* tỹ isé. Hã ra Topê vỹ pijé se ky nĩ nĩ'. Tã mĩ tóg tĩ ha. ¹⁰ Hã ky sóg ise ky jê hã ra ti to tar nĩ, Topê tỹ ùn kuprêg mũ ag jagfy, ag krenkren jé, ag tỹ *Jesus Cristo* ki ge tigrĩn kanhkã tá junjun jé. ¹¹ Vênh vỹ há vễ, tag ti, ha mẽ: êg tỹ ti tigrĩn kãgter mũ ra êg tóg ti mré rĩnrĩr mãn ke mũ gé. ¹² Êg tỹ ti tigrĩn nén ù jagy kar to tar nỹtĩn ky êg tóg ti mré tỹ ùn mág nỹtĩnh ke mũ gé. Êg tỹ ti tovãnh ky tóg êg tovãnh ke mũ gé. ¹³ Êg tỹ ti to krónh ke tĩ ra tóg êg to krónh kenh ke tũ nĩ jãvo. Ti pijé ón tĩ', hã ky tóg êg to krónh kenh ke tũ nĩ.

Topê rãnhrãj han há han ke

¹⁴ Tag tóm nĩ, vễnh kar mỹ. Tỹ ag jyvên nĩ, ky ag jyvên tar han nĩ gé. Topê vỹ ã vỹ mẽnh mũ. Ag mỹ: “êg kato tẽ ag vỹ kafãn sór tũg nĩ,” hem nĩ. “Jagnẽ vỹ kafãn pijé êg tar han mũ'. Û tỹ tag mẽ ky tóg krónh ke sór mũ,” hem nĩ ag mỹ. ¹⁵ Vãsã ra, Topê tỹ ã rãnhrãj to: “há ti nĩ,” he jé, ã tỹ ã rãnhrãj to mỹ'ãg tũ nĩ jé. Topê vỹ to vãsã nĩ, ã tỹ ki kanhrãn há han jé, ã tỹ vễnh kar mỹ tó há han jé gé. ¹⁶ Û tỹ kanhir ky nén ù kórég tó ky jêmẽ sór tũg nĩ. Û tỹ ge ag vỹ Topê to kórég tãvĩ nỹtĩ. Ky ag vỹ vỹ ag kókén ke mũ, ky tóg ag jykre pãno pẽ han mũ. ¹⁷ Vễnh vỹ tỹ ge vỹ êg kar kókén ke mũ, komẽr hã, ti tỹ vễnh kar kri rũm ken ky. Vễnh kaga kórég tỹ vễnh kar kri rũm ke ri ke ti nĩ.

Û tỹ vễnh vỹ tỹ ge han mũ vỹ tỹ *Himeneu* nĩ gé, *Fileto* ke gé. ¹⁸ Tag ag vỹ ónón tĩ, Topê vỹ to. “Rĩr mãn ri ke han êg huri, êg tỹ *Cristo* ki gen ky. Hã ky êg rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ha, êg ter kar ky, *Jesus* kãtĩg mãn ky,” he ag tóg tĩ. Ag tỹ tag tó ky ag tóg ù ag tỹ *Jesus* to krónh ke han tĩ. Ky ag tóg *Cristo* tovãnh mũ, ag tigrĩn.

¹⁹ Êg tỹ ìn han ky êg tóg ti nũna ên tar han tĩ. Ên ri ke ti nĩ, Topê jykre ti. Ky tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ù ag tỹ ón ky to vỹ mũ hã ra. Êg tỹ ti ki ge ky nỹtĩn ky tag vỹ êg to rãn ky nĩ, ha mẽ: “êg *Senhor* vỹ ti tũ ag ki kanhró nĩ,” he tóg mũ.

Kar ky tóg: “vễjykre pãno tovãnh kãn ra, ãjag tỹ: ình *Senhor* vỹ tỹ ti nĩ, *Jesus* ti, he jé,” he mũ.

²⁰ Ha vé, ìn mág krêm kukrũ vỹ e nỹtĩ. Û vỹ *ouro* tỹ há nỹtĩ. Û vỹ *prata* tỹ há nỹtĩ. Ky ù vỹ ka tỹ há nỹtĩ gé. Û vỹ go'or tỹ há nỹtĩ gé. Kukrũ há vỹ tỹ vễjẽn né nĩ, ky ùn kórég vỹ tỹ vãfãr né nĩ gé. ²¹ Ky tóg ge nĩ. Û tỹ kanhir ky nén ù kórég tó (ka)mẽ ên ag vỹ kukrũ kórég ri ke nỹtĩ. Hã ky Topê tóg ag mỹ: “ình rãnhrãj han ra,” henh ke tũ nĩ sir. Êg tỹ ti kórég tovãnh kãn ky êg tóg kukrũ há ri ke nỹtĩ. Ky Topê tóg êg mỹ: “ình rãnhrãj han nĩ,” henh ke mũ gé sir.

²² Kyrũ ag vỹ nén ù kar to én (ka)mẽ nỹtĩ. Ên tovãnh kãn nĩ. Vễjykre há hã mĩ tũg sórm nĩ. *Jesus* ki rã há han nĩ. Vễnh kar to há nĩm nĩ. Krĩ kuprã nĩm nĩ, ù tỹ tỹ êg *Senhor* mré ke ag to, ùn jãnhkri ag to, vễnh kar to ke gé.

²³ Û ag tóg ón ky: “Topê hỹn tag tó sór mũ, ti tỹ ên tó ky,” he sór tĩ. Topê tỹ nén tó vãnh ên tó sór ag tóg tĩ. Tag tigrĩn jagnẽ to jũ tóg kutẽ tĩ. Hã ky ag mré to jykrén sór tũg nĩ.

²⁴ Û tỹ Topê mỹ rãnhrãj tĩ jé vễnh kar to há nĩ. Ti tỹ kãnhmar ag to jũn ky tóg kórég nĩ. Ti tỹ komẽr hã vỹ ky tóg há tĩ, ag kanhrãn jé, vễnh kar to fe há nĩn ky. ²⁵ Û tóg ti vỹ kafãn sór mũ. Ên mỹ ã tóg vỹ há han ke mũ. Komẽr hã ã tóg ag mỹ Topê vỹ tónh ke mũ, Topê tỹ ag jagãgtãn jé, ag tỹ ag jykre pãno tovãnh ky vễnh vỹ há hã nón mũ jé. ²⁶ Ky ag krĩ há nỹtĩnh mũ. Japo tũ vỹ tỹ ag nỹtĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag sigse ja nĩn ky, ag tỹ ti rãnhrãj han jé. Ag tỹ ti tovãnh ky Topê tóg ag krenkren han ke mũ. Ky tóg ag tỹ Japo jykre tag to vễnh nenh to ag tar han ke mũ, êg ke gé. Ky tóg há tĩ.

3

Kurã tỹ êgno to hã vễjykre

¹ Ga tỹ tũ' henh ke to hã êg tóg nén ù jagy ve kãn ke mũ. Vễnh kar tỹ vễjykre pãno han mũ ve jé êg tóg ke mũ. ² Ag jykre hã han sór jé ag tóg ke mũ. Nén ù kar to én jé ag tóg ke mũ, ag riko nỹtĩ jé. Jagnẽ to vỹ kónãn jé ag tóg ke mũ. Ag panh vỹ ki hã han ke tũ ag tóg nĩ. “Kórég ti nĩ,” he jé ag tóg ke mũ, ù tỹ ag mỹ nén ù há nĩm mũ ra. Topê to ag é henh ke mũ gé. ³ Jagnẽ to kórég ag nỹtĩnh mũ, ag krẽ to ke gé. Jagnẽ mỹ vễnh pãte fón ke tũ ag nĩ gé. Jagnẽ to ag ónón ke mũ. Vẽso jykrén ke tũ ag tóg nĩ. Ag tỹ ù vóg kónãn ky tóg ag mỹ sér tĩnh mũ. Vễjykre há kato tẽ jé ag tóg

ke mũ. ⁴ Ag régre ag vatánh tá ag tóg ag to vĩ kónãn ke mũ gé. Ủ tỹ ag jykre kórég to ag vóg kónãn ke tag kamêg ke tũ ag nĩ. Vêso ag tóg: “vênh kar kãfór vỹ tỹ inh nĩ,” henh ke mũ gé. Ag tỹ Topê to há nỹtĩnh ke vê vê. Hã ra ag tóg ag tỹ nén to én mũ ên hã han sór ke mũ. ⁵ Ón kỹ ag tóg Topê to há nỹtĩ ve nĩnh mũ, hã ra ag tóg ti jykre han sór ke tũ nĩ. Ti tỹ êg tar han tĩ tag vỹ ag mỹ há tũ nĩnh mũ. Ủ tỹ ge ag tovãnh nĩ, vỹ.

⁶ Ag kã mĩ ù ag vỹ ãn kar mĩ mũnh mũ. Kỹ ag tóg ùn tỹtã kórég fag mré vēmén sór ke mũ, ù tỹ Topê vĩ mranh tĩ fag, ùn én (ka)mê fag. ⁷ Ón kỹ fag tóg vênh kanhrãn to tar nỹtĩnh mũ. Hã ra fag tóg vênh vĩ há ki kagtĩg nỹtĩ. Hã kỹ fag tóg ag tỹ fag mỹ nén tó mũ ki hã han mũ. ⁸ Ủ tỹ fag mré vēmén mũ ên ag vỹ Topê vĩ kato tẽ nỹtĩ, vênh vĩ há ên kato. Vãsỹ *Janes* vỹ *Moisés* vĩ kato tẽ ja nĩgtĩ, *Jambres* ti ke gé. Ên ag ri ke ag nỹtĩ. Topê vĩ kato tẽ ag tóg tĩ. Ón kỹ ag tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ve nĩ, ag tỹ ón kỹ ti vĩ tón kỹ. ⁹ Hã ra ùn e vỹ ag vĩ kri fĩnh ke tũ nĩ, ha vem nĩ. Vênh kar vỹ ag kri tũ tag venh ke mũ, ha vem nĩ. *Janes* mré *Jambres* ri ke han jé ag tóg ke mũ. Vênh kar vỹ ag kri tũ ki kanhró ja nỹtĩgtĩ gé.

Êg tỹ nén jagy vênh ke mũ

¹⁰ Ag jãvo ã tóg inh vĩ kri fig tĩ, *Timóteo*'. Isỹ nén han mũ ên ri ke han ã tóg tĩ. Isỹ nén ve sór mũ ên ve sór ã tóg tĩ gé. Isỹ *Jesus* ki rã ri ke han ã tóg tĩ gé. Isỹ komêr hã vĩ ri ke han ã tóg tĩ gé. Isỹ vênh kar to há nĩ ri ke han ã tóg tĩ gé. ¹¹ Ag tỹ inh vóg kónãn ve ja ã nĩ gé, isỹ nén ù jagy vэг tĩ ên ti. Inh vóg kónãn tỹ hên ri ke han ja ag tóg nĩ, *Antioquia* tá, *Icônio* tá, *Listra* tá ke gé. Ter kren pẽ han inh, tá. Hã ra êg *Senhor* tóg iyy nĩgãn. ¹² Ha vé, êg tỹ *Jesus Cristo* jykre mĩ mũn kỹ êg kar tóg ag tỹ êg vóg kónãn venh ke mũ. ¹³ Êg jãvo ùn jykre pãno ag vỹ komêr hã vỹjyre pãno han kãn kỹ nỹtĩ, ùn ónón mũ ag ke gé. Ủ ag *lograr* (ke) he ag tóg tĩ, hã ra ag tóg ag *lograr* (ke) he tĩ gé, vênh kato.

¹⁴ Ag jãvo isỹ ã mỹ nén tó ja ên mĩ tĩg nĩ, ã tỹ nén mẽ ja kar ên mĩ, ã tỹ ki rã kỹ jẽ ên mĩ. Isỹ ã kanhrãn ja ên to tar nĩm nĩ. Inh jykre ki kanhró ã tóg nĩ. ¹⁵ ã sĩ kã ã tóg Topê vĩ mẽ, ti vĩ tỹ rán kỹ nĩ ên. Ên to jãn kỹ ã tóg ki

kanhrãn mũ, êg tỹ *Jesus Cristo* ki rã tũgrĩn krenkren ke mũ ti.

¹⁶ Ủ tỹ hên ri ke ag vỹ Topê vĩ ránrán ja nĩgtĩ. Hã ra Topê kuprĩg tóg ag mỹ tó ja nĩgtĩ, ag tỹ nén rán ke ti. Ti vĩ rán kỹ nĩ to ken kỹ êg tóg vênh vĩ há ki kanhrãn mũ. Kỹ êg tóg kãmén há han ke mũ gé. Êg mỹ tóg êg tỹ kygnê ja ên ven tĩ. Kỹ êg tóg jagnê jyvên ke mũ gé. ¹⁷ Topê tũ vỹ tỹ êg nỹtĩ. Ti pijé êg tỹ kygnê ve sór mũ'. Êg tỹ kygnêg tũ nĩn kỹ êg tóg nén ù há kar han to tar nỹtĩ. Ti tỹ tag ve sór vê, hã jé tóg êg mỹ ti vĩ jênê ja nĩgtĩ.

4

¹ Inh kósĩn', sỹ ã jyvên ke vê, kỹ Topê vỹ mẽnh mũ, *Jesus Cristo* ti ke gé, ù tỹ vênh kar jykre tugnyĩm ke mũ ên ti, ùn rĩnrĩr nỹtĩ ag jykre, ùn kãgter mũ ag jykre ke gé. Vỹn ke mãn jé tóg ke mũ. Kỹ tóg tỹ pã'i mág jênh mũ, ha vem nĩ. Êg *Senhor* rĩnve sóg ã mỹ: ² “Topê vĩ kãmén ra,” he mũ. Kejên ag tóg mẽ sór tĩ. Kejên ag tóg mẽ sór tũ nĩgtĩ. Ge ra ag mỹ kãmén nĩ. Ag mỹ ag tỹ kygnê ja ên tóm nĩ. Ag jyvên tar han nĩ, ag tỹ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ. Ag to krónh ke tũg nĩ, ag tỹ kejên *Jesus* ki rã sór jé. ³ Kurã tỹ êgno to hã ag tóg jẽmẽ sór ke tũ pẽ nĩ, vênh vĩ há ti, ha vem nĩ. Kỹ ag tóg vênh vĩ kórég nón mũ sór mũ, ag tỹ nén to én mũ ên ti. Ủ tỹ ón kỹ ag mỹ tónh ke mũ ên vỹ vême sér tónh ke mũ. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩnh mũ. ⁴ Vênh vĩ há jẽmênh ke tũ ag nĩ. Hã ra ag tóg vênh ó hã jẽmênh ke mũ sir.

⁵ Ag jãvo nén ù kar to jykrén há han nĩ. ã tỹ nén ù jagy ve kỹ kato tar nĩm nĩ. *Cristo* kãme sér ên kãmén nĩ, vênh kar mỹ. ã rãnrãj ki rĩr há han nĩ gé.

⁶ Ag hỹn kãnhmar isén ke mũ, *Jesus Cristo* tũgrĩn. Hã ra tóg inh mỹ tỹ nén ù tũ nĩ. ⁷ Êg tỹ *carreira* han kỹ êg tóg vãsãn tãvĩ han tĩ, êg tỹ gỹjỹ he jé. Tag ri ke han inh, isỹ Topê rãnrãj han kỹ. Ti rãnrãj han kãn inh huri. Ti ki rã tovãnh ja tũ inh nĩgtĩ. ⁸ Ủ tỹ *carreira* ki gỹjỹ he mũ ên vỹ ka féj tỹ *coroa* gỹjỹ he tĩ. Ên ri ke nĩm jé tóg ke mũ inh mỹ, Topê ti, inh jykre kuryj to, kurã ên kã. Vênh kar mỹ ti nĩm ke mũ gé, ù tỹ ti kãtĩg jãvãnh mũ ag kar mỹ.

Paulo tỹ nén ve ja

⁹ Kur inh venh kãtĩg. ¹⁰ *Demas* vỹ isovãnh kỹ vyr. Êprã vễjykre han sór ti nĩ, hã kỹ tóg isovãnh kỹ *Tessalônica* ra vyr. *Crescente* vỹ *Galácia* ra vyr, kỹ *Tito* vỹ *Dalmácia* ra vyr. ¹¹ *Lucas* vỹ inhhã inh mré nĩ nĩ. *Marcos* pére kãtĩg, ti tỹ inh rãnhrãj han jé. Tag to tóg tar nĩ. ¹² *Tíquico* jẽnẽ inh, ti tỹ *Éfeso* ra tĩg jé. ¹³ Kỹ, ã kãtĩg kỹ inh mỹ inh *capa* ma kãtĩg. *Trôade* tá ti nĩ, *Carpo* ãn krêm. Kỹ inh mỹ inh *livro* gé kãtĩg gé, nén ù fár ki rán kỹ nỹtĩ ên mré. Isỹ *livro* ên venh hapẽ tóg tĩ.

¹⁴ *Alexandre*, ù tỹ *ferro* tỹ nén ù kar han tĩ ên vỹ iso kórég tãvĩ nĩ. Êg *Senhor* vỹ ti jykre kórég to ti vóg kónãn ke mũ. ¹⁵ Ti kamêg ra. Inh vĩ kato tẽ mág han tóg.

¹⁶ Fóg tỹ pã'i vỹ inh ki inh jykre jẽmẽ pin huri. Ên kã ù tóg inh mré ve ja tũ nĩ. Isovãnh kãn ag tóg. Topẽ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ag mỹ vênh pãte fón jé. ¹⁷ Ag jãvo êg *Senhor* vỹ isar han, ti tỹ inh mré tag kã jẽn kỹ. Hã kỹ vênh kar vỹ ti vĩ mẽ huri, isỹ ag mỹ kãmén kỹ. *Povo* kar ag vỹ hur mẽ kãn. Kỹ êg *Senhor* tóg ijj nĩgãn, ag tỹ mĩg mỹ inh fón tũ nĩ jé. ¹⁸ Ijj nĩgãn mãn jé tóg ke mũ gé, Nén-Kórég tỹ isỹ hẽ ri ke tũ nĩ jé. Inh ki tóg rĩr há han ke mũ, sỹ kanhkã ra tĩg há han jé, ti nĩgja ra. Ti hã mỹ êg vĩ há han ke mũ'. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vẽ.

¹⁹ *Priscila* fi mré fi mén tỹ *Áquila* mĩ sóg êkrég tĩ, *Onesíforo* mré ke fag mĩ ke gé. ²⁰ *Erasto* vỹ *Corinto* tá nĩ nĩ. Jãvo *Trófimo* tóg *Mileto* tá kaga nỹ ja nĩ, isỹ tá kãtĩ mũn kã.

²¹ Kur kãtĩg mẽ han, kusa tá krỹg tũg ki. *Êubulo* vỹ ã mĩ êkrég tĩ, *Prudente* ti ke gé, *Lino* ti ke gé, *Cláudia* fi ke gé, êg régre kar ag mré hã.

²² Êg *Senhor* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ã tar han jé, ti tỹ ãjag kar tar han jé gé.

Hã vẽ.

PAULO TÏ ÇARTA HAN: TITO MÏ CARTA

¹ Paulo tÏ rá vë. SÏ Tito mÏ rán hã vë. Topë mÏ sóg rãnrãj tÏgtÏ, kÏ *Jesus Cristo* vÏ inh fëg, sÏ tÏ ti *apóstolo* jë jé. Topë tóg ëprã ke ù ag kuprëg, ag tÏ ti ki ge jé. KÏ tóg inh mÏ: “ha isÏ ùn kuprëg ja ag mÏ inh vÏ tónh tÏg, ag tÏ ã vÏ jëmë kÏ inh ki ge há han jé,” he ja nÏ. ² Topë vÏ ëg mÏ: “rÏr krÏg ja tÏ ve jé ãjag tóg ke mÏ,” he ja nÏ. Hã ve sóg ëg tóg mÏ. Topë tÏ nén tó mÏn hã vë, vãsÏ. Hã ra tóg ón tÏ nÏgtÏ. ³ Vãhã tóg ëg mÏ ti vÏ tag jënë ja nÏ, ti tÏ ëg mÏ jënënh ke kurã ki. *Jesus* tÏ tóg ëg mÏ jënë ja nÏ. Hã to Topë tóg inh mÏ: “ha vënh kar mÏ tónh tÏg,” he ja nÏ, ëg kren han tÏ ën ti.

⁴ Hã kÏ sóg ã mÏ tó mÏ, *Tito*. Inh kósin pë vÏ tÏ ã nÏ, ã tÏ inh mré *Jesus* ki rã kÏ jën kÏ. Ëg jóg tÏ Topë mÏ sóg to vÏ tÏ, ti tÏ ã tar han jé, ã krÏ kuprã nÏ jé ke gé.

Tito tÏ Creta ki ke ag ki rÏr

⁵ ã mÏ sóg: “ver goj vãso tÏ *Creta* tá nÏm nÏ,” he ja nÏgtÏ, ã tÏ tá isÏ nén han kãn ja tÏ ën han kãn jé. Hã kÏ sóg ã mÏ: “ëmã kar ki ù ag kuprëg, ag tÏ tÏ *igreja* to kófa nÏtÏ jé,” he ja nÏ. ⁶ ùn kãme kórég tÏ jãvanh nÏ, ùn prÏ pir han kÏ nÏ ti. Ti krë tÏ *Jesus* ki rã kÏ nÏn kÏ tóg há tÏnh mÏ, ag tÏ nén ù vënh mÏ han tÏ nÏn kÏ, ag tÏ ag panh vÏ jëmënh kÏ.

⁷ Ha vé, ù tÏ tÏ *igreja* to kófa jë sóg kÏ tóg tÏ ùn jykre há nÏnh mÏ. Ti tÏ ti mré ke ag to: “ag kãfór vÏ tÏ inh nÏ,” henh ke tÏ vë. ùn fe tÏ gÏm ke (ka)më vÏ há tÏ nÏ, ù tÏ *vinho* kron (ka)më ti, ùn jÏ (ka)më ti. KÏ tóg ti tÏ riko nÏnh ke hã to én ke tÏ nÏ gé. ⁸ Ti tÏ ù tÏ kuvar há tá kãmÏ ag mÏ: “inh mré jë,” hen kÏ tóg há tÏ, ti tÏ vëjykre há to há nÏn kÏ, ti tÏ vëso jykrén kÏ, vëjykre kuryj han kÏ, Topë vÏ hã ki króm kÏ. ⁹ Topë vÏ mÏ ja tóg nÏ. KÏ ti tÏ tag kã jatu tÏ nÏn kÏ tóg há tÏ gé. KÏ tóg ù tÏ ti vÏ mëg mÏ ag kanhrãh há han ke mÏ gé. ù tÏ ti vÏ kafãh mÏ mÏ tóg tó há han ke mÏ gé.

¹⁰ Ha vé, ù tÏ hën ri ke ag tóg më jãvãnh nÏtÏ. Véké ag tóg ón kÏ vëmén tÏ. Ag tÏ ù *lograr* he sóg vë. *Judeu* ag vÏ tag to tar nÏtÏ,

ha më. ¹¹ Ëg tÏ ag vÏ tÏ tÏ' henh ke vë. Ha vé, ù fag ne ag vÏ kri fi sór mÏ', kÏ fag tóg Topë vÏ tovãnh sór mÏ, fag mén mré hã, fag krë mré hã. Un'ón ag tóg tÏ, ù tÏ fag kanhrãh sór mÏ ag. Hã ra ag tóg hã to jãnkamy ve sór mÏ, ag tÏ riko nÏtÏ jé. ¹² Ag kã mÏ ù vÏ ki hã tó ja nÏ, ag jyvën tÏ ù. Ti tÏ ag kato tÏ kÏ tóg: “*Creta* tá ke ag vÏ tÏ ùn ón mé nÏtÏ,” he mÏ. “MÏg jÏ ri ke ag nÏtÏ. Rãnrãj vãnh ag nÏtÏ. Hã ra ag tóg jën mág tãvÏ han sór tÏ,” he ja tóg nÏgtÏ. ¹³ Hã ra tóg ge nÏ. Hã kÏ ag jyvën tar han nÏ, ag tÏ Topë ki rã to tar nÏtÏ jé. ¹⁴ Ag mÏ: “*Judeu* ag tÏ vënh ó tó mÏ jëmë sór tÏg nÏ,” hem nÏ. Ag mÏ ag tóg ëprã ke jykre tó sór mÏ gé, ù tÏ Topë vÏ há më vãnh ag. Ëg mré ke ag mÏ ké, ag tÏ ù tÏ ge vÏ jëmëg tÏ nÏ jé. ¹⁵ Ha vé, ù tÏ vëjykre kuryj han mÏ mÏ tóg kuryj kar nÏ. Jãvo ù tÏ vëjykre pãno han mÏ mÏ tóg pãno kar nÏ gé. KÏ ag tóg ag jykre pãno to: “há ti nÏ,” he tÏ. Jãvo ag tóg vëjykre há to: “kórég ti nÏ,” he tÏ gé. ¹⁶ “Topë ki kanhró ëg tóg nÏtÏ,” he ag tóg tÏ, ón kÏ. Hã ra ag tóg ti jykre han tÏ nÏgtÏ. Ag tÏ ti jykre han vãnh ki ëg tóg vég tÏ, ag ón mÏ ti. ù tÏ ge to ti kórég nÏ, Topë ti.

2

Vënh kar jyvën há han nÏ

¹ Ag jãvo Topë vÏ kãmén há han nÏ, ã tÏ ag jyvën kÏ, *Tito*. ² Kófa ag mÏ: “nén ù há hã to jykrén nÏ,” hem nÏ. “Goj fa kron sór tÏg nÏ. Nén há kar hã han sórm nÏ. Vëso jykrén nÏ. Jagnë to há nÏtÏm nÏ. Ti tovãnh sór tÏg nÏ,” hem nÏ.

³ KÏ kófa fag jyvën nÏ gé. “Vëso jykrén nÏ,” hem nÏ fag mÏ. “ù to vÏ kónãh tÏg nÏ. *Vinho* to én sór tÏg nÏ. Vëjykre há hã han nÏ, vënh kar tÏ ve jé. ⁴ KÏ ãjag tóg tytãg fag kanhrãh há han ke mÏ,” hem nÏ fag mÏ. “Tytãg fag kanhrãh nÏ, fag tÏ fag mén to há nÏtÏ jé, fag krë to, ⁵ fag tÏ vëso jykrén jé, nén ù vënh mÏ han sór tÏ nÏ jé, fag tÏ fag ïn ki rÏr há han jé, vënh kar mÏ vÏ há han jé, fag tÏ fag mén vÏ mranh sór tÏ nÏ jé,” hem nÏ, kófa fag mÏ. Fag tÏ tag han kÏ ù tóg Topë vÏ to é henh ke tÏ nÏ.

⁶ KyrÏ ag jyvën nÏ gé. Ag mÏ: “nén ù kar to jykrén há han nÏ, ãjag tÏ ëg tÏ nén to én tÏ ën han tÏ nÏ jé,” hem nÏ. ⁷ Tag han nÏ gé, *Tito*, vënh kar tÏ ã jykre há tag ve kÏ ã kóm

vějykre há han sór jé gé. Ā tỹ ag kanhrān kỹ ki hā tóm nĩ. Kanhir kỹ vĩ tũg nĩ. ⁸ Topě vĩ tó há han nĩ, ũ tỹ ā to: “kygně ti huri,” he tũ nĩ jé. Kỹ ũ tỹ ěg kato tē mũ ag vỹ nén ũ tónh ke tũ nĩ. Kỹ tóg ag mỹ'a tĩnh mũ, ag tỹ ón kỹ ěg kato vĩ ja nĩn kỹ.

⁹ Ũ mỹ rānhrāj tĩ ag jyvěn nĩ gé. Ag mỹ: “ājag *patrão* vĩ han nĩ,” hem nĩ. “ti tỹ ājag mỹ vĩ há han jé. Ti vĩ kafān tũg nĩ. ¹⁰ Ti tũ péju tũg nĩ. Ti tũ ki rĩr há han nĩ, ti tỹ ā to vĩ kónān tũ nĩ jé. Ā tỹ ti tũ ki rĩr há han kỹ tóg Topě vĩ to vĩ há han ke mũ, ā *patrão* ti, ti tỹ Topě vĩ mē kỹ,” hem nĩ, ũ mỹ rānhrāj tĩ ag mỹ.

¹¹ Topě tóg ěg jagāgtān sór mũ, ěprā ke kar ag. Kỹ tóg ěg kren han sór mũ. Hā jé *Jesus* tóg kātĩg ja nĩ. ¹² Kỹ tóg ěg kanhrān sór mũ gé, ěg tỹ ti kato tē tũ nĩ jé, ěg tỹ nén to én sór mũ ěn han tũ nĩ jé gé, ěg tỹ ga kri mũn kỹ, ěg tỹ veso jykrén jé, vějykre kuryj han jé, Topě jykre ti. ¹³ Ti kātĩg ve sór ěg nỹtĩ, hā kỹ tóg ěg mỹ sér tĩ. Tỹ ti pā'i mág tāvĩ nĩ, Topě ti. Tar tāvĩ ti nĩ, ěg kren han tĩ tỹ *Jesus Cristo* ti ke gé. Ti ve jé ěg tóg ke mũ. Kỹ tóg sér tāvĩ tĩnh mũ. ¹⁴ ěg jagfy tóg ter ja nĩ, ti tỹ ěg jykre kórég ěn tỹ tũ' he jé. Kỹ tóg ěg kykũg mũ, ěg jānhkri nỹtĩ jé. Kỹ ěg tóg tỹ ti tũ nỹtĩ sir, vyr mỹ. ěg pijé tỹ ũ tũ nỹtĩ ha'.

¹⁵ Tag kar tóm nĩ, *Tito*'. Tỹ ag jyvěn tar han nĩ gé kejěn. Ā tũ vē mỹr, ā tỹ ag jyvěn ke ti. Kỹ ũ jé ā to é he tũg.

3

Topě jykre

¹ Ag mỹ: “pā'i vĩ jēmēm nĩ, “ hem nĩ. “Ag vĩ ki króm nĩ. Ag tỹ nén ũ há to: han nĩ, hen kỹ han sórm nĩ, vēsýmér,” hem nĩ. ² “Ũ to vĩ kónān tũg nĩ,” hem nĩ ag mỹ. “Ũ vĩ kafān tũg nĩ. Vēnh kar mỹ vĩ há han nĩ. Vēnh kar mỹ komēr hā vĩm nĩ,” hem nĩ ag mỹ. ³ Ha vé, vāsỹ ěg tóg kórég ja nỹtĩgtĩ gé. Ki kagtĩg ja ěg nỹtĩgtĩ. Ti vĩ mranh ja ěg tóg nĩgtĩ gé. Vāgfor mũ ja ěg tóg nĩgtĩ, kỹ ěg tóg ũ tỹ ón kỹ ěg mỹ vějykre tó mũ ěn vĩ han ja nĩgtĩ gé. ⁴ Vāhā ěg tóg ki kanhró nỹtĩ, Topě tỹ ěg jagāgtān kỹ, ěg kren han tĩ ti. Ti tỹ ěg to há nĩ mē ěg tóg vāhā. ⁵ ěg pijé vějykre kuryj han ja nĩgtĩ'. Hā ra tóg ge ra ěg jagāgtān ja nĩgtĩ, hā kỹ tóg ěg kren han mũ sir. ěg han mān ja tóg nĩ, ěg

kygpe kỹ nỹtĩn kỹ. Ti kuprĩg tỹ tóg ěg han mān, kỹ ěg tāg nỹtĩ ha. ⁶ ěg mỹ tóg ti kuprĩg jēnē, ti tỹ tỹ ěg jagrē nĩ jé. *Jesus Cristo* hā tugrĩn tóg ti jēnē, ěg kren han tĩ ěn hā tugrĩn. ⁷ Hā kỹ tóg ěg mỹ vēnh pāte fón mũ sir. Ti tỹ ěg jagāgtān hā vē. Kỹ tóg ěg mỹ ti tũ tovānh sór mũ. Hā to ja ti nĩ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé ěg tóg ke mũ.

⁸ Tag vỹ ki hā ke nĩ. Hā kỹ vēnh kar mỹ tóm nĩ. Ag jyvěn to krónh ke tũg nĩ. Ũ tỹ Topě ki ge mũ ag jyvěn há han nĩ, ag tỹ vějykre há hā han sór jé. Kỹ ag tóg tag hā to vāsān ke mũ.

⁹ *Judeu* ũ ag tóg véké ón kỹ vēmén sór tĩ. Tag jēmē sór tũg nĩ. Jagnē vĩ kafān ag tóg tĩ. Kỹ ag tóg Topě tỹ vāsỹ ěg jyvěn tĩ ěn to jagnē vĩ kafān mũ gé. Tag kar vỹ ěg mỹ nén ũ há han ke tũ nĩ. Nén ũ tũ vē, tag ti. ¹⁰ Ũ tỹ vyr mỹ vějykre han sór kỹ ti mỹ: “ke tũg ra,” hem nĩ. “Ke tũg ra,” he régre han nĩ, ti tỹ kānhmar ā vĩ jēmēg tũ nĩn kỹ. Tag pāte ti tovānh nĩ, ti tỹ mē jāvānh nĩn kỹ. ¹¹ Tĩ jykre vỹ pāno tāvĩ nĩ. Topě vĩ mranh ti tĩ. Topě vỹ ũ tỹ ge to: “kórég tĩ nĩ,” he tĩ.

Tito tỹ nén han ke ti

¹² Kejěn sóg ā mỹ *Artemas* jēnē sór mũ, ke tũ nĩ kỹ *Tíquico* ti. Ti tỹ ā tá jun kỹ vēsýmér inh kukām kātĩg, ěmā tỹ *Nicópolis* ra. Tá sóg kusa fĩn rām ke mũ.

¹³ *Zenas* ki rĩr há han nĩ gé, *advogado* ěn ti, kar kỹ *Apolo* ti ke gé. Kỹ, ag tỹ mũ mān ken kỹ ag mỹ jānkamy vin nĩ, ti tỹ ag mỹ tũ' he tũ nĩ jé.

¹⁴ Kỹ, ěg mré ke kar ag jyvěn há han nĩ, ag tỹ vēnh rānhrāj há to tar nỹtĩ jé. Kỹ ag tóg ũn jagtar ag mỹ vin ke mũ gé, ag tỹ nén ũ vēnh kápām kỹ. Tag ne há nỹnh mũ'. ěg tỹ Topě jykre han to ken hā vē.

¹⁵ Inh mré nỹtĩ kar ag vỹ ā mĩ ěkrég tĩ. Kỹ ěg mré *Jesus* ki ge mũ kar ag mỹ: “ājag mĩ ti ěkrég tĩ, *Paulo* ti,” hem nĩ, ěg to há nỹtĩ kar ag mỹ.

Topě mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ājag tar han kān jé.

Hā vē.

PAULO TÏ CARTA HAN: FILEMOM MÏ CARTA

¹ Paulo tÏ rá vë, inh. IsÏ se ký jë ra rá vë. Ký ãg régre tÏ *Timóteo* vÏ inh mré rán mÏ gé. IsÏ *Filemom* mÏ rán hã vë. Á to há tãvÏ sóg nÏ, *Filemom*!. Inh mré á tóg *Cristo* rãnrãj han tÏ gé. ² Ký sóg ãg régre tÏ *Áfia* fi mÏ rán mÏ gé, *Arquipo* mÏ ke gé, inh mré *Cristo* rãnrãj to vãsã tÏ tag ti. Kar ký sóg ù tÏ *Filemom* ãn krêm Topë ví mẽ jé vënh mãn tÏ ag mÏ rán mÏ gé.

³ Ëg jóg tÏ Topë mÏ sóg to ví tÏ, ti tÏ ãjag tar han jé, ti tÏ ãjag krÏ kuprãg jé, ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* panh ãn ti.

Filemom jykre

⁴ IsÏ Topë mré vëmén ký sóg á mÏ ãkrég tÏ, *Filemom*!. Ký sóg á to Topë mÏ ví há han tÏ. ⁵ Ëg *Senhor* tÏ *Jesus* ki rá há han ký á tóg nãji nÏ. Hã ký á tóg nãji *Jesus* ki ge ký nÏtÏ ag to há tãvÏ nÏ gé. Tag mẽ inh. ⁶ Hã ký sóg Topë mÏ to ví tÏ, ti tÏ á krÏn há han jé, á tÏ *Cristo* jykre há hã mÏ tÏg ki kanhró nÏ jé, á tÏ ãg mré ti ki rá ký jën ký, á tÏ komër hã ti ví ki króm kãn jé. Ëg tÏ *Cristo* ki ge ký nÏtÏn ký ãg tóg vëjykre sér to tar nÏtÏ.

⁷ Jãvy', inh fe tÏ mrin ke ja á nÏ, inh fe tÏ há' he ja á nÏ, á tÏ iso há tãvÏ nÏn ký. Ký Topë ki ge ký nÏtÏ kar ag vÏ á jykre ki kanhró kar nÏtÏ. Ký ag fe tóg mrin ke mÏ gé.

Paulo tÏ Onésimo jagfy ví

⁸ Ký sóg á mÏ: “tag han jé á tóg ke mÏ,” henh ke mÏ vë. ⁹ Hã ra sóg á mÏ ví tar han sór tÏ nÏ. Komër hã sóg á mÏ to ví sór mÏ, á tÏ iso há nÏ tigrÏn tag han jé. Ha vé, kófa inh nÏ ha, inh, hã vÏ: *Paulo*, he mÏ. *Jesus Cristo* tigrÏn sóg se ký jë ha. ¹⁰ Á mÏ sóg inh kósin tÏ *Onésimo* jagfy ví sór mÏ. Inh kósin ri ke ti nÏ ha, ti tÏ isugrÏn *Cristo* ki rá ký, isÏ tag kã se ký jë hã ra. ¹¹ VãsÏ tóg á tÏ ki rÏr tÏ vë. Hã ra tóg á mÏ nén ù há han ja tÏ nÏgtÏ. Ûri tóg há nÏ ha. Ký tóg á tÏ ki rÏr há han ke mÏ ha, ti tÏ inh ki rÏr há han mÏ tag ri ke.

¹² SÏ á mÏ ti jënë vë. Inh fe vÏ tÏ ti nÏ. ¹³ Hã ký sóg ti jënë sór tÏ nÏ vë, ti tÏ á jëgja ki inh ki rÏr jé, isÏ *Jesus* kãme sér tigrÏn se ký jën

kÏ. ¹⁴ IsÏ ti tÏg kamëg mÏ ra tóg á tÏ inh ki rÏr mÏ ri ke nÏ vë. Hã ra á tóg ki kagtÏg nÏ, á tÏ inh mÏ nén ù há han mÏ tag ti. Hã ký sóg á mÏ ti jënëg mÏ, á tÏ á tÏ nén han sór mÏ ãn han jé, venh jykre há ãn ti.

¹⁵ Á *camarada* ja vë, *Onésimo* ti, hã ra tóg á tovãnh ký vënh péju ký vyr. Vënh péju sÏ han tóg. Hã ra tóg á to vÏn ke mãn mÏ ha, isÏ ti jënënh ký. TÏg mãn ke tÏ ti nÏ ha. ¹⁶ Ti tÏ vënh péju ký tÏ mÏ ãn kã tóg tÏ á *camarada* jë vë. Hã ra tóg tÏ á jãvy jë ha, ùri. Ti tÏ *Cristo* ki rá ký jën ký tóg á to há tãvÏ jë ha. Ti to sóg há tãvÏ nÏ gé, ký tóg á tÏ ti to há nÏn ký há tÏ gé.

¹⁷ Ký, á tÏ iso há nÏn ký ti mÏ komër hã vÏm nÏ. Á tÏ komër hã inh mÏ ví ãn hã han nÏ, ti mÏ, ti tÏ inh jëgja ki á tá jun ký. ¹⁸ Ti mÏ á tÏ nén ù péju ký ma vyr'? Ti mÏ á mÏ név jë'? Kajãm jé sóg ke mÏ, ti jagfy. ¹⁹ Vësóg ki sóg á mÏ rán mÏ, inh, hã vÏ: *Paulo*, he mÏ. Kajãm jé sóg ke mÏ, ti név ti. Ki hã sóg tó mÏ. Hã ra á tóg inh mÏ név jë gé, á tÏ isugrÏn *Jesus* ki ra ký. ²⁰ Ha vé, jãvy', inh fe tÏ mrin kem nÏ. Inh mÏ han nÏ, sÏ á mÏ nén to ví mÏ tag ti, ãg tÏ jagnë mré ãg *Senhor* ki ge ký nÏtÏn ký.

²¹ IsÏ á mÏ nén to ví mÏ tag han jé á tóg ke mÏ, ki kanhró sóg nÏ. Hã ký sóg á mÏ rán mÏ. IsÏ á mÏ nén to ví mÏ tag kãfór han jé á tóg ke mÏ gé, ki kanhró sóg nÏ.

²² Ký ijo inh nÏr jafã ti kãn nÏ gé. Topë vÏ kãnhmar ãjag ví mënkh ke mÏ. Hã ký sóg ãjag venh tÏg ke mÏ, ag tÏ inh kavãn ký, ha vem nÏ.

Filemom tá ke ag mÏ ãkrég tÏ ag

²³ *Epafras* vÏ ãjag mÏ ãkrég tÏgtÏ. Inh mré tóg se ký jë, *Jesus Cristo* tigrÏn. ²⁴ *Marcos* vÏ ãjag mÏ ãkrég tÏ gé, *Aristarco* ti ke gé, *Demas* ti ke gé, *Lucas* ti ke gé. Inh mré ag tóg rãnrãj mÏgtÏ, tag ag.

²⁵ Ëg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han kãn. Hã vë.

HEBREU AG MỸ CARTA

Topê kósin

¹ Topê vỹ vāsỹ ãg jógjóg ve ag mré vēmén (ka)mẽ ja nĩgtĩ. Ag mỹ tóg tó mǎn', tó mǎn' he ja nĩgtĩ, ti vỹ tó tĩ ag mỹ, ag tỹ vẽn kar mỹ ti vỹ kāmén jé. ² Ūri kurā tỹ ãgno tóg kakó tĩ ha, kỹ tóg ũri ti kósin jẽnẽ, ti tỹ ãg mỹ Topê vỹ tó jé. Ti mré tóg nén ũ kar hynhan ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ti mỹ nén ũ kar tag vin ke mũ gé, Topê ti, ti tũ kar ẽn ti. ³ Ëg tỹ Topê kósin ve kỹ ãg tóg Topê tỹ tỹ ũn mág nĩ ki kanhró nỹtĩ. Ti ri ke pẽ ti nĩ. Ti vỹ vỹ tar nĩ. Kỹ tóg tỹ ãg tỹ nén vэг mũ kar tag ki rĩr tĩ. Ti hã vỹ ãg tỹ Topê vỹ mranh ẽn tỹ tũ' he tĩ, kỹ tóg ãg jãnhkrig kỹ ãg fẽg ke mũ. Ëg jagfy ter kar kỹ tóg Topê pẽgja tá nĩ nĩ, ũn tỹ vẽn kar tar kãfór nĩ ẽn pẽgja tá.

Topê kósin tỹ ti tỹ jẽgnẽ jafã ag kãfór

⁴ Topê kósin vỹ Topê tỹ jẽgnẽ jafã ag kãfór nĩ, kanhkã tân ag. Ti jiji vỹ ag jigji kãfór nĩ gé. ⁵ Topê pijé ag kã ũ mỹ: “inh kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Ūri hã sóg ã mỹ: tỹ inh ã panh nĩ, he mũ,” he ja tũ ti nĩ. Kỹ tóg ag kã ũ to: “ti panh vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ tóg tỹ inh kósin nĩnh mũ,” he ja tũ nĩ gé. Ti kósin hã to tóg tag tó ja nĩ, Topê ti.

⁶ Ti kósin ve ẽn jẽnẽ ja ti nĩ, ãg to, Topê ti. Ti tỹ ti jẽnẽn kỹ tóg tag tó gé, ha mẽ: “isỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ ti krẽm mũg ke kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he ja ti nĩ.

⁷ Hã ra ũ tóg: “Topê vỹ ti tỹ jẽgnẽ jafã ag tỹ kãka ri ke han. Kỹ tóg ag tỹ pĩ gru ri ke han mũ gé,” he mũ, Topê vỹ rãn kỹ nĩ ki.

⁸ Kỹ tóg ti kósin to: “Topê vỹ tỹ ti nĩ. Ti tỹ tỹ pã'i mág nĩ vỹ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Vẽjykre kuryj hã han tóg tĩ, ti krẽm ke kar ag mỹ, ⁹ to ti há nĩ. Vẽjykre pãno to ti jũ nĩ. Hã kỹ tóg ti kuprẽg, Topê ti, ti tỹ tỹ ti kri ke nĩn kỹ. Ti tỹ tóg ũn mág han. Ti krẽm ke kar ag kãfór tóg nĩ. Kỹ ti fe tóg mrin kenh ke mũ, vẽn kar fe tỹ mrin ke kãfór,” he ja tóg nĩ gé, Topê vỹ rãn kỹ nĩ ki.

¹⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “ãg tỹ nén ũ kar han ve ki ã tóg ga han, kanhkã ti ke gé, ã nĩgé tỹ. ¹¹ Tũ' he kãn jé tóg ke mũ, ã tỹ nén han ja tag ti. Jãvo ã hã tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. ã tỹ nén

han ja tóg ti sinsin kỹ kugnãnh ke mũ, kur ri ke. ¹² Ti kókén jé ã tóg ke mũ, ãg tỹ kur si kókén ri ke. Hã ra ã hã tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Kófãnh ke tũ pẽ ã tóg nĩ jãvo,” he ja tóg nĩ, Topê vỹ rãn kỹ nĩ ki, ti kósin ti mỹ.

¹³ Hã ra Topê pijé ti tỹ jẽnẽ jafã ag kã ũ mỹ: “inh pẽgja tá nĩ,” he ja nĩ'. Ti kósin hã mỹ tóg: “nĩ ra ver, inh pẽgja tá, sỹ ã kato vỹ mũ ag tỹ ã krẽm vin jé,” he ja nĩ. ¹⁴ Ti tỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ vẽn kuprĩg ri ke nỹtĩ. Topê vỹ ag jẽgnẽg tĩ, ag tỹ ti tũ ag jy nĩgãnh jé, ũn krenkren ke mũ ẽn ag jy.

2

Ëg tỹ Topê vỹ to é henh ke tũ

¹ Hã kỹ tóg há tĩ, ãg tỹ ti vỹ mẽ kỹ ti jykre hã han kỹ, ãg tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé. ² Topê tỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ vāsỹ Moisés mỹ Topê vỹ ma kãmũ ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ũ tỹ ag vỹ ki króm tũ ẽn vóg kónãnh ja ti nĩgtĩ. ³ Kỹ ãg tóg ũri kren ke tũ nĩ gé, ãg tỹ ti to é hen kỹ. Nén ũ mág pẽ vỹ mỹr, Topê tỹ ãg krenkren han sór mũ tag ti. Ëg *Senhor* vỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tó vén. Ū tỹ ti vỹ mẽg mũ ag vỹ ãg mỹ tó ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ ãg tóg ki kanhró nỹtĩ ha. ⁴ Kỹ Topê vỹ ũ tỹ ãg mỹ ti vỹ tó mũ ẽn ag vỹ to: “há ti nĩ,” he ja nĩ gé. Hã kỹ tóg ag tar han, ag tỹ ãg tỹ nén han vãn ẽn hynhan jé, *milagre* ti, ãg tỹ vēsóg ki nén han ki kagtũg ẽn. Kỹ tóg ag mỹ ti kuprĩg jẽnẽ gé. Ti hã ne to jykrén kỹ: “tag tar han jé sóg ke mũ, ẽn to. Kỹ sóg ũ ẽn tar han ke mũ, ũ to,” he ja nĩ, ti vỹ tó tĩ ag to.

Topê kósin tỹ ãg tỹ ũn mág han ke

⁵ Topê vỹ nén kar ẽn han mǎn ke mũ. Kỹ tóg tỹ ũ tãg nỹtĩnh mũ. Ẽn kri ke vỹ tỹ ãg nỹtĩnh mũ, ãg tỹ tỹ ãg pã'ra ke nỹtĩ ra. Ti tỹ jẽgnẽ jafã ag pijé tỹ ga tãg kri pã'i nỹtĩnh mũ'. ⁶ Hã kỹ ti vỹ tó tĩ ũ vỹ tag rãn ja nĩ, ti vỹ rãn ki, ha mẽ. Topê mỹ tóg: “tỹ ãg tóg nén ũ tũ nỹtĩ vỹ, ãg tỹ tỹ ãg pã'ra ke nỹtĩnh kỹ. Hã ra ã tóg ãg hã mĩ ãg kren kỹ nĩ nĩ. Hã kỹ ã tóg ãg ki rĩr tĩ,” he ja nĩ. ⁷ “Kỹ ã tóg prỹg pipir ki ãg tỹ ũn kãsir han ja nĩ. Kỹ ãg tóg ẽn kã ã tỹ jẽgnẽ jafã ag krẽm nỹtĩ. Tag pãte ã tóg ãg tỹ ũn mág han ke mũ, ũn tar, pã'i mág tỹ tỹ ũn há nĩ ẽn ri ke. ⁸ Kỹ ã tóg ãg krẽm nén ũ kar vin kãn ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topê mỹ, Topê vỹ tó tĩ ti.

Ha vé, Topě vỹ ěg krēm nén ũ kar vin ja nĩ, ěg tỹ tỹ nén ũ kar kri ke nỹtĩ jé. Kỹ nén ũ kar vỹ ěg krēm nỹtĩ. Hã ra ěg tóg ver vég tũ nĩgtĩ. ⁹ Hã ra ěg tóg *Jesus* hã tỹ tỹ ũn mág nĩ ěn vég tĩ, ũri, ti tỹ tỹ ũn há nĩ ěn. Prỹg pipir ki *Jesus* tóg tỹ Topě tỹ jěgně jafã ěn ag krēm ke ja nĩ. Kỹ tóg ěg kar jagfy ter ja nĩ, Topě tỹ ěg jagãgtãn kỹ. Kỹ tóg ũri tỹ ũn mág pẽ nĩ, ti tỹ ěg jagfy ter ja ěn tugrĩn.

¹⁰ Topě vỹ tỹ nén ũ kar kri ke nĩ, kỹ nén ũ kar vỹ ti tugrĩn rĩnrĩr nỹtĩ. Hã kỹ tóg vėnh mỹ tũ nĩ, Topě tỹ *Jesus* mỹ: “ã jagtar tugrĩn ã tóg tỹ ũn há tãvĩ nĩnh mũ,” hen kỹ. Hã kỹ tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ tỹ ũn há tãvĩ nĩn jé. Kỹ tóg ũn e krenkren han mũ sir, ěg tỹ ti ri ke há nỹtĩ jé gé, ěg tỹ Topě jamã sĩnvĩ ěn tá junjun jé, ti mré.

¹¹ Ha vé, *Jesus* vỹ ěg tar han tĩ, ěg tỹ Topě vĩ mranh mãn sór tũ nĩ jé. Kỹ ũ tỹ ěg tar han mũ vỹ ěg mré jóg pir nĩ. Hã kỹ tóg ěg to: “ijãvy ag, inh ve fag,” he tĩ. ěg to tóg mỹ'ãg tũ nĩ. ¹² ěg to tóg: “ijãvy ag mỹ sóg ã jiji tónh ke mũ, jóg’,” he ja nĩ. “Ag rĩnve sóg ã tỹ tỹ ũn há nĩ ěn kãmén ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Jesus* ti, ěg to. ¹³ Kỹ tóg: “Topě ki sóg rã kỹ jě,” he mũ gé. Kar kỹ tóg: “inh mré ke ag hã vė, fag ke gé,” he ja nĩ gé.

¹⁴ *Jesus* mré ke ěn ag hã vỹ tỹ ěprã ke ag nỹtĩ, fag ke gé. Hã kỹ tóg ag mré tỹ ěprã ke nĩ ja nĩ gé. Hã kỹ tóg ěg jagfy ter ja nĩ. Ti tỹ Japo tũg ke vė, ti ter tugrĩn. Japo vỹ ěg tén sór to tar nĩ, hã ra *Jesus* vỹ ti tỹ tũ' henh ke mũ. ¹⁵ Kỹ tóg ěg krenkren han ke mũ, ěg tỹ ěg ter ke kaměg kỹ. ěg ter ke tugrĩn ěg tóg nén tỹ ěg tén ke mũ kar kaměg tĩ. Hã ra *Jesus* tóg ěg krenkren han mũ. Kỹ ěg tóg nén ũ kaměg mãn ke tũ nĩ ha. ¹⁶ Ti pijé Topě tỹ jěgně jafã ag krenkren han mũ', kanhkã tãn ag'. *Abraão* krě'krě ag hã krenkren han tóg mũ, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ. ¹⁷ Hã jé tóg ti jãvy ag ri ke nĩ ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Tỹ tóg ěg hã pẽ ja nĩgtĩ. ěg tỹ nén han mũ kar ve kãn ja ti nĩgtĩ, ěg jagtar mré hã. Hã kỹ tóg ěg jagfy vėnh fėg, kỹ tóg ěg tỹ Topě vĩ mranh tỹ tũ' he ja nĩ. Topě tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág vỹ tỹ ti nĩ, hã kỹ tóg ěg jagãgtãn tĩ. ¹⁸ ěg mré tóg jagtar ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Japo vỹ ti tỹ Topě vĩ mranh han sór ja nĩgtĩ gé, ěg ri ke, hã ra tóg mranh

ja tũ nĩgtĩ inhhã. Hã kỹ tóg ki kanhró nĩ, ěg tỹ nén ũ vég mũ kar ki. Hã kỹ tóg tag kar to ěg tar han ki kanhró nĩ gé, inhhã.

3

Jesus tỹ tỹ Moisés kri ke nĩ

¹ Inh kanhkã', Topě tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Kỹ tóg ãjag kuprėg, ãjag tỹ kanhkã tá ve jé. Hã kỹ *Jesus* mĩ ěkrén nĩ. Topě vỹ ti fėg. Kỹ tóg ěg mỹ tỹ Topě tũ to pã'i mág ěn ri ke nĩ, ěg tỹ ti ki rã kỹ. ² ũ tỹ ti fėg mũ ěn rãnrãj han tóg tĩ, *Moisés* ri ke. *Moisés* vỹ Topě tũ kar ki rĩr há han ja nĩgtĩ gé, Topě *povo* kar ki, ti ĩn krēm ke kar fag ki. ³ Hã ra *Jesus* vỹ *Moisés* kãfór nĩ. ũ tỹ ĩn han tĩ vỹ ũ tỹ ĩn ki rĩr tĩ ěn kãfór nĩ. Ri ke ti nĩ. ěprã ke vỹ tỹ ti nĩ, *Moisés* ti, kỹ *Jesus* vỹ ti kãfór nĩ. ⁴ Gĩr kar vỹ panh nỹtĩ gé. ũ tỹ vėnh kar han mũ vỹ tỹ Topě ti nĩ. ⁵ *Moisés* vỹ Topě tũ ag ki rĩr ja nĩgtĩ. Topě mỹ rãnrãj tĩ vỹ tỹ ti nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg Topě ĩn krēm ke fag ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg *Cristo* tỹ nén han ke ěn kãmén ja nĩ gé. ⁶ *Cristo* vỹ tỹ Topě kósin nĩ. Kỹ tóg Topě tũ ag ki rĩr há han tĩ. Hã ra ag tóg tỹ ti tũ nỹtĩ, ti ĩn krēm ke kar ěn ag, fag ke gé. ěg hã vė. Ti tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ ti to tar nỹtĩn kỹ, ěg tỹ ti kãmén há han kỹ, ti tỹ ěg mỹ sér nĩn kỹ, ěg tỹ tá nén venh ke ti.

Ěg tỹ vėnhkãn ke

⁷ Topě vỹ ti kuprĩg tỹ: “ãjag tỹ ũri inh vĩ mẽ kỹ vėnh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. ⁸ “ãjag jógjóg ve ag vỹ vėnh kutu han ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg inh kato vãsãn ja nĩgtĩ, ag tỹ ga kórég ki nỹtĩn kỹ,” he tóg. ⁹ “Ěn kã ag tóg iso vĩ pãtigtén ja nĩgtĩ gé. “Ěg tỹ ti vĩ mranh mũ ra tóg ěg vóg konãn ke tũ nĩ,” he ja ag tóg nĩgtĩ, ag tỹ isỹ nén han mũ ěn ve ja ra, isỹ prỹg tỹ 40 (ke) ěn ki ag ki rĩr há han mũ ra. ¹⁰ Hã kỹ sóg ag to jũ ja nĩ. Ag to sóg: “kórég ag nỹtĩ,” hé. “Vėjykre há to jykrén tũ ag tóg nỹtĩgtĩ. Ijapry ve sór ja tũ ag tóg nỹtĩ,” he sóg. ¹¹ Kỹ sóg, ag to vĩ jũ han kỹ: “sỹ ag vėnhkãn han ke vė vė. Hã ra ag tóg iso vĩ jũ han ja nĩ. Hã kỹ ag tóg vėnhkãn ke tũ nĩ ha. Hã kỹ ag ri ke han tũg nĩ, ãjag tỹ ũri inh vĩ mẽ kỹ, he sóg mũ,” he tóg, Topě ti.

¹² Inh kanhkã, tag to jykrén, ãjag tỹ Topě kato vãsãn sór tũ nĩ jé, ãjag tỹ ti vĩ mranh sór

tũ nĩ jé gé, ãjag tỹ Topě tovãnh sór tũ nĩ jé. Ti hã ne ěg rĩnrĩr han ki kanhró nĩ'. Hã ký ti tovãnh tũg nĩ. ¹³ Jagně jyvěn nĩ, kurã kar ki, ũri mỹr. Ājag tỹ jagně jyvěn to tar nỹtĩn ký ãjag tóg Topě to tar nỹtĩnh ke mũ gé, ha vem nĩ. Ký ãjag kã mĩ ũ vỹ vėnh kutu han ke tũ nĩ. Ěg tỹ ti vĩ mranh ký ěg tóg kutu nỹtĩ. ¹⁴ Ha mẽ, *Cristo* tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ ti tovãnh sór tũ nỹtĩn ký. Ěg tỹ ti ki rã vén mũ kã ěg tóg ti to tar nỹtĩ ja nĩgtĩ. Ěg tỹ ěn ri ke ti to tar nỹtĩn ký ěg tóg tỹ ti tũ nỹtĩ. ¹⁵ Hã ký tóg ěg mỹ: “ãjag tỹ ũri inh vĩ mẽ ký vėnh kutu han tũg nĩ,” he mũ. “Ājag jógjóg ve ag vỹ tóg vėnh kutu han', ký ag tóg inh kato vãsãnsãn, isỹ ag jykre ve sór ja nĩn ký. Ag ri ke han sór tũg nĩ,” he tóg. ¹⁶ Ũ tỹ hě nỹ hỹn ti vĩ mẽ ký ti kato vãsãnsãn ja nĩgtĩ'? Ũ tỹ ga tỹ *Egito* tá kãpa ja ěn ag vė, ha mẽ, *Moisés* tỹ tá ag tatĩn kãtĩg ký. ¹⁷ Ký Topě hỹn ũ tỹ hě to jũ ja nĩgtĩ, prỹg tỹ 40 (ke) ěn ki? Ũ tỹ ti vĩ mranh ja ěn ag hã to tóg jũ ja nĩ, hã ký ag tóg ga kórég ěn ki tũ' he kãn. ¹⁸ Ký Topě hỹn ũ tỹ hě to: “vėnhkãn ke tũ ag nĩ ha,” he ja nĩgtĩ'? Ũ tỹ ti vĩ han sór tũ ěn ag to ke ja vė, mỹr, ha mẽ. ¹⁹ Ag tỹ ti tovãnh ký, hã ký ag tóg ag tỹ nén ve sór ja ěn ve ja tũ nĩ sir, mỹr, ha mẽ.

4

¹ Ha vé, Topě tỹ ěg vėnhkãn han sór vė, kanhkã tá. Ký ti vĩ to é he tũg nĩ. Vėnh ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. ² Mě ěg huri, Topě tỹ ěg mỹ nén han sór mũ ěn ti. Ũ tỹ ga kórég mĩ mũ mũ ěn ag tỹ mẽ ri ke han ěg tóg huri. Hã ra ag tóg kri fi ja tũ nĩgtĩ, ag tỹ mēg mũ ra. Hã ký tóg ag mỹ nén ũ há han ja tũ nĩ, Topě ti. ³ Ěg tỹ ti ki ge hã ký ěg tóg vėnhkãnkan ke mũ. Hã ký Topě vỹ: “ sỹ ag vėnhkãn han ke vė vė, hã ra ag tóg vėnhkãn ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ, ag to jũ ký. Topě vỹ vãsỹ vėnhkãn ja nĩgtĩ, ti tỹ nén ũ kar hynhan kar ký. Ký nén ũ kar vỹ hynhan ký nỹtĩ ha. ⁴ Hã ký tóg Topě vĩ rán ký nĩn ki: “kurã tỹ 7 (ke) ki Topě vỹ vėnhkãn, ti rãnrãj han kãn kar ký,” he mũ. ⁵ Hã ra tóg *Israel* ũ ag to: “vėnhkãnkan ke tũ ag nĩ ha,” he mũ gé. ⁶ Vãsỹ Topě tóg ěg jógjóg ve ag mỹ ag vėnhkãnkan ke tag tó ja nĩgtĩ vė, hã ra ag tóg ti vĩ jēmě ja tũ nĩgtĩ. Ký Topě tóg ũ ag kuprėg ja nĩgtĩ, ký tóg ag hã mỹ ag vėnhkãnkan ke ti

nĩn mũ sir, ěg hã mỹ. ⁷ Kurã tãg nĩn ja ti nĩ gé, ěg vėnhkãn ke to, hã vỹ: ũri, he mũ. Hã ký *Davi* tóg: “ãjag tỹ ũri ti vĩ mẽ ký vėnh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. Ag tỹ ga kórég ěn tá kãpa kar ký ke ja vė, ag tỹ ga há tá junjun kar ký.

⁸ *Josué* vỹ *Israel* ag mré ga há ěn ra tĩg ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg tá vėnhkãn pě han ja tũ nĩgtĩ ver. Hã ký *Davi* vỹ ag mỹ kurã ũ tó ja nĩ. Ag vėnhkãn pě han ke ěn ti tó ja ti nĩgtĩ. ⁹ Ha mẽ, Topě *povo* vỹ vėnhkãn ke mũ, ha vem nĩ, ti tỹ ag mỹ kurã nĩn ký. ¹⁰ Ũ tỹ vėg mũ vỹ ti rãnrãj ki vėnhkãn ke mũ, Topě tỹ vėnhkãn mũ ěn ri ke, kurã tỹ 7 (ke) ěn ki. ¹¹ Hã ký vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé, ãjag tỹ ũ tỹ ga kórég mĩ mũ ja ěn ag nón ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ãjag tỹ ãjag vėnhkãn ke ěn ve jé.

¹² Topě vĩ hã tigrĩn ěg tóg rĩnrĩr nỹtĩ. Ti vĩ hã tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩ. Rógro jã régre vỹ nén ũ kym há nỹgtĩ. Hã ra Topě vỹ vỹ ti tỹ nén ũ kym há kãfór nĩ. Ký ti vỹ tóg ěg ki rã tĩ, ěg nĩ ki, ěg kuka ki, ěg krĩ ki, ěg kuprĩg ti ki ke gé, ěg há kar ki. Ký tóg ěg tỹ nén to jykrén mũ kar ki kanhró nĩ. Ěg tỹ nén han sór mũ ki kanhró kar ti nĩ gé, Topě ti. ¹³ Nén kar ki kanhró tóg nĩ. Ti tỹ nén han mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Nén ũ tóg ti mỹ vėnh pėju ký nĩ tũ pě nĩ. Ũ tóg ti vatãnh tá nén ũ han ke tũ pě nĩ gé. Ki kanhró kar ti nĩ, ũ tỹ ěg jykre tugnỹm ke mũ ěn ti.

Jesus tỹ ěg jagfy vĩnh ke

¹⁴ Ti to tar nỹtĩm nĩ, ha mẽ. Ti ki ge ký ãjag nỹtĩ. Ěg jagfy Topě tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág vỹ nĩ nĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Ěn vỹ kanhkã tá jun huri. ¹⁵ Ti pijé ěg krój nỹtĩ tag ki kagtĩg nĩ'. Ki kanhró tóg nĩ mỹr. Ěg ri ke tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ gé, ký Japo vỹ ti tỹ Topě vĩ mranh han sór ja nĩgtĩ gé. Hã ra tóg inhã mranh ja tũ nĩgtĩ. ¹⁶ Hã ký ěg tóg Topě mré vėmėn ke mũ, jatun mỹ. Mũmėg ke tũ ěg tóg nĩ. Ěg jagãgtãn jé tóg ke mũ. Ký tóg ěg tar han ke mũ gé, ěg krój nỹtĩn ký.

5

¹ Ěprã ke tỹ Topě tũ to pã'i mág jykre vỹ ge nỹgtĩ, ha mẽ. Ti mré ke ag jagfy tóg vĩ tĩ, Topě mré. Ký tóg ag jagfy Topě mỹ nén ũ pũn tĩ gé. Ký tóg ag mēg tãnh ký pũn tĩ gé,

ag tỹ Topẽ vĩ mranh ja tugrĩn. ² Hã ra tóg tỹ ãprã ke nĩ gé, ag mré. Ag krój ri ke tóg nĩ gé. Hã ký tóg ag krój nỹtĩ ra ag jagãgtãn há han tĩ, ù tỹ Topẽ vĩ mranh sór tũ ra mranh mũ ãn ag. ³ Mranh tóg tĩ gé, Topẽ tũ to pã'i mág ãn ti. Hã ký tóg ti tỹ mranh mũ ãn to Topẽ mỹ tãnh ký pũn tĩ gé, ti mré ke ag tũ ãn mré. ⁴ Hã ra tóg vêsô: “inh hỹn tỹ Topẽ tũ to pã'i mág nĩnh mũ,” henh ke tũ pẽ nĩ. Topẽ hã ne ù to: “tag vỹ tỹ isũ ki rĩr to pã'i nĩnh mũ,” he tĩ', ti tỹ vãsỹ *Arão* kuprẽg vén ãn ri ke.

⁵ Hã ký *Cristo* vỹ vêsóg ki tag to jykrén ja tũ nĩ gé. Ti pijé vêsỹ pã'i han ja nĩgtĩ'. Vêsỹ Topẽ tũ to pã'i mág han sór ja tũ tóg nĩgtĩ'. Topẽ hã ne *Jesus* mỹ: “inh kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩ'. “Ûri sóg ã mỹ: tỹ inh ã panh nĩ, he mũ,” he ja ti nĩ. ⁶ Ký tag tóg rán ký nĩ gé, Topẽ vỹ tỹ rán ký nĩ ki, ha mẽ: “isũ ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ã tỹ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tỹ isũ ki rĩr mũ ãn ri ke,” he ja ti nĩ gé, *Cristo* mỹ, Topẽ ti.

⁷ *Jesus* vỹ, ti tỹ ga mũ tĩg ký jagtar nĩn ký Topẽ mỹ to vĩ', to vĩ' he ja nĩgtĩ, ti tỹ ti kren han jé, ti ter tũ nĩ jé. Ký tóg fỹ gé, Topẽ mré vémén ký. Vêsỹrénh jagy han tóg. Ký Topẽ vỹ ti vỹ jẽmẽ ja nĩ, ti tỹ ti mỹ to vĩn ký. ⁸ Topẽ kósin vỹ tỹ ti nĩ, hã ra tóg ti jagtar tugrĩn Topẽ tỹ nén tó mũ ki kanhrãn kãn ja nĩ, ti tỹ Topẽ vỹ hã han jé. ⁹ Ti tỹ vẽnhanhrãn kãn ký tóg ãg kren han ki kanhró nĩ gé sir. ãg jagfy tóg ter ja nĩ, ký tóg ãg kren han mũ, ãg tỹ ti vỹ ki króm ký. ¹⁰ Topẽ vỹ ti mỹ: “inh mỹ isũ ag ki rĩrm nĩ. To pã'i mág vỹ tỹ ã nĩ, *Melquisedeque* ãn ri ke,” he ja nĩ. Hã ký tóg tỹ pã'i nĩ, *Jesus* ti.

ãg tỹ ti to krónh kenh ke tũ

¹¹ Sỹ ãjag mỹ tag kãmén kãn sór mũ ra tóg jagy tĩ. Ký ãjag tóg mẽ há han tũ nĩgtĩ gé. ãjag pijé krĩ há nỹtĩ ver'. ¹² ãjag tỹ ù ag kanhrãn ke vẽ vẽ, ãjag tỹ vãsỹ Topẽ vỹ mẽ ja nỹtĩn ký. Hã ra ãjag tóg ver ki kagtĩg nỹtĩ. ãjag kã ù tỹ ãjag mỹ *Jesus* kãmén vén ja ãn tó mãn ký tóg há nỹnh mũ vẽ. ¹³ Gĩr kãsir ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ *Jesus* kãmé ãn ki kanhrãn kãn tũ nĩn ký ver. *Leite* hã kron ag tóg tĩ, ag tỹ ver kãsir nỹtĩn ký. ¹⁴ ãg tỹ to jykrén há han ký ãg tóg ùn sanh há ri ke nỹtĩ. “Tag vỹ há nĩ, tag vỹ há tũ nĩ. Tag vỹ kuryj nĩ, jãvo

tag vỹ kygnẽ ký nĩ,” he jé ãg tóg ke mũ, ãg tỹ ki kanhrãn há han ký.

6

¹ ãjag tỹ ver gĩr kãsir ri ke nỹtĩ ra sóg ãjag mỹ ùn sanh ag tũ kãmén sór mũ ha, ãjag tỹ ver to tar tũ nỹtĩ ra, ha mẽ. ãjag tỹ nén mẽ vén jan hã vẽ, ha mẽ: vỹjyre kórég tovãnh, ãg tỹ nén to ter ke mũ ãn tovãnh kãn, Topẽ ki rã, ² ù tỹ ti ki rã mũ ãn kype, ti kri ãg nĩgẽ fi, ti tỹ ãg mré *Jesus* ki rã ký jẽn ký, ãg tỹ ãg ter kar ký rĩr mãn ke ãn to jykrén ke, Topẽ tỹ ãg jykre tugnỹm ke ãn to. Ký tag kar vỹ gĩr tỹ ti pafa ja kron ãn ri ke nĩ. ³ Tag tó mãn sór tũ inh nĩ ha. Sỹ ãjag mỹ tag pãte *Jesus* kãmén sór vẽ. Ký tóg ùn sanh tỹ vỹjẽn kufy ko ãn ri ke nĩ. Topẽ tỹ tag to isar han ký sóg ãjag mỹ kãmén há han ke mũ.

⁴ Ha mẽ, ãg kã mũ ù ag tóg, ag tỹ Topẽ ki rã kar ký ti tovãnh pẽ han ja nĩgtĩ. Ký ag tóg ti ki ge mãn ke tũ nĩ ha. ãg tỹ Topẽ ki ge ký tóg ãg kanhrãn ke mũ, vỹjyre há ki. Topẽ vỹ ãg mỹ kanhkã tá vỹjyre há ãn nĩm ke mũ. ãg mỹ tóg ti kuprĩg jẽnẽg mũ gé. ⁵ Topẽ vỹ há nĩ ãn vэг ãg tóg tĩ. ãg tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ãn ve sĩ han ãg tóg tĩ, ãprã, ãg tỹ Topẽ ki ge ký. ⁶ ù tỹ ti jykre tag ve kar ký ti tovãnh pẽ han ký tóg ti ki rã mãn ke tũ nĩ ha. Ti jykre kórég tovãnh mãn ke tũ ti nĩ ha. Ha vé, ãg tỹ ti ki rã há han kar ký ti tovãnh pẽ han ký ãg tóg ti tỹ krunh to sa mãn ri ke han mãn mũ sir, Topẽ kósin ti. ãg tỹ vẽnhanhrãn kar tỹ ti to é he han mãn vẽ sir.

⁷ ãpỹ ri ke ti nĩ, ha mẽ. Ta tỹ ãg jakré kri kutẽ ký tóg mog há han tĩ, ãg tỹ ga há ki krãn ký. ãg tỹ ãpỹ há ri ke nỹtĩn ký, ãg tỹ Topẽ mỹ vỹjyre há han ký tóg, ãg ve há han ke mũ, Topẽ ti. ⁸ ãpỹ ù tóg hã ra kórég nĩ. Ký sónh hã tóg ki munmur tĩ, vãnhan ti ke gé, ký tóg mogmog tũ nĩgtĩ sir, ãg jakré ti. ãg tỹ ãpỹ kórég ãn ri ke nỹtĩn ký Topẽ vỹ, ãg tovãnh ke mũ sir. Ký tóg ãg mỹ vỹ kónãn ke mũ. Ký ãg kejẽn pũr ke mũ, kurã ãn kã.

⁹ Ha mẽ, vỹ tar han inh huri. Hã ra ãjag tóg ti jagy tag venh ke tũ pẽ nĩ, ki kanhró inh nĩ. ãjag to sóg há nĩ. Krenkren jé ãjag tóg ke mũ, ki kanhró inh nĩ. ¹⁰ Rãnhrãj há han ãjag tóg tĩ. Ti to ãjag há tãvĩ nỹtĩ. Ti tũ ki rĩr há han ãjag tóg tĩ gé. Topẽ vỹ tag vэг

tĩ, ãjag rãnrãj há tag. Ti pijé kã jatu nĩgtĩ'. Vějykre vėnh mĩ han tũ pė ti nĩgtĩ, Topė ti.
 11 Hã ra sóg ãjag mĩ tag tó, ãjag tỹ ti to tar tãvĩ nỹtĩ jé, ãjag tỹ ti to krónh ke tũ nĩ jé. Kĩ ãjag tóg venh ke mũ, ãjag tỹ nén ve sór mũ ti.
 12 ãjag tỹ ti to krónh ken kĩ tóg kórég nĩ. Ũ ag tóg ěg jo Topė ki ge ja nĩgtĩ, hã ra ag tóg ti tovãnh ja tũ pė nĩgtĩ. Kĩ ag tóg hur vé, Topė tỹ ěg mĩ nén ven sór mũ ěn ti. Tag ag ri ke han nĩ.

Topė tỹ ti vĩ han kãn ke

13-14 Topė vỹ *Abraão* mỹ: “ã to vĩ há han jé sóg ke mũ. Ā krė e han jé sóg ke mũ,” he ja nĩ. Kĩ tóg ti mỹ: “ã pijé tag venh ke tũ nĩ'. Inh hã vỹ ki kanhró nĩ',” he ja nĩ gé. Ũ tỹ ti kãfór nĩ ra tóg: “ti hã vỹ ki kanhró nĩ,” henh ke mũ vē. Hã ra ũ tóg Topė kãfór nĩ tũ nĩ, hã kĩ tóg: “inh hã vỹ ki kanhró nĩ,” he ja nĩ.
 15 Kĩ *Abraão* vỹ Topė tỹ ti mỹ nén tó ja tag to tar nĩ ja nĩgtĩ gé. Jatun mỹ tóg ti kósin ke ěn jãvãnh ja nĩgtĩ, hã kĩ tóg kejėn vé.

16 Ěprã ke ag vỹ, ag tỹ jagnė mỹ vĩ há han sór kĩ jagnė mỹ: “inh kãfór nĩ ěn vỹ ki kanhró nĩ, sỹ ã mỹ nén han ke ti,” he tĩ. Tag tó kĩ ag tóg jagnė jũ tỹ tũ' he tĩ. Ũ tỹ tag tó kĩ ag tóg, ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ki hã tó ja ti. Ěprã ke ag jykre hã vē. 17 Vějykre tag han ja ti nĩ, Topė ti, ti tỹ ěg mỹ ti vĩ jėnėn kĩ. Ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn ve jé ěg tóg ke mũ. Ěg tỹ tag ki kanhrãn há han hã jé tóg ěg mỹ: “ki kanhró inh nĩ,” he ja nĩ. Pãte ũ tó mãn ke tũ ti nĩ ha. 18 Ti vĩ régre to ěg tóg, ki kanhrãn há han tĩ. Ěg mỹ tó kar kĩ tóg: “ki kanhró inh nĩ,” he ja nĩ gé. Ti vĩ régre hã vē. Hã kĩ ěg tóg venh ke mũ, ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ti. Ón ja tũ ti nĩ gé, ti tỹ ón ki kagtĩg nĩn kĩ. Ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn ve sór ěg tóg mũ, hã vỹ: kanhkã, he mũ. 19 Ěg tỹ kanhkã ve sór kĩ ěg tóg, to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ěg tỹ kanhkã tá ũn ve sór mũ ěn hã vỹ ěg tar han tĩ, ěg tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé. Tá jun jé ěg tóg ke mũ, ha vem nĩ, Topė jamã tá. 20 *Jesus* vỹ tá jun vén, ěg jo. Kĩ tóg ěg mỹ Topė to ěpřy ti han. Ěg jagfy tóg tỹ Topė tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág nĩ, *Melquisedeque* ěn ri ke. Kĩ *Jesus* tỹ tỹ pã'i nĩ tóg kurã krỹg ja tũ nĩ. Kĩ tóg, ěg jo Topė rĩnja tá nĩ nĩ, ěg tỹ ti nón tá junjun jé gé.

7

Melquisedeque kãme

1 *Melquisedeque* ěn vỹ tỹ pã'i mág nĩ ja nĩgtĩ, ěmã tỹ *Salém* kri. Kĩ tóg Topė tũ ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ gé, ũ tỹ vėnh kar kri ke nĩ ěn tũ ki. *Abraão* vỹ pã'i tỹ 4 (ke) ěn mré vėnh génh han ja nĩ. Ti tỹ ag kãgtėn kar kĩ *Melquisedeque* ěn vỹ, ti kato tē, kĩ tóg ti mỹ: “Topė vỹ ã ve há han. Kĩ tóg ã ve há han mãn ke mũ gé,” he mũ. 2 Kĩ *Abraão* vỹ ti mỹ *dízimo* ěn nĩm mũ sir Ti tũ tỹ 10 (ke) kar ki tóg ũn pir nĩm mũ sir, *Melquisedeque* mỹ, ti tỹ ũn kato tē mũ ěn ag tũ mãn ja tỹ. Ti jiji to ken hã vē, hã vỹ: vějykre kuryj to pã'i, he mũ, hã vỹ: *Melquisedeque*, he mũ. Kĩ tóg tỹ, ěmã tỹ *Salém* to pã'i nĩ, hã vỹ: ũn krĩ kupřã ěn ag pã'i, he mũ. 3 Panh tũ ti nĩ, mỹnh tũ ke gé, jógjóg ve tũ ti nĩ gé. Ũ ki mur ja tũ ti nĩ, kĩ tóg ter ja tũ nĩ gé. Topė kósin ri ke ja ti nĩ. Topė tũ ki rĩr kĩ tóg nĩ nĩ, ti kurã vỹ krỹg ja tũ nĩ, *Melquisedeque* kurã ti.

4 Pã'i mág pė vē, hã kĩ *Abraão* vỹ ti mỹ ti tũ tỹ *dízimo* nĩm ja nĩ gé. Hã ki ěg tóg ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ *Abraão* kãfór nĩ ti, *Melquisedeque* ti. 5 Ũ tỹ *Israel* ag kã mĩ *dízimo* mág tĩ ag vỹ tỹ *Levi* krė nỹtĩ, ũ tỹ Topė tũ ki rĩr tĩ ěn ag. Ag mré ke ag ki ag tóg *dízimo* ěn mág tĩ, ag kar tỹ tỹ *Abraão* krė'krė nỹtĩ ra. 6 Hã ra *Melquisedeque* pijé tỹ *Abraão* mré ke nĩ ja nĩgtĩ'. Ge ra *Abraão* tóg ti mỹ *dízimo* ěn nĩm ja nĩ. Kĩ tóg ti mỹ: “Topė jé ã ve há han,” he mũ gé, Topė tỹ *Abraão* mré vėmėn kĩ ti mỹ: “ã kófa ra ã kósin ke mũ,” he kar kĩ. 7 Kĩ tóg *Abraão* kãfór nĩ, *Melquisedeque* ti, ti tỹ ti mỹ: “Topė jé ã ve há han,” hen kĩ. Ti kri ke vỹ tỹ ti jě.

8 *Levi* krė'krė ěn ag vỹ tỹ ěprã ke nỹtĩ gé, ũ tỹ ag mré ke ki *dízimo* mág tĩ ěn ag. Hã ra *Melquisedeque* vỹ ter ja tũ nĩ nėji, hã kĩ tóg rán kĩ nĩ, Topė vĩ ki. ũn ter ke tũ ěn vỹ *Abraão* ki *dízimo* mãn ja nĩ, hã vỹ: *Melquisedeque*, he mũ. 9 Kĩ, *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* nĩm ěn kã tóg ti krė'krė tỹ *Levi* jagfy ti mỹ nĩm ja nĩ gé. Hã kĩ ag tóg ag mré ke ag ki *dízimo* vėg' he ja nĩgtĩ gé sir. 10 *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* nĩm ěn kã *Levi* vỹ, mur ja tũ nĩ ver, hã kĩ ti jógjóg ve tỹ *Abraão* vỹ ti jagfy *dízimo* nĩm ja nĩ. Nĩm kar kĩ tóg kejėn *Levi*

vovo han mũ sir, *Melquisedeque* tỹ ti mré vēmén kar kỹ.

¹¹ Topê tỹ *Levi* krê'krê ag mỹ: “isũ ki rĩrm nĩ,” he mũ ãn kã tóg ag mỹ tag to vễjykre nĩm ja nĩgtĩ gé. Ag hã tỹ ki rĩr há han ke vễ vễ. Hã ra ag tóg ki rĩr kãn jã tũ nĩ. Hã kỹ Topê tóg ù tỹ ki rĩr ke mũ ù jẽnê ja nĩ, ù tỹ *Melquisedeque* ri ke ãn, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ. Ag tỹ ki rĩr há han ja nĩ ra Topê hỹn ti jẽnênh ke tũ nĩ vễ. ¹² Kỹ, *Jesus* tỹ Topê tũ ki rĩr kỹ Topê vỹ, ti mỹ tag to vễjykre tãg han ja nĩ gé. ¹³⁻¹⁴ Hã kỹ tóg ki rĩr nĩ nĩ sir. Ti pijé tỹ, *Levi* krê'krê ag kã ù nĩ'. *Judá* krê'krê ag kã ù vỹ tỹ ti nĩ. Ge ra tóg Topê tũ ki rĩr mũ. *Judá* krê'krê ù tóg ki rĩr ke tũ nĩ vễ. Kỹ *Moisés* tóg, ag to nén ù tó ja tũ nĩ gé, ti tỹ Topê tũ ki rĩr ke tag rán kỹ. Hã ra *Jesus* tóg Topê tũ ag ki rĩr jê. Topê tỹ ti mỹ vễjykre tãg nĩm hã vễ.

Jesus tỹ Melquisedeque ri ke nĩ

¹⁵ *Levi* krê'krê ag vỹ, Topê rãnrhãj han kãn ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ. Hã kỹ Topê tóg, ti tũ ki rĩr ke mũ ù jé prêr, ù tỹ *Melquisedeque* ri ke ãn, hã vỹ: ãg *Senhor* tỹ *Jesus*, he mũ. ¹⁶ Kỹ ti pijé ãprã ke ag jykre ri ke han kỹ Topê tũ ki rĩr mũ'. Kỹ ãprã ke ù vỹ: “ha ki rĩr,” he ja tũ nĩ gé. Topê tỹ ti mỹ nén tó jan hã vễ. Ter mãn ke tũ ti nĩ ha, hã kỹ tóg ki rĩr há han mũ ha, *Jesus* ti. ¹⁷ Ti to tag tóg rán kỹ nĩ, Topê vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki, ha mẽ: “isũ ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ pẽ ti nĩ, ã tỹ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tỹ isũ ki rĩr nĩ ãn ri ke,” he ja ti nĩ. ¹⁸ Tag tó kỹ tóg, *Moisés* jykre ãn tỹ tũ' he mũ, ti krój nĩn kỹ, ti tỹ ãg há han mãn ki kagtĩg nĩn kỹ. ¹⁹ Hỹ, *Moisés* jykre ãn vỹ ãg tar han ki kagtĩg ja nĩgtĩ. Kỹ ãg ti jykre han sór mũ ra kãnhkã tá jun ke tũ nĩ. Vãhã Topê tóg, ãg mỹ vễjykre tãg nĩm ja nĩ, hã vỹ: *Jesus* jykre, he mũ. Kỹ ãg tóg *Jesus* hã tugrĩn Topê nĩgja tá junjun ke mũ.

²⁰ *Moisés* tỹ *Levi* krê'krê ag mỹ: “Topê tũ ki rĩrm nĩ,” he mũ ra tóg: “tũ' henh ke tũ ti nĩ, ãjag tỹ ki rĩr ti,” he ja tũ nĩ. ²¹ Hã ra Topê tóg, *Jesus* hã mỹ: “isũ ag ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ã tỹ ag ki rĩr nĩ ãn ti,” he ja nĩ. “Sỹ ke há vễ,” he ja tóg nĩ, ãg jóg mág ti, ti kósin hã mỹ. ²² Hã kỹ *Jesus* jykre vỹ *Moisés* jykre kãfór nĩ, ti tỹ ãg mỹ vễjykre tãg nĩm mũ tag. ²³ *Moisés* jykre ãn ki Topê tũ ki rĩr tĩ ag vỹ, e ja nỹtĩgtĩ. Ag kã ù ter kỹ ag

tóg jagnê jẽgja kã ù fẽg' he ja nĩgtĩ, ti tỹ Topê mỹ ti tũ ki rĩr jé. ²⁴ Hã ra *Jesus* vỹ, ter mãn ke tũ nĩ inhhã. Topê tũ ki rĩr tóg nĩ nĩ, ù tóg ti jẽgja kã jẽnêh ke tũ nĩ. ²⁵ Hã kỹ tóg, ti tỹ ùn ki rĩr nĩ ãn ag krenkren han tĩ, ù tỹ ti tugrĩn Topê jamã tá junjun ke mũ ãn ag kar. Rĩr tóg nĩ nĩ, kỹ tóg ãg jagfy Topê mré vēmén tĩ. Kurã krỹg ja tũ ti nĩ.

²⁶ ãg to ti há nĩ, ti tỹ ãg jagfy Topê tũ ki rĩr nĩn kỹ. Topê kósin vỹ tỹ ti nĩ. Kygnê ja tũ pẽ ti nĩ. Nén ù kórég venh ke tũ ãg nĩ, ti ki. Topê vỹ mranh tĩ ag mré ke tũ vễ. Kỹ tóg tỹ, kãnhkã tãn kar ag kri ke nĩ gé sir, ùri. ²⁷ ãprã Topê tũ ki rĩr tĩ ag vỹ, ag tỹ Topê vỹ mranh ja tugrĩn, ti mỹ nén ù pũn vén tĩ. Kar kỹ ag tóg ag mré ke ag jagfy Topê mỹ nén ù pũn tĩ gé sir. *Jesus* vỹ Topê vỹ mranh ja tũ nĩ inhhã. Hã kỹ tóg, ti tỹ vẽnêh fẽg pir ãn ki ãg tỹ Topê vỹ mranh e ja ãn tỹ tũ' he kãn. ²⁸ *Moisés* tỹ: “Topê tũ ki rĩr,” hen kỹ tóg ù tỹ kygnê mág kỹ nỹtĩ ag mỹ ke ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ãprã ke nỹtĩn kỹ. Hã ra Topê tóg vễjykre tãg han kỹ ti kósin mỹ: “ã hã ne ki rĩr ke mũ,” he ja nĩ. “Sỹ ke há vễ,” he ja tóg nĩ.

8

Jesus tỹ ãg mỹ vễjykre tãg nĩm

¹ Ha mẽ, ãg jagfy Topê tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág vỹ nĩ nĩ. Topê pẽgja tá tóg nĩ nĩ, kãnhkã tá. ² Topê nĩgja pẽ tá tóg, ti tũ ki rĩr mũ. Ti nĩgja pẽ ãn pijé tỹ ãprã ke tỹ há nĩ'. Topê hã tỹ há vễ. ãn tá tóg nĩ nĩ, ãg jagfy.

³ Topê tũ to pã'i mág jykren hã vễ, ha mẽ. Topê mỹ ag tóg nén ù nĩ pũn tĩ, nén ù ù ke gé. Kỹ ãg jagfy Topê tũ to pã'i mág tag vỹ, Topê mỹ nén ù nĩm ke mũ gé, *Jesus* ti, hã vỹ: vẽnêh fẽg, he mũ. ⁴ Ti tỹ ver tag mĩ ga kri mũ ag mré tĩ ra Topê tóg, ti mỹ vẽnêh rãnrhãj tag nĩm ke tũ nĩ vễ, ti tỹ Topê tũ ki rĩr jé. ãprã ù tỹ Topê tũ ki rĩr mũ ag vỹ nỹtĩ ver, ù tỹ *Judeu* ag jykre ki Topê tũ ki rĩr mũ ù ag. ⁵ Topê ãn krêm ag tóg nén ù nĩ pũn tĩ, *Moisés* tỹ ag mỹ vễjykre nĩm kỹ. Topê hã vỹ ti mỹ tó ja nĩ, ti tỹ kur tỹ ãn han jãfã tỹ Topê mỹ ãn han jé. Ti mỹ tóg: “ã mỹ sóg ã tỹ nén han ke mũ ãn ven kãn huri,” he mũ. “Á tỹ pãnónh kri nĩ ãn kã sóg ã mỹ ven kãn. Sỹ ã mỹ nén ven mũ ãn hã han nĩ,” he ja tóg nĩ, hã kỹ tóg han. Đn

ën krēm ag tóg, ũri nén ũ ũ pũn tĩ, *Judeu* ag jykre ki, Topē tũ ki rĩr tĩ ag.

⁶ Hã kÿ *Jesus* rãnrãj vÿ ěprã ke ag rãnrãj kãfór nĩ. Topē vÿ ěg mÿ ti jĕnĕ, ti tÿ ěg mÿ vĕjykre tãg nĩm jé. Kÿ tóg *Moisés* tÿ ěg mÿ vĕjykre há nĩm ěn kãfór nĩ. Kÿ tóg ěg mÿ nén ũ há tãvĩ han ke mũ, Topē ti, *Jesus* tÿ ěg mÿ vĕnh pãte fón ken kÿ. ⁷ Ti mÿ tóg pãgsĩ ja nĩ, ti tÿ *Moisés* mÿ vĕjykre nĩm ja ěn ti. Hã kÿ tóg vĕjykre tãg han to jykrén ja nĩ. ⁸ Ti *povo* jykre ve kÿ tóg, ti mÿ kórég nĩ. Hã kÿ tóg: “Kãnhmar sóg *povo* tÿ *Israel* mÿ vĕjykre tãg nĩm ke mũ, *Judá* krĕ'krĕ ag mÿ ke gé,” he ja nĩ. ⁹ “Vĕjykre tãg tag vÿ isÿ ag jógjóg ve ag mÿ vĕjykre nĩm ja ěn ri ke tũ nĩnh mũ. Ag mÿ sóg vĕjykre ũ nĩm ja nĩ gé, isÿ ga tÿ *Egito* tá ag kãpan kÿ. Ag nĩgé kãgmĩ kÿ sóg ag tatĩn tũg ja nĩ, ag ga pĕ ra. Hã ra ag tóg, isÿ ag mÿ vĕjykre nĩm ja ěn mranh. Hã kÿ sóg sir ag tugvãnh ja nĩ,” he tóg, ěg jóg mág ti. ¹⁰ “Hã ra sóg vãhã ag mÿ vĕjykre tãg han sór mũ, *povo* tÿ *Israel* ag mÿ, ha mĕ,” he tóg. “Ag krĩ tÿ ag tóg isÿ ag jyvĕn mũ ěn ki kanhrãn ke mũ. Kÿ ag tóg han sór ke mũ gé, ti tÿ ag fe kã kã nĩn kÿ. Ag Topē vÿ tÿ inh nĩnh mũ. Kÿ ag tóg tÿ inh krĕ nÿtĩnh ke mũ gé. ¹¹ Kÿ ũ tóg ti mré ke ag kanhrãn mãn ke tũ nĩ ha. “Ěg jóg mág vÿ ge nĩgtĩ, ge ti nĩgtĩ,” he mãn ke tũ ag nĩ ha, jagnĕ mÿ. Ag kar vÿ inh ki kanhró nÿtĩnh mũ, ũn kãsir ag, ũn mág ag ke gé, ěn kã. ¹² Ag tÿ inh vĩ mranh mũ hã ra sóg ge ra ag jagãgtãn ke mũ. Vĕnh pãte fón jé sóg ke mũ, ag tÿ inh vĩ mranh ja ěn ti,” he ja tóg nĩ, Topē ti.

¹³ Kÿ, Topē tÿ vĕjykre tãg han kÿ vĕjykre ve ěn vÿ, ti mÿ tÿ vĕjykre si nĩ sir. Hã ra nén ũ si kar ěn vÿ kejĕn tũ' henh ke mũ, kãnhmar.

9

Vãsv Topē jykre

¹ Topē tÿ ag mÿ vĕjykre ve ěn nĩm kÿ tóg ag mÿ ag tÿ nén han ke ěn kãmén ja nĩ. Ag tÿ ti ĩn han ke tó ja ti nĩ. Kar kÿ tóg ag tÿ ti ĩn krēm ti mré vĕmén ke tó ja nĩ gé, ag tÿ ti mÿ nén ũ pũn ke ti ke gé. ² Kÿ ag tóg, kur tÿ ĩn ěn han, ti tÿ tÿ Topē ĩn jĕ jé. Hã ra tóg vĕnh kãpãm kÿ nĩ, kÿ ag tóg ĩn vãfynyn nĩg vĕn kÿ nĩ ěn to: “Topē mré vĩ jafã,” he tĩ. Ěn tá *mesa* kri *vela* tÿ kri vin jafã vÿ jĕ, kar kÿ

mesa tÿ kri ěmĩ vin jafã ěn ke gé. ³ Tag pãte jãnkã ũ vÿ nĩ gé, jãnkã tÿ kur. Kÿ ěn pãte ĩn vãfynyn ũ vÿ nĩ gé, ũn sĩ. Ěn to ag tóg: “Topē nĩg jafã,” he tĩ. ⁴ Tá tóg Topē mÿ kri nén ũ pũn jafã nĩ, *ouro* tÿ há ti. Kri ag tóg nén ũ ger há pũn tĩ, *ouro* ěn kri. Kar kÿ Topē *caixa* vÿ tá nÿ gé. Ti to tĩr vÿ tÿ *ouro* nĩ. Ěn kã kã *ouro* tÿ pĕnky ki, kanhkã tá vĕjĕn vÿ nĩ, Topē tÿ ag mÿ ěmĩ jĕnĕ ěn ti, ag tÿ ga kórég mĩ mũn kÿ. Kar kÿ *Arão* vãtó vÿ kã kã nÿ gé, ti kãtó tÿ fĕj mũ ěn ti. Kar kÿ *Moisés* tÿ Topē tÿ ěg jyvĕn mũ rãnrãn ja ěn vÿ kã ki nÿtĩ gé, *caixa* ěn kã ki. Pó régre ki tóg rãnrãn ja nĩ. ⁵ Kÿ Topē tÿ jĕgnĕ jafã régre ag kãgrã vÿ nÿtĩ gé, *caixa* ěn kri. *Querubim* he mũ ěn vĕ, ũ tÿ Topē rĩnja tá nÿtĩ ěn. Fĕr ag nÿtĩ, kÿ ag fĕr tóg krÿg he kÿ nÿtĩ. Ag fĕr fĕnja krēm Topē vÿ ěg mÿ vĕnh pãte fón tĩ, ěg tÿ ti vĩ mranh ja ti. Hã ra sóg tag kãmén kãn sór tũ nĩ ver.

⁶ Kÿ tóg vãfynyn régre nĩ, ĩn tÿ kur ěn ti, Topē tũ ěn ti. Ti vãfynyn ve ki ag tóg kã ra ge tĩ, Topē tũ ki rĩr tĩ ag. Kurã kar ki ag tóg tá ag rãnrãj han tĩ. ⁷ Ti vãfynyn ũ ěn kã ra tóg rã pir han' he tĩ, prÿg kar ki, ag to pã'i mág ti, ti tãvĩ. Ag mĕg kyvĕnh ma tóg tĩ tĩ, Topē mÿ ven jé, Topē tÿ ti mÿ vĕnh pãte fón jé, *povo* kar mÿ ke gé, ag tÿ Topē vĩ mranh ja ěn ti, ag tÿ mranh sór tũ ra mranh ja ěn ti.

⁸ Topē kuprĩg vÿ, ěg mÿ kãmén mũ, ũri, vĕjykre si ěn ti. Kur tÿ ĩn vãfynyn vÿ ge nĩ, ha mĕ. Ti vãfynyn ve ěn tÿ ver ĩn krēm nĩn kÿ ěg tóg ti vãfynyn ũ tá jun ke tũ nĩ ver, Topē nĩg jafã tá. ⁹ Ěg tÿ ũri vĕg mũ tag ki kanhrãn jé, hã jé Topē tóg, vĕjykre tag han ja nĩgtĩ, ěg tÿ to: tag ri ke ti nĩ, he jé. Topē ĩn ěn tá ag tóg Topē mÿ nén ũ pũn tĩ, kÿ ag tóg ag mĕg tãnh kÿ pũn tĩ gé. Ag tÿ Topē mÿ sĩnvĩ nÿtĩ sór vĕ. Hã ra ag tóg ti mÿ pũn mũ ra sĩnvĩ tũ nÿtĩ, ag jykre tÿ ver kórég nĩn kÿ. ¹⁰ Kÿ ag tóg ag tÿ ti mÿ pũn há han jé, vĕjykre tÿ ge han tĩ gé, ha mĕ. Vĕjĕn to ag tóg jykrén tĩ, kÿ ag tóg vĕjĕn ũ to: “tag konh ke tũ ěg nĩ, tag kron ke tũ ěg nĩ,” he tĩ. Kÿ ag tóg goj tÿ vĕnh kype tÿ hĕn ri ke han tĩ gé. Tag ki vĕjykre kar vĕ, ěprã. Kÿ Topē tÿ vĕjykre tãg han kÿ ěn vÿ tóg tũ' he mũ sir.

Cristo tÿ ěg jagfy ter

¹¹ Vãhã *Cristo* vÿ kãtĩg, kÿ tóg tÿ ěg jagfy Topē tũ to pã'i mág nĩ ha. Kÿ ti hã vÿ ěg

krenkren han mũ sir. Ti tỹ Topẽ ãn kã ra rã mũ vỹ, ãn si ên mág kãfór nĩ gé. Há tãvĩ ti nĩ. Êprã ke tỹ ãn há pijé'. Tag ki ãn pijé'. Kanhkã tá ke vë. ¹² Kỹ, *Jesus* tỹ ên kã ra rã kỹ tóg rã pir han, Topẽ nĩg jafã pẽ ên kã ra, Topẽ tỹ êg mũ vënh pãte fón jé. Kỹ ti pijé ti tỹ kã ra rã kỹ ag mẽg kyvénh ma vyr', *cabrito* ên, monh tãgy ên. Ti kyvénh hã tỹ tóg êg krenkren han huri, *Jesus* ti.

¹³ Ag tỹ Topẽ ãn kã ra ge sór kỹ ag tóg Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag mũ: “ha êg to tỹ kó kó hé, êg mẽg kyvénh tỹ,” he tĩ. Kỹ ag tóg jãnhkri nỹtĩ sir, ag tỹ *cabrito* kyvénh tỹ ag to tỹ kó kó hen kỹ, ke tũ nĩ kỹ monh kyvénh tỹ. Ag tỹ ag jãnhkri han jan hã vë. ¹⁴ Hã ra *Cristo* vỹ, ti kyvénh hã tỹ êg jãnhkri pẽ han. Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ tóg Topẽ mũ vënh fëg. Kygnë ja tũ pẽ ti nĩ, hã kỹ tóg há kar nĩ. Kỹ êg tóg vëjykre kórég han mãn ke tũ nĩ sir, êg tỹ êg jykre si tigrĩn ter ke mũ ên ti. Vãhã êg tóg Topẽ tũ han há nỹtĩ, ãn rĩr nĩ ên tũ ti.

Cristo tỹ êg mũ vëjykre tãg nĩm

¹⁵ *Cristo* vỹ, êg mũ vëjykre tãg nĩm. Ter ja tóg nĩ, Topẽ tỹ êg mũ vënh pãte fón jé. Ti ter kar kỹ Topẽ tóg ã ag kuprëg, ag tỹ Topẽ tỹ kanhkã tá êg mũ nén ven ke mũ ên ki kanhrãn jé. *Jesus* tỹ êg mũ han hã vë.

¹⁶ Û tóg ti ter ke to hã: “iser kar kỹ ên vỹ isũ tag mãn ke mũ, jo ã ên vỹ isũ ên mãn ke mũ gé,” he tĩ. Rãn tóg tĩ, kỹ tóg tógfĩg tĩ, vënh rá ti. Kỹ ag tóg ag tỹ vënh rá ên ve sór mũ ra ti ter kar kỹ hã vëg tĩ. ¹⁷ Ti tỹ ver ter tũ nĩn kỹ ag tóg vënh rá ên venh ke tũ nĩ. “Iser kar kỹ,” he tóg, hã kỹ ã tóg ver ti tũ mãg tũ nĩ. ¹⁸ Ri ke ti nĩ, Topẽ tỹ êg mũ vëjykre nĩm ja ên ti, ti si mré hã. Ag mẽg ter kar kỹ ke ja vë. ¹⁹ Hã kỹ *Moisés* vỹ *povo* kar mũ Topẽ tỹ ti mũ nén tó ja ên kãmén, Topẽ tỹ nén to ag jyvën mũ ên ti. Ti tỹ ag mũ kãmén kar kỹ tóg, monh tãgy tãnh kỹ ti kyvénh mãn ja nĩ, *cabrito* tãnh kỹ ke gé. Goj mãn kỹ tóg ki kujën ja nĩ gé, kỹ tóg tỹ kujãjãg mũ sir. *Carneiro* kyki kusũg mré hã tóg, tỹ kujãjãg mũ sir, re no mré hã. Kỹ tóg *livro* kri tỹ kó he mũ. *Povo* kar to tóg tỹ kó kó he mũ gé, ag tỹ jãnhkri kỹ nỹtĩ jé. ²⁰ Ag to tỹ krig ke kar kỹ tóg ag mũ: “Topẽ tỹ êg mũ nén han ke mũ to vënh kyvénh hã vë,” he mũ, *Moisés* ti. ²¹ Kar kỹ tóg vënh kyvénh ên tỹ ãn tỹ kur to tỹ krig

ke mũ gé. Pénky kar to tóg tỹ kó he mũ gé, ag tỹ Topẽ tũ han jafã kar to. ²² Ha vé, ag tỹ vãsỹ Topẽ jykre ên ki nén ã tỹ jãnhkri' he sór kỹ ag tóg, nén ã kyvénh hã tỹ jagnë jãnhkri tĩ. Hã kỹ êg tóg ki kanhró nỹtĩ. Ag tỹ Topẽ vỹ mranh kỹ tóg, ag mũ ag mẽg ter hã tigrĩn vënh pãte fón' he ja nĩgtĩ.

Cristo tỹ êg jagfy ter pir han

²³ Vëjykre ên vỹ, kanhkã tá vëjykre ri ke si nĩ. Hã kỹ vënh mẽg kyvénh vỹ, nén kar ên jãnhkri han ja nĩgtĩ. Êg tỹ hã ra kanhkã ve jé tóg, há tũ nĩ, êg mẽg tỹ êg jagfy ter mũ ti. Êg mẽg vỹ, êg tỹ kanhkã tá jun han ki kagtĩg nĩ. ²⁴ *Cristo* hã vỹ êg tỹ tá jun han ke mũ. Topẽ rĩnja tá tóg nĩ nĩ, Topẽ mré vëmén jé, êg jagfy. ²⁵ Kỹ êprã ke ên, êprã Topẽ tũ to pã'i mág ên tóg, prỹg kar ki ag tỹ ãn vãfynyn to: Topẽ nĩgjafã, he mũ ên kã ra rã tĩ, ag mẽg kyvénh mãn kỹ. Hã ra *Cristo* vỹ vënh fëg pir han. ²⁶ Ti tỹ prỹg kar ki vënh fëg ra tóg ter tỹ hën ri ke han ke mũ vë, Topẽ tỹ ga han kar kỹ. Hã ra tóg vãsỹ vënh ven ja tũ nĩ. Ûri, kurã tỹ êgno to hã tóg, vënh ven pir han, kỹ tóg vënh fëg pir han, ti tỹ êg tỹ Topẽ vỹ mranh ên tỹ tũ' he jé, ti ter tigrĩn. ²⁷ Êprã ke ag vỹ ter pir han tĩ gé. Êg ter kar kỹ Topẽ vỹ, êg jykre tugnỹm ke mũ. ²⁸ Tag ri ke ti nĩ, *Cristo* tỹ vënh fëg mũ ti. Vënh fëg pir han tóg, ti tỹ ãn e tỹ Topẽ vỹ mranh tỹ tũ' he jé. Kejën tóg kãtĩg mãn ke mũ. Hã ra tóg, êg tỹ Topẽ vỹ mranh ja tigrĩn ter mãn ke tũ nĩ, ti kãtĩg mãn kỹ. Êg jé prër jé tóg kãtĩg ke mũ, ã tỹ ti kãtĩg jãvãnh mũ ag jé.

10

¹ Êg tỹ *Judeu* ag jykre ve kỹ êg tóg ve si han tĩ, Topẽ tỹ êg mũ nén han sór mũ ti. Prỹg kar ki ag tóg Topẽ mũ tãnh kỹ pũn', tãnh kỹ pũn' he tĩ. Hã ra tóg ag mẽg tỹ ag jagfy ter mũ ra ag jykre tỹ há' he ki kagtĩg ja nĩgtĩ. ² Ag tỹ Topẽ mũ nén ã pũn mũ ra ag tóg Topẽ vỹ mranh mãn', mranh mãn' he tĩ. Ag tỹ mranh tũ nĩ ra ag tóg, ti mũ pũn mãn ke tũ nĩ vë. Hã ra ag tóg ti vỹ mranh tĩ. Hã kỹ ag tóg, ti mũ nén pũn tovãnh tũ pẽ nĩgtĩ, ti tỹ ag mũ vënh pãte fón tovãnh tũ nĩ jé gé. ³ Prỹg kar ki ag tóg, Topẽ mũ pũn tigrĩn, ag tỹ ti vỹ mranh ja ên mũ êkrég tĩ. ⁴ Hỹ, monh kyvénh vỹ, êg tỹ Topẽ vỹ mranh tỹ tũ' henh ke tũ pẽ

nĩ, *cabrito* tỹ ãg jagfy ter mũ ãn ti ke gé. ⁵ Hã kỹ *Cristo* tóg, ti tỹ ga kri mur ken kỹ Topẽ mỹ: “ag tỹ ag mẽg tãnh kỹ pũn mũ ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ ã mỹ,” he ja nĩ, “ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mũ ra ke gé. Hã ra ã tóg inh mỹ inh fãr ti nĩm, isỹ ag jagfy ter jé. ⁶ Ag tỹ ã mỹ ag mẽg pũn mũ ra tóg, ã mỹ sér tũ nĩ, ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mũ ra. Ag tỹ ã vĩ mranh tag tỹ tũ' he ki kagtĩg tóg nĩ, ag tỹ ã mỹ nén pũn mũ tag. ⁷ Hã kỹ sóg ã mỹ: “ha vé, sỹ ã mỹ vẽn hẽg ke vẽn,” he mũ, “isỹ ã tỹ inh ki nén ve sór mũ ãn tỹ ã mỹ han jé,” he sóg mũ. Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, iso, ã vĩ rá ki,” he tóg, *Cristo* ti, Topẽ mỹ.

⁸ Ti mỹ tó vén kỹ tóg: “ag tỹ ã mỹ ag mẽg tãnh kỹ pũn mũ ra tóg ã mỹ sér tũ nĩ, ag tỹ ã mỹ nén ù ù pũn mũ ra,” he mũ. “Ag tỹ ã vĩ mranh tag tỹ tũ' he ki kagtĩg tóg nĩ,” he vén tóg. Hã ra tóg rán kỹ nĩ, *Judeu* ag tỹ Topẽ mỹ tag pũn jé. Ge ra *Jesus* tóg tag to: “nén ù tũ vẽn,” he ja nĩ. ⁹ Tag tó kar kỹ tóg Topẽ mỹ: “ha vé, sỹ ã mỹ vẽn hẽg ke vẽn, isỹ ã tỹ inh ki nén ve sór mũ ãn tỹ ã mỹ han jé,” he mũ gé. Ti tỹ tag tó kỹ tóg *Moisés* jykre si ãn tỹ tũ' he mũ, ùn tãg han jé, hã vĩ: *Jesus* jykre, he mũ. ¹⁰ *Jesus* tỹ Topẽ vĩ ki króm ja tugrĩn ãg tóg ùri tỹ, Topẽ krẽ nỹtĩ ha. *Jesus Cristo* vĩ ãg jagfy ter ja nĩ. Kỹ tóg ti ter pir ki ãg nẽv kajãm kãn. Kỹ Topẽ tóg, ãg mỹ vẽn pãte fón kãn mũ sir.

¹¹ Ëprã ke tỹ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag vĩ, kurã kar ki ag rãnhraj han tĩ, Topẽ tũ ki rĩr jé. Kurã kar ki ag tóg, Topẽ mỹ ag mẽg tãnh kỹ pũn tĩ. Hã ra ag tỹ Topẽ mỹ nén pũn mũ ãn pijé, ag tỹ Topẽ vĩ mranh tỹ tũ' he ja nĩgtĩ. ¹² Ag jãvo *Jesus Cristo* vĩ vẽn hẽg pir han. Ti ter tugrĩn tóg, ãg tỹ Topẽ vĩ mranh ãn tỹ tũ' he kãn. Kar kỹ tóg Topẽ pẽgja tá nĩ nĩ. ¹³ Tá tóg nĩ nĩ. Topẽ vĩ, ti kato vãsãnsãn mũ ag tỹ ti pẽn krẽm vin ke mũ. Ag sigse kỹ nỹtĩ to ken hã vẽn. Tag hã jãvãnh tóg nĩ nĩ, *Jesus* ti. ¹⁴ Ti tỹ vẽn hẽg pir ãn tugrĩn tóg, Topẽ krẽ kar ag krenkren han kãn huri, kỹ ãg Topẽ mỹ sĩnvĩ nỹtĩ. ¹⁵ Topẽ kuprĩg vĩ, ãg mỹ tag tó tĩ gé, ha mẽ: ¹⁶ “tag pãte sóg, ag mỹ vỹjyre tãg han ke mũ,” he tóg, ãg jóg mág ti. “Vỹjyre tãg hã vẽn, ha mẽ. Isỹ nén to ag jyvẽn mũ ãn tỹ sóg ag fe kã kã nĩm ke mũ. Kỹ tóg, sỹ ag krĩ ki rán ri ke nĩnh mũ sir. Kỹ ag tóg han sór ke mũ,” he tóg. ¹⁷ Tag tó kar kỹ tóg:

“ag tỹ inh vĩ mranh ja ãn mũ ãkrén mãn ke tũ inh nĩ ha. Ag jykre pãno ãn mũ ãkrén mãn ke tũ pẽn inh nĩ ha,” he mũ gé. ¹⁸ Ha vé, Topẽ tỹ ãg mỹ vẽn pãte fón kỹ ãg tóg ti mỹ, nén ù pũn mãn ke tũ nĩ ha, ti tỹ ãg mỹ vẽn pãte fón kãn kỹ nĩn kỹ, ãg tỹ ti vĩ mranh ja kar ãn ti.

Ëg tỹ Topẽ to krónh kenh ke tũ

¹⁹ Inh kãnhkã, *Jesus* tỹ ãg jagfy ter tugrĩn ãg tóg, jatun mỹ Topẽ nĩg jãfã tá jun ke mũ. ²⁰ *Jesus* tỹ ãg jagfy ter ãn tóg, ti tỹ kur tỹ jãnkã ãn fĩn rãm ri ke nĩ, ãg tỹ ti nón fĩn rãm ri ke han jé, ãg rĩnrĩr nỹtĩ jé. Topẽ ãn krẽm kur tỹ jãnkã nĩfe ãn vĩ, jaran ke kỹ sa nĩ, *Jesus* ter kỹ. Kỹ ãg tóg ra ge há nỹtĩnh mũ ha. ²¹ Ëg jagfy Topẽ tũ to pã'i mág vĩ, nĩ nĩ, hã vĩ: *Jesus*, he mũ. Topẽ jamã tá ke ãn ag kar kri ke vĩ tỹ ti nĩ. ²² Kỹ jatun mỹ Topẽ mré vẽn nĩ. Ti ki rã há han nĩ. Ajag fe tỹ ti ki gem nĩ, ajag tỹ ti nĩgja tá junjun jé. Ón kỹ ti ki ge sór tũg nĩ. Ëg jykre pãno kar tỹ tóg tũ' hé, ãg tỹ to jykrén mãn tũ nĩ jé. Ëg jãnhkri han tóg, ãg tỹ goj jãpri tỹ vẽn kype ãn ri ke. Kỹ ãg há nỹtĩ. ²³ Ti tỹ ãg mỹ nén tó mũ ãn mũ ãkrén nĩ. To krónh ke tũg nĩ, sỹ ajag mỹ nén tó mũ ãn to. Ve jé ãg tóg ke mũ, ti tỹ ãg mỹ nén tó mũ ãn ti. ù tỹ ãg mỹ tó ja ãn vĩ, ón vãn nĩgtĩ. Hã kỹ to krónh ke tũg nĩ.

²⁴ Jagnẽ mũ ãkrén nĩ, ajag tỹ jagnẽ jyvẽn jé. “Vẽn kar to há nĩm nĩ,” hem nĩ jagnẽ mỹ. “Nén ù há kar han nĩ,” hem nĩ gé jagnẽ mỹ. ²⁵ ù ag tóg *culto* venh kãmũ vãn nỹtĩgtĩ. Tag han tũg nĩ. *Culto* venh kãmũm nĩ. Kỹ jagnẽ jyvẽn nĩ, ajag tar nỹtĩ jé. Ti kãtig mãn ke kurã vĩ kakó nĩ. Ve há ti tĩ ha, tag.

²⁶ Ha vé, Topẽ vĩ mẽ kãn ãg huri. Ëg tỹ ti ki rã kar kỹ *culto* venh kãtĩ tũ nĩ' he kar Topẽ vĩ mranh sór kỹ mranh kỹ ù tỹ ãg jagfy kajãm mãn ke tóg tũ tĩ. ²⁷ Hỹ, ãg tỹ mranh sór kỹ mranh kỹ Topẽ vĩ, ãg vóg kónãn pẽn han ke mũ. Pĩ tỹ tóg ag tỹ tũ' henh ke mũ, ù tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ag. ²⁸ ù tỹ *Moisés* tỹ ãg jyvẽn mũ mẽ jãvãnh ãn tén ja ag tóg nĩgtĩ, *Israel* ag, ùn régre ag tỹ ti jykre pãno ve ja tugrĩn, ke tũ nĩ kỹ ùn tãgtũ ag. Tĩ jagãgtãn ja tũ ja ag nĩgtĩ, ùn jykre pãno ãn. ²⁹ Hã ki ãg tóg vэг mũ, Topẽ tỹ ãg vóg kónãn pẽn han ke mũ ti, ãg tỹ Topẽ kósin to é he kỹ. Ëg tỹ ti

vĩ mranh sór kÿ ãg tóg ti kyvénh to é he tĩ, ti jykre to. ãg mÿ tóg tÿ nén ù tũ nĩ sir, Topẽ kuprĩg tÿ ãg jagãgtãn ja ên ti. Û tÿ tag han mũ vóg kónãn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Hã kÿ tóg: “ũn jykre pãno ag vóg kónãn jé sóg ke mũ, ag tÿ ag tÿ nén ù kórég han mũ kajãm kãn jé,” he mũ. Û tÿ tag tó mũ ki kanhró ãg tóg nÿtĩ mÿr. Hã ra tóg: “ti mré ke ag jykre tugnÿm jé tóg ke mũ,“ he ja nĩ gé. ³¹ Rĩr ti nĩ, Topẽ ti. Ti tÿ ãg to jũ nĩn kÿ tóg jagy tãvĩ nĩ. Nén ù jagy kar kãfór ti nĩ.

ãg tÿ to tar nÿtĩnh ke

³² ãjag tÿ vãsÿ ti mÿ vènh fẽg vén ja ên mũ êkrén nĩ. Ên kã ag tóg ãjag kato vãsãnsãn mág. Kÿ ãjag tóg ag to vèsÿrénh, kysã tÿ hèn ri ke ki, ãjag tÿ Topẽ vĩ mẽ vén ên kã. Hã ra ãjag tóg to krónh krónh ke ja tũ nĩgtĩ. ³³ ãjag kã ù to ag tóg vĩ kónãn mág' he ja nĩgtĩ, ên kã, Topẽ kato vãsãnsãn mũ ag. Kÿ ag tóg ãjag vóg kónãn gé. Kÿ vènh kar vĩ vé. ãjag kã ù vóg kónãn ja ag tóg nĩgtĩ. Kÿ tóg ãjag kar mÿ jagy tĩ ja nĩgtĩ, ãjag tÿ ag mré *Jesus* ki ge nÿtĩn kÿ. ³⁴ Kÿ ag tóg ãjag kã ù sigse ja nĩ gé. Kÿ ãjag tóg ùn sigse kÿ nÿtĩ ên ag jagãgtãn ja nĩgtĩ, ag tÿ ãjag mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Pã'i ag tÿ ãjag tÿ nén gég mũ ra tóg ãjag mÿ sér ja nĩgtĩ. ãjag tÿ kanhkã tá nén ù há tãvĩ ên venh ke hã mũ ãjag tóg, êkrén ja nĩgtĩ. ãjag tÿ kanhkã tá nén venh ke mũ ên vĩ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. ³⁵ Kÿ ùri to krónh ke tũg nĩ gé. ãjag tÿ ti to tar nÿtĩn kÿ ãjag tóg nén ù há tãvĩ venh ke mũ, ha mẽ. ãjag vèsÿrénh ja ên kaja ri ke ve jé ãjag tóg ke mũ. ³⁶ ãg tÿ ti tũ han to tar nÿtĩnh ke vè. ãg tÿ ti tovãnh sór ke tũ pẽ vè. Tag hã vĩ há nĩ. Kÿ ãjag tÿ Topẽ tÿ ãg mÿ nén tó mũ ên han kãn kÿ nÿtĩn kÿ ãjag tóg venh ke mũ, ti tÿ ãg mÿ nén ù ven ke mũ ên ti. ³⁷ Hã kÿ tag vĩ rán kÿ nĩ: “kãnhmar pẽ ti jun ke mũ, ùn kãtĩg ke mũ ên ti. Kãtĩg mé han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁸ Kÿ ù tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ên ag hã vĩ, krenkren ke mũ, inh mré ke ên ag, isÿ ùn mÿ vènh pãte fón mũ ên ag. Jãvo ù tÿ isovãnh mũ ên vĩ inh mÿ kórég nĩnh mũ,” he tóg, Topẽ ti. ³⁹ ãg pijé ti tovãnh ke mũ'. Kÿ ãg tóg, ù tÿ ti tovãnh mũ ên ag vãgfor ên ri ke han ke tũ nĩ gé. Ti ki ge kÿ ãg tóg nÿtĩ, hã kÿ ãg krenkren ke mũ.

11

Û tÿ ãg jo Topẽ ki ge kÿ nÿtĩ ag

¹ Topẽ ki rã to ken hã vè, hã vĩ: ti tÿ ãg mÿ nén tó mũ ên kri nĩm, he mũ. Ti tÿ nén ù to: “ve jé ãjag tóg ke mũ,” he mũ ên kri fi jé ãg tóg ke mũ, ãg tÿ ver vég tũ ra. ² ãg jo ke ag vĩ kri nĩm kÿ ti ki ge ja nĩgtĩ gé. Hã kÿ ag tóg Topẽ mÿ tÿ ùn há ja nÿtĩgtĩ, vãsÿ ke ag, ha mẽ.

³ ãg tÿ Topẽ ki ge kÿ ãg tóg ki kanhró nÿtĩ, ti tÿ ti vĩ tÿ ãg tÿ nén vég mũ kar hynhan ja ti. Ti vĩ vég tũ ãg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ãg tÿ nén vég tũ tÿ ãg tÿ vég mũ hynhan ja nĩgtĩ, Topẽ ti. Ti vĩ tÿ tóg nén kar hynhan ja nĩgtĩ.

⁴ Kÿ *Abel* vĩ Topẽ ki rã kÿ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kÿ tóg Topẽ mÿ pũn há han, ti tÿ ti mÿ ti mẽg pũn kÿ. Jãvo ti kãke tÿ *Caim* vĩ ti ki rã ja tũ nĩ. Kÿ tóg Topẽ mÿ nén ù pũn mũ ra ti mÿ pũn kónãn. Topẽ tóg *Abel* to: “inh mÿ tóg tÿ ùn jykre kuryj nĩ,” he ja nĩ. Ter ti huri, *Abel* ti. Hã ra ãg tóg ti tÿ nén han ja tugrĩn Topẽ ki ge há han ki kanhrãn mũ sir.

⁵ *Enoque* vĩ, Topẽ ki rã kÿ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kÿ Topẽ vĩ ti jé prèr, ti tÿ kanhkã ra tĩg jé, ti rĩr ra, ti ter tũ ra. Ti ve mãn tũ ag tóg nĩ. Topẽ tÿ ti jé prèr to hã tag vĩ ti to rán kÿ nĩ, Topẽ vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki, ha mẽ: “Topẽ tÿ ti jykre ve kÿ ti fe tóg mrin ke mũ.” ⁶ ãg tÿ Topẽ ki ge tũ nÿtĩn kÿ tóg, ãg to há nĩnh ke tũ nĩ. ãg tÿ Topẽ to mũ sór kÿ ãg tóg, tag to jykren ke mũ, ha mẽ. “Topẽ vĩ nĩ,” he jé ãg tóg ke mũ. Kÿ ãg tóg ti to: “ãg tÿ ti to mũ kÿ tóg, ãg mÿ nén ù há ên nĩm ke mũ, ti tÿ ãg mÿ nén tó ja ên ti,” henh ke mũ gé. Kÿ tóg ãg mÿ han ke mũ, ha vem nĩ.

⁷ *Noé* vĩ Topẽ ki rã kÿ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kÿ Topẽ vĩ ti mÿ: “ta vĩ kutènh ke mũ,” he mũ. Kÿ tóg Topẽ vĩ kri fi kÿ *canoa* mág ên han mũ. Kÿ tóg ki rã kÿ kren mũ, ti prũ fi mré, ti krè mré ke gé. Topẽ ki rã kÿ tóg ù tÿ Topẽ kato vãsãnsãn mũ ag mré tĩg mãn ja tũ nĩ. Hã kÿ Topẽ vĩ, ti mÿ ùn jykre kuryj ag tÿ nén venh ke ên ven.

⁸ *Abraão* vĩ Topẽ ki rã kÿ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kÿ tóg Topẽ vĩ kri nĩm ja nĩgtĩ. Topẽ tóg ti mÿ: “ha ga ù ra tĩg,” he mũ. Kÿ tóg ti jamã tá kãkutè kÿ tĩg ja nĩ, Topẽ tÿ ti mÿ ga nĩm ke mũ ên ra. Ti tÿ ki kagtĩg ra tóg ra tĩg ja nĩ. ⁹ Topẽ ki rã kÿ jẽ kÿ tóg, ga ên mũ tĩg ja nĩgtĩ. Topẽ tÿ ti mÿ ga ên nĩm sór ja vè.

Kur tỹ ãn krẽm ãmãn kỹ tóg, ga ãn mĩ tũg ja nĩgtĩ, ti kósin tỹ *Isaque* mré, *Isaque* kósin tỹ *Jacó* mré ke gé. Ti krẽ'krẽ ag vỹ, ti mré ga ãn venh ke ja nỹtĩ gé, hã kỹ Topẽ tóg *Abraão* mỹ tó ja nĩ. Hã ra ag tóg, ver vég tũ nĩ. ¹⁰ Ge ra tóg tovãnh ja tũ nĩgtĩ. Topẽ jamã ãn ve sór ja ti nĩ, ù tỹ tũ' henh ke tũ pẽ ãn. Topẽ hã vỹ ãmã ãn han. To jykrén kỹ tóg han. Ti pijé ãprã ke ag jamã ri ke nĩ'. ãn ve sór kỹ tóg, ti tovãnh ja tũ pẽ nĩ. Hã kỹ tóg vé, *Abraão* ti.

¹¹ *Sara* fi vỹ Topẽ ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kỹ fi tóg fi kófa pẽ ra kufyg ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ fag tỹ tag to tar han kỹ, *Sara* fi, fi mẽn tỹ *Abraão* mré. Û tỹ fag mỹ: “kósin jé ãjag tóg ke mũ,” he mũ ãn vĩ kri fi kỹ fag tóg, ve ja nĩgtĩ. ¹² Hã kỹ ùn pir ãn, ùn kófa pẽ ãn krẽ'krẽ vỹ e távĩ nỹtĩ, krĩg e ãn ri ke, goj kafã tũ fyr mĩ rỹnhryj e ãn ri ke.

¹³ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ag kãgter, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Topẽ vỹ, ag mỹ ga ãn tó ja nĩ, hã ra ag tóg, ve ja tũ nĩ ver. Ag tỹ ve pẽ han tũ ra ag kãgter. Ve sĩ han ja ag tóg nĩgtĩ, kỹ tóg ag mỹ ãg tỹ kór há tá nén ù ve ãn ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Ag tỹ venh ke to tóg ag mỹ sér pẽ tĩ hã ra. ¹⁴ Ag jamã pẽ jãvãnh kỹ ag tóg, ga kri mũ ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg: “ãg jamã pẽ tũ vé, tag ki,” he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Ag pijé ag jamã si ãn ra vỹn vỹn ke sór ja nĩgtĩ'. ¹⁶ ãmã hapẽ ãn ve sór ja ag tóg nĩgtĩ, kanhkã. Hã kỹ ag tóg Topẽ mỹ há ja nỹtĩ. Ti pijé ag to mỹ'ãg ke mũ'. Hã kỹ tóg veso: “*Abraão* Topẽ, *Isaque* Topẽ, *Jacó* Topẽ vỹ tỹ ãn nĩ,” he tĩ. ãmã han tóg, ag mỹ, kanhkã tá.

¹⁷ *Abraão* vỹ Topẽ ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kỹ tóg *Isaque* nenh ja tũ nĩgtĩ. Topẽ mỹ tóg ti fãg, Topẽ tỹ ti mỹ ti kósin to vĩn kỹ. Ti kósin pir ja vé, hã ra tóg ti tãnh kren, Topẽ mỹ. ¹⁸ Topẽ tóg *Abraão* mỹ: “ã kósin tỹ *Isaque* krẽ vỹ e nỹtĩnh mũ,” he ja nĩgtĩ. ¹⁹ Kỹ tóg, ti tỹ ti tãnh kren kỹ: “Topẽ hỹn ti rĩn mãn ki kanhró nĩ, isỹ ti tén kỹ,” he mũ. Hã kỹ tóg ti ve mãn gé. Ti tỹ ti tãnh kren kỹ tóg Topẽ mỹ ti tỹ ti tãnh ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ti ve mãn, Topẽ tỹ ti mỹ: “ti tãnh tũg ra,” hen kỹ.

²⁰ *Isaque* vỹ Topẽ ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ tóg *Jacó* mỹ vĩ há han, *Esau* mỹ ke gé, ti tỹ ag mỹ ag tỹ nén venh ke ãn tó kỹ.

²¹ *Jacó* vỹ Topẽ ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kỹ tóg, ti ter ke to hã *José* krẽ régre ãn ag mỹ vĩ há han gé. Kỹ tóg ti vãto to jé kỹ Topẽ krẽm mũg ke kỹ ti mỹ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩ.

²² *José* vỹ Topẽ ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ tóg, ti ter ke nỹ ra *Israel* ag mỹ kãmén ja nĩgtĩ, ag krẽ'krẽ ag tỹ ga tỹ *Egito* tá kãpanh ke ãn ti. Kỹ tóg ag mỹ to vĩ ja nĩ, ag tỹ ag kãmũ kỹ ti kuka gé kãmũ jé.

²³ *Moisés* han mũ fag vỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ja nĩgtĩ gé, hã kỹ fag tóg *Moisés* péju, ti mur kỹ, kysã tãgtũ ki. Fag mỹ tóg sĩnvĩ nĩ ja nĩgtĩ, gĩr sĩ ti. Kỹ fag tóg pã'i mág kamẽg ja tũ nĩ, pã'i mág tỹ: “gĩr gré ag kãgtén kãn nĩ,” he mũ ra.

²⁴ *Moisés* vỹ Topẽ ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ tóg ti mog kar kỹ: “inh pijé tỹ *Faraó* kósin fi kósin nĩ’,” he ja nĩgtĩ. ²⁵ Ti tỹ Topẽ *povo* ag mré jagtar mũ ra tóg ti mỹ tỹ nén ù tũ ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg *Egito* tá ke ag mré riko nĩ sór ja tũ nĩgtĩ. Topẽ vĩ mranh kỹ ag tóg ón kỹ riko nỹtĩ ja nĩgtĩ. ²⁶ ãg tỹ *Cristo* tugrĩn jagtar nỹtĩ tag tóg ti mỹ ãg riko nỹtĩ tag kãfór nĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ *Egito* tá ke ag riko tag tóg ti mỹ kórég ja nĩgtĩ, *Moisés* mỹ. Topẽ tỹ kanhkã tá ãg mỹ nén ù há nĩm ke ãn hã to tóg jykrén ja nĩgtĩ.

²⁷ *Moisés* vỹ, Topẽ ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg, ga tỹ *Egito* tá kãkutẽ ja nĩgtĩ, pã'i jũ kamẽg vãnh nĩn kỹ. Topẽ vég tũ ãg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg, Topẽ hã ki ãkrén kỹ nĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg krónh ke ja tũ nĩgtĩ.

²⁸ *Moisés* vỹ Topẽ ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg *Israel* ag mỹ fénhta tỹ *Páscoa* ãn nĩm. Ag mỹ tóg: “*ovelha* kyvénh tỹ ãn jãnkã to tũn,” he mũ, “Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ag tỹ ãjag krẽ ve ag kãgtén tũ nĩ jé,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg fénhta tỹ *Páscoa* ãn han tĩ, ùri ke gé.

²⁹ *Israel* ag vỹ, Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ ag tóg, goj kusũg he mũ ãn kã rãgrãg há han ãnhã. ãg tỹ ga kri mũ ãn ri ke han ag tóg. *Egito* tá ke ag tỹ ag nón kã rãgrãg sór mũ ra goj ãn tóg, ag kri rũm ke mũ sir. Kỹ ag tóg kãgter kãn mũ sir.

³⁰ *Israel* ag vỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ ãmã tỹ *Jericó* jy ró ãn vỹ veso g ki kórég kãn ja nĩgtĩ, ag tỹ pãnĩn mũ tỹ 7 (ke) han kar kỹ, ag tỹ kurã tỹ 7 (ke) ki pãnĩn mũ kar kỹ.

³¹ *Raabe* fi vỹ Topê ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Ûn mén (ka)mẽ vỹ tỹ fi nĩ ja nĩgtĩ, hã ra fi tóg Topê ki rã. Hã kỹ fi tóg *Israel* ag mỹ: “ha kãge jêg,” he ja nĩ. Hã kỹ ag tóg, fi tén ja tũ nĩ gé. Êmã tỹ *Jericó* tá ke kar kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ, hã ra fi hã tóg inhhã kren ja nĩgtĩ.

³² Inh hỹn ù tónh ke mũ gé ver'. Isỹ ag tó kãn sór mũ ra tóg inh mỹ vènh mỹ tí. E ag nỹtĩ, e tãvĩ, *Gideão* ti, *Baraque* ti, *Sansão* ti, *Jefté* ti, *Davi* ti, *Samuel* ti, Topê vỹ tó tĩ kar ag. ³³ Topê ki ge kãn kỹ ag nỹtĩ, hã kỹ ag tóg pã'i ag mré vènh génh han. Hã ra ag tóg ag tỹ hèn ri ke kãn, ag tỹ vèjyke kuryj kỹ nỹtĩ tigrĩn. Kỹ Topê tóg ag mỹ, ti tỹ ag mỹ vèjyke há tó mũ ên tỹ ag mỹ ven mũ sir. Mĩg tỹ ù mãn sór mũ ra tóg, ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ gé. ³⁴ Pĩ gru jagy ên vỹ, ag tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ gé, ù tỹ Topê ki ge kỹ nỹtĩ ên ag. Û tỹ rógro tỹ ag tén sór mũ ra tóg, ag tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ gé. Ag krój nỹtĩ ra ag tóg, tỹ ùn tar nỹtĩ ja nĩgtĩ. Vènh génh han kỹ ag tóg ag kato vãsãnsãn mũ ag pétẽ han gé. ³⁵ Ûn tỹtã ù fag vỹ, fag krẽ ter kar kỹ ag ve mãn, ag rĩr mãn kỹ.

Hã ra ag kato vãsãnsãn mũ ag vỹ ag to jũ mág. Kỹ ag tóg ag kã mĩ ù ag vóg kónãn gé, ag tỹ Topê to jũ kỹ. Ag mỹ ag tóg: “ãjag tugvãnh jé êg tóg ke mũ, ãjag tỹ Topê tovãnh kỹ,” he ja nĩgtĩ, hã ra ag tóg ke tũg. Ag tỹ kanhkã tá rĩnrĩr nỹtĩ sór ja vè, hã kỹ ag tóg Topê tovãnh ja tũ nĩ. ³⁶ Ag kã mĩ ù ag to ag tóg é he mũ gé. Kỹ ag tóg ag mrãnmrãn gé. Ag sigse ag tóg. Kỹ ag tóg vèseja kã tá ag vãm gé. ³⁷ Pó tỹ ag pin kỹ ag tóg, ag kãgtén gé. Rynran jafã tỹ ag tóg ag rynran gé, *serrote* tỹ. Rógro tỹ ag tóg ag kãgtén gé. Jagtar ag nỹtĩ, ag tỹ Topê ki ge tigrĩn. Hã kỹ ag tóg *carneiro* fár tỹ kur han kỹ rĩnh ja nĩgtĩ, *cabrito* fár tỹ kur ke gé. Kókĩnkĩr ag nỹtĩ gé, ag tỹ vèjẽn vèg tũ nĩn kỹ. ³⁸ Ga kórég mĩ ag mũgtĩ, sór mĩ, pãnónh nor kã ki, ga nor kã ki ke gé, ù tỹ Topê ki ge kỹ nỹtĩ ag. Êprã ke ag vỹ ag to jũ mág han' he ja nĩgtĩ.

³⁹ Ag tỹ Topê ki ge kỹ nỹtĩn kỹ tóg hã ra ag to há nĩ. Hã ra ag tóg tag ki ag tỹ nèn ve sór mũ ên ve ja tũ nĩ ver, Topê tỹ ag mỹ: “nèn ù hapẽ ve jé ãjag tóg ke mũ,” he ja ên ti. ⁴⁰ Topê vỹ êg to jykren ja nĩ gé, hã kỹ tóg ver ag mỹ ven ja tũ nĩ. Ti tỹ êg mré ag mỹ ven

sór vè, êg tỹ jagnẽ mré kanhkã tá junjun jé.

12

Topê tỹ êg kanhrãn sór mũ

¹ Ha vé, ù tỹ êg jo Topê tovãnh tũ ag vỹ e tãvĩ nỹtĩ. Êg pènnĩn ag e nỹtĩ, êg ve kỹ. Kỹ tóg há tĩ, êg tỹ Topê japry jagma mũ há han ke ti. Êg tỹ *corrida* han ri ke ti nĩ. Êg tỹ tỹ vaj kỹ *corrida* han ken kỹ êg tóg ùri vènhkãn há han ke mũ. “Ne nỹ isar han mũ, *corrida* to?” he êg tóg tĩ. Êg tỹ nèn han ke mũ ên tovãnh êg tóg tĩ, Topê jykre ri ke ti nĩ, tag ti. “Tag mỹ Topê to isar han mũ vỹ?” hem nĩ, ãjag tỹ nèn han ke mũ ên kar to. ² *Jesus* hã mĩ êkrén nĩ. Ti hã vỹ êg tỹ Topê ki rã han. Kỹ tóg êg tỹ ti tovãnh ke tũ han ên ki kanhró nĩ gé. Krunh to sa kỹ tóg ter mỹr. Ag tỹ ti to é he mũ ra tóg ti mỹ tỹ nèn ù tũ tĩ. Ti tỹ kar kỹ nèn venh ke ên mĩ tóg êkrén ja nĩ, nèn tỹ ti mỹ sér nĩnh ke ên mĩ. Hã kỹ tóg ùri Topê pègĩa tá nĩ nĩ.

³ *Jesus* mĩ êkrén nĩ. Êprã ke kar ag vỹ ti kato vỹ ja nĩgtĩ, ù tỹ Topê vỹ mranh mũgtĩ ên ag. Ge ra tóg Topê to krónh ke ja tũ nĩgtĩ. Ti ki êkrén kỹ to krónh krónh ke tũg nĩ. To: “ron inh mũ,” he tũg nĩ gé.

⁴ Ha vé, Topê vỹ mranh tũg nĩ. ãjag tỹ ti vỹ mranh sór mũ tag kato vãsãnsãn nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg to ter ke mũ. ⁵ Ti tỹ êg jyvèn kỹ tóg êg mỹ: “inh kósĩn,” he mũ. “Isỹ ã vóg kónãn kỹ inh mỹ vènh nenh tũg nĩ,” he tóg. “Isỹ ã mỹ vỹ tar han mũ ra to krónh ke tũg nĩ. ⁶ Isỹ ã to há nĩn hã kỹ sóg ã mỹ vỹ tar han tĩ. ã kanhrãn jé ke vè. Isỹ ã mỹ: “inh kósĩn vỹ tỹ ã nĩ,” hen kỹ sóg ã mrãnmrãn tĩ gé, ã kanhrãn ti jé,” he tóg, Topê vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki.

⁷ Hã kỹ ti tỹ ãjag mrãnmrãn tag to tar nỹtĩm nĩ. ãjag kanhrãn jé ke vè. Topê tỹ ãjag mỹ: “inh krẽ,” he vè. Êg panh vỹ êg mrãnmrãn kỹ êg kanhrãn ja nĩgtĩ gé. Vènh kar jykren hã vè. Topê vỹ ti krẽ mrãnmrãn kỹ ag kanhrãn tĩ, êg kar. ⁸ Ti tỹ ãjag tỹ kygnẽ to ãjag mrãnmrãn tũ nĩ ra ãjag pijé tỹ ti krẽ pè nỹtĩnh mũ vè'. ⁹ Ha vé, êg han mũ fag vỹ êg mrãnmrãn tĩ, êg kanhrãn jãvãnh nĩn kỹ, kỹ êg tóg fag kamèg tĩ. Kỹ êg tóg Topê kamèg kãfór han ke mũ, ù tỹ êg rĩnrĩr han mũ ti, êg jóg mág ti. ¹⁰ Kỹ êg panh tóg êg to ti jykre

fi ja nĩgtĩ. To jykren kũ tóg ěg mrãnmrãn tĩ kejẽn, ěg sĩn kã. Kejẽn tóg ti tũ kygnẽ kũ nĩ ra ěg kanhrãn sór tĩ gé. Hã ra Topẽ tũ ěg mrãnmrãn kũ tóg to jykren há han tĩ inhhã. Ti tũ ěg kanhrãn há han sór vẽ, ěg tũ ti ri ke há tãvĩ nũtĩ jé. ¹¹ Ti tũ ěg mrãnmrãn ěn kã tóg ěg mũ sér tũ tĩ ver. ěn kã tóg ěg mũ jagy tĩ. Kar kũ ěg tóg vãhã vég tĩ, ti há nĩ ja ti. Kũ ěg tóg vỹjyre há han ěn ki kanhrãn mũ sir. Jagnẽ krĩ kuprãg ki ěg kanhrãn mũ gé sir.

Ěg tũ jagnẽ tar han ke

¹² Krónh ke ve ãjag nĩ. Kũ ãjag tóg tũ ũn kaga tũg kórég ěn ri ke nũtĩ. To tar' he mãn nĩ, ãjag tũ mũ há han mãn jé. ¹³ Topẽ japry kuryj há jagma ěvãnh nĩ. Kũ ũ tũ ãjag mũ to krónh kenh ha mẽ ěn ag vỹ, ãjag mré to tar' he mãn mũ gé. Topẽ jyre tovãnh sór nĩ ve ãjag nũtĩ, há ra tóg, ãjag tar han mãn sór mũ.

¹⁴ Vẽnh kar mré vỹjyre kuryj han sórm nĩ. Kũ Topẽ vĩ han kũ kygnẽ sór tũg nĩ. Ěg tũ tag to vãsãn tũ nĩn kũ ěg pijé ěg jóg mág venh ke mũ'. ¹⁵ Vẽnh ki rĩr há han nĩ, ãjag kã mũ ũ tũ Topẽ tũ ěg jagãgtãn mũ tag to é he tũ nĩ jé. Ĥjag kã mũ ũn pir tũ vỹjyre kórég to tar nĩn kũ tóg ěg mũ, ti tũ ũn e ag krĩn kónãn ha mẽ tĩ, ag tũ ti jyre kórég ěn ri ke nũtĩ jé. Kũ tóg ěg jakré kã mũ vãnh jagy ri ke nĩ. Ěg jakré kókég ti tĩ, vỹjyre kórég tũ ěg kókén ri ke. ¹⁶ Vẽnh ki rĩr há han nĩ gé, ãjag kã mũ ũ tũ *Esau* jyre kórég ěn ri ke han tũ nĩ jé, ũ tũ Topẽ kato vãsãn tũ nĩ jé. *Esau* vỹ Topẽ to é he ja nĩgtĩ, kũ tóg vỹjẽn tugrĩn ti panh tũ ti mũ vĩ há han ke ěn kren. Ti jãvy mũ tóg tovãnh, ti panh tũ ti mũ vĩ há han ke ěn ti. Ti tũ ti panh tũ ti mũ vĩ há han ke ěn to é hen há vẽ. ¹⁷ Kar kũ tóg, ti panh tũ ti mũ vĩ há han ke ti mẽ sór ja nĩ, há ra tóg mẽg tũ nĩ sir. Kũ tóg fỹ ja nĩgtĩ. Vãhã tóg ti mũ e tĩ ja nĩgtĩ, há ra tóg sir rãké ja nỹ. Kũ *Esau* ri ke han sór tũg nĩ.

Topẽ jũ tũ jagy pẽ

¹⁸ Vãsỹ Topẽ vỹ ěg jógjóg ve ag mũ ti jyre nĩm ja nĩgtĩ. Pãnónh tũ *Sinai* tá ag tóg junjun ja nĩgtĩ. Pĩ ve ag tóg, tá. Kũ tóg tá kuty nĩ ja nĩgtĩ gé, kuty pẽ, kóho jũ ke gé. ¹⁹ Kũ *trombeta* ěn vỹ kyr ja nĩgtĩ gé. Kũ Topẽ vỹ ag mũ vĩ ja nĩ gé. Ag tũ ti vĩ mẽ kũ ag tóg jũrũn ke ja nĩgtĩ. Kũ ag tóg ti mũ to vĩ mũ, ti

tũ ag mũ vēmén tũ nĩ jé, ti tũ ěgno ki *Moisés* há mré vēmén jé. ²⁰ Ag mũ tóg: “ãjag mẽg ũ tũ pãnónh tag ki jun kũ ti tén nĩ, pó tũ ti pin kũ,” he ja nĩ. “Ti tũ pãnónh tag vóg tugrĩn ti tén nĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti. Kũ ti vĩ tag tóg ag mũ e ja nĩgtĩ. ²¹ Topẽ tũ ag mré vēmén kũ tóg ag mũ e tãvĩ nĩ ja nĩgtĩ, *Moisés* mré há, há kũ tóg: “jũrũn ke inh, mũmẽg kũ,” he mũ gé, *Moisés* ti.

²² Hã ra tóg ag tũ nén ve ja ěn ri ke tũ nĩ, ěg tũ ũri Topẽ rĩnja tá jun ke ti. Pãnónh ěn ri ke tũ ti nĩ, ěg tũ kanhkã tá nén venh ke ti. Ěg tũ tá jun kũ ěg ter mãn ke tũ nĩ gé, ěg tũ kanhkã tá pãnónh tũ *Sião* he mũ ěn tá jun kũ. Topẽ jamã tá ke vẽ, ũn rĩr nĩ ěn jamã tá, há vỹ: *Jerusalém*, he mũ. Topẽ tũ jẽgnẽ jafã ag vỹ tá nũtĩ. E tãvĩ ag nũtĩ. Fénhta mág pẽ vẽ, tá. ²³ Kũ Topẽ krẽ sanh kar ag vỹ tá nũtĩnh ke mũ gé, ũn tũ *Jesus* ki ge kũ nũtĩ ag kar. Ag jigji vỹ kanhkã tá rán kũ nũtĩ. Kũ Topẽ vỹ tá nĩ gé, ũ tũ vẽnh kar jyre tugnỹm ke mũ ti. Kũ ũ tũ ěg jo Topẽ ki ge kũ nũtĩ ag vỹ tá nũtĩ gé, ũ tũ ěg jo tá junjun mũ ěn ag. ²⁴ Kũ *Jesus* vỹ tá nĩ gé, ũ tũ ěg jagfyr ter mũ ěn ti, kũ ěg tóg ti kyvénh tugrĩn jãnhkri nũtĩ, Topẽ tũ ěg mũ vẽnh pãte fón ti kũ. Topẽ tũ *Abel* kyvénh ven kũ tóg jũ mũ, ũ tũ ti tén mũ ěn to. Jãvo tóg ti tũ *Jesus* kyvénh ven kũ ěg mũ vẽnh pãte fón mũ. Hã kũ tóg *Moisés* jyre kãfór nĩ, *Jesus* ti.

²⁵ Hã kũ jẽmẽ há han nĩ. ũ tũ ãjag mũ Topẽ vĩ tóg mũ ěn vĩ jẽmẽ há han sórm nĩ. Ěg jógjóg ve ũ ag vỹ Topẽ vĩ mẽ sór ja tũ nĩgtĩ, ti tũ ag jyvẽn mũ ra. Hã kũ ag krenkren ja tũ nĩ. Kũ ěg krenkren ke tũ nĩ gé, ěg tũ ũ tũ kanhkã tá nĩ ěn vĩ jẽmẽ sór tũ nĩn kũ, ti tũ ěg jyvẽn mũ ti. ²⁶ Vãsỹ tóg, ti tũ ěg jógjóg ve ag mré vēmén kũ ga tũ ragra ke han ja nĩgtĩ. ũri tóg ěg mũ: “ga tũ ragra ke pir han mãn jé sóg ke mũ,” he mũ. “Ěn kã kanhkã vỹ ragra kenh mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg. ²⁷ Ti tũ: “ke pir han mãn jé sóg ke mũ,” hen kũ ěg tóg, ki kanhró nũtĩ, ti tũ ga tũ ragra kenh ken ki. Topẽ jamã há tá ěg tóg nén tũ ragra kenh ke ěn ve mãn ke tũ nĩ ha. ²⁸ Kũ tóg há tĩ, ěg tũ Topẽ mũ: “há ti nĩ, ã tũ ěg mũ nén han mũ ti,” hen kũ. Ěg jamã tãg vỹ inhhã ragra kenh ke tũ pẽ nĩ. Kũ tóg há nĩnh mũ gé, ěg tũ Topẽ rãnrãj han há han kũ, ti tũ ti mũ sér tĩ jé. ²⁹ Kũ Topẽ vỹ

pĩ tỹ nén ù kar kugprũg mũ ri ke nĩ.

13

Topẽ tỹ ẽg jyvẽn

¹ Jagnẽ to há nỹtĩ to krónh ke tũg nĩ, ãjag tỹ tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩn kỹ. ² Û tỹ kuvar há tá ãjag to pasa kỹ ti mỹ: “inh mré jẽg,” hem nĩ. Ẽg jo ke ù ag tóg, ag tỹ ù ag mỹ: “inh mré jẽg,” hen kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ag hã mỹ ke ja nĩgtĩ, ag tỹ ag ki kagtĩg hã ra. ³ Ûn sigse kỹ nỹtĩ ag ki rĩrm nĩ, ãjag tỹ kejẽn *Jesus* tigrĩn sigse kỹ nỹtĩnh ke mĩ ẽkrén kỹ. Ag tỹ ùn vóg kónãn mũ ag ki rĩrm nĩ gé. Kejẽn ag tóg *Jesus* tigrĩn ãjag vóg kónãn ke mũ gé. Hã kỹ jagnẽ ki rĩr há han nĩ.

⁴ Û prũ fi to én tũg nĩ, ù mén to én tũg nĩ gé. ãjag prũ nỹtĩn kỹ fi hã mré nỹ sórm nĩ, ãjag mén nỹtĩn kỹ ti hã mré nỹ sórm nĩ gé. Topẽ vỹ, ù tỹ vỹjyre kórég han mũ ẽn ag to jũnh ke mũ, fag to ke gé.

⁵ Riko nỹtĩ sór tũg nĩ gé. ãjag tỹ nén vég mũ ẽn vỹ há nĩ. Topẽ vỹ ẽg mỹ: “ãjag kã jatu' henh ke tũ pẽ sóg nĩ. ãjag ki sóg rĩr nĩ nĩ,” he mũ. ⁶ Hã kỹ: “ẽg jóg mág vỹ inh ki rĩr ke mũ,” hem nĩ. “Ti hã kamẽg isóg mũ. Ẽprã ke ù vỹ inh vóg ke tũ pẽ nĩ, ti tỹ inh ki rĩr nĩn kỹ,” hem nĩ, Topẽ vỹ kri fi kỹ.

⁷ Û tỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ tó vén mũ ẽn mĩ ẽkrén nĩ. Ga kri mũn kỹ ag tóg Topẽ tovãnh ja tũ pẽ nĩgtĩ. Ag tỹ ti tovãnh tũ ra ag tóg kãgter ja nĩ. Ag ri ke han sórm nĩ. Ti ki rã ẽn tovãnh sór tũg nĩ gé. ⁸ *Jesus Cristo* hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Ti tỹ vãsỹ nén to jykrén mũ ẽn hã han ti tĩ, ùri. Kỹ tóg kurã krỹg ja tũ nĩ gé. ⁹ Û tỹ ón kỹ ãjag mỹ Topẽ vỹ to nén ù ù tó sór mũ ẽn vỹ jẽmẽ tũg nĩ. ãjag tỹ tỹ prãnh ke han sór jé ag tóg ke mũ. Topẽ vỹ ãjag tar han ki kanhró nĩ, ãjag jagãgtãn kỹ. Û tóg: “ã tỹ vỹjẽn tag kon kỹ ã tóg Topẽ jykre to tar nĩ,” he tĩ. Ag ón vẽ. Vỹjẽn pijé ẽg tỹ ti jykre to tar nĩ han ki kanhró nĩ'. Topẽ hã ne ẽg tar han tĩ'.

¹⁰ Ha mẽ, *Moisés* jykre ki Topẽ mỹ nén ù pũn tĩ ag tóg ẽg mré *Jesus* jamĩ ẽn konh ke tũ nĩ. ¹¹ Topẽ tũ to pã'i mág ẽn hã vỹ ag mẽg ù tãnh kỹ tĩ kyvénh ma tĩ tĩ, ag tỹ to: “Topẽ nĩgja,” he mũ ẽn ra. Ti tỹ ag mẽg kyvénh ẽn tỹ ag tỹ Topẽ vỹ mranh mũ tỹ tũ' he sór vỹ vẽ. Hã ra ag tóg ag jamã jy ró mã tá ag mẽg

tãnh kỹ pũn tĩ. ¹² Hã kỹ *Jesus* tóg ẽmã jy ró ẽn mã tá ter ja nĩ gé, ti tỹ ẽg jagfy ter kỹ, ẽg jãnhkri han jé. ¹³ Kỹ ẽg tóg ti jagtar ri ke han ke mũ gé. Û tỹ ti ki ge jãvãnh ag jykre han ke tũ ẽg tóg nĩ. *Jesus* tỹ ẽmã jy ró mã tá ter ja ẽn mĩ ẽg tóg ẽkrén ke mũ. Kỹ ẽg tóg ù tỹ ti ki ge tũ ag mré ag jykre han ke tũ pẽ nĩ. ¹⁴ Tag ki ẽg tóg ẽg jamã pẽ venh ke tũ nĩ. Kanhkã tá ẽg tóg ve sór mũ, ẽg jamã ti.

¹⁵ Ẽg tỹ *Jesus* tigrĩn Topẽ mỹ vỹ há han kỹ tóg há tĩ. Ẽg tỹ nén vég mũ kar to ẽg tóg ti mỹ: “ẽg mỹ tóg há tĩ. Ẽg mỹ tóg sér tĩ,” henh ke mũ. Ẽg tỹ ti mỹ nén ù pũn ri ke tóg nĩ, *presente* ri ke tóg nĩ, ẽg vỹ tag. ¹⁶ Jagnẽ ki rĩrm nĩ gé, jagnẽ mré nén kar han kỹ. Tag to krónh ke tũg nĩ gé. Ẽg tỹ Topẽ mỹ nén ù pũn ri ke ti nĩ. Ẽg tỹ ti mỹ *presente* han ri ke ti nĩ, ẽg tỹ jagnẽ ki rĩr ti, kỹ tóg ti mỹ sér tĩ.

¹⁷ Û tỹ ãjag kanhrãn tĩ ẽn ag vỹ jẽmẽm nĩ. Ag tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ẽn ki króm nĩ. ãjag ki rĩr ag tóg tĩ, ãjag tỹ Topẽ tovãnh tũ nĩ jé. Kỹ Topẽ vỹ ag rãnhraj tugnỹm ke mũ. ãjag tỹ ag vỹ jẽmẽn kỹ ag rãnhraj tóg ag mỹ kufy tũ nĩnh mũ. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩnh mũ. Ti tỹ ag mỹ kufy nĩn kỹ tóg há tũ nĩ gé, ãjag mỹ.

Ẽg tỹ Topẽ mré vēmén ke

¹⁸ Inh jagfy Topẽ mré vēmén nĩ. Nén ù kórég han ja tũ inh nĩ, ki kanhró sóg nĩ. Isỹ nén ù kuryj han sór vỹ mỹr, tag hã to sóg jykrén tĩ. ¹⁹ Kỹ inh jagfy Topẽ mré vēmén nĩ, Topẽ tỹ kãnhmar ãjag to inh jẽnẽ mãn jé. Ti mỹ tag to vỹ to krónh ke tũg nĩ.

²⁰ Topẽ mré sóg vēmén tĩ ãjag to. Ẽg krĩ kuprãg ti tĩ. Kỹ tóg *Jesus* ti rĩn mãn ja nĩ gé, ti tỹ ẽg jagfy ter kar kỹ. Kỹ tóg ù tỹ mé ki rĩr tĩ ẽn ri ke nĩ. Hã ra tóg ẽn kãfór nĩ gé, ti tỹ ẽg ki rĩr há han nĩn kỹ. Ẽg mỹ tóg vỹjyre tãg ẽn nĩm ja nĩ, ù tỹ tũ' he vãnh ẽn. ²¹ Topẽ hã mỹ sóg to vỹ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé, ãjag tỹ nén ù tỹ ti mỹ há nĩ ẽn hã han jé. Ti hã vỹ *Jesus Cristo* mỹ: “ag tar han nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ẽg tỹ ti mỹ vỹ há han ke ti. Hã vẽ.

²² Inh kanhkã, sỹ ãjag mỹ tag tó sór ja vẽ. Hã kỹ jatun mỹ mẽ sórm nĩ, sỹ ãjag jyvẽn mũ tag. Inh pijé vẽn rán mág han'. Vẽn rán sĩ han sóg ãjag mỹ.

²³ Ha mẽ, ãg régre tỹ *Timóteo* vỹ se kỹ jẽ mãn tũ nĩ ha. Ti kava ag huri. Ti tỹ kãnhmar tag ki jun kỹ tóg inh mré ãjag venh tĩg ke mũ.

²⁴ ãjag kófa ag mĩ sóg ãkrég tĩ, Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag mĩ ke gé. Tag ki, ga tỹ *Itália* ki Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ, ãjag mĩ ãkrég tĩ gé.

²⁵ Topẽ jé ãjag tar han kãn.
Hã vẽ.

TIAGO TÏ CARTA

¹ *Tiago* tÏ rá vë. Isÿ *Israel* ag mÿ rán há vë. Ëg *povo* tÏ 12 (ke) vÿ tÏ ãjag nÿtÿ. *Povo* kar mÿ ãjag tóg mÿgtÿ, fóg ag kar mÿ, kanhgág ag mÿ ke gé. TÏ sóg *Topë* mÿ rãnrãj tÿ nÿ, Ëg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* mÿ. Há kÿ sóg ãjag mÿ rán kÿ jënëg mÿ sir. Æjag mÿ sóg ëkrég tÿ.

Ëg tÏ *Topë* vÿ to: hÿ mÿ vÿ? henh ke tÿ

² *Inh* kanhkã', ãjag tÏ *Jesus* tugrÿn nën ù jagy ve kÿ to vënhmÿ nÿtÿ tÿg nÿ. Mÿ sér nÿtÿm nÿ. ³ *Topë* tÏ ãjag tÏ ti ki rã há han ja ve sór vë, há kÿ ãjag tóg tag kar vëg tÿ. Kÿ ti tovãnh sór tÿg nÿ, kÿ ãjag tóg ti to tar nÿtÿnh mÿ, ãjag tÏ nën ù jagy vëg mÿ ra ti tovãnh tÿ nÿn kÿ. ⁴ Æjag tÏ nën ù jagy vëg mÿ ra to tar nÿtÿm nÿ, ãjag tÏ komër há há nÿtÿ jé, *Topë* jykre ki króm há han kÿ. Komër há ãjag tóg kygnënh ke tÿ nÿ, nën ù kar ki, ãjag tÏ ti to krónh ke tÿ nÿ kÿ.

⁵ Æjag tÏ nën ù to jykren tÿ nÿn kÿ *Topë* mÿ to vÿm nÿ, ti tÏ ãjag kanhrãn jé. Ëg kanhrãn jé tóg ke mÿ. To tóg: “han ke tÿ inh nÿ,” henh ke tÿ nÿ. Ëg to tóg fe há nÿ, há kÿ tóg Ëg kanhrãn tag to há nÿ. ⁶ Æjag tÏ ti mÿ nën ù to vÿn kÿ: “Ëg mÿ tóg han tÿ, *Topë* ti,” hem nÿ. Æjag tÏ: “ti mÿ inh mÿ han mÿ vÿ?” hen kÿ ãjag tóg venh ke tÿ nÿ. Kÿ ãjag tóg goj ri ke nÿtÿ. Gøj tóg kejën fagrÿnh mÿ krém krém ke tÿ, kãka tÏ ti kã nÿ kÿ. Ën ri ke tóg nÿ, ù tÏ *Topë* vÿ kri fig tÿ Ën ti. ⁷⁻⁸ Fagrÿnh mÿ tóg *Topë* mÿ nën ù to vÿ tÿ, ti tÏ: “ti mÿ inh mÿ han mÿ vÿ?” hen kÿ. Venh ke tÿ tóg nÿ sir. Krÿ régre ti nÿ. Kãnhmar tóg nën ù há to jykren mãn mÿ gé, vëjykre pir han vãnh nÿn kÿ. Ki kagtÿg tóg nÿ, há kÿ tóg venh ke tÿ nÿ gé sir.

Ûn jagtar ag mré ùn riko ag

⁹ Ëg *Senhor* tÏ *Jesus* mré ke ù ag tóg jagtar nÿtÿ. Há ra ag tóg Ëg *Senhor* ki ge kÿ nÿtÿn kÿ ùn riko ri ke nÿtÿ, ag tÏ tÏ *Topë* krë nÿtÿn kÿ. Kÿ tag to jykren nÿ, ãjag mÿ sér tÿ jé. ¹⁰ Ëg *Senhor* tÏ *Jesus* mré ke ù ag tóg riko nÿtÿ há ra. Ag tÏ Ëg *Senhor* ki ge kÿ nÿtÿn kÿ ag tóg ùn jagtar ri ke nÿtÿ, *Topë* mÿ. Re fej ri ke Ëg tóg nÿtÿ, Ëg kar. ¹¹ Rã tÏ jun ke kÿ tóg rÿ jagy tÿ. Kÿ re tóg tugtóg tÿ. Kÿ ti fej tóg kógungun

tÿ gé. Kÿ ti sÿnvÿ Ën tóg tÿ' he tÿ sir. Ën kãgter ri ke Ëg tóg nÿtÿ gé. Kÿ ùn riko ag tóg ke tÿ gé, kãgter kÿ. Kÿ ag há Ën tóg tÿ' he mÿ gé sir, ag rãnrãj tÏ ag mÿ sér nÿ ra.

Ëg tÏ *Topë* vÿ mranh sór mÿ

¹² Kejën ù tóg *Jesus* tugrÿn Ëg to jÿ nÿ. Ëg tÏ há ra *Topë* tovãnh tÿ nÿn kÿ tóg há tÿ. Kÿ Ëg *Senhor* tóg Ëg mÿ Ëg rÿr krÿg ja tÿ ven ke mÿ. Kÿ tóg ù tÏ *carreira* ki ka féj tÏ *coroa* gÿjÿ he mÿ Ën ri ke nÿ sir. Ëg *Senhor* vÿ Ëg mÿ: “rÿr krÿg ja tÿ ve jé ãjag tóg ke mÿ, ãjag tÏ iso há nÿtÿn kÿ,” he ja nÿgtÿ.

¹³ Æjag tÏ *Topë* vÿ mranh sór kÿ to: “*Topë* vÿ inh krÿn, sÿ ti vÿ mranh jé,” he tÿg nÿ. *Topë* pijé vëjykre pãno han tÿ'. Kÿ tóg Ëg krÿn kónãn tÿ nÿgtÿ gé. ¹⁴ Ëg tÏ *Topë* vÿ mranh sór kÿn ge nÿ, ha mÿ: Ëg mÿ tóg há nÿ ve nÿ, kÿ Ëg tóg to én tÿ. ¹⁵ Ëg tÏ to én kÿ Ëg tóg to jykren mág tÿ. Kÿ Ëg tóg sir han sór mÿ. Ëg tÏ han sór kÿ han kÿ Ëg tóg ti vÿ mranh mÿ sir. Kar kÿ Ëg tóg mranh mãn', mranh mãn', he mÿ gé. Vëjykre pãno vë sir. Há ra Ëg tóg to nÿgme ki vár ke mÿ, *inferno* ki.

¹⁶ *Inh* kanhkã', ãjag to sóg há tãvÿ nÿ. Há kÿ sóg ãjag mÿ: “kygnë tÿg nÿ, *Topë* to,” he mÿ. ¹⁷ *Topë* há ne ti pin kÿ Ëg mÿ nën ù há kar han tÿ'. Nën ù há tãvÿ han tóg tÿ, ëprã ke ag mÿ. Ti há tóg jëngrë han'. Rã tÏ Ëg pÿn tÿ nÿn kÿ tóg fënja tÿ. Há ra *Topë* tóg ge tÿ nÿgtÿ. Ti pijé kejën Ëg ki rÿr tÿ nÿgtÿ'. Ëg ki rÿr tóg nÿ nÿ mÿr. ¹⁸ Ti há tóg Ëg han mãn', Ëg tÏ ti ki ge kÿ. Ëg to tóg ti vÿ há jënë. Vënh vÿ há tag tÏ tóg Ëg han mãn mÿ sir. Kÿ Ëg tóg tÏ, ti tÏ nën han mÿ kar kri ke nÿtÿ, Ëg tÏ tÏ ti krë nÿtÿn kÿ.

Ëg tÏ *Topë* vÿ ki króm ke

¹⁹ *Inh* kanhkã', tag to jykren mág nÿ. Û tÏ nën ù há kãmén kÿ jëmë há han nÿ. Kãnhmar vÿ tÿg nÿ. Kãnhmar jÿ tÿg nÿ gé. ²⁰ Ëg jÿ nÿtÿn kÿ Ëg tóg *Topë* jykre han tÿ nÿgtÿ mÿr, ti jykre kuryj ti. Há kÿ jÿ tÿg nÿ. ²¹ Há kÿ nën tÏ Ëg kavénh tÿ Ën tovãnh kãn nÿ, vëjykre pãno mré há. Ëg kókég tóg tÿ, Ëg fãn tóg tÿ, vëjykre pãno ti. Jatun mÿ *Topë* vÿ mêm nÿ. *Topë* há ne ti vÿ tÏ Ëg kanhrãn'. Ëg tÏ kri fi kÿ Ëg tóg krenkren ke mÿ. ²² Kÿ *Topë* vÿ han kÿ nÿtÿm nÿ. Æjag tÏ mÿg mÿ ra ki króm tÿ

nĩn kũ ajag tóg krenkren ke tũ nĩ. Ón kũ ajag tóg: “kren jé sóg ke mũ,” henh ke mũ. ²³ Ęg tũ mēg mũ ra ki króm tũ nĩn kũ Ęg tóg tag ri ke nĩtĩ, ha mē. Kejēn ũ tóg vēnh vėg mũ, ki vēnh ve jafān ki. Kũ tóg ti kakā vėg mũ sir. ²⁴ Ve kar kũ tóg to jykrén mǎn tũ nĩ. Kũ tóg ki kagtĩg' he mũ. Kũ tóg fagrĩnh mĩ vēnh ven ja nĩ sir. Ge Ęg nĩtĩ, Ęg tũ Topē vĩ mēg mũ ra ki króm tũ nĩn kũ. Kũ Ęg tóg fagrĩnh mĩ mē ja nĩ sir. ²⁵ Ęg tũ ti vĩ to jykrén mág kũ tóg hã ra Ęg mĩ sér tĩnh mũ. Topē vĩ vỹ há nĩ, ti jykre ti. Ęg jykre pāno tũ tũ' he tóg tĩ, Ęg tũ han mǎn tũ nĩn jé. Kũ Ęg tóg Ęg tũ ti vĩ mē kũ kã jatun ke tũ nĩ. Kũ Ęg tũ ki króm kũ Topē tóg Ęg mĩ vĩ há han ke mũ sir, Ęg tũ nén han mũ kar to.

²⁶ ũ ag tóg Topē to: “ti to sóg há nĩ,” he tĩ. Hã ra ag tóg ũ to vĩ kónān tĩ, ag vĩ to jykrén tũ nĩn kũ. Kũ ag tóg ón kũ: “ti to sóg há nĩ,” he ja nĩgtĩ. Kygnēg Ęg tóg tĩ, Ęg tũ gen kũ. ²⁷ Ęg tũ Ęg jóg tũ Topē to há nĩtĩn kũ, kũ Ęg tóg tag han ke mũ, ha mē: ũn panh ter mũ kar jagāgtān kǎn jé Ęg tóg ke mũ, ũn mén ter ja fag ke gé, ũn jagtar fag. Kũ Ęg tóg nén ũ vēnhmỹ han ke tũ nĩ gé sir. Topē kato tē mũ ag jykre han ke tũ Ęg tóg nĩ gé. Kũ Ęg tóg ti mĩ kavėj tũ nĩtĩ sir.

2

Jagnē to vėjykre pir han ke

¹ Inh kanhkā', Ęg *Senhor* tũ *Jesus Cristo* ki ajag ge mũ mĩr. Pǎ'i kar kǎfór vė. Ge ra ajag ne tóg ũn riko ag to há nĩtĩ', kũ ũn jagtar ag tóg ajag mĩ tũ nén ũ tũ nĩtĩ. Ke tũg nĩ. ² Hēn ri ke mũn ũn riko vỹ Topē vĩ jēmēnh kǎtĩg mũ, ajag vēnhmǎn kũ. Ti kur vỹ há tǎvĩ nĩ, kũ ti nĩgė kǎnĩm ja vỹ tũ *ouro* nĩ. Kũ ũn jagtar vỹ kǎtĩg ke mũ gé, kur kórég tu kũ. ³ Kũ ajag hỹn ũn riko mĩ: “ha tag kã nĩ, nĩg ja há kri,” he tĩ. Jó ajag hỹn ũn jagtar mĩ: “ha inh mré nĩ, hã ra ěprā nĩ, gan kri,” he tĩ. ⁴ Hã ki ajag tóg ũn riko to há nĩ ve nĩ, ti tũ tũgrĩn. Jǎvo ajag tóg ũn jagtar to é he ve nĩ, ti jagtar nĩn kũ. Ke tũg nĩ. Ajag tũ jagnē ri ke nĩtĩ to jykrén nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ajag tóg vėjykre pāno han mũ.

⁵ Inh kanhkā', jēmē há han ra. Ajag to sóg há nĩ mĩr, hã kũ sóg ajag jyvėn mũ. Topē vỹ ũn jagtar ag kuprėg, ag tũ ti to rikon jé, ti ki

ge kũ. Ga kri mũn kũ ag tóg jagtar nĩtĩ. Ęg *Senhor* ki ge kũ ag tóg há nĩtĩ hã ra. Topē tũ tũ Ęg pǎ'i nĩ ve jé ag tóg ke mũ, ag tũ ti to há nĩtĩn kũ. ⁶ Jǎvo ajag tóg ũn jagtar ag to é he tĩ. ũn riko ag to ajag tóg vĩ há han tĩ. Hã ra ũn riko ũ ag tóg ajag to kórég nĩtĩ gé. Kũ ag tóg ajag to vĩ kónān tĩ. Hã kũ tóg vēnhmỹ nỹ, ajag tũ ũn jagtar to é he ti. ⁷ Kũ ũn riko ũ ag tóg Ęg *Senhor* to é he tĩ gé. Ti to ag tóg vĩ kónān tĩ gé, hã ra Ęg tóg tũ ti mré ke nĩtĩ. Hã kũ ag tóg Ęg to vĩ kónān mũ gé.

⁸ Topē tũ vāsỹ Ęg mĩ vėjykre nĩm ja ěn ki króm nĩ, hã vỹ: “ǎ régre to há nĩm nĩ, ǎ tũ vėso há nĩ ri ke nĩm nĩ, ǎ régre tũ,” he mũ. Kũ tóg rán kũ nĩ. Ajag tũ tag han kũ tóg há nĩ. ⁹ Ajag tũ hã ra ũn riko to há nĩtĩn kũ, ũn jagtar to kórég nĩtĩn kũ ajag tóg, ti vĩ mranh mũ sir, ti tũ Ęg jyvėn ja ti. Kũ Topē tóg ajag to jykrén kónān ke mũ.

¹⁰ Ha vé, hēn ri ke mũn Ęg kã mĩ ũ tóg Topē tũ Ęg mĩ vėjykre nĩm ja kar ki króm tĩ. Hã ra tóg sir, nén pir ki ti vĩ mranh mũ. Kũ ti tũ ti vĩ mranh kǎn vė sir. ¹¹ Topē tóg Ęg mĩ: “ǎ prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, kũ ǎ mén tũ mré nỹ tũg nĩ gé,” he ja nĩgtĩ. Kũ tóg Ęg mĩ: “ũ tén tũg nĩ,” he ja nĩgtĩ gé. Hēn ri ke mũn Ęg tóg Ęg prũ tũ fag mré nỹ tũ nĩgtĩ. Ęg tũ hã ra ũ tén kũ Ęg tóg ti vĩ mranh kǎn mũ sir. ¹² Kũ tag to jykrén nĩ, ajag tũ nén ũ han ke to jykrén kũ. Ęg *Senhor* vỹ Ęg jykre kar vėg tĩ, ti tũ Ęg tũ ti jykre ki króm ve sór kũ. Kũ ajag jykre to jykrén nĩ, ajag vĩ to ke gé. ¹³ Ęg tũ jagnē jagāgtān tũ nĩn kũ tóg Ęg jagāgtān ke tũ nĩ gé, Ęg *Senhor* ti. Ęg tũ hã ra jagnē jagāgtān kũ tóg Ęg jagāgtān ke mũ gé, ti tũ Ęg jykre tũgnỹm ken kũ, kurā ěn kã. Kũ ti pijė Ęg vóg kónān ke mũ sir'.

Ti ki rã há

¹⁴ Inh kanhkā', ũ tóg kejēn: “ti ki sóg rã kũ nĩ,” he tĩ, Topē to. Hã ra tóg ti vĩ han tũ nĩgtĩ. Kũ tóg ón kũ ti ki rã kũ nĩ ja nĩ. Kren ke tũ tóg nĩ sir. ¹⁵ Kejēn *Jesus* mré ke ũ tóg kur vėg tũ nĩgtĩ, vėjėn vėg tũ tóg nĩgtĩ gé, *Jesus* mré ke ũ fi ke gé. ¹⁶ Kũ ajag kã mĩ ũ tóg hēn ri ke mũn ti mĩ, fi mĩ: “ǎ jé kusa mēg tũ nĩgtĩ, ǎ jé kókĩr tũ nĩgtĩ,” he mũ. Hã ra tóg fag mĩ nén ũ nĩm tũ nĩ. Kũ tóg fagrĩnh mĩ fag mĩ: “ǎ jé jagtar tũ nĩgtĩ,” he ja nĩ. ¹⁷ Ge ti nĩ, Ęg tũ ón kũ: “ti ki sóg rã kũ jē,” henh kũ. Ęg tũ ti

vĩ han tũ nĩn kũ ãg tóg fagrĩnh mĩ: “ti ki sóg rã kũ nĩ,” he mũ sir. Nén ù tũ vễ.

¹⁸ Æjag kã mĩ ù tóg hẽn ri ke mũn: “ũ tóg *Jesus* ki rã kũ nĩ, jãvo ù tóg ti jykre han tĩ,” he sór mũ, Æjag tỹ ti jykre han sór tũ nỹtĩn kũ. Æ tỹ ti jykre ki króm vãnh nĩn kũ sóg ki kagtĩg nĩ. “Ti mĩ *Jesus* ki rã kũ nĩ vỹ?” he jé sóg ke mũ, ã to. Æ jãvo sóg ti jykre han tĩ inhhã. Hã to ã tóg ki kanhró nĩ, sỹ ti ki rã kũ nĩ ti,” he jé sóg ke mũ, Æjag mĩ.

¹⁹ “Topẽ vỹ tỹ ùn pir nĩ,” he Æjag tóg tĩ gé. Æjag tỹ ki hã tóg vễ. Kũ Japo ag vỹ tag tóg tĩ gé. “Pir tóg nĩ, Topẽ ti,” he ag tóg tĩ gé. Ag tỹ ti pir ki kanhró hã ra ag tóg krenkren ke tũ nĩ, ag tỹ ti jykre han tũ nĩn kũ. Hã kũ ãg tóg ãg tỹ Topẽ vĩ kãmén há ra krenkren ke tũ nĩ gé, ãg tỹ ti jykre han tũ nĩn kũ. ²⁰ Æjag tỹ tag to jykrén tũ nĩn kũ Æjag tóg krĩ tũ pẽ nỹtĩ. Æg tỹ ti vĩ ki króm tũ nĩn kũ ãg tóg ón kũ ti ki ge kũ nỹtĩ. Nén ù tũ vễ sir, ãg tỹ ti ki ge kũ nỹtĩ tag ti. Æg mĩ tóg nén ù há han ke tũ nĩ.

²¹ Æg jógjóg ve tỹ *Abraão* to jykrén nĩ. Topẽ tóg ti mĩ: “ã kósĩn tỹ *Isaque* tãnh kũ pũn, inhh mĩ,” he ja nĩ. Kũ tóg ti mĩ: “he,” he ja nĩ sir. Hã kũ tóg Topẽ mĩ há nĩ sir, *Abraão* ti, ti tỹ ti vĩ ki króm ja nĩn kũ. Kũ tóg ti to: “inh ki rã há han ja ti nĩ,” he mũ. ²² Ve ra ha. Ti tỹ Topẽ ki rã kũ jẽn hã kũ tóg ti mĩ: “he,” he ja nĩ, *Abraão* ti. Kũ tóg, ti tỹ ti mĩ: “he,” hen kũ ti ki rã kũ jẽn to tar nĩ sir, Topẽ vĩ ki króm ke to. Ge ti nĩ mĩr. ²³ Rán kũ tóg nĩ gé, kũ tóg: “Topẽ vĩ kri tóg fi, *Abraão* ti,” he mũ. Hã kũ Topẽ tóg ti to: “ũ tỹ iso há nĩ ãn,” he tĩ,” he tóg, *Abraão* to. ²⁴ Hã ki Æjag tóg vэг mũ. Æg tỹ ti vĩ han kũ tóg ãg to: “inh ki rã há han ja ti nĩ,” henh ke mũ gé. Æg tỹ ón kũ ti ki rã kũ nĩn kũ ãg tóg hã ra ti mĩ há tũ nỹtĩ, Topẽ mĩ, ãg tỹ ti vĩ ki króm tũ nĩn kũ.

²⁵ *Raabe* fi to jykrén nĩ gé, ùn mén jafã ãn fi to. Æg *povo* vỹ ù ag jègnẽ ja nĩ, ag tỹ fi jamã ve jé, ãmã mág ãn ti. Kũ fi tóg ag mĩ: “kãge jèg ra,” he ja nĩ. Tag to fi tóg kren mũ mĩr, fi tỹ tag han to. Kũ Topẽ tóg fi to: “inh ki rã há han fi,” he ja nĩ sir, fi tỹ ti vĩ kri fi to.

²⁶ Ge ti nĩ gé, ãg mĩ. Æg tỹ ti ki ge kũ nỹtĩn kũ ãg tóg ti vĩ kri fĩnh ke mũ, *Raabe* fi ri ke. Æg tỹ ti vĩ han tũ nĩn kũ tóg ãg mĩ nén ù há han ke tũ nĩ gé, ãg tỹ ón kũ ti ki ge kũ nỹtĩn

kũ, ãg fár tỹ kuprĩg tũ ra ter kũ nỹ ãn ri ke ti nĩ.

3

Æg nũnẽ tỹ Topẽ vĩ mranh ke tũ

¹ Inhh kanhkã', kãnhmar jagnẽ mĩ: “sỹ ã kanhrãn há tóg tĩ, ã tỹ kygnẽ to,” he tũg nĩ. Æg kar vỹ kygnẽg tĩ. Kũ ãg tóg, ãg tỹ ù jyvẽn ken kũ vẽn ki rĩr vén ke mũ, ãg tỹ ti mré kygnẽg tũ nĩ jé. Jãvo Topẽ vỹ ãg vóg kónãn ke mũ, ti mré.

² Æg kar vỹ kygnẽ (ka)mẽ nỹtĩ. Æg tỹ ãg vĩ ki kygnẽg tũ pẽ nĩn kũ ãg tóg kuryj kar nĩ sir.

³ Kãvãru to jykrén nĩ. *Freio* tỹ ãg tóg ti jẽn kã kã fig tĩ. Kũ ãg tóg tỹ ti vóg tĩ sir, kũ tóg ti tĩg ke ãn ra tĩ mũ sir, ù tỹ kãvãru kri nĩ ãn ti.

⁴ Kũ *canoa* mág to jykrén nĩ gé. Éhé tóg nỹ, hã ra kãka vỹ ti tĩn tĩ. Kũ ag tóg ti vóg jafã tỹ ti vóg tĩ. Kũ tóg ag mĩ ki ke tĩ. Ti vóg mũ ag mũnh ke ra tóg tĩ mũ sir. Ti vóg jafã sĩ ra tóg ki ke mũ. ⁵ Ge tóg nĩ, ãg nũnẽ ti. Sĩ ti nĩ mĩr, hã ra ãg tóg tỹ vĩ mág han tĩ gé.

Pĩ ri ke tóg nĩ. Ti sĩ ra tóg kejẽn vãnh pũn tĩ mĩr, nẽn kar ti. ⁶ ãn ri ke tóg nĩ, ãg nũnẽ ti. Tỹ ãg tóg vỹjyre pãno tóg tĩ. Kũ ãg tóg ãg vĩ tag to kavéj kar nỹtĩ, ãg tỹ ãg vĩ tag to ti vĩ mranh kũ. Japo tỹ ãg krĩn hã vễ, ãg tỹ ãg vĩ ki Topẽ vĩ mranh jé.

⁷ Ha mẽ, misu kar vỹ tỹ ãg mẽg nỹtĩ. ù ag vỹ mĩg tỹ mẽg nỹtĩ, kũ ù ag vỹ sēsĩ tỹ mẽg nỹtĩ, ù ag vỹ pỹn tỹ mẽg nỹtĩ, ù ag vỹ goj ki ke kar tỹ mẽg nỹtĩ gé. Ti kar kanhrãn ãg tóg tĩ mĩr, ha mẽ. ⁸ Hã ra ãg pijé ãg nũnẽ kanhrãn há han tĩ'. Ti kanhrãn ki kagtĩg ãg nỹtĩ. Vỹjyre pãno tãvĩ tóg sór ãg tóg tĩ. Kũ tóg *veneno* ri ke nĩ, ãg vĩ ti. Tỹ ãg tóg jagnẽ kãgtén ri ke han tĩ, jagnẽ mĩ vĩ kónãn kũ.

⁹ Tỹ ãg tóg Topẽ mĩ vĩ há han tĩ, ãg jóg mág mĩ, ãg nũnẽ tỹ. Kũ ãg tóg tỹ ãg ke ag mĩ vĩ kónãn tĩ gé. Hã ra Topẽ tóg ãg han, ãg tỹ ti ri ke nỹtĩ jé. Kũ ãg tỹ jagnẽ mĩ vĩ kónãn kũ, ãg tỹ Topẽ mĩ vĩ kónãn ri ke vễ sir. ¹⁰ Æg jẽn kã tá tóg kãkutẽ tĩ, ãg vĩ há ti, ãg vĩ kónãn ti ke gé. Pir ti nĩ, ãg jẽnky ti, hã ra ãg tóg tỹ vĩ régre han tĩ. Tag vỹ kórég tãvĩ nĩ, inhh kanhkã'.

¹¹ Goj tỹ ãganẽ to jykrén nĩ. Ti há nĩn kũ tóg há nĩ, goj ti. Ti kajã nĩn kũ tóg kajã nĩ. Ti pijé tỹ goj régre nĩ', goj tỹ ãganẽ ti. Pir tóg nĩ. ¹² Kũ ka kanẽ to jykrén nĩ gé. Ka tỹ

pēnva ki ěg tóg jymi vég tũ nĩgtĩ m̃yr. Pir ti nĩ, ka kanē ti. Ge ti nĩ gé, goj ti. Ti kajã nĩn k̃y tóg kajã nĩ gé. K̃y gem nĩ gé, ãjag nũnē t̃y. Vĩ pir han nĩ.

Topē t̃y ěg m̃y kr̃i há nĩm

¹³ Ājag m̃y kr̃i há ñyĩ? Ājag m̃y Topē vĩ ki kanhró ñyĩ? K̃y tóg há tĩ. K̃y vējykre há kar han k̃y ñyĩm nĩ. Hã ki vēnh kar ṽy ãjag kr̃i há venh ke mũ sir. Hã ra t̃y ṽy mág han tũg nĩ. T̃y vēnh kãfór han tũg nĩ gé.

¹⁴ Ājag t̃y ũ to ãjag fe t̃y g̃ym ke (ka)mē nĩn k̃y tóg t̃y ũ ñy jãvo, jagnē to jũ (ka)mē ñyĩn k̃y, ãjag t̃y jagnē kãfór ñyĩ sór k̃y. Ājag t̃y tag han k̃y vēso: “kr̃i há inh nĩ, Topē vĩ ki Kanhró inh nĩ,” he tũg nĩ. Vēnh ó vē, tag ti.

¹⁵ Topē t̃y ěg kanhrãn ja pijé', ěg t̃y ũ to ěg fe t̃y g̃ym ke (ka)mē nĩ ti, jagnē kãfór han sór mũ ti, jagnē to jũ (ka)mē ti ke gé. Ēprã vējykre vē m̃yr. Japo jykre vē m̃yr, ěg fe jũ tag ti. ¹⁶ ěg t̃y jagnē kãfór han sór k̃y ěg tóg jagnē kato tēgtē mũ sir, ěg t̃y vēs̃y ũn mág han sór k̃y, ěg t̃y jagnē to ṽi (ka)mē ñyĩn k̃y. K̃y ěg tóg vējykre pãno han kãn mũ sir.

¹⁷ ěg t̃y hã ra Topē t̃y ěg kanhrãn mũ han k̃y ěg tóg jãnhkri ñyĩ, kavéj tũ m̃yr. Jagnē to ěg tóg kr̃i kusa ñyĩ. Jagnē m̃y ěg tóg komēr hã ṽi tĩ gé. Jagnē jagãgtãn ěg tĩ sir. Nén kar há han ěg tĩ. Topē ṽi to ěg tar ñyĩ. Jykre régre tũ ěg ñyĩ. ¹⁸ ěg t̃y ti jykre tag han k̃y ěg tóg jagnē kr̃i kuprãg mũ sir, ěg t̃y jykre kuryj ñyĩ jé sir, ha mē.

4

Vějykre pir han k̃y ñyĩnh ke

¹ Ājag hã ne tóg jagnē to jũgũ ñyĩ'. Hē ri ken k̃y h̃yn'? Ājag t̃y nén ũ vēnhm̃y han sór ñyĩn k̃y, hã k̃y ãjag tóg jagnē to kr̃i r̃y ñyĩ. Jykre pãno ãjag tóg ñyĩ m̃yr, k̃y ãjag tóg vējykre há kato tē ñyĩ sir. ² Nén ũ to én k̃y ãjag tóg mãn sór mũ, hã k̃y ãjag tóg vég tũ nĩ m̃yr. Hã k̃y ãjag tóg jagnē kãgtén sór mũ sir, jagnē t̃y nén ũ mãn jé. Jagnē t̃y nén ũ to én k̃y ãjag tóg jagnē kato tēgtē tĩ, ãjag t̃y Topē m̃y to ṽi tũ nĩn k̃y. ³ Ājag t̃y ti m̃y to ṽi ra ãjag tóg venh ke mũ vē, hã ra ãjag tóg to ṽi há han tũ nĩgtĩ gé, hã k̃y tóg ãjag m̃y han tũ nĩgtĩ sir. Ti m̃y ãjag tóg to ṽi mũ, ãjag t̃y nén

to én mũ ěn mãn jé. Hã ra tóg ti m̃y t̃y ũ ñy, hã k̃y tóg ãjag m̃y han tũ nĩ sir, Topē ti.

⁴ ěg t̃y Topē ki rã kar k̃y vējykre pãno to én k̃y ěg tóg ti kato tē mũ sir. Ũn t̃y tá kórég fi ri ke ěg ñyĩ, ěg t̃y gen k̃y. Fi mén kavénh fi tóg tĩ, ũ to én k̃y. ěg t̃y ěprã vējykre to én k̃y ěg tóg Topē kato tē mũ sir. Tag to jykrén mág nĩ. ⁵ “Topē kuprĩg ṽy t̃y ěg jagrē nĩ. K̃y tóg ěg ki r̃ir mũ sir. K̃y ěg t̃y nén ũ vēnhm̃y to há nĩn k̃y tóg fe kaj nĩ, Topē kuprĩg ti,” he tóg, Topē ṽi rá ki. K̃y tag to jykrén nĩ. ⁶ Hã ra Topē kuprĩg tóg ěg tar han tĩ, ěg t̃y nén ũ vēnhm̃y han sór tũ nĩ jé. K̃y tóg tag tó mũ sir, ha mē: “Topē ṽy ũ t̃y: “ũn mág ṽy t̃y inh nĩ,” he mũ ěn ag to kórég nĩ, hã ra tóg ũ t̃y: “nén ũ tũ ṽy t̃y inh nĩ,” he mũ ěn ag jagãgtãn tĩ,” he tóg, ti ṽi rá ki. ⁷ Hã k̃y Topē m̃y: “he,” hem nĩ, ti t̃y ãjag kr̃in k̃y. Japo m̃y: “nejé,” hem nĩ, ti t̃y ãjag kr̃in sór k̃y. K̃y tóg ãjag tovãnh ke mũ sir, ãjag t̃y ti m̃y: “nejé,” hen k̃y.

⁸ Topē mré ṽi k̃y ñyĩm nĩ, k̃y tóg ãjag to há nĩ sir. Ājag mré ti nĩ nĩ, ěg jóg mág ti. Ti ṽi mranh t̃i ṽy t̃y ěg ñyĩ. K̃y ti ṽi mranh tovãnh nĩ. Jykre régre ěg ñyĩ gé. K̃y vējykre pir han k̃y ñyĩm nĩ, hã ṽy: Topē jykre, he mũ. ⁹ Ājag t̃y Topē ṽi mranh k̃y m̃y jagy ñyĩm nĩ. Vēs̃yrénh nĩ, f̃ym nĩ, ny mãn tũg nĩ. Fe kaj ñyĩm nĩ. To kr̃i kufy ñyĩm nĩ. M̃y sér tũ ñyĩm nĩ, ãjag t̃y Topē ṽi mranh k̃y. ¹⁰ ěg *Senhor* m̃y: “kórég inh nĩ, is̃y vējykre pãno han k̃y,” hem nĩ. K̃y ti hã ṽy ãjag m̃y ṽi há han ke mũ sir, k̃y ãjag fe ṽy m̃rin kenh ke mũ sir.

Jagnē to ṽi kónãn ke tũ

¹¹ Inh kanhkã', jagnē to ṽi kónãn tũg nĩ. Ājag t̃y jagnē to ṽi kónãn k̃y ãjag tóg Topē jykre to ṽi kónãn mũ sir. K̃y ãjag tóg to: “nén ũ tũ vē,” he mũ sir, Topē t̃y ěg m̃y vējykre nĩm ja ěn to. Ājag t̃y hã ra ti jykre to ṽi kónãn k̃y ãjag tóg ki króm ke tũ pē nĩ sir. ¹² ũ t̃y ěg m̃y ti jykre nĩm mũ ěn ṽy pir nĩ. K̃y tóg ěg jykre tugñym ke mũ gé sir. Ti hã tóg: “ěn ṽy kren ke mũ, ěn ṽy kren ke tũ nĩ,” henh ke mũ, ti pir m̃y, Topē ti. Hã k̃y tóg vēnhm̃y ñy, ãjag t̃y jagnē to ṽi kónãn k̃y.

Vēs̃y ũn mág han sór ke tũ

¹³ Ājag kã m̃i ũ tóg vēsóg ki ag t̃y nén to jykrén mũ han sór tĩ, Topē ki jēmē sór tũ nĩn

kỹ. “Hẽn ri ke mũn sóg vaj kỹ ẽn ra tĩ mũ, ke tũ nĩ kỹ vaj ùn kỹ,” he ãjag tóg tĩ. “Êmã ẽn ra sóg tĩg mũ. Tá sóg prýg pir tũg mũ. Kỹ sóg *negociar* henh ke mũ, sỹ riko nĩ jé,” he ãjag tóg tĩ mỹ. ¹⁴ Hã ra ãjag pijé ãjag tỹ nén venh ke mũ ki kanhró nỹtĩ, ha mẽ. Êg hỹn ne venh ke mũ, vaj kỹ? Ha'. Ki kagtĩg ẽg nỹtĩ. Êg mỹ vaj kỹ ter ke tũ nĩ vỹ? Ha'. Krũj ri ke ẽg nỹtĩ. Ve sĩ han ẽg tĩ. Êg tỹ ki ẽvãnh mãn mũ ra tóg tũ' he mũ sir. Ge ẽg nỹtĩ. Kãnhmar ẽg tóg tũ' he tĩ, ẽg ter kỹ.

¹⁵ ãjag tỹ nén ù han ke to jykrén kỹ Topẽ mĩ ẽkrén nĩ, ù tỹ ẽg mỹ ẽg ter ke kurã tónh ke mũ ẽn mĩ. “Sỹ nén han ke mũ mỹ ti mỹ há nĩ vỹ?” hem nĩ. ¹⁶ Hã ra ãjag tóg vêsỹ ùn mág han sór mũ, ãjag tỹ: “tag han jé sóg ke mũ,” hen kỹ. Há tũ ti nĩ, ẽg tỹ vêsỹ ùn mág han sór kỹ.

¹⁷ Kỹ tag tóg vẽnhmỹ nỹ gé, sỹ tónh ke mũ tag, ha mẽ. Kejẽn ẽg tóg nén ù há to jykrén tĩ, ẽg tỹ han jé. Hã ra ẽg tóg han tũ nĩgtĩ. Kỹ ẽg tỹ Topẽ vĩ mranh ù vẽ gé sir, ẽg tỹ nén ù há han sór mũ ra han tũ nĩn kỹ.

5

Ûn riko ag vêsỹrénh ke

¹ Vãhã sóg ùn há ag jyvẽn mũ sir, ùn riko ag, ù tỹ *Jesus* ki ge jãvãnh ẽn ag, ha mẽ. Ag mỹ sóg: “kygfỹ ra. ãjag vẽnh krẽkrẽr ke vẽ ha. ãjag jagtar ke vẽ ha. ² ãjag tỹ nén ù vỹ vag kãn ke mũ. ãjag kur sĩnvĩ ẽn vỹ, tãryj' he kãn ke mũ gé, ti ga tỹ kon kỹ,” he mũ. ³ “Kỹ ãjag jãnkamy vỹ, ãjag tỹ ù jagãgtãn vãnh ja tugrĩn veso jãgfanh ke mũ. Kỹ vẽnh kar vỹ ãjag jykre kórég venh ke mũ. Kỹ tóg, pĩ tỹ ẽg pũn ri ke nĩ, ãjag jagtar ke ti. Kurã tỹ ẽgno tóg kakó tĩ ha, ge ra ãjag tóg ãjag tũ mág nỹtĩ hã to jykrén tĩ. ⁴ ãjag *camarada* ag vỹ, ãjag jakré tá rãnhrãj mũ, hã ra ãjag tóg, ag mỹ kajãm tũ nĩgtĩ. Hã ra ẽg jóg tỹ Topẽ vỹ ãjag *camarada* ag vêsỹrénh vэг mũ. ⁵ ãjag tỹ nén ve sór mũ kar ve ãjag huri, vėjẽn mág, kur sĩnvĩ, ãjag tỹ nén to ẽn mũ kar ẽn ti. Tag tãvĩ to ãjag tóg jykrén tĩ, ãjag tỹ ga kri mũn kỹ. Tãg gy ãjag nỹtĩgtĩ, ẽg tỹ ẽg mэг jẽn há han tĩ ẽn ri ke, ẽg tỹ ti tãnh jé. ⁶ Kỹ ãjag tóg ùn jykre kuryj ag vóg kónãn tĩ gé. Ag kãgtén ãjag tóg tĩ, hã ra ag tóg, ãjag kato vĩ tũ nĩgtĩ. Jykre kórég ãjag nỹtĩ,” he sóg mũ, ùn riko ag mỹ.

Êg Senhor kãtĩg mãn jãvãnh

⁷ Inh kanhkã', ẽg *Senhor* kãtĩg ke jãvãnh nĩ, jatun mỹ, ag jãvo. Êg tỹ ẽkrãn kar kỹ ẽg tóg ti mog jãvãnh tũgtĩ, jatun mỹ. Kỹ ta tóg kri kutẽ mũ. Kejẽn ẽg tóg vãhã ti kanẽ vэг tĩ. ⁸ Tag ri ke han nĩ. Jatun mỹ ti kãtĩg jãvãnh nĩ, ẽg *Senhor* ti. Ti jãvãnh to tar nỹtĩm nĩ. Kãnhmar ti kãtĩg mũ, ẽg *Senhor* ti, ha vem nĩ.

⁹ Inh kanhkã', jagnẽ to vĩ vĩ he tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ẽg *Senhor* tóg ãjag jykre ve kỹ ãjag vóg kónãn ke mũ. Ha vẽ, kãnhmar ti kãtĩg mũ, ù tỹ ẽg jykre tugnỹm ke mũ ẽn ti.

¹⁰ Vãsỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag to jykrén. Topẽ vĩ tó ag tóg tĩ. Kỹ ù tỹ mẽ jãvãnh ja ẽn ag tóg ag vóg kónãn. Ge ra ag tóg jatun mỹ Topẽ vĩ tó ja nĩgtĩ, ag tỹ ag vóg kónãn mũ ra. Ag ri ke han nĩ. ¹¹ Ag jykre to jykrén nĩ. Ag jagtar nỹtĩ ra ag tóg to krónh ke ja tũ nĩgtĩ gé. Hã kỹ Topẽ tóg ag mỹ vĩ há han mũ sir, ti vĩ tó tĩ ag mỹ.

Topẽ mré ke tỹ *Jó* kãme mẽ ãjag huri. Ti jagtar ra tóg to krónh ke ja tũ nĩ gé. Kỹ vãhã Topẽ tóg ti ki rĩr há han mũ, ti jagtar kỹ. Hã ki ãjag tóg ẽg *Senhor* jykre vэг mũ sir. Êg jagãgtãn tóg mũ, ti tỹ ẽg jagtar nỹtĩ ven kỹ. Kỹ tóg sir ẽg jagãgtãn tovãnh tũ nĩgtĩ.

¹² Inh kanhkã', ón kỹ vĩ tũg nĩ. Ón kỹ: “he,” he tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ, Topẽ tỹ ãjag vóg kónãn tũ nĩ jé. Kỹ ón kỹ: “Topẽ vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ón kỹ: “ũ tỹ ga kri nĩ ẽn vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ki hã tóm nĩ. Ón tũg nĩ, jagnẽ mỹ.

Ûn kaga ag to Topẽ mré vĩnh ke

¹³ ãjag tỹ nén ù jagy ven kỹ Topẽ mré vĩm nĩ. ãjag mỹ sér tĩn kỹ Topẽ mỹ jãn nĩ, kỹ ti jé tóm nĩ. ¹⁴ ãjag kaga nỹtĩn kỹ *igreja* to kófa ag jé prẽrm nĩ. Ẽn ag vỹ ùn kaga to Topẽ mré vĩnh ke mũ, kỹ ag tóg *azeite* tỹ ùn kaga to tĩn ke mũ, ẽg *Senhor* jiji tó kỹ. ¹⁵ Ag tỹ ẽg *Senhor* mré vĩn kỹ tóg ùn kaga ẽn tỹ há' henh ke mũ sir, ag tỹ ti tỹ há' henh ke to: “hỹ mỹ vỹ?” he tũ nĩn kỹ. Kỹ ù tỹ ti vĩ mranh kỹ Topẽ vỹ ti mỹ vẽnh pãte fón ke mũ gé sir. ¹⁶ Hã jé jagnẽ mỹ tó, ãjag tỹ Topẽ vĩ mranh ja ti. “Ti vĩ mranh inh, tag han kỹ,” hem nĩ jagnẽ mỹ. Kỹ jagnẽ to Topẽ mré vĩm nĩ gé, ti tỹ ãjag tỹ há' he jé, ti tỹ ãjag kaga tỹ tũ' he jé. Êg tỹ

vějykre kuryj han kŷ tóg ěg vī mē kŷ han mŭ sir, Topě ti, ěg tŷ ti mŷ nén ũ to vī', to vī' hen kŷ.

¹⁷ Topě mré ke tŷ *Elias* mī ěkrén nī. Ěg mré tóg tŷ ěprã ke nī ja nŷgtī. Hã ra tóg Topě mré vī', vī' he ja nŷgtī, ta kutě tŷ nī jé. Kŷ tóg kutě ja tŷ nŷgtī, prŷg tãgtŷ kri kysã tŷ 6 (ke) ki. ¹⁸ Kŷ tóg kejĕn Topě mré vī mãn ja nŷgtī, kŷ tóg kutě ja nī sir, ta ti. Kŷ nén kar tóg gan kri mur mãn ja nī, kŷ tóg kanĕn mãn ja nŷgtī gé sir. Topě tŷ ti vī han hã vē. Tag mī ěkrén nī.

¹⁹ Inh kanhkã', kejĕn ěg mré ke ũ tóg prãnh ke tī, vēnh vī há tovãnh kŷ. Kŷ ti jyvĕn nī, ti tŷ kygnĕ mãn tŷ nī jé. ²⁰ Kŷ ũ tŷ ti mré vī mŭ ěn tóg ti kren han mŭ sir, nŷgme to, ti tŷ ti tŷ kygnĕ ja ěn tovãnh kŷ. Kŷ Topě vŷ ti tŷ ti vī mranh ja ěn tŷ vēnh pãte fón mŭ sir. Tag to jykrén nī.

Hã vē.

PEDRO TÛ CARTA HAN VÉN

¹ *Pedro* tÛ ãjag mÿ *carta* rán hã vë. *Jesus Cristo* vÿ inh fëg, sÿ tÛ ti *apóstolo* jê jé. Sÿ Topë tÛ ùn kuprëg mÿ ag mÿ rán hã vë. Ëg mré ke tÛ ag kã mÿ ãjag tóg mügtÿ, ù tÛ *Jesus* ki ge tÛ ag kã mÿ, *Ponto* tá, *Galácia* tá, *Capadócia* tá, *Ásia* tá, *Bitínia* tá ke gé. ² Topë vÿ ãjag kuprëg. Vãsÿ tóg to jykrén ja nÿ, ãg jóg tÛ Topë ti. Æjag mÿ tóg ti kuprëg jënë, ãjag tÛ *Jesus Cristo* vÿ kri fi jé, ti tÛ ti kyvénh tÛ ãjag kygpe jé, ãjag tÛ ti ri ke há nÿtÿ jé. Topë jé ãjag tar han mán', han mán' hé, kÿ ãjag jé krÿ kãnhvy nÿtÿ.

Topë tÛ ãg mÿ nén ù há ven ke

³ Topë mÿ sóg vÿ há han tÿ, ãg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* panh mÿ. Ëg jagãgtãn tãvÿ han tóg tÿ. *Jesus Cristo* rÿn mán tóg, ti ter kar kÿ, kÿ tóg *Jesus* tugrÿn ãg mur mán ri ke han tÿ gé. Kÿ tóg ãg mÿ sér tÿ, ⁴ ãg tÛ kãhkã mÿ êkrén kÿ. Tá ãg tóg nén ù sÿnvÿ kar venh ke mü. Tá ãg tÛ vÿ tÛ' henh ke tÛ pë nÿ. Kómóg ke tÛ tóg nÿ, tá ù tóg kókén ke tÛ nÿ gé. ⁵ Topë ki ãjag tóg ge kÿ nÿtÿ. Kÿ tóg ãjag ki rÿr há han nÿ nÿ. Nén ù kar han há tóg nÿ. Kÿ tóg ãg ki rÿr há han tÿ gé. Æjag krenkren han jé tóg ke mü, ãjag tÛ ti tÛ ãg mÿ nén nÿm ke mü ên ve jé. Nÿm han kÿ tóg nÿ nÿ. Kurã tÛ ãgno kã ãg tóg ên venh ke mü.

⁶⁻⁷ Ver tóg ãjag mÿ jagy tÿ. Ge ra mÿ sér nÿtÿm nÿ. Kãnhmar tóg tÛ' henh ke mü, nén tÛ ãg mÿ jagy nÿ tag ti. Topë tÛ ãg jykre ve sór vë. Há kÿ ãg tóg ver nén ù jagy ve vén tÿ. Ëg tÛ ge ra ti to tar nÿtÿn kÿ tóg vég mü, ãg tÛ ti ki rã há han kÿ nÿtÿ ti. Ha vé, *ouro* rÿg ãg tóg tÿ, pÿ rÿ jagy ki, ãg tÛ ti há nÿ ên ve jé. Ri ke ti nÿ. TÛ' he jé tóg ke mü, *ouro* ti. *Ouro* kãfór ti nÿ, ãg tÛ ti ki rã ti. Ëg tÛ nén ù jagy vég mü ra ti to tar nÿtÿn kÿ *Cristo* tóg ãg tÛ ùn mág han ke mü, ùn tar, *Jesus* tÛ vënh kar mÿ vënh ven ke kurã ên kã. ⁸⁻⁹ Ti to há ãjag nÿtÿ. Ti ki ge kÿ ãjag nÿtÿ, ãjag tÛ ti vég tÛ ra. Há kÿ ãjag tóg krenkren ke mü. Æjag krenkren ke ên hã tóg ãjag mÿ sér pë tÿnh mü, ha vem

nÿ. Æjag fe tóg mrin ke tãvÿ han ke mü, kurã ên kã, ha vem nÿ.

¹⁰⁻¹¹ Topë vÿ tó tÿ ag tóg vãsÿ tó ja nÿgtÿ, Topë tÛ ùri ãg krenkren han mü tag ti. Topë kuprëg vÿ ag kãhrãn ja nÿ. Ag mÿ tóg *Cristo* tÛ ãg jagfy jagtar jagy han ke kãmén ja nÿ. Kÿ tóg ag mÿ ti tÛ kar kÿ tÛ ùn mág jën h ke tó ja nÿ gé. Kÿ ag tóg tag ve sór ja nÿgtÿ. “Kurã tÛ hë kã kenh ke nÿ hÿn?” he ja ag tóg nÿgtÿ, *Cristo* jagtar ke to. Tag ve sór tãvÿ ja ag tóg nÿtÿgtÿ. ¹² Há ra Topë tóg ag mÿ: “inh pijé ãjag hã mÿ tag ven ke mü,” he ja nÿ. “Æjag nón ke ag há mÿ ke vë,” he ja tóg nÿ, vãsÿ ti vÿ tó tÿ ag mÿ. Ti tÛ ag mÿ ãjag tó jan hã vë. Há kÿ ãjag tóg hur mÿ, ti mré ke ù ag tÛ ãjag mÿ *Jesus* kãme sér kãmén kÿ. Topë kuprëg vÿ ag tar han ja nÿ, há kÿ ag tóg ãjag mÿ ti kãmén kãmü ja nÿ. Ha vé, Topë tÛ jënë jafã ag tÛ ki kãhrãn há tóg tÿ, ãjag tÛ ti kãme mëg mü tag ti, há ra ag tóg ver ki kagtÿg nÿtÿ.

Topë vÿ ki króm kãn ke

¹³ Há kÿ Topë tÛ ãg mÿ nén tó mü hã han sórm nÿ. Vënh ki êmëm nÿ. Ti tÛ ãg mÿ nén nÿm ke mü ên hã mÿ êkrén nÿ. *Jesus* tÛ vënh ven ke kurã ên kã ãg tóg venh ke mü sir, ti tÛ ãg mÿ nén nÿm ke mü ên ti. ¹⁴ Vãsÿ ãjag tóg ãjag tÛ nén to é n mü ên han ja nÿgtÿ, ãjag tÛ Topë vÿ mÿ ja tÛ nÿtÿn kÿ. ùri Topë vÿ há han nÿ. Æjag tÛ vãsÿ nén han ja ên tovãnh kãn nÿ. ¹⁵ Topë jykre hã han nÿ. Kÿ tóg vënh ven mü, ãjag tÛ tÛ ti tÛ nÿtÿ ti. Æjag tÛ ti jykre hã han jé Topë tóg ãjag kuprëg. Há tãvÿ ti nÿ, kÿ ti jykre ri ke han nÿ. ¹⁶ Tag tó ja ti nÿ, ha mÿ: “ùn hapë vÿ tÛ inh nÿ. Kÿ inh ri ke nÿtÿ sórm nÿ. Vëjykre há hã han kÿ nÿtÿm nÿ,” he ja tóg nÿ, Topë ti.

¹⁷ Ëg tÛ ti mré vëmén kÿ ãg tóg ti mÿ: “ãg jóg,” he tÿ. Há kÿ ãg tóg ti kamëg ke mü, ti tÛ tÛ ãg jóg nÿn kÿ. Ha vé, ãg kar tÛ nén han mü vég ti nÿgtÿ. Kÿ tóg vënh kar jykre ki kãhró kar nÿ, Topë ti. Ver ãg tóg ù tÛ ti ki kagtÿg ag kã mÿ mügtÿ. Kÿ ãg tóg ti vÿ ki króm há han ke mü. ¹⁸ Kaja e to tóg ãg kygãm ja nÿ, ki kãhró ãjag tóg nÿtÿ. Æjag jo ke ag vÿ ãjag jo vëjykre kórég han ja nÿgtÿ, ãjag tÛ ag nón han jé. Há ra tóg kaja e to ãjag kygvãn ja nÿgtÿ, ãjag tÛ vëjykre kórég ên han mán tÛ nÿ jé. *Ouro* to ke pijé'. *Prata* to ke pijé', ti kaja ên ti. TÛ' he jé tóg ke mü, *ouro* mré *prata* ti.

19 Hã ra tóg ti kyvénh hã to ãg kygjãm. Kÿ tóg tũ' he jãvãnh nĩ. Nén ù kaja kãfór kar ti nĩ, ti kyvénh ti. Ûn há tãvĩ vÿ tÿ ti nĩ, ù tÿ ti kyvénh tÿ ãg kygjãm mũ ên ti, hã vÿ: *Cristo*, he mũ. Kygnẽ ja tũ pe ti nĩ. 20 Topẽ vÿ ti kuprẽg, ti tÿ ãg jagfy ter jé. Ti tÿ nén ù kar han tũ ki tóg ti kuprẽg, vãsÿ. Hã ra tóg ùri ga kri mur ja nĩ, ãjag tÿ ti vĩ mẽ jé, kurã tÿ ãgno to hã. 21 Ti tũgrĩn ãjag tóg Topẽ ki ge kÿ nÿtĩ. Ti rĩn mãn ja tóg nĩ, Topẽ ti. Kÿ tóg ti tÿ ùn mág han ja nĩ gé, kanhkã tá. Kÿ Topẽ ki rã há han nĩ. ãjag krenkren han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ.

22 Topẽ vĩ pẽ ki króm ãjag tóg tĩ. Hã kÿ ãjag tóg jãnhkri nÿtĩ ha, ùri. ãjag mré ke kar ag to ãjag tóg há tãvĩ nÿtĩ gé. Kÿ jagnẽ to há nÿtĩ to tar nÿtĩm nĩ gé. Ón kÿ jagnẽ to há nÿtĩ tũg nĩ. 23 Topẽ vÿ ãjag han mãn, kÿ tóg ãg mur mãn ri ke nĩ. Ti vĩ tÿ tóg ãg han mãn ja nĩ. Rĩr ti nĩ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ. Kÿ tóg tÿ ãg panh pir nĩ, ùn ter ke tũ ên ti. ãg panh ter mũ ên ri ke tũ ti nĩ. 24 Hã kÿ tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ: “ẽprã ke ag vÿ re ri ke nÿtĩ, re fej sĩnvĩ ên ri ke. Hã ra tóg kãnhmar tóg tĩ, kÿ ti fej tóg kãgter kãn tĩ. Kÿ ẽprã ke ag tóg kãnhmar kãgter tĩ gé, re fej ri ke. 25 Jãvo Topẽ vĩ vÿ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, Topẽ vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. Topẽ vĩ sér to ken hã vẽ.

2

Jesus tÿ pó há ri ke nĩ

1 Hã kÿ ãjag jykre kórég tovãnh kãn nĩ. Ón mãn tũg nĩ. Û *lograr* he mãn tũg nĩ. Û tũ to én mãn tũg nĩ. Û to vĩ kónãn mãn tũg nĩ gé.

2 Nẽnẽ vÿ *leite* kron (ka)mẽ nĩgtĩ. Topẽ vĩ vÿ ãg mÿ gĩr sĩ pafa mũ ên ri ke nĩ. Kãnhmar vẽnh vĩ há ên mẽ mãn', mẽ mãn' hem nĩ. Kÿ ãjag tóg mog há han ke mũ, ãjag krenkren jé. 3 Hã kÿ tóg: “ki kanhrãn sĩ han ãjag tóg huri, ãg *Senhor* tÿ tÿ ùn há tãvĩ nĩn ki,” he ja nĩ, Topẽ vĩ rá ki.

4 ãg *Senhor* to kãmũ jẽg. Pó ri ke ti nĩ. Đn han mũ ag tÿ pó fón mũ ên ri ke ti nĩ. Hã ra tóg rĩr jẽ, ãg *Senhor* ti. Ag tÿ ti fón mũ ra tóg Topẽ mÿ há tãvĩ nĩ, pó kar ag há kãfór. 5 Kÿ ãg tóg pó ri ke nÿtĩ gé. Kÿ Topẽ kuprĩg vÿ ãg tÿ Topẽ ãn ri ke han ke mũ, pó tÿ ãn ên ri ke. Kÿ ti tÿ ãjag mÿ nén han sór mũ to: “he,” hem nĩ. *Jesus Cristo* vÿ ãjag tar han sór mũ,

ãjag tÿ ti tũ ki rĩr há han jé. Vãsÿ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag tÿ ti mÿ nén ù kar pũn ja ên ri ke tóg nĩ sir, ãg tÿ *Jesus* tũ han kÿ. 6 Hã kÿ tóg: “pó há kuprẽg inh,” he mũ. “Kÿ sóg tÿ ãn nũna ri ke han, tá. Û tÿ ti ki rã kÿ tóg venh ke mũ, Topẽ tÿ nén tó mũ ên ti,” he tóg, Topẽ vĩ rá ki.

7 ãjag hã to tóg rán kÿ nĩ, ti vĩ tag, ãjag tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Kÿ tóg ù tÿ ti kato vãsãnsãn mũ ag to: “pó tÿ ãn han jafã fón ag tóg, pó tÿ ãn han tĩ ag,” he mũ. “Hã ra Topẽ tóg pó ên hã tÿ ãn nũna han mũ,” he tóg, Topẽ vĩ rá ki. 8 Kÿ tóg: “pó ên tÿ ag tóg krĩm ke tĩ. Kÿ ag tóg pó ên tÿ krĩm krĩm ke kÿ vár mũ sir,” he mũ gé. Û tÿ Topẽ vĩ kri fi sór tũ ag hã vÿ tÿ krĩm krĩm ke tĩ. Topẽ tÿ nén han hã vẽ gé.

9 ãjag hã kuprẽg tóg, ãjag tÿ tÿ ti tũ to pã'i mág nÿtĩ jé, ãjag tÿ tÿ ti *povo* nÿtĩ jé, vyr mÿ. ãjag kuprẽg tóg, ãjag tÿ ti tÿ nén han mũ kãmén jé, ti jykre tar ti. Vãsÿ ãjag tóg kuty mĩ mũ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ãjag tatĩ kãtĩg, ãjag tÿ ùri kurã mĩ mũ jé, jẽngrẽ mĩ. 10 ãjag pijé vãsÿ tÿ ù tũ ja nÿtĩgtĩ'. ùri ãjag tóg tÿ Topẽ *povo* nÿtĩ, ti tũ. ãjag pijé vãsÿ Topẽ tÿ ãjag jagãgtãn sór mũ tag mẽ ja nĩgtĩ'. ùri tóg hã ra ãjag jagãgtãn, Topẽ ti.

Jesus tÿ vỹjyre pãno to ãg kygvãn

11 Inh kanhkã', tag ki ãg tóg ãg mré ke tũ ag jamã mĩ mũgtĩ. ãg jamã pijé', ga tag ti'. Hã kÿ sóg ãjag jyvẽn mũ. ãjag tÿ nén to én mũ ên han sór tũg nĩ. ãjag kókén jé tóg ke mũ. Kÿ ãjag tóg ãg *Senhor* tovãnh sór ke mũ, ha vem nĩ. 12 *Jesus* ki ge tũ ag kã mĩ ãjag tóg nÿtĩ. Hã kÿ vỹjyre há tãvĩ han nĩ. ãjag to ón sór ag tóg tĩ. ãjag to ag tóg: “jykre pãno ag nÿtĩ,” he sór tĩ. Kÿ vẽn kar tÿ ãjag jykre há ve kÿ ag ón ên tóg ve há tĩnh mũ. Kÿ ag tóg: “Topẽ jykre vÿ há nĩ,” henh ke mũ, hẽn ri ke mũn, Topẽ tÿ ag kutãn kÿ.

13 ãg *Senhor* to há ãjag tóg nÿtĩ. Ti to há nÿtĩn kÿ ẽprã ãjag pã'i ag vĩ ki króm nĩ gé. Pã'i mág pẽ tÿ *imperador* ên vĩ ki króm nĩ, vẽn kar mÿ tÿ ùn mág ên vĩ ti. 14 Ti krẽm pã'i ag vĩ ki króm nĩ gé, *governador* ag. Pã'i mág pẽ ên tÿ vin mũ ag vẽ, ag tÿ ùn jykre pãno ag vóg kónãn jé, ag tÿ ùn jykre há ag to vĩ há han jé gé. 15 Û tÿ ki kãgtĩg ag vÿ ãjag to vĩ kónãn tĩ. Kÿ nén ù há tãvĩ hã han nĩ. Kÿ

ag tÿ ãjag kato ne tónh ke tóg tũ tĩnh mũ, ha vem nĩ. Tag vÿ há nĩ, Topẽ mÿ. ¹⁶ *Cristo* vÿ ãg kygvã, vÿjykre pãno to. Kÿ han mãn sór tũg nĩ. To: “inh kava ti huri, *Cristo* ti. Hã kÿ sóg jatun mÿ han ke mũ, isÿ nén to én mũ kar ti,” he tũg nĩ. Topẽ tũ vÿ tÿ ãg nÿtĩ. Kÿ ti jykre há han nĩ. ¹⁷ Ëprã ke ù to é he tũg nĩ. Ëg mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ ag kar to há nÿtĩm nĩ. Topẽ kamẽg nĩ. Ëprã ke tÿ pã'i mág tÿ *imperador* ên kamẽg nĩ gé.

Ëg tÿ Cristo ri kén jagtar nÿtĩnh ke

¹⁸ Æjag kã mĩ ù ag tóg *patrão* mÿ rãnhraj tĩ, fagrĩnh mÿ. Kÿ ag vĩ ki króm nĩ, ag kamẽg nĩ. Æjag kã mĩ ù *patrão* vÿ há nĩ, komër há tóg ãjag mÿ vĩ tĩ. Æjag tÿ ti to há nÿtĩnh kÿ tóg há tĩ. Æjag kã mĩ ù *patrão* tóg kórég nĩ. Ên to vĩ há han nĩ gé, ge ra. Ti kamẽg nĩ gé. ¹⁹ Kejẽn tóg fagrĩnh mÿ ãjag to jũnh ke mũ, ãjag tÿ Topẽ jykre han sór mũ to. Ge ra ti to jũ tũg nĩ. Kÿ Topẽ tóg ãjag mÿ vĩ há han ke mũ. ²⁰ Kejẽn ãjag *patrão* tóg ãjag tÿ kygnẽ to ãjag mrãnmrãn tĩ. Tag vÿ tÿ nén ù tũ nĩ. Ti tÿ ãjag jykre há to ãjag mrãnmrãn kÿ Topẽ tóg ãjag mÿ vĩ há han ke mũ. ²¹ Hã jé Topẽ tóg ãjag kuprẽg.

Cristo vÿ ãg jagfy vÿsÿrénh gé, mÿr, ha mẽ. Ti vÿsÿrénh tugrĩn ãg tóg ti to tar nÿtĩnh mũ, ãg tÿ kejẽn ti ri kén jagtar nÿtĩnh ken kÿ. ²² Nén ù kórég han ja tũ ti nĩ. Û pijé ti ón venh ke mũ', ti ón vãnh nĩn kÿ. ²³ Ag tÿ ti mÿ vĩ kónãn mũ ra tóg ag mÿ vĩ kónãn ja tũ nĩ. Ag tÿ ti vóg kónãn mũ ra tóg ag mÿ vĩ ja tũ nĩ gé. Topẽ há mĩ tóg êkrén ja nĩgtĩ. “Ti há ne ag jykre tugnÿm ke mũ', inh jykre ti ke gé,” he ja ti nĩ, *Cristo* ti. ²⁴ Ha vé, *Cristo* vÿ ãg tÿ Topẽ vĩ mranh ja ên kajãm ja nĩgtĩ. Krunh to sa kÿ tóg ter ja nĩgtĩ. Hã tugrĩn ãg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tÿ tÿ tũ' hen kÿ. Vÿjykre há há han jé ãg tóg ti ki ge kÿ nÿtĩ. Ti vÿsÿrénh tugrĩn ãg tóg tÿ ùn há nÿtĩ. ²⁵ Vãsÿ ãg tóg vÿnh mÿg tÿ *carneiro* vãgfor ri ke nÿtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg hur ãg tatĩ kãtĩg, ãg vãgfor ja ra, *Jesus* ti. Kÿ ãg tóg ti mré mũ mũ sir, *carneiro* fag tÿ ag ki rĩr tĩ mré mũ ri ke. Ti há ne ãg ki rĩr nĩ ha'.

3

Fag tÿ ag mré vÿjykre há han ke

¹ Sÿ ùn tÿtã fag jyvÿn há vÿ, ha mẽ. Æjag mén jykre mĩ mũm nĩ. Hã ra ãjag kã mĩ ù fi mén vÿ hÿn ri ke mũn Topẽ ki rã tũ nĩ ver. ² Ge ra ti ki rĩr há han nĩ. Ti tÿ ã jykre há ve kÿ tóg hÿn ri ke mũn *Jesus* ki rã sór ke mũ, ã tÿ ti mÿ nén ù tó tũ ra. ³ Æjag tÿ vÿsÿnÿvĩ han jé ãjag jykre sÿnÿvĩ han vén nĩ, há vÿ: komër há vĩ, he mũ, vĩ mág tũ, he mũ. Mré há ãjag há ki rĩr há han nĩ gé, ãjag gãnh, ãjag kur, nén sÿnÿvĩ kar ti. ⁴ Vÿjykre sÿnÿvĩ tag vÿ há nĩ, Topẽ mÿ, kÿ tóg tũ' hÿnh ke tũ nĩ gé. ⁵ Gen kÿ fag tóg nÿtĩ ja nĩgtĩ gé, ãg mÿnh'mÿnh ve fag, Topẽ tũ fag, ù tÿ Topẽ ve sór ja fag. Fag mén jykre há mĩ fag tóg mũ ja nĩgtĩ, ⁶ *Sara* fi ke gé. *Abraão* jykre mĩ fi tóg tĩ ja nĩgtĩ, há kÿ fi tóg ti to: “inh kri ke vÿ,” he ja nĩgtĩ. Kÿ vÿjykre há há han nĩ. Û tÿ ãjag tÿ vÿjykre há han kamẽg mũ ra ge ra han nĩ. Kÿ ãjag tóg tÿ *Sara* fi krẽ'krẽ fag ri ke nÿtĩ.

⁷ Kÿ sóg ag jyvÿn sór mũ gé. Æjag prũ fag ki rĩr há han nĩ, ha mẽ. Fag pijé ãjag tar ri ke nÿtĩ'. Topẽ tóg fag mÿ rĩr krÿg ja tũ ên nĩm ke mũ gé, ag ri ke. Æjag tÿ ãjag prũ fag ki rĩr há han kÿ ãjag tóg jatun mÿ Topẽ mré vÿmén ke mũ.

Ëg tÿ kejẽn Cristo jykre to jagtar ke

⁸ Vãhã sóg ãjag mÿ: “jagnẽ mré vÿjykre pir han nĩ,” he mũ. “Û fÿ kÿ ti mré fÿm nĩ. Û mÿ sér tũn kÿ ti mré mÿ sér nĩm nĩ. Jagnẽ to há tãvĩ nÿtĩm nĩ. Jagnẽ mré komër há vĩm nĩ. Jagnẽ kãfór han sór tũg nĩ. ⁹ Û tÿ ãjag mÿ nén ù kórég han mũ ra ti mÿ nén ù kórég han tũg nĩ. Û tÿ ãjag mÿ vĩ kónãn mũ ra ti mÿ vĩ kónãn tũg nĩ gé. Vÿnh kajãm sór tũg nĩ. Vÿnh kar to Topẽ mÿ: “ag ve há han nĩ,” hem nĩ. Topẽ vÿ ãjag ve há han sór mũ, há jé tóg ãjag kuprẽg. ¹⁰ Hã kÿ tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ: “ãjag mÿ jatun mÿ nÿtĩ sór mũ', nén ù kar tÿ ãjag mÿ sér tĩ jé'? Kÿ vĩ kónãn mãn tũg nĩ. Ón mãn tũg nĩ gé. ¹¹ Vÿjykre pãno han mãn tũg nĩ, vÿjykre há há han nĩ, vÿnh kar krĩ tÿ kãnhvy' he sórm nĩ gé. Tag há to vãsãn nĩ. ¹² Ëg *Senhor* vÿ ù tÿ vÿjykre kuryj han mũ ag ki rĩr há han mũ. Ag tÿ ti mÿ nén ù to vĩn kÿ tóg ag vĩ mÿg mũ. Hã ra tóg ù tÿ vÿjykre pãno han mũ kato tẽ tĩ, Topẽ ti,” he tóg, Topẽ vĩ rá ki.

13 Û vỹ ãjag mỹ nén ù kórég han ke tũ nĩ, ãjag tỹ vènh kar mỹ nén ù há han sór kỹ. 14 Kejèn ãjag tóg hã ra vèjykre há tigrĩn vèsýrénh ke mũ, Topè vĩ tigrĩn. Kỹ mỹ sér nýtĩm nĩ. Èprã ke ag kamèg tũg nĩ. Ag vĩ jèmè sór tũg nĩ, ag tỹ ãjag tỹ ti tovãnh han sór mũ ra. 15 “Cristo vỹ tỹ inh pã'i nĩ, kỹ sóg ti hã kamèg tĩ,” hem nĩ. Tag hã mĩ èkrén nĩ. Kejèn ù tóg ãjag mỹ: “ne to ke nẽ, hã vỹ: *Cristo* ki rã, he mũ?” he tĩ. Èn mỹ kãmén kãn nĩ. 16 Û tỹ ge mỹ komèr hã vĩm nĩ. Topè vỹ vèg nĩ nĩ, ãjag tỹ ti mỹ nén tó mũ èn ti. Fe kavéj nýtĩ sór tũg nĩ. Kỹ ãjag tóg ù tỹ *Cristo* jykre to vĩ kónãnh sór mũ ag vĩ tỹ tũ' henh ke mũ, ha vem nĩ. 17 Kejèn ãjag tóg vèjykre há to jagtar ke mũ, Topè tỹ tag to jykrén kỹ. Hã ra tóg há nĩ. ãjag tỹ vèjykre kórég to jagtar nýtĩn kỹ tóg kórég nĩ.

18 *Cristo* hã to jykrén nĩ, ha mẽ. Ter ja tóg nĩ, èprã ke ag tỹ Topè mỹ név nýtĩ tigrĩn. Ti ter pir ki tóg kajãm kãn. Jykre kuryj tóg nĩ, *Jesus* ti, hã ra tóg ùn jykre pãno ag jagfy ter ja nĩ. Ti tỹ Topè mỹ èg tatĩn tĩg sór vè. Ti tén ja ag tóg nĩ, hã ra Topè kuprĩg vỹ ti rĩn mãn. 19 Topè kuprĩg vỹ ti tar han, kỹ tóg vènh kuprĩg ag jamã ra vyr gé, ag mỹ Topè vĩ sér tó jé, vènh kuprĩg sigse kỹ nýtĩ ag mỹ. 20 Vãsý ag tóg ti vĩ mẽ sór ja tũ nĩgtĩ, vènh kuprĩg sigse kỹ nýtĩ èn ag. *Noé* tỹ ga kri tĩg kỹ *barco* mág han mũ èn kã ke ja vè. Èn kã Topè tóg ver ag to fe nĩ ja nĩ, kỹ tóg ag vóg kónãnh jãvãnh ja nĩ ver. *Noé* tỹ *barco* han kãn kar tóg ag vóg kónãnh mũ sir. Kỹ ù tỹ 8 (ke) ag hã vỹ krenkren, *barco* èn kã ki. 21 Goj tỹ ãjag tóg kygpe kỹ nýtĩ, ãjag krenkren jé. *Barco* tỹ goj kri tĩg ri ken hã vè, hã vỹ: *batismo*, he mũ. ãjag mro pijé'. Topè tỹ èg fe kavéj tỹ jãnhkri' he to ken hã vè. Èg tỹ Topè mỹ vènh fèg to ken hã vè. Topè vỹ *Jesus Cristo* rĩn mãn ja nĩ, hã kỹ tóg èg krenkren han ke mũ gé. 22 Kanhkã tá tóg nĩ nĩ, *Jesus* ti. Kỹ tóg Topè pègia tá nĩ nĩ. Tá tóg tỹ ùn mág nĩ, Topè tỹ jègnè jafã ag kri, ùn tar kar ag kri, èg tỹ kanhkã tá ùn vèg tũ kar èn ag mré hã. Vènh kar kri ke vỹ tỹ ti nĩ, *Jesus* ti.

4

Vèjykre tãg

1 Ha vé, *Cristo* vỹ jagtar nĩ ja nĩgtĩ, vèsýrénh kỹ. Kỹ tag to tar nýtĩm nĩ gé, ãjag tỹ ti kóm jagtar nýtĩn kỹ. Tag vỹ há nĩ, ha mẽ: ù tỹ èprã jagtar kỹ tóg Topè vĩ mranh tũ nĩgtĩ. 2 Hã kỹ ùri Topè vĩ hã han sórm nĩ. Ti vĩ tovãnh tũg nĩ, ãjag tỹ ga kri mũn kỹ. ãjag tỹ nén to én mũ èn han sór tũg nĩ. 3 Vãsý ãjag tóg ù tỹ Topè ki kagtĩg ag jykre han ja nĩgtĩ, prỹg tỹ hèn ri ke ki, mỹr, ha mẽ. Èn kã ãjag tóg ãjag prũ tũ fag to én (ka)mẽ ja nýtĩgtĩ, ãjag mén tũ ag to ke gé. ãjag tỹ nén to én mũ èn han ja ãjag tóg nĩgtĩ. Krenkren mũ ja ãjag tóg nĩgtĩ. Vènh kãgrã mỹ fénhta kórég èn han ja ãjag tóg nĩgtĩ gé. 4 Ùri ãjag tóg tag han mãn sór tũ nýtĩ ha. Hã kỹ tóg ag mỹ e tĩ, ù tỹ vèjykre kórég to tar nýtĩ ag mỹ, ãjag tỹ ag mré ag jykre pãno han mãn sór tũ nýtĩn kỹ, ãjag tỹ ag krĩ tũ jãvo krĩ há nýtĩn kỹ. Hã kỹ ag tóg ãjag to vĩ kónãnh tĩ, ùri. 5 Hã ra Topè tóg ag jykre vèg nĩ nĩ. Vènh kar jykre tugnyĩm ti tĩ mỹr. Kỹ tóg ag mỹ ag jykre to: “tag vỹ há nĩ, èn vỹ kórég nĩ,” henh ke mũ, ùn rĩr mũ ag jykre to, ùn kãgter mũ ag jykre to ke gé.

6 Û tỹ hèn ri ke ag tóg *Jesus* mur ke to hã kãgter ja nĩgtĩ. Èn ag mỹ tóg vènh vĩ sér tónh vyr gé, *Cristo* ti, vènh kuprĩg ag jamã ra, ag krenkren jé. Ag tỹ nén han ja to Topè tóg ag vóg kónãnh. Hã ra Topè tóg ag rĩnrĩn mãn sór ja nĩ gé. Hã kỹ tóg ag kãgter mũ ra ag mỹ vènh vỹ jènèg mũ gé, ag tỹ kanhkã tá junjun jé.

7 Kakó ti tĩ ha, ga tag tỹ tũ' henh ke kurã ti. Vèso jykrén nĩ. Krĩ há nýtĩm nĩ, ãjag tỹ Topè mré vèmén há han jé. 8 Kỹ jagnè to há tãvĩ nýtĩm nĩ. Tag to krónh ke tũg nĩ. Èg tỹ jagnè to há nýtĩn kỹ èg tóg jagnè mỹ vènh pãte fón ke mũ, èg tỹ Topè vĩ mranh mũ ti, ti e nýtĩ hã ra. 9 Û tỹ kuvar há tá ãjag to pasa kỹ ti mỹ: “inh mré jé,” hem nĩ. Ti to vĩ tũg nĩ, ti to mỹ sér nýtĩm nĩ. 10 Kỹ Topè vỹ èg tar han tĩ. Û tóg nén ù to tar nĩ. Jãvo ù tóg nén ù ù to tar nĩgtĩ gé. ãjag tỹ nén ù to tar nýtĩ èn hã ki rĩrm nĩ, vènh kar tỹ ãjag tigrĩn tar nýtĩ jé. Tag vỹ Topè mỹ há nĩ. 11 ãjag vèmén kỹ Topè vĩ hã tỹ vèmén nĩ. Û tóg Topè tũ ag ki rĩr tĩgtĩ. Kỹ ti jé Topè mỹ to vĩ, ti tỹ to ti tar han jé. ãjag tỹ ãjag rãnrãj tag ki rĩr há han kỹ *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ kar ag vỹ Topè mỹ vỹ

há han ke mũ. *Jesus Cristo* hã vỹ tỹ ùn mág nĩ. Ti hã vỹ tar nĩ. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Hã vễ.

Ag tỹ Jesus tigrĩn ãg vóg kónãn ke

¹² Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. Nén ù jagy pẽ vég ãjag tóg mũ. Ge ti nỹgtĩ, kỹ to jykrén tũg nĩ. Ëg kar vỹ tag vég tĩ, *Jesus tigrĩn*. ¹³ Mỹ sér nỹtĩm nĩ. ãjag jagtar kỹ ãjag tóg *Cristo* tỹ ãg jagfy jagtar mũ ãn ri ke vég tĩ. ãjag tỹ ti jagtar ri ke han kỹ ãjag tóg ti mré tỹ ùn mág nỹtĩnh ke mũ gé, ti tỹ tỹ ùn mág nĩnh ke kurã ãn kã. Ën kã tóg ãjag mỹ sér pẽ tĩnh mũ, ha vem nĩ. ¹⁴ Hỹ, tá tóg ãjag mỹ sér tãvĩ tĩnh mũ, ag tỹ ùri ãjag mỹ vỹ kónãn mũ ra, ãjag tỹ *Cristo* ki ge kỹ nỹtĩ tigrĩn. Kỹ ãjag tóg ki kanhró nỹtĩnh ke mũ, Topẽ kuprĩg tỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩ ti. Ti kuprĩg vỹ ãjag tỹ ùn mág han ke mũ, Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ ãn ri ke. ¹⁵ ù ag tóg ag tỹ ù tén tigrĩn jagtar nỹtĩ, ag tỹ ù tũ péju tigrĩn ke gé. ãjag tỹ ag mré vỹjyre pãno tigrĩn jagtar kỹ tóg Topẽ mỹ há tũ nĩ. ãjag tỹ ti vỹ mranh ke tũ vễ vễ. ¹⁶ ãjag tỹ hã ra *Cristo* tigrĩn jagtar kỹ tóg ti mỹ há tĩ. Tag to mỹ'ãg tũg nĩ. Tag to Topẽ mỹ vỹ há han nĩ, ãjag tỹ tỹ *Cristo* mré ke nỹtĩnh kỹ.

¹⁷ Topẽ vỹ kãnhmar vãnh kar jykre tugnỹm kãn ke mũ. Hã ra tóg ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag jykre tugnỹm vén ke mũ. Ti tỹ ãg jykre tugnỹm kỹ ãg tóg nén ù jagy ve kren ke mũ. Kỹ ù tỹ ti ki ge tũ ag vỹ nén ù jagy pẽ ãn venh ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ù tỹ Topẽ vỹ han sór mũ ag vỹ ter kren ke mũ. Kỹ ù tỹ ti vỹ mranh tĩ ag vỹ kren ke tũ pẽ nĩ, ù tỹ ti kato tẽ mũ ag,” he ja tóg nĩ. ¹⁹ Topẽ tỹ ãg to: “tag vỹ ti jagy venh ke mũ,” hen kỹ ãg tóg venh ke mũ. Kỹ ãg tóg ãg jagtar mũ ra vỹjyre há hã han kỹ nỹtĩnh ke mũ. ù tỹ ãg han mũ ãn to jykrén jé ãg tóg ke mũ, Topẽ to. Ti pijé ãg tovãnh ke mũ'. Ëg mré tóg nĩ nĩ.

5

Pedro tỹ ãg jyvẽn

¹ Vãhã sóg *igreja* to kófa ag jyvẽn sór mũ, ha mẽ. ãjag ri ke inh nĩ, isỹ tỹ ãjag kóm *igreja* to kófa jẽn kỹ. *Cristo* jagtar ve ja inh nĩ gé, hã ra. Ti vãnh ven mãn ke kurã ãn kã sóg tỹ ùn mág jẽn ke mũ gé. ² Kỹ sóg ãjag

mỹ tag tó sór mũ, ha mẽ. ãjag krẽm ke ag ki rĩr há han nĩ. ù tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ ãn tỹ ti mæg ki rĩr há han ãn ri ke han nĩ. Topẽ tỹ ãjag mỹ vãnh rãnhraj nĩm jan hã vễ. Kỹ ãjag gỹj mĩ ãkrén sór tũg nĩ gé. Topẽ tũ vễ, ãjag rãnhraj ti, hã kỹ ki rĩr há han sórm nĩ. ³ Kỹ ãjag krẽm ke ag ki rĩrm nĩ. Ag mỹ komẽr hã vĩm nĩ. Ag rĩnve vỹjyre há hã han kỹ nỹtĩm nĩ, ag tỹ ãjag jykre há ve kỹ ãjag kóm han sór jé. ⁴ Kãnhmar ti kãtĩg mãn ke mũ, ãg pã'i mág ti, ãg ki rĩr tĩ ti. Kỹ tóg ãjag tỹ ùn mág han ke mũ. ãjag mỹ tóg krĩ tógfĩ ri ke vin ke mũ, ãjag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩnh kỹ. Hã ra tóg kórég vãnh nĩ, kanhkã tá ãg krĩ tógfĩ ãn ti.

⁵ Kỹ sóg kyrũ ag jyvẽn kỹ: “ùn sanh tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ãn han nĩ,” he mũ.

Kỹ sóg vãnh kar jyvẽn kỹ: “jagnẽ to é he tũg nĩ. Jagnẽ ki rĩr há han nĩ,” he mũ. Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ. “Topẽ vỹ ù tỹ jagnẽ to é he mũ ag kato tẽ tĩ. Hã ra tóg ù tỹ: “ùn sĩ vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ãn to há nĩ,” he tóg. Hã kỹ vỹsỹ ùn mág han sór tũg nĩ. ⁶ Topẽ vỹ tar nĩ, kỹ tóg kejẽn ãg mỹ nén ù jagy jẽnẽg tĩ. Ti kato tẽ tũg nĩ hã ra. Ti tovãnh sór tũg nĩ gé. Kỹ tóg ti kurã ki ãjag tỹ ùn mág han ke mũ, ha vem nĩ. ⁷ ãjag krĩ kufy nĩn kỹ ti hã mỹ tóm nĩ. Kỹ tóg ãjag mỹ ãjag krĩ kuprãg ke mũ. Ti hã vỹ ãg ki rĩr nĩgtĩ.

⁸ Vãnh ki rĩrm nĩ. Nũr ri ke han tũg nĩ. Ha vé, ãg kato vãsãn tĩ ãn, Japo ãn tóg ãg to vãjig tĩgtĩ. Mĩg kókĩr ri ke ti nĩ, ti tỹ ãg mãn sór kỹ. ⁹ Hã kỹ ti kato vãsãnsãn nĩ. *Jesus Cristo* ki rã tovãnh tũg nĩ gé, ù tỹ ãjag tỹ ti tovãnh han sór mũ ra. Ha vé, ãg kanhkã kar ag vỹ jagtar tĩ, ãjag kóm, ga kri ke kar ag. Ag mĩ ãkrén kỹ tar nỹtĩm nĩ. ¹⁰ Kurã pipir ki ãjag tóg jagtar tĩ. Kar kỹ Topẽ vỹ ãjag tỹ ùn há tãvĩ han ke mũ, ãjag tỹ kygnẽ mãn tũ nĩ jé. Ti hã vỹ ãg tar han tĩ, ãg tỹ ti to krónh ke tũ nĩ jé. Ëg kuprẽg tóg mỹr, ãg tỹ *Cristo* tigrĩn kanhkã ve jé, ãmã sĩnvĩ pẽ ãn ti, ù tũg vãnh ãn ti. ¹¹ Topẽ hã vỹ ti pir mỹ tar nĩ'. Ti hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ'. Hã vễ.

Pedro tỹ ag mĩ ãkrén

¹² Tó sĩ han sóg ãjag mỹ. Kỹ *Silas* tóg inh mỹ ãjag mỹ rán mũ, inh vỹ ti. Ëg kanhkã vỹ tỹ ti nĩ. *Jesus* tovãnh jãvãnh ti nĩgtĩ. Kỹ tóg iso há nĩ gé. Isỹ ãjag tar han sór vễ. Hã kỹ sóg ãjag mỹ inh vỹ jẽnẽg mũ. Topẽ vỹ ãg tar

han ke mũ mÿr. Hã kÿ ti to krónh ke tũg nĩ. ¹³ Ëmã tÿ *Babilônia* ki ãg nÿtĩ. Kÿ tag ki ù tÿ ãjag mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ ag vÿ ãjag mũ ãkrég tĩ. ãjag mré tóg ãg kuprãg, Topã ti. Kÿ inh kósin tÿ *Marcos* vÿ ãjag mũ ãkrég tĩ gé. ¹⁴ Jagnã ki nhun ke ri ke han nĩ, jagnã nĩgã kãgmĩ kÿ, ãjag tÿ tÿ jagnã mré ke nÿtĩn kÿ.

Cristo mré ke vÿ tÿ ãjag nÿtĩ. Topã jã ãjag krĩ tÿ kãnhvy' hé. Hã vã.

PEDRO TÏ CARTA HAN MÃN

¹ *Simão Pedro* tÏ ãjag mÿ *carta* rán hã vë. *Jesus Cristo* tÏ inh fë vë, sÿ ti rãnrãj han jé, sÿ tÏ ti *apóstolo* jë jé. Isÿ ù tÏ inh mré *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtÏ kar ag mÿ rán hã vë. Topë vÿ ãg kuprëg, ùn jykre kuryj ën, ãg tÏ ãg krenkren han mÿ tÏ *Jesus Cristo* ki ge jé.

² Æjag to sóg Topë mré vÏ tÏ, ãjag tÏ ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han jé, Topë ki ke gé, ãjag tÏ komër hã ti ki kanhrãn kãn jé. Kÿ tóg ãjag tar han ke mÿ. Æjag krÏ tÏ tóg kãnhvÿ' henh ke mÿ gé.

Topë tÏ ãg kuprëg

³ Topë ki kanhró ãg tóg nÿtÏ. Æg kuprëg tóg, ti tÏ ãg tar han jé, ti tar nÏ ën ri ke. Kÿ tóg ãg tÏ ùn mág han ke mÿ gé, ti tÏ tÏ ùn mág nÏ ën ri ke. Æg tÏ tag ki kanhrãn kÿ ãg tóg ti jykre jagma mÿ há han ke mÿ. ⁴ Kÿ Topë tóg ãg mÿ nén ù há kãfór tó kÿ: “Ëprã ke kar vÿ nÿgme ki vár ke mÿ, ag tÏ nén to én mÿ ën han tugrÏn,” he ja nÏ. Ag jãvo ãg tóg krenkren ke mÿ, kÿ ãg tóg Topë ri ke nÿtÏnh ke mÿ, mÿr, ha mÿ. ⁵ Hã kÿ vãsãn, ãjag tÏ ti ki rã to tar nÿtÏ jé, ãjag tÏ vëjyke há hã han jé. Vëjyke há han kÿ vënh kanhrãn kÿ mÿm nÏ gé. ⁶ Vënh kanhrãn kÿ mÿ kÿ vëso jykren nÏ gé. Vëso jykren kÿ ti tovãnh tÿg nÏ gé. Ti tovãnh tÿ nÏn kÿ ti jykre hã mÏ mÿm nÏ gé. ⁷ Ti jykre hã mÏ mÿn kÿ jagnë to há tãvÏ nÿtÏm nÏ gé, ãg kanhkã kar ag to. Æprã ke kar ag to há nÿtÏm nÏ gé. ⁸ Æjag tÏ tag han kãn kÿ tóg há tÏ. Kÿ ãjag tóg ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han ke mÿ gé. Kÿ ãjag tóg vëjyke há to krónh kenh ke tÿ nÏ gé. Kÿ ãjag tóg komër hã ti ki kanhrãn kãn ke mÿ, ha vem nÏ. ⁹ ù tÏ vëjyke há han sór tÿ nÏn kÿ tóg ùn kyvó ri ke nÏ, ùn ëvãnh kórég, ùn kutu ri ke ti nÏ sir. Æn vÿ ãg *Senhor* ki kagtÏg nÏ. Hã kÿ tóg ti kórég han tÏ nÏ.

¹⁰ Inh kanhkã', Topë vÿ ãjag kuprëg. Kÿ vãsãnsãn, vënh kar tÏ ãjag jykre há tugrÏn ki kanhró nÿtÏ jé, ti tÏ ãjag kuprëg mÿ ën ti. Kÿ ãjag tóg tÏ prãnh kenh ke tÿ nÏ, ha vem nÏ.

¹¹ Kanhkã ve jé ãjag tóg ke mÿ, ha vem nÏ, ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* tÿ ti, ãg krenkren han tÏ ën tÿ ti. Tÿ' henh ke tÿ ti nÏ, ti tÏ tá tÏ ùn mág nÏ ti.

¹² Hã kÿ sóg ãjag mÿ tó mãn', tó mãn' he mÿ. Ki kanhró ãjag tóg nÿtÏ. Vënh vÏ há to tar ãjag tóg nÿtÏ, ãjag tÏ mÿg mÿ ën to. ¹³ Ge ra sóg ãjag jyvën mãn sór mÿ, ãjag tÏ kã jatu tÿ nÏ jé. Isÿ ãjag mré nÏ mÿ ën kã sóg ãjag mÿ tag tó. Æjag jyvën mág inh. ¹⁴ Ha vé, kãnhmar sóg iser kÿ inh fár tovãnh kÿ tÏg ke mÿ. Ki kanhró sóg nÏ. Æg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* vÿ inh mÿ isÿ kãnhmar tÏg ke ti tó. ¹⁵ Hã kÿ sóg vënh rán tag to fÿrÿn mÿ, ãjag tÏ iser kar kÿ kã jatun tÿ nÏ jé.

Pedro tÏ *Jesus* ve ja

¹⁶ Ha vé, inh pijé ãjag mÿ ón mÿ', isÿ ãjag mÿ ãg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* kãtÏg vén mÿ ën tón kÿ, isÿ ti jykre tar tón kÿ. Ti ve inh, ti tÏ tÏ ùn mág pë nÏ ti. ¹⁷⁻¹⁸ Ti jóg tÏ Topë vÿ ti tÏ ùn mág han. Ti tÏ tóg ùn tar han gé. Æg tÏ *Jesus* mré pãnónh kri nÿtÏ ën kã ãg tóg kanhkã tá vënh vÏ ën mÿg mÿ, ëprã nÿtÏnh kÿ. Kÿ tóg ti to tag tó, ù tÏ tÏ vënh kar kri ke ën ti, Topë ti, ha mÿ. “Inh kósín pir hã vë. Inh fe pë vë,” he ja tóg nÏ, *Jesus* to. Topë tÏ pãnónh ki kãtére mÿ ën kri ke ja vë. Æn tá sóg *Jesus* tÏ tÏ ùn mág jë vé.

¹⁹ Hã kÿ ãg tóg ù tÏ vãsÿ Topë vÏ tó tÏ ag vÏ kri fig mÿ. Tovãnh tÿ ãg nÏ. Kri nÏm nÏ gé. Néj grug ri ke ti nÏ ãg mÿ, ag vÏ ti. Néj gru vÿ ãg mÿ kuty tá jëngrë han tÏ. Kurã ke kã tá krÏg mág hã vÿ ãg fe tÏ mrin ke tÏ. *Jesus* to ken hã vë, hã vÿ: krÏg mág, he mÿ. ²⁰ Kÿ, ãjag tÏ Topë vÏ rá to ken kÿ tag to jykren nÏ, ha mÿ: ãg pijé vësóg ki to jykren ke mÿ', Topë vÏ rá to', Topë tÏ ti vÏ tó tÏ ag mÿ nén tó mÿ ën to'. Topë hã ne to ãg krÏn ke mÿ'. ²¹ Kÿ Topë vÏ tó tÏ ag pijé vësóg ki ag krÏ ki to jykren kÿ rán ja nÏgtÏ gé'. Topë kuprÏg tÏ ag krÏn mÿ ën hã rán ja ag tóg nÏgtÏ. Hã kÿ tóg tÏ Topë vÏ nÏ, vënh rán ki.

2

Ón kÿ Topë vÏ tó tÏ ag

¹ Hã ra ù ag tóg ón kÿ Topë vÏ tó ja nÏgtÏ gé, vãsÿ, *Israel* ù ag. Tag ve jé ãjag tóg ke mÿ gé. ù ag tóg ón kÿ ãjag mÿ Topë vÏ kãmén sór ke mÿ, ha vem nÏ. Æn ag vÏ vÿ ón kÿ ãjag mÿ mÿ

há tĩ mẽ tĩnh ke mũ, hã ra tóg ãjag kókén ke mũ. Kĩ Topẽ vỹ vãhã ag tỹ tũ' henh ke mũ. ² Ge ra ù tỹ hên ri ke ag tóg ag jykre pãno han ke mũ, ag mré. Kĩ ù tỹ ag mré vễjykre pãno han mũ ên ag tỹ ag tugrĩn Topẽ jykre kato vĩ vĩ henh ke vễ, ti tỹ ki hã tó mũ ra. ³ Ag tỹ jãnkamy mág ve sór vễ, hã kĩ ag tóg ón kĩ vễme sĩnvĩ tó sór mũ, ag tỹ ãjag *lograr* he jé. Hã ra ù tỹ ag vóg kónãn ke mũ ên tóg ag vég tĩ. Ag tỹ tũ' he jé tóg ke mũ, kãnhmar, ha vem nĩ.

⁴ Topẽ tỹ jěgně jafã ù ag vỹ Topẽ vĩ mranh. Ên ag vóg kónãn tóg huri, ag pijé krenkren'. Nũgme ki tóg hur ag vãm, Topẽ ti. Tá ag tóg sigse kĩ nỹtĩ, *ferro tỹ corrente* tỹ. Tá tóg kuty nỹ. Tá ag tóg Topẽ tỹ vễnh kar jykre tugnỹm ke kurã ên jãvãnh nỹtĩ. ⁵ Kĩ Noé mré ke ag vỹ nỹtĩgĩ gé. Topẽ vỹ ag vóg kónãn ja nĩ gé. Goj var tỹ tóg ù tỹ ti vĩ mranh mũ ag tỹ tũ' he kãn. Ag pijé krenkren'. Û tỹ 8 (ke) ag hã vỹ krenkren, ên kã, hã vỹ: *Noé*, he mũ, ù tỹ vễnh kar mỹ: “Topẽ vĩ kri fim nĩ,” he mũ ên ti, kar kĩ ti mré ke tỹ 7 (ke) ên ag ke gé. ⁶ Topẽ vỹ êmã tỹ *Sodoma* mré êmã tỹ *Gomorra* tá ke ag vóg kónãn ja nĩgĩ gé, kĩ êmã ên tá ìn tóg kugpũr kãn ja nĩ. Êg tỹ tag ve kĩ êg tóg Topẽ tỹ ùn jykre pãno ag vóg kónãn ke ên ki kanhró nỹtĩ gé. ⁷ Êmã ên tá ùn pir vỹ kren, hã vỹ: *Ló*, he mũ. Ên vỹ jykre há nĩ ja nĩgĩ, kĩ ti mré ke ag jykre kórég vỹ ti mỹ e tĩ ja nĩgĩ. ⁸ Kurã kar ki tóg ag jykre pãno ve ja nĩgĩ. Kĩ ti krĩ tóg kufy jagy nĩ ja nĩgĩ, ti tỹ ag jykre kórég ve kĩ, ag vĩ kórég ke gé. Ên vỹ ti pir mỹ kren, *Ló* ti. ⁹ Û tỹ ti to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ ag krenkren han ki kanhró tóg nĩ, Topẽ ti. Hã ra tóg ù tỹ vễjykre pãno han mũ ag vóg kónãn ke mũ, ti tỹ vễnh kar jykre tugnỹm ke kurã ên kã. ¹⁰ Û ag vóg kónãn mág pẽ han jé tóg ke mũ, hã vỹ: ù tỹ ag tỹ nén to én mũ han tĩ ên ag, he mũ, ùn vễnh kavénh tĩ ag, he mũ, ù tỹ: “Topẽ pijé tỹ êg *Senhor* nĩ,” he mũ ên ag, he mũ.

Ón kĩ Topẽ vĩ tó tĩ tag ag vỹ êg vĩ kafãn tĩ. “Ình hã tóg ki kanhró nĩ,” he ag tóg tĩ. Kĩ ag tóg kanhkã tãn ag kaměg vãnh nỹtĩ gé. Ag to ag tóg vĩ kónãn tĩ. ¹¹ Topẽ tỹ jěgně jafã ag vỹ tag han tũ nĩgĩ, ha mẽ. Kanhkã tãn ag to ag tóg vĩ kónãn tũ nĩgĩ, Topẽ rĩnve. Ag tỹ ù tỹ ón kĩ ti vĩ tó tĩ ag tar kãfór nỹtĩ ra ag tóg

kanhkã tãn ag to vĩ tũ nĩgĩ. ¹² Ag jãvo ù tỹ ón kĩ ti vĩ tó tĩ ên ag vỹ krĩ tũ nỹtĩ, vãnh kã mũ sễ ag jykre tũ ri ke ag nỹtĩ. Vãnh kã mũ tóg tĩgĩ, sễ ti, êg tỹ ti to vãji kĩ ti tén jé. Tag ri ke ag nỹtĩ. Ag tỹ kanhkã tãn ag ki kagtĩg nỹtĩn kĩ ag tóg ag to vĩ kónãn tĩ. Hã kĩ Topẽ tóg ag tỹ tũ' henh ke mũ, êg tỹ sễ tén tĩ ên ri ke. ¹³ Ag tỹ ag jykre pãno kajãm hã vễ. Kurã ki ag tóg ag tỹ nén to én mũ ên han tĩ, mỹr, ha mẽ. Kĩ ag tóg ag mré jěg tĩ gé, ag tỹ fénhta han kĩ. Ha ra ag tóg nén tỹ êg mỹ'a han tĩ ên hã han tĩ, ag tỹ ag mré jěn kĩ. Jykre régre ag nỹtĩ. Ón kĩ ag há nỹtĩ ve nĩ. ¹⁴ Ûn tỹtã fag kar to ag tóg én tĩ, fag ki êvãnh kĩ. Topẽ vĩ mranh sór ag tóg tĩ. Ti vĩ mranh to ag tóg krónh ke tũ nĩgĩ. Ûn krój ag krĩn kónãn ag tóg tĩ, ag tỹ ag mré mranh jé. Ag topẽ vỹ tỹ jãnkamy nĩ. Topẽ vỹ ag vóg kónãn ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁵ Topẽ japry ti tovãnh ag tóg. Vãgfor kĩ ag nỹtĩ. *Beor* kósin tỹ *Balaão* ên ri ke han ag tóg tĩ. Ên vỹ jãnkamy to há tãvĩ nĩ ja nĩgĩ. Hã kĩ tóg *povo tỹ Israel* mỹ vĩ kónãn ke ên to jãnkamy ve sór mág ja nĩ, pã'i mág tỹ ti mỹ: “ha ag mỹ vĩ kónãn tĩg, ình jagfy,” hen kĩ. ¹⁶ Hã ra Topẽ tóg ti mỹ vĩ tar han, ti tỹ ti vĩ mranh kĩ. Hã kĩ ti mễg tỹ *burrica* fi tóg fi vĩ vãnh ra ti mỹ vĩ ja nĩgĩ. Êg tỹ jagně mré vémén ri ke han ja fi tóg nĩgĩ. Ti mỹ vĩ kĩ fi tóg ti tỹ vễjykre kórég han ke mũ ra tỹ tũ' he mũ, ti tỹ ón kĩ Topẽ vĩ tónh tĩg sór mũ ên kã.

¹⁷ Ón kĩ Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ goj nĩhỹg ja ki goj tũ ên ri ke nỹtĩ. Kanhkã góg ri ke ag tóg nỹtĩ gé. Kãka tỹ vễjo vóg kĩ tỹ tũ' he ên ri ke ag nỹtĩ, ù tỹ ón kĩ Topẽ vĩ tó tĩ ag. Topẽ vỹ kuty tãvĩ tá ag vin ke mũ. ¹⁸ “Ùn mág vỹ tỹ ình nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kĩ. Krĩ tũ ag nỹtĩ. Nén ù vễnhmỹ kar to én ag tóg tĩ. Nén ù tỹ êg kavénh tĩ ên to én ag tóg tĩ. Vễjykre pãno han kĩ ag tóg ù tỹ ùri Topẽ ki ge sór mũ ag krĩn kónãn tĩ. ¹⁹ “Jatun mỹ êg tóg êg tỹ nén han sór mũ ên han kãn ke mũ. Topẽ vỹ êg to jũnh ke tũ nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kĩ. Nén tỹ êg kavénh tĩ ên hã han ag tóg tĩ. Kĩ tóg tỹ ag jagrě nĩ, êprã vễjykre ti. Êg tỹ nén ù tovãnh sór mũ ra tovãnh ki kagtĩg nĩ ên vỹ tỹ êg jagrě nĩ sir, mỹr, ha mẽ. ²⁰ Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki kanhró ja ag tóg nỹtĩ vễ, êg kren han mũ ên ti. Ti tugrĩn ag tóg êprã vễjykre kavėj kar tovãnh ja nĩgĩ vễ. Hã ra

ag tóg ag tỹ nén tovãnh mũ ãn han mãn mũ, kỹ tóg tỹ ag jagrẽ nĩ mãn mũ sir. Kỹ tóg ùri kórég kãfór nĩ, ag mỹ. ²¹ Ag tỹ Topẽ japry ãn sãn ja tũ nĩ ra tóg há tĩ vễ. Hã ra ag tóg ti sãn sĩ han kar kỹ tovãnh mũ, Topẽ tỹ ag mỹ vễnh vĩ há jẽnẽg mũ ãn ti. ²² Ag to ãg tóg tag tó tĩ, ha mẽ: “cachorro vỹ ti tũgtũv ãn ko mãn tĩ,” he ãg tóg tĩ. “Porco tóg ti vễnh kype há han kỹ jẽ ra óré mĩ vễsĩn mãn tĩ. Kỹ tóg vễnh kavẻnh mãn tĩ,” he ãg tóg tĩ gé. Û tỹ vễjykre kórég tovãnh kar kỹ han mãn tĩ ag to ken hã vễ.

3

Jesus kãtĩg mãn

¹ Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. ãjag mỹ sóg vễnh rá ù han huri. Kỹ sóg ãjag mỹ rán mãn mũ ha. Inh vễnh rá kar ki sóg ãjag jyvẻn tĩ, ãjag tỹ nén jãnhkri hã to jykrẻn kỹ nỹtĩ jé, ãjag tỹ tag kã jatun tũ nĩ jé. ² Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ vãsỹ Topẽ vĩ tó ja nĩgtĩ. ãn mĩ ãkrẻn nĩ. Kỹ *apóstolo* ag vỹ ãjag mỹ tó ja nĩgtĩ gé, ãg *Senhor* tỹ nén to ãg jyvẻn mũ ti, ãg kren han tĩ ãn vĩ ti. ãn mĩ ãkrẻn nĩ gé. ³⁻⁴ Kurã tỹ ãgno to hã ãprã ke ù ag vỹ ãjag to é hẻnh ke mũ, ha vẻm nĩ. “Ti mỹ kãtĩg mãn mũ vỹ?” he jé ag tóg ke mũ. “Ti tỹ vãsỹ kãtĩg mãn ke vễ vễ. Hã ra ãg jo ke ag vỹ vãsỹ tũg. Ti tỹ ti kãtĩg mãn ke tó mũ ra ag tóg kãgter. Kãtĩg ke tũ ti nĩ. Ga vỹ nĩnh mũ. Tũ' hẻnh ke tũ ti nĩ, ga ti, ha vẻm nĩ,” he jé ag tóg ke mũ, ãg to é he kỹ, ha vẻm nĩ. ãn jykre kórẻg ag vễ, ù tỹ tag tó mũ ag. Ag tỹ nén to é n mũ ãn hã han ag tóg tĩ. ⁵ Topẽ tỹ vãsỹ nẻn han mũ ãn ki kagtĩg ag tóg nỹtĩgtĩ, ag tỹ ki kanhrãn sór tũ nỹtĩn kỹ. Topẽ tỹ vãsỹ nẻn han jan hã vễ, ha mẽ. Kanhkã han tóg, vãsỹ, ga ti ke gé. Ti vĩ tỹ tóg nẻn kar hynhan ja nĩgtĩ. Ga ãn vỹ goj tỹ vễnh kãpãm kỹ nỹ ja nĩ, kỹ ù tóg goj kri nỹ ja nĩ gé. ⁶ Ga ãn kri ke kar ag vỹ hur tũg, goj tỹ, goj var mũ ãn tỹ. ⁷ Kỹ ãg tỹ ùri nẻn vẻg mũ tag vỹ tũ' hẻnh ke mũ gé, ha vẻm nĩ. Topẽ vỹ ti tỹ tũ' hẻnh ke to kurã nĩm huri. Kỹ tóg pĩ tỹ ti tỹ tũ' hẻnh ke mũ, Topẽ tỹ: “tág',” hẻn kỹ. Kurã ãn kã Topẽ vỹ ù tỹ ti vĩ mranh mũ ag tỹ tũ' he kãn ke mũ gé. Ag vóg kónãn ke kurã vễ sir.

⁸ Inh kanhkã', tag to jykrẻn nĩ, ha mẽ. Topẽ kurã vỹ ãg kurã ri ke tũ nĩ. Kurã pir

vỹ ti mỹ prỹg tỹ *mil* (ke) ri ke nĩ, kỹ prỹg tỹ *mil* (ke) vỹ ti mỹ kurã pir ri ke nĩ gé. ⁹ Kỹ tóg ti tỹ ãg mỹ nẻn tó mũ ãn tovãnh ke tũ nĩ. Û tóg: “han sór tũ ti nĩ, hã kỹ ãg tóg vẻg tũ nĩgtĩ,” he tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg hã tũ tó tĩ. Ti tỹ ver ãg to fe nĩ vễ. Hã kỹ tóg kãtĩg vãnh nĩ. Ti pijé ãg kã mĩ ù tỹ nũgme ki kutẻ ãn ve sór mũ'. Hã kỹ tóg ver ãg mỹ kurã ù nĩm mãn', kurã ù nĩm mãn' he mũ. Kỹ vễnh kar jé ag jykre kórẻg tovãnh, ag krenkren jé.

¹⁰ Hã ra tóg kãtĩg mãn ke mũ, ha vẻm nĩ. Vãhã tóg kãtĩg ke mũ, kỹ tóg ù tỹ ãg tũ pẻju tĩ tỹ ãg vatãnh tá kãtĩg ri ke nĩnh ke mũ. ãn kã kanhkã tóg tov kỹ krẻj ke kỹ vãr ke mũ. Kanhkã tá nẻn kar vỹ jonh ke kãn ke mũ gé, krĩg kar ag, pĩ ãn tỹ ag tỹ krẻj ken kỹ. Kỹ vãhã ga vỹ tũ' hẻnh ke mũ, ga kri ke kar ag ke gé. ¹¹ Gen kỹ nẻn ù kar vỹ tũ' hẻnh ke mũ. Hã mĩ ãkrẻn kỹ vễnh kãn sórm nĩ. Topẽ tỹ ãg mỹ nẻn tó mũ ãn hã han nĩ. Topẽ mỹ vễnh vin nĩ. ¹² Topẽ kurã ãn jãvãnh nĩ. Topẻ rãnhrãj to vãsãnsãn nĩ, ti kurã ãn tỹ kãnhmar tá krỹg jé. Kurã ãn kã kanhkã vỹ pũr ke mũ. Kỹ kanhkã tá nẻn kar vỹ jonh ke kãn ke mũ gé, krĩg kar ag. ¹³ Topẽ vỹ ti tỹ ãg mỹ nẻn tó mũ ãn han kãn ke mũ. Kanhkã tãg han jé tóg ke mũ, ga tãg ke gé. Tá tóg vễjykre kuryj tãvĩ nĩ. ãg tỹ ga tãg tag, kanhkã tãg tag vẻnh hapẻ tóg tĩ.

¹⁴ Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. Topẻ kurã tag jãvãnh ãjag tóg nỹtĩ. Kỹ vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ kygnẻg tũ nĩ jé. Vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ Topẻ mỹ jãnhkri nỹtĩ jé, ãjag tỹ ti há ri ke nỹtĩ jé. Kỹ ãjag tóg ti kato vãsãnsãn ke tũ nĩ. ¹⁵ Ha vé, ti tỹ ver ãg to fe nĩn kỹ ãg tóg ãg jykre kórẻg tovãnh kỹ krenkren ke mũ. Tag rán tóg huri ãjag mỹ, ãg kanhkã tỹ *Paulo* ti. Ti to sóg há tãvĩ nĩ. Topẻ vỹ ti mỹ krĩ há tãvĩ nĩm. ¹⁶ Kỹ tóg, ti tỹ ù mỹ *carta* han kỹ isỹ nẻn rán mũ tag ri ke han tĩ gé. Ti vĩ tóg inh vĩ ri ke pẻ nĩ. *Carta* e han tóg huri, *Paulo* ti. Kỹ ti *carta* ù vỹ to jykrẻn jagy tĩ gé. Kỹ ù ag tóg ti *carta* to ke mũ ra ki kagtĩg nỹtĩn kỹ ti to vĩ kónãn tĩ. Û tỹ ki kagtĩg ag vễ. ãn krój ag vễ, ù tỹ ti tỹ rá to vĩ kónãn mũ ag. Topẻ vĩ rá ù to ag tóg vĩ kónãn tĩ gé, *Paulo* tỹ rá kóm, ãn ag. Tag tugrĩn ag tóg kãgter ke mũ, ha vẻm nĩ.

¹⁷ Inh kanhkã', ãjag mỹ sóg rán kãn huri. Hã kỹ vễnh ki rĩr há han nĩ. Ker ù tỹ ãjag mỹ

ón kÿ kri nĩm hẽ'. Ke tũ nĩ mũ ra ag tóg ãjag *lograr* henh ke mũ, ù tÿ ãjag fe kavénh sór mũ ag, ùn jykre pãno ag. Æjag tÿ ag vĩ kri fi tugrĩn ãjag tóg vãgfor ke mũ, ha vem nĩ. Æg tÿ kãgnó ki tĩr ri ke han jé ãjag tóg ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Æg *Senhor* ki kanhrãn ke hã to tar nÿtĩm nĩ. Ti tÿ Æg tar han mũ tag hã ve sórm nĩ, Æg kren han tĩ tÿ *Jesus Cristo* ti. Ti hã mÿ Æg tóg vĩ há han ke mũ, ùri, kar kÿ kanhkã tá ke gé. Kÿ tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Hã vẽ.

JOÃO TỸ CARTA HAN VĒN

Topě vī

¹ Topě tỹ ver nén kar han tũg ki tóg nĩ nĩ, Topě vī ti, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ. Topě tỹ *Jesus* mré nén ù kar hynhan kỹ tóg rĩr nĩ, Topě vī ti. Sỹ ãjag mỹ *Jesus Cristo* tag kãmén ke vĕ. Mĕ inh, ti vī ti. Ti ve inh ke gé, inh kanĕ tỹ. Ti vóg inh, inh nĩgĕ tỹ. ² Ęg rĩnrĩn tĩ ěn vỹ vĕnh ven, hã kỹ sóg ti vé. Ti hã tó sóg tĩ, hã kỹ sóg ãjag mỹ ti kãmén mũ. Ti tỹ nén kar han tũg ki tóg kã nĩ nĩ, ù tỹ ti han ja tũ hã ra. Ęn kã tóg ti panh mré nĩ ja nĩ sir. Hã ra tóg ěg mỹ vĕnh ven. ³ Kỹ sóg ti vé. Ti vī mĕ sóg ke gé. Hã kỹ sóg ãjag mỹ ti kãmén mũ ha, ãjag tỹ inh mré ti ki kanhrãn jé. Ęg jóg tỹ Topě mré ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ti kósin tỹ *Jesus Cristo* mré ke ke gé. Kỹ ěg tóg tỹ jagnĕ mré ke nỹtĩ gé. ⁴ Ęjag mỹ sóg tag rán kỹ jĕnĕ sór mũ, ti tỹ ãjag mỹ sér tĩ jé, ãjag mỹ há tãvĩ tĩ jé ke gé.

Topě tỹ jĕngrĕ ri ke nĩ

⁵ Ha vé, ti tỹ ěg mỹ nén tó mũn hã vĕ, ha mĕ. Ti vī mĕ kỹ sóg ãjag mỹ tó sór mũ, ha mĕ. Topě vỹ jykre kuryj nĩ. Hã kỹ tóg kurã ri ke nĩ, jĕngrĕ ri ke. Ki kuty tũ pĕ ti nĩ.

⁶ Kỹ ěg tỹ: “ti mré ke vỹ tỹ inh nĩ,” hen kỹ ěg tóg kuty ki vĕjyke kórég ěn han ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ěg ón kỹ: “ti mré ke vỹ tỹ inh nĩ,” he tĩ. Vĕnh ó vĕ sir. Kỹ ěg tóg ón kỹ nén ù kar han tĩ gé. ⁷ Ęg tỹ ti kóm kurã ki vĕjyke há ěn han kỹ ěg tóg jagnĕ to há nỹtĩnh mũ. Jagnĕ mré ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ vĕjyke há han kỹ. Kỹ ti kósin tỹ *Jesus* vỹ ěg kykũnh ke mũ sir, ti kyvĕnh tỹ, ěg tỹ ti vī mranh ja hã ra.

⁸ Ũ tóg kejĕn: “inh pijé Topě vī mranh tĩ,” he sór mũ. Ti ón vĕ. Hã ra tóg ti hã mỹ tỹ vĕnh vī ha mĕ tĩ, ti ón mũ ti. ⁹ Ęg tỹ Topě vī mranh kỹ ěg tóg ti mỹ tónh ke mũ. “Á vī mranh inh, tag han kỹ,” he jé ěg tóg ke mũ. Kỹ tóg ěg mỹ vĕnh pãte fón ke mũ sir. Tag tó ja ti nĩ, kỹ tóg han ke mũ. Kuryj ti nĩ mỹr. Kỹ tóg ěg kykũnh ke mũ sir, ěg jykre pãno tỹ tũ' he jé. ¹⁰ Ęg tỹ: “inh pijé ti vī mranh ja nĩgtĩ,”

hen kỹ ěg tóg Topě to: “ti ón vĕ,” he mũ. Kỹ ěg pijé ti vī ki kanhrãn há han tĩ'.

2

Jesus tỹ ěg tar han ke

¹ Inh krĕ, sỹ tag rán vĕ, ãjag mỹ, ãjag tỹ ti vī mranh sór tũ nĩ jé. Kejĕn ãjag kã mĩ ù tóg Topě vī mranh tĩ hã ra. Kỹ ù tóg ti jagfy vĕnh ke mũ ha, ěg jóg tỹ Topě mỹ, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ, ùn jykre kuryj nĩ ěn ti. ² Ti hã tóg ù tỹ ti tén ke mũ ag mỹ vĕnh fĕg', ti tỹ ěg jagfy ter jé, ti tỹ ěg tỹ Topě vī mranh tỹ tũ' hen jé. Hã kỹ tóg ěg mỹ vĕnh pãte fón sór mũ. Hã ra tóg ěg tãvĩ mỹ vĕnh pãte fón sór tũ nĩ. Ęprã ke kar mỹ ke vĕ, mỹr'.

³ Ha vé, ěg tỹ Topě vī kri fi kỹ ěg tóg vĕso: “vãhã inh ti ki kanhró nĩ,” henh ke mũ. ⁴ Ũ tóg kejĕn: “ti ki kanhró sóg nĩ,” he tĩ. Hã ra tóg ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn han tũ nĩgtĩ. Ti ón vĕ. Ti pijé Topě tỹ ki hã tó mũ ki kanhró nĩ'. ⁵ Ęg tỹ hã ra *Jesus* vī kri fi kỹ ěg tóg Topě to há nỹtĩ. Kỹ ěg tóg ti to há tãvĩ nỹtĩ ha ke gé. Tag han kỹ ěg tóg ti ki kanhrãn mũ, kỹ ěg tóg ti ki ge kỹ nỹtĩ ha, ha mĕ. ⁶ Ũ tóg ti to: “ti ki sóg rã kỹ jĕ,” he tĩ. Kỹ tóg ti jykre han kãn mũ sir. *Jesus Cristo* tỹ nén han ja han kãn tóg mũ. Kỹ tóg ti ki rã kỹ jĕ sir.

Jagnĕ to há nỹtĩnh ke

⁷ Ęjag to sóg há tãvĩ nĩ. Inh pijé ãjag mỹ nén ù tãg rán sór mũ'. Nén ù si rán sór inh mũ, ha mĕ. Vãsỹ Topě tóg ěg jyvĕn ja nĩgtĩ, ěg tỹ jagnĕ to há nỹtĩ jé. *Cristo* mur tũg ki tóg ěg mỹ tag tó ja nĩgtĩ. Kỹ ãjag tóg vãsỹ mĕ ja nĩgtĩ gé. ⁸ Hã ra tóg tãg nĩ gé, sỹ ãjag mỹ rán mũ tag ti. *Cristo* vỹ ěg mỹ tó mãn ja nĩ, ěg tỹ jagnĕ to há nỹtĩ jé. Kỹ tóg ki króm ja nĩ. Kỹ ěg tóg ti nón ki króm sór mũ gé. Ki hã tó ja ti nĩ. Kỹ tóg nén ù tãg ri ke nĩ, *Cristo* tỹ Topě nón tó mãn kỹ. Ha vé, komĕr hã tóg kurãg tĩ. Kurã kãtĩg kỹ tóg ti kuty tỹ tũ' he tĩ, komĕr hã. *Jesus* tỹ ěg mỹ: “jagnĕ to há nỹtĩm nĩ,” he to ken hã vĕ, hã vỹ: kurã, he mũ.

⁹ Ũ tóg kejĕn: “inh hỹn kurã mĩ tĩg mũ ha,” he tĩ. Hã ra tóg ti régre to jũ nĩ, ti *irmão* to. Ęn vỹ kuty mĩ tĩ nĩ ver. ¹⁰ Ũ tỹ ti régre to há nĩ ěn hã vỹ, kurã mĩ tĩg ke mũ. Ęn vỹ ti régre tỹ tỹ prãnh ke han ke tũ pĕ nĩ. ¹¹ Ũ tỹ ti régre to jũ nĩ ěn vỹ kuty mĩ tĩ mũ. Kuty to vĕjyke

han ky tóg jē nī ver. Ky tóg ti tỹ hē ra tĩg ke tag ki kagtĩg nĩ gé. Kyvó ri ke ti nĩ, ti tỹ kuty mĩ tĩn ky.

¹² Inh krē, sỹ ājag mỹ rán vē. Ājag tỹ Topē vĩ mranh ja ēn vỹ vēnh pāte fón ky nĩ nĩ, *Jesus Cristo* tugrĩn. ¹³ Ājag kã mĩ ke ũ vỹ sanh há nỹtĩ. Sỹ ājag mỹ rán vē gé. Ũ tỹ nén kar tũg ki kã nĩ ja ēn ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Ājag kã mĩ ke ũ vỹ kyrũ nỹtĩ. Sỹ ājag mỹ rán vē gé. Nén-Kórég vỹ ājag tỹ hē ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁴ Inh krē, sỹ ājag mỹ rán vē. Ēg jóg mág ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Ājag kã mĩ ke ũ vỹ sanh há nỹtĩ. Sỹ ājag mỹ rán vē. Ũ tỹ nén kar tũg ki kã nĩ ja ēn ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Ājag kã mĩ ke ũ vỹ kyrũ nỹtĩ. Sỹ ājag mỹ rán vē. Tar ājag nỹtĩ. Topē vĩ ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Nén-Kórég vỹ ājag tỹ hē ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁵ Ēg tỹ tag ki nén ũ kórég vég mũ tag ki vē'ĩ sór tũg nĩ, tag ki vējyke ki. Ēg tỹ tag to há nỹtĩn ky ēg tóg ēg jóg mág to há tũ nỹtĩ. ¹⁶ Ēprã vējyke pijé tỹ Topē jyke nĩ'. Ēprã vējyke hã vē, ha mē: nén ũ kar to én ēg tóg tĩ. Ēg tỹ nén ũ ve ky ēg tóg ēn mǎn sór tĩ. Ky ēg tóg: “ũn mág vỹ tỹ inh nĩ, isũ to, isỹ nén ũ kar to,” he tĩ gé. Topē jyke pijé'. Ēprã vējyke hã vē. ¹⁷ Hã ra tóg kãnhmar tũ' henh ke mũ, ēg tỹ nén vég mũ tag ti. Ti tũg ky ēg tỹ ne to én ke tóg tũ tĩ gé. Ũ tỹ Topē vĩ han tĩ ēn vỹ tũ' henh ke tũ nĩ jāvo.

Ũ tỹ Cristo kato tē

¹⁸ Inh krē', kurã tỹ ēgno vỹ kakó tĩ ha. Kurã ēn kakó nĩn ky *Cristo* kato tē pē ēn vỹ vēnh ven ke mũ. Tag mē ājag hurĩ. Hã ra ag tóg hur vēnh vinven, ũ tỹ ti kato tē mũ tỹ hēn ri ke ag. Hã ki ēg tóg ki kanhró nỹtĩ, kurã tỹ ēgno kakó nĩ ti. ¹⁹ Ēg mré ke ag vē vē, hã ra ag tóg ón ky tỹ ēg mré ke ja nỹtĩgtĩ. Ag tỹ tỹ ēg mré ke pē nỹtĩ ra ag tóg ver ēg mré mũnh ke mũ vē. Hã ra ag tóg ti tovānh ky ti kato tē mũ ha. Hã ki tóg ve há tĩ, ag tỹ tỹ ēg mré ke tũ nỹtĩ ti.

²⁰ Ājag kar vỹ vēnh vĩ há ki kanhró nỹtĩ. Jagrē ājag nỹtĩ, ũn jyke há ēn kuprĩg tỹ. Hã ky ājag tóg ki kanhró nỹtĩ. ²¹ Hã ky sóg ājag mỹ rán mũ, ājag tỹ ki kanhró nỹtĩn ky. Ājag

pijé ki kagtĩg nỹtĩ'. Ũ tỹ vēnh vĩ há tó mũ ēn pijé ón tĩ'.

²² Ky ũn nỹ hỹn ón tĩ'? Ũ tỹ ge vỹ ón pē han tĩ, ha mē: ũ tóg *Jesus* to: “ti pijé tỹ *Cristo* nĩ,” he tĩ. “Topē tỹ ti jēnē pijé', Topē kósin pijé',” he ag tóg tĩ gé, *Jesus* to. Ũ tỹ *Cristo* kato tē mũn hã vē. Ēg jóg to ag tóg ón tĩ, ti kósin to ke gé. ²³ Ũ tỹ *Jesus* to: “ti pijé tỹ Topē kósin nĩ,” hen ky tóg ēg jóg mág ki kagtĩg nĩ gé. Ky ũ tỹ ti to: “Topē kósin vỹ tỹ ti nĩ,” hen ky tóg ēg jóg mág ti ki kanhró nĩ gé.

²⁴ Vāsỹ ājag tóg ti vĩ mē vén. Ēn kã jatun tũg nĩ. Ēn hã mĩ ēkrén nĩ. Ājag tỹ tag to tar nỹtĩn ky ājag tóg Topē kósin ki ge ky nỹtĩ, ti panh ki ke gé. Hã ky ājag tỹ nén mē vén ja ēn tovānh tũg nĩ. ²⁵ Ti hã vỹ ēg mỹ tó ja nĩ, ēg tỹ ēg rĩr krỹg ja tũ venh ke ti.

²⁶ Ũ ag tóg ājag krĩn kónān sór mũ, ājag mỹ ón ky, ti vĩ tón ky. Hã ky sóg ājag mỹ vēnh rán tag han mũ. ²⁷ Hã ra ājag tóg jagrē nỹtĩ, Topē kuprĩg tỹ. Ky tóg ājag kanhrān mũ sir. Ti hã vỹ ēg kanhrān tĩ, ky ũ vỹ ēg kanhrān mǎn ke tũ nĩ ha. Nén kar kāmén ti tĩ, ēg mỹ, ēg jagrē ti. Vēnh vĩ há hã tó ti tĩ. Ti pijé ón tĩ'. Ti tỹ ājag mỹ tó mũ ēn hã mĩ mũm nĩ, ti tỹ ājag mỹ: “*Jesus* hã ki ge ky nỹtĩm nĩ,” hen ky.

²⁸ Inh krē', ti ki ge ky nỹtĩm nĩ. Ky tóg há tĩ. Kãnhmar ti kãtĩg ke mũ. Kãnhmar ti vēnh ven ke mũ. Ky ēg tóg mỹ'āg ke tũ nĩ, ti kãtĩg ky, ēg tỹ ti ki ge ky nỹtĩn ky. Ēg mỹ'āg ky ēg tóg ti kãtĩg ky vēnh pigju sór ke mũ. Hã ky ke tũg nĩ. ²⁹ Ti hã ne vējyke kuryj hã mĩ tũg ja nĩgtĩ'. Ky ũ tỹ vējyke kuryj han mũ vỹ tỹ ti kósin nĩ.

3

Jesus jāvy ag, ti ve fag

¹ Ha vé, ēg jóg mág tóg ēg to há tãvĩ nĩ, hã ky tóg ēg to: “inh krē,” he mũ sir. Ti krē vỹ tỹ ēg nỹtĩ, *Jesus* jāvy ag, ti ve fag. Hã ky ēprã ke ũ ag vỹ ēg jyke ki kagtĩg nỹtĩ. Ag pijé Topē ki kanhró nỹtĩ'. Hã ky ag tóg ēg jyke ki kagtĩg nỹtĩ gé, ēg tỹ tỹ ti krē nỹtĩn ky. ² Ājag to inh há tãvĩ nĩ. Ũri ēg tóg tỹ Topē krē nỹtĩ. Kãnhmar ēg tóg ti mré nỹtĩnh mũnh mũ. Ky ēg hỹn hē ri ke nỹtĩnh mũ, kanhkã tá? Ha'. Kar ky ēg venh ke mũ, ti kãtĩg kar ky. Ēn kã ēg tóg tỹ ti hã nỹtĩnh mũ, ēg tỹ ēg

kanē tỹ ti ve kỹ. Ti ve jé ěg tóg ke mũ, kurã ěn kã. ³ ěg tỹ tag hã ve sór vë. Hã kỹ ěg tóg vënh jãnhkrig ke mũ, ěg tỹ ti jãnhkri nĩ ěn ri ke nỹtĩ jé, vëjykre pãno tovãnh kãn kỹ.

⁴ ěg tỹ ti vĩ mranh kỹ ěg tóg ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ti mranh mũ sir. Hỹ, mranh kỹ ěg tóg mranh tĩ, ti tỹ ěg jyvën ja ti. ⁵ Hã ra *Cristo* vỹ kãtĩg ja nĩ, ti tỹ ěg tỹ ti vĩ mranh ja tỹ tũ' he jé. Tag ki kanhró ěg tóg nỹtĩ. Ti pijé mranh ja nĩgtĩ' inhhã. ⁶ ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ěg tóg mranh mãn sór tũ nĩ ha. Ũ tỹ ver mranh mãn sór kỹ tóg ti ve ja tũ nĩ. Ti ki kagtĩg tóg nĩ ver.

⁷ Inh krẽ', ker ũ tỹ ãjag krĩn kónãn sór mũ vĩ jëmë hẽ'. Ũ tỹ vëjykre kuryj han mũ ěn hã vỹ kuryj nĩ, Topẽ kuryj nĩ ěn ri ke. ⁸ Ũ tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ěn vỹ tỹ Japo mré ke nĩ. Japo hã ne ti vĩ mranh tĩgtĩ'. Topẽ tỹ nén ũ kar han mũ ěn kã Japo ne ti vĩ mranh vén'. Kỹ tóg ũri mranh tĩ nĩ gé. Hã ra Topẽ kósin vỹ Japo tỹ nén han mũ kókén ja nĩ. Hã jé tóg mur ja nĩ.

⁹ ěg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti vĩ mranh mãn sór ke tũ nĩ ha, ěg tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩn kỹ, ěg tỹ tỹ ti krẽ nỹtĩn kỹ. ¹⁰ ěg tỹ ag jykre tugnỹm kỹ ěg tóg ũ tỹ tỹ Topẽ krẽ mré Japo krẽ ki kanhró nỹtĩ. Ũ tỹ vëjykre kuryj han jãvãnh ěn pijé tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ'. Ũ tỹ ti régre to há tũ nĩ ěn pijé tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ gé'.

Jagnë to há nỹtĩnh ke

¹¹ Tag mẽ ãjag tóg, ãjag tỹ Topẽ vĩ mẽ vén kỹ, hã vỹ: “jagnë to há nỹtĩm nĩ,” he mũ. ¹² ěg pijé *Caim* jykre han ke mũ'. *Satanás* mré ke ja vë, *Caim* ti, hã kỹ tóg ti jãvy tén. Ne nỹ hỹn ti jũ han, kỹ tóg ti tãnh? Jykre kórég ja ti nĩ. Jãvo ti jãvy vỹ jykre há ja nĩ. Hã kỹ tóg ti tãnh, ti jykre há ěn to. Hã kỹ jagnë jykre vëg mũ ra jagnë to jũ tũg nĩ.

¹³ Inh kanhkã', ũ tỹ Topẽ ki rã tũ ag pijé ěg to há nỹtĩnh mũ'. Tag jé ãjag mỹ kórég nỹ tũg hã ra. ¹⁴ Ha vé, jykre tãg ěg nỹtĩ, kỹ ěg tóg ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. ěg jykre pãno tovãnh ěg huri. Tag ki kanhró ěg nỹtĩ, ěg tỹ ũ tỹ ěg mré ti ki rã kỹ nỹtĩ kar ag to há nỹtĩn kỹ. Ũ tỹ ěg mré *Jesus* ki rã mũ to há tũ nĩ ěn vỹ, ěg rĩr krỹg ja tũ ti venh ke tũ nĩ. ¹⁵ ěg tỹ ũ to kórég nĩn kỹ ěg ti tén ri ke han huri. Kỹ

ěg tỹ ũ tén kỹ ěg pijé ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ'. Tag ki kanhró ãjag nỹtĩ. ¹⁶ *Cristo* vỹ ěg tỹ jagnë to há nĩ tag tỹ ěg kanhrãn. Vënh fëg tóg, ũ tỹ ti tén ke mũ ag mỹ, ti tỹ ěg jagfy ter jé. Hã kỹ ěg tóg ěg mré ke jagfy ter ke tag to tar nỹtĩnh ke mũ gé, ũ tỹ ag jagfy ěg tén sór kỹ. ¹⁷ Ha vé, ũ tóg tag ki nén ũ mág vëg tĩ. Jãvo ti mré *Jesus* ki rã kỹ nĩ ũ tóg tỹ nén ũ tũ nĩ. Hã ra tóg ti jagãgtãn sór tũ nĩ. ěn vỹ Topẽ to há tũ nĩ gé.

Kanë jur ke tũ ěg nĩ

¹⁸ Inh krẽ', ãjag vĩ tãvĩ tỹ jagnë to há nỹtĩ tũg nĩ, krĩg mỹ. Jagnë ki rĩrm nĩ. Jagnë to há tãvĩ nỹtĩ to ken hã vë. ¹⁹ Kỹ ěg tóg ki kanhró nỹtĩ, ěg tỹ tỹ ũ tỹ ki hã tó mũ ěn krẽ nỹtĩn kỹ. Kỹ Topẽ tóg ěg kanë jun mãn ke tũ nĩ ha. Jatu ěg nỹtĩ ha, ěg tỹ jagnë to ha pẽ nỹtĩn kỹ. ²⁰ Kejën ěg tóg ěg tỹ kygnë ja ěn to jykren mãn tĩ, kỹ tóg ěg mỹ e tĩ. Hã ra Topẽ tóg ki kanhró kar nĩ. ěg kãfór tóg nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ tóg kãnhmar ěg vóg kónãn ke tũ nĩ. ²¹ Inh krẽ', kejën ěg tóg Topẽ jykre ki króm há han tĩ. Kỹ ěg tóg: “kygnë ja tũ inh nĩ,” he tĩ. Kỹ ěg tóg jatun mỹ Topẽ mré vëmén tĩ sir, ěg mỹ sér tĩn kỹ. ²² Kỹ tóg ěg mỹ nĩm ke mũ, ěg tỹ ti mỹ nén to vĩ mũ ti. Ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn hã han ěg tóg tĩ. Nén tỹ ti mỹ há nĩ ěn hã ki króm ěg tóg tĩ. Hã kỹ ěg tóg jatun mỹ ti mỹ nén ũ to vĩ tĩ. ²³ Ti tỹ ěg mỹ nén tó mũn hã vë, ha mẽ: “inh kósin tỹ *Jesus Cristo* ki gem nĩ, kỹ jagnë to há nỹtĩm nĩ,” he ja ti nĩ, ěg mỹ. ěg tỹ tag han hã ve sór tóg mũ. ²⁴ ěg tỹ ti vĩ ki króm kỹ ěg tóg sir ti ki ge kỹ nỹtĩ. Kỹ Topẽ tóg tỹ ěg mré ke nĩ sir. Ti kuprĩg jënë ja tóg nĩ, ěg mỹ. Kỹ ti kuprĩg tóg ěg mỹ tó tĩ, Topẽ tỹ tỹ ěg mré ke nĩ ti.

4

Topẽ kato tẽ mũ ag kuprĩg

¹ ãjag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Kãnhmar ũ vĩ jëmë sór tũg nĩ, ti tỹ: “Topẽ kuprĩg vỹ tỹ inh jagrẽ nĩ,” he mũ ra. Komër hã ti vĩ tugnỹm nĩ, ãjag tỹ ti jagrẽ ve jé. Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ mĩ mũgtĩ, ũ tỹ hën ri ke ag, ha mẽ. ² Ũ tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ ěn vỹ tag tó tĩ, ha mẽ. “*Jesus Cristo* vỹ ěg ri ke mur ja nĩ,” he tóg tĩ, ũ tỹ Topẽ ki rã kỹ jẽ ti. ³ Ũ tỹ *Jesus* to tag tó tũ nĩn kỹ tóg Topẽ kuprĩg tỹ

jagrê tũ nĩ. *Cristo* kato tẽ tĩ ên kuprĩg tỹ tóg jagrê nĩ, ha mẽ. Ên vỹ vênh ven ke mũ. Tag mẽ ãjag huri. Hã ra tóg hur jun, kỹ tóg mĩ tĩ ha.

⁴ Inh krê', Topê tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Ón kỹ Topê vĩ tó tĩ ag fĩn rãm ãjag huri. Ha vé, Topê kuprĩg tỹ ãjagrê vỹ ag jagrê kãfór nĩ. Hã kỹ ãg tóg ãg kato tẽ ag fĩn rãm kãn huri. ⁵ Topê ki rã tũ ag vẽ. Hã kỹ ag tóg ã tỹ Topê ki ge tũ ag jykre tó tĩ. Kỹ ã tỹ Topê ki ge tũ ag vỹ ag vỹ jẽmẽg tĩ. ⁶ Ag jãvo ãg tóg tỹ Topê tũ nỹtĩ. Kỹ ã tỹ Topê ki kanhró nĩ ên vỹ ãg vỹ mẽnh mũ. Ti tũ tũ ag vỹ ãg vỹ mẽ sór tũ nĩgtĩ. Hã ki ãg tóg ki kanhró nỹtĩ, vỹjagrê tỹ vênh vỹ há tó mũ ti, vỹjagrê tỹ ag tỹ kygnẽ han tĩ ên ti ke gé.

Topê tỹ ãg to há nĩ vén

⁷ ãjag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Jagnẽ to há nỹtĩm nĩ. ãg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kỹ ãg tóg Topê jykre han tĩ. Ti hã vỹ ãg to há nĩ vén. ãg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kỹ ãg tóg tỹ Topê krê nỹtĩ, *Jesus* jãvy. Kỹ ãg tóg Topê ki kanhró nỹtĩ gé. ⁸ ãg tỹ jagnẽ to há tũ nỹtĩn kỹ ãg tóg Topê ki kagtĩg nỹtĩ. Kỹ ãg ti ki rã ja tũ nĩ. Topê jykre vẽ, hã vỹ: ãg to há, he mũ, ti tỹ ãg to há nĩ sór nĩn kỹ. Hã kỹ ãg tóg jagnẽ to há nỹtĩnh ke mũ gé. ⁹ Tag to ãg tóg ki kanhró nỹtĩ, Topê tỹ ãg to há nĩn ki, ha mẽ: ti kósin pir jẽnẽ ja tóg nĩgtĩ, ti tỹ ga kri mur jé, ãg tỹ ti kósin tugrĩn rĩr krỹg ja tũ ên ve jé. ¹⁰ ãg pijé ti to há nỹtĩ ja nĩgtĩ'. Ti hã ne ãg to há nĩ vén'. Hã kỹ tóg ti kósin jẽnẽ, ti tỹ ãg jagfy ter jé, ti tỹ ãg tỹ ti vỹ mranh tỹ tũ' he jé. Ti tỹ ãg to há nĩn hã vẽ.

¹¹ Ha vé, inh krê', Topê vỹ ãg to há tãvĩ nĩ. Hã kỹ tóg há nĩ gé, ãg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kỹ. ¹² ãg pijé Topê vэг tĩ'. ãg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kỹ tóg hã ra ãg ki êmã nĩ ha. Kỹ ãg tóg ti to há tãvĩ nỹtĩnh mũ gé sir, ãg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kỹ.

¹³ Topê vỹ ti kuprĩg tỹ ãg jagrê han. ãg jagrê tag to ãg tóg ti tỹ ãg ki êmãn mũ tag ki kanhró nỹtĩ, ãg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tag ti ke gé. ¹⁴ Topê vỹ ti kósin jẽnẽ, ti tỹ ga kri mur jé, ti tỹ ãg kren han jé. Tag ve sóg, hã kỹ sóg tó mũ. ¹⁵ ãg tóg *Jesus* to: “Topê kósin vẽ,” he tĩ. Topê vỹ ti kã kã êmã nĩ, ã tỹ tag tó mũ ên kã kã, kỹ tóg Topê ki rã kỹ jẽ gé. ¹⁶ Topê vỹ ãg to há nĩ. Tag ki kanhró ãg tóg nỹtĩ. Kỹ ãg tóg

ti vỹ kri fig mũ gé, ti tỹ ãg mỹ: “ãjag to sóg há nĩ,” hen kỹ.

Topê vỹ ãg to há nĩ. Kỹ, ãg tỹ ti to há nỹtĩn kỹ ãg tóg ti ki ge kỹ nỹtĩ. Kỹ Topê vỹ ãg ki êmãn ha. ¹⁷ Topê vỹ ãg tar han sór mũ, ãg tỹ ti to há tãvĩ nỹtĩn jé. ãg tỹ ti to há nỹtĩ ki kygnẽg tũ nĩn kỹ ãg tóg kurã ên kã kanẽ jur ke tũ nĩ, ti tỹ ãg jykre tugnỹm ke kurã ên kã. *Cristo* tỹ ga kri tũg kỹ nén han mũ ên ri ke han jé ãg tóg ke mũ. Hã kỹ ãg tóg kanẽ jur ke tũ nĩ. ¹⁸ ãg tỹ Topê to há nỹtĩn kỹ ãg kanẽ jur ke tũ pẽ nĩ. Ha vé, ãg tỹ Topê to há nỹtĩn kỹ kygnẽg tũ nĩn kỹ ãg tóg mũmẽg ki kagtĩg nỹtĩ gé. Topê tỹ ãg vóg kónãn ke to ãg tóg ti kamẽg ke mũ. ãg mũmẽg vỹ ãg vêsỹrénh han mũ.

¹⁹ Ti hã vỹ ãg to há nĩ vén inhhã. Hã kỹ ãg tóg ãri ti to há nỹtĩ ha. ²⁰ ã tóg kejẽn: “Topê to sóg há nĩ,” he tĩ. Hã ra tóg ã tỹ ãg mré *Jesus* ki rã kỹ jẽ to kórég nĩ. Ti ón vẽ. ãg régre mré ãg mũgtĩ, gan kri. ãg tỹ ãg régre to há tũ nỹtĩn kỹ ãg hỹn hẽ ri kenh ke mũ, ãg tỹ Topê to há nỹtĩ jé, ãg tỹ ãn vэг tũ ên to? ãg tỹ ãg régre to há tãvĩ nỹtĩn kỹ ãg tóg Topê to há nỹtĩ gé. ²¹ Tag tó ja tĩ nĩ, ãg mỹ, ãg tỹ ti vỹ ki króm jé, Topê ti, ha mẽ: “ãjag tỹ Topê to há nĩ sór kỹ ãjag régre to há nỹtĩm nĩ gé,” he ja ti nĩ.

5

Jesus ki ge tũ ag jykre fĩn rãm ãg huri

¹ ãg tỹ *Jesus* to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topê kósin vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ ãg tóg tỹ ti jãvy nỹtĩ. ãg jóg mág to há nỹtĩn kỹ ãg tóg ti krê ã ag to há nỹtĩnh ke mũ gé, ã tỹ ãg mré ti ki ge kỹ nỹtĩ ag to. ² ãg hỹn hẽ ri kenh mũ, ãg tỹ *Jesus* jãvy ã ag to há nỹtĩ jé? Topê to ãg há nỹtĩnh mũ. Kỹ ãg tóg ti vỹ ki króm ke mũ gé. Jagnẽ to há to ken hã vẽ. ³ ãg tỹ Topê to há nỹtĩ sór kỹ ãg tóg ti vỹ ki króm ke mũ gé. Ti to há nĩ to ken hã vẽ. Ti vỹ pijé kufy nĩ', ãg tỹ nén ki króm ke ti. ⁴ *Jesus* jãvy ag ne ã tỹ ti ki ge tũ ag jykre fĩn rãm tĩ'. ãg hỹn hẽ ri kenh mũ, ãg tỹ ti ki ge tũ ag jykre fĩn rãm jé? Topê ki rã jé ãg tóg ke mũ. ãg tỹ ti ki rã kỹ ãg tóg hur fĩn rãm. ⁵ ãg tỹ *Jesus* to: “Topê kósin vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ ãg tóg fĩn rãm ke mũ, ã tỹ ti ki ge tũ ag jykrén fĩn.

Jesus tỹ tỹ Topẽ kósin nĩ

⁶ *Jesus Cristo* tỹ ga kri tĩg kỹ tóg goj tỹ vãnh kype kỹ jẽ. Kỹ ti kyvénh tóg ti ki kãkutẽ gé, ti ter kỹ. Kỹ tóg nén ù régre han ja nĩ. Nén ù pir pijé'. Ti vãnh kype tãvĩ pijé'. Ti vãnh kype vỹ nĩ, kar kỹ ti kyvénh ti ke gé, ti tỹ ãg jagfy ter tag ti. Kỹ Topẽ kuprĩg vỹ ãg mỹ ti kãmén tĩ gé. Ti pijé ón tĩ', Topẽ kuprĩg ti. ⁷ Kỹ ãg ù tãgtũ tigrĩn ti tỹ tỹ Topẽ kósin nĩ ki kanhró nỹtĩ, ⁸ Topẽ kuprĩg tigrĩn, kar kỹ ti vãnh kype ja tigrĩn, kar kỹ ti kyvénh tigrĩn ke gé, ti tỹ ãg jagfy ter kỹ. Nén ù pir hã tó ag tĩ, ti to, hã vỹ: "Topẽ kósin vỹ tỹ ti nĩ," he mũ.

⁹ Êprã ke ag tỹ ãg mỹ nén ù tó kỹ ãg tóg ag vỹ kri fig tĩ. Topẽ vỹ êprã ke ag vỹ kãfór nĩ. Kỹ ti vỹ vỹ tỹ ki hã ke nĩ gé. Kỹ ù tỹ ãg mỹ Topẽ kósin tó mũ vỹ tỹ Topẽ ti nĩ. Hã kỹ tóg tỹ vãnh vỹ há nĩ. ¹⁰ ãg tỹ Topẽ kósin ki rã kỹ ãg tóg ti ki kanhró nỹtĩ. Tĩ ki rã kỹ ãg tóg to jykrén há han ke mũ. Topẽ hã vỹ ti kósin kãmén tĩ. ãg tỹ ti vỹ to: "vãnh vỹ há vỹ," he sór tũ nĩn kỹ ãg tóg ti to: "tĩ ón vỹ," he mũ sir, ãg tỹ ti vỹ kri fi sór tũ nĩn kỹ. ¹¹ Tag tó ti tĩ, Topẽ ti, ha mẽ. "ãjag tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke ên han jé sóg ke mũ. Inh kósin ter ja to ãjag tóg rĩr krỹg ja tũ ên venh ke mũ," he tóg. ¹² ãg tỹ ti kósin ki ge kỹ ãg tóg ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. ãg tỹ jãvo ti ki ge tũ nĩn kỹ ãg tóg rĩr krỹg ja tũ ên venh ke tũ nĩ.

Topẽ tỹ ãg vỹ jẽmẽg tĩ

¹³ ãjag hã ne Topẽ kósin ki ge kỹ nỹtĩ'. Kỹ ãjag tóg ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Sỹ tag tó sór vỹ, ãjag mỹ. Hã kỹ sóg rán mũ. ¹⁴ ãg tỹ ti mré vỹjyre pir han kỹ ãg tóg jatun mỹ ti mré vãmén ke mũ gé. Kỹ ãg tóg ti mỹ nén ù kar to vỹ tĩ. Nén tỹ ti mỹ há nĩ ên hã to vỹ jé ãg tóg ke mũ. Kỹ tóg ãg vỹ mẽnh ke mũ sir. ¹⁵ Tĩ tỹ ãg vỹ mẽ kỹ tóg ãg mỹ han ke mũ sir. Ên kã ti pijé han ke tũ nĩ', ãg tỹ ti mỹ nén to vỹ mũ ti.

¹⁶ Kejẽn ãg tóg ãg mré *Jesus* ki rã kỹ jẽ ù vég tĩ. Hã ra tóg Topẽ vỹ mranh mũ. Hã ra tóg Topẽ tovãnh sór tũ nĩ. Ge ra tóg kygnẽ kỹ mranh mũ. Kỹ ãg tóg Topẽ mré vãmén ke mũ, ti to. Kỹ Topẽ vỹ ti krĩn ke mũ, ti tỹ ti jykre kórég tovãnh jé, ti tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ ve jé. ãg kã mĩ ù tóg kejẽn Topẽ tovãnh pẽ han mũ. Ên to sóg ãjag mỹ: "tĩ to Topẽ mré

vãmén," he sór tũ nĩ. ¹⁷ ãg tỹ vỹjyre vãnhmỹ sĩ han kỹ ãg tóg ti vỹ mranh tĩ. ãg tỹ sĩn kỹ mranh mũ ra tóg kórég nĩ. Kỹ tóg hã ra ãg mỹ vãnh pãte fón sór mũ. Kỹ ãg tóg ti tovãnh pẽ han ke tũ nĩ. ãg tỹ ti tovãnh pẽ han kỹ ãg nũgme ki vár ke mũ.

¹⁸ ãg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩn kỹ ãg tóg ti vỹ mranh mãn sór ke tũ nĩ. ãg jy nĩgãn ti tĩ, Topẽ kósin ti, *Satanás* tỹ ãg vóg tũ nĩ jé. ¹⁹ ãg hã ne tỹ *Jesus* jãvy nỹtĩ', kỹ fag vỹ tỹ ti ve nỹtĩ. Tag ki kanhró ãg tóg nỹtĩ. Jãvo êprã ke ù ag vỹ tỹ *Satanás* krẽm ke kar nỹtĩ.

²⁰ Topẽ kósin vỹ kãtĩg ja nĩgtĩ, ãg tỹ ti ki kanhrãn jé. Tag ki kanhró ãg tóg nỹtĩ. *Jesus Cristo* ki ge kỹ ãg nỹtĩ. Kỹ ti hã vỹ tỹ ãg jykre nĩ. Tĩ panh hã vỹ tỹ Topẽ pẽ nĩ. Tĩ hã vỹ ãg tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke han tĩ.

²¹ Inh krẽ', vãnh kãgrã tỹ topẽ jykre han sór tũg nĩ.

Hã vỹ, sỹ ãjag mỹ nén rán sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA HAN MÃN

¹ João tỹ rá vễ, Igreja to kófa ẽn ti. Isỹ inh mré ke fi mỹ rán hã vễ, Topẽ tỹ fi kuprêg kỹ. Fi krê mỹ ke vễ gé, hã vỹ: Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar, he mũ. Ājag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Kỹ ù tỹ vễnh vĩ há kri fig mũ kar vỹ ājag to há nỹtĩ gé, inh mré. ² Vễnh vĩ há vỹ ẽg kã kã nĩ nĩ. Tovãnh ke tũ pẽ ẽg tóg nĩ. Hã kỹ ẽg tóg jagnẽ to há nỹtĩ.

³ Ẽg jóg tỹ Topẽ mré sóg vễmén tĩ, ti tỹ ājag jagãgtãn jé, ti tỹ ājag tar han jé, ti tỹ ājag krĩ kuprãg jé ke gé. *Jesus Cristo* mỹ sóg tag to vĩ tĩ gé, ẽg jóg mág kósin mỹ. Ti vĩ kri fig ẽg tóg tĩ, vễnh vĩ há kri, kỹ ẽg tóg jagnẽ to há nỹtĩ gé.

Ẽg tỹ jagnẽ to há nỹtĩnh ke

⁴ Ā krê kã mĩ ù vỹ vễnh vĩ há nón mũ mũ, jỹ, kỹ tóg inh mỹ sér pẽ tĩ, sỹ tag mẽ kỹ. Ẽg jóg tỹ ẽg mỹ nén tó ja ẽn han kãn sór ag nễji mũ. ⁵ Kỹ sóg ã mỹ rán mũ, jỹ. Ā mỹ sóg: “jagnẽ to há nỹtĩm nĩ,” he mũ. Nén ù tãg pijé'. Vãsỹ ẽg tóg tag mẽ, ẽg tỹ ti ki rã vén kỹ. ⁶ Ẽg tỹ Topẽ to há nỹtĩnh kỹ ẽg tóg *Jesus* tỹ ẽg mỹ nén tó ja ẽn han kãn ke mũ sir. Ti tỹ ẽg mỹ nén tó vén mũn hã vễ, hã vỹ: “jagnẽ to há nỹtĩm nĩ,” he mũ.

Ủ tỹ Jesus to ón tĩ

⁷ Ủ tỹ hẽn ri ke ag vỹ mĩ mũgtĩ. Hã ra ag tóg *Jesus Cristo* to ón tĩ. Ti to ag tóg: “ti pijé ẽg ri ke mur ja nĩ'. Ẽprã ke fi kósin pijé',” he tĩ. Ag ón vễ. *Cristo* kato tẽ ag vễ. ⁸ Vễnh ki rĩrm nĩ, ājag tỹ ag vĩ kri fig tũ nĩ jé, ājag rãnhraj tỹ ājag mỹ tũ' he tũ nĩ jé. Vãsãn nĩ, ājag tỹ tá ti kaja ve jé, Topẽ tỹ ẽg mỹ nén nĩm sór mũ ti.

⁹ Ủ tóg *Cristo* kãme pãtén sór mũ. Ti vễme pãte tóg ù tó sór mũ. Ti tovãnh to ken hã vễ. Ủ tỹ ge pijé Topẽ ki rã kỹ jẽ ha'. Ẽg tỹ *Jesus* kãme mĩ mũn kỹ ẽg tóg ẽg jóg mág ki ge kỹ nỹtĩ, ti kósin ki ke gé. ¹⁰ Kejẽn ù tóg ājag tá jun tĩ. Hã ra tóg tag tó tũ nĩgtĩ. Kỹ ti mỹ: “inh mré nĩnh kãtĩg,” he sór tũg nĩ gé. Ti mỹ: “Topẽ vỹ ã ve há han,” he tũg nĩ gé. ¹¹ Ẽg tỹ ù tỹ ge mỹ: “Topẽ vỹ ã ve há han,” hen kỹ ẽg tóg ti jykre pãno to: “há ti nĩ,” he mũ gé.

Kỹ tóg ẽg tỹ ti mré ón ri ke nĩ sir, ẽg tỹ ti mỹ vĩ há han kỹ.

¹² Sỹ ājag mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, hã ra sóg rán kỹ jẽnẽ sór tũ nĩ. Sỹ ājag tá jun sór vễ. Kỹ sóg ājag mré vễmén sór mũ, tá, ẽg tỹ jagnẽ fe tỹ mrin ke jé.

¹³ Ā régre fi krê vỹ ã mĩ ẽkrég tĩ. Topẽ tỹ ùn kuprêg mũ fi vễ. Hã vễ, sỹ ājag mỹ nén rán sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA Û HAN MĂN

¹ João tỹ rá vễ, *Igreja* to kófa ẽn ti. Sỹ inh mré ke tỹ *Gaio* mỹ rán hã vễ. ² ã to sóg há tãvĩ nĩ. Hỹ, há tãvĩ sóg nĩ, ã to. ã to sóg Topẽ mré vēmén tĩ, ti tỹ ã mỹ nén há kar nĩm jé, ã kaga tũ nĩ jé ke gé. Topẽ to tar ã tóg jẽ, tag ki kanhró sóg nĩ.

³ ã mré ke ag tóg inh ki junjun, kỹ ag tóg inh mỹ tó, ã tỹ vễnh vĩ há nón tĩ mũ ti, ã tỹ to tar nĩ ti. Kỹ tóg inh mỹ sér pẽ ti. ⁴ Inh krẽ tỹ vễnh vĩ há nón mũn kỹ tóg inh mỹ sér tãvĩ tĩ, nén ù tỹ inh mỹ sér nĩ kar kãfór. Hã kỹ tóg inh mỹ sér tĩ, ã tỹ vễnh vĩ há nón tĩg kỹ.

⁵ ã to sóg há tãvĩ nĩ, *Gaio*'. Ēg mré ke ag ki rĩr há han ã tóg nĩgtĩ, ù tỹ kór há tá kãmũ mũ ag mré hã. ⁶ Tag tó ag tóg, tag ki, *igreja* krẽm, ã mré ke ag. Ag to há tãvĩ ã nễji nĩ. Ag ki rĩr măn nĩ gé, ag tỹ ã ki junjun kỹ. Kỹ ag mỹ nĩm nĩ, nén ù tỹ ag mỹ tũ ẽn ti. ⁷ Topẽ rãnrãj han ag tóg tĩ. *Jesus Cristo* jiji tó kỹ ag tóg hẽn ra mũ tĩ, kỹ ag tóg ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tũ ag tũ măn vãn nỹtĩgtĩ. ⁸ Hã kỹ tóg há tĩ, ěg tỹ ù tỹ ge ki rĩr há han kỹ, ěg mré ke ag. Ēg tỹ ag ki rĩr há han kỹ tóg ěg tỹ ag mré Topẽ vĩ há tó mũ ri ke nĩ sir.

⁹ ã jamã tá *igreja* krẽm vễnh măn tĩ ag mỹ sóg vễnh rá jẽnẽ. Hã ra *Diótrêfes* vỹ inh vĩ mẽ jãvãn nĩ. Ag kri ti tỹ ùn mág jẽ sór tĩ. ¹⁰ Isỹ tá jun kỹ sóg ti mỹ: “ã jykre vỹ pãno nĩ,” henh ke mũ, vễnh kar rĩnve. Ón kỹ tóg iso féfén tĩ. Hã ra tóg nén ù kórég ù han tĩ gé. Hã kỹ tóg ěg mré ke ag tỹ ãjag tá junjun kỹ ag mỹ: “inh mré nỹtĩnh kãmũ jẽg,” he tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ù ag tỹ ag mỹ vĩ há han kamẽg tĩ gé. Ag mỹ tóg: “*igreja* krẽm ãjag tóg rã măn ke tũ nĩ ha,” he tĩ, ag tỹ ěg mré ke ag mỹ vĩ há han sór kỹ. Jykre kórég tãvĩ ti nĩ, *Diótrêfes* ti. Hã kỹ sóg ti kato tễnh ke mũ, ha vem nĩ.

¹¹ Ti jãvo sóg ã to há tãvĩ nĩ, *Gaio*'. ù tỹ nén ù kórég han mũ ra ti kóm han sór tũg nĩ. Nén ù há hã han sórm nĩ. Ēg tỹ nén ù há kar han kỹ ěg tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ gé. ù tỹ ti kórég han mũ vỹ Topẽ ki kagtĩg nĩ.

¹² *Demétrio* vỹ tỹ ùn jykre há nĩ, hã ra. Vễnh kar vỹ ti to vĩ há han tĩ. Ki hã ag tóg tó tĩ, ag tỹ ti to vĩ há han kỹ. Hã kỹ sóg ag mré tó mũ gé. Isỹ vễnh vĩ há hã tó mũ ki kanhró ã tóg nĩ.

¹³ Sỹ ã mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, hã ra sóg rán kỹ jẽnẽ sór tũ nĩ. ¹⁴ Kãnhmar sóg ã vễnh tĩg mũ. Kỹ ěg tóg jagnẽ mré vēmén ke mũ.

¹⁵ ã jé jatun mỹ nĩ nĩ. Tag ki inh mré ã to há nỹtĩ ag vỹ ã mĩ ěkrég tĩ. Kỹ ã jamã tá inh mré ke kar mỹ: “ãjag mĩ tóg ěkrég tĩ,” hem nĩ, iso. Vyrmynd ag mỹ tóm nĩ, sỹ ag mĩ ěkrég mũ ti.

Hã vễ, sỹ ã mỹ nén rán sór mũ ti.

JUDAS TÛ CARTA

¹ Judas tÛ rá vĕ, *Tiago* jãvy ti. *Jesus Cristo* mÛ sóg rãnrãj tÛgtĩ. Isÿ ěg jóg tÛ Topĕ tÛ ũn kuprĕg ja ag mÛ rán hã vĕ, ti tÛ ũ to há ag mÛ. Ti tÛ ājag kuprĕg kÿ tóg ājag jy nĭgãn tĩ gé, *Jesus Cristo* tugrĭn. ² Topĕ mré sóg vĕmĕn tĩ, ti tÛ ājag jagãgtãn pĕ han jé, ti tÛ ājag krĩ kuprã pĕ han jé, ti tÛ ājag tÛ jagnĕ to há tãvĩ han jé ke gé.

Û tÛ Topĕ to ónón mÛ

³ Inh krĕ', ājag mÛ sóg Topĕ tÛ ěg kar kren han tag tónh ke nĩ vĕ, inh vĕnh rá tag ti ki. Hã ra vãhã ũ ag tóg ājag krĩn kónãn sór mÛ ha. Hã kÿ sóg ājag mÛ: “Topĕ ki rá to tar nÿtĩm nĩ,” he mÛ. Topĕ tÛ ěg mÛ nĕn tó mÛ vÿ pir nĩ, hã vÿ: “Topĕ jykre to tar nĩ,” he mÛ. Ti tÛ ag kar mÛ tóg tag tó ja nĩ. Û tÛ tag kato vĩ kÿ ti vĩ jĕmĕ sór tÛg nĩ. ⁴ Ha vé, ũ ag tóg Topĕ to ónón tĩ, ājag krĩn kónãn jé. Ûn jykre pãno ag vĕ, hã ra ag tóg jykre há nÿtĩ ve nĩ. Hã kÿ ājag tóg ag vĩ kri fi sór mÛ. Hã ra ag tóg ón kÿ: “ěg jóg tÛ Topĕ vÿ ěg jagãgtãn mÛ. Hã kÿ ěg jatun mÛ vĕjykre vĕnhmÿ kar han ke mÛ,” he tĩ. ěg *Senhor* tÛ *Jesus Cristo* to ag tóg: “ti vĩ han ke tÛ ěg nĩ,” he tĩ. Ti hã ne tÛ ěg kri ke nĩ, *Jesus* ti. Hã ra tóg vãsÿ rán kÿ nĩ, ũ tÛ ti vĩ han sór tÛ ag to. Kÿ ag tóg Topĕ tÛ ũ tÛ ge ag vóg kónãn ke ěn tó ja nĭgtĩ gé.

⁵ Ha vé, vãsÿ ěg *Senhor* vÿ ga tÛ *Egito* tá ti *povo* tÛ *Israel* mré kãkutĕ ja nĭgtĩ, ag tÛ ag ga ra mÛ jé. Hã ra ag kã mĩ ũ ag tóg ti vĩ kri fi ja tÛ nĭgtĩ. Hã kÿ Topĕ vÿ ag tÛ tÛ' he kãn, ũ tÛ ti vĩ kri fi jãvãnh ja ěn ag. Tag mĕ ājag huri. Ki kanhró ājag nÿtĩ. Hã ra sóg rán mãn sór mÛ, ājag tÛ mĩ ěkrĕn jé.

⁶ Kÿ kanhkã tãn ag vÿ ge ja nĭgtĩ gé. Ag kã mĩ ũ ag tóg Topĕ tÛ ag mÛ nĕn nĭm ja ěn tovãnh. Ag jamã tovãnh ag tóg. Kÿ Topĕ vÿ ag sigsĕ, kÿ tóg ěmã kuty tá ag vin. Ag se vÿ tÛ' henh ke tÛ nĩ. Topĕ tÛ ěg kar jykre tugnÿm ke kurã ěn kã tóg ag jykre tugnÿm ke mÛ gé.

⁷ Kar kÿ ěmã tÛ *Sodoma* mĩ ěkrĕn nĩ gé, ěmã tÛ *Gomorra* mĩ ke gé, ti pĕnĩn ěmã kãsir mĩ ke gé. ěn tá ke ag ne vĕjykre pãno tãvĩ

han mÛ ja nĭgtĩ', kanhkã tãn ag ri ke. Jagnĕ mré nÿ kónãn tãvĩ han ja ag tóg nĭgtĩ. Kÿ ag tóg ũ ag to ěn ja nĭgtĩ gé, ag mré ke tÛ ag, ũn grĕ tÛ ũn grĕ ũ mré nÿ sór kÿ. Kÿ Topĕ vÿ pĩ nhyr vãnh ki ag vãm ja nĭgtĩ, ěg tÛ ag to jykren kÿ to ki kanhró nÿtĩ jé.

⁸ Kÿ ũ tÛ Topĕ to ón mÛ ag vÿ vĕjykre kórĕg han mÛ ěn ag ri ke han tĩ gé. Topĕ vĩ mranh kÿ ag tóg nÿtĩ. Ag vĕnh pĕti tóg ag mÛ sér tĩ. Hã ra ag tóg vĕnh kavĕnh tĩ, ag jykre pãno tugrĭn. “ěg pijé tÛ ũ krĕm ke nÿtĩ',” he ag tóg tĩ. Kÿ ag tóg ěg tÛ ũn vĕg tÛ ag to vĩ kónãn tĩ gé, ũ tÛ kanhkã tÛ tÛ ũn mág nÿtĩ ag mÛ. ⁹ Topĕ tÛ jĕnĕ jafã ag pã'i mág tÛ *Miguel* vÿ tag han ja tÛ nĭgtĩ, ha mĕ. *Satanás* mré tóg rará, ti tÛ *Moisés* ter va tĭg sór kÿ. Hã ra tóg *Satanás* mÛ vĩ kónãn ja tÛ nĭgtĩ, ti tÛ tÛ pã'i nĩ ra. Ti mÛ tóg: “ěg *Senhor* jé ā vóg kónãn,” he ja nĭgtĩ, *Miguel* ti. ¹⁰ Hã ra ũn ón tĩ tag ag vÿ kanhkã tãn ag to vĩ kónãn tĩ, ag tÛ ag ki kagtĭg hã ra. Misu ri ke ag nÿtĩ, ag tÛ ag tÛ nĕn to ěn mÛ ěn han mÛn kÿ. Krĩ tÛ ag nÿtĩ, hã kÿ ag tóg nĕn ũ vĕnhmÿ kar han tĩ. Hã ra Topĕ vÿ ag vóg kónãn ke mÛ. ¹¹ Ag ve kónãn ti tĩ, Topĕ ti. *Caim* tÛ Topĕ vĩ kato tĕ ja ěn ri ke han ag tóg mÛ. Ag tÛ riko nÿtĩ sór kÿ ag tóg vĕjykre kórĕg tó tĩ, *Balaão* tÛ vĕjykre kórĕg tó ja ěn ri ke. *Coré* ri ke ag tóg Topĕ kato tĕ tĩ. Hã ra ag tóg tag to nÿgme ki vár ke mÛ. ¹² Ājag tÛ *Jesus* ki ge kÿ jagnĕ to há nÿtĩn kÿ ājag tóg *igreja* krĕm fĕnhhta han tĩ. ěn kã ag tóg ājag mré jĕg tĩ gé, ũ tÛ Topĕ to ón tĩ ag. Hã ra ag tóg ki ājag kavĕnh tĩ gé. Jatun mÛ ag tóg jĕn mág tĩ. Mÿ'ãg vãnh ag nÿtĩ. Û to jykren vãnh ag tóg nÿtĩ gé. Ājag jĕn mág hã mĩ ag tóg ěkrĕg tĩ. Kejĕn kãka tóg kanhkã góg sã tatĩn kãtĩ tĩ. Hã ra tóg kutĕ tÛ nĭgtĩ, ta ti. Tag ri ke ag nÿtĩ. Véké ag tóg vĩ tĩ. Ka ũ tóg kanĕn vãnh nÿtĩ. ěn kunÿg ěg tóg tĩ, ti jãre mré hã. Kÿ tóg kanĕn mãn ke tÛ pĕ nĩ sir. Tag ri ke ag tóg nÿtĩ gé, ũ tÛ Topĕ to ón mÛ ag. ¹³ Kejĕn goj kafã tÛ tóg krĕm ke mÛ, kÿ tóg jĕngĕj tĩ. Tag ri ke ag nÿtĩ gé. Ti jĕngĕj vÿ tÛ ag jykre pãno nĩ. Vĕnh ven ti tĩ. Krĭg tĩ tĩ ri ke ag tóg nÿtĩ gé. Sĭnvĩ nĩ ve tóg nĩ, krĭg ti. Hã ra tóg ón kÿ tĩ tĩ. Tag ri ke ag nÿtĩ. Topĕ vÿ kuty ki ag vãm ke mÛ, kÿ ag tóg tá kãpa mãn ke tÛ pĕ nĩ, ũ tÛ Topĕ to ón mÛ ag.

¹⁴ Ag hã to tóg rán ja nĩ, *Enoque* ti. *Adão* krê tý ki krêg mãn tý 7 (ke) vỹ tý ti nĩ, *Enoque* ti. Ti hã vỹ ag to: “ha vé, ãg *Senhor* vỹ jun ke mũ, ti tý jẽgnẽ jafã ag mré,” he ja nĩ. “E tãvĩ ag nỹtĩ, ti tý jẽgnẽ jafã ag. ¹⁵ Ti kãtĩg kỹ tóg ãprã ke ag jykre tugnỹm kãn ke mũ. Kỹ tóg ùn jykre pãno ag vóg kónãn ke mũ, ag jykre pãno to, ag tý Topẽ kato tẽ to, ag tý ti to vỹ kónãn to. Û tý ti vỹ mranh tĩ ag vỹ ti mỹ vỹ kónãn pẽ han tĩ, hã kỹ tóg ag vóg kónãn ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Enoque* ti.

¹⁶ Topẽ to ón mũ ãn ag tý nén ù jagy ve kỹ tóg ag mỹ kórég nĩ. Hã kỹ ag tóg: “Topẽ ne tóg jykre kórég nĩ,” he tĩ. ãjag tý nén to é n mũ ãn hã han ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg ón kỹ vỹ mág tĩ. Kỹ ag tóg vẽn kar mỹ vỹ há han tĩ, ón kỹ, ag tý ag vỹ há to nén ù ve jé, ag tý to riko nỹtĩ jé.

Apóstolo ag vỹ jẽmẽn ke

¹⁷ Ag jãvo *apóstolo* ag vỹ mĩ ãkrén nĩ, inh krê'. ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* hã vỹ *apóstolo* ag vin ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag vỹ mĩ ãkrén há han nĩ. ¹⁸ “Kurã tý ãgno to hã ag tóg ãjag to é henh ke mũ,” he ja ag tóg nĩgtĩ. “ãjag tý nén ù kórég to é n mũ ãn hã han sór ag tóg mũgtĩ, ù tý ãjag to é henh ke mũ ãn ag,” he ja ag tóg nĩgtĩ. *Apóstolo* ag tý tó jan hã vỹ. ¹⁹ Ag hã vỹ, sỹ ãjag mỹ ùn tó mũ ag. Û tý Topẽ to ón mũ ãn ag hã vỹ. ãg tý jagnẽ kato tẽ han sór ag tóg mũ. Ag tý nén ù to é n mũ tag hã ne ag mỹ há nĩ'. Ag pijé Topẽ kuprĩg tý jagrẽ nỹtĩ'.

²⁰ Ag jãvo ãjag tóg Topẽ jykre ki ge kỹ nỹtĩ, Topẽ tũ ki. Kỹ to jagnẽ tar han nĩ, inh krê'. Topẽ kuprĩg tý ãjag krĩn kỹ Topẽ mré vẽn nĩ. ²¹ Topẽ vỹ ãjag to há tãvĩ nĩ. Ti tovãnh tũg nĩ. ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* tý ãjag jagãgtãn ke tag hã ve sórm nĩ, kỹ ãjag tóg ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ.

²² Û ag tóg tag to tar tũ nỹtĩ ver. “Hỹ mỹ vỹ?” he ag tóg tĩ. Tag ag jagãgtãn nĩ. ²³ Ag kren han nĩ, pĩ jo ag jy nĩgãn kỹ. Û ag tóg hã ra ag tý nén to é n mũ kar ãn han tĩ. Ag jagãgtãn nĩ gé. Hã ra vỹso jykrén nĩ gé, ãjag tý ag jykre pãno nón mũ sór tũ nĩ jé. Kavéj ag nỹtĩ, ag jykre kórég to. Kỹ ag kavéj tag to é n sór tũg nĩ. Vỹso jykrén tãvĩ han nĩ.

Topẽ tý tý ùn mág nĩ

²⁴ Topẽ vỹ ãg tý ti vỹ tý prãnh ke tũ han ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ãg tý ùn há tãvĩ han ki kanhró nĩ gé, ti tý kejẽn ãg jé prẽr ken kỹ, ãg tý ti rĩnja tá nỹtĩ jé. Tá tóg sĩnvĩ pẽ nĩ, sér pẽ. ²⁵ Pir ti nĩ, Topẽ ti, ãg kren han tĩ ti. ãg *Senhor* tý *Jesus Cristo* tugrĩn tóg ãg kren han tĩ. Ti hã ne tóg tar nĩ'. Ti hã ne tóg tý ùn mág nĩ'. Ti hã ne tóg tý pã'i nĩ'. Ti hã ne tóg tý vẽn kar kri ke nĩ'. Vãsỹ tóg kã nĩ nĩ, nén ù kar han tũg ki, ùri ke gé. Hã ra tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ gé, ti tý tý ùn mág nĩ ti.

Hã vỹ.

JOÃO TỸ ËG TỸ NÉN VENH KE MŨ RÁ

¹ Topê vỹ *Jesus Cristo* mỹ nén ù tỹ hên ri ke ven, ãg tỹ kãnhmar nén venh ke mũ ti. Kỹ *Jesus* vỹ ãg mỹ ven, ãg tỹ tỹ ti mỹ rãnhraj tĩ nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ti tỹ jẽnẽ jafã jẽnẽ, ti tỹ ti mỹ rãnhraj tĩ tỹ *João* mỹ tó jé gé. ² *João* vỹ, Topê tỹ ti mỹ nén ven mũ ti ve kãn ja nĩ, *Jesus Cristo* tỹ ti mỹ nén ven mũ ãn ti ke gé. Ti tỹ ve kỹ tóg rãn ja nĩ. Hã vỹ nĩ. ³ Û tỹ vãnh rá tag to ke mũ ag mỹ tóg vỹ há han ke mũ, ù tỹ vãnh vỹ tag mễg mũ ag mỹ ke gé. Topê tỹ tó mũn hã vỹ, ãg tỹ ti vỹ ki króm jé. Kãnhmar ãg tóg rãn kỹ nĩ tag ve kãn ke mũ. Kakó tãvĩ tóg tĩ ha.

Êmã tỹ 7 (ke) tá ke ag mỹ rá

⁴ *João* tỹ rãn hã vỹ. Isỹ ga tỹ *Asia* tá *Jesus* mré ke ag mỹ rãn hã vỹ, êmã tỹ 7 (ke) tá ke ag mỹ.

Topê jé ãjag tỹ tar' hé. Kỹ ãjag jé krĩ kãnhvy nỹtĩ. Topê vỹ vãsỹ nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ùri nĩ nĩ. Hã ra tóg kãtĩg ke mũ gé. Ti kuprĩg vỹ ti mré nĩ gé, kỹ tóg tỹ ù tỹ 7 (ke) ve nĩ. Topê nĩgja tá tóg nỹtĩ. Ti jé Topê mré ãjag krĩ tỹ kãnhvy' hé. ⁵ *Jesus* vỹ Topê vỹ tó há han ja nĩgtĩ. To tóg krónh ke ja tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ti ter kar kỹ rĩr mãn ja nĩ. Kỹ tóg ãprã pã'i ag kri tỹ ùn mág jé gé.

Ëg to há tãvĩ ti nĩ, *Cristo* ti. Ti kyvénh tóg ãg jagfy ti ki kãkutẽ. Tỹ tóg ãg krenkren han, ãg tỹ Topê vỹ mranh ja to. ⁶ Kỹ tóg ãg tỹ pã'i han ke mũ gé, ti krêm. Topê tũ ki rĩr jé ãg tóg ke mũ gé, ti jóg tũ ki. Ti hã ne ti pir mỹ tỹ ùn mág nĩ', *Jesus* ti. Ti hã ne ti pir mỹ tar nĩ', ùri. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ti tar nĩn kỹ. Hã vỹ.

⁷ Ha vé, kãtĩg mãn jé tóg ke mũ, kanhkã góg kã mĩ. Vãnh kar vỹ ti venh ke mũ, ãn kã, ù tỹ ti kusón mũ ag mré hã. Kỹ *povo* kar vỹ ti tugrĩn jagtar kãn ke mũ. Vēsỹrénh jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ. Hã vỹ.

⁸ “Ûn ve vỹ tỹ inh nĩ. Hã ra sóg tỹ ãgno nĩnh ke mũ gé,” he tóg, ãg pã'i mág ti. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ver ùri nĩ gé. Kỹ tóg kãtĩg ke mũ gé, ù tỹ nén kar han ki kanhrãn mũ ãn ti.

João tỹ *Jesus* ve

⁹ ãjag mré ke vỹ tỹ inh nĩ, inh, hã vỹ: *João*, he mũ. *Jesus* mré ke vỹ tỹ inh nĩ. Jagtar inh nĩ gé, ãjag jagtar ri ke. Hã ra sóg ãjag kóm to krónh ke tũ nĩgtĩ gé. Kỹ sóg ãjag mré Topê tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke mũ gé. Goj vãso kã inh nĩ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Patmos*, he mũ. Kã sóg se kỹ nĩ nĩ, isỹ Topê vỹ tó ja tugrĩn.

¹⁰ *Domingo* ù kã Topê kuprĩg tóg inh mỹ nén nẽ ven. Inh pãnĩ tá sóg vãnh vỹ mẽ. Jamã há ra tóg vỹ mũ. Kỹ tóg tỹ *trombeta* kyr mẽ ja nĩ, vãnh vỹ ãn ti. ¹¹ Kỹ tóg inh mỹ: “rãn nĩ, ã tỹ nén vэг mũ tag ti,” he ja nĩ. “*Livro* ki rãn nĩ. Inh mré ke ag mỹ jẽnẽm nĩ, êmã tỹ *Éfeso* ra, êmã tỹ *Esmirna* ra, êmã tỹ *Pérgamo* ra, êmã tỹ *Tiatira* ra, êmã tỹ *Sardes* ra, êmã tỹ *Filadélfia* ra, êmã tỹ *Laodicéia* ra ke gé,” he ja tóg nĩ, vãnh vỹ ãn ti.

¹² Kỹ sóg jé vĩrĩn ke kỹ tá ãvãnh mũ, sỹ ù tỹ inh mré vỹ mũ ãn ve jé. Kỹ sóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) vé. *Ouro* tỹ tóg hynhan kỹ nỹtĩ. ¹³ Néj tỹ kri vin jafã ag kuju kã ù tóg jé nĩ. Hã ra tóg tỹ ãprã ke nĩ ve nĩ. Kur téj tu kỹ tóg jé nĩ. *Ouro* tỹ tóg vēsóg fĩn kỹ jé nĩ gé, ti fe kri, ù tỹ tỹ ãprã ke nĩ ve ãn ti. ¹⁴ Gãnh kupri pẽ tóg jé. Vãnh mễg tỹ *carneiro* kyki kupri ri ke tóg nĩ, kukryr kó ri ke. Kanẽ gru tóg jé nĩ, pĩ gru ri ke. ¹⁵ Pẽn jẽngrẽ tóg jé nĩ. Ëg tỹ pĩ ki *ouro* fón kỹ ti tỹ jonh ke kỹ jẽngrẽ sĩnvĩ han ãn ri ke ti nĩ, ti pẽn ti. Ti vỹ vỹ krog tỹ óóh he ãn ri ke nĩ. ¹⁶ Krĩg tỹ 7 (ke) génh kỹ tóg jé nĩ, ti pějja tỹ. Ti kakã vỹ kókov nĩ, rã tỹ ãg nĩno kã sa kỹ kókov ãn ri ke. Kỹ rógro vỹ ti jẽnkã tá kãkutẽ mũ. Jã régre ti nĩ, jã há, rógro ti.

¹⁷ Sỹ ti ve kỹ sóg ti pẽn krêm kutẽ mũ, ga kri. Ter ve inh. Hã ra tóg ti pějja tỹ inh mẽ kỹ inh mỹ: “inh kamẽg tũg nĩ,” he mũ. “Ûn ve vỹ tỹ inh nĩ, ãgno ke gé. ¹⁸ Rĩr inh jé nĩ. Ter ja inh nĩ, hã ra sóg rĩr jé nĩ, kỹ sóg ter mãn ke tũ pẽ nĩ. Isỹ ù mỹ: “ter jé ã tóg ke mũ,” hen kỹ tóg ter ke mũ. Isỹ ù mỹ: “ter ke tũ ã tóg nĩ,” hen kỹ tóg ter ke tũ nĩ gé,” he tóg. ¹⁹ “Rãn nĩ, ã tỹ nén vэг mũ tag ti, ãprã ke ag tỹ ùri nén vэг mũ ti, ag tỹ kar kỹ nén venh ke mũ ti ke gé,” he tóg. ²⁰ “Krĩg ag vэг ã tóg jé nĩ, inh nĩgé kã ki. Kỹ ã tóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) tag vэг mũ gé. Nhỹ ã mỹ kãmén, ã tỹ nén vэг mũ tag ti. Topê tỹ jẽnẽ

jafã ag vỹ krĩg tỹ 7 (ke) tag ri ke nỹtĩ. Inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki ag tóg rĩr tĩ. Sỹ ã mỹ ěmã tỹ 7 (ke) tó mũ ěn tá ag nỹtĩ. Kar kỹ ag néj tỹ kri vin jafã ri ke nỹtĩ gé,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti.

2

Ēfeso tá igreja ki ke ag mỹ rá

¹ “Ũ tỹ ěmã tỹ *Ēfeso* tá inh mré ke ag ki rĩr mũ ěn mỹ tag rán nĩ, ha mẽ,” he tóg. “Ũ tỹ ã mỹ vĕnh vỹ jĕnĕg mũ vỹ ti pĕgja tỹ krĩg tỹ 7 (ke) génh kỹ jĕ nĩ, hem nĩ. Kỹ tóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) kã mĩ tĩ mũ gé, hem nĩ. ² “Ājag tỹ nĕn han mũ ki kanhró sóg nĩ, he ti,” hem nĩ iso. Vãsan ājag tóg tĩ. Iso krónh ke tũ ājag tóg nĩ. Ũn jykre pãno ag tóg ājag mỹ kórég nỹtĩ. Ājag kã mĩ ũ tóg ón kỹ: “*apóstolo* vỹ tỹ ěg nỹtĩ,” he ja nĩ. Ag jykre tugnỹm kỹ ājag tóg ag ón mũ tag to ag pan. ³ Iso tar ājag tóg nỹtĩ. Isugrĩn ājag tóg jagtar, ge ra ājag tóg iso krónh ke ja tũ nĩ.

⁴ Hã ra sóg nĕn ũ sĩ tó sór mũ, ājag mỹ. Ājag tỹ nĕn han mũ ũ tóg inh mỹ há tũ nĩ. Ājag tỹ inh ki ge vĕn kỹ ājag tóg iso há tãvĩ nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra ājag tóg ũri to krónh ke mũ. ⁵ Ājag tỹ vãsỹ iso tar ěn mĩ ěkrĕn nĩ. Ājag jykre kórég tovãnh nĩ. Ājag tỹ inh ki ge vĕn ja ěn ri ke nỹtĩ mãn nĩ. Ājag tỹ tag han sór tũ nĩn kỹ sóg ājag ki jun kỹ, ājag tỹ néj tỹ kri vin jafã ěn ma tig ke mũ, ha vem nĩ.

⁶ Nĕn ũ tóg hã ra há nĩ, ājag tỹ nĕn han mũ ũ. *Nicolaitas* he mũ ěn ag jykre to ājag tóg kórég tãvĩ nỹtĩ, isỹ ag jykre to kórég kóm,” he tóg, hem nĩ, vĕnh rán ki“, he tóg inh mỹ.

⁷ “Ũ nĩgrĕg nỹtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vỹ ti. Ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hã mỹ tóg tó tĩ,” he tóg. “Ũ tỹ isovãnh tũ ěn vỹ ka tỹ ěg rĩnrĩr han ke mũ ěn kanĕ konh ke mũ, Topĕ jakré ěn kanĕ,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti. Ti tỹ *Ēfeso* tá ke ag mỹ vĕnh vỹ jĕnĕg mũn hã vĕ.

Esmirna tá igreja ki ke ag mỹ rá

⁸ Kỹ tóg: “ũ tỹ ěmã tỹ *Esmirna* tá inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr mũ ěn mỹ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ũ tỹ ã mỹ vĕnh vỹ jĕnĕg mũ vỹ tỹ ũn ve nĩ. Hã ra tóg tỹ ěgno nĩ gé,” hem nĩ. “Ter ja ti nĩ, hã ra tóg rĩr mãn,” hem nĩ iso. ⁹ “Isugrĩn ag tóg ājag to kórég nỹtĩ. Kỹ

ājag tóg jagtar nỹtĩ. Ki kanhró sóg nĩ. Ge ra ājag tóg inhhã riko ri ke nỹtĩ. Ājag to ag tóg vỹ kónãn tĩ, ũ tỹ ón kỹ: “*Judeu* vỹ tỹ ěg nỹtĩ, Topĕ tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ,” he mũ ag. Ag pijé tỹ Topĕ tũ nỹtĩ’. *Satanás* tũ vỹ tỹ ag nỹtĩ. ¹⁰ Ājag jagtar han jé ag tóg ke mũ, isugrĩn. Mũmĕg tũg nĩ hã ra. Japo vỹ ājag kato vãsãn ke mũ. Kỹ ag tóg vĕseja kã tá ājag vãm ke mũ. Kurã tỹ 10 (ke) ki ke vĕ, ag tỹ ājag vóg kónãn ke ti. Isovãnh tũg nĩ. Kỹ ājag tóg rĩr krĩg ja tũ venh ke mũ. Kỹ tóg ājag mỹ sér tĩnh mũ, he tóg,” hem nĩ, vĕnh rán ki,” he tóg inh mỹ.

¹¹ “Ũ nĩgrĕg nỹtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vỹ ti. Ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hã mỹ tóg tó tĩ, Topĕ kuprĩg ti,” he tóg. “Ũ tỹ isovãnh tũ ěn vỹ nũgme ki vár ke tũ nĩ,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti. Ti tỹ *Esmirna* tá ke ag mỹ vĕnh vỹ jĕnĕg mũn hã vĕ.

Pérgamo tá igreja ki ke ag mỹ rá

¹² Kỹ tóg: “ũ tỹ ěmã tỹ *Pérgamo* tá inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr mũ ěn mỹ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ũ tỹ ã mỹ vĕnh vỹ jĕnĕg mũ vỹ rógro jã régre vyn kỹ jĕ nĩ,” hem nĩ iso. ¹³ “*Satanás* nĩgja tá ājag tóg ěmã nỹtĩ, ki kanhró sóg nĩ. Iso tar ājag tóg nỹtĩ. Ājag régre tỹ *Antipas* tĕn ja ag tóg nĩ, ti tỹ ijiji tó tugrĩn. Ge ra ājag tóg iso: “ti ki kagtũg sóg nĩ,” he ja tũ nĩ, ājag tỹ *Satanás* jamã tá nỹtĩ ra.

¹⁴ Hã ra sóg nĕn ũ tó sór mũ gé, ājag mỹ, ti tỹ inh mỹ há tũ nĩn kỹ. Ājag kã mĩ ũ ag tóg *Balaão* jykre han sór mũ. *Balaão* vỹ *Balaque* mỹ ti tỹ *Israel* krĕ ag krĩn kónãn ke kãmĕn ja nĩ, Topĕ vỹ mranh ke to. Kỹ ag tóg ón kỹ vĕnh kãgrã to fĕnhhta ko ja nĩgtĩ. ěn ko kỹ ag tóg ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ’ he ja nĩgtĩ gé. Tag han sór ag tóg mũ gé, kỹ tóg inh mỹ kórég nỹ. ¹⁵ Kỹ ājag kã mĩ ũ ag tóg *Nicolaitas* he mũ ěn ag jykre han sór mũ gé. ¹⁶ Tovãnh nĩ, ājag jykre tag. Ke tũ nĩ mũ ra sóg ājag ki jun ke mũ, sỹ ũ tỹ vĕjykre tag han mũ ag kato vãsãn jé, rógro tỹ inh jĕnkã tá kãkutĕ mũ ěn tỹ,” hem nĩ, vĕnh rán ki,” he tóg, inh mỹ, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti.

¹⁷ “Ũ nĩgrĕg nỹtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vỹ ti. Ũ tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hã mỹ tóg tó tĩ,” he tóg.

“Ū tỹ isovãnh tũ mỹ sóg kanhkã tá vễjên tỹ pēju kỹ nĩ ên nĩm ke mũ. Ag mỹ sóg pó kupri nĩm ke mũ gé. Kri vễnh jiji tãg tóg rãn kỹ nĩ. Ū pijé vễnh jiji tag ki kanhró nĩnh mũ'. Ū tỹ mãg mũ ên hã tóg ki kanhró nĩnh mũ, ti jiji tãg ki, he tóg, hem nĩ,” he tóg, ũ tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti. Ti tỹ êmã tỹ *Pérgamo* tá ke ag mỹ vễnh vĩ jênêg mũn hã vễ.

Tiatira tá igreja ki ke ag mỹ rá

¹⁸ Kỹ tóg: “Ū tỹ êmã tỹ *Tiatira* tá inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr mũ ên mỹ tag rãn nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ū tỹ ã mỹ vễnh vĩ jênêg mũ vĩ tỹ Topê kósin nĩ, hem nĩ,” he tóg. “Ti kanê vĩ pĩ gru ri ke nĩ. Ti pẽn vĩ *ouro* jêngrê ri ke nĩ gé,” hem nĩ iso. ¹⁹ “Ăjag tỹ nén han mũ vég sóg tĩ. Iso há tâvĩ Ăjag tóg nỹtĩ, inh ki ge pẽ han kỹ Ăjag tóg nỹtĩ. Inh rãnrãj han to krónh ke tũ Ăjag tóg nĩgtĩ. Vãsy Ăjag tóg inh jykre to tar nỹtĩ ja nĩgtĩ. Kỹ Ăjag tóg ũri to tar kãfór nỹtĩ gé.

²⁰ Hã ra sóg nén ũ sĩ tó sór mũ gé, Ăjag mỹ, ti tỹ inh mỹ há tũ nĩn kỹ. *Jezabel* fi vĩ kamêg ja tũ Ăjag tóg nĩgtĩ. Hã kỹ fi tóg ón kỹ vĩ tĩ nĩ. Inh mỹ rãnrãj tĩ ag krĩn kónãn fi tóg tĩ, ag tỹ fi mré nỹ jé, ag tỹ vễnh kãgrá mỹ nén ũ nĩ pũn mũ ên ko jé gé. ²¹ Fi tovãnh isóg mũ vễ, fi tỹ fi jykre tugnyĩm jé, hã ra fi tóg fi jykre kórég tovãnh sór tũ nĩ. ²² Fi kagãg jé sóg ke mũ. Ū tỹ fi jykre han mũ ag vóg kónãn jé sóg ke mũ gé, ag tỹ fi jykre kórég tovãnh jãvãnh nỹtĩn kỹ. ²³ Fi krê kãgtén kãn jé sóg ke mũ gé. Kỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vĩ inh jykre ki kanhró nỹtĩnh mũ. Vễnh kar tỹ nén to jykren mũ ên ve kãn sóg tĩ, ag tỹ nén han sór mũ ên ke gé. Ăjag tỹ nén han mũ ên ri ke han jé sóg ke mũ, Ăjag mỹ, ha vem nĩ.

²⁴ Ăjag kã mĩ ũ ag tóg hã ra fi jykre han ja tũ nĩgtĩ, ag tỹ *Tiatira* tá nỹtĩ ra. Ag pijé fi tỹ vễjykre han mũ han ja nĩ'. Ag tỹ nén ũ to: “*Satanás* jykre jagy,” he mũ ên han sór ja tũ ag nĩgtĩ. Hã kỹ sóg ag mỹ nén ũ jagy tónh ke tũ nĩ gé. ²⁵ Ăjag tỹ nén han mũ to tar nỹtĩm nĩ. Gen kỹ inh kãtĩg mãn ke tag jãvãnh nỹtĩm nĩ.

²⁶ Ū tỹ isovãnh tũ ên ag tỹ sóg pã'i hynhan ke mũ, *povo* kar kri, ũ tỹ inh vĩ ki króm mũ ag tỹ, ũ tỹ iso krónh ke tũ ên ag tỹ ke gé. Inh panh vĩ isy pã'i han, hã kỹ sóg Ăjag tỹ

pã'i han ke mũ gé, ²⁷ Ăjag tỹ inh kóm tỹ *povo* kri pã'i nỹtĩ jé. Kỹ Ăjag tóg ag to vãsãn ke mũ, *ferro* tỹ ag mrãnmrãn kỹ, êg tỹ go'or tỹ kukrũ há gãm mũ ên ri ke. ²⁸ Tar Ăjag tóg nỹtĩnh mũ, kỹ sóg Ăjag mỹ krĩg mág nĩm ke mũ gé,” he tóg, hem nĩ, ag mỹ, vễnh rãn ki,” he tóg, ũ tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti.

²⁹ “Ū nĩgrêg nỹtĩ ag tỹ tỹ jêmê jé, Topê kuprĩg vĩ ti. Ū tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hã mỹ tóg tó tĩ, Topê kuprĩg ti,” he tóg, ũ tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti. Ti tỹ êmã tỹ *Tiatira* tá ke ag mỹ vễnh vĩ jênêg mũn hã vễ.

3

Sardes tá igreja ki ke ag mỹ rá

¹ Kỹ tóg: “Ū tỹ êmã tỹ *Sardes* tá inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr mũ ên mỹ tag rãn nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ū tỹ ã mỹ vễnh vĩ jênêg mũ vĩ Topê kuprĩg tỹ 7 (ke) tỹ jagrê nĩ, kỹ tóg krĩg tỹ 7 (ke) génh kỹ jẽ nĩ gé, hem nĩ iso,” he tóg. “Ăjag tỹ nén han mũ ki kanhró sóg nĩ. Vễnh kar vĩ Ăjag to: “há ag nỹtĩ, tar ag nỹtĩ,” he tĩ. Hã ra Ăjag tóg iso krój nỹtĩ. Hã kỹ Ăjag tóg ũn kãgter mũ ri ke nỹtĩ. ² Nũr tovãnh nĩ. Tar nỹtĩm nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra Ăjag tóg kãgter pẽ han kãn ke mũ. Ăjag jykre tugnyĩm inh. Hã ra tóg há tũ nĩ ver. Topê vĩ Ăjag tỹ nén han mũ to há tũ nĩ ver. ³ Vễnh vĩ sér mẽ Ăjag mỹr. Kỹ to jykren há han nĩ. To tar nỹtĩm nĩ. To vãsãn nĩ. Ăjag nũgnũr kỹ sóg Ăjag krĩg mỹ jun ke mũ. Ū tỹ êg tỹ nén pēju tĩ tỹ êg nũr krĩg mỹ jun ên ri ke han jé sóg ke mũ. Inh jun ke kurã ki kagtĩg Ăjag tóg nỹtĩ mỹr.

⁴ Ăjag kã mĩ ũ ag tóg hã ra vễnh kavénh ja tũ nĩ, *Sardes* tá. Tag ag vĩ kur kupri ên rĩnh ke mũ. Inh mré ag nỹtĩnh ke mũ. ⁵ Ū tỹ isovãnh tũ ên ag vĩ kur kupri ên rĩnh kãn ke mũ. Ag jigji kykũnh ke tũ inh nĩ, inh *livro* ki. ũn rĩnrĩr ke mũ ag jygi vĩ ki rãnran kỹ nỹtĩ. Ên ag jigji tó jé sóg ke mũ, inh panh mỹ, ti tỹ jêgnê jafã kar ag mỹ ke gé, he tóg, hem nĩ, vễnh rãn ki,” he tóg, inh mỹ, ũ tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti.

⁶ “Ū nĩgrêg nỹtĩ ag tỹ tỹ jêmê jé, Topê kuprĩg vĩ ti. Ū tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hã mỹ tóg tónh ke mũ, Topê kuprĩg ti,” he tóg, ũ tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti. Ti tỹ êmã tỹ *Sardes* tá ke ag mỹ vễnh vĩ jênêg mũn hã vễ.

Filadélfia tá igreja ki ke ag mý rá

⁷ Ký tóg: “ũ tỹ ěmã tỹ *Filadélfia* tá inh ki ge ký nýtĩ ag ki rĩr mũ ěn mý tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ũ tỹ ã mý vĕnh vĩ jĕnĕg mũ vỹ *Davi* tỹ jãnkã nón jafã vyn ký jĕ nĩ, *chave* ěn ti, hem nĩ. Ti tỹ jãnkã ũ nón ký ũ tóg nĩfĕnh mãn ke tũ nĩ. Ký ti tỹ jãnkã ũ nĩfĕnh ký ũ tóg nón mãn ke tũ nĩ gé, hem nĩ, iso,” he tóg. ⁸ “Ājag tỹ nĕn han mũ ki kanhró sóg nĩ. Tỹ nĕn mág tũ ājag nýtĩ. Hã ra ājag tóg isỹ ājag mý nĕn tó mũ ěn ki króm ký nýtĩgtĩ. Isovãnh ja tũ ājag tóg nĩgtĩ. Ājag mý sóg ěg tỹ jãnkã nón ěn ri ke han. Ký ũ tỹ ājag jo nĩfĕnh ke tóg tũ tĩ. ⁹ Ha mẽ, sỹ nĕn tónh ke ti. Ājag mý sóg ũ ag jĕgnĕnh mũ, *Satanás* mré ke ũ ag. Ón ký ag tóg: “*Judeu* vỹ tỹ ěg nýtĩ,” henh ke mũ. Ký ag tóg ājag krĕm mũgmũg kenh ke mũ, ājag mý: “ěg kãfór ājag tóg nýtĩ,” hen ký, ha vem nĩ. Ājag to há tãvĩ sóg nĩ. Hã ký ājag kato vãsãnsãn mũ ag vỹ tag venh ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁰ Inh vĩ ki króm ājag tóg mũ mýr, sỹ ājag mý: “isovãnh tũg nĩ,” hen ký. Hã ký sóg ājag jy nĩgãn ke mũ, ga kri ke kar ag tỹ nĕn ũ jagy venh ke kurã ěn kã. Ti jagy tãvĩ ve jé ag tóg ke mũ, isỹ ag jykre tugnym ký. ¹¹ Kãnhmar inh kãtĩg ke mũ. Ājag tỹ inh ki ge ký nýtĩ tag tovãnh tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ũ ag tóg ājag nýtĩg ja ki nýtĩn ký nĕn tỹ ājag mý sér tĩnh ke mũ ěn venh ke mũ, inhhã. ¹² Ũ tỹ isovãnh tũ ěn ag tỹ sóg ĩn nũna ri ke han ke mũ, kanhkã tá. Tá ag pa mãn ke tũ nĩ. Ag kri sóg Topĕ jiji rán ke mũ gé, Topĕ jamã jiji ti ke gé. ěmã tỹ *Jerusalém* tãg to ken hã vĕ. Kanhkã tá tóg kãtĕrenh ke mũ. Kar ký sóg ag kri ijiji tãg rán ke mũ gé, he tóg, hem nĩ, vĕnh rán ki,” he tóg inh mý, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti.

¹³ “Ũ nĩgrĕg nýtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vĩ ti. Ũ tỹ inh ki ge ký nýtĩ ag hã mý tóg tónh ke mũ, Topĕ kuprĩg ti,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti. Ti tỹ ěmã tỹ *Filadélfia* tá ke ag mý vĕnh vĩ jĕnĕg mũn hã vĕ.

Laodicéia tá igreja ki ke ag mý rá

¹⁴ Ký tóg: “ũ tỹ ěmã tỹ *Laodicéia* tá inh ki ge ký nýtĩ ag ki rĩr mũ ěn mý tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ũ tỹ ã mý vĕnh vĩ jĕnĕg mũ jijin hã vỹ: “ki hã tó tĩn hã vĕ,” he mũ, hem nĩ,” he tóg. “Ti hã tigrĩn Topĕ tóg nĕn ũ kar

han ja nĩgtĩ, hem nĩ iso,” he tóg. ¹⁵ “Ājag tỹ nĕn han mũ ki kanhró sóg nĩ. Ājag pijé goj rỹ jagy ri ke nýtĩ’. Ký ājag pijé goj kusa ri ke nýtĩ gé’. Ājag tỹ goj rỹ jagy ěn ri ke nýtĩ ran há tĩnh mũ vĕ. Ājag tỹ goj kusa ěn ri ke nýtĩ ran há tĩnh mũ gé vĕ vĕ. ¹⁶ Hã ra ājag tóg goj rỹ mẽ ri ke nýtĩ, ājag tỹ iso krój nýtĩn ký. Hã ký sóg ājag vãm sór mũ. ěg tỹ goj rỹ mẽ pra ký kujĕn ěn ri ke han jé sóg ke mũ, ājag tỹ, ha vem nĩ. ¹⁷ Vĕso ājag tóg: “riko ěg nýtĩ, há ěg nýtĩ, nĕn ũ tóg ěg mý tũ’ he tũ pĕ nĩ,” he tĩ. Hã tũ tó ājag tóg tĩ. Jagtar ājag tóg nýtĩ, mýr, ha mẽ. Tỹ nĕn tũ ājag tóg nýtĩ. Jykre kórĕg ājag tóg nýtĩ. Kur tũ ājag tóg nýtĩ. Kyvó ājag tóg nýtĩ. Hã ra ājag tóg ki kagtĩg nýtĩ, ājag kórĕg nýtĩ tag ki. ¹⁸ Hã ký sóg ājag mý: “inh ki *ouro* há ěn mãn kãmũ jĕg,” he sór mũ, “ājag tỹ riko nýtĩ jé. Kur kupri kajãm nĩ, ājag tỹ kator nýtĩ tũ nĩ jé, ājag mý’ãg tũ nĩ jé. Vĕnh kagta kajãm nĩ, ājag kanĕ mý, ājag tỹ ve há han mãn jé. ¹⁹ Isỹ ũ to há nĩ ěn mý sóg vỹ tar han tĩ, ti kanhrãn jé. Vĕso jykren ký ājag jykre kórĕg tovãnh nĩ. ²⁰ Mĕ há han nĩ, sỹ ājag mý nĕn tó mũ tag. Re tá inh jĕ nĩ, jãnkã tá, ký sóg tỹ tórón’ tórón’ ke mũ. Ũ tỹ inh vĩ mĕg mũ mý tóg há tĩ. Ký tóg inh mý nón ke mũ, jãnkã ti. Ký sóg ti ĩn kã ra rãnh ke mũ. Ký sóg ti mré jĕn ke mũ. Ký tóg inh mré jĕn ke mũ gé, ha mẽ. ²¹ Ũ tỹ isovãnh tũ ěn mý sóg: “inh mré nĩ,” he sór mũ. Ký tóg inh ri ke tỹ ũn mág nĩnh ke mũ. Inh panh mré sóg tỹ ũn mág nĩ ha, isỹ ti tovãnh ja tũ nĩn ký. Ký tóg tá inh mré nĩnh ke mũ gé,” he tóg, hem nĩ, vĕnh rán ki,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti.

²² “Ũ nĩgrĕg nýtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vĩ ti. Ũ tỹ inh ki ge ký nýtĩ ag hã mý tóg tónh ke mũ,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti. Ti tỹ ěmã tỹ *Laodicéia* tá ke ag mý vĕnh vĩ jĕnĕg mũn hã vĕ.

4

Kanhkã tá Topĕ mý vĩ há han

¹ Ký sóg kynhmý ěvãnh, ký sóg kanhkã jãnkã vé. Hã ra tóg nor ký jĕ nĩ. Ký sóg vĕnh vĩ ěn mẽ mãn, vĕnh vĩ tỹ *trombeta* kyr ri ke ěn. Ký tóg inh mý: “ha kãtãpřy,” he mũ. “Ā mý sóg ven sór mũ, ājag tỹ kar ký nĕn venh ke mũ ti,” he tóg, vĕnh vĩ ti.

² Kÿ vâhã Topê kuprîg tóg inh krîn mũ. Kÿ sóg nén nê vég mũ. Kanhkã tá tóg nîgja sînvî kri nî nî. ³ Ti kakã tóg jêngrê nî, pó sînvî tÿ *jaspe* mré *sardônio* jêngrê ên ri ke. Nîgja sînvî ên vÿ ta no jêngrê ri ke jê gé, pó tÿ *esmeralda* jêngrê ên ri ke. ⁴ Nîgja sînvî ên pénîn nîgja sînvî ù tóg nÿtî gé. 24 (ke) ti nÿtî. Nîgja ên kri kófa ag tóg nîgnî kÿ nÿtî, kófa tÿ 24 (ke) ag. Kur kupri rînh kÿ ag tóg nÿtî. *Ouro* tÿ krî tógfîn jafã rînh kÿ ag tóg nÿtî gé. ⁵ Nîgja sînvî ên tá ta tÿ kómkóm ke ri ke ên tóg vênh ven mũ. Kÿ ta tÿ tÿrÿr he ri ke ên tóg mẽ há tî gé, vênh vî ke gé. Ti jo pî jónhkó gru tÿ 7 (ke) tóg nÿtî gé. Topê kuprîg to ken hã vê, hã vÿ: pî jónhkó gru tÿ 7 (ke), he mũ. ⁶ Nîgja sînvî kakãm nén ù tóg nÿnî, tÿ tóg *vidro* tÿ goj nî ve nî, goj jâpri, goj kókov pê.

Kÿ nîgja sînvî ên pénîn ù ag tóg nÿtî, ù tÿ 4 (ke) ag. Ag kakã ki ag tóg kanê e nÿtî, kar kÿ ag pânî tá ke gé. ⁷ Ag kã mî ù tóg mîg ve ri ke nî. Kÿ ù tóg monh ve ri ke nî gé. Kÿ ù tóg êg kakã ve ri ke nî. Jãvo ù tóg kónhkó mág tẽ tî ve ri ke nî. ⁸ Ag kar vÿ fêr tÿ 6 (ke) nÿtî. Kÿ ag tóg ag fêr ven ja ki kanê e nÿtî gé. Kurã mré kuty ki ag tóg jân tî. Jân to krónh ke vánh ag tóg nÿtî. Ag jân hã vê, ha mẽ: “ùn mág', mág', mág' vÿ tÿ ti nî, êg jóg tÿ Topê ti, ù tÿ nén kar han ki kanhró nî ên ti. Vãsÿ tóg nî ja nîgtî. Kÿ tóg ùri nî gé. Kÿ tóg kâtîg ke mũ gé,” he ag tóg tî, nén nê tÿ 4 (ke) ên ag. ⁹ Topê tÿ tÿ ùn mág nî ên hã tÿ ag tóg jân tî. Ti mÿ vî há han ag tóg tî. Ti mÿ ag tóg: “nén kar hynhan há ã tóg nî,” he tî, ù tÿ nîgja sînvî kri nî mũ ên mÿ. ¹⁰ Ag tÿ ti mÿ jân kÿ kófa tÿ 24 (ke) ên ag vÿ mÿgmÿg ke tî, ù tÿ nîgja sînvî kri nî ên krêm. Kÿ ag tóg ti mÿ: “Topê vÿ tÿ ã nî,” he tî, ùn rîr nî ên mÿ. Ti rîr nî vÿ tÿ henh ke tÿ pê nî. Kÿ ag tóg ag krî tógfî ên vîn tî, nîgja sînvî ên krêm. ¹¹ Ti mÿ ag tóg: “êg *Senhor* vÿ tÿ ã nî,” he mũ. “Topê vÿ tÿ ã nî. Nén ù kar to jykrén kÿ ã tóg hynhan ja nîgtî, hã kÿ tóg ki nÿtî, ã tÿ nén hynhan mũ kar ên ti. Kÿ vênh kar vÿ ã mÿ vî há han ke mũ, ã to: “ùn mág vÿ tÿ ti nî,” hen kÿ,” he ag tóg, kófa ag, ù tÿ nîgja sînvî kri nî ên mÿ.

5

Jesus tÿ livro măn

¹ Kÿ sóg *livro* vég mũ. *Livro* ên vÿ grîn kÿ nÿ. Û tÿ nîgja sînvî kri nî ên vÿ *livro* ên măn kÿ nî nî, ti pêgja tÿ. Kã tá tóg rán kÿ nî, ti ven ja tá ke gé. Tógfîn kÿ tóg nî nî, *livro* ti. Tógfîn ja tÿ 7 (ke) tóg nî. ² Kÿ sóg Topê tÿ jênê jafã éhé tãvî vég mũ gé. Vî tóg mũ, jamã há ra, kÿ tóg: “ù nÿ hÿn ti tógfî kavân mũ?” he mũ.

³ Hã ra ag tóg vég tÿ nî, kanhkã tá, êprã, vênh kuprîg ag kã mî ke gé. Kÿ ù tÿ *livro* kavân ke tóg tÿ tî, ti rá ve jê. ⁴ Kÿ sóg fÿ mũ. Inh mÿ tóg e tî, ù tÿ *livro* kavân ke tÿ tî kÿ. ⁵ Kÿ kófa ag kã ù tóg inh mÿ: “fÿ tÿg ra,” he mũ. “*Davi* krê'krê ag kã ùn pir ên tóg mîg tar ri ke nî. Kÿ tóg vênh kar tÿ hên ri ke ja nî. Ên vÿ ti tógfî tÿ 7 (ke) ên kygvân ki kanhró nî. Kÿ tóg *livro* ki rá ên venh ke mũ,” he tóg inh mÿ.

⁶ Kÿ sóg nîgja sînvî ên jo *cordeiro* vég mũ, mé krê ên ti. Nén nê tÿ 4 (ke) ag vÿ ti pénîn nÿtî, kófa ag ke gé. Kÿ tóg tÿ ag tÿ tãnh kÿ rîr măn ên ri ke jê. Nîka tÿ 7 (ke) ti jê, kanê tÿ 7 (ke) ke gé. Topê kuprîg to ken hã vê, hã vÿ: nîka tÿ 7 (ke) mré kanê tÿ 7 (ke), he mũ. Topê vÿ ti jênê ja nî, ti tÿ ga kar mî tîg jê. ⁷ Kÿ *cordeiro* ên vÿ ù tÿ nîgja sînvî kri nî ên tá jun mũ. Kÿ tóg ti ki *livro* ên mäg mũ, ù tÿ ti pêgja tÿ *livro* măn kÿ nî ên ti ki. ⁸ Kÿ nén nê tÿ 4 (ke) ên ag vÿ mÿgmÿg ke kãn mũ, kófa tÿ 24 (ke) ag ke gé. *Cordeiro* ên krêm ag tóg mÿgmÿg ke kãn mũ sir. Kófa ag vÿ vākyn jafã tÿ *harpa* génh kÿ nÿtî, pénky tÿ *ouro* génh kÿ ke gé. Pénky ên kã ki tóg fór nî, pÿn kÿ ger há han jafã ên tÿ, hã vÿ: êg tÿ Topê mré vêmén tî, he mũ. ⁹ *Cordeiro* ên mÿ ag tóg jân mũ. *Jesus* jé tag tó ag tóg mũ, ha mẽ. “Ã há ne *livro* măn kÿ ti tógfî kygväg mũ ha'. Ã tén ja ag tóg nî, kÿ ã tóg ter kÿ êprã ke ag kygjãm, Topê mÿ, vênh vî kar tó tî ag kã mî, *nação* kar ag kã mî. *Povo* kar ag kã mî ã tóg ù ag kygjãm ja nîgtî. ¹⁰ ã tÿ ùn kygjãm mũ ag mÿ ã tóg vênh rânhräj nîm ja nî gé, ag tÿ ã mÿ ã tÿ ki rîr jê, ag tÿ tÿ Topê mÿ rânhräj tî nÿtî jê. Kÿ ag tóg êprã ke ag kri tÿ ùn mág nÿtînh mũ,” he ag tóg, kófa ag, jânjân kÿ.

¹¹ Kÿ sóg Topê tÿ jêgnê jafã tÿ hên ri ke vég mũ gé, *mil* tÿ hên ri ke. Nîgja sînvî ên jo ag tóg nÿtî, nén nê tÿ 4 (ke) ên ag mré, kófa ag mré ke gé. ¹² Jânjân kãn ag tóg mũ gé, jamã há ra. Kÿ ag tóg: “*cordeiro* tag tén ja ag tóg

nĩ. Hã kÿ tóg ùri tÿ ùn mág jẽ,” he mũ. “Tÿ tóg vènh kar kri ùn mág jẽ ha. Riko tóg jẽ ha. Ki kanhró tóg jẽ ha. Tar tóg jẽ ha. Vènh kar vÿ ti mÿ vĩ há han mũ ha,” he ag tóg, Topẽ tÿ jëgnẽ jafã ag.

¹³ Kÿ vãhã kanhkã tân kar ag vÿ jãnjãn mũ, jamã há ra, êprã ke kar ag ke gé, vènh kuprĩg kar ag ke gé, goj ki ke kar ag ke gé. Kÿ ag tóg: “ù tÿ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ãn mÿ ãg tóg vĩ há han ke mũ ha, *cordeiro* ãn mÿ ke gé,” he mũ. “Ag pir mÿ ag tóg tÿ ùn mág nÿtĩ. Vènh kar kri ke vÿ tÿ ag nÿtĩ. Kÿ ag tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ,” he ag tóg mũ sir, vènh kar pẽ ãn ag.

¹⁴ Kÿ nén nẽ tÿ 4 (ke) ãn ag vÿ tóg vĩ mũ gé sir. “Hã vè,” he ag tóg mũ. Kÿ kófa ag tóg mũgmũg ke kãn mũ sir, “Topẽ vÿ tÿ ã nĩ,” hen kÿ.

6

Jesus tÿ livro tógfĩ kygvã

¹ Kÿ sóg *cordeiro* tÿ ti tógfĩ ve kavãn vég mũ sir, ti tógfĩ tÿ 7 (ke) ãn ag kã ùn ve ãn ti. Kÿ sóg nén nẽ tÿ 4 (ke) ag kã ù vĩ mẽg mũ gé sir. Ti vĩ vÿ ta tÿ tÿrÿr he ri ke nĩ. “Tág',” he tóg. ² Kÿ sóg vèsÿjãm ãvãnh kÿ kãvãru kupri vég mũ. Û tÿ kri nĩ vÿ vÿj vyn kÿ nĩ nĩ. Ti mÿ ag tóg krĩ tógfĩ jun mũ, ti tÿ tÿ êprã ke kar kri ke jën kÿ.

³ Kÿ *cordeiro* vÿ ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ régre tá krÿg vè sir. Kÿ nén nẽ ag kã mĩ ù tóg: “tág',” he mũ gé. ⁴ Kÿ kãvãru kusũg vÿ jun mũ. Û tÿ kri nĩ ãn mÿ ag tóg rógro tój jun mũ, ti tÿ êprã ke ag tÿ jagnẽ kato vãsãnsãn han jé, êprã ke ag tÿ jagnẽ kãgtén jé sir.

⁵ Kÿ *cordeiro* ãn tóg ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tãgtũ tá krÿg vè sir. Kÿ nén nẽ ag kã mĩ ù tóg: “tág',” he mũ gé. Kÿ sóg vèsÿjãm ãvãnh kÿ kãvãru sá vég mũ sir. Û tÿ kri nĩ ãn vÿ ãg tÿ nén ù kar kufyg jafã mãn kÿ nĩ nĩ, ãg tÿ nén ù kar kãmũn jafã ti. ⁶ Kÿ sóg nén nẽ tÿ 4 (ke) ãn ag kã ù vĩ mẽg mũ gé, kÿ tóg: “*trigo tÿ quilo* pir mãn jé ag tóg ke mũ ha, *por dia* kaja to,” he mũ, kÿ tóg kaja e tĩ. “Ke tũ nĩn kÿ ag tóg *cevada tÿ quilo* tãgtũ mãn ke mũ, *por dia* kaja ãn to, (kÿ tóg kaja e tĩ gé). *Azeite* vóg tũg nĩ há ra, *vinho* vóg tũg nĩ gé, kaja si ãn to ti fón nĩ,” he tóg mũ, vènh vĩ ti.

⁷ Kÿ *cordeiro* ãn tóg ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tÿ 4 (ke) tá krÿg vè sir. Kÿ nén nẽ ag kã mĩ ù tóg: “tág',” he mũ gé. ⁸ Kÿ sóg kãvãru ù vég mũ. Hã ra tóg vèser jógtãnh ãn ri ke nĩ. Û tÿ kri nĩ ãn tóg ãg tén tĩ. Kÿ vènh kuprĩg ag vÿ ti nón kãmũ mũ gé. Ag tÿ êprã ke ag vènh kãpóv tÿ 4 (ke) ag kã ti vènh kãpóv pir ag kãgtén ke vè, rógro tÿ, ag kókĩr tÿ ke gé, vènh kaga tÿ ke gé, mĩg tÿ ke gé.

⁹ Kÿ *cordeiro* vÿ ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tÿ 5 (ke) tá krÿg vè sir. Kÿ sóg nĩgja sĩnvĩ ãn krẽm ãvãnh kÿ, ag tÿ Topẽ vĩ tugrĩn ùn kãgtén mũ ag kar kuprĩg vigvég mũ. Topẽ vĩ tó to krónh ke ja tũ ag tóg nĩ. Hã kÿ ag tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ, ù tÿ ag vĩ jëmẽ sór ja tũ ãn ag. ¹⁰ ãn ag vÿ jamã há ra: “*Senhor*,” he mũ. “Ûn mág vÿ tÿ ã nĩ. ã tÿ nén tó mũ ãn han ã tóg tĩ. ã mÿ kãnhmar êprã ke ag jykre tugnÿm sór tũ, ã tÿ ag vóg kónãn jé, ag tÿ ãg kãgtén ja tag tugrĩn?” he ag tóg mũ.

¹¹ Kÿ tóg ag mÿ kur kupri junjun kÿ ag mÿ: “*toreg ver*,” he mũ. “Û ag tóg nÿtĩ gé, ag tÿ ùn kãgtén ke mũ ù ag, ãjag mré ke ù ag. Topẽ vÿ ag nĩgkré, kÿ tóg ki kanhró nĩ, ag tÿ ù tÿ hèn ri ke kãgtén ke mũn ki. Ag tÿ ãjag mré ke ãn ag kãgtén kãn kar kÿ tóg ag jykre tugnÿm kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, ag tÿ ùn kãgtén mũ ãn ag mÿ.

¹² Kÿ sóg *cordeiro* ve mãn mũ. Kÿ tóg *livro* tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tÿ 6 (ke) tá krÿg vè sir. Kÿ ga tóg jürũn ke mũ. Rã vÿ kuty' he mũ, kur sá kuty ãn ri ke. Kysã vÿ kusũg' he mũ gé. ¹³ Kÿ krĩg vÿ vár kãn mũ gé. Kejën kãka tóg ka tÿ vyryn vyryn ke tĩ. kÿ ti kanẽ tóg vár kãn tĩ, ti tánh ra. Ge ti nĩnh mũ, krĩg vár kãn ke mũ tag ti. ¹⁴ Kÿ kanhkã vÿ tũ' he mũ gé. ãg tÿ *livro* grĩn ãn ri ke ti nĩ, kanhkã tũg ti. Pãnónh vÿ tũg kãn mũ gé, goj vãso kar ke gé. ¹⁵ Êprã ke ag vÿ pãnónh nor krẽm vènh pigjunh mũ, pãró vãso krẽm, pã'i ag, vènh kar kri ke ag, ag pã'i ag mré há, ùn riko ag mré há, ùn tar ag mré há, ùn *camarada* ag mré há, ag *patrão* ag mré há, êprã ke kar ag mÿr, ha mẽ. ¹⁶ Kÿ ag tóg pãnónh mÿ vĩ mũ, pãró mÿ ke gé. “Ha ãg kri vár. Ha ãg kri tÿ tam ké. Ha ãg pigju. *Cordeiro* ãn vÿ ãg to jũ mũ. Kÿ ù tÿ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ãn vÿ ãg ki ãvãnh mũ. Ag jo ãg pigju,” he ag tóg mũ, ón kÿ, êprã ke kar ag, pãnónh kar mÿ. ¹⁷ “Ag tÿ

ĕg to jũnh ke vĕ. Pĕtĕm ti huri, kurā kórĕg tag ti. Krenkren ke tũ ĕg tóg nĩ,” he ag tóg mũ, ĕprā ke kar ag, *cordeiro* ĕn jũ kamĕg kũ.

7

Topĕ tỹ jĕnĕ jafā tỹ ũn e ránrán

¹ Kũ sóg ga fyr mĩ ĕvānh kũ Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā tỹ 4 (ke) ag vigvég mũ. Ga péno tỹ 4 (ke) ki ag jĕgiĕg kũ nỹtĩ. Kũ ag tóg kākā tỹ 4 (ke) ag ki rĩr nỹtĩ gé, kākā tỹ hĕ kā tá mũ tũ nĩ jé. Kũ kākā tóg tũ tĩ, ga kri, goj kri ke gé, ka kā mĩ ke gé. ² Rā jur ja tá sóg Topĕ tỹ jĕnĕ jafā ũ kātĩg vég mũ gé. Topĕ tỹ ĕg ránrán jafā ma tóg kātĩ mũ. Kũ tóg kanhkā ra tāpry mũ. Kũ tóg Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā tỹ 4 (ke) ĕn ag mũ vĩ mũ. Topĕ vỹ ag mũ: “ga mré goj kókén nĩ,” he ja nĩ, ũ tỹ 4 (ke) ĕn ag mũ. ³ Kũ ũ tỹ vĕnh rán jafā ma kātĩ mũ ĕn tóg ag mũ: “toreg ver’,” he mũ. “Ga vóg tũg nĩ ver, goj ke gé, ka ke gé,” he tóg. “Ĕg tỹ ver Topĕ mũ rānrāj tĩ ag ránrán sór vĕ, ag kakā ki,” he tóg, Topĕ tỹ jĕnĕ jafā ti, ũ tỹ 4 (ke) ĕn ag mũ. ⁴ Kũ tóg ag ránrán tĩ mũ. ũ tỹ 140 mil (ke) ag hā vĕ, fag mré hā, ti tỹ *Israel* krĕ'krĕ ag kar kā mĩ ũn ránrán mũ ag. Ti *número* mĕ inh. ⁵ *Judá* krĕ tỹ 12 mil (ke) tóg rán kũ nỹtĩ, *Rubem* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, *Gade* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, ⁶ *Aser* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, *Naftali* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, *Manassés* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, ⁷ *Simeão* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, *Levi* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, *Issacar* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, ⁸ *Zebulom* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, *José* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé, *Benjamim* krĕ tỹ 12 mil (ke) ke gé. Ĕn ag ránrán kān tóg mũ, Topĕ tỹ jĕnĕ jafā ti.

Ũn e tỹ Topĕ mũ vĩ há han

⁹ Tag pāte sóg ũn tỹ hĕn ri ke ag vigvég mũ. E tāvĩn ag nỹtĩ. Kũ ũ tỹ ag nĩgrén ke tóg tũ tĩ. Tỹ ag ĕprā ke ja nỹtĩ. *Nação* kar kā mĩ ke ũ ag vỹ tá nỹtĩ, *povo* kar kā mĩ ũ ag ke gé, vĕnh vĩ kar tó tĩ ag kā mĩ ũ ag ke gé. Kur kupri rĩnh kũ ag tóg nỹtĩ. Nĩgja sĩnvĩ ĕn pénĩn ag tóg jĕgiĕg kũ nỹtĩ, *cordeiro* rĩnve. Tānh féj génh kũ ag tóg nỹtĩ. ¹⁰ Ĕn ag vỹ jamā há ra: “Topĕ hā vỹ ĕg krenkren han mũ,” he mũ. “Ũ tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ĕn vỹ ĕg krenkren han mũ, *cordeiro* ti ke gé,” he ag tóg mũ.

¹¹ Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā kar ag vỹ nĩgja sĩnvĩ ĕn pénĩn nỹtĩ gé, ũn e ĕn ag mré. Kófa ĕn ag

pénĩn ag nỹtĩ, nén nĕ tỹ 4 (ke) ĕn ag pénĩn ke gé. Nĩgja sĩnvĩ ĕn krĕm mũgmũg ke kũ ag tóg ũ tỹ kri nĩ ĕn mũ: “Topĕ vỹ tỹ ā nĩ,” he mũ. ¹² Kũ ag tóg: “ha vé, vĕnh kar jé Topĕ hā mũ vĕnh vĩ há tó,” he mũ. “Topĕ hā vỹ sĩnvĩ jĕ. Ti hā mũ ĕg tóg vĕnh vĩ há tó tĩ. Tỹ tóg ũn mág jĕ, vĕnh kar kri, ũri. Hā vĕ,” he ag tóg mũ, Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā ag.

¹³ Kũ kófa ĕn ag kā ũ tóg inh mũ: “ag tỹ hĕ ri ke nĕ hỹn, hā kũ ag tóg kur kupri rĩnh kũ nỹtĩ?” he mũ. ¹⁴ Kũ sóg ti mũ: “inh pijé ki kanhró nĩ,” he mũ. “Ā hỹn tóg ki kanhró nĩ,” he sóg ti mũ. Kũ tóg inh mũ: “nén ũ jagy mág pĕ ve ja ag tóg nĩ, *cordeiro* tugrĩn,” he mũ. “Ag vóg kónān jagy han ag tóg. Ag kur kygfa ag, *cordeiro* kyvĕnh tỹ, kũ tóg kupri nỹtĩ, ag kur ti. ¹⁵ Kũ ag tóg Topĕ nĩgja sĩnvĩ pénĩn nỹtĩ. Ti rānrāj han ag tóg tĩ, kurā kar ki, kuty ki ke gé, ti ĩn krĕm. ũ tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ĕn vỹ ag jy nĩgān mũ. ¹⁶ Ag pijé kókir mān ke mũ'. Ag pijé og'og sór mān mũ'. Rā vỹ ag pũn mān ke tũ nĩ ha, nén ũ gru ke gé, ¹⁷ *cordeiro* tỹ ag ki rĩr kũ, ũ tỹ nĩgja sĩnvĩ tá jĕ ĕn ti. Ag tatĩ tĩg jé tóg ke mũ, goj nĩhỹg ja ra. Goj tỹ ag rĩnrĩr han mũ ĕn ra tóg ag tatĩ tĩg ke mũ. Topĕ vỹ ag kygfỹ tỹ tũ' hĕnh ke mũ,” he tóg inh mũ, kófa ti, ũn e ĕn ag to.

8

Livro tógfĩ tỹ ĕgno

¹ Kũ *cordeiro* vỹ *livro* tógfĩ tỹ ĕgno kavāg mũ. Ti tógfĩ tỹ 7 (ke) tá krỹg hā vĕ. Kũ tóg katy' he mũ, kanhkā tá, *meia hora* ki. ² Kũ sóg Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā tỹ 7 (ke) ag vég mũ. Ag mũ ag tóg *trombeta* tỹ 7 (ke) junjun mũ. Topĕ nĩgja sĩnvĩ jo ag tóg nỹtĩ.

³ Kũ Topĕ tỹ jĕnĕ jafā ũ tóg *ouro* tỹ pénky ma kātĩ mũ, ĕg tỹ ki Topĕ mũ ger há pũn jafā ĕn ti. Nĩgja sĩnvĩ ĕn to tóg jĕ mũ. Kũ ag tóg ti mũ ka jĕnjo ger há tỹ hĕn ri ke jun mũ, ti tỹ Topĕ mũ pũn jé. Ĕprā ke tỹ Topĕ ki ge kũ nỹtĩ kar ag tóg Topĕ mré vĕmĕn tĩ. Ag vĩ ja ĕn mré tóg ti ger há ĕn pũn sór mũ, Topĕ mũ, Topĕ tỹ jĕnĕ jafā ti. ⁴ Kũ tóg sir pũn mũ, Topĕ kato jé kũ. Kũ ti ger há ĕn tóg kynhmỹ tāpry mũ sir, Topĕ tũ ag tỹ ti mré vĕmĕn ja ĕn mré hā. ⁵ Kũ Topĕ tỹ jĕnĕ jafā ĕn tóg pénky ĕn fān mũ, pránh gru tỹ. Topĕ mũ nén ũ kar pũn jafā tá tóg pránh gru ĕn mág mũ. Kũ tóg

pénky kã kã nĩm kÿ ga kri fón mũ sir. Kÿ ta tóg kómkóm ke kÿ tÿrÿr he mũ, ga kri. Kÿ ga tóg jÿrũn ke mũ gé sir.

Ag tÿ trombeta kynkyn

⁶ Kÿ Topê tÿ jëgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag tóg vënh kãn mũ sir, ag tÿ trombeta kynkyn jé. ⁷ Kÿ ùn ve tóg ti tũ kyn vén mũ. Kÿ nãfy tóg êprã ke ag kri vár mũ, pĩ mré hã, vënh kyvënh mré hã ke gé. Kÿ ga vënh kãpóv tãgtũ ag kã ti vënh kãpóv pir tóg kugpũr kãn mũ, ka mré hã. Re vÿ pũr kãn pẽ han mũ sir.

⁸ Kÿ Topê tÿ jëgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta régre vë sir. Kÿ nén ù tóg goj kafã tũ ki kutê mũ. Hã ra tóg tÿ pãnónh gru nĩ ve nĩ, pãnónh mág tãvĩ. Kÿ goj vënh kãpóv tãgtũ ag kã ti vënh kãpóv pir tóg vënh kyvënh ri ke nĩ. ⁹ Goj ga vënh kãpóv tãgtũ ag kã ti vënh kãpóv pir tóg kãgter kãn mũ gé. Goj kri mũ mũ ên, *barco* ên vënh kãpóv tãgtũ ag kã ti vënh kãpóv pir tóg tũ' he kãn mũ gé, pãnónh ên tugerĩn.

¹⁰ Kÿ Topê tÿ jëgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta tãgtũ vë sir. Kÿ krĩg mág pẽ tóg kanhkã tá kãtére mũ. Hã ra tóg gru nĩ, pĩ gru ên ri ke. Kÿ tóg goj nĩhÿg vënh kãpóv tãgtũ ag kã ti vënh kãpóv pir kri kutê mũ. ¹¹ Krĩg ên jijin hã vÿ: “fa,” he mũ. Kÿ goj ên tóg fa nĩ sir. Kÿ êprã ke tÿ hën ri ke ag vÿ kãgter mũ, goj kórég ên kron kÿ.

¹² Kÿ Topê tÿ jëgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta tÿ 4 (ke) vë sir. Kÿ nén ù tóg rã kókég mũ. Kÿ jëngrê tóg sĩ' he mũ, kysã jëngrê ti ke gé, krĩg kar jëngrê ti ke gé. Jëngrê vënh kãpóv tãgtũ ag kã ùn pir tóg tũ' he mũ. Kÿ tóg kuty tãvĩ nÿ.

¹³ Kÿ sóg kónhkó mág vég mũ, ti tẽ tĩn kÿ, kynhmÿ. Ên vÿ jamã há ra prër mũ. “!..Jagy ti tĩnh mũ, jagy ti tĩnh mũ, êprã ke ag mÿ..! !..Topê tÿ jëgnê jafã tãgtũ ù ag vÿ ag tũ ti kynkyn ke mũ ha, kÿ tóg kórég tãvĩ nÿnh mũ ha,” he tóg mũ, kónhkó mág ti.

9

¹ Kÿ Topê tÿ jëgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta tÿ 5 (ke) vë sir. Kÿ sóg krĩg vég mũ. Kanhkã tá tóg kãtére ja nĩ, êprã. Kÿ ag tóg ti mÿ nũgme nón jafã fig mũ, *chave* ti, krĩg ên mÿ. ² Kÿ

tóg nón mũ sir, nũgme ti. Hã ra nĩja tóg tá tũm tũm ke mũ, nĩja tar pẽ. Kÿ rã tóg kuty' he mũ. Ga kri tóg kuty' he kãn mũ. ³ Nĩja ên kã tá tóg vãhã kãpa mũ, tÿ ópã tÿ hën ri ke nÿtĩ, tÿ ópã nÿtĩ ve ên ti. ⁴ Ti pijé re ko tĩ'. Ti pijé ka féj ko tĩ'. Ti pijé êkré ko tĩ gé'. Ti tÿ êprã ke ag mÿ vënh kaga han kãtĩg vë. Êprã ke ù ag tóg tÿ Topê tÿ rágrá tũ nÿtĩ, ag kakã ki. Ên ag tÿ ag mÿ vënh kaga han hã jé ag tóg junjun mũ, tÿ ópã nÿtĩ ve ên ag. ⁵ Ag pijé êprã ke ag kãgtén mũ hã ra'. Kysã tÿ 5 (ke) ki ag tóg êprã ke ag mÿ vënh kaga nĩm mũ. Ag tÿ ag vóg kÿ tóg pÿn kakrã tÿ êg tugtãn ri ke nĩ, ti kaga ti. ⁶ Kÿ êprã ke ag tóg kãgter sór mũ, ti kaga jagy to. Hã ra ag tóg kãgter ke tũ nĩ, kysã tÿ 5 (ke) ên ki. Ag kãgter sór mũ ra ag tóg kãgter ke tũ pẽ nĩ.

⁷ Ópã ên tóg tÿ kãvãru ve nÿtĩ. Kãvãru tÿ vënh génh mũnh ke ri ke tóg nÿtĩ. Ouro tÿ ag tóg krĩ tógfĩ nÿtĩ. Ag kakã vÿ êg kakã ri ke nĩ. ⁸ Ag gãnh vÿ fag gãnh téj ri ke nĩ gé. Ag jã vÿ mĩg jã ri ke nĩ. ⁹ Ag fãr tóg tÿ *ferro* tÿ *camisa* ri ke nĩ. Ag fër tÿ rãnhrãnh he tóg mẽ há tĩ. Kÿ tóg kãvãru tÿ hën ri ke tÿ karósa tÿ hën ri ke nÿgnÿn ri ke nĩ, ag tÿ vënh génh mũnh ken kÿ. ¹⁰ Ag my kã tóg jé, ag préj ti, pÿn kakrã préj ri ke ti. Ag my tÿ ag tóg êprã ke ag vóg kónãn tĩ, kysã tÿ 5 (ke) ki. ¹¹ Û tÿ nũgme ki rĩr tĩ ên, ù tÿ Topê tÿ jëgnê jafã ri ke nĩ ên vÿ tÿ ag pã'i mág nĩ, ópã ên ag pã'i mág. *Hebreu* ag vĩ ki ti jiji vÿ: *Abadom*, he mũ, kÿ tóg *Grego* ag vĩ ki: *Apolião*, he mũ, hã vÿ: nén ù kar kókég tĩ, he mũ, êg vĩ ki.

¹² Nén jagy ve ve inh huri. Sÿ nén jagy régre venh ke nẽ ha.

¹³ Kÿ Topê tÿ jëgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta tÿ 6 (ke) vë sir. Kÿ sóg vënh vĩ mēg mũ. Topê mÿ nén ù pũn jafã tÿ *ouro* tá tóg mẽ há tĩ, vënh vĩ ti, mesa ên péno tÿ 4 (ke) ki. ¹⁴ Vënh vĩ ên tóg ù tÿ kyn mũ ên mÿ: “Topê tÿ jëgnê jafã tÿ 4 (ke) ên kygvãn tĩg,” he mũ. “Û tÿ goj mág tÿ *Eufrates* tá sigse kÿ nÿtĩ ên ag kygvãn tĩg,” he tóg. ¹⁵ Kÿ tóg ù tÿ 4 (ke) ên ag kygvãn tĩ mũ. Tá ag tóg jãvãnh nÿtĩ ja nĩgtĩ, ag tÿ êprã ke tÿ hën ri ke ag kãgtén jé. Topê vÿ ag mÿ ag tÿ kurã ki ag kãgtén ke mũ ên nĩm ja nĩ. Êprã ke vënh kãpóv tãgtũ ag kã ùn pir

ag kãgtén kãn jé ag tóg ke mũ, Topê tỹ jëgnê jafã tỹ 4 (ke) ên ag. ¹⁶ Ag krêm *soldado* ag *número* mē inh, ù tỹ kãvãru kri mũgtĩ ag. 200 *mil* (ke) ag nỹtĩ, ag krêm *soldado* ag. ¹⁷ Kỹ sóg ag vэг mũ, *soldado* tỹ kãvãru kri mũ mũ ag. *Ferro* tỹ ag *camisa* nỹtĩ. Kỹ ù ag tóg kusũg nỹtĩ, pĩ kusũg ri ke. Û ag tóg tánh nỹtĩ. Û ag tóg māréro nỹtĩ. Kãvãru krĩ vỹ mĩg krĩ ri ke nỹtĩ. Ag jënkã tá pĩ gru tóg kãkutê mũ, nĩja ke gé. ¹⁸ Tag tỹ ag tóg êprã ke ag kãgtén ke mũ, pĩ tỹ, nĩja tỹ, kãvãru ag. ¹⁹ Nén tỹ kãvãru jënkã tá kãkutê mũ ên vỹ êprã ke ag kãgtén ke mũ. Kãvãru ên my vỹ tóg tỹ pỹn ve nĩ, pỹn krĩ. Ên tỹ ag tóg êprã ke ag kókén ke mũ gé.

²⁰ Êprã ke ù ag tóg hã ra krenkren ke mũ ver. Ag kãgtén kãn ke tũ ag tóg nĩ ver. Kỹ ùn krenkren mũ ag pijé Nén-Kórég ag tovãnh mũ'. Vênh kãgrá tovãnh tũ ag nỹtĩ, pó tỹ vènh kãgrá ên, ka tỹ vènh kãgrá ên ke gé. Ver ag tóg tag kar to: “Topê vỹ tỹ ti nĩ,” he tĩ gé. Ag tỹ vèsóg ki vènh kãgrá hynhan mũ ra tóg ag mỹ tỹ Topê nĩ ve nĩ, ti kanê tũ ra, ti nĩgrêg nor tũ ra, ti tĩg vãnh hã ra. ²¹ Ag pijé ag jykre tovãnh sór mũ', êprã ke krenkren mũ ên ag. Jagnê kãgtén ag tóg mũgtĩ. Kujá jykre han ag tóg mũgtĩ. Ag prũ tũ fag mré ag tóg nỹgnỹ mũgtĩ. Fag mén tũ ag mré fag tóg nỹgnỹ mũgtĩ gé. Jagnê tỹ nén ù pigju ag tóg mũgtĩ gé, êprã ke ag.

10

Livro sĩ

¹ Kỹ sóg Topê tỹ jënê jafã tar ù vэг mũ. Kanhkã tá tóg kãtére mũ. Kanhkã góg vỹ ti kri rũm ke kỹ nỹ nĩ. Ti krĩ kri ta no tóg vènh ven mũ. Ti kakã vỹ rã ri ke nĩ. Ti fa vỹ pĩ gru ri ke nỹtĩ. ² *Livro sĩ* tỹ tóg jén ke kỹ mãn kỹ jê nĩ. Ti pëgja tỹ tóg goj kafã tũ sãn mũ. Kỹ tóg ti jakãnh tỹ ga sãn mũ. ³ Prêr tóg mũ sir, jamã há ra. Kỹ tóg tỹ mĩg kyr mē tĩ, ti prêr ti. Kỹ ta tỹ tỹrỹr he tỹ 7 (ke) vỹ ti vỹ kafã mũ, jamã há ra. ⁴ Kỹ sóg ta tỹ tỹrỹr he mũ ên vỹ rán sór mũ. Hã ra ù tỹ kanhkã tá vỹ mũ tóg inh mỹ: “rán tũg nĩ,” he mũ. “Ta tỹ tỹrỹr he mũ ên vỹ tóg sór tũg nĩ, ù mỹ,” he tóg.

⁵ Kỹ Topê tỹ jënê jafã ên, ù tỹ goj mré ga kri jê mũ ên tóg ti nĩgê tỹ kanhkã ki ven mũ, ti pëgja tỹ. ⁶ Kỹ tóg: “sỹ ki hã tónh ke vè,” he

mũ. “Topê vỹ ki kanhró nĩ,” he tóg. “Ûn rĩr nĩ ên vỹ ki kanhró nĩ, ùn ter vãnh ên. Û tỹ kanhkã mré, ga han mũ ên vỹ ki kanhró nĩ, ù tỹ goj han mũ ên ti, ù tỹ ùn rĩnrĩr nỹtĩ kar ag hynhan mũ ên ti,” he tóg. “Ha vé, ti tỹ nén han ke mũ ên tovãnh mãn ke tũ ti nĩ ha, Topê ti. ⁷ Ti tỹ jëgnê jafã tỹ 7 (ke) ên ag kã ù vỹ *trombeta* kyn ke mũ. Kỹ tóg ù tỹ 7 (ke) tá krỹg ke mũ. Ti tỹ kyn kỹ Topê vỹ ti tỹ nén han sór mũ ên han ke mũ ha, ti tỹ vãsỹ to jykren mũ ên ti. Hã tóg ja ti nĩ, ti rãnrãj han tĩ ag mỹ, ti vỹ tóg tĩ ag mỹ ke gé, Topê ti,” he tóg, Topê tỹ jënê jafã ti.

⁸ Kỹ kanhkã tá ke ù tóg inh mré vëmén mãn mũ. Inh mỹ tóg: “ha tĩg,” he mũ. “*Livro sĩ* tỹ jén ke kỹ nĩ ên mãn tĩg,” he tóg. “Û tỹ goj mré ga sãn kỹ jê ên ki *livro* mãn tĩg,” he tóg. ⁹ Kỹ sóg tĩg kỹ ti mỹ *livro* to vỹ mũ. Kỹ tóg inh mỹ: “té, ko ra,” he mũ. “Mỹg ri ke ti nĩ, ã tỹ kon kỹ. Kar kỹ tóg hã ra fa nĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁰ Kỹ sóg *livro sĩ* ên mãn kỹ ko mũ. Kỹ tóg mỹg ri ke nĩ. Isỹ ko kar kỹ tóg fa nĩ sir.

¹¹ Kỹ ù tóg inh mỹ: “Topê tỹ nén hynhan ke mũ tóg mãn jé ã tóg ke mũ,” he mũ. “Ti tỹ *povo* kar, *nação* kar, pã'i krêm ke kar, pã'i kar ag tỹ nén hynhan ke mũ tóg jé ã tóg ke mũ,” he tóg, vènh vỹ ti.

11

Û tỹ Topê vỹ tóg tĩ ag

¹ Kỹ ag tóg inh mỹ vãn jun mũ, vãn tỹ nén ù kãmun jafã ti. Kỹ ù tóg inh mỹ: “tág’,” he mũ. “Topê ìn kãmun nĩ, Topê mỹ nén ù pũn jafã mré hã. Û tỹ krêm Topê mré vëmén nỹtĩ ên ag nĩgrén nĩ gé. ² Topê ìn vãso ên kãmun tũg nĩ hã ra. Fóg ag tũ vè, kỹ kãmun tũg nĩ. Kysã tỹ 42 (ke) ki fóg ag tóg êmã ên kókén ke mũ, Topê tỹ êmã to: “isũ vè,” he mũ ên ti. ³ Û tỹ inh vỹ tóg tĩ régre ag jëgnê jé sóg ke mũ. Kur kórég rĩnh kỹ ag tóg isỹ ag mỹ nén tónh ke mũ ên tónh ke mũ, kurã tỹ 1260 (ke) ên ki,” he tóg inh mỹ, ag kã mĩ ù ti.

⁴ Topê vỹ tóg tĩ régre ên ag vỹ Topê vỹ to tar nỹtĩ, ka tỹ *oliveira* tar ên ri ke. Kỹ ag tóg néj gru ri ke nỹtĩ, néj tỹ kri fëg jafã kri nỹtĩg kỹ. Û tỹ tỹ êprã ke ag kri ke ên rã hã ti nỹtĩ, néj tỹ kri fëg jafã régre ên ti. Tag ri ke ag nỹtĩ, Topê vỹ tóg tĩ régre ên ag. ⁵ Û tỹ ag kato vãsãn

kỹ ag tóg pĩ tỹ ag jẽnã tá kãkutẽ mũ ên tỹ ag tỹ tũ' he tĩ, ù tỹ ag kato vãsãnsãn mũ ag tỹ. Hã kỹ ag kãgter kãn' he tĩ, ù tỹ ag vóg kónãn sór mũ ag. ⁶ Ag tỹ Topẽ vĩ tón kỹ ag tóg, ag tỹ ta kutẽ kamẽg sór kỹ ti kutẽ kamẽg tĩ, kỹ tóg kutẽ tũ nĩgtĩ. Ag tỹ goj tỹ vẽn kyvẽn ri ke han sór kỹ ag tóg tỹ han tĩ gé. Ag tỹ ga kri ke ag vóg kónãn sór kỹ ag tóg ag vóg kónãn tĩ gé. Nén ù jagy tỹ hẽn ri ke hynhan ag tóg tĩ, Topẽ vĩ tó tĩ régre ên ag.

⁷ Kejẽn ag tóg kãmén kãn mũ sir, Topẽ tỹ ag mỹ nén tó mũ ên ti. Kỹ nũgme tá mĩg tóg kãkutẽ mũ, kỹ tóg ag to rará kỹ ag kãgtén mũ. ⁸ Ag kãgter kỹ ag tóg êmã kuju tá vár kỹ nỹtĩ nĩ, êg *Senhor* tỹ êmã tá ka to sa ja ên tá. Êmã ên tá ke ag jykre tóg êmã tỹ *Sodoma* tá ke ag jykre ri ke nĩ, ga tỹ *Egito* tá ke ag jykre ri ke ti nĩ gé. ⁹ Kurã tãgtũ mré kurã kuju ki ag tóg vëser ên vigvæg mũ. Vẽn kar ag vỹ ag vigvæg mũ, *povo* kar ag, pã'i krêm ke kar ag, vẽn vĩ kar tó tĩ ag kar ke gé. Ag pijé ga krêm ag pigju mũ', vëser ên ag. ¹⁰ Êprã ke kar ag mỹ tóg sér tĩ, ag kãgter ti. Fénhta mág han ag tóg mũ. Jagnẽ mỹ ag tóg *presente* jëgnëg mũ. Topẽ vĩ tó tĩ tag ag vỹ êprã ke ag vóg kónãn jagy han ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg ag kãgter kỹ vẽn kar mỹ sér gy tĩ sir.

¹¹ Kurã tãgtũ kri kurã kuju tũg kỹ Topẽ tóg hã ra ag rĩn mãn mũ sir, ti kuprĩg tỹ. Kỹ vẽn kar ag tóg jũrũn ke jagy han mũ sir. ¹² Kỹ kanhkã tá vẽn vĩ tóg ag mỹ mẽ há tĩ. Kỹ tóg Topẽ vĩ tó tĩ régre tag ag mỹ: “kunĩg,” he mũ. Kỹ ag kato vãsãnsãn mũ ag vỹ ag tỹ kanhkã ra jãpry væg mũ sir, kanhkã góg kã mĩ. ¹³ Kỹ ga tóg jũrũn ke mũ sir. Êmã tá tóg ìn vẽn kãpóv tỹ 10 (ke) ag kã ùn pir kókén kãn mũ, ga tỹ jũrũn ke ti. Êprã ke tỹ 7 *mil* (ke) vỹ kãgter mũ, ên kã. Ùn kãgter tũ ag tóg kanẽ jur mũ. Ag mũmẽg vỹ ag kãgtén kren mũ. Kỹ ag tóg Topẽ to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ vãhã.

¹⁴ Nén jagy ù vỹ hur tũ' hé. Nén jagy ù tóg ver kã nĩ nĩ.

Trombeta tỹ êgno kyr

¹⁵ Kỹ Topẽ tỹ jëgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ên ag kã ù tóg *trombeta* kyn mũ gé sir. *Trombeta* tỹ 7 (ke) vë sir. Kỹ kanhkã tá vẽn vĩ tỹ hẽn ri ke tóg mẽ há tĩ. “Vãhã tóg êprã ke kar ag kri tỹ ùn mág jẽ, Topẽ ti, êg *Senhor* ti ke gé,” he

ag tóg. “Vãhã ag tóg nén ù kar ki rĩr nỹtĩ ha. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ag rãnrãj ti,” he ag tóg.

¹⁶ Kỹ kófa tỹ 24 (ke) ên ag, ù tỹ Topẽ mré ag nĩgja kri nĩgnĩ kỹ nỹtĩ ên ag vỹ ti krêm mũgmũg ke kãn mũ sir. Kỹ ag tóg ti mỹ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ sir. ¹⁷ Jãnjan ag tóg mũ gé sir, ha mẽ. “Topẽ, pã'i mág, nén ù kar han há ã tóg nĩ,” he ag tóg mũ. “Vãsỹ ã tóg nĩ nĩ, kỹ ã tóg ùri nĩ gé. Êg mỹ tóg sér tĩ, ã tỹ tỹ pã'i mág nĩn kỹ. Á tar nĩ kỹ ã tóg pã'i ù ag pan kãn. ¹⁸ Ag to jũ jé ã tóg ke mũ ha. Ùn kãgter mũ ag jykre tugnỹm kãn jé ã tóg ke mũ ha. Á kurã vỹ hur jun, kỹ ã tóg ã rãnrãj han tĩ ag mỹ ag rãnrãj kaja ti ven ke mũ, ã vĩ tó tĩ ag mỹ ke gé, ã tũ kar ag mỹ, ùn mág ag mỹ, ùn kãsir ag mỹ. Kỹ ã tóg ù tỹ êprã ke ag kókén ja ên ag kókén kãn ke mũ ha, vẽn kaja jé,” he ag tóg mũ, kófa tỹ 24 (ke) ên ag.

¹⁹ Kỹ ù tóg Topẽ ìn nón mũ, ìn tỹ kanhkã tá jẽ ên. Kỹ Topẽ *caixa* ên tóg ve há' he kỹ nỹ nĩ, Topẽ tỹ ti tũ ag mré jykren kỹ ag mỹ *caixa* fig mũ ên ri ke. Kỹ ta tóg kómkom ke kỹ tỹrỹr he mũ. Ga vỹ ragra ke jagy han mũ sir. Kỹ nãfy vỹ vár mũ gé sir, nãfy mág.

12

Mĩg fër kãme

¹ Kỹ kanhkã tá nén ù vẽn mỹ tóg vẽn ven mũ. Ùn týtã fi vỹ tóg vẽn ven mũ. Kỹ rã tóg fi mỹ tỹ fi kur nĩ. Kysã sãn kỹ fi tóg jẽ nĩ. Fi krĩ tógfi vỹ krĩg tỹ 12 (ke) tỹ há nĩ. ² Kufy fi tóg jẽ nĩ, hã ra fi tóg kaga mũ, kỹ fi tóg jagtar nĩ sir.

³ Kỹ kanhkã tá nén ù ù tóg vẽn ven mũ gé. Mĩg fër kusũg tóg vẽn ven mũ. Ti pir ra tóg krĩ tỹ 7 (ke) nĩ, nĩka tỹ 10 (ke) ti nĩ gé. Ti krĩ tógfi tóg nỹtĩ, ti krĩ tỹ 7 (ke) to. ⁴ Ti my tỹ tóg krĩg tỹ hẽn ri ke kókég mũ. Kỹ tóg êprã vár mũ. Krĩg vẽn kãpóv tãgtũ ag kã ùn pir kókén kãn tóg mũ. Kỹ tóg ùn týtã ên fi jo tá jẽ nĩ, mĩg fër kusũg ên ti. Ti tỹ fi kósin mãn sór vë, ti mur kỹ. ⁵ Kỹ tóg mur mũ sir. Hã ra tóg gré nỹ. Tỹ tóg pã'i mág pẽ jẽn h ke mũ, êprã ke kar kri. Kỹ tóg ag mỹ vĩ tar han ke mũ. Ti mur kỹ ag tóg kanhkã ra ti va mũ mũ, Topẽ nĩgja sĩnvĩ ên ra, mĩg fër jo. ⁶ Kỹ ùn týtã ên fi tóg ga kórég ra tĩ mũ, mĩg fër jo vẽn péju kỹ. Tá Topẽ tóg fi mỹ fi tỹ ki vẽn péjunh ke

han ja nĩ. Tá ũ tóg fi mĩ vėjěn vin tĩ, kurã tỹ 1260 (ke) ki.

⁷ Kĩ kanhkã tá vėnh génh tóg kutẽ mũ. Topẽ tỹ jėgnẽ jafã ag to pã'i mág tỹ *Miguel* vỹ mĩg fěr ěn kato vãsãn mũ, ti krẽm ke ag mré. Kĩ mĩg fěr ěn tóg ti krẽm ke ag mré *Miguel* to rará mũ gé sir. ⁸ Hã ra ag tóg ti tỹ hěn ri ke mũ sir, kanhkã tá ke ag, mĩg fěr ěn ti tỹ. Kĩ ag tóg kanhkã tá ti kutẽm mũ, ti mré ke kar ag mré. ⁹ Mĩg fěr ěn kutẽm ag tóg mũ sir. Pỹn ve tỹ ũn ve fag krĩn kónãn mũ ěn hã vė. Japon hã vė. *Satanás* hã vė. Ęprã ke ag tỹ Topẽ kato vãsãsãn han mũ ěn hã vė, hã vỹ: mĩg fěr, he mũ. Ag tỹ kanhkã tá ti kutẽm kũ ag tóg ga kri ti fón mũ sir, ti krẽm ke kar ag mré hã.

¹⁰ Kĩ sóg kanhkã tá vėnh vĩ ũ mėg mũ gé. Jamã há ra tóg: “tág’,” he mũ. “Ęg krenkren han tóg huri, Topẽ ti. Kĩ vėnh kar tóg vé, Topẽ tỹ tỹ ũn mág pẽ nĩ ti. Vãhã *Cristo* tóg vėnh kar mỹ ti tỹ tỹ ũn tar nĩ ěn ven huri. Ag tỹ ũn kutẽm mũ ěn tóg ěg mré ke ag kato vĩ kónãn ja nĩgtĩ, Topẽ mỹ, kurã ki, kuty tá ke gé. Hã ra tóg kutẽm kũ jẽ ha. ¹¹ Ęg mré ke ag vỹ ti tỹ hěn ri ke ja nĩgtĩ, *cordeiro* kyvėnh ěn tigrĩn, vėnh vĩ há ěn tigrĩn, ag tỹ vėnh kar mỹ Topẽ vĩ tó tĩ ěn tigrĩn. Ag kã ũ kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ag mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ ja nĩgtĩ, ag tỹ *Jesus* tigrĩn ag kãgtén mũ ra. Hã kũ ag tóg Japo tỹ hěn ri ke ja nĩ. ¹² Ti kutẽ kar kũ tóg kanhkã tãn kar mỹ sér tĩ ha. Hã ra tóg ga kri mũ ag mỹ jagy tĩnh mũ. Japo vỹ ag mré jẽ ha, ga kri, ag tỹ kanhkã tá ti kutẽm kũ. Kĩ tóg jũ jagy han kũ kyně tĩ. Ti kurã vỹ kakó nĩ ha. Tag tigrĩn tóg jũ jagy han kũ kyně tĩ nĩ, Japo ti,” he tóg, ũ tỹ kanhkã tá vĩ mũ ti.

¹³ Kĩ mĩg fěr ěn tóg ěprã jẽ ha. Hã kũ tóg ũn tỹtã ěn fi vóg kónãn sór mũ, ũ tỹ gĩr vėg mũ ěn fi. ¹⁴ Kĩ ag tóg fi mỹ kónhkó mág fěr ri ke ěn junjun mũ. Kĩ fi tóg tỹ ga kórég ěn ra tẽ tĩ mũ. Tá fi tóg vėnh péju kũ nĩ nĩ, prỹg tãgtũ kri prỹg kuju ki. Kĩ pỹn kórég ěn tóg tá fi vóg tũ nĩ ha, fi vėnh péju ja tá. ¹⁵ Kĩ tóg goj var ri ke han mũ, pỹn ti. Ti jėnkã tá tóg kãkutẽ mũ, goj var ti. Ti tỹ ũn tỹtã ěn fi nãr han sór vė. ¹⁶ Hã ra ga tóg fi mỹ goj ěn tỹ gym ke mũ, goj tỹ mĩg fěr jėnkã tá kãkutẽ mũ ěn tỹ. Kĩ fi tóg ga tigrĩn kren mũ sir. ¹⁷ Kĩ mĩg fěr tóg jũ kũ tĩ mũ, ũn tỹtã ěn fi tovãnh

kũ. Kĩ tóg fi krẽ kato vãsãn tĩ mũ gé, hã vỹ: ũ tỹ Topẽ vĩ ki króm mũ ag, ũ tỹ *Jesus* to krónh ke tũ ag, he mũ. ũn tỹtã ěn fi krẽ ag hã vė.

¹⁸ Kĩ mĩg fěr ěn tóg goj fyr ra tĩ mũ.

13

Mĩg régre ag kãme

¹ Kĩ mĩg ũ tóg goj mág kã tá kãkutẽ mũ. Ti pir ra tóg krĩ tỹ 7 (ke) nĩ. Nĩka tỹ 10 (ke) ti nĩ gé. Ti krĩ tógfĩ tóg ti nĩka kri nỹtĩ. Kĩ ti jygji tóg ti krĩ kri ránrán kũ nỹtĩ. Hã ra tóg tỹ Topẽ to vĩ kónãn tãvĩ nỹtĩ, ti krĩ to ránrán kũ nỹtĩ ěn ti. ² Goj kã tá mĩg ěn tóg mĩg rá ri ke nĩ. Ti pěn tóg krĩnhpėnufã pěn ri ke nỹtĩ. Ti jėnky tóg mĩg kusũg jėnky ri ke nĩ. Kĩ mĩg fěr ěn tóg goj kã tá mĩg tỹ pã'i mág pẽ han mũ, ti tỹ ag nĩgja kri nĩ jé. ³ Ti krĩ ũ fynh ja ag tóg nĩ. Kĩ tóg ter kren. Hã ra tóg há' he mãn, goj kã tá mĩg ěn ti. Ęprã ke kar ag vỹ ti vėg mũ. Kĩ tóg ag mỹ e kar tĩ. Ti vĩ kri ag tóg fig mũ. ⁴ Mĩg fěr ěn to ag tóg: “Topẽ vė,” he tĩ, ěprã ke kar ag, ti tỹ goj kã tá mĩg ěn tar han ja tigrĩn. Goj kã tá mĩg ěn to ag tóg: “Topẽ vė,” he tĩ gé. “Ũ tóg ti ri ke tũ pẽ nĩgtĩ,” he ag tóg tĩ. “Ũ tóg ti tar kãfór tũ nĩ,” he ag tóg tĩ gé.

⁵ Goj kã tá mĩg ěn vỹ vĩ vėnh mỹ han jẽ nĩ. Ti vĩ tỹ tóg Topẽ kato vãsãn mũ. Kysã tỹ 42 (ke) ki tóg tar jẽ nĩ, vėnh kar kri. ⁶ Kĩ tóg Topẽ to vĩ kónãn mũ, Topẽ jiji to ke gé, ti ĩn to ke gé. Kanhkã tãn kar ag to tóg vĩ kónãn mũ gé. ⁷ Kĩ tóg Topẽ tỹ ũn kuprėg mũ ag kãgtén to vãsãn mũ gé. Kĩ tóg ag tỹ hěn ri ke mũ gé sir, goj tãn tỹ mĩg ěn ti. Hã ra Topẽ tóg ver ti to fen nĩ. Kĩ *povo* kar ag, *nação* kar ag, pã'i krẽm ke kar ag, ũ tỹ vyr mỹ vĩ nỹtĩ ěn ag kar vỹ mĩg ěn vĩ hã jėmėg mũ. ⁸ Ęprã ke kar ag vỹ ti to: “Topẽ vė,” he tĩ. Ag jãvo ũ ag jygji tóg ránrán kũ nỹtĩ, Topẽ *livro* ki, ũ tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ ěn ag. Topẽ tỹ nén ũ kar han ke to hã tóg ag jygji ránrán ja nĩgtĩ, *livro* ěn ki. *Cordeiro* tỹ ũn jagfy ter ja ěn ag tũ vė, *livro* ěn ti.

⁹ ũn nĩgrėg nỹtĩ ag tỹ tỹ jėmė jé. ¹⁰ Topẽ tỹ ti ki ge kũ nỹtĩ ũ ag to: “nĩgfėnh kũ ag nỹtĩnh mũ, isugrĩn,” hen kũ ag tóg nĩgfėnh kũ nỹtĩnh mũ, vėseja kã ki. Ti tỹ ag to: “rógro tỹ ag tóg ag kãgtén ke mũ,” hen kũ ag tóg, rógro tỹ ag kãgtén ke mũ sir. ũ tỹ Topẽ mỹ

věnh vin mũ ãn ag jé to krónh ke tũg. Ag jé Topě tovãnh tũg.

¹¹ Kĩ sóg mĩg ù vég mũ gé. Ga kã tá tóg kãkutẽ mũ. Nĩka régre ti nĩ, *cordeiro* nĩka ri ke. Ti vĩ tóg hã ra mĩg fẽr ãn vĩ ri ke nĩ.

¹² Goj kã tá mĩg ãn rĩnve tóg ti tỹ han mũ kar hynhan tí, ga kã tá mĩg tí. Kĩ tóg ãprã ke kar ag to vãsãn mũ, ag tỹ goj kã tá mĩg ãn to: “Topě vẽ,” he jé, ùn ter kren mũ ãn to.

¹³ Ga kã tá mĩg tag vĩ nén ve vãnh tỹ hên ri ke hynhan mũ. Pĩ tỹ kãnhkã tá kãtére han tóg tí, ãprã ke kar ag rĩnve. ¹⁴ Ti tỹ ãg tỹ nén han vãnh tỹ hên ri ke hynhan kũ tóg ãprã ke kar mũ ón mũ, ag tỹ ti kãmẽg jé. Goj kã tá mĩg ãn rĩnve tóg *milagre* tỹ hên ri ke hynhan mũ. Kĩ tóg ãprã ke ag mũ: “ag tỹ mĩg ãn fynh mũ ra tóg ter ja tũ nĩ. Ha ti kãgrã han’,” he mũ, ga kã tá mĩg ãn ti. ¹⁵ Kĩ tóg goj kã tá mĩg kãgrã ki hu he mũ. Kĩ tóg rĩr mũ, ti kãgrã tí. Kĩ tóg vĩ mũ gé. Kĩ tóg ù tỹ ti to: “Topě vẽ,” he jãvãnh ãn ag kãgtén kãn mũ sir, ti kãgrã rĩr jẽ ãn ti. ¹⁶ Ga kã tá mĩg ãn tóg tỹ ãprã ke kar ag kri ke nĩ, ùn mág ag kri, ùn kãsir ag kri, ùn riko ag kri, ùn jagtar ag kri, ù tỹ tỹ *camarada* nỹtĩ ag kri, ag *patrão* ag kri ke gé. Kĩ tóg ag kar to vãsãn mũ, ag tỹ ag pẽgja tá ag nĩgẽ pãnĩ ki ti jiji rãnrán jé. Ag kakã ki ag tóg ti jiji rãnrán mũ gé. ¹⁷ Kĩ ùn rãnrán kũ nỹtĩ ag hã tóg nén ù kũmpira he kũ, nén ù vêne he tí gé inhhã. ùn rá tũ ag vĩ nén ù kũmpira he mãn ke tũ nĩ. Vẽnh rá tag vĩ tỹ ga kã tá mĩg ãn jiji nĩ, ti *número* ti ke gé.

¹⁸ ùn krĩ há ag hã tóg ti *número* to jykrén há han ke mũ. ùn krĩ tũ ãn ag pijé to jykrén ke mũ. ãprã ke jiji vẽ, ti *número* ti, hã vĩ: 666, he mũ.

14

Ùn krenkren kũ nỹtĩ ag jãn

¹ Kĩ sóg ki ãvãnh kũ *cordeiro* ãn ve mãn mũ. Pãnónh kri tóg jẽ nĩ, pãnónh tỹ *Sião* he mũ ãn kri. ùn e ag tóg ti mré tá nỹtĩ, ù tỹ 144 *mil* (ke) ag. *Cordeiro* ãn jiji tóg ag kakã ki rãn kũ nĩ, Ti jóg jiji vĩ ag ki rãn kũ nĩ gé. ² Kĩ sóg kãnhkã tá nén ù mẽg mũ. Tỹ tóg sa krog mẽ tí. Tỹ tóg ta tỹ tỹrỹr he ri ke tí gé. Kĩ tóg tỹ ag tỹ vãykn jafã tỹ *harpa* kyn ãn ri ke tí gé, ti kyr ti. ³ Vẽjãn tãg tóg ag tóg mũ gé, nén nẽ tỹ 4 (ke) ãn ag rĩnve, kófa ag rĩnve ke gé, nĩgja

sĩnvĩ ãn tá. ù tỹ 144 *mil* (ke) ag vĩ Topě jé tãg tag tóg há nỹtĩ, ãn ag tãvĩ. ãprã ke ja ag vẽ. Hã ra ag tóg krenkren kũ nỹtĩ. ⁴ Jãnhkri ag nỹtĩ. Ag pijé fag vóg ja nĩgtĩ. *Cordeiro* mré ag tóg mũ ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ãprã ke ra. ãprã ke ag kã mĩ tóg ag kygãm ja nĩ, *cordeiro* ti. Kĩ ag tóg tỹ Topě tũ nỹtĩ, *cordeiro* tũ ke gé. ⁵ Ag pijé ù mỹ ón ja nĩgtĩ. Kygnẽ ja tũ pẽ ag tóg nĩgtĩ.

Topě tỹ jẽgnẽ jafã tãgtũ ag

⁶ Kĩ sóg Topě tỹ jẽnẽ jafã ù vég mũ gé. Kãnhkã krẽm tóg tẽ tí mũ. Kũ tóg Topě vĩ ma kãtĩ mũ. Topě vĩ ãn vĩ tũ' henh ke tũ nĩ. Ti tỹ ãprã ke kar ag mũ Topě vĩ tónh ke vẽ, *nação* kar ag mũ, *povo* kar mũ ke gé, vyr mũ vĩ nỹtĩ kar ag mũ ke gé. ⁷ Kĩ tóg prẽr mũ sir. “Topě hã kãmẽg nĩ, ti hã to: ùn mág vĩ tỹ ti nĩ, hem nĩ,” he tóg. “Ti kurã vĩ hur jun. ãprã ke ag jykre tugnỹm jé tóg ke mũ ha. ù tỹ kãnhkã mré, ga han kar kũ, goj han mũ ãn hã mũ: “Topě vĩ tỹ ã nĩ,” hem nĩ,” he tóg, Topě tỹ jẽnẽ jafã ãn ti.

⁸ Ti nón Topě tỹ jẽnẽ jafã ù tóg jun mũ gé. Kĩ tóg: “ ãmã tỹ *Babilônia* vĩ kókén kũ nỹ ha,” he mũ. “ãprã ke kar to tóg vãsãn ja nĩ, *Babilônia* to pã'i ti, ag tỹ ti mré ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ jé, fag tỹ ti ri ke fag mén tũ ag mré nỹgnỹ jé. Kĩ tóg vẽn kar tỹ ti mré *vinho* fã pẽ kron ri ke nĩ,” he tóg.

⁹ Kĩ Topě tỹ jẽnẽ jafã ù tóg ag nón kãtĩ mũ gé. ãn vĩ prẽr kũ: “!..ãprã ke ù ag tóg mĩg to: topě vẽ, he ja nĩgte..!” he mũ, prẽr kũ. “!..Ti kãgrã to ag tóg: topě vẽ, he ja nĩgte..! Ag kakã ki ag tóg ti rá han ja nĩgte..! Ag nĩgẽ pãnĩ ki ag tóg rãnrán kũ nỹtĩ gé..!” he tóg.

¹⁰ “ãn ag vĩ Topě tỹ ag to jũ jagy han venh ke mũ ha..! Kĩ tóg ag tỹ *vinho* kron ri ke nĩ ha..! Topě vĩ jũ jagy han kũ jẽ ha..! Kĩ tóg ãg tỹ *vinho* tỹ kópa fãn kũ fẽg ãn ri ke nĩ ha..! Ti tỹ ag to jũnh ke ti..! Topě tỹ vẽn kãn kũ jẽ to ken hã vẽ..! ù tỹ mĩg to: topě vẽ, he ja ãn ag vĩ jagtar mág ke mũ ha..! *Cordeiro* rĩnve..! Pĩ ki ag tóg jagãgtar ke mũ ha..! Pó tỹ *enxofre* pũr nĩja ki ke gé..!” he tóg. ¹¹ “Ag tỹ pĩ ki jagtar mũ ãn nĩja tóg kãnhkã ra tãpny mũ ha..! Tũ' henh ke tũ ti nĩ, pĩ ãn ti..! ù tỹ mĩg to: topě vẽ, he mũ ãn ag vĩ vẽnkhãnkãn ke tũ pẽ nĩ..! ù tỹ ti kãgrã to: topě vẽ, he mũ ãn ag kar ti..! ùn jiji tỹ rãnrán kũ nỹtĩ ãn ag

kar ti..!“ he tóg, prēr ky, Topē tỹ jēnē jafā ũ ěn ti.

¹² ũ tỹ Topē ki ge ky nỹtĩ ag jé ti to krónh ke tũg. Ag jé Topē tovānh tũg, ũ tỹ Topē vĩ kri fig mũ ag, ũ tỹ *Jesus* to tar nỹtĩ ag.

¹³ Ky sóg kanhkā tá vēnh vĩ ũ mēg mũ gé. Ky tóg: “tag rán nĩ, ha mē,” he mũ. “Ũ ag tóg ěg *Senhor* ki ge ky nỹtĩ ki kãgter ja nĩ. ěn ag mỹ tóg sér tãvĩ tĩ ha,” he tóg. Ky Topē kuprĩg tóg: “hỹ,” he mũ gé. “Ag rãnrãj kaja vėg ag tóg mũgtĩ. Ky ag tóg ag rãnrãj to vėnhkán ky nỹtĩ ha,” he tóg.

Ěprã ke ag vóg kónãn

¹⁴ Ky sóg kanhkā góg kupri vėg mũ gé sir. ũ tóg kri nĩ nĩ, tỹ tóg ěprã ke nĩ ve nĩ. Krĩ tógfĩ tỹ *ouro* tóg nĩ, ky tóg ěg tỹ tỹ *trigo* kre jafã ri ke vyn ky nĩ nĩ gé. ¹⁵ Ky Topē tỹ jēnē jafã ũ tóg kãtĩ mũ gé, Topē ĩn kã tá. Ky tóg ũ tỹ kanhkā góg kri nĩ ěn mỹ: “*trigo* kre jafã tỹ krenh tũg nĩ,” he mũ. “Tỹ ti krenh ke kurã vė. Vėnh kãn ky ag nỹtĩ nĩ, ěprã ke ag,” he tóg. ¹⁶ Ky ũ tỹ kanhkā góg kri nĩ ěn tóg *trigo* kre jafã ěn tỹ krenh tĩ mũ.

¹⁷ Ky sóg Topē tỹ jēnē jafã ũ vėg mũ gé. Topē ĩn kã tá tóg kãkutē mũ. *Uva* kanē kykym jafã vyn ky tóg tá kãkutē mũ. ¹⁸ Ky Topē tỹ jēnē jafã ũ tóg jun mãn mũ gé. Topē mỹ nén ũ pũn jafã ěn tá tóg kãkutē mũ. Topē tỹ jēnē jafã tag vỹ pĩ ki rĩr tĩgtĩ. Ky tóg ũ tỹ *uva* kanē kykym jafã vãg mũ ěn mỹ: “*uva* kykym tũg,” he mũ. “Ga kri ti nỹtĩ. Rã há ti nỹtĩ ha,” he tóg. ¹⁹ Ky tóg tĩ mũ, Topē tỹ jēnē jafã ěn ti. *Uva* kanē kykym tóg mũ sir. Ky tóg *uva* jėgmĩ jafã ki ag vãm mũ, hã vỹ: Topē tỹ vėnh kar to jũ, he mũ. ²⁰ Ěmã fyr tá tóg jē nĩ, *uva* jėgmĩ jafã ěn ti. Ky ag tóg *uva* jėgmĩg mũ sir, Topē tỹ jėgnē jafã ěn ag. Ky ag tóg tá ag kyvėnh kujėg mũ, ěprã ke ag kyvėnh ti. Ky tóg tãra tĩ mũ, 300 (ke) *quilômetros* ra. Tỹ tóg goj mág nỹ ve nĩ, ag kyvėnh ti.

15

Ěprã ke ag vóg kónãn mãn

¹ Ky sóg kanhkā tá nén ũ vėg mũ gé. ĩnh mỹ tóg e tĩ, isỹ nén nē ěn ve ky. ĩnh kanē jun tóg mũ. Topē tỹ jėgnē jafã tỹ 7 (ke) ag vigve ĩnh. Ga kri ke ag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, vóg tỹ 7 (ke) ki. Ag tỹ ag vóg kónãn kar ky Topē tóg jũ mãn ke tũ nĩ ha. ² Ky sóg goj tỹ

vidro ve kã ki pĩ gru vėg mũ. Ky sóg ũ tỹ mĩg kato vãsãnsãn mũ ěn ag vigvėg mũ gé. Ag pijé ag tỹ tỹ ěprã ke nỹtĩ ra mĩg kãgrã ěn to há nỹtĩ ja nĩgtĩ'. Ag pijé vėnh ki ti *número* rán ja nĩgtĩ', ti jiji ti'. Hã ky ag tóg goj tỹ *vidro* ve jo nỹtĩ. Ky ag tóg vãkyn jafã tỹ *harpa* génh ky nỹtĩ nĩ, Topē tỹ ag mỹ *harpa* vin mũ ěn. ³ Ky ag tóg Topē mỹ rãnrãj tĩ tỹ *Moisés* ěn jé tó mũ, ti tỹ jãn ěn ti. *Cordeiro* ěn mỹ ag tóg jãn mũ, ha mē. “Topē kósin vỹ tỹ ã nĩ. Pã'i mág vỹ tỹ ã nĩ. Vėnh kar kri ke vỹ tỹ ã nĩ,” he ag tóg mũ, *cordeiro* mỹ, jãn ky. “Nén ũ há tãvĩ kar han ja ã tóg nĩ. Ge ve ja tũ ěg tóg nỹtĩ. ⁴ Vėnh kar ag vỹ ã kamėg tĩ, pã'i mág kar ag. Vėnh kar ag vỹ ã jiji to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he tĩ. Ě hã ne ã pir mỹ há nĩ'. *Povo* kar tóg ã tá junjun ke mũ, ky ag tóg ã mỹ: “Topē vỹ tỹ ã nĩ,” henh ke mũ. Ě jykre kuryj ěn ve kãn jé ag tóg ke mũ,” he ag tóg mũ, jãnjãn ky.

⁵ Kar ky sóg kanhkā tá Topē ĩn vėg mũ. Ti jãnkã nón ag tóg mũ, kur tỹ ĩn ěn róm ky, Topē nĩg jafã ěn. ⁶ Ky Topē tỹ jėgnē jafã tỹ 7 (ke) ěn ag tóg tá kãpa mũ, ũ tỹ ga vóg kónãn ke mũ ěn ag. Kur kupri jãnhkri rĩnh ky ag tóg kãmũ mũ. Ky ag tóg *ouro* tỹ vėsógfĩn ky nỹtĩ gé, ag fe kri. ⁷ Ky nén nē tỹ 4 (ke) ěn ag kã ũ tóg ag mỹ *ouro* tỹ pėnky junjun mũ, Topē tỹ jėgnēg mũ tỹ 7 (ke) ěn ag mỹ. Pėnky tỹ 7 (ke) junjun tóg mũ, ag mỹ. Topē jũ tỹ tóg fór nỹtĩ, ũ tỹ tũ' henh ke tũ pē ěn jũ tỹ. ⁸ Ky Topē ĩn ěn krēm nĩja tóg tũm tũm ke mũ, Topē tỹ tỹ ũn mág nĩn ky, ti tar nĩn ky. Topē tỹ jėgnē jafã tỹ 7 (ke) ěn ag tỹ ga vóg kónãn ke to hã ũ tóg Topē ĩn ěn kã ra rãnh ke tũ nĩ.

16

Topē jũ

¹ Ky sóg vėnh vĩ ũ mēg mũ, Topē ĩn ěn kã tá. Topē tỹ jėgnē jafã tỹ 7 (ke) ěn ag mỹ tóg: “pėnky ki nỹtĩ ěn tỹ ga kri kugjėn mũjėg,” he mũ.

² Ky Topē tỹ jēnē jafã ũ tóg tĩ mũ, ti pėnky ki nĩ ěn tỹ ga kri kujėn jé. Ky ũ tỹ mĩg ěn jiji tỹ rãnrãn ky nỹtĩ ěn ag kar vỹ vėnh kaga fugfo jagy han mũ. ũ tỹ mĩg kãgrã to: “Topē vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ ag kar vỹ fugfóm kãn ke mũ.

³ Ky Topē tỹ jēnē jafã ũ tóg goj kafã tũ ki ti pėnky ki nĩ ěn kujėg mũ gé. Ky goj tóg vėnh

kyvénh ri ke nĩ, ag tỹ ù tãnh mũ kyvénh ên ri ke. Kỹ goj kã mĩ mũ kar vỹ kãgter ke mũ.

⁴ Kỹ Topê tỹ jẽnê jafã ù tóg ti pénky ki nĩ ên kujêg mũ gé. Pénky tãgtũ vê sir. Goj kãsir kar ki tóg kujêg mũ, goj nĩhỹg ja kar ki ke gé. Kỹ tóg tỹ vènh kyvénh kar nỹtĩ ha, goj kar ti. ⁵ Kỹ ù tỹ goj ki rĩr tĩ ên tóg: “ùn há vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ, Topê mỹ. “Vãsỹ ã tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ã tóg ùri nĩ gé,” he tóg mũ. “Vějykre há han kỹ ã tóg nĩ nĩ. ⁶ Û tỹ ã ki ge kỹ nỹtĩ ag kãgtén ag tóg, ù tỹ ã vĩ tó tĩ ag mré hã. Kỹ ã tóg ag mỹ vènh kato vènh kyvénh nĩm mũ sir, ag tỹ kron jé. Ag tỹ, ag tỹ ag kãgtén ja kajãm hã vê,” he tóg.

⁷ Kỹ sóg vènh vĩ ù mễg mũ gé, Topê mỹ nén ù pũn jafã tá, kỹ tóg: “Topê vỹ tỹ ã nĩ. Pã'i vỹ tỹ ã nĩ. Vènh kar kri ke vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Kuryj ti nĩ, ã jykre ti. Kỹ ã tóg ki hã tó tĩ. Kỹ ã tóg ki hã ag vóg kónãn tĩ gé,” he tóg mũ.

⁸ Kỹ Topê tỹ jẽnê jafã ù tóg ti pénky ki nĩ ên kujêg mũ gé. Pénky tỹ 4 (ke) vê sir. Rã ki tóg ti tũ kujêg mũ. Kỹ rã tóg vènh kar kri hupũn jagy han mũ. Kỹ ag jagtar mũ. ⁹ Kỹ ag tóg kugpũr mũ sir, vènh kar, rỹ jagy tỹ. Kỹ ag tóg Topê to vĩ kónãn mũ sir, ti tỹ ag vóg kónãn tugrĩn. Ge ra ag tóg ag jykre tovãnh sór tũ nĩ. Topê mỹ ag tóg vènh vin sór tũ nĩ.

¹⁰ Kỹ Topê tỹ jẽnê jafã ù tóg ti tũ kujêg mũ gé. Pénky tỹ 5 (ke) vê sir. Mĩg ên nĩgja kri tóg kujêg mũ. Kỹ tóg kuty nỹ, mĩg ên krêm ke kar ag mỹ. Kỹ tóg vènh kar mỹ e tãvĩ tĩ. Kaga jagy han ag tóg mũ, ag fugfóm to. Kỹ ag tóg ag kaga jagy tugrĩn ag nũnê kyprãg mũ. ¹¹ Kỹ ag tóg Topê tỹ kanhkã tá nĩ ên mỹ vĩ kónãn mũ, ag kaga to, ag tỹ ti jagy vég mũ kar to. Ge ra ag tóg ag jykre kórég tovãnh sór tũ nĩ.

¹² Kỹ Topê tỹ jẽnê jafã ù tóg ti tũ kujêg mũ gé. Pénky tỹ 6 (ke) vê sir. Goj tỹ *Eufrates* ki tóg kujêg mũ. Kỹ tóg gym ke kãn mũ. Hã kỹ pã'i tỹ rã jur ja tá kãmũ ên ag tóg kãmũ mũ. Kỹ goj tỹ gym ke ja ên vỹ tỹ, ag japry nỹ ha. ¹³ Kỹ sóg vènh kuprĩg tãgtũ vég mũ. Hã ra tóg tỹ pépo ve nỹtĩ, vènh kuprĩg ag. Û tóg mĩg fêr ên jẽnkã tá kãkutê mũ. Û tóg goj kã tá mĩg ên jẽnkã tá kãkutê mũ. Û tóg ón kỹ Topê vĩ tó tĩ ên jẽnkã tá kãkutê mũ gé. ¹⁴ Japo ag vê, hã ra ag tóg êg tỹ nén han vãnh hynhan mũ. Kỹ ag tóg êprã ke to pã'i kar

ag mré vémén mũ gé, ag tỹ vènh génh ke to vènh mãn jé, Topê tỹ ag mỹ kurã nĩm ja ên ki. Topê hã ne tỹ ùn mág nĩ'.

¹⁵ “Ha vé, ãjag tỹ nén ù péju tĩ ên kãtĩg ri ke ti nĩnh mũ, inh kãtĩg mãn ke ti. ãjag nũgnũr tũ nĩn kỹ tóg há tĩ, ãjag kur kynkar kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. Kỹ ãjag tóg kator nỹtĩnh ke tũ nĩ. Mỹ'ãg'ãg ke tũ ãjag nĩ, ù ag tỹ ãjag vég mũ ra,” he tóg, êg *Senhor* ti, êg mỹ.

¹⁶ Japo tag ag vỹ pã'i kar tỹ vènh mãn han mũ, êmã tỹ *Armagedom* tá. *Hebreu* vĩ ki êmã ên jiji vê.

¹⁷ Kỹ Topê tỹ jẽnê jafã ù tóg ti tũ kujêg mũ gé. Pénky tỹ 7 (ke) hã vê. Kanhkã krêm tóg kujêg mũ. Kỹ Topê ãn kã tá, nĩgja sĩnvĩ ên tá vènh vĩ tóg mễ há ti. Kỹ tóg: “nén kar tóg kar kãn kỹ nỹ ha,” he mũ. ¹⁸ Kỹ ta tóg, kómkóm ke mũ. Tỹrỹr he tóg mũ gé. Kỹ ga vỹ ragra ke jagy han mũ gé. Ga tỹ ragra ke tỹ ge ve ja tũ êg tóg nỹtĩ. Êg tỹ ga mũ mũn kỹ tóg, ragra ke tỹ ge han ja tũ nĩ. ¹⁹ Êmã mág ên tóg vènh kãpóv kỹ nỹ ha, vènh kãpóv tãgtũ. Kỹ ga kar mũ êmã tóg kókén kỹ nỹtĩ nĩ. Topê pijé êmã tỹ *Babilônia* kã jatu ja nĩgtĩ'. Êmã ên ki ke ag to tóg jũ jagy han mũ, Topê ti. Hã kỹ tóg ag vóg kónãn jagy han mũ. Kỹ tóg êg tỹ *vinho* kron ri ke nĩ. ²⁰ Kỹ goj vãso kar tóg tũ tĩ ha ke gé. Pãnónh kar tóg tũ tĩ gé. ²¹ Kỹ nãfy tóg vár mũ gé. Éhé tãvĩ ti nỹtĩ, nãfy ên ti. Ûn pir tóg *quilo* tỹ hèn ri ke nĩ. Êprã tóg vár mũ. Kỹ êprã ke ag tóg Topê mỹ vĩ kónãn mũ gé sir, nãfy tag to, ti jagy tãvĩ nĩn kỹ.

17

Ûn tỹtã kórég fi

¹ Kỹ Topê tỹ jẽnê jafã ù tóg inh ki jun mũ, ù tỹ pénky mãn ja ên ag kã ù. Kỹ tóg inh mỹ: “kunĩg,” he mũ. “Nhỹ ã mỹ êmã mág ti ven, êmã tỹ goj tỹ hèn ri ke tá nỹ ên ti. Êmã ên ki ke ag vỹ ùn mén (ka)mễ fi ri ke nỹtĩ. Kỹ Topê vỹ ag vóg kónãn ke mũ. ² Pã'i kar vỹ fi mré nỹ ja nĩgtĩ, ùn mén (ka)mễ ên fi mré. Êprã ke kar ag mỹ tóg sér tĩ, fi jykre ti. Kỹ tóg ag tỹ kronkron kỹ kãgter ri ke nĩ, ag tỹ ùn mén (ka)mễ ên fi mré nỹ ti,” he tóg inh mỹ.

³ Kỹ Topê kuprĩg tóg inh krĩn mũ, kỹ sóg ga kórég ra tĩ mũ. Topê tỹ jẽnê jafã ên vỹ inh pére tĩ mũ. Tá ùn tỹtã fi tóg nĩ nĩ. Fi mễg tỹ

mīg kri fi tóg nĩ nĩ. Hã ra tóg kusũg jẽ, fi mẽg ti. Vẽnh jygji tóg fi mẽg kri rãnrãn ky nỹti. Vẽnh jigji ẽn tóg Topẽ to vĩ kónãn ky nỹti. Fi mẽg vĩ ti pir ra krĩ tỹ 7 (ke) nĩ. Nĩka tỹ 10 (ke) ti nĩ gé. ⁴ Ûn tỹtã ẽn fi vĩ kur kusũg tu ky nĩ nĩ, kur kósóg pẽ. *Ouro* tu ky fi tóg nĩ gé, pó sĩnvĩ, *pérola* ke gé. *Ouro* tỹ kópa vyn ky fi tóg nĩ nĩ. Hã ra tóg nẽn ù kórég kar tỹ fór jẽ, nẽn ù kavéj kar tỹ, kópa ti. Fi tỹ vễjyre pãno han mũ to ken hã vễ. ⁵ Fi jiji vĩ fi kakã ki rãn ky nĩ. Û tóg fi jiji tag mẽ ja tũ nĩ ver. Hã ra tóg: “*Babilônia* hã vễ,” he mũ. “Ûn mẽn (ka)mẽ fag kar mỹnh fi,” he tóg mũ gé. “Û tỹ nẽn ù kavéj kar han tĩ ag mỹnh fi,” he tóg mũ gé, fi jiji ti. ⁶ Hã ra fi tóg, ù tỹ Topẽ ki ge ky nỹti ag kyvẻnh kron ky ter nĩ. Û tỹ hẽn ri ke ag kãgtẻn ja ag tóg nĩgtĩ, *Jesus* tũgrĩn, ag tỹ *Jesus* tovãnh sỏr tũ tũgrĩn. Hã ra fi tóg ag kyvẻnh kron kãn ja nĩ.

Inh mỹ tóg e tĩ, sỹ fi ve ky. ⁷ Ky Topẽ tỹ jẻnẻ jafã tóg inh mỹ: “mỹ ã mỹ e?” he mũ. “Nhỹ ã mỹ fi kãmẻn, fi mẽg tỹ mĩg ti ke gé, fi mẽg krĩ tỹ 7 (ke) ẽn, fi mẽg nĩka tỹ 10 (ke) ẽn ti,” he tóg. ⁸ “Fi mẽg tag vĩ vãsỹ jẽ ja nĩgtĩ. Ûri tóg ki tũ nĩ, hã ra tóg kãnhmả nũgme tá kãkutẻnh ke mũ, Topẽ tỹ ti kókẻn pẻ han jẻ. Ky tóg ẻprã ke ag mỹ e tẻnh mũ, ag tỹ fi mẽg tag ven ky, ùn jygji tỹ Topẽ *livro* ki rãn ky nỹti tũ ag mỹ. Topẽ tỹ nẽn ù kar han to hã tóg ag rãn ja tũ nĩ. Ky ag tóg rĩnrĩr ke tũ nĩ. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Ky tóg ver ki tũ nĩ. Hã ra tóg kejẻn kãtig mãn ke mũ.

⁹ Topẽ tỹ ùn kanhrãn mũ ẽn ag hã vĩ fi mẽg to jykrẻn ke mũ. Ti krĩ tỹ 7 (ke) vĩ tỹ pãnỏnh tỹ 7 (ke) nỹti. Pãnỏnh ẽn kri fi tóg nĩ nĩ, ùn tỹtã kórẻg ẽn fi. Pã'i tỹ 7 (ke) to ke vễ gé, hã ra, ti krĩ tỹ 7 (ke) ẽn ti. ¹⁰ Pã'i tỹ 5 (ke) vĩ hur tũg. Ûn pir vĩ ùri nĩ nĩ. Ûn pir ù vĩ kar ky kãtig ke mũ gé. Ti kãtig ky tóg nĩg sĩ pẻ han ke mũ, ù tỹ ẻgno ẽn ti. ¹¹ Fi mẽg tag, ù tỹ vãsỹ nĩ ja, kar ky ùri kã nĩ tũ ẽn vĩ tỹ pã'i ù nĩ gé. Pã'i tỹ 8 (ke) vĩ tỹ ti nĩ. Pã'i tỹ 7 (ke) ẽn mrẻ ke vĩ tỹ ti nĩ gé. Topẽ vĩ ti tỹ tũ' hẻnh ke mũ gé.

¹² Ti nĩka tỹ 10 (ke) vĩ tỹ pã'i tỹ 10 (ke) nỹti gé. Ẽn ag vĩ ver kãmũ tũ nĩ. Fi mẽg mrẻ ag tóg tỹ pã'i nỹtẻnh ke mũ, hã ra ag tóg nỹtẻg sĩ pẻ han ke mũ gé. ¹³ Jagnẻ mrẻ ag tóg vễjyre pir han ke mũ, pã'i tag ag, fi mẽg

ẻn mrẻ. Fi mẽg mỹ ag tóg vẻnh vin ke mũ. ¹⁴ *Cordeiro* ẻn kato ag tóg vãsẫnsẫn ke mũ. Hã ra *cordeiro* tóg ag tỹ hẻn ri kenh ke mũ, ti mrẻ ke ag mrẻ, ù tỹ ti tovãnh ja tũ ag mrẻ. Ky *cordeiro* ẻn vĩ tỹ pã'i kar kri ke jẻ. Pã'i mág ag kar kri tóg tỹ pã'i jẻ mỹr,” he tóg inh mỹ, Topẽ tỹ jẻnẻ jafã ti.

¹⁵ Ky tóg inh mỹ: “goj ve ja ã nĩ gé,” he mũ. “Goj ẻn tá fi tóg nĩ, ùn tỹtã kórẻg ẻn fi. *Povo* kar to ken hã vễ, hã vĩ: goj, he mũ. Ẽprã ke kar to ken hã vễ. *Nação* kar to ken hã vễ. *Vyrmỹ* vĩ nỹti ag kar to ken hã vễ gé,” he tóg. ¹⁶ “Ky fi mẽg vĩ ti nĩka tỹ 10 (ke) ẻn mrẻ fi to kórẻg tãvĩ nỹtẻnh ke mũ. Fi tũ kunẻnh kãn jẻ ag tóg ke mũ, fi kur mrẻ hã. Ky fi tóg kator nẻnh ke mũ, ùn kórẻg ẻn fi. Fi nĩ ko jẻ ag tóg ke mũ gé. Ky ag tóg fi pũn ke mũ gé. ¹⁷ Ag tỹ ki kãtig ra Topẽ tóg ag krĩn tĩ, ag vatẻnh tá. Ky ag tóg Topẽ tỹ ag mỹ fi to vễjyre nẻm ja ẻn hã han tĩ. Ky ag tóg jagnẻ mrẻ vễjyre pir hã han tĩ. Ky ag tóg fi mẽg mỹ vẻnh vin tĩ gé, pã'i tỹ 10 (ke) ẻn ag. Gen ky ag tóg nẽn kar kãnkan ke mũ ẻn pẻtẻm ke mũ, Topẽ tỹ vãsỹ tó ja ẻn kar ti,” he tóg.

¹⁸ “Ky ùn tỹtã kórẻg ẻn fi, ã tỹ ùn vẻg mũ ẻn fi vĩ tỹ, ẻmã mág ẻn nĩ. Ẽprã pã'i kar kri ke vĩ tỹ fi nĩ,” he tóg inh mỹ. Topẽ tỹ jẻnẻ jafã ẻn tỹ inh mỹ tẻn hã vễ.

18

Babilônia tỹ tũ' he

¹ Kar ky sỏg Topẽ tỹ jẻnẻ jafã ù vẻg mũ gé. Kanhkã tá tóg kãtẻre mũ. Tar pẻ tóg jẻ. Jẻngrẻ tóg jẻ gé. Ky ti jẻngrẻ tóg kurã han mũ, ẻprã. ² Ẽn vĩ prẻr mũ. “!..Kókẻn ky ti nỹ ha..!” he tóg mũ, prẻr ky. “!..*Babilônia* vĩ kókẻn ky nỹ, ẻmã mág ẻn ti..!” he tóg. “!..Japo ag, vẻjagrẻ kórẻg ag vĩ tá ẻmã nỹti ha..! Sẻsĩ kavẻj kar, ùn kórẻg kar vĩ tá nỹti ha, ẻmã jy ró ẻn kã ki..! ³ !..Ẽprã ke kar vĩ ẻmã ẻn jykrẻ han ja nĩgte..! Ky tóg ag tỹ *vinho* kron mág ri ke ti ne..! ẻmã ẻn jykrẻ ti..! Ẽprã pã'i ag vĩ tá vễjyre han ja nĩgte..! Ky tóg ùn tỹtã kórẻg fi mrẻ nỹ ri ke nĩ, ag jykrẻ kórẻg ti..! Nẽn ù vẻne he tĩ ag vĩ ẻmã ẻn tũgrẻn riko nỹti ja nĩgte..! “ he tóg, prẻr ky, Topẽ tỹ jẻnẻ jafã ti.

⁴ Ky sỏg kanhkã tá vẻnh vĩ ù mẽg mũ gé. Û tỹ Topẽ ki ge ky nỹti ag mỹ tóg: “mũ jẻ

ha,” he mũ. “Ēmã tá kãpam nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg ag mré Topê vĩ mranh ke mũ. Kĩ Topê tóg ag mré ãjag vóg kónãn ke mũ gé, ti tỹ ěmã kókén ken kỹ,” he tóg. ⁵ “Topê vỹ ag jykre pãno ve kãn. Kĩ tóg kã jatu tũ nĩ. Ag tỹ Topê vỹ mranh vỹ e tãvĩ nỹtĩ. Kĩ ti pãnfĩ tóg kanhkã pétẽm mũ, ag tỹ Topê vỹ mranh pãnfĩ ti. ⁶ Ag tỹ ãjag mỹ nẽn han ja ěn ri ke han nĩ, ag mỹ,” he tóg. “Ag tỹ ãjag mỹ ti kórég pir han kỹ ag mỹ ti kórég régre han nĩ, vẽn kato. ãjag mỹ ag tóg kron jafã kórég ven tĩ. Ag mỹ kron jafã kórég régre ven nĩ. ⁷ Sĩnvĩ ja ag nỹtĩ. Tỹ nẽn ù mág ja ag nỹtĩ. Ag jagtar han nĩ. Û tỹ nẽn ù mág tũ ag jagtar han nĩ gé, ag mré. “Ûn mág vỹ tỹ ěg nỹtĩ,” he ag tóg mũ. “Û pijé ěg jagtar han ke mũ’,” he ag tóg mũ. ⁸ Hã ra ag tóg vãhã jagtar ke mũ. Vẽsỹrénh jé ag tóg ke mũ. Kĩ tóg ag tỹ vẽn kaga jagy han ri ke nĩ sir. Kurã pir ki ag tóg tag ve kãn ke mũ. Kĩ ag tóg pĩ ki kãgter ke mũ. Topê hã vỹ, ag vóg kónãn ke mũ, pã'i mág ti, “ he tóg, ù tỹ kanhkã tá vỹ mũ ti, ù tỹ Topê ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ.

⁹ Kĩ ěprã pã'i ag vỹ, ěmã nĩja venh ke mũ. Ēmã ki ke ag mré tóg ag mỹ sér nĩ ja nĩgtĩ. Ag mré ag tóg nẽn ù kar vigve ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ag tỹ fag mré nỹ ri ke nĩ ja nĩ, ag tũ mág ěn ti. Ēmã pũr nĩja ve kãn jé ag tóg ke mũ ha. Kĩ ag tóg kygfỹnh ke mũ. Jagtar jé ag tóg ke mũ. ¹⁰ Kuvar há tá ag tóg nỹtĩnh ke mũ, ag kanẽ jur kỹ. Kĩ ag tóg jagtar kỹ: “jagy tãvĩ tóg tĩ,” henh ke mũ sir. “Éhé tãvĩn ja ti nĩ, ěmã tỹ *Babilônia* tag ti. Tar pẽ ja ti nĩ. Hã ra ag tóg óra pir ki ti kókén kãn,” he jé ag tóg ke mũ, pã'i ag.

¹¹ Kĩ nẽn ù vẽn he tĩ ag vỹ jagtar kỹ kygfỹnh ke mũ gé. Tá ag tóg nẽn ù tỹ hẽn ri ke ve ja nĩgtĩ, ¹² *ouro* ti, *prata* ti, pó sĩnvĩ ti, *pérola* ti, kur tỹ *seda* ti, kur kusũg ti, ka kaja e ti, ka sĩnvĩ tỹ nẽn han mũ ti, *ferro* tỹ nẽn han mũ ti, *ferro* kusũg tỹ nẽn han mũ ti, pó tỹ *mármore* tỹ nẽn han mũ ti, ¹³ *canela* ti, vễjẽn ger há ti, ka jẽnjo pũn kỹ ger há tỹ *incenso* ti, ka jẽnjo pũn kỹ ger há tỹ *mirra* ti, vẽn mĩ tĩn jafã ti, *vinho* ti, *azeite* ti, farĩnh ti, *trigo* ti, monh ti, *carneiro* ti, kãvãru ti, karósa ti, ùn gré ag, ùn tỹtã fag mré hã. Tag kar tỹ ag tóg *negocio* hynhan mũ ja nĩgtĩ, hã ra tóg tũ tĩ ha. ¹⁴ Kĩ ag tóg jagtar kỹ tag tónh ke mũ, ha

mẽ. “Nẽn kar ve ja ěg tóg nĩgtĩ, ěmã tá, kỹ tóg ěg mỹ sér nĩ ja nĩgtĩ. Ēg tũ mág ěn tóg tũ' he kãn. Ve mãn ke tũ ěg tóg nĩ ha, nẽn ù kar ěn ti,” he jé ag tóg ke mũ. ¹⁵ Kĩ ag tóg kuvar há tá nỹtĩnh mũ. Ēmã ěn tá *negocio* han to ag tóg vẽn han ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Tãtã nỹtĩn kỹ ag tóg jũrũn ke mũ, ag tỹ ěmã tá ke ag jagtar ve kỹ. Kygfỹ jé ag tóg ke mũ, vễsỹrénh jé ag tóg ke mũ. ¹⁶ Kĩ ag tóg: “jagy tãvĩ tóg nĩ,” henh ke mũ. “Hã tãvĩ ja ag nỹtĩ, ěmã tag ki ke ja ag. Kur sĩnvĩ rĩnh ja ag tóg nĩgtĩ, kur kusũg, kur kusũg sã. *Ouro* rĩnh ja ag tóg nĩgtĩ, pó sĩnvĩ ke gé, *pérola* ke gé. ¹⁷ Óra pir ki ag tóg tũ' he kãn ja nĩ, ag tỹ nẽn ù kar mré hã,” he jé ag tóg ke mũ gé, nẽn ù vẽn he nỹtĩgtĩ ag.

¹⁸ Kĩ *barco* to pã'i ag vỹ nỹtĩnh ke mũ gé, *barco* ki rĩr tĩ kar ag, ù tỹ goj kri rãnrãj mũ kar ag ke gé. Tãtã nỹtĩ kỹ ag tóg ěmã nĩja ěn ve kỹ prẽnprẽn ke mũ sir. “Ēmã ěn ri ke ve mãn ke tũ ěg tóg nĩ ha,” he jé ag tóg ke mũ. ¹⁹ Kĩ ag tóg ga funfur tỹ vẽn kri vãm ke mũ sir, ag mỹ e tĩn kỹ. Kygfỹ jé ag tóg ke mũ, vễsỹrénh jé ag tóg ke mũ. “Jagy tãvĩ tóg tĩ,” he jé ag tóg ke mũ. “Hã tãvĩ ja ag nỹtĩ, ěmã tag ki ke ja ag. Vẽn kar vỹ ag tũ mãn kỹ vẽn hynhan ja nĩgtĩ,” he jé ag tóg ke mũ gé, goj kri mũgtĩ ag.

²⁰ “Kanhkã tá nỹtĩ kar'. Mỹ sér nỹtĩm nĩ. Topê ki ge kỹ nỹtĩ kar', *apóstolo* kar', Topê vỹ tó tĩ kar', mỹ sér nỹtĩm nĩ. Tũ' he kãn ag huri, ěmã ěn tá ke kar ag. Topê vỹ hur ag vóg kónãn, ag tỹ ãjag vóg kónãn ja tugrĩn.”

²¹ Kĩ Topê tỹ jẽnẽ jafã tar ù tóg pó mág vãg mũ. Pó tỹ kra ri ke ti nĩ. Kĩ tóg goj nig ki fón mũ, jũ kỹ, kỹ tóg: “isỹ pó fón mũ tag ri ke ti nĩnh mũ, ěmã tỹ *Babilônia* kókén ti,” he mũ. “Kókén kãn kỹ tóg nĩ. Û tóg ve mãn ke tũ nĩ ha, ěmã ti. ²² Kã ki ag tóg *harpa* kyn mãn ke tũ nĩ ha. Tỹnh mãn ke tũ ag nĩ ha. Vãn tỹ vãkyr ěn kyn mãn ke tũ ag nĩ ha, *trombeta* ti ke gé. Vãkyr mẽ mãn ke tũ ěg nĩ ha, ěmã tỹ *Babilônia* tá. Û tóg tá rãnrãj mãn ke tũ nĩ ha. Û tóg tá nĩ mãn ke tũ nĩ ha. ²³ Û tóg tá néj grug mãn ke tũ nĩ ha. Û tóg tá vẽn prũg to fẽnhta han mãn ke tũ nĩ gé. Há tãvĩ ja ag nỹtĩ, tá nẽn ù kar vẽn he tĩ ěn ag. Kĩ vẽn kar vỹ ag vỹ jẽmẽ ja nĩgtĩ. *Povo* kar krĩn kónãn ja ag tóg nĩgtĩ. Kujã tỹ ěg mỹ ón tĩ ěn

ri ke han ja ag tóg nĩgtĩ. ²⁴ Topẽ vĩ tó tĩ ag kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ, êmã ên tá ke ag, Topẽ ki ge kũ nĩtĩ ag ke gé. Ên hã tá tóg vênh ven ja nĩ, ag tỹ ùn kãgtén mũ kar kyvénh ti. Hã kũ ag tóg ag kar kyvénh kajãm kãn ke mũ,” he tóg mũ, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tar ên ti.

19

¹ Kũ sóg kanhkã tá nén ù mēg mũ gé sir. Tỹ tóg ù tỹ hên ri ke ag jãn mē nĩ. Jãn kũ ag tóg: “Topẽ mũ vĩ há han nĩ,” he mũ. “Topẽ ne ãg krenkren han ki kanhró nĩ’. Ti hã ne tỹ ùn mág nĩ’. Ti hã ne tar jẽ’. ² Ti tỹ nén han mũ vỹ kuryj kar nỹ. Ûn tỹtã kórég ên fi vóg kónãn tóg huri. Êprã ke kar kókén ja fi tóg nĩ, fi jykre pãno tỹ. Topẽ vỹ fi vóg kónãn, fi tỹ ti rãnrãj han tĩ ag kãgtén ja nĩn kũ,” he ag tóg, kanhkã tân ag.

³ Kũ ag tóg jãn mãn kũ: “Topẽ mũ vĩ há han nĩ,” he mũ gé. “Êmã ên pũr nĩja vỹ kanhkã ra tâpny mũ. Tũ’ henh ke tũ ti nĩ, nĩja ên,” he ag tóg mũ gé. ⁴ Kũ kófa tỹ 24 (ke) ên ag tóg mũg ke kãn mũ, nén nẽ tỹ 4 (ke) ên ag mré hã. Topẽ mũ ag tóg: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ, ù tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên mũ. Kũ ag tóg: “hã vẽ,” he mũ gé. “Topẽ mũ vĩ há han nĩ,” he ag tóg mũ, jamã há ra.

Cordeiro vênh prũg

⁵ Kũ nĩgja sĩnvĩ ên tá vênh vĩ tóg mē há tĩ gé. “Û tỹ Topẽ mũ rãnrãj tĩ’, ù tỹ Topẽ kamēg tĩ’, ùn mág’, ùn kãsir’,” he tóg. “Topẽ mũ vĩ há han, ãjag kar,” he tóg, vênh vĩ ên ti.

⁶ Kũ sóg ù tỹ hên ri ke ag jãn mēg mũ gé. Tỹ tóg sa krog vĩ mē tĩ. Tỹ tóg ta tỹ tỹrỹr he mē tĩ gé. Jãn kũ ag tóg tag tó mũ, ha mē. “Topẽ mũ vĩ há han nĩ,” he ag tóg. “Û tỹ nén ù kar han ki kanhró nĩ ên tóg tỹ pã’i mág pẽ jẽ, ãg pã’i mág ti, Topẽ ti. ⁷ Kũ tóg ãg mũ sér tãvĩ tĩ. Vĩ sér han jé ãg tóg ke mũ ha. “Tỹ ti ùn mág pẽ jẽ,” he jé ãg tóg ke mũ gé. “*Cordeiro* tỹ vãhã prũg ke nẽ ha. Ti prũnh ke fi vỹ vênh kãn huri. ⁸ Fi kur kupri ên tu kũ fi tóg jẽ nĩ, fi kur jẽngrẽ ên,” he ag tóg, ùn e ag, jãnjan kũ. Û tỹ Topẽ ki ge kũ nĩtĩ kar ag to ken hã vẽ, hã vỹ: *cordeiro* prũnh ke, he mũ.

⁹ Kũ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg inh mũ: “inh vỹ tag rán nĩ,” he mũ. “Û tỹ hên ri ke ag tóg *cordeiro* prũg to fénhta konh ke mũ. Kũ

Topẽ vỹ ag kar ve há han mũ,” he tóg. Kũ tóg: “Topẽ tỹ tón hã vẽ,” he mũ gé. “Hã ra Topẽ tóg ón vãnh nĩgtĩ,” he tóg, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ti.

¹⁰ Kũ sóg ti krēm mũg ke mũ, sỹ ti mũ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he jé. Hã ra tóg inh mũ: “ke tũg ra,” he mũ. “Topẽ mũ rãnrãj tĩ vỹ tỹ inh nĩ, ã ri ke, ã kanhkã ag ri ke. Û tỹ *Jesus* tỹ ki hã tó mũ ki króm mũ ên ag kar ri ke sóg nĩ,” he tóg. “Topẽ hã mũ: Topẽ vỹ tỹ ã nĩ, hem nĩ,” he tóg inh mũ, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ên ti.

Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ *Jesus* tỹ ki hã tó mũ ên hã kãmén tĩ.

Û tỹ kãvãru kupri kri nĩ

¹¹ Kũ sóg kanhkã nón kũ nỹ vég mũ. Kãvãru kupri vỹ tá jẽ nĩ. Û tỹ ti kri nĩ jijin hã vỹ: “ùn ón vãnh, ù tỹ nén ù há to krónh ke vãnh,” he mũ. Ti hã vỹ jykre kuryj nĩ. Kũ tóg ki hã tó tĩ gé. Nén ù há hã to tóg vãsãn ti gé. ¹² Ti kanẽ vỹ tỹ pĩ gru ve nĩ. Ti kri tógfĩ vỹ e nỹtĩ. Ti kri ti jijĩ tóg rán kũ nĩ. Hã ra ù pijé ti jijĩ ki kanhró nỹtĩ’. Ti hã vỹ ti pir mũ ti jijĩ ki kanhró nĩ’. ¹³ Ti kur vỹ kyvénh nĩ. Ti to ag tóg: “Topẽ vĩ,” he tĩ. ¹⁴ Kanhkã tá *soldado* ag tóg ti nón kãmũ mũ. Kãvãru kupri kri ag tóg kãmũ mũ, kanhkã tân ag, ti *soldado* ag. Kur kupri rĩnh kũ ag tóg kãmũ mũ. ¹⁵ Û tỹ ag jo tĩ mũ ên jênkã tá rógro jã régre tóg kãkutẽ mũ. Rógro tag tỹ tóg *povo* kar ag tỹ hên ri kenh ke mũ. Tỹ ag kri jẽ kũ tóg vỹjykre tar han ke mũ. *Uva* jẽgmĩ jafã tá tóg jẽgmĩnh ke mũ, *uva* ti, hã vỹ: Topẽ tỹ vênh kar to jũ jagy han mũ, he mũ. ¹⁶ Ti kur ki tag tóg rán kũ nĩ, ha mē. “Pã’i kar ag kri pã’i,” he tóg, vênh rán ki. “Ûn mág kar ag kri ke,” he tóg mũ gé. Ti kre ki tóg rán kũ nĩ gé.

¹⁷ Kũ sóg Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù vég mũ gé. Rã kri tóg jẽ nĩ. Kũ tóg sēsĩ kar jé prēr mũ. Jamã há ra tóg ag mũ: “!..kuneg..!” he mũ. “!..Vênh mãn kãmũ jeg..!” he tóg. “!..Topẽ fénhta konh kãmũ jeg..!” ¹⁸ Pã’i kãgter konh kãmũ jeg..! *Soldado* to pã’i ag, *soldado* ag, kãvãru ag, ù tỹ kãvãru kri mũgtĩ ag, ù tỹ tỹ *camarada* nỹtĩ ag, ag *patrão* ag, ùn mág ag, ùn kãsir ag, êprã ke kar ag kãgter konh kãmũ jeg..!” he tóg.

¹⁹ Kũ sóg goj kã tá mĩg ên ve mãn mũ gé, êprã pã’i kar ag ke gé, ag *soldado* ag mré hã.

Vēnh mǎn kǵ ag tóg nýtĩ, ag tǵ ũ tǵ kǎvǎru kupri kri nĩ ěn kato vǎsǎnsǎn jé, ag tǵ ti krēm ke ag kato vǎsǎnsǎn mág han jé. ²⁰ Kǵ ag tóg mǵ ěn ség mǵ, ũ tǵ ón kǵ Topě vĩ tó tĩ ěn ag mré, ũ tǵ mǵ rĩnve nén ve vǎnh tǵ hēn ri ke hynhan ja ěn ti. Ti tǵ *milagre* hynhan tugrĩn ag tóg ti vĩ kri nĩm ja nĩgtĩ, ũ tǵ ti rá tǵ ránrán kǵ nýtĩ kar ag, ũ tǵ ti kǎgrá to: “Topě vē,” he mǵ kar ag. Kǵ ũ tǵ mǵ ěn ség mǵ ag tóg pĩ gru fir ki ti fón mǵ, pĩ mág pě ki, ũ tǵ ón kǵ Topě vĩ tó tĩ ěn ag mré. Ag rĩnrĩr ra ag tóg ki ag vǎm mǵ, pó tǵ *enxofre* pũr nĩja ri ke ěn ki. ²¹ Ag *soldado* ag kǎgtén ag tóg mǵ gé sir, rógro tǵ, rógro tǵ ũ tǵ kǎvǎru kupri kri nĩ ěn jēnkǎ tá kǎkutē mǵ ěn tǵ. Kǵ sēsĩ kar ag tóg vēnh fǎn mǵ sir, ũn kǎgter mǵ ag nĩ kon kǵ.

20

Satanás tǵ prǵg tǵ mil (ke) ki se kǵ jě

¹ Kǵ sóg Topě tǵ jēnē jafǎ ũ vég mǵ gé sir. Kanhkǎ tá tóg kǎtére mǵ. Nũgme jǎnkǎ nĩfénh jafǎ vyn kǵ tóg kǎtére mǵ, ti *chave* ti, *ferro* tǵ *corrente* vyn kǵ ke gé. ² ěn vỹ mǵ fēr ěn ség mǵ, hǎ vỹ: pȳn ve tǵ ũn ve fag krĩn kónǎn mǵ, he mǵ, hǎ vỹ: Japo, he mǵ, hǎ vỹ: *Satanás*, he mǵ. ěn se kǵ tóg *ferro* tǵ ti mrĩnh mǵ sir. Kǵ tóg se kǵ jě nĩ, prǵg tǵ *mil* (ke) ki. ³ Nũgme ki tóg ti fón mǵ sir, mǵ fēr ti tǵ, Topě tǵ jēnē jafǎ ěn ti. Kǵ tóg nũgme jǎnkǎ nĩfénh mǵ sir, *chave* tǵ. Kǵ mǵ fēr ěn tóg *povo* ag krĩn kónǎn mǎn ke tũ nĩ ha ver, prǵg tǵ *mil* (ke) ki. Prǵg tǵ *mil* (ke) tag tǵ tũ' hen kǵ ag tóg ver mǵ fēr ti kavǎn sĩ han mǎn ke mǵ.

⁴ Kǵ sóg nĩgja sĩnvĩ tǵ hēn ri ke vigvég mǵ. ũ tǵ kri nĩgnĩg kǵ nýtĩ ag vỹ tǵ pǎ'i nýtĩ, ag tǵ vēnh kar jykre tugnȳm ke to. Kǵ sóg ěprǎ ke kuprĩg tǵ hēn ri ke ag vigvég mǵ gé. Ag tǵ vēnh kar mȳ *Jesus* kǎmén ja tugrĩn ag tóg ag kǎgtén ja nĩ. Mǵ ěn to ag tóg: “Topě vē,” he ja tũ nĩgtĩ, ti kǎgrá to ke gé. ěn ag vỹ tǵ *Cristo* mré pǎ'i nýtĩnh ha, prǵg tǵ *mil* (ke) ěn ki. ⁵ Vēsēr ũ ag vỹ ver rĩnrĩr mǎn ke tũ nĩ. Prǵg tǵ *mil* (ke) ěn tǵ tũ' hen kǵ ag tóg kejēn rĩnrĩr mǎn kǎn ke mǵ. ũ tǵ *Cristo* mré tǵ pǎ'i nýtĩ tag ag vỹ rĩnrĩr vén ke mǵ. ⁶ ũ tǵ rĩnrĩr vén mǵ mȳ tóg vĩ há han ke mǵ, Topě ti. Topě tũ vỹ tǵ ag nýtĩ. Kǎgter mǎn ke tũ

ag tóg nĩ ha. Topě tũ ki rĩr jé ag tóg ke mǵ, *Cristo* tũ ki ke gé. Prǵg tǵ *mil* (ke) ki ag tóg tǵ pǎ'i nýtĩnh mǵ, *Cristo* mré.

Satanás kutē

⁷ Kejēn prǵg tǵ *mil* (ke) ěn tóg tũ' he mǵ. Kǵ ag tóg *Satanás* ěn kavǎn sĩ han mǎn ke mǵ. ⁸ Kǵ tóg tĩ mǵ, *povo* tǵ *Gogue* ag mré *Magogue* ag krĩn kónǎn jé, tǎtǎ, ga fyr tá, *Satanás* ti. E tǎvĩ ag nýtĩ, goj fyr tá rȳnhřȳj ri ke ěn ag. Ag vēnh mǎn kǎn jé tóg ke mǵ, *Satanás* ti. ⁹ Kǵ ag tóg tá kǎmũ mǵ, ũn e tǎvĩ ěn ag. ũ tǵ Topě ki ge kǵ nýtĩ ag kato ag tóg kǎmũ mǵ, Topě tǵ ěmǎ to há nĩ ěn kato. Ag tǵ ag tǵ tũ' he kǎn sór vē. Hǎ ra pĩ tóg kanhkǎ tá kǎtére mǵ, kǵ tóg ag tǵ tũ' he sór mǵ ěn ag kǎgtén mǵ. ¹⁰ Japo ěn, ũ tǵ ag mȳ ón mǵ ěn fón pě han ag tóg mǵ, pĩ gru fir ěn ki, pĩ mág pě ěn ki, pó tǵ *enxofre* pũr nĩja ěn kǎ ki. Goj kǎ tá mǵ ěn vỹ tá nĩ ha, pĩ gru fir ěn kǎ kǎ, kar kǵ ón kǵ Topě vĩ tó tĩ ěn ti ke gé. Tá ag tóg kǎpa mǎn ke tũ pě nĩ ha. Tá ag tóg jagtar tǎvĩ nýtĩnh ke mǵ ha.

Vēnh kar jykre tugnȳm ke kurǎ

¹¹ Kǵ sóg nĩgja mág pě vég mǵ gé, nĩgja kupri. ũ tóg kri nĩ nĩ. Ti rĩnve ga tóg tũ' he mǵ vǎhǎ, kanhkǎ ti ke gé. Vēnh ven mǎn tũ tóg nĩ, kanhkǎ mré ga ti. ¹² Kǵ sóg vēsēr kar vigvég mǵ, ũn mág ag, ũn kǎsir ag ke gé. Nĩgja kupri ěn jo ag tóg nýtĩ. Kǵ *livro* vỹ tá nýtĩ gé. *Livro* ěn kygvǎg ag tóg mǵ. Vēnh kar jykre vỹ ki ránrán kǵ nýtĩ. Kǵ *livro* ũ vỹ tá nĩ gé. ěn kavǎg ag tóg mǵ gé. ũ tǵ rĩr krȳg ja tũ venh ke mǵ ag jygi vỹ ki ránrán kǵ nýtĩ. Kǵ Topě tóg ũn kǎgter mǵ kar jykre tugnȳm ke mǵ. Kǵ tóg ag mȳ ag tǵ nén venh ke mǵ ti tónh ke mǵ. Ag tǵ ag jykre tǵ *livro* ki ránrán kǵ nýtĩ ěn kajǎm kǎn ke vē. ¹³ ũ tǵ goj ki kǎgter mǵ ag vỹ tá nýtĩ gé, ũ tǵ vēsēr jamǎ tá nýtĩ ag kar ti. Vēnh kar vỹ tá nýtĩ. Ag tǵ nén han mǵ kar kajǎm kǎn jé ag tóg ke mǵ ha. ¹⁴ Kǵ ũ vỹ ter mǎn ke tũ nĩ ha. ěg ter ke tag vỹ hur tũg. ũ tǵ pĩ gru fir ěn kǎ ki vǎr ke tag ag vỹ kǎgter ri ke han ke mǵ, kǵ tóg ag kǎgter pě han ri ke nĩ sir, ag tũg pě han tũ ra. ¹⁵ Kǵ ũn jygi tǵ Topě *livro* ki ránrán kǵ nýtĩ tũ ěn ag vỹ pĩ gru fir ěn kǎ ki vǎr kǎn ke mǵ.

21

Kanhkã tãg mré ga tãg

¹ Kÿ sóg kanhkã tãg vég mũ gé, ga tãg ke gé. Kanhkã ve ên tóg hur tũg, ga ve ên ke gé, goj ti ke gé. ² Kÿ sóg Topê jamã tag, *Jerusalém* tãg tag vég mũ gé. Kanhkã tá tóg kãtère mũ, Topê tá. Êmã sînvĩ han ja ag tóg nĩgtĩ. Kÿ tóg tỹ ag tỹ tá vènh prũg to fénhta han ke nĩ ve nĩ. Êmã sînvĩ tóg ù prũnh ke fi sînvĩ ri ke nĩ, fi tỹ fi mén ke ti jãvãnh kÿ. ³ Nĩgja kupri ên tá vènh vĩ tóg mẽ há tĩ, kÿ tóg: “Topê tỹ êprã ke ag mré êmãnh hã vè,” he mũ. “Ag mré tóg nĩ nĩ ha. Ti tũ vỹ tỹ ag nỹtĩnh ke mũ ha. Topê vỹ ag mré nĩnh mũ ha, kÿ tóg tỹ ag Topê nĩ sir. ⁴ Ag kanẽ var tỹ tũ' he kãn jé tóg ke mũ ha. Û tóg ter mãn ke tũ pẽ nĩ ha. Hã kÿ ù tóg fe kaj nĩ mãn ke tũ nĩ gé, jagtar ke tũ, kaganh ke tũ. Vènh ven mãn ke tũ ti nĩ ha, êprã vèjyke ti,” he tóg, vènh vĩ ên ti.

⁵ Kÿ ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ên tóg: “nén ù kar han mãn jé sóg ke mũ ha,” he mũ. Kÿ tóg inh mÿ: “inh vĩ tag rán nĩ,” he mũ gé. “Sỹ ki hã tó vè. Vènh ven kãn jé tóg ke mũ, sỹ ã mÿ nén tó mũ tag ti,” he tóg. ⁶ Kÿ tóg: “hỹ, vènh ven kãn ti huri,” he mũ gé. “Ûn ve vỹ tỹ inh nĩ, kÿ sóg tỹ êgno nĩ gé. Isỹ nén ù kar han to hã sóg nĩ nĩ. Kÿ sóg nén ù kar tũg mũ ra nĩnh mũ gé. Û tóg goj kron sór mũ. Ên mÿ sóg ven tĩ, fagrĩnh mÿ. Isỹ ti mÿ goj ven mũ ên vỹ ti ter ke tũ han ke mũ. ⁷ Û tỹ isovãnh tũ ên mÿ sóg nĩm ke mũ, *presente* tag ti, ha mẽ: ti Topê vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kÿ tóg tỹ inh kósín nĩnh mũ gé,” he tóg inh mÿ, ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ên ti.

⁸ Hã ra ù ag tóg pĩ gru fir kã ki vár ke mũ, hã vỹ: ù tỹ isovãnh mũ ag, ù tỹ vèjyke pãno han tĩ ag, ù tỹ ù tén tĩ ag, ù tỹ ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ mũ ag, ù tỹ fag mén tũ mré nỹgnỹ mũ fag, kujá ag, *curandeiro* ag, ù tỹ vènh kãgrá jyke mĩ mũ mũ ag, ùn ón mũ ag, he mũ. Pĩ gru fir kã ki tóg ag vãm kãn ke mũ. Kÿ tóg ag kãgter pẽ han ri ke nĩ sir,” he tóg, ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ên ti.

Jerusalém tãg

⁹ Kÿ Topê tỹ jẽnẽ jafã ù tóg inh ki jun mũ, ù tỹ pénky kã kã nĩ ên tỹ ga kri ke ag vóg kónãnh mũ ên ag kã ù. Inh mÿ tóg: “kunĩg,”

he mũ. “*Cordeiro* prũnh ke fi venh kãtĩg,” he tóg inh mÿ.

¹⁰ Kÿ Topê kuprĩg tóg inh krĩn mũ sir. Kÿ sóg nén nẽ vég mũ. Topê tỹ jẽnẽ jafã ên tóg pãnónh tój ra inh père tĩ mũ. Pãnónh kri jẽ kÿ tóg inh mÿ Topê jamã tãg ven mũ sir, *Jerusalém*, he mũ tag ti, ù tỹ kanhkã tá kãtère mũ tag ti, Topê tá. ¹¹ Sînvĩ pẽ tóg nĩ, Topê sînvĩ ên ri ke ti nĩ. Kókov tóg nĩ gé, pó tỹ *jaspe* kókov ri ke. ¹² Êmã jy ró tóg tój gy nỹ. Vènh ra hã tóg tój gy jẽ gé. Ró ki jãnkã tỹ 12 (ke) vỹ nỹtĩ. Kÿ Topê tỹ jègnẽ jafã tỹ 12 (ke) ag vỹ ki rĩr nỹtĩ, jãnkã ki. Ki vènh jỹgji tóg ránrán kÿ nỹtĩ, *Israel* jógjóg ve tỹ 12 (ke) ên ag jygji ti. ¹³ Rã jur ja kã tá tóg jãnkã tãgtũ nĩ. Rã pur ja kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. Kanhkã tãpér kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. Kanhkã tãpér ù kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. ¹⁴ Pó tỹ 12 (ke) kri tóg hynhan kÿ nĩ nĩ, êmã ti. Pó ên ki vènh jygji tóg ránrán kÿ nỹtĩ gé, *apóstolo* tỹ 12 (ke) ên ag jygji ti, *cordeiro* tũ ên ag jygji ti.

¹⁵ Kÿ ù tỹ inh mré vĩ mũ ên, Topê tỹ jẽnẽ jafã ên tóg ti kãmun jafã vyn kÿ jẽ nĩ, ti kãmun jafã tỹ *ouro* ti. Kÿ tóg êmã kãmun sór mũ, êmã jy ró ti, ti jãnkã ti ke gé. ¹⁶ Péno tỹ 4 (ke) ti nĩ, êmã ti. Kÿ ti tãpér vỹ ti tój ri ke nĩ. Kÿ Topê tỹ jẽnẽ jafã ên vỹ kãmun mũ sir, êmã ti, ti kãmun jafã tỹ. *Quilômetro* tỹ 2 mil kri 200 (ke) ti nĩ, ti tỹ tój e kÿ nỹ ki, ti tãpér ki ke gé, Vènh ri ke kar ti nĩ, ti kãmur ti. ¹⁷ Kÿ tóg êmã jy ró ên kãmun mũ gé. Ti tãpér vỹ *metro* tỹ 64 (ke) nĩ. *Metro* tag vỹ tỹ êprã ke ag kãmun jafã nĩ. Hã ra Topê tỹ jẽnẽ jafã vỹ kãmun mũ, êprã ke ag kãmun jafã tỹ. ¹⁸ Ró vỹ pó tỹ *jaspe* tỹ han kÿ nỹ. Kÿ êmã vỹ *ouro* tỹ han kÿ nĩ. Hã ra tóg fĩn êváj nĩ, *vidro* fĩn êváj ri ke. ¹⁹ Êmã jy ró tóg pó mág kri han kÿ nĩ. Pó ên to pó ù tóg nỹtĩ gé, ùn e ag. Pó mág ù tóg tỹ *jaspe* nĩ. Kÿ ù tóg tỹ *safira* nĩ. Kÿ ù tóg tỹ *ágata* nĩ. Jo ù tóg tỹ *esmeralda* nĩ. ²⁰ Jo ù tóg tỹ *sardônio* nĩ. Jo ù tóg tỹ *sárdio* nĩ. Û tóg tỹ *crisólito* nĩ. Û tóg tỹ *berilo* nĩ. Û tóg tỹ *topázio* nĩ. Û tóg tỹ *crisópraso* nĩ. Û tóg tỹ *jacinto* nĩ. Û tóg tỹ *ametista* nĩ gé. 12 (ke) ti nỹtĩ, pó mág ti. ²¹ Kÿ ti jãnkã tỹ 12 (ke) vỹ *pérola* tỹ hynhan kÿ nỹtĩ. Jãnkã pir vỹ *pérola* pir nĩ mÿr, ha mẽ. Kÿ êpny mág ên vỹ *ouro* tỹ han kÿ sa. Hã ra tóg fĩn êváj nĩ, *vidro* fĩn

ěváj ri ke.

²² Hã ra sóg Topě ĩn vég tú nĩ, ěmã ěn tá. Topě vỹ vėnh kar kri nĩ. Kĩ tóg nén ũ kar han ki kanhró nĩ gé. Topě hã vỹ ěmã ěn tá ěmã nĩ, *cordeiro* ti ke gé. ²³ Kĩ rã tóg tá tú nĩ gé, kysã ke gé. Topě tỹ jėngrė vỹ ki kurã han tí. Kĩ tóg tá kutyg vãnh nĩ sir. *Cordeiro* ěn vỹ ěmã ěn tá rã ri ke nĩ. ²⁴ Kĩ vėnh kar tóg Topě tỹ ěmã ki jėngrėg ěn tigrĩn ěvãnh há han tí, *povo* kar ag. Ěprã pã'i kar ag vỹ ag tỹ nén ũ kar gé kãmũnh mũ, ag tỹ tá vin han jé. ²⁵ Jãnkã vỹ nugnón kĩ nỹtĩ, kurã kar ki. Kutyg tú nĩn kĩ ag tóg jãnkã nĩgfėnh tú nĩgtĩ. ²⁶ *Povo* kar ag vỹ ag tỹ nén ũ gé kãmũnh ke mũ, ěmã ěn mũ. ²⁷ Hã ra nén ũ kórég vỹ kãrãnh ke tú pė nĩ. ũ tỹ vėjykre pãno han mũ ag vỹ ra genh ke tú nĩ, ũn ón mũ ag ke gé. ũn jygji tỹ *livro* ki ránrán kĩ nỹtĩ ěn ag hã vỹ ra genh ke mũ. ũ tỹ rĩr krỹg ja tú vég mũ ěn ag jygji vỹ ránrán kĩ nỹtĩ, *cordeiro livro* ěn ki.

22

¹ Kĩ Topě tỹ jėnė jafã tóg inh mũ goj mág ven mũ. Goj ěn vỹ ěg rĩnrĩr han tí. Kómkóm ke ti tí, pó kupri fĩn ěváj tỹ kómkóm ke ěn ri ke. Goj ěn nĩhỹg vỹ Topě nĩgja tá nĩ, *cordeiro* nĩgja ěn tá. ² Kĩ tóg ěmã kuju mũ tí mũ, ěpry mág jagma, ěmĩn mág ěn jagma, goj ti. Tĩ fyr tá ka tóg nỹtĩ, ti fyr ũ tá ke gé. Ka kanė ěn vỹ ěg rĩnrĩr han tí gé. ěn vỹ prỹg pir ki kanė tỹ 12 (ke) han tí. Kysã kar ki tóg ti kanė hynhan tí. Tĩ féj vỹ tỹ vėnh kagta kar nĩ. Vėnh kaga kar tỹ tóg há' he kãn tí. ³ Topě tỹ nén ũ to jũ vỹ tá nĩnh ke tú pė nĩ, ěmã ěn tá.

Topě nĩgja vỹ ěmã ěn tá nĩ nĩ, *cordeiro* nĩgja ěn ti. Kĩ vėnh kar vỹ ti to: “Topě vė,” henh ke mũ, Topě rãnrãj han tí ag kar. ⁴ Topě ve jé ag tóg ke mũ. Kĩ ti jiji vỹ ag kakã ki rán kĩ nĩnh mũ. ⁵ Tá tóg kutyg vãnh nĩgtĩ. Hã kĩ ag tóg tá néj grug ke tú nĩ. Rã vỹ tá tú nĩ gé. Topě vỹ ag mũ jėngrė han tĩgtĩ, ěg pã'i ti. Kĩ tá nỹtĩ ag tóg tỹ pã'i nỹtĩnh ke mũ gé. Ag tỹ tỹ pã'i nỹtĩnh ke tag vỹ tú' henh ke tú pė nĩ.

Jesus kãtĩg mãn

⁶ Kĩ Topě tỹ jėnė jafã ěn tóg inh mũ: “inh vỹ vỹ tỹ ki hã ke nĩ,” he mũ. “Vėnh ó pijé,” he tóg. “Ěg jóg tỹ Topě vỹ ũ tỹ ti vỹ tóg ti ag mũ ti kuprĩg jėnė, ti tỹ ag kanhrãn jé. Hã kĩ tóg

ti tỹ jėgnė jafã ag kã ũ jėnė, ti tỹ ti mũ rãnrãj tí ag mũ tóg jé, nén tỹ kãnhmar kutėnh ke mũ ti,” he tóg.

⁷ *Jesus* vỹ tag tóg mũ, ha mẽ. “Ha vé, inh kãtĩg mãn ke nė ha. Nén tỹ *livro* tag ki rán kĩ nĩ tag to jykrén há han nĩ. Kĩ Topě tóg ãjag mũ vỹ há han ke mũ,” he tóg.

⁸ Tag kar ve inh, mẽ inh ke gé, inh, hã vỹ: *João*, he mũ. Isỹ ve kãn kar kĩ sóg ũ tỹ inh mũ tag ven mũ ěn krēm mũg ke mũ, sỹ ti mũ: “Topě vỹ tỹ ã nĩ,” he jé. ⁹ Hã ra tóg: “ke tũg nĩ,” he mũ. “Ă ri ke sóg nĩ, isỹ Topě rãnrãj han kĩ. Ă régre ag ri ke sóg nĩ. ũ tỹ Topě vỹ tóg tí ag ri ke sóg nĩ. ũ tỹ *livro* tag ki nén rán kĩ nĩ mẽg mũ ag ri ke sóg nĩ gé. Topě hã mũ: “Topě vỹ tỹ ã nĩ,” hem nĩ,” he tóg, inh mũ, Topě tỹ jėnė jafã ti.

¹⁰ Kĩ *Jesus* vỹ tag tóg mũ gé, ha mẽ. “*livro* tag ki nén rán kĩ nĩ tag péju sór tũg nĩ,” he tóg, inh mũ. “Kakó ti nĩ ha, ãjag tỹ nén tỹ ki rán kĩ nĩ tag venh ke mũ ti. ¹¹ ũ tỹ vėjykre pãno han mũ ěn jé han kĩ nĩ nĩ. ũ mỹn hỹn há tĩgtĩ, ti jykre kavėj ti. Ti jé ti jykre kórég hã mũ tĩg. ũ tóg vėjykre kuryj han tí. Ti jé to tar nĩ. ũ ag tóg tỹ Topě tú nỹtĩ. Ag jé ti to krónh ke tũg,” he tóg.

¹² “Ha vé, inh kãtĩg mãn ke nė ha. Ějag kaja ma sóg kãtĩg ke mũ, ha vem nĩ. Vėnh kar vỹ ve kãn ke mũ, ag tỹ nén han mũ kaja ti. ¹³ Topě vỹ kar han sóg tí. ũn ve vỹ tỹ inh nĩ, ũn tỹ ěgno vỹ tỹ inh nĩ gé. Isỹ nén kar han to hã sóg nĩ, kĩ sóg nén kar tỹ tú' he mũ ra ěgno kã nĩnh ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁴ “ũ ag tóg ag jykre kugrynh sór tí. Hã kĩ ag tóg ěg tỹ ěg kur kygfa ri ke han tí. ěn ag mũ tóg vỹ há han ke mũ, Topě ti. Ka kanė tỹ ěg rĩnrĩr han tí ěn ko jé ag tóg ke mũ. Kĩ ag tóg ěmã ěn jãnkã ra genh ke mũ gé. ¹⁵ Hã ra ũ ag tóg ěn ra genh ke tú nĩ, hã vỹ: ũ tỹ vėjykre pãno tỹ vėnh kavėnh tí ag, kujá ag, *curandeiro* ag, ũ tỹ ag prũ tú fag mré nỹgnỹ mũ ag, ũ tỹ fag mén tú ag mré nỹgnỹ mũ fag, ũ tỹ ũ tén mũ ag, ũ tỹ vėnh kãgrã jykre mũ mũ ag, ũn ón mũ ag, ũ tỹ ũ ag *lograr* he mũ ag, he mũ. ěn ag vỹ ěmã ěn ra genh ke tú pė nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁶ Kĩ *Jesus* tóg: “isỹ jėnė jafã jėnė inh,” he mũ, “ti tỹ ãjag mũ ãjag tỹ nén venh ke mũ kar tóg jé, ũ tỹ inh vỹ jėmė jé vėnh mãn tí ag

kar mÿ. *Davi* krē'krē ag kã ù ěn vÿ tÿ inh nĩ. Krĩg mág hã sóg nĩ," he tóg.

¹⁷ Kÿ Topē kuprĩg vÿ *Jesus* mÿ: "kur kãtĩg," he mũ. Û tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩ kar ag vÿ ti mÿ: "kur kãtĩg," he tĩ gé, ag tÿ tÿ ti prũnh ke fi ri ke nÿtĩn kÿ.

Kÿ *Jesus* tóg: "ù tÿ goj kron sór mũ ěn jé iso kãtĩg," he mũ, "sÿ ti mÿ goj jun jé, fagrĩnh mÿ. Goj ěn vÿ ti rĩr han ke mũ, ha vem nĩ," he tóg.

João tÿ ve ja

¹⁸ Vãhã sóg tag tó sór mũ, inh, hã vÿ: *João*, he mũ, ha mẽ. Û tóg kejēn isÿ nén rán mũ tag ve kÿ pãte ù rán mãn sór ke mũ gé, hēn ri ke mũn. Ěn vóg kónãn tãvĩ han jé tóg ke mũ, Topē ti. Kÿ tóg sÿ nén ù jagy tó mũ ěn ve kãn ke mũ, ha mẽ. ¹⁹ Kejēn ù tóg hēn ri ke mũn isÿ nén rán mũ ù tÿ nén ù tũ han sór mũ. Ěn tũ mág tÿ tóg tũ' henh ke mũ gé, Topē ti. Kÿ tóg ka kanē tÿ ěg rĩnrĩr han mũ ěn konh ke tũ nĩ. Topē tÿ ěmã nĩm mũ ěn ra tóg rãnh ke tũ nĩ gé, sÿ ěmã kãmén mũ ěn ra.

²⁰ Û tÿ inh mÿ tag kar ven mũ ěn vÿ: "inh kãtĩg mãn ke nē ha, sÿ ki hã tó vē," he mũ.

Hÿ, kur kãtĩg, ěg *Senhor* tÿ *Jesus*'.

²¹ Ěg *Senhor* tÿ *Jesus* jé ãjag kar tar han. Hã vē.

Leia o Novo Testamento

Janeiro

data	seleção
1	Mateus 1.1-2.12
2	Mateus 2.13-3.6
3	Mateus 3.7-4.11
4	Mateus 4.12-25
5	Mateus 5.1-26
6	Mateus 5.27-48
7	Mateus 6.1-24
8	Mateus 6.25-7.14
9	Mateus 7.15-29
10	Mateus 8.1-17
11	Mateus 8.18-34
12	Mateus 9.1-17
13	Mateus 9.18-38
14	Mateus 10.1-23
15	Mateus 10.24-11.6
16	Mateus 11.7-30
17	Mateus 12.1-21
18	Mateus 12.22-45
19	Mateus 12.46-13.23
20	Mateus 13.24-46
21	Mateus 13.47-14.12
22	Mateus 14.13-36
23	Mateus 15.1-28
24	Mateus 15.29-16.12
25	Mateus 16.13-17.9
26	Mateus 17.10-27
27	Mateus 18.1-22
28	Mateus 18.23-19.12
29	Mateus 19.13-30
30	Mateus 20.1-28
31	Mateus 20.29-21.22

2

Fevereiro

data	seleção
1	Mateus 21.23-46
2	Mateus 22.1-33
3	Mateus 22.34-23.12
4	Mateus 23.13-39
5	Mateus 24.1-28
6	Mateus 24.29-51
7	Mateus 25.1-30
8	Mateus 25.31-26.13
9	Mateus 26.14-46
10	Mateus 26.47-68
11	Mateus 26.69-27.14
12	Mateus 27.15-31
13	Mateus 27.32-66
14	Mateus 28.1-20
15	Marcos 1.1-28
16	Marcos 1.29-2.12
17	Marcos 2.13-3.6
18	Marcos 3.7-30
19	Marcos 3.31-4.25
20	Marcos 4.26-5.20
21	Marcos 5.21-43
22	Marcos 6.1-29
23	Marcos 6.30-56
24	Marcos 7.1-23
25	Marcos 7.24-8.10
26	Marcos 8.11-9.1
27	Marcos 9.2-29
28	Marcos 9.30-10.12

3

Março

data	seleção
1	Marcos 10.13-31
2	Marcos 10.32-52
3	Marcos 11.1-26
4	Marcos 11.27-12.17
5	Marcos 12.18-37
6	Marcos 12.38-13.13
7	Marcos 13.14-37
8	Marcos 14.1-21
9	Marcos 14.22-52
10	Marcos 14.53-72
11	Marcos 15.1-47
12	Marcos 16.1-20
13	Lucas 1.1-25
14	Lucas 1.26-56
15	Lucas 1.57-80
16	Lucas 2.1-35
17	Lucas 2.36-52
18	Lucas 3.1-22
19	Lucas 3.23-38
20	Lucas 4.1-30
21	Lucas 4.31-5.11
22	Lucas 5.12-28
23	Lucas 5.29-6.11
24	Lucas 6.12-38
25	Lucas 6.39-7.10
26	Lucas 7.11-35
27	Lucas 7.36-8.3
28	Lucas 8.4-21
29	Lucas 8.22-39
30	Lucas 8.40-9.6
31	Lucas 9.7-27

data	seleção
1	Lucas 9.28-50
2	Lucas 9.51-10.12
3	Lucas 10.13-37
4	Lucas 10.38-11.13
5	Lucas 11.14-36
6	Lucas 11.37-12.7
7	Lucas 12.8-34
8	Lucas 12.35-59
9	Lucas 13.1-21
10	Lucas 13.22-14.6
11	Lucas 14.7-35
12	Lucas 15.1-32
13	Lucas 16.1-18
14	Lucas 16.19-17.10
15	Lucas 17.11-37
16	Lucas 18.1-17
17	Lucas 18.18-43
18	Lucas 19.1-27
19	Lucas 19.28-48
20	Lucas 20.1-26
21	Lucas 20.27-47
22	Lucas 21.1-28
23	Lucas 21.29-22.13
24	Lucas 22.14-34
25	Lucas 22.35-53
26	Lucas 22.54-23.12
27	Lucas 23.13-43
28	Lucas 23.44-24.12
29	Lucas 24.13-53
30	João 1.1-28

4

5

*Abril**Maior*

data	seleção
1	João 1.29-51
2	João 2.1-25
3	João 3.1-21
4	João 3.22-4.3
5	João 4.4-42
6	João 4.43-54
7	João 5.1-23
8	João 5.24-47
9	João 6.1-21
10	João 6.22-40
11	João 6.41-71
12	João 7.1-29
13	João 7.30-52
14	João 7.53-8.20
15	João 8.21-30
16	João 8.31-59
17	João 9.1-41
18	João 10.1-21
19	João 10.22-42
20	João 11.1-53
21	João 11.54-12.19
22	João 12.20-50
23	João 13.1-30
24	João 13.31-14.14
25	João 14.15-31
26	João 15.1-27
27	João 16.1-33
28	João 17.1-26
29	João 18.1-24
30	João 18.25-19.22
31	João 19.23-42

data	seleção
1	João 20.1-31
2	João 21.1-25
3	Han Kãme 1.1-26
4	Han Kãme 2.1-47
5	Han Kãme 3.1-26
6	Han Kãme 4.1-37
7	Han Kãme 5.1-42
8	Han Kãme 6.1-15
9	Han Kãme 7.1-29
10	Han Kãme 7.30-50
11	Han Kãme 7.51-8.13
12	Han Kãme 8.14-40
13	Han Kãme 9.1-25
14	Han Kãme 9.26-43
15	Han Kãme 10.1-33
16	Han Kãme 10.34-48
17	Han Kãme 11.1-30
18	Han Kãme 12.1-23
19	Han Kãme 12.24-13.12
20	Han Kãme 13.13-41
21	Han Kãme 13.42-14.7
22	Han Kãme 14.8-28
23	Han Kãme 15.1-35
24	Han Kãme 15.36-16.15
25	Han Kãme 16.16-40
26	Han Kãme 17.1-34
27	Han Kãme 18.1-21
28	Han Kãme 18.22-19.12
29	Han Kãme 19.13-41
30	Han Kãme 20.1-38

6

7

Junho

Julho

data	seleção
1	Han Kãme 21.1-16
2	Han Kãme 21.17-36
3	Han Kãme 21.37-22.16
4	Han Kãme 22.17-23.10
5	Han Kãme 23.11-35
6	Han Kãme 24.1-27
7	Han Kãme 25.1-27
8	Han Kãme 26.1-32
9	Han Kãme 27.1-20
10	Han Kãme 27.21-44
11	Han Kãme 28.1-31
12	Roma 1.1-17
13	Roma 1.18-32
14	Roma 2.1-24
15	Roma 2.25-3.8
16	Roma 3.9-31
17	Roma 4.1-12
18	Roma 4.13-5.5
19	Roma 5.6-21
20	Roma 6.1-23
21	Roma 7.1-14
22	Roma 7.15-8.6
23	Roma 8.7-21
24	Roma 8.22-39
25	Roma 9.1-21
26	Roma 9.22-10.13
27	Roma 10.14-11.12
28	Roma 11.13-36
29	Roma 12.1-21
30	Roma 13.1-14
31	Roma 14.1-23

data	seleção
1	Roma 15.1-21
2	Roma 15.22-16.7
3	Roma 16.8-27
4	1 Corinto 1.1-17
5	1 Corinto 1.18-2.5
6	1 Corinto 2.6-3.4
7	1 Corinto 3.5-23
8	1 Corinto 4.1-21
9	1 Corinto 5.1-13
10	1 Corinto 6.1-20
11	1 Corinto 7.1-24
12	1 Corinto 7.25-40
13	1 Corinto 8.1-13
14	1 Corinto 9.1-18
15	1 Corinto 9.19-10.13
16	1 Corinto 10.14-11.1
17	1 Corinto 11.2-16
18	1 Corinto 11.17-34
19	1 Corinto 12.1-26
20	1 Corinto 12.27-13.13
21	1 Corinto 14.1-17
22	1 Corinto 14.18-40
23	1 Corinto 15.1-28
24	1 Corinto 15.29-58
25	1 Corinto 16.1-24
26	2 Corinto 1.1-11
27	2 Corinto 1.12-2.11
28	2 Corinto 2.12-17
29	2 Corinto 3.1-18
30	2 Corinto 4.1-12
31	2 Corinto 4.13-5.10

8

9

data	seleção
1	2 Corinto 5.11-21
2	2 Corinto 6.1-13
3	2 Corinto 6.14-7.7
4	2 Corinto 7.8-16
5	2 Corinto 8.1-15
6	2 Corinto 8.16-24
7	2 Corinto 9.1-15
8	2 Corinto 10.1-18
9	2 Corinto 11.1-15
10	2 Corinto 11.16-33
11	2 Corinto 12.1-10
12	2 Corinto 12.11-21
13	2 Corinto 13.1-14
14	Galácia 1.1-24
15	Galácia 2.1-16
16	Galácia 2.17-3.9
17	Galácia 3.10-22
18	Galácia 3.23-4.20
19	Galácia 4.21-5.12
20	Galácia 5.13-26
21	Galácia 6.1-18
22	Éfeso 1.1-23
23	Éfeso 2.1-22
24	Éfeso 3.1-21
25	Éfeso 4.1-16
26	Éfeso 4.17-5.2
27	Éfeso 5.3-33
28	Éfeso 6.1-24
29	Filipos 1.1-26
30	Filipos 1.27-2.18

data	seleção
1	Filipos 2.19-3.6
2	Filipos 3.7-4.1
3	Filipos 4.2-23
4	Colossos 1.1-20
5	Colossos 1.21-2.7
6	Colossos 2.8-23
7	Colossos 3.1-17
8	Colossos 3.18-4.18
9	1 Tessalônica 1.1-2.9
10	1 Tessalônica 2.10-3.13
11	1 Tessalônica 4.1-5.3
12	1 Tessalônica 5.4-28
13	2 Tessalônica 1.1-12
14	2 Tessalônica 2.1-17
15	2 Tessalônica 3.1-18
16	1 Timóteo 1.1-20
17	1 Timóteo 2.1-15
18	1 Timóteo 3.1-16
19	1 Timóteo 4.1-16
20	1 Timóteo 5.1-25
21	1 Timóteo 6.1-21
22	2 Timóteo 1.1-18
23	2 Timóteo 2.1-21
24	2 Timóteo 2.22-3.17
25	2 Timóteo 4.1-22
26	Tito 1.1-16
27	Tito 2.1-14
28	Tito 2.15-3.15
29	Filemom 1.1-25
30	Hebreu 1.1-14
31	Hebreu 2.1-18

10**11***Outubro**Novembro*

data	seleção
1	Hebreu 3.1-19
2	Hebreu 4.1-13
3	Hebreu 4.14–5.14
4	Hebreu 6.1-20
5	Hebreu 7.1-19
6	Hebreu 7.20-28
7	Hebreu 8.1-13
8	Hebreu 9.1-10
9	Hebreu 9.11-28
10	Hebreu 10.1-18
11	Hebreu 10.19-39
12	Hebreu 11.1-16
13	Hebreu 11.17-31
14	Hebreu 11.32–12.13
15	Hebreu 12.14-29
16	Hebreu 13.1-25
17	Tiago 1.1-18
18	Tiago 1.19–2.17
19	Tiago 2.18–3.18
20	Tiago 4.1-17
21	Tiago 5.1-20
22	1 Pedro 1.1-12
23	1 Pedro 1.13–2.10
24	1 Pedro 2.11–3.7
25	1 Pedro 3.8–4.6
26	1 Pedro 4.7–5.14
27	2 Pedro 1.1-21
28	2 Pedro 2.1-22
29	2 Pedro 3.1-18
30	1 João 1.1-10

12

Dezembro

data	seleção
1	1 João 2.1-17
2	1 João 2.18–3.2
3	1 João 3.3-24
4	1 João 4.1-21
5	1 João 5.1-21
6	2 João 1.1-13
7	3 João 1.1-14
8	Judas 1.1-25
9	Nén Venh Ke 1.1-20
10	Nén Venh Ke 2.1-17
11	Nén Venh Ke 2.18–3.6
12	Nén Venh Ke 3.7-22
13	Nén Venh Ke 4.1-11
14	Nén Venh Ke 5.1-14
15	Nén Venh Ke 6.1-17
16	Nén Venh Ke 7.1-17
17	Nén Venh Ke 8.1-13
18	Nén Venh Ke 9.1-21
19	Nén Venh Ke 10.1-11
20	Nén Venh Ke 11.1-19
21	Nén Venh Ke 12.1-18
22	Nén Venh Ke 13.1-18
23	Nén Venh Ke 14.1-20
24	Nén Venh Ke 15.1-8
25	Nén Venh Ke 16.1-21
26	Nén Venh Ke 17.1-18
27	Nén Venh Ke 18.1-24
28	Nén Venh Ke 19.1-21
29	Nén Venh Ke 20.1-15
30	Nén Venh Ke 21.1-27
31	Nén Venh Ke 22.1-21